

Gos Nge Ek Ka Ei
Sinim Kin Ngołum

The New Testament in the Nii Language of Papua New Guinea

Gos Nge Ek Ka Ei Sinim Kin Ngołum
The New Testament in the Nii Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Nii long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nii

Dialect: Central Wahgi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023
57529bce-9e23-5350-904d-243a1b359818

Contents

FRT	1
MASYU	2
MAK	58
LUK	93
JON	152
APOSEL	196
ROM	245
1 KORIN	274
2 KORIN	304
GALEISIYA	322
EPESES	331
PILIPAI	341
KOLOSII	348
1 TESILONAIKA	355
2 TESILONAIKA	361
1 TIMOSII	364
2 TIMOSII	371
TAISIS	376
PAILIIMON	380
EIPRU	382
JEIMS	405
1 PIISA	413
2 PIISA	421
1 JON	426
2 JON	434
3 JON	435
JUS	437
REPELEISIN	440
Bible reading	473

**Gos Nge Ek Ka Ei Sinim
Kin Ngolum**
**The New Testament in the
Nii language of Papua New
Guinea**
**Nupela Testamen long
tokples Nii long Niugini**

Gos Nge Ek Ka Ei Sinim Kin Ngolum

The New Testament in the Nii language of
Papua New Guinea
[nii]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 Wycliffe Bible
Translators, Inc.

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
<http://www.Wycliffe.org>

<http://pngscriptures.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

This translation is made available to you
under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-No Derivative Works).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

Your are free to share — to copy,
distribute and transmit the text under
the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute
the work to *Wycliffe Bible Translators*
(but not in any way that suggests that
they endorse you or your use of the
work).
- **No Derivative Works.** You may not
alter, transform, or build upon this
work.
- **In addition,** you have permission to
port the text to different file formats,

as long as you don't change any of the
text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution,
you must make clear to others the license
terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok
orait na lo bilong Creative Commons
Attribution-No Derivative Works license.
Em i tok olsem **yu ken givim kopi long
narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi
na givim long husat i laikim. Tasol, yu
mas tok klia dispela samting i kam long
<http://tokplesbaibel.org>. Na tu, **yu no ken
senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na nara-
pela buk i stap long dispela sait i gat tok
orait long usim wantaim dispela samting
tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu
mas askim husat i papa bilong copyright
long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait
long dispela tok orait, stretim tok, salim
Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long
nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English
i stap long [http://creativecommons.org/li-
censes/by-nd/4.0/legalcode](http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode).

Sapos yu gat askim long dispela, **plis
askim mipela.**

Jiisas Nge Ek Ka Masyu Pulum

Jiisas Nge Kupam Nol Embe (Luk 3:23-38)

¹ Ei Jiisas Kraiss nge kupam nol tilap ei, Deipis nge tilap. Nga Deipis eim Eiparam nge tilap ende.

² Eiparam eim kingam Aisik, Aisik eim kingam Jeikop, Jeikop eim kingam Jura ni angim nol pei.

³ Jura eim kingam Peres kin Sara, el elip menjngil ei Tamar. Peres eim kingam Esran, Esran eim kingam Ram, Ram eim kingam Aminarap.

⁴ Aminarap eim kingam Neison, Neison eim kingam Salmon.

⁵ Salmon eim kingam Bowas, eim mam Reiyap. Bowas eim kingam Opes, eim mam embe Rus. Opes eim kingam Jesii.

⁶ Jesii kingam King Deipis, Deipis eim kingam Solomon. Mam ei ok Yuraiya nge ambim.

⁷ Solomon eim kingam Riyapom, Riyapom eim kingam Apaisa, Apaisa eim kingam Asa.

⁸ Asa eim kingam Jiyasopas, Jiyasopas eim kingam Joram, Joram eim kingam Yusaiya.

⁹ Yusaiya eim kingam Josam, Josam eim kingam Eiyas, Eiyas eim kingam Esekaiya.

¹⁰ Esekaiya eim kingam Manasa, Manasa eim kingam Amon, Amon eim kingam Josaiya.

¹¹ Josaiya eim kingam Jekonaiya kin eim angim nol, kunum ele Esrel wumb Babilon konu ele kan ngii mil punjung kongun dinga enjing ku.

¹² Kan ngii mil punjung kongun dinga erik kunum ei Jeikonaiya eim kingam Siyalsiyel, Siyalsiyel eim kingam Serapapel.

¹³ Serapapel eim kingam Apiiyur. Apiiyur eim kingam Eliyakim, Eliyakim eim kingam Asor.

¹⁴ Asor eim kingam Sarok, Sarok eim kingam Akim, Akim eim kingam Eliyur.

¹⁵ Eliyur eim kingam Eliyeisa, Eliyeisa eim kingam Masan, Masan eim kingam Jeikop.

¹⁶ Jeikop eim kingam Josep, Josep eim ambim Maria, pe Maria eim Jiisas mengim, wumb eim Kraiss nilmin.

¹⁷ Yi mil Eiparam nge tilap ele opu Deipis tonu onum. Pe wumb tilap ei nge engki nga kapil kapli muljung. Deipis nge tilap ei pei Babilon konu kan ngii mil punjung. Ei wumb tilap engki nga kapil kapli muljung. Pe Babilon konu kan ngii el mulangin Kraiss tonu om kunum ei, wumb tilap engki kapil kapli tonu ok mulk, yi mil muljung.

Maria Jiisas Kraiss Mengim (Luk 2:1-7)

¹⁸ Jiisas Kraiss nge ek pol yi to tu wunjung, mam Maria, Josep simba nik kuimi to mundjung ninjing. Ba wumb tal tep to ende endnerangil, ba amb Maria Gos Gui Ka tuk wang kin amb Maria, kangil mundum.

¹⁹ Wam simba ninjing wu Josep eim wu kun ka molpu endim. Wu ei eim kenim ni ambil kangil peng kanpi, ambil singambil simba nipi si kindmbii ni yi piim.

²⁰ Josep eim yi piipi pupu or pim konu, Gos nge Enjel kindang opu eim kin ek yi mil nim, "Josep nim Deipis nge kingam, nim amb Maria simbii ni singambil kulerii mon! Piini! Eim kangil molum ei Gos Gui Ka kangil eim kin molum. Or kumb yi mil kenim.

²¹ Pe eim kangi endi mengmba, kangi ei embe Jiisas ninjii. Nimbil erang, kangi ei wumb pei ol kis ei kil ngopu, nga sipi orung simba ku."

²² Epi ombu pei tonu om kin, ok ek ni tor kindilmin wumb Gos ol ekii se ermba ei piipi nilim wu ei Gos gupu ele ek keimi ei pei tor omba. Gos nge ok ek ni tor kindilmin wumb ek ei ok nirim mil, tonu om.

²³ "Piini! Ambil ei kangi endi mengpi nim kin kangil ei embe Emanuwel, ningii," pa yi nim. (Ei pule yi mil, 'Gos sinim kin ouni molum.')

²⁴ Josep or kumb er kenim mil, angpi pupu owundu nge enjel nim ek mil piipi, pupu eim ambim sim.

²⁵ Ba eim kin tep to endnenjingil, eim kangi mengim kunum ei, eim kangi ei embe Jiisas nim.

2

Wumb Orundung Konu Eipi Wu Kombur Ok Kangi Kenjing

¹ Maria Jiisas mengim konu kembis embe Beslem ei Juriya konu owundu mei konu eŕe Eros King muŕum kunum ei Jiisas mengim. Ekii se wu kombur aŕ mani eni tonu onum konu orung tonu eŕe wu noman pim wu ombu ok Jerusalem konu ok yi ninjing.

² “Kangil konj endi mam mengim ei Jura wumb King muŕmba nge tonu om; ei jili paŕim? Sin kenjpin ni eim tonu om konu eŕe kanjip konj ei tonu o peng kanpin eim embe ambil tonu kindpin ngumun ei nge onmun,” yi ninjing.

³ King Eros eim ek ei piipi, tungu enim. Nga wumb Jerusalem konu mulnjung wumb ei Eros kin tungu enjing ku.

⁴ Pe King Eros eim kuŕmaŕ kaŕmin wumb owundu ni Esrel wumb num noman pim wumb ei pei neng kuŕou tunjung. Tangin, eim wu ombu kii sim. “Gos kindim wu Kraiss konu jili miŕ tonu omba?”

⁵ Wumb ei ek yi ninjing, “Beslem konu kembis ni Juriya mei owundu ok wumb oŕ ekii se tonu omba piipi niŕim wu mon yi miŕ puŕum ei paŕim,” ninjing

⁶ ‘Nim Beslem konu kembis, Jura konu owundu wii mon. Nim konu owundu miŕ mulnjii. Nimbil erang, nim kin wu owundu endi omba wu na nge tilap eŕe Esrel wumb eim ekii singii tep ermbe.’ ”

⁷ King Eros eim popuŕ sim, ba eim nge wu ombu aŕ konu orundung noman pim wu ombu wii tang wangin kin, wu ombu kii sim. “Enim eni tonu oŕum konu orundung wu, enim kanjip ei kunum nenj tonu wang kenjing?”

⁸ Pe King Eros ek yi nim, “Enim Beslem konu puk kin kongun dinga er andik, kangil ei kan singii. Kan sik, nga orung ok na nengin kin, na yi ku pup men top erbii,” pa nim.

⁹ King Eros ek nim miŕ piik punjung. Pe nga en enim eni tonu oŕum konu molk,

kanjip kanik kanjip ei, en enim pungi konu kumb se pang kanik ekii se punjung. Pe kanjip ei pupu, kangi pim ngii eŕ tonu kun pim.

¹⁰ Wu ombu en enim kanjip ei nga kanik kin wu ombu ka ka piinjing.

¹¹ Pe ngii eŕe nirik punjung. Puk kenjing ni kangi ei mam Maria kin mulnjunguŕ. Pe wu ombu en enim mong gopsing pii polk molk, men tok erik, en enim kon apsik, ond muŕ tuk eŕe muru ka toŕum epi ni, dup kilangin muru ka toŕum ei ni, gol ni kangi Jiisas ngunjung.

¹² En enim epin or pinjing konu, or kumb kenjing ni Gos yi nim, “Enim King Eros kin orung punerngii mon! Andŕam eipi endi puk kin en enim konu pungi,” nim. Yi neng kin, wu ombu en enim andŕam eipi eŕe puk, en enim konu eŕe orung punjung.

¹³ Pe wu ombu orung punjung. Pangin, Josep or pepi or kumb kenim ni, Owundu nge enjel opu yi nim, “Nim angkin, kangi ei mam teŕ sikin Eisip konu sipnjii. Enim orung ongii kunum ei, na ek nimbii. Pe King Eros eim kangi ei to kundmbii ninim,” pa nim.

¹⁴ Pe Josep eim kangi ei kin mam teŕ epin tuk mii memb si mengpi Eisip konu sipim.

¹⁵ Pe Josep eim ni Eisip konu owundu muŕangin kin King Eros eim kapli kuŕmba.

Oŕ ekii se tonu omba ei piipi niŕim wu ei kin Gos Owundu eim neng, ek ei keimi paŕim. Eim ek yi nirim, “Na kangi ei Eisip konu moŕum ei na wii tamb tor omba.”

“Kangi Pei To Kundei!” Nipi, King Eros Yi Nim

¹⁶ Pe king Eros ei piim ni, eni tonu oŕum noman pim wumb ei, na ek ei ekii sinenjing mon, yi peng kin, eim popuŕ kis sim. Sipi, eim wu kombur kindang puk Beslem konu ni konu orung mandi sim konu eŕe puk, kangil kembis kung ngii taŕ o pum kangil ombu to kundngii nipi kindim. Eim yi piim wu noman pim wu ombu ok ninjing kunum ei kangi endi king muŕmba nge tonu om ei, na en enim kii sinj kunum ei piik ninjing.

17 Kumb ok ek ni tor kindilmin wu Jermaiya gupu eke Gos ek nipi tor kindrim, ek ei keimi tonu om.

18 “Rama konu Beslem konu owundu endi salim wumb ek tanginmin dinga piinjing. Amb ke owundu nik, ek kaimb er ninim ni piinjing. Resel eim kingam nol piipi ke nim. Wumb eim noman er ka erngii pinerim mon. Nimbil erang, eim nge kingam nol pei mulenjing, wumb to konduk poru ninjing.”

19 Ekii se, King Eros kulang kin, Josep or pepi or kumb kenim ni, Gos Owundu enjel kindang opu eim kin ek yi nim.

20 “Nim kangi ei mam tel sikin, Esrel mei eke si kind orung pui!” nim. “Wumb kangi to kundngii enjing wumb ei kolk poru ninjing,” pa yi nim.

21 Pe Josep eim kangi ei kin mam tel si mengpi, Esrel wumb mei konu eke sipim.

22 Ba eim piim ni, wu Arkelos eim arim Eros mulum konu eim King molum ninjing. Yi nengin kin, Josep eim konu eke ba gal erim. Pe nga kunum endi eim or kumb er kenim ni, Gos eim kin ek nim. Pe eim Galilii konu orung pum.

23 Eim pupu konu endi ‘Nasres’ nilmin konu eke pupu mulum. Oke ekii se tonu omba piik nilmin wumb ninjing ek ei keimi tonu om ei yi mil, “Eim Nasres konu eke wu.”

3

Jon Wumb Nol Pendilim Wu, Ei Ek Ni Tor Kindim

(Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Jon 1:19-28)

1 Kunum eke Jon wumb nol pendilim wu ei opu, eim Juriya wumb konu mei wii sim konu eke molpu ek ni tor kindim.

2 Eim ek dinga nipi yi nim, “Enim noman ak tungii! Nimbil erang Gos sinim tep er molum ei enim kin mandi onum.”

3 Jon omba nge, Gos eim ek ni tor kindilim wu Aisaiya gupu eke ni tor kindrim, ek yi mil nirim,

“Mei wumb mulenjing konu eke wu endi ek dinga nipi wii top molum. ‘Owundu nge andlam er kun erei! Owundu omba nge piik, enim noman tuk er kun erik mulngii.’ ”

4 Jon eim konduk kindilim kon, ei kung kamil ngenj elmin kon ei kindpi, kan eim kend eke tuk si talpi ei ka ngenj elim. Eim kuni nolun kuni ei guimbi gulnjambi ni ka piimi mul ombu nopo yi elim.

5 Kunum eke Jerusalem wumb ni Juriya konu orung orung wumb pei nol Joran konu orung wumb pei ok Jon mulum konu onjung.

6 Nga en enim oke kis ombu ni tor kindik erangin ni, noman ak tok erik kin Jon en enim nol Joran eke nol pendpi ngum.

7 Jon eim kenim ni, wumb kolk nga konj onerngii piik elmin ni Lo ek piik ekii silmin wumb ombu ok nol pimin nik onjung. Ei eim kanpi ek nipi yi nim, “Enim ka wembii nge kingam mil nol noman kis piik enjing, wumb nii enim neng oke ekii se tonu omba ei Gos nge popul owundu ei tungu pungii nge onmun?”

8 Enim noman ak tungii nge, oke kun erik, noman ak tok elmin oke ei mil kun erangin wumb keningii,” pa nim.

9 “Enim noman tuk eke yi piinerngii, ‘Eiparam ei sin nge kupenjpun,’ sin noman ak tunermin ei kapli yi ni piinerngii. Gos eim kapli ya kom ku ombu erang, Eiparam nge kingam nol mulngii. Mulangin, Gos enim topu tor kindimba.

10 Pe nga tui mer ond pul eke palim. Ond pei mong ka tunaamin, ond ombu kolmung tok dup kelngii.

11 Na Jon enim nol mendpil eke nol pendind ei, enim noman ak tangin pendind. Ba Gos kindang wu endi ekii se omba wu, ei eim dinga ei dinga wii, na dinga ei kapli enanim. Na wu kun ka molal pim kin, eim simb su ei si kindmbii ei kapli enand mon. Nga eim enim wumb kopur Gos Gui Ka ei ngang singii ba wumb kopur Gos kin pii gii ninanmin wumb ei Gos nge popul kis ei dup ningil eke mulngii.

12 Pe Gos kindim wu Krai, eim angil eke ambilpi kuni mong wiis kapor ei sik sik tang, wiis tindkan si kindpi wiis kulou tolmun ngii eke nirik kindimba mil yi elim. Nga wiis rais tindkan ei sipi dup eke kindimba, dup kumbu pu nga nopo yi elim dup endi mon. Kunum kunum nopo palikim dup.”

*Jon Jiisas Nol Pendim
(Mak 1:9-11, Luk 3:21-22)*

¹³ Kunum ele Jiisas eim Galilii konu si kindpi, nol Joran konu orundung Jon kin pum. Jiisas Jon angil ele nol pimba nge pum.

¹⁴ Ba Jon eim erang kin Jiisas eim noman ak topu pimba nipi erim, "Na nim kin nol pimpii, ba nim nimbil erang na kin on?" a nipi Jon eim Jiisas kin ek yi nipi orung kindim.

¹⁵ Ba Jiisas ek nipi orung kindim, "Mon, pe Gos nge noman ele ol kun palim mil yi na kin enjii ei kapli," nim. Yi mil neng, Jon eim ek ekii sim.

¹⁶ Jiisas eim nol pepi poru nipi, nol si kindpi sikir tonu om ni ei epin wul al pang, Gos nge Gui Ka ei mani om. Sinim kei Kurmul ninmin ei mil opu Jiisas kin mulum.

¹⁷ Pe ek endi epin konu ele tor om ek ei yi nim, "Kangi ei, na kangil mendpil, na eim noman ngond. Na noman ka eim kin palim," pa nim.

4

*Seisen Ek Nemb Jiisas Ol Ermba Mil
Kenmbii Ni Piim
(Mak 1:12-13, Luk 4:1-13)*

¹ Kunum ele Gos Gui Ka ei Jiisas sipipi wumb mulenjing konu ele mulang kin, Seisen eim Jiisas ermba ol ei kenmbii nipi ek nimba pum.

² Jiisas eim kuni nunarpi mulum, kunum ei kunum 40 epin, tinga pei mulum. Mol pang, eim kuni owundu tang piipi mulum.

³ Pe Seisen Jiisas kin ek neng ermba ol ei kenmbii ni piim Seisen yi piipi kin, ei Jiisas mandi tor opu ek nim. "Nim Gos kingam mendpil pim kin, kapli nim ya kom ku molum ei ek nen kin bres pengli!"

⁴ Ba Jiisas ek dinga nipi orung kindpi yi nim, Gos ek ka ok nirim mil yi ninim, 'Bres mendpil ei wumb noman ele konj ngunermba mon. Ba Gos nirim ek ni tor onum ek ei, wumb noman konj ngonum.'

⁵ Jiisas eim ek yi neng kin, Seisen Jiisas sipipi, Jerusalem men ngii owundu ele

ei tonu mendpil sipim. Sipipi, engndang engim.

⁶ Engang, ek nipi yi nim, "Nim Gos nge kingam pim kin, ele nim puku sikin mani pan, Gos ek ninim mil,

'Enjel kindang neng ok, nim enim angil embilangin, nim simb ele ku ni epi endi nim tunermba,' pa nim.

⁷ Nga Jiisas ek yi nim, "Gos nge ek ka nga ninim, 'Ninim nge Gos Owundu ermba ol ei kenmbii ni enerii mon!' ninim," pa nim.

⁸ Nga Seisen eim Jiisas nga sipipi, komung owundu endi pim konu ele sipim. Sipipi, konu owundu orung orung pei andan topu, konu ka wii owundu pei wu king tep er molmun konu ei kenjngil.

⁹ Nga Siesen Jiisas kanpi yi nim, "Pe nim na kin simb ele ming gopsing pii polkun, na kin men tokun enjii, kapli na nim konu ka wii ni epi ombu pei ngumbii," nim.

¹⁰ Pe Jiisas ek yi nim, "Nim Seisen po! Gos ek ka ok nirim mil yi ninim, 'Nim Gos Owundu nge embe ambil tonu kindkin men tokun enjii. Erkin, eim kongun ei mendpil enjii,' Gos nge ek ka yi ninim," pa nim.

¹¹ Yi neng kin, Seisen Jiisas si kindpi pum. Pang kin, enjel ok Jiisas paki tunjung.

*Galilii Konu Jiisas Kongun Pulngun
Mondpu Erim*

(Mak 1:14-15, Luk 4:14-15)

¹² Jiisas piim ni Jon kan ngii kindinmin ninjing. Nengin piipi, Galilii konu ele pum.

¹³ Pupu, Naseres konu si kindpi, Kapaniyam konu ele pum. Kapaniyam ei nol gopu owundu ele orundung sim. Nga konu orung Sepulan ni Napsalii konu tal ele orung sim.

¹⁴ Yi mil erang kin, pe ok ek ni tor kindilmin wu Aisaiya gupu ele Gos ek nirim ei yi mil nirim,

¹⁵ "Sepulan mei konu ni Napsalii mei konu ele andlam pupu nol gopu owundu ele pupu orung nol Joran tor punum. Galilii konu ei torung wumb eipi wumb konu.

¹⁶ Konu ele wumb noman tuk ele emii mil peng molk ol kis erik mulnjung wumb ei

tiŕang owundu ei kaninmin! Nga wumb noman tuk ei emii tuk molk kulk poru ninjing konu miŕ moŕmun, ba tiŕang ei Jiisas enim wumb kin om, ei tiŕang erang nimba. Emii konu kuŕngii nge moŕmun, tiŕang ei ok orum poru nim!”

¹⁷ Kunum eŕe Jiisas kongun puŕngun mondpu ek ni tor kindpi wumb ngum. Ngopu, yi nim, “Gos epin konu sinim tep enim ei, enim kin mandi poru ninim, kapŕi enim oŕ kis si kindik noman tuk eŕe ak tok erngii,” pa nim.

Jiisas Wu Kapŕi Kapŕi Eim Kin Ekii Singii Nge Wii Tum.

(Mak 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸ Jiisas eim Galilii noŕ gopu owundu wer eŕe pupu endim. Pupu kenim ni, wu angim angim taŕ, endi Saimon nge embe nga endi Piisa. Nim eim angim Endru teŕ noŕ gopu eŕe omu kon poŕ simbiŕ ni er mulnjunguŕ. Wu taŕ eŕ eŕip omu toŕmbuŕ kongun ei erkiŕ kin ku siŕmbiŕ.

¹⁹ Pe Jiisas eim wu taŕ kanpi kin ek yi nim, “Eŕip na kin ekii singiŕ nge weŕ! Wangiŕ, na eŕip wumb eipi nengiŕ na kin ekii singii nge nip ngumbii,” pa nim.

²⁰ Kunum ei mendpiŕ omu kon ni epi si kindpiŕ, sikir pukuŕ, Jiisas pum konu ekii se punjnguŕ.

²¹ Nga Jiisas noŕ wer eŕe pupu kenim ni angim taŕ, endi Jeimis, Sependii kingam, angim Jon teŕ erinjngiŕ kin omu kon er ka er mulnjung. Muŕangin, ei tonu noŕ kanu eŕ molk erinjngiŕ Sependii kin er mulnjung. Nga Jiisas eim wu taŕ wii tum.

²² Pe sikir wu taŕ erinjngiŕ Sependii si kindiŕ, Jiisas pum konu ekii se punjnguŕ.

Jiisas Wu Amb Pei Er Ka Erim

(Luk 6:17-19)

²³ Jiisas eim Galilii konu orung pei endim. Andpi, en enim men ngii konu eŕe pei ek ka ni tor kindpi wumb ngopu ek ei Gos sinim tep enim miŕ nipi ngum. Ngopu kin, eim wumb ngenj eŕe ening kanim kanim ening, ei er ka erim.

²⁴ Eim erim oŕ ei, wumb ek poŕ to pangin Siriya konu orung orung wumb piik, pe wumb ening kanim kanim pim wumb ni, ngenj kumbii erpi, kinj num wumb, ni keku tum wumb ni, simb angil mapi erim

wumb ni gui kis tuk muŕang ni ening kanim kanim pim wumb ei pei tu wunjung. Wumb ei pei Jiisas eim er ka erim.

²⁵ Pe wumb tiŕap owundu punjung wumb ei, Galilii konu ni Dekapolis konu ni, Jerusalem konu ni Juriya konu ni noŕ Joran orung wumb pei ok Jiisas pum konu ekii se punjung.

5

Jiisas Eim Tonu Komung Eŕe Ek Yi Nim

¹ Jiisas kenim ni wumb tiŕap owundu pei ok, eim kin ongii nge onjung. Ok kin, pe eim komung eŕe tonu pupu muŕum. Nga eim nge ekii siŕmin wumb eim muŕum konu kuŕou tunjung.

² Pe Jiisas eim ek man ek nipi, eim nge ekii siŕmin wu ombu ngum.

³ “Wumb Gos Gui Ka nge simin nik wii mulnjung wumb, ei ka piyangin. Gos konu eŕe tep er moŕum epi ei eim nge.

⁴ “Wumb eipi oŕ kis erangin kin wumb ei ke nik muŕngii wumb ei ka piingii. Gos wumb ombu kin noman er ka ermbe.

⁵ “Wumb en enim embe ambiŕ tonu kindnanmin wumb, ei ka piingii. Ei en enim Ernjing Gos epi ka pei ngumba nirim miŕ, ei pei singii.

⁶ “Wumb kombur en enim noman eŕe kunum kunum ei oŕ kun ka er muŕngii wumb ei, en enim ka piingii. Gos en enim epi pei ngang kapŕi ermbe.

⁷ “Wumb kombur en enim wumb eipi kin kaimb singii ei ka piingii. Gos en enim kin kaimb simba ku.

⁸ “Wumb noman tuk kun ka simba wumb ei, en enim ka piingii. En enim Gos kapŕi keningii.

⁹ “Wumb kombur en enim wumb eipi kin noman ende pimbe nik kongun dinga enmin wumb, ei ka piingii. Gos wumb ei kin yi nimba. ‘Enim nanim kingam noŕ,’ pa nimba.

¹⁰ “Pe wumb en enim Gos nge oŕ kun erangin, wumb eipi ok en enim kin oŕ embin tui erngii, ei en enim ka piingii. Gos sinim tep eŕim konu ei en enim nge konu simba.

11 “Pe enim na ek ekii sik erik endangin, wumb eipi enim kin ek ngok, ek kis kanim kanim kend nik ngok, enim kin kis yi enjing kin kapli enim ka piingii.

12 Pe enim noman ka seng ka piingii. Enim nge kumep ka singii epi ka wii ei tonu epin salim. Yi mił, wumb Gos nge oł ekii se ermba piik ni tor kindilmin wu, ombu ok kin yi enjing ku,” pa nim.

Enim Wumb Dup Alam Mił Ni Ep Kusa Mił Mułngii

(Mak 9:50, Luk 14:34-35)

13 “Pe sinim mei wumb ei ep kusa mił mułmun. Ei pułe yi mił wumb oł kis elmin wumb ei tonu mani kindik oł kis enerngii mon niłmin. Ba ep kusa singin ei poru nim kin wumb pii gii ei ep kusa singin mił poru ni si kindim. Sinim nimbił oł eramin nga opu singin ermba? Ep kusa ei singin enermba ei wumb si kindilmin. Si kindangin, wumb kanik, simb eł kambik elmin.

14 “Enim mei wumb eł dup tiłang mił erang mułngii. Nga konu owundu endi tonu komung ełe simba, ei koi enermba mon ku.

15 Pe wumb dup alam kałilmin, ei sipik peł mandring ni eł kindnalmin mon. Dup ei tonu peni ełe mundangin, tiłang erang wumb ngii nirik mułngii wumb ei tiłang erang keningii.

16 Yi mił ku, enim oł kun ka elmin ei tiłang mił wumb pei andan tangin kanik, enim Ernjing ei epin mołum, ei eim embe ambil tonu kindngii.”

Gos Nge Lo Ek Ei Palim

17 “Na op lo ek ni Gos oł ekii se ermba ombu piik nik elmin wumb ei to tor kindmba om nik enim yi piinerngii mon. Na op lo ek ni Gos oł ekii se ermba oł wumb pei ek nik enjing ek, ei na pułe nip ka erbii nge ond.

18 Na ek keimi nip enim ngond, tonu epin konu nga ya mani mei konu ei poru nimba kunum ei, mon min ek kembis endi tuk lo ek mon eł aninga endi pimba. Ek ei am punermba mon. Lo ek yi pepi mułang, epi tor opu poru nimba,” pa nim.

19 Pe wu endi eim lo ek eł aninga endi sipipi, ek nipi wumb ngumba wu, ei eim

embe tonu Gos epin konu sinim tep enim konu eł kembis wii pimba. Ba wu endi lo ek ekii sipi, nipi wumb ngopu ermba wu, ei eim embe Gos epin konu sinim tep er mołum konu eł Gos eim embe ambil tonu kindmba.

20 Na enim nind, enim lo ek kin oł kun erik erngii ei, wumb lo ek połmun wumb ni lo ek piik ekii silmin wumb ni elmin oł ka ei kapli to mani kindnenjing kin kapli enim Gos epin konu tep er mołum konu eł tuk punerngii mon.”

21 “Ok sinim kupenjpın noł sinjing ek ei piik poru ninjing. Enim wumb to kundnerngii mon! Nga wu endi pupu wu endi to kundum kin, wu ei kos ełe ba.

22 Ba na enim kanip nga nind, wu endi eim angim kin ek mił enjngil kin, eim kos ełe ba. Nga wu endi eim angim kin ek kis nimba, ‘Nim wu kis noman pinałim wu!’ ei eim kaunsul owundu mołum konu ba. Nga wu endi mołpu wu endi nim wu wulu mendpił nimba, wu ei dup konu mendpił ba.

23-24 Pe ninim Gos kin kułmał kelnjii nge okun, kułmał kałilmin konu mandi angkin piinjii ni ninim angnim kin ek endi palim. Ei piikin kułmał kelnjii epi eł mond si kindkin, pukun angnim kin ek ni kun erkin poru nikin, nga orung okun, Gos kin kułmał kał ngunjii.

25 “Pe wu endi nim kin kos ermba neng, ełip andłam eł punguł konu eł nim ekii sikin eim kin noman ende sekin ek ka ni enjii. Yi ninen kin, wu ei nim sipipi ek pii kun elim wu ngang, nga ek pii kun elim wu ei ngang, wu ei sipipi opu ond wumb ngang, opu ond wumb eim sipik, kan ngii eł kindngii.

26 Na nim kanip nind, pe nim ku epi ngo pendin, ei kopur pei ngunen kin nim kan ngii sikir tor onenjii mon!”

Wu Amb Kiłip Tonmun Oł Ei Nge (Masyu 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18)

27 “Enim kin ek ei ok tor om enim piik poru ninjing, ‘Nim wu amb eipi nge ningil enenjii mon.’

28 Ba na enim kanip yi nind, wu endi eim amb eipi endi kanpi noman to piimba wu, ei eim oł kis noman ełe erpi poru nim. Wu ei lo ek ei piinerim mon.

29 Nga ninim ningil tundung epi endi kanpi ol kis ermbe, erim kin ningil tundung kopis si kindnjii. Ei mił nim ol kis ei si kindnjii. Ninim nge ngenj orung kopur kopis kindnjii ei kapli. Mon pim kin, nim ngenj ei kopis kindnen kin, nim ngenj pei mer dup konu kis ele ba.”

30 Nga ninim angil tundung ol kis endi erim kin, angil orung kilip to kindnjii. Nimbił erang nim angil tundung kilip to kindan, ei epi kis ba ninim ngenj orung pei dup konu ba ei epi kis mendpil. Ol yi eran kin nim ngenj pei mer dup konu ele punermbe.”

31 “Kumb ok lo ek endi tor orum ek ei yi nirim, ‘Wu endi eim ambim si kindmbe wu, ei eim ok pupu kos pipe sipi amb ei ngumba,’ nilmin.

32 Ba na enim kanip nind, wu endi eim ambim si kindmbe, ei eim ambim wu eipi kin ningil enermba wu ei lo ek to kindim. Nga wu endi ok ambim si kindim amb ei, nga wu endi simba wu, ei lo ek to kindmbe.”

33 “Ek endi sinim kupenjpin nol sinjing ek ei enim piinjing. Ei yi mił, enim ek keimi endi nik tonu kindik ek dinga nik enjing, ei to kindnerngii mon. Ba ek keimi endi ninjing kin, enim ek kun nik Owundu kumb el ninjing ek ei yi mił erngii.

34 Ba na enim kanip nind, ek keimi endi nik tonu kindik dinga enerngii mon! Enim tonu epin Gos konu sik ek endi nik dinga enerngii. Epi ei Gos eim molum konu.

35 Nga mani mei el nik ek endi nik dinga enerngii ei mon. Nimbił erang mei ei mei kembis Gos simb salim konu. Nga Jerusalem konu nik ek endi ni dinga enerngii ei mon! Jerusalem konu ei King Owundu konu salim.

36 Na ek dinga endi kun keimi pinerang kin, eim na peng el tui topu kolmung erpi si kindmbe, pa ninjii mon. Enim peng enjin ei endi kuru erpi wu tukui mił pinermbe; nga peng enjin endi ping erpi wu gal mił yi enermbe mon ku.

37 Ba enim wu nik mon ni owa ningii ei mendpil. Enim nga ningii, ei Seisen mendpil enim kin nei neng ninmin.”

Ol Endi Erngii Er Orung Kindnerngii Mon (Luk 6:29-30)

38 “Lo ek ei ok tonu om, ek ei kapli enim ol yi mił erngii, ‘Nim wumb ningil ei si kindkin nin kin wumb nim ningil ei si kindngii ku. Nga nim wumb gupu mong ei si kindkin nin kin, wumb nim gupu mong si kindngii ku!’

39 Ba na enim kanip nind, wumb endi enim tumbii ni ermbe wumb, ei enim eim to orung kindnerngii mon. Pe wu endi nim kon taki tum kin, nga ak tan orundung tumba ku.

40 Pe wu endi nim kin kos erpi nim kumep sinerim kin, eim nim konduk simbii nim kin, nim torung muł elim kon ei oui ngunjii ku.

41 Pe wumb endi eim nim kin konu mandi el pambil nim kin, nga nim eim nga konu turii sipnjii.

42 Nga wu endi nim epi endi ngui nim kin, nim eim ngunjii. Wu endi nim epi endi ngan, nga ekii se nim ngumbii nim kin, nim wu ei kin bul ngunenjjii,” pa nim.

43 “Enim lo ek ei ok tor om piinjing ek, ei yi mił, ‘Wumb nii endi nim kin mandi mulmba wumb ei noman ngunjii. Nga nim nge opu orung wumb ei nim eim kin kis piikin noman ngunenjjii mon!’

44 Ba na enim kanip nind, enim opu orung wumb noman ngok, nga opu orung wumb enim tumbii ni ermbe wumb ei paki tok Gos kin prei erik, opu orung wumb paki tungii.

45 Yi mił enjing kin, enim Gos epin konu ele molum ei enim Ernjing mił mulang kin, enim eim kingam nol mił wumb eipi kin andan tangin keningii ei enim. Gos eim eni erpi kindang opu wumb kis ka molmun konu ele eni pei topu tilang enim. Nga Gos eim konu kumb erpi kindang opu wumb kis ka molmun konu, ele eim konu kumb kindang onum ku.

46 Enim wumb noman ngolmun wumb ei kin noman ngunjing kin enim epi sinerngii mon. Pe wumb ku takis silmin wumb ei ol yi elmin ku. Ba enim nga ol kun ka wii pei erngii.

47 Nga enim nge engnjing nol kin ek ka nik enim nipe epi ka wii enjing? Pe wumb torung ngenj eipi wumb ei ol yi elmin ku.

⁴⁸ Yi palim ei piik en enim oł kun ka wii erik mułngii mił, enim Ernjing Gos tonu epin konu kun ka wii mendpił mołum mił yi mułngii.”

6

Wumb Paki Tungii Oł Ei

¹ “Enim pii kun erngii enim oł ka endi, eramın wumb eipi ei sin keningii nik yi enerngii mon. Pe enim oł yi enjing kin, enim Ernjing Gos tonu epin mołum ei, enim kumep epi ka endi ngunermba.

² “Ninim wumb epi sinerang wii mołmun wumb, ei paki topu epi ngumbii ni piinjii, ei nim wumb eipi kanik wii top ngumbii ni yi enjii ei mon. Ei yi mił, ek kend wumb men ngii nirik ni andłam owundu orung ełe angk prei erik wumb kanik kin, ‘Sin embe ambıl tonu kindngii,’ nik ełmin mił yi enerngii. Yi ełmin ei Gos kin epi ka endi sinerngii mon! Na enim kanip nind, wumb ei en enim epi sinjing poru nim, Gos nga epi endi ngunermba mon.

³ Pe ninim wumb epi sinermba wumb ei epi ngumbii ni piinjii, ei yi mił. Nim angıl taring orung nimbił oł enjii ei, nim angıl tunding orung piinermba mon. Ei pułe yi mił. Nim wumb epi sinermba wumb ei koi erkin epi ngunjii ei wumb kinerngii.

⁴ Yi mił, ninim kongun kaimb sikin enjii mił yi koi er pimba. Nga nim Arnim tonu epin mołum ei nim nge epi koi er pimba, ei eim kanpi nim kin ngopu orung kindmba.”

Prei Ełmin Oł Ei (Luk 11:2-4)

⁵ “Enim kunum endi prei erngii, ei wumb ek kend tok ełmin mił yi enerngii mon. Ek kend tok ełmin ei andłam eł ni men ngii kumb eł angk prei kinan erik pengin kin wumb en enim keningii ni piik ełmin oł ei nge enerngii. Na ek keimi ni enim ngond, wumb ombu nge kumep endi ei sinjing poru ninim.

⁶ Pe kunum ełe ninim prei enjii pimba, ei nim pukun ngii nirik pukun, ondu ngokun, koi er prei enjii. Ei ninim Arnim Gos epin konu epi koi ełe mołum ei

kaninim. Nga eim epi pei koi er salilim ei kanilim, eim nim ngumba,” pa nim.

⁷ “Enim prei erngii, ei torung ngenj wumb ek wii pei nik kinan kind palmin mił enerngii. Ngenj wumb yi piinmin, ‘Nimbił erang sin ek pei nemin, Gos piimba,’ nim piik yi ełmin.

⁸ Enim wumb enmin oł ei ekii sinerngii. Ernjing Gos enim epi simin ni piimin ei Gos eim piinim. Enim eim kin kii sinerngii kunum ba eim ok piilim.

⁹ Enim prei yi mił erngii:

‘Sin Erinjpin Gos. Nim tonu epin mołun. Nim embe ambıl tonu mendpił kindmin ei ka wii. Gos ninim nge sin tep er mołun dinga sin kin omba.

¹⁰ Ninim nge noman ełe tonu epin ekii sinmin mił yi ku sin ya mei eł ekii sinmin.

¹¹ Pe sin kuni kunum kunum ełe kaplı ngon.

¹² Nim sin oł kis enjpin ei kil ngokun si kindnjii. Ei mił sin yi ku wumb sin kin oł kis enjing, ei sin kil ngo si kindmin ku.

¹³ Nim sin kin epi oł embin tui endi tonu omba kunum, nim sin kin wakin to si kindnenjii mon. Ba wu er kis ełim wu, ei sin kin omba nim sin paki tokun, tep ka er mułii.’

¹⁴ “Piimin. Enim wumb endi enim kin oł kis ermba ei nik kun enjing kin, enim Ernjing Gos tonu epin mołum, ei nim oł kis kil ngopu si kindmba ku.

¹⁵ Ba enim wumb eipi oł kis ei nik kun enenjing kin, enim oł kis erngii Gos enim oł kis kil ngopu si kindnermba ku.”

Kuni Mowii Nilmin Oł Ei

¹⁶ “Pe enim kuni nunarik mowii piingii. Nimbił erang Gos eim enim kin noman ka piimba. Wumb ek kend wumb, en enim kumb dinga puk enmin. Nimbił erang wumb enim keningii ei oł yi enjing kin, wumb yi piingii wu ombu kuni mowii pek onjung ni kengii. Na ek keimi nip enim ngond, wumb epi ekii se singii kumep epi ei pe si poru ninmin.

¹⁷ Ba nim kuni mowii piin kin, noł was, kumb ningıl eł erkin, kopung peng eł kalkin, yi erkin endnjii.

18 Yi mił en onjii ei, wumb nim kuni mowii pekin on ni yi kinerngii. Ba Gos eim epin konu mołum ei endeim mendpił eim epi koi er salim, epi ei piilim nga kanilim ku ei kanpi kin nim kumep epi nga ngopu orung kindmba.”

Epi Ka Sik Kułou Tołmun Oł Ei
(Luk 12:33-34)

19 “Enim epi ka wii kan apirik ya mei ełe kułou tunerngii. Mei ełe tumb jingamb ok epi ombu er kis erngii, nga waning wu opu waning simba ku.

20 Ba enim oł kun ka wii ełmin oł, ei nge Gos eim enim kin ka piimba ei tumb jingamb ni waning erngii wumb ni ei epin konu eł tuk puk er kis monduk enerngii mon! Nga waning wu pupu waning sipi ermba andłam sinałim mon ku.

21 Yi mił erang, en enim noman eł epi ka wii simba konu eł enim nge noman ei ełe simba ku.”

Sinim Ngenj Eł Tilang
(Luk 11:34-36)

22 “Ningil ei sinim ngenj ełe nge dup alam mił. Pe nim ningil ei ka pim kin, nim noman tuk kun ka sim kin, oł kun ka enjii ku.

23 Ba ninim ningil kis mułum kin, ninim noman tuk ei pei emii owundu pimba. Nimbił erang oł kis ełmin oł ei nim kin pei sepi kin, nim noman tuk ei emii er pałim,” pa Jiisas yi nim.

Wu Endi Kundii Tał Kin Kongun En-ermba
(Luk 16:13)

24 “Wu endi eim kongun wu owundu tał kin enermba mon! Nga wu ei owundu tał kin kongun erim kin, eim owundu endi kin ka piipi kin nga endi kin kis piipi ermba. Nga owundu endi kin noman ngopu endi kin noman ngunarpı ermba ei mon. Yi mił sinim noman tał sepin Gos kongun erpin nga ku kongun erpin kunum ende enermin mon!

Epi Pei Noman Peng, Noman Nendii Piinmin
(Luk 12:22-31)

25 “Yi piik na enim kanip nind. Enim konj molk, noman embın to yi piinerei! Nga kuni nipe numun eł yi piinerngii mon.

Sinim nge ngenj ełe epi nipe telmin? Sinim konj mołmun ei epi owundu ba kuni ei epi owundu mon. Yi ku sin nge ngenj ei epi owundu ba alap ei epi owundu mon.

26 Enim kei kaninmin ei tonu bur ni andinmin: ei kuni emb tilanmin, nga kuni tu wuk, ngii konu sinałmin. Ba enim Ern-jing Gos tonu epin ei kuni ngołum. Enim kei ombu to mani kindik enim wumb mołmun. Gos enim kuni ni alap ngumba ku.

27 Enim mołmun konu tuk eł, wu nii endi eim epi endi noman erang piim kin, eim kunum kinan konj mułmbii ni piimba, ei kaplı enanim.

28 “Pe nimbił erang enim ngenj ełe konduk ni ei noman to piinmin? Enim andar-ing plawa kuk nin ond kuk tonu onum, ei er onum mił nenj ei keningii. Plawa kuk ei kongun dinga enałim, nga konduk ni epi endi enałmin ku.

29 Ba na enim kanip nind, ok king Solomon eim konduk ka wii kindrim, ei ya ond kuk ka wii mił ei kindnerim mon.

30 Keimi, pe kui engimb nin epi ei en enim Gos konduk mił ei ka wii akıp ngang kindim. Topuł mer dup kalıłmin konu eł kindang dup numba. Pe nga enim konduk ni epi ei kindnermba ni piinmin min? Nimbił erang Gos epi ei enim kui pei ngunermba nik pii gii ninanmin?

31 Ei piik enim noman embın yi piinerngii. ‘Sinim kuni nipe kuni endi numun da, sinim noł nik piinerngii mon. Nipe noł endi numun da ni piinerngii mon. Ei sinim konduk nipe konduk endi kindmin da ni piinerngii mon.’

32 Mon, oł ombu wumb torung ngenj wumb ei, kongun yi enmin. Ba enim nge Ern-jing Gos tonu epin mołum ei piilim. Enim epi ombu nge pei ngang singii ku.

33 Ba enim oł kun ka pałim mił ka erik, Gos sinim tep er mołum ni piik ekii sik er mułangin kin kaplı Gos enim epi eipi ombu ngumba ku.

34 Yi pałim ei piik, topuł ermin epi ni noman embın yi piinerngii mon. Topuł wumb endi ei eim ermbii ni piinim epi ei enim. Nga oł embın tui endi topuł tonu omba ei, enim noman to piinerngii mon.”

7

*Wumb Eipi Ełmin Oł Ei Mok Tok Yi Enejji Mon!**(Luk 6:37-38,41-42)*

¹ “Enim wumb kanik ek ngok erik kos piik ełmin mił yi ninerngii. Enejjing kin, Gos enim kin kos piinenmba ku.

² Pe enim wumb kin erngii oł ei, Gos enim kin ermba. Nga epi wumb ngołmun mił yi ku Gos enim ngumba.

³ Nimbił erang nim angnim epi moł aninga ningił eł pałim ei kankin nin, ba ninim ningił eł ond owundu mił pałim? Ei ok si kindkin, ekii se eim nge ningił eł epi moł pimba ei si kindnjii.

⁴ Ond owundu mił ninim ningił pałim, ba ninim angnim kankin yi nin? “Engnan, nim ningił eł epi moł pałim, ei si kindmbii nin?” Ei pułe yi mił, sinim oł kis enmin oł ei epi moł mił, sinim nge noman tuk eł pałim ei si kindinmin.

⁵ Nim ek kend nge wu. Ninim ok ningił eł ond owundu mił si tor kindkin, ningił ka seng, kan kun erkin, nga angnim epi moł ningił eł pałim, ei si kindnjii,” pa nim.

⁶ “Enim Gos ek ka epi ka wii mił, ei nge wumb kis owu mił kapli ngunerngii mon! Nga biis ni epi ka wii ei sipik, wumb Gos kin ek buł ngok ełmin wumb, ei kung mił ngunerngii mon ku. Mon peng, wumb kung mił, biis ka wii ei en enim simb eł kamb mani kindik, nga wumb owu mił ok enim kin erik kis erngii ku,” pa nim.

*Wu Endi Prei Kongun Dinga Erim**(Luk 11:9-13)*

⁷ Enim Gos kin prei er ngungii, “Enim Gos kii sik enmin ei epi enim ngumba. Enim epi kuruk endngii, ni keningii. Enim Gos ngii ondu eł to teki teki nengin, aki tumba,” pa nim.

⁸ “Wumb pei Gos kin prei ełmin, ei epi siłmin. Epi sipmin nik kurułmun, ei kanilmin. Nga Gos ngii ondu eł to teki teki nimba wu, ei Gos eim ngii aki tołum ku.

⁹ Pe wu endi kingam aka numbii nimba, eim arim kom ku endi sipi ngumba min? Ei mon.

¹⁰ Nga kingam omu numbii nimba, eim arim ka wembii sipi kingam ngumba min? Ei mon ku.

¹¹ Yi mił, enim wumb kis ei kingenjing noł epi ka noman ka pend kingenjing ngołmun. Pe sinim piimin, Erinjpin Gos tonu epi mołum ei sinim prei erpin kii sipin ninjpin kin kapli epi ka ei ngumba ku.

¹² “Wumb enim kin oł yi mił erngii nik piinmin oł ei, en enim wumb eipi kin oł yi erngii ku. Ek ei lo ek, nga Gos nge oł ekii se ermba piik nilmin wumb ek ei ende pałim.”

*Konj Mułngii Konu Ondu Kembis Wii Salim**(Luk 13:24)*

¹³ “Enim epi konu andłam kembis ełe pungii. Nimbił erang andłam puk konu kis dup konu eł pungii andłam ei owundu salim. Andłam ełe wu amb ombu pei andłam ełe andik mołmun.

¹⁴ Ba kunum kunum konj ka mułngii konu, ei andłam kembis wii. Nga andłam puk konu ka eł pungii, ei kongun dinga erngii. Erik kin, wu amb endeim endeim ni andłam ei kan singii,” pa nim.

Ek Ni Tor Kindiłmin Ek Kend Wumb Ongii, Ei Kan Kun Er Mułngii

¹⁵ “Ek ni tor kindiłmin ek kend wumb ongii, ei kan kun er mułngii. Ek kend wumb siipsiip ngenj mił ei torung kun ka wii mił kindik ongii. Ba noman tukrung ei owu simbii mił enim kin onmun. Ok enim pii gii ei to kis erngii nge ongii.

¹⁶ Nga enim molk ek ni tor kindiłmin kend kongun er ongii, ei enim wumb ei nge oł kongun erik keningii. Nimbił erang wumb noł wain mong ond angii ełe gał mołum ei siłmin; min wumb ond pik mong sik, engimb min epi gał mołum ei sik yi ełmin min? Mon, ei sin kapli enałmin.

¹⁷ Yi mił ku, ond ka mong ka tołum ku. Nga ond kis ei mong kis tołum ku.

¹⁸ Ond ka ei mong kis tunałmin mon ku.

¹⁹ Pe nga ond endi mong ka tunałim, ei kołmung tok, sik dup kalilmin.

²⁰ Ek ei yi mił, enim ek ni tor kindiłmin kend kongun ełmin wumb ei, enim keningii. Kanik, ek ei pułe piingii pa nipi ngum.”

²¹ “Wumb kombur aninga na kin ‘Owundu, Owundu,’ nik, ek dinga nik

erngii wumb, Gos sinim tep er mołum konu eł tuk pungii ba wu endi nam Ernann tonu epin mołum ni piipi, eim noman eł ekii sipi endmba wu, ei eim Gos kin Owundu Owundu nimba wu, ei eim Gos kin epin konu tep er mołum konu eł kapli tuk ba.

²² Pe kunum owundu tonu omba kunum, ei wu amb pei yi ningii, ‘Owundu, Owundu! Na nim nge embe eł oł ekii se ermba mił piik niłmin mił ninj ningii. Nim embe eł sin gui kis to si kindinjpın. Nim nge embe eł sin jep oł kanim kanim enjpin,’ pa ningii.

²³ Kunum ełe, na ek nip orung kindip yi mił nimbii, ‘Enim na kinał. Enim oł kis wumb mendpił, na kin tuk onerei!’ nimbii,” pa nim.

*Ngii Takilmin Oł Tal Ei
(Luk 6:47-49)*

²⁴ “Pe wu endi na nind ek ei piipi, ekii simba wu, ei wu endi yi mił eim noman ka peng, eim ngii tonu kom ku peł takilim.

²⁵ Pe konu kumb topu mani orum, konu pop owundu topu onum, noł owundu topu elim ei ngii mani punalim. Nimbił erang, wu eim ngii ei kom ku peł ełe tonu takilim ei dinga pupu ngii eim engim.

²⁶ Wu endi na ek ei piipi, ekii sinerim wu, ei eim yi mił wu ende noman pinalim wu mołum ei mił. Pinerang, eim ngii tonu noł ku kilita takilim.

²⁷ Konu kumb owundu topu, mani orum, konu pop owundu topu orum, noł owundu to orum kunum ei ngii ei eskił tołum. Ei keimi, ngii mani pupu er kis elim.”

²⁸ Jiisas ek ei nipi poru neng, wumb tilap owundu ok mulnjung ni, eim ek ei wumb piik mund mong enjing.

²⁹ Nimbił erang, Jiisas eim ek nim ek ei wumb noman peng niłmin lo ek ei nge ninerim. Jiisas eim wu endi noman dinga, pii gii nik niłmin ek mił yi neng, wumb mund mong enjing.

8

*Jiisas Wu Endi Kinj Bombulum Tum Ei Er Ka Erim
(Mak 1:40-45, Luk 5:12-16)*

¹ Jiisas eim komung eł si kindpi mani wang, wumb pei eim pum konu ekii sik punjung.

² Pangin, ngenj kinj bombulum tum wu endi opu, Jiisas simb eł ming gopsing pii polpu, kan mani kanpi yi nim, “Owundu, nim na er ka ermbii ni piin kin, kapli enjii.”

³ Jiisas eim angil wu ei ambilpi ek yi nim, “Na yi mił ermbii, nim ngenj ka simba.” Neng, wu ei kinj bombulum tum ni poru neng, wii ka mułum.

⁴ Pe Jiisas ek yi nim, “Oł ei, nim pukun wumb endi kankin ninenjii mon. Nim ngenj ei sipkin, Gos kin kulmał kalilim wu mołum konu ełe andan tan, ok Moses nirim oł ei erkił, Gos kin kulmał kilan, wumb nim keningii ni, nim ening pim ei poru nim ni keningii,” pa nim.

*Jiisas Opu Elmin Tep Elim Wu Nge Kongun Wu Endi Er Ka Erim
(Luk 7:1-10)*

⁵ Jiisas pupu Kapaniyam konu tor pang, Rom wu endi opu wumb 100 pei tep elim wu, ei opu, kii dinga sipi Jiisas ngum.

⁶ “Owundu, na nge kongun wu ei ening topu, ngenj dinga pinerang, peł ełe ngii konu palim, eim ngenj kumbii owundu ei piipi palim,” pa nim.

⁷ Neng, Jiisas yi nim, “Na pup, eim er ka ermbii,” pa nim.

⁸ Ba opu elmin tep elim wu, ei eim yi nim, “Owundu, na wu ka mon. Nim na ngii konu ełe onenjii mon! Nim ek wii nen, nam nge kongun wu ka mułmba.

⁹ Nam yi ku, wu num na tep elim wu ei na tep erang, na nam nge opu wu ombu tep erip, endi ‘Pui!’ nemb, pulum. Nga endi, ‘Ya wei!’ nemb, ołmun. Nga nam kongun wu kongun ei ‘Erii!’ nemb, kongun elim,” pa nim.

¹⁰ Jiisas wu ei ek piipi puku sipi erim. Erang, ek nipi, wumb eim kin ekii se onjung wumb ei ngum, “Na Esrel wumb konu ełe wu endi pii gii wu, yi nge endi kan sinenj mon!

¹¹ Na enim kanip nind, wumb konu eipi wumb orung eni tonu ołum konu, ni eni mani punum konu, wumb ei ok, Eiparam ni Aisik ni Jeikop ni kuni peł endi nok

mulangin, Gos sinim tep er mołum konu ełe no mułngii,” pa nim.

¹² Ba wumb Gos mołpu tep erang tuk mołmun Jura wumb, ei topu tor kindpi, emii konu epi endi eł kindmba. Ei en enim ke nik, gupu mong kongk, kaimb er mułngii,” pa nim.

¹³ Pe Jiisas ek nipi opu ełmin tep ełim wu ei ngopu yi nim, “Ninim pii gii peng eramb ni pui mił yi ermbe?” pa nim. Pe konu eni ełe Jiisas opu ełmin tep ełim wu kin ek tengim, kunum eł mendpił, eim nge kongun wu ei ening poru neng, ka mułum.

Jiisas Piisa Ambim Nge Mam Er Ka Erim

¹⁴ Jiisas pupu, Piisa ngii konu eł nirik pupu kenim ni Piisa ambim nge mam ei ening tang, peł ełe or pim.

¹⁵ Pe Jiisas eim angil embłang, ening ni si kindpi pum. Pang, amb ei eim Jiisas kin wumb ngungii kuni nge er kun erpi onguł erpi ngurum.

¹⁶ Pe konu pou neng, wumb gui kis mułum wumb pei tu wunjung. Jiisas ek nipi gui kis to kindpi, wumb ening pim wumb, pei er ka erim.

¹⁷ Yi mił erang kin, Gos ok ek ni tor kindilim wu Aisaiya gupu ełe ni tor kindrim ek ei keimi pim. Ek ei yi mił nirim, “Eim sinim nge ening pim pei si kindpi, sinim ening kanim kanim ei eim kin sim.”

Wu Nii Endi Jiisas Kin Ekii Simbii Ni Piinim

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Jiisas kenim ni wumb tilap owundu eim mułum konu orung orung mulangin kanpi mułum. Eim ek yi nim, “Sinim noł gopu orundung pamin!” nim.

¹⁹ Pe lo ek kengpi tołum wu endi opu yi nim, “Ek emb tołum wu, nim konu orung orung min konu endi punjii konu, ei na nim kin ekii sip bii,” pa nim.

²⁰ Jiisas ek yi nipi orung kindim, “Owu simbii mei tukpu ełe pałim. Nga kei andinmin ngii anglim. Ba Gos wu kingam ya mani mei ełe kindang, wu ngenj sipi mołum eim nge peng sipi sałim konu endi sinałim. Yi mił, wu endi na kin ekii simba wu, ei kongun dinga pałim,” pa nim.

²¹ Nga eim nge ekii silmin wu endi ek nipi kii sim, “Owundu, na nim kin ekii simbii ba kumb se kaplı na kindan pup, ernan tukpu tumbii min?”

²² Ba Jiisas ek nipi yi nim, “Mon, wumb Gos ek piinanim wumb, kulii mił wumb, ei wumb kulii er kun erngii ba nim na ond konu ekii se oi!” pa nim.

Jiisas Konu Pop Owundu Tum, Ei Ek Neng, Pop Owundu Ei Poru Nim

(Mak 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Jiisas noł kanu ełe tonu pang, eim nge ekii se andilmin wumb ekii sengin ouni punjung.

²⁴ Konu pop owundu topu, noł gopu tuk pinin nipi noł kanu tuk opu, noł kanu to ak tumba erim, ba Jiisas eim or pim.

²⁵ Eim nge ekii se andilmin wumb eim to konj kindnjing. Kindik, ek yi ninjing, “Owundu, nim sin paki to! Sin to kundmba enim,” pa ninjing.

²⁶ Jiisas eim ek dinga nipi eim nge ekii se andilmin wu ombu ngum, “Nimbił erang enim tungu enmin? Enim pii gii kembis ninmin.” Pe eim angpi, eim konu pop kin noł ei ek neng, nga ka wii mendpił sim.

²⁷ Jiisas eim nge ekii se andilmin wumb, mund mong erik yi ninjing, “Ei wu kanim eipi endi mołum. Eim ek neng kin, konu pop topu, noł pinin ni erim, ei nga eim ek ekii sik enmin,” ni yi ninjing.

Wu Tał Gui Kis Mułum Ei Jiisas To Kindim

(Mak 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Jiisas noł gopu orundung tor pupu, Garariin wumb konu ełe pum. Pe gui kis tuk mułum wu tał, eim kin tor onjnguł, ei wumb guimeng eł molkuł onjnguł. Wu tał wu simbii mił. Wumb konu ełe andlam endnalmin mon.

²⁹ Pe wu tał wii dinga tokuł yi ninjingil, “Gos kingam, nim sil kin nimbił oł enjii on? Kunum ei epi poru nimba ei poru ninerang okun sil ngenj kumbii ngunjii nge on min?”

³⁰ Pe kung konu ełe pei orundung ei nok muljung.

³¹ Gui kis ombu ek dinga nik yi ninjing, “Nim sin tor kindnjii pim kin, sin kindan

kung mołmun konu ele tuk bin,” pa ninjing.

³² Pe Jiisas ek yi nipi ngum, “Enim pei!” Pe gui kis wu tał si kindik puk, kung pei mulnjung konu tuk pangin, kung ombu pei sikir puk, konu tumbulam noł gopu mołum ele mani puk, noł nok kolk poru ninjing.

³³ Kung es to mulnjung wumb, oł ei kanik tungu puk, konu owundu wumb mulnjung konu kanik, wumb ei ek yi ninjing. Wu tał gui kis er kindim oł, ei pei nik wumb ngunjung.

³⁴ Wumb konu owundu ele ek ei piik ok Jiisas kanik yi ninjing, “Sin mei ele mulenji; konu eipi pui!” nik ek dinga yi ninjing.

9

Wu Endi Simb Angił Kis Mułum Ei Jiisas Er Ka Erim (Mak 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Jiisas eim noł kanu eł nga tonu pupu, noł gopu ele nga orung pupu eim konu kun tor pum.

² Wumb wu endi ening pim wu ei, tu wunjung. Wu ei eim ngenj kołpu poru neng, embił dinga pinerang, eim peł ele or pim. Pe Jiisas kenim ni wumb ei kin pii gii ninjing. Kanpi, ening pim wu kin ek yi nim, “Na nim oł kis ei si kindind,” pa nim.

³ Pe lo ek piilmin wu kombur, en enim noman ele yi piinjing, ‘Wu ei Gos kin ek ambiltim,’ ni piinjing.

⁴ Jiisas wu kei en enim noman yi piyanjin, kanpi yi nim, “Nimbił erang enim noman tuk oł kis yi piinmin?”

⁵ Nipe ek ei oi mił to peng nimbii? Pe na nim oł kis ei kil ngond nimbii ei kaplı min? Nga nim peł ei si mungkin pui yi nimbii ei kaplı min? Ek endi na nim oł kis kil ngond ei nimbii.

⁶ Ba na end ei enim kanik piingii nip end. Na tonu epin si kindip, mei mani op, wu kingam tels ei na noman dinga peng, wumb oł kis ei kil ngop ek nip ya wu embił dinga pinernang ei kanip nind. ‘Nim angkin, ninim peł ond sikin, ninim ngii konu pui!’ nind,” pa nim.

⁷ Jiisas ek yi neng kin, wu ei eim peł sipi, eim ngii konu sipim.

⁸ Nga wu amb ni wumb pei oł ei kanik, mund mong erik, yi piinjing, Gos wu yi nge noman dinga, ni noman ka, wu ei kin ngonum nik, yi erang Gos embe ambilt tonu kindnjing.

Jiisas Wu Masyu Wii Tum (Mak 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Jiisas andpi pupu kenim ni wu endi mułum ei ku takis silim ngii ele mułum. Wu ei embe Masyu. Jiisas wu ei kanpi ek yi nim, “Na ond konu oi!” Nipi yi neng, wu ni angpi, Jiisas pum konu ekii se pum.

¹⁰ Jiisas Masyu eim ngii konu ele mołpu kuni num. Wumb pei ku takis silmin wumb ni oł kis elmin ei kin mołpu kuni ende num. Eim nge ekii silmin wu ombu oui nunjung.

¹¹ Lo ek piilmin wumb, ei Jiisas wumb kis kin kuni nang kanik, eim nge ekii sik elmin wu ombu kanik yi ninjing, “Nimbił erang enim nge ek emb top ngołum wu ei wumb kis ni ku takis silmin wumb kis ni ombu kin kuni nonum?”

¹² Jiisas eim ek ei piipi yi nim, “Wumb ening tunałim wumb ei, ening ngii ele punałmin mon. Ening palilim wumb ei mendpił pulmun.

¹³ Enim puk Gos nge ek ka ele kanik piingii, ‘Ka kułmał kałilmin epi ei na noman pinalim. Na noman kaimb silmin ei na noman palim.’ Na wumb ka mulnjung ei kin, paki tumbii onenj. Ba wumb kis mulnjung ni oł kis enjing wumb ei, paki tamb, noman ak tungii nip onj,” pa nim.

Kuni Mowii Palmin Oł Ei (Mak 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Jon wumb noł pendlim wu, ei eim nge ekii sik andilmin wumb Jiisas kin ok, ek yi kii sik ninjing. “Nimbił erang sin kin lo ek ekii silmin wumb kin kuni mowii elmin, ba nim nge wu ombu kuni mowii enałmin, ei nimbił erang elmin?”

¹⁵ Jiisas ek ekin nipi orung kindpi yi nim, “Pe wu endi eim simba ermba kunum ele, eim nge wumb puł, eim paki tołmun wumb kunum ele kaplı amb simba wu ei eim wumb kin kuni no mułmba kunum ei eim nge wumb kis piik mułngii min? Ei

mon. Ba ekii se amb simba wu ei wumb kis eim konu eipi si pangin, eim nge wumb ei kapli kuni mowii piingii,” pa nim.

16 Wu endi eim konduk endi piltan top kis ermaba, konduk eie alap konj endi sipi, mui tumba mił mon? Pe wu endi yi erim kin, alap konj ei pepi, konduk topu, kis owundu nga ermaba.

17 Jura wumb kung meme ngenj kulk, noł wain tuk kindiłmin. Ei kung meme ngenj konj eie noł wain konj kindiłmin, epi tał ka mułangił. Nga noł wain ok nge ei kung meme ngenj ok nge eie kindiłmin. Nga noł wain konj ei sipik, kung meme ngenj ok nge eie kindiłmin ei noł tok nipi noł wain tor pang, kung ngenj kis mołulum ku. Yi mił na ek konj ei Jura lo ek ok nge ei kin ende punermaba.”

Wu Num Endi Amblam Er Konj Sipi Kindang Nga Amb Amblim. Eim Konduk Amblim Amb Ei Er Ka Erim Ku (Mak 5:21-43, Luk 8:40-56)

18 Jiisas eim ek ei nipi mułang, Jura wu num endi opu, eim simb eie ming gopsing pii polpu ek yi nim, “Na amblam pe mendpił koltum, nim okun, eim ngenj eie embalan, nga konj mułmba,” pa nim.

19 Pe Jiisas wu ei kin pum. Pang, eim nge ekii sik andiłmin wu ombu ni punjung.

20 Puk, amb endi mułum amb, ei eim kunum kunum eim miıyem ei o pupu minj mułang, kung ngii engki nga tał o purum. Amb ei eim opu, Jiisas buł morung eie eim opu Jiisas konduk embiłim.

21 Eim nge noman eie yi piipi om. “Na pup, Jiisas konduk minjin tamb, na ening ei kapli wii simba, ka mułmbii,” ni piim.

22 Ba Jiisas eim piipi ak topu kanpi yi nim, “Ambił, nim na kin pii gii nin, eie nim ei ka seng, wii mulnjii,” pa nim. Pe kunum eie mendpił, amb ei ka mułum.

23 Jiisas opu, Jura wu num ngii eie opu kenim ni mingał pop tok golang nik wumb ke dinga wii nik mulnjung.

24 Jiisas opu ek dinga nipi yi nim, “Enim kunerei! Ambił ei kulerim ba or pałim,” pa nim. Neng, wumb eim kanik tokuł enjing.

25 Pe wumb to anda kind poru nik, Jiisas eim nirik pupu, ambił ei angii ambiłpi, er konj sim.

26 Jiisas yi erim, ek ei wumb konu orung orung pei nik pangin, wumb pei piinjing.

Jiisas Wu Tał Ningił Tumbun Mułum, Er Ka Erpi, Endi Ek Tinerim Ei Er Ka Erim Ku.

27 Jiisas konu eie si kindpi, andlam eie andpi pang, ningił tumbun mułum wu tał okuł wii dinga tokuł yi ninjngił, “Nim Deipis kingam, nim sił kin kaimb sinjii.”

28 Pe Jiisas eim ngii eie nirik pang, wu tał eim ekii sikił onjnguł. Wangił, Jiisas ek yi nim, “Ełip pii gii na kin piinjngił na oł ei ermbii.” Wu tał yi ninjngił, “Owundu, keimi sił pii gii ninmbił.”

29 Pe Jiisas eim wu tał ningił eie ambiłpi yi nim, “Ełip pii gii pim mił, kapli oł yi ku ermaba,” pa nim.

30 Wu tał ningił ka mułang, Jiisas ek dinga nipi wu tał ngum. Ngopu yi nim, “Na ełip kin oł ei, wumb endi kangił ek ninereł mon!” pa nim.

31 Ba wu tał eł ełip anda pukuł, wumb konu orung orung pei Jiisas kongun erim oł ei kankił nikił punjnguł.

32 Andlam eie bił ni erangił, nga wumb wu endi gui kis tuk mułang, eim ek tingnerim wu ei Jiisas kin tu wunjung.

33 Pe Jiisas eim gui kis ei to kindpi yi erang, gupu ek tingnerim wu ni ek tangpi erim. Yi erang, wumb pei mund mong enjing yi ninjing. “Ok Esrel konu oł yi endi tonu onerim, sin kinerpin,” pa yi ninjing.

34 Ba lo ek ekii siłmin wumb yi ninjing, “Gui kis nge wu num eim kin mołpu, eim kin noman dinga ngopu, eim gui tor kindnim,” nik yi ninjing. (Ei ek keimi mon, Jiisas ek keimi ninim.)

Jiisas Wu Amb Kaimb Sim

35 Jiisas konu owundu ni konu orung orung pei andpi, wumb men ngii eie nirik pupu, Gos ek ka nipi wumb ngopu, Gos sinim tep er mułum mił nipi ngopu, wumb ngenj eie ening kanim kanim pim, ei er ka erpi yi erim.

36 Jiisas eim wumb tilap owundu ei kanpi kaimb sim. Nimbil erang wumb noman embin piik kin, wu endi paki tumba nge kuruk endnjing yi er mulnjung. Ei kung siipsiip tep elim wu mulałim mił, yi er mulnjung.

³⁷ Jiisas ol ei kanpi, ek nipi eim nge ekii sik andilmin wu ombu ngum. “Kuni wiis pol topu pei molum, ba tengingii kongun wumb mon palim. Ei yi mił, wumb Gos ek ka piingii wumb ei pei molmun ba ek ni tor kindik wumb ei ngungii wumb mon palim.

³⁸ Yi piik kin enim kongun ei nge arim kin prei erangin, eim kongun wu kombur kindmba,” pa nim.

10

Jiisas Nge Ek Se Andilmin Wu Ombu Engki Nga Tał

(Mak 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Jiisas eim nge ekii sik andilmin wu engki nga tał, wii tang wangin, noman dinga nipi wu ombu ngum. Noman ei ni ngopu gui kis to kindik, ening ni ngenj ele ol kanim kanim ermba ei to kindngii nge nipi ngum.

² Eim nge ek ka endngii nge engki nga tał, wu ombu embe yi mił: kumna Saimon embe endi Piisa, eim angim Endru, nga Jeims ei eim Sependii kingam ni eim angim Jon.

³ Pilip ni Barsolomyu ni Tomas ni Masyu ku takis ok silim wu, ni Jeims arim Sariyas.

⁴ Saimon Selos ni Juras wu ei Eskerios, eim Jiisas opu orung wumb onjung konu Jiisas molum ei nipi andan tum wu.

Jiisas Ek Nipi Eim Ek Se Endngii Wu Ombu Ngum

(Mak 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Jiisas eim nge wu engki nga tał, ek dinga nipi kindang punjung. Jiisas ek yi nim, “Enim wumb konu eipi punerngii, nga Sameriya konu owundu ele tuk punerngii mon!

⁶ Enim puk Esrel wumb, kung siipsiip mił am punjung ele pungii,” pa nim.

⁷ Enim puk, wumb kanik, ek yi ningii: ‘Gos sinim tep er molum kunum ei pei mandi omba enim,’ ningii.

⁸ Enim puk, wumb ening pimba ei er ka erik, wumb kulngii, ei er konj sik, wumb gui kis mulmba ei tor kindik, wumb ngenj kinj bumbulum tonum wumb, ei erangin ka mulngii. Pe enim epi ei sinjing, ei epi endi ngok enjing. Yi mił nga wumb kin ol yi erngii, epi endi sinerngii mon,” pa nim.

⁹ Enim ku gol ni, ku silpa ni, ku kapa ni ombu endi pendik epi ombu sipnerngii mon,” nim.

¹⁰ Kon andlam pungii kon ni, konduk ni nim su ni dolu ni epi ei endi sipnerngii mon. Wu kongun elim wu, ei kuni ngangin nolum, mił yi enim nungii.

¹¹ Enim puk konu kembis min owundu endi tor pungii, ei wumb kan kun erngii. Konu endi tor pangin wumb konu, ele ol kun er mulngii. Ei enim wumb ei kin molk, puk, nga enim konu ei si kindik pungii.

¹² Pe enim wumb ngii endi ele nirik punjung kin, wumb ngii pul wumb ei ek yi ningii, ‘Enim noman emin pengli!’

¹³ Wumb ngii ele tuk pangin, ek ka nik enjing kin, “Enim nge noman emin ei wumb ombu kin ba. Ba wumb en enim ngii konu ele, ‘Enim nirik wei!’ a ninarik enjing kin, enim noman emin ei wumb ei kin noman emin ei ngunerngii.

¹⁴ Nga wumb nii endi enim nge ek piinarik min enim tuk sinarik kin kapli enim ngii konu ele si kindik kunum ele konu eipi pungii kunum ei enim simb ele kulman si kindngii.

¹⁵ Na ek keimi nip enim ngond. Ekii se Gos kunum owundu kos owundu piimba kunum, ele wumb mok tumba kunum ei Gos Sorom konu ni Gomora konu ele eim kaimb simba. Ba nga konu eipi ele wumb ei enim kin, ‘Weiyo,’ nik enenjing kin, Gos konu ele wumb kaimb sinermba mon,” Jiisas yi nim.

Ol Embin Tui Kanim Kanim Tonu Omba

(Mak 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ “Piingii! Na enim kung siipsiip mił tuk owu simbii wumb mił mulnjung konu kindind. Ei piik enim ka wembii noman ka peng ol ei nge ekii singii. Nga kei Pulmu noman emin seng elmin ol ei nge ekii singii.

¹⁷ Pe enim kan kun er mulngii! Wumb enim ambil gii nik, kos ngii sipik, en enim men ngii ele enim kepil tok yi erngii.

¹⁸ Erik, na nge ek ni na to mani kindngii nge, enim sipik king ni kumb ele sipik gapman nik erngii. Ei nimbil erang enim ek nik en enim kin wumb tilap eipi ngok yi enjing konu ele.

19 Nga wumb enim kos eġe tonu tu wan-
gin, enim yi piingii. ‘Sinim nimbiġ ermin?
Sinim nipe ek nimin?’ ni piik muġngii.
Kunum eġe mendpiġ, Gos enim ningii ek ei
nipi enim ngumbii,” pa nim.

20 Enim nge ek ninerngii, ba enim Ern-
jing Gos nge Gui Ka ei enim kin moġum ei
ek nipi tor kindmba.

21 “Nga wu endi eim angim kos eġe tonu
si pang to kundngii. Yi ku arim eim
kingam kos eġe tonu si pang to kundngii.
Nga kangii en enim, ernjing, menjing noġ
kin opu orung erik to kundngii ku.

22 Wumb pei enim kin noman kis piingii.
Ei nimbiġ erang na nge embe ei enim kin
pimba, ba wu endi eim ambiġ gii nipi na
kin pii gii dinga pupu muġum kin, ekii se
kunum poru nimba kunum, wu ei Gos eim
sipi orung simba, ei wu eim nge.

23 Pe nga wumb enim kin oġ embin tui
kis enjing kin, enim konu ei si kindik,
tungu puk, konu owundu endi eipi pungii.
Na enim kanip nind, enim kongun endi
Esrel wumb konu owundu eġe kapli poru
nininang, kapli na wu kingam tonu epin
konu eġe si kindip, mani mei ei sikir tor
ombii,” Jiisas yi nim.

24 “Pe nga men kangii ei ek emb topu
eim ngonum wu, ei to mani kindmba miġ
mon? Nga kongun kunum kunum wii
minj eġim wu, ei eim nge wu owundu to
mani kindmba miġ mon?”

25 Pe men kangii ei moġpu, ek emb topu
ngumba wu ei miġ kapli, nga kongun wu
ei eim wu owundu miġ muġmba ei kapli.
Ngii ei arim embe Biyelsipul ei ek kend wu
pim kin, wumb en enim ngii ende wumb
embe kis mendpiġ singii. Ei yi miġ, wumb
na Biyelsipul nik embe singii.”

Gos Owundu Kin Mund Mong Kuġmun
(Luk 12:2-7)

26 “Pe wumb enim tungii ei mund mong
enerngii. Epi pei koi er saġim, ei Gos nga
peni eġe tor kindmba. Epi pei kum top
paġim ei ekii se wumb keningii.

27 Ek na enim ya emii peng nind ek, ei
enim tinga eni kin nik wumb ngungii. Nga
en enim kom eġe ek piinjing ek, ei ngii eġe
tonu puk, ek nik wumb ngungii.

28 Wumb nii endi enim ngenj eġe to
kundngii, ei gaġ piinerngii. Ba ei enim
noman tuk ei to kundnerngii mon. Ba
enim Gos eim kin gaġ kulk muġngii. Nimbiġ
erang Gos eim kapli ngenj kin noman
tuk kin ouni topu kondpu, dup konu eġe
kindmba.

29 Wumb kei Winu kembis taġ ku kundii
ei nge endeim nga silmin. Ba enim Ernjing
Gos kei endeim endi boi nipi, mani mei eġe
ba, ei eim piinim.

30-31 Yi piik kin, enim noman embin to
piinerngii mon! Enim kei Winu kembis
ku ngok sinmin ei to mani kindinmin. Yi
peng kin, Gos sin tep ka er muġmba. Enim
peng enjin Gos eim gerpi, kanpi si kindpi
moġum.”

Jiisas Embe Ni Tor Kindngii Oġ Ei
(Luk 12:8-9)

32 “Wu endi na embe eġe nipi wumb
pei ningii eġe nimba wu, ei eim embe na
Ernan Gos ningii eġe nimbiġ.

33 Ba wu endi na embe ei, wumb ningii
eġe koi erpi ni tor kindnerim kin, wu ei eim
na Ernan Gos ningii eġe eim embe tonu
epin konu eġe ni tor kindnermbii mon ku.”

*Jiisas Eim Om, Ei Opu Erngii Si Tonu
Kindim*
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 “Enim piik, na op mei eġe opu enmin
ei to mani kindip noman emin ngumbii
nge onj, ni piinerngii mon! Ba na wumb
mok top noman kanim eipi eipi ngumbii
nge onj.

35 Na onj ei opu erngii nge onj, wu
endi eim arim kin opu orung erang, eim
ambġam ei eim mam kin opu erang, nga
amb ei eim wam nge mam opu orung
erngii nge onj. Ei yi miġ wumb kombur na
kin pii gii ninerngii. Nga wumb kombur
na kin pii gii ninmin.

36 Wu endi eim na kin pii gii nimba wu,
ei kin ngii ende wumb ei en enim eim kin
opu, orung erik muġngii ku.

37 “Wumb en enim ernjing, menjing noġ
noman ngok, enmin oġ ei, ba na kin noman
ngunanmin. Wumb ei na nge wumb puġ
mon. Nga wumb en enim kingenjing,
embilenjing noman ngonmun, oġ ei ba

na kin noman ngonanmin. Wumb ei na wumb puł mił mulerngii mon!

³⁸ Wu endi eim ond peri ei ko wupu na kin ekii sinerim kin, wu ei na wu puł mił kapli pinermba mon.

³⁹ Wu endi eim nam noman konj kan simbii ni piipi endmba wu, ei eim noman konj ei am ba. Wu endi na kin piipi, eim nge noman konj si kindmba wu, ei eim noman konj nga orung simba,” pa nim.

*Wu Endi Kumep Ka Simba
(Mak 9:41)*

⁴⁰ “Wu nii endi enim eim ngii ele nirik sim kin, eim na eim ngii ele nirik sim ku. Wu nii endi na eim ngii ele nirik sim kin wu endi ei Gos na kindang onj, ei eim ngii ele nirik simba ku.

⁴¹ Wu nii endi oł ekii se ermba piipi nilim wu, ei paki topu eim ngii konu sipipi erim kin, eim oł ekii se ermba piipi nilim wu nge kumep ka simba mił yi ku simba. Pe wu nii endi eim kinang, wu kun ka endi wang, eim sipipi, kuni ngopu elim wu, ei eim wu kun ka, ei eim kumep ka eim ngumba.

⁴² Pe wu nii endi eim wumb ei kanpi, eim noł jii ni kulpu tu wupu, nam nge ekii sik andilmin wu ombu ngopu ermba, wu ei na ek keimi nip enim ngond. Wu ei kumep simba, epi ei am punermba mon,” pa nim.

11

*Jon Eim Nge “Kongun Wu Kombur Jiisas
Mulum Konu Kindim
(Luk 7:18-35)*

¹ Jiisas eim nge ekii sik andilmin wu engki nga tał wu, ombu ek nipi kongun ele kindpi, eim konu ele si kindpi, konu eipi pupu, wumb ek emb topu, ek ka ni tor kindpi erim.

² Jon wumb noł pendilim wu, ei eim kan ngii pepi mołpu piim ni, Gos kindang wu Krai kongun yi erpi, oł yi erpi enim nengin piipi, eim nge ekii sik andilmin wu kindang, Jiisas mołum konu punjung.

³ Puk, Jiisas kin kii sik yi ninjing, “Nim Gos kindim wu Krai ei nim on, min sin wu endi eipi kui er mołmun?”

⁴ Jiisas ek nipi wu ombu ngum, “Enim Jon mołum konu puk, enim epi kanik piik enmin mił, ei nik Jon ningii,” pa nim.

⁵ “Ningil tumbun mołum ei nga ka seng kaninmin. Simb kis mołum ei nga kun kamb andinmin. Ngenj kinj bumbulum tum wumb ei, nga ngenj ka salim. Kom ngum wumb ei nga ek piinmin. Wumb kolk, ei nga tonu konj onjung. Nga wumb epi sinerim kaimb mulnjung wumb, ei ok Gos ek ka piinmin.

⁶ Pe wu nii endi eim pii gii ei na kin dinga pim kin, wu ei eim ka piyangli!” pa nim.

⁷ Jon wumb noł pendpi ngołum wu, ei nge ekii se andilmin wu si kindik orung pangin, Jiisas eim Jon nge ek ei nipi wumb ngum. “Kumb ok enim wumb mulenjing konu punjung, ei epi nipe keningii punjung? Enim puk, wu endi gumei mił mołpu kin konu pop tang ek eipi eipi nipi enim wu, ei enim keningii nge punenjing mon.

⁸ Enim epi nipe keningii punjung? Enim puk, wu endi eim konduk mon kanim kanim kindpi mołum, ei keningii nge punenjing mon. Wumb konduk mon ka kanim kanim kindilmin, ei king ngii ele mołumun wumb,” pa nim.

⁹ Ba enim nimbił erang punjung? Oł ekii se tonu omba piik nilmin wu, ei keningii nge punjung. Ba oł ekii se tonu omba piik nilmin wu kombur tonu ok wu ombu, eim to mani kindpi poru nim, eim wu owundu mołum.

¹⁰ Wu ei mendpił Gos nge ek ka ele ek yi nim,

‘Piini! Na ek se andilim wu endi kindamb pupu, na ek ni tor kindmba Wu ei eim kumb se ba. Pupu, Jiisas nim nge andlam er ka ermba.’

¹¹ Jiisas yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Jon wumb noł pendpi ngołum wu, ei oł ekii se tonu omba piik nilmin wumb tonu onjung wumb, ei pei kamb mani kindim. Ba Jon eim wu endi Gos sinim tep er mołum konu ele wu num mił mon. Ba wu wii endi Gos ek ka ni tor kindmba wu ei, Jon to mani kindmba. Nimbił erang Jon eim Gos ek ka aninga kopur piim, ba pe sinim Jiisas kin pii gii ninmin wumb, ei Gos ek ka ei pei piik sinmin.

¹² Jon wumb noł pendilim wu tonu orum kunum ei, wang wang pe kunum ele sinim mołmun. Pe wumb kis Gos sinim tep er

mołum ek ei kin ek buł ambilk ninjing. Pe wumb num ni wumb dinga wii ei wumb eipi kin Gos sin tep er mołum ei, sinerngii mon nik, mani kindik si kindngii enmin.

¹³ Gos nge oł ekii se tonu omba piik nilmin wumb ok nik, Moses lo ek om nin, pe Jon tonu om kunum ei ek ombu pei Gos sinim tep er mołum ek ei kin ninjing.

¹⁴ Pe enim ek ei pii gii ninjing kin piingii. Jon eim Elainja mił oł ekii se tonu omba piipi nilim wu ei omba nge om.

¹⁵ Wu nii endi kom simba wu, ei kom se piyangli!

¹⁶ “Pe wumb kunum ełe mołmun wumb ei, na epi nipe mił su simbii? Wumb ei yi mił, kangil tuk konu endi molk, ek dinga nik kangil kombur ngok yi ninjing.

¹⁷ ‘Sin gising topun enmin, ba enim golang ninanmin. Sin golang kaimb er ninmin, ba enim ek ninanmin mon!

¹⁸ Jon om kunum ei eim noł ni kuni nunerim. Yi erang kin, wumb yi ninjing, ‘Gui kis eim kin mołum,’ pa ninjing.

¹⁹ Pe na Gos kingam tonu epin si kindpi, mani mei ełe opu wumb ngenj kulpu ei, enim wumb yi ninmin. ‘Wu ei kuni pei nopus, noł wain pei nopus elim wu,’ nik yi ninmin. ‘Eim wumb puł ei ku takis sik, nga oł kis kanim kanim elmin wumb ei nge wu puł mołum,’ pa nilmin. Sił epi pei enjpił ei enim pei ka piinenjing mon. Ba Gos nge noman ka ei pep onum. Pe ei sinim kanpin, Gos noman ei keimi ni piimin.”

Konu Owundu Kombur Wumb Noman Ak Tok Pii Gii Ninanmin
(Luk 10:13-15)

²⁰ Konu owundu kombur Jiisas eim jep oł pei ok erim konu, ełe wumb noman ak tunenjing. Yi erangin kin, kunum ełe Jiisas wumb ek ngum.

²¹ Ngopu ek yi nim, “Enim Korasin konu wumb ni Besaira konu wumb, kaimb piind,” pa nim. “Pe wu endi Sairon konu ni Taiya konu, wu endi jep oł yi na end mił ermbe ei enim ok enim Sairon ni Taiya ni wumb ei kon alap kis mił sik, dup sik ełe kunum kunum molk, noman ak tunjung.

²² Ba na enim kanip nind, Sairon kin Taiya konu oł embin tui tonu om mił enim kin onermbe. Enim kin oł embin tui kis wii owundu tonu opu pimba,” pa nim.

²³ “Pe enim Kapaniyam konu wumb, enim si tonu epin konu simba ni piinmin? Ei mon. Enim dup konu mendpił punggii. Pe wu endi Sorom konu jep oł na enim kin end oł ei, Sorom konu ełe wumb oł yi ełangin kin wumb ei en enim piram mułulangin ku.

²⁴ Ba na enim kanip nind, “Sorom konu wumb Gos to kondpu kis erim mił yi enim konu wumb onermbe. Ba enim konu ełe mołmun wumb ei kin, Gos kunum Owundu tonu omba memb ei oł embin tui owundu kis ei tonu omba,” pa nim.

Enim Na Kin Ok Kor Ka Mułngii
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kunum ełe Jiisas eim ek yi mił nim, “Arnan, nim tonu epin konu kin mani mei konu ei kin, nim wu num owundu mołun. Na nim kin noman ka piind. Nimbil erang ninim nge epi ombu ek keimi wumb noman ka piik elmin wumb, ei kin koi erpin pendin. Nga ninim nge epi ombu ek keimi, ei mendpił kangil kembis andan ton.

²⁶ Keimi, Arnan nim nge noman ei yi mił palim ei en.

²⁷ “Na Arnan eim epi pei na angil ełe kindpi ngum. Wumb endi eim kingam ei pii poł tunanmin mon. Arim eim mendpił kingam piinim. Wumb endi Arim ei pii poł tunanmin mon, kingam eim mendpił arim piinim. Wumb pei kingam noman ełe ei arim mołum nipi andan topu wumb ngum kin, wumb eim arim ei pii poł tungii,” pa yi nim.

²⁸ “Wu nii endi epi embin ko wumba kis erim kin, na kin wang eim kor ngamb, kor mułmbe.

²⁹ Pe oł embin tui na pandang ełe palim ei, enim sik enim pandang ełe ko wungii. Ko wuk, na ek ekii sik piingii. Nimbil erang na wumb kin oł ka ełe erip, nam embe to mani kindił. Pe enim nge noman tuk ełe kan sik kor ka mułngii,” pa nim.

³⁰ Oł embin tui ei enim pandang ełe pendind, ei ka wii. Epi na enim ngopu, singii pa nimbii, ei embin owundu enalim mon.”

12

Ek Ei Kor Kunum Kongun Enerngii Mon (Mak 2:23-28, Luk 6:1-5)

¹ Ekii se kor kunum endi, Jiisas kuni wiis pin tuk ele endim. Eim nge ekii sik andilmin wu ombu kuni tum. Pe tuk andik, kuni wiis mong ei tangk nunjung.

² Wumb lo ek piilmin wumb, ek nik Jiisas ngunjung, “Nim nge ekii sik andilmin wumb ombu oł ei kor kunum enmin ei mon ninjing.”

³ Jiisas ek nipi yi nim, “Enim Deipis ek poł ei ger piinjing min? Na nind, ei eim kin eim wu ombu ei kuni tum kunum, ei nimbił oł enjing?”

⁴ Molk kin, Gos men ngii owundu ele nirik punjung. Puk, bres Gos ngii ele sałim ei wumb eipi mon nilmin. Gos kin kułmał kałim wumb ei minj nungii nilmin.

⁵ Enim ek ei lo mon ele pim, ei ger kinenjing min? Pe kułmał kałim wumb ei Gos men ngii owundu ele kongun elmin. Kor kunum mon nik elmin oł ei elmin, ba ek endi ninałmin.

⁶ Pe na enim kanip nind, noman dinga ei ya sałim ei men ngii sałim epi ei to mani kindim.

⁷ Ba enim na nind ek ei piingii, ‘Na kułmał kałim oł ei na noman pinałim. Na noman kun ka sałim wumb ei noman enim.’ Enim wumb oł endi enjing wumb ei oł embin tui enerngii mon.

⁸ Na Gos kingam tonu epin si kindip mani mei ele op, mei kingam mił talip moł ei, na kor kunum puł wu Owundu moł. Wumb nipe oł endi kor kunum erngii, ei na dinga ele wumb oł yi mił erngii,” pa nim.

Kor Owundu Kunum Jiisas Wu Endi Angił Kis Mułum Ei Er Ka Erim (Mak 3:1-6, Luk 6:6-11)

⁹ Jiisas konu ele si kindpi, men ngii ele tuk pum.

¹⁰ Wu endi mułum wu, ei eim angił ele epi endi sinałim. Angił kulii erim. Pe wu kombur Jiisas kos er ngonmun nik, Jiisas kii dinga sinjing. “Pe sinim kor kunum ening pałim wumb ei er ka ermin min?”

¹¹ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim mołmun konu, wu endi kung siip-siip es tołum ei kor kunum kung siipsiip endi konu tukpu endi mani pupu pimba ei, kor kunum si tonu sinermba min?”

¹² Nga wumb endi eim kung siipsiip ei to mani kindilim yi mił pe sinim lo ek ele kapli nipin kin sin kor kunum ele wumb kapli paki tumun.

¹³ Pe eim ek nipi wu ei ngopu yi nim, “Nim angił tun kindii!” Neng, tun kindim. Yi erang, wu ei eim angił ei ka mułum. Wu eipi endi ka mułum mił yi mułum.

¹⁴ Jiisas kor kunum oł ei erang kanik puk kin, wumb en enim ek nik piik Jiisas to kundngii nge ek ninjing.

Jiisas Eim Gos Nge Kongun Wu Mendpil

¹⁵ Ba Jiisas eim ninjing ek ei piipi, konu ele si kindpi pang, wumb tiłap pei eim kin ekii se pangin, eim wumb ening ombu er ka erim.

¹⁶ Jiisas ek dinga nipi wumb ngopu yi nim, “Enim ek nik tor kindnerii mon!” pa nim.

¹⁷ Gos ok oł ekii se ermba oł piipi nilim wu Aisaiya ek ni tor kindpi yi nirim. Ekii se oł yi tonu omba nirim, ek ei pe keimi pałim. Ek ei yi mił,

¹⁸ “Wu ei na eim kongun ermba nip to mundunj wu. Na eim ka piip, nam noman eim kin sałim. Nam nge Gui Ka ei eim ngamb, eim na kos dinga ek kun nipi, torung wumb tiłap eipi ngumba.

¹⁹ Pe eim wumb ek ngopu ek dinga nipi enermba. Wumb eim andlam ele angpi wii topu yi erang, eim ek piinerngii.

²⁰ Gumei endi ek nimba er pimba, ei eim to engin tunermba. Dup alam kan endi, dup kembis nopu pimba, ei eim to kumundpu poru ninermba. Ei yi mił wumb nii endi en enim pii gii dinga pinermba wumb ei, eim to tor kindnermba. Eim kongun ermba ei Gos eim kunum owundu tonu omba kunum ele, na ek ka ei erang kin oł kun minj erpi pang poru nimba.

²¹ Pe wumb torung tiłap eipi wumb eim kin pii gii nik, eim kui er mułngii.” (Gumei kin dup kan ninmin ei yi mił; wumb Gos ek ka ei piipin oł ermin mił

nenj ni piik muŋgii wumb ei, Jiisas eim mani opu kongun erang wumb oł ka wii mendpił erik muŋgii nip piipi, oł ekii se ermba nipi piilim wu Aisaiya ek yi pułum.)

Wumb Ek Yi Ninjing, Jiisas Biyelsipul Kin Kongun Enim Ninjing (Mak 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Kunum ełe, wumb wu endi tunjung wu ei gui kis tuk mułum. Wu ei ningił tumbun mułang, gupu ełe ek tengnerim ku. Jiisas eim wu ei er ka erim. Erang, gupu ek nipi kin, ningił kanpi erim.

²³ Wumb tilap pei molk kanik puku sik yi ninjing, “Wu ei Gos kindim wu Kraiss min mon?” Wumb en enim noman ełe yi piinjing.

²⁴ Ba lo ek piilmin wumb ek ei piik yi ninjing, “Dinga ełe enim ei gui kis nge tep elim owundu Biyelsipul nge dinga ełe enim,” pa ninjing.

²⁵ Ba Jiisas eim wumb noman ełe piipi, ek nipi yi nim, “Pe king tep erim konu endeim ełe wumb, en enim opu erngii ei, en enim konu ka dinga sinermba. Pe wumb konu ende wumb, min ngii ende wumb orung orung puk, opu erngii ei, en enim ngii konu ni konu ka sinermba.

²⁶ Pe Seisen nge wumb en enim eipi eipi bin ni, erngii dinga ermba min?

²⁷ Biyelsipul na paki tang na gui kis tor kindinj, ba wumb nii enim ekii sik andilmin wumb paki tang, gui kis to kindinmin? Pe en enim kos piilmin wu mił molk kapli enim ek kanim kanim ei nik kun erang,

²⁸ ba Gos nge dinga ełe na gui kis top kindinj kin, enim piingii. Gos sinim tep er mołum ei, sinim kin mandi onum ni piingii,” pa nim.

²⁹ “Nimbił erang, na pup, wu num Seisen nge wumb waning ermbii ni piind, ba ok na pup, wu num Seisen eim simb angil kan ngo pendip, ekii se na eim nge wumb ei waning simbii.

³⁰ “Wu endi na wu puł mon, ei na kin opu ermba wu. Pe wu endi na kin kung siipsiip es tunermba wu, ei eim kung siipsiip topu eipi eipi kindilim.

³¹ Yi mił palim ei piip na enim nip ngond. Gos eim wumb ek kis nik enmin ei, kapli

oł kis kil ngumba, ba wumb endi Gui Ka kin ek buł ngok erngii, ei Gos wumb oł kis ei kil ngunermba mon.

³² Na Gos kingam tonu epin si kindip mani op, mei kangil mił muls ei wu endi ek kis nipi, na ngumba, ei Gos kapli kil ngumba. Ba wu endi Gui Ka kin ek kis nimba wu ei, Gos eim kapli kil ngunermba mon.”

Ond Kis Ei Mong Kis Tolum Ek Ekin Endi (Luk 6:43-45)

³³ “Pe ond ka pimba ei, ond mong ka tumba. Nga ond kis pimba ei, mong kis tumba ku. Wumb ond ei kanik kin, ond mong ka min kis ei kan poł tołmun.

³⁴ Enim lo ek ekii silmin wumb wembii kis Seisen nge kingam noł, enim ek ka er ningii mił nenj? Enim wumb kis enim noman tuk ełe noman kanim kanim palim mił, ek yi gupu ełe ni tor kindinmin.

³⁵ Wumb kun ka endi eim noman tuk ełe oł kun ka kanim kanim pei palilim mił ei oł kun ka ei pei ni tor kindilim. Nga wu kis endi eim noman tuk ełe oł kis kanim kanim pei palilim mił ei oł kis ei pei ni tor kindilim.

³⁶ “Ba na enim kanip nind, wumb en enim ek wii mił nik elmin oł kanim kanim ombu, ekii se Gos wu amb mok tumba kunum, ei wumb pei nipi ek ninjing ek ei, Gos kin ek orung kindngii.

³⁷ Wumb ninim ka ninjii ełe Gos nim, wu ka nimba. Pe nga ek kis nin kin, en kin Gos nim, wu kis nimba. Ei ninim oł erkin ek nikin enjii mił ku, Gos nim kanpi nimba,” pa nim.

Wumb Kombur Jep Oł Eran Kenmin Yi Ninjing

(Mak 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Pe kunum ełe, wu num lo piilmin ni lo ek ekii silmin wu, kombur kin ok, ek yi ninjing. “Ek emb to ngołun wu, sin nim jep oł endi eran kenmin ni onmun,” pa ninjing.

³⁹ Ba eim ek dinga nipi yi nim, “Wu amb kunum ełe oł kis er andilmin wumb, ei na jep ei erang kenmin nilmin ei, ek ni tor kindilim wu Jona oł ei andan top ngoł.

⁴⁰ Kumb ok Gos ek ni tor kindilim wu Jona eim omu owundu kirim ełe tuk pupu pim. Ei eim kunum tekliki epin, tinga ouni

pep mułum. Yi mił ku, na Gos nge kingam tonu epin konu si kindpi mani mei ełe wu kingam mił telim, ei eim mei ełe kunum tekliki epin, tinga ouni yi pimba,” pa nim.

⁴¹ Ekii se Gos wumb mok tumba kunum ei, wumb Ninipa konu owundu wumb tonu ok wumb pe mołmun wumb angk ei enim oł kis kanim ei ni tor kindngii. Ei nimbił erang, wumb ei wu Jona Gos ek nipi ngum, ei noman ak tunjung. Pe ya epi endi mołum ei wu Jona to mani kindpi, owundu mendpił mołum,” pa nim. Ei Jiisas eim piipi nim, wumb endi mon, eim mendpił, ba enim wumb eim pii gii ninanmin.

⁴² Gos wumb mok tumba kunum ei, kuin owundu konu orundung eipi mołum ei, opu wumb ya ełe mołmun wumb ei oł kanim kanim enjing ei nipi tor kindpi ngumba. Nimbił erang kuin owundu embe Siipa konu mei orundung mołpu omba. Ei opu King Solomon nge noman ka peng ek ka nipi tor kindim, ei piimba nge om. Ba epi endi ya ełe mołum ei eim King Solomon noman ei to mani kindpi, eim wu num owundu mendpił mołum.” (Ei Jiisas eim ermba oł ei piipi nim.)

Gui Kis Mułum Ei Nga Orung Om (Luk 11:24-26)

⁴³ “Pe gui kis ei wu endi si kindpi pułum ei pupu konu kep endi mułmbii ni pułum. Pepi mułmbii ni pułum ba konu endi sinalim.

⁴⁴ Eim yi piilim, ‘Na ok muls ngii ełe nga orung bii,’ nipi opu kanilim ni ngii was erik, brum er ka er sinjing.

⁴⁵ Seng, kanpi pupu gui kis angil orung nga tał pei kanpi neng onjung, ba gui ombu oł kis wii enjing. Pe ok ngii ełe nirik puk ngii ełe mulnjung ok, wu oł kis aninga er mułum, ba pe am er kis mendpił pup mułum. Oł ei nge, wu amb kis pe mołmun kunum, yi ku tonu omba.”

Jiisas Mam Ni Jiisas Nge Angim Noł (Mak 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Jiisas ek nipi wumb ngopu mułang, Jiisas eim mam ni angim noł ok ngii andaring engnjung. Eim kin ek nimin nik ok mulnjung.

⁴⁷ Pe wu endi kanpi opu ek nipi yi nim, “Nim manim ni angnim noł ok nim kin ek nimin nik ok mołmun,” pa nim.

⁴⁸ Ba Jiisas wu ei kin ek nipi orung kindpi yi nim, “Na minan ei nii? Nga na nge engnan noł ombu nii?”

⁴⁹ Pe eim nge ekii sik elmin wu amb ombu kin angil tuł ngopu ek yi nim, “Enim kinei! Wu amb ombu na nge engnan noł ni minan noł mił mołmun,” pa nim.

⁵⁰ “Wu endi na Ernan Gos noman pałim mił ekii singii wumb, ei na minan ni, na engnan nga, na ainan noł mułngii,” pa nipi wumb ngum.

13

Wu Endi Kuni Er Sipi Kuni Mong Wiis Emb Kindim (Mak 4:1-9, Luk 8:4-8)

¹ Pe akip kunum ełe Jiisas ngii ełe si kindpi, pupu noł gopu wer ełe mułpu, ek nipi wumb ngum.

² Wumb pei Jiisas eim mułum konu ełe ok mulnjung. Mułangin, pe Jiisas eim noł kanu endi ełe tonu pupu mułum. Wumb noł wer ełe mułangin kin eim wumb kin ek nipi ngum.

³ Jiisas eim ek nim ek ei pei ek ekin topu nipi wumb ngum. Ngopu yi nim, “Enim piinmin! Wu endi kuni mong wiis emb kindim. (Ei yi mił wu endi kongun er sepi kinapi mong emb kindinmin oł ei mił yi kindim.)

⁴ Pe kuni wiis emb kindpi pang, kombur pu andlam ełe mani pang, kei ok sik nunjung.

⁵ Kuni wiis mong kombur pupu, mei aninga pim, ku pei mandring mułum konu ełe mani pum. Kuni ei sikir tonu om. Ei nimbił erang, mei aninga tonu peł ełe pim. Mei pei sepi mani punerim mon.

⁶ Ba konu eni dinga tang, kuni wiis mong ei dumbuł mani punenim. Tonu ku peł ełe pim, ei kulii erpi pei kułum.

⁷ Pe kuni mong wiis emb kombur pupu mei sim konu pum. Ei tonu omba erim ba eri ei tonu opu kuni mong wiis to mani kindim.

⁸ Kuni mong wiis kopur pupu, mei ka sim ełe mani pum. Ei tonu opu ka erpi,

mong pei tum. Kombur mong 100 to mułum, kombur mong 60 to mułum, kombur mong 30 to mułum.”

⁹ Jiisas ek ei nipi poru nipi yi nim, “Wumb endi kom pimba wumb ei, ek ei piyangli!”

*Jiisas Ek Ekin Tołum Oł Ei
(Mak 4:10-12, Luk 8:9-10)*

¹⁰ Jiisas eim nge ek se andilmin wumb ombu ok yi ninjing, “Nimbił erang nim ek ekin to nikin wumb ngon?”

¹¹ Eim ek nipi orung kindim, “Gos enim epin konu tep er mołum konu, ei ek koi er pim, ei nipi enim ngum, ba wumb ombu mon,” pa nim.

¹² Pe wu endi eim epi sepi mułum kin, Gos eim kin epi nga ngumba. Wu endi eim epi sinerang mułum kin, nga eim nge epi kembis endi simba, epi ei am ba.

¹³ Na ek ekin nind ek ei pułe yi pałim, ‘Ningil ełe epi kaninmin ba epi kinanmin. En enim kom ełe ek piinmin, ba mendpił piik kun enanmin mon.’

¹⁴ Wumb oł yi enmin ei, ok ek ni tor kindilim wu Aisaiya ninim ek ei keimi pałim. Ei wumb ekii se oł yi erngii ni piipi nirim mił keimi pałim. Nirim ek yi nirim. ‘Enim piinmin ba pułe piinanmin. Enim keningii ba epi endi kinerngii.

¹⁵ Enim noman ełe pirek neng, ek piinanmin. Enim kom ełe ek piingii, kis enim. Nimbił erang en enim ningil kumbuł gii ninmin. Yi erik epi kinanmin. Kom ełe er piik tuk sinanmin. En enim noman ełe ek pułe pii poł tunanmin. Tunarik, na kin onan Gos yi ninim. Wangin kin, na en enim er ka ermbii.’

¹⁶ “Ba enim ka piingii ei enim ningil epi kanik, kom ełe ek piik yi enmin.

¹⁷ Enim piingii! Na ek keimi nip enim ngond, kumb ok Gos nge oł ekii se tonu omba, ei piik niłmin wu ni, kombur wu oł kun ka ełmin ombu en enim noman ka ka piik, enim pe kanik enmin ei kenmin ni mulk ba kinenjing mon. Nga enim piinmin ek ei piimin ni, ka piik mulk ba piinenjing.”

*Kuni Emb Ek Ekin Tum Ek Ei Pułe Jiisas
Nipi Tor Kindim
(Mak 4:13-20, Luk 8:11-15)*

¹⁸ “Wu endi kuni emb pani pin kindim, ei ek ekin ei nge pułe yi pałim ei enim piingii,” pa nim.

¹⁹ Wumb pei Gos tonu epin mołpu sinim tep enim ełe ek ei kuni mił, tał pendnim ei pir sinanmin. Ei yi mił kuni mong wiis emb ei mani andlam ełe pang, kei sik nunjung.

²⁰ Nga kuni mong wiis emb pupu, mei ku mułum ełe mani pum ei yi mił, wumb Gos ek piik, ka piik sikir sinmin.

²¹ Pe kuni wiis ei dumbuł mani punanim. Ei yi mił, wumb kombur Gos ek to mani kindik wu ei kin oł kis erangin, wu ei eim pii gii sikir kis mołum ei, nge pułe yi pałim.

²² Kuni mong wiis emb kombur pupu, ond kan dumbuł mułum ełe mani pum. Ei pułe yi mił, wumb endi Gos ek ei piim ba mei ełe oł embin tui eim kin tonu opu, Gos ek ka ei to mani kindim. (Ei yi mił eim Gos nge kongun enerim.)

²³ Ba kuni mong wiis emb ei pupu, mei ka ełe mani pum ei yi mił, wumb Gos piik, ekii sik, kongun yi erangin kin kuni mong 100 min, 60 min, 30 yi top mułum.” (Ei yi mił wumb Gos piik, nga kongun erangin, wumb konj nga tuk ok Gos piinmin mił, ek yi nim.)

*Ek Ekin Ei Aka Pin Engimb Kis Endi
Tonu Om*

²⁴ Jiisas eim ek ekin endi nipi ngopu yi nim, “Gos sinim tep er kanpi mołum mił yi, wu endi eim kuni emb sipi kindim.

²⁵ Ba epin konu emii peng opu, orung wu endi opu, kuni mong wiis pim konu engimb kis mong pim, ei kindpi pum.

²⁶ Ekii se kuni mong wiis ei tonu opu, mong tumbii ni erang, engimb kis endi tonu opu pim.

²⁷ Pe kongun wumb puk en enim nge wu Owundu mułum konu kanik, yi ninjing, ‘Wu Owundu, sin piipin nim kuni mong wiis ka wii ei aka pin kindin ni, piinjpini, engimb kis endi tonu opu mołum,’ pa ninjing. ‘Ei nimbił erang enim?’ a ninjing.

²⁸ Eim ek yi nim, ‘Opu orung wumb endi opu erim.’ Neng, kongun wumb eim kanik yi ninjing. ‘Sin pupun, engimb kis ei pirpin, tor kindmin min?’

²⁹ Ba wu owundu ei ek nipi yi nim, 'Enim engimb kis ei er tor kindmin ni erngii ei, enim kuni mong wiis ei ouni er tor kindngii mon!' pa nim.

³⁰ 'Pe enim epi tał ouni kan wiik tangin tonu onkuł, pengił, ekii se kuni poł tumba kunum, ei engimb kis ei eipi or tok, kuni mong wiis ei sipik, nanim kuni ngii ełe kindngii, ba engimb kis ei or tok dup ełe kindngii,' pa nim.

Ek Ekin Ei Maser Mong Kin Yiis Teł Ek Poł

(Mak 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Jiisas eim ek ekin endi eipi nipi ngum. Ei yi mił nipi, "Gos tonu epin konu sinim tep enim mił yi eim kuni mong endi embe maser mong," pa niłmin.

³² Kuni ei wu endi eim sipipi, eim aka pin ełe telim. Maser niłmin kuni ei mong kembis wii, kuni wii emb ombu kuni mong wiis mił kapli mon. Ba ekii se, kuni ei tonu opu, ond mił mendpił peng kei ok ond ełe ambilk molk, ngii takik ełmin."

Kuni Yiis Ek Ekin Endi Nipi Ngum

(Luk 13:20-21)

³³ Nga eim ek endi ekin topu nipi ngopu yi nim, "Epin konu tep er mołum, ei yi mił kuni yiis ei amb endi sipi kin, ming endi sipi, noł kin erang, plawa owupu tonu ołum. Ei yi mił, wumb Gos ek ka ei piik wumb, pei ok Jiisas kin ekii sinmin."

Jiisas Ek Ekin Kunum Kunum Top Nirim

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jiisas eim ek ekin ombu ni tor kindpi wumb pei ngum. Ek ombu pei eim nipi tor kindim ei, Jiisas eim er endeim ni tor kindnerim mon; ek pei ek ekin ni tor kindim.

³⁵ Na ek ni tor kindinj ei yi, ok oł ekii se tonu omba, epi ei piipi nirim ek ei keimi, tonu om wu eim ek yi nirim.

"Na ek ekin top nip wumb en enim ngumbii. Nga nam ek koi er pirim ek ei nip tor kindip ngumbii ei kumb ok Gos mei eririm ek ei nip ngumbii," pa nim.

Engimb Kis Ek Ekin Ei Pule Nipi Tor Kindim

³⁶ Pe eim wumb si kindpi ngii konu pum. Nga ekii se eim nge ekii sik ełmin wu ok, eim kin kii sinjing, "Nim engimb kis endi ek ekin, ei pułe ni peni ełe kindii!" pa ninjing.

³⁷ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, "Wu endi kuni mong wiis ka emb kindim wu, ei wu kingam.

³⁸ Aka pin ei pułe, mei orung orung pei. Nga kuni emb ei, Gos sinim tep enim konu ełe pei mołmun. Nga engimb kis ei yi palim; Seisen nge wumb, ei engimb kis mił mołmun.

³⁹ Sinim nge opu orung wu ei, Seisen eim mołpu, eim engimb kis emb mił ei kindim. Ekii se kunum poru nimba ei, kuni ngungii kunum ei yi mił ku, muł, mei poru nimba kunum ei, Gos enjel kuni ei kułou tungii.

⁴⁰ Engimb kis ei kułou tok, dup kelnjing ei, yi mił ku ekii se ya mei ełe poru nimba kunum ei yi pimba.

⁴¹ Gos kindim wu kingam pupu, enjel kindang ok, wumb endi oł kis erik oł kanim kanim yi erangin kin, wumb pii gii to kis ełim ei sik, epi kanim kanim endi pii gii to kis ełmin ei, Gos tep ełim wumb ei kin tep to mulerngii mon.

⁴² Pe wumb ombu, pei olkup to dup ełe kindngii. Dup ełe en enim ke nik, anmbił kongk, er mułngii.

⁴³ Kunum ełe, wu amb kun ka mułngii wumb ei, ngenj ełe eni mił tilang erang, en enim nge ernjing tep ermba konu tukrung mułngii. Wumb endi eim kom pim kin ek ei piyengli!"

Ek Ekin Ei Wu Endi Ku Kum Mei Ełe Kan Sim

⁴⁴ "Gos sinim tep er mołum ei mił; wu endi ku kum mei ełe peng kan sim. Ku kum ei kan sipi nga aka pin ełe nga koi erim. Nga wu ei eim ka ka piipi pupu, eim epi wumb kanim kanim pei wumb ngopu ku minj sim. Eim nge ku ei sipi mei ełe nga top erpi sirim."

⁴⁵ "Gos sinim tep er mołum konu ei yi mił; wu endi epi top erpi, nga wumb ngopu ku sipi, eim biis ni epi mon ka wii palim ei nge kurnum.

⁴⁶ Pe eim kenim ni biis ka wii endi kanpi eim epi sipipi wumb eipi kin ku sipipi biis ka wii ei top erpi sim.”

⁴⁷ Pe nga endi yi ku, Gos sinim tep er mołum konu ei yi mił; omu kon ei oł tok noł gopu, ele mani kindik, omu kanim kanim sik tor silmin.

⁴⁸ Pe omu kon ei piki tang sik, noł wer ele tor tu wulmun. Tu wuk, omu ka mił ombu apir sik, ming endi ele kindik, kis mił ombu kułou tok sipik si kindilmin.

⁴⁹ Ekii se muł mei poru nimba kunum, ei yi mił ermaba. Enjel ok wumb kis tuk wumb ka mułngii konu tuk mułngii, to sipi tor kindngii,” pa nim.

⁵⁰ Pe wumb ombu pei sipi, dup konu ele kindangin, ke nik, en enim gupu anmbil ni gupu mong ei kongk, kunum kunum dup peł ele minj mułngii.”

Wu Endi Epi Ka Wii Nge Konj Simba

⁵¹ “Jiisas eim ek nipi kii sipi yi nim, “Enim ek ombu pei piik poru ninmin?” Pe eim ek nipi ngopu yi ni dinga nim. Wumb eim kanik, yi ninjing.

⁵² “Gos sinim tep elim ek ei piik poru nik elmin wumb kin, ngii ele ngii arim mił molk. Pe eim top ngii endi ele epi pei konj min oknge ei pei sipi top simba. Ei yi mił, Gos ek oknge nim nga ek konj ei pei Jiisas ni tor kindim.”

Nasares Konu Wumb Jiisas Nim Ek Pinenjing

(Mak 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Pe Jiisas eim ek ekin nipi poru nipi, eim konu ele si kindpi pum.

⁵⁴ Nga eim si kindpi pupu, eim nge mei ele pum. Pupu, eim Gos ek nipi wumb ngopu, erang wumb Gos ngii ele molk, piik puku sik yi ninjing. “Wu ei noman dinga ni, jep oł enim, ei eim konu jili orung pupu sim?”

⁵⁵ Wu ei eim wu kamnda nge kingam. Mam Maria ei eim nge mam. Eim nge angim Jeims ni Josep ni Saimon ni Juras wu ombu eim angim noł mołmun.

⁵⁶ Pe nga eim nge aim noł pei sinim kin mołmun ba wu ei ek jili orung pu sim?”

⁵⁷ Wumb ek yi nik kin en enim noman kis piinjing. Ba Jiisas eim ek nipi yi nim, “Ek ni tor kindilim wu eim konu orung

orung eipi wumb eim kaimb sik, noman kulk elmin, ba eim ngii konu ni eim nge konu ele wumb, oł yi enalmin mon,” pa nim.

⁵⁸ Pe nga eim jep oł pei konu ele enerim mon. Nimbil erang wumb eim kin pii gii ninenjing.

14

Jon Wumb Noł Pendilim Wu Ei Kulum (Mak 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Kunum ele, King Eros wu owundu, eim Galilii konu tep mołum wu, ei eim Jiisas ek ei piim.

² Eim ek nipi eim nge kongun wu ombu ngopu yi nim, “Wu ei Jon wumb noł pendpi ngołum wu ei, tukpu ele angpi tonu om ele dinga ei eim kin kongun er mołum.”

³ Ei yi mił, King Eros ni wu ei Jon ambil gii nipi sipi kan ngum. Erosiyas Pilip nge ambim, ei eim kamim ba eim King Eros bii nipi kin King Eros kin pum. Pang, Jon, “Mon!” pa nim, ele nge King Eros Jon kan ngii ele kindim.

⁴ Kumb ok, Jon eim King Eros kanpi yi nim, “Nim amb ei sin, ei kapli enanim,” pa nim.

⁵ Nga King Eros eim Jon to kundmbii nim; ba eim wumb pei kin mund mong kulum. Ei nimbil erang, wumb pei Jon ek ni tor kindilim wu mołum ni yi piinjing.

⁶ Kunum ele wu kombur King Eros kin kułou tunjung. Tok, mam eim mengim kunum ei piik er mulnjung. Kunum ele Erosiyas eim nge ambam ei tuk golang nipi, non er endim. Endim ei, King Eros eim kan ka kenim.

⁷ Kanpi, eim ek dinga nipi ambil ei ngopu yi nim, “Nim epi endi simbii ninjii ei, na nim kapli ngumbii,” pa nim.

⁸ Ambil ei nge eim mam ei nim ek mił piipi yi nim, “Nim wu Jon wumb noł pendilim wu, ei peng ming endi kindkin tu, nam ngui!” pa nim.

⁹ Ambil ei ek yi neng kin, King Eros eim noman embin to piim, ba ok eim ek dinga nipi ngum ei piim. Pe nga eim wu kombur eim kin kuni ende nok mulnjung, ei piinjing ku. Yi peng piipi kin, “Yi na epi ei ngei!” pa nim.

10 Eim wu kombur kindang puk, Jon kan ngii pim konu, pang, “Kolmung er tu wei!” pa nim.

11 Wumb puk, Jon peng embil ei ming ele tu wuk kindik, ambil ei ngangin kin ambil ei sipipi eim mam ngum.

12 Ba Jon nge ekii silmin wumb ei ok, Jon ngenj sipik, tukpu tok pendik. Ekii se puk, Jiisas kanik, yi ninjing.

*Jiisas Wumb 5,000 Pei Kuni Ngum
(Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Jon 6:1-14)*

13 Jiisas eim Jon ek ei piipi, konu ele si kindpi nol kanu sipi, konu eipi wumb mulenjing konu eipi ele pum. Eim endeim mendpil pum. Ba wumb konu owundu orung orung pei piik, eim pum konu ekii se punjung.

14 Ekii se Jiisas eim tor pupu kenim ni wumb tilap owundu pei ok mulnjung. Eim wumb ombu noman ka ngopu, ening pim wumb ei er ka erpi yi erim.

15 Konu pou neng, Jiisas nge ekii silmin wumb ok eim kanik yi ninjing, “Sinim ya konu ele wumb endi mandi mulalmin; nim wumb ei kindan orung puk, kuni kan sik, nok erngii,” pa ninjing.

16 Ba Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Nimbił erang wumb pei orung pungii? En enim wumb ei kuni ngungii,” pa yi nim.

17 Jiisas eim nge ekii silmin wumb eim kanik yi ninjing, “Sin kuni endi pei sinalim. Bres angil orung kin, omu tal mendpil salim,” pa ninjing.

18 Jiisas eim ek nipi, “Kuni ombu ya na mol konu tu wei!” nim.

19 Eim ek nipi, “Wumb pei mani ele mulei!” pa neng, mulnjung. Mulangin, eim bres angil orung sipi, omu tal sipi, tonu kanpi, Gos kin ek ka nipi, bres engin topu, eim nge ekii silmin wu ngang, sipik wu amb ombu ngunjung.

20 Wumb kuni ei nok pangin orung pei mulum ei, kon engki nga tal to piki tunjung.

21 Wu kuni nunjung ei 5,000, ba amb kangil ei pei gerik kun enenjing mon.

*Jiisas Tonu Nol Pel Ele Pum
(Mak 6:45-52, Jon 6:15-21)*

22 Pe Jiisas eim nge ekii silmin wumb ei kanpi yi nim, “Kumb se enim nol kanu ele tonu puk, nol orundung pei! Nam wumb ei ‘Pei!’ nip kindip, ombii,” pa nim.

23 Jiisas eim wumb ei pei nipi kindpi, eim mendpil tonu komung ele tonu pupu, prei erim. Konu pou neng, eim mendpil tonu komung ele mulum.

24 Nol kanu ei pupu, tuk nol miim ele mandi pang, konu pop owundu topu yi erim. Ei nol kanu kumb ele om. Opu, nol kanu to ak tumba erim.

25 Konu tengmba mandi erim, ba aninga kopur emii mil pim konu kenjing ni eim nol gopu pel ele tonu opu, eim ekii silmin wu mulnjung konu mandi om.

26 Wu ombu molk kenjing ni wu endi nol pel ele wang mil, wu ombu mund mong kulk, mon gui endi onum, ninjing. Nik, mund mong erik, wii dinga wii tunjung.

27 Pe Jiisas sikir tor opu yi nim, “Enim mund mong enerei! Ei na, na mendpil ond. Enim puku sinerei, mon!” pa nim.

28 Piisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Owundu, ei nim mendpil on kin, na nen nol pel ele op, nim molun konu ombii,” pa nim.

29 “Oi!” a nipi Jiisas ek yi nim. Pe Piisa eim nol kanu ei si kindpi, nol pel ele pupu, Jiisas mulum konu bii ni pum.

30 Ba eim konu pop owundu tang, eim mund mong erim. Erpi, nol ele si mani simbii ni erim. Erpi, eim wii dinga topu yi nim, “Owundu, nim na paki to!” nim.

31 Jiisas eim sikir opu, angil mani kindpi, Piisa ambil tonu sim. Sipi yi nim, “Nim pii gii dinga pinalim. Nim nimbił erang nim na kin pii gii ninan?” pa nim.

32 Pe wu tal nol kanu ele tonu pangil, konu pop owundu tum ni poru nim.

33 Nol kanu ele mulnjung wu ombu, en enim Jiisas kin men tok erik Gos embe ambil tonu kindik, “Nim Gos kingam keimi molun,” pa ninjing.

*Genesares Konu Jiisas Ening Pim Wumb
Pei Er Ka Erim
(Mak 6:53-56)*

34 Galilii nol gopu ei orundung puk si kindik, Genesares konu orung tor punjung.

³⁵ Wumb konu eke wumb, Jiisas piik pol tok yi elmin. Erik, “Wumb ening pim wumb tu wei!” pa nik kindnjing.

³⁶ Wumb en enim ek dinga nik yi ninjing, “Wumb ening pim wumb ei, ok nim konduk embilngii,” pa yi nengin, ening pim wumb ei ok Jiisas kon eke embilangin, ening pim wumb pei ka mulnjung.

15

Gos Nge Lo Ek Ei Sinim Kuppenjing Ek, Ei To Mani Kindnim (Mak 7:1-13)

¹ Kunum eke, lo ek piilmin wumb kombur ni lo ek emb tolmun wumb kombur ni Jerusalem konu si kindik, Jiisas mułum konu tor onjung. Ok yi ninjing.

² “Nimbił erang nim nge ekii silmin wumb ei sinim ok kupenjpın noł, ‘Erei!’, nik oł ei enarik, kuni nungii kunum ei, angil was enanmin,” pa ninjing.

³ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Nimbił erang en enim nge elmin oł ei ekii sinmin. Sik, Gos nge lo ek ei si kindinmin min?”

⁴ Gos ek yi nim, ‘Nim arnim manim ningii ek ekii sik erngii,’ pa nim. ‘Pe wu endi arim mam kin ek kis nipi ngopu erim kin, eim to kundngii,’ pa nim.

⁵ Ba en enim yi nilmin, ‘Wu endi eim epi pei sakilim wu, ei eim arim mam paki tumba,’ ba ei eim ek yi nimba, ‘Na epi ei Gos ngumbii nipi poru ninj,’ pa yi nilmin.

⁶ Ernjing, menjing ei er ka erngii mił mon nik, en enim elmin oł ei erik, Gos nge ek to mani kindik, en enim elmin oł ei ambił tonu kindilmin.

⁷ Enim ek kend nge wu ombu, Aisaiya Gos ek ni tor kindilim wu enim kin ek keimi kun yi nirim.

⁸ Eim ek yi nim, ‘Wumb tilap ombu en enim gupu eke na embe ambił tonu silmin. Nga en enim nge noman ei na kin am turii sakilim.

⁹ En enim wumb lo pendik elmin ek ei ni tor kindik yi nilmin, Gos nge ek ni tor kindinmin,’ pa yi nilmin. ‘Yi nik kin na kin men tok wii nil nik yi elmin,’” pa nipi ngum.

Epi Erpi Wumb To Penj Tolum (Mak 7:14-23)

¹⁰ Jiisas eim wu amb pei wii topu, “Wei!” a nim. Nipi yi nim, “Enim piik kun erngii.

¹¹ Wumb epi nangin mani punum ei kis mon. Mer gupu eke ek nengin tor onum ek, ei erang, wu noman tuk ei penj kun ka pinalim mon.”

¹² Kunum eke eim nge ekii sik elmin wu ombu ok, eim kanik yi ninjing, “Lo ek piik elmin wumb, nim nin ek ei piik, kis piinmin ninjing ek, ei nim piin min mon?”

¹³ Eim yi nim, “Emb epi kanim kanim endi nanim Arnan tonu epin mołum ei erip tał pendnenim, epi endi kapli dumbuł pei puł erngii.

¹⁴ Enim kan wiik tei! Wumb ei ningil tumbun mułum wumb, ei puk, ningil tumbun mołum wumb kombur andlam andan tungii enmin. Pe ningil tumbun mułum wumb endi pupu, endi andlam andan tumbii ni ermba, ei wumb tał ouni bok tunguł,” pa nim.

¹⁵ Piisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Nim ek ekin ei pułe ni peni eke kindan, sin piimin,” pa nim.

¹⁶ Jiisas ek yi nim, “Enim yi ku noman kun ka pinalim, wumb eipi mił mołmun.

¹⁷ Enim piinanmin, wumb kuni gupu kindilmin, epi nok mani kindinmin ei, mer kirim eke punum. Pupu, nga sipi tor kind si kindinmin.

¹⁸ Ba epi noman tuk palim, nik tor kindinmin ei, noman eke tor onum. Epi ei mendpil wumb erpi kis mondnum.

¹⁹ Nga wumb noman tuk eke tor onum ei yi mił, ek kis nik, epi waning erik, wumb to konduk, amb eipi ngunduk, oł kis eipi erik, epi waning sik, ek kend tok erik, wumb kin ek buł ambił erik yi elmin.

²⁰ Oł eipi oł ombu erpi wumb er kis mondułum, ba wumb endi angil was enarpi kuni nołum, ei wumb er kis penj mundnalim mon,” pa yi nim.

Keinan Amb Ei Jiisas Kin Pii Gii Nim (Mak 7:24-30)

²¹ Jiisas konu eke si kindpi, pupu Taiya kin Sairon konu eke mandi tor pum.

²² Keinan konu eke wumb tilap eipi, amb endi opu konu eke mułum. Amb ei opu, ek

dinga nipi yi nim, “Owundu, nim Deipis nge kingam, nim na kin kaimb se. Na nge ambil ei gui kis ei er kis mundang mułum,” pa nim.

²³ Ba Jiisas ek endi nipi ngunerim mon. Eim nge ekii sik elmin wu ombu ok, ek dinga ninjing, “Amb ei eim wii dinga topu sinim onjpun konu onum ei, nim eim orung kindan orung pangli!” ninjing.

²⁴ Jiisas ek orung kindpi yi nim, “Gos na kindang op Esrel wumb kung siipsiip mił am punjung ei, mendpił sip orung simbii nge onj.”

²⁵ Amb ni opu, eim simb ele mani ming gopsing pii polpu ek yi nim, “Owundu, nim na paki to!”

²⁶ Jiisas ek nipi yi nim, “Sinim kangil kuni sipin, owu ngunermin ei, ol kun pinałim mon.”

²⁷ Amb ei yi nim, “Owundu, nim ek keimi nin, ba wumb en enim kuni nołmun kuni elim mani pułum ei owu nołmun,” pa nim.

²⁸ Amb ni ek yi neng kin Jiisas ek nipi yi nim, “Amb, ninim pii gii na kin ei owundu tonu om, epi ninim piin mił yi tonu omba.” Yi neng kin, kunum ele mendpił amb ei ambłam ka wii mułum.

Jiisas Ening Wumb Pei Er Ka Erim

²⁹ Jiisas konu ele si kindpi, pupu noł gopu Galilii niłmin konu ele tor pum. Pupu, komung endi ele tonu pupu, mei ele mułum.

³⁰ Wumb tilap owundu endi ok, eim mułum konu onjung. Ok, wumb ningil tumbun mułum, ni kom ngang ek piinenjing wumb, ni simb angil kis mułum wumb pei sik, eim mułum konu tu wunjung. Tu wuk, Jiisas mułum konu simb ele mandi tuk mundangin, Jiisas eim wumb pei er ka erim.

³¹ Yi mił erang kin, wu amb pei noman nendii tok piinjing. Nimbił erang wumb ek tingnenjing wumb ei, nga ek tengnjing; nga simb kis mułum wumb ei nga simb ka mułum; ningil tumbun mułum wumb ei, nga ningil ka mułang kenjing. Gos ol ei yi mił erang kin, wumb en enim Esrel nge Gos embe ambil tonu kindnjing.

Jiisas Wumb 4,000 Pei Kuni Ngum (Mak 8:1-10)

³² Jiisas eim nge ekii sik elmin wu ombu, wii tang wangin kin ek yi nim, “Wu, amb ombu na kaimb kis piind,” pa nim. “Wumb kunum tekliki pe na kin mulnjung, pe wumb kuni tang piinmin ei, na nga orung pei nimbii kaimb enim. Nimbił erang wumb ei dinga sinerang, ngii konu bin ni puk, kumb kuni tang meliłim tumba.”

³³ Jiisas nge ekii sik elmin wumb ok ek yi nik, “Ya konu ele orung orung ei wumb mulalmin, sinim kuni jili orung sipin wumb ombu kuni ngumun?”

³⁴ Jiisas eim ek nipi kii sim, “Enim bres nimberii salim?” Wu ombu yi ninjing, “Sin bres, angil orung nga tał ni omu endeim endeim ni salim,” pa ninjing.

³⁵ Pe Jiisas ek nipi wumb ngang, wumb pei mei ele mani puk mulnjung.

³⁶ Pe eim bres pei sipi, omu ombu sipi, eim Arim Gos kin prei erpi ngopu, kuni ombu sipi eim nge ekii sik elmin wu ombu ngang, wu ombu sik mok tok wumb mulnjung wumb, ei ngunjung.

³⁷ Wumb pei kuni nok pangin, pinang pang kin, kuni orung mułum ei kon angil orung nga tał, takik piki tunjung.

³⁸ Kuni nunjung wu ei 4,000 pei mendpił nunjung. Nga amb, kang ambil angil pendik tuk kindnenjing mon.

³⁹ Jiisas wumb ei pei nipi kindpi, eim noł kanu endi sipi, pupu konu orung Makaran ni konu ele orung pum.

16

Jep Ol Kenmin Nik Wii Tunjung (Mak 8:11-13, Luk 12:54-56)

¹ Jura wumb wu num ombu lo ek ekii sik elmin ni wumb kolk nga konj angk tonu onerngii ni piik wumb ok, Jiisas kanik, eim nimba ek piimin nik eim ermba mił kenmin nik yi ninjing. Nik, “Eim epin konu ele jep ol andan topu ol, endi erangli!” ninjing.

² Ba Jiisas eim ek orung kindpi yi nim, “Konu pou nipi, eni mani pang, enim molk kunum ka simba niłmin. Ei nimbił erang kupu muł kundii erang kanik niłmin.

³ Konu kupiiring okrii ni molk, konu kupu ping erpi elim ei, enim molk konu pop topu, kumb owundu tumba, nik elmin. Ba akip kunum ei, na jep ol kanim kanim end ol ei, enim kapli pii pol tunanmin mon.

⁴ Enim wumb kis molk kin ol kis elmin. Enim molk jep ol andan topu ol kenmin ninmin, ei na kapli enermbii. Jep ol andan top ermbii ol ei, Gos ek ni tor kindilim wu Jona kin elim jep ol andan tum ol, ei mendpil. Wumb Jona olup tok, nol ele mani kindnjing kin, ba nga Gos eim sipi, tonu orung sipi konj mundum." Eim yi ni pendpi poru nipi, wu ombu si kindpi pum.

Lo Ek Ekii Silmin Wumb Nin Wumb Kolk Nga Konj Angk Piinarik Ekii Silmin Wumb Ombu En Enim Ol Kend Tok Elmin Ei Nge Ek Ekin Palim
(Mak 8:14-21)

⁵ Jiisas eim nge ekii se elmin wu ombu, nol gopu ele tumb tok puk, ba en enim kuni bres ni epi endi sik nungii ei, piinarik pendik puk.

⁶ Jiisas eim ek nipi yi nim, "Enim kan kun er muhgii! Jura wumb wu num ombu lo ek ekii sik elmin wumb ni wumb kolk nga konj tonu puk piinalmin wumb ei kin ek kend tok ek ak mak erik ei yiis bres ele tok kindangin opu tonu olum ei mił yi erngii. Ei enim piik kun erik muhgii.

⁷ Jiisas nge ekii sik elmin wu ombu ek enim kin ek nik yi ninjing, "Eim yi mił neng kin, 'Sin bres tu wunenjpin,'" pa ninjing.

⁸ Ba Jiisas eim bres ni kuni epi sinalim ni piipi kin eim ekii silmin wumb kin ek yi nim, "Enim wu pii gii dinga pinalim mił wu, nimbil erang enim en enim kin ek nik orung orung kindik enmin?"

⁹ Enim ek ei piinanmin min? Na bres angil orung ei wumb 5,000 pei ngamb nunjung. Nangin, enim kuni orung mułum ei, kon nimberii kon tunjung ei piinmin min?

¹⁰ Pe nga bres angil orung nga tał ei wumb 4,000 pei ngamb nunjung. Nga kuni orung sik kon nimberii tunjung?

¹¹ Nimbil erang enim piinanmin na enim bres nga ek kun ninand mon? Na nind ei, enim Jura wumb wu num ombu

wumb ei ok ek kis ka pei pei nik, kend tok erngii ek ei, piip nind," pa nim.

¹² Yi mił neng kin, wumb ei nim ek ei piinjing bres ele kuni yiis mon ek eipi endi ninmin, ni piingii, Jura wumb wu num ombu ei lo ek emb tołmun ek pei nga emb tunjung. Wumb ombu en enim ol yi mił elmin ba noman tuk ka wumb eipi kin ngonalmn mon.

Piisa, "Jiisas Eim Krai," Pa Nipi, "Gos Kindim Wu Mei Mani Om."
(Mak 8:27-30, Luk 9:18-21)

¹³ Jiisas pupu Sisariya Pilipai konu ele pum. Kunum ele eim nge ekii sik elmin wumb kii sipi ek yi nim, "Wumb pei na embe nii nilmin?"

¹⁴ Eim nge ekii sik elmin wu ombu yi ninjing, "Wu kingam wumb kombur, 'Nim Jon wumb nol pendilim wu,' ninmin; nga wumb kombur, 'Nim Elainja,' pa ninmin. Nga wumb kombur, 'Nim Jeremaiya ek ni tor kindilim wu endi,' pa ninmin. Wumb kombur molk, 'Nim Gos ol ekii se ermba ol ei piikin nilim wu,'" pa ninmin.

¹⁵ Pe Jiisas eim ek nipi yi nim, "Enim na nii ninmin?"

¹⁶ Saimon Piisa ek yi nim, "Nim Krai, nim Gos nge kingam molkun, wumb noman konj ngan, wumb konj muhgii," pa nim.

¹⁷ Jiisas ek nipi ngopu yi nim, "Saimon, nim Jon kingam ka piinjii. Ya mei ele wu endi nim ek ei ni neng, nim ninan mon. Na Ernman tonu epin mołum ei, nim ek ei nipi nim ngonum.

¹⁸ Piisa, na nim kanip nind. Pe na Gos nge ngii tekmbii ei, ya ku peł ele tekmbii. Ku peł ele tekmbii, nim embe ei pułe Piisa ei ku mił. Pe wumb kułngii konu kis ele nge dinga ei, to mani kindnermba mon.

¹⁹ Na Gos sinim tep er mołum konu ei kii wał sip, nim ngumbii. Epi nim mei konu ambil gii nin epi ei, tonu epin Gos ambil gii nimba ku. Nim mei ele epi endi si kindin kin, tonu epin Gos epi ei si kindimba ku."

²⁰ Jiisas eim nge ekii sik elmin wu ombu kanpi kin ok yi nim, "Enim wumb endi kanik na Krai Gos kindim wu mei mani om, ninerei mon!" nim.

*Jiisas Eim Kolpu, Nga Konj Ba
(Mak 8:31-9:1, Luk 9:22-27)*

²¹ Kunum eŕe Jiisas eim Jerusalem konu ba nge pule andan tum. “Wumb noman peng pim wumb ni, Gos kin kulmaŕ kalilmin wumb, ni lo ek emb toŕmun wumb pei ok, eim ngenj kumbii ngungii. Ngok, to kundngii, tukpu konu mani pupu, epi nga kunum tekliki eŕe tonu opu konj ba, ek ei ni tor kindim.”

²² Piisa eim sipipi tor sipi eim ek kis ngum. Ngopu ek yi nim, “Owundu, nim ek keimi ninan, nim nin ek ei tonu onermba mon.”

²³ Jiisas kan ak topu, ek nipi Piisa ngum, “Seisen, nim na buŕ morung pui! Nim na kin ek eipi ninjii en? Nim Gos nge ermba oŕ ei piinan mon. Nim wumb noman eŕe erngii epi ei mendpil piin!” pa nim.

²⁴ Kunum ei Jiisas eim ek nipi eim nge ekii sik eŕmin wu ombu ngum, “Wumb endi na kin ekii simbii ni piimba wu, ei eim noman to piinarpi kin, eim ond peri ei kou sipi, na bii konu ekii simba.

²⁵ Wu endi eim nge noman konj peng ka moŕ ni piimba wu, ei eim noman konj am ba. Wu endi na nge piipi erang, eim noman konj am ba; ei eim noman konj ei nga sipi orung simba ku.

²⁶ Wu endi eim mei eŕe epi piipi si kulou topu er muŕang, eim noman konj kulmba ei, mei eŕe epi er sipi orung simba miŕ nenj? Nga eim epi nipe endi eim noman konj ei nga top er sipi orung simba ei epi sinalim.

²⁷ Na tonu epin si kindip, mani op wu kingam taŕip onj. Kunum ei Arnan Gos nge tiŕang owundu ei kin enjel ni ouni ongii. Kunum eŕe, na ek keimi ni pendind miŕ keimi tor omba ei, en enim oŕ erngii miŕ yi ku, Gos eim enim kumep orung kindmba.” pa nim.

²⁸ “Na ek keimi nip enim ngond, wumb kombur ya eŕe angilmin wumb ei, konj muŕngii. Muŕangin, na wu kingam ei king moŕup ombii,” pa nipi ngum.

17

*Jiisas Ngenj Ei Kanim Eipi Kulum
(Mak 9:2-13, Luk 9:28-36)*

¹ Pe kunum angil orung nga endeim poru neng, Jiisas eim Piisa sipi, Jeims angim Jon kin nipi, seng puk tonu komung owundu endi eŕe tonu punjung. Komung ei am ei tonu sim konu, en enim mendpil mulnjung.

² Jiisas nge ngenj ei nga ngenj endi eipi miŕ peng kenjing. Eim kumb ningil ei eni topu tiŕang enim miŕ, yi tiŕang owundu erim. Nga eim alap eŕe kuru miŕ tiŕang erim.

³ Moses kin Elainja taŕ ouni tor okuŕ, Jiisas eim kin ek tangk kenjing.

⁴ Piisa ei kanpi kin eim ek yi nim, “Owundu, sinim ya moŕmun ei ka wii. Nim kapli nin kin, ya eŕe na ngii tika tekliki tekmbii. Endi nim nge; nga endi Moses nge; nga endi Elainja nge,” pa nim.

⁵ Ek nipi muŕang, kupu kuru tiŕang owundu erpi opu, wu kei enjing konu om. Kupu ei opu wu kei kin peli erim. Erang, kupu tuk eŕe Gos ek endi tor om ei yi nim, “Ei na nge kingam, na eim kin noman ka wii ngond. Na eim ka wii piind; nga enim eim ek piingii.”

⁶ Jiisas nge ekii sik eŕmin wu ek ei piik, mund mong erik, mani mei eŕe puk pinjing.

⁷ Jiisas eim mandi opu, wu ombu embŕim. Ambilpi, ek nipi ngopu yi nim, “Enim mund mong enerei mon!” nim.

⁸ Pe wu kei tonu angk kenjing ni, wumb endi mulenjing; ba Jiisas eim mendpil muŕum kenjing.

⁹ Jiisas ni wu kei kin komung ei si kindik mani puk, Jiisas eim kin ek nipi ngum, “Enim pe kanik onmun, ei wumb eipi kanik ninerngii mon. Pepi, pang pang tonu epin si kindpi mani mei eŕe opu, wu kingam miŕ moŕpu kolpu, nga opu konj pum kin, ek ei tor pangŕi,” pa nim.

¹⁰ Jiisas eim nge ekii sik eŕmin wu kei eim kin kii sinjing, “Nimbiŕ erang lo ek emb tok moŕmun wumb ei, Elainja kumb se omba ninjing?”

¹¹ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Ei keimi! Elainja eim kumb se omba. Opu, oŕ kanim kanim ei er kun ermba nge omba.

¹² Ba enim kanip nind, Elainja ok om ba wumb eim om miŕ pii kun enenjing.

Enarik, en enim noman eŕe eim kin of kanim kanim erik enjing. Yi miŕ ku, akip tonu epin si kindpi, mani mei eŕe om, wu kingam ei ngenj kumbii simba ku.”

¹³ Jiisas ek yi neng kin eim nge tekliki ekii sik eŕmin wu ombu piinjing ei, Jon wumb noŕ wii pendilim wu ei, kin ninim ni piinjing.

Jiisas Kangi Endi Gui Kis Pim, Er Ka Erim

(Mak 9:14-29, Luk 9:37-43)

¹⁴ Pe puk, wumb tiŕap owundu endi tor onjung konu eŕe, wu endi Jiisas kin tor opu, ming gopsing pii poŕpu, eim simb eŕe mani opu moŕpu mei eŕe pim.

¹⁵ Pepi, ek yi nim, “Owundu, nim na kin kaimb piin kin, nanim kangi ei noman wulu miŕ pang, pupu dup peŕ eŕe puŕum; nga noŕ tuk pupu, eim ka mulaŕim mon.

¹⁶ Na sip tu wup, nim nge ekii sik eŕmin wumb mulnjung konu ninj ei, wu ombu kapŕi ka enenjing mon!” pa nim.

¹⁷ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim wumb tiŕap pei pii gii pinerim; nga enim noman tuk kun ka pinerim wumb. Kunum nimberii na enim kin kongun er moŕamb kin, enim Gos nge noman dinga ei pii poŕ tungii? Enim kangi ei na kin tu wei!” nim.

¹⁸ Jiisas kangi ni tu wangin, gui kis ni ek ngopu tor kindim. Kindang, kangi ei pe mendpiŕ ka wii muŕum.

¹⁹ Jiisas eim nge ekii sik eŕmin wu mendpiŕ ok, Jiisas kanik ek nik kii sinjing. “Nimbiŕ erang sin gui kis ei to tor kindnenjpin?”

²⁰ Eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim pii gii aninga mendpiŕ pim. Peng kin, enim ermin ni enjing kapŕi enerim. Na enim kin ek keimi nip enim ngond, enim pii gii ei kuni maser mong kembis wii ei sem simbii mong miŕ yi pim kin, enim mei komung ya palim ei mon, pukun orung eŕe pui,” nengin kin ba. Pe enim epi endi ermin, ni pii gii, epi ei kapŕi erngii.

²¹ Ba andŕam eipi endi seng, gui kis ei miŕ to kindmin miŕ mon. Ba prei erpin ngopun, kuni mowii pepin ermin ei, mendpiŕ palim. Epi endi eipi kapŕi enermba mon.”

Jiisas Eim Koŕpu Nga Konj Ba Ek Nga Nim

(Mak 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² En enim puk Galilii konu o ende puk molk, Jiisas ek nipi eim ekii sik eŕmin wumb ngum. “Na tonu epin mani mei eŕe op wu kingam moŕ. Moŕamb, wumb na sik, opu orung wumb ok angil eŕe ngungii ei, piip nind.”

²³ Nipi yi nim, “Pe na to kundangin kuŕmbii; tukpu konu pep kunum tekliki opu pang, nga angip tonu op konj bii,” pa nim. Jiisas eim ek yi neng, eim nge ekii sik eŕmin wu ombu noman embin tang piik mulnjung.

²⁴ Ekii se puk, Kapaniyam konu eŕe tor punjung ni men ngii owundu eŕe andik men ngii ku takis siŕmin wumb ei ok Piisa kii sik yi ninjing, “Enim nge ek emb topu ngoŕum wu, men ngii owundu eŕe ku takis toŕum min mon?” a nik.

²⁵ Piisa ek nipi orung kindpi yi nim, “Owa, eim enim.” Nga Piisa eim pupu ngii eŕe nirik pum, ba Jiisas Piisa kin opu kii sipi ek yi nim, “Saimon, nim noman nipe noman piin? Ya mani mei eŕe wu num ei eim kingam amb seng kuimi ngum, ba nga wumb eipi ei wu num eim paki yi ku tum. Tum eŕe wumb, nii endi epi ei nga ngopu orung wu eim kin kindngii?” pa nim.

²⁶ Piisa ek nipi yi nim, “Wumb tiŕap eipi kin ngoŕmun,” pa nim. Jiisas ek nipi ngum. “Yi erpi kin, eim nge kingam ku ni epi ngopu orung kindnermba. Yi miŕ, na Ernang ngii konu ku takis kindnermbii ku,” pa nim.

²⁷ “Pe sinim yi eramin kin, wumb ei sin kin kis piingii ei mon. Nim pukun, noŕ gopu eŕe omu wuk kindan, omu endi ok tonu opu pim kin, sikin, gupu eŕe ambil aki tokun kenjii ni, ku monii endi pimba ku ei, tu wukun wumb ei ngunjii. Ngunjii ku ei, wumb ei nge tiŕap ouni ngunjii; ei kapŕi ermba,” pa nim.

18

Gos Sinim Tep Moŕum Konu Ei Ni Epin Tep Moŕum

(Mak 9:33-37, Luk 9:46-48)

¹ Kunum eġe Jiisas nge ekii sik eġmin wu ok kin ek yi ninjing, “Wu nii endi Gos sinim tep er moġum konu ei wu owundu mendpiġ moġum?”

² Jiisas eim kangġ kembis endi tu wupu, tuk mulnjung konu eġe engndim.

³ Eim ek nipi yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Enim ok kangġ kembis miġ ek keimi ni piik mulnjung kin, enim Gos sinim tep er moġum konu eġe tuk punerngii.

⁴ Wu endi eim ngenj ei mani kind si kindpi, eim noman to piinarpi mulmba wu ei Gos sinim tep er moġum konu wumb tuk muġngii ei, to mani kindpi moġum kumb eġe ba.

⁵ Nga wu endi na nge embe eġe piipi kangġ ei miġ ‘Oi!’ a nipi, eim ngii eġe nirik simba wu ei, na yi ku, ‘Oi!’ a nipi, eim ngii eġe nirik simba,” Jiisas eim ek yi nipi wumb ngum.

⁶ “Wu endi opu, na kangġ moġmun ei na kin pii gii peng moġmun ei to kis ermbii ni ermba wu ei, eim kumep owundu kis mendpiġ ei eim simba. Ba wu ei kom ku owundu endi sik num goltum eġe kan kulk sipik, ep noġ mii eġe to mani kindngii wu ei, kumep kembis simba,” pa nim.

⁷ “Mei wumb kaimb kis piind. Wumb eipi ei ok kin wumb, na kin pii gii ninjing wumb ei si tor singii. Keimi, oġ ei miġ tonu oġum. Ba wumb nii endi wumb ei oġ yi miġ erngii nipi si tor sim wumb ei, eim kin oġ embin tui kis endi ei eim kin tonu omba.

⁸ “Pe nim simb min angġ ei endi Gos buġ ngopu ermbii ni erim kin, endi kiġpi to si kindnjii. Yi erang kin, ninim simb endeim min angġ endeim ei peng konu ka eġe punjii ei ka. Simb angġ orung orung ouni pimba ei, dup konu tukpu eġe mani kindngii ei, kulaġmin kunum kunum dup no mulmba.

⁹ Pe ninim ningġ ei erang kin Gos buġ ngokun si kindkin en kin kapġi ninim nge ningġ kopiskin tor sikin, olkup tokun si kindnjii ei, ninim konj mulnjii. Nim ningġ endeim peng konj mulnjii ei kapġi, ba nim ningġ taġ pim kin, nim oġ kis kanim kanim eran kin, nim olkup tok dup konu kindngii ei kis.”

Kung Siipsiip Am Pum Ek Ekin (Luk 15:3-7)

¹⁰ “Enim kan kun er muġngii; tuk kangġ kembis moġmun ei epi wii mon. Na enim kanip nind, tonu epin en enim enjel tep eġmin ei, na Ernān tonu epin moġum ei mandi moġmun piġmin.

¹¹ (Nimbiġ erang na tonu epin si kindip, ya mani mei eġe op teġim moġ. Moġamb, wumb am punjung ei, sip orung simbii nge onj.)

¹² Enim er piinmim miġ nenj? Wu endi eim kung siipsiip 100 pei mulnjung ei, endeim am pum. Ei eim kurnermba min? Ei mon. Eim kung siipsiip 99 pei tonu komung eġe mond si kindpi, eim pupu, kung siipsiip endeim am pum ei kurpu ba.

¹³ Na ek keimi nip enim ngond, wu ei pupu, eim kung siipsiip ei kan sim kin, eim ka wii piimba. Nga eim kung siipsiip 99 am punenjing ei kin ka wii piinaġim mon.

¹⁴ Yi miġ ku, sinim Erinjpin ei tonu epin konu moġum, ei eim tuk kangġ kembis moġmun ei am punerngii ni piinim.”

Engnjing Oġ Kis Elim Ei, Nik Ka Eġmin Oġ Ei

¹⁵ “Pe ninim angnim ei oġ kis nim kin erim ei, pe nim pukun eim kin molkun, eim oġ erim ei andan tunjii ba eġ elip mendpiġ konu koi erkiġ ek ningġ. Ek yi nen ninim, angnim nim ninjii ek ei piim kin, ninim angnim si orung sinjii.

¹⁶ Ba wu ei nim ek piinerim kin, nim pukun nga wu taġ nga sinjii. Sen, enim tep to pungii. Puk, wu tekliki ni taġ ni ek ni tor kindngii ei, Gos nge ek ninim miġ yi erngii.

¹⁷ Ba eim wu ombu ek piinermbii nim kin, nga pukun Gos nge tiġap men ngii endi wumb moġmun eġe sipnjii. Nga eim Gos nge tiġap wumb ei ningġ ek piinermbii nim kin, enim yi miġ piingii wu ei torung pii gii ninanim wu, ni ku takis sipi eġmin wu ei miġ moġum.”

¹⁸ “Na ek keimi nip enim ngond. Pe nga enim kin ya mei eġe oġ endi wumb erngii ei, enim buġ ngok noman to piinenjing kin, ei yi ku Gos tonu epin konu moġum buġ ngopu noman to piinermba. Pe nga ya mei eġe enim kin oġ endi wumb erngii oġ, enim

noman to piinjing kin, ei yi ku Gos tonu epin konu mołum yi mił ermba.

¹⁹ Na ek nga nip enim ngond. Enim tuk mei ele mołmun ei wu tał eł ełip noman ende sekił prei erkił, epi endi simbił ningił. Ei na Ernan epin mołum ei, kaplı paki tumba. Topu singił, epi ei ngumba.

²⁰ Keimi, wu tał min tekliki mił molk, na nge embe piik tuk kułou tungii ei, na op tuk ele op mułmbii,” pa nim.

Kongun Wu Epi Sipi Nopu Pendilim, Ei Nge Ek Ekin

²¹ Kunum ele Piisa opu ek kii sipi Jiisas ngum, “Owundu, kunum nimberii na engnan opu oł kis endi na kin erang, na eim si kindip ngumbii. Kunum angil orung nga tał min?”

²² Jiisas ek nipi eim ngopu yi nim, “Nim kunum angil orung nga tał nin ba na nim kanip nind, kunum kunum pei eim nim kin oł kis ermba, ei kil ngunjii,” pa nim.

²³ “Yi mił eran, Gos sinim tep er mołum oł, ei yi mił king owundu endi mołpu, eim kongun wumb eim epi se no pendngii, ei eim mołum ei er kun ka erpi, akip tor sipi yi elim.

²⁴ Pe wu king ei eim wumb ei epi se nok pendilmin ei, akip orung simbii nipi kongun pułngun mondup erang, wumb wu endi eim kin tu wunjung. Wu ei ku owundu kis dinga er sipi no pendim.

²⁵ Ba wu ei ku kaplı ngo orung kindmba mił pinerim mon. Yi peng kin, eim nge wu owundu king ei mołpu yi nim. “Wu ei eim ambim ni eim kingam ambiiim noł nin eim epi kanim kanim pei wumb ngok, ku singii. Sengin, ku ei nanim kin orung omba,” pa nim.

²⁶ Yi mił neng kin, wu ni opu, king enim konu simb ele mani mei ele pepi, ek dinga nipi yi nim. “Wu owundu, nim na kin kaimb sin kin, na kindan andip kaplı ku epi kanim kanim na sip no pendinj, ei kaplı ngo orung kindmbii,” pa nim.

²⁷ Pe wu owundu ni eim kongun wu ek nim mił, ei piipi, kaimb sipi, ku no pendim ku ei kaplı ngo orung kindmba pinerim ku, ei nim, ‘Epi endi ngunerii mon ku!’ nim. Nipi, nga eim noman ele to piinerim mon.

²⁸ “Kongun wu ni eim si kindpi pupu, nga eim angim kongun wu endi eim ku sipi no pendim wu ni om konu ambiił gii nip, yi nim, ‘Na ku sikin no pendin ku, kaplı pe mendpił ngo orung kindnjii!’ pa nim.

²⁹ Yi mił neng kin, angim kongun wu endi ni mani mei ele ming gopsing pii połpu ek dinga nipi yi nim, ‘Nim na kaimb piin kin, kaplı kui er mułan, na andip kaplı, nim ku ngo ninim kin orung kindmbii.’

³⁰ Ba eim mon nipi, sipipi kan ngii ele pindamb, ‘Kaplı, eim nanim ku sen mił ngo orung kindpi poru nipi, kan ngii tor omba,’ nipi yi nim.

³¹ En enim kongun wu endi oł ei kanik, noman embin to kis piinjing. Piik, puk, wu owundu mułum konu kanik erim oł mił pei nik, wu owundu ngunjung.

³² Yi mił nengin kin, wu owundu ni kongun wu ei wii to nirik sipi yi nim, ‘Nim kongun wu kis, nim ok na kin ke nen, na nim ku owundu kis no pendin ei ngo orung kindnerii mon nip, nim kaimb sip mon minj.

³³ Na nim kin kaimb sip ngunj, ei mił ku nim kongun wu endi ombu kin, yi mił ku kaimb sinjii, ba nimbił erang yi mił enen?’

³⁴ Yi nipi, wu owundu wu ei sipi kindang, wumb eim sipi kan ngii kindnjing ele pepi mołum. “Eim wu owundu kin ku sim mił ngopu poru nipi, eim kaplı kan ngii ele si kindpi tor omba,” pa nim.

³⁵ Jiisas eim ek nipi poru nipi yi nim, “Pe en enim nge noman ele enjing oł kis ei si kindnenjing kin, na Ernan tonu epin mołum, ei enim kin yi ku ermba,” pa nim.

19

Jiisas Ek Nipi, “Amb Sik Nga Si Kindnerngii,” Ek Ei Nim (Mak 10:1-12)

¹ Jiisas ek ei nipi poru nipi pendpi, Galilii konu si kindpi, pupu Juriya konu owundu ei si kindpi, pupu noł tungun orundung Joran ni konu ele pum.

² Wumb pei eim pum konu ekii se punjung; ening pim wumb pei tu wunjung, ei er ka erpi yi erim.

³ Lo ek emb tolmun wumb ei, ok Jiisas nimba ek piimin nik, kii sik yi ninjing, “Wu endi kapli eim amb kilpi to si kindmba ei, sinim lo ek ele kapli yi ermba ninim min mon?”

⁴ Pe eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim Gos nge ek ei ger kinenjing min? Gos epi am pei kumb ok eririm, Gos eim ei kumb ok wu kin amb ta eririm.”

⁵ Ek yi nim, “Peng kin, wu ei eim mam arim si kind opu, eim ambim kin o dambiltpi ende punjngul. Pukul, wumb ta nga o endeim molkul poru ningil.

⁶ Yi mil wu amb wumb ta mon, wumb endeim. Gos epi erpi ende kindpi pendnim ei, pep poru ninim ei, nga wumb endi to eipi eipi kindnermba mon.”

⁷ Wu ombu ek dinga nik yi ninjing, “Nimbi erang Moses lo ek yi nilim, wu endi amb kilpi tumba ei, pipe mon endi eim ambim ngopu, kapli si kindmba nirim?”

⁸ Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Moses enim embnjing to tor kindngii nirim ei, nimbi erang Moses nirim ek ei enim piinarik, bul ngok yi erangin kin, Moses yi nirim, ba kumb ok Gos epi kanim kanim pei eririm kunum ele ol yi endi tonu wang enalmin mon.

⁹ Pe wu endi eim ambim eim kin mandi mularpi, wu eipi kin ningil erang wu ei eim ambim tor kindpi, nga pupu amb konj simba ei, Gos nge lo ek ei wu to kis enim, ol kun palim mil enanim,” pa yi nim.

¹⁰ Jiisas eim nge ekii sik elmin wu ombu, ek nik ngok yi ninjing, “Ol yi pimba ei, wam ambim ta, el elip kongun nikil kun erngil, yi pimba ei wu pupu, nga amb konj sinermba; nga amb yi ku pupu wu konj punermba mon ku.”

¹¹ Jiisas eim ek yi nim, “Ek ei na nip ngond, ‘Ei wumb pei pei kapli erngii ol mil mon. Ba wumb Gos kapli paki tang ermba wumb ei, kapli nanim nind ek ei kapli piyangli,” pa nim.

¹² “Pe mani mei ele wu kanim kanim amb sinalmin wu molmun ei, pul kanim kanim palim. Nimbi erang, kombur menjing yi mengpi pendrim mil; nga kombur wumb erangin molmun mil; nga kombur en enim amb sinalmin ei nimbi erang, en

enim Gos sinim tep enim kongun eii ekii sik puk mulngii. Wumb ombu ek emb tolum ek, ei piik ekii sik erngii.”

Jiisas Kangil Kembis Kengip Ek Ka Nipi Ngum

(Mak 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Kunum ele, wumb kangil kembis kombur tu wuk ei, Jiisas eim kangil peng ele ambilpi, Gos kin prei erpi ngumba, ni tu wuk ba Jiisas nge ekii sik elmin wu molk. “Kangil tu wuk ei mon,” pa nik.

¹⁴ Jiisas yi nim, “Enim kangil ei kun erangin nam kin wangin, enim mon nik yi enerngii mon. Nimbi erang Gos sinim tep enim ol, ei kangil yi mil mulngii wumb ei tuk pungii,” pa nim.

¹⁵ Pe Jiisas eim angil peng ele ambilpi, Gos kin prei er nipi, yi er poru nipi pendpi, konu ele si kindpi pum.

Kangi Wu Epi Pei Sim Wu

(Mak 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Pe wu endi Jiisas pum konu tor opu yi nim, “Ek emb tolum wu, na ol ka nimbi ol endi erip, kapli noman konj kunum kunum ei sip kin, konj kunum kunum molup simbi?” pa nim.

¹⁷ Jiisas yi nim, “Nim na nimbi erang na kin epi ka ei kii sikin? Epi ka endi ermbii ek ei noman to piikin nin, wumb endeim mendpil ka molum. Pe nim lo ek palim mil piikin, ekii sikin kapli noman konj kunum kunum molum ei sinjii.”

¹⁸ Wu ni kii sipi yi nim, “Lo nipe lo?” Jiisas ek yi nim, “Lo ek yi palim; nim wumb endi to kundnenjii mon! Nga wu amb eipi nge ngundpu sinermba mon! Nga wumb eipi nge epi waning enenjii, mon! Nga wumb endi kin kankin ek kend to ngunenjii, mon!”

¹⁹ Ninim arnim manim ek piikin, ekii sinjii. Pe nga ninim noman kultun mil yi wumb eipi mulngii ei, yi ku noman kulkun ngunjii,” Jiisas yi nim.

²⁰ Wu kangi wu ni yi nim, “Na kumb ok kangil kembis kin mol lo ek ombu ekii sip poru nil; nga na nipe epi endi nga ermbii?”

²¹ Jiisas eim ek yi nipi ngum, “Pe ninim am wu kun ka mendpil mulmbii ni piin

kin pukun, ninim epi pei wumb ngo, ku sikin ku, ei tu wukun wumb ku sinerang muŋgii wumb, ei ngunjii. Yi miŋ en kin, nim epi ka wii pei nga tonu epin simba sinjii; nim kapŋi nanim ond konu ekii sinjii,” pa nim.

²² Pe wu ei eim ek ei piipi eim noman embin to piim. Nimbiŋ erang wu ei eim epi kanim kanim pei saŋim.

²³ Jiisas eim ek nipi, eim nge ekii sik eŋmin wumb ngum, “Na ek keimi nip enim ngond. Wu endi epi kanim kanim pei simba wu ei, Gos sinim tep er moŋum konu eŋe tuk ba, ba ei kongun dinga wii ermba. Nimbiŋ erang eim epi kanim kanim ei erpi, eim sipi konu ka eŋe kindnermba mon.

²⁴ Na ek nga endi nip enim ngond. Kung kap endi muŋmba kung, ei eim kung gui ondu eŋe tuk ombii ni ermba, ei kapŋi enermba mon! Nimbiŋ erang ei kung gui ondu ei dinga owii salim. Ei yi miŋ ku, wu endi epi kanim kanim pei saŋim wu ei, Gos sinim tep er moŋum konu tuk ba, ei kongun dinga owii mendpiŋ paŋim,” pa nim.

²⁵ Jiisas eim nge ekii sik eŋmin wu ombu ek ei piik, puku sik yi ninjing, “Wumb nii endi kapŋi noman konj kunum kunum muŋmba ei simba?”

²⁶ Jiisas wu kei kun kanpi yi nipi ngum, “Wumb kin epi oŋ yi ei kapŋi enerngii ba Gos eim kapŋi epi kanim kanim pei ermba.”

²⁷ Eim ek yi neng kin, Piisa ek nipi orung kindim, “Nim kenjii, sin epi pei ngii konu si kindpin, nim kin ekii sipin onjpun. Ei sin nipe epi endi simin?”

²⁸ Jiisas ek nipi wu ombu ngum, “Na ek keimi nip enim ngond. Ekii se kunum tonu omba kunum ei, na tonu epin si kindip, mani mei eŋe wu kingam moŋ. Moŋamb, na opu tiŋang owundu sipi king moŋum peŋ eŋe muŋmbii. Kunum ei, enim na kin ekii sinmin wu ombu ok, peŋ engki nga taŋ simba konu eŋe muŋgii ku. Enim wu num molk, Gos nge wumb ei tep erik kan kun er muŋgii,” pa nim.

²⁹ “Nga wumb nii endi eim ngii konu si kindpi omba, angim aim noŋ nin arim mam noŋ nin nga eim kangii ambii nin eim mei konu si kindpi opu, nanim kin

ekii sipi na kongun ermba, ei kapŋi eim si kindpi omba epi miŋ sipi, nga mering pei mendpiŋ pendpi sipi, nga noman konj kunum kunum muŋmba ei simba ku.

³⁰ Ba wumb nii endi pe opu kumb eŋe bii ni piimba wumb ei, ok ekii simba. Nga ekii se ni piimba wumb endi ei ok kumb eŋe ba.”

20

Ond Wain Taŋmin Konu Kongun Wu Kombur Kongun Enjing

¹ “Keimi Gos sinim tep enim oŋ ei yi miŋ, wu endi eim noŋ wain ond pin seng eim pupu kongun wu simbii nip kupiiring ok purum. Ei ok, noŋ wain kongun erngii nge nip purum.

² Eim kongun wu kombur kin ek tang piipi, noman ende sipi, kunum endeim ni wu endeim endeim kumep ngumbii nim. Pe wu ombu puk, wain taŋim konu eŋe puk kongun erngii nge nipi kindim.

³ Pe konu kupiiring eni 9 erang, eim nga pupu kenim ni epi top eŋmin konu eŋe wu kombur wii angk kongun endi enenjing.

⁴ Pe wu ombu kanpi ek dinga yi nim, ‘Enim yi ku puk noŋ wain konu eŋe kongun erngii,’ pa nim. ‘Erik muŋangin kin na enim kongun erngii miŋ ku ngumbii.’

⁵ Wumb pangin, eim nga beli kunum 12 erang, nga pou neng kunum 3 erang, yi ku erpi epi top eŋmin konu wumb kurpu sipi kongun ngumba nge pum.

⁶ Nga pou pou nipi emii pimba erang kin, eim nga epi top eŋmin konu eŋe pupu kenim ni wu kombur nga eŋe piam angik mulnjung. Muŋangin kin eim pupu yi nipi kii sim, ‘Nimbiŋ erang enim ya eŋe angik muŋangin kunum wii miŋ poru ninim?’

⁷ Wu ombu ek yi nik eim ngunjung, ‘Sin kongun ngumba wu mulaŋim.’ Pe eim ek nipi yi nim, ‘Enim yi ku puk, noŋ wain konu eŋe kongun yi ku erngii,’ nipi kindang punjung.

⁸ “Konu eni mani pupu poru nipi emii ermba. Erang, ond wain arim opu, kongun wumb tep elim wu kanpi yi nim, ‘Nim kongun wumb wii tokun, tuk sikin, embe sikin, ku ngunjii. Ba wumb ok kongun enjing wumb ei, ku ekii se ngunjii,

nga pe ekii se tuk ok kongun enjing wumb ei, ku kumb se ngunjii,' pa nim.

⁹ Pe tep wu ni yi nim, 'Konu pou pou nipi emii pimba erang ok, kongun enjing wumb ei wangin!' Neng, ok pangin, kunum endeim pei ni ku kumep ngum.

¹⁰ Pe nga wumb kongun ok kumb se enjing wumb ei, en enim yi piinjing, 'Sin kongun ok enjpin, ku kopur pei simin,' ni yi piinjing ni ekii se onjung wumb ku engki ngum mił yi ku en enim ngum.

¹¹ Ngang sik pendik, ond wain kin kongun wumb kun tep elim wu ei kin ek kanim kanim nik ek kis nik ngunjung.

¹² Ngok yi ninjing, 'Wu ekii se kongun enjing ei konu eni endi pei enenjing mon, ba sin kumb se konu eni kopur pei kongun erpin, nga tinga konu eni dinga tum konu kongun owundu enjpin,' nik yi ninjing. 'Ba nim wumb ekii se onjung wumb ku ngun mił sin yi ku ngun,' pa ninjing.

¹³ Wu ombu ek yi nengin, ond wain arim wu ei opu, eim ek yi nipi orung kindpi kongun wu endi mołum konu ngum. 'Wu puł, na nim kin oł kis endi enand mon. Ba enim na kunum endeim ni ku ngumbii ninj, ei enim na kin kapłi ninjing,' pa nim.

¹⁴ 'Nim ku se mungkin ninim ngii konu pui!' a nim. 'Ekii sik ok kongun enjing wumb ei, enim ku ngunj mił, yi ku ngumbii end,' pa nim.

¹⁵ 'Pe na nam ku kumep ei kapłi wumb ngop, nga sip kongun epi end ermbii. Ei na kapłi ermbii min? Enim na ku ełe kanik, pei simin na wu ka mołum ni piinmin min?' Ond wain arim ek yi nipi ngum.

¹⁶ Jiisas eim ek ei nipi poru nipi yi nim, "Pe nga wumb kombur en enim kumb simin ni piik mołmun wumb ei, nga ok ekii singii. Nga ekii sik ongii ni piinmin wumb ei, ok kumb singii," pa nim.

Jiisas Ek Kunum Tekliki Nim Ei Kołpu Konj Ba Nge Nim

(Mak 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Jiisas eim Jerusalem konu tonu bii ni pupu, eim ekii sik ełmin wu engki nga tał sipi sipim. Andłam ełe puk, Jiisas eim ek nipi eim nge wu ombu mendpił ngum.

¹⁸ "Piiyei!" a nim. "Pe sinim Jerusalem konu tonu bin onmun. Pamin! Na

tonu epin si kindip mani mei wu kingam moł. Mołamb, na sik sipik, kułmał kalilmin wumb nga lo ek piilmin wumb ei kin ngungii. Ngangin kin, wumb ei kos piik, nga na to kundngii nge nik piik erngii," pa nim.

¹⁹ "Nga na wumb ei sik, sipik, wumb tilap eipi endi ngungii. Ngangin, wumb ei sik, na kepii tok, na kin ek kanim kanim nik, ek korum tok sipik, ond peri ełe to kundngii. Nga kunum tekliki tukpu ełe pep, nga angip op konj bii," pa nim.

Jeims Kin Jon Tel Menjngil Epi Dinga Endi Kii Sim

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kunum ełe, Sependii ambim eim nge kingam tał sipi opu, Jiisas mołum konu tu wupu, eim mei ełe ming gopsing pii połpu kan, mani kan pepi prei erpi Jiisas kin epi endi kii sim.

²¹ Pe Jiisas yi nim, "Nim epi nipe sinjii nin?" Eim ek yi nipi Jiisas kin orung kindim, "Ekii se ninim king mulnjii kunum ei, na kangi tał okuł, endi nim angil tunding mułang kin, endi opu nim angil taring mułang. Molkuł, elip Gos nge wumb tep er mułnguł."

²² Eim ek yi neng, Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, "Enim kii sinmin epi ei, enim pii poł tunanmin, mon! Pe enim kapłi na epi embin tui owundu pe ko wumbii er moł mił, enim yi kapłi ko wungii ku? Nga pup ond peri ełe kułmbii mił, enim yi ku kapłi erngii min?" En enim kapłi ninjing, "Sin kapłi yi ermin."

²³ Jiisas ek nipi ngopu yi nim, "Keimi, elip kapłi na epi embin tui ko wumbii mił nga elip yi ku pukuł epi embin tui ko wunguł. Ko wukuł yi erngil ei kapłi. Ba okuł endi angil tunding mułang kin, nga endi angil taring mułang yi erngil, ei na kongun mon! Ełip ngumbii mił pinałim. Wumb nii endi nanim Arnan ok konu ełe mułngii pa nimba wumb ei kapłi ok konu ełe mułngii," pa nim.

²⁴ Jiisas eim ekii sik ełmin wu engki kei, wu angim angim tał ek ei piik kin, wu angim angim tał kin kis piik, noman embin peng yi erik mulnjung.

²⁵ Ba Jiisas eim wu ombu wii tang, wangin eim ek yi nim, "Enim piinmin ya mani

mei konu e le wu king wu ei, wumb tilap eipi ei to mani kindilmin, en enim wu owundu ombu molk wu amb ek nik ngok yi elmin piingii,” pa nim.

²⁶ “Ba ol ei nge, ya sinim molmun konu e le yi tonu onermba mon. Wu endi tuk wu owundu mulmbii ni pimba ei, wumb pei paki topu, eim kongun wu mendpil molpu, eim embe ambil mani kindimba.

²⁷ Wu endi eim molpu o kumb e le bii ni piimba, wu endi enim molmun konu e le tuk mulmba, ei eim kapli kongun wu mil enim eim no kulku se mulangin kin eim enim kanpi kun erpi se mulmba.

²⁸ Yi mil, tonu epin si kindip mani mei e le, na wu kingam molup yi mil ermbii ol. Na nam op, ei opu wumb na kin kongun erik, na paki tungii nip onenj mon! Na op, wumb paki tumbii nge onj. Op, na ond peri e le kulamb, na miyem e le wu amb pei sip, orung simbii nge onj,” pa nim. (Ek ei eim ermba nge ei piipi nipi ngum.)

²⁹ Pe Jeriko konu si kindik pangin, wumb tilap pei Jiisas pum konu ekii se punjung.

³⁰ Ningil tumbun mulum wu tal, andlam wer e le molku piinjgil ni Jiisas andlam e le ek tengpi o pang, piikil wii dinga tunjung. Tokul ek dinga nikil yi ninjgil, “Gos kindim wu Krai nim sin orung sinjii wu, nim Deipis nge tilap wu sil kin kaimb sinjii.”

³¹ Wumb pei onjung wumb ei ok kin wu tal wii tokul yi ninjgil, “Wu ei kin ek tingnene mon!” pa ninjing. Ba wu tal wii dinga tokul nga yi ninjgil, “Owundu, nim Deipis nge tilap wu nim sil kin kaimb sinjii,” pa ninjgil.

³² Jiisas angpi ek dinga nipi yi nim, “Na elip kin nimbil ol ermbii ninmbil?”

³³ Wu tal ek yi ninjgil, “Owundu, nim sil ningil ei er ka enjii nipil ninmbil ninjgil.”

³⁴ Jiisas eim wu tal kin kaimb sipi, eim wu tal ningil el embilang, pe sikir wu tal ningil ka wii seng kankil, Jiisas pum konu e le ekii sikil punjung.

Jiisas Jerusalem Konu Wu King Mil Pum
(Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Jon 12:12-19)

¹ Andlam andik puk Jerusalem konu mandi puk, Bespeis ni konu e le komung Olip e le tor puk, Jiisas eim ekii sik elmin wu tal nipi kindang ok punjung.

² Jiisas eim wu tal kin ek yi nipi ngopu kindang punjku. “Elip punmbul konu e le alting mandi konu kembis endi salim konu e le, kung dongkii endi wal kin, kan kulk kindnjing palim ei, pe elip kan poskil se mengkil, na kin tu wel!” a nipi, kindang punjung.

³ “Elip pangil, wu endi elip kii sim kin yi ningil, ‘Owundu eim kongun peng simbil onmbul pa ningil.’ Nengil, ngumba,” pa nipi yi nim.

⁴ “Epi ei tonu onum ei, Gos ol ekii se ermba piik nilmin wu ek yi nik pendik mil pe keimi tonu onum pa nipi ek dinga nim,” yi nim.

⁵ “Enim Jerusalem molmun wumb ei ningii. Pe enim nge king ei enim kin onum. Eim noman emin seng kung dongkii endi kin giyyeng giyyeng ni opu, kung dongkii wal e le mendpil molpu onum.”

⁶ Jiisas nge wu tal kumb se puku, Jiisas yi eref nim mil, puku enjgil.

⁷ Wu tal kung dongkii mam, wal tal tu wukul, el elip tor konduk gulk tonu kung dongkii e le kin sengil, Jiisas eim tonu pupu pel e le mulum.

⁸ Pe wumb kopur pei en enim konduk tor gulk sipik, andlam e le kumbuk sinjing. Wumb kombur ond ongu tok sipik, andlam e le sinjing.

⁹ Wumb pei kumb se pangin, nga kombur ekii se Jiisas pum konu e le puk, wii dinga tok yi ninjing, “Deipis nge kingam eim embe ambil tonu kindamin tonu pangli. Gos eim wu ei kin noman ka ngumba, wu ei Owundu nge embe e le onum. Gos embe am ei tondrung pangli!” pa nik yi ninjing.

¹⁰ Jiisas Jerusalem konu owundu e le tuk pang, wumb kanik, puku sik noman kanim endi eipi mil piik. “Wu ei nii?” yi ninjing.

11 Wumb punjung wumb ei yi ninjing, “Wu Gos oł ekii se tonu omba ei piipi niłim, wu Jiisas eim Nasares konu Galilii mei konu owundu ełe wu,” pa ninjing.

Jiisas Gos Men Ngii Owundu Engim Konu Ełe Pum
(Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Jon 2:13-22)

12 Jiisas pupu, Gos men ngii owundu engim konu nirik pupu kenim ni wumb puk, epi top erik enjing ei, en enim kung ni kei ni epi ei sik Gos kin kulmał kelngii enjing. Wumb en enim ku sik erik mulnjung ei, kanpi to makrip anda kindim. Kindpi, ku tonu peł ełe ku mong erik kin, nga epi top erik, mulnjung wumb ei to pułpeł topu, nga peł ambilpi sipi ak topu yi erim. Nga kei ni peł ełe ku sek enjing wu ei mulnjung konu peł ełe, ambilpi sipi ak topu, yi erpi to kindang, si kindik anda punjung.

13 Eim wumb kin ek dinga nipi yi nim, “Gos nge ek yi mił ninim, ‘Gos nanim men ngii ei prei ełmin ngii ningii,’ pa nim. Ba enim ngii ei erangin kin epi waning wumb mił ngii salim,” pa nim.

14 Jiisas eim Gos men ngii owundu ełe mołpu yi nipi mułang, wumb ningił tum-bun mułum wumb, ni simb ak tum wumb tu wangin, Jiisas er ka erim.

15 Ba kulmał kalilmin wumb ei ni lo ek piilmin wumb ni molk piinjing ni, eim jep oł erpi erang, kangił nirik Gos men ngii owundu ełe molk wii dinga tok ‘Osana,’ ninjing ei, nik kin ‘Deipis nge tiłap ende kingam,’ yi ninjing, ei wu ombu en enim molk piik kin kis piinjing.

16 Piik, ek nik Jiisas ngok yi ninjing, “Nim ek ninmin ei nim piin min mon?” Nga Jiisas ek nipi orung kindim, “Na piind, enim Gos ek ei gerik piinenjing min? Ek ei yi ninim,

‘Kangił kembis menjing am nok mołmun, ni kangił dinga mił mołmun ei, Gos eim erpi gupu ełe nanim embe ambil tonu kindngii nipi yi ninim,’ pa nim.”

17 Pe eim Jerusalem konu owundu ełe mulnjung ei si kindpi, tor pupu Besanii konu kembis ełe emii peng pupu mułum.

Jiisas Ek Neng Ond Pik Kulum
(Mak 11:12-14,20-24)

18 Mołpu, kupiiring ok, eim Besanii konu kembis si kindpi tor pum, ni eim kuni tum.

19 Tang, kenim ni ond pik mong nołmun ond endi engim, ei pupu kenmbii nipi andlam ełe pum. Pupu kenim ni ond ei mong endi to mulerim mon! Onguł mendpił erpi engim. Jiisas ek dinga nipi ond ei ngum, “Nim nga ond mong nga tuerii mon!” Yi neng kin, ond ni sikir kulum.

20 Jiisas eim nge ekii sinjing wumb oł ei kanik puku sik endnjing. Andik ek yi ninjing, “Nimbił erang ond ei sikir kulii enim?”

21 Jiisas ek nipi eim nge ekii silmin wumb ngopu yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Pe enim pii gii mendpił peng, enim noman tał sinerang mulnjung kin, na ond pik ełe enj oł ei mił enim yi erngii. Ba enim oł yi mendpił enerngii mon! Pe nga enim pii gii mendpił molk kin komung owundu palim ek dinga nik, ‘Komung pukun ep noł ełe mani pui ningii, ei kapli ba,’ ” pa nim.

22 “Pe enim pii gii nik prei enjing kin, enim epi nipe simin nik erngii ei, kapli sinjii.”

Wumb Jiisas Kii Sinjing, “Nii Endi Nim Kin Noman Dinga Ngum?”
(Mak 11:27-33, Luk 20:1-8)

23 Jiisas Gos men ngii owundu ełe orung opu, ek emb topu wumb ngopu mułum. Mułang kin, Jura wumb nge kulmał kalilmin wu owundu ni Esrel wu num kombur ok eim kanik yi ninjing. “Nim nipe noman dinga sikin kongun ei en? Wumb nii nim noman dinga ei ngum?”

24 Jiisas ek nipi yi nim, “Na ku yi enim kin ek endi nip kii simbii. Ei enim na ek ei nik ngunjung kin, na nam nipe noman dinga peng kongun end, ei nip enim ngumbii,” pa yi nim.

25 “Jon wumb noł pendilim wu ei noman dinga ei jili mił orung tonu om? Pe oł ei Gos epin konu mani om min mei mani wumb ngenj ełe om?” Pe Jura wu num ombu ei en enim ek nik piik piik erik yi ninjing, “Pe sinim oł ei Gos epin nge epi

epin konu eġe mani om, ei ninjpin kin, eim sinim kin ek yi miġ nimba; ‘Kapli, nimbiġ erang en enim Jon nge ek ei pii gii ninenjing?’

²⁶ Ba pe sinim nimin oġ ei mei mani wumb kin om ninjpin kin, sinim wumb tungii ni mund mong kulmun. Kulpun ek ni tor kindnermin yi nik piinjing. Nimbiġ erang, wumb ei yi ni piinjing, Jon Gos oġ ekii se ermbe ei piipi nilim wu,” ei yi ni piinjing.

²⁷ Wu ombu ei piik, Jiisas kin ek ni orung kindnjing, “Sin piinanmin,” pa ninjing. Jiisas ek yi nipi wu ombu ngum, “Na yi ku, na noman dinga nipe dinga peng kongun end ei, nip enim ngunermbii.”

Wu Endi Kingam Taġ Mulnjung Ei Nge Ek Ekin

²⁸ “Ba enim er piinmin miġ nenj? Wu endi kangi wu taġ meng seng mulnjunguġ. Arim pupu, kingam kumna muġum konu kanpi ek nipi yi nim, ‘Nim pukun pani aka pin kongun erii!’ nipi kindim.

²⁹ Kingam yi nim, ‘Na punermbii,’ nim, ba nga ekii se pum.

³⁰ Arim nge pupu kingam ekii kanpi yi ku nim. Ba kingam, ‘Owa bii,’ nipi, nga ekii se punerim.

³¹ Pe kangi wu taġ kangi wu nii eim arim nim ek ei ekii sim?” Wumb yi ninjing, “Kingam kumna arim nim ek ei ekii sim,” pa ninjing. Pe Jiisas ek nipi ngopu yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Ku takis siġmin wumb ni amb wu eipi eipi ningiġ erik endnjing amb, ni wumb ombu oġ kis mendpiġ er endnjing wumb ei, nga ok Gos sinim tep er moġum konu tuk pungii. Nimbiġ erang en enim noman ak tok, Gos nge ek ekii sinjing eġe pungii.

³² Nimbiġ erang, Jon opu oġ kun erpi enim andan tum, ba enim pii gii ninenjing mon. Ba wu ku takis siġmin wu, ni amb wu eipi eipi ningiġ erik erik endnjing amb, ni wumb ok pii gii eim kin piinjing. Enim oġ ei kanik poru ninjing, ba enim nge noman ak tok pii gii ninenjing mon,” Jiisas ek yi nim.

Ek Ekin Ei Wumb Kis Kombur Kuni Wain Pin Tep Er Mulnjung
(Mak 12:1-12, Luk 20:9-19)

³³ “Enim wu num wumb tep eġmin wu ek ekin endi nga nimbii end piyei!” Jiisas ek yi nim, “Wu endi eim ond mong wain pin nge konu owundu endi erpi telim, konu eġe teġ mei konu orung orung pei kung gui erim. Nga tukrung eġe, noġ wain ming owundu endi erim er sepi ond mong wain tep muġngii ngii endi tekim, yi er sim. Sepi kin, wu kombur eġe kongun top siġmin wu er noġ wain muġei nipi pendpi, eim konu turii endi eġe pum.

³⁴ Ekii se ond mong wain nungii kunum mandi erang, noġ wain arim eim kongun wu kombur kindang puk, wumb wain pin tep er moġmun eġe pangin eim kuni wain kombur ngungii nipi kindang punjung.

³⁵ Pe kongun eġe wain pin tep er mulnjung wumb ei molk, wu onjung wu ombu ambiġ gii nik, wu endeim to konduk, wu endi kepii tok, wu endi ku tok kindnjing.

³⁶ Pe nga ekii se kuni wain arim ei kongun wu kombur nga kindim. Ei ok kindim miġ mon, kongun wu kombur pei kindim. Pe kuni wain kongun tep er mulnjung wumb kembin ei ok oġ ei ku nga enjing.

³⁷ Pe ekii se mendpiġ, eim nge kingam ek piingii ni piipi kindim.

³⁸ Ba kongun tep er mulnjung wumb ei molk kenjing ni, eim kingam mendpiġ wang kanik kin, ek nik piik piik enjing. Erik yi ninjing, ‘Kang wu onum, ei eim arim epi ombu pei simba, sinim eim to kundamin! Yi erpin kin, eim kuni wain nin pan aka pin pei ei sinim simin,’ pa ninjing.

³⁹ Nik, kangi wu om ni tor sipik, kuni wain pin torung eġe to kundnjung.

⁴⁰ “Pe enim er piinmin miġ nenj? Ekii se kuni wain pin nge arim wu ei opu, kongun tep er moġmun wu ombu kin nimbiġ oġ ermbe ei piinmin min?” Jiisas yi nim.

⁴¹ Wumb ek yi ninjing, “Kuni wain pin nge arim wu ei opu, kongun tep er mulnjung wumb kis ombu ei to kundmba mendpiġ. Nga kuni wain pin arim wu ei pani wain pin ei sepi, wu kombur eipi kongun top siġmin er noġ wain konu eġe muġei nipi pendmba. Wumb eġe ouni wain arim nge kuni wain ngungii,” pa ninjing.

⁴² Jiisas ek yi nim, “En enim Gos nge ek ka mon ei gerik piinjing min mon? Ei yi nim,

‘Kom ku ngii endi takinmin wumb ei endi si tor kind si kindnjing ku ei, pe ngii ekin mił orung opu tonu opu ku dinga wii palim. Ku ninim ei Jiisas eim ninim, Gos owundu eim ol ei erang tonu onum ei, sinim kan ka wii kaninmin.’

⁴³ “Yi mił peng kin, na enim kanip nind,” Jiisas yi nim. “Gos sinim tep er mołum konu ei, enim kin sipi orung simba. Sipi, wumb tilap eipi endi Gos sinim tep er mołum konu ei wumb ngumba wumb ei, Gos ol kun ka erngii.

⁴⁴ (Wumb nii endi eim bok topu pupu, ku peł ele pim kin, eim topu pulpeł to eipi eipi kindmba, ba nga kom ku ei opu wumb endi ngenj ele pim kin, wumb ei topu kilpi topu pulpeł topu, dup sik mił eipi eipi kindmba,” Jiisas yi nim.)

⁴⁵ Pe kułmał kałilmin wumb owundu ni lo ek piilmin wumb Jiisas eim ek ekin ei piinjing ei eim wu kei kin ninim ni piinjing.

⁴⁶ Piik, eim ambil gii nimin ni piinjing, ba wumb pei mołumun nik mund mong enjing. Wu amb en enim yi piinjing, “Jiisas eim Gos ol ekii se ermba ol ei piipi nilim wu, ni piinjing.

22

Ek Ekin Wu Endi Amb Simba, Kuni Owundu Eririm
(Luk 14:15-24)

¹ Jiisas nga ek ekin topu ek yi nim.

² “Gos sinim tep er mołum ol ei nge ol konj mił, king endi ol yi erim. Eim kingam amb simba erang, eim kuni owundu erim.

³ Kumb ok, wu king eim nge kongun wumb kindpi, wumb kanik yi ningii, ‘Na kangi amb simba kunum kuni owundu er simbii, ok nungii,’ nirim. Pe kuni owundu nungii kunum ei mandi erang, king ei eim nge kongun wu ombu kindang, wumb andik nengin, wangin neng, puk, wumb kanik nik, ba wumb kan nirim wumb ei, ‘Onermin mon!’ ninjing.

⁴ King ni nga eim kongun wu kombur kindpi yi nirim, ‘Enim puk yi ningii, “Na

kung kou top nui, epi owundu pei sipi, kangi amb simba kuni pei kun er sepi mołum, enim ok, kuni nungii. Wei!” Nim nik puk yi nei!’ nipi kindim.

⁵ King ei nge kongun wumb puk, wumb kanik nik ni wumb ek ei piinermin nik wumb, en enim si kindik, eipi eipi puk. Kombur en enim ku singii kongun erngii nge puk; nga kombur en enim aka pin kongun erngii nge eipi eipi puk.

⁶ Ba wumb kombur king nge kongun wu ombu ambil gii nik, kepii tok, kombur to konduk erik.

⁷ Erangin kin, king eim popuł sipi, eim nge opu wu ombu kindang puk, wumb ombu ambil gii nik, ei eim kongun wumb to kundnjung wumb sik to kundngii, nga konu orung orung pei dup kindangin, ‘Nangli,’ nirim.

⁸ King ni eim ek nipi eim kongun wumb ngopu yi nim, ‘Na kuni owundu wumb nungii ninj wumb ei, kuni er kun er sinj ba wumb wii tunj ei, en enim enmin ol ei kapli enanim.

⁹ Yi palim ei piik enim puk, andlam ele molk wumb eipi ongii ei, nik tu wangin ok. Ok amb simba kuni owundu er sinj, ei nungii,’ pa nipi, kindang punjung.

¹⁰ King eim yi nipi eim kongun wumb ngang, puk konu orung orung pei puk, wumb kanik ninjing ei, wumb kis, ka ouni ninjing. Nengin, wumb ok eim kingam amb simba erim konu ngii nirik molk piki tunjung.

¹¹ “Wumb wu amb ok mułangin kin, king nirik pupu wumb ok mulnjung ei kenmba nge nirik pum. Pupu kenim ni, wu endeim eim wu endi amb simba erang konduk kindilmin kon ei, kindnerim mon.

¹² Pe king ek nipi wu ei ngum, ‘Wu puł, nimbił erang nim kuni owundu wu endi amb simba erang konu nirik on, ba konduk kindilmin kon ei kindnan?’ Ba wu ei eim ek nimba ek pinerim mon.

¹³ King ni kongun wumb kanpi kin ek yi mił nim, ‘Enim wu ei simb angil ele kan tok, olkup to anda emii enim konu ele pindangin pengli!’ pa nim. ‘Emii kunum ele wu ei eim ke dinga nipi, eim nge gupu mong kongpu nopu mułmba,’ ” pa nipi yi nim.

14 Jiisas nga ek yi nim, “Keimi, Gos eim wumb pei ngii nirik wii tum ba wu kopur endeim endeim ni eim ngii eke nirik wangin,” a nim.

15 Lo ek piilmin wumb en enim ek nik piik yi ninjing, “Sinim Jiisas ambił gii nimin, ei nipe ek nipin ambił gii nimin?”

16 Pe enim lo ek piilmin wumb ei nge kongun wu kombur kin King Eros nge kongun wu kombur kin ouni ok, Jiisas mułum konu kanik yi ninjing, “Ek mon wu, nim sin piinmin nim ek keimi niłin wu, ninim ek keimi minj nikin, Gos oł kun ka ełim mił yi nikin wumb ngołun. Pe nim wumb endeim kin noman ngunakin, wumb pei noman ende minj ngołun.

17 Pe nim er piin mił nenj ei ni sin ngo? Sinim Rom wu King Siisa kin ku takis ngumun min mon?”

18 Ba Jiisas eim wu ombu noman tuk piik ninjing ek, ei piipi ek dinga nipi orung kindpi yi nim. “Enim ek kend nge wumb, enim ni ek endi nimbii min, yi piik ninmin ei, nimbii erang ninmin?”

19 Enim ku takis tunjung ku endi tu wuk, na ngangin kenmbii,” nim. Neng, takis ku endi tu wunjung.

20 Tu wangin, wu ombu kii sim, “Ku min men ni embe ei nii nge mołum?”

21 Wu ombu yi ninjing, “Wu King Siisa nge,” ninjing. Pe eim ek nipi ngopu yi nim, “Siisa nge epi ei Siisa ngungii; Gos nge epi ei Gos eim ngungii,” pa nim.

22 Wu onjung wu kei Jiisas nge ek piik, mund mong erik kin, si kindik punjung.

Wumb Kolk Nge Konj Pungii Ei, Er Pungii Mił Nenj?

(Mak 12:18-27, Luk 20:27-40)

23-24 Akip kunum ei mendpił, wumb koltmun wumb ei nge nga konj onerngii yi niłmin wumb ok, Jiisas kin ek nik kii sinjing. Sik yi ninjing, “Ek mon wu, Moses nge lo ek yi ninim, ‘Pe wu endi eim kangii mulerang kułum kin, eim angim eim amb sipi, eim kingam mił endi meng simba,” pa nim.

25 “Kumb ok wu angim angim angii orung nga tał mulnjung, ba wu kumna amb ei sipi mułum ei, kułum. Ba kangii

endi mulerim. Yi erang kin, eim nge angim ei amb ei sim.

26 Nga angim tuk ei yi ku erim, nga enginjngii ekii ei yi ku erim, yi minj er puk. Puk wu angii orung nga tał pei yi mił erik kolk poru ninjing.

27-28 Wu ombu pei kolk poru nengin, amb ei eim mendpił ekii se kułum. Pe nim ne! Ekii se wumb kulnjung wumb ei angk, nga konj tonu ongii kunum ei, wu nii endi amb ei wam mułmba? Nim piin, wu pei amb endeim minj sinjing.”

29 Ba Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim Gos nge ek ei piinenjing min? Enim yi ku Gos nge noman dinga ei piinanmin min? Yi mił enim ek ninmin ei kapli enanim.

30 Yi mił ekii se kulii wumb ok nga konj pungii kunum ei, wu amb sinenjing; ni amb wu punenjing; wumb ombu Gos enjel mołmun mił yi mułngii.

31-32 Nga enim wumb kulnjung wumb angk, nga konj mułngii ninmin ei, na enim kii simbii end. Enim Gos nge ek ei ger kenjing min mon? Eim ek ei yi mił ninim, ‘Na Eiparam nge Gos, Jeikop nge Gos, Aisak nge Gos.’ Ek pułe yi mił, wu ombu kulnjung, ba nga puk konj mołmun. Wumb ombu Gos ei konj kunum kunum mołum Gos ei nge,” pa nim.

33 Wu amb, wumb pei ek ei piik, mund mong erik, ek ni Jiisas eim ngum.

Gos Nge Lo Ek Kumna

(Mak 12:28-34, Luk 10:25-28)

34 Kunum eke Jiisas eim ek neng wumb kolk nge konj tonu puk piinalmin wumb ei, gupu eke ek tingninenjing ek ei lo ek piilmin wumb piinjing. Piik, eim mułum konu eke mandi ok mulnjung.

35-36 Wumb mulnjung konu tuk eke, wu endi lo ek piilim wu mołpu, Jiisas nimba ek piimbii ni piinim, ek ei Jiisas kin kii sim. “Ek mon wu, ek nipe ek endi lo pei to mani kindpi ek ei minj owundu enim?”

37 Jiisas ek nipi, wu ei ngopu yi nim, “Nim nge Owundu nge embe ambił tonu kindkin, ninim kaimb ni, noman tuk ni, noman poru, nga noman ka pei Gos Owundu ngunjii.

³⁸ Lo ek ei endeim owundu mendpił ei, ek lo ka wii mendpił.

³⁹ Nga lo ek endi ei yi mił pałim ku. Ei yi mił, 'Nim ninim noman ełe kuł ngonum yi ku wumb erpi ei kin, ninim noman ka ngunjii.'

⁴⁰ Pe ek lo ek tał ei, ek pułe endeim pałim. Ek ei, Gos oł ekii se ermba ei piik niłmin wumb kin, Moses lo ek pei ei yi ku pałim," pa nim.

Jiisas Lo Ek Ekii Siłmin Wumb Kii Sim, Krai Ei Nipe?

(Mak 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹⁻⁴² Lo ek piik ełmin wumb mułangin kin, Jiisas ek kii sipi nipi ngum. "Enim Gos kindim wu Krai ei er piinmin mił nenj? Eim nii kingam?" Wumb ei kanik yi ninjing, "Eim Deipis nge kupam," pa ninjing.

⁴³ Eim ek nipi wumb ngum, "Pe nimbił erang Gos Gui Ka ei Deipis kin neng, Deipis mołpu wu ei, 'Nam Owundu,' nim? Eim yi nim,

⁴⁴ 'Owundu ek nipi nam nge Owundu ngopu yi nim: Nim na nge angil tundung orung mulnjii. Ekii se ninim nge opu orung wumb ongii ei sipi, ninim simb mandring ełe kindmbii,' pa nim.

⁴⁵ Deipis eim nge ek ełe nipi eim, 'Na nge Owundu,' pa nim. "Nimbił erang wu ei eim nge kupam?" a ninim.

⁴⁶ Wu endi Jiisas nim ek ei nik orung kindngii mił wu endi mulenjing mon. Nga kunum ełe pułngun monduk wumb eim kin kał kulk nga ek kii sinenjing mon.

23

Lo Ek Emb Tolmun Wumb Nin Lo Ek Polmun Wumb Oł Ełmin

(Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46)

¹ Pe Jiisas ek nipi wumb pei ngopu, nga eim nge ekii sinjing wumb kin ouni ngum.

² Eim ek yi mił nim, "Lo ek piilmin wumb kin, lo ek polmun wumb kin puk, Moses nge lo ek dinga nik ngok mulnjung.

³ Pe enim wumb ombu ei, lo ek nik ngonmun ei piik, ekii singii. Ba en enim ełmin oł ei, enim ekii sik enerngii mon.

Wumb ombu en enim, ek ni tor kindilmin; ba en enim ek ei ekii sinałmin mon.

⁴ Wumb en enim epi oł embin tui tu wuk, wumb pindang ełmin; ba en enim angil mong ełe endeim, wumb paki tok yi enałmin mon.

⁵ En enim epi pei ełmin oł ei, wumb keningii ni piik, yi ełmin. Nga en enim ka owundu peng ełe talk, prei ełmin. Yi mił erik, en enim konduk ełe olt, moke kanim kanim ełmin. Yi mił ermin ni piik, epi ei wumb keningii.

⁶ En enim noman yi piilmin kuni owundu nungii ei, 'Sin sinim o pun, peł kumb ełe mułmun,' ni piilmin. Nga men ngii konu ei pupun, kumb ełe mułmun nik, yi piik andilmin.

⁷ En enim yi piilmin, 'Sin tuk wumb konu ełe endamin wumb molk, sin ek mon wu, yi ningii,' ni piilmin. Ei mon! Enim wu endeim mendpił ek mon wu, enim angim angim mułngii.

⁸ Ba wumb molk, enim 'Ek mon wu,' ninerngii mon! Wu endeim enim nge ek mon wu, nga enim angim angim yi mułngii.

⁹ Ya mani mei ełe enim, 'Sin erinjpın endi mołum,' yi ninerngii mon. Enim nge Ernjing endeim mendpił, ei tonu epin konu ełe mołum.

¹⁰ Enim wumb molk, 'Enim wu num peng pim wu,' yi mił ninerngii mon. Enim wu num endi mołum ei, Krai mendpił mołum.

¹¹ Ba enim nge wu owundu ei, enim kin kongun wu mił yi mułmba.

¹² Wu endi eim embe ambil tonu kindim kin, eim nge embe ei mani ba. Wu endi eim embe ambil mani kindim kin, ei eim tonu ba," pa nim.

Jiisas 'Ek Mon Wu Oł Kis Enjing,' Ei Nipi Ngum.

(Mak 12:40, Luk 11:39-42,44,52, 20:47)

¹³ "Enim lo ek piik ełmin wumb ni, polumun nik ełmin wumb, enim kan kun er mułngii. Enim noman tał sek enjing wumb. Nimbił erang enim Gos sinim tep er mołum ei andlam ondu ngok erangin kin, wumb tuk ełe pungii kapli enanim mon! Nga en enim konu ełe punarik,

nga wumb tuk bin ni enmin ei, pei nik yi enanmin ku.

14 (“Enim lo ek piilmin wumb ni, andlam ele prei olt er mulamin kin, wumb keningii nik elmin wumb ni enim kan kun er mulngii! Enim kend tok nik elmin wumb, enim amb wenjing kulnjung amb ngii konu ele epi waning erik, yi elmin. En enim prei kinan erik, ei enim ol elmin, ei nge enim kumep kis endi singii,” pa nim.)

15 “Enim lo ek piilmin wumb ni, andlam ele angk prei olt ermin; wumb keningii nik elmin wumb ni, enim piik kun er mulngii! Enim nge noman tal er palim. Enim ep nol ni, konu mei orung orung andik, wu endi semin Jura nge wu mulmba nik endnjing. Andik kin, wu endi tuk sinjing wu ei, am dup konu pel ele kun tuk ba wu molum. Ei en enim yi mil ku; ba enim eim kin nengin erpi, eim am ol kis wii erpi, enim to mani kindnim,” pa nim.

16 “Enim lo ek nga pei nik enmin, ei kun punalim mil enim; ek eipi eipi nik lo ek ei ekii sik nilmin; ba Gos lo ek ekii sinalmin. Enim ningil tumbun kis mulum; ba nga wumb andlam andan to ngungii enmin. Kapli enim kan kun er mulngii! En enim ek yi nilmin, ‘Wumb endi men ngii kin, ei nipi, ek keimi mendpil nind. Nipi, angil tonu kindmba wu ei, ek wii mil nimba. Pe wumb en enim lo ek eipi eipi en enim noman ele nik ele, en enim ekii sik, andlam kun salim mil punarik kin, Gos nge lo ek ei ekii sinalmin mon. En enim nge lo ek ni pendnjing ek lo kembis kembis, ei nge ekii silmin.

17 Enim ningil tumbun kis mulang, noman wulu pang molmun wumb! Epi nipe ei owundu? Min gol ei epi owundu min? Men ngii ei erang, gol opu kun ka mendpil mulmba min?

18 Pe nga enim wumb molk yi nilmin, ‘Wu endi kulmal kalilmin konu ele angpi, ek tonu dinga nipi, ek keimi nind nilim ek ei, enim ek wii nilmin. Nga wu endi kulmal kalilmin epi sipi, tonu kumo ele sepi, ek keimi nimba ei keimi, eim yi ku erpi mulangli!’ nilmin.

19 Enim ningil tumbun kis mulang, ek ninmin min, epi nipe owundu? Kulmal kalilmin epi tonu kumo ele sepi, epi

owundu min? Kulmal kalilmin kumo ei erang, kulmal epi ei kun ka mendpil min?

20 Pe wu endi eim kulmal kalilmin konu kumo ele kin, ek endi tonu nipi, dinga ermbii nipi ermba ei, tonu kumo ele epi pei mulmba epi ei kin, ouni ek dinga nimba.

21 Wu endi men ngii owundu ek tonu nipi, ek ni dinga ermba ei, eim men ngii owundu ele ni, Gos men ngii nirik molpu, ku ouni ek dinga nimba.

22 Wu endi tonu epin ek tonu nipi, ek endi ni dinga ermba ei, Gos pel molum owundu ei kin, ouni ek nipi dinga ermba,” pa nim.

23 “Enim lo ek piik elmin wumb ni, wumb enim lo ek andan tolmun wumb; enim kan kun er mulngii! Enim noman tal pim wumb. En enim aka pin me min, kuni singin erang, epi engki tu wuk, endeim aninga tonu ei Gos ngok yi elmin. Ba enim lo ek pei enim si kindilmin ek ei, nga ekii sinermin mon. Ei ek yi ek, wumb nok tumba kun ka ek ni, ol kun erngii ek ni, noman ka wumb ngungii ek ni, lo ek Gos kin epi engki nga sipi, Gos ngok erngii ol ei, enim si kindnanmin mon! Ba epi lo ek owundu ei ol keimi erngii,” pa nim.

24 “Enim ningil tumbun kis mulum wumb molk kin, wumb andlam kun andan tungii enmin min? Ei kapli enanim mon! Enim epi kembis kembis noman peng kongun er molk kin, ba Gos nge epi owundu ei, enim ambil gii ninarik molmun,” pa nim.

25 “Enim lo ek andan tolmun wumb ni, lo ek piilmin wumb; enim kan kun erik mulngii! Enim noman tal er palim wumb. Enim ngenj torung ele nol was er ka erik molmun; ba enim noman tuk ei tukrung ol kis pei seng, ei penj mendpil molmun.

26 Enim ningil tumbun lo ek andan tolmun wumb! Enim ming kap tukrung ok was er ka erik, nga torung ei eim ka wii konj simba ku,” pa nim.

27 “Enim lo ek andan tolmun wumb ni, enim lo ek piik nik elmin wumb; enim kan kun er mulngii! Enim noman tal seng kin, ek tal er nik nik enmin. Ei enim wumb yi mil molmun ei guimeng tukpu ele, torung kopung kuru ka kand sengin ka salim; ba

tukrung eġe wumb kuġii embiġ piki topu, epi kis er salim miġ enim noman eġe yi salim.

²⁸ En enim yi miġ ku moġmun. Wumb enim ngenj eġe kanik kin, enim wumb ka moġmun ni piinmin; ba noman tukrung orung epi waning ni, lo ek to kindik, oġ kis ei tuk eġe piki to moġmun.”

Jiisas Ek Nipi, Ek Emb Tolmun Kumep Kis Singii

(Luk 11:47-51)

²⁹ “Enim lo ek piik eġmin wumb ni, enim lo ek andan toġmun wumb, enim kan kun er muġngii! Enim noman taġ peng ek tang mulnjung wumb, enim ek ni tor kindiġmin wumb nge tukpu eġe, kung gui pok ni, kom ku ka wii eġmin. Nga wumb oġ kun ka eġmin wumb ei nge, tukpu ka wii eġmin ku.

³⁰ Molk ek yi niġmin, ‘Pe sin ok kupenjpın noġ mulk kunum ei, sin moġpun kin, kapġi sinim ek ni tor kindiġmin wumb paki tamin, to kundnaġmin mon!’

³¹ En enim ek ei niġmin ei, enim ek ni tor kindiġmin wumb to konduġmun ek ei piik niġmin. Enim ek ni tor kindiġmin wumb to kundnjung wumb ei nge tiġap ende molk kin, ninmin,” pa nim.

³² “Kapġi, en enim kupenjing noġ ok eġmin oġ ei, erik poru ningii.

³³ Enim wembii, enim wembii kis nge kingenjing noġ; Gos enim kos owundu piimba kunum ei, enim dup konu mendpiġ pungii. Nimbiġ erang enim kos eġe tungu erngii. Tungu ermin ni erngii, ei kapġi enermba mon.

³⁴ Yi paġim ei piik, pe na ek ni tor kindiġmin wu kombur sip, noman ka piim wu kombur kin, mon ek toġum wu kombur kin, Gos ek ka piik tor niġmin wu kombur kindamb, enim kin ongii ei, enim kombur to konduk, nga kombur sik, ond peri eġe to kundngii ku. Nga kombur enim men ngii eġe tungii. Nga wu kombur konu owundu endi eġe buġun to sipik, konu owundu endi eġe tor sipik, yi erngii,” pa nim.

³⁵ “Wu kombur mei konu wu oġ kun ka mulk wu ei, enim to kundnjung ei, enim nge kumep enim kin pei owundu pimba. Gos nge tiġap wumb kumna kin, Eipel wu oġ kun ei Jura wumb to kundnjung. Kuġang kin, pepi, opu opu ni, ekii se mendpiġ

Sekaraiya kingam Berekaiya, eim enim tuk men ngii ka eġe kumo kind sik eġe to kunduk, kumep ei pepi, opu enim ngenj eġe paġim. Ei enim pe ya mei moġmun wumb ei, enim puġ eġe enim pe epi kis enim mei eġe molmun wumb ei, pe kumep kis singii,” pa nim.

³⁶ “Na ek keimi nip enim ngond. Kumep pe kis enim wumb tiġap pe moġmun wumb ei singii. Nimbiġ erang, enim wumb oġ kun ka enjing wumb ei to kundnjung.”

Jiisas Jerusalem Konu Eġe Wumb Kanpi Ke Nim

(Luk 13:34-35)

³⁷ “Jerusalem konu wumb, Jerusalem konu wumb! Enim Gos oġ ekii se ermba oġ ei piik niġmin wumb, enim to kunduġmun. Nga Gos nge ek se andiġmin wumb kombur kindang ku, to kundmun nik toġmun. Kunum kunum na enim nge kingenjing noġ sip, kuġou tumbii nip eġe, ei yi miġ kei kultu mam ei kei waġ ombu sipi eim kong mandring kindiġim miġ, na yi ermbii nip enj, ba en enim mon ni piġmin,” pa nim.

³⁸ “Enim piinmin! Akip enim ngii konu eġe wii simba, wumb mulerngii mon! Na enim si kindmbii. Si kindamb, kangiġ menjing mulerang moġmun, ei miġ muġngii.

³⁹ Keimi na ek yi miġ nip enim ngond, enim na nga kinerngii mon, molk puk puk ekii se enim ek yi ningii, ‘Gos wu ei kin epi ka wii ngangli, eim wu owundu embe eġe onum, pa ningii,’ ” Jiisas pa nim.

24

Jiisas Ek Nipi, “Gos Men Ngii Owundu Ei To Kis Mundmba,” Nim.

(Mak 13:1-2, Luk 21:5-6)

¹ Jiisas eim Gos men ngii owundu ei, si kindpi anda pupu pum. Pang, eim nge kongun wu eim pum konu ekii se punjung. Puk, eim kin ek nik Gos men ngii angiiġim miġ nik, andan tungii nge punjung.

² Ba Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim epi pei ei kan poru ninmin min? Na ek keimi nip enim ngond, ya ku ei endi wii sinermba, pei tangin ku endi pupu, ku endi tang pei ombult mani opu poru nimba.”

*Oł Embin Tui Pei Tonu Omba
(Mak 13:3-13, Luk 21:7-19)*

³ Jiisas eim tonu komung Olip ełe mułum ni, eim nge ekii silmin wu mendpił eim kin onjung. Ok ek kii sik yi ninjing, “Nim sin kankin ne! Kunum nenj kin oł ei tonu omba? Nga oł endi ok tonu wang kenmin ei, epi nipe tonu omba? Nim orung wan, ya mei ei kunum nenj kin poru nimba?” nik kii sinjing.

⁴ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim kan kun er mułngii. Mon peng kin, wu endi opu enim kin, ek kend topu ngumba,” pa nim.

⁵ “Nimbił erang, wumb pei ok na nge embe ełe ongii. Ok ek yi ningii, ‘Na nam Gos kindim wu Krai,’ pa ningii. Nik, wumb pei ek kend tok ngungii.

⁶ Pe enim molk piingii ni wumb opu enim ni piingii; nga wumb ek nik tu wangin wumb opu erngii ei piingii ku; ba ei kan kun er mułngii. Enim puku sinerngii mon. Epi ei tonu omba ba kunum poru nimba kunum ei sikir tonu onermba mon.

⁷ Konu mei owundu wumb tiłap endi kin nga konu tongndung mei owundu endi wumb tiłap endi kin opu erngii. Nga king endi nge tiłap ei puk nga king endi nge tiłap kin opu erngii. Nga konu kombur wumb kumb kuni owundu seng mułngii; nga konu kopu owundu pei tumba,” pa nim.

⁸ “Oł ombu pei tonu omba ei mił amb endi kangil mengmba kunum ei, eim ngenj kumbii piinim mił yi piingii,” pa nim.

⁹ “Kunum ełe, wumb enim sik ngenj kumbii ni oł embin tui enim kin tonu omba. Wang kin, enim to kundngii ku. Nga mei wumb pei enim kin noman kis mendpił piingii. Nimbił erang, na nge embe ełe ei wumb oł kis yi mił enim kin tonu wang erngii.

¹⁰ Kunum ełe, wumb pei en enim pii gii si kindngii. Si kindik, en enim engnjing noł sik, opu erii wumb ongii ei ngok; nga en enim engnjing kin opu orung erik, popuł sik erngii.

¹¹ Yi erangin kin, pei ek kend wumb oł ekii se tonu omba pa nik yi erngii ei, enim wumb kanik, ek kend tungii.

¹² Oł kis ei opu owundu ermba, yi erang kin, wumb en enim noman ngok enim oł ei, si kindngii,” pa nim.

¹³ “Ba wu nii endi eim dinga mołpu, Gos kunum owundu ekii se mendpił tonu omba kunum ei mułum kin, Gos eim sipi eim kin orung simba.

¹⁴ Pe Gos sinim kin tep er mołum oł konj oł ei nge ek ka ei, wumb konu orung orung mołmun wumb ei kin, ek ni tor kind ngangin piik poru nengin kin, ekii se Gos kunum owundu kunum poru nimba kunum ei tor omba.”

*Epi Kis Mendpił Tonu Omba
(Mak 13:14-23, Luk 21:20-24)*

¹⁵ “Pe enim keningii ei epi oł kis mendpił ei opu konu to kis erpi yi ermba. Epi ei Gos oł ekii se ermba ei piipi niłim wu Danyel ek nirim mił, epi opu Gos nge konu kun ka wii ełe engmba.

¹⁶ Kunum ełe, Juriya wu amb pei Juriya konu ei si kindik, tonu komung ei tonu sikirik pungii.

¹⁷ Pe wu nii endi eim tonu ngii ełe mułmba wu ei, nga mani pupu eim epi sinermba mon, eim sikir ba.

¹⁸ Pe nga kunum ełe wu nii endi eim aka pin mułmba wu, ei nge orung pupu, eim ngii konu konduk simbii ni piimba ei sinermba mon.

¹⁹ Nga amb kangil kembis am ngok mołmun ni, amb kangil mundii mołum amb ombu kaimb er mołmun.

²⁰ En enim prei er mulnjung kin, jii nimba kunum min, kor owundu kunum ei enim tungu sikir punerngii.

²¹ Kunum ei oł embin tui owundu tonu omba, mei konj sirim kunum ei pepi opu, pe yi ku, oł embin tui ei mił ok tonu oneririm mon. Nga ekii se mendpił, oł embin tui owundu ei nge tonu onermba mon ku.

²² Gos eim kunum ei sikir mandi onerim kin, wumb ei pei am pungii. Ba Gos eim wumb simbii nipi mundum wumb ei piipi kin, kunum ei mandi omba.

²³ “Kunum ei wumb molk yi ningii, ‘Kinei! Gos kindim wu Krai ya mani mei ełe onum!’ min ‘Orung onum,’ ya nik erngii ei, enim keimi ni piik pii gii ninerngii mon.

²⁴ Kunum ele wumb kombur ok yi ningii, 'Na wu Kraiss,' nga wu endi ol ekii se tonu omba epi ei piipi nilim wu; ei ek kend tok erik. Jep ol kanim kanim pei erik erngii ei, Gos eim tuk sipi mundum wumb noman ei to wulu kindngii piim kin, kapli kindngii.

²⁵ Enim piinmin ei, na enim kanip ok ninj.

²⁶ "Wumb ei ok ek kend tok yi ningii, 'Eim orung wumb mulałmin konu ele mołum,' yi ningii ei, enim punerngii; min wumb yi ningii, 'Kinei, eim ya konu ele koi er mołum,' ei enim pii gii ninerngii mon.

²⁷ Enim piinmin, kupu endi tilang erim kupu ei o pupu, wul tilang erpi pupu, wul mani purum mił yi, Gos mei mani kindang wu kingam ei, eim orung omba kunum ei, yi mił ku ermaba.

²⁸ "Wumb ni epi kolk pengin konu ele kei Sikapi ok kulou tołmun."

Ekii Se Gos Kindang Wu Tel im Ei Omba (Mak 13:24-27, Luk 21:25-28)

²⁹ "Kunum ei ol embin tui ei opu poru neng, ekii se eni opu emii ermaba; nga oi opu tilang enermba; yi erang kanjip tonu muł ele boi boi nik mani ongii. Wangin, tonu muł ele epi kanim kanim pei owundu ei olup olup ermaba.

³⁰ Kunum ele, Gos kindang mani mei ele wu kingam telim wu ei omba. Erang, tonu muł ele jep ol endi erang keningii. Erang, mani mei ele wumb pei keningii. Ei molk keningii ni, Gos kindang wu kingam telim wu ei tonu muł peł ele mołpu omba. Ei eim nge noman dinga owundu ni, tilang owundu wii peng omba.

³¹ Ei eim nge beli owundu tumba ei, ek owundu tengmba. Tengang kin, Gos eim enjel pei kindang, Gos eim wumb nge, simbi ni mundum wumb ei, si kulou tok wumb pei konu orung orung mei ekin tongndung pupu, endi mei ele molk sik orung singii."

Ond Pik Ek Ekin Endi (Mak 13:28-31, Luk 21:29-33)

³² "Enim ond pik ei ond oi mił onguł okuł nipi, nga mun erpi enim mił piingii. Ond kirang ei noł mołpu, onguł konj tołum, ei

enim piinmin. Ond pik yi nilmin, 'Akip konu eni mandi ba,' pa nilmin.

³³ Yi mił ku, ekii se enim epi ombu pei keningii. Kanik, yi ni piingii kunum poru neng omba, kunum mandi enim ni piingii," pa nim.

³⁴ "Na enim kanip ek keimi nip enim ngond, wu amb enim akip mołmun wumb ei kularik kin, kopur konj mułangin kin, Jerusalem konu owundu ei to kis ermaba, ei wumb kombur keningii," nim.

³⁵ "Tonu muł, mani mei ei, pei poru nimba ba Gos ek ka ei poru ninermaba mon."

Wumb Endi Kunum Ele Min Eni Ele Yi Ni Piinanmin

³⁶ "Ba ya mei ele wu endi Jiisas nga orung omba kunum ei, wu endi pii pol tunanim mon. Nga Gos nge enjel ombu piinałmin ku. Nga Gos eim kingam ei pii pol tunanim ku. Arim Gos eim endeim mendpił kunum ei eim piipi mołum.

³⁷ Ok wu endi Nowa multum kunum ei, wumb ol kis erik muljung. Mulk, ol ei nge ekii se wu kingam orung omba kunum ei, wumb ol yi mił ku er mułngii.

³⁸ Kumb ok noł owundu topu enerim kunum ei, wumb en enim noł kuni ka nok, amb sik, ol yi er pangin opu erik poru neng, Nowa nge eim wumb sip owundu ele tuk puk.

³⁹ Noł owundu tonu om ei, wumb pi-inarik mułangin kin konu topu noł opu pim mił, yi Gos kindang mani mei wu kingam telim wu ei, omba kunum ei yi omba, wumb piinerngii ku.

⁴⁰ Kunum ei wu tał aka pin kongun er mułnguł ei, Gos wu endi sipi, endi sin-ermaba.

⁴¹ Nga amb tał kongun er talkił mułnguł ni, Gos opu amb endi sipi, endi mundang mułum.

⁴² Ei piik kin enim kan kun er mułngii; nimbił erang, kunum nenj en enim nge wu owundu ei omba kunum, enim piinanmin mon.

⁴³ Enim epi ei piingii; pe wu endi eim ngii konu piilim ei waning wu endi omba ni piipi, eim ngii ele tep erpi kanpi mołum. Ei waning wu opu tuk punałim mon.

44 Yi mił peng kin, en enim er kun er mułngii. Nimbił erang Gos kindang opu mani mei ele opu wu kingam telim wu ei, omba kunum ei enim pii kun erik mulerngii kunum, eim omba.”

Kongun Wu Kis Elim Ei Kin Kongun Ka Elim Ei Nge Ek Ekin
(Luk 12:41-48)

45 “Pe kongun wu ka nii endi eim noman ka peng mołum? Wu eim kongun ei tep ka er mołum ei wu owundu nga wu ei eim nge kongun wumb pei, ‘Tep er mulii!’ nim. Nipi, ‘Kuni singii kunum ei, kuni ngokun yi er mulii!’ nim.

46 Ekii se eim nge wu owundu ei eim orung opu kenim ni, eim ok ek nirim mił yi er mułum. Mołang, pe kongun wu ei eim ka piyengli.

47 Na ek keimi nip enim ngond, kongun wu ei wu owundu eim epi ombu pei tep er mulii neng, tep er mułmba.

48 Ba kongun wu kis ei eim nge noman ele piim. ‘Na nge wu owundu ei sikir onermba,’ ni piipi yi er mułum. Ba wu owundu orung omba kunum ei eim pi-nerim mon.

49 Pe eim kongun endi enjing wumb ei kepil topu, eim pupu kuni ni noł nok, wulu pang enjing, konu ele tuk pupu er mułum.

50 Pe eim nge wu owundu ei orung omba erim kunum ei piinarpi, eim wu owundu omba ei kui er mulerim mon.

51 Pe kongun wu mułang, eim nge wu owundu ei opu, eim kongun wu ei kepil kis tum. Topu, sipipi wumb ek keimi ninmin ba ele enmin keimi pinalim elmin wumb mulnjung konu ele tok kis enjing. Konu ele, wumb ei ke dinga nik, en enim gupu mong ni anmbil kongk kilip tok mułngii.”

25

Ambil Wenip Engki Nge Ek Ekin

1 “Kunum ele, Gos sinim tep er mołum konu ei mił ambil wenip engki mulnjung. Ambil ombu en enim wu endi eim amb simba nge omba nik, en enim dup alam si mengk punjung. Sik puk, wu ei andlam ele wang, kan sipin omun nik punjung.

2 Ba ambil angil orung en enim noman dinga pim. Nga ambil angil orung en enim noman pinerim.

3 Pe ambil angil orung noman pinerim ombu, en enim dup alam mendpil si mengk tu wunjung; ba nga dup alam noł kopur tu wunenjing mon.

4 Ba ambil angil orung noman pim ambil ombu, en enim dup alam sik, ming ele dup noł kulk sik ouni sipnjing.

5 Ba amb simba erim wu ei, sikir onerim mon. Yi erang kin, ambil ombu or wang, or pingii pim.

6 “Pe or pek mułangin, epin tuk mii memb, wumb wii tok onjung ni yi ninjing, ‘Amb simba wu ei onum. Puk, andlam ele puk, kan sik ongii,’ pa ninjing.

7 Pe ambil ombu en enim angik, dup kalk er kun erik punjung.

8 Ambil noman pinerim ambil ombu, ek nik ambil noman pim ambil ombu ngunjung. ‘Sin dup alam noł poru ninim, enim dup noł kopur sin ngei!’ a ninjing.

9 Ba ambil noman pim ambil ombu, ek nik orung kindik yi ninjing, ‘Dup noł ei sin kindamin, nga enim kindngii ei kapli ermba min mon da. Enim kapli puk top ngii ele konj top erngii,’ ninjing.

10 Yi nengin kin, noman pinerim ambil ombu dup alam noł top ermin ni pangin, amb simba erim wu ei mandi tor om. Wang, wu omba nik kui er mulnjung ei ni ambil en enim er kun er mulnjung ei ok, wu amb simba erim ele tuk punjung. Puk, kuni owundu er sim, ei ouni molk kuni nunjung. Nga ngii ondu pim.

11 “Ekii se, ambil eipi noman pinerim kombur onjung. Ok yi ninjing, ‘Owundu, wu owundu! Nim ngii ondu aki to!’ ninjing.

12 Ba wu owundu ek nipi orung kindpi yi nim, ‘Enim na kin puł mendpil keimi pinalim mon!’ pa nim.

13 Oł yi mił tonu omba ei piik kin, enim kui er mułngii! Kunum endi eim omba ei, tinga omba min, emii peng omba ei, enim pii poł tunanmin mon.”

Kongun Wu Tekliki Ek Ekin
(Luk 19:11-27)

14 “Nga ek endi yi ku, Gos wumb tep er mołum konu yi mił. Wu owundu endi eim konu eipi endi ba ni piipi, eim nge kongun wu wei neng, wangin, eim ku nin epi mok topu eim nge kongun wu ombu ngang, kongun erngii nipi ngum.

15 Eim nge kongun wu ombu oł erik, kongun dinga erik elmin mił piipi nim kin, eim nge ku ei mok topu erim. Kongun wu endi ku 5,000 ngum, nga kongun wu endi ku 2,000 ngum, nga kongun wu endi ku 1,000 ngopu yi erim. Er pendpi, eim konu eipi endi pum.

16 Pang, kongun wu endi eim ku 5,000 ngum kongun wu ni, eim sikir kongun top elim endi erpi pupu, ku 5,000 ngum ku, ei sipi nga ku 5,000 orung tuk sipi kindpi se mułum.

17 Pe nga kongun wu endi eim ku 2,000 sim wu, ei eim kongun top elim er pupu, ku 2,000 nga endi sipi tuk kind sepi mułum ku.

18 Ba kongun wu endi ku 1,000 sirim wu, ei eim sipipi ku ni, tukpu sipi mei ełe mandring kind pendpi, wu owundu ngum mił ei mendpił pengli nipi pendim.

19 “Wu owundu ei eim kumb ok purum, nga andpi orung om. Kunum ei opu, eim nge kongun wu ombu wii topu tuk sipi, eim ku ngum ek ei nipi piipi ermbii nipi wii tum.

20 Tang, wu endi eim ku 5,000 ngurum wu ni om. Opu yi nim, ‘Wu owundu, nim na kin ku 5,000 ngun ni, na top erip ku 5,000 orung sip, tuk kind pendip moł,’ pa nim.

21 Wu owundu eim ek ei piipi yi nim, ‘Nim kongun wu ka wii! Ninim kongun tep ka er mołun ei, epi kembis tep ka mułun ei, akip nim kindamb, na epi owundu tep er mulnjii. Pe nim okun, na noman ka ei silip mok to sipil er mułmbuł,’ pa nim.

22 Nga wu kongun endi eim ku 2,000 ngurum wu, ei opu yi nim, ‘Wu owundu, nim na ku 2,000 ngun ni, na kongun top erip er pupu ku 2,000 endi se tuk kindip sinj salim,’ pa nim.

23 Eim nge wu owundu ni ek nipi eim ngum, ‘Nim kongun wu ka! Nim wu ka, nim oł ka wii en. Erkin, ninim kongun tep

ka en,’ pa nim. Nipi yi nim, ‘Nim kongun kembis ei tep ka molkun ei, akip na nim epi pei tep enjii. Nim okun, na noman ka ei silip mok to sipil er mułmbuł,’ pa nim.

24 Pe nga wu endi ku 1,000 sim wu ni, opu yi nim, ‘Wu owundu, nim elin oł ei na piil. Nim ek dinga nikin elin ei na piip, nga nim wumb kuni epi tał pendkin pukun si nołun, nga konu epi endi kuni emb kindilmin ei pukun, kuni wiis ei si nołun elin na kanil.

25 Kanip yi mił piinj. Piip, mund mong erip ni ku 1,000 ngun ei, koi er pendinj palim ei, epi nim nge ninim si!’ a nim.

26 Ba eim nge wu owundu ei ek dinga nipi wu ei kin ek ngum. Ngopu yi nim, ‘Nim kongun wu kis, nim kongun enjii kis erang kor mołulun wu. Nim keimi na kanilin, na pup, wu kuni epi ei sip, nga pup, wu kuni wiis emb eipi kindilmin ei sip tangip ełe sil?’

27 Nim nga na ku ei sipkin, ku beng ngii ełe kindnjii. Nimbił erang en? Yi mił er eran kin, nam orung ombii kunum ełe, nam nge ku ei sip, nga ku kopur pendip simbii.’

28 Pe wu owundu ni ek yi nim, ‘Enim wu ei ku 1,000 ei sik, wu endi ku 10,000 se mołum wu ei, ku 1,000 ei sik ngei!’ nim.

29 Nimbił erang wumb en enim epi pei sek mołmun wumb ei, na epi pei ni noman ka wii nga sip ngumbii. Ba nga wumb endi epi pei ni noman ka ei sepi mulermba wumb ei, eim epi ni noman aninga kopur simba epi ei, nga na sip orung simbii; eim wii mułmba,’ pa nim.

30 Pe enim molk, kongun wu kis ei sip, olkup tok torung emii enim ełe kindei! Kindangin, konu ełe molk ngenj kumbii sik, en enim gupu mong kongk, ke nik, kunum kunum kaimb er mułngii,’ ” pa nim.

Gos Epin Kindang Opu Wu Kingam Eim Wumb Pei Mok Tumba

31 “Ekii se, Gos kindang mani wu telim ei, omba kunum ei eim embe owundu seng kin, enjel kin ouni ongii. Kunum ei, Gos eim nge king peł tilang ka wii ermba konu ełe mułmba.

32 Kunum ei, wu amb pei ok, eim mułmba konu ełe kułou tungii. Mułangin

kin, eim wumb mok topu, wumb sipi, tilap tał ermba. Ei yi mił, wu endi eim kung siipsiip sipi eipi kindpi, nga kung meme sipi eipi kindpi, elim mił Gos kindim wu Krai yi ermba.

³³ Ei eim kung siipsiip sipi, eim angil tundung mondpu, nga kung meme sipi angil taring mondum, ei mił yi ku ermba.

³⁴ Nga king owundu eim mołpu yi nimba, 'Enim na angil tundung mołmun wumb ei, Gos enim kin noman ka ngopu erim wumb ei, Gos sinim tep er mołum konu ei enim nge Gos konu am kumb ok eririm konu ełe, nirik wei!' a nimba.

³⁵ 'Nimbił erang ok na kuni tum kunum ei, enim na kuni ngołmun, nga na noł numbii nił ei, enim na noł ngołmun. Nga na konu eipi wu ei, enim na enim ngii konu sipiłmin.

³⁶ Na alap pei sineririm kunum ei, enim na alap ngołmun. Na ening pałim kunum ei, enim na paki tok, kan kun er si mołumun, nga kan ngii peł kunum ei, enim ok na kanik ełmin,' a nimba.

³⁷ Nga wumb oł kun ka ełmin wumb ei ek nik orung kindik yi ningii, 'Owundu, sin nim kunum nenj nim kuni mułun, sin nim kuni ngunjpun? Pe nga kunum nenj nim noł numbii nen, sin noł tu wupun nim ngunjpun?

³⁸ Kunum nenj nim wumb eipi konu mułun, sin nim sipin sin ngii konu sipinjpun? Nga kunum nenj nim alap pei sinerang, sin alap nim ngunjpun?

³⁹ Kunum nenj nim ening tang pen sin nim er ka er paki tupun, nga kan ngii pen sin opun kanpin enjpin ei, kunum nenj enjpin?'

⁴⁰ Pe king owundu ek nipi orung kindpi yi nimba, 'Na enim kin ek keimi nind. Enim epi endi na nge angnan noł kin endi enjing ei, na kin enjing ku.'

⁴¹ "King owundu eim ek ei nipi poru nipi, nga wumb angil tundung mulnjung wumb ei kin ek yi nimba, 'Enim am pungii wumb, enim am si kindik, dup konu pungii ei poru ninermba mon. Pe dup ei, na Ernani er sim konu ełe Seisen kin eim enjel ei poru dup konu ełe kunum kunum mułngii,' pa nimba.

⁴² 'Nimbił erang ok na kuni muls kunum ei, enim na kuni ngunerik mon. Nga na noł numbii nił ba enim na noł ngonalmi mon ku.

⁴³ Na wu konu eipi wu mult ba enim na sik, enim ngii konu sipnerik. Nga alap pei sinerim kunum ei, enim na alap na ngunerik mon. Nga na ening peng, kan ngii pep muls kunum ei, enim na ok kinarik na paki tunenjing mon.'

⁴⁴ Yi mił neng kin, wumb ombu ek nik orung kindik yi ningii, 'Owundu, kunum nenj nim kuni tang mułun, sin nim kanpin kuni ngunenjpun? Nga kunum nenj nim noł nuwa erang mułun, sin nim noł ngunenjpun, nga nim alap pei sinerang, sin alap ngunenjpun, nga nim ening peng, kan ngii ei, sin kunum nenj sin opun kinenjpun?'

⁴⁵ Wumb ek yi nengin, owundu eim ek nipi orung kindpi yi nim, 'Ba na ek keimi nip enim ngond. Pe enim kunum endi na engnan noł paki tok enenjing kin, nga enim na kin paki tok enanmin mon ku,' pa yi nimba.

⁴⁶ Pe, wumb tilap ei enim kumep kis singii ei, kunum kunum ngenj kumbii sik, dup konu kis mułngii. Ba wu oł kun ka ełmin wumb ei, en enim Jiisas Owundu kin kunum kunum konj mułngii."

26

Peng Pim Wumb Jiisas To Kundmin Ninjing

(Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Jon 11:45-53)

¹ Jiisas eim ek ekin nipi poru nipi pendpi, kunum ełe eim ek eim nge er se endim wu ombu ngum.

² "Enim piinmin! Kunum tał mendpił Gos Esrel wumb paki tum kunum ei 'Pasopa' kuni owundu nołmun kunum; niłmin, ei tonu wang kunum ełe, Gos tonu epin konu ełe mani kindang opu ya mei ełe wu kingam telim mułum ei, wumb sik, ond peri ełe to kundngii," pa nim.

³ Kunum ełe, eim kułmał kałimmin wumb ni wumb noman pim wumb pei, en enim kułou tunjung. Ei wu Kaiyapas eim kułmał kałimmin wu owundu eim ngii ełe kułou tunjung.

⁴ Tok, “Sin nipe oł mił erpin Jiisas ambił gii nipin, sipin koi erpin tumun?”

⁵ Ba en enim nik yi ninjing, “Sinim kor kunum kuni owundu numun kunum ei yi enermin, wu amb sinim kin opu erngii,” ninjing.

Amb Endi Jiisas Peng Ełe Kopung Mur Ka Wii Bein Tum
(Mak 14:3-9, Jon 12:1-8)

⁶ Jiisas eim Besanii konu kinj num wu Saimon ngii konu ełe mułum.

⁷ Pe amb endi om. Opu, eim noł mił kopung ku ming mił epi endi ku owundu mendpił pułum noł mił, kopung mur ka tołum ni sipipi, Jiisas kuni peł ełe kuni nopolu mułum konu, peng ełe bein tum.

⁸ Jiisas nge ekii siłmin wumb oł ei kanik, en enim popuł sik, ek yi kii sinjing. “Nimbił erang noł mił kopung ei mur ka wii ku owundu pułum ei wii kindim?”

⁹ Pe sinim kopung ka wii ei nge simin ni piłamin kin, kopung ei ku owundu sipin ei, wumb kurpu epi sinerang wii mołmun wumb ei ngołmun.”

¹⁰ Jiisas en enim ninjing ek ei eim piipi, eim ek nipi wu ombu ngum, “Nimbił erang enim amb ek embin nik ngonmun? Amb ei eim oł ka wii na kin erim,” pa yi nim.

¹¹ “Kunum kunum wumb epi sinałilim wumb enim kin ouni mołmun. Ba na enim kin kunum kunum mulał mon!

¹² Amb ei eim kopung ka wii ei na ngenj ełe kindim, ei eim erpi na tukpu ełe mani kindimba nge erim,” pa nim.

¹³ “Na ek keimi nip enim ngond, konu orung orung ei Gos nge ek ka ei ba. Pang, wu amb ek ei piik, wumb en enim oł ei piingii. Piik, amb ei oł yi erim ni piingii,” pa nim.

Juras Eim Jiisas Sipi, Opu Orung Wumb Ngumbii, Nipi Ek Dinga Nim
(Mak 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Kunum ełe kii siłmin wu engki nga tał mulnjung wu ei endi embe, ‘Juras Eskeriyas’ niłmin, wu ei pupu kułmał kałilim wumb owundu mulnjung konu ełe pupu nim. “Na Jiisas enim angii ełe ngunj kin, enim nipe na ngungii?” Yi mił neng kin,

en enim ku engki tekliki beltik tor kindik, eim ngunjung.

¹⁶ Kunum ełe, Juras Jiisas sim kułmał kałmin wumb angii ełe kindimba nge, kurpu endim.

Jiisas Eim Kin Ekii Sinjing Wu Ombu Kin Kuni Pasopa Nunjung
(Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Jon 13:21-30)

¹⁷ Kunum kumna kuni owundu Esrel wumb bres, ‘yiis’ niłmin, epi ei kindnałmin, bres wii nołmun kunum ei, tonu om. Jiisas eim nge ekii siłmin wumb ok yi ninjing, “Sin konu jii nim kuni owundu ei yi ku Pasopa niłmin kuni ei, sin er kun er mułamin nunjii?”

¹⁸ Pe eim ek yi nim, “Enim konu owundu Jerusalem ełe tuk pungii. Puk, wu endi kanik yi ningii, ‘Sin ek emb to ngołum wu endi nge kuni numba ngii kan si ngui! Eim kunum mandi enim,’ pa ningii. ‘Na nge ekii sik kongun ełmin wumb kin ouni kuni nungii ei Pasopa niłmin, kunum ei tonu wang nim ngii ełe numun enmin,’ ” pa nim.

¹⁹ Pe Jiisas eim nge ekii sik ełmin wumb eim nim mił yi erik, kuni owundu Pasopa nungii nge er kun enjing.

²⁰ Konu pou neng, Jiisas eim nge ekii sik ełmin wumb engki nga tał ouni kułou tok, kuni nungii enjing.

²¹ Molk kuni nok molk, Jiisas eim ek yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond, sinim ya mołmun konu tuk ełe, wu endi mołum wu ei, na sipipi, opu orung wumb ongii kanpi ni ngumba,” pa nim.

²² Pe ekii sik ełmin wu ombu en enim noman embin piik, wu eipi eipi eim kii sik yi ninjing, “Owundu, ei na min mon?”

²³ Ba Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Wu endi na kin ouni eim bres ełe mani dis ełe kindim wu ei, na sipi, opu orung wumb ngumba.

²⁴ Gos kindim wu kingam na kułmbii pa ni Gos nge ek ka mer mon ełe yi ni pałim mił ermbii. Ba wu endi eim na sipipi, opu orung wumb ełe kanpi nipi ngum wu ei, Gos eim kin kumep kis wii ei eim kin ngumba. Pe mam eim mengnenelang kin ei ka wii piłang.”

²⁵ Yi neng, Juras wu eim sipipi ni peni eġe kindmba wu ei ek yi nim, “Ek mon toġum wu, ei na min?” Jiisas ek nipi yi nim, “Ninim ek nin wu ei mendpiġ.”

Jiisas Eim Ngenj Miġ Bres Noġ Wain Ei Eim Nge Ekii Siġmin Wumb Ngum
(Mak 14:22-26, Luk 22:15-20, 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Kunum eġe en enim kuni nok molk, Jiisas eim bres sipi, Gos kin noman ka ngopu, prei erpi bres engin topu, eim nge ekii siġmin wumb wu ombu ngum. Ngopu ek yi nim, “Enim sik bres, ei na nge ngenj miġ mei!”

²⁷ Nga sipi ond mong noġ wain ming kap ei sipi, Gos kin noman ka ek ni ngopu prei erpi noġ wain ni ngum. Ngopu, yi nim, “Enim noġ wain ei pei nei!” pa nim.

²⁸ Nipi yi nim, “Noġ wain ming ei, na nge miyem miġ enim nunjung. Na miyem ei nge andan topu, Gos ek dinga nipi pendim ei dinga keimi paġim, nga na miyem bein top, wumb oġ kis enjing ei, kil ngumbii ku.

²⁹ Na ek keimi nip enim ngond; pe nga ekii se ei na noġ wain endi nga nunermbii moġ pup ekii se Erinjpin Gos sinim tep er moġum konu ei, sinim ende muġmun kunum ei, noġ wain konj numbii,” pa nim.

³⁰ En enim golang konj endi nik poru nik, anda puk, tonu komung Olip eġe punjung.

Jiisas Ek Yi Nim, “Piisa Nim Na Bul Ngunjii.”

(Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Jon 13:36-38)

³¹ Jiisas ek nipi eim ekii sik eġmin wumb wu ngopu yi nim, “Akip emii pimba kunum ei, enim na kin pii giġ dinga pei pinermba ba aninga kopur pimba. Nga na si kindik konu eipi eipi pungii. Nimbiġ erang Gos ek yi ninim, ‘Na kung siipsiip tep wu to kundamb, kung siipsiip ei konu eipi eipi pungii,’ ninim.

³² Ba nga na angip konj tonu pup, ok Galilii konu eġe kumb se tor pamb, enim ekii se ongii,” Jiisas eim yi nim.

³³ Piisa eim Jiisas kin ek nipi yi nim, “Nim kin ekii siġmin wu ombu, en enim pii giġ ei wakin tungii; ba na nim kin pii giġ nind ei, wakin tunermbii mon!” pa nim.

³⁴ Jiisas ek nipi Piisa ngopu yi nim, “Na ek keimi nip nim ngond, akip emii pimba kunum eġe, kei kultu wii tunerang kin, nim kunum tekliki ek yi ninjii, ‘Na wu ei na kan poġ tunaġ,’ pa yi ninjii.”

³⁵ Piisa ek nga nipi yi nim, “Na nim kin ouni kuġmbii; ba nim na kan poġ tunaġ, yi ninermbii mon!” Nga eim nge ekii sik eġmin wu pei ek yi minj nik punjung.

Gesemarii Konu Eġe, Jiisas Gos Kin Eim Prei Erpi Ngum

(Mak 14:32-42, Luk 22:39-46)

³⁶ Pe Jiisas kin ekii sik eġmin wumb konu endi orung punjung, konu ei embe Gesemarii, niġmin. Konu eġe pu molk, Jiisas eim ek nipi eim wu ombu ngum, “Enim ya eġe muġei! Na orung pupu, prei ermbii,” nipi pum.

³⁷ Pupu, Piisa sipi, nga Sependii kingam taġ kin ouni punjung. Puk, eim noman tuk eġe endi miġ erpi, eim noman embin piim. Piipi kin, eim pii kis piim.

³⁸ Piipi, ek nipi wu kei ngopu yi nim, “Na noman embin tang, ei owundu erang kuġmbii peng piind. Enim ya eġe molk, na kin ouni tep er muġngii,” pa nim.

³⁹ Nipi, aninga kopur andpi pupu, eim kumb sipi, mei eġe kindpi Erinjpin Gos kin prei erim. Erpi, ek dinga nipi yi nim, “Na Ernan, oġ embin tui ei nim kapġi orung sinjii. Nim na nge noman eġe kapġi ekii sinenjii ei mon; ba ninim noman eġe piinjii miġ ei, nim erii,” pa yi nim.

⁴⁰ Jiisas eim orung pupu, eim ekii sik eġmin wumb ei kenim ni or pengin kin opu to konj kindim. Kindpi kin, eim ek nipi Piisa ngopu yi nim, “Nimbiġ erang enim wu tekliki kei na kin akip eni endeim ei mendpiġ na kin tep er mulaġmin mon?”

⁴¹ Enim tep ka er muġngii ni prei er muġangin, mon pim kin Seisen nge epi ei enim kin sikir tor omba. Enim noman tuk eġe dinga saġim ba; nga ngenj oġ ei dinga pinaġim mon,” pa nim.

⁴² Kunum nga endi eim orung pupu, prei erpi ek dinga nim, “Na Ernan, ya oġ embin tui ngenj kumbii ei, na si kindmbii ni piind; ba nim na noman eġe ekii sinerii! Ninim nge noman oġ minj erii!” pa yi nim.

⁴³ Jiisas eim nga opu kenim ni ekii se elmin wu ombu or pek muljung. Mulangin, wu ombu en enim ningil or peng muljung.

⁴⁴ Nga wu ombu si kindpi pupu, prei erim. Ei kunum tekliki mil yi erim. Prei erim ei eim ok prei erim mil nga yi erim.

⁴⁵ Ekii se eim opu, eim nge ekii sik elmin wu ombu kanpi, to konj kindpi, ek yi mil nim. "Enim nga or pek kor molmun min? Pe mendpil kunum tonu om wu endi opu, Gos kindang wu kingam molum wu ei sipi, ol kis elmin wumb angil ele pendngii nge ngii enmin.

⁴⁶ Enim angk, mulangin sinim pamin! Wu endi na opu orung wumb kin ngumba, eim pe mandi onum."

Juras Opu Jiisas Sipi, Wumb To Kundngii Nipi Ngum

⁴⁷ Jiisas eim ek nipi mulang, Juras wu ei Jiisas nge ekii sik elmin wu engki nga ta, wu tuk molmun wu, endi om. Om konu wumb tilap owundu endi ouni onjung. Onjung wumb ei tui kileng epi ni, kepil owundu mulum epi sik si mengk onjung ei wumb kulmal kalilmin wu ni, Jura men ngii noman pim wu ombu wumb ei kindnjing.

⁴⁸ Juras wu ei opu orung wumb ngum wu Jiisas kan sipi ninj kin pupu ngunj kangilpi yi enj kin, ei "Enim noman peng onmun wu ei ermbii," pa nim. "Nga enim ok kin eim ambil gii nik sipngii," pa nim.

⁴⁹ Pe Juras eim opu Jiisas mulum konu mendpil kun opu yi nirim, "Ek emb tolum wu, nim kapli molun min?" Nipi kin, Jiisas mulum konu ele eim ngunj kangilim.

⁵⁰ Pe Jiisas ek nipi yi nirim, "Wu pul, nim enjii on ol ei sikir enjii!" Wumb pei sikir ok eim ambil gii ninjing.

⁵¹ Wu endi Jiisas kin mandi mulum wu ni angil mani kindpi, tui kepil endi sipi kulmal kalilim owundu nge kongun wu onjung wu ei endi tang kom kilip topu mani pum.

⁵² Pe Jiisas ek nipi yi nim, "Nim tui kepil ei orung kind pim konu pend. Nimbil erang wumb pei tui ele opu ermin ni erangin wumb pei tui mond kulngii.

⁵³ Pe nim piinan. Na Ernan wii tamb eim nge enjel pei, na paki tok kindang ongii, ei opu tilap engki nga taftal ei to mani kindmba mil," pa nim.

⁵⁴ Ba na yi mil eramb kin, Gos nge ek ok ele palim ele nge na kulmbii nge nind ei, ek pule keimi tonu onermba mon!" pa nim.

⁵⁵ Pe kunum ele Jiisas eim ek nipi, wumb tilap onjung wumb ei ngopu yi nim, "Eim tui ni dolu epi ambilk tu wunmun na sik ei waning wu endi mil ambil gii ningii enmin min? Kunum kunum na Jura men ngii owundu ele molup ek nip wu amb ngop er muls ba enim na ambil gii ninenjing mon!

⁵⁶ Ba kumb ok Gos ol ekii se ermba ei piik nilmin wumb ombu ek mon ok pulk ek ei keimi tonu om. Ei yi mil epi pei tonu om." Pe Jiisas nge ekii sik elmin wumb pei eim si kindik sikir punjung.

Juras Jiisas Sipi Opu Orung Wumb Onjung Konu Ngum

(Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Jon 18:13,14,19-24)

⁵⁷ Wumb ok Jiisas ambil gii nik sipik, kulmal kalilim wu owundu Kaiyapis eim ngii ele sipnjing. Pe lo ek poltmun wumb ni peng pim wumb pei kulou tok mulnjung.

⁵⁸ Piisa Jiisas sipnjing konu ekii se pum; ba eim turii mil yi pum. Eim pupu kulmal kalilim wu ei ngii kung gui ele nirik pum. Pupu, opu wu muljung konu ouni mulnjung. Pe Piisa eim epi nipe erngii nipi kan mulum.

⁵⁹ Nga kulmal kalilim wu owundu ni kaunsil wumb pei ek piik kun pinaim ek kend wu ni ek nipi nik Jiisas to kundngii ek ei wu kombur kan simin ninjing.

⁶⁰⁻⁶¹ Pe wumb pei ok ek kend tok yi ninjing. Ba eim to kundngii ek endi kan sinenjing mon. Nga ekii se wu ta okul. Ek yi ninjngil, "Wu ei, 'Gos men ngii owundu ei er kis mondpu, nga kunum tekliki mendpil tekmbii,' nim," pa yi ninjngil.

⁶² Nga kulmal kalilim wu owundu angpi ei ek nipi Jiisas ngum, "Nim ek endi ni orung kindnenjii min? Nipe ek wumb ek ei nik nim kin ngonmun?" a nim.

⁶³ Ba Jiisas eim ek endi ninerim. Nga kulmal kalilim wu owundu ni ek nipi

ngum, “Na nim kin nip kii simbii end ei Gos Owundu nge embe e le ni kunum kunum konj mo lum ei nge nimbii end. Ei nim ek nikin sin ngan piimin. Nim Gos kindim wu Krai Gos nge kingam min mon?” pa nim.

⁶⁴ Jiisas ek ni orung kindpi yi nim, “Nim ek nin mi le ei poru ninim. Ba na enim kanip nind. Ekii se kunum nga Gos kindang opu mei e le wu kingam wu ei na keningii ni Gos dinga owundu angil tundung e le mo lup, na Gos nge epin kupu e le pei peng mani ombii,” pa nim.

⁶⁵⁻⁶⁶ Jiisas ek yi mi le neng kin, ku ma kalimin wu owundu ni popu sipi eim konduk ei to piltan to kembis kembis erim. Erpi ek yi nim, “Gos kin ek bu morung ninim. Sin eim kin ek nga piinermin. Ek kis ei enim wumb pei piik poru ninmin. Enim er piinmin mi nenj?” a nim. Wu num ombu eim ek dinga nik orung kindik yi ninjing, “Eim o le kis endi erim, kumep kis sipi eim ku mba,” ninjing.

⁶⁷⁻⁶⁸ Pe enim Jiisas kumb e le jipambi tok, eim tunjung. Wumb ombu en enim angil kin se andik eim tunjung. Tok ek yi ninjing, “Nim ek nikin o le ekii se tonu omba nge ek ni lin ekin wu ni pe nim nii kepui tonum?” a ninjing.

Piisa Ek Yi Nim, “Na Jiisas Kinal!”
(Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Piisa eim torung mo lup, eim ngii e le kung gui tukrung mu lum. Kunum e le pe kongun amb endi opu yi nim, “Nim wu ei Jiisas Galilii konu e le wu ni mo lun,” pa nim.

⁷⁰ Ba Piisa ek nipi wumb pei ngopu yi nim, “Nim ek nin ek ei na pii kun enand mon,” pa nim.

⁷¹ Pe nga eim anda pupu ngii tak tor kindimin e le mu lum. Nga amb endi opu ek nipi wumb muljung ei kanpi nim, “Wu ei Jiisas kin ouni Nasares konu e le muljungu le kenj wu,” pa nim.

⁷² Piisa nga ek dinga nipi tonu kindpi yi nim, “Na ek keimi mendpi le nind, na wu ei na kinal,” pa nim.

⁷³ Ekii se wumb molk nga wu kombur ok ek nik yi ninjing, “Keimi, nim tilap wu ei

nge ek ninim ei mi le ku nim ek ende nin ei sin piipin ninmin,” pa ninjing.

⁷⁴ Nga Piisa eim ek dinga mendpi le nipi yi nim, “Na ek keimi mendpi le ninenj kin Gos na to kundmba. Na wu ei kinal mon,” nim. Nipi poru neng, kei kultu wii tum.

⁷⁵ Pe Piisa mo lupu piim ni Jiisas eim kanpi nirim ek ei piim. Ek yi nirim, “Kei kultu wii tunerang, na nge embe kunum tekliki yi mi le ninjii ei, ‘Nim na piinan.’ ” Pe Piisa anda pupu ke dinga nim.

27

Pailos Mu lum Konu Jiisas Sipnjing
(Mak 15:1, Luk 23:1-2, Jon 18:28-32)

¹ Konu tingang, ku ma kalimin wumb ni wu peng pim wu pei Esrel wumb kin ek nik piik Jiisas to kundngii ek endi nimin ninjing.

² Jiisas eim kan tok sipik, Pailos Rom gapman owundu endi mu lum konu sipik ngunjung.

Juras Ku lum Poru Nim
(Aposel 1:18-19)

³ Pe Juras eim Jiisas sipi, opu orung wumb ngum wu ei, eim kenim ni Jiisas kos erik kin, o le embin tui ngangin, Juras kanpi kin, eim noman ak topu kin, ku engki tekliki se mengpi, orung tu wupu kin ku ma kalimin wumb ni peng pim wumb muljung konu sipi ngumbii ni tu wum.

⁴ Pe eim ek yi nim, “Na o le kis enj. Na wu ei mong endi sinerim ei ni to kindinj. Pe eim to kundngii enmin,” pa nim. Ba wu ombu en enim ek yi ninjing, “Ei sin epi mon ei, ninim nge epi,” pa yi ninjing.

⁵ Pe Juras ni wu ei eim ku ni olkup topu men ngii owundu e le tuk kindim. Kindpi, eim pupu kan to ku mbii ni pupu, ku lum.

⁶ Ba ku ma kalimin wu Owundu ombu ku ei sik kin ek yi mi le ninjing, “Wu endi to kundmun nipin ku ngunjpun ku ei nga ya sinim kin orung ngonmun, ei men ngii e le nirik sipnermin. Nimbil erang ku ei miyem ku.”

⁷ Wumb ombu en enim ek endi ni piinjing, Piik yi ninjing, “Ku ei sipipin mei endi wumb ni lin mei e le, ‘Wu endi mei ming

sin elim,' mei ei top enjing. Konu turii, wumb ei tukpu e le simba."

8 Yi ninjing konu ei embe sik wumb yi nilmin, "Mei ei miyem mei," nik konu ei pe salim ku.

9-10 Kumb ok Gos eim ek endi ni tor kindilim wu Jeremaiya gupu e le neng kin o le ekii se tonu omba ei piip nirim mi le keimi tonu om. Eim ek yi mi le nirim,

"Esrel wumb ku 30 ei, Jiisas top nik enjing mi le ku ei wu endi mei ming sin elim mei ei top er sinjing. Ei Owundu nirim mi le yi mi le keimi tonu om poru nim."

Pailos Jiisas Kanpi Kii Sim

(Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Jon 18:33-38)

11 Jiisas sipik Rom gapman owundu Pailos mulum konu kumb e le endindnjing. Pe Pailos ei ek nipi eim kii sim. "Nim Jura wumb king mo lun min?" Jiisas ek yi nim, "Ei ninim ek yi nim."

12 Ba kulma le kalilmin wu ni peng pim wu ombu kin ek endi nik Jiisas kin ngunjung ni eim ek endi nipi orung kindpi ngunerim.

13 Pe Pailos ek nipi Jiisas ngopu yi nim, "Nim kos erngii wumb ek pei ninmin ei nim piinan min?"

14 Ba Jiisas eim ek endi nipi orung kind ngunerim mon. Yi erang kin Pailos eim puku sipi nimbi le erang enim ni piim.

Pailos Yi Nim, "Jiisas Ond Peri E le Tei!"

(Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Jon 18:39-19:16)

15 Nga kuni owundu 'Pasopa' nilmin kunum e le, kan ngii palilmin wumb ei kung ngii endeim endeim ni gapman wu owundu ei kan wu tor kindpi elim ei wumb pei en enim wu ei omba nengin Pailos tor kindilim.

16 Pe kunum ei, wu kis wii endi kan ngii pirim, wu ei embe 'Barapas,' nilmin.

17 Wumb kulou tok mulangin kin, Pailos ek nipi wumb kii sirim, "Na wu nii endi enim kin tor kindmbii? Pe na Barapas kindmbii min? Jiisas Krai s ninmin ei kindmbii?"

18 Pailos eim piim, wumb pei Jiisas embe to mani kindmin ni piinmin sin sinim

embe to tonu ba ni piik, tu wuk kos e le tu wunjung ni piim.

19 Pailos eim kos piipi ek nipi kun elim konu e le mulang, eim nge ambim ei ek nipi kindpi yi nim: "Nim wu o le kun ka wii ei o le kis endi enerim wu ei kin o le endi enerii! Na akip epin or kumb wu ei kin er kanip noman embin tang mo le," pa nim.

20 Ba kulma le kalilmin wumb ni peng pim wumb ei ok wu amb wii mulnjung e le ek dinga ngok yi ninjing. Enim Pailos kin kii sipi, "Barapas kindan wii pangli nik Jiisas to kundi ei yi nei!" pa yi ninjing.

21 Ba gapman owundu ni ek yi nim, "Ya wu ta le mo lmbu le ei wu nii endi enim kin kindmbii?" Wumb pei molk yi ninjing, "Barapas wangli!" ninjing.

22 Pailos ek nipi orung kindpi yi nim, "Pe na Jiisas kin nimbi le o le ermbii Krai s pa ninmin ei?" Wumb pei molk yi ninjing, "Ond peri e le tonu to kundii!" ninjing.

23 Ba Pailos ek yi nim, "Nimbi le erang wu ei eim o le kis nimbi le o le endi erim?" Pe wumb wii dinga tok yi ninjing, "Tonu ond peri e le to kundii!" ninjing.

24 Pailos eim yi piim, "Na ek nind ei kapli enanim, wumb ek pei nik dinga enmin ei opu tonu omba," ni yi piim. Piipi, eim wumb pei mulnjung konu ningi le e le eim angil was erpi yi nim, "Na wu ei kin o le kis endi erpi wu ei to kundngii ninand mon. Ei enim wumb pei en enim noman e le nimbi le o le erngii, na mon."

25 Pe wu amb wumb pei ek ni orung kindik yi ninjing, "Ei sin o le kis enmin wumb ei nge sin kangil ni sin pe pu le sin sinim kin kumep kis tonu omba," pa yi ninjing.

26 Wumb yi nengin kin, Pailos Barapas tor kindang pum. Pe Jiisas eim opu wumb angil kindnjing, kepil tok ei sipik ond peri e le to kundngii nge sipnjing.

27 Pe Pailos nge opu elmin wu ombu Jiisas sipik gapman ngii e le nirik sipik eim kin kulou tok mulnjung.

28 Molk, eim konduk ei gulk kindik, king mi le kon sakis kundii eipi endi kindnjing.

29 Kindik, nga eim peng e le peng kon mondunmun nik kan jimbiltang ei nge kirang ombu engin to sik kin tonu eim

peng ele mundnjung. Pendik dolu endi sipik eim angil tundung ele engindnjing. Nga en enim mandi ming gopsing pii pol molk eim kin se ek kulsik ek paki tok yi enjing. “Jura wumb wu king owundu nim kunum kunum kinan molulum wu,” pa ninjing.

³⁰ Nik, eim kumb ele jipambil tok, kepil sim ni sik eim peng ele kepil tok yi enjing.

³¹ Eim kin se ek kulsik ol yi er poru nik, king mil konduk kundii eipi ni gul tor sik, konduk eim nge orung kind pendnjing. Pendik eim sipik, ond peri ele ni tungii nge sipnjing.

Jiisas Ond Peri Ele Nil Tunjung
(Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Jon 19:17-27)

³² Pe andlam ele punjung ni Sairiini wu endi om wu ei embe Saimon. Wu om konu, “Ond peri ei ko wii!” Nengin, Jiisas ond peri ei wu ni ko wum.

³³ Puk konu endi tor punjung konu ei embe, ‘Golkasa’ nilmin, konu ele tor punjung. Konu ei wumb kanilmin ni, wumb peng embil ni kumb ningil ni yi mil seng kanik kin konu embe yi mil nilmin.

³⁴ Wumb nol wain endi ngunjung eim nopo piim ni epi endi eim num ni kumbii erang piipi mon nim. Nambil erang eim nol ei nopo kulii mil kolpu peng kin eim ngenj kumbii simba pinerang kin mon nim.

³⁵ Pe Jiisas ond peri ele nil to pendik, eim nge konduk sik kin opu ond wumb ku kembis mil epi ei kinjmal erik kin wu nii endi eim konduk simba nik yi enjing.

³⁶ Pe opu ond wu ombu mani molk kin Jiisas kin tep er mulnjung.

³⁷ Ok mon endi to pendnjing konu ele Jiisas peng ele pim. Ei kos piinjing ek ei nge nik mon polk pendnjing, “Ei Jiisas, Jura wumb nge king.”

³⁸ Jiisas pim konu orung orung ele wu tal opu erkil epi waning sikil epi elmbil wu tal ond peri ele to pendnjing. Wu endi Jiisas angil tundung pim. Endi angil taring orung pim.

³⁹ Wu amb ni wumb ok Jiisas kin ek bul morung nik peng ak tok orung enjing.

⁴⁰ Erik yi ninjing, “Nim men ngii owundu ei kis mulang nga kunum tekliki konj tekmbii nin wu; pe nim Gos kingam keimi pim kin, tonu ond peri ei si kindkin mani wan kinamin!” yi ninjing.

⁴¹⁻⁴² Yi mil ku lo ek piilmin wumb ni peng pim wumb ni kulmal kalk elmin wumb pei molk eim kin ek bul ambilk yi ninjing. “Eim wumb eipi kin paki tum; ba eim akip eim paki tunermba mon. Eim sin Esrel nge wumb king pim kin, kapli pe tonu ond peri ele si kindpi mani wang, sin eim kin pii gii nimin,” pa ninjing.

⁴³ “Eim Gos kin pii gii nipi kin na Gos kingam mol ninim. Ei Gos eim kin noman ngum kin, akip eim paki tang kenmin,” ninjing.

⁴⁴ Pe wu tal epi waning sikil elmbil wu tal ond peri ele to pendnjing wu tal Jiisas pim konu mandi pinjingil wu tal ek bul ambilkil ninjingil ku.

Jiisas Eim Kulum Poru Nim
(Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Jon 19:28-30)

⁴⁵ Pe konu tinga eni kunum beli salim kunum ei emii pim. Pep, pang pang nga konu pou neng eni tekliki erim.

⁴⁶ Konu eni tekliki ermba erang, Jiisas eim wii dinga topu Jura nge wumb ek ele yi nim, “Eli eli lama sambasani?” Yi nim ei pu le yi, “Na Gos nim na nge Gos nim na nambil erang si kindin?”

⁴⁷ Ba wu kombur mandi molk piinjing ni yi nim, “Neng kin, wu ombu molk mon, wu ei ek ni tor kindilim wu Elainja wii tonum,” pa yi ninjing.

⁴⁸ Pe sikir wu endi tuk mulnjung wu ni pupu omb ngenj nok sinjing ei sipi nol wain ele mani kindpi; kindang kin nol wain kopup tuk seng dolu endi sipi dolu topu sipi Jiisas ngamb nol ei numba ni sipim.

⁴⁹ Ba wu kombur molk yi ninjing, “A nim giyeng ni mol. Eim nambil ol ermba ei kenmin, yi neng kin, Elainja opu eim paki tonum min ei kenmin,” ninjing.

⁵⁰ Jiisas nga wii dinga tum. Pe eim nge noman tuk ele kindang pum.

⁵¹ Kunum ele mendpil men ngii owundu ele alap owundu endi tuk Gos nge men

ngii palting ele ondu ngo pendnjing konu ele wumb tuk punalmin konu pendnjing alap ei tonu piltan topu mer mani tor pum. Pupu, alap opu tał mił yi erim. Erang kin, wumb Gos kin pungii nge aki tum. Topu, kunum ele, mendpił kon kopu owundu tang kin, kom ku owundu pim ni mani pupu purum.

⁵² Nga mer mei ele wumb kulii tukpu tołmun konu ei ombułu aki topu wii seng kin Gos eim wumb pii gii ni molk, kulnjung wumb ombu angk tonu ok konj muljung.

⁵³ Nga en enim mer tukpu ele wakin to si kindik angk tonu ok kin ok Jiisas eim kołpu; nga angpi tonu opu konj mołpu, tonu konu owundu ka wii ele tuk peng wumb pei kenjing konu ele en enim tuk punjung.

⁵⁴ Opu elmin wumb tep elmin wu ni opu wu kombur kin muljung ni konu kopu topu oł kanim kanim erim ni kenjing ei Jiisas pim konu tep er muljung wu ombu en enim oł ei kanik tungu erik,” yi ninjing. “A keimi wu, ei Gos nge kingam mołum,” pa ninjing.

⁵⁵ Amb pei muljung amb ei Jiisas ek ekii silmin amb ombu Galilii konu si kindik eim kin ouni tu wunjung ok eim paki tunjung; ok konu turii mił angk kenjing.

⁵⁶ Amb mulk konu tuk ele amb kombur mulk, amb ei endi Mariya Makandala kin Mariya endi Jeims angim kin Josep tał menginjngił kin, nga amb endi Sepndii nge kingam tał ei menginjngił kin muljung.

Jiisas Ngenj Ei Sipik Ku Tukpu Ele Pendnjing

(Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Jon 19:38-42)

⁵⁷ Konu pou neng, wu endi om wu ei embe Josep, wu ei Jiisas nge ekii silim wu, Aramasiya konu ele wu eim ku pei salikim wu.

⁵⁸ Josep eim opu, Pailos mułum konu kii sipi yi nim, “Jiisas ngenj ei na sipimbii min?” nipi kii sim. Seng kin, Pailos eim opu wumb ei neng, Jiisas ngenj ei tu wuk eim ngunjung.

⁵⁹ Pe Josep ni wu ei eim alap konj kuru endi sipi, Jiisas ngenj ele pandi tum.

⁶⁰ Pe Jiisas ngenj ei sipipi eim nge tukpu konj ele pendim. Eim tukpu ei tuk kom ku owundu ele wumb kombur sik, konu ele Jiisas tuk kind pendik, kom ku owundu endi sik peri ngok sipik pendik tukpu ele pendnjing. Pendik, en enim punjung.

⁶¹ Mariya Makandala niłmin amb ei kin, Mariya niłmin amb endi kin ouni mulnjunguł. Amb tał tukpu peng ele mandi molkuł kankił mulnjunguł.

Jiisas Tukpu To Pendnjing Ele Opu Wumb Tep Er Engnjing

⁶² Kupiiring nga kor kunum epi er kun almin kunum ei opu peng, kułmał kalilmin wu ni, lo ek ekii silmin wu ni pei puk Pailos ngii konu kułou tunjung.

⁶³ Tok, Pailos kanik yi ninjing, “Wu owundu, sin piinmin ei, wu ek konj mułpu ek kend wu ei, ‘Kunum tekliki mendpił tukpu ele angip op tonu bii,’ ninim ninmin,” pa ninjing.

⁶⁴ Nga ek yi ninjing, “Nim ek yi ninjii, ‘Tukpu ele pandi dinga tok, tep ka er mułangin kin, kunum tekliki poru nimba. Mon peng kin, eim nge ekii sik elmin wu ok waning sipik wumb kanik nengin ninjing, ei eim ngenj tuk ele pinałim, eim angpi tonu opu konj pum.’ Ek ok ek ei op ekii seng, ekii se ek kend ei opu kumb ele ba palim.”

⁶⁵ Pailos ek nipi orung kindim, “Enim puk tep mułngii opu wu tilap endi singii. Sengin, puk tukpu ei pandi tok dinga wii er pendngii. Enim elmin mił erngii.”

⁶⁶ Yi neng, puk tukpu pandi dinga tungii punjung. Puk, tukpu ele oł endi dinga enjing ei wumb tuk onerngii nik kin, tukpu ele to dangndik pendnjing. Nga opu wu kombur tukpu ele, “Tep er mułei!” nengin, tep er muljung ku.

28

Jiisas Nga Angpi Tonu Konj Pum *(Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Jon 20:1-10)*

¹ Kor owundu kunum poru neng, kupiiring mandi ele amb Mariya Makandala seng kin, nga Mariya endi kin ouni okuł, Jiisas tukpu ele kenmbił nikił onjnguł.

² Pe sikir konu kopu owundu tum, Gos Owundu nge enjel tonu epin si kindpi

mani om. Opu, ku ni ambil ak tang, ak topu orung pupu pim. Peng kin, tonu pe e eim tonu mu lum.

³ Eim nge kumb e le kupu kuru mi l tilang erim. Nga konduk ei kupu mi l kuru mendpi l pim.

⁴ Opu wu ombu en enim mund mong erik, puku sik wumb ku l i mi l mendpi l pek muljung.

⁵ Ba enjel ek nipi amb ta l ngopu yi nim, "E lip mund mong enere l mon! Na piind elip Jiisas kurku l onmbu l ni piind. Wu ei ond peri e le to kundnjung.

⁶ Eim ya konu e le mula l im, eim angpi nga konj tonu pum. Eim ok ek nirim mi l yi erim. Pe e lip oku l eim pim konu ei keningi l we l!" nim.

⁷ Pe e lip amb ta l sikir puku l, eim nge ekii si l min wu ombu muljung kanki l kin, ek yi ninjngi l, 'Eim tukpu e le si kindpi, nga angpi konj tonu pum. Piinmin! Eim Galilii konu ek pupu mu l mba punum, enim ekii se puk eim konu e le keningii, 'pe na ek nipi e lip ngunj," pa nim.

⁸ Amb ta l e l e lip mund mong erki l ka piiki l sikir puku l tukpu si kindki l ei nge ekii si l min wu muljung konu kanki l yi ninjngi l.

⁹ Niki l pangi l nga sikir Jiisas eim amb ta l andlam e le kan sipi ek yi nim, 'E lip onmbu l?' Nga amb ta l e l e lip eim simb e le amb i l gii niki l molku l ek ka niki l prei enjngi l.

¹⁰ Jiisas ek nipi amb ta l ngopu yi nim, "E lip mund mong enere l! E lip puku l na engnan no l kan ningi l. Nengi l kin, puk Galilii konu e le puk mu l angin kin, na konu e le wumb ei keningii," yi nim.

Opu E l min Wumb Ek Pol

¹¹ Amb ta l andlam e le tuk puku l opu wu ombu konu owundu e le puk kin ku l ma l ka l i l min wumb muljung konu epi tonu om mi l ek kanik onjung mi l ninjing.

¹² Pe ku l ma l ka l i l min wumb ei ni peng pim wu num ombu ku l ou tok mol k ek nik, "Opu e l min wu ombu ku owundu ngumun," pa yi ninjing.

¹³ Nik, opu wu kanik ku owundu ngok ek yi ninjing, "Enim yi ningii, 'Sin or pinjpin kunum ei eim nge ekii si l min wu ok eim

ngenj ei waning sipnjing,' yi ningii," pa nik.

¹⁴ "Nga gapman wu owundu ei eim ek endi nim kin, sin eim kin ek nemin, enim kin ek endi pinermba," pa ninjing.

¹⁵ Yi mi l nengin kin, opu e l min wumb ku ei sik kin, o l ei nik mi l endi ei enjing. Nga ek ei Jura wumb konu orung orung pei piik pangin, pe ek ei piinmin ku.

Jiisas Eim Kin Ekii Sik Wu Ombu Kin Tonu Om

(Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

¹⁶ Eim nge ekii sik wu engki nga endeim ei puk Galilii komung konu punjung. Puk, e le punjung ei Jiisas ek nipi mi l konu e le punjung.

¹⁷ Puk, Jiisas kanik eim kin ek ka nik men tok erik; ba wu kombur noman ta l er pim; "Ei Jiisas mendpi l min wu eipi da?" ni piinjing?

¹⁸ Jiisas eim wumb mandi opu ek dinga nipi eim wu ombu ngopu yi nirim, "Gos eim mei e le noman dinga ni tonu e pin noman dinga ei pei na ngum.

¹⁹ Enim ei piik, konu orung orung wumb pei kin puk, na ek ka enim kin ngok, wumb ei na kin pii gii ningii ei na nge wumb pei ekii sik mu l ngii. Wumb ei no l pingii ei, na Ernan embe ni na eim kingam embe ni Gos Gui Ka embe e le no l pendik dambiltik ende puk ngungii.

²⁰ Enim na ek nip ngond mi l yi enim puk wumb kanik ek yi nik ngungii, enim piinmin ei na enim kin kunum kunum mo l, ei mo l pamb kunum poru nimba," pa nim.

Jiisas Nge Ek Ka Mak Pulum

Wu Jon Wumb Noł Pendpi Ngołum Wu Gos Ek Ni Tor Kindim
(Masyu 3:1-12, Luk 3:1-18, Jon 1:19-28)

¹ Ek ka ei nge Gos kingam Jiisas Kraiss nge ek ka tonu om.

² Wu endi embe Aisaiya, Gos ek ni tor kindim wu, ek kos ei nge ok yi mił pulum. Eim Gos ek ka nipi eim kingam kin ngum, “Na wu endi nim nge ek poł kindamb sipi nim. Ei nim andlam topu ba; yi mił ekii se wumb nim onjii ni piik mułngii.

³ Wu endi wumb mulenjing konu ełe wii dinga topu mołum. “Wu owundu eim omba enim. Enim noman tuk ełe er kun erik mułngii!”

⁴ Jon wumb noł pendpi ngołum, wu eim ełe wumb mulenjing konu, eim Aisaiya kumb ok nirim mił tonu orum. Jon eim Gos ek ka endi nipi wumb ngum. Ngang kin, “Wumb noman ak tok pii gii nengin kin noł pendpi ngum. Ngang kin, Gos wumb oł kis ombu kil ngopu si kindimba.

⁵ Pe Jura mei owundu wumb kin, Jerusalem konu tuk mulnjung wumb kin pei punjung. Puk, Jon mułum konu ełe tuk punjung. Puk, Jon mułum konu oł kis ombu ni tor kindik ngunjung. Ngangin kin, wu Jon wumb noł pendpi ngum. Noł ei embe Joran.

⁶ Pe Jon eim kon endi kindim, konduk ei, kung kamil ngenj elmin, kon ei kindim. Jon eim kan endi tuk kend ełe, tuk sipi telim ku. Eim guimbu kin, piimi muł kin, nopu endim.

⁷ Pe Jon ek nipi wumb ngum, “Wu num endi na ond konu ełe ekii se omba wu ei, na dinga ei kapli si kindimba. Na wu ka mon, na mei ełe wu mendpil. Na eim simb su kan ei kapli si kindimbii, ba eim wu num mołum,” pa nim.

⁸ “Na enim noł mendpil pendpi ngond; ba wu endi ekii se omba wu ei eim, Gos Gui Ka ełe noł pendpi enim ngumba,” pa nim.

Jon Jiisas Noł Pendpi Ngum
(Masyu 3:13, Luk 3:21-22)

⁹ Kunum ei, Jiisas Galilii Nasres konu ełe si kindpi om. Pe Jon Jiisas noł Joran ełe noł pendpi ngum.

¹⁰ Kunum ełe Jiisas eim noł si kindpi, opu kenim ni, tonu kupu muł wu ał pum. Pang kin, Gos Gui Ka kei Kurmuł mił mani opu, Jiisas kin mułum.

¹¹ Pe Gos ek ka endi ei tonu muł ełe tor opu yi nim, “Nim na kingam mendpil, na nim noman palim. Na noman ka wii nim kin ngond,” pa yi nim.

Seisen Eim Jiisas Ermba Mił Kenmbii Ni Erim
(Masyu 4:11, Luk 4:1-13)

¹² Sikir Gos Gui Ka Jiisas sipi mei wumb mulenjing konu ełe sipi kindim.

¹³ Jiisas mułum kunum ei 40 pei mułum. Pe Seisen eim Jiisas ermba mił kenmbii ni erim. Erang kin, Jiisas eim kui, ka, kei, kung simbii nin, epi mulnjung konu ełe mułum. Ba wumb mulenjing mon. Nga Gos enjel eim paki tunjung.

Jiisas Eim Kongun Pulngun Mondpu Erim
(Masyu 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Nga ekii se Jon kan ngii mułum, kunum ei Jiisas Galilii konu ełe opu, Gos ek ka nipi ngum.

¹⁵ Ngopu yi nim, “Gos kunum ełe tonu omba nirim pe tonu onum. Gos sinim tep erpi omba enim. Enim noman tuk ak tok Gos ek ka pii gii ningii,” pa nim.

Jiisas Wu Kapil Kapli Wii Tum
(Masyu 4:18-22)

¹⁶ Nga Jiisas noł gopu Galilii wer ełe andpi mułum. Jiisas Saimon kin, angim Endru tel kenim. Wu tał noł gop ełe omu kon polkuł mulnjunguł. Wu tał, omu kongun ełe elmbil wu.

¹⁷ Jiisas ek nipi wu tał ngum, “Elip na ond konu ekii se weł! Elip na ek ka nip ngamb, elip wu yi mił singil,” pa nipi ngum.

¹⁸ Pe sikir, wu tał omu kon si kindkil, onjnguł. Okuł, Jiisas pum konu ełe ekii se punjnguł. Pukuł, ekii se, eim ek piingil nge punjnguł.

19 Nga Jiisas aninga kopur pupu kenim ni, wu Sependii nge kingam Jeims kin, angim Jon kin, alting no! kanu ele molku!, omu kon er ka er mulnjungu!

20 Pe kunum mendpi!, wu ta! eim “E!ip we!” nim. Neng kin, wu ta! erinjngi!, Sependii kin, kongun wu kin konu ele mond si kindki!, Jiisas pum konu ele, ekii se punjngu!

Wu Endi Gui Kis Mu!um Ei, Jiisas Tor Si Kindim
(Luk 4:31-37)

21 Nga enim Kapaniyam konu ele punjung. Kunum ei kor kunum, Jiisas men ngii konu ele nirik pum. Pupu, Gos nge ek ka pu!ngun mondpu wumb nipi ngum.

22 Nga wumb ei Jiisas ek nim piik puku sinjing. Nimbil erang, Jiisas Gos nge ek ka kengip to!mun wumb mi!, nipi ngunerim mon; ba eim wu num endi noman dinga pim mi!, yi nipi ngum.

23 Nga kunum ei, wu endi men ngii ele tuk mu!um wu ei gui kis tuk mu!ang kin, wii dinga tum.

24 “Nim Nasares nge konu ele wu Jiisas nim sin kin nimbil o! enjii en? Nim okun sin to kis enjii on min? Na nim piind, nim Gos nge wu kun ka kindang on,” pa nim.

25 Ba Jiisas gui kis ei ek dinga nipi ngum, “Nim ek tingnerii! Nim wu ei si kindkin pui!” nim.

26 Pe gui kis ei wu ek ei to kindpi, wii dinga tum. Topu kin, wu ei topu si kindpi tor pum.

27 Pe wu amb pei puku sik endnjing. Andik, wumb en enim ek nik, piik piik enjing. “Ei epi nipe? Ei ek konj endi nim, wu ei noman dinga pa!im. Nimbil erang, eim ek nipi, gui kis ngang, gui kis eim ek piinjng?” pa ninjing.

28 Jiisas yi mi! erang, eim ek mei Galilii konu ele pei sikir pang, wumb piinjng.

Jiisas Piisa Ambim Mam Er Ka Erim
(Masyu 8:14-15, Luk 4:38-39)

29 Pe men ngii si kindik anda puk, wumb Saimon kin Endru kin ngii konu ele nirik punjung. Jeims kin Jon te! nirik punjngu! ku.

30 Pe Saimon ambim mam pe! ele eim ening tang or pim. Wumb Jiisas kanik ninjing.

31 Nengin kin, Jiisas pupu kin amb mam nge angil amb!ang, engim. Angpi, ening tum ei, ening poru nim. Pe amb mam eim kuni nungii ni ka!pi er kun er mu!um.

Jiisas Wumb Pei Er Ka Erim
(Masyu 8:16-18, Luk 4:40-41)

32 Pou neng ele, eni mani ba erang, wumb pei ening pim wumb Jiisas mu!um konu ele tu wunjung. Wumb kombur gui kis pim, kopur ening pim wumb onjung ku.

33 Konu owundu, wumb pei kulou tok, ok ngii ondu ele mandi ok mulnjung.

34 Nga Jiisas eim wumb ening kanim kanim pim er ka erim. Pe eim gui kis kopur pei si kindim ku. Gui kis ombu, Jiisas eim piyangin kin, ek yi nim, “Gui kis enim ek ninerngii!” pa yi nim.

Jiisas Galilii Mei Konu Ele Kongun Er Endim
(Luk 4:42-44)

35 Nga kupiiring okrii, Jiisas eim tor pupu, konu wumb mulenjing konu ele pum. Eim Gos kin prei er mu!um.

36 Nga Saimon kin angim no! Jiisas pum konu ele ekii sik punjung.

37 Puk, kan sik kin, yi ninjing, “Wumb pei nim kuruk mo!mun,” pa yi ninjing.

38 Jiisas ek nipi wumb ngum, “Sinim mei konu eipi eipi endi pamin! Ya mandi na ek nipi, wumb ngumbii pa!im ku. Ele nge, na okrii onj.”

39 Pe Jiisas Galilii mei konu pei pupu endim. Jiisas men ngii konu nirik pupu, Gos ek ka wumb nipi ngum. Eim wumb gui kis pei top tor kindim.

Jiisas Wu Endi Kinj Num Er Ka Erim
(Masyu 8:1-4, Luk 5:12-16)

40 Nga kinj num wu endi opu, eim gopsing pii po! mo!pu, Jiisas kanpi, ke nim, “Nim noman pim kin, kap!i na er ka enjii,” pa nim.

41 Jiisas wu ei kaimb sipi piim. Piipi kin, wu angil ambil!pi kin, ek yi nipi ngum. “Na piind ei nim ka mulnjii!” pa nim.

⁴² Jiisas ek nipi, wu ei ngang kin, kinj num wu ei sikir ka mułum.

⁴³ Jiisas wu ei ek dinga ni ngopu, sikir kindang pum.

⁴⁴ Jiisas wu ei kin ek yi nipi ngum, “Nim wu endi kankin, oł ełe ninerii mon! Ok Moses ek nirim mił nim pukun, ‘Nim ngenj men ngii kułmał kalilim wu konu ełe andan tunjii. Kumo kindpi, kułmał kalpi nim si kin ngunjii. Kilang kin, nim ngenj ka erim ni keningii!” pa nim. Nipi, Jiisas wu ei kindang pum.

⁴⁵ Ba wu ei pupu, wumb pei kanpi nipi, eim wumb mulnjung konu ełe, pei kanpi, ek pol topu ngum. Yi mił erang Jiisas eim konu endi kanpi nim, wumb pei mulnjung konu tuk ba pinerim mon. Eim andaring minj mułum konu orung wumb mulenjing wumb konu ełe orung orung wumb pei eim kin onjung.

2

Jiisas Wu Endi Simb Angił Ełe Embił Dinga Pinerang Er Ka Erim (Masyu 9:1-8, Luk 5:17-26)

¹ Nga kunum kopur o pang, Jiisas Kapaniyam mei konu ełe nga orung om. Wumb Jiisas piinjing ni, eim ngii konu ełe mułum.

² Nga wumb pei kułou tunjung. Pe ngii konu ełe piki topu, poru nim. Ngii ondpuł ełe konu endi wii sinerim mon. Nga Jiisas eim ek ka nipi wumb ngum.

³ Wumb wu endi ening pim wu endi eim mułum konu tu wunjung. Wu ei miyem kułang eim embił dinga pinerim. Wu kapił kapli ening pim wu ei, ko wuk tu wunjung.

⁴ Konu ełe wu amb pei piki tum. Pe wu ei tuk Jiisas mułum konu tuk tu wungii pinerim. Pe Jiisas mułum konu orung, ngii engimb tok altap ninjing. Pe wu miyem kułum wu nge peł ełe kindik mani kindnjing.

⁵ Pe Jiisas wumb pii gii pim ei kenim. Kanpi kin, ening pim wu ei kin yi nim, “Kingnan, na nim oł kis kil ngop si kindind.”

⁶ Pe men mon połmun wumb mulnjung. En enim noman ełe ek dinga ni piinjing.

⁷ “Nimbił oł erang wu ei Gos ek buł morung?” ninim. Nipi, “Eim Gos ek

ambilim,” a ninjing. “Wu endi oł kis kil ngopu, si kindnermba mon! Ei Gos nge kongun minj pałim,” pa yi ninjing.

⁸ Noman kis piik wu kei en enim noman tuk ełe, Jiisas piipi, eim ek yi nipi ngum, “Nimbił oł erang enim noman tuk ełe yi piinmin?”

⁹ Nipe ek endi nga embin pinałim? Na yi nimbii, ‘Na nim oł kis kil nop, si kindmbii’ ei min, ‘Nga nim peł sikin, angkin pui!’ a nimbii? Ei enim oł embin ei enim kin pałim min?”

¹⁰ Ba na minj ek nemb eim ka mołang, enim na pii poł tungii! Wu kingam ei noman dinga mei ełe pałim ei kapli, oł kis kil ngumba.” Pe ek nipi, wu ei simb angil kis mułum wu ei ngopu, yi nim.

¹¹ “Na nim ek nipi ngond, nim peł sikin angkin, ngii konu pui!”

¹² Wu ni wumb mulnjung konu sikir angpi, peł sipi, pum. Pe wumb pei puku sinjing. Sik kin, Gos embe ambił tonu kindik yi ninjing, “Ok sin jep oł ei nge endi kinenjpin,” pa yi ninjing.

Jiisas Liiwai Wii Tum (Masyu 9:9-13, Luk 5:27-32)

¹³ Jiisas nga noł gop ełe endim. Wumb tilap owundu endi eim mułum konu ełe kułou tok onjung. Pe Jiisas eim Gos nge ek ka nipi wumb ngum.

¹⁴ Pe eim andpi pupu, Liiwai, Alpiyas nge kingam kenim ni, ku takis siłim wu ngii konu ełe mułum. Pe Jiisas eim ek yi nipi ngum, “Nim na ond konu ełe ekii se oi!” a nim. Neng kin, eim angpi, Jiisas pum konu ekii se pum.

¹⁵ Jiisas Liiwai ngii konu ełe mułpu, kuni num. Nopu, wumb takis siłmin wumb kin oł kis ełmin wumb pei, Jiisas kin kuni nunjung. Jiisas nge ekii siłmin wumb eim kin kuni nunjung ku. Nga yi mił wumb kanim kanim pei Jiisas pułum konu ełe, ekii se pułmun ku.

¹⁶ Nga wumb lo ek piłmin wumb nge mon ek połmun wumb kenjing ni, Jiisas eim wumb ku takis siłmin wumb kin wumb oł kis ełmin wumb kin, Jiisas kuni ende nopu mułum. Pe wumb ombu ek nik, Jiisas nge ekii siłmin wumb kin ninjing, “Nimbił erang Jiisas wumb ku takis siłmin

wumb kin, wumb oġ kis eġmin wumb kin, kuni ende nonmun?”

¹⁷ Jiisas ek ei piipi pendpi kin, eim ek nipi wumb ngum, “Wumb ening palim wumb ond mong piilmin wumb moġum konu eġe pulmun. Wumb ening pinaġim wumb, ond mong piilmin wumb moġum konu eġe punaġmin. Na wumb kun ka moġmun wumb kin onenj mon! Na mani opu, wumb oġ kis eġmin wumb kin onj; enim noman ak tok piingii,” pa yi nim.

*Kuni Si Kindik, Gos Ek Ka Nik Ngoġmun
(Masyu 9:14-17, Luk 5:33-39)*

¹⁸ Kunum endi Jon nge ekii siġmin wumb kin lo ek piik ekii siġmin wumb kin kuni mowii mulnjung. Muġangin kin, wu kopur ok Jiisas kanik yi ninjing, “Nimbiġ oġ erang Jon nge ekii siġmin wumb kin lo ek piik ekii siġmin wumb kin kuni mowii moġmun? Ba nim nge ekii siġmin wumb ei kuni mowii mulaġmin.”

¹⁹ Pe Jiisas ek nipi kii sim, “Eim kan noġum wumb pei wu endi amb simba erim kunum ei, enim kuni ende nunerngii min? Pe wu ei en enim kin ende molk kin, kunum eġe kuni si kindnerngii mon.

²⁰ Ekii se wu ei angii sengii poru nimba kunum, ei eim kan noġum wumb kin tep to mulermba. Nimbiġ erang wumb eim sik orung sipi enjing kunum eġe, eim kan noġum wumb kuni ei kapli mowii muġngii.”

²¹ Jiisas ek ekin nga yi miġ nim, “Wu endi alap konj tilarpi endi sipi, tukpu eġe pandi tum kin, konduk ei eim yi miġ erim kin konduk ei piltan tumba. Alap konj ei opu kembis, ba kon ok nge piltan topu kis mondpu tukpu owundu ermba.

²² Wumb ond mong wain noġ sik ming konj eġe kindiġmin. Nimbiġ erang noġ wain ei dinga eġim. Nga ming ok nge tuk kindiġmin ei noġ wain dinga tor opu ming gaġ toġum. Pe noġ wain ming gaġ tang, noġ wain mei eġe pum.” Ek ei yi miġ ninim Jiisas ek ok nge kin konj kin ende pinermba nipi ek ekin yi miġ tum.

*“Kongun Kor Kunum Enerei!” Pa Ninjing.
(Masyu 12:1-8, Luk 6:1-5)*

²³ Kor kunum Jiisas aka pin andġam sim konu eġe andpi pum. Pe Jiisas nge ekii siġmin wumb eim kin tep tok punjung. Puk kin, kuni kopur aka pin puk andik sik nunjung.

²⁴ Pe lo ek piik ekii siġmin wumb, Jiisas kanik ek dinga ninjing, “Piini! Kor kunum eġe kongun mowii ninjing ba nim nge ekii siġmin wumb oġ ei nimbiġ erang enmin?”

²⁵ Nga Jiisas ek nipi ngum, “Enim Deipis Gos ek ka enim ger piinenjing min? Na ek ei nind, kunum ei eim kin eim wumb pei kuni sineririm kunum nind.

²⁶ Nimbiġ erang Deipis kuni tang, Gos ngii eġe nirik pum. Pang kin, kulmaġ kaġim wu ei moġpu bres sipi eim ngum. Ngang kin, Deipis sipi nga eim wumb kin bres ei nunjung ku.”

²⁷ Jiisas ek nipi wumb ngum, “Gos kor kunum ei wumb paki tumbii nipi kor kunum sim. Ba wumb kor kunum paki tunerngii mon,” yi nirim.

²⁸ “Yi miġ wu kingam epin konu si kindpi mani mei eġe opu tonu om; wu ei mendpiġ kor kunum wu owundu muġmba ku.”

3

*Kor Kunum Jiisas Wu Endi Angii Kis Muġum, Er Ka Erim
(Masyu 12:9-14, Luk 6:6-11)*

¹ Jiisas men ngii konu eġe nga nirik pum. Wu endi muġum wu ei, angii orung kis moġpu, miyem kulii erim.

² Wumb Jiisas muġum konu kanik mulnjung. Kor kunum Jiisas wu ei er ka ermba min mon, ni kanik mulnjung. Molk kin, kunum eġe en enim Jiisas kin kos ermin ni piinjing.

³ Jiisas ek nipi wu ei angii kis muġum wu ei kin ngum, “Nim ya wa!” pa nim.

⁴ Jiisas ek nipi wumb pei ngum, “Sinim kor kunum oġ ka ermin ei kapli min? Sinim kor kunum epi kis ermin ei kapli min? Sinim wumb to kundmun min paki tamin ka muġngii min?” Ba wumb ek nik orung kindnenjing mon.

⁵ Jiisas wumb mulnjung konu orung orung kind kenim. Kanpi kin, eim popuġ sim. Nimbiġ erang Jiisas wumb kanpi wumb noman tuk eġe piim. Wumb noman

tuk ele dinga peng, wumb pii gii ninenjing ei eim piim. Pe Jiisas ek nipi wu ei angil kis mołum wu ei ngum, “Nim angil tun kindii!” nim. Pe wu ei angil tun kindang kin, nga kapli ka erim.

⁶ Lo ek piik ekii silmin wumb ok punjung. Puk kin, Eros wu owundu wumb mulnjung konu kułou tunjung. Tok kin, en enim ek ni piik piik erik Jiisas tumun ni piinjing.

Wumb Pei Jiisas Ekii Sik Endnjing

⁷ Jiisas kin eim ekii silmin wumb konu ei si kindik, noł gop mułum konu ele punjung. Pe wumb pei Jiisas pum konu ele ekii se punjung. Wumb Galilii konu ele kin, Juriya konu wumb kin pei punjung.

⁸ Pe Jerusalem konu ele wumb kin Eru-miya konu ele wumb kin, noł Joran orung, Taiya konu kin Sairon konu ele wumb, pei Jiisas erim oł, ei piik pendik Jiisas mułum konu onjung.

⁹ Pe Jiisas eim ekii silmin wumb kanpi yi nim, “Wumb pei mołmun ei, na ambil gii ningii, ni piind. Wumb ei na ambil gii ningii, en enim noł kanu endi tu wangin kin, na kapli tonu pup mułmbii,” pa nim.

¹⁰ Pe wumb ening pim wumb ei, Jiisas ambil gii ninjing. Wumb Jiisas ngenj ele embilmin nik enjing. Nimbil erang, ok Jiisas wumb ening tołmun wumb ei er ka elim ni piik onjung.

¹¹ Nga wumb gui kis Jiisas kanik kin, enim gopsing pii polk molk kin, ek dinga tangk yi ninjing, “Nim Gos nge kingam mołun!” pa ninjing.

¹² Pe Jiisas ek dinga nipi ngum, “Enim gui kis, na embe ele ek ni tor kindnerngii mon!” pa nim.

Jiisas Ek Se Andilmin Wumb Engki Nga Tał Topu Kind Mundum (Masyu 10:1-4, Luk 6:12-16)

¹³ Pe Jiisas komung endi ele tonu pum. Pupu kin, eim kin mułngii wu ombu to tonu kindmbii ni piipi kin wii tang, onjung.

¹⁴ Nga eim wu engki nga tał wumb nipi tonu kind mundpu wumb, ei eim kin mułngii nipi tonu kind mundum. Eim ekii

silmin wumb kindang, “Na ek ka ningii,” nipi kindang nge punjung.

¹⁵ Jiisas noman dinga ngamb kin, “Gui kis wumb kin mołmun ei tor kindngii!” pa nim.

¹⁶ Wu engki nga tał topu mundum wumb ei yi mił: Saimon, embe eipi endi ngum embe ei Piisa nim.

¹⁷ Pe nga Sependii nge kingam Jeims angim Jon wu tał embe eipi endi sipi ngum, embe ei Bonesis. Embe puł yi mił nim, “Kupu muł ek tangilim,” embe ei sipi ngum.

¹⁸ Pe nga Endru kin Pilip, Basolomu, Masyu, Tomas, Alpiyas nge kingam Jeims, Tariyas, Saimon Siilas.

¹⁹ Nga wu Juras Eskeriyas konu ele wu, ei eim Jiisas sipi opu orung wumb kin ngum.

Wumb Ek Nik, “Jiisas Nim Biyelsipul Kin Kongun Ende Erngil,” Pa Yi Ninjing. (Masyu 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10)

²⁰ Nga Jiisas ngii konu ele pupu kin, nga wumb pei ok kułou tunjung ku. Yi erangin kin, Jiisas kin eim ekii silmin wumb kuni nungii nge kunum endi sinerim.

²¹ Nga Jiisas nge tilap ende wumb ek ei piinjing. Piik, ok kin “Jiisas simin,” nik onjung. Wumb ei ek yi ninjing, “Eim wulu punum,” ninjing.

²² Wu num kombur lo ek piik nik tep elmin wumb ei Jerusalem konu ele molk mani onjung. Ok yi ninjing, “Gui kis Biyelsipul Jiisas eim kin tuk mulnjung. Ei eim gui kis owundu nge noman dinga ei gui kis pei wumb tuk mołmun ei, to tor kindim.”

²³ Jiisas eim wumb mandi, “Wei!” nim. Jiisas ek ekin kopur topu wumb ngopu yi nim, “Yi mił Seisen eim kapli Seisen to mani kindmba min?”

²⁴ Yi mił, king endi mołpu eim wumb tilap palsik tał erik, “Opu erei!” nimba. Kapli, tilap ei dinga simba min? Ei dinga sinermba mon!

²⁵ Pe ngii ende beltik en enim opu erngii. Erangin kin, ngii ele dinga engnermba mon.

²⁶ Pe Seisen eim wumb kin opu orung eim kin kapli Seisen eim dinga pupu mulermba mon. Eim poru nimba.

27 “Pe Jiisas ek ekin ei yi mił nim, “Wu endeim eim pupu, wu king owundu ngii endi epi simba mił pinałim mon. Simba, pim kin yi ermbe. Wu owundu ei kan ngo pendpi, epi ei kapli simba. Yi mił erpi nim kin, wu num ei epi ngii nirik mułum, epi sipi ngii er kis mondpu simba,” pa yi nim.

28 Jiisas yi nim, “Na ek keimi nind. Gos wumb pei kapli oł kis kil ngo si kindmbe. Si kindpi, wumb kin ek buł morung niłmin wumb ombu pei kapli kil ngopu si kindmbe,” pa yi nim.

29 “Ba wu endi Gos Gui Ka ek buł morung nipi, to mani kindmbe wu ei, Gos eim oł kis ei kil ngopu si kindnermbe mon mendpił. Pe yi ku sinim wumb endi ek yi ninermin ek ei, nga pepi tonu omba pałim wu ei, oł kis ei poru ninermba mon; kunum kunum pep mułmbe,” pa nim.

30 Nimbił erang wumb ek yi ninjing, “Jiisas gui kis nge dinga eim kin mołang pałim,” pa ninjing.

*Jiisas Mam Kin Angim Noł
(Masyu 12:46-50, Luk 8:19-21)*

31 Kunum ełe Jiisas mam kin angim noł ok, andaring enginjing. Angk kin ek ni kindik, “Jiisas anda omba,” pa ningii.

32 Wumb pei Jiisas mułum konu orung orung mulnjung wumb ei ek nik Jiisas ngunjung, “Nim manim, ainim, angnim noł ok kin andaring molk kin, nim wii tonmun.”

33 Pe Jiisas ek nipi orung kindim, “Nimbił oł enim? Wumb nii na angnan, manan noł mołmun, ei enim piinmin min?”

34 Jiisas orung orung kind kenim ni, wumb eim mułum konu orung orung pei mulnjung. Jiisas ek yi nim, “Ya kind kinei! Wumb ya mandi mołmun, wumb ei na manan, angnan noł mołmun,” pa yi nim.

35 “Wumb endi eim Gos nge noman ełe ekii sipi erim kin, wumb ei na manan, einan, engnan noł mił mułmbe.”

4

*Wu Kuni Emb Tetim
(Masyu 13:1-9, Luk 8:4-8)*

1 Nga Jiisas kongun nga erpi wumb kengip ek ngopu konu noł gop wer ełe nipi ngum. Nga Jiisas mułum konu wumb pei

ok kułou tunjung. Tangin kin, Jiisas noł kanu endi ełe tuk pum. Jiisas pupu noł kanu ełe mołang kin, noł kanu ei pupu tuk noł gop ełe pim. Wumb pei noł gop mułum konu wer ełe mandi mulnjung.

2 Pe Jiisas eim ek ekin pei to wumb ngopu ek yi nipi wumb ngum.

3 “Enim piyei! Wu endi kuni mong pei sipi aka pin kindim.

4 Kindim, kuni mong kopur ei ok andlam ełe mani pum. Pang kin, kuni ei kei ok nunjung.

5 Pe nga kuni mong kopur ku mułum konu ełe mani pum mei ełe, aninga pim konu ełe, kuni mong ei sikir tonu om.

6 Nga eni tonu wang kin, kuni mong ei kulii erpi kułum.

7 Nga kuni mong kopur ei ond guimbin mułum konu ełe pum. Pupu kin, tonu omba konu sinerim. Sinerang kin, ond guimbin to mani kindang, mong tunerim.

8 Pe nga kuni mong kopur mei ka sim konu ełe pum. Kuni mong ei tonu opu, kuni mong ka tum kuni mong ei, tonu opu, kuni mong 30 aninga kopur tum. Nga tum ei kuni mong kopur 60 pei mił tum. Nga tum, pii kełpi topu ond kirang engin tumba er mułum ei 100 pei tum.

9 Wumb endi kom sepi piim kin, am dinga piyangli!”

*Jiisas Ek Ekin Tolum Mił
(Masyu 13:10-17, Luk 8:9-10)*

10 Ekii se Jiisas eim mendpił mułum. Pe Jiisas ekii siłmin wu engki nga tał mulnjung wumb kin tep tok mołangin wumb ei, Jiisas kii sik ninjing, “Nim ek ekin ei er ton mił nenj?” a ninjing.

11 Jiisas ek yi mił ni wumb ngum, “Gos koi er nim ek ei nge, Gos wumb top erpi mołum ei, enim kin andan top konu enim pei ngond. Ba wumb anda mołmun wumb ei, na nge ek ekin ei minj piik mołmun.

12 Yi mił,
‘Ger piinjing, ba epi ei pii poł tunenjing mon. Nga ek ei piinjing, ba ek pułe ei pii poł tunenjing mon. Nga ek ei piinjing, ba ek pułe ei pii poł tunenjing mon ku. Mon pim kin, wumb ek ei pii poł tok kin, noman

ak tok enjing kin, Gos en enim oł kis ei kil ngopu si kindmba.’ ”

*Ek Ekin Kuni Mong Yi Mił Tum
(Masyu 13:18-23, Luk 8:11-15)*

¹³ Nga Jiisas ek nipi wumb ngum, “Enim ek ekin ei piinanmin min? Pe nga enim ek ekin eipi pei er piingii mił nenj?”

¹⁴ Wu endi kuni mong telim wu ei, Gos nge ek ka ei telim. Talpi, kuni mong ei Gos nge ek ka mił mołum.

¹⁵ Nga kuni mong kopur andlam ele pim mił ei, wumb Gos ek ka yi mił piinjing. Piik kin, wumb ek ei piinjing kunum ele mendpił, Seisen sikir opu, Gos ek ka ei to ak topu eipi kindim.

¹⁶ Nga kuni mong kopur pupu mei ku mołum konu pupu sikir tonu opu yi mił pimba,” pa nim. “Wumb yi mił enmin wumb ei, Gos ek ka sikir piik sik kin, ka ka piłmin.

¹⁷ Ba en enim dumbuł ei pinerang mulnjung kin, kunum aninga kopur mułangin kin, pe wumb kombur Gos ek ka to mani kindangin kin, oł embin tui tonu wang kin, wumb ei nge pii gii ei sikir to kis ermba.

¹⁸ Pe nga wumb kopur yi mił mułangin kin, kuni mong kombur ond guimbin mołum konu ele mani punjung ei tonu omba erim; ba ond guimbin ei to mani kindim.

¹⁹ Ba wumb pei ya mani mei ele epi ei noman to piinjing. Piik kin, ku ni epi ei noman kulk, nga ya mani mei ele epi ei pei bun bun kulk yi enjing epi ei Gos nge ek ka ei to mani kindpi pandi tum. Wumb ei kuni mong ka wii mił endi tunerim mon.

²⁰ Ba wumb kombur Gos ek ka piik sik kin kuni mong mił mei ka wii ele mani pum. En enim noman tuk ele kindnjing ek ka ei kindik ei, ambil gii ninjing. Pe kuni mong ei tonu opu kuni mong 30 mił aninga kopur tum. Nga tum kuni mong ei kopur pei 60 mił tum. Nga tum kuni mong ei pii kelpi topu ond kirang engin tumba er mołum ei 100 pei pei tum.”

*Ek Ekin Ele Dup Alam Kalk Peł Mandring Pendnatmin
(Luk 8:16-18)*

²¹ Nga Jiisas ek ekin endi nipi ngum, “Wu endi dup alam kalpi, sipi mani peł ele

min kuni ming endi mandring pendmba min? Mon; ba wu ei dup kalpi sipi tonu peł ele pindang, tilang erang wumb nirik ngii konu ele mułangin kin, kalpi kan kun erngii,” pa nim.

²² Epi pei koi er mołum epi ei, ekii se pei peni ele tor omba. Nga wumb pei sik ok ei er mołmun epi ei, ekii se peni ele tilang erang enim kenjngii.

²³ Pe wu endi kom pim kin, kapli wu ei eim kom se piyangli.

²⁴⁻²⁵ Jiisas ek nipi wumb ngum, “Enim ek piik ek ei pii kun erngii,” pa nim. “En enim ek ei piik pendik wumb eipi nik ngangin kin, Gos enim noman ele ek ka ngumba. Wumb kopur epi aninga se mułngii ei, Gos nga ngumba. Ei pułe yi mił palim. Wumb kopur Gos ek aninga ambil gii nik mulnjung kin, Gos wumb ei noman ele eim Gos ek pei ngumba. Pe wumb kombur ek aninga ei nik wumb eipi endi ngunarik mulnjung kin, Gos ek ei topu tor kindmba,” pa nim.

Kuni Ek Ekin Topu Nim

²⁶ Jiisas ek ekin endi nga nipi wumb ngum, “Gos eim wumb tep enim yi mił, wumb kopur enim kuni mong aka pin kindnjing. Kindangin kin, kuni mong tonu opu kuni mong tum.

²⁷ Kunum kunum emii peng, wu ei or palilim. Tinga, wu ei eim wii andpi mołum. En enim kuni mong talilmin ei, połpu tonu opu owundu ermba mił nenj? Wu ei eim ei pii poł tunalim mon.

²⁸ Nga mei eim erang kuni tonu opu, onguł tum. Topu, kuni mong topu onguł kumna tum. Topu, nga muł mondpu kin ekii se kuni mong tum.

²⁹ Ba ekii se kuni mong topu owundu erim. Erang, kuni simba kunum mandi erang kin, wumb sikir tui kapera sik kilip tołmun.”

*“Kuni Embe Endi Maser,” Pa Nilmin
(Masyu 13:31-32,34, Luk 13:18-19)*

³⁰ Jiisas ek nipi wumb ngum, “Na kapli Gos sinim tep enim ei nip ngamb, enim kapli piingii min? Pe nipe ek ekin endi enim piingii, ek ei nemb piingii min mon?”

³¹ Gos eim wumb tep ka erang wumb pei tonu olmun ei, yi mił kuni mong embe maser, niłmin. Kuni mong maser ei ya mei ełe kuni mong ei endi ende mił mon. Kuni mong ei kembis wii, wumb mani mei ełe taltmin.

³² Kuni mong ei talk poru nengin kin, pe kuni mong tonu opu, kuni kopur to mani kindilim. Kuni maser ond kirang owundu ngolum. Kapli, kei ombu emin ełe ok ond kirang ełe ngii takik jii niłim konu ełe mołumun.”

Jiisas Ek Nim, Ek Ekin Minj Nim

³³ Jiisas ek ekin pei nipi wumb ngum, ek ei ek ekin minj nipi wumb ngum; wumb noman piingii mił nipi ngum.

³⁴ Jiisas ek ekin minj topu nipi wumb ngum. Ek endi kun nipi tuk kindnerim mon; ek ekin minj nipi ngum. Jiisas nge ekii siłmin wumb mendpił muljung kunum ełe, ek ei pułe nipi eim ek ekii siłmin wumb nipi ngum.

Jiisas Ek Nipi, “Pop Owundu Tum Ei Poru Nengli,” Nim.

(Masyu 8:23-27, Luk 8:22-25)

³⁵ Kunum ełe pou neng, Jiisas ek nipi eim ekii siłmin wumb kin nipi ngum, “Sinim noł gop ełe orundung pamin!” nim.

³⁶ Pe wumb pei muljung konu ełe si kindik pendik, Jiisas noł kanu mułum konu ełe, Jiisas ekii siłmin wumb tonu puk punjung. Nga noł kanu kombur oui punjung ku.

³⁷ Nga konu pop owundu endi tum. Pe noł kanu ełe noł tuk pupu kin, noł piki tumba erim.

³⁸ Ba Jiisas noł kanu orung peng kiłandi erpi pim. Peng kin, eim ekii siłmin wumb Jiisas a nik wii tunjung, “Ek mon wu, sinim kułmun pałim ei, nim sin kin piin min mon?” pa ninjing.

³⁹ Pe Jiisas konj angpi, konu pop ek dinga wii nipi ngang, pop poru nim. Pe eim ek nipi noł ngum, “Noł nim mani pui!” pa yi nim. Neng kin, noł mani pang, pop poru nim. Pe noł tunarpi wii sim.

⁴⁰ Nga Jiisas ek nipi eim ekii siłmin wumb ngum, “Enim nimbił erang tungu

enmin? Enim nimbił erang enim nga pii gii ninenjing?”

⁴¹ Pe en enim ek nik piik enjing, “Wu ei noman dinga ei erpi sim mił nenj? Yi mił noł kin pop kin eim ek piikił pendkił mani pupu poru ninim,” pa ninjing.

5

Wu Endi Gui Kis Tuk Mołang, Jiisas Er Ka Erim

(Masyu 8:28-34, Luk 8:26-29)

¹ Jiisas ekii siłmin wumb kin noł gop orundung punjung. Puk kin, mei Gene-sares konu ełe wumb nge mei.

² Pe kanu ełe tor wangin kin, wu endi gui kis pim endi, sikir opu Jiisas kenim. Kanpi, wu ei kom ku tukpu wumb sałimn konu mołpu om.

³ Wu ei eim or guimeng ku tukpu ełe pałim. Wumb wu ei kin kan sen to pendngii ei, dinga kapli enermba mon.

⁴ Yi mił kunum kunum wumb kan sen simb angil oui to pendilmin ei, topu kilip tołum. Eim wu dinga wii mołpu kin, wu kombur wu ei kapli kan tunerngii mon.

⁵ Kunum emii peng, tinga, kunum kunum eim tonu komung nin ku guimeng ełe minj mołum. Eim kunum kunum wii dinga topu, eim ngenj ku ełe topu, yi minj ełim.

⁶ Nga wu ei Jiisas konu turii opu kenim. Kanpi kin, eim sikir opu, eim mong gops-ing pii pułum.

⁷ Eim wii dinga topu yi nim, “Jiisas, nim Gos kingam mendpił. Gos ei tonu mołpu wu dinga owii mołum ei, nim na kin nipe ol enjii?” pa nim. “Na ek keimi nip, Gos embe ełe nind ei, nim na kin ngenj kumbii nga ngunenjii!” pa nim.

⁸ Nimbił erang wu ei ek dinga nipi Jiisas ngum? Ngang kin, Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Nim gui kis, nim wu ei kin si kindkin pui!” pa nim.

⁹ Jiisas wu ei kii sim, “Nim embe nii?” a nim. “Na embe opu ond wumb; nimbił erang sin pei mołumun,” pa nim.

¹⁰ Wu ei ek dinga nipi Jiisas ngum, “Nim gui kis pei mei ełe mołum to tor kindnenjii mon!” pa nim.

11 Pe kung pei tonu komung ele kuni nok mulnjung.

12 Pe gui kis pei wii tok ek dinga nik Jiisas ngunjung, "Jiisas, nim ni kindan, sin pupun kung mołmun konu ele tuk bin," pa ninjing.

13 Pe Jiisas kapli neng kin, punjung. Gui kis pei ei wu ei kin si kindik punjung. Puk kin, kung mulnjung konu ele tuk punjung. Pe kung dinga wii sikirik puk, konu kis endi sim konu punjung. Kung pei 2,000 yi mił mulnjung puk, noł gop mani puk kolk poru ninjing.

14 Pe wumb kung tep enjing wumb, oł ei kanik kin en enim tungu puk, konu owundu sim konu puk, wumb kanik, ek ninjing. Nengin kin, wumb ei puk oł ei kenjingii.

15 Nga wumb ei Jiisas mułum konu ele ok, wu ei kenjing. Wu ei ok gui kis pei eim kin mulnjung; ba pe eim alap tałpi kin eim noman ka seng mułum. Nga wumb wu ei kanik kin tungu enjing.

16 Nga wumb kung tep enjing wumb epi ei kanik kin wumb eipi kin poł tok yi ninjing. "Ok, gui kis wu ei kin mułum; ba pe eim wumb kin mołpu pum. Nga gui kis ei pei kung kin tuk puk kin kolk poru ninjing."

17 Pe nga wumb Jiisas kin ek dinga nik, "Nim mei ele sikin, mei eipi endi punjii," pa ninjing.

18 Pe Jiisas kapli noł kanu ele tonu pum kunum ei, wu endi ok gui kis tuk mułum wu kii dinga sipi, "Na nim kin bii," nim.

19 Ba Jiisas wu ei kin mon nirim. Nipi kin, Jiisas ek nipi wu ei ngum, "Nim nge ngii konu wumb tilap ende mołmun konu ele pui! Nim pukun, Owundu oł erim ei, wumb kankin Owundu eim nim kin kaimb piipi ngum, ek ei wumb kin ninjii," pa nim.

20 Pe wu ei pupu kin Diikapolis konu ele pupu, Jiisas eim kin erim mił ei wumb konu orung orung wumb pei kanpi ek ni tor kindpi pum. Pang kin, wumb ek ei piik kin, wumb ei noman embin tok piinjing.

Pum.

(Masyu 9:18,19,23-26, Luk 8:40-42,49-56)

21 Pe nga Jiisas noł kanu ele pupu, nga noł orung pum. Pupu kin, Jiisas noł gop wer ele mułum kin, wumb pei eim mułum konu kułou tok onjung.

22 Pe wu owundu endi men ngii kongun tep elim wu endi, ei eim embe Jairas. Wu ei Jiisas mułum konu opu kin, Jiisas simb ele mong gopsing pii polpu ngum.

23 Pe eim kii dinga sipi yi nim, "Na ambilnan pe mandi kułmba enim. Nim okun, eim ngenj ambilnan, eim nga konj kindpi mułmba," pa nim.

24 Pe Jiisas wu ei kin pum. Pupu kin, wumb pei Jiisas pum konu ele ekii sik punjung ku. Yi mił peng kin, wumb Jiisas mułum konu piki topu pim.

25 Nga amb endi konu ele mołulum amb ei, eim miyem gu nilim. Nilim, amb ei eim miyem opu pupu mułang mułang kung ngii angil orung orung nga tał o pang mułum.

26 Nga amb ei ngenj kumbii pei ko wupu kin, ond mong ngołmun wumb pei amb ei kenjing. Kanik kin, eim ku pei ngang sik, ba eim ening poru ninerim mon. Nga eim ening kis nga piram pałim.

27 Nga amb ei Jiisas oł kanim kanim erim mił piipi kin, Jiisas mułum konu ele om. Wang kin, eim wumb pei Jiisas mułum konu ele kułou tunjung konu ele opu Jiisas nge konduk buł morung ele embilim.

28 Nimbił erang, amb ei eim yi ni piim, "Na Jiisas konduk ele embilamb kin, na ening poru nimba," ni piim.

29 Yi mił erang kin, eim miyem kołpu sikir poru nim. Nipi, eim ngenj tuk piim ni eim miyem ening poru nim kin, ka moł, ni piim.

30 Pe nga Jiisas yi piim ni, eim noman dinga kopur tor pum. Pupu kin, Jiisas eim kan orung kindpi wumb pei kanpi ek yi nim, "Wumb nii endi na konduk embilim?"

31 Jiisas ekii silmin wumb ek nik Jiisas eim ngunjung, "Nim kan! Wumb pei piki tonum. Nim nimbił erang wumb endi na konduk embilim nin?"

Men Tolmun Wu Owundu Endi Amblam Kulang Kin, Jiisas, "Engnjii," Neng, Angpi

³² Jiisas kanpi orung kind, wumb kanpi kin wumb nii endi enim ni piim.

³³ Ba amb ei eim piim ni, epi ei Jiisas kin enim ni piipi kin, tungu erim. Amb ei opu Jiisas mułum konu ełe ming gopsing pii pułum. Połpu kin, eim ek keimi pei nipi Jiisas ngum.

³⁴ Nga Jiisas eim ek nipi amb ei ngum, “Ambilan, nim pii gii je, nim er ka enim. Nim pukun, noman ka seng kin, mułjii. Nim ening ei poru neng, ka mołun,” pa yi nim.

³⁵ Pe Jiisas ek ei nipi mułang kin, wu owundu endi men ngii tep ełim wu, ei eim wumb kombur onjung. Ok kin, ek yi ninjing, “Nim ambıl ei koltum. Nimbıl erang nim ek mon wu noman embin nga ngon?” pa ninjing.

³⁶ Jiisas ek ei kom se piinarpi kin, ba Jiisas ek nipi men ngii tep ełim wu ei ngum, “Nim ek ei piikin, tungu enenjii mon; ba nim pii gii nikin mulnjii?” pa nim.

³⁷ Nga Jiisas eim wumb eim ba konu punerngii. Wu Piisa kin Jon, Jeims angim kin wu kei minj tep tok pungii.

³⁸ Nga wu kei puk, men ngii tep ełim wu ngii konu ełe punjung. Puk kin, Jiisas kenim ni, wumb ke dinga owundu ninjing.

³⁹ Pe Jiisas ngii nirikring pupu, eim ek nipi wumb ngum, “Nimbıl erang enim ke dinga wii nik mołmun? Ambıl ei mendpił kulerim mon ba eim or mił pałim,” pa nim.

⁴⁰ Nga wumb ei eim kin tokuł enjing. Pe Jiisas wumb pei topu tor kindim. Kindpi kin, arim mam kin, Jiisas ekii silmin wu tekliki kin, nirik puk, ambıl ei pim konu ełe punjung.

⁴¹ Pe Jiisas ambıl angıl ełe ambılpi yi nim, “Taliisa kum!” Ek ei pułe yi ninim, “Ambıl kembis, na ek nip ngond, nim ang!”

⁴² Neng kin, sikir ambıl kembis ei angpi tonu om. Eim kung ngii engli nga tał mendpił. Wumb oł ei kanik kin, puku sinjing.

⁴³ Jiisas ek dinga nipi wumb ngum, “Enim wumb oł end ei kanik kin ek ninerngii mon! Enim kuni endi sik, ambıl kembis ei ngei!” yi nipi wumb ngum.

6

Nasares Konu Ełe Wumb Jiisas Buł Ngunjung

(Masyu 13:53-58, Luk 4:16-30)

¹ Jiisas konu ei si kindpi, eim nge mei konu ełe pum. Jiisas ekii silmin wumb, Jiisas pum konu ełe ekii sik punjung.

² Nga kor kunum endi Jiisas pupu, men ngii ełe Gos ek nipi, wumb ngum. Ngopu, wumb pei Jiisas eim ek ei piik, puku sinjing. Sik kin, wumb ek yi ninjing, “Wu ei ek ei jili sim?” a ninjing. “Eim noman dinga ka ei jili mił sim? Pe eim jep oł ei erpi, owundu mił enim!” pa ninjing.

³ “Pe wu ei ngii takpi ełim wu min? Nga eim Maria kangıl, angim Jeims kin, Joses, Juras, Saimon, aim kin ya sinim kin mołmun min?” Yi nik kin, noman kis piinjing.

⁴ Pe Jiisas ek nipi, wumb ngum, “Ek keimi, ni tor kindilim wu nge embe konu pei punum. Ba eim konu mendpił, eim miyem ende wumb nge ngii konu ei embe pinalım mon!” pa nim.

⁵ Nga eim jep oł endi eim konu ełe ermba kapli enanim mon; ba eim wumb kombur ening tumb wumb ei ambılpi, er ka erim.

⁶ Nga eim noman embin sipi yi piim. Nimbıl erang wu amb eim kin pii gii ninanmin. Yi mił erang kin, pe eim pupu, mei konu orung orung andpi, eim Gos ek nipi, wu amb pei ngum.

Jiisas Nge Ekii Silmin Wumb Engki Nga Tał Kongun Mok Topu Kindang Punjung

(Masyu 10:5-15, Luk 9:1-6)

⁷ Pe Jiisas eim wu engki nga tał eim kin wii topu, “Wei!” nim. Eim wu tał tał ni kindang, punjung. Jiisas eim noman dinga ekii silmin wumb ngum. Ngang kin, wumb gui kis tuk seng kin, tor kindngii nipi, wumb ei noman dinga ngum.

⁸ Eim ek nipi ekii silmin wumb ngum, “Andłam pungii dolu epił endi singii. Epi eipi endi sinerngii! Enim andłam turii kepri embilerngii! Enim kuni bres endi sinerngii! Nga kon endi sinerngii; nga ku endi sinerngii mon ku.

⁹ Ba enim simb kum kindngii! Kindik kin, nga enim konduk torung tał kindnengii mon!”

¹⁰ Pe Jiisas ek nipi wumb ei ngum, “Enim puk konu endi tor puk kin, ngii endi nirik pungii. Puk kin, ngii ele minj pek wumb ek nik ngok, andik molk ekii se pungii.

¹¹ Pe enim konu endi pangin kin, wumb enim ek piinarik kin, nga enim sik nirik sinenjing kin kapli, en enim wumb ei si kindik pendik; konu eipi endi pungii. Puk kin, enim simb ele kulman mułmba ei si kindik pungii. Yi mił erangin kin, wumb en enim elmin oł kis ei kom se piingii,” pa yi nim.

¹² Yi mił erang, pe Jiisas nge ekii silmin wumb punjung. Puk kin, Gos ek ka ni tor kindnjing, “Enim wumb noman tuk ele ak tungii,” pa ninjing.

¹³ Pe puk kin, gui kis mułum wumb ei gui kis tor si kindik, nga wumb kombur ening pim wumb ei, kopung kindik er ka erik punjung.

Jon Wumb Noł Pendpi Ngołum Wu Eim Kulum
(Masyu 14:1-12, Luk 9:7-9)

¹⁴ Pe King Eros eim ek ombu eim piim. Nimbił erang Jiisas nge embe konu pei andpi, kapli erim. Wumb kopur yi ninjing, “Jon wumb noł pendilim wu kulum ni, nga angpi orung onum. Yi mił erang kin, pe Jiisas eim oł dinga yi mił enim,” pa ninjing.

¹⁵ Ba wumb kombur eipi yi ninjing, “Elainja ok ek keimi ni tor kindilim wu ei pe onum,” pa ninjing. Pe wumb kombur eipi yi ninjing, “Ei ek keimi ni tor kindilim wu ei mił, ek keimi ni tor kindilmin mił wumb ok mulnjung,” pa ninjing.

¹⁶ Ba King Eros eim pii poł tunarpi, yi ni piim, “Wu ei Jon wumb noł pendilim wu, ok na eim peng kołmung enj ni, nga tonu onum,” Eros yi ni piim.

¹⁷ Yi mił kumb ok, Eros wumb kombur kindang puk, Jon ambił gii nik, kan sen tok kan ngii ele kindnjing. Nimbił erang, Eros amb Erosiyas eim angim Pilip nge ambim ei sim.

¹⁸ Yi mił kin, Jon ek nipi Eros ngum, “Nim wu angnim ambim sin, ei kapli enanim,” pa yi nipi ngum.

¹⁹ Nga amb Erosiyas eim, “Jon to kundmbii,” nipi piim, ba ei kapli enerim. Nimbił erang, Eros eim Jon kin mund mong tang kin, sipi kan ngii kindim.

²⁰ Yi mił Eros eim yi ni piim, “Jon eim wu ka wii nin oł kun ka elim wu mołpu kin, eim sipi kan ngii ele tuk kindim. Eim Jon ek piipi mułum, ei eim noman embin tum; ba eim Jon ek nim ei piipi ka piim.

²¹ Ba ekii se Erosiyas, Jon to kundmba nge andlam yi mił kan sim. Eros ei kuni owundu endi erim. Eim mam mengim kunum ei eim kuni erpi, wumb wu num eim kin, tep elmin paki tunjung wumb kin, opu enjing wu num kin, Galilii wu num kopur eim kin mulnjung wumb ei kin kuni owundu endi erim.

²² Yi mił Erosiyas ambiłam opu, non erang kin, pe Eros kin wumb eim kin kuni nunjung wumb eim kin noman ngunjung. Pe King Eros ek nipi ambił ei ngum, “Nim epi nipe sinjii? Ei nim na kin ek nen kin, piip na nim ngumbii,” pa nim.

²³ Pe Eros ek keimi mendpił nim, “Nim epi endi simbii nin kin, kapli na nim ngumbii. Na epi konu orung orung pei sałim ei, aninga orung na ngunjii nin kin, na kapli nim ngumbii,” pa yi nim.

²⁴ Pe ambił ei eim anda pupu eim mam kii sim, “Na kii sip, epi nipe endi simbii?” a nim. Eim mam ek nipi ngum, “Nim pukun yi ninjii, ‘Na Jon wumb noł pendpi ngołum wu ni peng simbii,’ ” pa ninjii.

²⁵ Pe ambił sikir pupu Eros wu num mułum konu om. Pe ek dinga nipi Eros ni ngum, “Pe minj na piind, nim wu Jon wumb noł pendpi ngołum wu ei nge, peng siki ming endi ele tuk kindkin na ngunjii!” pa nim.

²⁶ Ambiił ei yi neng kin, wu num Eros noman embin tum. Ba eim yi piim ni, “Ok na ek dinga wii nipi tonu kindinj.” Pe eim noman yi piim, “Wumb eim kin kuni nok mulnjung wumb, eim ambił ei ek nim ei, to kindmba pinerim mon,” ni piim.

²⁷ Pe sikir wu num Eros opu elim wu endi kindang pupu, Jon topu, peng simba nge pum. Opu elim wu ei pupu, Jon kan ngii mułum topu, peng kołmung tum.

²⁸ Nga wu ei Jon nge peng sipi, ming endi

kind sipipi kin, ambil ei ngum. Ngopu, ambil ei sipi kin mam ngum.

²⁹ Pe kunum ele, Jon nge ekii silmin wumb ek ei piik, Jon ngenj ei sik kin, tukpu tunjung.

Jiisas Wumb 5000 Pei Mendpit Muljung Ei Kuni Ngum

(Masyu 14:13-21, Luk 9:10-17, Jon 6:1-14)

³⁰ Jiisas nge ek se andilmin wumb orung ok, Jiisas kin kulou tunjung. Ok kin, ek pot tok, en enim enjing mił nik Jiisas ngunjung. Ngok kin, ek wumb kanik ninjing mił ok, Jiisas kanik ninjing ku.

³¹ Yi mił, wumb pei ok kin punjung kin, Jiisas kin ek se andilmin wumb kin kuni nungii kunum endi sinerim. Pe Jiisas ek nipi eim ek se andilmin wumb ngum, "Sikir, sinim wumb mulenjing konu endi pamin! Wei! Sinim pupun kor aninga mulmun," pa nim.

³² Pe nga noł kanu endi sik puk, wumb mulenjing konu ele en enim minj puk muljung.

³³ Pe wumb pei kenjing ni Jiisas ek se andilmin wumb kin, noł kanu ele punjung. Puk kin, wumb konu owundu nge wumb orung orung onjung. Wumb kanik, noł orundung sikir puk, orung tor puk mulangin kin, Jiisas ek se andilmin wumb kin noł kanu ele tor onjung.

³⁴ Pe Jiisas orung tor pupu kenim ni, wumb pei onjung wumb ei Jiisas kaimb piim. Wumb ei kung siipsiip mił, wumb tep elim wumb endi mulerim. Nga Jiisas eim kengpi ek pei pulngun mondpu, nipi wumb ngum.

³⁵ Nga eni mani ba erang kin, Jiisas nge ek se andilmin wumb ok, Jiisas kanik, ek yi ninjing, "Konu orung wumb mulenjing konu mołpun kin, eni mani ba enim.

³⁶ Nim wumb kindan pangin kin, puk konu eipi eipi puk, en enim kuni top tungii," pa ninjing.

³⁷ Ba Jiisas ek nipi eim nge ek se andilmin wumb ngum, "En enim kuni wumb ei ngangin, nungii." Pe en enim yi ninjing, "Sinim ku pei 200 mił sipin, bres top ermin, ei kapli ermba min?" pa ninjing.

³⁸ Nga Jiisas ek nipi ek se andilmin wumb ngum, "Enim bres nimberii salim? Enim puk kinei!" Kanik poru nik, ek yi ninjing, "Sin bres angil orung kin, omu tał salim," pa ninjing.

³⁹ Jiisas ek dinga nipi ngum, "Wumb pei mani mulei!" pa yi nim. "Tilap mok tok mulei!" Jiisas yi neng muljung.

⁴⁰ Pe wumb muljung wumb tilap kopur 100 muljung; nga wumb tilap kopur 50 muljung.

⁴¹ Pe Jiisas bres angil orung kin omu tał sim. Pe Jiisas kanpi, tonu epin kanpi prei erpi, Gos ngum. Pe Jiisas bres engin topu, eim nge ek se andilmin wumb ngum. Ngang kin, eim ek se andilmin wumb sik, mok tok, wumb muljung wumb ei ngunjung. Pe Jiisas omu tał, yi ku engin topu, wumb ngum ku.

⁴² Wumb pei kuni ei nanging kin kapli erim.

⁴³ Pe Jiisas nge ek se andilmin wumb bres kin omu orung kin pei sim. Orung sim kuni ei sik gerenj kon engki nga tał tok piki tunjung.

⁴⁴ Nga wumb kuni bres ei nunjung wu ei, 5000 pei pei tuk muljung.

Jiisas Eim Noł Peł Ele Pum

(Masyu 14:22-23, Jon 6:15-21)

⁴⁵ Jiisas eim ekii silmin wumb kin, ek nipi tu wum. Tu wupu kin, "Noł kanu ele tonu pei!" nim. Noł kanu sik, kumb se puk noł orung pungii," pa nim. Konu endi Beseira, wumb ok kindang punjung.

⁴⁶ Jiisas wumb pei neng, punjung. Puk kin, eim komung endi ele tonu pupu, prei ermbii ni piipi, pum.

⁴⁷ Nga pou neng, noł kanu tuk noł ele pupu pim. Pe Jiisas ei mendpit minj noł orundung mei ele mulum.

⁴⁸ Pe Jiisas kenim ni konu pop topu, noł kanu andlam punerim. Pe mandi tengmba erang kin, Jiisas ei eim noł peł ele tonu angpi om. Opu, eim nge ekii silmin wumb ei si kindip op bii ni erim.

⁴⁹ Ba Jiisas ekii silmin wumb eim kenjing ni, Jiisas eim tonu noł peł ele om. Eim ekii silmin wumb yi piinjing, "Ei gui endi mołum," ni piinjing. Pe enim dinga wii tunjung.

⁵⁰ Yi mił, eim nge ek ekii silmin wumb pei kanik, tungu enjing. Ba sikir Jiisas ek nipi eim ek ekii silmin wumb ngum, “Enim noman tuk ełe dinga kindei! Na mendpił ond. Enim tungu enerngii mon!” pa nim.

⁵¹ Pe Jiisas opu, noł kanu ełe tuk tonu pum. Pupu, eim ek ekii silmin wumb ei kin mułang kin, konu pop ni tunerim. Nga eim ek ekii silmin wumb mund mong tok kin, kom sek piinjing. Nimbil erang Jiisas ekii silmin wumb eim nge noman dinga ei piinenjing.

⁵² Nga Jiisas bres sipi, wumb pei nga nunjung ei, en enim pii poł tunenjing mon! Ba en enim noman tuk ełe dinga puk kin, pii gii mendpił ninenjing mon.

*Jiisas Wumb Pei Ening Pim Wumb Generes Konu Ełe Er Ka Erim
(Masyu 14:34-36)*

⁵³ Wumb noł gop tumb tok orung Generes konu ełe onjung. Ok kin, noł kanu ei noł wer ełe kan tunjung.

⁵⁴ Wumb noł kanu si kindik kin, tor punjung. Puk kin, sikir wumb Jiisas kanik kin, ei Jiisas ni piinjing.

⁵⁵ Pe wumb sikir puk konu orung orung mandi sim konu ełe punjung. Puk kin, Jiisas mułum konu ełe ening pim wumb Jiisas mułum konu ełe tu wunjung.

⁵⁶ Nga konu pei nin, konu owundu nin, konu eipi eipi nin, pei Jiisas andpi kin kapli wumb ening pim wumb kułou tok mulnjung. Molk kin, wumb ek dinga nik, wumb ening pim wumb Jiisas nge konduk ambulangan kin eim er ka ermbe. Wumb pei Jiisas nge konduk embilnjing wumb, ei pei ka molk poru ninjing.

7

*Kupenjing Noł Nge Kengip Ek
(Masyu 15:1-9)*

¹ Pe lo ek piik ekii silmin wumb kopur, kin men lo ek piik połmun wumb Jerusalem si kindik, Jiisas kin kułou tunjung.

² Wumb ei kenjing ni Jiisas nge ek ekii silmin wumb kombur kuni nanging kin, angil ok noł kindnarik, angil ka sinerim kuni nołmum. En enim nimbil erang sinim

men tok oł enmin oł ei enanmin? Ei enim noman tuk ka sinałim ni piinjing.

³ Yi mił lo ek piik ekii silmin wumb kin Jura wumb pei kin, en enim ok wumb ełmin mił men tok oł ei yi enjing. Angil noł kindnałmin kin kapli kuni nunałmin.

⁴ Nga kuni top ngii ełe pułmun ei, orung ok angil noł kindnałmin, ei kuni nunałmin. Pe en enim men tok oł kanim kanim nga ełmin. Ok wumb oł ei nik ekii silmin ku. Enim ming kin, kuni ming kin noł ming ełe nin peł ełe ei noł kind kindilmin ku.

⁵ Pe men lo ek piik ekii silmin wumb kin, men lo ek piik połmun wumb ok, Jiisas kii sinjing. “Nimbil erang nim nge ekii silmin wumb men tok oł ełmin wumb oł ei mił enanmin? En enim angil penj mułang kin kuni nonmun.”

⁶ Pe Jiisas ek nipi wumb ngum, “Ek keimi ni tor kindilim wu Aisaiya ek keimi nipi enim kin ngum. Enim oł endi piilmin ba oł eipi ełmin wumb kin Gos ek yi mił Aisaiya mon enim kin pułum:

‘Wumb ei na embe ninim ei gupu ełe embe ambil tonu kindilmin. Ba en enim noman tuk ełe kin na kin konu turii mił mołmun.

⁷ Wumb ei men tok, na Gos kin ełmin ba ei wii mił ełmin. Nga en enim nge men tołmun kengip ek ei, wumb nge men tok kengip ek Gos nge ek keimi mon.’

⁸ “Wumb en enim Gos kengip ek dinga ei si kindik kin, en enim wu ełmin oł minj ambil gii ninmin,” pa nim.

⁹ Pe Jiisas ek nipi wumb ngum, “En enim Gos nge kengip lo ek ei ambil gii ninarik si kindilmin; ba en enim noman ełe nge ekii silmin,” pa nim.

¹⁰ “Yi mił, wu Moses lo ek yi ninim, ‘Nim arnim manim ek ningil ei piikin, nga ekii sinjii. Nga wu endi eim arim mam kin ek kis nimba, wu ei kułmba,’ pa nirim.

¹¹ Ba enim yi nilmin, ‘Wu endi eim ku ngumba wu, ei eim arim mam paki tumba; ba wu eim ek dinga nipi ngum ku ei, na Gos ngumbii, nip sinj,’ pa nilim.

¹² Nga eim nge arim mam tel kin kapli nga paki tumbii ni kapli enermba mon.

¹³ Yi mił enim ok wumb ełmin oł, ei enim enmin. Pe enim Gos ek ei ek wii mił si kindinmin ba, en enim oł kanim kanim pei

yi mił enmin. Nga en enim nge kengip ek ei wumb eipi kin ngołmun ku.”

*Epi Ei Erpi Wumb Er Penj Mondum
(Masyu 15:10-20)*

¹⁴ Nga Jiisas eim wumb wii topu kin, eim wumb ei kin ek nipi ngum, “Enim na ek ei kom sek piik erik mułngii!

¹⁵ Epi wu ngenj torung mołum epi ei, nga wu noman tuk pupu wu, ei to peni ermba ei kapli enanim mon. Ba wu noman tuk ełe kis mołum epi ei, tor opu wu ei minj kapli er penj mundmba.

¹⁶ Wumb endi kom sepi piim kin, am dinga piyangli.”

¹⁷ Jiisas wumb ei si kindpi kin, ngii konu ełe pum. Pe ekii silmin wumb Jiisas ek ekin ei pułe piimin ninjing.

¹⁸ Jiisas ek nipi orung kindim, “Enim ek ei nimbił erang pii poł tunanmin? Enim yi ku piinenjing min? Na ek ei enim piyei! Epi ngenj torung ełe sałim, epi ei nga wu ngenj ełe tuk pupu nim kin, wu ei noman tuk ełe penj mulermba mon!

¹⁹ Nimbił erang epi ei wu noman tuk ełe tuk punermba mon! Ba kuni ei kirim ełe tuk pupu, nga ekii se tor onum.” (Kunum ełe, Jiisas kuni pei ka pei konj mołum.) “Kuni ombu wumb nungii ei, wumb noman tuk ełe er penj mundnermba mon!”

²⁰ Pe eim ek yi nim, “Epi endi wu noman tuk ełe mołpu tor onum, ei minj erpi wumb noman tuk ełe er penj mondnum.

²¹ Yi mił, epi wumb noman tuk ełe mołum, epi ei tor opu, yi mił enim.

²² Noman kis piik ni; oł kis erik; wu amb eipi oł kis erik; wumb eipi nge epi waning sik, wumb to konduk; wu amb eipi nge ngunduk; wumb nge epi kan bun bun kulk; oł kis kanim kanim erik; ek kend tok erik; wu amb oł kis ni piik noman ełe yi erik; wumb kin noman kis piik ngok erik; wumb kin ek kis ni ngok en enim nge embe ambił tonu kindik kin, nilkeng sik erik; en enim noman kun pinerang kin, Gos kin piinenjing mon.

²³ Epi ombu wumb noman tuk ełe pepi kin, nga tor wang kin, epi ei wumb pei oł penj tui ei enim.”

*Piniisiya Amb Jiisas Kin Pii Gii Nim
(Masyu 15:21-28)*

²⁴ Jiisas konu ełe si kindpi, pupu Taiya konu owundu ełe orung pum. Pupu kin, ngii endi nirik pum. Ei eim wumb kin koi ermbii ni piim; ba eim kapli enerim mon.

²⁵ Ba amb endi ek yi piipi, Jiisas mołum ni piipi, amb ei eim ambiłam gui kis tuk mułum amb ni sikir opu, Jiisas mułum konu ełe ming gopsing pii pułum.

²⁶ Pe amb ei wumb tiłap eipi kin eim Piniisiya konu ełe wumb kin Siriya konu ełe mułum. Mułum kin, amb ei Jiisas kin dinga kii sim, “Na ambilan gui kis mołum ei, nim kil ngo tor kindii!” pa yi nim.

²⁷ Nga Jiisas ek nipi yi nim, “Kumb se, sinim kangil kuni ok ngumun. Nim kangil nge kuni ei sikin owu kin ołup to ngonmun, ei mił enenjii mon.”

²⁸ Ba amb ei ek nipi orung kindim, “Wu Owundu, nim ek ei keimi nin; ba owu peł mandi minj mołpu kin, kangil kuni orung mani pułum ei, owu nołum.”

²⁹ Pe Jiisas ek ni orung kindim, “Yi mił nim ek yi mił nin, ei kapli, nim nga si kind orung ngii konu punjii! Gui kis ei nim ambiłanim si kindpi pum,” pa yi nim.

³⁰ Amb ni eim ngii konu ełe orung pum. Pupu kenim ni, ambiłam ei eim peł ełe pim. Peng kin, gui kis ei ambił ei si kindpi pum poru nim.

*Wu Endi Kom Ngum Wu Endi Jiisas Er
Ka Erim*

³¹ Pa Jiisas nga Taiya konu owundu ełe si kindpi, pupu, konu Sairon konu owundu ełe orung pum. Am pupu Diikapolis konu ełe pum. Pupu, noł gop Galilii mułum konu ełe mani pum.

³² Pe wumb wu endi Jiisas mułum konu ełe tu wunjung. Tu wuk kin, wu ei ek tingnarpi kin, kom ngopu, wu ei sik tu wunjung. Wumb Jiisas kin kii dinga sik yi ninjing. “Nim wu ei ambiłan kin, kapli eim ek tengmba,” pa ninjing.

³³ Jiisas wu ei kin, eł elip mendpił wumb mond si kindkił, eł elip mulnjunguł. Jiisas eim angil mong sipi, wu ei nge kom ełe embiłim. Nga eim angil mong ełe jipambił topu, wu gupu anmbił ełe kindim.

³⁴ Jiisas kan tonu epin kind kanpi, eim gek dinga nim. Pe ei eim noman tuk e le embin to piim. Piipi kin, ek yi nim, "Epipasa," ek pul yi mił palim. "Nim kom nin gupu nin ei pirek nenghi!" nim.

³⁵ Pe wu ei kom pirek neng piim. Nga eim anmbil ak tang kin ek tengim. Tangpi kin, wu ni ek ka nipi mułum.

³⁶ Jiisas ek dinga nipi wumb ngum, "Oł ei yi enim pa ni wumb ni tor kindik, ba eim ek dinga nga ninim, ninerngii mon! Enim ek nik wumb ngonerei mon!" nim. Ba wumb ei ek dinga nga nik tor kindnjing.

³⁷ Nga wumb mund mong tum, ek ei yi ninjing, "Epi kanim kanim eim erpi epi ka wii erim. Neng kin, wumb kom ngum wumb ei ek piinjing. Nga wumb anmbil ak topu pim wumb, ei ek tengnjing," pa ninjing.

8

Jiisas Wumb 4,000 Wumb Pei Kuni Ngum

(Masyu 15:32-39)

¹ Kunum e le mandi erang kin, wumb pei Jiisas kin kułou nga tunjung. Tok kin, wumb ei kuni sinerim, wii mulnjung. Jiisas eim ekii silmin wumb, "Wei!" a nim. Neng, wangin kin, Jiisas enim kin ek nipi ngum.

² "Na wumb ei kin kaimb sind. Nimbił erang wumb ei kunum tekliki na kin mulnjung. Molk kin, akip wumb ei kuni sinalim.

³ Pe wumb ei kuni tum kin, na kindamb pungi; ba puk andlam e le ningil sendang kin, bok tungii mił palim. Wumb kopur konu turii e le onjung ku."

⁴ Pe Jiisas ekii silmin wumb eim kin ek nik orung, kindnjing. "Wumb molakmin konu e le sinim kuni ei jili sipin wumb ei kuni ngumun?" a ninjing.

⁵ Jiisas eim ekii silmin wumb ei kin kii sim, "Enim bres nimberii salim?" Nga ekii silmin wumb yi ninjing, "Bres angil orung nga tał salim," pa ninjing.

⁶ Pe Jiisas ek dinga nipi, wumb pei ngum, "Enim mani mei e le mułei!" nim. Neng, molangin kin, Jiisas bres angil orung nga tał ei sipi, Gos kin prei erpi ngum.

Pe eim bres ei sipi, eim ekii silmin wumb ei kin ngum. Ngang kin, eim ekii silmin wumb kuni sik, wumb pei molangin kin, wumb kuni mok tok ngunjung.

⁷ Jiisas ekii silmin wumb omu kembis kembis endeim endeim ni ku se mulnjung. Jiisas omu ei sipi, Gos kin prei erpi, ngopu, eim ekii silmin wumb omu sik, wumb mulnjung ei mok tok ngunjung ku.

⁸ Nga wumb ei kuni nunjung, ei kapli erim. Erang kin, kuni ei mend orung pei mułum, kuni ei sik gerenj kon angil orung nga tał tu wunjung.

⁹ Wumb mulnjung wumb ei 4,000 pei pei mulnjung. Pe wumb ei Jiisas, "Pei!" nim.

¹⁰ Sikir, eim noł kanu e le kin, eim ekii silmin wumb kin, noł kanu e le sik puk, Dalmanusa konu owundu e le orung punjung.

Lo Ek Ekii Silmin Wu Kopur Jiisas Eim Jep Oł Ei Erang Kin Kenmin Ni Piik, Kii Sinjing.

(Masyu 16:1-4)

¹¹ Lo ek ekii silmin wumb kombur ok, Jiisas kin ek e le opu mił enjing. Wumb ei ok, Jiisas oł ermba mił kenmin ni piik enjing. Wumb ei ok, Jiisas kin kii sinjing, "Jep oł ei epin konu nge sin andan tan, sin kenmin," pa ninjing. Wumb ei Jiisas ermba oł ei kenmin ni piik, kii sinjing.

¹² Jiisas eim noman tuk gui e le dinga gek nim. Nipi kin, eim ek yi nim, "Nimbił erang enim tilap wumb ei akip jep oł ei eramb, kenmin ninmin? Na ek keimi nind, na enim wumb tilap ei kin jep oł endi kapli enermbii mon!" pa yi nim.

¹³ Nga eim wumb si kindpi, nga noł kanu e le tonu pupu, noł gop e le orundung pum.

Yiis Ni Epi Ende Ek Ekin Ei Kengip Nge Lo Ek Ekii Silmin Wumb Kin King Eros Mułum.

(Masyu 16:5-12)

¹⁴ Jiisas nge ekii silmin wumb orung tok, bres ni epi endi sik tu wunarik wii onjung. Ok kin, bres endeim mendpił mer kanu e le tuk sim.

¹⁵ Nga Jiisas eim enim kin ek dinga nipi ngum, "Enim piik kun erik kan poł tok mułngii. Lo ek ekii silmin wumb nge bres yiis kin, Eros nge bres yiis kin, epi bres tonu opu owundu ołum epi ei erim pii kun

erngii. Ek puŕe yi miŕ, wumb oŕ kis aninga eŕmin ba ekii se oŕ kis ei tonu opu owundu eŕim.

¹⁶ Pe Jiisas ekii siŕmin wumb en enim kin ek nik piinjing, “Sinim bres endi sinaŕim,” pa ninjing.

¹⁷ Pe Jiisas ei piipi, ek yi nipi, eim ekii siŕmin wumb ngum, “Nimbiŕ erang en enim ek nik piik piik enmin ei, ‘Sinim bres sinaŕim,’ ninmin? Pe en enim noman pinaŕim, miŕ piik enanmin min? Nimbiŕ erang enim noman tuk eŕe dinga paŕim?”

¹⁸⁻¹⁹ Enim ningiŕ eŕe paŕim ei epi kinenjing min? Enim konu paŕim ei enim ek piinanmin min? Enim ek ei wakin tok si kindnjing min kunum endi na bres angii orung sip, wumb 5,000 mulnjung ei na kuni ngamb nunjung? Enim kuni ngunjung kuni ei, gerenj kon nimberii orung tu wunjung?” “Engki endeim nga taŕ, ” pa yi ninjing.

²⁰ Nga kunum endi na wumb 4,000 wumb pei kuni ngunj ei enim kuni mend orung enim gerenj kon nimberii tu wunjung?” Eim ekii siŕmin wumb yi ninjing, “Gerenj kon angii orung nga taŕ tu wunjpun,” pa yi ninjing.

²¹ Jiisas ek nipi ekii siŕmin wumb ngum, “Enim oŕ ei pii poŕ nga tunanmin min?”

Beseira Konu Eŕe Wu Ningiŕ Tumbun Muŕum Wu Ei, Jiisas Er Ka Erim.

²² Nga Jiisas kin eim ekii siŕmin wumb Beseira konu eŕe tor punjung. Pe wumb kombur wu ningiŕ tumbun wu endi, Jiisas muŕum konu eŕe tu wunjung. Wumb ei ek dinga nik, Jiisas wu ei angii embiŕang ka ermba ninjing.

²³ Jiisas wu ningiŕ tumbun muŕum wu ni angii embiŕim. Jiisas wu ei sipi, konu owundu eŕe tor sipim. Sipang kin, eim jipambiŕ topu, ningiŕ eŕe kindpi, eim angii tonu ambiiŕim, pe wu ei kii sim, “Nim epi endi kan min?”

²⁴ Pe wu ei tonu kindpi kenim. Kanpi kin, ba “Wumb ei ond miŕ angk moŕmun,” pa nim.

²⁵ Jiisas nga wu ei ningiŕ eŕe embiŕim. Pe wu ei dinga kenim ni, wu ningiŕ ei ka muŕum. Muŕang kin, epi pei kanpi poru nim.

²⁶ Jiisas wu ei kindang kin, eim nge ngii konu eŕe ba nge pum. Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Ninim wumb nge konu eŕe punenjii,” pa nim.

Piisa Jiisas Nge Embe Nipi Peni Eŕe Kindim

(Masyu 16:13-20, Luk 9:18-21)

²⁷ Jiisas ekii siŕmin wumb kin tor pupu, Sesariya Pilipai konu eŕe tuk pei punjung. Andŕam eŕe puk, Jiisas eim ekii siŕmin wumb ek dinga nipi kii sim, “Wumb pei na embe nii niŕmin?”

²⁸ Pe eim ekii siŕmin wumb yi ninjing, “Wumb kopur nim Jon wumb noŕ pendiiŕim wu, pa niŕmin. Nga wumb kopur nim Elaineja, ok ek keimi ni tor kindiiŕim wu,” pa ninjing. “Nga wumb kopur nim ek ni tor kindiiŕim wu eipi endi moŕun,” pa ninmin ku.

²⁹ Jiisas ekii siŕmin wumb ei kin kii sim, “Pe enim na nii pa niŕmin?” Piisa ek nipi orung kindim, “Nim Kraiŕ, Gos mei konu eŕe mani kindang orun wu,” pa nim.

³⁰ Pe Jiisas ek dinga nipi yi miŕ nim, “Enim wumb eipi kin, na embe ni to kindnerngii, mon!”

Jiisas Ek Nipi, “Na Kolup, Nga Engmbii.”

(Masyu 16:21-28, Luk 9:22-27)

³¹ Pe Jiisas nga kengip ek mon kindpi nipi, eim ekii siŕmin wumb kin ngum. “Na wu kingam mani mei eŕe op, epi embin se andip, ngenj kumbii simbii. Nga kuŕmaŕ kaliŕmin wumb owundu kin, men tok eŕmin wu num tok, lo ek piik poŕmun wumb kin, wu kingam ei buŕ ngok, tok kundngii,” pa nim. “Kunum tekliki o pang kin, nga na angip konj tonu ombii,” pa nim.

³² Nga Jiisas ek puŕ nipi kun erpi wumb ngum. Pe Piisas Jiisas sipi tor pupu ek ngum, “Jiisas nim ek ei nin, ei kapli enanim,” Piisa yi nim.

³³ Ba Jiisas ak topu eim ekii siŕmin wumb kenim. Kanpi kin, wu Piisa ek ngum, “Nim Seisen Piisa kin moŕun, ei si kind pui!” a nim. “Nim Gos noman ei nim pii poŕ tunan mon! Nim wumb noman ei mendpiŕ piikin moŕun,” Jiisas yi nim.

³⁴ Nga Jiisas wumb pei eim kin ekii siŕmin wumb kin wii tang, eim muŕum konu eŕe onjung. Eim ek nipi wumb

ngum, “Wumb endi na kin ombii ni pimba wumb, ei eim nge embe ei ambił mani kindmba. Wu ei eim na ond peri ambił si mengpi, na ond konu ełe omba,” pa nim.

³⁵ “Yi mił, wu endi yi mił enarpi, noman konj ambił gii nipi mułmba, wu ei eim noman konj ei sinermba mon. Ba wu endi na kin piipi kin, na kin men topu ermba wu, ei eim nge noman konj si kindim kin, eim nga noman konj sipi kunum kunum ka mułmba.

³⁶ Yi mił, wu endi eim mei ełe, epi pei noman to piipi mułmba wu, ei eim noman konj ei sinenmba mon!” pa nim. Jiisas yi nim, “Mei ełe epi ei eim noman konj er simba mił nenj? Ei mon!

³⁷ Yi mił, wu ei epi nipe ngopu, eim noman konj sipi orung simba?

³⁸ Yi mił, pe kunum ełe wumb oł kis kanim kanim er mołmun wu endi, na ek ei piipi nipi wumb ngumba wu ei, singambił erang mułum kin, ekii se wu kingam omba wu, ei eim kin singambił piipi ngumba ku. Na Jiisas kin Gos nge tiłang ka wii ei kin nga Gos eim nge enjel ka wii pei omun kunum ei eni mił topu tiłang ka wii ermba,” pa nim.

9

¹ Pe Jiisas ek nga nipi wumb ngum, “Na enim kin ek keimi nip ngond. Wumb kopur ya ełe angilmin wumb ei, nga kulerngii mon! Ba wumb ei Gos wumb tep enim noman dinga ka wii ei tonu onum ni keningii.”

Jiisas Nge Ngenj Ełe Epi Eipi Mił Tonu Om

(Masyu 17:1-13, Luk 9:28-36)

² Nga kunum endi angil orung nga endeim o pang, Jiisas Piisa kin Jon kin Jeims wu kopur sipi komung owundu ełe eim ei si tonu sipim. En enim minj molk kin, Jiisas nge ngenj ei nga endi eipi mił tonu om.

³ Wu kei ningil ełe kenjing ni, Jiisas wu endi eipi mił mułum. Nga eim nge alap ni epi ei tiłang erang kin, ei kuru ka wii sim. Sipi kin, mei wumb endi alap ni epi kapli tiłang yi mił enermba mon!

⁴ Pe wu tał Elainja kin Moses teł tor wangil kin, Jiisas kin ek tengnjing.

⁵ Piisa eim Jiisas kanpi kin, ek yi nim, “Ek emb tołum wu! Sin ya ełe mołmun ei ka wii. Sin ngii tekliki tekmin. Tekmin ei, ngii endi nim nge, nga ngii endi Elainja nge, nga ngii endi Moses nge; sin ngii pei tekmin,” pa nim.

⁶ Yi mił erang kin, wu kei mund mong enjing. Pe Piisa eim nipe ek endi nimba ei piinerim.

⁷ Pe kupu endi opu wu kei pandi tum. Gos ek tuk kupu muł ełe tor om, “Ei nam nge kingam; na eim kan ka wii piind. Enim eim ek piyei!” pa yi nim.

⁸ Pe sikir kan orung orung kind kenjing ni, wu endi eipi kinenjing mon. Ba Jiisas endeim mendpil minj mułum.

⁹ Nga komung ei si kindik kin, mani wangin kin, Jiisas ek dinga nipi wu kei ngum, “Epi ei enim kenjing oł ei, enim wumb endi kanik kin ei ninerngii mon! Pu molk kin, ekii se wu kingam mani mei ełe opu, kołpu kin nga angpi, nga tonu orung ba.

¹⁰ Yi mił, nga wu kei ek ei ambił gii nik mulnjung. Molk kin, en enim ek nik piik piik enjing, ek ei, “ ‘Kołpu, nga angpi tonu ba,’ pa ninim, ei ek nipe ek ninim?” ni piik piik enjing.

¹¹ Nga wu kei Jiisas kii sinjing, “Nimbił erang men lo ek piik połmun wumb yi ninmin ei, Elainja ek ni tor kindilim wu ei kumb se omba?”

¹² Nga Jiisas ek nipi wu kei ngum, “Ei keimi, Elainja ok opu epi pei er ka ermba nge omba. Nimbił erang, ek endi eipi mer Gos mon ok pulk, ełe pałim, ei yi ninim? ‘Wu kingam eim ngenj kumbii sipi kułmba kunum ei, wumb eim kin buł ngunjung?’

¹³ Ba na ek nip enim ngond, wu Elainja eim om poru nim. Neng kin, wumb en enim noman ełe eim kin oł kanim kanim enjing ei, Gos ek ok pulk, yi mił ninim.”

Kangil Endi Gui Kis Tuk Pim Ei, Jiisas Er Ka Erim

(Masyu 17:14-21, Luk 9:37-43a)

¹⁴ Jiisas kin wu kei ekii silmin wumb mulnjung konu ełe orung onjung. Wangin kin, ekii silmin wumb kin wumb pei kułou tok mulnjung. Nga lo ek piik nilmin wumb

kopur ek dinga nik, Jiisas nge ekii silmin wumb ei nge ek mił ngunjung.

15 Nga wumb molk kenjing ni Jiisas om. Wang kin, wumb ei sikir puku sinjing. Sinjing kin, wumb ei Jiisas mułum konu ełe sikir puk kin, Jiisas kanik kin yi ninjing, “Nim on?” a ninjing.

16 Pe Jiisas eim ekii silmin wumb kin kii sim, “Eim wumb ei kin enim nimbił oł erang enim gupu ełe ek mił enmin?” a nim.

17 Nga wu endi tuk wumb mulnjung konu mułum wu ei, Jiisas kin ek nipi orung kindim, “Ek emb tołun wu, nim na kangil gui kis endi tuk mułang kin, eim ek tingnalim. Na nim kin tu wund, ei nim er ka enjii,” pa nim.

18 “Nga kunum kunum gui kis ei kangil ei ambilpi, topu mani mei ełe kindilim. Pe gupu noł gupu ełe tor ołum kin, nga gupu mong giikir nipi kin, eim ngenj dinga punum. Nga na nim ekii silmin wumb kanip kin, kii sip ninj, ba wumb ei kapli er ka enenjing mon,” pa yi nim.

19 Jiisas ek nipi orung kindim, “Enim wumb pii gii pinalim wumb! Kunum nimberii na enim kin mułmbii? Kunum nimberii na enim ngenj kumbii kułmbii? Enim kangil ei na kin tu wei!” pa nim.

20 Nga wumb kangil ei Jiisas mułum konu ełe tu wunjung. Tu wunjung kunum ełe, gui kis ei Jiisas kanpi, kangil ei sikir to ak topu, kangil ei mani mei ełe kindang pepi, ak mak erim. Erim kin, kangil ni, gupu ełe jipambił mił epi kuru endi tor om.

21 Nga Jiisas kangil arim kii sim, “Kunum nimberii eim oł yi mił erim?” Arim ek nipi orung kindim, “Kumb ok kangil kembis kin er pim.

22 Nga gui kis ei kangil topu, dup ełe nin noł ełe nin kindmbii ni erang kin, topu kundmbii ni erim. Ba nim sin kin kaimb sikin kin, paki tokun kapli er ka enjii!” pa nim.

23 Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Nim pii gii niłan kin, kapli, nim epi ei pei siłan,” pa nim.

24 Sikir arim ek dinga nipi yi nim, “Na pii gii nind; ba pii gii ei kapli enanim. Nim na paki tunjii!” pa nim.

25 Pe Jiisas kenim ni, wumb pei sikir ok kułou tunjung. Pe Jiisas gui kis ei ek dinga ni ngopu, “Pui!” nim. Neng kin, “Nim gui kis gupu ek tingnen kin, nim kom pirek ninan; na ek nipi nim ngond ei, nim kangil si kind pui! Nim nga kangi ei kin nga tuk punenjii mon!” pa yi nim.

26 Pe nga gui kis ei wii dinga topu, kangil ei kułii mił kołpu pepi pum. Pe wumb pei yi ninjing, “Kangil ni koltum,” pa ninjing.

27 Ba Jiisas kangil ni angil ełe embilang kin nga konj engim.

28 Ekii se Jiisas ngii konu ełe tuk pupu, eim ekii silmin wumb minj molk, eim kin kii sinjing, “Nimbił erang, sin gui kis ei si kindmin ei kapli enanim?” pa ninjing.

29 Pe Jiisas eim ekii silmin wumb ek nipi ngum, “Gui kis ei prei erangin kin, mendpił kapli ermba,” pa nim.

Jiisas Kunum Tał Ek Nipi Kołpu Nga Angpi Tonu Ba Nge Nim.

(Masyu 17:22-23, Luk 9:43-45)

30 Jiisas kin eim nge ekii silmin wumb konu ei si kindik pendik puk, Galilii konu ełe tuk punjung. Jiisas eim yi ni piim, “Wu endi na jili moł ni piinerngii mon!” pa yi nim.

31 Nimbił erang Jiisas ekii silmin wumb kanpi, eim kułmba nge kengip ek ei nge nipi ngum. Jiisas ek nga nipi ngum, “Wumb kombur na wu kingam mani mei ełe op tonu onj; ba wu ei sik wumb opu erii wumb kin ngok kin, nga wumb ei na to kundngii. To kunduk, nga kunum tekliki na angip tonu ombii,” pa yi nim.

32 Ba eim kin ekii silmin wumb ek ei pii poł tunenjing. Tunarik kin, en enim singambił kulk, Jiisas nga kii sinenjing mon.

Nii Eim Wu Owundu Mołum?

(Masyu 18:1-5, Luk 9:46-48)

33 Pe Jiisas kin ekii silmin wumb ok Kapaniyam konu ełe onjung. Ok, ngii endi nirik pangin kin, Jiisas eim ekii silmin wumb ei kin kii sim. “Enim andlam ełe ok, nipe ek mił endi ninjing?”

34 Ba eim ekii silmin wumb ek endi ninenjing. Nimbił erang andlam ełe ok yi ninjing, “Wumb nii sinim wu num mułmba,” yi ninjing.

³⁵ Pe Jiisas mani kan moꞑpu kin, eim wu engki nga taꞑ, ‘Wei!’ a nim. Nipi kin, ek nipi ngum, “Wu endi ei wu num mendpiꞑ muꞑmbii ni piim kin, eim embe to mani kindpi muꞑmba. Wu ei ekii se wumb pei paki topu ngopu muꞑmba,” pa nim.

³⁶ Pe Jiisas kangil kembis endi sipi, tuk en enim mulnjung konu eꞑe engndim. Pe eim kangil ei angil ambilpi kin, eim ek nipi wu kei ngum.

³⁷ “Wu endi na embe eꞑe piipi kin, kangil kembis ei miꞑ endi paki tumba wu ei, na paki tumba. Nga na paki tum kin, wu ei na mendpiꞑ paki tunanim mon. Wu ei na Arnan paki tonum ei, na kindang onj, ei paki tonum ku.

Wu Ei Sinim Kin Opu Orung Enanim Wu Ei Sinim Wu Puꞑ
(Luk 9:49-50)

³⁸ Jon ek nipi ngum, “Ek emb toꞑun wu, sin kenjpin wu endi nim embe eꞑe nipi, gui kis si tor si kindim. Ba wu ei sinim kin tep to kongun ende endnerim. Wu ei yi erang sin, ‘Eim mon!’ pa ninjpin.”

³⁹ Ba Jiisas ek nipi Jon ngum, “Enim ei yi ninerngii mon! Wu endi na embe eꞑe nipi, jep oꞑ endi ermba wu ei, na kin ek kis sikir ninermba mon!” pa yi nim.

⁴⁰ “Wu endi sinim kin opu orung mulerim kin, wu ei sinim wu puꞑ,” pa nim.

⁴¹ “Yi miꞑ, na enim kin keimi nip ngond, wu nii endi enim kin kanpi noꞑ ming endi enim kin paki topu ngumba wu ei, Krai nge kongun ei piipi kin, paki topu erim. Erim kin, wu ei eim nge kumep ngang simba ei am punermba mon.”

Oꞑ Kis Kanim Kanim Ei Noman Pii Gii Er Kis Mondꞑum
(Masyu 18:6-9, Luk 17:1-2)

⁴² “Pe wumb kombur kangil pii gii to kis mundmun ni erngii wumb ei, num goltum eꞑe ku owundu endi kan kulk, ep noꞑ eꞑe mani kindngii. Kindangin kin, na ek ni piik mulnjung kangil ei, ka muꞑngii,” pa nim.

⁴³ “Pe enim angil eꞑe oꞑ kis enjing kin, enim pii gii ei kis muꞑmba. Kis muꞑang kin, enim angil eꞑe orung kopus si kindang kin, enim angil oꞑ kis enerang, nim ka muꞑngii. Mon pim kin, enim angil eꞑe taꞑ

peng kin, enim dup konu kis eꞑe pungii dup ei, kumblalim mon, piram nopu minj paꞑilim.

⁴⁴ (Konu eꞑe, ‘Dup nopu nopu minj er moꞑang kin, ei kumblermba. Nga ka Pisapis miꞑ epi ei wumb ngenj eꞑe noꞑum ei, poru ninermba; ba enj enj nopu pimba.’)

⁴⁵ Pe nga enim simb eꞑe oꞑ kis enjing kin, enim pii gii ei kis muꞑmba. Kis muꞑang kin, nga enim simb eꞑe orung kopus si kindang kin, enim simb oꞑ kis enerang, nim ka muꞑngii. Mon pim kin, enim simb eꞑe taꞑ peng kin, enim dup konu kis eꞑe pungii. Dup ei kumblermba, piram nopu minj paꞑilim.

⁴⁶ (Konu eꞑe, ‘Dup nopu nopu er moꞑang kin ei, kumblermba. Pe ka Pisapis miꞑ epi ei wumb ngenj eꞑe numba ei, poru ninermba; ba enj enj nopu pimba.’)

⁴⁷ Pe nga enim ningil eꞑe oꞑ kis enjing kin, enim pii gii ei kis muꞑmba. Nga enim ningil eꞑe orung si kindang, enim ningil eꞑe oꞑ kis enerang, enim ka muꞑngii. Mon pim kin, enim ningil taꞑ peng kin, enim dup konu kis eꞑe pungii. Dup ei kumblermba mon, ba piram nopu minj paꞑilim.

⁴⁸ Konu eꞑe, ‘Dup nopu nopu er moꞑang kin, ei kumblermba. Pe ka Pisapis miꞑ epi ei wumb ngenj eꞑe numba, ei poru ninermba; ba enj enj nopu pimba.’

⁴⁹ Yi miꞑ, pe dup eꞑe wumb pei nopu poru nimba, ei yi ep kusa miꞑ.

⁵⁰ Epi kusa ei, epi ka wii mendpiꞑ. Ba ep kusa nge singin ei poru nim kin, kapli ep kusa ei nimbiꞑ oꞑ erpi kin nga singin simba? Ep kusa nge singin ei enim kin muꞑang kin, kapli enim wumb eipi kin endeim endeim ni noman emin sek muꞑngii.

10

Jiisas Amb Si Kindinmin Kengip Ek Ei Nipi Ngum
(Masyu 19:1-12, Luk 16:18)

¹ Jiisas eim konu eꞑe si kindpi, orung pupu, orung Juriya konu owundu eꞑe noꞑ Joran pum. Pupu kin, wumb pei ok Jiisas muꞑum konu eꞑe nga kuꞑou tunjung. Jiisas eim nge oꞑ yi miꞑ erpi, nga Gos ek ka kengip ek nipi wumb ngum.

² Men ek piik ekii silmin wumb kopur ok, eim ermba ol ei kenmin ni piik kii sinjing. “Sinim nge men kengip ek yi palim ni, wu endi eim amb sim ei kilip topu si kindmba min mon?”

³ Jiisas ek nipi orung kindim, “Ok Moses enim nipe pipe mon ek dinga nipi ngum?”

⁴ Pe wumb ek yi ninjing, “Moses eim kapli enim mon endi polk kin, amb kilip to si kindmin nik, mon endi polk kindik kin, kapli amb ei si kindngii,” pa nirim.

⁵ Ba Jiisas ek nipi orung kindim, “Nimbił erang enim noman tuk ele dinga peng kin, kumb ok Moses lo ek dinga endi pultum. Pulpu kin, enim noman ok wumb palilim mił enim yi peng kin Moses mon yi polpu ngurum,” pa nim.

⁶ Ba kumb ok, Gos ol pei eririm kunum ele, Gos wu kin amb tel eririm ku.

⁷ Yi mił erang kin, nga wu ei arim mam tal si kindpi kin, eim ambim kin dambiltpi ende pupu endeim mił mułmba.

⁸ Pe nga wu amb tal ngenj ende mił simba. Yi mił ku, wumb tal nga ngenj tal nga pinermba mon. Wumb tal ngenj endeim mił pimba.

⁹ Yi mił Gos wu amb tal sipi, ende kindpi mundmba ei, wu min amb eipi endi to kilip tunermba mon!” pa nim.

¹⁰ Nga ekii se ngii konu ele puk, epi ele Jiisas nge ekii silmin wumb, eim kin kii sinjing.

¹¹ Jiisas ek nipi orung kindim, “Wu endi ei ambim si kindpi, nga amb konj endi sim, wu ei eim ambim ol kis erpi kin, eim amb kin kilip tonum.

¹² Nga amb ei eim wam si kindpi, eim wu eipi endi pupu kin, amb ei wam kin ol kis erpi, wam kin kilip tonum.

*Jiisas Kengip Ek Ka Nipi Kangił Ngum
(Masyu 19:13-15, Luk 18:15-17)*

¹³ Nga wumb kombur kangił kembis Jiisas mułum konu ele tu wunjung. Tu wuk kin, wumb ei kangił kembis ei embiłmba ni piik, ba eim ekii silmin wumb kangił tu wangin wumb ei ek ngunjung.

¹⁴ Ba Jiisas ol ei kanpi, eim noman kis piipi kin, ek nipi orung kindim. “Kangił kembis na ngangin kin enim ambil gii ninerngii! Ei yi mił, wumb endi pii gii pim

kin, kangił mił yi Gos mułum konu ka ele tuk pungii,” pa nim.

¹⁵ “Na enim kin ek mendpil nip ngond. Wumb endi Gos sinim kin tep er mułum konu ele, kangił ele kembis mił yi sinerim kin, kapli Gos mułum konu ele tuk punerngii mon mendpil!”

¹⁶ Nga Jiisas eim kangił kembis embilpi erim kin, kangił kembis ombu eim angil ambilpi, kengip ek ka nipi ngum.

*Wu Endi Epi Pei Salilim Wu
(Masyu 19:16-30, Luk 18:18-30)*

¹⁷ Nga Jiisas angpi andlam ele pupu kin, wu endi sikir opu, Jiisas mułum konu ele opu, mani simb ele gopsing pii polpu, ek nipi kii sim. “Nim ka wii ek mon wu, na nimbił ol erip, noman konj kunum kunum sip mułmbii?”

¹⁸ Jiisas ek nipi orung kindim, “Nimbił erang nim na wu ka nin? Gos endeim mendpil ka mułum,” pa nim.

¹⁹ “Nim lo ek pei piilin: nim amb sikin, kilip tokun, amb eipi sinenjii; nim wumb nge epi waning sinenjii; nim ek kend tokun wu endi ngunenjii mon! Nim ek kend tokun, wu epi eipi ni ngonenjii; nim arnim manim ek ningił ei piinjii! Piikin, arnim manim paki tunjii!”

²⁰ Nga wu ei ek nipi Jiisas ngum, “Ek mon wu, na kumb ok kangił kembis kin moł ei, na lo ek pei piip kin, ekii sip poru nil.

²¹ Pe Jiisas wu ei kanpi kin ka piipi ngopu, eim ek nipi wu ei ngum, “Nim epi endi kapli enenim. Nim nge epi pei sikin, wumb ngokun ku sinjii! Sikin, nim ku nin epi sinerang mołmun wumb ei, ngunjii! Nim epin konu ele epi ka mendpil salim ei, sinjii! Nim na ond konu ele, ekii se onjii.

²² Yi mił, wu ei ek ei piipi kin, eim kumb dinga erim. Pe eim noman embin topu kin eim orung pum. Nimbił erang, wu ei epi pei salilim nge wu.”

²³ Nga Jiisas kanpi orung orung kind kanpi kin, eim nge ekii silmin wumb kin ek yi nim, “Pe wumb epi pei mani mei ele salilim wumb ei, kongun dinga wii erik Gos sinim tep er mułum konu ele tuk pungii,” pa nim.

²⁴ Pe Jiisas ekii silmin wumb Jiisas ek ei piik kin puku sinjing. Ba Jiisas ek nga nipi orung kindpi yi nim, “Na nge kingnan noł, wu endi Gos sinim tep er mołum konu tuk ba; ba ei kongun dinga erpi ba.

²⁵ Pe kung kamil endi alap mui gal tundii ele andlam ele tuk ba; ba eim kongun dinga erpi ba. Yi mił ku, wu endi epi pei salim wu ei, kongun dinga wii mendpił erpi, Gos sinim tep er mołum konu ele tuk ba.”

²⁶ Jiisas ekii silmin wumb ek ei piik, puku sinjing. Sik kin, enim Jiisas kin ek nik kii sinjing, “Yi mił, wu nii kapli erang, noman konj kunum kunum sipi mułmba?”

²⁷ Pe Jiisas eim ekii silmin wumb kin kan kanpi, ek nipi ngum, “Ei wumb en enim kapli enermba mon, ba Gos eim kapli ermba. Gos eim mendpił epi kanim kanim kapli pei ermba.”

²⁸ Ba Piisa ek nga nipi Jiisas ngum, “Kani! Sin epi pei si kindpin, nim kin ekii se onjpun.”

²⁹⁻³⁰ Pe Jiisas ek nim, “Na enim kin ek mendpił nip ngond, wumb endi na kin Gos nge ek ka ei piik kin, ngii konu ele si kindik; engnjing noł si kindik; einjing noł si kindik; menjing noł si kindik; ernjing noł si kindik; kingenjing noł si kindik; aka pin kuni si kindik; na nge kongun erngii onmun kunum ele, Gos epi 100 pei ngopu orung kindmba. Ya mani mei ele mułngii kunum ele, Gos eim enim kin ngii ni, angim ni, aim ni, mam ni, kangil ni, aka pin kuni ei, Gos enim ombu kin pei orung kindpi ngumba. Ngang kin, wumb kombur wumb ei kin oł embin tui erik ngungii ku. Nga kunum ekii se, noman konj sik, konj kunum kunum mułngii.

³¹ Ba wumb kombur wu owundu mołmun kumb se mołmun wumb ei, ekii se nga wumb wii mił mułngii. Ba wumb kombur wumb wii ekii sik mołmun wumb ei, ekii se kunum ele, kumb se wumb num mułngii.

Jiisas Ek Nipi Kunum Tekliki Eim Kulmba
(Masyu 20:17-19, Luk 18:31-34)

³² Wumb Jerusalem konu ele pungii pendik, andlam ele punjung. Pe Jiisas andlam ele andpi sikir ok pupu, Jiisas ekii

silmin wumb puku sinjing. Nga wumb ekii se onjung wumb tungu enjing. Jiisas eim ekii silmin wumb engki nga tał sipi, orung sim kin, ek pułe eim kin tonu omba ei, nipi ngum.

³³ Jiisas ek yi nim, “Enim piyei! Sinim Jerusalem konu ele tonu bin. Pe wumb wu kingam sipangin kin, ek emb tołmun wumb kin, Gos kulmał kałilmin wumb owundu kin ngungii. Ngok kin, eim wumb omba ni piik kin, kan ngok tok kundngii. Pe wu kingam ei sik, wumb eipi endi ngangin kin, tok kundngii nik, wumb eipi ngunjung.

³⁴ Nga eim wumb sik, ek kulsingii, jipambil tok, kepil tok kundngii. Tok kundangin kin, pepi kunum tekliki poru neng kin, angpi nga konj tonu omba,” pa yi nim.

Jeims Kin Jon Teł, Et Elip Wu Owundu Mołmbuł
(Masyu 20:20-28)

³⁵ Nga Sependii nge kingam tał, Jeims, Jon teł okuł, Jiisas kin yi ninjngil. “Ek mon wu, sil nim kin epi endi kii simbil nge onmbuł. Nim epi ei sil kin enjii!” pa ninjngil.

³⁶ Pe Jiisas ek nipi, wu tał ngum, “Na elip kin nibil oł ermbii?”

³⁷ Pe wu tał Jiisas kin ek nikił orung kindinjngil, “Nim ekii se king peł ele, tilang owundu ei ninim noman dinga sikin onjii kunum ei, kapli sil piinmbil ei nim sil wu tał endi sikin, angil tunding mundan kin, nga endi angil taring mundan mułmbuł,” pa ninjngil.

³⁸ Ba Jiisas ek nipi wu tał ngum, “Na kin ek ei kii sinmbil ei elip ek ei pii poł tunanmbil. Elip kapli noł na nond noł ming ei, kapli nunguł min? Nga elip kapli na noł peł ele elip kapli pingil min?”

³⁹ Pe wu tał eim kin ek nikił, “Sil kapli ermbil.” Jiisas ek nipi wu tał ngum, “Keimi, ming ei na pe noł nond, elip ming ei kapli noł nunguł ku. Pe na noł peł ele, elip kapli noł pingil ku.

⁴⁰ Pe wumb nii endi eim na angil tunding min angil taring ele mułmba ei, na nge epi endi mon. Ba Gos ei eim peł ei eim ngumbii ni, er ka er mundum wumb ei ngumba.”

⁴¹ Nga Jiisas nge ekii silmin wumb engki orung ek ei piik, nga Jon kin Jeims tał kin noman kis piinjing.

⁴² Ba Jiisas eim ekii silmin wumb eim kin wii topu, “Wei!” pa nim. Eim ek nipi wu kei ngum, “Enim piinmin, wumb embe mołum wumb num ei, tilap eipi ełe pałim ei, en enim noman dinga to mani kindngii ei pałim. Pe en enim wumb owundu ombu tep dinga wii ełmin.

⁴³ Ba oł ei enim kin tuk pinermba mon! Wu endi eim enim kin wu owundu mułmbii ni ermba ei, enim kin kongun wii paki tumba wu mułmba.

⁴⁴ Pe wu endi enim kin wu owundu endeim mułmbii ni ermba, wu ei eim enim wumb pei kin kongun wii paki tumba,” pa nim.

⁴⁵ “Nimbił erang wu kingam eim yi ku, eim opu wumb eim kin kongun paki tungii nipi onerim, mon! Eim opu wumb paki tumba nge om. Opu kin, ond peri ełe kołpu, eim noman konj ka ngopu, wumb pei nga sipi orung simba nge om.”

Jiisas Wu Endi Ningił Tumbun Mułum Wu Ei Er Ka Erim.

(Masyu 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶ Pe Jeriko konu ełe onjung. Jeriko konu ełe si kindpi pupu kin, Jiisas ekii silmin wumb kin, wumb pei eim kin punjung. Puk kin, Barsimeiyas, Tiimeiyis nge kingam ei, ningił tumbun mołum wu ei, andłam wer ełe mołpu, wumb ku ni epi ei kenim nipi silim.

⁴⁷ Nga Jiisas Nasares konu ełe wu ei orum eim piipi kin, eim wii dinga topu, “Nim Jiisas, nim Deipis nge kingam. Nim na kin kaimb si ngo!” pa nim.

⁴⁸ Nga wumb pei wu ei ek ngok yi ninjing, “Nim ek tingnerii!” Ba eim nga wii dinga topu, “Nim Deipis nge kingam, nim na kin kaimb si ngo!” pa nim.

⁴⁹ Pe Jiisas eim opu yi nim, “Enim wii tangin kin, wangli!” nim. Pe wumb wu ningił tumbun mułum wu, ei wii tunjung, “Nim noman dinga pimba. Nim angkin po! Jiisas eim nim wii tonum,” pa ninjing.

⁵⁰ Kapli, pe eim konduk si kindpi kin, eim sikir engim. Angpi kin, Jiisas mułum konu ełe pum.

⁵¹ Pe Jiisas wu ei kin ek nipi ngum, “Na nim kin nimbił oł ermbii?” Wu ningił tumbun mułum wu ei, ek nipi ngum, “Ek mon wu, na ningił er ka eran, kenmbii,” pa nim.

⁵² Jiisas ek nipi orung kindim, “Nim po! Nim pii gii je erang kin, nim ningił ełe ka enim.” Pe wu ningił tumbun mułum wu ei, sikir erang ka mułang kenim. Kanpi kin, wu ei Jiisas andłam pum konu ełe, ekii se pum.

11

Jiisas Jerusalem Konu Ełe King Mił Pum (Masyu 21:1-11, Luk 19:28-40, Jon 12:12-19)

¹ Pe Jerusalem konu ełe mandi ok kin, Bespeis kin Besanii konu ełe mandi komung Olip ełe tor onjung. Pe Jiisas eim nge ekii silmin wu tał kindang punjnguł.

² Jiisas eim ek nipi wu tał ngum, “Elip pukuł, konu ełe keningił konu ełe mandi mołum. Pe sikir keningił ni kung dongkii wumb mulenjung kung endi kan kuł pendnjing ei, na kin tu wunguł,” pa nim.

³ “Pe wu endi elip kanpi, ‘Elip ei nimbił erang enmbił?’” a nim kin, kapli elip yi ningił, ‘Sił wu owundu tu wel!’ a neng kin onmbuł. Ekii se eim kung dongkii sikir sipi ya orung kindmba,” pa nim.

⁴ Kapli wu tał pukuł, kenjngił ni kung dongkii endi kan kuł pendnjing. Kung ngii ondu ełe pendnjing pim ei, kan si kindkił nga tu wunjnguł.

⁵ Nga wu kombur mandi angk, ek nik ngunjung. “Elip nimbił oł erang kung dongkii ei kindangił punum?” a ninjing.

⁶ Nga wu tał ek nikił wumb ngunjnguł, “Jiisas ek nim mił ninjngił.” Nengił kin, kung dongkii wumb, “Kung kapli se!” ninjing.

⁷ Pe ełe elip kung dongkii wał ya Jiisas mołum konu ełe tu wunjnguł. Tu wukuł kin, konduk tukuł ei peł ełe singił. Pe Jiisas kung dongkii ełe tonu pupu mułum.

⁸ Pe wumb pei konduk gulk, andłam ełe mundnjung. Pe nga wumb kombur ond onguł tok tu wuk, andłam ełe mundnjung ku.

⁹ Nga wu amb pei Jiisas pum konu eġe kumb se punjung. Nga wumb kombur ekii se punjung ku. Nga wumb pei puk kin wii dinga tunjung, “Wu owundu onum,” pa ninjing. “Gos wu owundu ei kin eim noman ka ngumba. Eim Gos nge embe owundu eġe onum!”

¹⁰ Gos sinim noman ka ngopu, eim kingam wu owundu Krai kindang opu, sinim konu orung orung tep ermbe nge onum. Kumb ok, kupam Deipis sinim tep eġim miġ, yi ermbe nge onum. Gos embe ambil tonu kindinmin.” pa ninjing.

¹¹ Pe Jiisas Jerusalem konu eġe om. Opu kin, men ngii owundu eġe nirik pupu kin konu eġe kan andpi, pupu kin epi kanim kanim kanpi poru nim. Ba konu eni mani pupu poru nim. Konu pou neng Jiisas eim ekii silmin wumb engki nga taġ sipi Besanii konu eġe pum.

*Jiisas Ek Nipi Ond Mong Tunermba Nim
(Masyu 21:18-19)*

¹² Nga kunum endi, Besanii konu eġe si kindik, nga Jiisas kuni tum.

¹³ Nga eim kenim ni ond pik endi turii miġ engim. Pe Jiisas kenim ni, ond onguġ pei muġum ni kenim. Kanpi pupu kin, “Ond mong, kurup simbi,” ni piim. Ond engim konu eġe, eim ond mong endi eim kinerim mon! Onguġ mendpil muġum. Nimbiġ erang, ond pik mong tunalim kunum ei muġum.

¹⁴ Pe Jiisas ond ei nipi ngum, “Nim ond mong nga tunenji mon!” pa yi nim. Pe Jiisas ekii silmin wumb ek ei piinjing.

*Jiisas Men Ngii Konu Eġe Kil Ngopu Si Kindim
(Masyu 21:12-17, Luk 19:45-48, Jon 2:13-22)*

¹⁵ Wumb Jerusalem konu eġe punjung. Pe Jiisas men ngii konu eġe andaring mandi pum. Pupu, kenim ni wumb men ngii konu eġe andaring mandi wumb, kei nin ku onguġ sik mong top elmin, epi pei wumb tu wuk ya epi top erik, er mulnjung wumb ei Jiisas pupu, to kindang kin, konu eipi eipi tor si kindang punjung.

¹⁶ Pe Jiisas ek dinga nipi wumb ngum, “Epi top ei Gos ngii mandi tu wuk enerngii mon!” pa yi nim.

¹⁷ Jiisas kengip ek nipi ngum, “Gos ek yi miġ wumb kombur ok pulk yi ninim, na ngii ei kin wumb yi miġ ningii, ‘Na ngii ei prei nge konu eġe er muġmba,’ yi ningii; ba enim wumb ek ei piinarik sik, wumb koi erik, epi waning sik erik nge ngii miġ enmin,” pa nim.

¹⁸ Nga kulmaġ kalilmin wumb owundu kin, ek emb polmun wumb ombu kin, Jiisas enim epi ei piik, en enim andlam endi kuruk Jiisas tumun ni piinjing. Wumb ombu Jiisas kin mund mong enjing. Nimbiġ erang wumb pei Jiisas nge kengip ek piik, puku sik, tungu enjing.

¹⁹ Nga konu pou neng, Jiisas ekii silmin wumb kin Jerusalem konu eġe si kindik punjung.

*Ond Pik Kengip Ek Endi
(Masyu 21:20-22)*

²⁰ Pe kupiiring okrii, Jiisas kin eim ekii silmin wumb andlam eġe puk kenjing ni, ond pik kulii erim. Ond onguġ kin dumbuġ kin pei kulii er poru nim.

²¹ Nga Piisa eim oġ endi erang piipi kin, eim yi nim, “Ek emb toġun wu, keniyoy! Ond Pik ei nim ek ngon, ond ei kulum.”

²²⁻²³ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim Gos kin pii gii nik molk kin, oġ ei enim kapli erngii,” pa nim. “Na ek keimi nga nip enim ngond. Pe wu endi kapli komung ei ek neng kin, kapli pupu mani ep noġ eġe ba. Pe wu endi eim noman taġ pinermba mon, ba eim pii gii eġe mendpil pimba. Pe eim ek ei kapli peni eġe omba. Nga epi eġe tonu omba ei, wu endi ek nim miġ mendpil pimba.

²⁴ Yi miġ erang, eġe nge na enim kin ek nind, kunum eġe enim prei erik, epi endi simin ni kii sinjing kin, kapli enim pii gii nik epi ei singii. Sik kin, prei erik, kii sik, epi ei enim singii.

²⁵ Nga kunum eġe enim angk prei erang kin, wu endi enim kin oġ kis erpi nim kin, enim wu ei oġ kis ei kapli si kindngii. Yi miġ, enim Ernjing Gos ei epin konu eġe moġum, eim enim noman kis kapli kil ngopu si kindmba ku,” pa nim.

²⁶ (“Ba enim wu endi oġ kis ei si kindnenjing kin, kapli Erinjpin Gos enim noman oġ

kis ei kil ngopu si kindnermba mon ku," pa nim.)

*Jiisas Nge Noman Dinga Nii Ngołum
(Masyu 21:23-27, Luk 20:1-8)*

²⁷ Wumb Jerusalem konu ele nga orung onjung. Wangin kin, Jiisas men ngii konu ele nirik andpi mułum kin, wumb kulmał kałiłmin wumb owundu kin, mon ek tołmun wumb kin, men ngii kongun ełmin wumb ombu ei Jiisas mułum konu ele onjung.

²⁸ Wumb ok Jiisas kin ek nik ngunjung, "Nim nipe noman dinga peng oł ombu en? Pe wumb nii nim noman dinga ngang, kongun ombu mił en?" a ninjing.

²⁹ Jiisas ek nipi ngum, "Na enim ek endi kii sip ngumbii. Enim na ek nik ngunjung kin, ek ei nga na enim nip orung kindmbii. Ei na kongun noman dinga peng enj mił ei nimbii ku.

³⁰ Ya noł wu Jon wumb noł pendilim oł ei; Gos nge oł min mei ele wumb nge oł?" Jiisas ek nipi, "Ek ei nik orung kindei!" pa nim.

³¹ Pe wumb en enim ek yi ni piik piik enjing. "Pe sinim epin konu ele epi ninjpin kin, kapli Jiisas yi nimba, 'Enim nimbił oł erang enim Jon pii gii ninanmin?' a nimba.

³² Pe nga sinim wumb ek epi ninjpin kin, ek ei kapli enermba mon." Nimbił erang en enim wumb pei mułangin kin, mund mong enjing. Wumb pei Jon eim Gos ek ni tor kindilim wu ni piinjing.

³³ Pe wumb Jiisas kin ek nik ngunjung, "Sin piinanmin." Pe Jiisas ek yi nim, "Na yi ku enim kanip nind, na noman dinga peng yi kongun enj pa nip, ninermbii mon," pa nipi wumb ngum.

12

*Jiisas Ond Mong Pin Ek Ekin Nim
(Masyu 21:33-46, Luk 20:9-19)*

¹ Jiisas ek ekin topu wumb ngopu eim ek yi nim, "Wu endi eim kan ond mong pin endi telim. Tałpi, kung gui torung er pok erim. Erang kin, ming owundu endi yi mił er sepi kin, ond mong tangpi tuk kindmba nge erim. Erpi kin, tep ngii endi tuk ele takpi sim ku. Ond mong pin ei sipi wumb

kongun, 'Erngii!' nipi, wumb kin kindim. Kindpi kin, eim pupu konu turii endi pum.

² Tengingii kunum mandi erang kin, eim kongun wu endi kindang pupu, ond mong wumb kongun er mulnjung konu ele pum. Eim yi ni piim, 'Ond mong pin kuni kombur numbii. Nop sipip, ku simbii,' ni piim.

³ Pe wumb wu ni ambił gii nik, kepil tunjung. Tok kin, nga wii kindangin orung pum.

⁴ Pe nga, eim kongun wu endi nga kindang om. Wu ei yi ku tok kin, peng to tokun tunjung. Nga wu ei kin oł kis enjing.

⁵ Pe nga eim kongun wu endi nga kindim. Kongun wumb erik molk, wu ei to kundnjung. Pe nga kongun wumb pei kindang onjung. Pe enim wumb kopur tok, nga enim wumb kopur tok kundnjung ku.

⁶ Pe eim kingam endeim mendpil mułum. Mołpu kin, eim kingam ei eim noman piim. Piipi kin, ekii se mendpil, eim nge kingam ei kindang, pupu wumb ond mong pin kongun er mulnjung konu ele pum. Pupu kin, ek yi nim, 'Nam nge kangi ei ek nimba ei kom singii,' pa yi nim.

⁷ Ba ond mong pin kongun ełmin wumb en enim ek nik piik, piik enjing. 'Kingam eim arim nge epi eim pei simba,' ni piinjing. 'Sinim sikir to kondpun kin, ond mong epi ei sin sinim simin!' pa ninjing.

⁸ Yi nik kin, tok konduk sipik, ond mong pin torung ele kindnjing."

⁹ Pe Jiisas ek nipi kii sipi wumb ngum, "Pe ond mong pin ei arim opu kin nimbił oł endi ermba? Eim opu kin eim ond mong pin kongun er mulnjung wumb ei to kundmba. Pe nga ond mong pin ei sipi, wumb eipi endi ngang kin, kongun er mułngii.

¹⁰ Enim ek mon endi mer poł pendnjing ei gernenjing min? Gos ek yi mił ninim, 'Pe ku ei ngii takilmin wumb si kindnjing kin ku, ei ku dinga ka wii mendpil, ngii ekin ele engim.

¹¹ Gos owundu eim mendpil oł ei erang kin tonu onum, sin ei kan ka wii kaninmin.' "

¹² Jiisas ek ei wumb piik nik ełmin wumb owundu ei pupun, Jiisas ambił gii nimin ni piinjing; ba wumb mund mong enjing.

Wumb piinjing ni Jiisas ek neng kin, en enim konu ei si kindik punjung.

*Ku Takis Silmin Ei Kii Sinjing
(Masyu 22:15-22, Luk 20:20-26)*

¹³ Lo ek piik ekii silmin wumb kombur kin, Eros wumb kopur kin Jiisas mułum konu ełe punjung. Puk kin, wumb ei en enim ek endi nik Jiisas simin ni piik punjung.

¹⁴ Pe wumb ei ok Jiisas kin ek dinga nik, “Ek emb tołun wu, sin piinmin nim ek keimi nikin nikin en wu. Pe nim wu endeim noman ngonan. Nim wu endi noman peng ek ninmin mił ninan. Nga wu embe pinałim mił ninan mon? Gos ek keimi mendpił minj nikin, wu amb pei ngon. Nim piin ei sinim ermin mił nenj? Ei kapli sinim wu num Siisa yi mił Rom tep ełmin wu owundu mił, ku takis ngumun min mon? Sinim kapli ngumun min sinim ngunermin?”

¹⁵ Jiisas ek kend tok ełmin wumb ei piim. Piipi kin, Jiisas ek nipi ngum, “Nimbił oł erang enim na kin ek ak mak enmin? Pe kom ku end tu wuk, na ngangin kin, ei kenmbii,” pa nim.

¹⁶ Wumb kom ku sik tu wunjung. Tu wangin kin, Jiisas wumb ei kin kii sim, “Ei min men mił ku ei nii nge?” Pe wumb ek nik orung kindnjing, “Ei Siisa nge.”

¹⁷ Pe Jiisas ek nipi orung kindim, “Epi Siisa nge epi ei Siisa ngungii! Gos nge epi ei Gos eim ngungii!” Pe wumb ek ei piik pii pol tunarik kin, piik kun enenjing.

*Wumb Kolk Nga Angnałmin
(Masyu 22:23-33, Luk 20:27-40)*

¹⁸ Wumb kolk nga konj punałmin ni piilmin wumb kopur Jiisas mułum konu ełe onjung. Wumb tiłap ei men ek eipi mił yi niłmin, ‘Wumb kolk nga konj punałmin.’ Wumb ei, Jiisas kin kii sinjing.

¹⁹ “Ek emb tołun wu, Moses lo ek yi mił połpu sinim ngum. ‘Pe wu endi kułum kin, eim kangil endi mulerim ba, eim ambim ei mołum. Mołum kin, amb ei eim angim sipi kin, kangil endi mengpi ngumba.

²⁰ Pe wu angim angim angil orung nga tał mulnjung. Mol k kin, wu kumna ei

amb sim wu ni kułum ba, kangil endi mengnerim.

²¹ Pe angim ekii amb ei sipi kin, nga wu ei kułum, ba kangil endi mulerim ku. Pe nga angim tuk ei, amb ei eim sim, ba nga eim kułum ku.

²² Yi mił wu angim angil orung nga tał angim ei, amb endeim ei ku sik punjung; ba kangil endi mengnenjing mon. Angim angim ni pei kulnjung. Kolk kin, ekii se mendpił amb ei kułum ku.

²³ Pe kunum ekii se kulnjung wumb nga angk tonu ongii kunum ei, amb ei wu nii simba? Amb ei wam nii, nim piin min? Wu angim angil orung nga tał amb endeim sinjing,” pa ninjing.

²⁴ Jiisas ek nipi ngum, “Gos ok pultum ek ei, enim pii pol tunarik mołmun. Pe enim Gos epi dinga ermbe, ei enim piinanmin. Pe enim ek ninmin ei, kun pinałim mon.

²⁵ Wumb kulnjung wumb angk tonu ongii kunum ełe, wu amb sinerngii mon, ba Gos enjel epin konu ełe mołmun mił ei yi ku mułngii.

²⁶ Ba ek ei wumb kulii wumb nga angk tonu ongii; enim Moses nge mon mer pultum pałim ei kenjing min? Dup endi ond kembis ełe dup num ek pol ei Gos nipi wu Moses kin ngum,

‘Na wu Eiparam nge Gos, wu Aisak nge Gos, wu Jeikop nge Gos,’ pa yi nim.

²⁷ Gos wumb kulii wumb nge Gos mon! Gos wumb konj mołmun nge Gos mołum. Gos wumb eim kin pii gii ninjing wumb ei, Gos noman konj nga, en enim ngang konj mułngii. Enim ek ei kun mendpił pinałim mon,” pa nim.

*Gos Ek Dinga Kumna Mendpił
(Masyu 22:34-40, Luk 10:25-28)*

²⁸ Nga men kengip ek tołum wu endi opu moł piipi kin, Jiisas wumb kin ek mił enjing ni orung kindpi ka erim. Pe wu ei Jiisas kii sim, “Lo nipe lo kumna mendpił ka wii pałim?”

²⁹ Jiisas ek nipi orung kindim, “Lo ek kumna yi mił pałim. ‘Enim Esrel wumb pei enim piingii! Sinim Erinjpin Gos Owundu ei sinim Gos ei endeim mendpił, sinim nge Owundu mołum.

³⁰ Nim Gos kin noman ka pei mendpił ngokun, “Nanim Gos,” nikin mulnjii. Ninim noman tuk ełe poru Gos kin ngokun; nga nim noman pei Gos kin ngokun, nim noman dinga pei Gos kin ngokun er mulnjii,’ pa nim.

³¹ Nga lo endi ei yi mił: ‘Nim wumb eipi noman ka ngunjii ei, ni ninim noman ka ngon mił yi ngunjii.’ Nga lo eipi endi lo tał ei kamb mani kindnanim mon,” pa nim.

³² Pe ek emb tołun wu ek nipi Jiisas ngum, “Ek mon wu! Nim ek ka nin keimi mendpił, Gos endeim mendpił mołum. Eim Owundu mołum. Gos eipi endi mołum, mon!

³³ Sinim eim kin noman ka pei ngumun; sinim noman tuk ełe pei ngumun; sinim noman dinga eim kin pei ngumun; sinim wumb mołmun noman ka ngumun. Pe sinim lo tał ei piipin kin sin sinim lo tał ei ekii se punjpun kin, kaplı oł ei erpi wumb kułmał kalmin kanim kanim pei to mani kindim,” pa nim.

³⁴ Nga Jiisas piim ni, wu ei ek ka nipi orung kindim. Jiisas wu ei kin ek nipi ngum, “Nim Gos sinim kin tep er mołum konu ełe mandi mołun,” pa nim. Yi mił, nga wumb endi Jiisas kin nga kii sik mund mong erik mołmun.

Krais Eim Nii?

(Masyu 22:41-46, Luk 20:41-44)

³⁵ Pe nga Jiisas men ngii mołpu, kengip ek nipi wumb ngum, “Nimbił erang kengip ek tołmun wumb ei Krais ei opu, wumb paki tumbii ni, omba wu ei Deipis nge kingam mendpił mołum?” pa ninmin.

³⁶ “Gos Gui Ka neng, Deipis kin ek nim, ‘Owundu nipi, na owundu ninim mił, nim na angil tundung orung mulnjii. Molkun kin, ekii se nim opu orung wumb na sipi, nim simb ełe mandring kindamb kin, nim opu orung wumb to mani kindnjii,’ pa nim.

³⁷ Deipis ei eim ‘Owundu’ ninim; nimbił erang Owundu Deipis nge kingam mendpił mołum ninim?” Pe wumb tilap owundu molk kin, eim ek ei piik kin ka piinjing.

Jiisas Lo Ek Kengip Tołmun Wumb To Mani Kindim

(Masyu 23:1-36, Luk 20:45-47)

³⁸ Pe Jiisas kengip ek ni ngopu yi nim, “Enim lo ek piłmin wumb kan kun erik mułngii. En enim alap olt tałpin endmin ni piłmin. Puk kin, en enim wumb kanik kin, ‘Mułeiyo,’ nik kin wumb ei kułou tołmun konu ełe mołmun.

³⁹ Nga en enim konduk olt kindik kin men ngii kumb ełe mułngii ei ka piłmin. Nga en enim kuni owundu nołmun ei, en enim puk peł kumb ełe mułmun ni ka piłmin ku.

⁴⁰ ‘Wumb ombu amb ngii konu bin ni piłmin.’ Amb wengin mołmun konu ełe pułmun. Puk kin, amb epi ngii konu epi mołum ei, pei sik poru niłmin. Nga en enim ek kend tok prei olt ełmin. Erik kin, ekii se kunum, Gos wu ombu epi embin tui endi wu kei kin ngumba.”

Amb Kurpu Endi Gos Kin Epi Endi Ngum (Luk 21:1-4)

⁴¹ Nga Jiisas men ngii konu ełe ku sim konu ełe wumb ku tu wuk ming ełe kindiłmin konu ełe mandi mułum. Pe wumb ku sim wumb, ku pei ngunjung.

⁴² Pe nga amb endi wam kultum, amb ku kurpu mułum ni, ku kundii kembis ei endeim mił sipi kindim.

⁴³ Nga Jiisas nge ekii siłmin wumb eim wii topu kin, “Wei!” nim. Nga eim enim kin ek nipi ngum, “Na ek keimi nipi enim ngond, amb ku kurpu eim wam kułum amb ei, ku owundu tuk kindnim. Kindim, amb ei wumb ku pei men ngii ełe ku tołmun ming ełe tu wunjung wumb ombu, amb ei to mani kindim.

⁴⁴ Pe wumb pei en enim ku pei sałim, ba mer ming ełe pei kindnałmin. Ba amb ei eim ku pei pinerim, ba eim ku pei tuk kindim. Kindpi kin, pe eim nga kuni sipi nopu ermba, ku sinałim,” pa nim.

13

Men Ngii To Kis Ermba

(Masyu 24:1-2, Luk 21:5-6)

¹ Pe Jiisas men ngii si kindpi, tor pupu kin, Jiisas ekii siłim wu endi ek nipi, Jiisas ngum, “Ek mon wu! Kani! Ku owundu ka wii nin ngii ka wii ka wii mołum,” pa nim.

² Nga Jiisas ek nipi orung kindpi yi mił nim, “Nim ngii owundu ombu kan min?”

Pe ku endi tonu ku ele pałim ku ei, ekii se pei to mani kindngii,” pa nim.

Epi Embin Tui Pei
(Masyu 24:3-14, Luk 21:7-19)

³ Jiisas tonu komung Olip ele mułpu, men ngii owundu orung engim ni kenim. Pe Piisa, Jeims, Jon, Endru wu kei mendpił molk kin, eim kin kii sinjing.

⁴ “Nim ek nikin sin ngon, ei kunum nenj oł embin tui ei tonu omba? Nipe oł endi kumb se tonu omba sin piimin? Epi ombu pe mandi tonu omba min?” pa ninjing.

⁵ Pe Jiisas ek nipi ekii silmin wumb ngum, “Enim kanik kun er mułngii! Mon pim kin, wu endi enim ek kend topu ngopu tor simba.

⁶ Wumb pei ok, ‘Na embe Kraiss,’ ningii. Nik kin, ek yi ningii, ‘Na wu ei mendpił ond,’ pa ningii. Nik kin, wumb pei ek kend tok ngok tor singii.

⁷ Nga ekii se, enim wumb opu erngii ei piik kin, wumb opu erngii ek poł omba ei piik kin, en enim tungu enerngii! Ei epi tonu ongii, ba poru nimba kunum ei, poru ninanim.

⁸ Yi mił, wumb tilap endi puk, wumb tilap endi kin opu erngii. Wu king tilap endi puk, wu king endi kin opu erngii. Nga konu orung kopur konu kopu tumba. Kopu tang kin, wumb kuni simba. Epi ei amb endi kangil mengmba erang ngenj kumbii sinmin, yi mił pepi ba,” pa nim.

⁹ “Ba en enim mandil kan kun erik mułngii! En enim wu num ek ei kos piimba. Pe enim men ngii konu tu wuk enim kepii tungii; enim kin nin tep elim wu owundu mułngii konu ele, tu wungii enim. Na ek ka nik wumb ei ngok kin, na kongun yi mił erngii,” pa nim.

¹⁰ Pe wumb tilap eipi eipi wumb pei Gos ek ka nengin kin, ele ok endi piyangin kin, ekii se muł mei poru nimba kunum ei, oł embin tui tonu omba nim.

¹¹ Pe wumb kombur enim sik tu wuk, kos ele tonu tu wujung kin, enim mund mong kulerngii. Kularik kin, sinim ek nipe ek ninim noman yi to piinerngii mon! Kunum ele, Gos enim kin ek ei pei nipi enim ngumba ei, enim nik tor kindngii. Nimbił erang, ek ei enim mendpił ni tor

kindnerngii mon. Ba Gos Gui Ka enim kin ek ei nipi ngumba.

¹² Wumb enim engnjing sik, kos erik nga to kundngii. Ernjing, kingenjing kin opu orung erik to kundngii. Pe kingenjing, arim mam ni opu orung erik, to kundngii.

¹³ Wumb pei enim kin noman kis piik ngungii; na ek enim piik mołmun, oł ei erngii. Ba wu endi na kin pii gii dinga peng mułum kin, kunum ele poru nimba kunum ei, Gos eim sipi orung simba.”

Epi Kis Mendpił Tonu Omba
(Masyu 24:15-28, Luk 21:20-24)

¹⁴ “Ba enim epi ei keningii, konu er kis ermba, epi kis ei konu ka mołpu konu engmba. Wu endi ek ei gerim kin, ka piyangli! Kunum ele Jura wumb mulnjung, tungu puk, tonu komung ele sikir tonu pungii.

¹⁵ Pe wu endi ngii tonu ele mołpu kin, nga sikir mani pupu eim epi ngii nirik mołum, epi endi sinermba mon.

¹⁶ Nga wu endi aka pin mołpu kin, kan ak topu sikir pupu, konduk endi sinermba mon ku.

¹⁷ Kaimb mendpił singii amb kangil mundii mondunmun ei, nin amb kangil am ngok kunum ei, wumb ei kaimb sik ngungii.

¹⁸ Pe enim prei erangin kin, konu jii nimba kunum ei, oł ei nge tonu onermba mon.

¹⁹ Kunum ele, oł embin tui owundu kumb se tonu omba. Kumb ok, Gos epi pei eririm kunum, pei o pum; nga pe yi ku oł embin tui ei nge ok tonu oneririm. Ekii se oł embin tui, ei yi ku tonu onenmba.

²⁰ Nga Gos Owundu eim kunum ele aninga kopur wak tułang kin, wu amb pei kunum ele poru nilangin. Ba eim nge ni mundum wumb ni piipi kin, kunum ele aninga kopur wak topu kindang mołmun.

²¹ “Nga kunum ele wu endi mołpu yi nimba, ‘Kenei! Kraiss ya ele mołum. Kraiss wuł ele mołum,’ yi nimba. Wu ei enim kin ek yi nimba, enim pii gii ninerngii mon.

²² Pe Kraiss ek mił ek kend tok ningii. Nga ek kend tok ni tor kindilmin wumb ok kin, jep oł kanim kanim nin, oł kanim kanim erngii ku. Keimi kapli erim kin, Gos

mundum nipi wumb ek kend tok singii nge, erngii.

²³ Ba enim kan kun erik muḅngii! Na ek pei enim kin ok nip poru ninj oḅ ei nge, endi ekii se tonu om kin, enim pii poḅ tungii.”

*Ekii Se Wu Kingam Omba
(Masyu 24:29-31, Luk 21:25-28)*

²⁴ “Ba kunum eḅ oḅ embin tui pupu poru neng kin, pe eni emii pimba; nga oi tiḅang enermba mon ku.

²⁵ Nga muḅ eḅ, kanjip pei mani ongii. Nga kupu muḅ dinga epi moḅum epi ei oḅup ermba.

²⁶ Nga kunum eḅ, na wu kingam ekii se kupu muḅ kin, eḅ mani ombii ni enim keningii! Kanik kin, na noman dinga wii kin nga tiḅang ka wii kin mani ombii.

²⁷ Nga kunum eḅ, Gos nge eim enjel pei kindang, ongii. Ok kin, eim nge wu amb pei kuḅou topu mundum wumb eim konu eḅ orung orung pei sipi orung simba. Sipi kin, mei konu ekin orung orung pei, sin epin konu eḅ orung orung pei sipi orung simba.”

²⁸ “Enim ond pik eḅ ek ei piingii. Kunum endi ond angii eḅ noḅ moḅpu, onguḅ konj tonu opu, nim kin enim piingii ei, konu eni ba kunum tonu onum ni piingii.

²⁹ Ei miḅ, ekii se na ek nind miḅ epi yi tonu omba keningii. Enim piingii, eim mandi opu kin, ngii ondu eḅ moḅum ni piingii.

³⁰ Na ek keimi nip enim ngond! Wu amb pei kulerngii kunum eḅ, na ek nind miḅ epi yi tonu omba.

³¹ Kupu muḅ kin mei teḅ poru nimba; ba na ek ei poru ninermba mon,” pa nim.

*Wu Endi Kunum Eḅ Kin Eni Eḅ Ni Piinanim
(Masyu 24:36-44)*

³² “Ba wu endi kunum eḅ kin, eni eḅ ni piinanim mon. Gos enjel ei epin konu eḅ moḅmun, ei pii poḅ tunanim. Nga Gos kingam yi ku, pii poḅ tunanim. Ba Arim Gos mendpiḅ pii poḅ toḅum.

³³ Enim kan kun erik kui erik muḅngii! Enim piinanmin kunum nenj oḅ ei tonu omba.

³⁴ Ei yi miḅ, wu endi eim ngii konu eḅ si kindpi kin, konu eipi orung pum. Pupu kin, eim kongun wumb eim nge epi ombu tep er muḅngii, ni kongun wu endeim endeim ni ngum. Ngopu kin, ngii ondu eḅ tep er muḅmba wu, ei eim tep ka er muḅmba.

³⁵ Yi miḅ, enim tep ka erik muḅngii! Enim piinanmin ngii arim kunum nenj orung omba. Emii pang omba min, tinga omba min, kupiiring okrii kei kultu wii toḅum kunum eḅ omba min, ei enim pii poḅ tunanmin mon.

³⁶ Mon pim kin, eim sikir opu, kenmba ni enim or pek muḅngii.

³⁷ Nga ek ei enim nip ngond, ei na wumb pei nip ngunj, ei enim tep ka wii erik kin, kui erik muḅngii!” pa nim.

14

*Wumb Owundu Jiisas To Kundngii
(Masyu 26:1-5, Luk 22:1-2, Jon 11:45-53)*

¹ Pe kunum taḅ opu pang, ekii se ‘Pasopa Kuni Owundu’ kunum endi sim. Nga kuḅmaḅ kakaḅmin wumb owundu kin kengip ek niḅmin wumb yi ninjing, “Sinim nimbiḅ oḅ erpin, Jiisas kin ek kend nipin kin, Jiisas ambiḅ gii nipin, to kundmun?” a ninjing.

² Yi miḅ wumb ek yi ninjing, “Sinim oḅ ei kunum owundu saḅim kunum ei, enermin mon. Mon pim kin, wumb opu tonu sik erngii.”

Amb Endi Jiisas Peng Eḅ Kopung Kindim

(Masyu 26:6-13, Jon 12:1-8)

³ Nga Jiisas eim Besanii konu eḅ pupu, Saimon ok kinj nang pirim, ngii konu eḅ pum. Pupu moḅpu kin, kuni noḅmun peḅ eḅ muḅang kin amb endi om. Opu kin, amb ei ming ka wii endi sipi tu wum. Tu wupu kin, ming ei mur ka wii, ku owundu puḅum ming ei, topu gaḅ tum. Topu kin, kopung ka wii sipi, Jiisas peng eḅ kindim.

⁴ Ba wumb kombur muljung wumb ei noman kis piinjing. Wumb en enim ek ni piik piik enjing, “Nimbiḅ erang kopung muru ka wii ei wii bein to kindnim?” ninjing.

⁵ “Pe sinim wumb top erei nipin ngumun, ei ku 300 miḅ simin. Sipi kin, wumb

kurpu mołmun wumb ei ngumun.” Nik kin, amb ei kin ek ngunjung.

⁶ Ba Jiisas yi nim, “Enim amb kanik, wiik tei!” a nim. “Enim nimbil erang noman embin tui eim kin ngonmun? Ei na kin oł ka enim.

⁷ Kunum kunum wumb kurpu enim kin mołmun. Kunum kunum enim wumb kurpu kin paki tumun ni piinjing kin, kapli paki tei! Ba na enim kin kunum kunum mulerbii mon. Muleramb kin, enim na kin paki tungii mił nenj?” pa nim.

⁸ “Amb ei epi kapli ermbe mił erim. Amb eim kopung muru ka wii sipi, na ngenj ełe kełim ei na kułmbii oł erim.

⁹ Nga na enim kin ek keimi nind! Ei konu orung orung pei wumb Gos ek ka nik ngungii. Epi nipe amb eim erim mił nik ngangin kin, wumb pei piingii ku!”

*Juras Jiisas Opu Orung Wumb Ngum
(Masyu 26:14-16, Luk 22:3-6)*

¹⁰ Pe kunum ełe, Jiisas ekii silmin wumb engki nga tał mulnjung konu ełe, wu endi embe Juras Eskeriyas eim pupu, kułmał kałilmin wumb mulnjung konu ełe pum. Pupu kin, eim Jiisas sipi, opu erii wumb ngumba nge pum.

¹¹ Nga en enim ek ei piik Juras Eskeriyas ek nim mił piik, ka piinjing. “Pe eim kom ku ngumun,” pa ninjing. Pe Juras, “Jiisas sipi, kułmał kałilmin wumb ngumbii,” ni yi piim.

*Jiisas Pasopa Kuni Eim Ekii Silmin
Wumb Kin Kuni Num*

(Masyu 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Jon 13:21-30)

¹² Nga kunum kumna kunum bres yiis punalim kunum ei, tonu om. Kunum ełe, kung siipsiip wał to kondulmun ku. Kunum ełe Jiisas ekii silmin wumb Jiisas kin yi ninjing, “Sin nim kuni Pasopa jili er ka er semin nunjii?” pa ninjing.

¹³ Nga Jiisas wu tał kindang punguł nge punjnguł. Pe eim ek yi nipi wu tał ngum, “Ełip konu owundu ełe wu endi noł ming owundu ełe noł kułpu tumba konu ełe, ełip kurkuł ba konu ełe, ełip ekii se punguł.

¹⁴ Nga ekii se pukuł, eim ngii endi nirik pum kin, ełip ngii arim kin ek yi mił ningił, ‘Ek mon wu yi nim, ngii palting jili

seng, na ekii silmin wumb kin kuni Pasopa numbii?’

¹⁵ Nga eim kapli andan topu, konu owundu tondrung palting ełe tuk peł simba ełe, er kun er kindang, simba ełe sinim kuni er ka er singił.”

¹⁶ Pe Jiisas ekii silmin wu tał punjnguł konu ełe owundu sim. Seng kin, epi kanim kanim Jiisas ek nim mił kenjingił. Pe wu tał kuni Pasopa er ka enjingił.

¹⁷ Nga konu pou neng, Jiisas eim ekii silmin wumb sipi tu wum.

¹⁸ Nga peł ełe kuni nok molk kin, Jiisas eim yi nim, ‘Na ek keimi nip enim ngond, enim mołmun wu ei endi, na sipi opu orung wumb ngumba wu ei, na kin kuni ende nonum.’

¹⁹ Pe Jiisas ekii silmin wumb en enim, noman embin tum. Tang kin, pe wu endi nii nik eim kii sinjing, “Na min?” pa ninjing.

²⁰ Pe Jiisas ek yi nipi ngum, “Enim wu angil orung orung nga tał endi ełe mołum. Wu ei nam kin ming ełe bres ende kindin-jpił.

²¹ Yi mił, na wu kingam oł embin tui tonu omba, ei Gos ek ełe ok polk pendik mił ninim. Wu kingam ei topu tonu kindim wu, eim kaimb mendpił sim. Kapli, wu ei mam wu ei mengnerim!” pa nim.

*Jiisas Kuni Eim Ekii Silmin Wumb Kin
Num*

(Masyu 26:26-30, Luk 22:15-20)

²² Nga en enim kuni noł molk kin, Jiisas eim bres endi sipi, eim prei erpi Gos ngum. Ngopu kin, bres engin topu, eim ekii silmin wumb kin ngum. Ngopu kin, ek yi nim, “Enim Sei! Ei na nge ngenj mił.”

²³ Pe eim ming wain endi sipi kin, prei erpi, Gos ngum. Ngopu kin sipi, eim ekii silmin wumb kin ngum. Pe wumb pei noł nunjung.

²⁴ Nga Jiisas ek nipi wumb ngum, “Ei miyem mił ei, Gos ei kumb ok eim wumb ek mendpił nirim ek ei pułe, akip tonu onum. Ei yi mił, na miyem ei bein tamb kin, wu amb pei paki tumba. Pułe yi mił, na kuls kin, mei wumb pei paki top ngumbii,” pa nim.

25 “Na ek keimi nip enim ngond, na nga noŀ wain ei nga nonarip pup kin, nanim noŀ wain konj endi Gos moŀum konu eŀe nga numbii,” pa nim.

26 Nga wumb golang nik, puk tonu komung Olip eŀe tonu punjung.

Piisa Jiisas Buŀ Ngumba Nge Nin
(Masyu 26:31-35, Luk 22:31-34, Jon 13:36-38)

27 Nga Jiisas ek nipi wumb ngum, “Enim pii gii ei pei dinga mulerang kin, enim tungu pungii. Gos ek ok poŀmun ek ei yi miŀ ninim, ‘Kung siipsiip tep moŀum wu ei to kundangin kin, kung siipsiip konu eŀe eipi eipi pungii.’

28 Ba nam nga angip tonu bii, pe na pup ok, Galilii konu eŀe bii. Enim na kin ekii sik ongii,” pa nim.

29 Pe Piisa ek yi nim, “Kapli, wumb pii gii pei dinga mulerim kin, na pii gii ei dinga muŀmba. Wumb kombur tungu puk kin, ba na tungu punermbii mon!” pa nim.

30 Pe Jiisas ek nipi Piisa ngum, “Na ek keimi nip nim ngond, akip emii pimba kunum eŀe, kei kultu wii tunermba kunum taŀ ninim kin, nim na embe kunum tekliki kii sengin, ni tor kindnenjii,” pa nim.

31 Ba Piisa ek dinga nim, “Na nim kin ende kuŀmbii, ba na nim embe nip koi enermbii mon mendpiŀ!” pa nim. Pe Jiisas ekii siŀmin wumb pei yi minj ninjing.

Jiisas Gesemarii Konu Eŀe Moŀpu, Prei Erim

(Masyu 26:36-46, Luk 22:39-46)

32 Pe puk konu endi eŀe tor punjung, konu ei embe Gesemarii. Nga Jiisas ekii siŀmin wumb ek nipi ngum. “Enim ya eŀe muŀngii! Nam prei ermbii!”

33 Pe eim Piisa kin Jeims kin Jon sipi, eim kin punjung. Pe eim noman tuk eŀe embin tang piipi eim kis mendpiŀ piim.

34 Pe eim ek nipi wu kei ngum, “Nam noman tuk eŀe embin tonum. Nam kuŀmbii ni piind,” pa nipi wu kei ngum. “Enim ya eŀe molk kin, tep ka erik muŀngii!”

35 Pe eim aninga kopur pui miŀ erim. Pupu kin, mei eŀe mani pupu kin prei erim. Na kuŀmbii ni piim kin, ngenj kumbii owundu ei na kin si kindmba.

36 Jiisas yi nim, “O Arnan, nim epi pei kapli enjii, ni piind. Nim na ming ei oŀ embin paŀim, na oŀ embin tui ei si kindnjii, ba nim na noman eŀe ekii se enenjii mon! Ba ninim noman eŀe yi enjii.”

37 Pe eim pupu, kenim ni eim ekii siŀmin wumb or pinjing. Nga Jiisas eim ek nipi Piisa ngum, “Saimon, nim or paŀin min? Nim kunum endeim kapli na kin tep mulenjii min?”

38 Enim tep ka kun erik molk kin, prei erngii! Mon pim kin, epi endi enim ermba epi ei kan simba. Keimi, noman tuk gui ei dinga piinim, ba ngenj ei dinga pinaŀim.”

39 Pe Jiisas nga pupu kin prei erim. Pe prei ei ok erim miŀ, eim nga prei ei nge nga erim ku.

40 Pe Jiisas nga opu, ekii siŀmin wumb or pinjing konu opu, kenim ni or pek mulnjung. Eim ekii siŀmin wumb en enim ningiŀ embin tum. Tang kin, pe en enim ek nipe ek nimin ni piinenjing.

41 Nga Jiisas nga kunum tekliki pupu kin, nga orung om. Opu kin, ek nipi ekii siŀmin wumb ngum, “Enim or pek kor moŀmun min? Ei kapli, pe kunum ei na wu kingam mani mei eŀe sik, opu orung wumb noman kis piik wumb ngonmun.

42 Enim angangin kin sinim pamin! Kinei! Wu na nipi kindmba wu, ya mandi onum.”

Juras Jiisas Sipi, Opu Orung Wumb Ngum

(Masyu 26:47-56, Luk 22:47-52, Jon 18:3-12)

43 Pe Jiisas ek nipi muŀang kin, Juras sikir opu, wu ei Jiisas ekii siŀmin wu angii orung orung nga taŀ, ei nge wu endi eim om. Pe wumb tiŀap owundu eim kin onjung. Onjung kin, wumb ei tui nin keprii ambiŀ sik onjung. Wu owundu kuŀmaŀ kaliiŀmin wumb kin, wumb mon toŀmun wumb kin, men tok kongun wumb kindangin onjung.

44 Pe wu endi Jiisas sipi, opu orung wumb wu ei oŀ erpi, nipi wumb kin ngum, “Pe na wu endi kin gupu top nop ninj, wu ei Jiisas. Enim ambiŀ gii ningii! Enim tep ka molk sik sipngii!” pa nim.

⁴⁵ Pe Juras opu Jiisas mułum konu ełe pupu kin, ek yi nim, “Ek emb tołun wu!” Pe eim Jiisas gupu topu num.

⁴⁶ Pe wumb pei Jiisas ambil gii ninjing.

⁴⁷ Ba en enim enjing konu ełe wu endi mandi angpi mułum wu ei, tui kepera sipi tor sipi, kułmał kałiim kongun wu endi topu, eim kom kopispi mani kindim.

⁴⁸ Pe Jiisas ek nipi wumb ngum, “Enim na singii wangin kin, pe enim tui ambilk enmin ei, waning wu endi mułum mił ambil gii ningii enmin min?”

⁴⁹ Kunum kunum na enim kin men ngii ełe ende mołpun, na enim ek emb top top enj, ba enim na ambil gii ninenjing,” pa nim. “Ba Gos ek ka ok pulk ełe, ek nim mił ei mendpił keimi tonu om.”

⁵⁰ Pe Jiisas eim ekii silmin wumb tungu puk, konu eipi eipi puk kin, en enim Jiisas buł ngunjung.

⁵¹⁻⁵² Pe kangi wu gał ei Jiisas pum konu ełe ekii se pum; ba eim alap kuru endi ngenj ełe tełim. Pe wumb eim ambil gii nimin ni enjing; ba eim alap kuru ei si kindpi, eim ngenj wii si kindpi tungu pum.

Wumb Jiisas Kos Enjing

(Masyu 26:57-68, Luk 22:54,55,63-71, Jon 18:13-14,19-24)

⁵³ Pe wumb Jiisas sipi, kułmał kałiimin wu mułum konu ełe sipnjing. Pe wumb kułmał kałiimin wumb kin mon tołmun wumb kin men tok kongun wumb pei ok kułou tunjung.

⁵⁴ Pe Piisa Jiisas pum konu ełe ekii se pum. Ba pupu kin mandi punerim mon; eim turii mił pupu mułum. Eim pupu kin, wu kułmał kałiimin wu ei kung gui ełe tuk pum. Pupu kin, pe tep ełmin wumb molk kin, eim dup piipi kin konu ełe pełe erpi mułum.

⁵⁵ Pe wumb kułmał kałiimin wumb kin Jura wumb owundu pei ok, wumb kopur wii tangin ok kin, ‘Jiisas oł nimbil oł erim ei ni piimin,’ ninjing. Ek pułe nik kanik, Jiisas to kundmun ni piinjing; ba en enim oł endi kan sinenjing mon.

⁵⁶ Pe wumb pei ek kend tok, ‘Jiisas oł yi erim,’ nik ninjing. Ba en enim ek ei dinga punerang kin, en enim ek ende punerim mon.

⁵⁷ Pe wumb kopur angk, ek kend tok, Jiisas kin ngok ninjing.

⁵⁸ “Sin piinpin Jiisas yi mił nim, ‘Na nam men ngii wumb angil kin tekning, ei nam erip kis mundmbii. Nga kunum tekliki mendpił na ngii endi tekmbii, ba wumb angil ełe teknałmin mon! Enim wumb ngii ei nge kunum kapli teknerngii!’ yi niłim,” pa ninjing.

⁵⁹ Ba ek ei ninjing ei, opu ende punerim mon.

⁶⁰ Nga wu kułmał kałiim wu ei wumb tuk ełe angpi, Jiisas kii dinga sim. “Nim ek endi nikin, orung kindnenjii min? Ek nipe ek wumb nim ngenj ełe ek ambiltmin?” pa nim.

⁶¹ Ba Jiisas ek endi nipi orung kindnerim. Pe wu kułmał kałiim wu ek nga nipi ngum, “Nim Gos kindim wu Kraiss, Gos kingam mendpił min?”

⁶² Pe Jiisas ek nim, “Ei na mendpił. Nga enim keningii ni na wu kingam mani mei ełe op, Gos tonu mołum konu ełe angil tundung orung dinga wii ei pang mułmbii. Pe na tonu kupu muł epin konu ełe mołup, ombii,” pa nim.

⁶³ Pe kułmał kałiim wu ei eim kis piipi kin, eim konduk piltan topu yi nim, “Sinim wumb kopur wii tamin ok elim oł ei, nga ninerngii mon!”

⁶⁴ Eim Gos kin ek nipi kis mondpu, Gos embe to mani kindim ei, enim piik poru ninjing. Pe enim er piinmin mił nenj?” Wumb pei Jiisas tungii ek yi mił ninjing, “Enim oł kis endi erim, eim kułangli,” pa ninjing.

⁶⁵ Pe wu kopur tumun! Ke nik, jipambil tok enjing. Pe enim alap endi sik, ningil kum tunjung. Tok kin, Jiisas enim angil kin tok, yi ninjing, “Nim pe ek keimi mendpił nilin wu, nii kepil tonum?” Pe tep ełmin wumb sipik, eim angil kin tunjung ku.

Piisa “Jiisas Ei Na Kinal,” Nim

(Masyu 26:69-75, Luk 22:56-62, Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Piisa mer mandring mułum, kung gui tukrung ełe mułum. Pe wu kułmał kałiim wu nge kongun amb endi om.

67-68 Pe eim kenim ni Piisa dup piipi mułum. Pe amb ei opu, Piisa dinga kanpi ek nim, “Nim yi ku Jiisas kin Nasares konu ełe andkin mułun,” pa nim, “Na mon! Na piinand! Na nim ek nin ek pułe ei na piinand.” Pe eim kung gui ondu mandi ełe anda pum. Pang kin, kei kultu endi wii tum.

69 Pe kongun amb Piisa kenim ni, nga amb ei ek nga wumb mandi mulnjung wumb nipi ngum, “Wu ya mołum wu ei, wumb tilap ende,” pa nim.

70 Ba eim nga ek dinga nim, “Mon!” Nga ekii se nga wumb Piisa kin ende mulnjung, wumb ek ninjing, “Keimi, nim wu ei kin tilap ende, nim Galilii konu wu mendpił,” pa nim.

71 Pe Piisa ek dinga wii nim, “Na ek keimi mendpił nind! Na enim ninmin wu ei, na piinand.”

72 Pe sikir kei kultu kunum tał wii tum. Pe Piisa piim ni Jiisas yi nim mił piim, “Kei kultu kunum tał wii tunerang kin, pe nim ek kunum tekliki ninjii, ‘Nim na kin piinand.’ ” Pe Piisa eim ke dinga wii nim.

15

*Jiisas Pailos Mułum Konu Ełe Mułum
(Masyu 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Jon 18:28-38)*

1 Nga kumb kupiiring ok, wumb kułmał kałiłmin wumb kin men kengip ek tołmun wumb kin men tok kongun wumb kin Jura wumb owundu pei ek endi ninjing. Pe wumb Jiisas kan tok, Pailos Rom tep ełim wu owundu mułum konu ełe, sipnjing.

2 Pe Pailos eim Jiisas kii sim, “Nim Jura wumb nge king mołun min?” Jiisas ek nipi ngum, “Nim ninim ek yi mił.”

3 Pe wumb kułmał kałiłmin wumb eim kin ek pei nik ngunjung.

4 Pe Pailos nga Jiisas kii sim, “Nim ek nikin orung kindnjii min? Nim kani! Wumb nim kin ek pei ninmin,” pa nim.

5 Ba Jiisas ek nga nipi orung kindnerim. Yi erang kin, Pailos kom sepi piim.

*“Jiisas Ond Peri Ełe Nil Tei!” Nim
(Masyu 27:15-26, Luk 23:13-25, Jon 18:39-19:16)*

6 Pe kung ngii pei Pasopa kunum ei, kuni nołmun kunum ei, Pailos eim kan ngii pałiłmin wumb endeim ni nipi kindiłim. Wumb en enim wu endi nik wii tangin kin, kapli Pailos eim wu ei mendpił en enim kin kindiłim.

7 Pe kunum ełe wu endi kan ngii ełe pim wu ei embe Barapas. Wu ei eim tep ełmin wumb kin opu erim kin, pe opu ełmin wumb kan ngii ełe pendik kindnjing. Wumb tilap ei opu erpi wu kopur to kundnjung.

8 Pe wumb pei ok Pailos mułum konu ełe, kanik ninjing. “Ok nim ełin oł, ei ni pe yi enjii!” pa ninjing.

9 Pe Pailos ek nipi orung kindim, “Enim Jura wumb na enim king ei en enim ngumbii min?”

10 Pe eim yi piim, “Kułmał kałiłmin wumb Jiisas kin noman kis sek, kos ełe tu wumun,” ni piim.

11 Ba kułmał kałiłmin wumb owundu wumb paki tok nengin wumb yi ninjing, “Nim Barapas kindan wumb mołmun konu wangli!” pa ninjing.

12 Pe Pailos ek nga nipi wumb ngum, “Pe enim Jura wumb nge king enim niłmin wu ei kin, nipe oł endi ermbii?” pa nim.

13 Wumb wii nga tu wunjung, “Eim ond peri ełe nil tei!” pa ninjing.

14 Pe Pailos ek nipi wumb ngum, “Nim-bił erang? Nipe oł kis endi eim erim?” Ba wumb ek nik nga wii tunjung, “Eim ond peri ełe nil to!” pa ninjing.

15 Yi mił, pe Pailos wumb ek taki taki nipi, ka piingii ni piipi kin wumb ngum. Pe eim yi mił erim ei Barapas sipi, wumb kin kindang pum. Jiisas sipi, opu orung wumb mulnjung konu ełe ngum. Ngang kin, opu wumb ond peri ełe eim nil tumun, ni keprii tok sipnjing.

*Opu Wumb Jiisas Kin Ek Buł Morung
Ninjing
(Masyu 27:27-31, Jon 19:2-3)*

16 Pe opu wumb Jiisas sik, orung sipik tep ełmin owundu wu nge ngii konu ełe tuk sipnjing. Sipik kin, opu wumb kopur wii tangin kin, pei onjung.

17 Nga opu wumb Jiisas konduk kundii endi kindnjing. Nga opu wumb peng kon

endi kan gal mulum endi sik enjing, peng kon ei Jiisas peng ele pendnjing.

¹⁸ Pe Jiisas tungii pendik yi ninjing, “O Jura wumb ei nge King,” pa ninjing.

¹⁹ Nga opu wumb goł mił epi endi sik, Jiisas peng ele kepil tunjung. Pe wumb eim jipambil tunjung. Pe en enim eim kin men tok kend tok mani molk kin, ka wii piinjing.

²⁰ Piik kin, pe Jiisas kin ek ngok poru nik, Jiisas konduk kundii si kindik, nga Jiisas eim konduk nga eim kin kindnjing. Kindik kin, pe Jiisas sipik, ond peri ele tungii nge sipnjing.

Jiisas Ond Peri Ele Nil Tunjung

(Masyu 27:32-44, Luk 23:26-43, Jon 19:17-27)

²¹ Nga wu endi Saimon, Sairiin konu ele orung opu, kangsi wu Aleksandir kin Rupus tał nge arim, opu konu owundu ele tuk bii, ni om. Opu kin, pe opu wumb ek dinga yi ninjing, “Nim Jiisas ond peri ko wunjii!” pa ninjing.

²² Nga wumb Jiisas sipik, konu endi tor sipnjing konu ei embe Golkasa. Sinim embe ei ak topun yi ninmin, “Konu wumb peng embil konu.”

²³ Nga wumb kopur Jiisas wain kin ond mong kindnjing epi ei Jiisas ngungii nge tu wunjung; ba Jiisas ei epi nunerim.

²⁴ Pe opu wumb Jiisas ond peri ele nil tunjung. Pe eim konduk ni epi ei opu wumb en enim mok tok sinjing. Pe opu ond wumb ku kembis mił epi ei kinjmał erik kin konduk ei singin nik enjing. Epi ombu ni simba nge nik enjing.

²⁵ Pe kunum eni angil orung nga kapil kapli kupiiring, eim ond peri ele sik tonu kindnjing.

²⁶ Pe tonu embe pulnjung, eim kos enjing mił embe yi mił pulnjung, “Jura Wumb King,” ninjing.

²⁷ Nga Jiisas pim konu ele mandi wu tał ond peri ele pinjingil. Wu tał opu erkil kin epi waning sikil elmbil. Wu endi Jiisas angil tundung tonu kindik, nil tunjung. Nga endi sik, Jiisas angil taring tonu kindik nil tunjung.

²⁸ (Pe Gos ek ok pulk mił keimi tor onum. Ek ei yi mił ninim, “Enim wumb kis kin mulum ni kenjing.”)

²⁹ Pe wumb ok puk erik, eim kin ek kis nik ngunjung. Wumb peng ak mak erik yi ninjing, “Nim wu men ngii top kis erpi, nga kunum tekliki nga tekmbii,” nin wu.

³⁰ “Pe ninim paki to! Tokun, nim ond peri ele si kindkin, mani wa!”

³¹ Yi mił ku, wumb kulmał kalilmin wumb kin, wumb mon tołmun wumb kin, ek kis nik Jiisas ngunjung ku. Pe wumb en enim ek nik piinjing, “Eim wumb eipi kin paki tum, ba ei eim kapli paki tunermba!”

³² Kapli, Gos kindim wu Krais ei Esrel wumb king, eim ond peri ele si kindkin, mani wangli! Wang kin, sin kanpin, pii gii nimin wu ei wumb paki tumbii ni orum ni kenmin,” pa ninjing. Wu tał Jiisas kin ouni nil tunjung, wu tał yi ku ek nikil Jiisas ngunjungul.

Jiisas Kulum Poru Nim

(Masyu 27:45-56, Luk 23:44-49, Jon 19:28-30)

³³ Nga tinga konu beli palim kunum ei, mei konu orung orung pei emii pim. Emii pepi pang, konu pou neng konu eni tekliki erim.

³⁴ Pe pou neng konu eni tekliki erang kin, Jiisas wii dinga tum. “Eloi, Eloi, Lama Sambaksanii.” Sinim ek ei ak topun yi nimin, “Na Gos! Na Gos! Nim na nimbil erang na si kindin?”

³⁵ Pe wumb kopur mandi mulnjung wumb ek ei piinjing. Piik ek yi ninjing, “Piyei! Wu Elainja ni wii tonum,” pa ninjing.

³⁶ Pe wu endi sikir pupu, ep noł epi endi sipi noł wain ele tuk kindim, epi kumbii elim epi ei sipi, Jiisas ngum. Pe wu ei yi nim, “Sinim tep er mołpun kinamin, pe Elainja opu, Jiisas ond peri ele sipi mani simba min?”

³⁷ Nga Jiisas eim dinga wii topu kin, eim kulum.

³⁸ Pe alap owundu endi men ngii ele pim, ei tonu piltan topu, mer mani tor pupu topu, orung orung pum.

³⁹ Pe opu elimin wumb tep elim wu, Jiisas pim konu mandi opu angpi kenim ni Jiisas

kułmba mił yi erim. Pe eim ek nim, “Keimi mendpił, wu ei Gos kingam,” pa nim.

⁴⁰ Nga amb kopur mulnjung ei turii mił yi angk, kanik mulnjung. Molk kin, tuk endi mułum ei, Mariya Makandala mułum, nga endi Mariya Jeims mam ekii kin Josis, pe endi Salom mułum.

⁴¹ Kumb ok Jiisas Galilii konu multum kunum ełe, amb ombu eim kin ekii sik eim paki tołmun. Pe amb pei eipi mulnjung konu ei, en enim Jiisas kin Jerusalem konu ełe onjung.

Jiisas Tukpu Ełe Pendnjing
(Masyu 27:57-61, Luk 23:50-56, Jon 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nga kunum pou neng, Josep Arimasiya konu ełe mołpu om. “Eim kos piilim wu num, ka wii mołum,” pa niłmin. Eim yi ku, Gos kunum tep ermba omba nipi, kui erpi mołum. Pe yi mił, Josep eim ngii ełe nirik pupu, Pailos kumb ełe engim. Pe eim mund mong kulerim mon! “Pe na Jiisas ngenj simbii ond,” pa nipi pum.

⁴⁴ Pe Pailos noman embin top piim. Pe opu ełmin wu endi kii sim, “Eim kułum poru nim min?”

⁴⁵ Eim opu wumb tep elim wu ek piipi poru nipi om. Opu, Josep kin ek nim, “Eim ngenj ei kaplı sinjii,” pa nim.

⁴⁶ Josep eim alap kuru endi top erim. Pe eim Jiisas ngenj sipi mani tu wum. Pe eim alap kuru sipi, Jiisas ngenj ełe kum tum. Pe sipipi, komung endi tukpu sim, konu ełe mani kindim. Pe tukpu sinjing, ei ku tukpu owundu pendnjing. Pe Josep eim ku endi sipi, tukpu ełe pandi tum.

⁴⁷ Nga Amb Mariya Makandala kin Mariya endi Josis mam, amb tał kan mulnjunguł. Pe tukpu ełe Josep Jiisas sipi mani kindpi kankił mulnjunguł.

16

Jiisas Angpi Konj Tonu Pum
(Masyu 28:1-8, Luk 24:1-12, Jon 20:1-10)

¹ Nga kor kunum pupu poru neng kin, Mariya Makandala kin amb Mariya Jeims mam kin Salom, en enim kopung ni epi muru ka tum epi ei top enjing. Erik, sipik Jiisas nenj kopung ernгии nge sipnjing.

² Kor niłmin kunum ei opu pang kin, kupiiring eni tang, wumb en enim wumb tukpu konu ełe punjung.

³ Puk kin, en enim ek yi ninjing, “Wumb nii opu, ku owundu ei sipi ak tang, sinim wumb tukpu konu nirik bin,” pa ninjing.

⁴ Pe en enim kenjing ni, ku owundu tukpu ełe pim ni pinerim mon! Wu endi ku ei sipi, ak topu kindim pim. Pe ku ei ku owundu wii mułum.

⁵ Nga wumb tukpu ełe tuk punjung. Puk kin kenjing ni, wu kangi wu endi angil tundung orung mułum. Mułum wu, eim konduk kuru olt endi kindim wu ei kanik, puku sinjing.

⁶ Pe wu ei ek nipi ngum, “Enim puku sinenei! Enim Jiisas Nasares konu ełe wu ei enim kuruk onmun, wumb eim sik, ond peri ełe nil tunjung. Ba pe eim angpi nga konj pum. Pupu kin, eim ya ełe mulalim. Kinei! Eim pendnjing konu ełe kinei!

⁷ Ba enim puk, eim ekii siłmin wumb kanik ningii! Pe Piisa kanik ningii ku! ‘Jiisas eim ok Galilii konu ełe ok pum, yi mił eim ek nipi ngurum. Enim eim keningii,’ ” pa nim.

⁸ Nga amb ombu nga sikir tor punjung. Puk kin, en enim tukpu ei si kindik, tungu punjung. Puk kin, en enim mund mong tang, en enim noman tuk ełe mił pinerim. Pe en enim wu endi kin ek tingnenjing. Nimbił erang, en enim mund mong tum.

Mariya Makandala Eim Jiisas Kenim
(Masyu 28:9-10, Jon 20:11-18)

⁹ Kupiiring ok mendpił kunum kumna, Jiisas eim angpi nga tonu pum. Pe eim opu Mariya Makandala mułum konu ełe pum. Amb ei ok, Jiisas gui kis angil orung nga tał to tor kindim.

¹⁰ Pe Mariya eim pupu, wumb ok Jiisas ekii siłmin wu ombu kanpi nim. Pe wu ombu noman embin erang, ke nik mulnjung.

¹¹ Pe Mariya ek nipi wu ombu ngum, “Jiisas eim konj mułum, na kenj,” pa nim. Pe amb ei ek piik ek nim, ek ei pii gii ninenjing, mon!

Jiisas Nge Ekii Siłmbił Wu Tał Jiisas Emeiyas Andłam Ełe Kenjingil.
(Luk 24:13-35)

¹² Pe ekii se, Jiisas ekii silmbil wu taɫ konu eɫe si kindkil, tor punjungul. Pe Jiisas wu eipi miɫ, wu taɫ onjungul konu eɫe tor om.

¹³ Pe Jiisas ekii silmbil wu taɫ nga orung pukul. Jiisas ekii silmin wu kopur mulnjung konu eɫe kan ninjingil, ba wu ombu wu taɫ ek ei pii gii ninenjing.

Pe Jiisas Ekii Silmin Wumb Eim Nge Kongun Ngum

(Masyu 28:16-20, Luk 24:36-49, Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

¹⁴ Nga ekii se, Jiisas ekii silmin wumb engki nga endeim molk, kuni nok kin, Jiisas mulnjung konu eɫe tonu om. Jiisas ek dinga yi nim, "Enim pii gii dinga pinaɫim," pa nim. "Pe en enim noman pirek ninim. Nimbil erang enim piinenjing? Wumb kopur kanik ninjing ba, ei pii gii ninenjing."

¹⁵ Jiisas ek dinga nipi eim ekii silmin wumb ngum, "Enim pei konu owundu orung orung pei eɫe puk, na ek ka ningii.

¹⁶ Wumb kopur pii gii nik, noɫ pinjing kin, Gos eim paki topu sipi orung simba. Ba wu ombu pii gii ninenjing kin, kos owundu omba kunum ei eim oɫ embin tui eim kin tonu omba.

¹⁷ Nga wumb kombur Gos kin pii gii ninjing kin, Gos eim jep oɫ er sipi, peni eɫe kindmba. Yi miɫ, na embe eɫe ek nik gui kis ei to tor kindik si kindngii," pa nim. "Pe wumb ek ei endi miɫ ningii.

¹⁸ Wumb ombu ka wembii angil eɫe embilngii, wembii ei wumb toɫum epi ei enim tunermba. Wumb kombur to konduɫum epi tumba ei kulerngii. Wumb endi kis ermba piingii, ei enim ngenj eɫe embilngii. Embilangin kin, wumb ening tumba ei poru nimba," pa nim.

Jiisas Gos Eim Epin Konu Eɫe Tonu Sim
(Luk 24:50-53, Aposel 1:9-11)

¹⁹ Yi miɫ, pe Jiisas Owundu ek nipi poru neng kin, Gos ei epin konu eɫe tonu sim. Pe Jiisas Gos angil tundung orung moɫum.

²⁰ Pe Jiisas ekii silmin wumb ei punjung. Puk kin, Gos nge ek ka ei konu orung orung wumb pei kanik nik ngunjung. Nga Owundu en enim kin ouni kongun er

endim. Nga en enim ek nik jep oɫ enjing ei, Owundu eim er dinga kindim ku.

Jiisas Nge Ek Ka Luk Pulum

Luk Ek Ei Polpu Tiopilas Ngum

¹ Nim wu owundu Tiopilas. Ok Gos sin kin oł kombur eririm oł ei, pe keimi sin kin pe punum en enim pei angil ełe mon pulnjung.

² Kumb ok, wumb kombur gupu ełe piik kanik erik Gos nge ek ka kongun elmin ku. Ek ei nge sin sinjpin, ek mon pulnjung wumb pei ei oł ei nge pulnjung.

³ Pe akip na yi ku, ek pol ei polup nim ngond. Ek ombu nge kii sip kom sep piip muls kunum kinan, na oł ei ekii sinj. Sip, ei piip kin puls ek ei oł pulk mił kun pulup ngond.

⁴ Ek ei ek keimi, enim ok gerik piik. Yi mił erik ei enim pii kun erik mułngii. Pe ek ei yi ku polup ngond.

⁵ Eros eim Jura wumb king multum kunum ei, wu endi Gos kin kułmał kalilim wu endi multum wu ei embe Sekaraiya. Eim kułmał kalilmin wumb ei Apaisa nge tilap ełe tep to elmin. Nga wu ei eim ambil Eron nge tilap ełe amb ei, Elisembes pa nilmin.

⁶ Pe wu amb yi tał el elip, Gos ningil ełe oł ka er mulnjunguł. Pe Gos Owundu nge ek dinga kanim kanim ni pendim, pei ekii sikil kun ka mulnjunguł. Oł kis endi enerkil.

⁷ Ba wu amb yi tał kangil endi mingnen-jngil mon! El elip wii mendpil mulnjunguł. Wu amb tukui mendpil mulnjunguł.

⁸ Sekaraiya eim Gos kin kułmał kalilim kongun ei elim kunum ei, Sekaraiya nge tilap wumb ei kongun ełe tonu onjung.

⁹ Kułmał kalilmin wumb elmin oł ei erik, Gos andan tang wu ei embe pe nik wang to tonu kindnjing. Kindangin kin, eim Gos ngii owundu palting ka ełe mołpu kin, epi muru ka tołum epi ei sipi kin, dup eskil erpi kin, muru ku piilmin.

¹⁰ Kunum ełe Gos kin dup eskil muru ka kalpi elim kunum ei, wumb pei ok, andaring molk prei erik mulnjung.

¹¹ Pe Sekaraiya eim kenim ni, dup kalim konu angil tunding ełe Owundu nge enjel angpi mułum ei kenim.

¹² Pe eim enjel kanpi eim puku sipi, mund mong tang piim.

¹³ Ba enjel ek nipi Sekaraiya ngopu yi nim, "Sekaraiya, nim mund mong tunerii mon! Gos nim prei en ek ei piim. Nim ambnim Elisembes eim wu kangil endi mengmba. Kangil ei, nim eim embe Jon ninjii," pa nim.

¹⁴ "Mengang kin, nim noman ka peng, nim ka piinjii. Kangi ei tonu omba ei wumb pei ka piingii ku.

¹⁵ Yi mił kangi ei wu owundu mułang, Gos Owundu eim kangi ei wu num mułmba ni piim. Pe eim noł wain ni noł dinga ombu nunermba. Eim mam kirim ełe multum kunum ei Gos Gui Ka eim kin piki to mułmba," pa nim.

¹⁶ "Jon eim ek neng kin Esrel wumb pei noman ak tok pii gii nik, Gos Owundu kin orung pungii nge nipi wumb ngumba.

¹⁷ Gos Jon kindang opu, owundu nge ek ei ni pendim. (Jon eim owundu omba ełe kumb se omba). Ek ni pendpi opu eim noman dinga piimba ei ok Elainja ek ni tor kindilim wu pirim mił yi eim yi ermba. Erpi kin, arim kingam noman to ak tungii nge nipi, wumb Gos ek to kindilmin wumb ei neng noman kun ka seng, wumb kun ka molk Owundu omba nge kui er mułngii nipi kongun yi ermba," pa nim.

¹⁸ Sekaraiya ek nipi Gos nge enjel ngopu yi nim, "Na tukui er poru ninj. Na nam amb tukui erim ku. Nimbil erang na ek ei keimi ni piimbii?" pa nim.

¹⁹ Pe Gos nge enjel ek yi nim, "Na Gepriyel, na Gos kumb ełe kun mołup enj. Gos Eim na kindang, na op nim nimbii nge onj. Pe ek pol ka ei nim kanip nind," pa nim.

²⁰ "Kapli nim piinjii. Nim na ek ei piikin noman ełe kindnen kin, nim anmbil ak tang kin, ek tingnenjii, yi pepi pang, oł ombu opu poru nimba. Na nind ek ei keimi ekii se tonu omba."

²¹ Wumb pei Sekaraiya anda omba ni piik kui er mulnjung. Epi nipe endi eim kin erang mołum ni piinjing; tuk konu Gos ngii owundu ełe ka mołum?

²² Ekii se eim anda opu, eim wumb kanpi ek nimba pinerim. Yi erang kin wumb en enim piik, Gos ngii owundu palting ka tuk ele epi nipe endi kenim ni piinjing. Pe eim ek tingnarpi, angil ele minj erpi ek mił tangpi erang kenjing.

²³ Ekii se Sekaraiya eim Gos ngii owundu tuk kongun poru neng eim si kind ngii konu ele pum.

²⁴⁻²⁵ Ekii se eim ambim Elisembes kangil mundii mułum. Pe amb ei eim koi er mułang oi angil orung o pang kin eim ek yi nim. “Pe Gos Owundu na kin noman ka ngum. Ok na kangil mulerim kunum ele, na wumb kin ngenj singambił peng muls. Ba pe nga na singambił pinermbii,” nim.

Enjel Mariya Kin Jiisas Tonu Omba Ek Nim

²⁶ Pe oi angil orung nga endeim o pang, Elisembes wu kangi endi mengmba ei Gos enjel Gepriyel kindang pupu Galilii mei owundu konu ele orung endi sim konu ei Naseres ele pui ni kindim.

²⁷ Gos enjel kindang pupu kin, ambił endi mułum konu ele pum ambił ei, wu endi simba nik kuimi to mundnjung. Wu ei embe Josep, wu ei King Deipis nge tilap. Pe ambił ei embe Mariya.

²⁸ Pe enjel er pupu ambił kanpi ek yi nim, “Nim mołun ei? Gos Owundu nim kin eim noman ka ngopu nim kin mołum,” pa nim.

²⁹ Ba eim nim ek ei piipi, eim noman embin tang piim. Eim noman ele yi piipi, ei nipe ek ninim ni piim.

³⁰ Enjel ei ek yi nim, “Mariya, nim mund mong tunerii mon! Gos nim kin noman ka ngopu mołum.

³¹ Nim piin min? Nim kangil mundnjii; nga kangil endi mengnjii. Kangi ei embe Jiisas ninjii,” pa nim.

³² “Eim wu owundu mułmba. Pe wumb eim kanik yi ningii, ‘Gos Owundu kingam mendpił,’ ningii. Nga Gos eim King mundang eim kupam King Deipis mołulum konu ele eim simba,” pa nim.

³³ “Eim kunum kunum Jeikop nge wumb tilap ele eim King mułmba. Pe eim tep erpi mułmba konu kunum ei poru ninermba!”

³⁴ Mariya enjel kin ek yi nim, “Oł ei erpi tonu omba mił nenj? Na ambił wii moł, wu endi molałim molałim.”

³⁵ Nga enjel ek ni orung kindpi yi nim, “Gos Gui Ka kapli nim nge noman tuk ele omba nim, Gos Owundu mendpił eim dinga kapli nim kin omba. Yi erang nim kapli kangi ei ekii se mengnjii, wumb eim embe sik yi ningii. Ei King ka wii Gos Owundu nge kingam yi ningii.

³⁶ Nim piin min? Bipanin Elisembes amb tukui sim, ba kangi endi kirim ele mołum. Okrii wumb yi niłmin, kangil endi mingnermba niłmin. Ba pe eim kangi mundii mułang, oi angil orung nga endeim o pang mołum. Pe Gos nim kin yi ku enim.

³⁷ Epi endi Gos kapli enermba mił mon? Epi pei ei eim kapli ermba.”

³⁸ Mariya ek yi nim, “Piin! Nam Owundu kongun ambił eim na kin nimbił oł ermba ni piimba ei kapli nim nin ei mił ermba.” Nga Gos nge enjel eim si kindpi pum.

Mariya Elisembes Kenmbii Ni Pum

³⁹ Kunum ei, Mariya eim sikir pupu mei komung ele tonu pum. Jura mei owundu endi sim konu ele pum.

⁴⁰ Sekaraiya ngii ele nirik pupu Elisembes kanpi, “Muliyo!” nipi yi nim.

⁴¹ Elisembes Mariya kanpi, “Muliyo,” nipi erim ek ei piipi eim kangil mundii mułum ei puku sipi piim ni Gos Gui Ka eim kin piki to mułum.

⁴² Pe Elisembes eim wii dinga tum. Topu yi nim, “Gos noman ka nim ngum, ba amb eipi kombur noman ka yi ngonalałim mon! Pe kangi mundii mołun ei Gos noman ka kangi ngonum.

⁴³ Na nii epi owundu ei na kin tonu onum? Nim Owundu mam ei na kin on; na kapli enanim.

⁴⁴ Piini! Nim na muliyo nin, ei piind, na kangi kirim ele mołum, ei eim noman ka piipi tonu mani erang puku sim. Puku sipi, na piind nam Owundu mam moł ni piind.

⁴⁵ Owundu ek ei nim neng kin nim pii gii nin. Yi eran Gos nim kin noman ka ngonum. Ek ei ekii se yi mił ermba,” Elisembes yi nim.

Mariya Nge Golang

- ⁴⁶ Pe Mariya ek yi nirim,
 “Nam noman eke Gos Owundu embe ambil tonu kindind.
⁴⁷ Gos Owundu na kin paki tonum nam nge noman tuk eke ka piind.
⁴⁸ Na eim kongun wii ambil mol ba eim na noman ngonum. Pe ekii se wu amb pei Gos nge eim na kin noman ka ngolum pa ningii.
⁴⁹ Gos Owundu nge dinga wii eim ol Owundu na kin ei nim. Gos eim embe ka wii sim.
⁵⁰ Wumb nii endi Gos Owundu mendpil molum ba sinim mei wumb minj molmun ni piinjing. Wumb ei Gos eim wumb ombu nge kingam nol ni mering kingenjing nol pei Gos eim kaimb kulum.
⁵¹ Gos kongun dinga wii erim; wumb en enim wumb Owundu molum ni piinjing wumb ei en enim noman eke elmin. Wumb ei Gos to kindang eipi eipi pulmun.
⁵² Wumb King dinga molmun Gos wumb ei to mani kindilim. Kindpi, wumb wii molmun wumb ei Gos wumb num tonu kindilim.
⁵³ Wumb kuni tang molulum wumb ei eim nge epi kanim kanim ka wii ngolum. Wumb epi pei salilim wumb ei Gos kindang wii punjung.
⁵⁴ Eim Esrel kongun wumb eim paki tang, sinim kupenjpin nol ek keimi dinga nilim. Wumb ei eim ok kaimb sipi eririm. Yi mil ku sinim kin kaimb sinim.
⁵⁵ Yi peng piipi kin, eim ek nipi sinim wumb kupenjpin nol ei ngum, Eiparam nge wumb ekii se tonu ongii kaimb sipi ngum. Nga kunum kinan molk pungii,”
 Mariya pa nim.
⁵⁶ Mariya Elisembes kin mulangil oi tekliki mil o pang, nga ekii se eim ngii konu eke orung pum.

Jon Wumb Nol Pendilim Wu Mengilmin Kunum Tonu Onum

- ⁵⁷ Elisembes kangi mengmba kunum mandi erang, eim wu kangi endi mengrim.
⁵⁸ Wumb Elisembes nge opam nol wumb kin mandi molmun wumb kin, molk piinjing ni ek om piinjing ei Owundu kin kaimb topu ngum. Nga wumb en enim eim kin ka piinjing.

⁵⁹ Kunum angil orung nga tekliki o pang, wumb kangi ei tu wuk ngenj kopisngii nge tu wunjung. Pe kangi ei embe Sekaraiya nimin ninjing ei eim arim embe mil.

⁶⁰ Ba kangi mam eim yi nim, “Mon! Sinim kangi ei embe Jon nimin!”

⁶¹ Pe ek yi ninjing, “Nim bipanim embe endi yi pinalim.”

⁶² Wumb eke ek mil enjing kangi eim arim yi mil kii sinjing. Arim kangi embe nipe embe simba erim.

⁶³ Eim ku pirambi ei sipi mon endi polpu embe Jon ni pulum. Nga wumb en enim kanik puku sik kin piinjing.

⁶⁴ Pe mendpil Sekaraiya gupu aki tang kin eim ambil kapli erim. Eim ek nipi Gos embe ambil tonu kindpi mulum.

⁶⁵ Pe eim nge wumb konu mandi mulnjung wumb, mund mong tunjung. Ol ombu nge ek ombu orung orung konu Jura mei owundu ni konu komung ei ombu pang piinjing.

⁶⁶ Wumb ek ei piik en enim noman to piik, nga en enim yi ninjing. “Ekii se kangi ek er mulmba mil nenj?” Wumb yi piinjing, “Gos Owundu eim kin molum,” ni piinjing.

Sekaraiya Ol Ekii Se Tonu Omba Nge Nirim

⁶⁷ Gos Gui Ka arim Sekaraiya kin piki to molpu eim paki tang yi nim. Pe eim Gos ol ekii se ermaba ol piipi ek dinga nim.

⁶⁸ “Sinim Gos embe ambil tonu kindmin. Eim Esrel nge Gos eim opu sinim orung simba nge onum.

⁶⁹ Eim nge kongun wumb tilap ei King Deipis, Gos eim Owundu dinga wii endi mundang sinim sipi orung simba nge onum.

⁷⁰ Yi erang Gos eim ek keimi nilmin wumb ei gupu eke ni tor kindim.

⁷¹ Eim ek yi nim, sinim opu wumb dinga eke sipi orung simba enim. Pe sinim kin noman kis piik wumb er mulngii konu eke sinim wumb ei dinga eke sipi orung simba.

⁷² Sipi pang, eim sinim kupenjpin nol kaimb se ngopu paki tolum. Pe eim kumb ok ek dinga nipi pendpi ol ka elim ol ei piipi kin, yi mil erim.

73 Ei keimi minj nipi sinim kupenjpjin Eiparam multum konu ek keimi nipi ngurum.

74 Eim sinim opu orung wumb eim nge dinga sipi orung simba. Eim ek dinga sinim ngum ei sinim eim kongun er mulmun. Sinim mund mong tunermin.

75 Kunum kunum sinim mołpun, eim kongun ka erpin, kunum kunum ka minj mołpun, oł kun ka er mołpun, eim kumb ełe mendpił erpin mulmun,” wumb kin ek yi nim.

76 Nga ek yi nim, “Pe nim na kangi, ekii se nim Gos Owundu mendpił nge ek ni tor kindiim wu endi mulnjii yi ningii. Pe nim kumb se pukun, Owundu nge kongun er kun er mulnjii.

77 Nim sinim eim nge wumb ek nikin wumb ngan, wumb en enim oł kis kil ngangin kin wumb ei Owundu sipi orung simba nge omba.

78 Sinim Gos nge kaimb owundu sipi, sinim kin kindpi yi er ngumba. Eim epin konu tonu mendpił tilang ka wii ermba. Yi ermba ei nge Gos sinim wumb sipi orung simba nge omba.

79 Tilang ei opu wumb kin emii tuk mołmun, ni wumb mandi koltmun ni piik tungu enjing. Wumb ei tilang ngumba sinim endmin nge andlam ei er ka erang sinim noman emin peng endmin.”

80 Ekii se kangi ei tonu opu dinga erpi eim noman tuk ełe dinga pim. Peng kin, eim wumb mulerngii konu mołpu Gos kongun ermba nge opu Esrel wumb mułngii konu ełe tor omba.

2

Ambil Wenip Mariya Kangi Jiisas Mengim

(Masyu 1:18-25)

1 Kunum ei, Rom wu owundu King mułum wu ei embe Akasas eim ek lo endi yi nipi pendrim. Wumb pei en enim konu ełe mendpił ełe puk kin, en enim embe pułngii nirim.

2 Kunum ei kumna kin wumb embe połmun kunum ełe Sairiiniyas ei wu owundu Siriya mei owundu ełe tep er mułum kunum ei.

3 Yi erang kin, wumb en enim konu ełe punjung. Puk kin, en enim embe pułngii. Polk poru neng kin, en enim konu ełe orung punjung.

4 Josep eim King Deipis nge wumb tilap ende. Pe Josep eim Naseres konu ełe Galilii mei owundu si kindpi, pupu Jura mei owundu Deipis nge konu ełe purum konu ei embe Beslem konu niłmin.

5 Eim ambim Mariya kin tep to pukuł, eł elip embe ni wumb ngunguł nge pukuł. Punjunguł kunum ei Mariya kangil mengmba mił mandi erang pukuł.

6 Wumb tał konu ełe mułangil ei Mariya kangil mengmba kunum mandi erim.

7 Pe eim kingam kumna kung kou ngii ełe mengrim. Nimbił erang wumb pałmin ngii pei piki tum. Pe alap endi sipi pandi topu pandang mer kung kou kuni nołmun konu ełe pandang pim.

Kung Siipsiip Es Tołmun Wumb Kung Siipsiip Tep Er Muljung

8 Kunum ei, wu kombur kung siipsiip es tołmun wumb Juriya mei konu ełe andaring mulk. Wumb en enim kung siipsiip tep erik muljung.

9 Pe Owundu nge enjel kindang om. Opu, Owundu nge dinga tilang opu en enim muljung konu ełe erang wumb ombu en enim mund mong enjing.

10 Ba Owundu nge enjel ek nipi wumb ngum, “Enim mund mong tunerngii! Piik, mułei! Na enim kin ek ka endi tu wund. Enim wu amb konu orung orung pei piik noman ka piingii nge ek tu wund,” pa nim.

11 “Kunum ełe King Deipis nge konu owundu ełe amb endi kangil kembis mengnim. Kangi kembis ei enim sipi orung simba wu ei Kraiss, ei wu Owundu Gos kindang om.

12 Pe na ek endi nemb enim yi mił piik kin, puk keningii. Enim keningii ei kangi kembis endi alap kin tuk kindik mer kung kou kuni nołmun konu ełe palim ei keningii. Kanik kin, enim piingii ni na ek eim kin nind ei keimi pimba.”

13 Owundu nge enjel ei ek yi neng kin; pe sikir enjel pei mani ok eim kin muljung. Noman ka piik golang nik Gos ngunjung.

14 “Gos embe ambilk tonu kindngii. Mani mei wumb noman emin pengli! Gos eim enim noman ka ngonum.”

15 Pe enjel pei epin konu orung punjung. Pe kung siipsiip es tolmun wumb ei en enim ek dinga ninjing. “Sinim pamin! Beslem konu sikir pupun, Owundu ek yi mił nim epi tonu onum ei kinamin,” nik punjung.

16 Pe wumb sikir puk, Josep kin Mariya tel mulnjungul kenjing. Kangi kembis ei mer kung kou kuni nolmun konu ele pim kenjing.

17 Pe kan poru nik, orung puk kangil kembis ei nge ek piinjing mił nik tor kindnjing.

18 Pe wumb pei molk piinjing ni, kung siipsiip es tolmun wumb ninjing ek ei piik kin, kom sek piinjing.

19 Ba Mariya eim ek ei piipi noman ele kindpi, kom se piipi minj mułum.

20 Kung siipsiip es tolmun wumb orung puk Gos embe ambilk tonu kindik punjung. Wumb en enim ka piik, Gos ek piik kanik enjing. Ei Gos enjel ek nipi erim mił kenjing ku.

21 Ekii se kunum angil orung nga tekliki o pang, kangil kembis ngenj kopisnjing. Kopsik, kangil ei embe Jiisas ninjing mił eim mam mingnerim kunum ei Owundu enjel kindang opu nim. Ei kangil embe yi nengin nim mił ninjing.

Simion Kin Ana Tel Jiisas Men Ngii Owundu Kenjingil

22 Kunum poru neng, Mariya kin kingam kin ka mulngul ol enjing ei, Moses lo ek nilim mił enjing. Pe arim mam tel kangil ei Jerusalem konu ele sipkil Gos Owundu kin ngungul nge sipinjngil.

23 Ei yi mił, Gos Owundu lo ek yi er pendilim mił nilmin. “Kangil wu kumna mengilmin kangil ei Gos Owundu kongun ermba nilmin ol ei nge enjngil.”

24 Wumb tal el elip Gos kin kulmal kelngil ei Moses lo ek nilim mił yi mił enjngil. Ei Owundu lo ek palim mił ermbil ni piinjngil. Kei Pulmu mił tal min kei wal eipi tal sikil Gos kin kulmal kelmbil ni sipinjngil.

25 Kapli, wu endi Jerusalem konu ele mułum wu ei embe Simion. Ei wu kun minj mułum wu ek piipi elim wu, ei eim wumb Esrel wumb sipi orung simba nge wu endi omba, ni kui er mułum. Gos nge Gui Ka ei Simion kin mułum.

26 Gos nge Gui Ka ei eim yi nirim, “Simion sikir kulenjii mon!” pa nirim. “Nim Owundu nge kindang wu Kraiskumb se kenjii,” pa nim.

27 Gos nge Gui Ka je erang Simion pupu men ngii owundu ele nirik pum. Pe kingam arim mam tal sikil tu wukul lo ek ninim mił ermbil ei Gos Owundu kin ngungul nge onjngul.

28 Simion eim kangil ei sipi sipim. Si pang kin, Gos embe ambil tonu kindpi, yi nim.

29-30 “Pe Owundu pe ni ninim kongun wu ei er ka eran noman emin sepi piyangli nim. Nam ningil ele nim sin sikin orung sinjii nge on ei kanip ka piip mol.

31 Nim ek ok nirim, ‘Simion, sikir kulenjii mon! Nim Owundu nge kindang wu Kraiskumb se kenjii,’ pa nim. Wu amb pei keningii nge en. Wu ei kindang sinim sipi orung simba nge om yi nirim mił en.

32 Gos eim tilang mani kindim. Kindpi, tilang ei erang wumb tilap eipi nim ol ei nge ekii sik noman tok piik erngii. Nga nim nge enjel wumb embe owundu erim,” Simion Jiisas nge ek pei nirim.

33 Kangi mam arim tal Simion nim ek ei piikil puku sikil piinjngil.

34 Pe Simion Gos ek ka nipi en enim ngum. Nga ek yi mił nipi Mariya ngum, “Piini! Gos eim noman ele kangil ei yi erang Esrel wumb pei bok tonmun, ba wumb kombur nga angk gii nik dinga molmun. Eim Gos nge noman ele tuk mundum mulmba. Mulang kin, wumb pei eim kin ek kis nik ngok erngii.

35 Erangin kin, nim noman tuk ele tui mił tang yi mił kaimb erang piinjii. Eim wumb en enim noman tuk ele andan tang kin noman tuk ei to tor kindmba,” pa nim.

36 Gos nge ek ni tor kindilim amb endi mułum amb ei embe ‘Ana’ nilmin. Eim arim Panul mułum; eim nge wumb tilap Asir; amb ei amb tukui mendpil mułum.

Ok, eim wam kin kung ngii angil orung nga tał mułum.

³⁷ Ekii se wam kułang kin, eim wii mułang kung ngii 84 pei o pum. Amb ei eim men ngii owundu mei wak tunałim. Eim konu kuni mowii nipi eim Gos kin prei tek tek elim. Ei epin, tinga Gos embe ambil dinga kindpi kongun elim.

³⁸ Kunum ei Jiisas arim mam teł eim tu wunjnguł eim men ngii opu Gos kin noman ka piipi ngum. Pe eim kangi ei nge ek ni tor kindpi nim. “Kangi ei enim wumb pei kui er mulnjung wumb kin Jura wumb pei sipi orung simba nge om,” pa nim.

³⁹ Wumb en enim Owundu nge lo ek nilim mił ele enjing. En enim Galilii mei orung puk, Naseres konu ele punjung.

⁴⁰ Pe kangi ei oupu tonu opu dinga er mułum. Mołpu kin, eim noman ka wii peng mołpu, nga Gos eim noman ka Jiisas ngum.

Kangi Jiisas Men Ngii Owundu Ele Pum

⁴¹ Kangi mam arim tał el elip ei kung ngii endi o pułum kunum ei kunum kunum Jerusalem konu ele pułmbuł. Kunum ei konu kor owundu kunum ei yi nilmin, ‘Pasopa kuni owundu numun,’ pa nilmin kunum ei.

⁴² Jiisas eim kung ngii engki nga tał yi mił multum kunum ei, kor owundu ekii silmin oł ei sik Jiisas arim mam ni Jerusalem konu ele punjung.

⁴³ Ekii se, ‘Pasopa kunum’ ei poru neng, nga si kindik orung punjung; ba kangi Jiisas Jerusalem konu ele enj multum. Pe arim mam tał Jiisas multum ei piinerkil.

⁴⁴ Kunum ei arim mam tał Jiisas wu amb kin onmun ni piikił. Yi ni piikił okuł, nga el elip wumb tilap ende kin wumb puł kin endik konu kurkuł endkił mon pirim.

⁴⁵ Nga topultung kurkuł endkił, ba mon pirim. Yi peng kin, nga Jerusalem konu ele orung pukuł, kur keningil nge pukuł.

⁴⁶ Nga kunum ei, wumb tał kurkuł andangil kunum tekliki o purum. Nga ekii se pu kenkil ni men ngii owundu ele nirik multum kenkil. Wumb ek mon połmun wumb mulk konu ele tuk multum. Wumb

ei ek ninjing ek ei kii se piipi nga wumb nik ek mił piipi nipi orung kindpi multum.

⁴⁷ Wu ombu eim ek ei piik kin, kangił ei eim noman ka peng ek nipi kii sipi erang, wu ombu en enim puku sik endnjing.

⁴⁸ Arim mam tał Jiisas kankil nga puku sinjingil. Mam ek nipi yi nirim, “Kangił nim nimbil erang sil kin yi en? Nim arnim kin na kin noman embin tang kin, nim kurpuł andinmbil,” pa nim.

⁴⁹ Kangi Jiisas eim ek ni orung kindpi yi nim, “Nimbil erang, elip na kurkuł andinmbil? Elip piinenjingil min; na nam Arnan ngii owundu konu moł?” pa yi nim.

⁵⁰ Ba wumb tał Jiisas ek nim ei ek pułe pii kun enenjingil.

⁵¹ Kapli, mam arim tał kin orung punjung. Nga Naseres konu ele tor punjung. Pe mam arim tał ek ninjingil ek ei piipi ekii silim. Pe eim mam eim nilim ek ombu piipi noman ele tuk kind piip mułum.

⁵² Jiisas oupu tonu wang, eim noman ka wii tonu om. Wang kin, wu amb eim kan ka kanilmin ei nga Gos kan ka kanilim ku.

3

Jon Wumb Noł Pendilim Wu Gos Ek Wumb Ngum

(Masyu 3:1-12, Mak 1:1-8, Jon 1:19-28)

¹ Kung ngii engki nga angil orung o pang Taipiriyas Siisa Rom King owundu mił mułum. Nga wu Pansiyas Pailos Jura mei owundu wu num mułum. Nga Eros Galilii mei owundu wu num mułum. Pe angim Pilip Esuriya kin Trakonaisis ele wu num mułum. Pe wu endi Laiseniyas Apiliin konu ele wu num mułum.

² Anas kin Kaiyapas ni wu owundu kułmał kaliłmbil wu tał mołmbuł. Kunum ei Jon Sekaraiya kingam eim wumb konu ele mulenjing konu ele mułum. Pe Gos ek eim kin ek nipi ngurum.

³ Yi erang kin, Jon eim Jura noł Joran konu wumb mulk konu ele orung orung pum. Pupu, Gos ek piirim mił ni Joran wumb ngang, “En enim piyei! Oł kis si kindik, noman ak tok ok noł pingii,” ei mił nirim. “Pe Gos enim oł kis kil ngumba,” pa nim.

⁴ Ek ni tor kindilim wu endi Aisaiya eim mon e le ok ek yi mi l pu lum ei keimi tonu orum.

“Wumb mulenjing konu e le wu endi wii top yi nim: ‘Owundu nge and lam er kun erei!’ nim.

⁵ ‘Pe mei mani pum ni komung tonu pum ni, peng mei kis tonu mani er punum kin and lam mapi erim ei, enim nge nipi eim er kun ermba,’ pa nim.

⁶ ‘Wumb pei keningii ni Gos kongun erpi wumb pei sipi orung simba nge ermba.’”

⁷ Wumb pei wangin kin, Jon wumb no l pendpi ngumba nge ok. Eim ek yi nim, “Enim ek kend o l e l min wembii kis mi l mo l mun. Enim wumb nii nipi ngum, Gos nge o l ekii se enim kin tonu omba ei nge enim kapli koi erik si kindik punerngii.

⁸ Enim noman ak tok onjung kin, enim noman konj ka sik mu l ngii, nge nipi ngum. En enim noman piik e le molk nik, ‘Eiparam ei sin erinjp in’ ei ninerei mon! Na enim kanip nind, Gos ya ku ombu, kapli erang, Eiparam kingam no l mu l ngii.

⁹ Wu endi tui maimi kin ond tami tumba enim mi l yi ku wumb noman tuk to ak tunenjing kin, ond mong tunanim ond ei ko l mung to dup ka l i l min mi l Gos eim wumb ombu kin yi ku ermba.”

¹⁰ Eim ek yi neng kin, wumb pei eim kii sinjing, “Pe sin nimbi l o l er wamin, nim sin noman tuk ak tunjung ni piinjii?”

¹¹ Pe ek nipi orung kindim wumb ngopu yi nim, “Wu endi konduk ta l simba wu ei wu endi ngunjii. Nga wu endi kuni sinermba ei ngunjii,” pa nim.

¹² Wumb ku takis si l min wumb ok no l pingii nge onjung. Wumb ei eim kin sinjing, “Ek emb wu, sin nimbi l o l er wamin nim sin noman tuk ak tunjung ni piinjii?”

¹³ Ek yi nipi wumb ei ngum, “Enim lo ku takis singii nimba mi l sei! Nga enim ku endi pendik simin ni enerei mon!”

¹⁴ Pe opu wumb ok eim kii sinjing ku, “Sin nimbi l o l er wamin nim sin noman tuk ak tunjung ni piinjii?” nik kii sik ninjing. Pe Jon ek nipi ngum, “Enim wumb wii kepii tunarik, kos wii enerik, ku wii sinerngii mon! En enim kongun ku ei mendpi l ambilk, noman ka piingii,” pa nim.

¹⁵ Wu amb epi simin ni noman dinga piik kin, en enim noman e le kom sek yi er muljung. Molk, yi piinjing, Jon ei Gos kindang om wu Krai s min, ni piinjing.

¹⁶ Pe Jon ek nipi orung kindim, “Na no l sip enim no l mendpi l pendip ngond. Ekii se wu endi omba wu ei eim dinga ei kapli ermba ei na dinga ei kapli enanim. Eim dinga ei kapli ermba. Na wu ka mon. Na eim kongun wu eim simb su kan ei na kapli si kindmbii, ba na kapli enanim. Eim wu num mo l um. Eim enim Gos nge Gui Ka e le nin dup e le kin ouni yi mi l wumb no l pendip ngumba.

¹⁷ Eim kapor sipi ambilpi kuni wiis nginamin si kindpi er ka ermba. Pe kuni wiis ei sipi kuni ngii e le kapli ku l ou tumba. Ba wiis tindkan ei dup ke l mba. Dup ei nopu kumbulermba mon! Piram kunum kunum nopu pimba.”

¹⁸ Jon eim ek kanim eipi eipi neng kin wumb ek dinga ngopu, yi mi l, kunum ei Jon eim Gos ek ka nipi wumb ngum.

¹⁹ Ba Jon Eros kin ek ngang, Eros eim wu num endi eim nge angim nge ambim embe Erosiyas sim. Eros eim o l kis kanim kanim eipi erim.

²⁰ Jon Eros kin ek nipi ngum. Ngang kin, eim Jon kan ngii pendim. Pendang, Eros mong owundu sim.

Jon Jiisas No l Pendim

(Masyu 3:13-17, Mak 1:9-11)

²¹ Wumb pei no l pek mu l angin kin, Jiisas no l pim ku. Jiisas no l pepi tonu opu, peri er mu l ang kin, ei kupu mu l ei wu l a l pum.

²² Gos nge Gui Ka ei mani opu eim kin om. Gos Gui Ka ei kenjing ni kei Kurmu l mi l mani om. Ei epin Gos ek endi nipi mani opu yi nim. “Nim na kangi! Na nim kin noman ngond. Na nim kin ka piip ngond,” nim.

Jiisas Kupam No l Nge Embe

(Masyu 1:1-17)

²³ Kunum ei Jiisas eim kongun mendpi l ermba erim. Nga eim kung ngii engki nga tekliki o pang eim kongun ermba erim. Wumb piik eim Josep kingam ni piinjing.

²⁴ Elai nge kingam Josep; Masas nge kingam Elai; Liiwai nge kingam Masas;

Melkai nge kingam Liiwai; Janai nge kingam Melkai; Josep nge kingam Janai;

²⁵ Masaraiyas nge kingam Josep; Emos nge kingam Masaraiyas; Neiyam nge kingam Emos; Eslii nge kingam Neiyam; Nakai nge kingam Eslii;

²⁶ Mas nge kingam Nakai; Masasaiyas nge kingam Mas; Semen nge kingam Masasaiyas; Josek nge kingam Semen; Jora nge kingam Josek;

²⁷ Jonan nge kingam Jora; Tesa nge kingam Jonan; Serapapel nge kingam Tesa; Sialsiel nge kingam Serapapel; Nerai nge kingam Sialsiel;

²⁸ Melkai nge kingam Nerai; Endai nge kingam Melkai; Kosam nge kingam Endai; Elmaram nge kingam Kosam; Er nge kingam Elmaram;

²⁹ Josuwa nge kingam Er; Eliyesa nge kingam Josuwa; Jorim nge kingam Eliyesa; Masas nge kingam Jorim; Liiwai nge kingam Masas.

³⁰ Saimon nge kingam Liiwai. Jura nge kingam Saimon; Josep nge kingam Jura; Jonam nge kingam Josep; Elaikim nge kingam Jonam;

³¹ Meliya nge kingam Elaikim; Mena nge kingam Meliya; Masas nge kingam Mena; Nesan nge kingam Masas; Deipis nge kingam Nesan;

³² Jesii nge kingam Deipis; Oper nge kingam Jesii; Bowas nge kingam Oper; Salmon nge kingam Bowas; Naison nge kingam Salmon;

³³ Aminarap nge kingam Naison; Armin nge kingam Aminarap; Arni nge kingam Armin; Esran nge kingam Arni; Peres nge kingam Esran; Jura nge kingam Peres;

³⁴ Jeikop nge kingam Jura; Aisak nge kingam Jeikop; Eiparam nge kingam Aisak; Tera nge kingam Eiparam; Neiyor nge kingam Tera;

³⁵ Serak nge kingam Neiyor; Tiyu nge kingam Serak; Pelek nge kingam Tiyu; Eper nge kingam Pelek; Sila nge kingam Eper;

³⁶ Keinan nge kingam Sila; Apaksas nge kingam Keinan; Sem nge kingam Apaksas; Nowa nge kingam Sem; Lemek nge kingam Nowa;

³⁷ Mesusala nge kingam Lemek; Enok nge kingam Mesusala; Jeres nge kingam Enok; Manalail nge kingam Jeres; Keinan nge kingam Manalail;

³⁸ Enos nge kingam Keinan; Ses nge kingam Enos; Andam nge kingam Ses; Gos nge kingam Andam.

4

Seisen Jiisas Ermba Mil Kenmbii Ni Erim (Masyu 4:1-11, Mak 1:12-13)

¹ Gos Gui Ka opu Jiisas kin paki to mulang, Jiisas eim nga nol Joran si kindpi orung pum. Pang kin, Gos Gui Ka eim sipi konu wumb mulenjing konu sipim.

² Gos Gui Ka Jiisas paki tang mulum. Molang kin, wumb mulenjing konu ele mulang kunum 40 o pum. Kunum ele Seisen opu Jiisas kanpi ek nipi eim ermba mil ei kenmbii ni erim. Kunum ele Jiisas eim kuni nunerim, wii minj mulum. Ekii se kuni tang piim.

³ Seisen yi nim, "Nim Gos kingam pim kin, kom ku ei nen kin bres erangli!" nim.

⁴ Pe Jiisas ek nipi orung kindim, "Gos ok polmun ek ele yi nim, 'Kuni bres mendpil wumb nolmun ei kapli enalim, wumb konj mulerngii,' " pa nim.

⁵ Seisen Jiisas tonu sipi sikir andan topu mei orung orung tep elim wumb pei molmun konu ei andan tum.

⁶ Pe Seisen ek yi nim, "Tep elim wumb ele dinga palim ei kin epi ka wii ya molum ei kin ei na nim ngumbii," pa nim. "Epi ka ya molum ei na epi ei nga kapli nanim noman ele wu endi ngumbii," pa nim.

⁷ "Pe nim na kin prei en kin na epi ei pei nim ngumbii," pa nim.

⁸ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, "Gos ok polmun ek ele yi ninim, 'Nim Gos Owundu embe ambil tonu kindkin eim kongun ei minj enjii ninim,' " pa nim.

⁹⁻¹¹ Pe nga Seisen Jiisas sipipi, Jerusalem konu ele men ngii owundu engim ele tonu mondpu ek yi nim. "Gos ok polmun ek ele yi ninim, 'Gos nge enjel nim kin tep er mulngii. Er molangin kin, enjel en enim angil nim ambilk tonu singii. Embilangin kin, ku endi simb ele tunermba yi mil ninim.' Pe nim Gos kingam pim kin, nim

ya eŕe angkin puku si mani punjii,” pa nim.

¹² Jiisas ek nipi orung kindim, “Gos ok poŕmun ek yi ninim, ‘Nim Gos Owundu oŕ ei ermbe nim kenjii ba oŕ ei nim kapŕi enenjii,’ ” pa nim.

¹³ Pe Seisen ek nipi erim oŕ ombu Jiisas ermbe ni kanpi erim, ba mon peng Seisen kunum endi nga op ermbii ni piip si kindpi pum.

*Jiisas Galilii Konu Eŕe Kongun Puŕngun Mond Erim
(Masyu 4:12-17, Mak 1:14-15)*

¹⁴ Gos nge Gui Ka dinga eŕe Jiisas kin moŕang kin, Galilii mei eŕe orung pum. Pe eim ek ka ei konu orung eŕe pei pang wumb piinjing.

¹⁵ Kunum ei Jiisas eim, wumb men ngii eŕe Gos ek kunum kunum nipi wumb ngoŕum. Ngang, wumb pei eim embe ambii tonu kindiŕmin.

¹⁶ Jiisas Naseres konu eŕe pum. Konu ei ok Jiisas kangii kembis kin konu eŕe moŕpu owundu erim ei, konu eŕe moŕum. Kor kunum ei, pupu men ngii eŕe puŕum. Pupu, Jiisas kunum kunum Gos ek ka gerpi elim ei wumb piŕmin.

¹⁷ Pe wumb, Gos ek ni tor kindiŕim Ai-saiya wu ei ok puŕum ek sik ngangin, ek ei gerpi kenim ni ek yi piim.

¹⁸ “Gos nge Gui Ka ei na kin muŕang kin, eim na kongun ngopu enjii nipi kindim. Ei na op wumb epi sinalim wumb kin Gos ek ka yi nip ngumbii nge onj. Wumb kan puk moŕmun ei tor wii muŕngii. Ningii tumbun moŕum wumb ei ka nik muŕngii. Wumb endi noman embin peng moŕmun wumb ei na paki tumbii nge onj.

¹⁹ Na op enim nip ngond, pe kunum Owundu nge wumb eim sipi orung simba nge om.”

²⁰ Jiisas ek mon poŕmun ni tuk kindpi, ngopu eim mani muŕang, wumb men ngii eŕe tuk moŕangin wumb ei Jiisas kin ningii kanik minj mulnjung.

²¹ Pe eim ek nipi wumb ngumba nge erim. “Akip Gos ek ei tor onum. Yi miŕ enim piik poru ninmin.”

²² Pe wumb eim embe ambilk tonu kindik, eim ek ka nim ni piik mulnjung. Molk, en enim ek yi ninjing, “Wu ei Josep kingam min mon?”

²³ Jiisas eim piipi kenim wumb pei eim ek pii gii ninenjing. Ninerangin kin, eim ek yi nipi wumb ngum, “Ek ekin endi na kin enim yi nik na ngungii, ‘Ond mong ngopu elim wu ninim nge ngenj er ka enjii. Nim Kapaniyam konu eŕe oŕ en ei sin piinjpin. Pe ya ninim mei eŕe oŕ ei nge enjii,’ ” pa nim.

²⁴ Eim ek yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Wu endi ek ni tor kindiŕim wu moŕpu ek keimi nimba; ei eim nge ngii konu moŕmun wumb ei eim ek ei piinerngii.

²⁵ Na ek keimi nip enim ngond ei enim piinmin. Elainja multum kunum ei Esrel amb pei mulk, wenjing noŕ kulk kunum ei kupu muŕ ei poru nirim. Pe kung ngii tekliki o pang oi angii orung nge endeim purum kunum ei konu pei orung orung kumb kuni owundu sirim.

²⁶ Ba Gos Elainja kindpi pupu Esrel amb wei endi muŕum konu pui ni kindnerim. Mon! Gos Elainja Serepas konu eŕe Sairon mei orung pui nirim konu eŕe, amb endi wam kultum amb ei, kuni saŕim konu eŕe nim pui nipi kindrim.

²⁷ Gos nge ek ni tor kindiŕim wu endi Elainja orung kunum ei wumb kinj wumb pei Esrel konu mulk, konu ei tuk eŕe wumb endi ka mulerik mon! Siriya konu eŕe kinj wu Neimin ni wu ei minj ka multum.” Jiisas nirim ek ei eim nge wumb tiŕap ende ei eim ek piinenjing.

²⁸ Wumb men ngii eŕe nirik molk ek ei piik popuŕ sinjing.

²⁹ Pe wumb tonu angk, Jiisas ambilk konu owundu anda kindnjing. Kindangin kin, konu owundu ei, tonu komung endi eŕe sim. Pe wumb eim sik komung eŕe orung tonu sip komung eŕe to olkup to kindngii.

³⁰ Ba eim tuk wumb onjung konu opu, tuk eŕe opu am pum.

*Wu Endi Gui Kis Muŕum
(Mak 1:21-28)*

³¹ Eim Kapaniyam konu ele tor pupu, mei owundu endi sim ei Galilii nilmin. Pupu, kunum ei kor kunum wumb mulnjung Gos ek ka nipi wumb ngum.

³² Wumb eim ek ei piik wumb tuk puku sik enjing. Nimbil erang Jiisas ek ei dinga palim.

³³⁻³⁴ Men ngii ele wu endi gui kis tuk mulum wu ei ngii ele tuk mulum. Moļu kin wii dinga topu, ek dinga nipi yi erim. "Jiisas, Naseres konu wu, nim ya ele nimbil oļ enjii on? Nim sin kin tunjii on min? Nim sin kan wiik to si kindnjii! Na nim piind ei Nim Gos nge wu kun ka wii," pa nim.

³⁵ Ba Jiisas ek nipi orung kindpi, ek dinga ngum, "Nim ek tingnarkin, wu ei si kind o pui!" nim. Gui kis ni wu ei to kindang mani pupu wumb mulnjung konu tuk pim. Pe gui kis wu ei kin oļ endi nga enerim wii si kindpi pum.

³⁶ Wumb pei puku sik, yi ninjing, "Ek ei nipe ek yi ninjing? Wu ei wu Owundu eim dinga salim ei eim ek dinga nipi gui kis ngang kin, gui kis pei eim ek piik wu endi si kindik punjung," pa ninjing.

³⁷ Oļ yi miļ erang kin, Jiisas eim erim oļ ei wumb nik pangin, wumb konu ele orung orung pei piinjing.

*Jiisas Wumb Pei Er Ka Erim
(Masyu 8:14-17, Mak 1:29-34)*

³⁸ Jiisas men ngii ei si kindpi anda opu, pupu Saimon ngii engim konu ele nirik pum. Pupu, kenim ni, Saimon ambim mam ening owundu tang pim. Pe wumb ok Jiisas kii sengin, "Amb ei paki tunjii," pa ninjing.

³⁹ Pe eim pupu amb mulum konu ele mandi angpi ek dinga neng, ening tum ni poru nim!" Neng kin, amb ni sikir angpi kuni wumb pei ngum.

⁴⁰ Eni mani ba erang, wumb pei ening kanim kanim pim wumb, Jiisas mulum konu ele tu wunjung. Pe eim wumb kis pim wumb, peng ele endeim endeim ni angil ambilpi pang, wumb pei ka mulnjung.

⁴¹ Jiisas ek nipi ngum. Pe gui kis ombu wumb pei si kindik konu eipi eipi punjung. Gui kis ombu wii dinga tok yi

ninjing, "Nim Gos kingam." Ba eim gui kis ek ngopu, "Ek tingnerei!" nipi ek dinga ngum. Gui kis ombu Jiisas nim ek piik, "Eim Krai wu endi Gos kindang om," ni piinjing.

⁴² Pe kupiiring ok, Jiisas pupu wumb mulenjing konu ele pum. Pang kin, wumb eim pum konu kanik, ekii sek punjung wumb ei si kindik punenjing mon! Eim konu eipi punermba nik, eim endim konu ekii sik punjung.

⁴³ Ba eim ek nipi orung kindpi yi nim, "Pe na ek ka nip wumb ngumbii ei nge Gos sinim tep er moļum miļ ei nip wumb tilap eipi kin nip kongun ei nge ermbii," pa nipi kindim.

⁴⁴ Pe eim Jura konu wumb, men ngii engim konu ele pupu Gos ek nipi wumb ngum.

5

*Jiisas Ek Neng, Piisa Eim Ekii Sim
(Masyu 4:18-22, Mak 1:16-20)*

¹ Kunum endi noļ wer ele mandi Genesares noļ gop ele Jiisas eim angpi mulum. Nga eim wu amb pei Gos ek ni ngang piimin nik wumb pei eim kin ok wumb piki tok mulnjung.

² Eim kenim ni noļ kanu taļ noļ gop wer ele pinjingil, omu toļmun wumb tor punjung. Wumb omu kon polk omu toļmun wumb en enim omu kon ei noļ was er kun erik mulnjung.

³ Jiisas eim noļ kanu endi ele tonu purum. Purum noļ kanu ei Saimon nge kanu. Nga eim Saimon kanpi yi nirim, "Nim noļ kanu ei noļ ele pip to tuk kindii!" nirim. Pe eim noļ kanu ele moļpu, Gos ek ka nipi wumb ngurum.

⁴ Eim ek ni poru nipi, ekii se eim Saimon kanpi nim, "Nim noļ kanu pip to sipkin, omu kon tuk noļ ele mani kindkin omu sinjii nge kindii," nim.

⁵ Saimon ek nipi orung kindim, "Epin kunum endi sin kongun enjpin omu tunenjpin. Pinerang, sin omu endi tunenjpin mon, ba nim nin, ei kapli nga omu kon pulmbii," pa nipi mani kindim.

⁶⁻⁷ Omu toļmun wumb kombur yi erangin kin, omu kon omu piki top mulum. Muļang kin, omu kon kilip tumba nge

erim. Yi erangin kin, omu tołmun wumb ei en enim kongun ende ełmin wumb noł kanu eipi se mulnjung ei tu wangin nik angil pinou enjing. Erangin wangin kin, noł kanu tał omu kindnjing piki topu noł kanu tał noł ełe mandring simba erim.

⁸ Saimon Piisa eim jep oł ei kanpi Jiisas simb ełe mani pupu yi nim, “Nim si kind po! Na oł kis ełe wu moł,” pa nim.

⁹ Pe eim omu pei sinjing omu ei kanpi, eim puku sim. Pe wumb eim kin tep to mulnjung wumb, puku sinjing ku.

¹⁰ Sependii nge kingam tał, Jeims kin Jon tał ei Saimon kin tep to andilmin, wu tał yi ku puku sinjngil. Pe Jiisas ek nipi Saimon ngum, “Nim mund mong tunerii! Ekii se wumb na ek piimin nik ongii ei nim wumb pei nik tuk sikin, na ek ni wumb ngunjii ei omu yi mił, wumb yi mił tuk ongii.”

¹¹ Omu tołmun wumb ei noł kanu noł wer ełe tu wunjung. Tu wangin kin, en enim epi kanim kanim pei si kindik Jiisas kin ekii sinjing.

*Wu Endi Kinj Tum Ei Jiisas Er Ka Erim
(Masyu 8:1-4, Mak 1:40-45)*

¹² Eim konu owundu ełe multum konu ełe, nga wu endi multum. Multum wu ei, eim ngenj kinj owundu tum. Eim Jiisas kanpi, opu Jiisas simb ełe mani mołpu prei erpi yi nirim. “Owundu, nim noman ełe erim kin kapli, nim na er ka enjii,” pa nirim.

¹³ Jiisas eim angil ei kinj tum wu embilmbii ni erpi ek yi nim. “Na noman ełe nim ka mulnjii,” pa nirim. Neng kin, kunum ełe mendpil Jiisas kinj tum wu ei er ka erim.

¹⁴ Nga Jiisas ek dinga nipi eim ngopu yi nim, “Nim wu endi ek ninenjii mon! Nim ngenj sipkin Gos kulmał wu ei andan tunjii. Tan kin, ngenj ka salim ni piingii nikin kulmał kelnjii ei Moses lo ek ełe palim mił erang, wumb yi piingii nim ening ni poru nim ni piingii. Nim nga ek wumb ninenjii mon!”

¹⁵ Ba Jiisas oł erim ombu konu orung orung pei eim ek pang wumb pei piinjing. Piik kin, Jiisas mułum konu ełe onjung. Ok Jiisas ek ei piimin nik wumb kis pim ei tu wunjung kin er ka ermba.

¹⁶ Ba eim wumb mulenjing konu pupu kunum ei eim prei elim.

Wu Endi Simb Angil Kis Mułum Ei Er Ka Erim

(Masyu 9:1-8, Mak 2:1-12)

¹⁷ Kunum endi eim wumb ei ek nipi ngopu multum kunum ei lo ek piłmin wu kombur kin lo ek emb tołmun wu kombur mulk ku. Wumb ei Galilii mei orung orung kin Jura mei nin Jerusalem konu owundu ełe ni wumb ombu onjung. Owundu nge dinga Jiisas ngang, Jiisas ening pirim wumb ei er ka ermba nge om.

¹⁸ Wu kombur wu endi peł ełe pendik tu wuk. Wu ei embil poru, dinga pineririm wu, ei en enim nirik sipik Jiisas mułum konu ełe kumb ełe mandi pendngii sipik.

¹⁹ Ba konu ełe wu amb pei piki topu pirim. Nga wu ening pim wu ei nirik sipngii konu ełe tuk sineririm. Yi erang kin ngii andaring ełe sipik tonu ngii beł ełe ambil wuł ał kindik peł ełe pim wu mani Jiisas mułum konu ełe kun mani kindik.

²⁰ Jiisas wu ombu pii gii pirim wu ei kanpi kin yi nirim, “Wu puł, nim oł kis ei kil ngum,” pa nim.

²¹ Wumb lo ek połmun wumb ni lo ek piłmin wumb en enim noman nendii to piik yi kii sinjing. “Wu ei wu nii opu Gos kin ek ambilim? Wu endi wumb oł kis ei kil ngunermba; ba Gos endeim minj yi ermba.”

²² Jiisas wumb ombu noman ełe piipi si kindim. Pe eim ek nipi orung kindpi, yi nirim, “Nimbił erang en enim noman ełe ek eipi eipi nik punmun?”

²³ Nipe ek endi enim noman ełe embin tonum? Na ninj ek ei embin tonum min? Na nim, ‘Oł kis ei si kindind!’ min ‘Na nim angkin pui!’ nind? Pe na oł endi eramb enim kanik keimi nik piingii.

²⁴ Ba na enim piingii ni piind, na wu kingam noman dinga ya mei ełe salim. Kapli wumb oł kis kil ngumba, yi erang kin eim ek nipi wu endi embil dinga punerim ei nge er ka erim. Na nim kanip nind, ‘Nim angkin, peł sikin, ninim nge ngii konu ełe orung pui!’ ” nind.

²⁵ Yi erang, pe mendpil wu amb ningil ełe eim engim. Angpi peł sipi eim ngii

konu eŕe pupu Gos embe ambiŕ tonu kindim.

²⁶ Pe wumb pei Jiisas erim oŕ ei ka nik puku sik enjing. Ba wumb Gos embe ambiŕ tonu kindik. En enim noman eŕe piik nik minj endnjing. Yi miŕ ninjing, “Pe sin oŕ eipi minj endi kenjpin,” pa ninjing.

Jiisas Liiwai Wii Tum
(Masyu 9:9-13, Mak 2:13-17)

²⁷ Ekii se Jiisas eim andŕam andpi pupu, kenim ni wu endi ku takis siŕim wu, ei eim ku takis ngii eŕe muŕum wu ei embe Liiwai. Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Nim na onj konu eŕe oi!” nim.

²⁸ Pe eim angpi epi pei si kindpi Jiisas pum konu eŕe ekii se pum.

²⁹ Liiwai eim ngii konu eŕe kuni owundu endi erpi Jiisas ngum. Pe ku takis siŕmin wumb pei kin, wumb eipi pei kuŕou tok wu taŕ kin kuni ei nunjung.

³⁰ Pe lo ek ekii siŕmin wumb ni, peng lo ek mon poŕmun wumb ni wumb ok Jiisas nge ekii siŕmin wumb mulnjung konu eŕe noman kis piik mulk kii sinjing. “Nimbiŕ erang enim ku takis siŕmin wumb kin nga oŕ kis eŕmin wumb kin enim kuni ende nonmun?”

³¹ Jiisas ek nipi wumb ngopu yi nim. “Enim wumb ening endi pinaŕim wumb ei, ond mong ngopu eŕim wu kin punaŕmin min, ba ening pim wumb ei minj ond mong ngopu eŕim wu pangin kin ond mong ngoŕum.

³² Na wumb oŕ kis er moŕmun wumb ei oŕ kis kil ngop sip orung simbii nge onj. Ba wumb kun ka moŕmun ni piinjing wumb, ei kin na onenj,” pa nim. “Nimbiŕ erang na nga wumb oŕ kis enjing ei kin ngii konu pup onermbii ku?” pa nim.

³³ Pe wumb kombur ek nik Jiisas ngok yi ninjing, “Jon nge ekii siŕmin wumb kuni mowii eŕmin. Erik, Gos prei kunum kunum eŕmin. Lo ek ekii siŕmin wumb nge ekii siŕmin wumb ombu yi ku eŕmin. Ba nim nge ekii siŕmin wumb kuni nok yi eŕmin. Ei nimbiŕ erang eŕmin?”

³⁴ Jiisas ek nipi wu ombu ngum, “Enim wu endi amb simba eŕim kunum ei kapŕi ei wumb puŕ kuni mowii erngii min? Ei mon!

³⁵ Ba ekii se opu wumb wu amb simba er moŕum wu ei si tor singii kunum ei eim kan se noŕum kin tep to mulermba kunum eŕe kuni mowii erngii.”

³⁶ Jiisas ek ekin endi nipi ei nge wumb noman konj kin wumb noman ok nge ende punermba ek ei wumb ngum. Eim yi nim, “Wu endi konduk konj ei kiŕip to kembis kembis erpi, aninga konj endi sipi konduk ok nge eŕe mui tumba. Pe wu endi yi ermba ei eim konduk konj er kis mondpu ermba ei, konduk konj ei kanim eipi miŕ pimba. Nga konduk ok nge kanim eipi miŕ pimba ku.

³⁷ Pe wu endi kung meme ngenj ming, miŕ ok nge eŕe noŕ wain konj tuk kindnaŕmin. Ei mon! Wu endi yi miŕ ermbii ni ermba wu ei eim kung meme ngenj ming miŕ ok nge tok neng, noŕ wain konj ei tor puŕum. Nga kung meme ngenj ming miŕ nge ei kis moŕuŕum ku.

³⁸ Ba wu endi noŕ wain konj kuŕpu kung meme ngenj ming miŕ konj eŕe tuk kindmba.

³⁹ Pe wu endi eim noŕ wain ok nge noŕum, ‘Ei noŕ wain ka wii,’ pa nim. Eim noŕ wain konj singin ka pinaŕim.”

6

Gos Kor Kunum Ei Kongun Mon Niŕim
(Masyu 12:1-8, Mak 2:23-28)

¹ Kor kunum Jiisas eim tuk kuni mong wiis paŕiŕim konu eŕe andpi muŕum. Jiisas nge ekii siŕmin wumb ombu ok kuni wiis mong ei sik ambiŕ winin tok nuk.

² Ba lo ek ekii sinjing wu ombu yi ninjing, “Gos kor kunum, ei kongun mon niŕmin kunum ei, ba enim nimbiŕ erang enmin?”

³ Jiisas ek ni orung kindpi yi nirim, “Enim king Deipis sin kupenjpin eim epi erim miŕ enim piinarik na ek yi nind. Kunum ei eim kin eim wumb kin kuni kulnjung.

⁴ Deipis eim Gos ngii owundu eŕe nirik pupu, bres Gos nge kumb eŕe sim bres ei sim. Pe bres ei wumb pei nunerngii mon nik, Gos kin kuŕmaŕ kaŕmin wumb minj ambiŕ nungii niŕmin. Ba Deipis eim bres nopu nga eim nge wumb ei bres ngang

nunjung ku. Ek ei enim gerik piinjing min?" Ei kii sipi nim, "Nimbił erang enim King Deipis kin ek ninanmin, ba na sin kin ek ninmin?"

⁵ Jiisas ek dinga nga nipi yi nim, "Gos kindang mei ełe na wu kingam moł. Mołup, kor kunum owundu moł."

*Wu Endi Angił Kis Mułum Ei, Jiisas Kor Kunum Er Ka Erim
(Masyu 12:9-14, Mak 3:1-6)*

⁶ Pe nga kor kunum endi eim pupu men ngii ełe pupu Gos ek nipi wumb ngum. Kunum ei wu endi mułum wu ei angił tundung orung miyem poru nim.

⁷ Lo ek emb tołmun wumb kin lo ek ekii siłmin wumb kin ei Jiisas ermba oł ei kenmin nik kui er mulnjung. Mol k kin, yi piinjing ni kor kunum wumb endi kis pimba er ka ermba ni kanik mulnjung. Mol k kin, Jiisas kos er ngumun nik mulnjung.

⁸ Ba Jiisas eim wumb noman tuk ełe piinim. Piipi kin, wu angił miyem poru nim wu ni, "Angkin Oi!" Neng, wu ni sikir opu wumb mulnjung konu tuk engim.

⁹ Pe Jiisas eim ek nipi wumb ngum, "Na pe enim kii simbił end. Sinim lo ek nipi kunum oł ka ermin min oł kis ermin, ei ninim min? Wumb kin paki topu er ka ermin, min wumb topu er kis ermin?" a nim.

¹⁰ Jiisas wumb mulnjung konu tuk kanpi andpi, wu endi angił miyem poru nim ei kan sipi nim. "Nim angił tun kindii!" Yi neng kin, wu ei yi erang eim angił ni ka erim.

¹¹ Ba wumb en enim noman kis dinga piinjing. En enim ek nik piik piik enjing. Erik, en enim yi ninjing, "Jiisas kin nimbił oł ermin," ninjing.

*Jiisas Nge Ek Se Andiłmin Wu Engki Nga Tał
(Masyu 10:1-4, Mak 3:13-19)*

¹² Kunum ei Jiisas eim prei ermbii ni piipi komung endi ełe tonu purum. Eim prei erpi Gos ngurum kunum ei eim prei er mułang kin, konu tengrim.

¹³ Tengmba erang kin, Jiisas ekii sinjing wumb wangin nim. Neng, wangin wu engki nga tał sipi wumb embe 'Ek se andiłmin wumb' pa yi nirim.

¹⁴ Wu embe endi Saimon, Jiisas embe Piisa ni ngum. Nga endi Endru ei Saimon nge angim. Embe nga Jeims kin Jon teł, Pilip ni Barsolomu.

¹⁵ Pe Masyu ni Tomas ni Jeims Alpiyas nge kingam Saimon wu ei lo ekii siłim wu.

¹⁶ Pe Jeims nge kingam Juras nin nga Juras Eskeriyas konu wu eim Jiisas opu orung wumb mulnjung konu ni peni ełe kindmba.

*Jiisas Wumb Pei Kin Kongun Erim
(Masyu 4:23-25)*

¹⁷ Pe Jiisas wumb ei kin mani punjung. Nga puk konu kun sim konu eim nge ekii siłmin wumb kin pei tep to engnjing. Pe wumb pei Jura mei konu ełe orung orung ni Jerusalem konu owundu ełe ep noł wer ełe konu ełe Taiya konu ni Sairon konu ni wumb pei ok mulnjung.

¹⁸ Wumb ei ok eim ek piimin nik onjung. Pe eim wumb ening pim wumb ombu er ka erpi, wumb gui kis tuk mułang onjung wumb ei Jiisas wumb ombu er ka erim.

¹⁹ Wumb pei angił Jiisas embiłngii enjing. Nimbił erang Jiisas dinga pupu wumb pei, wumb ening pim wumb ei Jiisas er ka eririm.

²⁰ Jiisas eim nge ekii siłmin wumb ombu kanpi ek yi nim, "Enim wumb wii epi sinerang mołmun wumb ei, ka piyei! Gos sinim tep er kanpi mołum oł ei enim nge sałim.

²¹ "Enim kumb kuni pałmin, enim ka piyei! Ekii se enim noman ka piik mułngii. Pe enim wumb ke ninmin, ei enim ka piyei! Ekii se enim tokuł erngii.

²² "Ekii se wumb enim wu kingam ei kin ekii se punmun ei keningii. Kanik kin, wumb en enim noman kis peng piingii. Piik kin, enim kon si kindngii ni, enim kin ek kis ningii ni, enim embe sik epi kis mił ombu nge singii kunum ei, enim ka piingii.

²³ "Pe wumb enim kin yi erik ninjing kin enim ka piik noman ka seng mułngii. Enim piingii, epin konu ełe enim kumep singii ei owundu sałim. Kumb okrii enim

kupenjing noŀ oŀ ei, Gos nge ek ni tor kindilmin wumb kin yi ku elmin. Yi miŀ ku enim kumep ka singii. Ei Gos nge ek ni tor kindilmin wumb kin tep to singii.

²⁴ “Ba enim kom ku ngenj ele peng, enim noman ka piik er muŀmun ei enim noman ka piik erngii. Erangin, oŀ ei er poru nik moŀmun ei enim wumb ei kan kun er muŀngii.

²⁵ “Enim wumb epi pei kanim kanim sinjing kin enim noman ka simba. Ekii se enim epi sinerang kin kuni kuŀngii. Enim wumb pe tokuŀ er ka piinmin wumb ei kan kun er muŀngii. Ekii se enim ke nengin ningiŀ ka mani omba.

²⁶ “Pe enim wumb pei enim embe ambiŀ tonu kindik ninjing kin enim pii kun er muŀngii. Ok en enim kupenjing noŀ ek kend tok, ek ni tor kindilmin kend wumb embe ambiŀ tonu kindik elmin oŀ yi erngii ei kanik muŀngii,” pa nirim.

Wumb Opu Orung Wumb Kin Noman Ngunjii Oŀ Ei

(Masyu 5:38-48, 7:12a)

²⁷ Ba enim na ek piik moŀmun wumb ei, na ek nind ei piyei! Enim opu orung wumb muŀngii, ei kapŀi noman ka ngok muŀngii. Pe wumb enim noman kis piingii, ei enim wumb ei kin epi ka erngii.

²⁸ Wumb enim kin ek bultung ningii ei, enim kengip ek ka nik wumb ombu noman ka ngungii. Nga wumb enim kin oŀ kis erngii wumb ei, enim Gos kin prei erik paki tungii,” pa nim.

²⁹ Wu endi nim kon taki tum kin, nga orung ak tan orung tumba ku. Wu endi nim kon takis ei simbii nipi erim kin, nim konduk ei kin ouni mon ninenjii ku.

³⁰ Wu endi epi endi kii sipi nim kin, nimba epi ei ngui! Pe wu endi nim epi wii sipim kin, nim nga orung tu wii nikin, ek dinga ninerii!

³¹ Enim ermin ni piingii oŀ ei, wumb enim kin enjing kin, nga enim wumb ombu kin oŀ yi ku erngii.

³² Wumb enim kin noman ngoŀmun wumb ei, nga enim noman ngangin enim nipe noman piingii? Pe wumb oŀ kis enmin wumb ei, wumb kombur noman ka piik ngoŀmun ku.

³³ Pe enim wumb kombur oŀ ka er ngangin kin, nga wumb enim kin oŀ ka er ngungii. Nga ei enim nipe noman piingii? Wumb noman kis piik oŀ kis elmin wumb ei kombur oŀ ka yi miŀ elmin.

³⁴ Enim epi kombur wumb ngunjung kin, nga orung simin ningii ei enim noman nipe noman piingii? Wumb oŀ kis elmin wumb oŀ ka erik wumb eipi ngoŀmun ku. Pe wumb ombu epi ende miŀ siŀmin.

³⁵ Ba enim opu erii wumb ei noman ka ngok, enim oŀ ka erik wumb ngungii. Enim wumb ngungii epi ei nga ngok orung kindmin ni piinerei! Enim oŀ ei erik epi ka wii owundu singii. Enim ele yi erik molk punjung kin enim Gos kingam noŀ mendpiŀ muŀngii. Wumb Gos kin noman ka piinalmin ei Gos wumb ombu kin noman ka ngoŀum. Ngopu kin, wumb kis kin noman ka ngoŀum. Ngopu, wumb kis kin ouni ngoŀum.

³⁶ Enim wumb eipi kaimb singii, ei enim Ernjing Gos kaimb siŀim miŀ ku singii.

Wumb Eipi Kin Kos Ninmin Ei

(Masyu 7:1-5)

³⁷ Enim wu endi ek ei nge nik mok toŀum wu oŀ ei miŀ enerngii. Enim wumb oŀ kis ei si kindangin kin, Gos enim oŀ kis ei kil ngumba ku. Pe nga enim epi endi mok toŀum wu er kun elim miŀ enerngii. Yi miŀ enjing kin Gos enim epi embin tui ei mok tumba. Wumb oŀ kis ei ni ka enjing kin enim oŀ kis ei Gos kil ngumba ku.

³⁸ Pe enim oŀ kanim kanim yi erngii miŀ yi ku Gos enim kin yi ermba. Pe wumb enim kin pimba miŀ ngungii ei, pei ngungii. Ei ngok pangin piki topu bein tumba ermba, ei enim ngungii. Pe enim epi wumb ngungii yi miŀ ku Gos enim ngumba.

Jiisas Ek Ekin Nga Ngum

³⁹ Jiisas ek ekin endi nipi wumb ngum ku. Ei yi nim, “Wu ningiŀ tumbun moŀum wu ei, nga wu endi ningiŀ tumbun muŀmba wu ei, andŀam andan top simba min? Ei mon! Wu taŀ ouni tukpu ele bok tunguŀ.

⁴⁰ Mon kangiŀ ei ek mon wu ek nipi ngoŀum wu ei to mani kindnermba. Eim

mon kanpi poru nimba ei kapli eim ek mon wu mił mułmba.

⁴¹ Enim wumb eipi kanik oł kun pin-ermba mił ermba ei ni kun enerngii mon! Ei nimbil erang ninim oł yi nge elin ku? Nimbil erang nim angnim ningil ele epi moł palim ei kankin nin? Ba ninim epi moł owundu endi ningil ele palim ei piin min?

⁴² Nimbil erang nim angnim ek nin? ‘Angnan, nim ningil ele epi moł endi palim, na si kindmbii,’ nin. Ba ninim ningil ele epi owundu palim ei ninim piinan min? Nim ek kend wu, nim epi owundu endi ninim ningil ele palim ei si kindkin, ekii se ninim angnim ningil ele kun kankin epi moł pimba ei kapli si kindnjii,” pa nim.

*Ond Kis Ei Mong Kis Tolum
(Masyu 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ Ond ka ei, mong kis tunalim. Yi ku ond kis ei nga mong ka tunalim.

⁴⁴ Wumb en enim ond anglim ei kanik piilmin. Piik kin, ond ei ond ka min mon, ni kanilmin. Wumb en enim ond pik ei gal mołpu mong tolum ei tingnalmin. Nga ond wain yi ku, ond wain ei ond kembis angpi gal mołpu mong tolum ei tingnalmin mon.

⁴⁵ Wu endi eim noman ka palilim wu ei oł ka elim ku. Erpi, oł ka wii elim. Nga wu kis ei eim noman kis piki topu peng, eim oł kis elim. Noman ele oł yi mił palilim ei gupu ele tor olum.”

*Ngii Takilmin Ei Oł Tal Palim
(Masyu 7:24-27)*

⁴⁶ “Nimbil erang enim na ‘Owundu, Owundu’ nilmin, ba na ek nind ek ei enim piinanmin?

⁴⁷ Wu endi na kin opu na ek piipi ermba wu ei na eim kanip moł. Mołup, eim ermba oł ei andan tamb enim piingii.

⁴⁸ Wu ei yi mił, wu endi ngii tekmbii ni tukpu sipi mer mani pupu, mei ele ku owundu pei kindpi siimen elim. Ekii se ngii tonu ele takilim, noł owundu topu ngii ei nirik omba, ba kapli onermba. Nimbil erang wu ei eim ngii dinga wii tekim.

⁴⁹ Ba wu endi na ek piipi nga ekii sinermba wu ei yi mił wu endi ngii tonu mei peł ele tekim. Eim mei mani ei ku dinga kindnarpi siimen enerim. Ekii se

noł owundu topu, noł ngii ele nirik wang kin, ngii sikir er kis mułum. Nimbil erang wu ei ngii mił dinga pinerim.

7

*Jiisas Opu Elmin Tep Elim Wu, Ei Eim
Nge Kongun Wu Endi Er Ka Erim.
(Masyu 8:5-13)*

¹ Jiisas ek ei nipi wumb ngopu poru nipi, ekii se eim Kapaniyam konu ele pum.

² Rom wu endi opu elmin wumb 100 pei opu elmin wumb pei tep elim, wu ei kongun wu endi mułum. Opu tep elim wu eim kongun wu eim noman ka ngołum wu ni ening peng erang kułmba mandi erim.

³ Opu tep elim wu ei eim Jiisas kin ek ei piipi mułum. Pe eim Jura wu num kombur kindang puk ek nengin kin, Jiisas opu, na kongun wu ei er ka ermba nipi kindim.

⁴ Wumb puk Jiisas multum konu ele tor puk ek dinga nik, Jiisas nik yi ninjing, “Wu ei wu ka nim wu ei paki tunjii min?”

⁵ Eim sinim Jura wumb kin noman ka ngołum. Eim mendpil men ngii ei takpi sinim ngurum.”

⁶ Pe Jiisas wu ombu kin tep to purum. Jiisas opu, opu tep elim wu eim ngii konu mandi pang kin, opu wu 100 tep elim wu ni wu puł kombur kindang puk Jiisas kin ek ningii nge puk. Puk yi nik, opu tep elim wu ni yi nim, “Jiisas, nim wu Owundu! Nim na ngii konu ombii nikin okun kis piinjii; na wu ka mon. Nim na ngii nirik onerii!” yi ninim pa nik.

⁷ “Pe yi ku, na wu ka pim kin, nim ngii konu ele na ombii min, ei mon. Ba nim ek ei nen na kongun wu ei ka mułmba,” pa nim.

⁸ “Nimbil erang, na yi ku wu num kombur kongun ngokuł elmin oł ei na kongun er moł. Pe na nge opu wumb ei na ek piilmin. Pe wu endi ‘Pui’ nimbii, ei kapli ba. Nga wu endi ya ‘Oiyol’ nimbii, ei kapli omba. Pe nam kongun wu, ‘Nim oł ei erii!’ nimbii, ei kapli ermba. Na nge wu num ombu kongun ei na ngunjung mił na yi end. Ba nim noman dinga peng ening ei nge er ka elin ei kapli nim na nge kongun wu ening ei kapli er ka enjii,” pa yi nim.

⁹ Pe Jiisas ek ei piipi, eim wu ei noman ka jili sim ni piim. Pe eim ak topu wumb eim orung konu ekii se ok ei kanpi yi nirim. “Na enim kanip nind, Esrel wumb pei mołmun konu ełe wu endi noman ka peng, pii gii yi mił peng na kinenj mon!” pa nim.

¹⁰ Opu ełmin wumb tep ełim wu, wu puł kombur kindang ok wu ni nga orung puk kenik ni, kongun wu kułmba erim ni nga konj multum.

Jiisas Nein Konu Ełe Kang Wu Endi Er Konj Sim

¹¹ Ekii se nga Jiisas eim konu owundu endi purum konu ei embe Nein. Jiisas eim nge ekii sinjing wumb kin, wumb pei eim purum konu puk.

¹² Eim pupu konu owundu ełe andłam ondu pałim ełe mandi pang, wu endi kultum wu ni tu wuk wu kultum ei, mam eim kingam endeim mendpił mułum ei, kułang kui tunjung nge ei tu wuk. Tu wangin kin, amb ei wam kumb ok kultum. Pe wumb konu ełe wumb pei amb ei kin ouni ok.

¹³ Jiisas Owundu amb ei kanpi, kaimb piipi yi nirim. “Amb, nim ke ninerii mon!” pa nirim.

¹⁴ Pe eim mandi pupu, wu kulii pirim konu ełe eim peł ełe embilim. Pe wumb wu tu wuk wumb ei angik mulk. Pe Jiisas nipi yi nirim, “Kangi wu, kanpi nind, nim engnjii!” pa nim.

¹⁵ Pe nga kultum wu ei tonu mułum. Mołpu, ek nipi multum. Mułang kin, Jiisas wu ei sipi mam eim ngurum.

¹⁶ Yi erang kin, wumb pei mund mong tok, Gos embe ambilk tonu kindnjing. Wumb yi ninjing, “Gos ek nipi oł ekii se ermba wu owundu sinim konu ełe tuk onum,” ninjing. Wumb ek nga yi ninjing, “Gos eim opu eim wumb si orung simba nge opu wumb paki topu enim,” ninjing.

¹⁷ Jiisas erim oł ei pang kin, wumb Jura mei konu ni wumb konu orung orung pei piik punjung.

Jon Wumb Noł Pendilim Wu Eim Ekii Sinjing Wu Tał Jiisas Kin Kindim.

(Masyu 11:2-19)

¹⁸ Jon nge ekii sinjing wumb ei epi pei ek nik eim ngunjung.

¹⁹ Jon eim ekii sinjing wu tał wii tum. Eim yi nim, “Ełip pukuł Owundu kankił yi kii singił,” pa nim. “Ok Gos wu endi kindmbii neng, sin kui er mulnjpun wu ei nim min? Min sin nga wu endi omba ni kui ermin min?”

²⁰ Wu tał Jiisas kin okuł ek yi ninjingił. “Jon noł sipi wumb noł pendilim wu, ei sił nim kin peł neng onmbuł ninjingił. Nikił yi ninjingił, ‘Ok Gos wu endi kindmbii neng sin wu endi omba ni kui enjpin wu, ei nim wałim min?’ ”

²¹ Kunum ei Jiisas wumb ening kanim kanim pirim wumb kin, wumb ening kis pirim wumb ni, wumb gui kis tok multum wumb ei pei er ka erim. Pe wumb pei ningił tumbun multum ei pei er ka eririm ku.

²² Pe Jiisas ek nipi wu tał ngopu yi nirim, “Ełip pe pukuł Jon konu ełe kankił, na ya pe nipe oł erip ek nipe ek nip eramb ełip piikił, kankił enmbił ei pukuł, Jon kan ningił peł nim. Wumb ningił kis mułum wumb ei, kenjing. Simb kis mułum wumb, nga ka seng andłam endnjing. Wumb kinj tum wumb ei, ka sim. Wumb kom ngum wumb ei ek piingii neng ek piinjing. Pe wumb kulnjung wumb ei nga ok tonu konj mołmun. Wumb epi endi sinałim wumb ei Gos ek ka ngang piki tołum.

²³ Wumb na Jiisas kin pii gii ninjing, en enim pii gii ei mani punerim, wumb ei ka piingii.

²⁴ Jon ek ni kindang onjnguł wu tał nga orung pangił; Jiisas Jon nge ek nipi wumb pei ngopu yi nim. “Ok, enim Jon mułum konu ełe wumb mulenjing konu ełe puk epi nipe endi kenjing? Min enim puk konu pop tang goł kembis ei kenjing min mon? Wu ei goł mił mon?”

²⁵ Enim epi nipe kengii nge punjung? Enim wu endi epi konduk ka wii erpi mułum ei keningii punjung min? Ei mon! Wumb konduk ka wii kindik, en enim ngenj ełe epi ka ełmin ei King ngii owundu ełe minj mołmun.

²⁶ Ba enim puk epi nipe keningii nge punjung? Enim puł wu endi Gos oł ekii se ermba ei nge nipi mułum wu ei kenjing min? Ei keimi; wu ei eim nge kongun ende ek ni tor kindilim wu pei to mani kindilim.

27 Wu ei mendpił Gos nge ek yi ninim, 'Piini! Na ek se endmba wu endi kindmbii wu ei, na ek ok sipipi nim, kumb se pupu nim andlam ei to ka er sipi mulmba.'"

28 Jiisas ek yi nim, "Na ek keimi nip enim ngond, 'Kunum ele Jon ya mei ele wumb pei ei kamb mani kind poru ninim. Ba akip kunum ele wu endi Gos sinim tep er kanpi mołum ol ei wu wii mił pii gii nim kin, wu ei Jon to mani kindnim,' " pa nim.

29 Wumb ek ei piik poru nik, wu amb ni wumb ku takis silmin wumb pei ek yi ninjing, "Gos eim kun ka wii mołum wumb ei Gos noman ele ekii sengin ok Jon angil ele wumb noł sipi wumb noł pendpi ngum."

30 Ba lo ek piilmin wumb kin, lo ek emb tołmun wumb ei Jon angil ele noł pinenjing yi mił erik, Gos nge noman ele wumb ei buł ngok kin, andlam andan tum ei si kindnjing.

31 Jiisas ek yi nirim, "Akip kunum ei na enim wumb ekii sinenjing mił wumb sip mondup ei nimbił ol erngii? Wumb ei jii wumb?"

32 Pe wu ombu yi mił, kangil kembis kombur konu endi tuk ele molk, kangil kembis kombur eipi kin wii tunjung. Tok yi ninjing, 'Sin mingal kepil tonmun nimbił erang enim golang ninanmin?' a ninjing. 'Pe nga sin golang kaimb er ninmin ei enim ke ninanmin. Ei yi mił en enim noman endi pinałim eipi eipi punum.'

33 Jon sinim noł pendpi ngolum wu ei tonu om. Eim opu noł wain ni bres ei endi nunerim. Pe enim wumb yi ninjing, 'Wu ei gui kis tuk mołum,' ninjing. Ei mon!"

34 Pe na wu kingam op kuni nop, noł wain nop end. Pe enim wumb molk yi ninjing, 'Wu ei kuni pei minj nołum,' ninjing. 'Wu ei noł wain pei minj nopol, yi elim nilmin. Nik, 'Eim wumb ku takis silmin wumb kin wumb ol kis erik elmin wumb ei kin puł pałim,' pa nilmin.

35 Ba wumb noman ka pałim wumb, ei yi nilmin. 'Gos nge noman ka ei epi ka wii nilmin.' "

Oł Kis Elim Amb Endi Jiisas Simb Ele Kopung Erim

36 Lo ek piilim wu endi embe Saimon Jiisas kin ek nipi eim kin kuni numbuł nirim. Eim lo ek piilim wu ei ngii konu ele pupu kuni no multum.

37 Amb endi ol kis elim amb, konu owundu ele mulum. Pe amb ei mołpu piim ni Jiisas pupu lo ek piilim wu ngii konu ele kuni nonum nik. Nengin, piipi kin amb ei eim kopung muru ka ming endi sipi om.

38 Pe eim pupu Jiisas buł morung orung angpi, simb ele mołup ke nipi mulum. Ke nim ningil ka ei, Jiisas simb ele purum. Ei kanpi eim peng enjin olt sipi, Jiisas simb ele kil ngum. Ngopu kin, Jiisas simb ele kum su sipi er mulum. Mołpu kin, kopung muru ka ni sipi, Jiisas simb ele kindrim.

39 Lo ek piilim wu ei, Jiisas wii tang om wu ei, eim epi ei kanpi eim noman yi piim. "Wu ei, Gos ol ermba ol ei, keimi nipi elim kin amb ei piipi mon. Amb ei, yi elim nimba ni piim amb ei, amb ol kis elim."

40 Yi erang kin, Jiisas eim wu noman ele, piinim ek nipi ngumbii ni piim. Piipi kin, Saimon kanpi neng, "Saimon," yi nim. "Ek mon wu, nim ek ninjii pim ek ei ni!" a nim.

41 Pe Jiisas ek yi nim "Wu tał, wu endi kin kom ku sikił, nga ekii se ngo orung kindmbił ni sikił, wu endi kom ku 100 pei mił sirim. Nga wu endi, kom ku kum endeim mendpił sirim. Wu tał kom ku yi mił si ngokuł, pendkił pirim," pa nim.

42 Wu tał epi endi ngo orung kindngil pinerang, wu ni kan wiik turum. Yi erang kin, wu tał eim kin noman ngunjunguł wu endi nii eim noman ka wii piipi eim ngumba?"

43 Saimon ek nipi, orung kindpi yi nim, "Na yi ni piind, wumb endi ol kis pei kil ngo si kindmba wumb ei," pa nim. Nengin kin, "Nim ek kun nin," pa ni Jiisas yi nim.

44 Pe eim ak topu amb ei kanpi kin, ek nipi Saimon ngum. "Nim ya amb ei kan min? Na nim ngii konu onj ei, nim noł kulkun, na simb ele noł kindnen; ba amb ei na simb ele, noł kindpi enim ei eim ke nim ke noł sipi na simb ele noł kindnim. Pe eim peng enjin sipi, na simb ele kil ngonum," pa nim.

45 "Nim nam kin kum su sinen. Ba na tuk op mulamb, pe amb ei opu, na simb ele kum su sipi enim," pa nim.

⁴⁶ “Nim nam peng eġe kopung kindnen; ba amb ei eim kopung ka wii na simb eġe kindim.”

⁴⁷ Yi miġ peng kin, na nim kanip nind, “Eim na kin noman ka ngum. Ngopu kin, nim ei piinjii; eim nge oġ kis ei pei eġim; ba na eim oġ kis kil ngop poru nind, Gos wu endi kin oġ kis aninga er kil ngum kin, wu ei Gos noman pei ngunaġim; ba aninga ngoġum.”

⁴⁸ Jiisas ek nipi amb ei ngum, “Na nim nge oġ kis ei si kindin.”

⁴⁹ Wumb eim kin peġe eġe ende mulnjung wumb ei, en enim ek nik piik piik enjing. Nik ek dinga nik, “Wu ei nii, wumb oġ kis ei kil ngonum?”

⁵⁰ Jiisas ek nipi, amb ei ngopu yi nim, “Amb, ninim nge pii gii je erpi, nim si orung sinim. Pe nim pukun, noman emin ka peng mulnjii.

8

Amb Kombur Jiisas Pum Konu Eġe Tep Tok Punjung

¹ Pe nga Jiisas konu owundu ni konu kembis andpi Gos ek ka nipi wumb ngopu, Gos sinim tep er moġum miġ ei nipi wumb ngum. Jiisas eim nge ekii siġmin wu engki nga taġ eim kin andik mulnjung.

² Pe amb kombur ok, ening pim amb ombu ni, gui kis tuk muġum amb ombu, Jiisas er ka eririm. Amb ombu, Jiisas pum konu eġe punjung ku. Amb endi ‘Mariya’ niġmin, ei ‘Mariya Makandala,’ pa niġmin. Ok Jiisas eim amb ei, gui kis angil orung nga taġ pei tor kindrim.

³ Pe Jo Ana, Susa nge ambim wu ei King Eros ngii eġe tep er moġum ei, eim embe Susana. Pe Susana ni amb pei onjung ku. Amb ombu puk, Jiisas kin, Jiisas nge ekii siġmin wu ombu, kom ku paki tok eġmin amb ombu, ouni puk ku.

Pe Ek Ekin Wu Endi Kuni Emb Kindim Ek Poġ (Masyu 13:1-9, Mak 4:1-9)

⁴ Wumb tiġap owundu endi ok, kuġou tunjung wumb ei, konu owundu eipi eipi wumb pei Jiisas muġum konu eġe onjung. Wangin kin, Jiisas ek ekin endi topu nipi ngum.

⁵ “Wu endi kuni wiis emb sipipi emb kindrim ei kombur wumb andġam endik konu eġe mani pang, wumb kimbangin, kei ok nok nok enjing.

⁶ Pe kuni wiis emb kombur pupu, mei ku muġum konu eġe mani pum. Pe kuni wiis ei sikir tonu om, ba mei noġ muġ erang, kuni ei kuġii erpi, koġpu poru nim.

⁷ Pe kuni wiis kopur, pupu kan gaġ pim konu eġe mani pum konu eġe, kan gaġ mul ei tonu opu, kuni wiis ei to mani kindim.

⁸ Pe kuni wiis emb kombur mei ka eġe mani pum ei sikir tonu om. Opu kin, kuni wiis pei topu muġum. Tum, ei 100 pei pei kuni wii yi tonu muġum.” Jiisas ek yi nipi ek dinga wii nim, “Wu endi kom pimba, wu ei kom sepi ek ei piyangli!”

⁹ Jiisas eim nge ekii siġmin wumb ei, ek ekin topu ninim, “Ek ei, puġe piimin nik kii sinjing.

¹⁰ Pe eim yi nim, “Gos sinim tep er muġum miġ ei eim ek koi er palim ek ei piipi kin nipi enim ngonum. Ba torung wumb eim ek ekin top nim ek ei mendpiġ piinjing, ba ek ekin ei puġe pii poġ tunenjing. Tunarik kin, en enim konu orung orung kind keningii, ba epi endi kinenjing. Pe nga ek ei pingii, ba puġe piinerngii mon!” pa nirim.

¹¹ “Ek ekin tum ek puġe yi palim. Kuni wiis mong ei Gos nge ek.

¹² Pe kuni wiis kopur pupu andġam eġe mani pang kin, wumb andik kambinmin ei Gos ek wumb piinmin, ba nga Seisen opu Gos ek ka ei topu eipi kindnim. Eim yi piinim, wumb Gos kin pii gii nengin kin Gos sipi orung simba ni piipi enim.

¹³ Pe kuni wiis emb kombur pupu, mei ku muġum konu eġe mani pum, ba dumbuġ mer mei eġe mandring punaġim mon. Puġe yi miġ wumb Gos ek piik sik, noman eġe kindik ka moġumun. En enim pii gii dinga ninarik muġangin kin, epi embin tui endi tonu oġum ei, wumb en enim dinga muġamin kin, bok toġmun.

¹⁴ Pe kuni mong kombur pupu, kan gaġ muġum konu puġ eġe mani pum ei wumb Gos ek ka piik, nga kongun erik, ba mei eġe epi kanim kanim noman peng, kom ku ni epi ka wii ka ka piik, yi er muġangin kin Gos ek ei piinarik, to mani kindinmin.

Yi erangin kin, en enim kongun ei tonu opu mong tunenim mon, ba mani pupu koltum.

¹⁵ Ba kuni wiis mong kombur, pupu mei ka ele mani pum ei yi mi; wumb Gos ek piik, ambil gii nik mulnjung. Molk kin, en enim noman dinga peng, kongun kunum kunum yi erik mulnjung ei, kuni wiis mong pei tum mi yi er mulnjung.

*Dup Alam Ek Ekin Endi
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Wumb endi dup alam kaipi, ming ele mani kind pendmba min? Dup alam kaip pei mandring pendmba, ei kapli tilang erip tor omba min? Ei mon! Dup alam kalk tonu pei ele sengin kin, wumb kanik nirik puk anda ok yi erngii.

¹⁷ Epi pei nim kinan koi er salim ei, ekii se kenjii wumb nii ol pei koi er pendmba ei ekii se, wumb eim pii pol tungii.

¹⁸ Enim kan kun er molk, ek ka piik erngii. Wu endi eim noman dinga peng, eim piipi kun er molpu pii gii nipi mulmba, wu ei Gos nga eim dinga ngumba. Nga wu endi eim noman ka ni ol kun ka ombu piipi kun enarpi mulmba wu ei, Gos wu ei noman ka ni ol kun aninga pimba ei Gos sipi orung sipi si kindmba.

¹⁹ Kunum ele Jiisas nge mam ni angim nol ok, ba wumb konu ele piki topu peng kin, wumb ei mulk konu tuk ongii konu endi sineririm.

²⁰ Wumb kombur molk yi nik, "Jiisas nim nge wumb, manim ni angnim nol ok, nim kenmin nik anda molmun," pa nik.

²¹ Ba Jiisas ek nipi orung kindpi yi nirim, "Wumb Gos ek ka ei piik, ekii singii wumb ei, na nge engnan nol ni, minan nol mulngii," nirim.

*Jiisas Ek Neng Konu Pop Owundu Tum
Ei Poru Nim
(Masyu 8:23-27, Mak 4:35-41)*

²² Kunum ele Jiisas kin eim ekii silmin wumb, nol kanu endi ele puk. Pe Jiisas ek yi nirim, "Sinim nol gop molum konu ele orundung pamin!" nirim. Neng, nol tuk ele puk.

²³ Pe nol kanu sikir pang kin, Jiisas eim or pirim. Konu pop owundu endi nol gop ele pop owundu endi turum. Topu,

nol mer kanu ele tuk pang, wumb kulngii kunum mandi eririm.

²⁴ Pe wumb en enim puku sik andik Jiisas or pirim konu ele to konj kindik yi nik, "Owundu! Owundu! Sinim kulmun palim," pa nik. Pe Jiisas eim angpi konu pop owundu ei kin, nol topu tonu omba eririm ei ek dinga nipi ngurum. Ngang kin, konu pop kin nol owundu tumba eririm ei wii sirim. Nol olup enerim, wii pim.

²⁵ Pe Jiisas eim ek nipi, eim ekii silmin wumb ngum, "Enim pii gii ei konu jili pum?" Yi neng kin eim ekii silmin wumb en enim mund mong tok noman embin tang molmun. Molk kin, yi nik, "Wu ei nii? Eim ek nipi konu pop kin nol ei ek neng, eim ek ei piinmbi!"

*Wu Wulu Endi Ei Gui Kis Pim, Jiisas Tor
Kindim
(Masyu 8:28-34, Mak 5:1-20)*

²⁶ Ekii se Gerasiin konu ele tor punjung. Galilii konu nol gop ele orundung sipim konu ei, orung sim.

²⁷ Jiisas eim nol kanu si kindpi tor pum. Pang kin, konu ele wu endi eim mulum konu ele tor om. Wu ei gui kis kombur eim kin mulum. Wu ei kumb ok eim alap pandi topu tilaim mon! Eim ngii endi pinaklim mon ku. Eim pupu wumb guimeng ele pu palim.

²⁸ Wu ei Jiisas kanpi, eim ek dinga nipi wii tum. Topu kin, Jiisas simb ele mani pupu pim. Pepi ek nipi, wii dinga topu yi nim, "Jiisas, nim Gos Owundu mendpi kingam. Sinim kongun ende enalmin mon. Nim na kin nimbi ol enjii on? Na nim kin prei ermbii, ei nim na ngenj kumbii ngunenjii mon!" pa nim.

²⁹ Gui kis ei ek yi nim. Nimbi erang Jiisas eim ek dinga nipi wu ei kin si kind kin tor punjii nim. Eim ek nim mi erim. Kunum kunum gui kis ei, wu ei kin molulum. Pe wumb wu ei ambil gii nik, kan tok angil ele, kan tok er pendilmin ei, wu eim to kilip tolum. Pe gui kis ei yi erpi mi wu ei si mengpi wumb mulalmin konu ele si pang, eim molum.

³⁰ Jiisas wu ei gui kis mulum wu, ni ek nga ngopu kii sim, "Nim embe nii?" Pe

eim yi nim, “Na embe, ‘opu ond wumb,’ ” nimbił erang, gui kis pei eim kin pei mołumun.

³¹ Pe gui kis ombu wii dinga tok yi ninjing, “Jiisas nim sin konu kis ełe kind-nenji!”

³² Kung tilap pei konu komung endi ełe mandi kuni nok er mołumun. Yi nik kin, gui kis ombu Jiisas kin wii tok ek dinga ninjing, “Nim kapłi sin kung ombu kin pei! Neng kin, bin,” ninjing. Pe Jiisas wak tang, punjung.

³³ Gui kis ombu wu ei si kindik, kung muljung konu ełe tuk punjung. Pe kung ombu andłam dinga sikirik puk konu kis endi ełe punjung. Punjung, konu ei noł gop ełe tuk puk noł nok kuljung.

³⁴ Kung es tok muljung wumb ei, oł ei kanik tungu erik punjung. Puk kin, konu kembis ni konu owundu sim konu wumb kanik ninjing.

³⁵ Pe wumb pei puk, erim oł ei kenmin ni punjung. Puk kin, kenjing ni Jiisas kin wu gui kis mułum wu ei kin, muljunguł ei kenjing. Wu ei gui kis pei eim si kind pangin, eim alap tałpi mułum kenjing. Pe eim noman ka peng, eim Jiisas mułum konu ełe simb ełe mani mułum. Wumb pei onjung wumb ei kanik mund mong enjing.

³⁶ Kung es tołmun wumb ei ok kanik puk, wumb ei Jiisas wu ei kin erim oł ei ek poł tok er muljung. Ok eim gui kis eim kin mułang, Jiisas opu gui kis topu tor kindang, wu ei er ka erim.

³⁷ Gerasiin konu ełe wumb pei onjung. Wumb ei ek nik Jiisas ngunjung, “Nim, sin konu ełe si kindkin pui!” pa ninjing. Wumb en enim mund mong erik ninjing. Nga Jiisas eim noł kanu endi ełe tonu pupu, orung bii ni pum.

³⁸⁻³⁹ Gui kis wu ei si kind punjung wu ei eim prei erpi yi nim, “Jiisas, na nim kin tep to bii,” pa nim. Ba Jiisas wu ei, “Orung pui!” nipi yi nim. “Ni ninim ngii konu ełe orung pukun, Gos owundu nim kin nimbił oł erim, ei nikin wumb ngunjii,” pa nim. Yi neng kin, wu ni orung pupu wumb konu owundu ełe pupu Jiisas eim kin nimbił oł erim ei nipi wumb pei nipi ngum.

Jiisas Wu Num Ei Ambılam Er Ka Erpi

*Nga Amb Eim Kon Embılim Ei Er Ka Erim.
(Masyu 9:18-26, Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Pe Jiisas noł gop nga orung wang kin, wumb pei ka piinjing. Nimbił erang wumb Jiisas orung omba ni piik kui er muljung.

⁴¹ Pe wu endi om wu ei embe Jairas. Wu ei eim wu num endi, eim Jura wumb men ngii tep erpi mołum. Wu ei Jiisas simb ełe mandi mani pupu, prei erpi ek dinga nim. “Nim na ngii konu ełe onji!” pa nim.

⁴² Wu ei eim ambılam endeim mendpił multum ambıł ei kung ngii engki nga tał multum. Multum, ambıł ei kulmba mandi erim.

Pe Jiisas Jairas ngii konu ełe bii nipi andłam ełe pang kin, wumb pei eim pum konu ełe ambıł gii nik punjung.

⁴³ Pe amb endi mułum amb ei eim kung ngii engki nga tał, ei pei eim miyem o tor minj pupu mułum. Pe wumb endi eim miyem o tor pum, ei er ka erngii wumb endi mulenjing mon.

⁴⁴ Pe amb ei Jiisas mułum konu ełe mandi om. Opu, eim Jiisas kon takis ełe minjin tamb kin, “Nam nge miyem tor pum ei kep ermba,” ni piim. Pe opu yi erang kin, sikir miyem tor pum ni kep erpi nga tor onerim mon, ka mułum.

⁴⁵ Pe Jiisas ek yi nim, “Wumb nii na kon takis ei minjin tonum?” Pe wumb pei molk, “Na mon! Na mon!” pa ninjing. Piisa ek yi nim, “Owundu, wumb tilap pei nim kin mołun konu ełe angik mołumun. Ei sin er kan poł tumun mił nenj?”

⁴⁶ Ba Jiisas ek yi nim, “Wumb endi na minjin tang piinj. Piyamb kin, na dinga kombur tor pang piinj,” pa nim.

⁴⁷ Nga amb erim amb ei koi ermba mił pinerim, Jiisas eim piim. Yi peng kin, amb ni opu, Jiisas mułum konu ełe mani mei ełe kan mani kanpi mułum. Mułang kin, wumb pei kumb ełe eim Jiisas kon takis minjin tang ek ei pułe nipi wumb pei muljung konu ni tor kindim. Kindpi yi nim, “Na oł ei eramb kin na ening ei sikir poru ninim,” pa nim.

⁴⁸ Pe Jiisas ek nipi amb ei ngum, “Nim pii gii je ninim er ka enim, nim orung pukun,

ninim noman emin ka seng punjii!" pa nim.

⁴⁹ Pe eim ek nipi muḥang kin, wu endi om. Om wu ei Jairas wu num Jura men ngii tep elim wu num ei ngii konu eḥe wu ei muḥpu om. Opu, yi nim, "Wu num! Nim ek mon wu owundu ei kongun dinga ngunenjii! Nim ambilanim ok kuḥum," pa nim.

⁵⁰ Ba Jiisas ek ei piipi, ek dinga nipi orung kindim, "Nim mund mong tunenjii! Nim pii gii nen, ninim ambilanim ei konj muḥmba," pa nim.

⁵¹ Pe Jiisas wu ei ngii konu eḥe pum. Wumb punjung ei kan wiik tang nirik onerngii, mon nim. Jiisas kin Piisa ni Jon, Jeims ni eim arim mam taḥ mendpiḥ nirik punjung. Wumb ei mendpiḥ eim kin nirik punjung.

⁵² Wumb pei en enim ambii ei nge nik ke dinga nik mulnjung. Jiisas opu ek nipi wumb ngopu yi nim, "Ambii, ei mendpiḥ kulerim mon, ba eim or miḥ palim," pa nim.

⁵³ Pe eim ek nim ei wumb kanik tokuḥ enjing. Nimbiḥ erang, ambii eim kuḥum poru nim, wumb ei kanik tokuḥ enjing.

⁵⁴ Ba Jiisas ambii ei angii ambii, ek dinga nipi ngum, "Ambii kembis, nim engii!" a nim.

⁵⁵ Pe ambii ei noman konj opu eim kin tuk wang, eim sikir engim. Engang kin, Jiisas yi nim, "Enim kuni endi ambii kembis ei ngei!" pa nim.

⁵⁶ Pe ambii kembis ei arim mam taḥ puku sinjngii. Ba Jiisas ek dinga nipi wumb taḥ ngum, "Eliḥ wumb kankii na oḥ endi ei, kankii ninerngii mon!" pa nim.

9

Jiisas Eim Ek Se Andiiḥmin Wu Engki Nga Taḥ Eim Kongun Kindang Puk.

(Masyu 10:5-15, Mak 6:7-13)

¹ Pe Jiisas eim nge er se endiiḥmin wu engki nga taḥ wii tum. Wangin kin, eim noman dinga wu ombu ngopu kindang puk kin wumb gui kis to kindik, ening pimba wumb ei er ka erik, erngii pa nipi, eim nge noman dinga ngopu kindim.

² Wu ombu kindang, puk wumb kanik Gos ek ka nik wumb ngok, nga Gos sinim

tep er moḥum ek ei nik, wumb ening pimba ei nengin wii muḥngii pa nip kindang punjung.

³ Pe eim ek nipi wu ombu ngum, "Enim andiiḥmin turii pungii pendik, siḥmin epi ei sinerngii. Pe dolu ni, kon kembis ni kom ku ni, kuni bres ni, epi endi sipnerngii. Konduk taḥ er sipnerngii mon!" pa nim.

⁴ "Enim puk konu endi tuk puk, ngii endi muḥngii ngii eḥe minj muḥngii. Molk kin, ek nik wumb ngok er molk poru nik. Nga ekii se enim ngii konu eḥe pinjing konu ei si kindik pungii.

⁵ Pe nga enim konu eipi pangin wumb enim ngii konu eḥe sipnarik enjing kin, enim konu eḥe si kindik pungii. Puk kin, mer simb eḥe mei kuḥman muḥmba ei tami to kindik pungii. Yi erik pangin kin, wumb en enim enjing oḥ ei piingii," pa nim.

⁶ Yi neng kin, wu ombu puk konu pei andik punjung. Puk kin, Gos ek ka ei nik wumb ngok, wumb ening pepi erim, ei er ka erik punjung.

⁷ King Eros eim moḥpu Jiisas nge ek ombu pei piipi, eim noman embii to piim. Nimbiḥ erang wumb kombur molk, "Jon wumb noḥ pendiiḥmin wu mer tukpu eḥe tonu onum," ninjing.

⁸ Pe wumb kombur yi ninjing, "Ok ek ni tor kindiiḥmin wu endi Elainja tonu onum," ninjing. Nga kombur, yi ninjing, "Ok Gos oḥ ekii se ermba oḥ ei piik niḥmin wu ni nga endi onum," pa ninjing.

⁹ Wumb yi nengin kin King Eros yi nim, "Na Jon peng ei koḥmung enj, ba ek ei er piik ninmin miḥ nenj nipi opu kin, 'Jiisas kenmbii,' " ni piim.

Jiisas Wumb 5,000 Pei Kuni Ngum

(Masyu 14:13-21, Mak 6:30-44, Jon 6:1-14)

¹⁰ Jiisas nge ek se andiiḥmin wu orung ok, en enim erik oḥ ombu Jiisas kanik ek poḥ to nguk. Pe Jiisas wu eipi ombu si kindii, en enim mendpiḥ Beseira konu owundu eḥe punjung.

¹¹ Ekii se wumb eim ek ei piik, eim pum konu eḥe ekii se punjung. Eim pum konu pangin kin, eim ka piim. Piipi, eim Gos sinim tep er moḥum, ek ei nipi ngum.

Ngopu, wumb ening pim wumb, ei er ka erim.

¹² Ekii se pou neng, eim nge er se andilmin wu engki nga tał, orung ok yi ninjing, “Nim wumb ombu kindan, en enim konu orung pungii. Puk kuni simba, kan sik nungii,” pa ninjing. “Ya konu ełe sinim mołmun, konu ei kuni sinałim mon. Nga wumb konu ełe mulałmin.”

¹³ Ba Jiisas ek yi nim, “Enim kuni endi wumb ei ngungii. Kuni endi sałim min?” Pe eim nge er se andilim wumb ombu yi ninjing, “Sin kuni endi sinałim. Ba bres angil orung kin omu tał, ei mendpil sałim,” pa ninjing. “Pe sin pei kaplı pupun, wumb pei ombu nge kuni pei top ermin min?”

¹⁴ Wumb pei mulnjung wu ei 5,000 yi pei mulnjung. Jiisas eim nge er se andilim wumb kanpi nim, “Enim wumb kułou konu eipi eipi wumb 50 mił to munde!” pa neng yi enjing.

¹⁵ Jiisas nge er se andilim wu ombu, eim nim mił yi enjing. Erangin kin, wumb pei mani mulnjung.

¹⁶ Jiisas eim bres angil orung ei sipi, omu tał ei sipi, ei epin konu ełe kanip, Gos kin prei erim. Erpi, bres engin topu, eim er se andilim wu ombu ngum. Nga eim er se endim wumb sik, kuni mok tok wumb pei mulnjung wumb ei ngunjung.

¹⁷ Pe kuni ngunjung kuni ei, wumb pei nunjung. Pinang pang kin, kuni orung pei mułum ei sik gerenj kon engki nga tał to piki tunjung.

¹⁸ Kunum endi, Jiisas eim mendpil prei er mułum. Pe eim nge er se andilim wumb ei eim kin ouni mulnjung. Mułangin kin, Jiisas ek nipi, wu ombu kii sim. “Wumb na nii, pa ninmin?”

¹⁹ Wu ombu ek ni orung kindik yi ninjing, “Wumb kombur, nim Jon wumb noł pendilim wu pa ninmin. Nga wumb kombur, nim wu Elainja pa ninmin. Nga wumb kombur yi ninmin, ‘Gos oł ekii se ermba ei, piipi nilim wu ok kultum, nga konj tonu onum, ninmin,’ ” pa ninjing.

²⁰ Pe Jiisas ek nipi, eim er se andilim wu ombu ngopu yi nim, “Enim na nii pa ninmin?” Piisa ek nipi orung kindipi yi

nim, “Nim Gos kindim wu Kraiss, mendpil mołun,” pa nim.

Jiisas Eim Kolpu Nga Ngenj Kumbii Sipi Ermba Nge Nim

(Masyu 16:20-28, Mak 8:30-9:1)

²¹ Pe Jiisas ek dinga nipi eim nge er se andilim wu ombu ngum, “Enim wumb endeim, endeim kanik, ek ei ni tor kindnerngii, mon!” nipi ngum.

²² Pe eim ek yi nim, “Na Wu Kingam ei, ngenj kumbii kułmbii,” pa nim. Kułmał kalilmin wumb owundu ni, lo ek połmun wumb pei, na kin buł ngungii. Ngok kin, na to kundngii. Kundangin kin, na mei konu ełe kunum tekliki pimpii. Pep, nga angip tonu ombii,” pa nim.

²³ Jiisas ek nipi, eim nge er se andilim wumb ngum, “Pe wu endi na kin ekii simpii ni piimba wu, ei eim noman ełe oł kanim kanim ermbii nipi piimba noman ei to mani kindpi, kunum kunum eim ngenj kumbii sipi, kongun dinga erpi, endmba ei yi mił eim ond peri ei kan sipi andpi, na ekii simba,” pa nim.

²⁴ “Wu endi eim noman ełe er endmba wu ei, eim noman konj am ba. Pe wu endi na nge noman piipi, eim noman ełe to kundmba ni erim, ei eim noman konj punermba; ba eim kunum kunum konj mułmba.

²⁵ Pe wu endi eim, kongun owundu erpi, eim mei epi pei simba wu, ei eim noman konj am ba. Pang kin, mei ełe epi, ei opu, eim paki tumba mił nenj? Ei kaplı enanim.

²⁶ Pe wu endi na ek ni tor kindnermba; eim na kin buł ngang piipi, yi ermba wu ei, na Gos kindang na mani op wu kingam moł; na wu ei kin buł ngop piimbii ku. Wu kingam eim nge tilang owundu kin, eim nge arim Gos kin, Gos nge enjel ka wii ouni ongii kunum ei, eim kin yi ku erngii.

²⁷ Na ek keimi nip enim ngond, ‘Wu kombur ya ełe angilmin wu ombu, ei kulerngii. Nga molk kin, Gos sinim tep er mołum ei nge noman dinga ei keningii.’ ”

Jiisas Nge Ngenj Ei Kanim Eipi Mił Pim

(Masyu 17:1-8, Mak 9:2-8)

²⁸ Jiisas ek ei nipi, mułang kunum angil orung nga tekliki poru neng, eim Piisa, Jon

ni Jeims sipi, eim prei ermba nge, komung endi e le tonu punjung.

²⁹ Eim prei er mu'ang kin, eim kumb ningil ei eipi mil kulum. Eim konduk ni kupu kuru mendpil mil tilang erim.

³⁰ Pe wu ta' eim kin tor oku', ek tang muljung. Sin ok kupenjpun no' wu ta' ei Moses kin Elainja tel kin ek tengnjing.

³¹ Wu ta' tilang owundu erim konu tor oku', Jiisas Jerusalem konu o' endi ermba ei niki', nga Jiisas mei e le si kindpi ba, ei niki' enjingil.

³² Pe Piisa kin eim angim ta', ningil se andpi erang kin, mani pu pingii pim. Ba yi er mu'angin kin, Jiisas nge tilang owundu ni wu ta' tilang owundu muljung konu e le erim.

³³ Wu ta' Jiisas mondku' si kindki' pun-gu' enjingil. Pe Piisa ek dinga nipi yi nim, "Wu Owundu, sinim ya mo'mun ei ka; sin ngii wii tekliki e le tekmin. Ngii endi nim nge, endi Elainja nge, endi Moses nge," pa nim. Ba Piisa eim ek ei pii po' tunarpi nim.

³⁴ Pe ek ei nipi mu'ang kin, konu kupu endi opu, wu kei kin pe' erim. Erang kin, kon kupu ei en enim pandi tang kin, mund mong enjing.

³⁵ Konu kupu pe' erim, konu tuk e le, ek endi tor om. Ek yi nim, "Ei na kangii, na eim noman ngop mo'. Enim eim nimba ek, ei piingii," pa nim.

³⁶ Ek tor om, ei poru neng kin, kenjing ni Jiisas eim, endeim mendpil mu'um. Mu'ang kin, en enim ek tinenjing. Ekii se kunum ei wu kei epi endi kaninmin pa nik, yi ninenjing mon.

*Kangi Endi Gui Kis Mu'um Ei Er Ka Erim
(Masyu 17:14-18, Mak 9:14-27)*

³⁷ Kupiiring komung ei si kindik, mani punjung. Puk, kenjing ni wumb tilap owundu endi andlam e le ok Jiisas kan sinjing.

³⁸ Wumb onjung konu, tuk e le wu endi om, wu ei wii dinga topu yi nim, "Owundu! Na nim kin prei end, nim na kangii ei kenjii. Na kangii endeim mendpil mo'um.

³⁹ Gui kis endi, eim ambi' gii nipi, sikir wii topu yi elim. Pe gui kis ei, o' kis eim kin elim. Erang kin, jipambi' kuru endi eim

gupu e le tor olum. Pe gui kis ei ngenj tuk, er kis mondpu, eim tor punalim," pa nim.

⁴⁰ "Pe nam nim nge, er se andilim wu ombu kanip nemb, to tor kindngii, nemb puk; ba nim nge er se andilim wumb ei enjing kapli enerim mon!

⁴¹ Jiisas ek dinga nipi, orung kindpi yi nim, "Enim wu amb pei kunum e le, enim pii gii dinga ninanmin. En enim noman e le kun pinalim. Kunum nimberii na enim kin mo'up o' embin tui ei nge, er kun er mu'umbii? Nim kangii ei ya tu wa!"

⁴² Pe eim kangii ei andpi wang kin, gui kis ni elim o' ei erang, kangii ei olkup topu kindang, am pupu bok kis topu pim. Ba Jiisas eim gui kis ei ek dinga ngopu kindpi, kangii ei er ka erpi, arim mu'um konu ngo orung kindim.

⁴³ Wumb pei molk kenjing ni, Gos nge noman dinga e le o' ei erang, wumb puku sik enjing. Nga epi pei erim e le nge, enim embin to piinjing.

Pe Jiisas eim er se andilim wumb kanpi, ek dinga nipi ngum.

⁴⁴ "Enim kom ka sek, molk ek ei piingii. Kunum kinan mon; pe nga wu Gos kindang mani opu wu kingam ei, wu kombur sipik, wumb pei angii e le ngungii."

⁴⁵ Ba eim er se andilim wumb, en enim ek nim ek ei, pu'le pii po' tunenjing. Tunarik kin, nga ek ei pu'le koi er pim. En enim mund mong tok Jiisas kin ek ei kii se piimin, min mon ni piik muljung.

Nii Owundu?

(Masyu 18:1-5, Mak 9:33-37)

⁴⁶ Jiisas nge er se andilim wu ombu, en enim ek mil enjing. Erik, yi ninjing, "Sinim mo'mun, tuk e le wu nii owundu mu'umba?"

⁴⁷ Pe Jiisas eim yi piim, en enim noman tukrung yi palim, ni kenim. Kanpi, eim kangii kembis endi tu wum. Kangii ei eim kin tep to engim.

⁴⁸ Jiisas eim ek nipi yi nim, "Wumb endi kangii ei kanpi nam kangii ni piipi paki tumba, ei yi mil eim na paki tum ku. Pe wu endi na paki tumba, ei Gos Owundu na kindrim wu ei paki tumba ku. Kangii kembis tuk mo'um ei mil wumb endi yi erpi kangii kembis noman palim mil, yi

peng na kongun yi erpi mułmba ei wu owundu mendpił.”

⁴⁹ Pe Jon ek ni orung kindpi yi nim, “Owundu, sin kenjpin wu endi nim nge embe ełe nipi gui kis piim wu ei to tor kindrim. Ba eim sinim andinmin konu ełe ekii se onanim. Sin yi nipin kin mon ninjpin.”

⁵⁰ Ba Jiisas ek nipi eim ngum, “Enim mon nik yi enerngii mon! Wu endi enim kin ek ka nipi ermbe, ei enim opu orung wu mon!”

⁵¹ Gos eim Jiisas sipi, ei tonu nga orung simba, kunum ei mandi erim. Yi erang kin, Jiisas noman dinga kindpi Jerusalem konu ełe ba erim.

⁵² Jiisas eim ba pendpi, wu kombur ok puk, wumb kanik ningii nge, nipi kindim. Pe wu ombu ok puk, Sameriya konu ełe ok tuk puk, eim omba nge er kun er mulnjung.

⁵³ Ba wumb konu ełe wumb, en enim ngii konu Jiisas sipngii kis erang piinjing. Nimbił erang, wumb en enim yi mił piinjing; Jiisas Jerusalem konu ełe ba onum ni piinjing.

⁵⁴ Pe Jiisas nge, er se andilim wu tał, Jon kin Jeims tel Sameriya konu ełe wumb oł ei kankił orung onmbuł, ek nikił Jiisas ngunjnguł. “Owundu! Nim er piin mił nenj? Sin ei epin konu ełe dup opu wumb ombu nangli nimin min?”

⁵⁵ Ba Jiisas kan ak topu, wu tał kanpi ek ngum.

⁵⁶ Ek ngang kin, nga konu eipi endi punjung.

Wumb Endi Jiisas Kin Ekii Singii (Masyu 8:19-22)

⁵⁷ Andlam ełe andik puk, pangin kin, wu endi tor opu ek yi nirim, “Nim pe punjii on konu ei na bii. Nim konu eipi endi punjii konu ei, na bii ku.”

⁵⁸ Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Owu simbii ei mei tukpu ełe or pałımin. Nga kei ei ngii sałim. Ba mei mani opu wu kingam ei, peng sipi or pimbe konu ełe sinałim,” pa nim. “Pe nim na kin kii yi sikin ekii simbii nin, ei ninim pii poł ton min?”

⁵⁹ Pe wu endi eipi kanpi, ek dinga nipi ngum, “Nim na ond konu ełe ekii se wa!”

nim. Wu ei ek yi nim, “Nim na kapli pup arnan kułum ei, tukpu top pendip ombii min?”

⁶⁰ Pe Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Wumb na noman konj sinanim ei wumb kulii mił mołmun ei kapli wu ei tukpu tungii; ba nim pukun wumb kankin, Gos sinim tep erpi, mołum mił ei ninjii,” pa nim.

⁶¹ Wu endi opu yi nim, “Owundu! Na kapli, ok pup nam nge wumb tilap ei, angil sip pendip kin, na nim kin ekii sip ombii min?”

⁶² Pe Jiisas ek yi nim, “Wu endi eim andlam kun bii ni pupu, nga kan orung kindpi, nga na noman pałim mił er nimba wu ei Gos sinim tep er mołum kongun pałim ei kapli enermba mon!”

10

Jiisas Wu Engki Angil Orung Nga Tal Gos Kongun Ełe Kindim

¹ Ekii se Owundu eim wu nga engki angil orung nga tał to tonu kind mondpu, eim wu tał tał ni kindang punjung. Ei ekii se eim omba konu ełe ok ni kindang punjung. Eim wu ombu puk konu owundu ni, konu wii ni pei nipi kindim. Ekii se eim konu ombu pei andpi ba nge piipi nim.

² Kindpi yi nim, “Kuni pei poł top mołum, ba kongun wu pei mulałmin. Yi piik kin, enim kuni arim ei kin prei kunum kunum er mułangin kin, kuni arim eim kongun wu pei kindang kuni kułou tungii nge pungii,” pa nirim.

³ “Piinmin! Enim pei! Na enim kung siipsiip wał mił tuk owu simbii mulnjung konu ełe kindind.

⁴ Enim ku kon min simb su min kon erik se mołmun ei mendpił sipngii. Enim epi eipi endi sipnerngii. Andlam ełe puk wumb kin ‘Wei!’ a ningii; ba enim ek kinan tangk yi erik mulerngii mon!” pa nim.

⁵ “Pe enim puk, wumb ngii endi ełe, nirik punjung kin, ok enim ek yi ningii. ‘Enim ngii ełe wumb noman emin seng mułngii!’ ek yi ok ningii,” pa nim.

⁶ Pe wu endi eim noman emin peng, ngii ełe mułum kin, eim ek noman emin ningii ek ei wu ełe kin ba, min wumb endi noman yi pim endi mulenjing kin, enim

noman emin ningii ek ei; nga en enim kin orung wang kin, 'Enim kin noman ka pimba; ba wumb ei kin noman ka piinenmba, mon!'

⁷ Pe en enim konu endi tuk puk kongun erangin kin, nga wumb endi enim ngii konu eke sipik kuni mok to nungii kuni ei minj. Nga ngii endi puk, endi puk enerngii mon.

⁸ Nga enim ngii eke minj molk, kuni ni, nol ni, nipi epi endi ngungii ei nungii minj. Nimbił erang kongun enmin wumb ei ku kaplı silmin enim ngii eke puk yi enerngii mon!

⁹ Wumb kombur ening tang, piingii ei er ka erei! Erik yi ningii, 'Gos sinim kin tep erpi mołum, kunum ei ya mandi onum,' pa ningii.

¹⁰ Pe enim konu owundu, endi tuk pangin kin, wumb enim sik ngii konu eke sipnarik, ninjing kin, enim puk andlam wer konu owundu eke angk, molk, ek yi ningii.

¹¹ 'Enim nge kulman, sin simb eke mołum, ba nga en enim kin orung kindinmin. Ba enim piik kun erngii, Gos sinim tep er mołum, omba kunum mandi enim.'

¹² Na enim kanip nind; kunum poru nimba kunum ei, Sorom konu eke oł embin tui tonu orum ya konu eke tonu onermba. Ba konu eke oł embin tui owundu mendpił tonu omba.

Konu Owundu Kombur Wumb Noman Ak Tunanmin Ei Kaimb (Masyu 11:20-24)

¹³ Enim Korasin ni Beseira konu eke wumb piik kun er mułngii. Pe na jep oł yi enim kin enj oł ei Sairon konu eke kin Taiya konu eke ok yi ełamb kin, wumb ombu molk, kon mił epi geltii kend munduk, dup sik eke molk sik, pakik andan tok, en enim oł kis buł ngok, noman to ak tunjung ni wumb, keningii nik yi ełmin.

¹⁴ Gos wumb mok tumba kunum mandi ermba ei, Taiya kin Sairon konu eke oł embin tui, tonu orum ei kembis. Ba akip oł embin tui, enim kin tonu omba ei, owundu tonu omba. Nimbił erang, enim noman ak tunenjing.

¹⁵ Pe enim Kapaniyam konu eke wumb ei, epin konu eke ambilk tonu pungii erngii

ei mon! Ba enim dup konu eke mani pungii."

¹⁶ Pe Jiisas ek yi nipi, eim nge er se andilim wumb ngum, "Wu endi enim ningii ek ei piipi nim kin, ei na ek piimba. Wu endi enim kin, buł ngopu nim kin, ei na kin buł ngonum ku. Pe wu endi na ek piinarpi; buł ngopu mułmba ei, Owundu na kindang onj ei, eim kin buł ngumba ku," pa nim.

¹⁷ Ekii se wu engki angil orung nga tał, 70 pei orung ok, ka piinjing. Jiisas kanik yi ninjing, "Owundu! Nim embe eke nemin, gui kis ni ombu, sin ek piik, ekii sik tor punjung," pa ninjing.

¹⁸ Pe Jiisas Seisen eim dinga poru nipi yi nim, "Na mołup kenj ni, Seisen ei epin konu eke kupu kuru mił, boi ni mani om. Opu, gur gali owundu nipi kumb kinang erim.

¹⁹ Enim piyei! Na enim dinga ngunj. Ngamb kin, enim ka wembii ni epi, enim kin tumbii ni ermba, ei eim piik kanik, enim opu orung wumb ongii ei, enim to mani kindngii. Enim pungii konu eke epi endi, enim to mani kindnermba mon!

²⁰ Ba enim ka piik yi ninerngii, 'Gui kis enim sin ek ekii sik, tor punmun.' pa ninerngii mon! Enim Gos kin ka piingii, Gos enim ei epin konu eke enim embe poł pendim pałim. Nimbił erang enim Gos kingam nol mołmun."

Jiisas Eim Ka Piipi Arim Gos Ngum (Masyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Kunum eke Gos Gui Ka je, Jiisas kin ka piipi ngang kin, Jiisas ka piipi, ek yi nirim, "Gos Owundu! Nim tonu epin ni mani mei eke owundu mołun. Ei na nim kin ka piind. Nim wumb noman ka pepi, peng pim wumb ei kin, oł ka dinga ei en enim kin koi erkin pendin, ba nga kangil kembis mił noman yi peng mołmun ei kin, oł ei andan tokun en, ei ka ninim noman ka pim mił en.

²² Na arnan eim epi pei na angil eke pei ngołum. Eim kingam ei wumb endi pii poł tunałmin mon! Arim, eim mendpił, kingam pii poł tołum. Nga arim wumb endi pii poł tunałmin. Kingam mendpił arim piilim. Pe kingam mendpił eim

noman ele Ernjing wumb andan tumba, wumb ei Ernjing piingii.”

²³ Jiisas nge er se andilim wumb mendpił eim kin mulnjung. Molk kin, eim kan ak topu ek nim, “Enim piik kanik enmin ol ei, wumb kombur yi kenjing kin, wumb ei ka piyangin.

²⁴ Na enim kanip nind, kumb ok Gos nge ol ekii se ermbe ol ei piik nilmin wumb kin, wu King ni, wumb ei ok, enim pe kaninmin ol ei nge kenmin nik mulk. Ba en enim kinerik mon. Enim pe piinmin ek ei piimin ni mulk, ba en enim piinerik.”

Sameriya Wu Endi Eim Wumb Kaimb Sim Ek Poł

²⁵ Pe wu endi lo ek piipi elim wu, ei eim yi piim. Nam ek nemb Jiisas nimba mił ei kenmbii nip nirim. “Ek andan wu! Na nimbił ol erip, noman konj sip kunum kunum ka mułmbii?”

²⁶ Pe Jiisas ek nipi yi nim, “Gos lo ele nipe ek palim? Nim er gerin mił nenj?”

²⁷ Pe eim ek dinga nipi orung kindpi yi nim, “Owundu, ei Gos nim nge, nim eim kin noman ka ngunjii ei, ninim noman nge ninim noman tuk, ninim dinga pei eim kin ngunjii. Pe ninim kapki wumb nii endi ninim piikin, nanim wumb nii ni piimbii ei nanim wumb ende mił na kin mandi pep mołum; yi mił ninim noman kultun mił yi kulkun wumb ei ngunjii.”

²⁸ Pe Jiisas ek nipi ngopu yi nim, “Nim ek kun nin, ninim nin mił yi enjii! Erkin nim noman konj kunum kunum ka sikin mulnjii.”

²⁹ Ba lo ek piilim wu ei, eim embe ambił ka ermbii ni piim. Piipi kin, nga Jiisas kii sim. Sipi yi nim, “Na wumb nii ni piimbii ei nanim wumb endi mił na kin mandi mołum?”

³⁰ Pe Jiisas ek yi mił nipi orung kindim, “Jura wu endi Jerusalem konu ele si kindpi, wuł mani Jeriko konu ele pum ni, wumb waning elmin wumb kombur, eim andlam ele kan sinjing. Wu waning elmin wu ombu ok, eim epi pei sik, eim kepii tok erik pendik, en enim pangin kin, wu pupu kulmba peng pim.

³¹ Pe kunum ele kulmał kalilim wu endi, eim andlam ele wuł mani pum. Pupu,

andlam ele pum ni wu pim ei kan si kindpi pum.

³² Yi ku, pe nga Liiwai kulmał kalilmin paki tołum wu endi andlam ele tor opu pum. Pupu kin, wu ei kanpi si kindpi, opu orung andlam ele pupu pum ku.

³³ Ba Sameriya konu ele wu endi andlam ele opu, pupu mer wu ei pim konu ele tor pum. Eim wu ei kanpi, eim mund mong ele kaimb kis piim.

³⁴ Pe wu ni eim mandi pupu, kepii mundum konu ei kanpi, kopung kindpi, noł wain kindpi yi erim. Yi erpi sipi, tonu sipi, eim nge kung dongkii ele tonu kindim. Kindpi sipipi, sing ngii ele pendpi, tep ka er mułum.

³⁵ Pekil kupiiring, eim ku mong engki sipi, ngii sing ngii tep elim wu ei ngopu yi nim. ‘Nim na wu ei tep ka er mulii! Pe nim epi endi ya wu ei kin ngun kin, na ya orung ombii kunum ei, na nim kum epi top orung kind ngumbii,’ pa nipi eim pum.

³⁶ Pe nim er piin mił nenj? Wu tekliki andlam ele andik onjung. Nim wumb nii piinjii ei ninim wumb endi mił nim kin mandi mułang wumb kis ei ok wu ei tunjung?”

³⁷ Lo ek piilim wu ei ek yi nim, “Eim wu ei kan kaimb piipi wu ei, paki tum.” Pe Jiisas ek nipi, wu ei ngopu yi nim, “Nim pukun ol yi ku erii!” pa nim.

Jiisas Opu Amb Masa Kin Mariya Tel Kenim

³⁸ Pe andik puk, Jiisas pupu konu endi ele tuk pum. Amb endi mułum amb ei, embe Masa. Eim Jiisas sipi eim ngii konu ele sipim.

³⁹ Masa ni amb ei eim angim endi mułum amb ei, embe Mariya. Mariya eim Jiisas mułum konu simb ele mandi opu mołpu Owundu ek nim mił piipi mułum.

⁴⁰ Ba Masa eim kongun pei erpi, kuni kelim. Pe eim noman eipi eipi pum. Masa pupu, Jiisas kanpi yi nim, “Owundu, na nge engnan ei, na wak tang, na mendpił kuni er ka end. Ei nim piinan min; eim kindan opu, na paki tumba,” pa nim.

⁴¹ Ba Owundu ek nipi orung kindim, “Masa! Masa! Nim noman ele epi kanim kanim piikin nin.

⁴² Ba epi endeim mendpil ka wii ei, pe Mariya epi ka ei, piipi simba enim. Ei wumb endi eim epi ka ei sinermba mon!”

11

Prei Erngii Oł Ei (Masyu 6:9-13, 7:7-11)

¹ Jiisas eim konu orung endi prei er mułum. Ekii se prei er poru nipi wang, eim nge er se andilim wu endi opu yi nim, “Owundu, nim sin prei ermin mił ei, andan to!” pa nim. “Ok Jon wumb eim se andilim wumb prei erpi eim nge kongun wu ombu andan tum mił yi, sin prei ermin mił enjii,” pa nim.

² Pe eim ek nipi ngum, “Enim prei enjing kin yi erngii.

‘Sinim Erinjpin, nim embe ełe kun ka wii mendpil tonu mułmba. Nim sin tep er mołun konu ei tor omba.

³ Sin nge kuni nim kunum kunum ełe sin ngo!

⁴ Nim sin oł kis enjpin ei kil ngunjii. Nimbił erang, sin yi ku, wumb oł kis sin kin erik ei, ninim noman pałim mił, sin kin yi enanmin, ei pei si kindinmin. Nim sin oł embin tui endi tonu opu, sin kin erang kin, sin oł kis ermin ei kaplı, nim sin paki to si orung sin kin, sin konu ełe mandi punenmin.’”

⁵ Pe eim ek yi nipi ngum, “Enim mołmun konu tuk ełe, eim wu angim endi mołum ei, eim pupu, epin tuk memb, ngii andaring pupu angim ek dinga nipi ngopu yi nim, ‘Engnan, nim bres tekliki na ngui!’ a nim.

⁶ ‘Na nge wu puł endi konu turii andpi om. Na kuni ngumbii sinerang kin; na op nind,’ pa nim.

⁷ Angim ngii nirik pim wu ei, ek dinga nipi yi nim. ‘Na angip tonu ombii pinałim; ngii ondu pałim. Na kangil kin or pałmin. Na angip, nim epi endi sip ngumbii pinałim.’

⁸ Kaplı, ei nimbił oł ermba? Na ek nip enim ngond, ‘Eim na engnan nipi piinarpi, epi endi ngunerim, eim yi piimba; wu ei wii tek tek top mołum nipi, eim kaplı angip opu, angim epi sinerang om, ei paki top ngumba.’

⁹ Na enim kanip nind, nim Gos kin kii sin kin nim ngumba sinjii. Enim epi endi kuruk endngii ei, kaplı keningii. Enim ngii ondu, to seki ningii ei Gos kaplı aki tumba.

¹⁰ Wumb Gos kin prei ełmin ei epi silmin. Wu endi epi kurpu andlim ei, kan sikim. Pe wu endi Gos kin mandi mołpu, ngii ondu to teki teki nimba ei, Gos kaplı aki topu ngumba.

¹¹ Enim mołmun konu tuk ełe, wu nii endi eim kingam opu, kii sipi, omu endi ngumbii nimba; ba eim arim ei ka wembii kis endi ngumba min? Ei mon!

¹² Wu endi kingam ei, kei muł numbii nimba; ba eim arim ei ka ep min, epi endi ngumba ei numba min? Ei mon ku!

¹³ Pe enim wumb kis, ei en enim kingenjing epi ka ngołmun. Ei en enim piingii ku. Yi mił, enim Ernjing ei epin konu mołum ei, enim prei erik, Gos Gui Ka simin ningii ei, enim kaplı ngumba. Ngang kin, Gos sin kin oł ka pei erpi erponum.”

Jiisas Biyelsipul Kin Kongun Ouni Enim Ninjing

(Masyu 12:22-30, Mak 3:20-27)

¹⁴ Jiisas wu endi gui kis mułang, ek tingnałim ei, to tor kindim. Gui kis ei pang kin, wu ei ek tangpi yi er mułang kin, wumb kanik, noman embin to piinjing.

¹⁵ Ba wumb kombur yi ninjing, “Eim gos kend owundu Biyelsipul nge ełe gui dinga kis ombu, to tor kindnim. Ei gui kis nge tep ełim wu,” pa ninjing.

¹⁶ Pe wumb kombur eim ermba jep oł ei, kenmin nik, oł endi ermin, ninjing. Nik yi ninjing, “Nim jep oł endi ei epin konu ełe oł endi erii!” ninjing.

¹⁷ Ba Jiisas wumb noman tuk ełe eim piim. Piipi kin, eim ek dinga nipi ngum, “Pe wumb mei ende wumb en enim eipi eipi puk, paltik opu ermin nik erngii. Ei en enim konu kunum kinan olt ka sinermba. En enim mei konu kis mułmba. Nga ngii endi eskił topu pupu, ngii endi ełe pimba ei ngii endi eskił topu, mani ba ku.

¹⁸ Seisen nge tilap ei ok eipi eipi puk, opu ermin nik erngii ei, kaplı ka mułngii mił nenj? Enim nik na gui kis tor kindind; ei nimbił erang Biyelsipul nge dinga ełe

gui kis ombu to, tor kindind, ninmin ei na nind.

¹⁹ Enim yi ninmin, “Na gui kis to tor kindinj ei Biyelsipul dinga ele to tor kindinj pim kin, kapli en enim Jura engnjing no! gui kis to tor kindinmin ei kindinmin mi! nenj? Yi mi! ku en enim ek ele ni peni ele kindpi kos er ngumba.

²⁰ Gos angil ele erang, na gui kis top kindinj pim kin, kapli Gos sinim kin tep ermba om ni piimin.

²¹ Pe wu dinga endi, opu kileng ambilpi, eim ngii ele mu!mba ei eim ngii konu ka simba.

²² Ba wu endi eim dinga pupu wang kin, wu ei kin opu erngil ei, wu ei kapli, eim wu endi opu kileng ni kumb tepii ei kapli simba. Eim opu ermbari nip piingii ni opu, wu ei topu eim epi sipi, wumb mok to ngopu yi ermbari pend piipi omba.

²³ Wu endi na kin opu ermbari wu ei, na kin wu pu! mon! Wu endi na nge kung siipsiip kin, tep er kun enermbari, ei eim na kung siipsiip ombu, to eipi eipi kindilim.”

²⁴ “Gui kis wu endi si kindpi pu!um ei, pupu mei kep ka salim, konu mo!um. Gui kis ei konu endi kan sinim kin, yi ni piim. ‘Ok nam muls, ngii konu si kindip onj konu ei nga bii,’ ni piim.

²⁵ Pe pupu ngii ele kurpu kenim ni, ngii ei er kun er salim ei sim.

²⁶ Ka seng kanpi, pupu gui kis angil orung nga ta! nipi tu wum. Ei eim dinga ei to mani kindik o! kis elmin. Erik, ngii ele nirik puk mo!umun. Ok wu ei kis aninga mu!um, ba pe kis mendpi! mo!um.”

²⁷ Jiisas eim ek ei nim, kunum ei wumb pei mulnjung. Konu tuk ele amb endi mu!um. Amb ei ek dinga nipi wii yi mi! tum. “Amb ei ok nim mengpi nim am ngurum amb ei eim ka piyangli.”

²⁸ Jiisas ek nipi yi nim, “Ei minj mon, ba wumb Gos kin ek piik ekii sinmin wumb ei kapli ka piyangli.”

Wu Kombur Jep O! Kenmin Nik Wii Tunjung
(Masyu 12:38-42)

²⁹ Wumb pei ok kulou tangin, Jiisas ek yi nim, “Akip kunum ele, wu amb pei wumb kis mo!umun. En enim kii sik ek nik,

jep o! minj kenmin ninmin. Ba na jep o! endi andan tunermbii. Ei Jona nge jep o! mendpi! ei andan tumbii.

³⁰ Gos kumb ok Jona Ninipe konu ele pui nipi kindrim, ba Jona Gos ek nirim mi! ekii sinerang kin, Gos jep o! endi erpi andan tang, omu owundu eim kirim ele tuk pupu kunum tekliki pirim. Ei Ninipe konu ele mo!mun wumb keningii nipi enerim mi! yi ku wu kingam mo!um. Ei eim Gos o! ei ermbari ei akip wumb mo!mun kunum ele keningii nipi ermbari.

³¹ Ekii se Gos eim wumb, mok tumba kunum ei, wumb tep er mu!um amb kuin konu mei orundung mu!um amb ei tonu opu, wumb o! kis enjing ei ni peni ele kindpi ermbari. Nimbi! erang amb kuin mei wer orung mendpi! mu!um. Pe eim opu King Solomon eim noman ka piim ei piimba nge om. Ba pe wu endi Solomon to mani kindim wu endi ya ele mo!um; ba en enim eim ek piinenjing mon.

³² Ekii se Gos eim, wumb pei mok tumba kunum Ninipe konu ele mo!mun wumb kin, wumb akip kunum ei wumb ouni orung tonu ongii. Ok o! kis ombu nik tor kindngii. Nimbi! erang Ninipe konu ele wumb Jona nirim ek ei piik, noman ak tok. Ba pe ya mo!um wu ei Jona ek to mani kindim, ba enim noman ak tunanmin.

Ngenj Ele Tilang (Masyu 5:15, 6:22-23)

³³ Wumb dup alam ka!immin ei sik ngii nirik mandring, pe! ele kindngii ele mandring kindik pendngii ei mon! Wumb dup kalk tonu pe! ele pendimmin, wumb ngii ele nirik ongii ei, dup tilang ei kanik ongii.

³⁴ Nim ningil, ei ninim ngenj ele nge tilang. Pe ninim ningil ka piimba ei ninim ngenj tilang ka ermbari. Pe nim ningil kis mu!um kin, nim ngenj pei emii ermbari.

³⁵ Ei piik en enim, kan kun er mu!ngii. Mon pim kin tilang noman tuk salim ei nga emii ermbari.

³⁶ Pe ninim noman tilang pei pim kin, noman ele emii endi pinermbari mon. Ninim noman pei tilang ermbari. Ei dup alam tilang enim mi! yi ninim noman ele tilang erpi pimbari,” pa nim.

Ek Mon Wu Ni Kulmal Kalilmin Wumb Oł Kis Enjing

(Masyu 23:1-36, Mak 12:38-40)

³⁷ Jiisas ek ei nipi poru neng kin, lo ek piilim wu endi opu, “Jiisas, nam ngii konu wang kuni numbul,” pa nim. Yi neng kin, Jiisas pupu peł ełe mułum.

³⁸ Lo ek piilim wu ei mołpu kenim ni, Jiisas noł was enarpi, kuni ok num. Nang kanpi wu ei, eim noman embin to piim.

³⁹ Ba Owundu yi nim, “Enim lo ek piilmin wumb enim kuni nołmun ming torung was er ka elmin wumb tukrung penj mołum. Yi mił enim noman tuk ełe oł kis ni, waning epi erngii nge piki top pałim.

⁴⁰ Enim wumb noman pinałim. Gos enim nge ngenj torung erim, ba eim enim ngenj tukrung enerim min?

⁴¹ Ba enim noman tuk pałim oł ka epi yi erngii nge wumb kaimb er mołmun wumb ei paki tungii. Enim yi erangin kin, enim noman tuk ka seng kin, enim wumb paki tungii,” pa nim.

⁴² “Ba enim lo ek piik kin wumb, piik kun er mułngii. Enim keming ni tem ni epi mok tok engki erik, epi orung endeim sik Gos ngołmun. Ba enim wumb noman ngok elmin, oł ei si kindik, andłam kun si kindik, Gos kin noman ngunałmin. Enim oł ei erik, nga oł endi si kindnałmin mon ku.

⁴³ “Enim lo ek piik elmin wumb, piik kun er mułngii. Enim yi mił piilmin, sin men ngii ełe kumb se mułamin kin, wumb keningii nik elmin. Pe kunum endi, wumb kułou tołmun kunum ei, sin onmun nik angil sik, yi erangin wumb eipi, ei sin keningii nik. Enim noman yi piilmin wumb. Yi erngii ei kan kun erik mułngii.

⁴⁴ Enim mołmun ei yi mił, wumb tukpu tołmun, ba jep oł er pendnałmin, mei mandring koi er pałim ei kan kun enarik tonu peł ełe andłam andilmin, ba mandring mei konu ełe ka sinalim mił enim yi mołmun. Ba wumb kan kun enarik kin, nga wumb ok emin mołmun mił yi ku molk kapli enanmin.”

⁴⁵ Wu endi lo ek piik nik elmin wu ei nge endi ek nipi orung kindpi yi nim, “Ek mon wu! Nim ek yi nikin, sin kin ek embilin ku,” pa nim.

⁴⁶ Pe Jiisas ek ni orung kindpi yi nim, “Enim lo ek piilmin wu, enim kan kun er mułngii. Enim oł embin tui er wumb ngołmun. Ngangin kin, wumb kongun dinga elmin; ba en enim angil endi tuk kindik, wumb ei wurii wii paki tunałmin mon!

⁴⁷⁻⁴⁸ Enim kan kun erik mułngii! Ok enim kupenjing noł Gos oł ekii se ermba oł ei piik nilmin wu ombu to kundnjung. To konduk kin, tukpu ełe en enim epi kuk moke ngok pendnjing. Yi enjing ei, en enim kupenjing noł enjing oł ei en enim noman ełe kapli en enim ni piik enjing. Keimi, nimbił erang enim kupenjing noł Gos ek ka ni tor kindilmin wumb to kundnjung? Nga enim tukpu sik epi kuk moke ngok enjing. Oł ei ngenj torung oł keimi mił pim, ba noman tukrung oł keimi enenjing, mon!

⁴⁹ Yi erangin kin, Gos eim noman ka piim ek ei ok eim nim, ‘Pe na Gos oł ekii se ermbii oł ei, piip nimba wu kin, Gos ek ka ei si endngii wumb kindamb ongii. Ei wumb kombur konu eipi eipi pangin, embii monduk to kundngii.

⁵⁰ Pe kunum ełe, wumb ei ok Gos oł ekii se ermba ei piik ni tor kindilmin, wumb to konduk. Akip kunum ełe en enim oł embin tui singii. Ei ok wumb ombu to konduk mił ni, pe kunum ełe erik mił singii.

⁵¹ Am kumb ok, wu Eipel kultum. Nga mering wu Sekaraiya kultum. Ei Gos ngii kulmal kalilmin konu kin men ngii konu tuk ełe kultum. Ei ngenj kumbii singii nim ei, pe mołmun wumb ei keimi. Na enim kanip nind, enim wumb tilap ei pe ngenj kumbii singii.

⁵² “Enim ek ka piik sinjing, ba wumb kombur tuk puk ek ka simin ni enjing, ba en enim singii andłam ei, enim ondu ngunjung ei, enim kapli konu ełe tuk punerngii mon!”

⁵³ Jiisas ngii ełe si kindpi anda pupu pum. Pe lo ek połmun wumb kin, lo ek piik nilmin wumb en enim ek nik, eim ngunjung. Ngok kin, eim gupu ełe ek kanim kanim kopur kii sipin, yi nimin nik piik enjing.

⁵⁴ Eim ek endi nipi ngumba min, nik kui er mulnjung. Eim Jiisas ek endi nipi nim kin, ek nipin eim kos er ngumun ni piinjing.

12

Oł Kend Oł Ei Kan Kun Er Kindngii (Masyu 10:26-27)

¹ Wumb pułe mam pei ok kułou tunjung, ba konu wumb pei piki topu pim, wumb endi kombur kembngii pim. Kunum ei Jiisas eim ek ok, nipi eim er se endim wumb ngum. “Enim kan kun er mułngii. Lo ek piik niłmin wumb ei ek kend tok niłmin ei, yiis bres tuk kindiłmin mił.” Jiisas ek ei pułe yi mił nirim, “Lo ek piik niłmin wumb ek kend tok, ek ei wumb eipi ngangin piik kin en enim er kis mondułmun.

² Pe epi pei koi er salim ei ekii se nga peni ełe omba,” pa nim. Epi pei kum topu pałim ei, ekii se nga peni ełe wang wumb keningii.

³ Yi pałim ei, enim ek koi erik emii peng ninjing kin, ei nga kupiiring eni topu tiłang enim mił ek ei tiłang erpi, peni ełe wang kin, wumb piingii. Enim ek aninga ngii nirikring ninjing ek ei, nga tonu ngii tondrung ełe angk nik tor kindiłmin mił pimba,” pa nim.

⁴ “Enim na wumb puł, na enim kanip yi nind. Wumb enim ngenj ei to kundngii ei mund mong tunerngii! Mon!” pa nim. “Pe nga ekii se wumb ei oł endi nga kapli enerngii mon!

⁵ Ba na enim mund mong tungii wu, endeim na enim andan tumbii,” pa nim. Enim wu ei kin mund mong tungii; wu ei wumb to kondułum. Nga ekii se, eim wumb sipi dup konu kis ełe kindmba ku. Na enim kanip nind, enim eim kin mund mong tok mułngii.

⁶ “Enim piinmin! Kei Winu angii orung ei, ku kundii tał ngok siłmin ei, enim piinmin. Ba Gos kei ei pei kanpi piinim. Nga endeim Gos ourun tunanim mon!

⁷ Na ek keimi nind. Gos enim peng enjin tukrung, ei pei gerpi kanpi poru ninim. Enim mund mong tunerngii! Enim kei Winu kembis mił ei, to mani kindinmin.

Yi mił ku Gos enim kin pei tep er kanpi mołum.”

⁸ “Na enim kanip nind, wumb endi na embe ełe ek nipi wumb kumb ełe kanpi nimba wumb ei, eim na kin nimba ei wu kingam yi ku nimba. Ei eim Gos enjel kumb ełe wu ei embe ambił tonu kindmbii.

⁹ Pe wumb endi na kin, wumb ningii ełe buł ngopu nim kin, na eim Gos enjel ningii ełe eim buł ngumbii ku.

¹⁰ “Wumb nii endi wu kingam kin, ek ambiłpi ek kis nimba wu ei, Gos eim oł kis kil ngumba. Ba wumb endi eim yi nipi Gui Ka dinga kongun owundu erim, ei embe ambił mani kindpi, yi nimba wumb ei Gos kapli ek kis yi mił nimba wu, ei kil ngo si kindnermba mon!

¹¹ “Pe wumb enim sik sipik men ngii ełe wu owundu mułngii ningii ełe ni, wumb num mułngii konu ningii ełe sipngii ei, enim mund mong enerngii mon! ‘Pe sin nipe ek ei nimir?’ Nik, yi ni piinerei mon!

¹² Wumb enim kin ek ningii kunum ei mendpił, Gos Gui Ka, enim ningii ek ei, enim ek andan tumba. Nipi ngang kin, enim ningii ek ei mił ningii.”

Ku Ni Epi Ambii Nołum Wu Wulu Pum Ek Ekin

¹³ Wumb pei mulnjung konu tuk ełe, wu endi opu Jiisas kanpi, ek nipi ngum, “Ek mon wu! Nim ek nikin na angnan ngunjii. Ngan kin, eim sił erinjił epi ei pei mok to simbił,” pa nim.

¹⁴ Ba Jiisas ek nipi orung kind ngopu yi nim, “Nimbił erang wumb nii na ek kos mił piimbii nik to tonu kindnjing min, nga elip erinjngiił koł epi elip kin mok top kapli kapli erpi elip ngumbii min ei kapli enanim mon!”

¹⁵ Pe Jiisas eim ek nipi orung kindpi wumb ngopu yi nim, “Enim kan kun er mułngii. Wumb epi pei simba ei nik, kan bun bun kulerngii mon! Pe epi pei simba wumb ei, eim kułmba kunum ei, epi ombu eim paki tunerngii mon!”

¹⁶ Pe eim ek ekin endi topu wumb ngopu ek dinga nim, “Wu num endi epi ni ku pei sałim wu ei, eim kuni telim ei, poł pei topu mołum.

¹⁷ Pe wu num ei eim noman eŕe piipi, ‘Na nimbiŕ oŕ endi ermbii?’ ni piim. ‘Na kuni tuk kindmbii ei ngii pei sinaŕim,’ ni piim.

¹⁸ Eim yi nim, ‘Nam ermbii miŕ nenj?’ ni piim. ‘Na yi ermbii, kuni ngii kembis kembis ombu to kis erpi, kuni ngii owundu konj tekmbii,’ nim. ‘Takip kin, kuni tem ni kuni kanim kanim sip nam ngii eŕe tuk kindmbii. Nam kuni pei saŕim, kung pei nop muŕmbii,’ nipi kin, kor muŕum.

¹⁹ Moŕpu kin, eim ei ek nipi yi nim, ‘Nim kung ngii pei kor molkun, kuni ni epi saŕim. Nokun kin, ka ka piikin mulnjii,’ pa nirim.

²⁰ Ba Gos ek nipi wu ei ngum, ‘Nim wu kom noman ka pinerang nikin moŕum. Nim epin mendpiŕ nim kulnjii. Kulan kin, epi pei ka er sin, ei wumb nii simba?’

²¹ Ei yi miŕ, wumb en enim epi pei kuŕou monduŕmun wumb ei, Gos kumb eŕe ok epi sinerii miŕ moŕmun,” pa nim.

*Gos Kin Noman Pii Gii Nimin
(Masyu 6:25-34)*

²² Jiisas eim er se andiŕim wumb kanpi, ek dinga nim, “Na enim kanip nind, ‘Enim noman konj eŕe noman to minj kulerngii mon!’ Enim yi ningii, ‘Sinim kuni nipe kuni numun? Nga enim ngenj eŕe piik kin, alap ni epi nipe endi kindmin,’ yi ni piinerngii mon!

²³ Noman konj sikin konj mulnjii ei, kuni minj ni piinerngii; nga ngenj eŕe alap minj ni piinerngii!

²⁴ Enim kei Goi ni kei kanim kanim ei piingii. Enim kei piin min? Kei ei kuni tilaŕmin, nga kuni keŕngii ngii sinaŕim; nga kuni tu wuk kuŕou tunaŕmin; ba Gos eim kei kuni ngoŕum. Enim wu amb ei kei to mani kindinmin ei, enim wumb owundu moŕmun.

²⁵ Pe enim moŕmun konu tuk eŕe wu endi noman dinga pimba. Ei eim nga nipi, pupu eim noman konj ei kung ngii kopur nga sipi, muŕmbii ni pimba, ei kapŕi enanim; ba Gos mendpiŕ ei kapŕi ermba.

²⁶ Pe enim epi kembis endi erngii ei kapŕi enerim kin, Gos mendpiŕ kapŕi ermba. Nimbiŕ erang enim epi kanim kanim pei noman to piinmin?

²⁷ Enim epi kuk ka wii ei piin min? Ei kongun endi enaŕmin mon. Ei wii tonu

onum. Pe enim alap enaŕmin; ba na enim kanip nind, kumb ok King Solomon, eim alap ka wii kindim. Ba ei ya epi kuk ka wii ei miŕ alap endi kindnerim mon!” pa nim.

²⁸ “Pe kuni talaŕmin konu epi ka wii tonu opu moŕum ei, pe moŕum; ba topuŕ tok tor kindik dup keŕngii. Pe epi wii ei nge Gos kan wiik toŕum. Ei enim kan kun erngii. Gos enim tep ermba ku; ba enim wu amb pii gii dinga pinaŕim.

²⁹ Yi piik, enim noman embin to piinerngii. Sin nipe kuni kin noŕ numun, epi nipe epi simin nik yi piinerngii mon!

³⁰ Mei konu orung orung torung moŕmun wumb ei, epi pei er simin miŕ nenj ni piik moŕmun; ba enim Ernjing ei epi ei nge singii ni piinim.

³¹ Enim Gos enim tep er moŕum oŕ ei, kan kun er muŕngii. Pe Gos eim enim epi ombu kapŕi ngumba ku.”

*Ei Epin Konu Epi Pei Saŕim
(Masyu 6:19-21)*

³² “Enim wumb tilap kembis kung siipsiip miŕ ombu, enim mund mong tunerngii. Enim Ernjing Gos ka piipi, eim tep er moŕum konu ei, ‘Enim ngumbii muŕngii,’ pa nirim, ek ei paŕim.

³³ En enim epi pei wumb ngangin kin, wumb top tok singii ku ei, wumb wii muŕngii wumb ei, paki tok ngungii. Ngangin kin, enim ku nin epi ombu am punermba. Pe ninim kon endi sinjii kon, ei sikirpi kilip topu numun tunermba; ba kon dinga wii seng kindnjii. Pe enim epi ka wii kanim kanim, epin konu kuŕou tungii ei am punermba. Konu eŕe waning wumb tuk ok waning sinerngii; nga ka pila min, epi kis endi tuk ok epi ombu, nok erik kis mundnerngii mon! Pe enim epi ka wii, ei epin konu kuŕou tungii, ei am punermba. Epin konu eŕe waning wumb tuk onerngii; nga ka pila min, nga epi kis endi tuk onerngii mon.

³⁴ Enim nge epi ka konu eŕe saŕim konu eŕe, kunum kunum enim noman tuk konu eŕe saŕim ku.”

Kongun Wu Ek Er Kun Er Muŕngii Ek

³⁵ “Enim kan talk, dup alam si kalk, konduk kindik, nipe epi endi erik, en enim er kun erik muŕngii.

³⁶ Jiisas ek nipi yi nim, “Enim muŋgii ei, wu owundu endi omba. Nik kin, wumb en enim or pinarik, er mołmun mił muŋgii. Ei yi mił, wu ei eim kuni owundu nok erngii ei, orung omba ei si kindpi kin, opu ngii ondu to teki teki nimba, ei sikir ok aki tungii.

³⁷ Wu owundu ei opu kaniłim ni, eim nge kongun wumb or pinałmin ei, wumb ka piingii. Na enim kanip nind, wu owundu eim alap sipi osii er tałpi, kan tałpi, eim nga kuni er kun er sepi yi nimba. ‘Na nge kongun wumb ok peł ełe molk, kuni owundu nungii nge ngumbii,’ pa nim.

³⁸ Pe wu owundu ei epin tuk mii memb omba min, kei kultu kumna tumba kunum ei omba min, eim opu kenmba ni, eim kongun wumb or pinarik omba nik, kui muŋgii wumb ei ka piingii,” pa nim.

³⁹ “Enim oł ei piinmin! Wu endi eim ngii konu waning wumb ongii ni piipi kin, eim ngii konu tep ka wii er mołum ei, tuk punałmin mon!

⁴⁰ Enim yi ku er kun erik muŋgii. Wu kingam eim omba kunum ei, enim piik kunum ełe, omba ni piinerngii.”

Kongun Wu Ka Min Kongun Wu Kis Nge Ek Ekin

(Masyu 24:45-51)

⁴¹ Pe Piisa ek ekin yi nim, “Owundu, nim sin kin ek ekin pei ni ngon min, sin wumb eipi kin ek ouni nin min?”

⁴² Pe Owundu yi nim, “Pe tep enim ei nii tep mołum? Mołpu kin, eim noman ka pałim. Peng kin, eim kongun tep ka mołum. Mołpu kin, owundu eim wu endi to mundang mołpu, kongun wumb tep er nim min? Nipi kin, wumb kuni kunum simba kunum ei ngopu erangli nim min?

⁴³ Ekii se wu owundu ei orung opu, eim kongun wu ei ok ek nim mił, ei piipi kin, kongun er mołum wu ei eim ka piimba.

⁴⁴ Na ek keimi nip enim ngond, wu owundu eim, ‘Epi pei tep er mułii!’ nimba. Neng kin, tep er mułmba.

⁴⁵ Ba kongun wu ei eim noman yi piim, ‘Na wu owundu ei sikir orung onermba,’ ni piipi, kongun wumb ei wu amb ni kepii

topu kin, eim pupu kuni nopu, noł nopu, wulu pang er andpi mułum.

⁴⁶ Pe eim yi er mułum ei, eim wu owundu ei kunum nenj omba nipi kin, kui er mulerim. Pe kunum endi eim pii poł tunarpi mułum. Pe wu owundu opu, eim kongun wu ei kepii topu, wu sipipi wumb wii molk kongun pii poł tunarik muljung konu ełe mundum. (Konu ełe wumb pii gii ninenjing wumb).

⁴⁷ Kongun wu ei eim wu owundu ełim oł ei piilim; ba eim wu owundu noman ełe kongun kun enarpi mułum. Wu ei wu owundu opu, ek ngopu kin, kepii dinga wii tumba.

⁴⁸ Pe kongun wu ei, eim wu owundu kongun ełim oł ei piinarpi kin, oł eipi er mułum kin, wu owundu ei opu, ek ngopu kin kepii aninga er tumba pałim. Wumb endi epi pei ngang sim pim kin, wumb ei epi yi ku erpi kin nga pei ngo orung kindmba. Nga wumb endi ek ka min, kongun ka ni, epi pei kanim kanim ngum ei, wumb kin kongun oł yi mił ku erpi ngo orung kindmba.

Jiisas Eim Wumb Tilap Mok Tumba Wu (Masyu 10:34-36)

⁴⁹ “Na op dup owundu kindamb, mei ełe opu dup numba. Nam noman dinga ni piip, nam dup ei sikir numba.

⁵⁰ Na noł endeim pimbii ei yi mił, na kin oł embin tui owundu endi tonu onum. Onum oł ei na kin sikirip poru nimba. Nip moł; ba sikirpi poru ninerang kin, nanim noman embin enim.

⁵¹ Pe enim piinmin! Na op enim opu erik erngii oł ei (opu ond wu mił op) mon nimbii onj min? Mon. Na enim kanip nind, “Na op wumb tilap ende en enim opu erngii, nge onj.

⁵² Akip ni, nga ekii se, wu amb kangil kombur ngii ende muŋgii wumb ei, ok eipi eipi puk, tilap tał er muŋgii. Pe tilap endi, opu orung erpi tilap tał ngumba. Ngang kin, nga tilap tał opu orung er eim kin ngunguł.

⁵³ Yi er puk kin, kangi ei arim kin opu ermba ku. Nga arim kingam kin opu ermba ku. Nga amb mam eim ambilam kin opu ermba; nga ambilam eim mam

kin opu ermaba ku. Pe amb mam eim kingam ambim ei kin opu orung erang; nga kingam ambim ei kingam mam kin opu orung erang kin yi erngii.”

*Epi Nipe Tonu Omba Ei Piilmin Oł Ei
(Masyu 16:2-3)*

⁵⁴ Pe eim ek dinga nipi wumb ngopu nim, “Enim konu eni tonu opu, mani pupu, enim konu ei kon kupu endi tonu onum ei kaninmin. Kanik kin, enim yi ninmin, ‘A konu kumb tumba.’ Enim yi nilmin oł ei keimi, konu kumb tołum.

⁵⁵ Pe enim mułangin kin, konu pop owundu endi mer ełe tołum kunum ei, enim yi nilmin, ‘A konu eni owundu pimba,’ pa nilmin. Yi nilmin, oł ei keimi tonu ołum.

⁵⁶ Enim ek kend wumb! Enim kupu kin mei ełe oł ermaba ei kan poru nilmin. Ba nimbił erang, enim Gos oł kombur pe tonu onum, nga tonu omba ei, kan kun enanmin?

*Pe Nim Giyeng Ni Molkun Wumb Nim
Kin Kos Ningii Ei Er Kun Enjii.
(Masyu 5:25-26)*

⁵⁷ Nimbił erang enim oł ei ek nik kun kind piinarik, oł kun nilmin?

⁵⁸ Kunum endi nim wu endi nim kin kos er ngumba wu ei kin, tep to punjii. Ei andlam ełe pukuł, wu ei kin ek ni ka enjii. Mon pim kin, wu ei nim sipi, kos piilim wu endi angil ełe ngang kin, kos piilim wu ei nim sipi opu ond wumb angil ełe ngang, opu ond wumb nim sipik, kan ngii ełe kindngii.

⁵⁹ Na enim kanip nind, nim kan ngii ełe sikir tor onenjii mon! Ok ninim kom se piilkin, ku epi owundu endi min, ku kembis pei ei ngo orung kind poru ninjii,” pa nim.

13

*Wumb Endi Gos Kin Noman Ak
Tunermaba Ei Eim Am Ba*

¹ Kunum ełe, wumb kombur mułangin kin, enim nik Jiisas ngunjung. Galilii wumb kombur mułangin kin, Pailos eim kułmał kelnjing wumb ei, topu miyem sipi nga kułmał kelnjing, kung miyem ei sip endi kindim.

² Jiisas ek dinga nipi orung kindpi yi nim, “Galilii wumb ei er molk, Galilii wumb kombur to mani kindinmin, ni piik ninmin min? Pe Galilii wumb tilap ei oł kis ełmin, wumb ni piik ninmin min? Ełe nge kapli wumb ei oł embin tui sinjing min?”

³ Na enim kanip nind. Ei mon! Ba enim yi ku, noman ak tunenjing kin, enim pei yi mił ku kolk am puk poru ningii.

⁴ Kumb ok kunum Sailom ngii olt endi eskil topu mani pupu wumb engki nga kapil kapli pei to kundum. Wumb ei oł kis erik oł ei, wumb eipi Jerusalem konu mołmun wumb oł kis ei to mani kindim ni piik ninmin min?

⁵ Ei mon ku! Na enim kanip nind, ‘Enim noman to ak tunenjing kin, enim yi mił ku kolk am puk poru ningii,’ pa nind.

Ond Pik Mong Tunanim Ei Nge Ek Ekin

⁶ Pe eim ek ekin endi nipi ngopu yi nim, “Wu endi eim ond pik tuk kuni wain pin talim. Ba ekii se opu, ond pik ei mong tonum min? Op, mong tang numbii ni piipi opu kin, kenim ni mon pim.

⁷ Mon peng kin, ek nipi eim kongun wu ngum, “Nim piin! Kung ngii tekliki mołup op kin, ond pik mong numbii ni onj, ba mong tunerim. Pałim, ei nim kołmung to kindii! Nimbił erang ond ei mei noł wii nonum?” pa nim.

⁸ Kuni mong nge kongun ełim wu ei ek nipi orung kindpi yi nim. “Wu owundu! Nim kapli nen, kung ngii endeim minj nga mułmba min? Mułang kin, na mer ond puł ełe mei akip kung kou enj tu wup, kindip kin, yi ermbii,” pa nim.

⁹ “Yi erpi pindamb kin, nga kung ngii endi ełe kapli mong tumba. Yi eramb kin, mong tunerim kin, nga kołmung tui nen kin, to si kindmbii,” pa nim.

*Kor Owundu Kunum Jiisas Amb Endi Er
Ka Erim*

¹⁰ Kor kunum endi Jiisas Gos ek ka nipi wumb ngum. Ei men ngii endi ełe mołpu ek nipi ngum.

¹¹ Kunum ełe amb endi mułum, amb ei gui kis endi mułum. Gui kis ei, amb ei ening ngang kin, kung ngii engki nga kapil kapli pei o pum. Gui kis ei erang kin, amb

ei ening kan sipi pim ei eim buł engin tang kin, kun ba pinerim mon.

¹² Pe Jiisas amb ei kanpi yi nim, “Nim ya wa!” Amb ni wang kin, Jiisas ek yi nim, “Na nim ening ei er ka er poru nind,” pa nim.

¹³ Amb ei wang kin, Jiisas angil sipi, amb ei embilim. Embilang kin, amb ni sikir kun engim. Angpi kin, Gos embe ambil tonu kindim.

¹⁴ Ba men ngii ele tep molulum wu ei, Jiisas amb ei kor kunum er ka erim ei, mon nipi, Jiisas kin popul sim. Sipi kin, ek dinga nipi wumb pei ngopu yi nim, “Kongun ermin kunum ei kongun minj ermin. Kunum angil orung nga endeim ele kongun ermin. Enim ei ngenj er ka ermba ni pingii wumb ei, kongun kunum wangin kin, er ka ermba. Enim ele nge piik kin, kor kunum wumb yi nge, ya ele tu wunerei!” pa nim.

¹⁵ Pe Owundu ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim wumb kanik ek kend nik pendik, nga puk ol eipi eipi elmin wu, kor kunum enim kung kou ni, kung dongkii ni konu kuni ngo pendilmin konu ei kan posik sipik, nol ngok, nga tu wuk, yi elmin ol ei piinarkin nin min?”

¹⁶ Ba amb ei, Eiparam nge tilap ambilam, Seisen ambil gii nipi mulang kin, kung ngii engki nga kapil kapli pei opu pum. Ei akip kor kunum ei na eim kan mil pe mulum ei, pilngan to kindind,” pa nim.

¹⁷ Eim ek yi neng kin, opu orung enjing wumb ei singambil sinjing. Pe wumb pei eim erim ol ka ei kanik ka wii piinjing.

*Ek Ekin Kombur Jiisas Wumb Ngum
(Masyu 13:31-32, Mak 4:30-32)*

¹⁸ Jiisas ek ekin nga topu yi nipi ngum, “Na nipe epi endi su sip kin, nga Gos wumb tep enim ei tonu ok pei molmun ei nip ngumbii?”

¹⁹ Ei yi mil, kuni emb kembis wii endi sinim embe ‘maser,’ pa ninmin. Wu endi kuni emb maser ei sipi kin eim kuni talim konu ele talpi pendim. Pe kuni maser ei ekii se ond mil tonu om. Ond ei engim konu kei ok molulumun.”

²⁰ Ek ekin nipi nga nim, “Na Gos wumb konu orung orung wumb pei tep er molum ol ei, na epi nipe endi mil su sep nimbii?”

²¹ Ei yiis bres tuk kindilmin mil, amb endi bres plawa ming owundu endi sipipi, yiis kin endi kindim ei, ekii se bres plawa ei oupu tonu om. Ei yiis ninmin epi ei konu orung orung pang kin, yi elim.

*Ngii Ondu Kembis
(Masyu 7:13-14,21-23)*

²² Jiisas eim pupu, konu owundu ni konu kembis kombur sim konu tor pum. Pup andpi kin, Gos ek emb topu, wumb ngopu yi erim. Erpi kin, eim Jerusalem konu ele ba nge pum.

²³⁻²⁴ Pang kin, wu endi opu yi nim, “Owundu, Gos wumb endeim, endeim ni sipi orung simba min?” Ba Jiisas ek nipi wumb ngopu yi nim, “Enim embil dinga kindik, kongun dinga erik, ngii ondu kembis wii ele tuk pungii. Ei yi mil enim kan kun er mulngii nge Gos erim. Na ek nip enim ngond, ei nimbil erang wumb pei ngii ondu kembis wii nirik bin nik erngii; ba kapli enermba mon!”

²⁵ Ekii se ngii arim ei opu kin, ngii ondu ngumba. Ngang kin, enim ok andaring ok, molk yi ningii. ‘Owundu, ngii ondu aki to!’ yi ningii. Pe eim ek yi nipi ngumba, ‘Enim jili wumb, na piinand.’

²⁶ Nga enim yi ningii, ‘Sin nim kin ende molpun, kuni nopun, nol nopun, nim andlam ele andpin, ek emb topun, sin konu owundu ngolan,’ pa ningii.

²⁷ Ba eim ek yi nipi enim ngumba, ‘Enim jili wumb, na enim piinand. Enim ol kis elmin wumb, na mol konu kunerei!’

²⁸ Ba enim molk ke ningii ni, Eiparam ni, Aisak ni, Jeikop ni, Gos ek ka ni tor kindilim wumb pei Gos konu sinim tep enim konu ele, tuk mulngii ei keningii. Ba en enim mon, si kindik torung mulngii. Molk kin, en enim gupu mong kongk kin ke nik mulngii.

²⁹ Pe wumb konu eni tonu onum konu wumb ni, eni mani punum konu wumb ei ni, ei orung wumb ni, mer mani orung wumb ni, wumb ei tonu ok, Gos sinim kin tep er molum konu pel ele, kuni owundu nok er mulngii.

³⁰ Keimi! Pe wumb kombur en enim ekii se omun ni erngii wumb ei, nga ok kumb se pungii. Wumb kombur pe o kumb se bin ni erngii wumb ei, am ekii se mendpił ongii.

Jiisas Jerusalem Konu Ełe Kanpi Kin Ke Nim.
(Masyu 23:37-39)

³¹ Kunum ełe mendpił lo ek piik niłmin wumb kombur ok, ek yi ninjing, “Nim konu ełe si kindkin, konu eipi endi ełe pui! King Eros nim tumba enim,” pa ninjing.

³² Jiisas ek nipi orung kindim, “Enim eim kanik ek ningii, ‘Piimin! Akip min, topuł endi, gui kis ei na to tor kindip, ening pimba wumb ei, er ka erip, ermbii. Toi na kongun poru nimba.

³³ Ei yi mił, pe min, topuł min, tał kunum na andip kongun ermbii. Ei nimbił erang wumb, wu endi Gos oł ekii se ermba oł, ei piik niłmin wu, endi to kundngii ei, Jerusalem konu tu wuk minj, to kundngii.

³⁴ “O Jerusalem konu ełe wumb! Jerusalem konu ełe wumb! Enim wumb Gos nge ek keimi nik oł ekii se ermba oł ei piik nik ełmin wumb, ei enim to kundmun. Gos kindiłim wumb ei ku tok yi ełmin. Kunum kunum na enim kei kultu mam wał ombu sipi eim kong mandring kindiłim mił, na enim yi ermbii; ba en enim mon niłmin.

³⁵ Piinmin! Gos enim konu owundu si kindpi, enim to anda kindim poru nim. Na enim kanip nind, ekii se na enim kinarik, ek yi ningii, ‘Wu endi Gos owundu nge embe ełe om wu ei, eim embe ambił tonu kindamin,’ ningii ei, enim na kinerngii mon.”

14

Jiisas Wu Ngenj Owum Wu Endi Er Ka Erim

¹ Kor kunum endi, Jiisas pupu lo ek ekii sik ełmin wumb nge wu num endi ngii konu kuni num ni, Jiisas eim ermba oł ei kanik kui erik mulnjung.

² Wu endi simb ni angil ngenj ombu pei opu mułum wu ni, Jiisas mułum konu ełe mandi opu mułum.

³ Jiisas wu ei kanpi kin, ek nipi, wu lo ek piłmin wu kin lo ek ekii sik ełmin wumb

kin wu ombu kii sim, “Sinim lo ek kapli ninim ni, kor kunum wu ei endi ening pimba er ka ermin min mon?”

⁴ Ba en enim ek tinarik mulnjung. Mułangin kin, Jiisas wu ni sipi, er ka er kindang pum.

⁵ Pe ek nipi yi nim, “Enim mołmun konu ełe wu nii endi eim kingam endeim mułmba min; wu endi eim kung kou ni endi pupu kin noł tukpu ełe mani pupu pimba ei, kor kunum kapli sikir sipi kin, tonu simba min mon?”

⁶ Pe wumb en enim eim nim ek ei ni orung kindnenjing.

Wumb En Enim Nge Embe Ei Ambil Mani Kindngii

⁷ Jiisas mołpu kenim ni, wumb kuni owundu ngungii onjung. Wumb ei pe kumb se ełe konu ka wii mułmun ni piinjing, yi kanpi Jiisas eim ek ekin endi nipi, yi nim.

⁸ “Wu nii eim amb simba pendpi nim kunum ełe; ‘Oi!’ nimba. Ei nim pukun peł kumb ełe mulenjii. Mułang kin, wu owundu endi wii tangin kin, opu peł kumb ełe mułang, nim enjii mił nenj?”

⁹ Nim ‘Oi!’ nin wu ni, opu yi nim, ‘Nim peł kumb ełe sim peł ei, ya wu ei ngui!’ nimba. Yi neng kin, nim singambił owundu peng kin, pukun buł morung peł ełe mulnjii,” pa yi nim.

¹⁰ “Ba wu endi nim wii topu, kuni numbuł oi nikin, nim pukun, buł morung peł ełe mulnjii. Wu endi wii topu opu nim kanpi yi nimba, ‘A— na wu puł, nim ya peł tonu ełe mulii!’ nimba. Yi neng kin, nim embe tonu pang kin, wumb pei ningił ełe kuni ende nunjii,” pa nim.

¹¹ “Ei yi mił, wu endi eim embe ambił tonu kindmba wu ei, wu eipi endi wu ei nga to mani kindmba ku; ba wu endi eim embe to mani kindmba wu ei, wu eipi endi eim embe ambił tonu kindmba.”

¹² Pe wu ei kanpi kuni owundu ngumbii oi nirim wu ei, ek yi nim, “Nim kuni owundu endi en kin, angnim noł ni, wu puł ni, ninim tiłap ende wumb min, konu ende wumb ku pei simba wumb ei min, pei kan ninenjii! Yi en kin, ekii se wumb

ei nim wii tangin kin, nim pan kuni nunjii kuni ei, nga ngo orung kindngii!” pa nim.

¹³ “Mon! Pe nim kuni owundu endi en kin, pukun wumb epi sinerang kaimb wii mołmun wumb ni, wumb ningił kis mułum wumb ni, wumb simb angil kis mułum wumb ni, wumb ening peng pimba wumb ei nge ninjii!” pa yi nim.

¹⁴ “Pe wumb ombu nge nim kuni owundu ngunjii wumb ei, nga ngo orung kindnerngii! Nimbil erang ei ninim ekii se Gos epi ei ngo orung kindmba kunum ei, wumb kun ka molk wumb ei, nga angk, tonu konj ongii kunum ei, Gos nim epi ka ngumba.”

*Kuni Owundu Nonmun Ei Nge Ek Ekin
(Masyu 22:1-10)*

¹⁵ Pe tuk ele wu endi en enim kuni endi no muljung wu ei mołpu, piim ni, Jiisas ek nim ek ei piipi, ek yi mił ngum, “Wu endi Gos sinim tep er kanpi mołum konu ele, wu endi kuni konu ele nopu mułmba wu ei, ka piyangli!” nim.

¹⁶ Jiisas wu ei ek nipi ngum, “Wu endi eim kuni owundu endi er sepi kin, wumb pei tung kindim wumb ei, kuni owundu ele ngungii ongii.

¹⁷ Pe kuni nungii kunum ei, eim kuni er kun er sepi kin, eim kongun wumb kindang, puk ok, eim kan nirim wumb ei wangin kin, ‘Kuni er kun er sep moł,’ nirim. Neng kin, eim kongun wumb puk, ‘Kuni er kun er sim, enim wei!’ pa nik.

¹⁸ Ba eim ek kanpi nirim wumb ei, pei ek yi minj ku nik, ‘Sin omun pinalim ku,’ nik. Wumb endeim opu yi nirim. ‘Na aka pin konj endi top enj ei, pup kenmbii palim. Na ombii pinalim, ei kapli min?’ pa nim.

¹⁹ Nga wu endi ek yi nirim, ‘Na kung kou kongun erngii nge kung engki top er sinj. Na kung kou kongun erngii kanip bii. Na kapli bii pinalim mon!’ nirim.

²⁰ Pe nga wu endi eipi ek yi nirim, ‘Na pe minj amb konj sinj kin, na kapli bii pinalim,’ pa nirim.

²¹ Pe kongun wu ni orung pupu, eim wu owundu ni kanpi nirim. Pe ngii arim ni, popuł sipi yi nirim. ‘Nim sikir pukun, konu andlam owundu ni, kembis ni, pei pukun, wumb epi sinerang mułngii wumb

ni, simb kis mułmba wumb min, ningił tumbun wumb ni, wumb simb angil kilip to pum wumb min, wii to sikin, ya na ngii ele nirik tu wunjii pui!’ ni kindim.

²² Pe ekii se kongun wu ni, orung opu yi nirim, ‘Wu owundu, nim nin ek ei na piip enj; ba ond peł kopur wii simba palim,’ pa nim.

²³ Nga wu owundu ek dinga nipi kin, eim kongun wu ngum. ‘Nim pukun, andlam owundu nim konu owundu ele tuk mołmun wumb ei, se kułou to kinan kapli erim kin, nga konu owundu taring wumb talip epi ni, wumb mołmun ei ni, tu wunjii ku! Na ngii ele wumb piki tumba,’ pa nipi, kindang pum.

²⁴ ‘Na nim kanip nind; wumb kumb se kuni owundu nungii pa nir wumb ei, na kuni owundu ele, kapli nunerngii mon!’ pa nim.”

*Wumb En Enim Ok Noman To Piik Jiisas
Kin Ekii Singii
(Masyu 10:37-38)*

²⁵ Wumb tilap owundu Jiisas pum konu ele ekii se punjung. Jiisas kan ak to yi nim.

²⁶ “Noł ei wakin to si kindnarpi, nga eim noman ele oł kanim kanim ermbii. Nip, piimba noman ei top mani kindnerim kin, op nanim kongun wu mendpił mulermba mon.

²⁷ Wu endi eim na kin noman to piipi kin, eim nengj kumbii sinarpi, kongun dinga enarpi, eim nge ond peri kon sinarpi yi ermba wu ei, na kin ekii se omba ei, na nge kongun wu mulermba mon!

²⁸ Nimbil erang enim mołmun konu ele wu endi ngii olt takpi ei, tonu bii ni piimba wu ei, eim mołpu kin, ngii ei ku nimberii ba ei piipi kin, ermba wu ei, ngii kapli tekmba min mon?

²⁹ Ok eim yi ni piinarpi kin, mei ele ku simin er poru nipi kin, ngii tekmba mił pinerim. Wumb pei wu ei kanik kin, ek kulnjung.

³⁰ Pe wumb kanik yi niłmin, “A— wu ei ngii pułngun mond, ba eim tekim ni, ngii ei takpi poru ninerim mon!” pa ninjing.

³¹ Pe kang endi eim pupu kin, king endi kin opu ermbii niłim ei, eim mołpu kin, kom sipi piipi kin, kun er pendpi, king ei opu wumb 10,000 pei mendpił mołmun,

(kar angil orung mi) ni piipi, eim opu wu 20,000 pei nga mendpi mołmun (kar engki mi) ni seng kin, eim kin ouni pułmun. Pupu kin, eim kom se piipi kin, wu king endi ei topu kindmbii min mon, ni piim.

³² Pe king endi eim opu wu kanikim kapli enałim kin, wu king endi opu wumb sipi, opu konu turii mi mołum konu ek ni kindpi, 'Opu enerambii,' ek ni ka erambii nipi yi nilim.

³³ Ei yi mi ku, enim mołmun konu e, wu endi eim epi pei buł ngunarpi mułum kin, wu ei na nge kongun wu mon."

³⁴ "Wu endi eim noman e epi kanim kanim pei buł ngopu, na kin ekii simba. Nga noman to orung kindpi piim kin, ei eim ep kusa kis mułang kin, kongun endi pinerang si kindinmin mi eim yi mołum. Ep kusa ei epi ka; ba ep kusa singin ei pinarpi nim kin, sinim er ka ermin mi nenj?"

³⁵ Ep kusa ei nge sinim aka pin e kindnermin. Nga ep kusa ei nge kung kou enj kin endi kindnermin ku. Ep kusa ei wii si kindmin. Wumb endi eim kom pim kin, ek ei piyangli!" pa nim.

15

Kung Siipsiip Am Pum Ek Ekin Top Nim (Masyu 18:12-14)

¹ Oł kis ełmin wumb kin, wumb ku takis siłmin wumb kin, ok Jiisas nim ek piinjing.

² Lo ek piik ekii siłmin wumb kin, lo ek połumun wumb, en enim yi ninjing, "Wu ei wumb oł kis ełmin wumb kin, kuni ende nonum," nik ek kis ninjing.

³ Yi ninjing kin, Jiisas eim ek ekin topu nipi wumb ngum.

⁴ "Enim mołmun konu e wu endi, kung siipsiip 100 pei mułum wu ei, kung siipsiip endeim am ba; ba ei eim kung siipsiip 99 pei wii mondpu, si kindpi pupu kin, kung siipsiip endeim kurmba wu ei, eim kung siipsiip endeim am pum ei, kur kan sipi minj omba.

⁵ Eim kurpu andpi kan sipi kin, tu wupu, eim pepi e pendpi tu wum. Tu wupu kin, eim ka piipi mołum.

⁶ Sipi tu wupu kin, eim nge puł wumb ni, wumb ngii mandi mołmun wumb ei, wii

tang kułou tunjung. Tangin kin, ek nipi ngum, 'Enim na kin ouni ka piingii! Na kung siipsiip endi am pum; ba nga kur kan sip tu wunj!'

⁷ Na enim kanip nind; yi mi ku, tonu epin konu e wumb 99 pei ka mołmun wumb ei, nga noman ak tunerngii ka piingii. Ba oł kis erpi ełim wu endi, eim noman ak tumba ei, tonu epin wumb ka wii owundu piingii," pa nim. Pe nga ek ekin yi mi nim."

Kom Ku Amb Pum Ek Ekin

⁸ Pe amb endi eim ku engki se mułmba ei, kom ku endi am ba. Kapli ei eim dup alam kał pingii, nirikring brum erpi, kur mołpu kin, kan sim.

⁹ Amb ei eim ku kan sipi kin, eim wumb puł ni, ngii mandi mołmun wumb ei, wii top wangin kin, kułou tunjung. Tangin kin, eim ek nipi wumb ngum. 'Enim na kin ka piik ngungii; nimbi erang na ku ni kan sinj.'

¹⁰ Na enim kanip nind yi mi, 'Epin konu e Gos nge enjel pei, wu endi eim oł kis er andiim wu ei, noman ak topu wang kin, enjel wu ei onum wu ei kin ka nik ka ka piilmin.'

Kangi Endi Arim Si Kindpi Pum Ek Ekin

¹¹ Jiisas ek ekin nga yi nim, "Wu endi eim kingam tał mołmbuł.

¹² Pe eim kingam ekii ni, arim kanpi yi nim; 'Wusa, nim sił epi mok tokun sił ngan kin, na nge epi mi pe simbii,' pa nim. Pe erinjngi epi ombu mok topu, kingam tał ngum.

¹³ Pe kunum kinan enerang kin, kangi ekii ni eim epi pei sipi kin, konu turii eipi pupu mułum. Mołpu kin, eim ku ni, epi pei sipipi, oł kis erpi, wumb ngopu yi ełim.

¹⁴ Eim epi sipipi, wumb ngopu, yi erpi pang kin, ku poru nim. Neng kin, kumb kuni owundu simba kunum mandi erim. Pe eim epi endi sinerim mon.

¹⁵ Sinerang kin, eim pupu konu e wu endi kin kongun eririm. Wu ei eim kindang, pupu kin, kung es tum.

¹⁶ Wu ei kung eim aka kis ngum. Ngang kin, aka kis ei eim kirim e numbii, ni piim. Pe wumb endi eim kin epi endi ngunenjing mon.

17 Pe eim mołpu piim ni, 'Na ernan nge kongun wumb ei, kuni pei seng nok er mołumun; ba na kuni je kułmbii end,' ni piim.

18 Piipi kin, yi nim, 'Nam ernan kin bii,' pa nim. Pup kin, eim kanip nimbii, 'Wusa, na nim kin, Gos kin oł kis enj,' pa nim.

19-20 'Akip na wu ka endi mił onenj; na nim nge kangil pa ninenjii mon; ba na nim kin kongun wu mił mułmbii,' pa nim. Pe eim angpi kin, eim arim kin pum.

Ba eim pupu kin, konu turii ełe mułum. Mułang kin, arim eim kenim. Kanpi kin, eim kingam kaimb sipi piim. Eim kaimb kis piipi kin, eim sikir pupu, eim kingam wunj kangilpi, gupu to num.

21 Pe kangi ni eim arim kanpi yi nim, 'Na wu ka mon; nim na kangil pa yi ninerii mon! Na nim kin, Gos kin, na oł kis enj,' pa nim.

22 Pe arim ni, kongun wumb kanpi yi nim, 'Enim puk kin, konduk olt ka wii ni sikir tu wuk kin, kangi ei talk kindei! Kindik kin, eim simb su kindik kin angil dong eim angil ełe kindik, yi eriei!' pa nim.

23 'Puk kin, kung kou wał ka wii endi kanik kin to tu wangin kin, sinim kuni nopun, ka piyamin! Nimbił erang sinim eim onum nipin, ka piimin.

24 Nimbił erang, na kangi ei koltum ni piinj; ba nga konj mołpu kin nga orung onum. Eim am mendpił pum; ba nga orung onum,' nik ka piinjing.

25 Pe eim kingam kumna ei aka pin ełe mułum. Ekii se opu kin, ngii orung ełe mułum. Mołpu piim ni, golang nik, ek ka nik, non enjing, eim piim.

26 Pe kongun wu endi wii topu kin, kii sipi yi nim. 'Ei nimbił oł enmin?'

27 Wu ei ek yi nim, 'Nim nge angnim ni orung om. Wang kin, nim arnim kung kou wał ka wii endi to koipi kin, kingam om konu ka piipi kuim. Nimbił erang, eim kingam kułum ni piim; ba nga orung wang kin, eim noman ka piipi enim.'

28 Ba eim kingam kumna ni popuł sipi, nirik punerim. Punerang kin, arim anda opu, ek ka kombur nipi ngum.

29 Kingam ek nipi arim ngopu yi nim, 'Kung ngii kinan na nim kin kongun wii minj er moł. Na nim niłin ek ei endi to kindnał mon; ba nim kung meme wał ni, endi na ngonan. Ngan kin na sip nam wu puł ombu ouni kin, kuni nok, ka piik, yi eranmin mon!' pa nim.

30 'Ba nim kinganim ei, nim ngurun epi no poru nipi kin, oł kis erpi, andlam amb kan andpi kin, nga orung wang kin, nin kung kou wał ka wii ei to koin,' pa nim.

31 Pe arim ek nipi eim ngum; 'Kangi! Kunum kunum nim na kin molkun, na epi ombu pei nim tep er mołumun.

32 Ba pe sinim ka piipin kin, noman ka simba. Nimbił erang, ninim angnim koltum ni piinjpin; ba konj mołpu kin, nga orung onum. Eim am pum; ba sinim si orung sinmin,' pa nim."

16

Ek Ekin Topu Kongun Tep Er Mołumun Wu Ei Wu Kis

1 Jiisas ek nipi, eim er se andilim wumb ngum. Ngopu kin, yi nim, 'Wu endi ku pei sałim wu ei eim nge kongun wumb, eim epi pei wu endi tep mondułum. Nga wumb kombur ok, wu num ei kanik kin, ek kis nik yi ninjing. 'Nim tep mundun wu ei, nim epi pei wii si kindin,' pa ninjing.

2 Pe eim tep kongun wu ni, wii tang kin om. 'Nimbił erang nim oł ei eran kin na ek ei piind? Nim pukun kin, na epi pei nim kin sałim mił ei nen piimbii,' pa nim. 'Nim nga na epi pei ni, na kongun wumb tep enenjii mon,' pa nim.

3 Pe kongun tep er mułum wu ni yi piim, 'Na nimbił oł ermbii? Wu owundu, na kongun wumb tep muls kongun ei, na tor kindmba ninim; na pup kin, mei akip ermbii ei, na dinga pinałim. Nga wumb kuni kenim nimbił ei, na singambił enim.

4 Ba nam epi endi ermbii piind oł ei eramb kin, wumb na sik, en enim ngii konu sipngii ei, wu owundu na to tor kindmba kunum ei, na wumb tep mulermbii kunum.'

5 Pe eim wumb endeim endeim ni, wii topu yi nim, 'Enim wu owundu kin epi endi ngo pendngii ei wei!' nim. Yi neng kin, wu endi ok om. Wang kin, kongun

tep wu ei kii sim, 'Nim epi nipe mił, na wu owundu ei kin ngo pendin?'

⁶ Pe wu ni yi nim, 'Na wu owundu kin ming owundu kopung ei nge 100 pei sinj,' pa nim. Pe tep wu yi nim, 'Nim sirin pipe ei sin kin, pipe ei nge 50 ming minj pei sikir pułii,' pa nim.

⁷ Ekii se nga wu endi om. Wang kin, kongun tep wu ei kanpi yi nim, 'Nim na nge wu owundu ei kin, epi nipe mił nim sin?' Pe wu ni yi nim, 'Na kuni mong wiis kon 100 pei sinj,' pa nim. Neng kin, tep wu ni yi nim, 'Nim pipe sirin pipe ei tu wan kin, nga 80 pei kon minj pulnjii!' pa nim.

⁸ Nga ekii se wu owundu eim kongun tep er kis mundum wu ni, embe ambil tonu kindim. Nimbil erang, wu ei eim wumb noman ka peng enmin oł mił erim. Ba mei wumb en enim oł kis kanim kanim ei pułe erngii nge noman ka peng, piik kun erik mołmun; ba Gos nge wumb tiłang erang, oł ka er mołmun wumb ei yi mił mon!" Ya mei ełe wumb oł kis ełmin wumb ei nge enmin ei, wumb noman dinga peng, enmin oł erik kin, wumb tiłang ełe mołmun wumb Gos nge wumb ei to mani kindinmin.

⁹ Na enim kanip nind, 'Mei ełe ku ni epi ei sik, en enim wumb eipi ei ngok, yi erik kin, wumb puł ei tonu ongii. Pe ekii se ku ni epi ei poru nim kin, enim Gos mołum konu ełe puk epi ka wii orung singii.

¹⁰ Pe wu endi eim epi kembis ei kan kun er mołum kin, epi owundu ei kan kun er mułmba ku. Pe wu endi epi kembis ei, kongun kun er mulerim kin, epi owundu ei kongun kun enermba ku.

¹¹ Pe enim ya mei ełe epi kis ełe ku ei kan kun er mulenjing kin, wumb nii enim Gos oł epi ngang ei, kan kun er mułngii? Wu endi yi erpi kin, kan kun enermba mon.

¹² Pe enim mei ełe epi ei kan kun er mulenjing kin, Gos ninim ngumba epi ei, wumb ni kaplı yi nimba epi ombu kan kun er se endnjii ei, nii mił endi yi nimba? Ei mon!

¹³ Wu endi eim noman dinga piim kin wu ei, mei ełe wumb wu owundu Seisen nge kongun ermba. Yi erim kin wu ei, Gos Owundu nge kongun kunum ende ermba ei kaplı enanim, ei mon mendpił!

¹⁴ Lo ek piik ekii silmin wumb en enim ku nin epi noman palikim. Pe en enim molk piinjing ni, Jiisas ek ei neng kin, en enim Jiisas kin ek buł morung opu er ninjing.

¹⁵ Ba eim ek ni ngopu yi nim, "Enim oł ka enmin nik, wumb ningil ełe enmin; ba Gos enim noman ełe kaninim. Epi endi wumb en enim embe ambil tonu kindmin ei, Gos ningil ełe oł kis mendpił enmin.

¹⁶ Gos nge ek ka ni tor kindilmin wumb ek ei ok pirim; nga lo ek ei ok pirim kunum ei, Jon wumb noł pendikim wu orum; ba Jon kunum ei o purum. Pe kunum ei Gos nge ek ka ei opu, konu orung orung pei punum. Pang ek ei yi mił; sinim Gos sinim tep er mołum konu ei, wumb pei piimin ei, wumb pei konu ełe tuk bin nik, kongun dinga ełmin.

¹⁷ Ekii se muł mei ei poru nimba; ba lo ek ei am punermba mon. Lo ek aninga wii kopur ku am punermba, ei mon!

¹⁸ Wumb pei en enim amb si kindik, amb eipi sik, wu eipi amb ei wunduk yi enmin. Pe wu endi eim ambim si kindrim amb ei, nga wu endi eipi sim oł ei, amb sinmin lo ei wu ei to kindpi kin, amb wundpu mił sim."

Wu Endi Ku Sałikim Wu Kin Lasaras Kin

¹⁹ "Ok ku ni epi pei sałikim wu endi multum wu ei, eim konduk ka wii minj kindilim. Wu ei kon kundii ka wii, wu king mił kindilim; nga kunum kunum eim kuni ka minj nołum.

²⁰ Wu ku sałikim wu ei, ngii ondu ełe, wu endi epi sinałim wu endi mułum. Wu ei eim ngenj ełe mong mołpu kin, toru mił pei mułum wu ei embe Lasaras.

²¹ Wu ei eim piikim wu; ku ni epi pei sałikim wu ei kuni nang kin, kuni ełim ni, kuni mend ei eim numbii ni piikim. Nga owu ok eim ngenj tonu o mułum ei, anmbil kin pen silmin.

²² Ekii se wu endi epi sinałim wu ni kułum. Kułang kin, Gos nge enjel ok kin, eim sipik, Eiparam kin ende mundnjung. Pe nga wu ku ni epi pei sałikim wu ei kułum. Kułang kin, sik tukpu to pendnjing.

²³ Pe wu ku ni epi pei sałikim wu ni, dup konu kis ełe mołpu kin, ngenj kumbii

owundu sipi mułum. Mołpu kin, tonu kind kenim ni, Eiparam mułum konu ei turii mił mułang kin, Lasaras mandi mułang kin, ouni mulnjunguł.

²⁴ Pe wu ku ni epi pei salilim wu ok ku ngenj ele peng no endrim wu ni, wii dinga topu yi nrim. ‘Ernan Eiparam! Nim na kaimb sikin, Lasaras kindan eim angil ei noł kindpi tu wang kin, na anmbil ele kindang jii nimba. Na ya dup ele ngenj kumbii owundu piind,’ pa nim.

²⁵ Ba Eiparam yi nim, ‘Kingnan, na nim piikin ok ninim konj multun kunum ei, nim epi ka kankin si nołun; ba Lasaras epi kis minj nołum. Ba akip kunum ele, eim noman ka seng mułang kin, nim ngenj kumbii owundu piin,’ pa nim.

²⁶ ‘Epi endi eipi yi pałim ku. Sin mołmun konu ei, enim mołmun konu ei, Gos duł owundu endi salim duł ei, wumb ya mołmun wumb ei, enim mołmun konu ele onerngii mon! Nga wumb orung mołmun wumb ei, nga ya sin mołmun konu ele, onerngii mon ku!’

²⁷ Pe ok wu ku nin epi salilim wu ni yi nim, ‘Ernan, na nim kanip nind. Nim Lasaras kindan pupu, na ernan ngii konu ele ba,’ pa nirim.

²⁸ ‘Na engnan noł angil orung pei mołmun ei Lasaras pupu, ek dinga neng kin, piingii. Mon peng kin, engnan oł ei noman ak tunenjing kin, na ya ngenj kumbii sip ei moł konu ele, ongii ku, ei mon!’ pa nim.

²⁹ Ba Eiparam yi nim, ‘En enim Gos ek ka ni tor kindilmin wumb nge ek ni, Moses nge ek ei salim, min mon? Seng kin, ek ei piingii,’ pa nim.

³⁰ Pe nga wu ni yi nim, ‘Wusa Eiparam! Ei kapli enermba mon! Wumb koltmun wu ei endi pupu nimba, ei kapli piik kin, noman ak tungii,’ pa nim.

³¹ Pe nga Eiparam ek nipi wu ei ngum, ‘Pe Moses kin Gos ek ka ni tor kindilim wumb nge ek poł ei piinenjing kin; nga wumb kulii mer tukpu ele angk tonu ok ningii ek ei, pii gii ninerngii mon ku.’”

Oł Kis Erpi Wumb Pii Gii Ei To Kindilim (Masyu 18:6-7,21-22, Mak 9:42)

¹ Pe Jiisas eim er se andilim wumb kanpi yi nim, “Epi kanim kanim tonu omba ei je erang, wumb oł kis erngii. Ba wumb endi kis ei erang, wumb oł kis je erik mulnjung. Wumb endi oł kis erim wu ei, epi kis eim kin tonu wang kin, eim kaimb er mułmba.

²⁻³ Mon peng, wu ei mołpu, wumb kombur pii gii dinga pinalim wumb ei kin, oł kis erpi mułmba. Enim ku owundu endi sik kin, wu ei num goltum ele kan to pendik sipik, ep noł ele kindei!” nim. “Yi erangin kin, eim oł kis wu endi, wumb pii gii dinga pinalim oł kis je erngii ei, enermba, mon mendpi! Ei en enim kan kun er mułngii!

Pe nim angnim oł kis enim kin, nim eim ek dinga ngunjii. Nga eim noman ak tum kin, eim oł kis erim ei ni, ka enjii,’ pa nim.

⁴ “Pe wu endi eim nim kin oł endi kunum angil orung nga tał pei erim kin, nga wu ei, orung opu, noman ak tumbii nim kin opu, kunum angil orung nga tał ermba. Yi erim kin, nim eim oł kis erim ei, kil ngo, ka enjii.”

⁵ Nga Jiisas nge ek se andilmin wumb, Owundu kanik yi ninjing, “Nim sin pii gii je erang opu kin, dinga pimba,” pa ninjing.

⁶ Pe Owundu yi nim, “Enim pii gii pałim ei, kuni ‘Maser,’ nilmin, mong kembis wii mił yi pim kin; pe enim ond mong owundu tołum ond ei kanik yi ningii. ‘Nim puł pei pir pukun, ep noł peł ele, nga polkun piinjii!’ Nengin kin, ei kapli; enim ek ningii mił, ekii se sipi, piipi ba.”

Kongun Wumb Ełmin Oł Ei

⁷ “Enim konu ele wu endi mołpu kin, eim wu kongun wii ełim wu ei, eim kindang pupu, kung siipsiip es tołum min, kongun mei ele akilim min, er andpi wang kin, eim mołpu yi nimba. ‘Nim sikir wa! Kuni nunjii wa!’ nimba min?

⁸ Min pe eim kin ek yi nimba; ‘Nim, na kuni er kun er sekin kin, ninim kan takin kin, na kuni si mengkin tu wunjii. Tu wan kin, na kuni kin noł ok namb; nga nim kuni kin noł kin ekii se nunjii.’

9 Wu endi eim kin kongun wii er moʔulum wu ei, oʔ ka enim kin eim ka piipi ngumba min? Ei mon!

10 Yi paʔim ei enim yi ku. Enim Gos ek nimba miʔ ei erngii ei kapʔi; ba enim yi ningii, 'Sin kongun wu wii, sin kongun ei minj enmin.' "

Wu Engki Kinj Tum Ei Jiisas Er Ka Erim

11 Jiisas eim Jerusalem konu andʔam eʔe andpi pum. Pupu kin, Sameriya ni konu Galilii konu eʔe tuk pum.

12 Pe eim opu konu endi tor wang kin, ngenj kinj bumbʔum tum wu engki ok, eim kan sinjing ei, en enim konu turii miʔ engnjing.

13 Angk kin, ek nik wii dinga tok yi ninjing, "Jiisas tep wu owundu! Nim sin kaimb sinjii min?"

14 Pe eim en enim kanpi yi nim, "Enim puk, kuʔmaʔ kaʔiʔmin wumb moʔmun konu eʔe ngenj andan tungii. Tangin kin, kuʔmaʔ kaʔiʔmin owundu enim kin kuʔmaʔ keʔangin kin wumb pei keningii." Yi neng pangin kin, en enim ngenj ei opu, ka erim.

15 Pe kinj bumbʔum tum wu mulnjung konu eʔe, wu endi eim kenim ni, eim ngenj ka seng kanpi kin, sikir orung pum. Pupu kin, Gos embe ambiʔ tonu kindim.

16 Wu ei pupu, Jiisas simb eʔe gopsing pii poʔ moʔpu kin, "Jiisas! Nim oʔ ka en!" pa nim. Wu ei eim Sameriya konu eʔe wu.

17 Pe Jiisas wu ei kanpi, yi nim, "Na piip miʔ, wu engki kinj bumbʔum tum ni piinj; ba wu angʔi orung nga kapʔi kapʔi kombur jii moʔum?"

18 Pe wu kombur ok, Gos embe ambiʔ tonu kindngii onanmin? Ba ya wu konu eipi wu ei, mendpiʔ om min?"

19 Pe eim kanpi, ek nipi ngum, "Nim angkin po! Nim nge pii gii je erang, er ka enim," pa nim.

Gos Sinim Wumb Tep Erpi Omba Enim (Masyu 24:23-28,37-41)

20 Pe lo ek piik siʔmin wumb Jiisas kii sinjing, "Kunum ngenj Gos opu, sinim tep erpi omba?" Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, "Gos opu sinim tep ermba kunum ei, omba oʔ ei, enim ningiʔ eʔe kinerngii mon!" pa nim.

21 "En enim piinmin! Wumb ek yi ninerngii, 'A ya eʔe moʔum, mon orung moʔum,' yi piinmin. Gos sinim ya tuk tep er kanpi moʔum."

22 Jiisas eim nge er se andiʔim wu kanpi yi nim, "Enim nge noman eʔe ek dinga pi-ingii. Pe mei mani nga opu wu kingam ei, omba oʔ ei kenmin; ba enim kan sinerngii mon!"

23 Enim muʔngii konu eʔe wumb yi ningii, 'Orung eʔe moʔum, a mon ya moʔum. Ya onum, mon wuʔ onum, mon aʔ eʔe onum.' Yi nik erngii ei, enim piik, ekii sik punerngii, mon!"

24 Ei yi miʔ eʔim, kupu tiʔang enim, ei tonu, wuʔ, aʔ puʔum. Pe wu mei mani, nga wu kingam opu mei eʔe wu kingam teʔim wu ei, eim omba kunum ei, sikir wang kin, wumb pei keningii.

25 Ba ok wu ei, eim ngenj kumbii sipi erang kin, akip kunum eʔe moʔmun wumb, en enim wu ei kin, buʔ ngungii," Jiisas yi nim.

26 "Ok Nowa kanu mulk wumb oʔ yi tonu orum miʔ; nga ekii se, wu mei mani nga opu, wu kingam teʔim wu ei, yi ku erngii.

27 Ok wumb pei yi erik puk, amb ngok, amb sik, kuni nok, noʔ nok, yi er pangin kin; Nowa eim noʔ kanu owundu eʔe tuk purum kunum ei, wumb pei kulnjung poru nim.

28 Nga Los multum kunum ei, wumb yi erik ku. Noʔ nok, kuni nok, kongun erik, epi emb talk erik, ngii takik, epi top erik sipik, nga wumb eipi kin ku sik, yi erik.

29 Ba Los eim Sorom konu ei si kindpi purum ei, dup kin ku sulpa ni, ei konu kumb miʔ, muʔ eʔim epi ei, Gos kindang orum. Opu kin, wumb pei to kundrum.

30 Pe yi ku, mei mani nga opu, wu kingam moʔum wu ei, tor sikir omba kunum ei, oʔ yi ku ermba," pa nirim.

31 "Kunum eʔe, wu endi ngii tondrung moʔpu; nga mani opu, nirikring eim epi simbii nipi omba ei, kapʔi enermba. Yi miʔ ku, wu endi eim aka pin eʔe muʔmba ei, nga orung pupu, ngii konu epi endi sinermba mon!"

32 Enim Los ambim erim oʔ ei piingii. Amb ei ak to kan orung kind kanpi kin, eim ku miʔ poʔpu angrim.

³³ Wu endi eim noman konj kunum kunum moŋpu kin, eim sipi orung simbii ni ermbe wu ei, eim noman konj am ba. Pe wu endi eim nge noman konj ambiŋ gii ninarpi, muŋmba wu ei, eim ekii kunum kunum ka muŋmba.

³⁴ Na enim kanip nind. Akip kunum eŋe, wu taŋ ngii endeim eŋe or pingiŋ ei, Gos wu endi sipi, endi pindang pimbe.

³⁵ Pe nga amb taŋ eŋe eŋip, aka pin kongun ouni eŋmbiŋ ei, Gos amb endi sipi kin, endi mundang muŋmba.

³⁶ (Pe wu taŋ pani pin eŋe muŋnguŋ ei, Gos wu endi sipi kin, wu endi mundang muŋmba.)”

³⁷ Jiisas eim nge kongun wumb ek ei piik, kii sik yi ninjing, “Owundu, epi ei er omba miŋ nenj?” Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Wumb min epi endi koŋpu paŋim konu eŋe, kei sikapi puk, kuŋou tok moŋmun. Yi miŋ ku, mei mani opu wu kingam taŋpi muŋum ei, sikir tor omba kunum ei, wumb pei eim keningii.”

18

Ek Ekin Ei Ek Pii Kun Eŋim Wu Kis

¹ Jiisas ek ekin endi nipi, er se andilim wumb ngum, “En enim kunum kunum enim prei erik kin, enim ten kulk yi en-erngii,” pa nim.

² Eim ek yi ni nim, “Konu owundu kos piilim wu endi muŋum wu ei, Gos kin men tunaŋim. Nga eim wumb kin kaimb piinaŋim ku.

³ Amb endi wam kultum amb ei, konu eŋe muŋang kin, kunum kunum amb ei opu, yi nilim. ‘Na nga opu orung wumb ei onmun. Nim na paki tokun kin, na kin kos piinjii,’ pa nilim.

⁴ Kos piilim wu ei ok, ‘Nam amb ei paki tunermbii,’ ni piim. Nga eim noman eŋe yi piim ei, ‘Gos kin mund mong kulermbii; nga na wumb ombu kin piinermbii ku,’ nilim.

⁵ ‘Ba amb ei wam kultum amb ei, na kin kongun owundu ngoŋum ei, na eim kos eŋe paki top nimbii,’ pa nim. ‘Kos piineraŋmb kin, kunum kunum wang kin, na piip kis piimbii,’ ni piim.”

⁶ Pe Owundu ek yi nim, “Enim kos piipi kun eŋim, wu kis ei, nipi ek ninim ei, enim piyei!

⁷ Nimbii erang Gos eim nge wumb sipi, mundum wumb ei, kunum kunum epin, tinga pei, Gos kin ke minj nik moŋmun. Gos wumb ombu kos eŋe paki tumba min mon? Pe eim kunum kinan er moŋpu kin, ekii se paki toŋum min mon?

⁸ Na ek nip enim ngond. Gos eim wumb ombu sikir paki tumba. Ba ekii se, wu mei mani opu wu kingam wu ei, ekii se opu kenmba; ya mei eŋe wumb pii gii nik, prei erik, er muŋgii min mon? Ei opu kenmba.”

Kuŋmaŋ Kalilmin Wumb Kin Ku Takis Wumb Ek Ekin Ei

⁹ Wumb kombur en enim yi piinmin, “Sin oŋ ka erpin pii gii nipin moŋmun,” ni piilmin. Piik kin, wumb kombur ei, wumb kis moŋmun nik piilmin. Ba Jiisas ek ekin topu, wumb ei ngum.

¹⁰ Ngopu yi nim, “Wu taŋ Gos kin prei erngiŋ, pendkiŋ pukuŋ, men ngii owundu eŋe tuk punjnguŋ. Wu endi ku takis siŋim wu, nga wu endi lo ek ekii sipi eŋim wu, wu taŋ punjnguŋ.

¹¹ Pe lo ek ekii sipi eŋim wu ei eim eipi pupu angpi, prei yi erim, ‘O Gos, na wu kombur miŋ mon. Na nim kin ka piip ngond. Nga wumb epi waning sik erik, oŋ kun enarik kin, amb wam moŋum ei wunduk enmin oŋ ei, na yi enaŋ mon! Pe na ya wu ei ku takis sipi eŋim wu ei miŋ, na mon ku.

¹² Kunum kunum kongun endeim tuk eŋe, kunum taŋ ni ku, na kuni nonarip mowii peŋ. Pep kin, kuni ni epi pei ei mok top engki erip, eipi epi kandip, endeim ni ku nim ngoŋ.’

¹³ Ba ku takis siŋim wu ei, eim konu turii engim. Angpi kin, ei epin konu kinerim mon! Nipi kin, eim pepiŋ eŋe topu ek nim, ‘O Gos, na oŋ kis eŋ wu. Gos nim na kaimb se!’ a nim.

¹⁴ Na enim kanip nind; wu ei ku takis siŋim wu ei, Gos nge ningiŋ eŋe wu ei, kun moŋum; ba lo ek ekii sipi eŋim wu ei mon. Wu endi eim embe si tonu kindmbii ni ermbe wu ei, Gos wu ei to mani kindmba. Ba wu endi, eim embe to mani kindmbii

ni ermba, Gos wu ei, eim embe ambił tonu kindmba.”

*Jiisas Noman Ka Ek Nipi Kangił Ngum
(Masyu 19:13-15, Mak 10:13-16)*

¹⁵ Pe kangił kembis Jiisas mułum konu ełe to wangin kin, Jiisas angıł tonu peng ełe kindpi, ek kengip ngumba ni tu wunjung. Ba Jiisas nge ek se andiłmin wu ombu kanik kin, wumb ek ngunjung.

¹⁶ Pe Jiisas kangił kembis ombu wii topu, mandi sipi, ek yi nim, “Enim kangił kembis ei kun erangin kin, na moł konu ełe wangin kin, Gos sinim tep erpi mołum oł ei, wumb pii gii pim kin, kangił mił yi Gos oł ei sinmin,” pa nim.

¹⁷ “Na ek ei keimi nip enim ngond. Gos sinim tep er mołum oł ei, tuk ba, ei kangił yi mił; wu endi ek ei pii gii ninenim kin, Gos sinim tep er mołum konu ełe tuk punermin, mon!”

*Wu Num Ei Epi Pei Mołum
(Masyu 19:16-30, Mak 10:17-31)*

¹⁸ Pe Jura wumb nge wu num endi Jiisas kin kii sipi, ek ni ngołum. “Wu ka wii, na noman konj sip kunum kunum er mułmbii mił nenj?”

¹⁹ Pe Jiisas ek nipi ngum, “Nim na wu ka wii nin; ba Gos endeim mendpił ka wii mołum. Nimbił erang nim ek yi mił nin? Nim kan kun erkin piinjii.

²⁰ Gos kengip ek Moses ngurum ek ei nim piilin. Ek yi niłim, ‘Ek kend tokun ninenjii; nim epi wangin enenjii; wumb to kundnenjii; amb wam mułmba amb ei wundnenjii; ninim arnim manim ek ningii ei piikin, ekii sinjii.’ ”

²¹ Pe wu num ni ek yi nim, “Na kangił kembis kin moł; pe op wu dinga moł ei, na oł ombu poru ekii sip poru nił,” pa nim.

²² Jiisas ek ei piipi, ek nipi, wu ei ngum, “Nim epi endi sinarpi nim kin, nim epi pei wumb ngokun, nga ku sinjii ku ei, wumb kurpu wii mułngii wumb ei ngunjii. Nim oł yi en kin, nim epi ka wii epin konu ełe sałim epi ei, am punałim mon! Epi ei nim sinjii. Pe nim na ond konu ełe ekii se oi!” pa nim.

²³ Ba wu num ni, ek ei piipi, eim noman embin to piim. Nimbił erang wu ei, eim

ku nin epi pei sim ei, wakin top si kindip punermbii ni piim.

²⁴ Jiisas wu ei kanpi yi nim, “Wumb ku pei sałim wumb ei, Gos sinim tep er mołum oł ei, singii ei, kaplı enermba mon! Ba wumb ei kongun dinga erik singii.

²⁵ Pe kung kamil ya gal alap mui gal tundii ełe mił ondu kembis ei tuk bii ni ermba; ba ei kongun dinga erpi, ngenj kumbii sipi tuk ba pałim. Yi mił ku, wu ku nin epi pei sałim wu ei, Gos sinim tep er mołum oł ei, simbii ni ermba; ba eim kongun dinga wii erpi, noman embin sipi, simba pałim ku.”

²⁶ Wumb ek ei piik, yi ninjing, “Ek mon wu, wumb nii endi epi erpi kin noman konj sipi kunum kunum mułmba?”

²⁷ Ba Jiisas ek yi nim, “Epi endi wumb erngii kaplı enermba mon; ba ei Gos kaplı ermba,” pa nim.

²⁸ Pe Piisa ek yi nim, “Piini! Sin kongundpun, ngii, mei, amb kangił ni, epi si kindpin, nim kin ekii se onmun.”

²⁹ Pe Jiisas ek nipi, eim er se andiłim wu ombu ngum, “Na ek keimi nip, enim ngond. Wumb endi Gos sinim tep er mołum oł ei, kongun paki topu erpi wu ei, eim amb angim noł, arim mam kangił ni, epi pei si kindpi omba.

³⁰ Wu ei nga akip Gos epi pei ngo orung kindpi oł ka erang kin, nga ekii se epin konu ka ełe, noman konj kunum kunum sipi, ka mułmba,” pa nim.

³¹ Pe Jiisas eim nge ek se andiłmin wu, engki nga tał sipi, ek yi nip ngum. “Enim kinei! Akip sinim Jerusalem konu ełe tonu punmun. Ok Gos ek ka ni tor kindiłmin wumb ek mon polk, pei yi nik, wu mei mani opu wu kingam mołum wu nik, ek keimi tor omba.

³² Pe nga Jura wu num kombur eim sik kin, wumb tilap eipi endi ngungii. Ngangin kin, wumb ei eim kin ek buł morung nik, oł kis erik kin, jipambił tok erngii.

³³ Erik kin, kepii tok, ond peri ełe to kundangin kin, nga kunum tekliki ełe, nga konj angpi tonu ba,” pa nim.

³⁴ Ba Jiisas eim nge ek se andiłmin wumb ei, ek ei pułe pii poł tunenjing. Pe eim ek ei pułe koi erim. Pe eim nge kongun wu ombu, eim ek ei pii kun enenjii.

*Wu Endi Ningil Tumbun Mułum Wu Ei,
Jiisas Er Ka Erim*

(Masyu 20:29-34, Mak 10:46-52)

³⁵ Pe Jiisas eim Jeriko konu ele tor wang, wu endi ningil tumbun multum wu ei, andlam wer ele mułpu kin, wumb ku nin epi ngei, ni multum.

³⁶ Pe eim mołpu piim ni, wumb pei onjung. Wangin kin, eim wumb kii sim, "Ei nimbił oł enmin?" a nim.

³⁷ Pe wumb eim kanik, yi ninjing, "Jiisas Naseres konu ele wu onum," pa ninjing.

³⁸ Wu ni wii dinga tum, "Jiisas, nim King Deipis nge miyem ende wu. Pe nim Owundu mołun, na kaimb se!"

³⁹ Pe wumb kumb se onjung wumb ei, eim ek ngunjung, "Nim ek tingnar!" ninjing. Ba wu ei, wii dinga nga tum. "Jiisas nim King Deipis nge miyem ende kingam, na kaimb se!"

⁴⁰ Jiisas opu angpi, wumb kanpi kin, ek yi nim, "Wu ei, ya tu wei!" nim. Wu ni mandi opu angang kin, Jiisas eim wu ni kii sim.

⁴¹ "Na nim kin, nimbił oł ermbii ni piikin nin?" Pe wu ni yi nim, "Owundu, na ningil ei, ka seng, kenmbii nip nind," pa nim.

⁴² Pe Jiisas wu ei kin, ek nipi ngum, "Nim ningil ele tilang ermba ei, ninim nge pii gii je, er ka enim," pa yi nim.

⁴³ Yi neng kin, sikir wu ni, ningil ka seng kenim. Wu ei, Jiisas pum konu ele, ekii se pupu, Gos embe ambil tonu kindim. Kindpi kin, wumb en enim oł ei, kanik kin, Gos embe ambil tonu kindnjing ku.

19

Jiisas Kin Sakiyas Takis Silim Wu

¹ Jiisas Jeriko konu ele tor pupu, nga bii ni pum.

² Wu endi mułum wu ei, embe Sakiyas. Wu ei, wu ku takis silmin wumb ei, tep er mołum. Wu ei, eim ku nin epi pei salilim.

³ Eim Jiisas kenmbii ni piim; ba wumb pei onjung. Sakiyas eim wu osii peng kin, Jiisas kenmba mił pinerim.

⁴ Pe eim sikir kumb se pupu, ond endi 'Sikimor' nilmin ele, tonu pum. Pupu, mołpu kin, Jiisas andlam ele, omba kenmbii ni mułum.

⁵ Pe Jiisas konu ele tor opu, kan tonu kindpi yi nim, "Sakiyas, nim ond si kindkin sikir mani wa! Akip na nim kin mułmbii," pa nim.

⁶ Pe eim ka piipi, sikir mani om. Opu kin, Jiisas sipi, eim ngii konu ele sipim.

⁷ Pe wumb pei kanik kin, ek kis ninjing. Nik kin, yi ninjing, "Jiisas eim wu kis ei kin, or pimba punum," ninjing.

⁸ Pe Sakiyas eim opu wumb kumb ele angpi, yi nim, "Owundu, akip na epi pei kułou to mondup kin, epi orung sip, wumb epi sinałim wumb ei ngumbii. Nga orung sipip, wu endi kin epi waning erir konu ele, wu ei kin, kunum kapil kapli sipi, ngo orung kindmbii," pa nirim.

⁹ Pe Jiisas eim ek nipi ngum, "Akip nim ni ninim nge wumb, ya ngii ele mołmun wumb ei, Gos sipi, orung sinim," pa nim. Pe nga ek nipi, wumb ngopu yi nim, "Pe wu ei Eiparam nge tilap ende wu.

¹⁰ Wu mei mani opu wu kingam telim wu ei, wumb am punjung ei, sipi orung simba nge om."

Kongun Wu Engki Ku Sinjing Nge Ek Ekin Ei

(Masyu 25:14-30)

¹¹ Wumb ek ei piyangin kin, Jiisas nga ek ekin topu ngum. Nimbił erang Jiisas eim Jerusalem konu ele mandi om. Wumb yi ku ni piinjing ei, Gos sinim tep er mołum oł ei, mandi tor omba enim, ni piinjing.

¹² Piyangin kin, eim ek ekin yi nim, "Wu Owundu endi konu turii endi pupu, king owundu mundangin mołpu kin, nga orung omba nge punum.

¹³ Wu owundu ei opu kin, eim ku engki mił sipipi, eim kongun wu engki wii topu, ku ngond ei sik, kongun erik mułngii. Mułangin kin, "Na nga orung ombii," pa yi nim.

¹⁴ Wumb konu ende wumb ei, wu owundu kin kis piinjing. Piyangin kin, wu owundu ei, eim si kind pendpi pum. Pang kin, wumb kombur ekii se punjung. Puk kin, yi ninjing, "Sin wu ei king mulermba," pa ninjing.

¹⁵ Ba mon, wu ni king mundangin kin, nga si kind orung om. Opu kin, yi nim, "Na ok ku ngunj wu ombu, wii tangin

wangin,” pa nim. “Na piimbii, kongun erik ku nimberii orung sinjing ei, piimbii,” pa nim.

16 Pe wu endi kumb se opu yi nim, “Wu owundu, nim ku endeim mił na ngun ei, na kongun erip pup kin, kum endeim nga sinj,” pa nim.

17 Pe king ni yi nim, “Nim kongun wu ka, nim kongun ka en. Nim epi kembis ei tep ka en ei akip na nim kindamb pukun, konu ełe owundu orung orung salim ei, konu engki pei tep enjii,” pa nim.

18 Nga kongun wu endi opu yi nim, “Wu owundu, nim ku endeim mił na ngun ku ni, kongun er piip kin, ku angil orung mił sinj,” pa nim.

19 Pe wu owundu yi nim, “Na nim kindamb pukun kin, konu ełe owundu angil orung pei tep er mulnjii,” pa nim.

20 Pe nga kongun wu endi om. Opu kin, yi nim, “Wu owundu, nim ku endeim mił ni, ya alap kin kum to pendinj palim,” pa nim.

21 “Nimbił erang na nim kenj ni, nim wu wumb kin ek nikin elin. Na kanip kin, nim kin mund mong kuls. Nim wumb eipi epi silin, nga kuni wumb eipi kuni ei silin.” Nga epi eipi nge nim sikin yi elin.

22 Pe king ei ek dinga nipi, kongun wu ei ngum, “Nim kongun wu kis, ninim nin ek ełe, na nim kos er ngumbii. Keimi nim piin; na wu wumb kin ek dinga nip erip, epi wumb eipi nge ei pup sip kin, kuni wumb eipi nge sip ełe nin min?

23 Nim na ku ei mer ku beng ełe tuk kind sen ełe, kongun er pukun, na ku endi seng, nam op kin, simbii ei, nimbił erang kindnen?”

24 Wumb mandi mulnjung wumb ei kanpi yi nim, “Enim wu ei, ku endeim mił ei, sik sipik, wu endi ku kum endeim salim wu ei ngei!” pa nim.

25 Pe wumb yi ninjing, “Owundu, ei wu ku kum endeim sim,” pa ninjing.

26 Eim ek yi nim, “Na enim kanip nind. Wu endi epi pei simba wu ei, epi nga na epi pei eim ngumbii. Nga, wu endi eim epi kembis simba epi ei, na sip orung simbii,” pa nim.

27 Ba pe wumb na kin opu orung er

nik, ‘Sin kin king mulermba ninjing wumb ei, na ya ełe kumb ningil ełe tu wuk, to kundngii!’ ” pa nim.

Jerusalem Konu Owundu Ełe Jiisas King Mił Tuk Pum

(Masyu 21:1-11, Mak 11:1-11, Jon 12:12-19)

28 Jiisas ek ei nipi pendpi, eim andlam ełe ok andpi pupu kin, Jerusalem konu ełe tor pum.

29 Pe eim pupu, Bespeis ni, Besanii konu ełe mandi opu, komung endi, ‘Olip,’ wumb yi nilmin, konu ełe tor pum. Pupu kin, eim nge ek se andilmbil wu tał kindang, kumb se punjngul.

30 Eim wu tał kanpi, yi nim, “Elip konu orung ełe peł. Pukul kin, konu endi tuk pu keningil ni, kung dongkii wał endi, kan kul kindnjing palim ei ok wumb mulenjing kung dongkii ei, kan pos si mengkil, tu weł!” pa nim.

31 “Wu endi elip kii sipi, ‘Kung dongkii ei, nimbił erngil enmbil?’ Yi nipi nim kin, elip yi ningil, ‘Sił Owundu ei, kongun peng tu weł neng, enmbil pa ningil,’ ” pa nim.

32 Pe Jiisas wu tał kindang pukul, kenjngil ni, Jiisas nim mił yi kenjngil.

33 Pe wu tał ni, kung dongkii kan pos sikił, pengil. Kung dongkii arim opu, kanpi yi nim, “Nimbił erang elip kung dongkii wał kan posinmbil?”

34 Pe wu tał ni, yi ninjngil, “Sił wu Owundu ei, kongun peng tu weł neng, enmbil,” pa ninjngil.

35 Pe wu tał kung dongkii ni, Jiisas mułum konu ełe, tu wunjngul. Pe eł elip konduk ei sikił kin, tonu kung dongkii ełe sengil kin, Jiisas tonu peł ełe mułum.

36 Jiisas kung dongkii ełe mołpu pang kin, wumb en enim nge wu Owundu onum ni piik, en enim konduk gulk, andlam ełe sengin pum.

37 Pe eim opu, komung Olip ełe mandi mani ba erang kin, pe eim nge ek se andilmin pei wu ombu, ka ka piinjing. Piik kin, “Sin jep oł pei kenjpin,” nik, wii dinga tok kin, Gos embe ambil tonu kindnjing.

38 Pe enim wii dinga tok, yi ninjing, “Owundu nge embe ełe, king ei onum ni, Gos embe ambil tonu kindmba,” nik

yi ninjing. “Pe epin konu eġe emin ngo, ka sengġi. Seng kin, nga Gos embe tonu mendpiġ pangġi.”

³⁹ Pe lo ek piik ekii sik eġmin wumb kombur, wumb tuk eġe molk ei, piik yi ninjing, “Ek mon wu Owundu, nim nge ek se andiġmin wu ombu, ek ngo.”

⁴⁰ Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na enim kanip nind. Ek nik wii tok yi enerangin kin, kom ku ombu, kapġi wii tok, ek tengingii,” pa nim.

⁴¹ Jiisas eim Jerusalem konu eġe mandi opu, wumb ombu kanpi kin, ke nim.

⁴² Nipi yi nim, “Pe enim oġ ka ombu piik, noman emin sek kin, ka piingii. Ba pe epi ombu koi er paġim ei, enim kinerngii,” pa nim.

⁴³ “Ekii se kunum endi tonu omba ei, enim nge opu orung wumb ok, enim muġngii konu eġe sik, pok pok erik, mei akikik, mei ngo tonu kindik monduk, enim kin opu ermin nik, yi erngii,” pa nim.

⁴⁴ “Pe nim kinganim noġ ni, nim kin tuk muġngii wumb ei kin, pei to kundngii. Pe ku endi sik, ku endi peġ eġe pindnerngii! Nimbiġ erang enim Gos opu paki tumba kunum ei, pii poġ tunenjing,” Jiisas ek yi nim.

Gos Ngii Owundu Eġe Wumb Epi Top Enjing Ei Jiisas To Kindim

(Masyu 21:12-17, Mak 11:15-19, Jon 2:13-22)

⁴⁵ Akip Jiisas eim men ngii owundu eġe nirik pupu, wumb men ngii eġe epi top er mulnjung ei, to tor kindim.

⁴⁶ Eim ek dinga nipi yi nim, “Gos nge ek eġe, yi ninim, ‘Na nge ngii eġe prei ngii simba;’ ba enim erangin kin, ngii kis moġpu kin, ngii ei, koi er seng kin, wumb epi waning erik kin, er kis mondunmun.”

⁴⁷ Pe kunum kunum eim wu amb sipi, men ngii owundu eġe, ek emb to ngopu yi eġim. Erang kanik kin, lo ek puġmun wumb ni, lo ek piik ekii siġmin wumb ni, wumb tep eġmin wu num ombu ni, eim to kundngii nge andġam kurnjung.

⁴⁸ Ba wumb pei Jiisas eim ek piimin nik, eim endim konu eġe wumb pei endinjing. Pe wu num ombu, eim kin ek endi nik, to kundngii nge andġam endi sinerim, mon.

20

Wumb Jiisas Kii Sik, “Nim Nii To Mundum,” Ninjing

(Masyu 21:23-27, Mak 11:27-33)

¹ Kunum endi Jiisas men ngii owundu eġe ek ka nipi, wumb ngum. Pe lo ek piik ekii sik eġmin wumb ni lo ek poġmun wumb ni, wu num ombu, nirik onjung ku.

² Nga wumb ombu, eim kanik yi ninjing, “Nim sin kankin nei! Nim dinga ei, jii siki okun nin? Nim noman dinga ei, nii ngopu oġ ei, erii nim?”

³ Pe Jiisas ek nipi, wumb ombu ngopu ek nim, “Pe yi ku, enim na kii sinmin oġ ei nge, enim kii simbii. Enim na ek nei!”

⁴ Jon wumb noġ pendġim oġ ei, Gos epin konu eġe dinga ngum min; ya mei wumb eġmin oġ ei, dinga sipi erim min?”

⁵ Pe wumb en enim yi ninjing, “Sinim ei epin epi pa yi nimin ei, kapġi eim yi nimba, ‘Nimbiġ erang enim eim ek pii gii ninenjing?’ nipi yi nimba,” yi ni piinjing.

⁶ Pe ‘Sinim wumb oġ minj,’ pa nimin ei, wumb piik kin, Jon Gos ek kan ni tor kindġim wu nik, pii gii nik, sinim tungii,” pa ninjing.

⁷ Pe wu num ombu ek nik, Jiisas ngok yi ninjing, “Sin pii poġ tunanmin,” pa ninjing. “Jon wumb noġ pendġim wu ei, eim nge dinga konu jii siġim?”

⁸ Pe Jiisas ek nipi, ngopu yi nim, “Yi miġ ku, na enim kanip ninermbii ei, na nipe dinga paġim.”

Kongun Wumb Kis Ei Nge Ek Ekin

(Masyu 21:33-46, Mak 12:1-12)

⁹ Pe Jiisas eim ek yi nipi pendpi, ek ekin endi nipi, wumb ngopu yi nim, “Wu endi eim ond mong wain konu ei teġim. Pe ond mong wain konu ei sipi, wumb kombur kongun erngii wumb ei ngang kin, ekii se wumb ei, ond mong wain orung kindngii ni ngum. Ngopu pendpi kin, eim konu turii endi pupu, kunum kinan muġmba pum.

¹⁰ Pe ond mong wain ei noġmun kunum mandi erang kin, ond mong wain arim ei, eim kongun wu endi kindang opu kin, wumb ond mong wain kongun er mulnjung konu eġe om. Pe eim yi ni piim,

'Kongun wu ombu, ond mong kuni aninga ngangin kin, tu wumba,' nipi kindang om. Ba wumb kongun e le er mulnjung ei, kongun wu ei, kepii tok, ek ngok, wii to tor kindnjing.

¹¹ Pe nga, wu endi nga kindang om. Ba wumb yi ku nga erik, wu ei tok, eim kin o l kis erik, wii pui nengin kin, pum.

¹² Pe nga wu endi kindang om. Ba wu ei, kepii tok, miyem sik, olkup to tor kindnjing.

¹³ Pe wumb yi erangin kin, ond mong kuni arim ei, yi ni piim. 'Na er ermbii mi l nenj?' nim. 'Pe na kangi endeim ei na eim noman ngo l kangi ei, kindmbii ei, eim kap l ek nimba ek ei piingii,' pa nim.

¹⁴ Ba kongun er mulnjung wumb ei, kenjing ni, wu num ni kingam om. Kanik kin, en enim ek nik, piik enjing. Erik kin, yi ninjing, 'Wu ei, eim arim nge epi eim simba wu ei, sin tamin! Topun kin, ya konu ei, sin sinim kongun er mu l mun,' pa yi nik mulnjung.

¹⁵ Pe wu ni ambil gii nik, sipik tor sipik, to kundnjung.

Ek ekin top yi nim, 'Pe wu num ei wumb kongun wumb ei kin, nipe o l ermba?'

¹⁶ Wu num ei opu, ond mong wain konu e le kongun enjing wumb ei, pei to kondpu kin, ond mong wain konu ei wumb eipi endi ngumba. Pe wumb en enim ek ekin ei piik kin, yi ninjing; "Mon peng yi en-ermba," ni piinjing.

¹⁷ Ba Jiisas eim wumb kan orung kind kanpi kin, ek yi nim. "Ek ei nipe ek Gos ek po l umun ek pu le er piimin min mon?"

'Wumb ngii tekmin wumb ei, ngii tumunj ei si kindik; ba tumunj ei, ngii tumunj ok nge mendpi l tonu orum.'

¹⁸ Pe wumb pei ngii tumunj e le, bok tunjung kin, wumb glas ming mi l tumb tumb ermba; min ngii tumunj ei, mani opu wumb topu nim kin, wumb ei ku l ngii ngenj kinerngii, ku l man mi l ermba," pa nim.

Jiisas Siisa Kin Ku Takis Ngumba Nik Kii Sinjing

(Masyu 22:15-22, Mak 12:13-17)

¹⁹ Jiisas ek ekin endi nipi kin, ku l ma l ka l imin wumb owundu ni, lo ek po l umun

wumb ombu, piingii nge piipi nipi ngum. Ngang kin, pe kunum e le mendpi l eim ambil gii ningii mi l pim; ba wumb pei mu l angin kin, en enim mund mong enjing.

²⁰ Erik kin, Jiisas ermba o l endi koi er kan mulnjung. Mu l angin kin, eim o l endi ermba ni kan mulnjung wumb ei, wu kombur kindangin ok, Jiisas eim ek nipi ermba ei, ok kan mulnjung. Ok kan mulnjung wu ombu, ek kend tok, ek kun mi l ninjing. Nik, "Eim ek yi nim," pa nik kin, eim ambil gii nik, ek piipi kun e l im wu, gapman owundu mu l um konu epi sipngii enjing.

²¹ Pe wumb ombu, Jiisas kii sik, ek ninjing, "Ek mon wu, nim nin ek ei sin piinmin ei ek kun pa l im. Pe nim ek kun nikin, wumb ngokun e l in. Pe nim wumb mei e le wumb pei, kankin ek ei, ek ende minj nikin pu l un. Ninim Gos nge ek ei mendpi l nikin, wumb ngokun yi minj e l in.

²² Pe nim er piin mi l nenj? Sinim Siisa wu owundu ei kin takis ngumun min mon?"

²³ Ba Jiisas eim o l kend tui ei enjing ei, Jiisas eim piim. Piipi kin, eim ek nipi, wumb ombu ngum.

²⁴ "Pe enim ku endi na andan tungii. Tangin kin, ku e le min men endi mo l um ei, wumb nii mo l um?" Pe wu ombu yi ninjing, "Min men ei Siisa mo l um."

²⁵ Pe Jiisas ek nipi ngopu yi nim, "Pe enim Siisa nge epi ei Siisa ngungii. Pe nga Gos nge epi ei Gos ngungii," pa nim.

²⁶ Wumb pei mulnjung konu e le, ek neng kin, Jura wu num ombu, kunum endi eim ambil gii ningii pinerim. Eim ek nipi, orung kindim ek ei, piik noman embin tang kin, ek nik orung kindngii pinerang kin, gupu mum to mulnjung.

Wumb Kolk Nga Konj Mo l mun Nik, Jiisas Kii Sinjing

(Masyu 22:23-33, Mak 12:18-27)

²⁷⁻²⁸ Pe wumb kolk nga konj tonu pi-inarik pi l min wumb ti l ap kombur ok, ek yi ni l min. "Wumb ku l njung wumb ei nga konj tonu punerngii," ni l min wumb ombu, Jiisas kii sik yi ninjing, "Ek mon wu, Moses lo ek endi yi pultum. 'Pe wu endi amb sipi, mo l pu kin, ku l mba ei, eim ambim kangil

endi mulerim kin, eim nge angim amb ei simba. Sipi kin, eim angim nge kang ambił mengpi simba.’

²⁹ Pe wu endi eim angim noł angil orung nga tał muljung. Wu kumna amb sim ei, kangil endi mingnarpi kin, kultum.

³⁰ Nga angim amb ei sim kin, eim kułum ku.

³¹ Kułang kin, nga angim endi sim ei ku, wu ni kułum. Yi mił, wu angil orung nga tał pei, amb endeim minj sik kolk, yi minj er puk. Wu angil orung nga tał pei ok, kangil endi mingnarik kin, kolk poru ninjing.

³² Nga ekii se, amb ei eim mendpił kultum ku.

³³ Pe wumb kulii, nga konj tonu ongii kunum ei, amb ei, wu nii ambim mendpił mułmba? Wu angil orung nga tał, amb endeim ele sinjing ei, wu nii amb ei, wam mendpił mułmba?’ ” pa ninjing.

³⁴ Pe Jiisas wumb ei ek nipi ngum, “Wu amb ni, akip kunum ele, en enim wu amb seng kin, yi enmin.

³⁵ Wumb nii endi, Gos kunum ekii se kapli konj tonu ongii nimba wumb ei, noman konj kunum kunum sik mułngii wumb ei, wu amb sik erngii ei, pii poł tunałmin mon!

³⁶ Nga wumb ei, nga kulerngii. Nimbił erang, Gos nge enjel mołmun mił yi mułngii. Gos eim wumb ei tukpu ele, nga tonu konj sim ei, Gos eim kingam ambilał noł mułngii.

³⁷ Pe Moses wumb kulii ei, nga konj ok mułngii, pa yi nilim ku. Gos ok ek ka mer poł pendrim ek ei, Moses ond kembis endi dup nang kenim. Moses Gos Owundu ni, sinim kupenjpın noł ni, ek yi nim. ‘Eim Eiparam nge Gos; Eim Aisak nge Gos, eim Jeikop nge Gos mołum,’ pa nim.

³⁸ Pe Gos ei wumb kulii ei nge Gos mon. Ba wumb ok pei konj mołmun wumb ei nge Gos. Eim ningil ele, wumb pei konj mołmun.”

³⁹ Eim ek nipi ngang kin, nga lo ek pułmun wumb ek nik, orung kindik yi ninjing, “Ek mon wu, nim ek ka wii nin,” pa ninjing.

⁴⁰ Wumb ei mund mond kulk, nga ek endi kii sik erngii, pinerim.

Gos Wu Endi Mei Mani Kindang Om Ei Nii?

(Masyu 22:41-46, Mak 12:35-37)

⁴¹ Ba Jiisas ek nipi wumb ngopu kii sim, “Nimbił erang, wumb molk, Kraıs Gos wu ei kindang na op wu ei, King Deipis nge miyem ende wu,” pa nimin.

⁴² “Mer mon Sam ele Deipis yi nirim, ‘Sin Owundu na Owundu kanpi yi nirim, Nim na angil tundung orung mulii!’ pa nirim.

⁴³ Nga ekii se, ‘Nim nge opu orung wumb sip kin, nim simb ele mani kindmbii,’ pa nim.

⁴⁴ King Deipis eim Kraıs Gos kindang wu ei, eim ‘Owundu’ nirim. Pe nimbił erang, Deipis eim miyem ende wu ninmin?”

⁴⁵ Wumb pei molk, eim nim ek ei piinjing ni, Jiisas eim ek nipi, eim nge ek se andilmin wumb ngum.

⁴⁶ “Enim lo ek piik elmin wumb ei, ek ningii ei, enim piik kan kun erngii! En enim konduk ele olt endi kindik erangin kin, wumb keningii nik elmin. En enim yi piilmin; ol ei erpin, wumb konu kułou tungii ni, wumb men ngii ele konu ka wii keningii ni piilmin. Nga kuni owundu ei, sin sinim kumb ele pu mułamin kin, wumb keningii ni piik, enim embe tonu kindik, yi elmin.

⁴⁷ Pe wumb ei, en enim puk, amb wenjing kołmun amb ei, ngii konu ni, ku ni, epi ombu waning sik; ba wumb kumb ele prei kinan er puk elmin. Gos wumb mok tumba kunum ei, wumb ombu kos owundu singii,” pa nim.

21

Amb Kurpu Endi Gos Kin Epi Pei Ngum
(Mak 12:41-44)

¹ Jiisas eim men ngii mołpu kenim ni, wu ku sałilmin wu ambił ngołmun wu, en enim Gos nge men ngii ku konu ele Gos kin noman ka ku kindnjing.

² Pe eim kenim ni, amb endi wam kultum amb ei, epi endi sinałim amb, kurpu endi eim, ku kundii kembis tał, mer Gos kin noman ka piik kindnjing konu ele, kindim.

³ Pe Jiisas eim ek nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Ya amb kurpu ei, wam kułum

amb ei, eim ku kindnim amb ei, enim wumb pei eipi kindnjing ku ei, to mani kindnim.

⁴ Pe enim wumb eipi ei, enim ku pei salim ei, enim epi wii Gos kin ka pii ngonmun. Ba amb ei, eim epi endeim sinalim; ba ei ku tu wupu ngonum. Nga eim kuni simba ku ei, sinalim, mon!”

⁵⁻⁶ Wumb kombur men ngii owundu ele nik ek ninjing, “Ngii ele kom ku mon ka wii ngunjung. Nga wu amb Gos kin noman ka epi kindnjing.” Nga Jiisas ek yi nim, “O! ei pe enim kaninmin ei, nga kis mulmba ei kunum endi simba kunum ei, ku endi tondrung pe! ele pinermba. Pei er kis erpi, konu orung orung pei eipi eipi mani kindmba,” pa yi nim.

*O! Embin Tui Tonu Omba Jiisas Yi Nim
(Masyu 24:3-14, Mak 13:3-13)*

⁷ Pe wumb eim kii sik, yi ninjing, “Ek mon wu, kunum nenj epi ei tonu omba? Epi ei omba kunum o! endi erang kin, sin kenmin kunum ei, mandi omba, min mon?”

⁸ Jiisas eim ek yi nim, “Enim kan kun er mulngii! Wumb kombur ok, enim kin ek kend to ngungii. Ngok kin, wumb pei ok, na embe ei singii. Sik kin, yi ningii, ‘Wu ei na ond kunum mandi enim.’ Nik kin, yi erngii; ba enim ningii ek ei piik, pungii konu ekii se punerngii, mon!” pa nim.

⁹ “Wumb tilap kembis tuk ele, en enim nginma! enmin ningii, ku. Nga wumb tilap pei konu orung orung pei opu owundu enmin nik erngii ei, enim piingii; ba enim mund mong tunerngii mon! O! ombu ok tonu omba; ba kunum poru nimba kunum ei, sikir tonu onermba,” pa nim.

¹⁰ Jiisas eim wumb kanpi ek nipi ngum, “Pe wumb tilap endi pupu kin, wumb tilap endi kin ermba. Pe wu king endi nge tilap ei pupu kin, king endi nge tilap ele opu erngii.

¹¹ Pe konu kopu owundu tonu omba; nga konu kombur kumb kuni owundu sepi kin, wumb ening owundu pimba ku. Nga kupu mu! ele keningii ni, mu! ei owundu erpi, o! kanim kanim erang kin, enim mund mong erngii.

¹² Ba epi ombu tonu onerang kin, enim wumb ok, enim ambil gii nik kin, o! embin tui kanim kanim erngii. Erik kin, enim sik sipik, men ngii ele kos piik kin, nga enim sik, kan ngok, yi erngii ku. Yi erik kin, enim na embe ambil to mani kindmin ni erngii nik sipik, king ngii konu ele gapman mulngii konu ele, enim sipngii,” pa nim.

¹³ “Yi erngii kunum ele, enim na ek ka ni tor kindngii.

¹⁴ Kunum ele en enim noman ele, piik dinga erik kin, nga nipe ek endi ok ni orung kindmin ni, yi piinerngii mon!

¹⁵ Na nam ek enim ngamb ek ei, keimi ni piik, ni tor kindngii. Enim kin noman ka ngop ermbii, nim. Enim nge opu orung wumb ei, enim ek tok kindik, enim to mani kindmin ni erngii ei, kapli enermba. Na enim nip ngunj ek ei, kapli dinga pimba.

¹⁶ Arnim manim ni, angnim ni, miyem ende wumb ni, pul wumb ok, enim nge opu orung wumb kin ngungii. Ngok kin, kombur en enim mulngii wumb ei, kombur to kundngii ku.

¹⁷ Pe wumb pei enim kin popul kis singii ei, nimbil erang enim na embe ambil tonu kindngii.

¹⁸ Gos epi ei piinerim kin, enim nge peng enjin ei, endi am punermba mon. Gos wumb pei noman tuk piinim ku.

¹⁹ Kunum kunum en enim dinga kind er mulnjung kin, kapli en enim noman konj mendpil singii.

²⁰ “Ba enim molk kinangin kin, opu wumb ok Jerusalem konu owundu ele orung orung onjung kin, enim pii pol tungii ei, Jerusalem konu ele owundu ni, konu er kis mundngii kunum ei, mandi enim ni piik mulngii,” pa nim.

²¹ “Kunum ele, wumb Jura konu ele molmun wumb, ei sikir puk kin, tonu komung ele pungii. Nga Jerusalem konu ele owundu tuk molmun wumb ei, tungu puk, konu eipi eipi simba konu ele pungii. Nga wumb konu orung orung ele torung molmun wumb ei, nga konu ele tuk punerngii.

²² Kunum ele, o! kis elmin wumb ei, Gos wumb ombu kin kumep ngumba ei, mer Gos mon ele palim ek ei, pei keimi pimba.

²³ Kaimb kunum ele, amb kangil am ngopu mulmba min, kangil mulang mulmba amb ei, kaimb er mulngii! O embin tui ele, konu orung orung tonu wang kin, Gos eim popul sim mil ei, eim wumb ombu kin kos erpi ngumba.

²⁴ Wumb ei tui pei nopo poru nimba. Nga opu orung wumb ok, kan ngok, konu eipi orung orung pei kindngii. Wumb tilap eipi simb ei, Jerusalem konu ele kembngii. Yi er mulangin kin, wumb tilap eipi kunum ei, Gos to mundum kunum ei, poru nimba,” pa nim.

Gos Kindmba Wu Ei, Wu Kingam Omba (Masyu 24:29-31, Mak 13:24-27)

²⁵ “Nga tonu mul ele eni ni, kanjip ni, oi ombu, ol kanim kanim erngii. Mani mei ele konu orung orung, wumb en enim, ol embin tui peng mulangin kin, ep nol topu, gur gali nipi ermba ei, wumb piik mund mong erngii.

²⁶ Wumb pei en enim mei ele tonu omba ei, noman embin to piingii. Pe wumb kulmun ni piik kin, noman pepi kun erang mulngii. Nimbil erang tonu mul ele oi ni, kanjip ni ombu, olup, ermba.

²⁷ Ol ei tonu wang kin, molk keningii ni, Gos kindang opu mei wu kingam telim ei, eim kupu pel ele omba. Opu kin, eim dinga owundu peng kin, nga eim tilang owundu ka wii ei, erang kin omba.

²⁸ Nga ekii se, ol ombu tonu wang kin, enim kunum ele angk, en enim peng kan tonu kanik er mulngii. Nimbil erang, sinim kis mulamin kin, ol embin tui tonu orum ei, Gos sinim paki tumba nge kunum ei, mandi erang orum,” pa nim.

Ond Pik Ei, Konu Eni Ba, Min Kumb Tumba Ei, Andan Tolum (Masyu 24:32-35, Mak 13:28-31)

²⁹ Nga Jiisas eim ek ekin endi nipi ngopu kin, yi nim. “En enim ond mong pik kanik kin, nga ond eipi pei kanik erei!” pa nim.

³⁰ “Pe enim kinangin kin, ond ei, ongul konj topu nim kin, konu eni owundu ba, enim nik, yi piingii. Akip kunum ei kuni mong pol tonum.

³¹ Yi mil, enim ol ombu kinangin yi mil erpi nim kin, en enim piingii. Gos sinim

tep er mulmba kunum ei mandi omba, enim ni piingii!” pa yi nim.

³² “Na ek keimi nip enim ngond. Wumb kunum ele wumb konj mulngii kunum, ei epi ombu tor omba.

³³ Mul kin mei poru nimba; ba na ek ei poru ninermba,” pa yi nim.

³⁴ “Ba enim kan kun er mulngii! Mon pim kin, enim nol kunum kunum nok wulu pang kin, en enim molk, ngenj epi ele noman piingii; ei mon! Pe enim noman ka peng mulenjing kin, Gos kindmba wu ei, wu kingam omba kunum ei, sikir tor omba. Eim omba ei yi mil; kung min, kei endi, karip tan sikir pupu kin, kei min, epi mondnum mil, yi sikir omba.

³⁵ Epi ei tonu omba kunum ei, wumb molmun konu ele orung orung pei tonu omba.

³⁶ Kunum kunum en enim kan kun er mulngii! En enim Gos kin kunum kunum prei er mulangin kin, Gos enim dinga ngumba. Ngang kin, ol embin tui enim kin tonu ombii ni ermba; ba enim pii gii nik, dinga pimba. Peng er molk kin, wu kingam Gos mei mani kindrim ei, kumb ele engingii,” pa nirim.

³⁷ Kunum kunum Jiisas wumb pei sipipi, Gos ngii owundu ele, wumb ek nipi ngopu, yi elim. Ba emii peng, eim pupu, komung Olip ele molulum. Molpu or pepi kin, Jerusalem konu men ngii orung om.

³⁸ Nga wumb en enim ngii konu pek, kupiiring ok Gos ngii owundu ele Jiisas nge ek ka piilmin.

22

Juras Ek Dinga Nipi, Jiisas Sipi Kin, Noman Pim Wumb Ngum

(Masyu 26:1-5, Mak 14:1-2, Jon 11:45-53)

¹ Pe kunum endi bres yis punenim kunum ei, kuni owundu, ‘Pasopa,’ nilmin kunum ei, mandi erim.

² Pe kulmal kailmin owundu ni, lo ek piilmin wumb ni, en enim wumb pei mulnjung ei, mund mong tunjung. Mulangin kanik kin, en enim yi ninjing, “Sinim Jiisas koi erpin kin, er to kundmun, mil nenj?” a ninjing.

³ Pe Seisen Juras noman ele tuk pum. Nga Juras eim 'Eskeriyas,' nilmin. Jiisas eim nge ekii silmin wumb ende wu engki nga tał, ei nge wu.

⁴ Pe Juras eim pupu, kułmał kałımin owundu kin, men ngii ele tep mołumun wu ombu ni, kanpi nim. Eim Jiisas sipi, wumb ngumba ei nge er endim.

⁵ Yi ngang kin, wumb en enim ka piik, ku nin epi sik kin, wu ei ngumun, ninjing.

⁶ Pe Juras eim kaplı nipi, eim Jiisas sipi, wumb ngumba ei nge, kanpi endim. Eim kunum endi mołpu kenim ni, wumb pei Jiisas kin mulenjing.

Jiisas Kin Ekii Sinjingıl Wu Tał, Kuni 'Pasopa' Er Ka Enjingıl.

(Masyu 26:17-25, Mak 14:12-21, Jon 13:21-30)

⁷ Pe kunum ei, bres yiis punerim kunum ei, tonu wang kin, wumb kung siipsiip wał endeim ni, to kałımin ei, 'Pasopa' pa nilmin.

⁸ Pe Jiisas eim Piisa kin, Jon teł konu endi ele kindpi yi nim, "Elip pukuł kin, 'Pasopa,' kuni er kun erangıl, sinim kuni numun," pa nipi kindim.

⁹ Wu tał eim kankıl, yi ninjingıl, "Nim piin! Sil konu jili er kun ermbil?"

¹⁰ Pe Jiisas ek yi nim, "Elip konu owundu ele tuk pangıl kin, wu endi noł ming endi sipi, tu wumba konu ele, ekii se pukuł kin, wu ei ngii jili nirik ba, konu ele, elip nirik pungıl.

¹¹ Pe elip ngii ei, arim mułmba ei, kankıl ningıl, 'Ek mon wu ek yi nim, Na nge ek se andılmin wu engki nga tał ei kin, kuni numbii palting ele, jili salim?'

¹² Yi nengıl kin, wu ei eim ngii tondrung ele palting owundu endi salim ei, ngang kin, elip sinim kuni 'Pasopa' er kun er singıl," pa nipi kindim.

¹³ Wu tał ni punjngul. Pukuł kin, kenjingıl ni, Jiisas nim mił yi kenjingıl. Kankıl kin, kuni 'Pasopa' nungii nge, er ka enjingıl.

Jiisas Kin Ekii Sinjingıl Wu Tał, Kuni 'Pasopa' Er Ka Enjingıl.

(Masyu 26:26-30, Mak 14:22-26, 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Pe kuni nungii kunum seng kin, Jiisas ni, eim er se andılmin wu kin, tonu peł ele molk kin, kuni nok mulnjung.

¹⁵⁻¹⁶ Kuni nok molk kin, Jiisas yi nim, "Na ek keimi nind. Na enim kin kuni 'Pasopa' endi nop moł ei, na ka piind. Ekii se ngenj kumbii simbii. Nimbil erang 'Pasopa' kunum nga simba ei, na enim kin, kuni endi nunermbii, mon! Nga Gos sinim tep er mułmba kunum ei, peni ele wang kin, oł ei ek keimi pimba," pa nim.

¹⁷ Eim ming kap noł wain endi sipi kin, Gos kin prei erim. Nga eim yi nim, "Enim noł wain ming kap ei, endeim endeim ni nui!" nim.

¹⁸ "Na ek keimi nind. Akip min ekii se, mering pei, na ond mong noł wain ei nunerngii mon! Nga Gos sinim tep er mułmba kunum ei tonu omba," pa nim.

¹⁹ Nga bres sipi kin, Gos kin prei erpi, ngopu kin, Eim bres engin tum. Topu kin ek yi nim, "Bres ei na ngenj mił mołum. (Na ngenj ei enim paki tond; enim nok kin, na kin piik er mułngii!

²⁰ Nok poru nengin kin, nga yi mił ku erpi, ming kap endi, ond mong noł wain mułum ni sipi, yi ku erang kin, nok poru nengin kin, yi nim; "Noł wain ei, enim kin oł konj endi erip ngond. Yi mił enim Gos nge wumb nanim kin, tep to mołpun, o ende punmun. Nga ming kap ond mong noł wain mułum ni, sipi kin, yi ku erim. Erpi kin, yi nim; ming kap ond mong noł wain ei, na enim kin kondrak konj endi end ei, na miyem mił peng kin, enim kin paki to ngond.)

²¹ Ba wu endi na sipi kin, wumb opu orung wumb angıl ele pendmba ei, akip sil kuni ende nopuł kin, peł ele ende mołmbuł, wu ei minj.

²² Wu ei, mei mani opu wu kingam pim ei, Gos eim noman piim mił yi erim. Ba wu ei wu kingam sipi kin, wumb opu orung wumb ngumba wu ei, na kaimb sind," pa nim.

²³ Jiisas eim ek yi neng mił, wu ombu en enim endeim endeim ni, ek nik, kii sik, piik piik enjing. Erik kin, "Sinim kin wu nii endi oł ei ermba?" enim yi kii sinjing.

²⁴ Pe eim nge ek se andılmin wumb molk kin, ek mił enjing. Erik kin, yi ninjing,

“Sinim mołmun konu ełe, wu nii owundu mołum?”

²⁵ Pe Jiisas ek nipi ngum, “Wumb king eipi ei konu eipi eipi mołmun ei, king en enim noman dinga peng kin, king owundu molk wumb tep erik, wumb yi mił ninjing. Nga en enim embe ełe oł ka erik, wumb ngok ełmin.

²⁶ Ba wu endi, wu num mułmbii nipi ermba wu ei, wu kongun wii mił mułmba. Nga wu noman peng wu owundu mułmbii ni piimba wu ei, kongun wu mił, enim paki topu ngopu kin, kongun erpi mułmba.

²⁷ Wu nii endi wu owundu mołum? Pe wu kuni kałpi tu wułum wu ei, min tonu peł ełe mołpu kin, kuni nołum wu ei min? Nga en enim yi ku ni piik, kuni peł ełe mołpu kin, kuni nołum wu ei mendpił. Ba na enim mołmun konu ełe tuk mołup kin, kongun wu mił, enim paki top moł,” pa nim.

²⁸ “Epi kanim kanim oł embin tui na kin tonu onum kunum ei, enim na wak tunenjing; ba enim na kin mulnjung.

²⁹ Na nge Ernan sinim tep er kanpi mołum, Eim noman dinga ei na ngum. Akip na noman dinga ei, enim ngamb kin, enim mułngii,” pa nim.

³⁰ “Nam enim tep er mułmbii noman dinga ei, enim kuni peł seng kin, nok mułngii. Pe enim ok, King mił molk, Esrel wumb engki nga tał, wumb tilap ei kin, kos piłmin wu mił, mułngii.”

Piisa Nim Nam Buł Ngunjii, Nipi Jiisas Yi Nim
(Masyu 26:31-35, Mak 14:27-31, Jon 13:36-38)

³¹ “Saimon! Saimon! Nim piikin; pe Seisen eim enim kin kuni mong wiis ełmin oł ei mił, enim kin yi ku ermba. Ei eim enim kin mok topu wumb dinga molałmin wumb nin, nga dinga mołmun wumb, kapli kongun erpi sipi, eim andłam ełe kindmbii ni ermba ei, dinga mił molałmin kin, wumb wii mił mołmun.

³² Ba na prei erip kin, nim Saimon paki tunj ełe nge nim pii gii ei, dinga pimba. Ekii se nim noman ak tokun orung on kin, ninim angnim noł paki tunjii,” pa nim.

³³ Piisa ek yi nim, “Owundu, na er kun er moł. Nim kin kan ngii ełe ouni bił; nga nim kulnjii ei, na er kun er moł, na nim kin ouni kułmbuł,” pa nim.

³⁴ Jiisas ek nipi yi nim, “Piisa, na nim kanip nind. Akip kunum ełe epi peng kin, kei kultu wii tunenerang kin, nim ek kunum tekliki ninjii, ‘Na wu Jiisas ninmin, ei na kinał!’ pa ninjii.”

³⁵ Pe Jiisas ek yi nim, “Ok na enim kindinj ei, enim ku ni, kon ni, simb su ei sipnerei! Kunum ei, enim epi endi simin ni piinjing min mon?” Pe en enim yi ninjing, “Sin oł endi yi enerim mon.”

³⁶⁻³⁸ Enim Jiisas ek nipi ngopu yi nim, “Pe enim tuk mołmun wu endi ku kon pimba ei simba. Nga kon yi ku. Wu endi tui keprii sinerim kin, eim kon takis ei sipipi, ku sipi, tui keprii top ermba. Erpi kin, tui keprii simba,” pa nim. Pe wumb yi ninjing, “Owundu, nim ya kan! Sin tui keprii tał salim.” Eim yi ni piim, “Enim na ek ei pii poł tunenjing. Eim yi nim, ‘Ek ei kapli poru nim,’ pa nim. Na enim kanip nind, Gos ek ok pułum yi nirim, ‘Enim oł kis ełmin wumb mił, eim kułou tum,’ pa nim. Nimbił erang ek ei, na nind mił, keimi tonu omba. Gos mon ełe na ek nim ek ei, akip keimi tonu onum.”

Gesemanii Konu Ełe Jiisas Prei Erim
(Masyu 26:36-46, Mak 14:32-42)

³⁹ Jiisas eim anda pupu, tonu komung Olip ełe, ba pum ei, eim kunum kunum prei erpi, yi ełim. Oł ei erang mił, eim nge er se andiłmin wumb ombu, ekii se punjung.

⁴⁰ Pe eim konu ełe opu kin, ek nipi er se andiłmin wu ombu ngum, “Enim prei erangin kin, epi kis endi erangin kin, kenmbii nip tonu omba epi ei enim kin onermba,” pa nim.

⁴¹ Pe nga eim wu ombu mondpu kin, eim konu eipi mandi pum. Pe eim simb gopsing pii poł mołpu kin, prei erim.

⁴² Jiisas eim wumb epi kis kanim kanim eim kin tonu wang kin, eim arim kin ke nipi, ek ekin yi topu nim. “Arnan! Nim na ming kap embin tui ei, na numbii ni piin kin, ninim noman ełe sinjii. Ba nim na

noman eġe, nim ekii sinenjii mon. Ninim noman eġe piikin enjii,” pa nim.

⁴³ Jiisas eim Gos kin prei er muġang kin, pe tonu epin konu eġe enjel endi mani opu kin, eim dinga ngum.

⁴⁴ Jiisas eim noman embin kis piipi kin, eim prei dinga erpi muġang kin, eim kurun ei, miyem miġ opu, mei eġe mani pum.

⁴⁵ Pe eim prei er pendpi angpi kin, eim ek se andiġmin wumb mulnjung konu eġe pum. Pupu kenim ni, or pinjing kenim ni, en enim noman embin tang kin, piik pinjing, kenim.

⁴⁶ Pe Jiisas ek nipi yi nim, “Enim nimbil erang, enim or palmin? Enim konj kind, angk prei erei! Mon pim kin, oġ kis endi enim kin tonu omba,” pa nim.

Juras Jiisas Sipi, Opu Orung Wumb Ngum

(Masyu 26:47-56, Mak 14:43-50, Jon 18:3-11)

⁴⁷ Jiisas eim ek nipi muġang kin, wumb tilap owundu endi onjung. Wu endi Juras niġmin wu ei, Jiisas nge ek se andiġmin wu engki nga taġ tuk moġmun wu endi eim kumb se om. Eim mandi opu kin, Jiisas kin kumb gupu to numba nge om.

⁴⁸ Ba Jiisas ek nipi Juras ngum, “Juras, nim wu kingam ei, nim eim gupu to nokun sikin kin, opu orung wumb ngunjii min?”

⁴⁹ Jiisas eim nge ek se andiġmin wumb molk, kenjing ni, oġ ei tonu omba enim nik, Jiisas kanik kin, yi ninjing, “Owundu, sin tui kepii sipin kin, wumb ei tumun, min mon?”

⁵⁰ Yi nik kin, wu endi tui kepii tang kin, kuġmaġ kaġiġim owundu nge kongun wu ei, eim nge kom orung angġ tundung orung, kilip topu mani om.

⁵¹ Ba Jiisas kanpi yi nim, “Mon! Oġ ei si kindei!” pa nim. Yi nipi kin, wu ni kom eġe embiġang kin, kom ni, nga ok pim miġ, pim.

⁵² Pe Jiisas ek nipi, kuġmaġ kaġiġim owundu ombu ni, men ngii owundu eġe tep moġmun wu ombu ni, wumb num pei, wumb eim ambil gii ningii nge ok wumb ei, Jiisas yi nim, “Enim tui nin, kepii epi ei sik kin, tu wunmun ei, enim waning wu endi tungii nge onmun min?”

⁵³ Na enim kin kunum kunum men ngii owundu ei moġmun. Ba enim na peng eġe, enim angġ embilaġmin, mon. Ba akip kunum ei, enim kunum seng enmin. Akip Seisen emii eġe moġpu kin, epi kis elim ei nge, dinga akip tor onum,” pa nim.

Piisa Ek Yi Nim, “Na Jiisas Ninmin Ei, Na Kinaġ.”

(Masyu 26:57,58,69-75, Mak 14:53,54,66-72, Jon 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Jiisas eim ek nipi poru neng kin, wumb ombu eim ambil gii ni sipnjing. Pe wumb ei, eim sipi kin, kuġmaġ kaġiġim owundu ngii konu eġe tuk sipnjing konu eġe, Piisa eim ekii se pum. Pupu kin, konu turii miġ moġpu, kan muġum.

⁵⁵ Ngii owundu kung gui tukrung eġe engim konu eġe, dup kalk mulnjung konu eġe, Piisa tep to mulnjung ku.

⁵⁶ Kongun amb endi moġpu kenim ni, Piisa eim dup eġe muġum kenim. Amb ni, eim kanpi kin, yi nim, “Wu ei, Jiisas kin tep to moġum wu,” pa nim.

⁵⁷ Ba Piisa ek nipi, “Mon!” pa nipi yi nim, “Amb, wu ei, na kinaġ!”

⁵⁸ Ekii se nga, wu endi Piisa kanpi kin, yi nim, “Nim eim nge tilap ende,” pa nim. Ba Piisa yi nim, “Kawukeiya! Na mon!”

⁵⁹ Moġang kin, nga ekii se, wu eipi endi pupu yi nim, “Keimi mendpiġ, wu ei, eim kin tep to andiġim wu. Eim Galilii konu eġe wu,” pa nim.

⁶⁰ Ba Piisa ek dinga nipi ngopu, yi nim, “Wu, nim nin ek ei, na pii poġ tunand.” Piisa eim ek yi nipi muġang kin, kei kultu wii tum.

⁶¹ Pe Owundu eim ak topu, Piisa kenim. Pe Piisa eim piim ni, Owundu ek endi eim kin nirim ek ei piim. Ek eġe nge, eim kei kultu wii tunermba kunum ei, nim yi ninjii, “Na Jiisas kinaġ, pa nikin, kunum tekliki enjii,” pa nirim.

⁶² Pe Piisa eim tor pupu, ke dinga wii nim.

⁶³ Wumb Jiisas ambil gii nik, ek ngok, kepii tok enjing.

⁶⁴ Pe wumb Jiisas eim ningiġ eġe, alap pandi to pendik, kepii tok, yi ninjing. “Pe nim ek ni tor kindiġim wu mendpiġ min

mon; ek ni! Wu nii nim kepil tonum ei, ninjii,” pa ninjing.

⁶⁵ Wumb ek kis kanim kanim nik, eim kin ngunjung.

Kaunsil Wumb Ningil Ete Jiisas Kos Enjing

(Masyu 26:59-66, Mak 14:55-64, Jon 18:19-24)

⁶⁶ Ekii se konu eni tang kin, Esrel wumb num ei ni, lo ek piilmin wumb ni, ek kengip tolmun wumb ni, Gos kin kulmal kalilmin wumb ni, ok kulou tok molk kin, Jiisas sik sipik, kaunsil mulum konu eke sipik, yi ninjing.

⁶⁷ “Nim sin kan kin, ‘Na Gos er salim wu kindang, Kraiss,’ pa nilin, ei keimi min mon?” Pe Jiisas ek nipi ngopu, yi nim. “Na enim kanip nimbii; ba enim pii gii ninerngii.

⁶⁸ Nga na enim kin ek kombur kii simbii nim kin, enim na ek ei ni orung kindnerngii, palim.

⁶⁹ Ba pe ekii se, kunum kunum mei mani opu wu kingam ei, eim Gos angil tundung eke mulmba konu ei, Gos eim dinga wii salim,” pa nim.

⁷⁰ Pe wumb yi ninjing, “Nim ek ei nin ei, nim Gos kingam molun min?” Pe eim ek yi nim, “Enim ninmin ek ei, na mendpil.”

⁷¹ Nga wumb en enim yi ninjing, “Sinim nipe ek nga nipin kii simin? Eim gupu eke, ek ei ninim, sin sinim piinmin, ei poru!”

23

Pailos Kumb Ete, Jiisas Kos Enjing

(Masyu 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Jon 18:28-38)

¹ Yi nik kin, wumb pei eim sipik, Pailos mulum konu eke sipnjing.

² Pe kos piingii nge nik, eim kin ek yi ninjing. “Sin wu ei kenjpin ni, eim sin wumb tilap eke, elmin ol ei, eipi erpi elim. Pe eim sin ku takis Siisa ngoilmun ei, eim mon nipi, eim ‘Nam Gos kindang wu Kraiss nipi, nam King,’ pa nipi, yi elim,” pa ninjing.

³ Pe Pailos eim kii sim, “Nim Jura wumb King min?” Pe Jiisas eim ek nipi, orung kindpi, ek yi nim, “Ninim nin mil yi,” pa nim.

⁴ Pailos ek nipi, kulmal kalilim owundu ni, wumb pei kanpi yi nim, “Na wu ei, erim ol endi kan sinand, mon!” pa yi nim.

⁵ Ba wumb ek dinga nik, yi ninjing, “Eim ek nipi wumb ngang kin, wumb eim ek piik, Jura konu ni, konu orung orung pei, mund mong elmin. Pe Galilii konu eke, eim er opu opu ya eke onum,” pa ninjing.

Nga Jiisas Sipik, Eros Kin Kos Enjing

⁶ Pailos eim ek ei piipi kin, wumb kii sim, “Wu ei Galilii konu eke wu min?”

⁷ Nga wumb eim kanik yi ninjing. Pe eim piim ni, Jiisas nge konu ei, Galilii konu orung eke, Eros tep elim konu ei piinim. Kapli Pailos ek ei piipi kin, nga kindang pupu, “Eros molun konu eke orung pangli,” nim. Kunum ei, Eros Jerusalem konu eke mulum.

⁸ Eros Jiisas kanpi kin, eim ka piim. Nimbil erang Jiisas ek ei Eros piim; ba kunum kinan, eim Jiisas kenmbii ni piipi mulum. Eros eim yi piim, “Jiisas jep ol endi erang, kenmbii,” ni piim.

⁹ Yi piipi kin, Eros eim epi pei Jiisas kin kii sim; ba Jiisas eim ek endi nipi kin, orung kindnerim, mon!

¹⁰ Kulmal kalilmin owundu ni, lo ek piilmin wumb ei ok, mandi angk kin, Jiisas kos erngii nge, ek dinga kind ninjing.

¹¹ Eros ni, eim nge opu ond wumb ni eim ek ngok, ek kis kanim kanim nik erik, konduk ka wii endi mon kanim kanim mulum kon ei kindik kin, nga eim Pailos mulum konu eke orung kindnjing.

¹² Kumb ok, Eros eim Pailos kin opu elmbil; ba pe el elip, ek ka niki, ende punjungul.

Pailos Yi Nim, “Ond Peri Ete Nil Tei!” Nim

(Masyu 27:15-26, Mak 15:6-15, Jon 18:39-19:16)

¹³ Pe Pailos eim kulmal kalilmin owundu ni, wu num ni, wumb pei ok kulou tei nipi, wii tum.

¹⁴ Pe eim ek nipi, yi nim, “Enim wu ei ya sik tu wunjung ei, yi ninjing, ‘Wu ei sin tilap eke, ek nipi wumb noman er kis elim,’ nik, tu wunjung. Pe na wu ei, enim kumb eke ek nip, wu ei kii sind; ba eim enim enmin ek ei, endi neng kin, na piinand.

Wu ei, oł endi enerim. Sinim wu ei kin, kos ermin mił mon!

¹⁵ Nga Eros eim erim oł endi enerim, mon ku! Nga ei eim orung kindang onum. Piinmin! Wu ei, oł kis owundu endi erang kin, sinim kapli, eim to kundmun.

¹⁶ Pe na wu ei kepil top kindamb kin, orung pangli,” nim.

¹⁷⁻¹⁹ (Ba en enim elmin oł ei, yi kor owundu kunum ei, kan ngii palmin wu ei, endi tor kindilim.) Pe wumb pei wii tok kin, ek dinga nik yi ninjing, “Wu ei to kondkun, Barapas kindan kin, sin kin wangli!” ninjing. (Barapas eim konu owundu ełe gapman kin opu erpi, wu endi to kundrum. To kundang kin, Barapas sik kin kan ngii pendik.)

²⁰ Pailos wumb nga kanpi, ek yi nirim, “Wu ei Jiisas, eim orung kindamb, ba,” ni piim.

²¹ Ba wumb wii tok, nga yi nik, “Ond peri ełe, to kond!” Wumb pei yi ku ninjing.

²² Pe Pailos nga kunum ei ngang kin, kunum tekliki mił nim, “Nimbił erang, wu ei nipe oł endi erim? Na eim oł endi erim min, nip kurunj; ba oł endi erang kin, tumun ei kapli; ba, mon!” nim. “Yi piip kin, wii kepil top kindamb, ba,” pa nim.

²³ Ba wumb dinga puk, ek dinga nik, wii dinga tok, “Ond peri ełe kulangli!” ninjing. Pe wii ek dinga nik, Pailos nim ek ei, to mani kindnjing.

²⁴ Wumb ek yi nengin kin, Pailos wumb kanpi, yi nim, “En enim dinga kindik, ‘Wu ei tumun,’ ninmin ei, wu ei, en enim sipik, tei! Na mon minj!”

²⁵ Wu ei, gapman kin opu erim ni, wu endi to kundmun nik, sik, kan ngii pendik, wu ei, wu amb pei si orung simin nik. Pe Pailos mani wu endi ei kindan, “Wangli,” nik. Pe Pailos Jiisas kindang wang kin, wumb sipik.

*Jiisas Ond Peri Ełe Nil Tunjung
(Masyu 27:32-44, Mak 15:21-32, Jon 19:17-27)*

²⁶ Pe opu ond wumb Jiisas sipik kin, wu endi ambił gii nik wu ei, embe Saimon. Saimon ni wu ei, eim Sairiini konu ełe wu. Wu ei opu, konu owundu ełe tuk bii ni erang kin, wumb ond peri ełe tu wunjung.

Tu wuk kin, wu ei pindang ełe pindangin ko wupu kin, Jiisas pum konu ełe ekii se pum.

²⁷ Pe wumb ke nik, kaimb kulk, puk kin, Jiisas pum konu ełe ekii se punjung.

²⁸ Ba Jiisas ak topu amb kombur kanpi kin, ek yi nim, “Enim Jerusalem konu ełe amb! Enim na kin piik ke ninerei! Ke ningii pim kin, en enim nge kangil ei piik ke nik kin, en enim nge piik ke ningii,” pa nim.

²⁹ “Piinmin! Ekii se ek endi tonu omba ei yi pimba. ‘Amb kangil mengnarik amb ni, kangil mengnenjing amb ni, amb am ngunenjing amb ni, amb ombu pei ka piingii.’ Nimbił erang kunum ei, wumb mulnjung kin oł embin tui enim kin tonu omba.

³⁰ Tonu om kunum ełe wumb kombur komung ełe ek yi ningii. Enim komung ombu mani ok kin, ‘Sin tei!’ ninmin. Nga komung kembis kembis ombu yi ku, ‘Sin to pandi tei!’ ninmin.

³¹ Yi mił erang enim oł ei ond konj ełe enmin; ba nga ond kulii ełe enim nimbił oł erngii?” Jiisas eim ek yi nim, “Ei oł konj ei tonu wang kin, enim kaninmin,” pa yi nim. “Nga ekii se ond kulii ei, mering ekii se oł ei enim na kin piik mulngii wumb ei, oł yi tonu omba ei, enim nimbił oł erngii?” pa yi nim.

³² Wumb eipi tał tu wunjung wu tał, oł kis elmbił wu tał, Jiisas tok, wu tał ouni tungii nge enjing, enjing.

³³ Pe wumb konu endi ełe tor punjung konu ei, embe ‘Wumb peng embił’ konu ei yi nilmin. Nilmin konu ełe, Jiisas ond peri ełe tok, wu tał oł kis elmbił wu tał, nil tunjung ku. Wu endi Jiisas angil tundung orung peng kin, nga wu endi angil taring orung pim.

³⁴ Jiisas ek nim, “Arnan, nim piin, wumb en enim oł kis en enim ei pii pol tunarik enmin. Kapli nim wumb oł kis ei kil ngunjii,” pa nim. Pe Jiisas konduk ni alap epi ei wumb ku kembis mił epi ei kinjmał erik kin, konduk ei simin nik enjing.

³⁵ Wumb molk, kanik mulnjung; ba wumb peng pim wumb ei, en enim ek ngok yi ninjing. “Eim wumb eipi paki topu yi elim. Pe keimi Gos eim Kraiss telim wu

ei, kindang opu, wumb paki topu elim pim kin, kapli akip ei eim paki topu, ond peri ele si kindpi, mani omba,” yi ninjing.

³⁶ Opu ond wumb ei kin ek ngok, yi ninjing ku. Yi erik kin, mandi ok, epi kumbii elim epi ei, sipi ngumun ninjing.

³⁷ Pe ek ngok kin, yi ninjing, “Nim keimi Jura wumb nge King pim kin, kapli ninim paki to!” ninjing.

³⁸ Ond peri ele, tonu eim peng ele, ek mon endi yi pulnjung, “Wu ei, Jura wumb ei nge King,” pa nik pulnjung.

³⁹ Epi waning elmbil wu kis tal tuk wu endi, Jiisas kin ek yi nirim. “Nim Krai Gos kindang telin wu ei min? Kapli ninim paki tokun kin, sil kin ouni paki tunjii ku!” pa nim.

⁴⁰ Ba wu eipi endi orung pim wu ni ek ei piipi kin, wu ek nim wu ni, ek ngum, “Nim ngenj kumbii sin mil wu ei yi ku sinim. Ele nge nim Gos kin mund mong tunan min?”

⁴¹ Wumb silip to kondunmun ei, silip mong sinjpi ele to kondunmun. Ba ya wu ei, eim ol kis endi enerim konu ei tonmun,” pa nim.

⁴² Pe wu ni ek yi nim, “Jiisas ekii se, nim wu King dinga owundu mulun kin, na piinjii,” pa nim.

⁴³ Pe Jiisas ek nipi yi nim, “Na ek keimi nind, akip kunum ele mendpil, nim na kin Gos nge konu ka wii ele ouni mulmbul,” pa nim.

Jiisas Kulum Poru Nim

(Masyu 27:45-56, Mak 15:33-41, Jon 19:28-30)

⁴⁴ Pe konu eni beli seng kin, Gos eni pandi topu erang kin, konu orung orung emii mil pepi pang kin, pou mil neng kin, emii pim ei poru nim.

⁴⁵ Pe mendpil alap ka wii endi, Gos ngii owundu ele, pim alap ei, tuk kilip topu, orung orung tal pim.

⁴⁶ Jiisas ond peri ele pepi, ek dinga nipi yi nim, “Arnan, na noman tuk ei, nim angil ele kindind,” nipi eim kulum.

⁴⁷ Pe opu elmin wumb ei, tep elim wu ni, kanpi kin, Gos nge embe ambil tonu kindim. Kindpi yi nim, “Keimi mendpil, wu ei, wu ol kis endi enalim.”

⁴⁸ Pe wu amb pei pei ok, enim mil kenmin nik onjung. Ok molk, kenjing ni, epi keimi peng kanik, en enim kaimb sik, pepil ele tok, nga orung punjung.

⁴⁹ Pe Jiisas nge wu pul ombu pei ni, Galilii konu ele amb kombur kin, ekii se ok, turii angk, epi kis ei Jiisas kin tonu wang kin, ei kanik mulnjung.

Jiisas Nge Ngenj Ei Sipik, Kom Ku Tukpu Endi Ele Pendnjing.

(Masyu 27:57-61, Mak 15:42-47, Jon 19:38-42)

⁵⁰ Pe wu endi multum wu ei, eim embe Josep. Wu ei konu owundu ele multum konu ei, Jura wumb molulmun konu ele, embe ei, ‘Arimasiya,’ pa nilmin. Wu ei, wu kaunsil molulum wu ei, ol ka elim wu.

⁵¹ Wu ei eim kaunsil eipi ek nilmin, ol kis elmin ele, ekii sipi enalim. Eim Gos konu sinim tep er molum konu ei, ekii se peni ele wang kenmbii nipi, minj kui er molulum.

⁵² Wu ei Pailos kin pupu, “Jiisas nge ngenj ei simbii,” pa nim.

⁵³ Pe Jiisas ngenj sipi, mani tu wupu, alap kuru endi sipi, pandi tum. Topu sipipi kin, tukpu endi ele mani kindim tukpu ei, kom ku owundu endi tunduk sik, ele ok wu endi tuk kindnalmin, ele kindim. Kindim tukpu andilim ele ku owundu ondu ele ngunjung.

⁵⁴ Kor kunum ei, tonu omba mandi enim ei, kunum ka wii kunum ei er molulmun.

⁵⁵ Amb ombu Galilii konu ele si kindik, Jiisas kin ok, nga Josep purum konu ele ekii se puk. Puk kin, Jiisas tukpu to pendik mil, kenmin ni punjung.

⁵⁶ Kanik poru nik kin, en enim ngii konu ele orung puk. En enim kopung ka wii ni, epi muru ka tolum epi ei, er kun erik kin, Jiisas ngenj ele kopung ei kindngii enjing.

Kor kunum “Kor mulei!” nik mil kor mulnjung.

24

Jiisas Nga Angpi Konj Tonu Pum

(Masyu 28:1-10, Mak 16:1-8, Jon 20:1-10)

¹ Pe kongun kunum kumna, kor ei kupi-iring ok, amb ombu en enim wumb tukpu ele punjung. Puk kin, kopung ka wii ni, epi

muru ka tolum epi sik kin, epi ei er kun er sik, mił sinjing.

² Puk kin, kenik ni, ku endi pandi to pendik ni, tukpu ełe pineririm.

³ Wumb ok wumb ni, tukpu ełe tuk puk; ba Jiisas Owundu ngenj ei kinerik mon.

⁴ Pe wumb en enim noman ełe piik, mund mong erik mulk. Molk kenik ni, wu tał konduk kuru pirim wu tał, eł ełip mulkuł. Mulkuł wu tał nge konduk erang kin, wumb keningii pineririm.

⁵ Amb ombu en enim keningii pinerang kin, mani mei ełe kan mani kanik mulnjung. Mułangin kin, wu tał ek nikił ngunjung; “Nimbił erang enim wumb tukpu konu ełe wumb endi konj mołum nik kur onmun?”

⁶ Ba eim ya molalim! Eim angpi tonu pupu pum. Eim Galilii konu ełe mołpu kin, enim kin nipe ek nipi ngum ek ei, en enim piingii?

⁷ Eim ek yi nirim, ‘Wu kingam ei sipik, wumb oł ełmin wumb ei ngangin kin, sipi to kundangin kin, tukpu konu ełe mani pu pepi kin, nga kunum tekliki pang kin, eim nga opu konj ba,’ nirim.

⁸ Wumb ek ei piik ni, Jiisas ok ek nirim mił piinjing.

⁹ Wumb tukpu konu ełe si kindik, orung punjung. Puk kin, ek nik, eim ek se andilmin wu engki nga endeim mulk, konu ełe kanik nik ei, epi kenik mił nik, wumb eipi pei ngok yi enjing.

¹⁰ Pe Mariya Makandala ni, Jo Ana, ni Mariya Jeims mam ni, amb ombu mułangin kin, ek ei nik, Jiisas ek se andilmin wumb mulk konu ełe kanik ninjing.

¹¹ Ba wumb ei, ek ei ek wii ninmin ni piik kin, pii gii ninerik, mon.

¹² Ba Piisa angpi sikir pupu, Jiisas tukpu tuk konu ełe kenmbii nipi purum. Pe eim sip topu, tukpu ełe nirik pupu kenim ni, alap mendpił sim. Seng kin, eim nga orung ngii konu ełe pupu, epi ei kenim mił piipi mułum.

*Emeyas Wumb Andlam Ełe, Wu Tał Jiisas Kenjingił
(Mak 16:12-13)*

¹³ Pe kunum ełe mendpił, Jiisas pii gii ninjingił wu tał eł ełip, konu endi Emeyas ni konu ełe punguł nge punjunguł. Pukuł andlam ei Jerusalem konu ełe pupu, nga Emeyas konu ełe tor pułum konu ei, angil orung nga tał turii mił salilim.

¹⁴ Wu tał andkił pukuł kin, epi pei kenjingił mił ei, nikił punjunguł.

¹⁵ Wu tał eł ełip, ek nikił, kii sikił punjunguł ei, Jiisas eim wu tał onjunguł konu ełe ekii se om ei kinenjingił.

¹⁶ Ba epi endi wu tał ningił ełe peli erang kin, Jiisas kan poł tunenjingił mon!

¹⁷ Pe eim opu, ek nipi kii sipi yi nim, “Ełip epi nipe nikił onmbuł?” Eim ek yi neng kin, wu tał ni nikił ek piinerkił; kan mani kankił mulnjunguł.

¹⁸ Pe wu endi embe Kliyopas wu ei, ek nipi orung kindim, “Wumb konu orung orung pei ok Jerusalem konu ełe minj mołmun. Pe nim mendpił Jerusalem konu epi ei tonu onum piinan min?”

¹⁹ Nga wu ei ek yi neng kin, Jiisas wu tał kii sim, “Epi nipe?” Wu tał eim kankił yi ninjingił, “Epi Jiisas Naseres konu ełe wu oł ei tonu om. Eim ek ni tor kindilim wu mołpu kin, kongun ei nga erpi, Gos ningił ełe ek dinga nipi wumb ngołum.

²⁰ Wumb peng pim wumb ni, kułmał kailimin owundu wumb ni, Jiisas sik sipik, kos piilim wu owundu ngunjung. Pe kos piilim wumb owundu ek nik piik kin, wumb kombur eim ond peri ełe to kundnjung.

²¹ Ba kumb ok sin pii gii yi ninjpin kin, wu ei Esrel wumb kis mulnjung kin, oł embin tui tonu orum kin, Gos enim paki tumba nge orum. Pe nga ek endi palim ku. Epi ombu om ei, pe kunum tekliki kunum salim.

²² Akip sin amb kombur ok ek nengin kin, sin mund mong enmin. Kupiiring ok en enim Jiisas tukpu to pendnjing konu ełe kenmin nik punjung.

²³ Ba Jiisas nge ngenj ei kinanmin nik, ok sin kanik yi ninjing. Eim kinenjpin, ba Gos nge enjel ok yi ninjing, ‘Eim konj mołum,’ ninjing.

²⁴ Nga sin wu kombur puk kin, keningii nge punjung ei, amb ok ninjing mił ku

ninjing. Ba eim kinanmin,” pa ninjing.

²⁵ Jiisas eim ek dinga nipi wu tał ngum, “Ełip noman ełe dinga pinalim min? Ełip ek ni tor kindiłmin wumb ek pei niłmin ek ei ełip pii gii ninenjingił.

²⁶ Nimbił erang ełip piinanmbił? Gos Kraiss telim wu ei kindang, eim ngenj kumbii ok sipi kin, nga kunum ka seng kin, Gos nge dinga tilang owundu ngang mulmba?”

²⁷ Pe eim Moses lo ek ni, ek ni tor kindiłmin wumb nge ek ei nimba erim. Pe eim ek nipi wu tał ngum ei, konu orung orung Gos mon ełe ek nipi eim mendpił pa ninim ei, ek pułe nim yi mił nim.

²⁸ Pe wu tał eł ełip konu ełe mani punjnguł. Pe Jiisas eim yi erpi ba nge pum.

²⁹ Ba wu tał eim kin ya mulmun konu ełe, emii pimba mandi enim, yi nengił. Nengił kin, Jiisas wu tał kin mulum.

³⁰ Ekii se kuni nungii pendik, Jiisas eim wu tał kin mulum. Mołpu kin, eim bres sipi, Gos kin prei erpi, wu tał ngum.

³¹ Jiisas eim wu tał kin yi erang kin, wu tał ningił pirek neng kin, Jiisas kan poł tangił kin, nga Jiisas eim mulerim. Eim am pum. Pang kin, wu tał eim nga kinenjingił mon.

³² Wu tał eł ełip ek nikił piinjngił. “Siłip andlam ełe wambił kin, eim siłip kin ek ka nipi ngum. Ngopu kin, Gos nge ek pułe nipi ngopu erim. Kunum ełe siłip noman pirek neng,” yi ninjingił.

³³ Wu tał ek yi nikił kunum ełe mendpił orung pukuł, Jerusalem konu ełe pukuł. Pukuł ni, wu engki nga endeim mulk. Nga en enim nge puł wu kombur ouni muljung.

³⁴ Molk kin yi ninjing, “Keimi mendpił, Owundu ni nga orung om,” pa nik enjing. “Eim orung om ei, Saimon eim kenim.”

³⁵ Pe wu tał eł ełip andlam ełe erim oł ei, ek poł tunjnguł. Tokuł kin, yi ninjingił. “Eim bres ambił engin topu Gos kin prei erang kin, sił eim kan poł tunjpuł,” pa ninjingił.

Jiisas Kin Ekii Sinjing Wumb Jiisas Kenjing Ku

(Masyu 28:16-20, Mak 16:14-18, Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

³⁶ Pe en enim ek yi nik mulangin kin, Jiisas eim opu tuk, mii memb ełe en-gim, “Enim noman ende sek ka piik kin, mulngii!” Jiisas yi nim.

³⁷ Ba wu en enim mund mong tok enjing. Wu ombu, “Sin sinim gui endi kaninmin,” ni piinjng.

³⁸ Pe eim ek nipi wumb ngum, “Nimbił erang enim puku sik andinmin? Nimbił erang enim noman embin to piik mul-njung?”

³⁹ Enim na simb ni angii ełe kinei! Na mendpił moł! Na gui mon! Gui ei ngenj na palim mił pinaliim mon!” pa nim.

⁴⁰ Eim ek yi nipi kin, eim simb, angii pei andan topu ngum.

⁴¹ En enim ka wii piinjng; ba pii gii ninenjing. Pe en enim noman embin to piik mulnjung. Mulangin kin, eim yi nim, “Enim kuni kopur ya salim min?” yi kii sim.

⁴² Pe en enim omu endi ni ngunjng.

⁴³ Pe Jiisas eim sipi, nang kin, kenjing.

⁴⁴ Eim ek nipi ngopu yi nim, “Ok, na enim kin mołup, ek nip ngunj ei, piinjng. Moses nge ek nin, ek ni tor kindiłmin wumb ek poł nin, mon Sam ełe ek palim ek ei, na nge ek palim. Ekii se keimi tonu omba nir mił tonu keimi onum.”

⁴⁵ Jiisas eim ek ei nipi kun erang kin, wumb Gos ek ei pii kun enjing.

⁴⁶ Pe eim ek yi nim, “Kraiss Gos kindang telim wu ei, eim ngenj kumbii sipi kołpu; nga kunum tekliki eim tukpu ełe angpi, nga konj tonu opu ba,” nirim.

⁴⁷ “Pang kin, eim nge embe ełe, wumb ek nik ngok erangin kin, wumb tilap ok, noman ak tok Gos ek piingii. Piyangin kin, Gos wumb ombu oł kis kil ngumba,” pa nim. “Akip enim Jerusalem konu ełe ni, konu orung orung pei ełe puk, kongun ei erngii,” pa nim.

⁴⁸ Pe enim puk, ek ombu pei wumb kanik ningii.

⁴⁹ Enim piinmin! Gui Ka Gos ok enim ngumbii nirim mił, Owundu ei, akip na enim ngumbii. Ba enim puk kin, Jerusalem konu owundu ełe mulangin kin, tonu epin konu ełe Gos nge dinga ei enim kin kindmba,” Jiisas yi nim.

Gos Jiisas Sipi, Tonu Epin Konu Eɛ Tonu Sipi

(Mak 16:19-20, Aposel 1:9-11)

⁵⁰ Eim wumb ombu sipipi, Besanii konu eɛ sipipi, eim angil tonu kindpi, noman ka ek nipi ngum.

⁵¹ Pe eim ek ka nipi ngopu mulang kin, Gos eim sipi epin konu eɛ tonu sipim.

⁵² Wumb en enim Jiisas embe ambil tonu kindik, nga Jerusalem konu eɛ orung puk kin, en enim ka ka piinjing.

⁵³ Kunum kunum Gos ngii owundu eɛ molk kin, Gos embe ambil tonu kind muljung.

Jiisas Nge Ek Ka Jon Pułum

Ek Konj Ei Tonu Opu Wu Tetim

¹ Am kumb ok Gos nge ek ka ei Jiisas Krai se multum. Mei eneririm kunum ei eim Gos kin ouni multum. Jiisas eim Gos Mendpił.

² Am kumb ok mendpił, Jiisas Krai eim Gos kin ouni mulkuł.

³ Molkuł, eim mendpił epi kanim kanim pei eririm. Epi endi andlam epi endi ełe tonu enerim, mon! Eim erang tonu om.

⁴ Noman konj ei eim kin pim. Pe noman konj ei wumb tiłang ngum.

⁵ Tiłang ei wumb noman tuk emii konu tiłang ngołum. Emii ei erpi tiłang ełe tuk onermba mon!

⁶ Pe wu endi tonu om; wu ei embe Jon. Gos eim wu ei nipi, kindang om.

⁷ Wu ei opu, ek ni tor kindmba nge om. Eim Jiisas nge tiłang ei ni tor kindmba nge om; eim ek mong wumb ek ei piik, ambil gii nik, pii gii ningii nge nimba nge om.

⁸ Jon eim tiłang ei mon, eim Jiisas nge tiłang owundu pałim ei ni tor kindmba nge mendpił om.

⁹ Jiisas eim tiłang ei keimi. Eim tiłang ei wumb pei ngołum. Eim mani mei konu omba eim kunum ełe.

¹⁰ Gos Jiisas Krai kin mei ei eririm. Erang, Jiisas eim opu mei ełe multum; ba mei wumb eim pii poł tunenjing mon!

¹¹ Eim pupu eim nge konu pum; ba eim nge wumb tiłap ei eim onum pa ninarik, eim ek ei piinenjing mon!

¹² Ba wumb kombur eim ek ei piik, wumb ei Jiisas kin pii gii ninjing. Pii gii ninjing wumb, ei eim sipi Gos nge kingam ambilam noł mułngii nipi mundum.

¹³ Gos nge kingam ambilam noł mułngii ei wumb miyem ełe mengk singii min; wumb nge ngenj ełe mengk singii; min wu noman ełe mengk singii ei ok Gos nge kingam ambilam noł mulerngii mon. Gos eim nge wumb er mondułum. Wumb ei Gos nge noman ełe eim kingam ambilam noł mendpił mułngii.

¹⁴ Jiisas eim mei mani opu wu tałpi Gos nipe mił mołum, eim sinim anda tum eim tuk sinim kin mołum. Sinim Gos nge kingam mendpił eim nge tiłang owundu ei kan poru ninjpin. Eim nge tiłang Gos Owundu kindang om. Jiisas eim noman kun ka ni ełe kun ka mendpił; ei eim kin piki top mołum.

¹⁵ Jon eim ek ei nipi eim wii dinga topu yi nim, “Wu ei ok na enim kanip yi ninj, ‘Wu endi na ond konu ekii se omba wu ei, na nge Owundu. Nimbil erang na tonu onerir kunum, ei eim kumb ok multum.’ ”

¹⁶ Sinim wumb pei, eim nge ka wii epi pei sinmin ei eim kin piki to mołum. Eim nge noman ka ei sinim kin am pei ngopu minj mołum.

¹⁷ Nimbil erang, Gos eim lo ek ei Moses angil ełe ngurum. Ba Jiisas Krai eim noman ka ngopu ni, ek keimi mendpił ei Jiisas Krai eim sin kin tonu om.

¹⁸ Wumb endi Gos endeim kinalim mon. Gos eim nge kingam endeim mendpił, ei eim mendpił Gos arim kin ouni mołum. Ei eim Gos nge ełim oł ei, pułe ni tor kindpi sinim ngołum.

Jon Wumb Noł Pendilim Wu Ek Ni Tor Kindim

(Masyu 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-8)

¹⁹ Jura wumb molk, Gos kin kulmał kalilmin wu kombur ni, Liiwai wumb men gii kongun paki tok ełmin wumb ei, nik kindangin Jerusalem konu si kindik ok, Jon kanik kii sinjing, “Nim Nii?”

²⁰ Pe Jon eim ek ei koi enerim mon. Eim ek ni tor kindpi ek dinga yi nim, “Na Krai Gos kindang wu mon!” pa nim.

²¹ Pe wu ombu eim kii sinjing, “Pe nim Elainga Gos nge ek ni tor kindikim wu ok multum min?” Pe eim yi nim, “Ei na mon.” Nga wu ombu kii sinjing, “Sin wu endi oł ekii se tonu omba ei piipi nimba wu endi omba nipin kui er mulnjpun, wu ei nim min?” Nga Jon ek nipi orung kindpi yi nim, “Ei na mon,” pa yi nim.

²² Wu ombu en enim yi ninjing, “Pe nim nii? Wumb si kindik ninjing ek ei nim nipin ngonmun. Pe ninim ek nikin, ‘Na wu ei,’ pa nen piimin,” pa ninjing.

23 Pe Jon eim ek yi nim, “Enim noman tuk eġe er kun erei!” Ek puġe ei yi miġ, ‘Na wu endi eim konu wumb mulenjing konu eġe wii top ek dinga nip,’ yi ninim. ‘Owundu nge andġam to kun erei!’ Ei ok ek ni tor kindiġim Aisaiya oġ ekii se tonu omba nge piipi nirim ek ei nge nimbii ond,” pa yi nim.

24 Lo ek piilmin wumb, wu ombu kindangin Jon kin onjung.

25 Pe wu ombu Jon kii sik yi ninjing, “Nim ok wu Aisaiya oġ ekii se tonu omba ei piipi niġim wu ei mon. Nga nim Krai Gos kindang om mon; nga oġ ekii se tonu omba ei wu endi mon. Nga nim nimbii erang wumb noġ pendkin en?”

26 Pe Jon eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Na noġ mendpiġ eġe wumb noġ pendind. Ba enim moġmun konu tuk eġe wu endi angpi moġum. Ei enim piinanmin mon.

27 Wu ei na ond konu ekii se omba; ba na nam wu ka mon, eim simb su kan ei pos kindnermbii mon. Eim oġ kis min, oġ embin ei na si kindnermbii, mon!”

28 Epi ombu pei Besanii konu orung noġ Joran eġe tonu om. Konu orung eġe, Jon wumb noġ pendpi ngum.

Jiisas Eim Gos Nge Kung Siipsiip Waġ Miġ

29 Jon eim topuġ moġpu kenim ni, Jiisas eim muġum konu omba nge om. Pe Jon eim yi nim, “Ei Gos nge kingam kung siipsiip waġ miġ wumb kuġmaġ kaġiġmin eim onum kinei! Eim onum kuġang mei eġe wumb pei kis kil ngumba nge onum,” pa yi nim.

30 “Wu ei na ek yi miġ nir, ‘Wu endi ond ekii se omba; ba wu ei na nge wu owundu nir. Nimbii erang na minan mingneririm kunum ei, eim am kumb ok mendpiġ eim multum.’

31 Na nam eim pii poġ tunerir mon. Ba na op wumb noġ mendpiġ pendip ngur. Ei nge Esrel wumb Gos kingam ni piingii.”

32 Pe Jon eim ek nipi tor kindpi yi nim, “Na kenj tonu epin Gui Ka kei Kurmuġ miġ ninmin miġ yi mani om. Opu, eim kin muġum,” pa nim.

33 “Pe na nam eim piip poġ tunerir; ba Gos na kindang op, wumb noġ mendpiġ eġe pendip ngur. Eim na kin ek nipi ngopu yi nirim. ‘Nim moġ kinan Gos Gui Ka ei

opu, wu endi kin muġum kin, wu ei wumb Gos nge Gui Ka ei, wumb noġ miġ pendpi ngumba.’

34 Pe na nam kanip poru nip, ek ei nip, tor kindinj. Ei Gos kingam mendpiġ,” Jon eim ek yi miġ nipi kindim.

35 Nga kupiiring, Jon eim kin ekii sinjingiġ wu taġ ouni mulnjung.

36 Molk kin, Jon eim moġpu kenim ni, Jiisas andġam eġe, andpi pum. Pang kin, Jon eim ek yi nim, “Gos nge kung siipsiip waġ ei onum, kenei!” pa yi nim.

37 Eim kin ekii sinjingiġ wu taġ, eim ek yi miġ nim ei, piinjngiġ! Piikiġ, Jiisas pum konu eġe ekii sikiġ punjnguġ.

38 Jiisas eim pupu, kan ak topu, wu taġ kanpi, ek nipi, wu taġ ngopu, yi nim, “Eliġ epi nipe kurkuġ, onmbuġ?” Pe wu taġ ek ni, orung kindkiġ. “Nim ek emb toġun wu, nim ngii ġiġi saġim?” yi nikiġ, eim kii sinjingiġ.

39 Pe Jiisas eim ek nipi, yi nim, “Eliġ ya okuġ kinei!” nim. Wu taġ pukuġ eim muġum konu ngii ei kankiġ kin, eim kin ouni mulnjung. Nimbii erang, konu eni kapii kapii erim ei, eni wuġ mani pupu, konu pou nim.

40 Wu taġ Jon ek neng, piikiġ, Jiisas pum konu eġe, ekii se punjnguġ wu taġ, endi Endru, ei Saimon Piisa angim.

41 Pe Endru eim pupu, angim Saimon kanpi, yi nim, “Sin Gos Kindim Wu Krai om, kenjpin ei, sinim Krai Gos Kindim Wu ei, sin kenjpin,” pa nim.

42 Pe Endru eim angim Jiisas muġum konu eġe, kenmba nipi sipim. Jiisas eim kanpi, yi nim, “Nim Saimon, Jon nge kingam; ekii se, nim embe endi Siipas ningii; Griik wumb embe ei yi miġ niġmin. Piisa ei puġe, ‘Kom ku,’ yi niġmin,” pa nim.

Jiisas Pilip Kin Nasaniyel Teġ Wii Tum

43 Nga kupiiring, Jiisas eim Galilii konu eġe bii nipi opu, Pilip kan sipi, yi nim, “Na ond konu ekii se wa!” a nim.

44 Pilip ni wu ei, eim konu eġe embe Beseira konu ei, Piisa kin Endru teġ konu ende.

45 Pilip Nasaniyel kur kanjpi yi nim, “Ok Moses lo ek poġpu, nga ok ek ni tor kindiġmin wumb, eim kin ek polk wumb ei nge, ni wu ei sin kenjpin. Eim Jiisas

Naseres konu eġe wu Josep nge kingam,” pa nim.

⁴⁶ Pe Nasaniyel ek nipi yi nim, “Naseres konu eġe, akip epi ka endi tonu omba min mon?” Pilip ek nipi, orung kindpi, yi nim, “Nim okun kenjii; oi!”

⁴⁷ Jiisas kenim ni, Nasaniyel eim kin wang kanpi, eim ek yi nim, “Ei Esrel wu mendpiġ onum, kenei! Ek kend endi ni, eim kin pinalim, mon!”

⁴⁸ Nasaniyel ek nipi orung kindpi yi nim, “Nim na er kanġin miġ nenj?” Pe Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Pilip nim kin ek tinerim kunum ei, nim ond mong pik puġ eġe muġun ni, na nim ok kenj,” pa nim.

⁴⁹ Pe Nasaniyel ek nipi orung kindpi yi nim, “Ek emb toġun wu! Nim Gos nge kingam mendpiġ. Nim Esrel wumb nge King,” pa nim.

⁵⁰ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Na nim ok kenj ond pik puġ eġe muġun kunum ei na ninj, nim pii ġii nin min? Ekii se nim kenjii ei epi owundu mendpiġ tonu omba,” pa nim. Ei Jiisas eim ekii se jep oġ piipi nim.

⁵¹ Jiisas ek nga nipi ngopu yi nim, “Na ek keimi mendpiġ nip enim ngond. Ekii se enim molk piingii ni, na Gos kindang mani mei eġe tels wu moġ; yi erang Gos nge andġam eġe sinim. Eim kin ek tangpin piipin ermin andġam eġe aki tum. Ekii se enim molk keningii ni, tonu epin wuġ aġ pang, Gos nge enjel pei, tonu puk, nga mani ok erngii ei, na kin ongii. Na Gos kindang mani mei wu tels wu moġ.”

2

Wu Endi Keina Konu Amb Sim

¹ Kunum tekliki eġe, wu endi Keina konu orung Galilii niġmin konu eġe, wu endi amb simba erim konu eġe, Jiisas mam pupu konu eġe muġum ku.

² Jiisas eim nge ekii siġmin wumb kin, Jiisas kin Keina konu eġe, wangin nik tung kindnjing.

³ Ekii se noġ wain nunjung poru neng, Jiisas mam opu, Jiisas kanpi yi nim, “Noġ wain nunjung poru ninim,” pa nim.

⁴ Pe Jiisas mam kin ek yi nim, “Amb ei nim epi mon. Na nam noman eġe, na nam

andan tumbii kunum eġe tonu onanim mon,” pa nim.

⁵ Jiisas nge mam eim ek nipi kongun wii eġmin wu ombu kanpi yi nim, “Jiisas eim nipe ek endi enim kanpi nim kin enim eim nimba miġ, ekii sik erei!” a nim.

⁶ Noġ ming miġ owundu angġi nga endeim miġ sim. Ei Jura wumb noġ was eġmin oġ ei nge ming. Noġ kuġngii ei noġ kulk ming endeim piki top muġmba ei nge su 20 ni 30 su pei sik ninmin.

⁷ Jiisas ek nipi, “Noġ ming pei eġe noġ kulk piki tei!” pa nim.

⁸ Pe Jiisas eim kongun wii eġmin wu ombu kanpi yi nim, “Noġ kopur bein tok, sipik wu kuni wumb ngonum tep eġim wu ei ngei!” nim. Yi neng kin, sipik ngunjung.

⁹ Pe kuni mok topu tep er muġum wu ei, pe noġ ei sipi nopolu piim ni, noġ wain mendpiġ pim. Wu ni yi piim, “Noġ wain ei jiġi orung sinjing,” ni piim. Ba kongun wu ming owundu noġ kulnjung wu ombu en enim piinjing. Pe kuni mok topu tep er muġum wu ei eim ek nipi wu amb sim wu ei kii sipi yi nim.

¹⁰ “Wumb pei noġ wain ka miġ ei ok ngok, erang wumb nok kis er muġangin noġ wain kis miġ ei ekii se ngoġmun. Ba ni nim noġ wain ka ei ambġi ġii nikin, ekii se tu wun,” pa yi nim.

¹¹ Jiisas eim jep oġ ei am kumna mendpiġ erang, eim nge noman dinga tiġang ei andan tum. Kunum eġe eim nge ekii sinjing wu ombu Jiisas kin pii ġii ninjing.

¹² Pe kunum ei poru neng, Jiisas eim mam angim noġ ni eim ekii sinjing wu ombu kin Kapaniyam konu eġe puk, kunum kopur konu owundu eġe mulnjung.

Gos Ngii Eġe Wumb Epi Top Er Mulnjung Ei, Jiisas Topu Tor Kindim

(Masyu 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Jura wumb kuni owundu Pasopa noġmun kunum mandi erang, Jiisas eim Jerusalem konu eġe tonu pum.

¹⁴ Nirikring, Gos nge men ngii owundu eġe wumb kung kou ni, kung siipsiip ni, kei ni, kom ku tiġan erik. Enjing, wumb ombu ok peġ eġe molk ku tiġan erik mulnjung.

¹⁵ Pe Jiisas eim kan endi sipi, wumb ei kan piłangsi topu, wumb to anda kindim. Kindpi, wumb ku tilan erik mulnjung wumb ei top bein topu, ku peł ni ku ombu orung orung si kindim.

¹⁶ Jiisas kanpi, wu kei tu wuk, ku sik erik mulnjung wumb ei kanpi ek yi nim, “Enim epi ei sipei! Enim na Arnan ngii yi erangin opu, top ngii mił sinermba mon!” pa nim.

¹⁷ Jiisas eim kin ekii silmin wumb ei, en enim yi piinjing. Gos ek endi yi palim mił keimi tonu om. “Na kongun dinga erpi, Arnan nge men ngii ka simba nipi end.”

¹⁸ Ba Jura wumb ei kanik yi ninjing, “Nim jep oł nipe jep oł endi eran, sin kenmin nim nge noman dinga peng oł yi mił en?”

¹⁹ Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim Gos men ngii ei to mani kindangin, nga na kunum tekliki mendpił ngii ei si tonu kindip tekmbii,” pa yi nim.

²⁰ Pe Jura wumb yi ninjing, “Kung ngii 46 kinan, wumb ngii ei teknjing. Ba nim kunum tekliki mendpił ngii ei tekmbii nin min?”

²¹ Ba Jiisas eim Gos men ngii ei nim ek, ei eim ngenj ele kołpu nga kunum tekliki konj angpi tonu ba ei piipi, ek ei nim. Ba wumb ek ei pii poł tunenjing mon.

²² Ei mił, Gos eim kołpu ekii se eim sipi nga konj angpi orung simba nirim ek ei, eim nge ekii silmin wumb ei Gos nge ek poł ei piik mił Jiisas eim yi kun nipi tor kindang, ek ei pii gii mendpił nik, mulnjung.

Jiisas Eim Wumb Pei Noman Tuk Piipi Poru Ninim

²³ Jiisas eim Jerusalem konu ele Jura kor owundu Pasopa kunum ka ele mułum. Mułang, wumb pei eim jep oł erim ei kenjing. Kanik, eim yi erim oł ei eim kin pii gii ninjing.

²⁴ Ba Jiisas eim wumb pii gii ninmin ninjing ei Jiisas eim keimi ni piinerim mon. Piinarpi, eim wumb kin bii ni piinerim. Nimbił erang wumb pii gii ninenjing. Jiisas wumb noman ele kan poru niłim.

²⁵ Wumb endi molk wumb ombu yi mił oł yi mił elmin pa nik Jiisas eim ek ngunerngii mon. Ele nge nimbił erang

Jiisas eim wumb pei noman tukrung nipe ele noman pim ei eim kan poru nim.

3

Jiisas Eim Nikoriimas Kin Ek Nim

¹ Wu endi wu num ei, eim embe Nikoriimas. Wu ei eim lo ek piikim wu. Eim Jura wumb ei tep wu num mołum wu.

² Wu ei eim epin kunum opu, Jiisas mułum konu opu yi nim, “Ek emb tokun wumb ngołun wu. Sin piinmin, nim Gos kindang, ek emb tokun wumb ngunjii nge on. Pe Gos wu endi kin mulermba, ei eim jep oł en mił yi kapli enermba mon.”

³ Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Keimi mendpił na nim kanip nind. Pe wu endi ei opu noman tuk konj kangił kembis mił punerim kin, Gos sinim tep er mołum wumb ei kin konj mulermba mon.”

⁴ Pe Nikoriimas ek nipi orung kindpi yi nim, “Wumb tukui molk nga kangił kembis mił tonu ongii mił nenj? Nga menjing kirim ele tuk pangin, nga menjing mek kindangin ok konj mułngii nin min?”

⁵ Jiisas eim ek nipi ngopu yi nim, “Keimi mendpił na nim kanip nind. Pe wu endi eim noł pepi, Gos Gui Ka ei sipi opu, wu konj mił punerim kin, keimi wu ei Gos sinim tep er mołum ele tuk punermba mon.

⁶ Wumb nii endi ngenj ele mengnim ei ngenj ele wumb, nga Gos Gui Ka ele wumb konj tonu ongii ei, Gos Gui Ka nge wumb,” a nim.

⁷ “Na nim kanip nind, ek ei piikin noman embin to pinerii mon! Nim okun, nga wu konj mił mułii,” pa nim.

⁸ “Konu pop tonum, ei eim pop top orung pupu, orung pupu enim. Konu pop onum ei nim piin. Ba konu jili opu, nga jili orung punum ei nim piinan. Yi mił, wumb pei Gos Gui Ka ele ok, wumb konj mił mulnjung kin, yi mił ku,” pa nim.

⁹ Pe Nikoriimas ek nipi orung kindpi yi nim, “Epi ei er tonu omba mił nenj?”

¹⁰ Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Nim Esrel wumb nge ek emb tokun ngołum wu mołun, ba nimbił erang nim epi ei pii kun enan?”

11 “Keimi mendpił na nim kanip nind. Sin ek nipin enim ngopun ninmin ei, epi sin kanpin poru nipin kin, ek ni tor kindpin enim ngonmun. Ba enim ek ei piinarik, buł ngok ngok enmin,” pa nim.

12 “Na enim mei ele epi ei, enim kanip ninj; ba ek ei enim pii gii ninanmin mon! Pe na tonu epin epi ei nip enim ngumbii ei, er pii gii ningii mił nenj?”

13 Wumb endi tonu epin pupu kinalim mon! Gos Jiisas (Krais) kindang opu mei wu telip ei, na nam mendpił konu ei kanil. Nimbił erang ei nga nam moł konu.”

14 “Kumb ok Moses eim mei wumb mulenjing konu ele ka wembii endi mił ond endi tonu kindpi pendim; yi mił ku Gos kingam kindang opu mei wu telim wu ei, wumb yi mił ku erik; nga eim ond peri ele tonu kindik tok kundngii.

15 Kundangin, wumb pei na kin pii gii ninjing kin, en enim noman konj sik kunum kunum ka mułngii.

16 Keimi, Gos eim kingam endeim mendpił mołum. Ba Gos eim mei wumb pei noman mendpił ngopu, eim kingam endeim mendpił ei ngum. Gos eim yi mił erang kin, wumb pei eim kin pii gii ningii wumb ei, Gos kin mułngii. Wumb ei noman konj sik, kunum kunum konj mułngii.

17 Gos eim kingam kindang om ei, wumb kos piipi, wumb ek nipi kun erpi yi ermba nge onerim mon. Gos kingam ei kindang om ei, wumb sipi Gos kin orung simba nge kindim.

18 Wumb eim kin pii gii ninenjing kin, Gos kos owundu piimba. Kunum ei en enim Gos kin mulerngii mon, kunum kunum dup nok mułngii. Nimbił erang, Gos kingam endeim ei kin pii gii ninenjing. Nga wumb eim kin pii gii nik mułngii wumb ei, noman konj sik, kunum kunum konj ka mułngii.

19 Gos wumb kos piimba ei, ek pułe yi pałim. Jiisas tilang owundu ei mei wumb noman tuk kin tilang ermba. Ba wumb en enim emii konu noman kulk, tilang ele onenjing mon. Nimbił erang, wumb en enim oł kis er mulnjung.

20 Wumb oł kis elmin wumb ei, en enim tilang ei noman ngunałmin. Nimbił erang, wumb en enim oł kis peni ele omba ni piik

nge onałmin. Onarik, tilang ele oł ka ei kin, opu orung erik buł ngołmun.

21 Ba wu endi eim oł kun elim wu, ei eim tilang ele opu, erang wumb kanilmin. Wu ei eim Gos nge dinga ele enim ni piilmin.”

Jon Eim Jiisas Nge Ek Pułe Ei Ni Tor Kindim

22 Pe epi ei poru neng, Jiisas eim nge ekii silmin wu ombu kin, Jura konu orung ele puk. Konu ele pu molk, eim nge ekii silmin wumb ei wumb noł pendik, elmin.

23 Jon eim yi ku wumb noł pendpi eririm, ei konu Einon ni konu ei, Salim konu mandi sirim. Noł pei pim konu ele wumb ok noł pinjing.

24 Eros Jon sipi kan ngii pindneririm kunum ei erim.

25 Jon nge ekii sik wu ei nge ombu ni Jura wu endi kin, tuk ek orung orung nik, wumb noł pendik elmin oł ei nge nik.

26 Pe Jon nge ekii sik wu ombu ok, eim kanik yi nik, “Ek mon wu, nim wu endi kin ok nim kin Joran konu orung molkuł, wu ei nim ek ni tor kindin. Wu ei eim wumb noł pendnim nik, wumb pei eim kin punmun,” pa ninjing.

27 Pe Jon eim nipi yi nim, “Gos tonu epin mołum ei epi endi wumb ngunermba; nga wumb endi ei eim kapli sinermba mon. Nimbił erang Gos eim Krais kindang ya mani opu, wumb noł pendik elmin oł ei ermba nge om.

28 Enim ok piimin, na ek nip ngunj, ‘Na Krais mon. Ba Gos na eim ekii se omba konu na ok kindang ond,’ pa yi ninj.

29 Pe wu endi eim amb sim kin, wu ei eim amb ei mendpił mułmba. Pe eim nge wu angim ei angpi piim ni, eim angim wu ei amb sipi ek tingang, eim piipi ka piim. Nimbił erang wu ei amb simba wu ei ka piinim. Yi mił ku, na noman ka ka piki top mołum.

30 Eim nge embe ei am owundu ei tonu mendpił pang, na nge embe ei am mani mendpił ba,” nim.

31 “Wu endi tonu mołpu mani om kin, ei owundu mendpił mołum. Wu endi mei konu tonu om kin wu ei mei wu. Mei ele epi ei nip ngonum, ba wu endi tonu epin mani om wu ei, Jiisas epi pei tep er mołpu Owundu mendpił mołum,” pa yi nim.

³² “Wu owundu eim ek niim ei, piipi poru nipi, kanpi poru nipi, ek nipi tor kindim, ba wumb endeim endeim, endi eim nim ek ei piik, sik, ambil gii nik, piik mulamin min?”

³³ Wumb endi eim ek ei ambil gii nik mulngii, wumb ei, ek ei piik ni orung kindngii. Gos ei eim ek keimi mendpiil niim,” pa ningii.

³⁴ Wu ei Jiisas Gos kindang om. Opu, Gos erim ek ei nipi tor kindim. Nimbil erang Gos eim Gui Ka ei, wu ei kin dinga aninga er ngunerim mon; ba eim dinga owundu pei ngolum.

³⁵ Arim Gos eim kingam Jiisas ei noman ngopu, eim epi pei kingam angil ele ngopu, wu ei Jiisas epi pei tep er molum.

³⁶ Wumb endi Gos kingam ei kin pii ninjing kin, eim noman konj kunum kunum sipi mulmba. Wumb endi Gos kingam ek ei pii gii ninenjing kin, noman konj ei, sinermba mon. Gos wumb ei kin kos owundu erpi kindang; nga kumep kis eim kunum kunum simba.”

4

Jiisas Sameriya Amb Endi Kin Ek Tengim

¹ Kunum ele lo ek piilmin wumb ek endi yi mil piinjing, “Jiisas eim kin ekii silmin wu ombu ei wumb nol pendik ngoimun. Nga wumb pei Jiisas kin ekii silmin ninjing. Jon kin wu ombu aninga ekii sek punjung,” pa ninjing.

² Ba Jiisas eim wumb nol pendnerim mon. Eim kin ekii silmin wumb ei wu amb nol pendik ngunjung.

³ Jiisas eim lo ek piilmin wumb ei ek ei piinmin ni piipi, eim Jura konu ei si kindpi, Galilii konu orung pum.

⁴ Pupu andlam endi ele ekii sipi pupu, Sameriya konu ele tuk pup ele orundung tor bii ni pum.

⁵ Pe Jiisas eim pupu, Sameriya wumb konu owundu endi ele tor om. Konu ei embe Saikar nilmin. Konu ele kumb ok Jeikop mei nendii kingam Josep ngurum mei ei, konu ele mandi mil sim.

⁶ Nol tukpu ei kumb ok Jeikop silim nol tukpu, ei konu ele sim. Jiisas eim nol tukpu ele mandi mulum. Jiisas andlam olt

om eim ten erim. Ei konu eni tinga beli sim kunum.

⁷ Sameriya amb endi nol kulmba nge om. Jiisas eim ek nipi amb ei ngum, “Nol na ngan numbii,” a nim.

⁸ Jiisas ei kin ekii sik ok wu ombu konu owundu ele puk, kuni top erngii nge punjung.

⁹ Sameriya amb ni ek nipi orung kindpi yi nim, “Nim Jura wu, na Sameriya amb. Nimbil erang, nim na nol ngamb nin? Jura wumb kin Sameriya wumb kin tep tok ende andnamin mon!” pa nim.

¹⁰ Pe Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Nim Gos eim epi wii wumb ngolum ei nim piin kin, kapli nim na nii ei nim pii nol tokun kin na kii sen kin, nol ei ngamb nim nokun konj kunum kunum mulnjii nol ei na nim ngumbii,” pa nim. Jiisas eim noman konj ngumba ei nge piipi, ek nipi amb ei ngum.

¹¹ Amb ni ek nipi orung kindpi yi nim, “Owundu, nol ming endi sinaim; pe nim nol wumb nok konj kunum kunum mulngii nol ei, er sinjii mil nenj?”

¹² Sinim nge kupenjpin Jeikop, eim nol tukpu ei sin ngum. Ok eim kingam nol ni eim kung kou ni, kung siipsiip ni, ei pei nol ei ngolum. Pe nim, eim to mani kindkin sin nol ka wii ngunjii min?”

¹³ Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Wumb ya nol tukpu ele nonmun wumb ei, nga nol ele kulk nungii.

¹⁴ Nol ei kunum kunum tangpi, tonu opu topu tor wang ei noman konj ngang konj kunum kunum mulmba,” pa yi nim.

¹⁵ Amb ei ek nipi Jiisas ngopu yi nim, “Nim nol ei na ngo! Ngan, na nol nuwa enerang, nga ya nol tukpu ele op kulermbii,” pa nim.

¹⁶ Jiisas eim ek nipi amb ei ngopu yi nim, “Nim pukun, wanim nen. Nga ya wel!” nim.

¹⁷ Amb ni ek yi nim, “Na wu molaim,” pa nim. Pe Jiisas ek yi nim, “Amb, nim na wu mulaim nin ei keimi nin.

¹⁸ Ok, nim wu angil orung pun. Pe nim wu endi nim kin molum ei ninim wu mendpiil mon.”

¹⁹ Amb ni ek nipi orung kindpi yi nim, “Owundu na pe piind nim Gos ol ekii se

ermba oġ ei piikin niġin wu.

²⁰ Sin Sameriya konu eġe wumb ok kupenjpın noġ mulk, ei tonu komung Gerisim eġe kuġou tok Gos kin men tok eġmin. Nga enim Jura wumb ei yi niġmin. Men tok erngii konu ei Jerusalem konu eġe saġim," pa niġmin.

²¹ Jiisas ek nipi amb ei ngopu yi nim, "Nim na ek ei pii gii ninjii. Ekii kunum endi tonu omba kunum ei, mandi wumb tonu komung Gerisim eġe Gos men tok enarik, nga wumb pei Jerusalem konu eġe Gos men tok enerngii ku.

²² Pe enim Sameriya konu eġe wumb en enim Gos pii poġ tunarik, men tok eġmin. Nga sin Jura wumb ei Gos piġmin eim kin men tok eġmin. Ei nimbiġ erang, Gos ei kongun erpi, wumb sipi eim kin orung simba nge wu ei, sin Jura wumb kin om.

²³ Kunum endi tonu omba nik, ei pe tonu om poru ninim. Wumb en enim Gos kin men tok keimi mendpiġ eġmin wumb ei en enim noman tuk eġe Gos kin noman ka ngungii. Nga en enim men tok keimi erik, Gos kin ngungii.

²⁴ Gos wumb miġ mon! Gos eim Gui Ka moġum. Wumb endi Gos kin men tok erngii ei, Gui Ka eġe erik en enim noman ka ngok; ek keimi noman ka ngok ek keimi nik Gos ngungii."

²⁵ Amb ni ek yi nim, "Na piind, wu endi omba, 'Krais' niġmin. Wu ei om kin, sinim kin Gos nipi oġ erim ei nipi ngumba."

²⁶ Jiisas eim ek nipi amb ei ngum, "Ei na; na pe nim kin ek tang moġ," pa nim.

²⁷ Eim ek yi neng kin eim nge ekii sik wu ombu orung onjung. Wu ombu en enim yi piinjing, "Eim amb ei kin nimbiġ erang, ek tangnim?" ni piinjing. Ba wu endi opu, "Nim amb ei kin nimbiġ erang ek tangkin moġun? Nim nimbiġ oġ en?" Jura wumb oġ yi miġ enaġmin; yi ningii wu endi onenjing nik, en enim yi piinjing.

²⁸ Pe amb ei eim noġ ming ei mani kind sepi, konu owundu eġe orung pum. Pupu, wumb kanpi yi nim.

²⁹ "Enim wu endi moġum ei, keningii wei!" pa nim. "Wu eim na ok eġe miġ pei ei nipi ngum. Ei Krais min mon?"

³⁰ Pe wumb konu owundu eġe si kindik, Jiisas muġum konu eġe bin ni punjung.

³¹ Kunum eġe, eim ekii sinjing wu ombu ek dinga yi ninjing, "Ek emb toġum wu, nim kuni nui!" a ninjing.

³² Ba Jiisas eim ek nipi ngopu yi nim, "Na kuni kombur saġim ei enim piinanmin," pa nim.

³³ Yi miġ neng kin, Jiisas kin ekii siġmin wu ombu, ek en enim yi ninjing, "Wumb endi eim kuni endi tu wuk ngunjung min?"

³⁴ Jiisas ek nipi ngopu yi nim, "Na kuni ei ya mani mei eġe kuni mon; ba yi miġ. Na Gos kindang onj; ei eim noman eġe na ekii sind. Eim nge kongun ei na er poru nimbii," pa nim.

³⁵ "Enim ek yi niġmin, 'Oi kapġ kapġ paġim ei poru neng, sinim kuni kuġou simin kunum,' pa niġmin. Na enim kanip nind, enim kan orung kind kinei! Kuni pei pol top moġum. Ei pe kunum eġe kuni singii. (Ei Jiisas eim ek ekin miġ end nim.) Wumb ok wumb ei pe na kin pii gii nik erngii," pa nim.

³⁶ "Wu nii endi eim kuni wiis kilip topu kuġou tum kin, ei eim kumep ka simba. Nga eim wu endi kuni wiis emb telim wu ei kin, eġe eġip ouni noman ka piingġ. Nga yi miġ ku, wumb nii endi eim yi erang kin wumb na kui erik pii gii ninjing kin, eim kumep ka simba. Nga nim wu endi kin Gos eġe ka ei wumb kin ek emb topu ngum, eġe eġip ouni noman ka piingġ.

³⁷ Pe ek yi miġ ei keimi, "Wu endi kuni emb taġpi pendġim kin, wu endi opu kuni kuġou topu siġim."

³⁸ Na enim kuni se nip kindamb punjung, ei enim kongun er tilenjing; wumb epi kongun dinga er taġ pendnjing konu, enim puk kuni singii nge punjung."

³⁹ Pe Sameriya wumb pei Jiisas kin pii gii ninjing. Nimbiġ erang, amb ei eim ok erim oġ ei, Jiisas eim piipi nipi tor kindim. Amb ek yi neng kin, wumb Jiisas eim kin pii gii ninjing.

⁴⁰ Pe Sameriya wumb ok Jiisas eim kanik, kii sik yi ninjing, "Nim sin kin muġmun min?" pa nengin kin, Jiisas eim konu eġe kunum taġ mendpiġ muġum.

⁴¹ Pe kunum ei wumb pei nga Jiisas nge ek piik eim kin pii gii ninjing.

⁴² Pe wumb ei ek yi ninjing, “Amb, nim ek ei sin pii gii mendpił ninenjpin mon. Sin sinim eim ek ei piipin, nga eim kanpin enmin. Sin piipin eim wu ei mendpił mei wumb pei Gos kin sipi orung simba nge onum, pa ninjing.

Jiisas Wu Owundu Endi Eim Kingam Er Ka Erim

⁴³⁻⁴⁴ Jiisas eim ek nipi tor kindpi yi nim, “Gos oł ekii se ermbe ei piipi nipi tor kindpi elim wu, ei eim konu ele eim embe tonu punanim,” nim. Pe wumb Jiisas eim ek ei piinerangin kin konu ele kunum tał moł pu poru nipi pendpi, eim konu ele si kindpi, Galilii konu ele pum.

⁴⁵ Pe Jiisas eim pupu Galilii konu ele tor pang, wumb eim onum nik ka pi-injing. Nimbil erang, ok en enim kor owundu kuni owii, ‘Pasopa’ nilmin kunum ei Jerusalem konu ele puk Jiisas nge epi kanim kanim erim ei kenjing.

⁴⁶ Nga Jiisas eim opu, Galilii konu ele orung konu endi Keina nilmin ele tor om. Konu ele ok eim noł mendpił ei erang opu noł wain mendpił pim konu ele. Pe Kapaniyam konu ele gapman nge epi tep elim wu endi mułum. Wu ei eim kingam ening tum.

⁴⁷ Wu ei eim mołpu piim ni, Jiisas Jura konu si kindpi, Galilii konu ele onum ninjing. Wu ei yi piipi eim pupu, Jiisas kin dinga kii sipi yi nim, “Nim kapli mani na ngii pukun, na kangi kułmba mandi enim. Ei er ka erkin se konj sinjii,” nim.

⁴⁸ Jiisas eim ek nipi eim ngum, “Pe enim jep oł kanim ei kinenjing kin, enim pii gii ninerngii,” pa nim.

⁴⁹ Pe gapman nge epi tep er mołum wu ni yi nim. “Owundu, nim sikir mani oi! Mon peng kin, na kangi ei kołpu ermbe,” pa nim.

⁵⁰ Jiisas ek nipi wu ei ngopu yi nim, “Nim po! Nim kinganim ei konj kindpi mułmba,” nim. Wu ni Jiisas nim ek ei pii gii nipi pum.

⁵¹ Wu ni eim andlam ele pupu peng, eim nge kongun wumb tor ok, eim kanik yi ninjing, “Nim kinganim ni ka wii mułum,” pa ninjing.

⁵² Pe wu ni eim kongun wu ombu kii sim, “Konu eni kunum nenj eim ka wii mił mułum?” “Oltin konu eni beli orung kunum ei, eim ening ei poru neng, ka wii mułum,” pa yi ninjing.

⁵³ Yi nengin kin, arim eim piim oltin kunum ele Jiisas ek yi nim, “Nim kinganim konj mułmba,” pa yi nim, ei piim. Pe eim pii gii neng, eim nge wumb tilap ei kin ouni Jiisas kin pii gii ninjing.

⁵⁴ Jiisas eim Juriya konu ele si kindpi pupu, Galilii konu om. Opu kin, Galilii konu ele, eim jep oł nga ei eririm. Jiisas eim ok noł wain eririm. Nga wu ei kingam er ka erim, jep oł tał mił erim.

5

Besera Konu Ele Noł Gop Kembis Ele Jiisas Wu Endi Er Ka Erim

¹ Pe ei poru neng kin, Jura wumb kor owundu nge kuni owundu endi tonu onum nengin kin, Jiisas eim Jerusalem konu ele tonu pum.

² Jerusalem konu ele mandi kung siip-siip ngii ondu konu ele endi sim konu ele, noł gopu kembis endi mułum. Noł ei Eipru wumb ek embe ele embe yi silmin, ‘Besera’ nilmin. Konu ele ngii tika angil orung engim.

³ Ngii tika ele, wumb pei ening pim wumb ni, ningil kis mułum wumb ni, simb kis mułum wumb ni, wumb ngenj embil pei kułum wumb, pei konu ele muljung. Noł ei ołup tumba ni kui er mułumun.

⁴ Kunum endi, Gos Owundu nge enjel endi kindang opu, noł ele mandring pupu, noł ei ołup tang kin, wumb endi ok opu mani noł ele pułum ei, eim ening ei poru nipi, ka salilim.

⁵ Wu endi ngii tika ele mułum wu ei, eim ening kunum kinan tang palilim. Wu ei kung ngii 38 pei mułum.

⁶ Jiisas opu kenim ni, wu ei or pepi mułum. Jiisas piinim ni wu ei ening kunum kinan tum pim. Pe Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Nim ngenj ei opu, ka ba ni piin min?”

⁷ Ening pim wu ei ek nipi orung kindim, “Wu Owundu, noł ei ołup elim kunum ei, wu endi na paki tangin bii ei, wu endi

mon. Nam bii ni ele ei, kapli enerang, wumb na to mani kindik, ok ku no! ele puk pulmun,” pa nim.

⁸ Jiisas ek nipi eim ngopu yi nim, “Nim tonu angkin ninim pe! ei sikin pui!” nim.

⁹ Pe sikir wu ni angpi, eim pe! ei sipi pum.

Pe kunum ele, kor kunum.

¹⁰ Jura wumb wu ei kanik yi ninjing, “Pe kor kunum ei, nim nimbi! erang pe! ei ko wukun tu wun? Ninim nge pe! tu wun ei, sin nge men to!mun lo ele mon ninim,” pa ninjing.

¹¹ Ba wu ening peng opu ka pum wu, ni ek yi nim, “Wu ei ka er ka erim wu ei eim yi nim, ‘Nim pe! ei sikin pui!’ nim,” pa nim.

¹² Pe wumb eim kii sinjing, “Wu nii nim pe! ele sikin pui nim?”

¹³ Ba wu ening pim wu opu ka pum wu ei, Jiisas pii kun enerim mon. Nimbi! erang, wumb pe! tuk ele muljung. Jiisas eim konu eipi pum.

¹⁴ Ekii se Jiisas wu ei, men to!mun ngii owundu ele kanpi wu ei nim, “Piini! Nim pe ka mo!un; nga o! kis endi enenjii. Nim nga en kin o! embin tui owundu endi nim tonu omba,” pa nim.

¹⁵ Pe wu ni pupu, Jura wumb kanpi yi nim, “Wu endi na er ka erim, ei Jiisas.”

¹⁶ Yi neng kin, Jura wumb Jiisas tumun ni piik enjing. Nimbi! erang, eim o! ei kor kunum men to!mun lo ele mon nilim kunum ei, Jiisas eim jep o! ei enim.

¹⁷ Ba Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Na Arnan ei kunum kunum kongun er mo!um. Pe na yi ku kongun ei end,” pa nim.

¹⁸ Yi neng kin, Jura wumb, “Jiisas to kundmun mendpi!,” ninjing. Nimbi! erang, eim lo ek kor kunum palim ek ei, ekii sipi ena!im. Ei ek yi ninim, “Gos ei na Arnan mendpi!,” ninim ek ei yi mi!, “Eim Gos mi! mo!pu ninim min?” a yi ninjing.

Gos Kingam Eim Dinga Peng Kongun Enim

¹⁹ Pe Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Na ek keimi mendpi! nip enim ngond. Na Gos kingam nam noman ele o! endi enand, mon. Nam Arnan elim kanil epi ei minj

end. Arnan eim elim epi pei ei, na eim kingam yi ku ermbii.

²⁰ Na Arnan eim noman ka na ngopu, eim epi pei enim mi! na andan to!um. Nga Arnan eim kin kongun owundu kombur nga na andan tumba ku. Yi mi! erang kin, enim puku sik erngii.

²¹ Arnan eim wumb kulii eim nga noman konj ngo!um. Yi mi! ku, nam noman ele wumb ombu noman konj ngamb konj mu!ngii ni piil ei, na yi mi! ku e!.

²² Arim, wumb o! kis enjing kin kos piinermba. Eim kongun ei mok topu, na eim kingam kos ei piip ermbii nip, eim kingam ngum poru nim.

²³ Yi mi! palim, wumb pei Arim embe ambil tonu kindilmin. Yi mi! ku, kingam anm embe ambil tonu kindngii. Wumb endi kingam nam embe ambil tonu kindnenjing kin, Arim eim kindang eim embe ambil tonu kindnerngii,” pa yi nim. (Jiisas eim kin Gos eim kindang om ei, ek ekin mi! nim.)

²⁴ “Na ek keimi mendpi! nip enim ngond. Wumb endi na ek ni piipi na kindang onj ei, Gos kin pii gii nim kin, eim noman konj sipi kunum kunum ka mulmba. Wumb ei o! kis enjing, eim kos ei tonu onermba mon! Eim wumb koltmun ngenj ei si kindpi, pe eim noman konj nga sipi kunum kunum mulmba.”

²⁵ Jiisas ek nga nipi yi nim, “Keimi mendpi! na enim kanip nind. Kunum endi tonu omba min, ei pe tonu onum ei, wumb kulii wumb ei Gos nge kingam na ek ei piingii. Wumb na ek ei piingii wumb ei, noman konj sik kunum kunum ka mu!ngii.

²⁶ Na Arnan, eim noman konj nge pul wu, eim noman dinga ei na eim kingam ngum. Pe kingam na yi ku, nam noman konj ka nam kin palim. Wumb Gos ek pii gii ninjing kin, kingam na wumb ei noman konj ei ngumbii.

²⁷ Gos kindang opu mei wu telim ei, na eim arim eim kingam wumb o! kis enjing kos piipi, ‘Erangli!’ ni piipi ngum.

²⁸ Enim ek ei kin puku sinerngii mon. Kunum endi tonu omba wumb kulii mer tukpu ele wumb ei, na ek ei nimbii piingii.

²⁹ Piik, tukpu konu ele si kindik tor ongi. Wumb o! kun elmin wumb ei angk, noman

konj sik kunum kunum muŋgii. Wumb oł kis kanim kanim erik kulk wumb ei, angk tonu ok, nga oł kis enjing kos ełe piik kin konu kis pungii.”

Wumb Kombur Jiisas Nge Ek Puł Ei Ni Tor Kindilmin

³⁰ “Na nam noman ełe epi endi en-ermbii. Na Arnan eim ek nim mił piinj ek ei nip, wumb oł kis enjing kos ermbii. Nimbił erang, wumb kos piimbii ei kun ka salim mił piimbii. Na kindang onj ei, eim noman ełe na ekii sip ermbii end.

³¹ “Pe na nam mendpił ek endi ni tor kindmbii ek ei, ek keimi min mon? Nii piimba?

³² Ba Arnan mołpu na ek ek ei nipi tor kindim. Pe na piind, na ek ei nip keimi mendpił palim.

³³ Ok enim Jon multum konu, ek nik, kii sik kindik ei, Jon ek keimi na kin nipi tor kindrim.

³⁴ Wumb na ek ni tor kindik, na enj oł pułe nik enmin ei, piinand mon. Ba na noman ełe on ek ninim ek ei, Gos enim sipi orung simba ni piip ek ei nind.

³⁵ Jon eim dup alam mił tilang erpi wumb ngum. Enim noman ełe, dup alam ei kin kunum aninga er ka piinjing,” Jiisas yi ninim.

³⁶ “Ba epi endi ei, Jon na kin ek nirim ei to mani kindim ei, na nge pułe ni tor kindnim. Kongun pei na Arnan ngum kongun ei, er poru nimbii. Kongun ombu na end, na kongun ei erip, wumb andan tamb, wumb piingii nip end. Na Arnan kindang onj ni piingii.

³⁷ Na Arnan ei, na kindang onj. Na Arnan, eim na nge pułe nipi tor kindim. Enim eim ek endi piinalmin. Nga eim kinalmin ku.

³⁸ Eim nge ek ei, enim kin pinalim ku. Nimbił erang Arnan wu endi kindang opu, eim kin enim pii gii ninenjing.

³⁹ Gos nge ek ka mon ełe gerngii ei, enim noman konj sik, kunum kunum muŋgii ni piilmin. Ek ei, na nge ek pułe ei, ni tor kindilim,” pa nim.

⁴⁰ “Ba enim na kin ok, noman konj ei simin ni piinanmin. Enim noman yi pinalim,” pa nim.

⁴¹ “Wumb na embe ambil tonu kindngii ni piinand.

⁴² Ba na enim noman ełe piind. Enim Gos kin noman ka ngok ngok enmin oł ei, enim noman ełe pinalim.

⁴³ Na Arnan nge noman dinga ełe na onj; ba ei na nind ek ei, enim piinanmin. Ba wu endi eim nge noman dinga ełe nipi omba wu ei, eim nimba ek ei, piingii.

⁴⁴ Enim wumb eipi, sin embe ambil tonu kindngii ni piinmin. Ba enim Gos mendpił tonu mołum ei, sinim embe, ei ambil tonu kindmba ni piinanmin. Pe Gos Owundu tonu mołum ei, enim eim embe ełe, pii gii ningii ei kapli enanim mon.

⁴⁵ Enim piinmin mił, na Gos kin ek nip enim oł kis kos er ngumbii ni, noman to piinerngii mon! Wu endi enim kin kos er ngumba wu ei, Moses. Wu ei enim piik kin, ‘Sin paki tumba,’ ni piinmin, ba ei enim kos erpi ngumba wu,” pa nim.

⁴⁶ Pe enim Moses nge lo ek ei pii gii nik pim kin, na ek ei pii gii ningii ku. Nimbił erang, Moses eim na nge ek ei pultum.

⁴⁷ Ba Moses eim pultum lo ek ei pii gii ninenjing kin, kapli na nge ek ei enim pii gii ningii mił nenj?”

6

Jiisas Eim Wumb 5,000 Pei Kuni Ngum (Masyu 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17)

¹ Jiisas eim ek ei nipi poru ni pendpi, eim Galilii noł gopu ełe orundung orung pum. Pum konu ei, nga embe, ‘Taiperiyas noł gop’ nilmin.

² Pe wumb tilap owundu ei eim wumb ening pim wumb ni, eim jep oł pei erim ei, kanik kin, eim pum konu ełe ekii sik punjung.

³ Jiisas eim nge ekii silmin wu ombu eim sipi kin, tonu komung ełe tonu puk muljung.

⁴ Jura wumb kor kunum ka nilmin ei, ‘Pasopa’ kuni owundu nilmin kunum ei mandi omba enim.

⁵ Jiisas eim mołpu kin, kan orung orung kind kenim ni, wumb tilap owundu endi eim kin ongii nge onjung. Pe eim ek nipi, wu Pilip ngopu yi nim, “Sinim kuni

min bres konu jili sipin wumb ei kuni ngumun?"

⁶ Pilip ek nimba ek ei piimbii nipi kin, Jiisas eim Pilip kii sim. Jiisas eim ermba mił oł ei pii poru nipi nim.

⁷ Pilip ek nipi, orung kindpi yi nim, "Sinim bres top ermin, ei ku 200 mił ba pałim, ei ya mołmun wumb ei, nungii ei kapli enermba," pa nim.

⁸ Jiisas kin ekii silmin wumb ei, wu endi embe Endru ei, Saimon Piisa angim, eim ek yi nim.

⁹ "Kangi endi eim kuni bres embe 'barlii' angil orung kin, omu tał eim se mołum. Ei ya wumb tilap owundu mołmun ei, kapli ermba pinałim," pa nim.

¹⁰ Jiisas eim ek yi nim, "Wumb nengin kin, mani mułngii," pa nim. Wumb konu ełe kui engimb pei pim konu ełe mulnjung. Pe wu konu ełe mulnjung wu ei, 5000 pei yi mił, wu am pei mulnjung.

¹¹ Wumb pei mani mułangin kin, Jiisas eim bres angil orung ni sipi kin, Gos kin prei erpi, mok topu, eim ekii silmin wumb ngum. Nga eim omu tał yi ku erpi ngum. Eim ekii silmin wumb kuni ei, wumb pei ngok, wumb ei en enim kuni numun ni piinjing mił, nunjung.

¹² Wumb tilap owundu ei kuni nangen kapli erang kin, kuni mend orung pei mułum. Pe Jiisas eim ekii silmin, wu ombu kanpi yi nim, "Enim kuni orung mołum ei, sik kułou tungii. Mon peng kin, kuni ei wii mił ba, ei mon!" pa yi nim.

¹³ Pe wu ombu, bres barlii nunjung orung mułum ei sik girenj kon engki nga tał tu wunjung ei, wumb pei kuni nunjung, orung mułum ei, sik girenj kon tunjung.

¹⁴ Pe wumb pei Jiisas eim jep oł erim ei kanik yi ninjing, "Keimi mendpił, wu ni tor kindiim wu ei Gos kindang mei konu ełe om ei, sin paki tumba nge om," pa yi ninjing.

¹⁵ Pe Jiisas eim piim ni, wumb ei ok eim ambilk, eim en enim king mundngii enjing ei piipi kin, wumb pei si kindpi kin, eim endeim mendpił tonu komung ełe orung pum.

*Jiisas Eim Tonu Noł Peł Ełe Andpi Pum
(Masyu 14:22-23, Mak 6:45-52)*

¹⁶ Konu pou neng, Jiisas eim nge ekii silmin wu ombu noł gopu ełe mani punjung.

¹⁷ Puk noł kanu ełe tonu puk kin, Kapaniyam konu ełe orung bin ni piik punjung. Pe konu emii ermba erim kunum ei, Jiisas eim wu ombu kin tor onerim.

¹⁸ Pe wu ombu noł kanu ełe pangin kin, konu pop owundu topu, noł tuk ełe topu, pinin nipi yi erim.

¹⁹ Pe wu ombu noł kanu ełe eim dolu sik pu, konu turii mił ełe puk kenjing kin, ni Jiisas noł peł ełe opu, mani noł kanu ełe mandi om. Wang kin, wu ombu en enim mund mong enjing.

²⁰ Ba, Jiisas eim opu yi nim, "Enim mund mong enerei! Na mendpił ond," pa yi nim.

²¹ Wu ombu, eim noł kanu ełe tuk simin nik enjing ni, noł kanu ei pe mendpił, en enim pungii ni piik onjung konu ełe, kun tor om.

Wumb Pei Jiisas Kur Andik Punjung

²² Nga kupiiring, wumb tilap owundu pei en enim yi piinjing. Jiisas eim nge ekii silmin wu ombu mendpił noł kanu ełe punjung. Jiisas eim noł kanu ełe, tonu pupu, punerim. Noł kanu endi konu ełe, sinałim mon. Jiisas konu ełe tor omba nik, noł gop ełe orungdung wumb ei kupiiring ok, ok konu ełe mulnjung. Ba Jiisas eim noł peł ełe andpi pum ei, wumb en enim piinenjing.

²³ Taiperiyas konu ełe nge noł kanu kombur ok Owundu Jiisas bres sipi, Gos kin prei erpi, wumb kuni ngang nok enjing konu ełe mandi onjung.

²⁴ Pe wumb tilap owundu ei molk kenjing ni Jiisas kin eim ekii silmin wu ombu kin, konu ełe mulenjing. Pe noł kanu kombur ełe tonu puk, Kapaniyam konu ełe pupun, Jiisas kurmun nik, Kapaniyam konu ełe punjung.

Jiisas Eim Epin Konu Ełe Bres Mił Mołum

²⁵ Wumb tilap ni konu ełe tor puk, Jiisas eim kenjing. Kanik kin, yi ninjing, "Ek emb to wumb ngołun wu, nim kunum nenj ya on?"

²⁶ Jiisas eim ek nipi, wumb tilap ei ngopu yi nim, "Na ek keimi mendpił enim kin nip

ngond. Enim jep ol pei enj kanik kin, nga na kuruk onanmin mon. Ba enim kuni bres ei nanging, pinang punum ei piik kin, na kuruk onmun?" pa nim.

²⁷ Nga Jiisas eim yi pim, "Enim ya mei ele kuni minj numun kuni ei namin ni piik, ele nge kongun enerngii mon. Ba enim kongun erngii ei, noman konj kunum kunum mułngii ei nge kongun erngii. Noman ei kunum kunum konj salim kuni ei singii. Singii kuni ei nge, wu kingam Gos kindang mei konu ele mani opu wu telim ei, enim ngumba. Arnan Gos eim noman dinga wii ei, na kin ngum poru nim."

²⁸ Pe wumb ei ek yi mił ninjing, "Sin nimbił ol erpin, Gos nge kongun ei erpin bin?"

²⁹ Jiisas ei nipi orung kindpi yi nim, "Gos nge kongun ei yi palim. Enim Gos na kindang ya mei ele op kin, na kin pii gii ningii."

³⁰ Wumb ei en enim yi ninjing, "Nim jep ol nipe jep ol eran, sin nim kin pii gii nimin? Pe nim kongun nipe kongun enjii?"

³¹ Kumb ok sin nge kupenjpin noł ei, wumb mulenjing konu ele kuni mana ei, sik nunjung. Gos nirim ek yi mił ninim, 'Gos tonu epin konu ele kuni ei, ngang kin nunjung.' Pe nim kuni yi ku, sin nga numun ni piik enjing."

³² Wumb ek yi mił nengin kin, Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, "Na ek keimi nip enim ngond. Moses eim tonu epin konu ele kuni keimi ei sipi kin enim kupenjing noł ei ngunerim mon. Na nge Arnan eim tonu epin konu ele kuni keimi ei, noman konj kunum kunum enim ngonum.

³³ Gos eim bres ei ngum bres ei, tonu epin konu ele si kindpi, mani om bres ei, mei wumb noman konj ka ngomun," pa nim.

³⁴ Pe wumb ei enim yi ninjing, "Owundu, nim bres ei, sin kunum kunum ngunjii!" pa yi ninjing.

³⁵ Jiisas ek yi nim, "Na nam kuni ei nge, noman konj wumb singii salim ei nam. Wumb endi na kin omba wumb ei, nga epi endi simbii ni piinermba mon. Ei yi mił, wumb ei, nga kuni tang piinermba. Nga

wumb endi na kin pii gii nim kin, eim noł nga nuwa erang kin, piinermba mon.

³⁶ Na enim kanip ninj, enim na kan poru ninmin. Ba enim na kin pii gii ninenjing mon!" pa nim.

³⁷ "Pe wumb pei na Arnan ngumba wumb ei, na kin ekii sik ongii. Wumb endi na kin omba ei, na eim to tor kindnermbii; keimi mendpił mon!"

³⁸ Na tonu epin konu ele si kindip, mani mei konu ele onj ei, nam noman ele ekii sip, endmbii nip onenj, mon! Na Arnan eim kindang onj ei, eim nge noman piimba mił ei, na ekii simbii.

³⁹ Eim noman ele yi piipi kin, na kindang onj ei, yi mił; wumb pei eim na ngopu poru nim ei, na wumb endi si kindnermbii mon. Ekii se muł mei poru nimba kunum ei, nam wumb pei Gos kin, nga konj sip orung simbii.

⁴⁰ Na nge Arnan ei eim noman yi palim. Wumb pei na kangi ei kanik pii gii ninjing kin, noman konj ka sik kunum kunum mułngii. Mułngii wumb ei, na kunum poru nimba kunum ele, wumb ombu na konj sip orung simbii."

⁴¹ Jiisas eim yi nim, "Na nam kuni bres ei tonu epin konu ele, si kindip mani onj." Yi neng kin, Jura wumb ek ei piik, popuł sik, eim ek ngok, ek pei nik eim ngunjung.

⁴² Pe wumb en enim yi ninjing, "Wu ei Jiisas, Josep nge kingam. Sinim eim arim mam ei kaninmin. Nimbił erang eim yi ninim? Na tonu epin konu ele si kindip mani mei konu ele onj, 'ninim?"

⁴³ Pe Jiisas eim ek dinga nipi, orung kindpi yi nim, "En enim mołmun tuk ele, ek eipi eipi ninerngii mon!"

⁴⁴ Wumb endi na kin wii onermba, mon! Na nge Arnan ei na kindang kin, na onj. Eim wu endi tu wupu, na ngum kin wumb ei, eim kunum poru nimba kunum ele, na wumb ei, nga konj sip orung simbii.

⁴⁵ Ek ni tor kindi kindiłmin wumb mon ele ek ka palim ei,

'Gos wumb pei, ek ei emb topu wumb ngołum. Pe wumb ei, na nge Arnan ek ei piik, ekii sik poru nik wumb ei, na kin ołmun," pa nim.

⁴⁶ Wumb endi Gos endeim kinałmin mon. Na Gos kin ouni mołup kin, na kindang

mei e le onj. Na endeim mendpil, na Arnan Gos kani.

⁴⁷ Na ek keimi mendpil nip enim ngond, wumb endi na kin pii gii nimba wumb ei eim noman konj sipi kin, kunum kunum muamba.

⁴⁸ Na nam kuni ei nge, noman konj wumb singii salim ei, nanim ngo.

⁴⁹ Kumb ok, enim nge kupenjing no, wumb mulenjing konu e le kuni mana nilmin kuni ei nok, kolk mon erik, poru nik.

⁵⁰ Ba pe kuni ei eim tonu epin konu e le si kindpi mani om kuni ei, na nam mo kuni ei, wumb endi sik nungii ei, na kin pii gii ningii wumb ei, kunum kunum konj mulngii.

⁵¹ Na kuni ei, noman konj peng kin, tonu epin konu e le si kindip, mani onj. Pe wumb endi, kuni ei sipi nim kin, eim noman konj sipi, kunum kunum muamba nge, ei simba. Pe na kuni ei, eim ngumbii ei, nam ngamb to kundangin kin, mani mei e le wumb ei noman konj singii.”

⁵² Pe Jura wumb en enim mo mun tuk e le ek eipi nik yi mi ninjing, “Nimbi erang eim ngenj ngopu kin, sinim ei ngenj kuni mi ei ngumba?”

⁵³ Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond ei, Gos kindang mani opu mei wu telim ei, na ko lup miyem bein tamb kin, wumb na kin pii gii ningii wumb ei, noman konj kunum kunum mulngii ei, singii. Ei yi mi, wumb endi kuni ni, no nunjung kin kunum kunum konj mulngii.

⁵⁴ Wumb endi na nge miyem ngenj mi epi no mun wumb ei eim noman konj sipi kin, kunum kunum muamba. Gos Owundu kunum poru nimba kunum ei, na wumb ei nga konj sip orung simbii.

⁵⁵ Nimbi erang, na nge ngenj kin miyem ei, noman tuk nge kuni mendpil mo.

⁵⁶ Wumb endi na ngenj, miyem mi epi ei nupu, na kin piipi, muamba wumb ei, na nam wumb ei kin muambii ku.

⁵⁷ Arnan eim konj kunum kunum mo pu kin, na kindang op, Arnan nge noman dinga e le nge, nam noman konj mo. Pe yi mi ku, wumb endi na ngenj mi epi ei num kin, nam nge noman dinga e le, eim

noman konj kunum kunum sipi, muamba ei, eim ngumbii.

⁵⁸ Pe kuni ei tonu epin konu e le si kindpi mani om kuni ei, ok enim kupenjing no wumb mulenjing konu e le, kuni nok, kolk poru ninjing, ei kin ende mon. Wumb endi, kuni ei num kin, eim noman konj sipi, kunum kunum muamba,” Jiisas yi nim.

⁵⁹ Kapaniyam konu e le men to mun ngii e le, Jiisas eim ek emb topu, wumb ngopu, eim ek yi nim.

Ek Noman Konj Pimba Ek Ei Jiisas Nge Mendpil

⁶⁰ Pe Jiisas eim kin ekii silmin wu pei ek ei piik, noman embin to piinjing. Piik yi ninjing, “Wumb nii endi ek ei piimba?”

⁶¹ Ba eim ekii silmin wu ombu, ek ei piik kin, ek orung orung ninjing ei, Jiisas ei eim noman e le, ek ei piim. Jiisas eim nge ekii silmin wu ombu ngopu yi nim, “Enim ek ei enim noman e le to kis enmin?” pa nim.

⁶² “Pe Gos kindang mani mei wu telim ei, na mani onj, konu e le nga orung epin konu e le tonu pup kin, nimbi o mi piingii ei, enim kis piingii?”

⁶³ Noman konj ei, Gos Gui Ka wumb ngo lum; ba sinim wumb noman konj sina lim. Pe sinim ngenj ei, wumb kuhii mi mo lum. Na ek ei nip enim ngond ek ei, enim noman e le kuni mi mo lum ek ei, enim noman konj ngo lum.

⁶⁴ Ba enim mo mun konu tuk e le mo mun wumb ei, kombur pii gii ninanmin.” Kumb ok pii gii ninarik mulnjung wumb ombu ei Jiisas piim. Wumb ei, na nge opu orung wumb konu e le, ni tor kindmba ni yi piirim.

⁶⁵ Pe Jiisas ek yi nim, “Wu endi na nge opu orung wumb kin na ni tor kindmba ei nge na piip kin, ok ek ei, nip enim ngunj,” pa nim. “Pe na nge Arnan ei, eim dinga wu ei ngunelang kin, wu ei na kin onelang mon.”

⁶⁶ Jiisas ek ei nipi, poru neng kin, wu ombu Jiisas kin ekii sik erik, wu ombu Jiisas si kindik, en enim orung punjung. Puk kin, nga Jiisas kin tep to endnenjing mon.

⁶⁷ Pe Jiisas eim ek nipi, eim kin ekii silmin wu engki nga ta ei, kanpi yi nirim,

“Enim yi ku, na si kindik, pungii enmin min?”

⁶⁸ Saimon Piisa eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Owundu, pe sin konu jiji orung bin? Nim nge ek ei mendpił, noman konj kunum kunum sin kin noman konj ngumba.

⁶⁹ Sin nim kin pii gii nipin poru ninmin. Nim Gos nge oł kun ka nge puł wu ei, sin piinmin,” pa nim.

⁷⁰ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Nimbił erang na enim wu engki nga tał wii top sinj; ba enim mołmun konu tuk ełe wu endi mołum ei, Seisen gui kis eim kin mołum,” pa nim.

⁷¹ Jiisas ek nim ei, Juras Saimon Eskeriyas nge kingam ei kin piipi nim. Jiisas kin ekii sinjing konu ełe tuk mołmun, wu engki nga endeim mulnjung konu ełe tuk, eim mułum. Ba ekii se, wu ei eim Jiisas sipipi, opu orung wumb angil ełe ngopu kin, ku sim.

7

Jiisas Nge Angim Noł, Eim Kin Pii Gii Ninenjing

¹ Pe ei poru neng kin, Jiisas eim Galilii konu ełe endim. Ba Jura wumb eim tumun ni erangin kin, eim Juriya konu ełe nga endnerim mon.

² Jura wumb en enim kor owundu kunum endi alap ngii ełe kuni owundu nołmun oł ei nge, kunum ei tonu omba ei, mandi enim nik enjing.

³ Pe Jiisas eim angim noł yi ninjing, “Nim ya konu ełe si kindkin Jura konu ełe pan, nim kin ekii sik ok wu ombu, nim enjii kongun ei keningii,” pa ninjing.

⁴ Wumb ombu Jiisas kin ek yi ninjing, “Pe wu endi eim peni ełe mułmbii ni piip, yi ełim ei, eim epi koi er enalim mon. Nim epi yi ermbii ni piikin kin, pukun wumb ningil ełe pei enjii,” pa ninjing.

⁵ Jiisas eim nge angim noł ei, eim kin pii gii ninarik kin, ek yi mił ninjing.

⁶ Yi nengin kin, Jiisas ek nipi yi nim, “Kunum ei wumb pei na piik kanik erngii ei, tonu onanim; ba enim kuni owundu pungii kunum ei, noman ełe pei sałim,” pa nim.

⁷ “Ya mei wumb ei, en kin opu orung er ngunerngii mon; ba na kin opu orung enmin. Ei nimbił erang, na ek nip tor kindil ei, ‘En enim oł kis enmin ei,’ na ni tor kindip kin, ek yi mił ei na kin opu orung enmin,” pa nim.

⁸ “Pe en enim kuni owundu ei puk, Jura wumb kor kunum ka niłmin kunum ei, puk keningii. Ba pe nga, na kor kunum ka ei pup kinermbii. Na bii kunum ei tonu onanim.

⁹ Jiisas eim ek yi nipi kin, eim Galilii konu ełe kunum kombur nga enj mułum.

Jura Wumb Kuni Owundu Nik Ełmin Alap Ngii Ełe Jiisas Pupu Kenim.

¹⁰ Jiisas nge angim noł ei Jura wumb kułou tok ełmin konu ełe keningii nge ok punjung. Pe eim yi ku ekii se pum. Jiisas eim pum ei, peni ełe punarpi kin, koi mił erpi pum.

¹¹ Jura wumb kułou tok mulnjung kor kunum ka ełe molk. “Wu ni jiji punum?” pa nik, kuruk mulnjung.

¹² Pe Jura wumb eim kin ek kanim kanim ninjing. Wumb kombur molk, “Mon wu ei, wu ka,” pa ninjing. Ba wumb kombur molk yi ninjing, “Mon wu ei, eim wumb kanpi kin, ek kend topu niłim,” pa ninjing.

¹³ Jura wumb kombur Jiisas kin pii gii nik, wumb pei konu ełe tuk mulnjung; ba lo ek piłmin wumb kin mund mong enjing. Erik kin, wumb endi tonu angk, Jiisas nge ek endi ninenjing. Nimbił erang, wumb endi ek nipi, “Jiisas ei Mesiya” nimba wu ei, men tołmun ngii ełe, to anda kindngii niłmin, pim.

¹⁴ Pe Jura wumb kuni owundu kunum ka nik ełmin kunum ei, aninga mandi no poru ningii, er mułangin kin, Jiisas Gos ngii owundu tuk ełe angpi, ek nipi wumb ngum.

¹⁵ Pe Jura wumb kenjing ni mon gerpi nim. Neng kin, wumb puku sinjing. “Eim mon konu endi pupu neng kin, kinenjpin mon? Nga eim mon ei gernim mił nenj?”

¹⁶ Pe Jiisas wumb ei ek nipi ngopu yi nim, “Na pe nip, enim ngond ek ei, na nge mon. Ei Gos nge ek, eim na ‘Pui’ nipi, kindang kin, na onj.

17 Pe wumb endi, Gos ek ei piipi nipi, ermba wumb ei, eim na nind ek ei piipi om kin, eim Gos kin ba. Min na nam noman eke ek ei nind.

18 Wu endi eim noman eke, ek ninim ei eim embe tonu ba ni piipi ninim. Ba wu endi kindang om ni piipi kin, eim embe er tonu kindpi kin, ek kun nipi ermba wu ei, eim oł kis endi eim kin pinermba, mon!

19 Kumb ok Moses enim lo ek nipi, ngurum kunum ei, enim mołmun konu tuk eke, wumb endi lo ek ei, ekii sinarik; ba enim na nimbił erang na to kundmun, ninmin?"

20 Wumb ek nik, orung kindik yi ninjing, "Nim gui kis endi nim kin mołum. Wumb endi nim to kundnerngii mon!" pa ninjing.

21 Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, "Na jep oł owundu endi enj ei, enim pei puku sinjing," pa nim.

22 "Moses enim ngenj kopsingii oł ei, nipi ngum ei keimi. Pe enim oł ei, Moses kin onerim mon. Oł ei enim nge kupenjing noł kin tonu om; ba enim kangil kunum tonu opu, ngenj kor owundu kunum eke kopsilmin," pa nim.

23 "Pe enim Moses nge lo ek ei, am kun ekii silmin. Ba en enim kangil ei, kor owundu kunum tu wuk kin, ngenj kopsilmin. Pe na yi ku, kor owundu kunum ei, wu ening pim wu ei, er ka enj; ei nimbił erang na kin popuł sinjing?"

24 Epi ningil eke kanik kin, epi mok tunerngii! Enim epi pei mok tungii ei, oł kun palim mił kun erngii!"

Wumb Yi Ninjing, "Gos Kindim Wu Krajs Wu Ei Min?"

25 Pe wumb Jerusalem konu eke mołmun wumb kombur ek yi ninjing, "Nimbił erang wu ei to kundmun ninjing wu min?" pa yi ninjing.

26 "Pe kineł! Eim wumb mulnjung konu peni eke, ni tor kindnim. Nga wumb ek endi ni orung kindnanmin. Pe keimi, Jura wu num peng pim wu ombu, piinmin ei, Gos kindim wu Krajs min?"

27 Pe sinim wu ei eim nge ngii konu eke sinim piinmin. Nga Krajs omba kunum ei; ba wumb endi eim nge ngii konu eke piinerngii. Yi peng kin Jiisas ei Krajs ya mon," pa ninjing.

28 Jiisas men tołmun ngii eke Gos ek ei piipi wumb tor kindpi mulang kin, ek kombur ei piipi, eim ek dinga nipi, orung kindpi yi nim, "Enim na piinmin! Na ngii konu eke enim piinmin ku! Ba na nam noman eke onenj, mon. Na Arnan eim na kindang kin, onj ei, oł kun mendpił palim mił end; ba enim pii kun enanmin mon!"

29 Na nam eim piind. Na Gos kin ouni muls. Gos eim na kindang kin, na mani mei eke onj," pa nim.

30 Pe wumb eim kan ngumun ni piinjing; ba Jiisas eim kongun ei poru ninerim. Yi peng kin, wumb endi Jiisas embilmba mił, pinerim mon.

31 Pe wumb pei eim nim ek, pii gii nik, yi ninjing, "Gos kindang wu Krajs tonu om kin, eim jep oł pei erpi, ya ei enim jep oł ombu to mani kindpi, kapli piipi yi enermba mon!" yi ninjing.

Opu Ond Wu Kombur Kindangin Puk Kin, Jiisas Kan Ngungii Nge Punjung.

32 Lo ek piilmin wumb ei, piinjing ni wumb pei Jiisas nge ek ei eipi eipi nengin kin piinjing. Lo ek ekii sik elmin wumb ni, kułmał kailmin wumb pei puk, opu ond wu kombur nengin puk kin, eim kan ngungii nge punjung.

33 Pe Jiisas eim ke nipi, wumb ngopu yi nim, "Na enim kin kunum aninga er moł. Nga na eim kindang onj konu eke orung bii," nim.

34 "Na bii konu ei, enim kuruk endngii ei, na kapli kan sinerngii, mon! Nga na bii konu eke, enim kan sinerngii mon!"

35 Pe Jura wumb en enim ek nik yi ninjing, "Eim konu jili pang kin, sinim eim kur andinmin ninim? Eim sinim Griik wumb konu eke pupu kin, Griik wumb kin, ek nipi ngopu, ermba ninim min?"

36 Pe eim yi ninim, 'Enim na kuruk pungii ei, kan sinerngii,' ninim. Nga, 'Nam bii konu eke, enim kapli punerngii,' pa ninim. Ek ei pułe er palim mił nenj?" pa yi ninjing.

Noł Konj Kunum Kunum Mołum

37 Jura wumb kor owundu kuni owundu simba kunum ei, mandi poru neng kin, kunum owundu mendpił palim. Jiisas eim

angpi ek dinga yi nim, “Wumb endi na kin pii gii ninjing pim kin, kapli na kin ok pii gii ningii. Yi mił peng kin, wumb endi noł nuwa mułum kin, na kin wang, noł ngamb numba,” pa nim.

³⁸ Ei Gos nge ek ełe yi ninim, ‘Wumb na kin pii gii ningii wumb ei, eim noman tuk ełe noł konj mił tonu omba,’ ” pa nim.

³⁹ Jiisas ek ei, Gos Gui Ka kin ek yi nim, “Wumb na kin pii gii ningii wumb ei, eim Gui Ka ei singii.” Kunum ei, Jiisas eim nge tiłang owundu ei sinarpi kin, epin konu ełe tonu orung punerim kunum ei, Gui Ka ei tor onerim.

Wumb Tiłap Tał Er Mulnjung

⁴⁰ Wumb kombur Jiisas ek ei piik, “Keimi mendpił wu ei, Gos ek ni tor kindiłim wu mołum,” pa ninjing.

⁴¹ Nga wumb kombur yi ninjing, “Wu ei, Gos kindang nge wu Kraiss tonu om,” pa ninjing. Nga wumb kombur ek eipi nik yi ninjing, “Gos kindim wu Kraiss eim Galilii konu ełe tonu omba min? Jiisas eim Gos kindim wu Kraiss mon, ni piinjing.

⁴² Gos nge ek ełe yi nirim, “Gos kindang wu ei Kraiss eim Deipis nge tiłap ende. Pe eim Beslem konu ełe tonu omba nirim konu ełe, ok Deipis multum konu ei salim.”

⁴³ Wumb ek yi nik kin, wumb tiłap tał erik, Jiisas kin eipi eipi punjung.

⁴⁴ Wumb kombur, “Eim kan ngumun,” ninjing; ba wumb endi eim embiłmba wumb endi, mulerim mon.

Jura Wu Num Ombu Jiisas Kin Pii Gii Ninenjing

⁴⁵ Pe opu ond wu ombu, nga orung puk kin, lo ek piilmin wu ni, kułmał kalilmin wu owundu ombu ni, kanik yi ninjing, “Enim nimbil erang, wu ei tu wunmun?”

⁴⁶ Yi nik opu ond wu ombu, ek ni orung kindik yi ninjing, “Ok wu yi nge endi, opu ek wu ei ninim mił ei ninerim mon!” pa yi ninjing.

⁴⁷ Yi mił nengin kin, pe lo ek piilmin wumb ombu ek yi ninjing, “Wu ei, enim kin ek kend topu ngonum, ku min?”

⁴⁸ Enim kanmin ei, sin lo ek piipin, ełmin wu ombu ni, men tołmun wu num ombu

ni, endi pii gii nik erangin kin, kenjing min?

⁴⁹ Ei mon! Ba wumb Jiisas kin pii gii ninjing ya wumb ei, Moses lo ek piinarik enmin, wumb ei, Gos kos owundu singii,” pa ninjing.

⁵⁰⁻⁵¹ Wu Nikoriimas ei wu ombu nge men tołmun ngii kongun ende ełmin wu ei, eim ok, epin tuk memb kunum ełe Jiisas kin purum. Wu ei eim ek yi nim, “Sinim lo ek ei wumb kos wii er ngumun ninim? Ei mon! Sinim eim nge ek ei ok piipin, eim nimbil oł erim ei piimin,” pa yi nim.

⁵² Pe lo ek piilmin wu kombur, eim kin ek nik kii sinjing. “Pe nim Galilii konu ełe wu min? Lo ek ei, ger kankin, enjii. Ek ni tor kindiłim wu endi, Galilii konu ełe tonu onermba,” pa nik yi ninjing.

8

Amb Endi Wu Pułum Oł Ei To Kindim

¹ (Wumb pei en enim ngii konu ełe eipi eipi pangin kin, nga Jiisas eim tonu komung Olip ełe tonu pum.

² Kupiiring ok eim pupu kin, men tołmun ngii owundu ełe nga pum. Pang kin, wumb pei eim kin wangin eim mołpu kin, ek emb to nipi, wumb ngopu kin, yi er mułum.

³ Lo ek piilmin wu ni, lo ek połmun wumb ni, amb sik ełmin oł ei, amb endi lo ek ei to kindim nik, tu wuk kin, tuk ełe engindangin engim.

⁴ Engang kin, ek nik Jiisas ngok yi ninjing, “Ek emb to wumb ngołun wu, ya amb ei wu puk enmin oł ei to kindim ni kenjing,” pa yi ninjing.

⁵ “Moses nge lo ek ełe, wumb ombu yi ernгии ei, kom ku to konduk ernгии, pa nipi pendim. Pe nim nipe ek ninjii?”

⁶ Wumb en enim yi piinjing, “Sin ek yi ninmin. Eim nipe ek nimba ei, piipin kin eim oł kis kun pinermba mił ermba, ni kenjing. Ba Jiisas eim kan mani kanpi kin, eim angil orung ei sipi, mei ełe mei tumb mił nipi, mani kanpi er mułum.

⁷ Wumb am ek nik, kii sik mułangin kin, Jiisas eim angpi, ek nipi, wumb ngopu yi nim, “Enim mołmun konu ełe wumb endi eim oł kis enalim wu endi mułum kin, eim amb ei ok, ku tangli,” nim.

8 Jiisas eim ek yi nipi kin, nga mani mołpu kin, mei ele mei tumb nipi, mani kanpi er mułum.

9 Pe wumb ek ei piik kin, en enim oł kis erpin ni piinjing wumb ei, pei endeim endeim ni, anda punjung. Puk wu num ombu, kumb se pangin kin, wumb wii ekii se punjung ku. Jiisas endeim mendpił mułum. Nga eim mułum konu ele amb ni opu, eim kumb ele engim.

10 Pe Jiisas eim angpi kin, yi nim, “Amb, wumb ni jili mołmun? Wumb endi, nim kin kos ermba wumb endi mołum min mon?” pa nim.

11 Amb ni ek yi nim, “Owundu, wumb endi mulakim mon!” Pe Jiisas yi nim, “Na yi ku, nim kos enermbii. Nim po! Pukun, nga oł kis endi enerii mon!” ni Jiisas yi nim.)

Jiisas Mei Wumb Ele Tilang Mołum

12 Ekii se Jiisas wumb men tołmun tuk mołmun wumb ek nipi yi nim, “Na nam mei wumb ele tilang moł. Wumb endi na kin pii gii nim kin, eim noman tuk ele, emii pinermba mon. Wumb ei, eim tilang konu ei eim kin pimba wu ei, noman konj simba,” pa nim.

13 Lo ek piik elmin wumb ei ek nik, eim ngok yi ninjing, “Nimbił erang ninim nge nikin ek ei, ni tor kindin? Kindin ek ei, keimi mon,” pa ninjing.

14 Pe Jiisas eim ek nipi yi nim, “Keimi, na nam nge ek ei nind; ba na nind ek ei keimi. Nimbił erang na nam angip onj konu ei piind. Nga nam bii konu ei piip moł. Ba enim na nam ngii konu ei enim piinanmin. Nga na konu jili bii ei, enim yi ku, piinerngii mon!”

15 Pe enim mani mei oł pałim mił ei, wumb mok tonmun. Ba na wumb endi ei, mok tonał mon!

16 Ba na wumb mok tułamb kin, kapli na mok kun mendpił tułamb. Nimbił erang, na nam endeim mendpił mon. Na Arnan na kindang mani mei ele onj ei kin ouni kongun erpił wumb mok tumbuł.

17 Enim nge lo ek ei yi pałim, ‘Pe wu tał ek ende mił, ni tor kindngił ei, ek keimi,’ pa yi niłmin.

18 Na nam ek ei nind. Ei na Arnan na kindang op kin, nam ek yi ku, nip tor kindind.”

19 Pe wumb eim kii sik, yi ninjing, “Nim Arnim konu jili mołum?” Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na Arnan, enim pii poł tunanmin ei, enim na Arnan ei enim piinerngii. Ba enim na piinjing kin, kapli enim na Arnan ei piingii ku.”

20 Men tołmun ku salikim konu ele ek ei nirim kunum ei, eim men ngii owundu ele wumb ek emb topu ngurum. Wumb endi eim sipi, kan ngungii mił pineririm. Nimbił erang, Jiisas nge kongun ei poru ninerim mon!

Enim Na Bii Konu Ele, Enim Kapli Punerngii

21 Jiisas eim ek nga nipi, wumb ngum, “Na pe konu ele bii ei, enim na kinerngii. Pe enim kułangin kin, oł kis ei enim kin pim kin, na Arnan kin tonu bii konu ele enim onerngii mon.”

22 Eim ek yi neng kin, Jura wumb en enim yi ninjing, “Nimbił erang eim ek yi ninim? ‘Na eim tui min epi endi sipi, eim to kundmba ninim min? Eim kan to kułmba nge ninim min?’”

23 Pe Jiisas eim ek nipi ngopu yi nim, “Enim ya mei mani ele wumb; ba na nam tonu epin konu ele nge wu. Enim ya mei ele wumb; ba na mei konu ele nge wu mon!” pa nim.

24 “Yi piip kin na ek nip enim ngond. Pe enim kułangin kin, enim nge oł kis ei pepi mułmba. Ele nge Gos kindim wu ei, na enim pii gii ninenjing kin, pe enim kułngii; ba oł kis pei ei piram pepi mułmba.”

25 Pe wumb ek yi ninjing, “Nim wu nii?” Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Ok na enim kanip ninj, wu ei mendpił na moł,” pa nim.

26 “Enim elmin oł ei nge, na am ek pei pałim. Na enim elmin oł ele, kos wu mił piip ermbii. Ba ei eim, na pui nip kindang onj ei, eim nge ek ei keimi mendpił pałim. Eim nim ek ei, na piip op kin, mei wumb ombu kanip nind.”

27-28 Jiisas Erinjpin Gos kin ek nipi ngum ei, wumb en enim piinenjing mon. Pinerangin kin, Jiisas eim ek nipi wumb

ngopu yi nim, “Ekii se enim Gos kindang opu, mei wu telim wu ei, na ond peri eke, tonu kindngii. Kindngii wu ei na moł ei, enim piingii. Na nam noman eke, ek endi ninand mon. Na Arnan nipi, andan to ngurum ek ei mendpił, nip enim ngond.

²⁹ Na Arnan ‘Pui’ nipi kindang kin, na onj. Eim na kin ouni mołum. Na endeim mendpił mułamb kin, eim na si kindnalim mon. Kunum kunum na eim noman elim epi ei, minj erip yi eł.”

³⁰ Jiisas eim ek yi neng kin, wumb pei eim kin pii gii ninjing.

Wumb Wii Mołmun Wumb Nin Kan Ngii Mił Ambił Gii Nik Mołmun Wumb

³¹ Jiisas ek yi nipi Jura wumb pii gii ninjing wumb ei ngum, “Pe enim na ek eke mendpił ekii sik mulnjung kin, na nge ek se endngii wumb mendpił mułngii.

³² Molk, ek keimi mendpił ei piik er mułangin kin, ek keimi enim erang tonu ok, kunum ka seng kin, wii mułngii. Oł kis ni, embin tui ni, oł kanim kanim ei enim kin tonu onermba. Ei yi mił enim wumb Seisen nge kongun wii erik, mulerngii mon!”

³³ Wumb ek nik, Jiisas ngok yi ninjing, “Sin Eiparam nge tilap ende wumb. Sin kunum endi wumb kin kongun wii enalmin. Nim nimbił erang sin opun, kongun ni endi tonu onerang kin, kunum ka seng kin, wii mołmun nin?”

³⁴ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na ek keimi mendpił nip enim ngond. Wumb pei oł kis elmin ei Seisen nge kongun wii elmin; ba kumep pułe ei wumb kułngii.

³⁵ Kongun wii elmin wumb ei, ngii konu eke mulałmin mon. Arim kingam ei, mendpił kunum kunum mołum. Wumb kis en enim yi niłmin, wumb endi, sin tep enermba ninmin wumb ei, en enim am mendpił pungii.

³⁶ Pe yi mił, Gos kingam ei enim sipi, Gos kin orung sim kin, ei keimi mendpił; enim noman konj sik mułngii. Enim oł kis si kindangin kin, enim kunum ka seng mułngii.

³⁷ Na piind ei, enim Eiparam nge tilap ende; ba na nge ek ei enim noman tuk eke

pinalim. Enim ek ei piinarik kin, na to kundmun ninmin.

³⁸ Na ek nip tor kindił ei, na Arnan nge epi pei kan poru nip nind. Pe enim yi ku, kupenjing noł elmin oł ei enim yi ku elmin.”

Enim Nge Erinjing Ei Seisen

³⁹ Wumb ei ek ni orung kindik yi ninjing, “Sin nge kupenjpın Eiparam,” pa ninjing. Pe Jiisas nga ek nipi, ngopu yi nim, “Pe enim Eiparam kupenjing noł mołmun; ba enim Eiparam elim oł ei mił enim enanmin, mon!” pa nim.

⁴⁰ “Na ek keimi nip enim ngunj ei, na Gos nirim ek ei piip kin, nip enim ngunj; ba pe enim na to kundmun, ninmin. Ba Eiparam eim oł yi nge eneririm, mon.

⁴¹ Enim kupenjing noł elmin oł ei enim.” Yi neng kin wumb ek nik, eim ngok yi ninjing, “Mon, sin kupenjpın endeim mołum ei Gos. Sin eim nge kupam noł mendpił mołpun si kindinmin,” pa ni yi ninjing.

⁴² Pe Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Keimi, Gos ei enim kupenjing pim kin, enim kaplı na noman ngungii. Nimbił erang, na Gos kin ouni mołup kin onj. Na nam noman eke onenj mon! Gos na pui nip kindang kin, na onj.

⁴³ Nimbił erang enim na nge ek ei pii kun enanmin? Pułe yi mił pałim, enim na ek ei piinerman ni piinmin.

⁴⁴ Enim kupenjing ei Seisen nge kupam noł mołmun. Pe enim kupenjing nge noman eke, ekii sik, dinga puk mołmun. Wu ei ok wumb to kondulum oł yi erpi kin, eim oł kun mendpił palim ei ekii sinerim mon. Nimbił erang, oł kun ei eim kin pinerim mon. Eim ek kend topu nipi, ek kun mił niłim. Eim ek kend nge puł wu, ei eim mendpił mołum,” pa nim.

⁴⁵ “Ba na ek mendpił ei kun nip enim ngond. Nimbił erang enim na ek ei ekii sinanmin?”

⁴⁶ Enim mołmun konu tuk eke wu endeim angpi kin, na oł kis kun pinerim mił ei en pa yi nimba min? Mon pim kin, na ek mendpił kun pim ek ei ninj. Ba nimbił erang, enim na nind ek ei pii gii ninanmin?

⁴⁷ Gos nge kingam noł ei, Gos nge ek pei ei piłmin. Enim Gos nge kingam noł molałmin mon! Nimbił erang enim Gos nge ek ei piinalmin mon.

Eiparam Tonu Oneririm Kunum Ei Jiisas Kumb Ok Multum

⁴⁸ Jura wumb ek dinga nik, orung kindik yi ninjing, “Sin nim Sameriya konu ełe wu pa niłmin. Nim gui kis endi nim kin mołum, pa niłmin. Ei keimi mendpił, min mon?”

⁴⁹ Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na gui kis endi na kin molałmin mon. Na nam Arnan nge embe ambił tonu kindił ei, enim na embe ei to mani kindinmin,” pa yi nim.

⁵⁰ “Na nam embe ei, tonu ba ni, kongun ei enand mon. Wu endi na nge embe ambił tonu kindmbii ni piinim ei, eim wumb kos piipi, kun erpi, mok tumba. Eim na kin kun ermbe ku.

⁵¹ Keimi mendpił, na enim kanip nind. Wumb endi na ek ei ekii simba wu ei, eim kulermbe; ba kunum kunum konj mułmba,” pa yi nim.

⁵² Jura wumb ek yi ninjing, “Pe eim nim piinmin nim gui kis endi mołum. Eiparam mułum wu ei kułum; nga ek ni tor kindiłim wumb tonu onjung ei, kulnjung ku. Pe akip nim yi nin, ‘Wumb endi na ek ei, ekii simba wumb ei, kularpi kin, konj kunum kunum mułmba,’ pa nin.

⁵³ Nimbił oł en? Nim Eiparam sin nge kupenjpin ei, nim to mani kindkin nin min? Eiparam eim kułum, nga ek ni tor kindiłim wumb tonu ok, wumb ei kulnjung ku. Pe ninim wumb nii mił tonu onjii en?”

⁵⁴ Pe Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Na nam embe ambił tonu kindmbii ei, epi wii mił pimbe. Ba nam nge Arnan eim na embe ei ambił tonu mendpił kindnim. Pe en enim yi niłmin, ‘Sin nge Gos’ niłmin.

⁵⁵ Ba enim eim piinanmin. Na nam eim piip moł. Pe na nam eim kinal, nimbił ei, enim ek kend tok niłmin mił, yi nimbii. Ei mon! Na nam eim piipi poru nipi kin, eim ek kun ei ekii sind.

⁵⁶ Enim nge kupenjing Eiparam ei eim na mani mei ełe ombii kunum ei kenmbii

ni, ka piipi mułum ei, eim kanpi kin, eim noman ka seng mołum.”

⁵⁷ Nga Jura wumb ek nik, Jiisas ngok, yi ninjing, “Nim wu gał kangi wu mołun. Pe nim Eiparam er ken mił nenj?”

⁵⁸ Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na ek keimi mendpił nip enim ngond. Ok Eiparam eim tonu oneririm kunum ei, na muls.”

⁵⁹ Yi neng kin, wumb kom ku sik, eim tumun nik enjing. Ba Jiisas eim koi erpi kin, men tołmun ngii owundu si kindpi anda pupu pum.

9

Ningił Tumbun Mułum Wu Endi Ek Poł Tonum

¹ Jiisas eim andpi pupu kin, kenim ni, wu endi ningił tumbun mułum wu endi mułum. Wu ei, kangił kembis mam kirim ełe tor orum ei, yi er pirim.

² Jiisas eim kin ekii siłmin wu ombu yi ninjing, “Ek emb to ngołun wu. Pe wu ei, eim oł kis erim min, eim arim mam teł oł kis enjngił min?”

³ Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Wu ei eim oł kis erim kin, nga eim arim mam teł oł kis enjngił pule ei mon. Ba Gos eim kongun erpi, dinga owundu yi erang kin, eim nge pule wu ei kin tor wang kin, wumb keningii nipi, wu ei kin tonu om.

⁴ Pe mendpił ei, eni kunum mił ka sałim ełe, sinim Gos kongun ermin. Eim na kongun ełe kindang kin, na onj. Gos eim nge kunum poru nimba kunum ei, epin mendpił mił mułmba kunum ei sinim kongun endi kapli enermba mon.

⁵ Pe na ya mei ełe moł ei, na mei wumb nge noman tuk ełe tiłang moł.”

⁶ Jii Jiisas eim ek yi nipi, jipambił topu, mani mei eł kindpi kin, mei kin jipambił dangindpi sipi, noł oi mił, wu ningił ełe pendim.

⁷ Pendpi eim yi nim, “Nim pukun, noł gopu Sailom ełe was enjii!” nim. Sailom ei sinim pule yi nimin, ‘Eim kindang pum.’ Pupu, noł ełe was erpi, orung opu, ningił ka seng kin, kenim.

⁸ Wumb eim konu ende wumb ni, ok eim kanik wumb ni, “Wu ei ok mołpu kin,

wumb ku ni epi ngei nipi, mołum wu ei min?" Wumb eim ka mułang kin, kanik ek yi ninjing.

⁹ Ba wumb kombur yi ninjing, "Wu ei mendpił," pa ninjing. Nga wumb kombur yi ninjing, "Mon, wu ei mił, wu endi mołum," pa ninjing. "Ba wu ei, wu eipi." Pe wu ei, eim mołpu kin, yi nim, "Ei na ya moł," pa nim.

¹⁰ Yi neng kin, wumb ek nik ngok, yi ninjing, "Nim ningił ei opu, ka erim mił nenj?"

¹¹ Pe eim ek nipi, orung kindpi yi nim, "Wu ei, Jiisas niłmin wu ni, eim mei kin noł eningii erpi sipi, na ningił ełe pendpi kin, yi nim, 'Nim pukun, noł gop 'Sailom ełe,' was enjii!' Neng kin, na pup, was erip, nam ningił ei, ka seng kin, epi kenj," pa nim.

¹² Wumb wu ei kii sinjing, "Pe wu jii pum?" Wu ni yi nim, "Na kinenj," pa nim.

¹³ Pe wumb wu ei ok ningił tumbun multum ni, lo ek piłmin wumb mulnjung konu ełe sipnjing.

¹⁴ Kunum ei, kor owundu kunum Jiisas noł oi sipi kin, wu ei kin yi erpi kin, ningił tumbun mułum ei, er ka erim.

¹⁵ Lo ek ekii siłmin wumb nga wu ei kii sinjing, "Nim ningił ei opu, ka erim mił nenj?" Wu ni ek nipi, orung kindpi yi nim, "Eim noł oi sipi kin, na ningił ełe pindang kin, na pup was eramb kin, na ningił ei tiłang erim."

¹⁶ Pe lo ek piłmin wumb ek yi ninjing, "Gos wu ei kindang onerim; eim kor owundu kunum ei eim piinanim min? Eim kor owundu ei lo ek piłim min mon?" Ba wumb kombur ek yi ninjing, "Oł kis ełim wu ei, jep oł ei ermba mił nenj?" Wumb en enim ek yi nik, en enim eipi eipi puk, tiłap tał mił molk kin, ek yi ninjing.

¹⁷ Nik kin, nga wu ningił tumbun mułum wu ei, kii sik yi ninjing, "Pe nim wu ningił er ka erim wu ei, eim embe er sin mił nenj?" Wu ei, ek yi nim, "Ei wu ek ni tor kindiłim wu endi Gos kindim wu," pa nim.

¹⁸ Keimi, ok wu ei, eim ningił tumbun multum; ba pe, eim ningił ei pirek neng kenim. Ba Jura wumb oł ełe pii gii ninenjing. Pe wu ningił opu, ka pum wu ei, eim

arim mam noł wii tunjung.

¹⁹ Wii tok kin, wumb ek nik, wu amb tał kii sinjing, "Wu ei ełip nge kingenjngił min? Mam mengrim kunum ei, wu ei eim ningił tumbun multum pa ninmbił. Ba pe, nimbił erang eim ningił ka seng kin, epi kan kun enim?" Nik yi ninjing.

²⁰ Arim mam teł, ek yi ni orung kindinjingił. "Sił piinmbił ei mam mengrim kunum ei, eim ningił tumbun moł pirim ei, sił piinmbił.

²¹ Ba pe, eim ningił ei ka seng kin, epi kanpi enim ei, sił pii poł tunanmbił. Wumb endi ni, eim ningił ei er ka erim ei, sił pii kun enanmbił ku. Eim wu dinga mołum ei, eim kapli enim kii sik piingii."

²² Wu ei nge arim mam teł, Jura wumb kin mund mong erkił yi ninjingił. Nimbił erang Jura wumb owundu ek yi mił ni pendnjing wu ei, Jiisas ei Kraıs Gos kindang wu ei om nimba wumb ei, men tołmun ngii ełe, to anda kindngii nik pendnjing.

²³ Pe arim mam teł, ek pułe nikił yi ninjingił, "Eim wu dinga mołum ei eim kii sik piyei!" ninjingił.

²⁴ Pe nga wumb ek nga nik kin, wu ei ok ningił tumbun multum wu ni, wii tok, se orung sik yi ninjing, "Gos eim jep oł ei erim. Nim Gos nge embe tonu kindkin, ek keimi ninjii. Sin piinmin wu ei, oł kis ełim wu."

²⁵ Wumb ek yi nengin kin, wu ningił ka mułum wu ni ek yi nim, "Na ningił er ka erim wu ei, oł kis ełim wu min, ei na pii kun enand, mon! Ba epi endi na piind ei, na ok ningił tumbun multum; ba pe tiłang erang kin, kanip ei piind," pa nim.

²⁶ Neng kin, wumb yi kii sinjing, "Eim nim kin, nimbił oł erpi kin, nim ningił ei er ka erim?"

²⁷ Wu ni ek dinga nipi, orung kindpi yi nim, "Na enim ok kanip ninj ei, enim piinenjing min? Nimbił erang nga piimin, ninmin? Pe enim wu ei kin ekii singii nge ninmin, min?"

²⁸ Pe Jura wumb ek kis nik, orung kindik yi ninjing, "Nim eim nge ekii sin; ba sin Moses kin ekii sinjpin mołmun.

²⁹ Sinim piinmin ei, Gos ek nipi, Moses ngurum. Ba wu ei, konu jii tonu om? Ei

sin piinanmin!” pa ninjing.

³⁰ Yi nengin kin, wu ningil ka mulum wu ni yi nim, “Ei ol endi eipi mil, owundu endi tonu om ei, enim piinanmin. Piinarik kin, konu jili wu ei tonu om; ba nam ningil ei erang opu, ka mulum ei piind,” pa nim.

³¹ Nga nipi yi nim, “Sinim piinmin ei, Gos wumb ol kis erik enmin, wumb ei ninmin ek ei, Gos piinanim mon. Ba wumb Gos kin men tok erik kin, Gos ol keimi palim mil ekii sik enmin ei, en enim ek ningii ei Gos eim piilim.

³² Am kumb ok mendpil, wu amb endi kangi endi mingang ningil tumbun mul-tum ei, wu endi opu, ei er ka eririm nengin kin, sin piinalmin ei nge ek pol.

³³ Pe Gos ei kindnelang kin, eim ol yi nge endi enelang mon!”

³⁴ Lo ek piilmin wumb ek dinga nik, wu ei ngok yi ninjing, “Nim manim nim mengim ei, ol kis enjing konu ele nim molkun, okun tonu on. Ei nim ol kis wu mendpil molkun kin, nga sin kin ek emb tokun, man mil ngunjii en min?” Wumb ek yi nik, eim men tolmun ngii owundu to tor kindnjing.

Noman Tuk Ele Jiisas Nge Tilang Ei Pinalim Mon

³⁵ Jiisas eim piim ni, wu ei to anda kindmin nengin kin, eim pupu, wu ei kan sim. Kan sipi yi nim, “Nim Gos kindang opu, mei wu telim ei kin pii gii nin, min mon?”

³⁶ Pe wu ei ek nipi, orung kindpi yi nim, “Wu Owundu, Gos kindang opu, mei wu telim ei, wu nii? Nim na kan nen kin, pii gii nimbii,” nim.

³⁷ Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Nim eim kan poru nin ei, pe nim kin, ek tang molum wu ei,” pa nim.

³⁸ Wu ei yi nim, “Owundu, na nim kin pii gii nind!” Nipi, mani mei ele molpu kin, Jiisas kin men topu erim.

³⁹ Jiisas eim ek yi nim, “Na mani mei ele op, wumb mok tumbii nge onj. Wumb Gos ek pii pol tunenjing kin, wumb ei ningil tumbun mil mulang mulngii wumb ei, nga ka seng kin, tilang mendpil erang kin, kanik pii pol tungii. Ba wumb ningil pe ka seng kin, ka nik, pii pol tonmun

ni, wumb ei piik, nga ningil tumbun mil mulangin kin, tilang mendpil kanik kin, pii pol tunanmin, mon.”

⁴⁰ Pe lo ek piilmin wu kombur ele mandi molk, Jiisas nim ek ei piinjing. Piik yi ninjing, “Sin yi ku, sin ningil ele tumbun mil molang molpun kin, Gos ek pii pol tunanmin, nin min?” a yi ninjing.

⁴¹ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Enim ningil ei tumbun mil mulelang kin, enim kin Gos ek ei pii pol tunarik kin, enim ol kis endi enenelangin mon. Ba en enim yi nilmin, ‘Sin ningil ei, tilang mendpil enim,’ yi nilmin ele nge, enim kin ol kis ei molum,” pa nim.

10

Kung Siipsiip Nge Kung Gui Ei Nge Ek Ekin

¹ “Ek keimi mendpil na enim kanip nind. Wumb endi, kung siipsiip nge kung gui ondu ele, tuk punermba mon; ba wu endi, konu eipi orung opu, kung gui to tangindpi tuk olum ei, wu epi waning wu opu, kung siipsiip sipi yi elim.

²⁻³ Ba wu endi kung siipsiip kung gui ondu ele, tuk pulum wu ei, kung es tolum wu molum. Kung gui ondu ele, tep molpu elim wu ei, eim kung gui ondu aki tang kin, kung siipsiip ombu, eim ek tangilim ei piilmin. Nga eim kung siipsiip pei embe sipi sipi elim wu ei, kung siipsiip kung gui anda silim.

⁴ Eim kung siipsiip ombu pei anda sipi, poru nipi kin, wu ei opu kumb se pang kin, kung siipsiip ombu, eim ek ei piik kin, eim pulum konu ele, kung siipsiip ekii sik pulmun.

⁵ Wumb eipi endi kin, ekii sinaalmin mon. Kung siipsiip en enim tungu elmin. Nimbil erang kung siipsiip wumb eipi ek ei piinalmin mon.”

⁶ Jiisas eim ek ekin ei nipi ngum; ba wumb eim nim ek ei, pule pii pol tunenjing, mon!

Jiisas Wumb Kung Siipsiip Mil Tep Ka Elim

⁷ Nga Jiisas ek nipi yi nim, “Keimi mendpil, na enim kanip nind. Na nam kung siipsiip kung gui ondu mil mol,” pa yi nim.

⁸ “Wumb pei ok, kumb se onjung wumb ei, ek kend tok, epi waning sik elmin wumb mił onjung. Ba wumb Gos nge kung siipsiip mił mulnjung wumb ei, en enim ek kend tok elmin; wu ombu nge ek piinenjing mon.

⁹ Na nam ngii ondu mił moł. Wumb endi na kin pii gii nim kin, ngii ondu ele, opu tuk ba wumb ei Gos eim sipi orung simba. Na nge wumb ei, kung siipsiip mił tep er mułmbii ni, pupu anda opu, kuni ka wii sipi nopu ermba ei, yi mił ku, na wumb kuni nin, epi kanim kanim pei ngumbii.

¹⁰ Epi waning wumb ei, epi eipi endi simba nge onalim mon! Ba kung siipsiip ei, to konduk kin waning sik erngii nge piik olmun. Ba na mei mani op, wumb pei noman konj singii nge onj. Wumb noman konj wii mendpił sinjing kin, en enim noman ka wii peng piingii.

¹¹ Na kung siipsiip nge tep wu ka moł. Kung siipsiip tel ka er mołum wu ei, eim kolpu kin, kung siipsiip ombu paki tumba. Jiisas eim kolpu kin, wumb paki tumba ei piipi kin, ek yi mił nipi wumb ngum.

¹² Wu endi ku simba nge piipi ni kongun erpi kin, kung siipsiip es tołum wu ei, kung siipsiip tep wu ka mularpi kin, kung siipsiip nge ernjing mił mularpi elim wu ei, eim mołpu kanikim ni, owu simbii endi olum ei, eim kung siipsiip ombu si kindpi kin, tungu pulum. Pang kin, owu simbii ei opu, kung siipsiip nopu, to eipi eipi kindpi yi elim.

¹³ Nimbił erang wu ku kongun elim wu erpi kin, kung siipsiip ombu piinalim mon; eim kung siipsiip si kindpi kin, pulum.

¹⁴⁻¹⁵ Na kung siipsiip nge tep wu ka wii moł. Na nam kung siipsiip ombu piyamb kin, nga kung siipsiip ombu na piilmin ku. Ei yi mił, na nge Arnan ei, na piilim. Nga na eim piil ku. Piip kin, nam nge ngenj ele kolup kin, kung siipsiip ombu paki tumbii.

¹⁶ Na nge kung siipsiip eipi kombur mołmun ku. Ei ya ele nge kung gui tuk ele mulałmin. Kung siipsiip ei ya ele tu wamb kin, nam ek ei piingii ku. Ei kung siipsiip tilap endeim mendpił mułangin kin, nga kung siipsiip tep wu endeim mendpił mołup kin, tep ermbii.

¹⁷ “Na nge Arnan eim, na noman ngum ei, pule yi palim. Na nam noman konj ei, si kindamb kin, wumb to kundangin kin, nga angip, tonu op, konj mułmbii,” pa nim.

¹⁸ “Wumb endi, na noman konj ei, sin-ermba mon. Na nam nge dinga ele, nam noman konj ei, wak to kindip kin, nga nam nge dinga ele nam noman konj ei eipi orung simbii kongun ei, na nge Arnan nipi ek ei na ngum,” pa nim.

¹⁹ Jura wumb ei, ek ei piik kin, wumb ok eipi eipi puk, tilap eipi eipi mił mulnjung.

²⁰ Wumb pei molk yi ninjing, “Wu ei, eim gui kis tuk mołum! Mułang kin, eim noman wulu pang kin, ek eipi eipi ninim. Nimbił erang, enim eim nge ek piinmin?” yi ninjing.

²¹ Nga wumb kombur yi ninjing, “Ek ei, gui kis nge ek mon. Pe gui kis ei pim kin, wu ningił tumbun mułum ei, kapli er ka er kindnermba mon; ba eim wu ei er ka erim,” pa ninjing.

Jura Wumb Jiisas Kin Buł Ngok, Opu Orung Enjing

²² Men tołmun ngii ei ombu aki tok, kor owundu kunum ka ei tonu wang kin, wumb pei Jerusalem konu ele punjung. Puk kunum ele konu jii nirim kunum ele pirim.

²³ Men tołmun ngii andaring ond pos olt konu ele ‘Solomon nge ngii tika,’ yi niłmin konu ele, Jiisas eim andpi pupu, andaring ngii ele endim.

²⁴ Endang kin, Jura wumb ok eim si pok erik, eim kanik yi ninjing, “Kunum nimberii nim ek nen kin, sin noman tał tonum? Pe nim Gos kindang mei mani wu Kraiss pin kin, ek ni tor kindan kin, sin piimin,” pa ninjing.

²⁵ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na enim kanip ninj; ba enim na pii gii ninanmin. Na kongun pei Arnan nge noman dinga ele, kongun end ei, nam nge embe ele andan tum kongun ei tonu onum.

²⁶ Ba enim kung siipsiip na nge tilap ende mon pim kin, enim na kin pii gii ninanmin.

²⁷ Nam nge kung siipsiip ombu, nam ek nił ei piłmin. Nga nam en enim pił. Nga en enim na nił ek ei ekii siłmin ku.

²⁸ Yi erangin kin, na en enim noman konj sik, kunum kunum mułngii nge ngoł ei, en enim am punerngii mon! Nga wumb endi na angil ełe, kung siipsiip ombu sipnerngii, mon ku!

²⁹ Na nge Arnan ei, wumb ei kung siipsiip mił sipi kin, na ngum. Na Arnan eim nge noman dinga ei, epi pei to mani kindilim. Na nge Arnan angil ełe, wumb endi, na wumb ei, si tor sinermba mon.

³⁰ Na Arnan kin sik ende mendpił.”

³¹ Jura wumb kom ku nga sik, eim tungii nge enjing.

³² Jiisas eim ek nipi, yi nim, “Na nge Arnan kongun ei na ngang kin, enim kin kunum pei andan tunj. Enim kongun nipe kongun na end ei ni piik kin, enim na tungii nge enmin?”

³³ Jura wumb ek nik, orung kindik yi ninjing, “Sin kongun ka endi en nipin kin, nim kom ku tumun enanmin. Ba nim Gos kin ek buł ambilin ni tumun nge enmin. Nim wu wii molkun kin, ‘Nam Gos moł,’ nin,” pa ninjing.

³⁴⁻³⁵ Nga Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Wumb ombu ok, Gos nge ek ei en enim piinjing. Gos eim ek nirim mił ei ngurum. ‘En enim gos,’ nim. Pe Gos nge ek ka ei am punermba mon! Nimbił erang ninmin? Enim nge lo ek ei Gos yi mił ninim. Na enim kanip ninj ei, enim Gos mił mołmun.

³⁶ Ba na Arnan Gos eim na kindang, na ya mei ełe mani onj. Pe na ek yi nind, ‘Na Gos nge kingam,’ pa yi nind. Pe nimbił erang, enim yi ninmin, ‘Nim Gos kin ek buł ambilin,’ ninmin?

³⁷⁻³⁸ Pe na nam nge Arnan Gos nge kongun enenj kin, enim na ek ei pii gii ninerngii. Ba na Arnan Gos, eim nge kongun ei na end. Pe enim na ek ei pii gii ninerngii pim kin, na nipe kongun enj ei piik kin, enim pii gii nei! Nik kin, en enim noman pimba mił, ei piingii. Na Arnan ei, eim na kin mułang, nga na eim kin moł,” pa nim.

³⁹ Nga wumb Jiisas ambil gii nik, kan ngumun nik enjing; ba eim opu, tor pupu

am pum.

⁴⁰ Jiisas eim am pupu, noł Joran konu ełe Jon ok wumb noł pendpi erim konu ełe tor pupu, konu ełe mułum.

⁴¹ Mułang kin, wumb eim mułum konu ełe wumb pei onjung. Ok kin, en enim ek yi ninjing, “Keimi, Jon eim jep oł endi enerim. Ba Jon eim wu ei nge nipi kin, ek pei nim ek ei keimi mendpił pałim,” pa yi ninjing.

⁴² Pe konu orung ełe wumb pei Jiisas kin pii gii ninjing.

11

Lasaras Kułum Poru Nim

¹ Wu endi ening owundu tang pim wu ei, eim embe Lasaras. Eim Besanii konu ełe pim. Besanii konu ełe, eim nge aim tał Mariya kin angim Masa teł mulnjunguł ku.

² Amb Mariya ei eim kopung mur ka wii tołum epi ei sipipi, Jiisas simb ełe, kopung ka wii kindpi kin, nga eim peng enjin ei sipi, Jiisas simb ełe kil ngum. Ngopu, yi enim amb ei, eim aim Lasaras ei, eim ening owundu tang pim.

³ Peng kin, eim aim tał ek nikił, Jiisas mułum konu ełe kindinjngil. Kindkił, ek yi ninjngil, “Owundu, nim noman ngołum wu ni, eim ening owundu tang pałim,” ninjngil.

⁴ Pe Jiisas ek ei piipi kin, yi mił nim, “Ening ei eim kułmba ening mon! Ening ei, Gos nge embe ambil tonu kindmba nge erim. Nga Gos nge kingam ei, na embe ambil tonu kindmba erim ku.”

⁵⁻⁶ Jiisas eim Masa kin, Mariya kin, Lasaras ni, wumb kei noman ngołum. Jiisas eim mołpu piim ni, Lasaras ening owundu tang pałim, nengin kin, Jiisas eim kunum tał nga mułum konu ełe enj mułum.

⁷ Nga ekii se Jiisas eim nge ekii siłmin wu ombu kanpi nim, “Sinim Jura konu ełe orung pamin!” nim.

⁸ Pe Jiisas eim kin ekii siłmin wu ombu yi ninjing, “Ek emb to ngołun wu! Pe mendpił, Jura wumb nim ku tumun nik enjing ei piinarkin kin, nga konu ełe bii, nin min?”

⁹⁻¹⁰ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Konu eni tonum kunum ei, wumb

kongun elmin. Pe wu endi, konu eni pim kunum ei, andlam ei bok tunalim. Nimbil erang, konu eni topu mei ele tilang erang kin, kanpi andilim. Pe na kin yi mil ku; akip eni tonum kunum ele, na kongun poru ninanim. Na kunum kulmbii nge kunum ei tonu onanim. Ba nga wumb endi, konu emii palitim kunum ele, andlam andilim ei, bok tolum. Nimbil erang, tilang endi, eim kin paki tang kin, andlam andnalim mon. Ba na kulmbii kunum ei tonu onenim kin, na kapli endmbii.

¹¹ Jiisas eim yi nipi kin, nga yi nim, "Sinim nge wu pul Lasaras eim or pim kin, pe na to konj kindmbii nge bii end," pa nim.

¹² Jiisas eim kin ekii silmin wu ombu yi ninjing, "Owundu, pe wu ei eim or pim kin, eim nga kapli mulmba," ninjing.

¹³ Jiisas eim Lasaras koltum ni piipi, nirim ek ei nim: ba eim ekii silmin wu ombu, en enim yi piinjing. Lasaras eim or mendpil peng ninim ni, yi piinjing.

¹⁴ Ba pe Jiisas eim ek yi nipi, wu ombu ngopu yi nim, "Lasaras eim kulum ei, na enim kin ek ekin top ninj ei, enim eim or palim," ni ninjing.

¹⁵ Na enim kin ka piip kin kunum ele, Lasaras kulum kunum ei, na eim ngii konu ele sikir punenj. Nimbil erang, akip enim na kin pii gii dinga nga ningii. Ba pe sinim eim kin bin," pa nim.

¹⁶ Tomas embe endi, 'Diriimas,' nilmin ei, eim ek yi nim. "Sinim eim kin ouni kulmun nge pamin!" nim.

Wumb Angk Konj Pungii Ni, Wumb Noman Konj Sik Erngii Ei Jiisas Nge Pul Wu

¹⁷ Pe Jiisas eim pupu, Besanii konu ele tor pupu kin, piim ni, Lasaras eim kulum. Kulang kin, tukpu tunjung ei, kunum kapli kapli, o pum ni piim.

¹⁸ Besanii konu ei Jerusalem konu ele owundu mandi mil sim.

¹⁹ Pe wumb pei ok, Mariya kin Masa tel enginjngil kulum ei, ke nik ni, kaimb mulmun nik, tep to molmun nik onjung.

²⁰ Amb Masa piim ni, Jiisas onum nengin kin, eim pupu, andlam ele kan simbii nipi pum. Ba Mariya eim ngii konu ele enj mulum.

²¹ Amb Masa pupu kin, Jiisas kanpi yi nim, "Owundu, nim ok ya ele mululan kin, na einan ei kulelang.

²² Nga pe na piind ku, pe nim Gos kin epi endi simbii ni, prei enjii ei, eim kapli nim ngumba."

²³ Jiisas ek nipi, ngopu yi nim, "Pe nim ainim ei nge angpi kin, konj ba," pa nim.

²⁴ Neng kin, Masa ek nipi, Jiisas kin yi nim, "Na piind, eim Gos kunum ei poru nimba ele angpi kin, nga konj tonu omba," ni piipi, yi nim.

²⁵ Jiisas ek nipi, eim ngopu yi nim, "Angk kin, tonu ongii ol ei nin, nga noman konj sik elmin ei, pule na. Pe wumb endi na kin pii gii nim kin, eim ngenj ele kulang kin, eim noman tuk kulermba mon! Nga tonu opu, noman konj kunum kunum mulmba.

²⁶ Wumb pei konj molk, na kin pii gii ningii wumb ei, am punerngii mon. En enim noman konj ei sik kin, kunum kunum mulngii ei, nim pii gii nin, min mon?"

²⁷ Masa Jiisas kanpi yi nim, "Owundu, na nim kin pii gii nind. Nim Kraiss, nim Gos nge kingam. Gos ok ek nipi kin, nim mei konu ele kindmbii nirim ei, nim mendpil!" pa nim.

Jiisas Eim Ke Nim

²⁸ Masa eim ek yi nipi pendpi kin, eim pupu, angim Mariya kanpi nim, "Ek emb to ngopu elim wu ei, opu molpu kin, 'Nim oi! ninim,' " pa nim. Nipi kin, eim angim Mariya kanpi ek endi nipi ngum.

²⁹ Mariya ek ei piipi, sikir pupu Jiisas mulum konu ele tor pum.

³⁰ Pe Jiisas Besanii konu ele tor onerim mon; ba Masa pupu eim kan seng kin, ek tangkil enjngil konu ele enj mulum.

³¹ Pe Jura wumb ok Mariya kin kaimb er muljung wumb ei, kenjing ni, Mariya eim sikir angpi kin, anda pum. Pe aim pendnjing konu ele ke nipi ermba punum ni piik, wumb eim pum konu ele, ekii sik anda punjung.

³² Amb Mariya opu, Jiisas mulum konu ele tor opu, Jiisas kenim. Kanpi opu, Jiisas simb ele mani pupu, pepi yi nim, "Owundu, nim ya mululan kin, na einan ei kulenelelang mon!"

³³ Yi nipi kin, eim ke nim ei, Jiisas kenim. Nga wumb eim kin onjung wumb ei, ke ninjing ku. Pe Jiisas eim kaimb sipi kin, noman e le embin to piim.

³⁴ Piipi kin, Jiisas eim yi nim, “Enim eim sipik, konu jili orung pendnjing?” Wumb yi ninjing, “Owundu, nim ya okun, kenjii!”

³⁵ Pe Jiisas eim ke nim.

³⁶ Pe Jura wumb eim ke nim ei, kanik yi ninjing, “Jiisas eim wu ei noman ngolum ei, piipi kin, ke ninim,” ninjing.

³⁷ Ba Jura wumb kombur ek yi ninjing, “Jiisas eim wu endi ningil tumbun mulum ei, eim er ka erim. Pe wu kulum ei, Jiisas elang kin wu ei kapli kulelang.

Jiisas Lasaras Nga Er Konj Sim

³⁸ Jiisas eim noman e le embin peng piipi kin, eim tukpu to pendnjing konu e le om. Pe Lasaras tukpu to pendnjing ei, kom ku owundu endi e le, tunduk tuk puk. Nga ku endi sik kin, tukpu ei ondu nguk.

³⁹ Pe Jiisas eim yi nim, “Enim kom ku owundu ei aki tei!” nim. Wu kulum wu ei, eim aim Masa mo pu kin, yi nim, “Owundu, wu ei kulum kunum kapil kapli poru nim ei, eim kumun ngonum,” pa nim.

⁴⁰ Jiisas ek nipi, Masa ngopu yi nim, “Nim nibil o le enim? Na ok nim kanip ninj ei, nim pii gii nin pim kin, kapli Gos nge noman dinga owundu ei kenjii.”

⁴¹⁻⁴² Pe wumb ku ei tukpu e le si kindnjing. Pe Jiisas eim kan epin konu e le tonu kanpi yi nim, “Arnan, nim na prei end ei, nim piin. Kapli na nim kin ka piip ngond. Na piind ei, kunum kunum nim na prei e le ei piikin. Ba pe wumb ya e le na kin ouni mo lun wumb ei na nim kin nind. Pe wumb yi piingii ei, nim na kindan onj ni piik wumb ei, na kin pii gii ningii,” pa nim.

⁴³ Jiisas eim ek yi nipi kin, eim wii dinga topu yi nim, “Lasaras, nim si kindkin anda wa!” nim.

⁴⁴ Pe wu kulii ei, angpi kin, anda om. Eim kultum kunum, kan simb angil e le, kan to pendik mil ni, alap kumb e le peng to pendik mil ni, kun om. Pe Jiisas ek yi nim, “Eim alap ngenj e le palim ei, si kindangin kin, pangli!” pa nim.

Wumb Peng Pim Wumb Ek Nik Piik Kin, Jiisas To Kundmun Ninjing.

(Masyu 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2)

⁴⁵ Pe Jura wumb kombur ok, Mariya kin ke nik mulmun wumb ei, Jiisas jep o le owundu erang kanik kin, eim kin pii gii ninjing.

⁴⁶ Ba wumb kombur en enim puk kin, lo ek piik ekii silmin wumb mulnjung konu e le puk kin, Jiisas eim o le yi erim mil ei, kanik ninjing.

⁴⁷ Yi nengin kin, kulmal kalimin wu ni, lo ek ei ekii sik elmin wu ni puk kin, kaunsil kanik nik kin, kulou tunjung. Tok yi ninjing, “Wu ei, epi jep o le kanim kanim enim ei, er ermin mil nenj?” yi ninjing.

⁴⁸ “Pe sinim kan wiik tamin kin, o le yi nge erpi pang kin, wumb pei eim kin pii gii ningii ei, nga Rom opu elmin wumb ok, sinim men to lun ngii owundu ni, sinim Jura wumb tilap ei, to kis erngii, ei mon!”

⁴⁹ Wumb mulnjung konu tuk e le, wu endi mulum wu ei, embe Kaiyapas. Wu ei, eim kulmal kalimin ei, eim tep mulum kunum. Pe eim ek yi nim, “Enim noman e le epi endi to piik kin, enanmin mon,” pa nim.

⁵⁰ “Enim yi to piinerngii mon. Wu endeim kulmba wu ei, eim wumb pei paki tumba ei ka. Mon pim kin, sinim Jura wumb tilap pei, Rom opu ond wumb ok, sinim pei to kundngii,” pa nim.

⁵¹ Eim noman e le piim mil, ei piipi kin, ngunerim mon. Eim kulmal kalim owundu kongun tep ermba nik kin, ei kung ngii e le ermba. Ba Gos yi erang kin, eim o le ekii se tonu omba ni piipi nilim wu yi nim. ‘Jiisas eim kolpu kin, Jura wumb pei paki tumba,’ ni yi nim.

⁵² Jiisas kolpu kin, Jura wumb mendpil paki tunermba mon. Gos nge kingam nol konu orung orung pei mo lun ei kin, pei kolpu kin, Gos nge wumb pei sipi kin, tilap endeim mendpil kindmba.

⁵³ Pe Jura noman pim wumb ei, kunum e le ni piik kin, Jiisas eim to kundmun ni piik enjing.

⁵⁴ Yi mil nengin kin, Jiisas nga tuk Jura wumb kulou tok erik kin, konu peni e le endnerim. Pe eim konu e le si kindpi

kin, am pupu, wumb mulenjing konu eġe orung mandi miġ, sim konu owundu eġe muġum. Pe eim muġum konu ei embe 'Epriyam.' Jiisas eim kin ekii siġmin wu ombu kin puk eġe, ouni mulnjung.

⁵⁵ Jura wumb kor owundu kuni 'Pasopa' noġmun kunum ei, mandi erim. Pe 'Pasopa' kunum ei, mandi erang kin, wumb konu orung eipi eipi wumb ei, Jerusalem konu owundu eġe tonu puk kin, en enim noman eġe kil ngumun ni, oġ ei pii kun erik kin, Moses lo ek niġim miġ, yi kun erngii nge punjung.

⁵⁶ Pe wumb pei, Jiisas kurngii enjing. Wumb en enim men toġmun ngii nirikring eġe angk molk, yi ninjing, "Enim er pi-inmin miġ nenj? Eim pe kuni owundu 'Pasopa' ei, kanpi ermbe nge omba, min mon?"

⁵⁷ Jura wumb kuġmaġ kaġiġmin wu owundu ombu ni, lo ek piġmin wumb ni, ek ni piġ enjing, "Wumb kii semin, eim jiġi moġum ei piġpin kin, pe eim kan ngumun," pa yi ninjing.

12

Amb Mariya Kopung Ka Wii Toġum Ei Jiisas Simb Eġe Kindim
(Masyu 26:6-13, Mak 14:3-9)

¹ Kunum angii orung nga endeim miġ molk, kor owundu kuni 'Pasopa' nungii ei, tonu omba pim. Pe kunum eġe, Jiisas eim Besanii konu eġe Lasaras nge konu eġe wu ei, Jiisas eim tukpu to pendnjing ei, Jiisas er konj nge sim wu ngii konu eġe pum.

² Besanii konu eġe wumb Jiisas nge kuni er sinjing sim. Amb Masa eim kuni onguġ erim. Nga Lasaras eim Jiisas kin kuni nunjung wumb ei kin, ouni mulnjung.

³ Pe amb Mariya eim ku owundu top erpi sim kopung ka ming owundu miġ endi ei, tu wupu kin, Jiisas nge simb eġe kopung bein topu kin, nga Mariya eim nge peng enjin ei sipi kin, eim simb eġe kil ngum. Pe kopung muru ka wii toġum ei tuk ngii eġe pei muru ka toġum.

⁴⁻⁵ Ba Jiisas eim kin ekii siġim wu ei, embe Juras Eskerias konu eġe wu ei, ekii se Jiisas opu orung wumb onjung konu eġe nipi ngum wu ei, ek yi nim. "Sinim

kopung ka wii toġum ei sikin, wumb eipi ngopun, ku 300 pei miġ sipin kin, wumb wii mulnjung wumb ei ku ngopun. Nimbiġ erang sinim enenjpjin?" pa nim.

⁶ Ba Juras eim ek yi nim ek ei, wumb wii moġmun wumb ei kin ek keimi ninerim mon. Eim waning ermbe nge piġpi, yi nim. Eim ku kon ei, eim tep mundang moġpu kin, ku waning noġum.

⁷ Jiisas eim yi nim, "Nim amb kun eran pangġi! Ekii se, na tukpu eġe pendngii kunum ei, eim yi ermbe," pa nim.

⁸ "Wumb epi sinaġim wumb ei, enim kin kunum kunum moġmun. Ba na enim kin, kunum kunum mulaġ, mon!"

Gos Kuġmaġ Kaġiġmin Wumb Lasaras To Kundmun Ninjing

⁹ Jura wumb pei, Jiisas Besanii konu eġe moġum ni piġ kin, eim muġum konu eġe onjung. Ok kin, Jiisas mendpiġ keningii nge onenjing mon. Ok Jiisas eim Lasaras kuġum ei, eim er konj sim ei, Lasaras kenmin nik kin, onjung.

¹⁰ Kuġmaġ kalk eġmin wumb owundu ei, Lasaras to kundmun ku, ni piinjing.

¹¹ Nimbiġ erang, Jura wumb pei Lasaras piġ kin, kuġmaġ kalk lo ek piġ eġmin wumb ei kin, si kindik kin, wumb ei Jiisas kin piġ gii ninjing.

Jiisas Jerusalem Konu Eġe King Miġ Tuk Pum

(Masyu 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹² Kunum endi nga, wumb tiġap owundu ei ok, 'Pasopa,' kunum kor owundu kunum ei ok piinjing ei, Jiisas Jerusalem konu eġe omba ni piinjing.

¹³ Yi piġ kin, wumb ei puk kin, ond onguġ ni epi sik, andġam eġe kui er mulnjung. Molk kin, wumb ei, wii tok yi ninjing: "Pe Gos sin paki tumba! Sinim Owundu Gos eim kindang onum. Eim embe ambiġ tonu kindmin. Eim sin Esrel wumb nge King!"

¹⁴⁻¹⁵ Pe Jiisas kung dongkii waġ endi, kan sipi, tonu eġe moġpu kin, om. Ei Gos nge ek ka ok puġum eġe yi miġ nim.

"Saiyon konu owundu eġe, wumb mund mong enerei! Pe nga enim nge king

ei onum kin, eim kinei! Eim kung dongkii wał peł ełe mołpu, onum.”

16 Ok Jiisas kin ekii siłmin wu ombu, Jiisas eim epi oł erim ei, pii poł tunenjing. Ba ekii se Jiisas epin tonu ełe pum, eim tiłang owundu ei seng kanik kin, en enim piinjing ni, Gos nge ek kumb ok pulk ełe pim ei, kun erang piinjing. Nga wumb eim kin enjing oł ei piinjing ku.

17 Ok Lasaras kułang paki to pendik kunum ei, wumb pei Jiisas kin molk, Jiisas eim Lasaras tukpu ełe wii tang kin, Lasaras angpi opu kin, konj nga multum ełe wumb pei, jep oł erang kanik wumb ei, Jiisas eim oł yi eririm pa nik, ek yi ninjing.

18 Wumb pei ei jep oł erpi eririm ei piik enjing wumb ei, puk kin, andlam ełe, kuruk punjung.

19 Pe lo ek piik nik ełmin wumb ei, en enim ek nik, piik piik erik kin, yi ninjing. “Pe enim enjing oł ei kapli enanim. Wumb pei en enim eim kin ekii sik punmun.”

Griik Wumb Kombur Jiisas Kenmin Ni Piik Kin, Punjung

20 Wumb pei, Jerusalem konu ełe tonu puk ei, en enim kor owundu kuni ‘Pasopa’ ełe puk kin, Gos kin men tok ermin ni punjung. Nga Griik wumb kombur ełe ouni punjung ku.

21 Wumb Griik wumb ei, Pilip kin onjung. Pilip eim Galilii konu ełe orung Beseira konu kembis ełe wu. Pe wumb eim kii sik, yi ninjing, “Wu puł, sin Jiisas kenmin ni piinmin,” ninjing.

22 Pe Pilip pupu kin, Endru kanpi ek ei neng kin, pukuł Jiisas kankił yi ninjing.

23 Pe Jiisas eim ek nipi, yi nim, “Gos na kindang mani mei wu telim ei onj. Pe na tiłang owundu simbii kunum ełe, mandi enim,” pa nim.

24 “Na ek keimi mendpił nip enim ngond. Pe Gos kingam Kraiss ei, eim mani mei ełe kindim. Pe Gos nge kingam kindang, eim mani mei ełe opu kulełang kin, eim mendpił mułulang. Ba Gos kingam mani mei konu ełe opu kułmba ei, eim wumb eim kin pii gii ninjing wumb pei, eim sipi orung simba. Ei yi mił ku, kuni mong eim endi mei ełe mani kulenenłang kin, eim mendpił mułang; ba kuni emb

endi mei ełe mani kułang kin, kapli ei kuni mong pei simba.

25 Wu endi ngenj ełe bun bun kułpu ermba wu ei, eim nge noman opu konj pimba ei, am ba. Ba wu endi, eim ngenj ei mendpił piinarpi kin, Gos nge ek ekii sipi, eim kongun er mułmba wu ei, eim noman konj sipi kin, kunum kunum konj mułmba ei, eim am punermba mon!

26 Pe wu nii endi, na nge kongun ei erim kin, eim na kin ekii simba wu ei, na mułmbii konu ełe, na nge kongun wu ei, eim na kin ouni mułmbuł. Pe wu endi, eim na kongun ei ermba wu ei, na nge Arnan eim embe ambił tonu kindmba.”

Wu Kingam Ei Wumb Ond Peri Ełe Tonu Kundei!

27 “Pe nam noman tuk ełe ei, embin tonum. Pe na nip kin, ek nipe ek nimbii? Pe nam Arnan kin yi nimbii, ‘Arnan, nim epi embin tui na kin tonu omba enim ei, nim se! Na ek yi mił ninermbii min? Nimbił erang, oł embin tui ei, na kin tonu omba nge nip kin, akip onj.

28 Nam Arnan ni nim nge embe ei, tonu opu owundu pimba.” Jiisas eim ek yi neng kin, pe Gos ek endi tonu epin konu ełe tor opu, yi mił nim, “Na nam embe ei, wumb ambilk tonu kindnjing. Pe nga am opu owundu ba enim,” pa nim.

29 Wumb Jiisas kin mandi angk mulnjung wumb ei, ek piik kin, yi ninjing. “Gur gaki endi enim,” ninjing. Nga wumb kombur yi ninjing, “Mon, enjel endi opu, eim kin ek tangnim,” ninjing.

30 Jiisas eim ek nipi, wumb ngopu yi nim, “Gos ek ei na kin mendpił ninanim mon! Ek ei, enim kin paki tungii nge piingii, ninim,” pa nim.

31 “Pe kunum mandi enim ei, Gos ya mei ełe mołmun wumb ei, mok tumba. Pe Seisen mei konu ełe mołmun wumb ei, tep mołum wu kis topu kindmba.

32 Pe na mei ełe moł, ekii se wumb na ond peri ełe to kundngii kunum ei, na wumb pei sip kin, na nam kin orung simbii,” nim.

33-34 Jiisas eim ek yi nim ei, eim kułmba nge ei, piingii ni yi nim. Wumb ek orung kindik kin, yi ninjing, “Sin lo ełe piinmin

ei, lo ek yi ninim, 'Krais Gos kindang wu, mei e le mani opu, eim kunum kunum konj muamba,' ninim. Nimbi erang, nim ek yi nin, wumb wu kingam ei ond peri e le to kundngii nin? Wu kingam ei nii?" a nim.

³⁵ Jiisas ek nipi, wumb ngopu yi nim, "Pe kunum aninga kopur, mei wumb nge tilang ei, na enim kin ouni muambii. Pe enim tilang e le, o l kun andik er mu ngii. Mon pim kin, Seisen nge emii dinga ei, enim sipi orung simba. Wu endi eim emii peng ba ei, eim konu jili orung ba ei, eim piinermba mon!

³⁶ Pe enim tilang peng mo lmun e le tilang ei, na kin pii gii ningii. Enim na kin pii gii ninjing kin, enim tilang ei nge, kingam ambilam no l mi l mu ngii. Nga enim tilang ei, andik kin, o l kun erngii ku!" pa nim. Jiisas eim ek ei nipi, poru nipi kin, eim wumb mulnjung konu e le, tuk am pup kin, koi erim.

Jura Wumb Jiisas Kin Pii Gii Ninenjing

³⁷ Jura wumb Jiisas eim jep o l pei erim ei, kanik kin; ba enim Jiisas kin pii gii ninenjing mon.

³⁸ Pe ok ek ni tor kindilim wu Aisaiya nirim ek ei, pe keimi tonu pim. Ok wu ei, Aisaiya eim ek yi mi l nirim:

"Owundu wumb nii endi, sin ek ei ni tor kindinjin ei, pii gii ninenjing mon. Pe Owundu eim nge noman dinga ei, wumb pei kin andan tang kin; ba wumb ei, pii po l tunenjing."

³⁹ Wumb Jiisas kin pii gii ninenjing. Nimbi erang ek ni tor kindilim wu ei, Aisaiya ek endi nga nirim mi l ei, keimi pirim. Eim ek yi mi l nirim.

⁴⁰ "Gos eim, en enim ningi l ambil ak tang kin, en enim ningi l e le, kapli kun kinerngii mon! Nga noman erang kin, kom ku mi l peng kin, en enim noman e le, pii kun enerngii mon! Pe nga en enim, nanim kin wangin kin nanim paki top kin, o l yi ermbii ni piik, enanmin!" pa ni Gos Owundu yi nim.

⁴¹ Ek ni tor kindilim wu ei, Aisaiya eim Krais Gos kindang mei konu e le mani wu nge tilang owundu ei, kanpi kin Krais nge ek ka mendpi l nirim.

⁴² Pe Jura wumb num kombur, Jiisas kin pii gii nik kin; ba en enim lo ek piik nik e lmin wumb ei kin, mund mong erik kin, ek nik tor kindnenjing. Nimbi erang, lo ek piilmin wumb ei, sin men to lmun ngii e le, to anda kindngii, ni piik.

⁴³ Gos en enim embe ei, ambil tonu kindmba ni piinarik, mon! Wumb en enim nge embe ei, ambil tonu kindngii, ni piik enjing.

Jiisas Wumb Kos Piimba Ek Ei

⁴⁴ Jiisas eim wii dinga topu kin, yi nim, "Wumb nii endi, na kin pii gii nimba ei, na kin mendpi l mon! Ba Gos na kindang onj kin, ouni pii gii nimba ku.

⁴⁵ Wumb endi, na kenmba ei mi l ku, na Arnan na kindang onj ei, kenmba ku.

⁴⁶ Na nam ya mei wumb e le, tilang nge onj. Wumb nii endi na kin pii gii nimba wumb ei eim wumb nii endi, noman tuk emii o l kis e le, min o l ei mi l mulermba wu ei, na tilang e le ekii simba.

⁴⁷ Pe wumb endi, na ek ei piipi, ekii sinerim kin, na eim ek kos mi l piip, yi enermbii. Na mani mei e le op, wu amb ek piip, kun erip kin, kos piip, ermbii nge onenjing mon? Na wu amb pei, Gos kin orung simbii nge onj.

⁴⁸ Pe wumb endi, na nge ek ei ekii sinarpi bu l ngopu erim kin, eim kin kos piipi, ermba wu endi mo lum. Pe na ek nip, tor kindind ek ei, pii gii ninenjing kin, ekii se Gos kunum poru nimba kunum ei, eim kos owundu piimba.

⁴⁹ Na nam noman e le piip kin, ninand mon. Na Arnan eim na kindpi kin, eim ek ei nipi, na ngopu kin, yi mi l nim na nind.

⁵⁰ Pe na piind ei, na nge Arnan ek ei, kunum kunum konj ngumba nge nip kin, tonu kindilim ei yi mi l pa lmin. Na ek pei ni tor kindind ei, na nge Arnan na kanpi nim ek ei, na nip tor kindind," Jiisas pa nim.

13

Jiisas Eim Ekii Silmin Wu Ombu Simb E le, Was Erim

¹ Pasopa kuni no lmun kor owundu ei, tonu omba mandi erang kin, Jiisas eim piim. Eim mei e le si kindpi kin, Arim kin orung ba nge ni piim. Piipi kin, eim nge

wumb mei ele mani muŋgii ei kin, noman ngoŋum. Nga eim mei ele wumb pei noman ngopu pupu kin, kuŋmba kunum ei, poru nim.

² Pe kunum poru neng kin, Jiisas kin ekii siŋmin wu ombu kin, kuni nok muŋangin kin, Seisen opu, Jura Eskerias konu ele Saimon nge kingam eim noman tuk ele pum. Pang kin, Juras eim Jiisas sipi kin, opu orung wumb ongii konu ele nipi, tor kindmba nge piim.

³ Jiisas eim piipi, poru nim kin, eim Arim epi pei kin, noman dinga eim ngopu, poru nim. (Nga Juras Eskerias Saimon nge kingam ermba oŋ ei piim ku.) Gos eim kindang om kin, nga eim Arim Gos kin, orung ba, ku.

⁴ Pe Jiisas eim kuni peŋ ei, si kindpi kin, eim angpi, kon takis ei, guŋ topu sepi kin, kon alap endi sipi, eim kend ele taŋpi kin, eim kongun wu miŋ erim.

⁵ Eim yi erpi kin, noŋ sipi, ming endi sim ele noŋ bein to kindim. Pe noŋ ming ni sipi, eim nge ekii siŋmin wu ombu simb ele, was erpi kin, kon alap kend ele taŋpi pendim ni sipi kin, eim simb ele kil ngopu, yi erim.

⁶ Eim simb was erpi opu kin, Saimon Piisa muŋum konu ele tor wang kin, Piisa eim ek yi nim, "Owundu, nim na simb ele was enjii on?" a nim.

⁷ Pe Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, "Na pe oŋ ei, ermbii end oŋ ei, nim pe pii poŋ tunenjii. Ba ekii se, oŋ ei puŋe, nim pii kun enjii," pa nim.

⁸ Piisa ek dinga yi nim, "Nim na simb was enenjii mon!" Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, "Pe na nim simb ei was enenj kin, nim na kin ouni mulenjii mon!"

⁹ Nga Saimon Piisa yi nim, "Owundu, nim na simb ele mendpiŋ was enerii! Ba na peng ele ni, angii ele, pei was erii!" pa nim.

¹⁰ Nga Jiisas eim ek yi nim, "Wumb ngenj ele, noŋ was ok pei enjing ei, nga was enerngii mon! Ba simb ele mendpiŋ, noŋ was erngii nge salim ei, erngii. Pe enim noman tuk ele ka seng kin, moŋmun. Ba enim wumb pei mon! Wu endi, Juras Eskerias wu ei, eim noman tuk ele oŋ kis salim.

¹¹ Jiisas ek ei piipi, poru nim wu ei, eim

opu orung wumb nipi, tor kindmba wu yi nim, "Enim wumb pei noman tuk ele ka mulaŋmin," pa nim.

¹² Pe Jiisas eim kin ekii siŋmin wu ombu simb was er poru nipi kin, eim kon takis ei, nga kindpi kin, eim peŋ konu ele orung muŋum. Moŋpu kin, ek yi nim, "Na enim kin oŋ enj ei enim piinmin, min?"

¹³ Enim na ek emb to ngokun elin wu owundu niŋmin. Nik kin, enim ek kun yi niŋmin. Na yi miŋ moŋ.

¹⁴ Na ek emb top wumb ngop, wu Owundu moŋup kin, na enim simb ei was enj. Nga enim yi ku, enim engnjing noŋ kin, oŋ yi miŋ erei!" nim.

¹⁵ Na oŋ ei pe erip kin, enim andan top enj oŋ ei, nga enim enginjing noŋ kin yi ku erngii.

¹⁶ Na ek keimi mendpiŋ enim kanip nind, 'Kongun wu ei, eim nge wu Owundu ei kapli to mani kindnaŋim. Nga wu endi kongun ermba pum wu ei, eim kindang pum wu ei, to mani kindpi kin, eim wu Owundu miŋ mulermba mon.

¹⁷ Pe enim oŋ ei nge puŋe piik kin, enim yi miŋ enjing kin, enim noman ka piingii.

¹⁸ "Na nam sip mundunj kin, enim wumb ombu kin nind ei, enim pei mon. Ba pe epi ele nge wumb ok puŋmun Gos nge ek nirim ei, keimi palim. Gos nge ek yi miŋ nirim: 'Wu endi, na kin ende moŋpuŋ kuni nunjpuŋ wu ei, na nge opu orung wu, tonu opu moŋum.'

¹⁹ Oŋ ei tonu onerang kin, na pe ek ei nip, enim ngond. Pe ekii se wu ei, oŋ yi erang kin, enim kanik kin, na Krai Gos kindang mei wu onj kin, pii gii ningii."

²⁰ Jiisas eim yi nim, "Na ek keimi mendpiŋ nip enim ngond. Na nge kongun wu kindamb pangin kin, wumb endi sipi tuk simba wu ei, eim na kin ouni simba. Nga wu endi na sim kin, na Arnan na kindang onj ei, ouni simba ku."

Juras Jiisas Sipi Kin Opu Orung Wumb Ngumba Nge Pum

(Masyu 26:20-25, Mak 14:17,21, Luk 22:21-23)

²¹ Jiisas eim ek yi miŋ neng kin, eim noman tuk ele embin tang kin, piipi yi nim, "Na ek keimi mendpiŋ nip enim ngond.

Enim mołmun konu tuk ełe wu endi mołum wu ei na opu orung wumb ongii konu ełe nipi, tor kindmba.”

²² Eim ek yi mił neng kin, eim kin ekii silmin wumb ombu, en enim kumb kin erik kanik, “Wu nii endi ninim,” ni piinjing.

²³ Wu endi Jiisas kin ekii silim wu ei, Jiisas eim noman ngołum wu ei, Jiisas mułum konu ełe mandi wii mułum wu ei, embe Jon.

²⁴ Pe Saimon Piisa, Jon kanpi, peng ku tonu nim eim mandi mołum ei, eim kii se, Jiisas wu nii endi nimba ei, piimin ni piim.

²⁵ Pe Jon eim Jiisas mułum konu ełe mandi pupu, Jiisas nge kom sipi mołpu kin, yi mił nim, “Owundu, nim nii kin nin?”

²⁶ Jiisas eim ek nipi, orung kindpi kin, yi nim, “Pe na kuni bres sup kin kindip orung sip kin, eim ngamb numba ei, wu ei mendpił. Pe Jiisas eim kuni bres sup kin kindpi kin, orung sipipi, Juras Eskerias, Saimon nge kingam ei ngum.

²⁷⁻³⁰ Pe Juras kuni ei sipi nang kin, Seisen Juras noman tuk ełe tuk pum. Pe Jiisas eim ek yi nim, “Nim epi endi enjii pin kin, sikir enjii,” nim. Pe Juras kuni orung ei, sipi nupu kin, sikir anda pupu pum. Pe konu emii pim ei, poru nim. Jiisas eim ek ni piim; ba ei tonu peł ełe kuni ende nok mulnjung wu ombu, ek ei pułe pii poł tunenjing. Wu kombur en enim yi piinjing. Juras ku tep elim wu ei kin, ninim ni piinjing. Juras eim epi top ermba ni konu kor owundu kunum top erpi, min wumb epi sinerang, wii mulnjung wumb ei ngopu, yi erang kin, Jiisas piipi ninim ni, yi piinjing.

Lo Ek Konj

³¹ Juras anda pupu pang kin, Jiisas eim ek yi nim, “Pe Gos kindang opu wu kingam telim, tilang owundu seng kin, nga Gos wu kingam ei kin, tilang owundu simba.

³² Pe na Gos nge tilang owundu ei, na andan top ninj kin, Gos kindang mei wu telim ei, na nge tilang owundu andan yi ku tumba. Gos eim andan topu, sikir ermba.

³³ Enim na kangil mił, na enim kanip nind. Kunum endi ekii se aninga, enim na

kurngii. Pe kunum aninga, na nam enim kin ouni moł. Pe ek ei Jura wumb kan yi ku ninj ek ei, enim kanip nind ku. ‘Na bii end konu ei, enim punerngii.’

³⁴ Na enim lo ek konj endi nip, enim ngond endi ei, yi mił. Enim engnjing noł noman ngungii ei, na enim noman ngoł mił, yi ngungii.

³⁵ Pe enim engnjing noł endeim endeim ni, noman ngunjung kin, wumb pei yi piingii ei, enim na kin ekii sik endnjing wumb, ni piingii,” Jiisas yi nim.

“Piisa, Nim Nam Buł Ngunjii,” Nipi Jiisas Yi Nim

(Masyu 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34)

³⁶ Saimon Piisa ek kii sipi, yi nim, “Owundu, nim konu jili punjii nin?” Nga Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Pe na bii end konu ei, nim na kin ekii sikin punenjii. Ba ekii se, nim na kin ekii sinjii,” nim.

³⁷ Piisa nga ek nipi yi nim, “Owundu, nimbił erang pe, na nim kin ekii sip onermbii? Na pe kołup kin, nim paki tumbii,” Piisa yi nim.

³⁸ Nga Jiisas ek kii sipi, Piisa ngopu yi nim, “Pe nim kolkun, na paki tumbii nin min? Na ek keimi mendpił nip, nim ngond; kei kultu pełi wii tunermba kunum ei, nim na nge embe ei, kunum tekliki ni tor kindnenjii,” Jiisas yi nim.

14

Erinjin Gos Kin Pungii Andlam Ei Jiisas Mołum

¹ “Enim noman embin tonum, yi enerei mon! Enim Gos kin pii gii ninjing kin, na kin pii gii ningii ku,” Jiisas pa nim.

² “Na nge Arnan mołum konu ełe, konu pei salim. Pe yi sinelang kin, na enim ok kanip niłamb. Na nge Arnan ngii ei pup kin, enim nge konu ełe, er kun ermbii ni pund.

³ Na pup konu ełe er ka er sep kin, nga orung op, enim kin ouni bin. Ei yi mił, na mułmbii konu ełe, enim na kin ouni mułngii ku.”

⁴ Jiisas eim yi nim, “Na bii end konu ełe andlam ei enim piinmin min?”

⁵ Pe Tomas ek nipi yi nim, “Owundu nim konu jili punjii nin? Sin piinanmin. Pe nim punjii andlam ei, sin er piimin mił nenj?”

⁶ Jiisas ek nipi ngopu, yi nim, “Na nam Arnan mołum konu ełe, andlam ei nge moł. Nga na nam ek keimi ei nge puł wu. Nga na nam noman konj kunum kunum ei nge puł wu moł, ku! Wumb endi na Arnan mołum konu ełe andlam eipi endi punermba, mon, andlam ei, na mendpił.

⁷ Pe enim na piik muljung kin, na nge Arnan ei, enim piingii ku. Pe enim eim piik kanik enmin mił, nga yi kun kanik piik erngii,” Jiisas yi nim.

⁸ Nga Pilip ek yi nim, “Owundu, nim Arnim ei, andan tan, sin kapli piimin,” a nim.

⁹ Nga Jiisas ek nipi, Pilip ngopu yi nim, “Na enim kin kunum kinan muls. Pe Pilip nim na pii poł tunen, min? Wumb endi na piim wumb ei, na nge Arnan piim ku. Nimbił erang nim yi nin, ‘Nim Arnim, sin andan tan kenmin, nin?’

¹⁰ Pe nim Pilip, na kin pii gii ninen, min? Na Arnan kin moł; nga na Arnan ei nam kin mołum. Na ek nip, enim ngond ei, na nam nge noman ełe nip ngunand mon. Na Arnan eim na kin eim nge kongun ei end.

¹¹ Enim na kin pii gii ningii. Na nam Arnan kin moł. Nga Arnan eim na kin mołum. Pe enim ei piik, pii gii ninenjing kin, nga na kongun ni, jep oł pei erip punj ei, enim piingii. Piik kin, na kin pii gii ningii.

¹² Na ek keimi mendpił nip enim ngond, wumb endi na kin pii gii nim kin, eim na kongun ełe mił, yi ermba ku. Nga kongun owundu ermba ei, na enj kongun ei am tonu kindmba. Nimbił erang, na Arnan mołum konu ełe bii pund.

¹³ Epi endi simin nik kin, na nge embe ełe prei enjing kin, enim kapli singii. Yi erangin kin, na Arnan eim nge kingam na kin embe ambil tonu kindmba.

¹⁴ Enim na nge embe ełe oł endi ermbii nik, Gos kin kii sik, prei enjing kin, na kapli ermbii.”

¹⁵ “Enim na kin noman ngunjung kin, na lo ek ei piik, ekii singii ku.

¹⁶ Nga na Arnan kin kii simbii Gos eim nge Gui Ka kindang, enim paki tumba wu ei, ek keimi puł wu. Ei enim kin kunum kunum mułmba.

¹⁷ Ei Gos ek ka ei, ek keimi mendpił nimba. Mani mei wumb pei eim singii ei, kapli enanim. Nimbił erang, eim kanik kin, pii poł tunanmin. Nga eim kongun ełim mił, ei piinanmin ku. Ba enim ei pi-inmin. Nimbił erang, ei eim enim noman tuk ełe mołum kin, nga mułmba ku.

¹⁸ “Na enim kin si kindip pamb kin, enim kangil ernjing, menjing mulerang mołmun mił, yi mulerngii mon. Na enim kin orung ombii.

¹⁹ Mani mei ełe pii gii ninenjing wumb ei, na kunum aninga kinerngii mon, ba enim na keningii. Na noman konj sip, kunum kunum mułamb kin, ei nga enim yi ku, noman konj kunum kunum mułngii.

²⁰ Kunum ełe, enim piingii ei, na Arnan kin mułamb kin, yi mił ku, enim na kin mułangin kin, nga na enim kin, yi ku moł.

²¹ “Wumb nii endi, na nge lo ek ei sipi, ekii simba wumb ei, na kin noman ngonum. Ngang kin, na nge Arnan eim noman wumb ei kin ngang kin, nga na wumb ei kin, noman ngumbii ku. Nga na eim mułmba konu ełe tor wamb kin, na nam eim kin andan tumbii ku.”

²² Jiisas eim ek yi mił neng kin, wu Juras endi, eim Eskerias Saimon nge kingam mon. Wu eim ek nipi, Jiisas ngopu yi nim, “Owundu, nimbił erang nim sin kin, ni ninim andan tunjii nin, ba ya mani mei ełe pii gii ninenjing wumb ei kin, nim andan tunenjii nge nin, min?”

²³ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Pe wumb endi na noman ngołum ei, eim na nge ek ekii simba wu ei, na nge Arnan wumb ei, kin noman ngumba ku. Nga sił Arnan kin, na ouni o puł, wumb ei kin mułmbuł.

²⁴ Wumb endi na kin noman ngunałim ei, eim na nge ek ei ekii sinałim ku. Pe enim piinmin ek ei, na nam nge ek mon. Na Arnan nge ek ei, eim na ngopu kindang kin, na onj.

²⁵ “Pe na enim kin ouni mołpun kin, na ek ombu enim kanip nind.

²⁶ Ba enim paki mendpił tołum ei, Gos Gui Ka enim paki tumba. Na nge noman dinga ełe, na Arnan ei kindmba. Gos Gui Ka enim kin epi pei andan tumba. Tang kin, enim nge noman ełe pirek neng kin piingii ei, na enim ok nip ngur ek ei, pei enim noman ełe piingii.

²⁷ “Na enim si kindip, bii peng kin, na enim noman emin ngond. Nam nge noman emin kanim eipi enim ngond ei, mani mei ełe pii gii ninenjing wumb ei, en enim noman emin ngok enmin oł ei nge, na enim ngunand mon. Enim noman embin tum kin, mund mong yi enerngii mon!

²⁸ Na enim kanip kin nip ngunj ek ei, pii poru ninmin, ‘Na pe enim si kindip kin, na Arnan kin bii end. Ba na nga enim kin orung ombii.’ Pe enim ok na kin noman ngunjung kin, na nge Arnan kin bii nge, enim ka piingii. Ei nimbił erang, na Arnan kin bii kunum ei, Gos Gui Ka kindamb kin, enim kin mołpu kin, dinga ngumba. Nga na Arnan eim Owundu mołang kin, na mani moł.

²⁹ Nga pe oł ei, tonu onerang kin, na ek ei, ok nip enim ngond. Pe ekii se, yi mił tonu om kin, enim na kin pii gii ningii.

³⁰ Pe na enim kin ek pei nip, enim ngumbii pinałim. Nimbił erang, mani mei ełe pii gii ninenjing wumb ei, Seisen noman tuk ełe mułang kin, ei ongii mandi onum. Pe eim oł endi na kin ermba ei, kapłi enanim.

³¹ Ba mani mei ełe wumb pei, epi endi piingii ei, na Arnan kin noman ngop ei nge, na Arnan ek nirim mił ei, na ekii sił.”

“Pe enim engngei! Sinim pamin!” Jiisas pa nim.

15

Jiisas Eim Ond Mong Wain Mił Mendpił Mołum

¹ Jiisas eim ekii siłmin wumb ek nipi ngum, “Nam na ond wain mendpił mił moł. Na nge Arnan ei, ond wain pin nge tep elim wu mił mołum. Nga wumb ei na kin pii gii ninjing wumb ei, na nge ond angiił mił mołmun.

² Na nge angiił ełe ond mong tunałim ei, na Arnan top tor kindiłim. Ei yi mił, wumb nga oł kun ka enarik wumb ei, na kin pii gii ninenjing wumb ei, na Arnan wumb ei, top tor kindmba. Ond angiił kombur mong tołum ei, na Arnan eim kołmung topu, er ka erpi erang kin, nga mong pei ka tumba. Ei yi mił, wumb oł kun ka kombur oł ei ełmin; ba oł kun pinałim mił oł ei, top si kindmba. Yi erang kin, wumb ei, oł kun ka mendpił nga erngii.

³ Na nge ek nip, enim ngond ei erang kin, enim noman tuk ełe, kun ka wii mułngii.

⁴ Enim na kin ouni mułangin kin, na enim kin mułmbii. Pe ond angiił ei pupu, ond mam ełe kin pinerim kin, ei ond mong tunermba. Yi mił ku enim na kin mulenjing kin, enim yi ku, oł kun ka wii enerngii mon!

⁵ “Na ond wain mendpił mił moł. Nga enim ond wain ei angiił mił mołmun. Wumb endi eim na kin mułang kin, na eim kin mułmbii ei, eim oł kun ka wii pei ermba. Pe enim na wak tunjung kin, enim oł kun ka wii endi enerngii, mon!

⁶ Pe wumb endi na kin mulerim kin, ei yi mił, ond wain angiił kułi erang kin, to tor kindinmin mił, yi erngii. Erik kin, ond angiił ei, kułou tok kin, dup kałiłmin.

⁷ Pe enim na kin mułangin kin, na nge ek ei enim noman tuk ełe pim kin, enim noman ełe Gos kin prei erngii ei, enim kin oł yi mił ku, tonu omba.

⁸ Pe enim oł kun ka wii enjing kin, na Arnan oł ełe nge, eim embe ambił tonu ba. Seng kin, enim na nge kongun wumb mendpił erik mułngii.

⁹ Na Arnan na noman ngołum mił, yi ku, na enim kin noman ngoł. Enim na kin mulnjung kin, na noman ełe, enim kin kunum kunum er ngumbii.

¹⁰ Pe enim na nge lo ek dinga ei ekii sinjing kin, enim na nge noman kunum kunum er ngumbii. Ei mił ku, na nam Arnan nge lo ek dinga ei, kun ekii sił. Sip kin, eim nge noman kaimb ngopu ełe ei, na moł.

¹¹ “Na nam ek ei, enim kin ngond ei nge, noman ka ei enim kin peng kin, enim noman ka piik mułngii. Ei enim noman tuk ełe piki to peng kin, kunum kunum ka

piingii. Yi ni piip kin, na ek ei enim kin ngond.

¹² Na nge lo ek dinga ei yi mił pałim. Enim engnjing noł mołmun ei, noman ełe ngungii ei, na enim noman ngoł mił ngungii.

¹³ Pe wumb endi eim nge wu puł pei ni, wumb endi paki tumbii ni, erpi kułmba ei, noman ngok, ngok enmin oł ei, to mani kindmba.

¹⁴ Pe enim na ek dinga nind ek ei ekii sinjing kin, enim nam nge wumb puł mendpił mułngii.

¹⁵ Kongun wu ei eim nge wu owundu ermba oł ei piinalim. Pe yi ku, na enim kongun wu ninermbii mon. Nimbił erang, na Arnan nge ek nipi ngurum ek ei, na enim kin nip poru ninj. Ei nge, na piip kin, enim nge wu puł mendpił nind.

¹⁶ En enim na sik, mundnenjing mon! Ba na enim sip, poru nip kin, mundunj. Mondup kin, enim kongun ełe kindinj ei, enim Gos kongun erangin kin, oł kun ka wii tonu omba nge nip kindinj. Pe enim nge kongun kun ka wii tonu wang kin, kunum kunum yi erik mułngii. Mułangin kin, enim na nge noman dinga ełe, Gos kin prei erik na Arnan ngok epi endi simin ningii ei, enim kapli ngumba.

¹⁷ Na enim ek dinga yi mił nip ngond. Enim engnjing noł, endeim endeim ni, ei noman ngungii.”

Mei Wumb Pei Jiisas Kin Ekii Siłmin Wu Ombu Kin, Opu Orung Erngii

¹⁸ “Ya mei ełe pii gii ninenjing wumb, enim kin opu orung enjing kin, enim piingii ei, na kin kumb se, opu orung erik, ei piingii.

¹⁹ Nga enim pii gii ninenjing mei ełe wu mendpił piłang kin, wumb ei, enim si tuk, noman ngok siłangin. Ba enim ya mei ełe nge wumb mon. Na enim pii gii ninenjing wumb ei si tor kindip kin, enim nam nge sip mundunj. Ełe nge, mei ełe pii gii ninenjing wumb ei, enim kin opu orung erngii.

²⁰ Na enim kanip nind ek ei piik mułngii, ‘Kongun wu ei eim nge wu owundu ei, to mani kindnermba mon! Pii gii ninenjing wumb ei, na muls konu ełe ok, na kin

oł embin tui ngunjing ei, oł ei mił, enim mułngii konu ełe, yi erngii ku. Na nge ek ekii sinjing pim kin, enim nge ek ei, ekii singii ku.

²¹ Ba wumb ei, na Arnan mołpu kin, na kindang onj ei, piinenjing wumb ei, enim kin oł pei yi erngii. Nimbił erang, enim na nge ekii siłmin wumb mołmun.

²² Pe keimi onarip kin, na ek wumb ei ngunenj pim kin, wumb en enim oł kis enjing ei, singambił piinerngii. Ba pe, wumb en enim oł kis ei koi erngii konu ełe endi sinałim mon.

²³ Wumb endi, na kin opu orung ermba ei, eim nge Arnan ei kin, opu orung ermba ku.

²⁴ Kongun ełe kanim kanim ok, wumb endi enerik oł ei nge, na enim konu tuk ełe enj. Pe keimi, na jep oł ei enenj pim kin, wumb en enim oł kis ei pim kin, ei piinerngii. Ba pe oł ei kanik poru nik, na nge Arnan kin ouni, opu orung enmin. Nimbił erang, enim na kin pii gii ninenjing.

²⁵ Ba en enim enmin oł ei, en enim lo ek endi, lo mon ełe poł pendnjing ek ei, pei keimi tor onum. Ek ei yi mił ninim, ‘Wumb en enim na kin opu orung wii enmin.’

²⁶ “Ba paki tołum nge wu endi, enim kin erang, dinga mułngii ei, eim na Arnan kin mołum ei, na kindamb, enim kin omba. Omba wu ei Gos nge Gui Ka ei ek keimi mendpił niłim. Gos Gui Ka pim kin, na Arnan kin mołpu kin, omba. Gui Ka ei opu, na nge ek ei nip tor kindmba.

²⁷ Nga enim na nge ek ni tor kindngii ku. Nimbił erang, ok enim na kin mułangin kin, na kongun ei pułngun mondup kin enj. Nga ok molk kin, pe mołum,” Jiisas pa nim.

16

Jiisas Ek Nga Eim Ekii Siłmin Wumb Ngum

¹ Jiisas nga ek yi nim, “Na enim pii gii ei, si kindik, enerngii ni piip kin, ek ei nip enim ngond.

² Enim Jura men tołmun ngii ełe wumb enim to anda kindngii. Nga ekii se, enim

Gos nge kongun paki tok ermin ni piik kin, wumb ei, ok enim to kundngii.

³ Wumb en enim na nge Arnan ei pi-inarik kin, nga na piinarik kin, oł yi mił erngii.

⁴ Ba na enim kin oł embin tui oł ei nge, tonu omba ni piip kin, na enim kengip ngop nind. Nga ekii se, oł ei tonu om kin, enim ei piingii.

Na enim kin ek yi nir mił, ei piingii. Nimbił erang, ok na enim kin mołup kin, ek ei nip enim ngunerir.

Gos Nge Gui Ka Kongun Yi Elim

⁵ “Ba na Arnan kindang onj konu ei, nga orung bii end. Ba enim mołmun wu ei, endi na, ‘Nim konu jili punjii en?’ Ek yi endi nik kin, na kii sinenjing mon.

⁶ Ba na ek ei, enim kanip nemb kin, enim nge noman ełe embin mendpił enim.

⁷ Ba na ek keimi nip enim ngond. Na enim si kindip kin, na bii ełe nge, enim paki tumbii. Pe na punenj kin, Gos Gui Ka ei, enim paki to ermba ei, enim paki tunermba. Pe na punenj kin, enim dinga paki to ermba Gos Gui Ka ei, enim kin onermba. Ba na punj kin, eim kindamb kin, enim kin omba.

⁸ Nga Gos Gui Ka opu, ya mei konu ełe, pii gii ninenjing wumb ei, kongun erpi andan tang kin, en enim piingii ei, oł kis enjing pimba. Nga oł kun ka oł palim ni, Gos en enim kos pimba ei, piingii ku.

⁹ Gos Gui Ka andan tang kin, wumb en enim oł kis enjing pułe ei, en enim na kin pii gii ninarik kin, endnjing ei, piingii ku.

¹⁰ Nga oł kun mendpił ei nge pułe andan yi mił tumba. Nimbił erang na Arnan kin nga orung bii ei, enim nga na kinerngii mon.

¹¹ Gos wumb kos piimba ei nge pułe andan yi mił tumba. Nimbił erang, mei ełe wumb tep er mołum wu ei Seisen, eim dup owundu kin kunum kunum mułmba. Yi mił ku, wumb pii gii ninenjing wumb ei kos owundu singii ku.

¹² “Na ek pei palim ei nip enim ngumbii end; ba pe na enim ngumbii end ei, pe enim kapli ei piinerngii palim.

¹³ Ba Gos nge Gui Ka ei ek keimi mendpił nilim ei, opu ek nipi enim kin ek keimi

andan tumba. Nga eim noman ełe ek endi nipi enim ngunermba mon! Ba Gos nge ek eim piipi ek ei nipi enim ngumba. Ngopu kin, nga oł ekii se tonu omba ei nipi enim ngumba ku.

¹⁴ Gos Gui Ka eim na nge ek ei sipi opu kin, enim tor pułe nipi andan tumba. Oł yi ermba ełe, na embe ambii tonu kindmba.

¹⁵ Na Arnan nge epi pei ei, na nge ei piip kin yi mił nind. Gos Gui Ka na nge epi pei ei sipi opu kin, enim kin andan tumba,” pa nim.

Noman Embin Tonum Ei, Nga Kunum Kunum Ka Piimba

¹⁶ Jiisas nge ek yi nim, “Pe nga kunum aninga kopur enim kinerngii. Nga ekii se kunum aninga enim na keningii!”

¹⁷ Jiisas eim kin ekii silmin wu kombur en enim ek yi mił ninjing, “Ek ei pułe sinim piimin ni, ninim mił nenj? Eim yi nim, ‘Enim pe kunum aninga na kinerngii. Nimbił erang nga nam Arnan kin bii ni pund,’ pa nirim.

¹⁸ Nga ek yi ninjing, ‘Pe kunum aninga,’ ninim ei nipe ek ninim? Sinim eim ninim ek ei, pułe pii poł tunanmin,” ninjing.

¹⁹ Nik kin, Jiisas eim kii singii enjing ei, Jiisas eim piipi kin, ek nipi ngopu yi nim, “Na ninj ek ei, pułe piimin nik, kii sik orung orung er mołmun min? Na ek yi mił ninj, ‘Kunum aninga pe enim na kinerngii. Nga ekii se kunum aninga enim na keningii,’ pa ninj.

²⁰ Ei na ek keimi mendpił nip enim ngond. Mani mei ełe wumb ombu pei, na to kundnjung kin, ka piingii. Ba ełe nge, enim noman embin to piingii. Nga noman embin ei, opu ka peng kin, nga enim ka mendpił piingii.

²¹ Amb endi kangii mengmba ei piipi kin, noman embin to piilim. Nimbił erang ei ngenj kumbii elim; ba eim kangii mengpi kin, eim ngenj kumbii nga pi-inerim mon. Eim kangii mengpi tonu om ei, kangii kan ka kanpi se mułum.

²² Ei mił pe enim noman embin piinmin. Ba na enim nga kenmbii kunum ei, enim ka piingii. Enim noman ka piingii ei, wumb endi to eipi kindnermba mon!

²³ Kunum ele enim epi endi na kin kii sinerngii mon! Na ek keimi mendpił nip enim ngond. Pe enim na Arnan kin epi endi simin ni, prei erngii ei, na nge noman dinga ele, enim kii singii epi ei enim ngumba.

²⁴ Ok enim na nge noman dinga ele epi endi simin nik kin, Gos kin prei enenjing mon! Pe enim epi endi ei kii sik ei, sinjing kin, en enim noman ka mendpił seng piingii,” pa nim.

Mei Ele Oł Kis Ei Jiisas To Mani Kindim

²⁵ Jiisas nga ek yi nim, “Na ek ombu nip ek ekin top ninj. Nga ekii se kunum endi, tonu omba ei, enim kin ek ekin top nip enermbii, mon! Ba nam ek kun nip tor kindip kin, Arnan mołum mił eim kin nip tor kindmbii.

²⁶ Kunum ele, enim na nge noman dinga ele, Gos kin prei erngii; ba na enim kin ek nip yi ninenj ele, na nam prei eramb kin, na Arnan kii sip enim paki tumba, ei mon nip end.

²⁷ Na nge Arnan enim noman ngonum. Ngang kin, nimbil erang, enim na kin noman ngonmun. Na Arnan Gos kin mołup, enim kin onj ei enim pii gii ninjing.

²⁸ Kumb ok na nam Arnan kin ouni mołup, Arnan si kindip mani mei ele onj. Pe na mei konu ele ei si kindip kin, Arnan kin nga orung bii,” pa nim.

²⁹ Pe Jiisas eim kin ekii silmin wu ombu en enim yi ninjing, “Pe nim ek ekin tunkin kin, ek ni tor kindin,” pa ninjing.

³⁰ “Pe sin pii kun enmin ei, nim wumb endi epi kii simba ni, kui enan mon. Ninim, epi pei pii poru niłin wu ei, pe sin pii gii ninmin ei, nim Gos kin ouni molkun on,” pa ninjing.

³¹ Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Pe enim na kin pii gii ninmin min?”

³² Piiinmin! Pe kunum mandi enim ei, tor wang kin, wumb enim endeim endeim mułngii konu ele, si pok erik, en enim konu eipi eipi kindngii. Kindangin kin, enim na si kindik kin, konu ele eipi eipi pungii. Ba na nam mendpił mulermbii mon! Na Arnan kin ouni mułmbuł,” pa nim.

³³ “Na nam noman ele yi piind ei, enim na kin noman emin seng mułngii ei, na enim kin ok ek yi ninj, ‘Mani mei ele enim oł embin tui palim. Ba enim noman dinga peng mułngii! Mułangin kin, na ya mei ele wumb dinga oł kis ei na to mani kind poru ninj,’ ” pa nim.

17

Jiisas Eim Prei Erpi Kin, Eim Kin Ekii Silmin Wu Ombu Paki Tum

¹ Jiisas ek yi ni poru nipi, eim tonu epi konu ele tonu kanpi yi nim, “Arnan, kunum tonu op poru ninim. Ninim nge kinganim ei eim embe ambil tonu kindnjii. Yi mił Arnan, ninim nge kinganim na, nim embe ambil tonu kindmbii.

² Nimbil erang, nim na noman dinga ngun, poru nim. ‘Na wumb pei tep er mułmbii,’ nin. Ninim wumb sikin kin, na ngun wumb ei, nam nge noman konj ei, wumb ngumbii. Pe noman konj ei ngunj, wumb ei sik, kunum kunum konj mułngii.

³ Noman konj sik, kunum kunum mułngii ei yi mił; wumb en enim piiinmin. Nim Gos keimi endeim mendpił molkun kin, nam Jiisas Kraiss, nim mendpił na kindan onj ni, yi piingii.

⁴ Arnan, na nim nge embe ambil tonu kindip kin, ya mei ele wumb ei, andan tunj poru nim. Neng kin, nim na kongun ei erii ni ngun, kongun ei, na er poru ninj.

⁵ Pe na Arnan, kumb ok mei sineririm kunum ei, na nim kin ouni mult ei, nam tiłang owundu pirim. Pe na yi piind, Arnan, ok nam tiłang owundu ei na ngunjii!

⁶ “Nim mei wumb ele tor sikin kin, wumb na ngun wumb ei, ninim nge noman dinga ei, na andan tunj. Ninim nge wumb ei, na ngo poru nin. Nga wumb ei nim nge ek ei ekii ka sinjing.

⁷ Pe wumb en enim piiinmin ei, Arnan nim epi pei na noman dinga ngo poru nin ei piik kin, nga epi ei, ninim kin onum ni piiinmin ku.

⁸ Nim ek pei ni na ngun ek ei, na nip wumb ombu ngunj ei piik kin, keimi na nim kin ouni mołup kin, onj ni piiinmin. Piik kin, nim na kindan onj ni, nim kin pii gii nik mołmun.

⁹ Na prei eramb kin, nim wumb omba paki tunjii. Tokun kin, mani mei ele pii gii ninenjing wumb pei ei kin, nim paki tunjii na prei enand mon. Ba Gos, ninim wumb sikin kin, na ngum wumb ei kin, prei erip paki tunjii. Nimbił erang wumb ei, ninim sikin mundkun eran kin pii gii ninjing wumb ei, nim nge wumb mołmun.

¹⁰ Na nge wumb ei, nim nge wumb pei, nga nim nge wumb ei, na nge wumb. Pe wumb ei, na embe ambił tonu kindinmin.

¹¹ Na nim kin ombii. Pe na mei konu ele nga mulermbii; ba wumb ei mei konu ele mułgii. Na Arnan oł kun ka nge puł wu. Arnan, ninim wumb ei, tep eran kin, ninim nge noman dinga ele mułgii. Silip noman ende pałim ei mił, wumb en enim yi mił peng ku, mułgii.

¹² Na wumb ombu kin, ouni muls kunum ei, na tep ka eramb kin, nim nge noman dinga ele ka mulnjung. Nim noman dinga endi nikin, na ngun ei, piip kin, na tep ka er mułamb kin, endi am punerim ei, ninim nge mon pułun ele, ek yi nirin mił ei, keimi pimba pałim. Wu endeim mendpił am ba.

¹³ Arnan, pe na nim kin ond. Na mei konu ele mołup kin, na ek ei nemb kin, na nge noman ka ei, wu ombu kin piki tang, mułgii ei nge, en enim noman ka peng yi er mułgii.

¹⁴ Arnan, nim nge ek ei, na nip wu ombu ngunj. Ba wumb pii gii ninenjing wumb ei, wumb ombu kin opu orung enjing. Nimbił erang wumb en enim pii gii ninenjing wumb ei mił, wumb endi mon. Nga yi mił ku, na pii gii ninenjing wumb ei mił endi mon ku.

¹⁵ Na prei erip kin, mei ele si tor sinjii ninand mon! Na prei erip kin nimba wumb ombu tep ka enjii nge nind. Yi eran kin, wu kis endi Seisen ei opu enim pii gii ei to eipi eipi kindnermba mon.

¹⁶ Nga en enim mei ele nge wumb mon! Pe na yi ku, mei ele nge wu mon ku!

¹⁷ Gos nim wumb ei eran kin, ninim na nge ek ei, ekii singii. Ninim ek ei ek keimi mendpił.

¹⁸ Ok nim na kindan op mei ele wumb mulnjung konu ele muls ei, yi mił ku; na wu ombu mei ele wumb mołun konu tuk

ele punmun. Punmun ei, kindind ei nge, mei wumb pei nim ek piingii.

¹⁹ Na nam nge noman konj ngop kin, wu ombu kin paki tumbii ei, ninim nge ek keimi ei, pii gii ninjing kin wumb ei, ninim nge ek ekii singii. Pe wu ombu nim nge wu mendpił mułgii.

²⁰ “Na wu ombu kin mendpił, prei er ngunand mon! Ba wu ombu puk kin, na nge ek ei ningii wumb ei kin, wumb na kin pii gii ningii nip end ku.

²¹ Na nim prei er ngond yi; wu ombu pei noman ende sek mułgii. Arnan, nim na kin mułan, na nim kin mułamb enmbił oł ei, wumb ei yi erngii. Erik kin, silip kin piik mułgii, ei nge, mani mei ele pii gii ninenjing wumb ei, yi piingii. Gos nim kindan onj ni piik kin, pii gii ningii.

²² Nim na embe ambił tonu kindin ei mił ku, na en enim kin yi ku erinj. Ei nge, en enim noman ende sek mułgii. Ei yi mił ku, kumb ok silip noman ende se mułmbuł.

²³ Nim na kin ende mołmbuł yi ku, na en enim kin ende mołmun. Yi mił ermbił ei, en enim noman ende sek mułgii. Pe nga mei ele pii gii ninenjing wumb ei, en enim piingii ei, Gos nim na kindan onj, ni piingii. Nim wumb ei noman ngołun mił ei, na noman ngoł.

²⁴ “Arnan, na noman ele yi piind. Nim wumb sikin kin, na ngum wumb ei, na pu mułmbii konu ele, ouni mułmun nind. Ei nge, na wumb nam nge tiłang owundu ei keningii. Kumb ok mei sineririm kunum ei, Gos nim na noman ngołun. Nga tiłang owundu ei, ngurun ku.

²⁵ Na Arnan! Nim Gos oł kun ka mendpił puł wu. Mani mei ele pii gii ninenjing wumb ei, nim pii poł tunerik mon! Ba na nim piil. Nga ya wu ombu nim piilmin ku. Gos nim na kindan onj ni piinjing.

²⁶ Na nim nge oł dinga ei, wumb kanik andan tunj. Na nga andan tumbii nge wumb, en enim noman ngok enmin, oł ei piingii. Nim ei piikin kin, nim na noman ngun yi ku, wumb ei kin ngunjii. Nga yi ku, na en enim kin, ende mułmbii,” pa nim.

Juras Jiisas Opu Orung Wumb Kin Ngum (Masyu 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Jiisas eim prei erpi ei poru neng kin, eim kin ekii silmin wu ombu kin, ouni puk, noł endi embe Kiron. Noł Kiron ełe orung puk kin, orung ond Olip mong nołmun ond pin pendnjing konu ełe, tuk punjung.

² Juras Jiisas nipi, opu orung wumb ngumba wu ei, eim konu orung ełe ond Olip telnjing konu ełe, eim piim ku. Nimbił erang, kunum kunum Jiisas eim kin ekii silmin wu ombu kin, ond mong Olip telnjing konu ełe, kułou tołmun konu ełe Juras eim piim.

³ Pe Juras eim opu wu kombur sipi kin, nga kułmał kałiłmin owundu enim nge opu ond wu kombur kindangin wu ni, lo ek piłmin wu ei sipi, konu orung ełe, tuk om. Pe wumb ombu, dup jep kandik sik, opu epi sik, ambilk tu wunjung.

⁴ Jiisas eim kin, oł ombu pei tonu omba erim ei, Jiisas eim piipi poru nim. Nipi kin, wumb onjung konu ełe mandi pupu yi nim, “Enim nii kuruk onmun?” pa nim.

⁵ Pe wumb ek nik, orung kindik yi ninjing, “Sin Jiisas Nasares nge konu ełe wu ei kurpun onmun,” pa ninjing. Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim. “Ei na mendpił moł.”

Nga Juras eim Jiisas sipi, opu orung wumb ngumba wu ei, wumb kin ouni angk mulnjung.

⁶ Nga Jiisas eim ek yi nim, “Ei na mendpił moł!” Yi neng kin, wumb puku sik, orung bin ni erik, mei ełe mani bok tunjung.

⁷ Jiisas nga ek nipi yi mił kii sim, “Enim nii kuruk onmun?” Wumb ek nik yi ninjing, “Jiisas Nasares konu ełe wu ei kurpun onmun,” yi ninjing.

⁸ Jiisas ek nipi, ngopu yi nim, “Na enim ek poru ninj ei, ‘Na mendpił moł.’ Pe enim na kuruk onjung kin, wu ombu wak tangin pungi,” pa nim.

⁹ Eim ek yi nim ek ei, ok eim nirim ek ei, keimi pimba ni piipi nim. “Arnan, nim wu ombu na ngun ei, endi wak top kindnenj.”

¹⁰ Saimon Piisa eim tui kepii olt endi, se mułum ei sikir sipi, kułmał kałiłim owundu

wu ei nge kongun wu endi nge kom ełe, tui topu, kilip to kindim. Tum kongun wu ei, eim embe ‘Melkas’ niłmin.

¹¹ Pe Jiisas eim Saimon Piisa kanpi yi nim, “Tui kepii olt ei nge, konu ełe orung kindii! Na Arnan oł embin tui ei to mundum ei, na kin tonu onermba ni piin min?” pa nim.

Jiisas Anas Mułum Konu Ełe Sipnjing

¹² Pe opu ełmin wumb tilap ei ni, opu tep ełim wu ni, Jura wumb opu ond wu ombu ni, enim ok Jiisas ambił gii nik, kan ngunjung.

¹³ Wu Kaiyapas gułum Anas mułum konu ełe ok sipnjing kunum ełe, Kaiyapas eim kułmał kałiłim wu owundu kongun konj ei erim.

¹⁴ Kaiyapas eim ok Jura wumb kanpi yi nirim, “Wu endeim kaplı kołpu, sinim wumb pei paki tumba,” nirim.

Piisa Yi Nim “Na Jiisas Kinał,” Nim (Masyu 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵⁻¹⁶ Saimon Piisa kin, na Jon, Jiisas sipnjing konu ełe ekii se punjnguł. Nga wu endi eim kułmał kałiłim wu owundu ei kanilim. Yi peng kin, wu Piisa ni pupu, Jiisas sipik enjing konu ełe tuk pum. Pupu, kułmał kalk ełmin wumb ei, ekii se pum; ba Piisa eim kung gui ondu mandi ełe torung angpi mułum. Pe na Jon, wumb onjung konu ełe tuk ełe onj. Pe na pup kin, kung gui ondu tep mułum ambił ei kin ek neng kin, na Piisa nirik tu wunj.

¹⁷ Ambil kung gui ondu ełe tep er mułum ambił ei, ek nipi, Piisa ngopu yi nim, “Nim wu ei kin, ekii sikin endin wu kun min?” Piisa ek nipi yi nim, “Na mon!”

¹⁸ Kongun wumb ni, opu ond wumb ei, en enim dup endi kelnjing. Nimbił erang konu jii nim. Wumb ei, dup ełe mandi dup piik mulnjung. Nga Piisa eim tuk ełe pupu angpi kin, dup ełe piipi mułum ku.

Kułmał Kałiłim Wu Owundu Ei Jiisas Kii Sim

(Masyu 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Kułmał kałiłim wu owundu ei, eim Jiisas kin ekii sik ok, wu ombu nge kii sim.

Nga eim ek nipi, wu ngopu eririm ek ei mił piimbii nipi kin, Jiisas kii sim.

²⁰ Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na wu amb pei kanip ek peni ełe nip ngoł. Nga kunum kunum men tołmun ngii ełe ni, Gos nge men ngii owundu ełe, nirik wumb pei ek emb top nip, wumb ngoł ku. Konu ełe Jura wumb kułou tołmun konu ełe, ek embe top nip ngoł. Na ek endi koi er ninał mon.

²¹ Nimbił erang nim na kii sin? Ek emb top wumb ngop ei piinjing wumb mołmun wu, kii sikin piinjii. Wumb ombu na nir ek ei piik mołmun,” pa nim.

²² Jiisas eim ek yi mił neng kin, opu ond wu endi mandi angpi mułum ni opu, Jiisas angil misin topu, yi nim. “Nim ek yi mił nikin, kułmał kałilim wu owundu ngon min?” pa nim.

²³ Pe Jiisas eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Pe na ek kis endi nił pim kin, kapli pe nim ni tor kindan wumb pei piingii. Ba ek kun ninj pim kin, kapli pe nimbił erang nim na ton?” pa nim.

²⁴ Pe Jiisas kan to pendnjing mił peng kin, wu Anas Jiisas kindang, kułmał kałilim wu num Kaiyapas mułum konu ełe kindim.

Piisa Nga Yi Nim, “Na Jiisas Kinał Mon!”
(Masyu 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Piisa eim dup piipi, angpi mułang kin, wumb eim kanik yi ninjing. “Nim wu ei kin ekii sikin wu min?” Pe eim ek kend topu yi nim, “Ei na mon!” nim.

²⁶ Kułmał kałilim owundu wu ei nge kongun wu endi Piisa eim wu ei kom tui kepui kin tum ei nge, tilap ende wu endi, opu yi nim, “Keimi mendpił na nim kenj ei nim eim kin ouni tuk ond mong Olip pin ełe, tuk mułun ni kenj,” pa nim.

²⁷ Piisa nga eim ek dinga nipi yi nim, “Na Jiisas kinał mon!” Yi neng kin, pe mendpił kei kultu pełi wii tum. Wii tang kin, Piisa eim kin Jiisas ok nirim mił, ek ei piim.

Jiisas Pailos Mułum Konu Ełe Sipnjing
(Masyu 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Kułmał kałilim wu num ombu ngii ei kin si kindik. Pe nga Jiisas sipik, gapman

owundu ngii ełe mułum konu ełe sipnjing kunum ełe, kupiiring sipnjing. Jura wumb en enim gapman owundu ngii ełe nirik punenjing. Nimbił erang, en enim lo ek yi mił palim. “Sin wumb eipi ngii ełe nirik bin ei, sin ngenj ełe penj mułmba; ei mon!” niłmin. “Ełe nge, sin kuni owundu ‘Pasopa,’ ei nunermin,” ni piinjing.

²⁹ Yi piik kin, torung mulnjung. Pe Pailos eim tor opu, yi nim, “Enim wu ei, nimbił oł erim nik, kos erngii tu wunjung?”

³⁰ Wumb ek nik, orung kindik yi ninjing, “Pe wu ei, oł kis endi enelang kin, sin nim kin tu wunelamin mon,” pa ninjing.

³¹ Pailos ek nipi, orung kindpi yi nim, “En enim wu ei sipik, en enim lo pałilim mił, kos piik erngii, sipei!” a nim. Nga Jura wumb ek yi ninjing, “Sin lo ek wu endi to kundmun min niłmin, ei sin to kundmun mił mon?” pa yi ninjing.

³² Nengin kin, oł ei, Rom wumb oł yi mił ełmin oł ei nge ok, Jiisas eim ond peri kułmba nge, ei ni pendrim. Pe eim ok, wumb kan nirim ek ei mił, keimi pimba erim.

³³ Nga Pailos gapman ngii owundu ełe nga nirik pum. Pupu kin, Jiisas wii tang wang kin, Pailos ek nipi, Jiisas kii sim. Sipi kin, yi nim, “Nim Jura wumb nge king min mon?”

³⁴ Jiisas eim ek nipi, orung kindpi yi nim, “Pe ninim noman ełe, ek ei piikin nin, min wumb endi eipi, na king nim ek yi mił nengin kin, nin min?”

³⁵ Nga Pailos ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na Jura wu min? Nimbił erang ninim nge Jura wumb tilap ei ni, kułmał kalk ełmin wu num ombu ni, nim tu wuk, na moł konu ełe ngunjung. Pe nim nimbił oł kis endi en?”

³⁶ Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na nge konu sinim tep er mołum konu ei, ya mei ełe konu tep er mułulamb kin, keimi na nge kongun wumb ei opu erik, Jura wumb endi ok, na sik, Jura wumb ngunenelangin mon! Ba na sinim tep er kanip mołum konu ei, ya mei ełe mon!” pa nim.

³⁷ Nga Pailos ek yi nim, “Pe nim king endi min?” Jiisas ek nipi orung kindpi yi

nim, “Ei ninim na king pa nin. Na minan ei na mei ele mengim. Na mei ele tonu onj ele nge, na ek nip, wumb ngop, kongun yi mił erip, ek keimi nip tor kindip eł. Wumb pei ek keimi mendpił ei ekii siłmin wumb ei, na ek ei piłmin.”

³⁸ Pailos ek nipi, ngopu yi nim, “Ek keimi nim nin ek ei nipe mił?” Yi ni pendpi anda pupu kin, Jura wumb kanpi kin, ek nipi ngopu yi nim, “Na wu ei, oł kis endi erim ei, na kur kan sinand. Wu ei kin, oł kis endi eim erim pinałim.

Pailos Yi Nim, “Jiisas Ond Peri Ele Nil To Kundei!” Nim

(Masyu 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25)

³⁹ Ba enim nge oł endi yi palim. Ei ‘Pasopa’ kunum ei, kan ngii wu endeim ni kindmbii, niłmin. Pe na Jura wumb king ei, enim kin tor kindmbii min mon?”

⁴⁰ Wumb pei nga wii dinga tok, yi ninjing, “Ei mon! Nim Barapas kindan wangli!” Barapas eim wumb to kondpu, wumb eipi epi nge waning sipi elim wu mołum.

19

¹⁻² Yi nengin kin, Pailos ek yi neng kin, opu wumb Jiisas sipik kepri tunjung. Nga opu wumb kan jimbiltang gał mułum ei nge sik, king nge peng kon endi mił erik, peng ele pendik kin, king nge alap mił alap kundii endi sik, eim telnjing.

³ Talk pendik kin, opu wumb ok yi ninjing, “Jura wumb nge king owundu mołun?” Nik, ek kulsik, angil misin tok, yi enjing.

⁴ Pailos nga tor opu wumb kanpi yi nim, “Enim kinei! Pe na eim sip tor tu wup, enim ngamb kin, enim piingii ei, na eim erim oł ei endi, na kan sinand mon!”

⁵ Pe Jiisas tor om. Opu kin, eim kan jimbiltang gał mułum ei sik, eim peng kon mił enjing, ei eim peng ele mułang kin om. Nga alap kundii king mił talk kin, kindangin om. Opu kin, Pailos wumb kin ek yi nim, “Wu ei, enim kinei!”

⁶ Yi mił peng kin, kułmał kałiłmin wu owundu nin opu ond wumb ombu nin Jiisas kenjing ni, wumb ombu wii dinga tunjung, “Eim ond peri ele nil to! Eim ond

peri ele nil to,” yi wii tunjung. Pe Pailos ek nipi, wumb ngopu yi nim, “En enim wu ei sik, ond peri ele nil tei! Na wu ei oł kis erim oł ei, kan sinenj mon!” pa nim.

⁷ Jura wumb ek nik orung kindik yi ninjing, “Sin lo ek endi palim ei, lo ek ei yi ninim, ‘Wu ei kułmba. Nimbił erang na Gos nge kingam moł,’ niłim.”

⁸ Pe Pailos ek ei piipi kin, mund mong nga erim.

⁹ Yi erang kin, Pailos kin Jiisas nga gapman ngii owundu ele nirik punjunguł. Pukuł kin, Pailos kin ek yi nim, “Nim jili molkun on?” Ba Jiisas eim ek endi nipi, orung kindnerim mon.

¹⁰ Pailos ek nipi yi nim, “Nimbił erang nim na ek ei, ni orung kindnan? Na dinga ele, nim si kindamb punjii. Nga na dinga ele, nim ond peri ele nil tumbii ei, nim pii poł tunan min?”

¹¹ Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Pe Gos tonu mołum ei, nim dinga ngunelaंग kin, nim kapli na to mani kindnelan mon! Nga wu ei na sipi, nim angil ele ngum wu ei, eim nge oł kis ei nim nge oł kis en ei to mani kindim. Eim nge oł kis am tonu mendpił palim!”

¹² Pailos eim ek ei piipi kin, Jiisas ek dinga nip, tor kindamb ba, ni piim. Ba Jura wumb wii tok, ek dinga nik yi ninjing, “Pe nim wu ei kindan pum kin, nim Rom wu owundu, Siisa nge wu puł mon!” pa ninjing. “Wu nii endi, ‘Na king’ nimba wu ei, Rom wu owundu, Siisa nge opu orung wu mułmba.”

¹³ Pailos eim wumb ek ei piipi kin, ek yi nipi, opu wu endi Jiisas sipi anda tu wum. Pe Pailos eim tonu kos piik ełmin konu ele mułum. Pailos mułum konu ei, kom ku peł kuł sałmin konu ele mułum. Nga Eipru wumb konu ele embe yi niłmin, ‘Gapasa’ niłmin.

¹⁴ Pe kunum ei, kuni owundu ‘Pasopa,’ kor kunum nik, kuni er kun erik ełmin. Nga ‘Pasopa’ kunum ba konu eni beli pim. Peng kin, Pailos ek yi nim, “Jura wumb en enim king ei kinei!” pa nim.

¹⁵ Pe kułmał kałiłmin wu owundu ek orung kindik yi ninjing. “Sin nge king endi eipi mulałim, ba wu Siisa sin nge king endeim mołum.

¹⁶ Pe nga Pailos eim Jiisas wumb nge angil eke ngum. Ngang kin, wumb ombu Jiisas ond peri eke nil to pendngii nge ngum.

Jiisas Ond Peri Eke Nil Tunjung

(Masyu 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43)

¹⁷ Yi mił peng kin, wumb ombu Jiisas sipnjing. Sipangin kin, Jiisas eim ond peri ei ko wupu sipi kin, tor pum. Pum konu ei embe, 'Wumb peng embil konu,' nilmin. Konu ei embe endi Eipru ek nik, 'Golkasa' nilmin.

¹⁸ Konu eke, wumb ombu Jiisas ond peri eke nil tunjung. Tok kin, nga wu eipi tał ond peri eke tał eipi yi ku nil tunjung. Wu endi Jiisas nge angil taring eke nil tok kin; nga endi Jiisas nge angil tundung eke nil tunjung. Tok nga, Jiisas wu tał kin tuk mii menb eke nil tungung.

¹⁹ Pailos eim mon endi polpu kin, Jiisas pim ond peri eke tonu kind pendim mon ei, ek yi mił nim, "Jiisas Nasares Konu Eke Wu Ei Jura Wumb King." yi ni pol pendim.

²⁰ Konu orung eke, Jiisas ond peri eke nil tunjung ei, konu owundu eke mandi mił sim. Pe Jura wumb pei Pailos ek pulum ei gerik piik enjing. Erik ek ei, Eipru wumb ek ni, Griik wumb ek ni, Rom wumb ek ni, ei mił pol pendim.

²¹ Pe Jura kulmał kałimmin wu num ombu Pailos kin ek yi ninjing, "Pailos, nim ek mon yi pulerii mon! 'Jura wumb nge king' ei mon; ba nim ek mon yi mił pol! 'Wu ei eim yi nim, na Jura wumb nge king,' yi pulii!" pa ninjing.

²² Pailos ek nipi, wumb ngopu yi nim, "Ek na puls, ei pol poru ninj ei pengli!" pa nim.

²³ Nga opu ond wumb kapil kapli ombu, Jiisas ond peri eke nil to pendik kin, Jiisas alap ni konduk ei, mok tok, en enim wu endeim endeim ni sinjing. Nga kon takis ei sik ku; ba kon takis ei mui tołmun konu endi sineririm. Sinerang kin, kon ei, tonu orung orung er mani puk pirim.

²⁴ Pe opu wumb en enim ek yi nik, "Sinim kon takis ei, to piltan to yi enermin mon!" nik. "Sinim kom ku kembis mił silin kin kinjmał erpin kin, wu endeim mendpil konduk ei simba," ninjing. Nik ol

yi erik kin, Gos nge ek ok pultum yi nirim, mił keimi tonu opu poru nirim.

"Na nge alap konduk ei mok to sinjing.

Nga na kon takis ei, kom ku kembis mił kinjmał erik kin, wu endeim simba nik, yi enjing."

Ei keimi tonu wang kin, wumb yi enjing ei Gos nge ek nirim mił keimi tonu om.

²⁵ Pe Jiisas ond peri eke to pendnjing konu eke, Jiisas eim mam ni, angim Mariya ei, Kliyopas nge ambim ni Mariya Makedala ouni ok engnjing. Amb ombu ok, Jiisas to pendnjing ond peri eke, mandi ok engnjing.

²⁶ Jiisas eim kenim ni, mam kin, Jiisas eim noman ngopu elim wu ei, na Jon ouni mandi ond peri eke enginjingil. Pe Jiisas eim ek nipi, mam ngopu yi nim, "Wu ei, nim kinganim mił mołum."

²⁷ Nga Jiisas eim noman ngołum wu, na Jon kanpi yi nim, "Amb ei, nim manim mił mołum," pa nim. Pe kunum eke, na Jon, Mariya nam ngii konu eke orung sip kin, tep er se moł.

Jiisas Kulum Poru Nim

(Masyu 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Pe ei poru neng kin, Jiisas eim piim ni, eim kongun ei pei poru nim. Nga Gos nge ek mon ok pulum ei, keimi tonu orum ei, poru nipi yi nim, "Na noł nuwa enim," nim.

²⁹ Noł ming endi piki to pim ei, epi gupu tołum noł wain ei kindangin kin, piki top pim. Pe wumb endi sikir pupu, noł tuk silim epi ei mił epi endi sipi mułang kin, Jiisas numba piipi kin, epi endi tu wupu kin, noł gupu tołum epi tuk kindim. Kindpi kin, goltum endi tu wupu kin, Jiisas gupu eke pendim.

³⁰ Pe Jiisas eim noł gupu tołum noł wain ei, nopu yi nim, "Nam kunum pei ei poru ninim," a nim. Yi mił nipi kin, eim peng to mani kindpi kin, kulum. Nga eim noman tuk gui ei, wak tang pum.

Opu Ond Wu Endi, Jiisas Demb Eke Kileng Tum

³¹ Pe kunum ei, kuni owundu 'Pasopa' numun nik, kuni er kun elimin. Nga kor owundu tonu wang kin, Jura wumb lo ek

yi mił ni pendilmin ei yi mił, “Kor owundu ełe, wumb kongun endi enerngii mon!” pa nilmin. Ei yi mił peng piik kin, kulnjung wu kei ngenj tonu ond peri ełe mulerngii, ni piinjing. Pe wu Kombur Pailos kanik kii sik, ek yi ninjing. “Enim sikir ok kin, wu kei nge simb angil ełe sikir embil engin tangin kin, sikir kulangan kin, si mani singii,” pa ninjing.

³²⁻³³ Pe opu ond wumb puk kin, wu tał Jiisas kin ouni ond peri ełe nil tunjung wu tał, simb angil ełe, ambilk engin tok enjing; ba puk kin, Jiisas kenjing ni kulum pim. Nga eim simb angil embil kin engin tok enenjing, mon.

³⁴ Ba opu ond wu endi Jiisas demb ełe kileng tum. Tum konu ełe, sikir miyem kin nol ouni tor om.

³⁵ Pe na Jon, ol ei erim, ei kanip piinj. Pe nga, na Jon ek ei nip tor kindind ei kapli, enim pii gii ningii. Na ek nind ek ei, keimi mendpil! Na piip kin, ek nind ei, ei keimi mendpil nip tor kindind.

³⁶ Epi ei tonu om ei, Gos nge ek ok pulum ei nirim ei, keimi tor om. Ek ei yi mił palim,

“Eim nge embil endi to engin tunerngii mon!”

³⁷ Nga Gos nge ek ok pulum ełe, ek endi yi mił ninim,

“Opu ond wu ei, kileng to kundum wu ei keningii,” pa nim.

Kom Ku Tukpu Ełe Jiisas Tukpu Tunjung (Masyu 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Ei epi poru neng kin, Josep wu ei eim Airmasiya konu ełe wu ei, eim Jiisas kin ekii silim wu endi om; ba eim Jura wumb kin mund mong erpi kin, eim pii gii ei ni peni ełe kindnerim. Josep eim opu, Pailos kanpi kin, yi nim, “Na Jiisas ngenj ei simbii ond,” pa nim. Pe Pailos kapli neng kin, Josep Jiisas ngenj ei sipim.

³⁹ Nikoriimas wu ei, eim ok, Jiisas mul-tum konu ełe epin kunum kunum orum wu ei, eim om ku. Om wu ei, eim ond kanim eipi eipi tał ei nge muru ka tołum epi ei sipi tu wum. Tu wum ond tał nge, epi muru ka wii tołum ei ende kindik

mundnjung. Pe ond kopung ei, epi embin owundu er 100 mił yi kapli erim.

⁴⁰ Wu tał Jiisas nge ngenj ei sipinjngil. Pe wu tał epi muru ka tołum ei, Jiisas ngenj ełe kindikił. Nga alap ka wii pandi tokuł ei enjngil Jura wumb, wumb kulii tungii pendik elmin ol ei, enjngil.

⁴¹ Jiisas ond peri ełe, to pendnjing konu ełe, aka pin endi sim. Pe aka pin ełe, tukpu konj endi sim. Tukpu konj ei, ok wumb kulii endi tukpu ełe tunenjing mon.

⁴² Pe kunum ei, kor owundu kuni ‘Pa-sopa’ kunum mandi erang kin, Jura wumb kuni er kun elmin kunum ei, mandi poru nimba. Nga tukpu konj mandi mołum ei, wu tał Jiisas konu ełe pendinjngil.

20

Jiisas Nga Angpi Tonu Opu Konj Pum (Masyu 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Pe Mariya Makandala eim kor kunum kupiiring ok tangpi kun enerang kin, eim Jiisas pendnjing konu tukpu ełe tor om. Opu, eim kenim ni Jiisas eim pendik, tukpu ełe kom ku owundu endi, ondu ngok pendnjing; ba eim kenim ni, ondu ngok pendnjing mił pinerim.

² Yi peng kin, eim nga sikir pupu, Saimon Piisa kin wu endi Jiisas eim noman ngolum wu ei, Jon kin mulnjunguł konu ełe kanpi yi nim, “Sinim Owundu tukpu ełe pinalim; sipinjng palim. Sin piinamin; eim sipi jiki orung pendnjing da.”

³ Pe Piisa kin na kin sil ngii konu ełe punjkuł.

⁴ Pupul kin, sikir punjpuł; ba na Jon, Piisa eim pend si kindip na ok punj. Pup kin, Owundu tukpu tunjung konu ełe, ok tor punj.

⁵ Pup kin, mani pii polup, tukpu ełe epi sip kenj ni alap tuk sim; ba eim tuk pup kinenj.

⁶ Saimon Piisa ekii se tor opu, tukpu ełe tuk pupu, kenim ni alap ei mendpil sim kenim.

⁷ Nga alap, Jiisas eim peng ełe pandi tok pendnjing alap ei, sinerim mon! Alap ei simbir ka erpi, orung ełe eipi kind sim.

⁸ Pe na Jon ok onj, tukpu ełe tuk punj ku. Pup, epi ei kanip kin, na pii gii ninj.

⁹ Pe kunum ei, Gos nge ek ok pułum ei, sił pii kun enenjpil. Gos nge ek ei yi nirim, “Jiisas eim tukpu ele angpi konj ba,” yi mił ninim.

¹⁰ Pe sił Jiisas kin ekii siłmbil wu tał, nga ngii konu ele orung punjpuł.

*Mariya Makandala Eim Jiisas Kenim
(Masyu 28:9-10, Mak 16:9-11)*

¹¹ Pe Mariya eim, tukpu ele, torung angpi kin, ke nipi engim. Ke ni, pendpi kin, tukpu ele kan tuk kind kenim.

¹² Kenim ni, enjel tał alap kuru kind-injngil wu tał mulnjunguł ni kenim. Ok Jiisas eim ngenj pim konu ele mulnjunguł enjel endi, Jiisas nge peng sim ele mułang kin, endi Jiisas nge simb sim konu ele mułum.

¹³ Pe enjel tał ek nikil Mariya ngokuł yi ninjngil. “Amb, nim nimbil erang ke nin?” Pe eim ek nipi, ngopu yi nim, “Na nge Owundu sipnjing palim ei, eim sipik, jili orung pendnjing ei na piinand,” nim.

¹⁴⁻¹⁵ Yi nipi, kan orung kind kenim ni, wu endi engim. Ba amb Mariya ei, eim wu ei Jiisas ni piinerim mon! Pe amb Mariya eim yi ni piim; ei eim aka pin tep mułum wu endi ni piim. Nga Jiisas eim kanpi kin, yi kii sim, “Amb nim nimbil erang ke nin? Nim wumb nii kurun?” Mariya ek nipi, ngopu yi nim, “Pe nim eim si pendin kin, na nen kin, piip eim simbii,” pa nim.

¹⁶ Pe Jiisas eim ek nipi yi nim, “Mariya!” Pe amb Mariya nga ak topu, Eipru wumb ek ele yi nim, “Raponai!” Pułe ei yi mił, ‘Ek emb to ngołum wu,’ yi nim.

¹⁷ Jiisas ek nipi, eim ngopu yi nim, “Nim na ambil gii ninerii mon! Na Arnan kin nga orung tonu punenj, kokuł. Nim orung pukun kin, na engnan noł kankin yi ninjii! ‘Na Arnan nga enim Ernjing mułum ele tonu pund. Nga nam nge Gos ni, enim nge Gos mułum konu ele, tonu bii pund,’ ” Jiisas yi nim.

¹⁸ Pe amb Mariya Makandala eim orung pupu, Jiisas eim kin ekii siłmin wu mulnjung konu ele pum. Pupu, ek nipi yi nim, “Na Owundu kan poru nip ond.” Nipi, Jiisas eim kanpi, nipi ngum ek ei nipi, wu ombu ngum.

*Jiisas Kin Ekii Siłmin Wu Ombu Jiisas
Nga Kenjing*

(Masyu 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Jiisas kin ekii siłmin wu ombu, Jura tep elmin wumb owundu kin mund mong enjing. Erik kin, en enim ngii endi ondu dinga ngo pendik kin, nirik mulnjung. ‘Konu kor kunum endi, konu eni mani pang kin, en enim ngii nirik mulnjung. Pe Jiisas eim opu tuk ele engim. Angpi kin, yi nim, “Enim noman emin pangli,” nim.

²⁰ Yi mił neng kin, Jiisas ngenj orpuł angil ni, demb ei andan tum. Jiisas kin ekii siłmin wu ombu, nga Owundu kanik kin, ka piinjing.

²¹ Jiisas ek nga nipi wumb ombu ngopu yi nim, “Enim noman emin ka piingii. Arnan kindang onj mił, yi ku nga enim kindamb kin, nam kongun ei er pungii!” pa nim.

²² Eim ek yi mił nipi kin, eim pop topu, wu ombu kin kindpi kin, yi nim, “Gos nge Gui Ka enim kin ngond,” pa nim.

²³ “Na enim noman dinga ngond. Pe enim wumb kombur oł kis ei kil ngonmun ningii; ei kapli poru nimba. Nga enim wumb kombur oł kis ei pangli ningii wumb ei, oł kis pimba ku,” pa nim.

Tomas Jiisas Kenim

²⁴ Jiisas eim kin ekii siłmin wu engki nga tał mulk konu ele Jiisas wumb ei kin, nga tor orum kunum ei, wu endi tuk ele mulerim wu ei Tomas, nga eim embe endi ‘Dirimas,’ niłmin.

²⁵ Pe wu eipi ombu, Jiisas kanik Tomas ninjing; ba Tomas eim ek nipi, wu kombur ngopu yi nim, “Pe na Jiisas nge ngenj orpuł ei kanip, nam angil mong ei sip ambilip, eim angil ni, demb ele orpuł ei kanip enenj kin, kapli na pii gii ninermbii mon,” pa nim.

²⁶ Nga ekii se, kongun endi opu pang, Jiisas kin ekii siłmin wu ombu kin, Tomas ni oui mulk. Molk kin, en enim Jura tep elmin wumb kin, mund mong erik kin, ngii ondu dinga ngo pendik poru nik, en enim nirik mulk konu ele, Jiisas opu tuk ele engim. Angpi kin, ek yi nirim, “Enim noman emin ka sengli,” nirim.

²⁷ Pe Jiisas eim ek nipi, Tomas ngopu yi nim, “Nim angil mong ei yi ele pendkin kin, na angil orpuł ele kenii!” nim. “Nga nim nge angil ei, na demb orpuł ele, tuk kindii! Pe nim pii gii ei to kindnenjii; ba nim pii gii dinga ninjii!” pa nim.

²⁸ Tomas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Nim na nge Owundu! Nim na nge Gos mendpił!”

²⁹ Jiisas ek nipi, Tomas ngopu yi nim, “Nim na kankin pii gii nin min? Wumb na kinarik kin, pii gii nik yi enmin wumb ei, ka piingii.”

Jon Nge Puł Ek Ei Pultum

³⁰ Jiisas eim jep oł nga pei erpi kin, eim nge ekii silmin wu ombu mulk, tuk ele erim. Ba na Jon Jiisas erim jep oł ei, pei mon ele pulenj, mon.

³¹ Ba na ek poł poru ninj ei, enim Jiisas ei eim Krai Gos kindang wu eim, enim pii gii ningii ei, eim Gos nge kingam. Pe enim eim kin pii gii ninjing kin, kapli enim eim nge embe ele, enim noman konj sik, kunum kunum mułngii nge singii.

21

Jiisas Eim Kin Ekii Silmin Wu Angil Orung Nga Tał Jiisas Kenjing

¹ Ekii se nga, Jiisas eim kin ekii silmin wu ombu kin tor om. Opu kin, Taipiriyas konu ele ni konu orung ep noł gop mołum konu ele, Jiisas eim nge yi mił tor om.

² Saimon Piisa ni, Tomas eim embe nga endi ‘Dirimas,’ niłmin ei ni, Nasaniyel, Kena konu kembis ele, Galilii konu owundu ele wu ei ni, Sependii nge kingam tał ni, nga wu tał Jiisas kin ekii sinjngil wu tał kin, ouni muljung.

³ Pe Saimon Piisa ek nipi, wu ombu ngopu yi nim, “Na omu tumbii pund,” nim. Wu ombu ek nik, eim ngok yi ninjing, “Sin nim kin ouni bin,” ninjing. Pe puk, noł kanu ele, tonu puk punjung. Ba kunum pei ei emii peng kin, en enim omu endi tunenjing mon.

⁴ Pe konu kupiiring konu eni tonu omba erang kin, Jiisas eim pupu, noł gop orung wer ele, engim. Ba eim kin ekii silmin wu ombu ei, Jiisas ni piinenjing mon.

⁵ Pe Jiisas ek nipi, wu ombu ngopu yi nim, “Kang wu kei, enim omu endi sinmin min?” Pe wu ombu ek nik, orung kindik yi ninjing, “Mon.”

⁶⁻⁷ Nga eim yi nim, “Enim omu kon nga sik, noł kanu angil tundung ele kindik, omu kombur singii,” nim. Yi neng kin, omu kon puljung ni, omu pei sinjing. Pe omu kon ei tonu singii pinerim mon; kon ei wurup mendpił nim. Na Jon, ek nip, Piisa ngop yi nim, “Ei Owundu!” Pe Saimon Piisa eim kon takis gulpu sepi, kongun erim. Nga eim Owundu ek ei piipi kin, kon takis ni kindpi, puku sipi, noł ele mani pum. Pupu kin, Jiisas mułum konu ele sikir pum.

⁸ Jiisas kin ekii silmin wu kombur wan- gin kin, omu mer kon ele, piki top pim ni, ambil gii nik tonu sinjing. Nga wu ombu noł wer ele, turii mił mulenjing. Mul- ku konu ele ei su yi mił, 300 simb mił sim.

⁹ Pe ok noł wer ele, tor ok kenjing ni, dup endi nopu pim. Pim konu ele, kenjing ni omu kombur dup ele pim. Nga bres orundung kenjing ni sim ku.

¹⁰ Jiisas ek nipi wu ombu ngopu yi nim, “Enim omu pe kon poł sinjing ei, kopur tu wei!”

¹¹ Pe Saimon Piisa eim noł kanu ele tonu pupu, omu kon ni ambilpi kin, noł peł ele ambilpi sipi kin noł wer ele sipim. Omu owundu owundu tuk omu kon ele piki top pim. Omu tuk mołmun ei, omu peng yi mił 153 pei mołmun. Muljung omu pei ombu mulk, ba omu kon kilip tunerim mon.

¹² Jiisas ek nipi, wu ombu ngopu yi nim, “Enim ok, kuni nei!” a nim. Pe Jiisas nim ek ei, wu endi eim kii sinerim mon, “Nim nii?” En enim piinjing ni, “Ei Owundu,” ni piinjing.

¹³ Jiisas eim dup konu ele opu, bres ni sipi, wu ombu ngum. Nga omu yi ku erim.

¹⁴ Jiisas eim kołpu nga tukpu ele angpi opu kin, nga konj pupu endim. Pe eim kin ekii silmin wu ombu kin, kunum tekliki peni ele tor wang kin, kenjing.

Piisa “Nim Na Nge Kung Siipsiip Ombu Kuni Ngo!”

¹⁵ Kuni nok poru nik, Jiisas ek nipi, Sai- mon Piisa ngopu yi nim, “Saimon, nim Jon

nge kingam, nim epi eipi pei ele to mani kindkin, na noman ngon min?” Saimon ek yi nim, “Keimi Owundu, nim piin; na nim noman ngond.” Pe Jiisas ek nipi eim ngopu yi nim, “Nim na nge wumb kung siipsiip wał mułangin kin, na nge ek emb tokun ngunjii ei, kung siipsiip mił kuni ngunjii.”

¹⁶ Jiisas ek nga nipi, Piisa ngopu yi nim, “Saimon Jon nge kingam, nim na noman ngon min mon?” Piisa ek orung kindpi yi nim, “Owundu, na nim noman ngond,” nim. Nga Jiisas ek nipi, Piisa ngopu yi nim, “Nim na nge pii gii ninjing wumb kung siipsiip mił ei, tep ka er mulii!” a nim.

¹⁷ Jiisas nga ek kunum tekliki nipi, Saimon ngopu yi nim, “Saimon Jon nge kingam, nim na noman pałim min?” Pe Piisa eim noman embin to piim. Nimbił erang pe ek kunum tekliki mił nipi, Piisa kindpi yi nim, ‘Pe nim na noman ngokun nin min?’ ” Pe Piisa ek nipi, Jiisas ngopu nim, “Owundu, ninim epi pei piilin wu. Nim piin, na nim noman ngoł.” Pe Jiisas nga ek yi ku nim, “Nim na nge wumb kung siipsiip mił mułangin kin, na nge ek emb tokun ngunjii ei kung siipsiip mił kuni ngunjii,” pa nim.

¹⁸ Na ek keimi mendpił nip nim ngond, ok nim wu kangi wu multum kunum ei, ninim kan talkin, ninim konu jili bii ni piilin konu ele kunum ei, ninim kan talkin, ninim konu jili bii ni piilin konu ele pułun. Nga ekii se, nim tukui enjii kunum ei, nim angil tonu kindkin mułan kin, wumb nim kan kend ele talk, ninim bii ni piinenjii konu ele sipngii,” Jiisas yi nim.

¹⁹ Jiisas ek nirim ei pułe yi mił, Piisa eim ond peri ele kułmba oł ei mił nirim kunum ei, eim Gos nge embe ei ambił tonu kindmba nge nim. Jiisas eim ek ele nge piipi kin yi nim. Pe Jiisas Piisa kanpi yi nim, “Nim na bii konu ekii se!” a nim.

Jiisas Eim Noman Ngołum Wu Ei Nge Ek

²⁰ Piisa eim kan ak topu, kenim ni, na Jon ekii sip onj. Na ok kuni nuk kunum ele, na Jiisas multum konu ele, mandi mołup yi ninj, “Owundu, nim wu nii opu orung wumb ongii konu ni tor kindmba?”

²¹ Piisa na kanpi kin, ek yi nipi Jiisas ngum, “Owundu, wu Jon ei eim nipe oł mił endi eipi kułmba?”

²² Pe Jiisas ek nipi, Piisa ngopu yi nim, “Pe nam noman ele, eim konj mułang kin, na nga orung ombii kunum, ei kapli. Pe ei nim nge epi mon! Nim na kin ekii se onjii.”

²³ Yi mił nga ek ei, angim noł muljung konu ele, eipi eipi nipi angim noł kin ngum. Ngopu, yi nim, “Ekii silim wu ei, Jon eim kulermba. Ba Jiisas eim ‘Wu ei kulermba,’ ei, yi ninerim mon. Ba Jiisas eim yi nim, “Ei na nam noman ele pim kin, wu ei konj mułang kin, na orung ombii kunum ei, ei nim nge epi mon!”

²⁴ Ei ekii silim wu endi, eim ek ei ni tor kindnim. Nga eim ek mon ei połpu, poru nim ek mon ei, sinim piinmin ek mon ei, ek keimi mendpił ninim.

²⁵ Ba nga oł kanim kanim pei, Jiisas eim erim ku. Kapli wu nii endi, eim Jiisas nge oł erim mon ei, pułmbii ni piim kin, kapli mon pułngii ei, pei mułmba. Na piind ei, ya mei konu ele orung orung pei mon pułulangin kin, kapli konu endi wii sinenełang, mon!

Luk Mon Aposel Polpu Ek Se Andilmin Wumb Oł Enjing Ei Pulum

Jiisas Eim Ek Dinga Nipi, "Gos Gui Ka Kindmbii," Nim

¹⁻² O Tiopilas, na mon ei, ok nam pei puls. Jiisas eim epi pei erpi, wumb andan topu erim ek ei, na puls. Kumb ok ni, pe kunum ele, eim kongun pulngun mundum. Ekii se, eim tonu epin ba erim kunum ei, eim ek se andilmin wumb kengip ngopu noman dinga ei, Gos Gui Ka kin ngurum. Ekii se, nga Gos Jiisas tonu epin sim.

³ Jiisas ngenj kumbii kulum. Kulum poru neng kin, nga ekii se, eim ek se andilmin wu mulnjung konu konj tor om. Pe eim epi ei erang kin, nam konj mol ni piingii nipi yi nim. Pe kunum 40 ele, Jiisas eim kenjing kunum ele, Jiisas eim Gos epi pei tep erpi, kanpi molum ei, ek nipi ngum.

⁴ En enim tep to molk kin, eim wumb ei ek nipi ngum. Enim Jerusalem konu, ele si kindnerngii, ba Erinjpin Gos ek yi nim, "Na enim epi ngumbii ei, enim epi ei kui erik mulngii. Molk kin, na ek yi mił nip enim ngunj.

⁵ Jon wumb nol pendpi ngum, ba kunum endi kinan punenmba ei, Gos Gui Ka enim nol pendpi ngumba."

⁶ Pe kunum ele, Jiisas wumb kin tep tok mulnjung. Molk kin, eim kii sinjing, "Jiisas Owundu! Nim Esrel tilap wumb paki tokun, Rom wumb to mani kindnjii min? Kunum ele, Esrel wumb nga wii mulngii."

⁷ Pe eim ek nipi ngum, "Ei enim epi mon; pe enim kunum kunum pingii kapli enermba ei Erinjpin Gos eim elim. Pe eim enim tep molum.

⁸ Ba ekii se Gos Gui Ka, enim kin omba. Nga eim enim noman dinga ngumba. Ngang, na ek Jerusalem konu ningii ei Juriya konu orung ni Sameriya konu ni, mei konu orung orung pei pang kapli ermba."

Jiisas Eim Ei Epin Konu Orung Pum

⁹ Jiisas eim ek ei nipi poru nim; pe en enim kanik mulnjung. Mulangin kin, Jiisas eim tonu pum. Pe kupu endi eim tonu sipim. Sipang wumb kanik mulnjung ni am sipim.

¹⁰ Eim pum, pe Jiisas nge wumb en enim ei mul ele kanik enjing. Pe sikir wu tal konduk kuru pim, wu tal tor onjngul

¹¹ Wu tal okul yi ninjngil, "Enim Galilii wumb, enim nimbil erang angk ei mul ele kanik molmun? Ei Jiisas, pe Gos eim kin sipi orung sipi ei tonu epin sipipi, eim nga orung omba ei enim pe kaninmin mił yi orung omba."

Wu Endi Juras Kongun Simba Ni To Tonu Kindnjing

¹² Yi erang, en enim komung ei si kindik, komung ei embe Olip, pe Jerusalem konu orung punjung. Komung pim ei, Jerusalem konu mandi pim.

¹³ Pe en enim konu owundu ele tuk punjung; en enim tuk molulum konu ele tonu punjung. Punjung, wu embe yi mił Piisa, Jon, Jeims, Pilip, Endru, Tomas, Basolomu, Masyu, Elpiyas kingam Jeims, Jeims kingam Juras. Saimon wu endi wumb ei nge Rom wumb to mani kindngii nirim.

¹⁴ Pe wu ombu en enim noman ende kindik, prei erik mulnjung. Amb kombur ni, Mariya Jiisas mam ni, Jiisas angim nol yi ku prei erik mulnjung.

¹⁵⁻¹⁹ Wu Juras yi mił erim. Wu ei mei endi top erim ku ei kulmal kalilmin wumb owundu ngunjung. Ngangin kin, eim ol kis er pendpi, wumb sipipi Jiisas mulum konu andan tum. Eim bok topu mani pum. Pe eim nge ngenj tuk ele engin topu eim kirim ni tulup nipi tor pum. Ekii se wumb pei Jerusalem konu mulk wumb pei ek ei piik nik punjung. Pe en enim ek ele konu ei 'Akeltama' nik mei konu ei wumb miyem konu ninjing. Wumb kulou tołmun kunum ei, Piisa pii gii wumb kumb ele angpi, ek endi nipi ngum. Pe wumb 120 mił pei mulnjung.

Piisa ek nim, "Engnan nol, enim piyei! Gos pipe mon endi multum, kumb ok Gos Gui Ka wu Deipis gupu ele nipi tor kindrim. Juras kin nim, pe ei eim Jiisas ba konu andlam andan tang, wumb Jiisas

keningii. Ek ei pepi peni e le omba, nik pe pepi tor onum.

Ok Jiisas Juras sin kin to tonu kind mondum. Moŕpu, sin kongun ende er muŕpun eŕmin nipi,” Piisa yi nim.

²⁰ Piisa yi nim, “Ek ei mer mon Sam e le Jura wumb golang Deipis pulum ek yi nipi nim,

‘Eim ngii konu wii simba, wu endi mulermba,’ mon Sam e le ek yi ninim. ‘Pe nga wu eipi endi eim kongun simba,’ pa ninim.”

²¹⁻²² “Wumb endi Jiisas nga konj tonu om kenim ni wu ei sin kin tuk omba. Wu ei sinim kin tep topun endinmin. Kunum kunum Jiisas eim sinim kin pupu opu er moŕum. Kunum e le Jon eim wu amb noŕ pendpi ngurum. Kunum e le nga Gos Jiisas sipi orung epin konu simba,” pa nim.

²³ Piisa ek yi miŕnim, “Kapli wu taŕ embe tumun.” Wu endi Josep, Basapas ninmin wu ei, wu ei embe eipi endi palim ku, embe endi Jasas, pe wu endi embe Masaiyas.

²⁴ Pe en enim prei erik, “Owundu! Nim wumb pei noman tuk nim piin. Wu taŕ nii endi muŕmba ei nim to tonu kindin ei nim sin andan to!

²⁵ Tan wu ei Juras eŕim kongun ei ermba. Juras eim kongun ei si kindpi eim dup konu e le pum.”

²⁶ Pe wumb en enim prei erik, Gos wumb andan tang angil tonu kindnjing ni Masaiyas wumb pei engki nga endeim e le tuk kindangin kin, kongun e le enjing.

2

Gos Gui Ka Mani Om

¹ Gos Gui Ka mani om kunum ei Pendikos niŕmin. Pasopa kunum 50 poru neng, Pendikos kunum om. Pii gii wumb en enim ngii endi e le kuŕou tunjung.

² Pe sikir tonu muŕ e le ek tengim, konu gur gali miŕ, owundu endi top ngii e le nirik wumb mulnjung konu om.

³ Pe wumb molk kenjing ni dup anmbil miŕ pei onjung. Pe epi ei gaŕ topu wumb mulnjung konu eipi eipi punjung.

⁴ Gos Gui Ka Jiisas nge wumb mulnjung konu tuk opu poru nim. Gos Gui Ka je erang wumb pei, wumb ek eipi eipi tengnjing. Ei Gos Gui Ka erang yi enjing.

⁵ Pe Juras wumb Jerusalem konu mulnjung wumb, ei Gos ek piŕmin wumb konu orung orung pei onjung.

⁶ Pe konu gur gali owundu neng kin, wumb ok kuŕou tunjung. Wumb ok molk ek ei piinjing ni, Gos nge wumb ek eipi eipi nik muŕangin kin, nimbiŕ erang puku sik mulnjung.

⁷ Wumb puku sik noman embin tang mulnjung. Molk, ek yi ninjing, “Nimbiŕ erang wumb ei ek eipi eipi nik enmin, ei Galilii wumb min?”

⁸ Nimbiŕ oŕ erang sinim ek erinjpini menjpini noŕ sinim ngopun e le ek ei piŕmin miŕ niŕmin. Wu ombu Galilii konu wumb min?”

⁹ Sinim wumb Parsiya ni konu Miriya ni Eilam, Mesoposemiya konu sinim wumb konu orung orung wumb, Juriya ni Kaparosiya, ni Ponsas ni Eisiya wumb moŕmun.

¹⁰ Prisiya ni Pampiliya, Eisip ni, wumb orung orung Aprika konu Sairiini, ni sin Rom wumb ya e le pei ya e le moŕmun.

¹¹ Wumb Griis ni Areipiya ni sinim Jura wumb ni wumb tiŕap eipi ei sinim Jura eŕmin oŕ ei enmin. Ba sinim wumb pei sin sinim ek piimin; Gos nge jep oŕ pei nipi sinim ek e le nipi ngoŕum.”

¹² Pe puku sik, noman embin tang mulnjung. En enim ek dinga nik piik enjing. “Epi nimbiŕ oŕ enim?”

¹³ Ba wumb kombur en enim ek buŕ morung nik ek dinga ninjing, “En enim noŕ nok wulu pang kin, ek eipi eipi ninmin,” pa ninjing.

Piisa Gos Ek Ka Ei Nipi Wumb Ngum

¹⁴ Pe Piisa engki nga endeim mulnjung konu e le tuk angpi wii dinga topu ek dinga nipi wumb ngum. “Enim Jura wumb ni wumb ok Jerusalem konu wumb ok moŕmun; enim kom sek, oŕ enim ei ni ngamb piingii,” pa nim.

¹⁵ “Enim wumb ombu noŕ nok wulu punum ni piinmin ba mon; akip konu kupauring eni pim.

¹⁶ Ba oŕ ei Gos nge ermba oŕ ei piipi niŕim wu Joel yi ninim.

¹⁷ ‘Gos ek yi nim, ekii se poru nimba kunum mandi erang Gos Gui Ka wumb pei ngamb eim Gos pei

ngumbii,' pa yi nim. 'Pe enim kin-
genjing embilenjing ni Gos oł ekii
se ermba ei piik niłmin wumb ek
tangilmin mił yi tengingii. Noman
ka wii enim wu kangi wu mułngii
konu andan tumbii, or kumb mił
er keningii. Pe wu tukui ombu pi-
ingii konu or kumb ka andan tamb
keningii, pa nim.

18 'Kunum ei enim wu amb kongun wumb
na Gui Ka pei ngumbii ku. Ngamb kin Gos
oł ekii se ermba ei piik niłmin wumb ei ek
niłmin mił ningii.

19 Pe na tonu kupu muł ełe jep oł eipi mił
kombur ermbii. Mani mei ełe na miyem ni
dup ni, dup eskił owundu ni jep oł ermbii,'
nim.

20 'Eni kunum ei eramb emii pimba; pe oi
ei eramb, miyem mił ermba. Pe ekii se
Jiisas orung omba kunum ei tangpi tilang
owundu ermba,' pa nim.

21 'Pe wumb pei Gos embe pii gii nik wii
tungii wumb ei sipi orung seng kin, Gos
eim nge wumb mułngii. Gos ermba oł piipi
niłim wu Joel,' yi ninim.

22 "Enim Esrel wumb, enim ek ei pi-
ingii: na enim Jiisas Naseres wu nge nip
ngumbii end. En enim kaninmin, oł dinga
ni kongun erpi jep oł kanim kanim enim
oł ombu enim piik kanik ełmin ei, Gos eim
mendpił wu ei Jiisas kindang om.

23 Wu ei Jiisas kumb ok epi pei Gos Eim
piipi ek nipi pendrim. Pe wu ei enim angil
ełe kindim. Enim Jura wumb ek kis nik
enjing. Nimbił erang tor wumb ei Jiisas
ond peri ełe nil to kundnjung?

24 Ba Gos eim Jiisas nga er konj sim.
Eim ngenj kumbii kułpu erim ei Gos eim
kulnjung wumb konu ełe si kindpi nga er
konj sim.

25 Ok Deipis yi mił pułum, Jiisas ek dinga
nirim,
'Gos Owundu na kumb ełe kunum kunum
mołum. Eim nam angil tunding
orung mułang kin na epi endi kapli
to mani kindnermba mon!

26 Yi erang kin, na noman ka seng, gupu
tokuł pałim. Nam piind ei nam ngenj ei
epi ekii se omba nip moł. (Ba Gos kin pii
gii nip moł). Yi mił ku epi endi nam ngenj
ei kapli ambił gii ninermba.

27 Pe na noman tuk ei pang, Gos eim
dinga ełe na paki tang, wumb kułii konu
mulermba mon. Pe nim nge kinganim
mendpił eim ngenj purnermba mon!

28 Nim na noman konj bii andlam ełe
andan to kun erngii. Nim na kin mułun
na ka piip minj mułmbii,' Deipis ek yi nim.

29 "Engnan noł na sinim kupenjpin
Deipis multum mił nip kun kun ermbii
end. Deipis eim kultum tukpu tuk, tuk ei
akip sinim mołmun konu ya sałim.

30 Ba Deipis eim Gos ekii se ermba oł ei
piilim ku. Gos ek dinga nipi yi nim, 'King
Deipis kinganim ekii se nim peł mołun
konu ełe mułmba,' nim.

31 Ba kumb ok Deipis eim Gos ermba epi
ei kan poru nirim. Pe yi nirim,

Krais Owundu wu ekii se omba wu ei, nga
konj tonu orung omba nirim. 'Gos
eim wumb kułii konu wak tunen-
mba. Eim ngenj purpu kumun
ngunermba ku.'

32 Jiisas wu ei, Gos eim sipi orung nga konj
sim. Sin wumb pei ei kanpin kin ninmin.

33 Pe Jiisas eim angpi tonu pupu Gos Jiisas
eim angil tunding wu Owundu mundum.
Pe ei Gos Gui Ka sim. Ei ok Gos nirim mił yi
erang kin akip Gos Gui Ka pei ngang, sinim
wumb sipin kin sin ek eipi eipi ninmin ei
enim kanik piik enmin.

34 Deipis eim ngenj ei epi konu tonu
punerim. Ba ei ek nipi pułum. Gos
Owundu ek nipi nam wu num ei ekii se
omba. Yi mił nipi ngum,

'Nim na angil tunding orung mulnjii.

35 Pe ekii se nim opu orung wumb ei na to
mani kindmbii mendpił. Sip, nim simb ełe
mandring kindmbii.'

36 "Pe sinim Esrel wumb tilap pei sinim
ek ei pii kun er mułmun. Pe Jiisas ei sinim
sipin ond peri ełe tonu kindpin, ei Gos
eim sipi Krais wu Owundu ekii se omba ei
mundang mołum!" Piisa ek yi nim.

Wu Amb Gos Ek Piik Noman Ak Tok Noł Pinjing

37 Wumb en enim ek ei piinjing noman
ełe embin tum. Piisa kin wu kombur kin
kan yi ninjing, "Enginjpin noł, sin nimbił
oł ermin?"

³⁸ Pe Piisa ek nipi wumb ngum, “Enim noman ak tok ok Jiisas Kraias embe eġe noġ pingii, ei Jiisas enim noman kis kil ngumba. Enim yi erangin kin Gos nge Gui Ka enim kin wii ngumba.

³⁹ Ok Gos ek dinga yi nipi pendim. Enim kin en enim kangil ni wumb konu turii moġmun wumb pei ngumbii nirim miġ Gos Owundu wumb ei wii tang, onjung. Wumb ei Gos eim ek dinga nipi ngum.”

⁴⁰ Piisa ek nga endi nipi tuk kindim; ek pei dinga nipi ngum, “Enim piik kun er muġngii; mon pim kin, enim wumb oġ kis enmin wumb ei kin pei poru nimba.”

⁴¹ Yi neng kin, wumb pei Piisa ek nim miġ pii gii nik noġ pinjing. Pe kunum eġe wumb 3,000 pei Jiisas kin pii gii ninjing.

⁴² Gos nge ek se andiġmin wumb ei ek ninjing. Wumb ei dinga piinjing ei engnjing noġ paki tok, kuni ende nok, prei erik enjing.

Wumb Tuk Ok Gos Ek Piinjing Wumb Ei Oġ Ka Enjing

⁴³ Pe wumb pei puku sik Gos jep oġ pei eim nge ek se andiġmin wumb kin erim.

⁴⁴ Wumb pei Jiisas kin pii gii ninjing, wumb ei ende mulnjung. Pe epi saġim min simba ei pii gii wumb epi ende saġim.

⁴⁵ Wumb ei en enim epi ni, mei ni, wumb ok top to sengin, ku ni epi ei sik, wumb eipi epi sinerang moġmun wumb ei ngunjung.

⁴⁶ Wumb en enim noman ende sek, ka piik enjing. Kunum kunum en enim men ngii owundu engim konu puk puk eġmin. En enim kuni ngii eipi eipi eġe ende nok nok eġmin.

⁴⁷ Kunum kunum Gos embe ambilk tonu kindik, Jerusalem wumb yi piinjing. Wumb pii gii wumb, en enim noman tuk ka seng moġmun. Kunum kunum Gos eim wumb kopur sipi orung sipi erang, wumb Jiisas kin pii gii nik enjing wumb ei pei pei orung sim.

3

Wu Endi Eim Simb Kis Muġum Ei Opu Ka Pum

¹ Piisa Jon teġ tonu men ngii owundu prei ermbiġ ni punjnguġ. Kunum ei konu eni tekliki erang punjnguġ.

² Wu endi muġum, wu ei ok mam mengrim kunum ei simb yi er pirim miġ pim. Wu ei tu wuk men ngii owundu eġe, ondu embe, “Ka wii eġe mundangin,” kunum kunum moġpu, wumb ongii kom ku kenim nipi, er muġmba nik mundangin moġulum.

³ Wu ei moġpu kenim ni Piisa kin Jon teġ men ngii owundu eġe nirik punguġ nge onjnguġ. Wu ei ek nipi wu taġ ngopu yi nim, “Epi endi na ngeġ,” nim.

⁴ Piisa kin Jon kin wu ni dinga kenjingiġ. Piisa ek nim, “Nim ya siġ kenjii!”

⁵ Pe eim kan ak topu kenim ni, wu taġ epi endi na ngunguġ ni piim.

⁶ Ba Piisa ek yi nim, “Na ku pinaġim. Ba na paġim epi ei ni ngumbii. Naseres konu, Jiisas embe eġe na nind, ‘Nim angkin po!’ ”

⁷ Piisa angil tundung orung wu ni ambil tonu sim. Wu ni Jiisas dinga sipi, simb si kun er engim.

⁸ Wu ni puku sipi angpi pum. Pe wu taġ kin men ngii nirik punjung; wu ni men ngii owundu pupu, puku sipi er andpi Gos embe ambil tonu kindim.

⁹ Wumb pei mulk kenjing ni wu ei andpi Gos embe ambil tonu kindpi endim.

¹⁰ Wumb piinjing wu endi men ngii owundu ondu ka wii eġe moġpu, ku ni epi ngei nipi, kenim ni moġulum, ei wumb kenjing ni wu ei keimi muġum, kanik puku sik oġ erim puġe pii poġ tunenjing.

Piisa Gos Ngii Owundu Eġe Gos Ek Ka Ni Ngum

¹¹ Wu ei Piisa kin Jon teġ punjnguġ konu ekii se pum. Pe wu amb pei sikir ok Solomon palting men ngii owundu palting endi konu andaring eġe onjung.

¹² Piisa ei kanpi ek dinga nipi wumb ngum, “Enim Esrel wumb nimbiġ erang, enim oġ ei noman embin to piinmin? Nimbiġ erang siġ kin kanik enmin? Enim yi ni piinmin, siġ nge dinga eġe ni siġ oġ ka eġmbil eġe nge wu ei erambiġ opu andpi punum ni piingii? Ei mon!”

¹³ Eiparam ni, Aisak ni, Jeikop ei, Gos sinim ok sinim kupenjingin noġ Gos ei, eim

kongun wu Jiisas eim ambil tonu kindmin. Wu ei enim sik opu orung wumb ngunjung. Ba wu num owundu Pailos si kindmbii ni piim; ba enim wumb dinga puk mon nik eim kin buł ngunjung.

¹⁴ Enim wu ei oł kis endi enarpi wii kun ka multum, wu ei Jiisas Gos kingam mendpił buł ngok, yi nik, wu endi wumb to kundum wu ni piimba, ei kindangin kin, sin kin wanglı nik.

¹⁵ Jiisas Gos kingam mendpił ei sinim wumb sipi noman konj ngolum. Wu ei enim to kundjung, ba Gos nga er konj sim. Pe sił mołpuł kenjpił, ek ei ni tor kindmbił nge mołmbuł.

¹⁶ Sił Jiisas kin pii gii nembil kin Jiisas enim. Jiisas dinga ełe yi wu ka ełim. Enim kanik piinmin ei Jiisas eim sił pii gii ełe nge erpi, enim wumb pei ningil ełe enim.

¹⁷ “Keimi na piind engnan noł enim kin wumb owundu kin pii kun enarik kin Jiisas to kundjung.

¹⁸ Ba kumb ok Gos eim nge ek keimi niłmin wumb ek yi nik, Gos eim nge kingam Kraiss ngenj kumbii kułpu kułmba nirim. Pe akip enim wumb oł kis enmin ei, ek ni tor kindiłmin wumb ninjing opu peni ełe keimi punum.

¹⁹ Pe enim piik kin noman ak tunjung kin, kaplı Gos eim enim oł kis ombu kil gopu poru nimba.

²⁰⁻²¹ Yi enjing kin Gos enim kin tep mułmba. Pe Gos enim noman tuk dinga ngang, ka piik mułngii. Gos ok ek dinga nirim, ‘Na Kraiss King Owundu enim kin kindmbii.’ Gos eim wu owundu ei sinim kin kindmba, wu ei embe Jiisas. Pe epin konu Jiisas er mołum. Kunum ei Gos epi pei konj nga ermbe mił ok eim ek keimi niłmin wumb en enim gupu ełe niłmin. Kunum ełe Gos Jiisas mei ełe mani nga kindang eim oł ei ermbe.

²²⁻²³ Moses ek yi nirim,

‘Owundu ei enim Gos, pe enim engnjing sipi, Gos eim ek keimi niłmin wu ei, nam mił yi mułmba. Enim eim ek nimba mił piingii. Piik, nimba mił erngii. Pe wumb pei ek keimi niłim wu mił nimba ei piinerngii wumb ei Gos wumb top kundmba. Pe wumb

ei Gos nge wumb nga mulerngii, Gos yi neng,’ Moses piipi nirim.

²⁴ Gos ek ni tor kindiłmin wumb ok yi nik, Samyuel kin Gos ek niłmin wumb ekii se tonu onjung. Pei yi ninjing, ‘Kunum ei akip sałim kunum ei,’ pa ninjing.

²⁵ Enim Gos nge ek keimi niłmin wumb ei nge kingenjing mił mułngii. Enim nge kupenjing noł Gos ek dinga nipi pendrim mił sił mułngii. Gos Eiparam kanpi ek dinga nipi ngurum.

‘Nim nge tiłap ełe wumb tiłap pei na kengip ek ka nip ngumbii.’

²⁶ Gos eim nge kongun wu Jiisas er mundum. Pe kindang enim mulnjung konu ok om. Opu, enim Gos ek ka kengip top nipi ngumba nge om. Nimbił erang eim enim oł kis ombu kil ngumba nge om.”

4

Piisa Kin Jon Tel Kan Ngunjung

¹⁻³ Wu tał wumb kankił, ek nikił mulnjunguł; pe men ngii owundu ełe wu tał wumb kankił ek yi mił ninjingił, Jiisas angpi tonu konj nga om. Pe yi ku wumb kulnjung wumb ei angk tonu ongii. Yi nengil, kułmał kałiłim owundu kin, men ngii tep ełim wu owundu kin, wumb kolk nga konj punałmin ni, piłmin wumb ombu ok, mon ek piik kis piinjing. Pe emii peng wu tał ambil gii nik, kan ngunjung. “Kupiiring ełip kos piimin,” ninjing.

⁴ Ba wumb pei ek ei piik, pii gii ninjing. Pe wumb pii gii nengin kin, wumb pei ei yi mił 5,000 wumb mulnjung.

⁵⁻⁶ Topuł Jura wumb owundu ni, men ngii kongun wumb ni, lo andan tołmun wumb ni, Jerusalem konu kułou tumun ninjing. Men ngii ełe mołułmun wumb ei Anas ni Kaiyapas ni Jon ni Eliksander ni kułmał kałiłim owundu, eim nge wumb pei, kułou tunjung.

⁷ Gos nge ek se andiłmbił wu tał en enim kumb ełe engnjingil. Angkił, wu tał kii sinjing, “Ełip dinga nipe ełip embe nii nge ełe oł ei enjingil?”

⁸⁻⁹ Gos Gui Ka Piisa kin piki top mułum; pe eim ek yi nipi ngum, “Enim Esrel wu owundu ni men ngii kongun ełmin wumb.

Enim sił wu endi simb kis mułang, paki topuł enjpił ni, sił kin ek ningii enmin min? Wu ei er ka mułum mił nenj ei enim piinmin min?

¹⁰ Yi erpi nim kin enim pei piyangin, enim Esrel wumb ei pei piingii ku. Jiisas Krai Naseres konu wu, eim embe ełe wu ei ka mułum. Mołpu, yi enim kumb ełe mułum. Enim Jiisas ond peri ełe to kundjung, ba Gos eim Jiisas nga er konj seng opu konj pum.

¹¹ Ond tumunj endi enim ngii takilmin wumb si kindnjing ei nimbił erang enim konu ełe kindngii ni piinjing. Jiisas eim ond tumunj ei mił mułang kin Jiisas eim ngii tumunj mendpił mił mułum. Eim ngii takilmin wumb si kindnjing.

¹² Wu eipi endi sinim kapli paki tunermba mon! Ei Gos sinim wu endi eipi andan topu ngunanim. Jiisas endeim sinim sipi orung simba.

¹³ Wumb kenjing ni Piisa kin Jon teł ek dinga nikił, dinga pu mulnjunguł. Wu tał wumb kin mund mong kulenjngił. Yi piinjing ek mon ngii punałmbił ni piinjing. Wu tał mulnjunguł yi piik kin noman pei piinjing ei ok wu tał ełe Jiisas kin tep to mulnjunguł ni piinjing.

¹⁴ Pe wu ei kenjing, ni wu ei ka mołpu, wu tał kin angpi mułum ei, wumb en enim kenjing. Pe ek nik wu tał ngungii ek endi pinerim.

¹⁵ Wu tał kaunsil ngii si kindkił tor peł ninjing. Wu tał pangił mił, en enim ek nik piinjing.

¹⁶ “Pe sinim wu tał kin nimbił oł ermin? Wu tał jep oł endeim erangił kin, wumb Jerusalem wumb pei kenjing. Pe ei sinim kapli koi ermin mił mon.

¹⁷ Ba mon pim kin, ek ei wumb konu pei pang piingii. Yi ermba ei piikił kin wu tał kin ek dinga ninmin. Pe wu tał nga Jiisas embe ełe nikił wumb eipi ngunerngił.”

¹⁸ Pe wu tał wii to orung sik yi ninjing, “Ełip nga ek endi Jiisas embe ełe nikił enerngił mon!” ninjing.

¹⁹ Ba Piisa kin Jon teł nikił orung kindinjngił. Pe sił Gos ek si kindpił enim ek ningii mił piimbił. Ei Gos kumb ełe kapli ermba min? Ei enim piingii.

²⁰ Ba wu tał yi ninjngił, ‘Sił gupu pandi tumbuł mił mon. Epi kanpił ek piipił enjpił mił ei, wumb kanpił nimbił ni piinjngił.

²¹ Pe kaunsil wumb ek dinga endi nik wu tał ngunjung. Wu tał si kindkił punjnguł. Pangił, kaunsil wumb andlam endi kurpun, wu tał kan ngumun, ni piik enjing. Nimbił erang wumb pei Gos eim embe ambilk tonu kindangan kin, kaunsil wumb wu tał kan ngumun nik enjing kapli enerim.

²² Wu ei wu tał, Gos jep oł erangił opu konj pum wu ei, kung ngii 40 pei mułum.

Gos Nge Tiłap Wumb Prei Dinga Erik, Dinga Sik Gos Ningii Enjing

²³ Wu tał eł ełip wumb puł kombur kin punjnguł. Pukuł, wumb ei kankił kułmał kalilim owundu, ni tep ełmin wumb ombu ek ninjing mił wumb kan ninjngił.

²⁴ Ek ei piik poru ni pendik, en enim noman ende kindik prei yi mił enjing. “Gos Owundu nim ei epin en, ya mani mei en, pe ep noł en, ei pei nim er sin.

²⁵ Gos Gui Ka je sin erinjpin Deipis ek gupu ełe tor orum.

‘Ei Gos nim nge kongun wu, Gui Ka ek nirim. Nimbił erang wumb tiłap eipi ei popuł sinmin. Pe wumb tiłap ek yi ninjing. Sin epi owundu eramin piingii nik piinjing; ba ei kapli enerngii.

²⁶ Pe King pei konu orung pei kui er molk opu ermin ninjing. Pe wumb tep ełmin wumb owundu kułou tok Gos Owundu to mani kindmin ninmin. Eim kingam Krai eim ekii se omba wu ei to mani kindmin ninmin.’

²⁷ Keimi mendpił konu owundu ełe, ya Eros ni Pailos ni wumb eipi ni Esrel wumb pei kułou tok Gos nim nge kongun wu ka wii, nim Krai ok kindan eim ya mani om.

²⁸ En enim kułou owundu tok, ek nik pendik, ek ei dinga pimba ni Jiisas ok yi nirim mił yi erik.

²⁹ O wu owundu, nim piin wumb nim kin ek dinga ninmin. Ninim sin kongun wu mułmun ei paki tan, sin nim ek ei sin dinga kindpin ni tor kindmin. Kindpin, sin mund mong piinermin mon!

³⁰ Nim angil to kindan ening pimba wumb ei ka mulngii. Jiisas nge embe ele jep ol enjii. Nim nge kongun wu ka wii Jiisas.”

³¹ Prei er poru nengin kin ngii mulnjung ngii ei olup erim. Pe Gui Ka en enim kin tuk opu piki to poru nim. Pe Gos embe ambilk tonu kindik Gos ek dinga nik, wumb kin mund mong piinenjing.

Gos Nge Tilap Wumb Noman Ende Sinjing

³² Pii gii wumb en enim noman ende sinjing. En enim ek endeim minj piik mulnjung. Wu endi epi eipi simba, ei na epi mendpil ninermba mon; epi sinim epi ende.

³³ Jiisas nge ek se andilmin wumb ei, Jiisas nga konj tonu pum nik, ek ei ninjing. En enim ek ninjing, ek ei dinga pim. Pii gii ninjing wumb ei Gos nge noman ka moļu poru nim.

³⁴ Enim moļmun konu wu endi kuni ni epi sinerang, ka mulmba wu ei wumb pei mei sep ngii moļangin wumb, ei epi wumb eipi ngok, ku silmin, ku ei tu wunjung wunjung.

³⁵ Tu wangin kin, ku ei sipik, Jiisas nge ek se andilmin wumb simb ele kindnjing. Pe Jiisas nge ek se andilim wu ei sik kanik, wumb kuni sinarpi elim wumb kanik mok tok ngoļmun.

³⁶ Pe wu endi Saipris konu muļum wu ei embe Josep. Eim Liwai wu endi, Gos nge ek se andilmin wumb, eim embe eipi endi ngunjung ei embe Banapas ninjing. Embe ei nge puļe yi, wumb noman tuk paki toļum wu.

³⁷ Wu ei eim, wu eipi endi, eim mei ei top erim ku ei tu wupu kin, Gos nge ek se andilmin wumb mulnjung simb ele kindim.

5

Ananaiyas Kin Sipaira Tel

¹ Ba wu endi muļum wu ei embe Ananaiyas, ambim nge embe Sapaira. Ananaiyas eim mei orung ei wu eipi ngopu ku sim.

² Pe ku sirim ku aninga ei nge ambilpi wiik top se muļum. Eim ambim ei piipi muļum. Ananaiyas eim ku orung sipi tu

wum. Tu wupu, Gos nge ek se andilmin wumb mulnjung konu simb ele sim.

³ Pe Piisa ek nim, “Nimbiļ erang Seisen nim noman kin piki topu moļum. Pe nim Gui Ka kin ek kend to pendkin, mei ku orung sin ku ei orung tu wun palim.

⁴ Ok wumb mei top enenjing kunum ei, mei ei nim nge, ba mei top er poru nengin, pe ku ei nim nge sim. Nimbiļ erang nim noman yi miļ palim. Nim wumb kankin ek kend ton ni piin ei mon; nim Gos kin ek kend to ngon.”

⁵ Ananaiyas ek ei piipi, mani pupu, bok topu kuļum. Pe wumb ek ei piik, mund mong kulnjung.

⁶ Pe wu kangi wu ok, wu ei alap pandi to sipik, kui tunjung.

⁷ Ekii se eni tekliki o pang, Ananaiyas ambim opu tor om. Ba ol yi eim piinenim.

⁸ Pe Piisa ek nipi amb ei ngum, “Nimbiļ ol en? Elip mei ku sinjngil kapli yi miļ enim min mon?” Pe amb ek nim, “Ei keimi nin. Yi miļ sil sinjpiļ.”

⁹ Piisa ek nga nipi ngum, “Nimbiļ erang elip ek ni endi kind pendkil Gos Gui Ka enim miļ ei kenmbiļ ni enjngil? Nim nge wanim wumb sik kui tungii sipnjing wumb ei ok ngii ondu ele moļmun. En enim pe nim sipngii ku.”

¹⁰ Pe nga sikir amb ni, Piisa simb ele mani opu bok topu koļpu pim. Ba wu kangi wu ombu nirik onjung. Ok, kenjing ni amb ei koļpu pim. Ok, sipik wam pim konu mandi eim kui tunjung.

¹¹ Pe Gos nge pii gii wumb konu orung orung ei mulnjung wumb ei, mund mong kulk mulnjung.

¹² Gos nge ek se andilmin wumb, jep ol kanim kanim wumb pei mulnjung konu tuk enjing. Pe pii gii nilmin wumb en enim, men ngii owundu andaring Solomon nge palting ele ek nik kuļou to moļumun.

¹³ Pe tor wumb mund mong kulk ok ende mulenjing. Pe wu amb en enim pii gii wumb Gos embe ambilk tonu kindnjing.

¹⁴ Wumb pei Jiisas kin pii gii ninjing. Pe Jiisas nge tilap ele wumb pei tuk onjung.

¹⁵ Wumb enim kis erim wumb ei, tu wuk andlam ele pendnjing. Pe peļ kanim kanim tu wuk pendnjing. Pendik, yi ni

piinjing, eni tang, Piisa opu kin, eim min men ei wumb to tingndang wumb ombu ka mulngii ni piinjing.

16 Wumb konu orung orung wumb, kin Jerusalem wumb orung pei mulnjung wumb, pei ok kulou tunjung. Wumb ei ok mił, ening pim wumb tu wunjung. Pe gui kis tuk mułum wumb kombur tu wunjung wumb ombu pei ka molk poru ninjing.

Gos Nge Enjel Kindang Ek Se Andilmin Wu Ombu Si Tor Sim

17 Kulmał kałim wu owundu ni, eim nge wumb ni wumb kolk nga konj angk piinałmin wumb ni pei wumb ei Jiisas nge ek se andilmin wumb kin noman kis piinjing.

18 Pe wumb ombu ok Gos nge ek se andilmin wumb sik, er kan ngii kindnjing.

19-20 Ba epin emii peng, Gos eim enjel kindang opu, kan ngii owundu aki topu, wu ombu si tor tu wum. Tu wupu yi nim, “Enim puk, nirik men ngii owundu ełe puk, pe noman konj ek onum ek ei wumb kanik ningii,” pa nim.

21 Gos nge ek se andilmin wumb ek ei piik pendik punjung. Kupiiring okrii puk men ngii owundu ełe wumb ek ni wumb ngunjung. Kulmał kałim wu owundu ni ei wu kombur kin onjung. Ok kaunsil ni Esrel wumb noman pim wumb kin kulou tunjung. Tok, ek nik kan ngii kindik, Gos nge ek se andilmin wu ombu kindangin, wangin ninjing.

22 Pe kan ngii ełe tep mołumun wumb puk kan ngii ełe kenjing ni, Gos nge ek se andilmin wumb mulenjing. Kanik, puk ek yi ninjing.

23 “Sin kan ngii ełe kenjpin ni ngii ondu dinga ngo pendnjing. Nga kan ngii tep wumb ngii ondu ełe angk mulnjung. Pe sin kan ngii aki topun, kenjpin ni wumb endi nirik mulenjing.”

24 Men ngii owundu ełe tep mołum wu owundu ni kulmał kałim wu owundu ni wumb ek ei piik noman embin to piinjing. Piik yi ninjing, “Pe nga nimbil oł ermbe,” ninjing.

25 Pe wu endi opu yi nim, “Enim wu kombur kan ngii kindnjing, wu ombu puk

mer men ngii owundu ełe wumb kanik Jiisas ek nik ngok mołmun,” pa nim.

26 Kan ngii tep elim wu ni eim wu kombur ni puk, wu ombu simin ni punjung. Puk, wu ombu kepil tunenjing. En enim mund mong kulnjung, wumb ok ku sik tungii ni piinjing.

27-28 Pe wu ombu tu wuk kaunsil wumb mulnjung konu tuk ełe engindnjing. Pe kulmał kałim wu owundu ek dinga nim. “Sin enim kanpin mon ninjpin, enim wumb kanik Jiisas embe ei nge nik wumb ngunerei mon ninjpin. Pe enim wumb Jerusalem konu wumb enim ek ei nge pei mołmun. Enim ek nik, sin wu ei to kundunjpun,” ninmin. “Gos sin kin ekii se kos piimba.”

29 Ba Piisa kin Gos ek se andilmin wu pei ek dinga ninjing. “Sin Gos nge ek ei piimin, wu ek ei piinermin mon!” pa ninjpin.

30 “Enim Jiisas ond peri ełe to kundnjung. Ba sinim ok kupenjpun noł nge Gos opu Jiisas erpi konj sim.

31 Gos eim si mengpi sipi, eim angil tundung orung mundang mołum. Pe eim sinim nge wu owundu mołpu, sinim paki top mołum. Pe Esrel wumb noman to ak topu sinim oł kis ombu kil ngopu erpi pum mołum.

32 Sin wu ombu epi pei mołum, ei nge kenjpin ni tor kindpin onmun. Pe Gos nge Gui Ka ek yi ninim. Gos eim ek piik pii gii ninmin wumb ei Gos Gui Ka wumb ombu ngonum.”

Gameliyel Ek Nim Ek Se Andilmin Wumb Kaunsil Ek Ka Nim

33 Pe wu owundu ombu ek ei piik, noman kis peng kin, Jiisas nge ek se andilmin wumb to kundmun, ni piik enjing.

34 Pe kaunsil konu lo ek piilmin wu endi engim. Wu ei eim lo ek piilim wu num, wu ei embe Gameliyel. Eim wumb lo ek nipi ngang wumb eim embe ambil tonu kindilmin. Wu ei yi nim, “Jiisas nge wumb ei anda kindangin pangin,” nim.

35 Eim ek nipi kaunsil wumb ngum, “Enim Esrel wumb, pe enim oł endi ya wu ombu ermin ni enjing kin, enim Esrel wumb, en enim pii kun erik erngii,” pa nim.

³⁶ “Enim piinmin! Ok wu endi multum. Embe ei Tiyras eim yi nim, ‘Na, nam noman dinga palim.’ Yi neng kin, wumb 400 eim ek ekii sinjing. Ba wumb eim to kundnjung. Pe eim ekii sinjing wumb tungu punjung. En enim kongun ei wii mił enjing.

³⁷ Ekii se gapman wumb embe pułang Galilii wu Juras eim wumb kombur nipi sim. Wumb ei Juras nim ek ei puk gapman wumb kin opu erpin tumun ninjing. Ba eim yi ku kułum. Kułang, wumb eim kin ekii sinjing wumb, ei tungu eipi eipi puk poru ninjing.

³⁸ Yi ku akip na enim kanip nind. Enim Jiisas ek se andiłmin wumb ombu nge kanik tungu erngii. Erik, kan wiik to mułngii. Pe wu endi eim kongun ei puł pendip ermbii ni ermba. Wumb ombu ek ei keimi punermba mon nik.

³⁹ Gos eim kongun ełe nge puł wu pim kin, enim andiłam ondu ngunerngii. Ondu ngunenjing kin enim Gos kin opu erngii.”

⁴⁰ Yi neng kin, eim nim ek ei piinjing; Gos ek se andiłmin wu ombu wangin tunjung. Enim Jiisas ek se andiłmin wu ombu wangin kepıi tunjung. Tok, ek yi ninjing, “Enim nga Jiisas embe ełe nik enerngii mon!” ek dinga nik ninjing. Nik, si kindangin punjung.

⁴¹ Pe Jiisas ek se andiłmin wu ombu kaunsil ni wumb mulnjung si kindik, anda punjung. Puk yi piinjing, Gos yi nipi piim, “Sinim wumb owundu mił mołmun ni, Gos sinim to tonu kind mundum. Nimbił erang, Jiisas nge embe ełe sinim singambił piinmin.”

⁴² Kunum kunum men ngii owundu ełe ni en enim ngii konu ei, wumb kanik Gos ek nik ngok er mulnjung. Ek yi ninjing, “Jiisas wu ei ekii se omba, wu ei eim ek poł ka wii ei si kindnenjing, kongun er andik nik minj mulnjung.”

6

Wu Angił Orung Nga Tał Jiisas Nge Se Anditim Wumb Paki Tunjung

¹ Kunum nga Jiisas nge wumb pei tonu onjung. Wumb Jiisas nge wumb Griik ek niłmin wumb ei Eipru wumb ek niłmin

wumb ei kin kis piinjing. Yi niłmin, “Wumb kombur kuni ni epi sinerim wumb ei kunum kunum paki tołmun. Ba sin amb enim paki tunanmin. Amb wenjing kulnjung amb ombu sinim paki tunanmin.”

² Yi erangin kin, Jiisas nge ek se andiłmin wu engki nga tał molk Gos nge wumb pei wii tok, “Wei!” ninjing. “Pe sin Gos nge ek ni ngołmun ei si kindpin kuni mok to mulnjupun kin ei kaplı enermba mon.

³ Ba engnan noł enim wu angił orung nga tał kurngii. Wu ombu en enim embe ka peng, wumb Gos ek piik erangin, en enim Gos Gui Ka tuk ełe mułang wumb ei ni Gos Gui Ka wumb ei kin mułngii. Wumb ei ni peng ka pepi ermba wu ei, sin to tonu kindamin sinim kongun ei tep erngii.

⁴ Pe sinim kunum kunum prei erpin Gos ek nipin, wu amb ngopun mołmun.”

⁵ Pe wumb pei ek ei piimin ni, ka piinjing. Pe wumb nik tonu kindangin Siipen ni wu ei pii gii wu dinga wii, Gui Ka eim kin piki to mułum. Pe Pilip to tonu kindnjung. Prokoras ni Nikanor, ni Taimon, ni Parmenas, ni Nikolas. Nikolas eim tiłap eipi Andiyok konu wu, ba ok Jura wumb tiłap ełe tuk orum.

⁶ Pe wu ombu Jiisas nge ek se andiłmin wumb kumb ełe engnjung. Pe Jiisas nge ek se andiłmin wu prei erik angił tonu kindik enjing.

⁷ Pe Jiisas ek ei pang wumb pei piinjing. Pe wumb pei Jiisas nge wumb Jerusalem konu mulnjung. Jiisas kin kułmał katiłmin wumb ei pei pii gii ninjing ku.

⁸ Siipen eim Gos nge noman ka nipi eim wu dinga mułum. Pe eim jep oł pe wumb kin mołmun konu tuk ełim.

⁹ Pe wumb ok Siipen kin ek opu er nik. Wumb men ngii endi engim. Wumb ombu ngii takik ei Jura konu tuk ełe tekik. Ek ei men ngii ełe nge “Priiman,” pa niłmin. Pe Jura wumb kombur konu Sariiniya ni Aleksandriya ni Silisiya, Eisiya konu wumb onjung kin Siipen ek opu er ninjing.

¹⁰ Gos Gui Ka Siipen mułum konu noman ka ngum. Yi erang kin, wumb wii eim ek to mani kindngii ba pinerim.

¹¹ Pe wumb ek kend tok erangin, wumb eipi kombur ek ni piik punjung. Pe wumb

ombu yi ninjing, “Sin piinjpjin. Eim Moses kin Gos tel ek ei nipi kis erim.”

¹² Wumb ei ok, wu amb muljung konu kend tok nik, wu lo ek pulmun wumb ni men ngii kongun wumb ei kanik nik, pei muljung konu kanik ek kend tok ninjing. Nik puk, Siipen ambil gii nik sipik, kos ngii konu sipnjing.

¹³ Enim wu kombur kindangin kin andik angk eim kin ek kend tok ninjing wumb ombu yi nik. “Kunum kunum wu ei eim ek kis nipi ya Gos ngii konu ele nipi lo ek nipi elim ku.

¹⁴ Sin piinjpjin eim yi nim, ‘Jiisas Naseres eim konu ele kis mondpu, Moses ol ok nirim ek ei topu eipi kindpi ermba,’ ” pa nim.

¹⁵ Wumb pei kaunsil ngii muljung wumb ei, pei wu ei minj kenjing. Pe wumb kanik muljung ni Siipen kumb ningil ei Gos wu sinim tep elim wu kumb ningil yi mil nge sim.

7

Siipen Eim Ek Nipi Ek Pii Kun Elmin Wumb Ngum

¹ Pe kulmal kalilim wu owundu ei yi nim, “Ek ei keimi min?”

² Siipen yi nim, “Erinjpjin nol ni engnan nol, enim piyei! Ok sinim kupenjpjin Eiparam eim Mesoposemiya konu owundu multum. Eran konu puneririm kunum ele Gos eim nge tilang ka wii ele Eiparam kin tor om.

³ Pe yi nim, ‘Nim mei konu ni angnim nol si kindnjii. Pe nim pan, na mei endi nim andan to ngumbii,’ nirim.

⁴ Pe Eiparam eim Kaltiya konu si kindpi, Eran konu pupu mulum. Pe ekii se eim arim kulum. Kulang, Gos eim kindang opu, ya mei ele mulum; konu pe sinim molmun konu ei.

⁵ Gos Eiparam mulmba mei konu endi ngang, kongun er mulmba mei konu endi ngunerim mon! Pe mei aninga endi ngumba ei ngunerim mon. Ba Gos ek yi nim, ‘Ekii se mei ei ngamb, nim embilnjii, ei nim tilap ni nim kinganim nol ele mulngii.’ Eiparam kangil mulenjing kunum ei Gos ek yi nim.

⁶ Gos ei yi mil nim, ‘Ekii se nga kinganim nol wumb mei eipi nge ele mulngii. Nim nge kinganim nol wumb mei eipi nge ele molk wumb mei wumb ei kongun wii er mulngii. Mulangin, wumb eipi enim ol embin tui er kis mundngii, ei kung ngii 400,’ pa nim.

⁷ ‘Nim nge kinganim nol wumb ei kin kongun wii er mulngii, ba ekii se, na wumb tilap eipi ei kin kos er ngumbii. Nambil erang nim nge tilap mei ei si kindik pungii.’

⁸ Ba ok kunum ele Gos eim Eiparam kin, ek dinga mon endi ni pendrim. Gos eim Eiparam kin ek dinga nip ekii se ermba ei nirim.

⁹ “Ok sinim kupenjpjin nol wu engki nga ta, Josep kin noman kis piik, Josep wumb eipi ngok ku sik. Pe wumb ei Josep sik Eisip konu sipik. Ba Gos Josep paki topu multum.

¹⁰ Epi endi eim kin omba erim ei Gos eim paki tum. Pe Gos Josep kin noman ka ngopu erang, Josep kongun ka erim. King Pero yi nim, ‘Nim Eisip konu tep wu owundu molkun, na ngii konu epi pei tep mulnjii,’ nirim.

¹¹ Ekii se Eisip konu kumb kuni owundu sim. Pe Keinan konu orung orung, kuni owundu sim ku. Ol embin tui ei pim. Pe sinim kupenjpjin nol ombu kuni ka si nungii mil pinerim.

¹² Ba Jeikop molpu piim ni, kuni wul Eisip konu pei molum ninjing. Pe eim kingam nol, sin kupenjpjin nol ei kumna Eisip konu kindang punjung.

¹³ Ekii se nga kindang punjung. Pe Josep eim angim nol ek dinga nim, ‘Na Josep mol.’ Yi neng kin, Pero piim Josep nge wumb tilap ende onjung ni piim.

¹⁴ Pe Josep ek nipi kindpi, ‘Arim Jeikop wangli,’ nim. Eim kin eim nge wumb tilap ei 75 mendpil ouni onjung.

¹⁵ Pe Jeikop wul mani Eisip konu pum. Pu molpu kulum. Eim kingam nol ei sinim kupenjpjin nol kulnjung ku.

¹⁶ Pe Jeikop eim kingam nol eim sipik Sekim konu kui tunjung. Ok Eiparam eim Emor wumb kin mei Sekim top er sirim.

¹⁷ “Gos kunum ei epi ei ermbii ni pimir. ‘Ok Eiparam kanpi ermba,’ pa nirim.

Kunum ei epi pei tonu omba enim. Esrel wumb tilap ei Eisip konu owundu tonu onmun ei ok Eisip konu piki tonum.

¹⁸ Ekii se Eisip king endi tonu orum. Ei Josep pii pol tuneririm.

¹⁹ Wu King ei sinim nge wumb tilap ele ambil gii dinga nirim. Sinim nge kupenjpın nol ol kis erpi ngum. King ei ek dinga nipi Esrel wumb, wu kangil mengingii ei anda kind pindangin kolk poru ningii nirim.

²⁰ Kunum ele Moses tonu om. Kangi ei Gos kan ka kenim ni Gos kangi ei kin noman ngum. Arim mam tel ngii konu tep er mulangil oi tekliki o pum.

²¹ Ekii se kangi Moses eim andaring pendnjing. Pe king Pero ambilam eim kan sim. Sipipi eim kingam mil se mulum.

²² Moses eim Eisip ol elmin mil ei andan tangin er molulum. Eim wu dinga molpu, kongun erpi, ek dinga nipi elim.

²³ “Moses eim molpu pang kin, kung ngii 40 pei o pang, molpu piim. Esrel engnan nol molmun konu pup kenmbii ni piim.

²⁴ Pupu kenim ni, Eisip wu endi pupu Esrel wu mulum konu kepıi tum. Pe pupu Esrel wu ni paki tum. Moses eim wu ei to orung kindim. Kindpi, Eisip wu ei to kundum.

²⁵ Eim yi piim, nam tilap Esrel wumb ende ni piim. Gos sinim Moses angil ele paki tonum ni piingii ni piim. Ba wumb yi ni piinenjing.

²⁶ Kupiiring nga wu tal opu enjngil, Moses konu ele tor om. Opu, wu tal opu enjngil ei, embii ermbii ni erim. Yi nim, ‘Elip angim angim, nimbil erang opu erngil enmbil?’

²⁷ Pe wu endi angim kin opu erim wu, ei Moses ambil peri ngum. Ngopu yi nim, ‘Nim wu wumb nii nim wu owundu mundang molkun sin tep erii?’ nim.

²⁸ ‘Oltin Eisip wu endi to kundun mil, akıp na to kundnjii en min?’

²⁹ Wu ei yi neng kin, Moses sikir tonu pupu Miriyan konu eipi nge ele mulum. Ekii se eim kingam tal mulnjungul.

³⁰ “Mulangil, eim kung ngii 40 pei opu pum. Gos kindang sinim tep enim, enjel ei nge opu ond kembis endi pim konu ele

dup erang num. Konu ele mandi pupu dup kenmbii ni piim. Dup komung Sainai mani num. Dup tukrung ele molpu ek endi yi nim.

³¹ Moses ol ei kanpi piim; eim kum sep piipi mandi pup kenmbii ni pum. Pe Gos Owundu ek yi nim,

³² ‘Na Gos nim nge kupanim nol Gos mol. kupenjing Eiparam, Aisik, Jeikop, wu kei na Gos mol.’ Pe Moses puku sim. Sipi, eim Gos kenmba gal erim.

³³ Pe Owundu ek yi nim, ‘Nim simb kum palim ei sikind! Na Gos mol, ya konu ele nim angilin konu ei konu ka wii mendpil salim.

³⁴ Na nge wumb, Eisip konu kis er molmun ei, na kanip mol. Na enim kei ninjing ei piinj. Pe na mani op paki tumbii nge ombii. Kongun embın tui ei si kindmbii. Pe nim na kindamb Eisip konu punjii, ” pa yi nim.

³⁵ Siipen ek yi nim, “Moses ei ok enim ni wu owundu molpu sin tep mulii nim?” Yi ninjing, “Gos eim dinga ele enjel ei kindang ond kembis Moses mandi ele pum. Wu ei nga Gos kindang pupu tep wu molpu Esrel wumb sipi orung simba nge pum.

³⁶ Moses eim wumb sipim. Pe eim Gos nge jep ol kanim kanim erim. Erpi pupu, ep nol kundii mulum konu jep ol erim. Pe konu wumb mulenjing konu, kung ngii 40 pei opu pum.

³⁷ Esrel wumb pei mulnjung. Pe Moses eim Esrel wumb kanpi nim. Enim nge engnjing endi Gos sipi, to tonu kindmba wu ei, nga Gos kongun endi, ol ekii se ermba ei piipi nipi ermba.

³⁸ Ekii se wumb mulenjing konu ele kulou tunjung. Pe Moses Esrel wumb kin mulnjung. Enjel eim ek nikil tonu kumung Sainai komung mulnjungul. Molkul kin, Gos nge ek sim. Ek ei ek konj ka seng kin sinim kupenjpın nol, Moses nipi ngurum. Ek ei konj seng kin, pe nga ek ei sinim salim ku.

³⁹ “Ba sinim kupenjpın nol ei Moses ek piinnermin ninjing. Nik, ‘Mon,’ pa nik. ‘Sinim Eisip konu orung nga pamin,’ pa nik, yi piinjing.

⁴⁰ Pe Esrel wumb Eron kanik ninjing, ‘Nim sin nge gos eran kin kumb se pang

kanpin ekii se bin,' ninjing. 'Pe Moses eim sin Eisip konu tor tu wumba; ba eim jili orung punum, sin piinanmin.'

⁴¹ Kunum ele kung kou wał endi enjing. Pe kulmał kalk gos kend ei ngunjung. Pe epi ei en enim angil ele enjing epi ei kin ka piik embe ambil tonu kindik er mulnjung.

⁴² Yi erangin kin, Gos en enim kin buł ngum. Ngang kin, en enim oi, kanjip, eni ei embe ambil tonu kindik, epi ombu sin gos erngii nik, Gos erngii mer mon ele Gos ek ei ekii se ermba piilmin. Wumb ei ek pulk ek ei yi nim.

'Enim Esrel wumb enim ok ya konu wumb mulerik kunum ei enim kung ngii 40 pei mulk, enim kung kou ni kung siipsiip ni ombu kulmał kalk na ngonarik elmin. Ba enim ek kend gos kulmał kalk ngok enmin.

⁴³ Enim kend Moluk gos ngii ele sipnjing. Pe kanjip kin gos kend Rapan elmin. Enim epi ombu erik embe ambilk tonu kindik enmin. Pe na enim kindamb Bepilon konu orung orung pungii.' Gos Owundu ek yi nim."

⁴⁴ Siipen ek yi nim, "Sinim kupenjpin noł, ok wumb mulnjung mei ele mulnjung. Kunum ele Gos ek piimin nik, alap ngii endi Gos nge alap ngii tekik, nimbil erang Gos nge eim embe ambilk tonu kindngii. Erik, alap ngii ei Moses kanpi yi mił tekei, nirim.

⁴⁵ Kunum ekii se sinim kupenjpin noł Josua kin ok en enim wumb mei singii onjung. Wumb konu tilap eipi nge mei sinim kupenjpin noł pangin kin, Gos wumb tilap eipi ei to kindrim. Kunum ei, Gos nge ngii alap ei sipnjing. Sipik, alap ngii takik Gos eim embe ambilk tonu kindnjing kunum ele Deipis tonu orum.

⁴⁶ Gos eim Deipis kin noman ngang, Deipis prei erpi Gos Jeikop kin ngii endi tekmbii nim.

⁴⁷ Ba Solomon Gos ngii endi tekim.

⁴⁸ "Ba Gos Owundu mendpil wumb takilmin ngii ei mulałim. Gos nga ekii se ermba ol ei piipi nilim wu yi nirim mił.

⁴⁹ Owundu ek yi nim,

'Epin konu ei na peł mił tep erip moł, mei konu ei na simb ele tonu kind send konu tep erip ku moł. Ngii nipe ngii

na ngii nik takinmin? Pe na kor mołup ermbii ei konu jili?

⁵⁰ Pe nga na angil ele epi ombu pei enenj min? Gos yi nim. Gos nge ek ni tor kindilim wu endi yi mił nirim. Gos Owundu mendpil eim wumb takilmin ngii ei molałim.'

⁵¹ Enim wumb Gos ek piinalmin, enim wii mołmun wumb noman kom, ni epi pinałim. Kunum kunum enim Gos Gui Ka to kindik kindik enmin. Enim ok kupenjping noł mulk ol ei nge enim yi mołmun.

⁵² Ok Gos ermba ol piipi nilim wu ei wu nii mułum? Pe enim kupenjping noł wu ei kin ol kis endi enjing min mon? Mon! Wumb ok tonu ok Gos ek kun palim mił nik wu endi ekii se omba wu ei ol kis endi enałim mon. Yi nik erik wu ombu to kunduk. Wu ei wu ka; ba pe akip enim wu ei enim puk wumb opu orung mulnjung konu nengin eim to kundnjung.

⁵³ Enim Gos nge lo ek ei sik ei, enjel gupu ele sinim kupenjpin noł sik. Pe nga ek ei sinim piinmin ku, ba ekii sinanmin."

Siipen Ku Tangin, Kulum

⁵⁴ Ek ei piinjing mił nenj noman ele keimi tang kin, piinjing. En enim gupu mong kongk, Siipen kin popuł kis sinjing.

⁵⁵ Ba Siipen, Gos nge Gui Ka kin piki to mułum. Mułang kin, eim ei epin konu dinga kenim ni, Gos konu ka wii tilang ka wii er sim konu Jiisas Gos angil tunding orung engim.

⁵⁶ Pe Siipen ek nim, "Kinei! Na epin konu ka wii seng kand; wu kingam Jiisas Gos angil tunding orung anglim."

⁵⁷ Yi neng kin, wumb wii dinga wii tunjung. En enim kom ambilk pandi tunjung. Sikir puk, Siipen ambil gii ninjing.

⁵⁸ Pe eim konu owundu ele to tor kindnjing. Kindangin pang, ku sik pum konu ku tunjung. Wumb ok kin ek kis nik enjing, wumb en enim konduk gulk, wu kongun wu endi mułum konu mandi kindnjing. Kangi wu ei embe Sol.

⁵⁹ Pe wumb Siipen ku to kundmun ni enjing. Pe Siipen prei yi erim, "Owundu Jiisas, na nge noman tuk ei nim se!"

⁶⁰ Pe Siipen eim gopsing pii poł mołpu wii dinga tum, "Gos Owundu, nim ol kis

ei er orung kindnenjii.” Siipen ek yi nipi, eim kulum.

8

Siipen To Kundnjung Ei Sol Eim Noman Ka Piim

¹⁻² Siipen to kundnjung. Wumb kombur Gos nge ek ei pii gii ninjing wumb ombu Siipen kui to pendik, ke owundu ninjing. Sol noman ka piim kunum ele Gos nge wumb Jerusalem konu mulnjung wumb ei ol embin tui enjing. Yi erangin kin, wumb Gos ek piik mulnjung wumb ei tungu punjung. Puk, Jura konu ni Sameriya konu eipi eipi punjung. Ba Jiisas nge ek se andilmin wumb Jerusalem konu er mulnjung.

³ Pe Sol eim Gos nge wumb er kis er endim. Wumb ngii konu pei nirik pupu wu amb ni sim. Sipi, kan ngii ele kindpi elim.

⁴ Pe Gos ek piinjing wumb tungu puk eipi eipi puk, Gos ek ka ei nik wumb ngunjung.

⁵ Pilip Sameriya konu owundu ele mani pum. Pupu, Jiisas nge embe Kraisk ekii se omba ek pul ele nipi wumb ngum.

⁶ Wumb pei Pilip Gos ek nim ei piik. Pe Pilip ek nim ei wumb kom se piinjing. Piik, Gos jep ol erim ei kanik enjing.

⁷ Wumb pei gui kis tuk mulum; wu onjung wii dinga tok wumb nga ka mulnjung.

⁸ Yi erang kin wumb konu owundu ele mulnjung wumb pei ka piinjing.

⁹ Wu endi konu owundu ele mulum, wu ei embe Saimon. Ok eim kum kondpu ol kanim kanim elim wu. Yi erang kin, Sameriya wumb noman pei piinjing. Eim yi nilim, “Na wu owundu.”

¹⁰ Pe wumb embe pim wumb pinerim, wumb pei Saimon ei piinjing. Wumb molk yi ninjing, “Wu ei Gos nge dinga piinim,” ninjing. Wumb eim kanik wu owundu dinga wii nilmin.

¹¹ Wumb Saimon ek ei dinga piinjing. Nimbil erang ei kunum kunum ol ombu erang kanik, jep ol ei keimi ni piilmin.”

¹² Ba ekii se Pilip eim Gos enim ek ka ei nipi, Gos nge epi kanim kanim ei andan tang kanik, Gos embe ele nipi sinim tep er

molum ni, Jiisas embe ele neng, pii gii nik, wu amb ni ok nol pinjing.

¹³ Pe Saimon pii gii nim ku. Pe nol pepi Pilip kin ouni mulum. Saimon molpu kenim ni Gos nge jep ol kanim kanim Pilip erim. Erim ei, kanpi tungu erim.

¹⁴ Jiisas nge ek se andilmin wumb Jerusalem konu molk piinjing ni Sameriya wumb Gos ek piinmin, ninjing. Yi nengin kin, Piisa Jon tel konu ele kindangin punjungul.

¹⁵ Wu tal al mani pukul Gos kin prei erangil, Gos wumb ombu paki topu Gos nge Gui Ka ngumba ni punjungul.

¹⁶ Nimbil erang Gos nge Gui Ka ei mani wang kin, ei sinenjing. Jiisas kin pii gii nik, eim embe ele mendpil nol pinjing.

¹⁷ Pe wu tal wumb angil tonu kindangil wumb ei Gos nge Gui Ka sinjing.

¹⁸ Saimon kenim ni Jiisas nge ek se andilim wu tal wumb angil tonu kindangil wumb Gos Gui Ka sinjing. Yi erangil kin, Saimon kom ku si ngopu wu tal kin tu wum.

¹⁹ Eim ek yi nim, “Elip noman dinga ei nge na nge! Na wu endi angil tonu kindamb Gos nge Gui Ka simba,” nim.

²⁰ Ba Piisa ek nipi ngum, “Gos eim epi ei wii ngozum ei, nim ku ngop simbi ni piikin nin min? Pe Gos nim kin ku kin, ouni poru nimba.

²¹ Ei nim epi mon, nim noman tuk Gos kaninim, ba ei kapli enanim mon.

²² Nim noman to ak tokun, keimi ol kis en ei si kindkin, ninim Gos Owundu kin prei enjii. Erang kin, nim nge noman kis piin ni ol ombu Gos kil ngopu si kindmba.

²³ Na nim kand. Nim noman tuk epi kis pei noman palim. Yi ku nim keimi poru nimba mendpil.” pa nim.

²⁴ Pe Saimon ek nipi orung kindpi yi nim, “Elip Gos kin prei erngil na paki tumba. Prei erangil kin, epi elip ek ninjingil epi ei na kin tonu onenmba.”

²⁵ Pe Gos nge ek se andilmin wu tal ek nikil poru ninjingil. Owundu ek ni poru ni pendkil Jerusalem konu nga orung punjungul. Andlam ele pukul Gos ek ka Sameriya konu wumb tilap pei ni ngokul ngokul punjungul.

Esiopiya Wumb Muljung Konu Pilip Ek Ka Nipi Ngum

²⁶ Owundu kindang sinim tep enim enjel ei opu Pilip kin ek nim, “Nim pukun orung tor pukun Jerusalem andlam si kindkin, Geisa konu orung mani punjii.” Andlam salim ei orung wumb mulałmin.

²⁷ Pe Pilip angpi andlam ele pupu kenim ni Esiopiya wu endi mułum. Wu ei wu owundu mołpu, Kandesi konu Kuin kin kongun er mułum. Pe Esiopiya wu eim ku ni epi pei tep er se mułum. Wu ei Jerusalem konu Gos embe ambil tonu kindim, ek piimbii ni om.

²⁸ Pe eim nga ngii konu orung ba erim. Eim kung os karis ele mołpu, Aisaiya Gos nge ek ni tor kindilim wu ei mon pol pendim er gerpi pum.

²⁹ Pe Gos nge Gui Ka Pilip kin yi nim, “Nim sikir tonu pukun kung os karis ei kin tep to punjii!”

³⁰ Pe Pilip sikir pupu tonu pum. Pupu, piim ni wu ei Gos Aisaiya nge ek ger pum. Pilip ek nim, “Pe nim gerin ek pule, nim piin min mon?”

³¹ Wu ei ek yi ni orung kindim, “Pe wu endi na andan tunenjing kin, na er kanip piimbii mił nenj?” Pe Pilip kanpi nim, “Nim na moł konu tonu wa!”

³² Ek ei Gos ek gerim yi mił gerim.

“Eim tu wunjung ni kung siipsiip mił to kundngii nge tu wułmun oł ei tu wunjung. Kung siipsiip wał ei enjin kopus silmin ei ke ninalim.

³³ Eim to mani kindik, kos er kun enenjing mon. Wumb endi opu eim tilap wumb yi muljung. Mołmun nimba wu ei kapli enanim. Eim epin konu pum.”

³⁴ Pe Esiopiya wu ei Pilip kii sim, “Gos nge ek ni tor kindilim wu piipi yi nim ek ei nii pułum? Eim kin ninim min, wumb eipi kin ninim?”

³⁵ Pe Pilip ek nipi wu ei ngum. Eim Gos ek nipi Jiisas ek ka ei nipi ngum.

³⁶ Andlam ele pukuł, noł endi pim konu punjunguł. Wu num ni yi nim, “Noł endi pałim. Epi nipe endi erang na noł pinenmbii?”

³⁷ Pe Pilip ek nipi ngum, “Nim noman ele pii gii keimi nin kin kapli. Wu ei ek

dinga nim, ‘Na Jiisas Kraias Gos kingam ei na pii gii ni moł,’ wu ni yi nim.

³⁸ Pe ek neng, kung os engim. Pe Pilip kin wu num ei kin noł ele mani punjunguł. Pe Pilip wu ei noł pendpi ngum.

³⁹ Wu tał noł si kindil tonu onjunguł. Pe kunum ele mendpil Gos Owundu nge Gui Ka opu, Pilip sipim. Wu num ni Pilip eim kinenim. Pe wu num ni eim ka piipi, eim ngii konu andlam ele orung pum.

⁴⁰ Pe Pilip pupu konu Asros ni konu endi tor om. Eim pupu konu owundu sim konu orung Jiisas ek ka ei nipi wumb ngum. Ekii se pupu konu Sameriya ni konu ele tor om.

9

Sol Eim Noman To Ak Top Gos Ek Pii Gii Nipi Noł Pim

(Aposeł 22:6-16, 26:12-18)

¹⁻² Sol nge ek dinga nipi, owundu nge wumb ei to kundmun ni ek nipi kułmał kakilim wumb Gos ek piik muljung konu kindim. Pe men ngii Jura wumb muljung konu ei embe Damaskas. Pe pipe sipi Sol ngum, pipe ek yi nim, “Pe Sol wumb kombur kindang Owundu nge wumb andlam ele puk ninjing kin, kan ngopu Jerusalem tu wangli!” nim.

³ Pe Sol andlam andpi pupu Damaskas konu ele tor pum ni, ei epin tilang ele tor opu Sol om konu orung orung tilang erpi eni mił dinga tum.

⁴ Pe tilang ei Sol tang mani mei pepi piim ni ei epin ek endi tor om, “Sol! Sol! Nim nimbił erang na wumb tilap ei er kis mondun?”

⁵ Sol ek yi nim, “Owundu nim nii?” Pe eim yi nim, “Na Jiisas. Nim na tilap wumb ei nimbił erang tokun en? Ei nim na tokun en ku.

⁶ Nim angkin konu owundu ele tuk punjii. Pan, wu endi mołum wu ei, nim oł endi enjii mił yi nipi ngumba,” pa nim.

⁷ Wumb Sol kin tep to onjung wumb ei muljung wumb ei ek ningii; ba ningii pinerim. Ek ei epin tor om ek ei piinjing, ba wumb endi kinenjing.

⁸ Pe Sol angpi kenmbii ni erim, ba ningil tumbun mułum. Mułang, wumb eim angil ambilk Damaskas tonu tuk sipnjing.

⁹ Kunum tekliki ningil ka enerim, kuni ni nol ni ombu nunerim mon.

¹⁰ Pe Jiisas nge wu endi Damaskas konu mulum wu ei embe Ananaiyas or kumb kenim ni Gos ek nim, "Ananaiyas!" Nga eim yi nim, "Owundu na mol."

¹¹ Owundu ek yi nim, "Nim pukun konu embe ek yi nim, 'Kun salam' konu ele punjii. Juras ngii konu ele kii sinjii. Wu endi mulmba wu ei Tasas konu wu ei, eim embe Sol eim prei er mulum.

¹² Prei er mulpu kunum ele eim noman kindpi piim ni wu endeim angpi mulum. Wu ei embe Ananaiyas. Wu ei opu eim angil tonu Sol peng ele embilim. Yi erang kin, eim ningil er kun ermba," Owundu yi nim.

¹³ Ananaiyas ek nipi orung kindim, "Owundu, na piinj wumb pei wu ei kin ek yi ninjing, 'Wu ei ol embin tui elim, Jerusalem nim wumb muljung konu elim,' wumb yi ninjing.

¹⁴ Sol, kulmal kalilim wu owundu kin wumb pipe sipi poru nim. Wumb konu ele wumb Gos ek piik er muljung wumb ei, Jiisas embe ambil tonu kindik enmin."

¹⁵ Ba Owundu ek nipi ngopu yi nim, "Nim po! Wu ei akip na nge kongun wu. Na eim kongun eipi endi kindamb pupu wumb tilap eipi nge ni, King ni mulngii konu ele na embe nge ele nipi sipipi, Esrel wumb kin mulmba ku.

¹⁶ Pe na eim epi embin tui kanim kanim andan tamb kanpi, na nge embe ele ek nimba."

¹⁷ Pe Ananaiyas eim pum. Pupu, ngii ele nirik pupu angil Sol nge peng, tonu kindpi ek nim, "Engnan Sol, Jiisas Owundu nim andlam ele kenim ei na kindang ond. Nimbil erang nim ningil ka erang kenjii. Gos nge Gui Ka nim kin piki to mulmba."

¹⁸ Pe sikir Sol ningil ele pim epi omu kindin mil ei sikir tor pang, eim ningil nga ka seng kenim. Eim angpi pupu nol pim.

¹⁹ Ekii se Sol eim kuni nopu erpi dinga peng mulum. Damaskas konu Sol eim Jiisas nge wumb kin tep to mulum.

²⁰ Molpu, sikir Gos nge ngii Jura konu orung orung sim. Konu pum, eim Jiisas ek nipi wumb ngopu yi nim, "Jiisas ei Gos kingam mendpil."

²¹ Wumb pei ek ei piik, puku sinjing. Sik, ek yi ninjing, "Wu ei Jiisas embe ele nge prei erik enjing ei eim mon nipi, Jerusalem wumb topu elim wu mendpil."

²² Ba Sol eim noman tuk dinga nga pang, Damaskas muljung wumb eim ek ei piik ek ei kapli enerang orung kindngii. Eim wumb andan ka topu yi nim, Jiisas ei Kraiss wu ekii se omba, nilmin ei nipi ngum.

Jura Wumb Sol Kin Opu Orung Erangin Kin Sol Tunggu Pum

²³ Kunum pei o pang, Jura wumb kulou tok ek ni piik, Sol to kundmun, ninjing.

²⁴ Ba Sol wumb ninjing ek ei piim. Jura wumb konu owundu ele andlam ele epin, tinga, kui er molk, Sol to kundngii nge muljung.

²⁵ Ba Sol eim ek ekii sinjing wumb, eim ku ngii ele tuk tonu sipnjing. Pe Sol gerenj kon owundu endi sim konu mulum. Molang, eim nge ekii sinjing wumb kan pilngan tangin, mani mei ba ni enjing.

²⁶ Ekii se Sol Jerusalem konu pum. Eim Jiisas ekii sinjing wumb kin kulou topu nipi sipipi, wumb eim kin mund mong kulk, eim Jiisas nge wu endi min nik pii gii ninenjing.

²⁷ Ba Banapas Sol nipi sipipi, Gos ek se andilmin wumb muljung konu sipim. Pe eim ek pol topu Sol, Owundu Jiisas kenim mil yi pol top ngum. Pe Jiisas nge embe Sol dinga nipi Damaskas konu wumb nipi ngopu erim mil ei pol tum.

²⁸ Yi erang, Sol en enim kin tep to molpu Jerusalem konu and muljung. Gos Owundu ek ei dinga nipi wumb ngopu eim mund mong kulerim.

²⁹ Sol Jura wumb Griik nilmin wumb ei kin ek tangpi erim. Wumb ei kin ek mil erim. Ba wumb en enim andlam endi kan sipin, eim to kundmun ninjing.

³⁰ Ekii se Sol angim nol ek ei piik, Sol si mengk Sisariya konu mani sipnjing. Sipik, eim Tasas konu kindnjing.

³¹ Pe Jura konu ni Galilii konu ni Sameriya konu ei pei orung Gos nge kulou tunjung wumb ei kunum ele ka muljung. Opu ni epi pinerang kin, Gos nge wumb dinga muljung. Wumb en enim Gos Owundu ek nim mil ekii sengin, Gos nge

Gui Ka en enim noman tuk to dinga erim. Wumb pei Gos ngii ele ok Gos ek piinjing.

³² Pe Piisa konu pei andpi pum. Pupu, Lira ngii konu ele pum. Pupu, Gos nge wumb pii gii ninjing wumb mulnjung konu ele pu mułum.

³³ Konu ele wu endi mułum. Wu ei embe Einiyas. Wu ei ngenj dinga punerim, wii sirim. Wu ei eim or minj pepi mułang, kung ngii angil orung nga tekliki o purum.

³⁴ Pe Piisa ek nipi wu ei ngum, "Einiyas! Pe Jiisas Kraias nim er ka ermbe enim. Nim angkin, or pin peł er kun enjii!" Pe wu ni sikir engim.

³⁵ Pe Lira wumb ni Seron wumb pei noman ak tok Owundu kin pii gii ninjing.

Piisa Tapisa Nga Er Konj Sim

³⁶ Jopa ni konu ele Gos nge amb endi mułum, amb ei embe Tapisa. Griik wumb ek eipi Dorkas nilmin Amb ei kunum kunum oł ka erpi, wumb epi sinalım ei eim wumb paki topu elim.

³⁷ Kunum ei eim ening endi kan sipi kułum. Pe eim nge was er ka erik tukrung palting ele tonu kind pendnjing pim.

³⁸ Lira ni konu ei Jopa konu ele mandi sim. Pe Gos nge wumb molk piinjing ni, Piisa eim Lira konu ele mołum ni piinjing. Pe wu tał kindangin pukuł ni, Piisas ek ningil, "Nim sin kin wa; mulerii!"

³⁹ Pe Piisa eim tał kin sikir punjung. Piisa pupu tor pang, eim sik tuk palting ele tonu sipnjing. Amb pei wenjing noł kulnjung ombu ok Piisa mułum konu mandi ok ke nik mulnjung. Dorkas konduk ni kon enim konduk ei en enim mołum epi ombu tu wuk andan tok enjing.

⁴⁰ Piisa amb pei anda kindim. Eim gopsing pii poł mołpu prei erim. Er pendpi, kan ak top amb ngenj ele nim, "Tapisa, nim ang!" Pe amb ni ningil kanpi Piisa kenim ni kanpi angpi mułum.

⁴¹ Piisa amb ni angil ambilpi angndang engim. Pe amb Tapisa konj mułum. Pe Piisa wumb Gos kun er molk enjing wumb wii topu, amb wenjing noł kulnjung amb poru wii tum. Wangin kin, Dorkas en enim ngum.

⁴² Ek ei Jopa konu orung orung pang piinjing. Piik, wumb pei Gos Owundu kin pii gii ninjing.

⁴³ Jopa konu Piisa kunum kinan mułum. Piisa wu endi kin mułum wu ei kung kou ngenj kongun elim wu kin mułum. Wu ei embe Saimon.

10

Enjel Opu Koniiliyas Mołum Konu Ek Nipi Ngum

¹ Pe wu endi Sisariya konu mułum wu ei embe Koniiliyas. Wu ei opu wumb, pei 100 tep elim. Wu opu elim wumb ei, Rom opu wumb embe Esalii konu nilmin.

² Wu ei eim Gos ek piikim. Eim ni ngii ende palmin wumb ombu Gos embe ambilk tonu kindilmin. Jura wumb epi endi sinarpi elim, ei eim ku pei sipi ngołum. Kunum kunum eim Gos kin prei er ngołum.

³ Kunum ele eni pou neng eni tekliki erang kin, epi endi kenim ni or kumb mił yi erim. Gos nge enjel endi kindang, eim kin opu, ek yi nim, "Koniiliyas!"

⁴ Koniiliyas enjel kanpi mund mong erim. Erpi kin, ek yi nim, "Owundu, ei epi nipe?" Pe enjel ek nipi Koniiliyas ngum, "Nim prei erkin wumb epi sinerim ei nim paki tokun en ei Gos piipi mołum.

⁵ Pe nim wumb kombur kindan, Jopa konu puk wu endi kurngii, wu ei embe Saimon, wu endi embe Piisa wu ei wii tangin ya omba.

⁶ Wu ei Saimon endi ele, ngii konu mołum. Wu kung kou ngenj kongun elim wu. Eim ngii ep noł wer ele angilim."

⁷ Gos enjel Koniiliyas kin ek ni pendpi pum. Pe Koniiliyas eim kongun wu tał wii topu, opu wu endi wii tum ku. Opu, wu ei eim Koniiliyas kin paki topu mołpu, Gos embe ambil tonu kindim wu.

⁸ Koniiliyas enjel nim ek ei kun nipi wu tekliki ngum. Ek nipi ngopu, pe Jopa konu pei ni kindang punjung.

⁹ Andlam ele andik puk, emii peng or pinjing; tingang puk, Jopa konu owundu ele mandi punjung. Kunum ele Piisa ngii ele tonu pupu prei erim kunum ele konu eni tinga mił sim.

¹⁰ Piisa eim kuni tang kin, kuni numba erim, kuni er ka enjing epi endi Piisa or kumb mił er kenim.

¹¹ Eim kenim ni ei muł ełe epi endi wuł ał pang kin, epi endi mani om. Ei alap owundu mendpił epi ei orung orung ambił epi tuk si ya mei ełe mani om.

¹² Tukrung ełe kung ni kei ni, epi nui nunerii, ka wembii, ni epi pei mułum.

¹³ Pe ek endi Piisa kanpi nim, “Piisa, nim angkin kung ni epi to kał nui!” nim.

¹⁴ Ba Piisa ek nim, “Owundu, na mon! Na epi nonał. Epi ei nge na nonał.”

¹⁵ Ek ei nga tor opu yi nipi, Gos ngołum. “Epi ei Gos konj erim ni nonałmin nin min?”

¹⁶ Epi ei kunum tekliki mani opu nga ei muł tonu pum.

¹⁷ Piisa noman embin to piipi, or kumb ei pule er pałim mił nenj ni piim. Eim yi piipi mułang kin, Koniiliyas wumb ei ngii ondu andaring ełe engnjing.

¹⁸ Ok, wii dinga tok yi ninjing, “Saimon, eim embe endi Piisa konu jili mołum; ya ełe mołum min mon?”

¹⁹ Piisa eim or kumb kenim ei noman embin to piim. Pe Gos nge Gui Ka ek nim, “Piisa, wu tekliki, nim kuruk onmun.

²⁰ Pe nim pukun, wu ombu kin pungii. Nim noman embin to piinenjii. Na wu ombu na kindamb, onmun.”

²¹ Wu ombu mulnjung konu Piisa pupu yi nim, “Enim wu endi kur endnjing wu ei na. Enim er onmun mił nenj?”

²² Wu ombu ek yi ninjing, “Opu ełmin wumb 100 pei tep erim wu Koniiliyas sin ‘Pei’ ni kindang onmun. Eim wu ka mołpu Gos nge embe ambił tonu kindpi mołum. Jura wumb pei molk wu ei ka niłmin. Pe enjel ek nipi ngum wu ei ngii konu wang kin, nim ek kombur nen piimba,” ninim.

²³ Pe Piisa ek nipi wu ombu, “Nirik wei!” pa nim. Eim wu ombu kin pim. Pek kin, kupiiring Piisa wu ombu kin punjung. Jopa konu wumb pii gii nik mulnjung wumb ei, eim Piisa kin ouni punjung.

Piisa Koniiliyas Ngii Konu Pum

²⁴ Puk, andlam ełe andik punjung. Kunum ełe endeim or pinjing. Pek, puk Sisariya konu tor bin ni punjung. Pe Koniiliyas eim wumb ongii ni kui er mułum.

Eim nge wumb tilap ei wii topu eim nge wumb puł ei wii to tuk sipi er mułum.

²⁵ Piisa ngii ełe ni ei bii ni pum. Koniiliyas anda o pupu, Piisa kumb ełe om. Opu, Piisa simb ełe mong gopsing pii połpu pepi ka piim.

²⁶ Ba Piisa eim angii ambił tonu sim. Eim ek yi nim, “Na nim mił wu ende, eipi mon, na wu ku.”

²⁷ Piisa wu ei kin ek nipi nirik punjnguł. Pukuł, kenjngił, nirik wumb pei kułou to mulnjung.

²⁸ Piisa ek dinga nipi yi nim, “En enim piinmin! Jura wumb endi kin wumb tilap eipi kin ende endnerngii niłmin. Pe nga wumb tilap ei ngii wu endi ba konu punerngii niłmin ku. Ba Gos na kin oł yi erim. Na wumb endi kis mołum nip wu endi ka mołum nip yi ninenmbii mon.

²⁹ Ei piip kin, na ek ei ni tor kindind. Na enim ek nik kindnjing ei piip kin na ya ond. Pe na enim ek ei to kindnenj. Ei nimbii erang, enim na wii tunjung ei piip ond?”

³⁰ Pe Koniiliyas ek yi nim, “Epi endi na kin wang pe kunum tekliki o pang, ei yi mił, na nam ngii konu mołup konu eni tekliki erang, prei er muls. Kunum ełe, wu endi opu na kumb ełe engim. Eim alap telim epi ei tilang enim mił yi erim.

³¹ Pe eim ek yi nim, ‘Koniiliyas, Gos nim prei en ei piinim. Pe Gos eim piinim, nim wumb epi sinerim wumb ei paki ton ei piinim.

³² Pe nim wu ombu kindan Jopa konu puk Saimon mułmba ei ningii. Wu ei embe endi Piisa. Wu ombu puk kin, Saimon wu endi ngii konu ełe mołum. Wu ei kung kou ngenj kongun ełim wu. Pe eim ep noł wer ełe eim ngii angiiłim.’

³³ Yi neng kin, na wu ombu nim mułun konu pei nemb punjung. Pe nim oł ka erkin on. Pe sin wumb pei ya Gos kumb ełe o mołmun. Ei ek pei Owundu nim nipi ngum, ek ei ni sin ngan piimin,” Koniiliyas ek yi mił nim.

Piisa Koniiliyas Ngii Konu Ek Ka Ni Tor Kindim

³⁴⁻³⁶ Pe Piisa ek yi nim, “Keimi, pe na piind, Gos eim wumb kanpi ende kindnim.

Wumb eipi eipi Gos ningil e le ende mił mołmun. Wumb pei konu orung orung wumb ende oł ka erpi Gos kin mund mong kułmba wumb ei noman Gos ngołum. Enim piinmin! Gos sin Esrel wumb kin ek nipi kindiłim. Kindang kin, eim ek ka Jiisas Krai wu endi Gos eim kindang om. Pe sinim pei kin Owundu mołum.

³⁷ Pe en enim piinmin! Ok Jon noł pingii ek ei nipi poru nirim. Ekii se ek kanim kanim ei enim piik. Kunum e le ek ei Galilii konu opu, Jura konu orung pei piik.

³⁸ Ek ei Jiisas Naseres ek, Gos eim Gui Ka kin dinga eim ngum. Pe eim konu eipi eipi pupu wumb paki tum. Gos eim kin mułang, Seisen wumb kin mołpu, wumb Seisen er kis mundum wumb ei, Jiisas er ka erim.

³⁹ Sin ek ni tor kindim ek, kanpin ninmin. Wumb sin konu Jura konu ni Jerusalem konu kindinmin wu ombu, konu pei wu ei ond peri e le to kundnjung.

⁴⁰ Pe kunum tekliki pang, Gos eim nga er konj sim. Sipi peni e le kindim.

⁴¹ Pe Jura wumb pei ningil e le kinenjing, mon! Gos eim erang sin Gos eim ok nirim wu ombu eim ek nipi tor kindpin ermin. Wu eim tukpu e le angpi nga orung wang, sin eim kin kuni ende nopun, noł ende nopun enjpin.

⁴² Eim sin kanpi nim, 'Enim wumb pei kanik, ek ei ni tor kindngii. Gos Owundu eim wu ei Jiisas minj mundang mołpu, wumb kułii konj pei kos ermba ni mundum.'

⁴³ Krai wu endi Gos kindang omba wu, ei Gos ek ni tor kindiłmin wumb ek dinga nik wumb ngunjung. Gos wumb ei pii gii ninmin wumb ombu oł kis ei kil ngumba."

⁴⁴ Piisa ek ei nipi mułang kin, Gos nge Gui Ka mani opu wumb pei ei piik mulnjung konu om.

⁴⁵ Pe Jura wumb pii gii pim ninjing wumb Piisa kin onjung, wumb ei puku sinjing. Nimbił erang Gos Gui Ka erpi wumb tilap eipi ei ngonum.

⁴⁶⁻⁴⁷ Jura wumb ombu molk piinjing ni, wumb en enim ek eipi eipi nik Gos embe ambił tonu kindnjung ek ei yi nengin kin, Piisa ek nim, "Wumb nii endi noł pek

enmin ei mon nimba? Wumb ei sinim Gui Ka sinjpin mił sinmin."

⁴⁸ Pe ek nipi wumb ngum, "Enim Jiisas Krai embe e le noł pingii." Pe wumb ek ninjing, "Nim sin kin kunum kopur mulnjjii," ninjing.

11

Piisa Konu Eipi Ek Poł Sipipi Jerusalem Wumb Ngum

¹ Gos nge ek se andiłmin wumb kin, pii gii wumb Jura konu orung orung molk piinjing ni, wumb tilap eipi ei Gos ek piinjing poru ninim ninjing.

²⁻³ Pe Piisa Jerusalem konu tonu pum. Pang kin, ngenj kopus silmin pii gii niłmin wumb, Piisa kin ek dinga ninjing. Nik, eim ek ngunjung.

⁴⁻⁵ Ba Piisa epi tonu om mił nipi ngum. Ek yi nim, "Jopa konu owundu e le muls. Mołup, prei erip mołup, or kumb mił endi enj. Epi ei alap owundu kupu muł si kindpi mani om. Epi ei orung orung kapli pim ni, mani na muls konu om.

⁶ Pe na mołup, epi ei mandil kenj ni mani mei e le, epi ei ni ka wembii ni kei ni epi pei mulnjung.

⁷ Na mołup piinj ni, ek endi yi nim, 'Piisa, nim epi ombu to kał, no!' nim.

⁸ Ba na yi ninj, 'Owundu na mon! Na epi kis mołum epi endi nop nga ka sim nop enał, mon!' ninj.

⁹ Ei epin ek ei nga tor om. 'Epi Gos enim epi ei ka salim, ei kis ninenjjii!'

¹⁰ Epi ei kunum tekliki tor om. Pe sikir epi ei pei ei muł e le tonu pum.

¹¹ Pe kunum e le wu tekliki sin mulnjpun ngii e le tonu onjung. Sesariya wu endi, wu kei kindang na muls konu onjung.

¹² Pe Gos nge Gui Ka ek nim, 'Nim wu kei kin ouni pungii,' nim. 'Nim noman embin kulerii!' Pe wu kei kin pii gii wumb angil orung nga endeim na kin pupun Koniiliyas ngii konu nirik punjpun.

¹³ Pe wu ei eim ek nipi nim, 'Eim Gos kindang opu sinim tep enim wumb ei nge kenim mił nipi sin ngum.' Ei yi nim, 'Nim Jopa konu pukun wu Saimon mołum nen omba, wu ei embe endi Piisa.

14 Eim nim ek kombur nipi ngumba. Ek ele nim Gos nim sipi orung sipi, nim ngii endi wumb ei Gos sipi orung simba,' yi nim.

15 Na ek nip molamb kin, Gos nge Gui Ka wumb mulnjung konu om. Ei sinim kin ok orum mił yi om.

16 Na owundu ni eim ek ei nga piind, 'Jon wu amb noł mendpił pendpi ngum. Ba enim Gos nge Gui Ka ele noł pendmba.'

17 Ok sinim Jiisas Kraiss kin pii gii nemin epi ka wii sinim kin wii ngumba. Gos Gui Ka sin ngurum mił ei nge akip wumb ombu ngonum. Nii na kapli? Gos andlam owundu ngumbii min?" Piisa ek yi nim.

18 Piisa ek nim ek ei piik, "En enim ek ei si kindik Gos embe ambil tonu kindik," enjing. "Yi erangin, Gos wumb tilap eipi noman to ak tum ku, wumb ei noman konj sik mulngii ku."

Andiok Wumb Gos Ek Piik Mulnjung Wumb Tonu Ok Kongun Enjing

19 Ok Siipen kolpu pang kin, ol embin tui owundu endi tonu om. Pe pii gii wu kombur tungu puk konu eipi eipi punjung. Puk, Piniisiya konu ni Saipris konu ni Andiok ni konu ele punjung. Ek nik wumb eipi Gos ek ngunenjing; Jura wumb minj ek nik ngunjung.

20 Ba wu kombur tuk ele mulk, Saipris konu ni Sairiini ni konu ombu puk, Andiok konu puk Griik wumb Jiisas ek ka ni ngunjung ku.

21 Gos Owundu nge dinga ele opu seng kin, wumb pei pii gii nik, Gos kin noman to ak tok Gos Owundu kin pii gii ninjing.

22 Jerusalem konu Gos nge tilap ek ei piik wu, Banapas Andiok konu kindangin pum.

23 Eim opu kenim ni, Gos wumb ombu kaimb sipi piki to mulum. Banapas opu kanpi ka piim. Pe eim Gos ek dinga nipi wumb ngum. Wumb piik kin, Gos Owundu kin kunum kunum mandi ok mulnjung.

24 Banapas ei wu ka, Gos nge Gui Ka eim kin piki to mulum. Enim Gos kin pii gii dinga pim. Pe wumb pei Gos nge tilap ele tuk onjung.

25 Pe Banapas Sol kurpu, Tasas konu ele pum.

26 Pupu, kur kan sipi, Andiok konu ele orung tu wum. Kung ngii endeim Gos nge tilap wumb Andiok konu mulkuł, Gos ek ka nikił, wumb ngunjuł Andiok konu ele Gos nge wumb ele kumna embe, 'Krisin' o ninjing.

27 Kunum ele, ekii se piik nilmin wu kombur Jerusalem konu si kindangin Andiok konu mani onjung.

28 Ek ni tor kindilmin wumb mulnjung konu, wu endi tuk mulum wu ei embe Akapas. Wu ei Gos Gui Ka piki tang, orung orung pei kumb kuni owundu simba nim. Ekii se Kloriyas King owundu mulum kunum ele, kumb kuni owundu simba kunum.

29 Yi neng kin, Gos pii gii wumb Andiok konu ele ek nik piik. Jura wumb engnjing noł eipi molmun ei paki tumun. Gos nge tilap wumb endeim ni yi piinjing. Ku seng kin, kongun ele ku orung paki to kindmin ni piinjing.

30 Ek yi ni pendik, ku ngangin Banapas kin Sol tał kindangin sipkił, peng pim wumb mulnjung konu ngunjuł.

12

King Eros Jeims To Kondpu Piisa Kan Ngii Ele Kindim

1 Kunum ele, wu King Eros tilap ele mulnjung wumb ei topu kan ngopu ol embin tui erim.

2 Pe King Eros Jeims angim Jon tui to kundum.

3 King Eros Jura wumb kenim ni, erim ol ei ka piinjing. Piyangin, kanpi Piisa kan ngum ku. Erim, kunum ei Jura wumb bres yiis punerang nunjung kunum ele erim.

4 Piisa ambil gii nik, kan ngunjung. Piisa kan ngopu, opu wu kapil kapli mulnjung konu kindim. Kindang kin, tep er mulnjung wu kapil kapli mulnjung konu opu wu kapli tep er mulnjung. Wu King Eros eim yi piim, Pasopa kunum ei ekii se Gos wumb Jura wumb Piisa sipi wumb mulngii konu ele kos ermbii ni piim.

5 Yi erangin kin, Piisa kan ngii ele mulang kin, opu wu tep er mulnjung. Ba Gos nge tilap ele prei erangin kin, Gos

Piisa kan ngii palim ei paki tumba nik prei dinga kind er mulnjung.

Sinim Tep Enim Wumb Ei Piisa Kan Ngii Ele Si Tor Sim

⁶ Wu King Eros 'Piisa kos ele tumbii,' nim, kunum ele epinding, opu ond wu tał enginjngił konu ele Piisa eim tuk ele or pim. Piisa simb angii ele kan sen to pendnjng. Pe opu wu tał kan ngii ondu ele tep er ang mulnjunguł.

⁷ Gos Owundu sinim tep enim wu ei kindang kin, opu kan ngii nirikring wang kin, konu eni mił topu tilang erim. Pe sinim tep enim wu ei opu, "Piisa, Piisa!" nipi, or pim to konj kindim. Kindpi, ek yi nim, "Nim sikir angkin," kan sen angii to pendnjng ei Gos nge dinga ele wii pilngan to mani pum.

⁸ Pe sinim tep enim wu ei ek nipi Piisa ngum, "Nim kan talkin, su kindkin er!" Neng, Piisa yi erim. Pe sinim tep enim wu ek nipi Piisa ngum, "Nim konduk kindkin, na ond konu wa!" nim.

⁹ Piisa mułum palting ei si kindpi, sinim tep enim wu ei pum konu ekii se pum. Ba Gos sinim tep enim wu ei kindang opu erim oł ei, keimi ni piinerim. Piisa eim yi ni piim, "Na or kumb end," ni piim.

¹⁰ Pe pukuł andlam ele tep mulnjung konu si kindkił pukuł, endi si kindkił. Ekii se, pukuł ain kin ondu dinga ngo pendnjng ni, Gos nge dinga ei eim aki to sim. Ondu ei aki tok konu owundu ele pulmun andlam ondu ele tor pukuł, andlam endi punjnguł. Pe sikir enjel sinim tep enim wu ei Piisa si kindpi am pum.

¹¹ Pe Piisa noman o peng piim. Piisa ek yi nim, "Pe na piind. Gos sinim tep enim wu ei kindang, wu King Eros angii ele na si tor sinim ni piim. Jura wumb na kin epi kis ermin ninjing ei, kanpi eim nge dinga ele na sip tor sinim," ni piim.

¹² Pe ei piipi pendpi, Jon mam Mariya ngii konu ele pum. Jon ei embe endi eipi 'Mak' pa nilmin. Wumb pei kułou to molk prei er mulnjung.

¹³ Piisa opu ngii ondu andaring ele to teki teki ni mułum. Pe kongun amb endi mułum, ambii opu ngii aki tumba nge om. Ambii ei embe Ronda.

¹⁴ Ambii ei opu piim ni Piisa ek tengim. Piisa anda ngii ondu ele engim. Engang piipi, eim ka piipi ngii aki tunarpi; nga sikir orung pum. Pupu kin, wumb kanpi yi nim, "Piisa om, ngii ondu ele mołum," pa nim.

¹⁵ Pe wumb ambii ei kanik yi ninjing, "Nim wulu pang nin min?" Ba ambii ei ek dinga kind yi nim, "Keimi, mołum," nim. Wumb molk, yi ninjing, "Piisa nge anjel onum ninjing."

¹⁶ Ba Piisa ngii ondu ele piraam to mułum. Pe ngii ondu aki to kenjing ni Piisa angpi mułum. Kanik, puku si endnjng.

¹⁷ Piisa eim angii tonu kindpi, "Ek tingnerei!" nim. Piisa eim kan ngii pim, Gos Owundu er tor tu wum mił ei pol topu wumb ngum. Ngopu yi nim, "Enim Jeims kin angim noł yi nei!" a nim. Piisa ek yi ni pendpi, nga anda pupu konu eipi endi ele pum.

¹⁸ Pe ekii se tingang, opu wumb kenjing ni Piisa mulerang opu wumb mund mong kulk Piisa jii pum, nik kurnjung.

¹⁹ Pe wu King Eros Piisa kurum ba kan sinerim. Sinarpi yi nim, "Opu wu tep mulnjung wu, ombu to kundmbii," nim. Neng kin, opu wumb to kundngii enjing. Erik kin, wu King Eros Juriya konu si kind pupu Sisariya konu ele mułum.

Wu King Eros Kułum

²⁰ Wu King Eros eim Taiya wumb kin Sairon konu wumb ei popuł kis piim. Wumb en enim ok, wu King Eros wu num endi mondułum, wu ei embe Balasis kanik yi ninjing. "Nim ek nin sin noman kis ei mani pangli. Sin wu King Eros konu ele, sin wumb pei eim kin kuni si nopun mołmun."

²¹ Wu King Eros eim kunum endi kułou tumun ni pendrim. Kunum ei, eim king elmin epi ei sipi, king mołumuł konu ele mołpu ek kinan nipi mułum.

²² "Wumb king nim ek ei piik ek kend tok yi ninjing, ek ei eim wumb gupu ele tor onanim. Gos gupu ele tor onum," ninjing.

²³ Wu King Eros eim Gos mendpił embe ambii tonu kindnerim. Yi erang kin, Gos sinim tep enim wu ei kindang opu King

Eros tum. tang kin, King Eros kirim kilanj nang, eim kułum.

²⁴ Ba Gos ek ei dinga tonu opu wumb konu orung orung ełe pei pum.

²⁵ Banapas kin Sol tał, kongun ei Jerusalem konu er poru nikił, si kind orung Andiok konu punjnguł. Pukuł, Jon ni wu ei sinjngił, wu ei embe eipi endi Mak, wu tał kin tep to punjung.

13

Banapas Kin Sol Tel Gos Ek Ełe Kongun Erngił Nge Punjnguł Wu Sol Kongun Kumna Erim

¹ Andiok konu ełe, Gos nge wumb tilap mulnjung konu ełe Gos oł ermbe, oł ei piik niłmin wu kombur mulnjung. Pe ek embe to ngołmun wu kombur mulnjung ku. Mulnjung kin, wu ombu embe yi: Banapas, Simiyon, embe endi eipi Naisa ni Lusiyas, wu ei Sairiini konu ełe wu, Manain ngii endi pałmbił wu Eros Terak, angim endi Sol wu ombu Andiok konu ełe mulnjung.

² Wumb ombu prei er molk, kuni mowii mulnjung. Molk kin, Gos nge Gui Ka ek yi nim, “Enim Banapas kin Sol tel to tonu kindangin nam kongun wii top ngumbii kongun ei erngił.”

³ Pe kuni mon nik mowii molk, angil tonu kindik prei erik, wu tał Gos kongun ełe kindnjing. Pe wu tał kindangin punjnguł.

Saipris Konu Wu Tał Gos Ek Ka Ei Ninjngił

⁴ Gos nge Gui Ka ei, wu ombu kindang Selusiya konu ełe punjung. Selusiya konu ełe wu ombu noł kanu owundu sik Saipris mei konu kembis ełe punjung.

⁵ Wu ombu puk, Salamis konu ep noł wer ełe tor punjung. Puk, Jura wumb men ngii engim konu Gos ek nik wumb ngunjung; wu endi Jon Mak wu tał paki topu mułum.

⁶ Pe wu tekliki Saipris konu ełe punjung. Puk, Pepos konu tor punjung. Pepos konu ełe wu endi kum kondpu oł kanim kanim elim. Wu ei yi nim, “Na Jura tilap ek ni tor kindił wu moł,” ba eim ek kend tum. Wu ei embe Bar-Jiisas.

⁷ Wu ei gapman owundu kin tep to mułum gapman wu ei, eim embe Serkiyus Polas. Serkiyus Polas eim noman ka peng, Banapas kin Sol tał wii tang okuł. “Gos ek nengił piimbii,” pa nim.

⁸ Ba Elimas ni wu ei eim kum kondpu, epi kanim kanim erpi elim wu. Griik wumb ek ełe wu ei embe Elimas ninjing. Wu ei eim wu tał to mani kindmbii ni erim. Erpi, wu gapman owundu wu ei noman to kis eramb, Gos kin pii gii ninim ei si kindmbe nipi erim.

⁹⁻¹⁰ Ba Sol eim Pol pa ninmin ku, ei Gos Gui Ka noman dinga ngum. Elimas dinga kanpi ek nipi ngum, “Nim Seisen nge kingam, nim oł ka ombu nim er kis mondun. Nim ek kend tołun wu. Nim Gos Owundu oł ka ei er kis mundnjii en. Nim oł ei si kindnjii nimbil enim?”

¹¹ Pe Gos Owundu angil ełe nim tang, nim ningil kis mułmba. Pe nim kinarkin, mułun kunum kopur epi ei ba,” nim. Pol ei yi nipi mułang kin, kupu mił epi emii erim endi opu Elimas eim ningil ełe pandi tum. Pe Elimas eim pupu, wumb endi eim angil ambilk, andlam andan to sipngii nipi pum.

¹² Wu gapman owundu oł ei kanpi puku sim. Sipi, eim Gos Owundu ek pii gii nim.

Pisiriya Konu Oł Andiok Wu Tał Ombu Kongun Enjngił

¹³ Pol kin kongun ende er mulnjung wumb, Pepos si kindik noł kanu ełe puk Perka konu Pampiliya konu owundu ełe punjung. Ba Jon eim wumb ombu si kindpi, Jerusalem konu orung pum.

¹⁴ Perka konu si kindik, puk Pisiriya konu owundu Andiok konu tor punjung. Kunum ei, kor kunum tor punjung. Puk kin, Jura wumb Gos ngii ełe nirik puk mulnjung.

¹⁵ Gos ngii ełe wu owundu ombu Moses lo ek ei gerik, Gos nge ek keimi niłmin wumb ek ei gerik poru nik, Pol kin tep to onjung wumb ei kii sinjing. “Engnan noł enim onjung. Ek endi pim kin, nengin sin noman ełe tang piimin,” pa ninjing.

¹⁶ Pe Pol angpi angil tonu kindpi ek nim, “Enim Esrel wumb kin, wumb tilap eipi Gos kin mund mong kulnjung wumb, enim piingii!

17 Gos Esrel nge wumb, ok wumb sinim nge kupenjing noł, Eisip konu mulk kunum ei, Gos erang wumb tilap owundu tonu ok. Ekii se Gos nge dinga ele konu ei si kindpi tor tu wum.

18 Pe ok konu wumb mułngii konu ele oł embin tui endi tonu wang kin, kung ngii 40 kinan mulnjung. Pe ok konu wumb mułngii konu ele Gos kupenjpın noł paki tum; ba wumb ei Gos ek piinenjing, ei nge wumb ei kung ngii pei mulnjung.

19 Pe Keinan konu ele, Gos wumb tilap angıl orung nga tał topu eipi kindim. Kindpi, Esrel wumb mei ele mulnjung. Mei ele no mułangin kin, kung ngii 450 kinan no mulnjung.

20-21 Ekii se Gos Esrel wumb kombur tep erngii nipi mundum. Mundum wu ombu mułangin kin, kunum ele ek ni tor kindilim wu Samuyel mułum. Mułum kunum ele, king mułmba, pa ninjing. Kis kingam Sol, Gos sipi ngum wu ei, Benjamin nge tilap ele, pe Sol king mułang kung ngii 40 kinan mułum.

22 Ba Gos king Sol tor kindpi, king Deipis mundum. Mołpu, wumb kanpi yi nim, 'Na Jesii kingam kan sind. Na wu ei noman ngond. Eim na noman piimba mił kongun ermba,' pa nim.

23 Gos eim ok nirim mił oł ei erim. King Deipis nge tilap ele, Gos eim kingam Jiisas kindim. Sinim sipi orung simba wu ei, Esrel wumb mulnjung konu kindim.

24 Kunum ele Jiisas oneririm kunum ei, Jon wumb noł pendilim, wu Gos ek nipi yi nirim. 'Enim Esrel wumb, noman ak tok, noł pingii,' pa nirim.

25 Jon eim kongun poru nimba erang yi nirim, 'Enim na er piinmin mił nenj? Enim kui er mulnjung wu ei na mon. Enim na nind ek ei kom se piingii! Wu endi ekii se omba wu ei, na eim simb su kan ei kaplı si kindnermbii mon! Eim wu owundu.'

26 "Engnan noł! Enim Eiparam nge tilap ele, pe wumb kombur Gos nge ek ele mund mong kulnjung wumb ei, Gos sinim sipi orung simba ei, Gos nge ek sinim kin kindim.

27 Jerusalem wumb ni wu mulnjung wumb ei, wu ei piinenjing. Gos epi nipe ekii se ermba ei, piik niłmin wumb ek

ninjing kor kunum ele mon gerilmin ei piinenjing ku. Wumb kis ombu Jiisas sipik kos erik ngunjung. Yi mił Gos oł ermba ni tor kindilmin wumb ninjing mił yi enjing.

28 Wu ei mong endi sipi erang tungii ei kaplı, ba wumb Pailos kin wii to kundii minj ninjing.

29 Ok Gos oł ermba ei piik niłmin, wu ek poł ek gerik poru ninjing. Ekii se ond peri ele, Jiisas si mani sinjing. Sik, tukpu ele kui tunjung.

30 Ba Gos eim Jiisas tukpu ele er konj sim.

31 Wumb Galilii konu si kindik, Jerusalem eim kin ouni punjung wumb ei eim kenjing. Ekii se eim nga orung wang kin, kenjing wumb ei eim nga keningii ku.

32 Pe sin enim kin Gos ek ka ei yi nimin. 'Oł ei ok Gos eim Jura wumb kupenjpın kanip ngumbii,' nirim.

33 Ei pe Gos eim kingam sinim ngonum. Eim Jiisas nga er konj sim, Gos ek mer mon ok nge Sam 2 pułum mił ei yi nim, 'Nim na kangi mendpił. Pe na nim arnim moł.'

34 Eim mer tukpu ele er konj sim; nga tukpu ele orung ba mił mon. Gos eim ek yi nim,

'Na enim noman ka ngumbii. Ok na Deipis ngumbii nir, ei enim kaplı pii gii ningii.'

35 Sam nga pułum ek endi yi ku nim, 'Nim kongun wu ka wii nga kulermba.'

36 Sinim piimin! Deipis eim Gos nge noman ele kongun er mołpu sinim wumb mulnjung konu mei ele tuk mołpu erim. Ekii se kołpu pupu eim nge kupenjing noł mulnjung konu ele purpu mani pum.

37 Ba wu ei Jiisas Gos nga er konj sim wu ei purnerim.

38 Engnan noł, enim ei dinga piingii! Sin Gos ek ka ei enim kin yi ninmin. Gos wu ei Jiisas kin enim oł kis ei kaplı kil ngumba.

39 Moses sinim lo kengip topu ngurum ek ei, sinim oł kis kil ngopu, sinim ka mułngii ninerim mon. Ba wu ei Jiisas eim kin pii gii ninjing wumb ei kanpi oł kis ei kil ngopu, wumb kun ka mułngii nirim.

40 Enim oł kun ka erik mułngii! Epi kis ei enim kin onermba; ok Gos ermba oł ei piik ek dinga niłmin wumb yi nik.

⁴¹ ‘Enim wumb ek, buł mong tung, noman kis piik, enim ei epi kis tonu omba. Pe na enim kin kongun endi end. Ek ei, wu endi enim nik ngangin pii gii ninenjing.’ ”

⁴² Banapas kin Pol teł anda punguł enjingił ni, wumb ek yi ninjing. “Nga kor kunum elip okuł, Gos ek ka ei nge nengil,” wumb piimin ninjing.

⁴³ Wumb pei Gos ngii si kindik anda puk punjung. Jura wumb pei ni wumb tilap eipi ei, Gos ek pii gii ninjing ku. Jura wumb men tok elmin oł ei enjing. Pol kin Banapas punjunguł konu ekii se punjung. Wu tał ek nikił ngunjunguł, wumb noman to dinga erangił, Gos nge noman ngopu, enim piik mułngii.

⁴⁴ Kor kunum endi mandi erang, wumb konu orung orung wumb pei ok Gos ek piimin ni ok kułou tok mulnjung.

⁴⁵ Ba Jura wumb molk kenjing ni, wumb pei ok kułou tunjung. Tangin kin, ei nge Jura wumb popuł kis sik, Pol ek nim ei to mani kindmin. Pol buł morung ek ambilk mulnjung.

⁴⁶⁻⁴⁷ Pol kin Banapas teł ek dinga nikił yi ninjingił, “Keimi, sił Gos ek ei enim kin ok kanpił nimbił. Ba en enim Gos ek pinarik buł ngok. Yi ninim, sin Gos konu ka ele kunum kunum mułmun. Pinalim ninmin ei, enim piingii. Sił pe Gos Owundu yi ninim,

‘Elip wumb tilap eipi endi kin pei!’ pa nim. Gos Owundu sił kin ek yi nim, ‘Elip wumb mułngii konu dup mił tilang erang mułnguł ei nge Gos wumb pei sipi orung simba.’

⁴⁸ Wumb tilap eipi Gos ek ei piik, Gos Owundu kin ka piinjing. Wumb pei en enim ka piik konu ele pupun kunum kunum konj mułmun. Nik, Gos ek pii gii nik mulnjung.

⁴⁹ Gos Owundu ek ei konu orung orung pei pang piinjing.

⁵⁰ Piik kin, Pol Banapas teł Gos ek nikił, wumb ngunjunguł. Amb kombur ni wu owundu ni ok, Gos ek piik mulnjung. Ba Jura wumb ok, wumb tilap eipi kin ek nik, kunj tangin erangin wumb ok Pol kin

Banapas teł ek ngunjung. ‘Sin konu ele mulerngił!’ nik, to tor kindnjing.

⁵¹ Wumb yi erangin kin, wu tał wumb keningii nikił, simb su mei ele tami to kindambil piingii. Sin oł kis enjpin ni piingii nikił enjingił. Er pendkił Aikoniyam konu ele punjunguł.

⁵² Andiok konu Gos nge tilap ele tuk onjung, wumb ei Gos nge Gui Ka ek sik, ka piik mulnjung.

14

Wu Tał Aikoniyam Konu Gos Kongun Enjingił

¹ Aikoniyam konu wu tał, Pol kin Banapas kin pukuł. Jura men ngii ele nirik punjunguł. Pukuł, Gos ek ka ei nikił wumb ngangil. Wumb tilap eipi ni Jura wumb pei pii gii ninjing.

² Ba Jura wumb kombur pii gii ninenjing, wumb ei tilap eipi kan nengin, Gos tilap er kis ermin nik enjing.

³ Banapas kin Pol teł Aikoniyam konu ele kunum kinan mulkuł. Gos Owundu ek nikił, wumb ngokuł mulnjunguł. Owundu wu tał paki dinga tang kin, wu tał jep oł kanim kanim enjingił. Jep oł erangił, Gos wu tał epi noman ka ngum. Ngang kin, wumb kanik Gos ek ei keimi, ni piinjing.

⁴ Wumb konu owundu ele mulnjung wumb ei, sikind eipi puk, wumb kombur puk Jura wumb ek ninjing mił ei piinjing. Wumb kombur puk, Gos nge kongun wu tał Gos ek sinjingił konu ele puk piinjing.

⁵ Ekii se wumb tilap eipi kin Jura wumb kin wu noman pim wumb ok, “Pol kin Banapas tep tumun,” nik onjung. Wumb ombu ok, kom ku sik, “Wu tał to kundmun,” ninjing.

⁶ Wumb ek yi nengin piikił, tungu pukuł konu kembis Lisra kin Derpii tał sim, konu owundu Laikoniya konu orung orung mandi sim.

⁷ Pe wu tał konu ele molkuł, Gos ek ka ei nikił wumb ngokuł mulnjunguł.

Lisra Konu Ele Wu Tał Kongun Er Mulnjunguł

⁸ Lisra konu ele wu endi mułum wu ei, simb tał ouni kis mułang, andlam endmba pinerim. Ok mam kirim tuk multum,

eim yi er peng tor orum. Wu ei andlam endmba pinerim.

⁹ Wu ei Pol ek nim mił dinga kanpi mułum. Pe Pol wu ei dinga kenim ni wu ei pii gii pim, ei eim simb ka ermaba, ni piim.

¹⁰ Pol ek dinga nipi yi nim, “Nim angkin simb kun kamb!” neng, wu ni sikir angpi pum.

¹¹ Wumb pei Pol erim oł ei kanik, en enim Laikoniya konu ek ei dinga ninjing. “Owundu wumb mił okuł, sinim konu okuł,” ninjing.

¹² Banapas wumb eim embe ‘Sus’ ninjing. Pol ek niłim wu nik, wumb Pol embe ‘Ermes’ ninjing.

¹³ Sus ngii owundu ei konu owundu ełe torung ełe engim. Sus ngii owundu ełe kułmał kałim wu ei, kung kou pełe kombur tuk tu wum. Pe plawa kuk wulu kindnjing ei, sipi konu owundu ełe mandi om. Eim kin wumb kin kułmał kałpin wu tał ngumun nik onjung.

¹⁴⁻¹⁵ Gos nge ek se andiłmbił wu tał, Banapas kin Pol teł ek ei piikił oł ei nge er mulnjung. Wu tał kis piikił eł ełip konduk to kis enjingił. Erkił, sikir pukuł, wumb punjung konu ełe pukuł wii tunjnguł. “Nimbił erang, enim oł ei enmin? Sił wu sinim ngenj ende. Sił Gos ek ka ei nipił enim ngambił oł yi nge si kindik Gos ek ka piik molk Gos konu ka ełe pungii. Nipił kongun er onmbuł.

¹⁶ Keimi, ok wumb oł kis er endnjing ei, Gos eim kan wiik tum.

¹⁷ Ba ei koi enerim; wumb kinerngii ni enerim mon. Gos epi pei kanim kanim eririm. Sinim kaninmin, eim epin konu mołpu, sinim kin konu kumb ngopu, sinim erang, epi pei ka tonu onum. Gos sinim kuni ka ngang, sinim noman ka seng, ka piimin.”

¹⁸ Wu tał ek dinga yi nikił, pe wumb eł ełip kin kułmał kełngii ełmin wu ei mon nikił enjingił.

Wumb Pol Kom Ku Tunjung

¹⁹ Andiok konu kin Aikoniyam konu Jura wumb kombur ok, wumb mulnjung konu kunj tangin, wumb ku sik Pol to kundnjung. To konduk, nga ngundundii

sik, konu owundu ełe tor sipnjing. Sipik, yi piinjing, kułum ni piinjing.

²⁰ Pe Gos nge tiłap ok orung mułangin kin, Pol angpi konu owundu ełe tuk pum. Kupiiring Pol kin Banapas teł Derpii konu ełe punjnguł.

²¹ Wu tał Gos nge ek ka, ei nengił wumb pei tuk ok Gos nge kongun wumb mulnjung. Ekii se wu tał Lisra konu ni Aikoniyam konu ni Andiok konu ełe orung punjnguł.

²² Pukuł, Gos nge tiłap ełe mulnjung wumb ei, Gos ek nikił, wumb ngangił wumb Gos ek pii gii nik mułngii nikił ek dinga ninjingił. Enim pii gii nik mułngii. “Sinim Gos tep er mołum konu tuk bin ei, ok sinim epi embin tui endi sinim kin omba ei ko wupun andpin bin.”

²³ Gos nge tiłap mulnjung wumb ei, wu tał pukuł tep wumb mułngii nge to tonu kind mundunjnguł. Pe wu tał kuni nunarkił, prei erkił Gos ngunjnguł, wumb Gos kin pii gii nik mulnjung wumb pei, Gos owundu angil ełe kindinjingił.

Andiok Konu Kin Siriya Konu Ełe Wu Tał Orung Punjnguł

²⁴ Ekii se wu tał andkił pukuł Pisiriya konu tor pukuł, Pampiliya konu ełe tuk punjnguł.

²⁵ Wu tał pukuł mani Perka konu Gos ek ka ninjingił. Nikił, ekii se pukuł Aseliya konu punjnguł.

²⁶ Aseliya konu pukuł, noł sip ełe pukuł, Andiok konu tuk punjnguł. Ok konu ełe, Gos nge tiłap mulnjung wumb ei, wu tał Gos angil ełe tuk kindnjing. Kindangin, Gos wu tał paki tumba nik ninjing. Wu tał pukuł Gos kongun er pendkił, nga konu ełe orung onjnguł.

²⁷ Andiok konu tor okuł, Gos tiłap ei nengił kułou tunjung, eł ełip Gos kongun er pangil, Gos paki top erim ek yi ninjingił. Gos wumb tiłap eipi noman aki tang, wumb ei Gos ek piik pii gii ninjing.

²⁸ Wu tał Gos tiłap wumb ełe tuk onjung wumb kin kunum kinan mulnjunguł.

15

Gos Nge Tilap Ete Muljung Wumb Kulou Owundu Jerusalem Konu Tunjung

¹ Jura konu wumb kombur mani ok Gos nge tilap ete muljung, wumb kanik kengip ek yi ninjing. “Enim Moses lo ek piinarik, ngenj kopsik enenjing kin, Gos enim sipi orung sinermba,” ninjing.

² Wumb ei ok yi nengin, Pol kin Banapas tel, wumb ei kin ek popul kis sikil. Wumb ei kin wu tal kin ek opu er ninjing. Pe Gos nge tilap ete muljung, wumb ek nik, Pol kin Banapas tel kin wu kombur kin kindangin, Jerusalem konu tonu puk, Gos ek se andik kongun elmin wumb kin, wumb noman pim wumb kin, ek ei nik, ka erngii ni punjung.

³ Gos nge tilap wumb, wu ombu kindangin puk, en enim Piniisa konu kin Sameriya konu tuk ete puk. Gos nge wumb konu tal ete muljung, wumb ei kanik, ek yi nik. Gos wumb tilap eipi erang, noman tuk aki tok, Gos eim ek piimin nik, Gos nge tilap wumb noman ka piik wumb ek ei nik ngunjung.

⁴ Jerusalem konu tor pangin, Gos nge tilap wumb pei ni Jiisas nge kongun wumb ni, wumb peng pim wumb kin ek tengjing. Pe Pol kin Banapas tel Gos paki tum mil nikil ngunjungul.

⁵ Lo ek piilmin wumb wumb ei, ok yi ninjing. “Elip wumb nengil, ngenj kopsik, Moses lo ek palilim mil yi erngii.”

⁶ Yi nengin, Jiisas ek se andilmin wumb nin, wumb noman pim wumb, ek ei nik kun erngii nge enjing.

⁷ Ek pei nik poru nengin, Piisa angpi ek nipi yi nim. “Engnan nol, enim piinmin ok Gos sinim kongun mok topu, na kongun Gos ek ka ei wumb tilap eipi kin pup ek nip ngamb, wumb pii gii ningii kongun ei Gos na ngum.

⁸ Gos eim wumb pei noman tuk kaninim, ei eim sinim andan topu ngonum. Ei Gos eim ka kanpi sinim andan tum. Gos sinim eim Gui Ka ngum mil yi wumb ngonum.

⁹ Gos sinim kin ol eipi erpi, wumb tilap eipi kin ol erpi yi enanim, mon! Wumb

Gos kin pii gii nengin kin, Gos wumb erang ka molmun.

¹⁰ Enim nimbil erang Gos nimba mil piimin nik enmin? Enim ol embin tui ei Gos tilap ete nimbil erang ol embin tui ngonmun? Ok sinim kupenjpin nol ol embin tui ei nge ko wunerik, ol ei nge akip sinim ko wunermin ku. Sinim pei kapli enanim.

¹¹ Sinim pii gii nimin, Jiisas Owundu noman ka ngopu, Gos sinim sipi orung simba yi mil ku, wumb ombu orung sinim.”

¹² Piisa ek yi nim, “Sinim kulou tunjpun, ek peng endi pinalim.” Kom sek mulangin, Banapas kin Pol tel ek nengil piinjing. Pe Pol kin Banapas tel ek yi ninjingil, “Wumb tilap eipi muljung konu, Gos sil paki tang sil jep ol ete enjpit.”

¹³ Wu tal ek ni poru nengil, Jeims ek yi nim, “Engnan nol, enim na ek nimbii end, kom se piyei!”

¹⁴ Saimon ek yi nim, ‘Kumna Gos wumb tilap eipi kin om. Opu, eim nge wumb tuk seng kin ok muljung.’

¹⁵ Gos nge ek piik nilmin wumb ek ei ende mil ek yi mil puljung. Ek ei nge Deipis nge tilap wumb, ok ninjing.

¹⁶ Owundu yi nim,

‘Ekii se na orung ombii, Deipis ngii mani pum ngii ei nga tekmbii. Eim ngii konu ete mulum epi, kis mulum ei nga konj ermbii.

¹⁷ Wumb eipi Gos nam Owundu ni kurngii. Ei wumb pei, wumb tilap eipi nam sip mundunj wumb.’

¹⁸ Kumb ok Gos Owundu eim, ek nipi tor kindpi,” yi nim.

¹⁹⁻²¹ “Sinim piinmin, kumb ok ek ei pepi opu pe yi ku palim. Konu owundu kembis pei orung orung salim konu ei kor kunum Moses lo ek ei ger piik minj molmun.” Jeims ek nga yi nim, “Nimbil erang na noman ete yi palim. Wumb tilap eipi noman ak tok Gos ek ekii sinjing. Ei sinim noman embin piingii ek ninermin. Sinim pipe topun yi nimin, ‘Kuni epi gos kend nik kuingii epi ei nunerngii. Amb wam mulang ngunduk enmin ol ei si kindik. Kung min epi nipe endi kan kulk pindangin kulang, nungii ei nunerngii. Kung min

epi nipe miyem ei nunerngii ku.' ”

Wumb Tilap Eipi Gos Nge Tilap Ete Tuk Ok Gos Ek Piik Muljung Konu Pipe Pol Kindnjing

²² Yi nik kun erik, Jiisas ek se andilmin wumb kin, wu owundu ni Gos tilap ele muljung wumb pei, kulou tok yi nik. Wu tal kindangin wumb tilap eipi, Gos nge tilap ele tuk ok muljung konu pungul nik. Andiok konu Pol kin Banapas tel kin kindangin punjungul. Pe Juras ei embe endi Basapas, kin Sailas kin kindnjing. Wu tal puku, Gos nge tilap wumb muljung konu ele kumna punjungul. Puku, tep er muljungul.

²³ Pipe endi kindik yi ninjing, “Sin Jiisas nge ek se andilmin wumb kin men ngii kongun wumb ombu sin enim enginpin nol molmun. Sin pipe ei polpun, enim tuk wumb tilap eipi tonu ok, Andiok konu ni Siriya ni Silisiya konu ele molmun.

²⁴ Sin ek ei piinpin, sin wu kombur ok ek kanim kanim nik enim noman to wulu mil kindngii, enjing. Wumb ombu ok enim noman tuk to kis enmin ei, sin yi erei ninenpin mon.

²⁵ Sin noman ende sepin ek ka piipin, Gos ek se andilmin wu kindmin. Wu tal Banapas kin Pol tel sin noman ngolmun wu tal enim kin kindinmin.

²⁶ Wu tal el elip ngenj ele piinarki, Jiisas Kraiss Owundu kongun ele embe ambil tonu kind punjungul.

²⁷ Sin Juras kin Sailas tel kindinmin. Wu tal ek sikil tu wunmbul, ek ei nengil enim piingii.

²⁸ Gos nge Gui Ka ei sin kin mulang, sin ek ei ninmin. Sin ek eipi endi nipin, enim ngunermin. Enim piinmin, ek ei minj piik mulei!

²⁹ ‘Enim kung ni epi eipi endi gos kend nik kuingii epi ei nunerei! Pe kung miyem ni kung kan kulk pindangin kulmba ei nunerei!’ yi ninjing. ‘Wu eipi embinjing ei ningil enarik, en enim ka mulngii. Pe enim ek ninmin ei piik ka muljung kin kapli ermba, enim ka muleiyo.’ ”

³⁰ Gos nge tilap wumb, ek se andilmin wu ombu kindangin, Andiok konu ele

punjung. Puk, Gos nge tilap wumb muljung konu tuk sik pipe ei wumb ngunjung.

³¹ Konu ele Gos nge tilap wumb pipe ei ger kanik piinjing; pipe ei gerik ka piinjing.

³² Juras kin Sailas wu tal el elip Gos ekii se ermba ol ei piikil, wumb kankil ek ni dinga enjingil.

³³ Wu tal Andiok konu ele kopur kinan muljungul. Pe Gos nge tilap wumb noman ende sek, ka piik, wu tal nga orung kindangin punjungul. El elip kindangin onjungul, wumb muljung konu orung punjungul.

³⁴ Ba Sailas eim punarpi, Andiok konu ele mulum.

³⁵ Pol kin Banapas tel Andiok konu ele enj muljungul. Pe wu tal wumb eipi kin andkil, Gos ek niki wumb ngokul enjingil.

Pol Kin Banapas Tel Eipi Eipi Punjungul

³⁶ Ekii se kunum kopur o pang, Pol Banapas kanpi yi nim, “Silip orung pupul, enginpil nol konu owundu orung molmun konu ele pupul kenmbil. Ok silip Gos ek nipil wumb ngunjul wumb, akip pupul kenmbil ni wumb ka molmun min kis molmun, ei pupul kenmbil.”

³⁷ Banapas, Jon kin el elip kin tep to bin ni piim. Jon embe endi Mak.

³⁸ Ba Pol ek yi nim, “Wu ei ok silip Pampiliya konu si kindpi konu eipi pum. Silip kin kongun ele punerim. Pe eim silip kin ouni punermba mon!”

³⁹ Pe wu tal ek opu er ninjingil. Banapas kin Pol tel noman ende punerim. Punerang kin, wu tal konu eipi eipi punjungul. Banapas eim Mak ni sipim. Puku, nol kanu endi ele tonu puku Saipris konu ele punjungul.

⁴⁰ Sailas Pol kin punjungul. Pe Gos nge tilap wumb muljung konu yi ninjing, “Gos noman ka peng, elip kin tep er mulang pungul,” ninjing.

⁴¹ Pol Sailas kin puku Siriya, Silisiya konu ele tor puku, Pol Gos ek dinga nipi Gos tilap muljung wumb ngum.

16

Timosii Pol Kin Sailas Kin Tep To Punjungul

¹ Pe pupu Derpii kin Lisra konu eŕe tor pum ku. Konu eŕe wu endi muŕum, wu ei embe Timosii. Wu ei Gos nge tilap eŕe tuk pupu Gos ek piipi muŕum. Wu ei mam Jura amb, Gos ek piim. Arim Griik wu.

² Gos tilap wumb Lisra konu kin Aikoniyam konu wumb molk, eim elim oŕ ei ka nik tor kindnjing. Yi ninjing, "Timosii ei wu ka," ninjing.

³ Pol Timosii kin tep to biŕ ni piim; pe Pol Timosii sipipi ngenj kopsim. Pol yi ni piim, Jura wumb konu orung eŕe moŕmun nipi yi erim. Nimbiŕ erang Jura wumb oŕ ei erim, wumb pei piinjing, Timosii arim Griik wu.

⁴ Pe andik puk konu owundu eŕe andik punjung. Ek ei ok Jiisas nge ek se andilmin wumb ni wumb peng pim wumb, kuŕou tok ek yi ninjing. Ek ei nik Gos tilap mulnjung wumb, Jerusalem konu ei ngok yi ninjing, "Enim ek ei minj piik ekii singii," ninjing.

⁵ Yi nengin kin, wumb Gos tilap wumb pei kin pii gii dinga nik mulnjung. Gos nge tilap eŕe tuk onjung wumb pei.

Pol Maseroniya Wu Endi Kenim

⁶ Andik konu puk Prisiya konu kin Galasiya konu tuk eŕe and punjung. Gos nge Gui Ka ek neng kin, "Gos ek eŕe Eisiya konu eŕe ninenei!" nim.

⁷ Puk, Misiya konu eŕe puk, nga Bisiniya konu eŕe bin ni piik punjung. Ba Jiisas nge Gui Ka andlam eŕe puneningii mon nim.

⁸ Pe puk Misiya konu tonu eŕe si kindik Trowas konu tor punjung.

⁹ Epinding Pol pepi or kumb miŕ er kenim ni Masironiya wu endi moŕpu ek dinga yi nim. "Pol, nim ya Maseroniya konu eŕe okun sin paki tunjii."

¹⁰ Pol or kumb er kanpi ek yi nim, "Sinim Maseroniya konu bin," nim. "Gos sinim wii tonum. Sinim pupun, Gos ek ka ei nipi wumb konu eŕe wumb ngumun."

Liriya Konu Gos Tilap Eŕe Tuk Om

¹¹ Na Luk mon eŕe puls, enim na kin tep to punjung. Yi erang kin, noŕ sip endi tonu puk, Samoreis konu eŕe tor punjung.

Nga kunum endi puk Niyapolis konu tor punjung.

¹² Pe sin konu eŕe si kindpin, pupun Pilipai konu eŕe tor punjung. Pe konu endi ok Rom wumb mulk konu eŕe, konu owundu embe Maseroniya eŕe kunum kopur aninga mulnjpun.

¹³ Pe kor kunum, sin konu owundu andlam eŕe tor punjpun. Pupun, noŕ endi pim konu eŕe punjpun. Noŕ owundu eŕe, konu ka seng, prei ermin ni piinjin. Pe noŕ wer eŕe amb kombur mulnjung, amb ombu sin kin tep to ek tang mulnjpun.

¹⁴ Amb endi embe Liriya, amb ei ek ninjin, Gos ek ei piim. Eim Gos embe ambiŕ tonu kindim; amb ei konu Taiya-saira konu owundu eŕe amb. Amb ei eim alap ku owundu puŕum ei, kongun erpi ku owundu siŕim. Amb ei Gos paki tang piim, amb ei Pol ek nim miŕ kom sipi piim.

¹⁵ Amb ei ni wumb eim ngii ende wumb pei noŕ pinjing. Amb ei noŕ pepi, sin kanpi ek yi nim. "Enim na Gos kin pii gii dinga nind ni piinjing, na ngii konu ongii," pa nim. Eim ek dinga nipi yi neng kin, sin eim ek piipin punjpun.

Pol Kin Sailas Teŕ Pilipai Konu Kan Ngii Pinjingil

¹⁶ Kunum endi sin prei elmin konu eŕe punjpun. Pe wii kongun ambiŕ endi sin andlam eŕe om kan sinjin. Ambiŕ gui kis palilim, ambiŕ ei epi ekii se omba oŕ ei piipi niŕim. Yi erang kin, wu amb ei tep elmin wumb ei ku pei siŕmin.

¹⁷ Ambiŕ ei sin kin andpi muŕum. Moŕpu, wii topu ek dinga nipi yi nim, "Wu ombu Gos kongun mendpiŕ enmin. Gos owundu ek ei nik, sinim Gos kin orung simba nge onmun."

¹⁸ Kunum kunum ambiŕ ei ek yi minj nipi endang, Pol eim piipi ten enim. Pe ek dinga nipi yi nim, "Gui kis, nim ambiŕ ei si kindkin pui! Jiisas Kraiss nge embe dinga eŕe, na ek nind." Yi neng kin, gui kis ni ambiŕ sikir si kindpi am pum.

¹⁹ Ambiŕ tep elmin wumb ombu ku sik elmin, oŕ ei am pang kanik Pol kin Sailas teŕ ambiŕ gii nik. Sipik, wu num kombur mulnjung konu kuŕou tu wunjung.

20 Wu tał sipik, kos piilmin Rom wumb mułum konu yi ninjing, “Wu tał Jura konu ele wu, sinim wumb noman er kis ermbil,” ninjing.

21 “Pe wu tał sinim Rom wumb mon, ei piipin sinim elmin ol ei piinarkin enmbil,” pa ninjing.

22 Wumb wu tał kin ek ngok nengin, kos piilmin wumb enim ek yi ninjing, “Wu tał konduk gulk kindik kepii tei!” ninjing.

23 Pe wu tał kepii tok tok sipnjing. Sipik, kan ngii ele kindnjing. Wumb puk, kan ngii tep elmin wu kanik ninjing, “Nim wu tał tep dinga er mułei!” ninjing.

24 Kan ngii ele tep elim wu, ek ei piipi wu tał sipi kan ngii tukrung ele pendim. Pe wu tał simb eipi eipi sipi ond tundii ele tuk kind to gii ni to pendim.

25 Pol kin Sailas teł mulnjunguł, epin tuk mii memb prei erkił Gos kin golang nikił enjngił. Kan ngii wumb kombur wu tał ninjngił ei piik mulnjung.

26 Pe sikir konu kopu mił owundu endi tum. Topu, kan ngii ondu tumunj, ond ei to tor kindim. Pe kan ngii ondu aki topu wii sim. Seng kin, kan sen wumb kan wumb to pendnjing, kan sen ni wii pilngan topu sim.

27 Kan ngii tep wu ei kenim ni kan ngii ondu ombu pei ak topu wii sim. Kanpi, yi ni piim, “Kan wumb pei tor punjung,” ni piipi eim tui kepii sipi, eim to kundmbii ni erim.

28 Ba Pol kanpi wii dinga topu yi nim, “Nim yi enerii! Sin kan wumb pei ya mołmun,” pa nim.

29 Kan ngii tep elim wu ei wii topu, tilang er nipi sikir nirik om. Wu ei eim mund mong kułpu, Pol kin Sailas teł mulnjunguł konu simb ele mani pupu mułum.

30 Tep wu ni wu tał sipi anda sipi yi nim, “Ełip wu owundu, na nimbił ol eramb Gos nga na sipi orung sipi paki tumba?”

31 Pe Pol kin Sailas teł yi ninjngił, “Nim Jiisas Owundu pii gii nin kin Gos nim sipi orung seng, eim kin mulnjii. Nim amb kangił ni yi ku mułngii.”

32 Pe Pol kin Sailas teł Gos ek ka nikił, wu ei ngii ende pinjing wumb, Gos ek nikił ngunjnguł.

33 Pe kunum ele mendpił, kan ngii tep elim wu ni wu tał sipipi kepii mundun-jnguł konu noł kindpi er ka erim. Erpi, kingam ambilam noł, Gos ek piik noł pek enjing.

34 Wu ni wu tał sipipi, eim ngii konu sipipi kuni ngopu yi erim. Eim ka ka piipi, eim ngii ende wumb Gos kin pii gii nik kulnjung.

35 Ekii se tingang, kos piilmin Rom wumb tep wumb kombur kindangin onjung. Ok yi ninjing, “Wu tał kan ngii si kindan pangił,” pa ninjing.

36 Pe kan ngii tep mołum wu ei ek ei piipi Pol nimba nge om. Opu yi nim, “Kos piilmin Rom wumb ninmin, ‘Ełip peł!’ ninjing,” pa nim. Yi nim, “Ełip noman ka seng peł,” nim.

37 Ba Pol ek nipi tep wu ombu ngum, “Sił Rom wu, ba kos piilmin Rom wu ombu sił kin kos pii kun enanmin. Mon! Sił wumb kumb ningił ele kepii tok yi enjing. Tok kin sipik, kan ngii ele kindnjing. Pe akip sił kos piik ka enarik, koi erik sił kindngii enmin min? Mon mendpił! En enim ok sił sik tor sipngii.”

38 Pe kan wumb tep elmin wumb puk, kos piilmin Rom wumb mulnjung konu puk ninjing. Kos piilmin Rom wumb, wu tał ek ei piik mond mong kulnjung. Nimbił erang wu tał ei Rom wu ku.

39 Pe puk kaimb sik, wu tał sik tor tu wunjung. Ok wu tał kanik yi ninjing, “Ełip ya konu ele mulerngił, tor pukuł peł!” ninjing.

40 Yi nengin kin, wu tał ngii si kindkił kin, tor pukuł Liriya ngii konu punjnguł. Pukuł kin, Gos tilap wumb mulnjung kankił, Gos ek nik ngangił wumb piyangin kin, konu owundu bił ni punjnguł.

17

Teslonaika Wumb Pol Kin Sailas Tumun Ninjing

1 Pol kin Sailas teł andkił pukuł, Ampipolis konu tor punjnguł. Konu ele si kindkił pukuł, Apoloniya konu ele tor punjnguł. Konu ele nga si kindkił, pukuł Teslonaika konu tor punjnguł. Jura wumb men ngii konu ele engim.

² Pol eim ok elim oł ei nga erim. Pol pupu wumb men ngii ele nirik pum. Kor kunum tekliki ele enj mołpu kin, Gos ek ei andan topu wumb ngopu mułum.

³ Gos nge ek pule nipi wumb ngopu mułum. Gos nge Kraiss wu endi mundum wu ei kindang om ek ei, nipi ngum ku.

⁴ Pe wumb kombur Pol kin Sailas tel, ek piik pii gii ninjing. Griik wumb kombur Gos ek ei piik elmin ku. Pe wumb tilap owundu wu tal ek piik ekii silmin ku. Pe wu num embilenjing ombu yi ku wu tal ek piinjing ku.

⁵ Ba Jura wumb wu tal kin kis piinjing. Yi erangin kin, wumb epi sinerim wumb ok, wumb mulnjung konu ele tuk molk punjung. Wumb ombu konu ele tuk puk, epi kis er mundnjung. Wumb ok Jeison ngii konu si pok erik, wu tal si tor sipipin wumb ngumun nik sipnjing.

⁶ Ba Pol kin Sailas tel sinenjing. Sinarik kin, Jeison kin Gos nge tilap mulnjung wumb ambil gii ni sipnjing. Sipik, gapman mułum konu ele sipnjing. Sipik, gapman wu kanik yi ninjing, "Wumb ombu konu orung orung pei oł kis enmin," pa ninjing. "Wumb ombu pe ya mołmun ei," pa ninjing.

⁷ "Pe Jeison wumb ombu sipi eim ngii konu sipim. Wumb pei en enim wu king owundu ek nilim, ek ei piinalmin. King endi mołum ei, eim embe Jiisas. Wumb en enim yi nilmin," pa ninjing.

⁸ Wumb konu ele wumb ni gapman wumb ek ei piik noman embin kulnjung.

⁹ Yi piik, Jeison ku sik, eim kin wumb epi kombur ku sinjing ku. Sik poru ni kindangin kin punjung.

Pol Kin Sailas Tel Beriya Konu Kongun Enjngil

¹⁰ Kunum ele epinding, Gos nge tilap wumb Pol kin Sailas tel Beriya konu ele kindnjung. Pol kin Sailas tep pukuł Beriya konu ele tor punjnguł. Pukuł kin, Jura wumb men ngii engim konu nirik punjnguł.

¹¹ Jura wumb Derpii konu mulnjung ei, Gos ek kunum kunum piik mulnjung. Ba Teslonaika konu Jura wumb mulnjung ei, Gos ek kopur piik kun erik mulnjung.

Wumb ombu Gos ek piik ka piik mulnjung. Kunum kunum Gos ek gerik kanik, wu tal ei keimi ninmbil min, ni ger piik minj mulnjung.

¹² Wumb pei pii gii ninjing. Griik wumb num pei pii gii ninjing ku. Wu amb pei pii gii ninjing.

¹³ Ekii se Jura wumb kombur Teslonaika konu piinjing, ni Pol Beriya konu opu Gos ek ka nipi wumb ngopu mołum ninjing. Yi nengin piik, konu ele punjung. Puk kin, wumb konu ele wumb noman to wulu kindik ek kend tok ngok enjing.

¹⁴ Yi erangin kin, wumb Gos tilap wumb molk, Pol mani ep noł wer ele kindangin pum. Ba Sailas kin Timosii tel Beriya konu mulnjunguł.

¹⁵ Wumb Pol sipik andlam ele tu wunjung wumb ombu Pol sipik Asenj konu sipnjing. Sipi kindik kin, orung omun ni erangin kin, Pol ek nipi kindim. Ek nipi kindpi Sailas kin Timosii kin, 'Ełip sikir wel!' nim.

Asenj Konu Pol Ek Ni Tor Kindim

¹⁶ Pol Asenj konu wu tal onguł nipi kui er mułpu kin, kenim ni konu ele wumb ek kend gos mendpił konu ele piki topu mułum. Mułangin kin, eim noman embin to piim.

¹⁷ Wumb yi nge mułangin kanpi pupu Jura wumb men ngii ele pupu, wumb Gos ek nilmin wumb kin ek nipi mułum. Kunum kunum pupu wumb kułou tangin konu andpi, men ngii konu wumb kanpi nipi yi erim.

¹⁸ Pe wumb ek mon wumb Epikuriyan wumb kin Soik wumb kin ek orung eim kin ek ngok ninjing. Wumb kombur molk yi ninjing, "Wu ei ek owuł owuł nipi endim, wu ei nimbil erang ek ei ninim ninjing?" Pe wumb kopur molk yi ninjing, "Eim gos konu eipi endi mułang nipi onum," ninjing. Pol eim Jiisas nge ek ka nipi, Jiisas konj angpi nga orung pum, ek ei nipi wumb ngum.

¹⁹ Pe wumb Pol sik sipik, Ariyopakas konu kaunsil mułum konu sipnjing. "Wu ei ek konj endi nim, ek ei neng sin piimin," ninjing.

20 “Sin nim ek ei piimin. Ei ek eipi mił endi pałim. Ek ei pułe er pałim mił ei sin piimin,” ninjing.

21 Asenj konu wumb kin konu eipi wumb ok Asenj konu ele mołmun wumb ei, oł eipi endi enałmin mon. Ba ek konj ningii min, ek poł konj minj piik nik elmin.

22 Yi nengin kin, Pol Ariyopakas konu kaunsil mułum konu tuk mołpu ek yi nim. “Enim Asenj wumb, na enim kand ei Griik enim men ngii ele puk oł elmin oł ei dinga peng elmin pałim.

23 Ok na enim konu ombu andip, Griik enim men ngii ek nik enmin ei kanip endinj. Enim kułmał kełngii konu endi er ka er sek mon yi pułmun. Ku mon endi polk pendik yi niłmin. ‘Gos endi sin pii poł tunanmin. Ba wii embe sipin kułmał kałmin ninjing. Ok enim gos kinarik wii noman je piik yi elmin.

24 Akip na Gos epi pei eririm. Epi mei ele epi kanim kanim eririm. Gos ei Gos Owundu ei, epin ni mani mei konu pei tep er mołum. Pe Gos eim wumb angil kin, Gos ngii tekinmin ei nirik mułalim.

25 Gos eim epi sinerang wumb endi epi sipi Gos ngunałim mon. Gos eim mendpił, eim epi kanim kanim er pendpi, sinim wumb tep erpi, noman konj ngopu mułang kin, sinim oł yi er mołmun.

26 Wumb kupenjpin endeim mendpił nge ele, opu opu pe sinim wumb pei mołmun. Wumb erang konu orung orung pei mołmun; Gos eim wumb kunum ele ei konu mułngii nipi er sirim.

27 Wumb kuruk ok kan singii, Gos nipi piim. Wumb endi Gos kan simbii nipi piimba, wu ei piipi er mołpu kaninim. Gos konu turii molalim; ya sinim wumb pei endeim endeim ni tep er mołum,” pa nim.

28 “‘Gos eim kin sinim noman konj ngołum. Ngang kin, sinim andpin mołpun enmin.’ Ei yi mił ku enim nga wumb noman piłmin wumb kombur ei yi mił polk pendnjing.

29 ‘Sinim Gos kingam noł mołmun.’ Yi mił Gos kingam noł mołamin kin, pe sinim noman yi piinerman, Gos wu angil ele ku ni ond ni endi er kindang, Gos mił endi mołum ni piinerman, mon!

30 Ok wumb pii poł tunarik mulnjung kunum ei, Gos eim wumb epi pei yi erangin ei, ek ninanim. Ba pe Gos wumb pei kanip nip, konu orung orung wumb noman ak tok nam kin wei!” pa ninim.

31 “Gos eim kunum endi nipi mondpu, kunum ele wumb oł kis min ka enmin ei kanip, kun er mułmbii,” pa nim. “Gos eim wu endi Jiisas to tonu kindim, wu ei gupu ek nimba, ek ei piimin. Wu ei eim tukpu si kindpi, tonu opu konj mołum. Mułang kin, yi mił Gos wumb pei andan topu, eim ek niłim ei keimi niłim.”

32 Piik tukpu ele pepi nga konj angpi tonu omba ninim, ek ei wumb kombur yi ninjing, “Nim ek ei nga nen piimin,” ninjing.

33 Yi nengin kin, Pol wumb ombu si kindpi pum.

34 Ba wumb kombur Pol nim ek pii gii ninjing. Wu endi embe Daiyonisiyas, eim Ariyopakas konu ele, kaunsil wu endi, amb endi embe Damaris. Pe wumb eipi pii gii ninjing ku.

18

Pol Korin Konu Kongun Erim

1 Ekii se Pol Asenj konu si kindpi, Korin konu pum.

2 Pol pupu Jura wu endi kan sim wu ei, embe Akuila. Eim ngii konu embe Ponsus. Eim ambim embe Pisila. Pe Esalii mei owundu molkuł onjnguł. Nimbil erang, King Klorigas Jura wumb pei kanpi nim, “Enim Jura wumb Rom konu owundu si kindik punggii,” pa nim. Pe Pol wu amb tał mulnjunguł konu pum.

3 Eim kin wu amb tał kongun ende elmin. Pol eim wu amb tał kin mułum. Molk kin, kongun er mulnjung. Molk kin, alap ngii ei nge kongun er mulnjung.

4 Kor kunum kunum Pol eim Jura wumb men ngii ele pupu ek nipi tep to mułum. Pol Gos ek ka ei dinga nemb, Jura wumb kin Griik wumb Gos kin pii gii peng mułngii ni piim.

5 Ba kunum ekii se, Sailas kin Timosii teł Maseroniya konu si kindkił mani punjnguł. Kunum ele Pol Gos ek ei kunum kunum wumb kanpi nipi minj endim. Jura wumb kanpi ek dinga nipi yi nim,

“Jiisas ei Kraias mendpił, Gos wu endi kindang om,” pa nim.

⁶ Ba Pol nim ek ei piinarik, Pol buł morung ek embilnjing. Yi nengin kin, Pol eim konduk ełe kułman mułum ei, sik sik topu kindim. Pol ek yi nim, “En enim oł kis erik mulnjung kin, en enim dup konu ełe pungii. Na ek endi pinalim. Akip na pup wumb tiłap eipi endi kin bii,” pa nim.

⁷ Pol men ngii ei si kindpi, wu endi ngii konu pum. Wu ei embe Taisas. Wu ei eim Gos kin pii gii peng mołum wu. Eim Jura wumb men ngii engim konu eim ngii konu mandi engim.

⁸ Jura wumb men ngii tep er mołum wu ei, embe Krispas. Wu ei eim ambim kingam noł pei Gos Owundu kin pii gii ninjing. Pe Korin wumb pei Pol ek nim ek ei piik, ekii sik, pii gii nik, noł pek enjing.

⁹ Kunum endi emii peng kin, Pol or kumb mił er kenim ni Gos Owundu ek yi nim, “Nim mund mong kulerii! Gos ek ni tor kindnjii; nim gupu mum tunerii mon!” nim.

¹⁰ “Na Gos nim kin moł, wumb endi nim topu enermba mon! Nam wumb konu ełe tuk pei mołmun,” pa nim.

¹¹ Pol Korin konu ełe mołpu, kung ngii endeim mołpu, oi angil orung nga endeim pei mułum. Mołpu kin, Gos ek nipi wumb ngopu mułum.

¹² Ba ekii se Rom gapman wu Galiyo Akaiya konu ełe, wu owundu mułum. Kunum ełe, Jura wumb en enim Pol kin opu orung enjing. Pe Pol kos ełe tonu tu wuk yi ninjing.

¹³ Wu ei wumb ek nipi ngonum, “Gos embe ambilk tonu kindngii yi mił yi erei!” nim. Ek ei nipi ek lo pałim mił kun er ninanim mon, ninjing.

¹⁴ Pol eim ek nimba erang kin, Galiyo ek nipi Jura wumb ngum, “Enim Jura wumb, wu ei ek kis endi nipi, lo ek endi kis erpi erim. Na enim ningii ek ei piimbii,” pa nim.

¹⁵ “En enim ok na kanik ek endi ningii min, enim lo min embe kombur ningii ei na piinermbii mon. En enim nik kun erngii. Na ek ei kos piinermbii!” pa nim.

¹⁶ Yi nipi kin, wumb kos ngii ełe to anda kindim.

¹⁷ Pe wu num endi Jura wumb men ngii tep er mułum wu ni ambil gii ninjing. Wu ei embe Sosreniis kos ngii konu ełe kepil tunjung. Ba gapman wu Galiyo oł ei enjing ei noman to piinerim.

Pol Andiok Kin Siriya Konu Ełe Si Kind Orung Pum

¹⁸ Pol pupu konu ełe, kopur kinan mułum. Moł kin, pendpi Gos tiłap wumb mułei nipi, noł sip endi tonu pupu si kindpi pum. Pang sip, ei pupu konu endi Siriya ni konu ełe bii ni pum. Pisila kin Akuila eim kin tep to punjung. Puk, Senkriya konu ełe, Pol eim peng pek tum. Nimbil erang eim ek dinga nipi tonu kindim.

¹⁹ Pe puk Epesas konu ełe tor punjung. Pol wu amb tał konu ełe si kindpi, Pol eim pupu Jura wumb men ngii engim konu nirik pupu, wumb kin ek tangpi mułum.

²⁰ Wumb Pol kanik yi ninjing, “Kunum kopur sin kin mulnjii!” ninjing, ba Pol wumb ninjing ek ei piinerim mon!

²¹ Pol eim orung ba pendpi yi nim, “Gos noman ełe na orung pui nim kin, nga orung ombii,” nim. Gos tiłap wumb angil sipi, “Mułei!” nipi pum. Noł sip ełe tonu pupu Epesas konu si kindpi pum.

²² Noł sip pupu Sisariya konu tor pang kin, Pol Jerusalem konu Gos nge tiłap mulnjung wumb ei, kanpi mułei nipi pendpi, Andiok konu mani pum.

²³ Andiok konu ełe Pol kunum kinan mułum. Mołpu, nga si kindpi pum. Pupu kin, Galesiya konu kin Perkiya konu tuk andpi, Gos nge tiłap mulnjung wumb ei kanpi ek nipi, dinga erpi endim.

²⁴ Jura wu endi eim Aleksandriya konu ełe wu eim opu Epesas konu mułum. Wu ei embe Apolos. Wu ei ek ka nipi Gos ek ei piipi nipi elim.

²⁵ Wumb kombur eim ok Gos Owundu ek ei nik ngołmun. Wu ei eim noman ka ełe dinga pim. Wu ei wumb kanpi, Gos ek ka nipi wumb ngopu yi nilim. Jiisas elim oł ni epi ei nga nipi kun er ngołum. Ba wu ei Jon wu wumb noł pendpi ngołum, ek ei mendpil piilim.

²⁶ Wu ei eim pupu, Jura men ngii sim konu ełe tuk pupu Gos ek nipi Jura wumb

ngum. Gos ek palim mił kun Pisila kin Akuila teł wu ei ek dinga nikił ngunjung. Ekii se wu Apolos noman ka dinga kindpi mułum.

²⁷ Ekii se wu Apolos Akaiya konu ełe tor pum. Epesas konu wumb Gos nge tiłap ełe mulnjung wumb, ombu pipe polk Akaiya konu Gos tiłap mulnjung konu kindik, Apolos eim singii nge ninjing. Wu Apolos Akaiya konu ełe tor wang kin, wumb Gos noman ngang mulnjung konu pupu, wumb ombu Gos ek ka ei nipi ngopu, eim wumb tiłap ei paki ka topu mułum.

²⁸ Pe eim kongun dinga erpi, Jura wumb ek kanim kanim nik ei to mani kindpi, “Gos ek andan kun ka topu wu amb ngumbii,” nim. “Gos nge ek ełe wumb andan ka tum. Topu, Jiisas eim Kraiss wu endi Gos kindang om,” pa nim.

19

Pol Epesas Konu Kongun Erim

¹ Apolos Korin konu mułum kunum ełe, Pol Andiok konu mołpu, Epesas konu ełe om. Epesas konu ełe opu, Jiisas nge er se andiłmin wumb mulnjung kenim.

² Pol opu wumb kii sim, “Ok enim pii gii ninjing kunum ei, enim Gos Gui Ka sinjing min?” Pe wumb ek yi ninjing, “Mon! Gos Gui Ka mołum min? Sin ok ek ei piinenjpin,” ninjing.

³ Pol ek yi nim, “Enim noł nipe noł pinjing?” Wumb ek yi ninjing, “Jon wumb noł pendpi ngołum wu ei ek yi mił nirim, ełe nge sin noł pinjpin.”

⁴ Pe Pol ek yi nim, “Ok Jon wumb noł pendim wu ek yi mił nirim, “Enim wumb noman ak tangin kin, noł pendim. Pe enim eim om konu ekii se omba wu ei pii gii ningii. Omba wu ei embe Jiisas.”

⁵ Wumb ek ei piik kin, Jiisas owundu embe ełe noł pinjing.

⁶ Pol eim angil tonu kindang kin, Gos Gui Ka wumb kin om. Pe wumb en enim ek eipi eipi nik, Gos oł ekii se ermba oł ei, wumb piik niłmin mił yi nik mulnjung.

⁷ Pe wu mulnjung wumb ei engki nga tał, mił mulnjung.

⁸ Pol Jura wumb men ngii engim konu tuk pupu, Gos ek ka nipi wumb ngum. Pol

eim kunum tekliki konu ełe mołpu, Gos ek ka nipi wumb ngum. Pol eim Gos ek nipi, Gos tep er mołum konu ełe, ek ei nipi wumb ngum.

⁹ Ba wumb kombur en enim noman dinga peng, noman ak tunarik molk kin, Gos ek pii gii ninarik, wumb kanik ek kis nik, Gos Owundu ek ei pii kun enenjing. Yi erangin kin, Pol Gos nge wumb sipi sipim, wu Tiranass ei nge konu men ngii mił ełe, Pol wumb sipim, wumb Gos ek ka ei kunum kunum nipi ngum.

¹⁰ Yi erpi mołang kin, kung ngii tał o pum. Pe Eisiya mei konu owundu ni, Jura wumb ni Griik wumb ni wumb pei ok Pol ek nim ek ei piinjing.

¹¹ Pol angil ełe Gos nge jep oł dinga wii mendpił pei erim.

¹² Wumb ok, Pol mułum konu alap ni epi tu wuk Pol ngenj ełe minjin tok sipik, wumb gui kis pim wumb ni ening pim wumb ei embiłangin kin, gui kis ni ening pim wumb pei erpi ka erpi ngum.

¹³ Jura wumb kombur puk andik, wumb gui kis mułum konu puk kunji erik to tor kindik enjing, wumb kombur Jiisas Owundu nik embe ei nge nik ełmin. “Pol, Jiisas ek niłim wu embe ełe niłim, ek na nip enim ngond,” yi mił niłmin.

¹⁴ Jura wu Gos kin kułmał kalilim wu ei, kingam noł angil orung nga tał wu ei embe Skiipa. Wu ombu kongun ei nge ełmin.

¹⁵ Ba wu endi gui kis tuk mołang kin, eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Jiisas eim na piinim, Pol eim na piinim ku. Enim ei nii? Na pii poł tunand,” pa nim.

¹⁶ Pe wu ei gui kis pim wu, ni puku sipi wumb ombu topu topu se endim. Topu, wu ombu kepii topu, wumb ngenj er kis mondpu, konduk ni to piltan to er kis erim. Erang kin, wumb ei ngii ełe si kindik ngenj wii punjung.

¹⁷ Ekii se Jura wumb kin Griik wumb kin Epesas konu mulnjung wumb ei, piik mund mong kis kulk mulnjung. Molk kin, Jiisas Owundu nge embe ambił tonu kindik mulnjung.

¹⁸ Wumb pei pii gii pim wumb, kum erik, oł ok nge oł kanim kanim enjing, wumb ei en enim ok nik tor kindik enjing.

19 Wumb pei kum konduk oł kanim kanim ełmin, mon ei tu wuk wumb mulnjung konu dup kalk enjing. Pe wumb en enim mon ei ku ngok ełmin ei ku yi mił 50,000 mił pei.

20 Oł ei nge Gos Owundu nge embe opu dinga pum. Pe Gos ek dinga mendpił pupu tonu pum.

Epesas Wumb Pol Kin Ek Kis Nik Wii Tunjung

21 Ekii se, Pol Gos nge Gui Ka je Pol ek nipi pendim. Pendpi kin, Pol Maseroniya konu ełe andpi pupu kin, Griik konu ełe pupu Jerusalem konu ełe bii ni piim. Pe Pol ek yi nim, “Konu ełe pup kin, nga Rom konu ełe orung bii ku,” nim.

22 Pol eim paki tołmbuł wu tał, embe Timosii kin, Erasus teł, Maseroniya konu ełe, kindang punjnguł. Pol eim Eisiya konu ełe kunum kopur mułum.

23 Kunum ełe, wumb kombur Gos nge tiłap wumb ei, ek kanim kanim nik, wii tok, ek owuł owuł ninjing.

24 Konu ełe, wu endi mułum wu ei, eim embe Demiisriyas, wu ei, kom ku epi kongun ełe epi kanim kanim ełim. Wu ei, eim epi kombur kom ku epi ombu erpi, Aremiyas kend gos ngii ełe nirik kindmondumuł wu ei, oł yi nge ełmin wumb ei, ku pei siłmin.

25 Pe wu ei, eim kongun wu ombu wii topu kin, wu kongun wii ełmin wu ombu wangin kin, kułou tok, Demiisriyas ek nipi wumb ngum. “Wu kei sinim kongun ka ei erpin kin, ku pei wang sipin enmin.

26 Wu ei, Pol wumb pei ek neng kin, wumb eim ek niłim ek ei, Epesas konu ełe mendpił enerim. Enim piik kanik enmin konu orung orung ni, Epesas konu ełe pei andpi, yi nim, ‘Sinim gos angil ełe enmin ei gos mendpił mon?’

27 Pol ek ei je erpi kin, sinim kongun ei to mani kindmba. Yi nge mon. Pol ek ei erpi, sinim noman ełe tang kin, sinim gos amb Aremiyas ngii owundu ei, ni piinerim. Kumb ok, Eisiya ni konu ełe orung orung pei, gos amb Aremiyas ei kin, embe ambil tonu kindilmin. Ba Pol ek ei erpi, gos amb Aremiyas embe to mani kindnim.”

28 Wumb ek ei piik kin, wii dinga tok yi ninjing, “Sinim Epesas konu ełe gos Aremiyas embe, am ei tonu kin ba!” ninjing.

29 Pe wumb en enim wumb pei wii tok puk konu owundu ełe tor pangin kin, wumb pei wii tok punjung. Puk kin, wumb kułou tołmun konu ełe kułou tunjung. Wumb puk kin, wu Geiyas kin Arisakas kin, ouni sik, ngii owundu ambil gii nik, tor sik punjung. Maseroniya wu tał Pol kin tep to andilmin.

30 Pol eim wumb punmun konu bii ni erim; ba Gos nge tiłap ełe tuk punjung wumb ei, ambil gii ninjing.

31 Eisiya gapman owundu pei, Pol kin wu puł mił mołangin kin, ek ni Pol kin kindim. Nik kin, yi ninjing, “Pol wumb kułou tonmun konu ełe nim tor punerii!” nik yi ninjing.

32 Wumb tiłap owundu ei, wumb noman eipi eipi peng mołmun. Wumb kombur ek endi nik nengin kin, wumb kombur wii eipi tok enmin. Pe wumb pei kułou tok ninmin, ek piinarik, wii ok kułou tonmun.

33 Pe Jura wumb kombur wu Aleksander ekii se kindangin pupu kin, tuk ełe angpi, angil tonu kindpi, wumb ninjing ek ei, ni orung kindmbii ni erim.

34 Ba wu Aleksander ei, wumb wu ei Jura wu ni piik, gupu endi kindik, yi ninjing, “Sin Epesas konu ełe gos Aremiyas ei, eim embe ambil tonu kindmin,” ninjing. Nik kin, wu dinga to er mułangin konu eni tał o pum.

35 Ekii se Epesas konu ełe mon kongun ełim wu ei, eim wu amb kin ek tingnerei mon! Nipi, ek dinga nipi, yi nim, “Enim Epesas wumb, wumb nii endi Epesas konu ełe owundu seng gos kend Aremiyas men ngii owundu ełe Epesas konu ełe tep ełim ei wumb endi pinalim min? Pe nga tonu epin konu ełe Gos nge kom ku mowii niłmin mani om min?”

36 Wu endi ek nipi, orung kindmba ei, kapli en enim wiik to mulnjung. Enim nge epi endi sikir ermin ningii ei, enerngii,” pa nim.

37 “Enim wu tał enim tu wunjung; ba wu tał enim gos kend amb Aremiyas ngii owundu ełe, epi waning enenjingil. Pe

wu taʔ enim gos kend amb ei, endi ek bul morung ninenjngil mon.

³⁸ Pe wu Dimiisriyas eim kongun wumb kin, enim wu endi, ek kis nipi ermba ei, kos piingii ningii ʔe kunum salim. Pe gapman owundu ombu moʔmun ei, ek ei piik kin, kos er kun erngii,” pa nim.

³⁹ “Enim ek endi ningii pimba ei, en enim kuʔou toʔmun konu ʔe ni kun erngii.

⁴⁰ Pe sinim kapli kos silmin. Pe kunum ʔe, sinim mong sinmin; ba ek puʔe endi pinaʔim.”

⁴¹ Nga kuʔou toʔmun ngii ʔe tep ʔim wu ek yi nipi, kuʔou tunjung ei to tor kindim.

20

Pol Maseroniya Kin Griik Konu Ek Ka Nipi Andpi Muʔum

¹ Wumb ek dinga nik enjing ei, poru neng kin, Pol eim Gos tilap ʔe mulnjung wumb wii to, tuk sim. Pol ek ei nipi, wumb Gos tilap wumb ngopu, noman to dinga erim. Wumb ek ka nipi, angil sipi pendpi kin, Maseroniya konu ʔe pum.

² Pe Pol konu ʔe angpi kin, Gos nge tilap mulnjung wumb ei, Gos ek nipi ngopu, noman to dinga erim. Erpi andpi kin, nga Griik konu ʔe pum.

³ Pol pupu Griik konu ʔe oi tekliki muʔum. Ekii se sip endi pupu kin, Siriya konu ʔe bii ni piim. Pe Jura wumb kengip erik, eim to kundmun ninjing. Ba Pol eim noman dinga kindpi kin, nga Maseroniya konu ʔe orung bii ni piim.

⁴ Wu Sopasa, Beriya konu ʔe wu ei, eim arim Piras Pol kin tep to pum. Pe Teslonaika konu ʔe wu taʔ, endi Arisakas kin Sekandas, Geiyas ei, Derpii konu ʔe wu, Eisiya konu ʔe wumb Timosii kin Tropimas wu ombu, Pol kin ouni ok punjung.

⁵ Wumb ombu kumb se puk kin, Trowas konu ʔe sin omun ni, kui er mulnjung.

⁶ Sinim bres yiis sinalim kuni ei, noʔmun kunum ei, pe Gos Esrel wumb Eisip konu ʔe sipi orung sirim kunum ei sinjpin. Sipin ʔe piimin, sin pupun Trowas konu punjpun ei, kunum angil orung ʔe tor punjpun. Sin kongun endeim Trowas konu ʔe punjpun.

Trowas Konu ʔe Pol Yusikas Er Konj Sim

⁷ Kor kunum sin kuʔou topun kuni numun. Pe Pol Gos ek nipi wumb ngum. Kupiiring sin bin kunum, Pol ek nipi pang kin, emii pim.

⁸ Sin tuk ngii ʔe kuʔou tunjpun konu ʔe dup alam pei muʔum.

⁹ Wu kangi wu endi embe Yusikas. Wu kangi wu ei, eim ngii ondu ʔe mandi muʔum. Pe Pol ek kinan nipi pang kin, Yusikas eim Pol ek ei piipi moʔpu kin, or tumek er bok tum ngii ei, tonu kin engim. Wumb mani puk kin, Yusikas simin ni punjung; ba Yusikas kuʔum pim.

¹⁰ Pe Pol mani pupu, ek yi nim, “Enim noman embin tunerii! Ke ninerii mon! Wu ei, eim konj kindpi kin, eim konj muʔmba,” pa nim.

¹¹ Pol nga tonu opu kuni nopu, ekii se wumb kin ek kinan nipi moʔpu kin konu tengim. Tingang kin, Pol si kindpi pum.

¹² Wu kangi wu ei, si pangin wu ei, konj muʔang kin, wumb en enim ka piinjing.

Pol Trowas Konu Si Kindpi Milirus Konu Pum

¹³ Ba sin ok pupun sip ʔe tonu pupun kin, Asos konu ʔe tor punjpun. Pupun kin, Pol Asos konu ʔe muʔum. Sin sip ʔe bin ni pamin kin, Pol eim yi ninim. “Andʔam ʔe andip pup Asos konu ʔe bii,” nim.

¹⁴ Sinim pupun Asos konu ʔe pupun Pol kan simin. Kan sipin kin, sip ʔe pupun, Misiliini konu ʔe punjpun.

¹⁵ Pe sin Misiliini konu ʔe si kind punjpun. Pupun, singil pepin kin, tingang Kiyos konu ʔe mandi tor punjpun. Nga pupun, Samos konu ʔe kan sipin kin ʔe pinjing. Kupiiring nga pupun, Milesis konu ʔe tor punjpun.

¹⁶ Pol eim noman dinga ʔe yi piim, “Epesas konu ʔe si kindpin bin,” ni piim. Pol eim Eisiya konu ʔe kunum ei, “Mulermbii,” ni piim. “Eim sikir bii,” ni piim. Kapli tor punj kin, wumb Gos Gui Ka mani kindrim kunum ʔe, tor pup Jerusalem konu ʔe wumb kenmbii ni piirim.

Pol Eim Epeses Konu Ete Wu Num Ombu Angil Sipi Pum

¹⁷ Sin pupun Maileisas konu eŕe si kind-pin. Pol ek nipi Epesas wumb mulnjung konu eŕe kindim. Nipi yi nim, “Gos nge tilap eŕe moŕmun wumb ei, wu num kombur wangin,” nim.

¹⁸ Wu num ombu eim kin wangin kin, Pol eim ek dinga nipi wu num ombu ngum. “En enim piinmin, na Eisiya konu eŕe ok op, erir oŕ ei piinmin. Yi erip kin, na enim kin tep to mulnjpun.

¹⁹ Enim piinmin! Jura wumb na to mani kindinmin ni erangin kin, na noman embin owundu tum. Ba na nam ngenj ei piinarip kin, Gos Owundu nge ek ka ei kongun erip punj.

²⁰ Na ek endi mund mong kularip kin, ek endi nip, enim ngunenj. Na ek ninj ei, enim paki toŕum. Wumb kulou toŕmun konu ni, ngii konu pei, na enim ek nip ngoŕ ei, enim piik moŕmun.

²¹ Kunum kunum na Jura wumb kin, Griik wumb kanip yi miŕ niŕ, “Sinim noman ak topun Gos kin bin. Pe Jiisas sinim sipi orung simba wu ei, Jiisas kin pii gii nimin,” pa nim.

²² “Pe enim piyei! Na Gos nge Gui Ka ei je na Jerusalem konu eŕe sipnim. Jerusalem konu eŕe epi ni endi, na kin tonu omba ei, na piinand. Ba Gos piinim,” pa nim.

²³ “Ei na piil, konu orung orung puŕ ei, Gos nge Gui Ka ei, ek dinga nipi na ngoŕum. Nipi ngopu kin, yi niŕim, ‘Nim oŕ embin tui kan sikin, kan ngii punjii,’ nipi na ngoŕum.

²⁴ Ba na nam ngenj ei kaimb kulenj. Na nam ngenj ei piinenj. Na nam andind andŕam ei, endmbii minj ni piinj. Nam Jiisas Owundu kongun ngum kongun ei minj erip, poru nimbii,” ni piinj. “Kongun ei, Gos ek ka nip wumb ngop, wumb Gos eim wumb noman ka ngumba ek ei minj nip, endinj.

²⁵ “Enim piinmin! Ok na andip, Gos kingam Jiisas ek mon nip ngunj; ba ekii se, enim pei na kineningii mon,” nim.

²⁶ “Ei piip kin, na ek ei nip enim ngond. Pe tuk eŕe, enim wu endi am pum kin puŕe, na kin pinermba,” pa nim.

²⁷ “Na Gos ek ka wii mund mong kularip kin, enim ngunenj mon!

²⁸ En enim ka molk, Gos nge tilap wumb mulngii ei, tep er mulngii. Gos nge Gui Ka ei, enim kongun ei nge ngonum. Gos nge tilap wumb ei ka molk kin, Gos nge wumb tep ka er mulngii. Gos eim nge kingam miyem ei, sinim oŕ kis kil ngum.

²⁹ Na piind, na enim si kindip pund. Ekii se wumb kombur enim kin tuk ok, Gos nge tilap wumb ei, ek kis nik, noman to wulu kindangin kin, enim Gos keimi ek ka ei nge, pii gii ninerngii,” pa nim.

³⁰ “Pe wumb kombur enim tuk moŕmun konu eŕe tilap endi, wumb ok, ek kis kend kanim kanim nik erangin kin, Gos nge tilap eŕe tuk puk moŕmun. Wumb ei nge, yi ningii ek ei, piingii,” pa nim.

³¹ “Yi piik kunum kunum enim tep ka er mulngii. Enim oŕ ei piingii nip kin, na enim kin tuk kung ngii tekliki moŕup kin, ek dinga wu endeim endeim ni ngunj. Na ningil eŕe ka mani wang kin, ek ei ninj.

³² “Akip na enim Gos angil ek mundamb moŕmun, Gos eim enim noman ka ngumba. Eim enim kapli er dinga ermba, Gos wumb nii endi noman ka ngumbii ni piikim. Enim wumb pei pii gii ninjing wumb ei ngang kin, epin konu eŕe ka pungii.

³³ Na nam noman eŕe, alap ni, ku ni, ei wu epi pei seng moŕmun ei, kom se piinenj mon!” pa nim.

³⁴ “Enim piinmin, na angil taŕ ei nge, kongun erkiŕ. Na epi endi sinerim ei, sip yi eŕ. Wumb na kin ende moŕmun wumb ei, paki toŕum ku.

³⁵ Na kongun pei eŕe kongun ei, enim andan top kin, sinim kongun ei, dinga kind er bin. Sinim kongun yi erpin kin, wu endi epi sinermba ei, paki tumun. Sinim Jiisas Owundu ek ni miŕ piipin ermin. Wumb endi eim ka ka piipi kin, eim epi wumb eipi ngumba ei, ka wii. Pe wumb endi epi ngang sipi kin, ka ka piimba ei, aninga ka piipi simba.

³⁶ “Pol eim ek ei nipi poru nipi kin, eim mong gopsing pii poŕpu prei erim. Erang kin, wu num ombu ni prei ouni enjing.

³⁷ Ekii se Pol ba erang kin, wumb Pol ambilk gii nik, ke nik, kaimb sinjing.

³⁸ Pol ek yi nim, “Enim nga na kin-erngii,” pa nim. Yi neng kin, wumb kaimb kis sik, noman embin tang muljung. Mulangin kin, noł sip ele ouni si pangin pum.

21

Pol Sip Ele Tonu Pupu Jerusalem Konu Ele Ba Pum

¹ Sin wumb wakin topun, sip ele pamin kin, kos konu ele ba pum. Kun pupun pupun kunum endi, Kos konu ele tor punjpun. Nga Kos konu ele si kindpin kin, Pasara ninjing konu ele tor punjpun.

² Sip endi, Piniisiya konu ele ba nge bin ni, kui er mulnjpun. Pe sip ele tonu pupun, punjpun.

³ Pe sin pupun, Saipris konu ele orung pupun, si kindpin punjpun. Sin pupun, Siriya konu ele tor pupun, Taiya konu ele mulnjpun. Sip epi sipim ei, konu ele tor kindim.

⁴ Pe sin pupun, Gos tilap muljung wumb kan sipin, kunum angil orung nga tał mulnjpun. Gos Gui Ka ei Gos tilap wumb noman ele ek ngang kin, wumb Gos tilap wumb molk yi ninjing, “Pol, nim Jerusalem konu ele punerii!” ninjing.

⁵ Sin konu ele moł pendpin kin, nga punjpun. Gos tilap ele muljung wu amb kangil ambił pei, sin sinim konu owundu ele tor tu wujung. Pe ep noł wer ele mołpun kin, Gos kin prei enjpin.

⁶ Pe sin sip ele bin, pendpin, angil sipin, sip ele pamin. Wumb en enim si kindik, ngii konu ele orung orung punjung.

⁷ Sin sip ele tonu pupun, Taiya konu ele si kindpin kin pupun, Solemes konu ele tor punjpun. Sin Gos tilap ele muljung wumb kin, kunum endeim mołpun, nga punjpun.

⁸ Pepin kin, kupiiring sin konu ele si kindpin kin, Sisariya konu ele punjpun. Sin pupun, Gos ek ngołum wu Pilip, ngii konu ele punjpun. Pupun kin, eim kin mulnjpun. Eim Gos nge wumb mulangin kin, angil orung nga tał nge wu endi muljung konu ele mułum.

⁹ Wu eim ambiłam kapil kapli muljung ambiłam wii ombu, Gos epi ermba ek ei piik nilmin.

¹⁰ Pe sin Sisariya konu ele, kunum pei mułmun. Gos oł ekii se ermba oł ei piipi nilim wu ei, eim embe Akapus. Eim Juriya konu ele si kindpi kin, Sisariya konu ele mani om.

¹¹ Eim sin kin mani opu, Pol kan mum pendim kan mum ei sipi, ei eim simb angil ele, kan mum topu, yi nim, “Gos Gui Ka ek yi nim, ‘Jerusalem konu ele Jura wumb, en enim kan mum arim kan, yi mił tungii,’ pa nim. ‘Yi erik sipik, wumb tilap eipi endi ngungii,’ ” nim.

¹² Sin wu amb pei ek ei piipin kin, Pol kin ek dinga nik kin, “Pol Jerusalem konu ele tonu punerii!” pa ninjing.

¹³ Ba Pol ek yi nim, “Enim nimbił erang ke nik? Na noman embin tungii. Na kan ngii ele bii nip er kun er mulał mon. Ba na Jerusalem konu ele kulmbii ei kapli ku. Jiisas Owundu nge embe ambił tonu kindip eramb kin, na tungii ei nge, ngenj ele gał kularip moł.”

¹⁴ Pe sin eim noman ele eipi enermin. Sin ek tingnarpin wiik tunjpun. Sin yi ninjpin, “Owundu eim noman ele kapli,” ninjpin.

Jerusalem Konu Ele Pol Eim Opu, Kongun Er Endim Mił Nim

¹⁵ Kunum kopur o pang kin, sin Jerusalem konu ele bin ni, epi er kun er mulnjpun.

¹⁶ Pe wumb kombur Gos tilap ele tuk puk kin, Sesiriya konu ele muljung wumb ei, sin kin tep to punjung. Sin pupun, Neson ngii konu ele sipinjin wu ei, Saipris konu wu ei, eim am kumb ok eim Gos tilap ele tuk purum. Eim yi piim, sin eim ngii ele mułmun ni piim.

¹⁷ Sin Jerusalem konu ele tor punjpun wumb ei, Gos tilap ele muljung wumb ei, tor ok, sin kanik, ka piik, angil embilk enjing.

¹⁸ Pe kupiiring, Pol eim sin kin pupu kin, Jeims mułum konu ele pupun, kenmin ni punjpun. Pe Gos ngii engim konu ele wu num Jeims kin mulnjpun.

¹⁹ Pol eim kongun er endim mił, ek pol topu, Gos eim paki topu erang kin, Pol eim wumb tiłap eipi ełe, tuk kongun er endim mił, ni wumb ngum.

²⁰ Wumb ek ei piik, Gos embe ambił tonu kindnjing. Wumb ek nik, eim ngunjung, “Pol nim ek piik! Jura wumb pei, Gos kin pii gii ninjing wumb ei, pei ek dinga nik, lo ek ambił gii ninjing.

²¹ Ba wumb kombur, wumb kanik nik kin, ek nim kanik ninjing. Pol eim Jura wumb kanpi, wumb tiłap eipi tuk ełe mułangin kin, ek nipi, Moses lo ek ei si kindngii ni elim. Enim kangil ngenj kopisnarik kin, ok elmin oł ei, ekii sinerei nipi elim.

²² Pe sinim nimbił oł ermin? Keimi, enim piik ni nim ya on.

²³ Pe akip sin nim ek nimin ei, akip enjii, ninjing. Sin wu kapił kapli mołmun wu kei, ek keimi endi ninjing. Nik kin, tonu kindnjing.

²⁴ Nim wu kei kin, Jura wumb men ngii pungii. Enim elmin oł ei, Moses lo ek ei nim ekii sikin eran kin, enim pei ka mułngii. Pe nim wumb ombu ku ngan kin, wumb en enim peng enjin pek tungii,” pa nim. “Nim yi eran kin, wumb mol keningii ek ei, nim kanik ek kend ni piingii. Wumb nim kin piingii wu ei, lo ek elim ni piingii.

²⁵ Wumb tiłap eipi, Gos ek piik, tuk ok mołmun wumb ei, sinim pipe Pol kindinjin ei, kindpin kin, sinim ok ek ni pendinjin ek ei, nipin ngunjpun. Nipin yi nipin kin, enim kan kun er mułngii. Enim kung ni, epi eipi endi, gos kend nik kuingii epi ei, nunerei! Pe kung miyem ni, kung kan kuł pindangin kin, kułmba ei nunerei!” yi ninjpin. “Wu amb eipi ningil energii mon; ka mułngii.”

²⁶ Pe Pol wu ombu seng kin, kupiiring wu ombu seng kin, en enim ka mułngii er punjung. Pe yi erpi opu kin, men ngii owundu ełe tuk om. Opu kin, Gos kin kułmał kałim wu ei ek nim, “Kunum nenj wumb en enim konj mol k kin, en enim endeim endeim ni ok, Gos kin kułmał kełngii nge ongii?”

²⁷ Ekii se kunum angil orung nga tał poru neng kin, Eisiya konu ełe Jura wumb

ok kenjing ni, Pol tuk men ngii owundu ełe mułum. Kanik kin, wumb pei ek dinga nik piik kin, Pol ambił gii ninjing.

²⁸ Pe wumb wii dinga tok ninjing, “Enim Esrel wumb, sin paki tei! Ya wu ei, epi konu orung orung pei wumb andan topu ngonum. Esrel wumb to mani kindpi kin, sinim lo ek to mani kindpi kin, sin men ngii owundu ek nipi kis enim,” pa ninjing. “Pe eim epi endi sinim men ngii ełe tuk tu wupu kin, er penj mondpu kin, Griik wumb kombur sinim men ngii ełe nirik tu wum,” ninjing.

²⁹ Nimbił erang, wu Tropimas Epesas konu ełe wu ei, ok Pol eim konu owundu ełe tuk tu wupu kin, men ngii owundu ełe tuk tu wupu mundum, ni piinjing.

³⁰ Pe Jerusalem konu ełe wumb ni, wumb pei sikir ok kułou tunjung. Pe Pol ambił gii nik kin, men ngii owundu ełe sik, anda tu wunjung. Nga ngii ondu sikir ngunjung.

Rom Konu Ełe Opu Ełmin, Tep Elim Wu Pol Sim

³¹ Pe wumb si andik, Pol ek tangin ek ei nik kin, to kundngii enjing. Wu owundu opu elim wu mułum konu ei piipi, wumb ek yi ninjing. Jerusalem wumb pei puku si endnjing.

³² Yi erangin kin, eim opu wu kombur sipi, wu opu elmin wu tep elmin wu kombur sipi, wuł mani pangin kin, pe Jura wumb mol k kenjing ni, wu num owundu opu wumb sipi, tu wang kanik kin, Pol kepii tunarik, wakin tunjung.

³³ Pe opu elmin wu num ni opu, Pol ambił gii nim. Nipi opu, wumb neng kin, kan sen tał tu wuk kin, kan tunjung. Eim wumb kii sipi, yi nim, “Wu ei nii? Wu ei nimbił oł erim?”

³⁴ Wumb tiłap owundu mol k wumb kombur ek endi nik, wii tok erangin kin, wumb kombur ek eipi nik, wii tok nengin kin, ek tał er pim. Pe wumb eipi eipi dinga nengin kin, opu elmin wu num ni, ek ei pułe pii puł tunerim mon. Yi erangin kin, wu num ei, ek nipi, eim opu wu ngum. “Enim Pol, enim ngii dinga ełe nirik sipei!” nim.

³⁵ Pol ngii ond peri ele kamb piip tonu pum. Pang kin, wumb ek dinga nik, Pol to kundngii erangin kin, opu wumb Pol ko wuk sipnjing.

³⁶ Wumb tilap owundu ekii se puk kin, wii tok yi ninjing, "Eim to kundei! Eim to kundei!" yi nik punjung.

³⁷ Opu ond wumb en enim, Pol sik sipik, en enim ngii ele nirik sipnjing. Sipangin kin, Pol ek nipi, opu wu num ni ngum, "Na kapli, nim kin ek endi nip ngumbii min?" Pe opu wu num ni yi nim, "Nim Griik wumb ek piilin min?"

³⁸ Na piind, nim Eispip wu ni piind. Ok kembis kin nim gapman kin opu enjii en wu 4,000 tui kepil ambil sipinjing. Sipik puk kin, mei wumb mulenjing konu ele punjung."

³⁹ Ba Pol ek yi nim, "Na Jura wu mol," pa nim. "Na konu ele Tasas kin Silisiya konu ele owundu ei, embe pulum. Na kapli ek nip kin, wumb ngumbii min?"

⁴⁰ Pe opu elmin wu num ni kapli neng kin, Pol angil tonu kindang kin, wumb ek tingnarik muljung. Pol eim Eipru wumb ek ele, nipi yi nim.

22

¹ "Engnan nol ni, arnan nol ni, enim wumb kom sek mulangin kin, na ek endi nip, orung kindmbii end."

² Ek ei Pol nipi wumb ngum. Pol Jura wumb ei nipi wumb ngang kin, wumb ek ei piik, kom ka sek, ek tingnarik er muljung.

³ Pol ek yi nim, "Na Jura wu," pa nim. "Na manan, na Tasas kin Silisiya konu ele mengim. Na konu ele ya molup kin, owundu enj. Pe na ek emb top ngum wu ei, Gameliyel eim, na ek emb to ngum ei, sinim kupenjpin nol elmin ol ei kin, lo ek nipi, na ngum. Yi nipi ngang kin, na Gos ek ele dinga piip muls. Yi mil ku, enim dinga puk enimin.

⁴ Nam pii gii ninj ele ei nge, ok wumb Gos kin pii gii ninjing wumb ei, se andip top el. Wu amb ni, to kondup el. Wumb kopur kan sen ele top kin, kan ngii kindip yi el," pa nim.

⁵ "Wumb kulmal kalimin wumb owundu, ek pii kun elmin wu num ni, wumb ei kapli ek ei piingii. Wumb ombu, na kin pipe ngangin kin, Damaskas konu ele Jura wumb pipe to ngopu kin, na Damaskas konu ele andip pul. Andip pul ei, wumb kan si sipip, kan sen top kin, kan ngii kan ngop el.

Pol Pii Gii Nirim Kunum Ei Ek Pol Tonum

(Aposel 9:1-19, 26:12-18)

⁶ "Na andip pup kin, konu eni tonu tuk mii memb palim ol ei peng kin, Damaskas konu ele mandi punj. Pe sikir ei, epin dup mil tilang dinga na muls konu ele erim.

⁷ Tilang yi erang kin, na mei ele mani pup pemb kin, ek endi ei epin tor opu yi nim. 'Sol! Sol! Nim nimbil erang, na kin ol embin tui ngon?'

⁸ Na ek yi nip orung kindinj, 'Owundu, nim nii?' Ek na nipi yi nim, 'Na Jiisas Naseres konu ele mol. Nim na kin ol embin tui en,' pa nim.

⁹ Wumb na kin punjpun wumb ei, dup mil epi tilang erim ei kenjing. Ba wu endi na ek nipi ngum ei, piinenjing, mon.

¹⁰ Pe na ek yi ninj, 'Owundu, pe na nimbil ol ermbii?' Pe Owundu ek nipi, na ngopu yi nim, 'Nim angkin Damaskas konu ele pui!' nim. 'Konu ele wu endi molum wu ei, nim kongun enjii mil nipi ngumba,' pa nim.

¹¹ Pe tilang ei, dinga erang kin, na epi kan dembin tumbii pinerim. Wumb na kin tep to onjpun wumb ei, na angil ambilk kin, Damaskas konu ele sipnjing.

¹² Konu ele wu endi mulum wu ei, eim embe Ananaiyas. Wu ei lo ek pei ekii silim wu mulang kin, Jura wumb en enim, Damaskas konu ele molulmun wumb ei molk kin, wu ei ka ni piilmin.

¹³ Wu ei, na muls konu ele mandi opu angpi, ek nipi yi nim, "Engnan Sol, nim ningil nga kenjii," nim. Pe kunum ele mendpil, na ningil ka seng kin, na kan pol tunj.

¹⁴ Pe eim ek yi nim, "Sinim kupenjpin nol paki topu elim Gos ei, eim tonu nim kindang molkun kin, eim ermba ol pii pol tokun. Pe Kraiss mulmba ei, kan pol

tukun kin, ek nimba ei piikin, yi enjii ni to mundum,” pa nim.

15 “Nim pe nimbił oł erang kankin kin, piikin en? Nim oł ei pukun, wumb pei kankin kin, ek ni tor kindnjii.

16 Pe nim nimbił erang nim kui er mołun? Nim pukun noł pii nim. Nim Jiisas embe ełe nikin ke nen, Gos eim nim oł kis kanim kanim ełin oł, ei kil ngopu si kindmba,” pa nim.

Gos Pol Kindang Wumb Tilap Ei Kin Pum

17 “Ekii se na Jerusalem konu ełe Gos ngii op kin, Gos kin prei er mołup kin, or kumb mił endi enj.

18 Or kumb mił erip kinamb kin, Gos Owundu na kin ek yi nim, ‘Sikir Jerusalem konu ełe si kindkin po! Nim na ek ya ełe ninjii ei, wumb nim ek ei, kapli pii gii ninerngii,’ pa nim.

19 Na nam ek yi ninj, ‘Owundu, na konu ełe orung orung nim ngii ełe pup kin, wumb nim kin pii gii niłmin wumb ei, mon nipi, kepil topu, kan ngii ełe kindił.

20 Ok Siipen nim ek se andiłim wu ei, to kundnjung kunum ełe, na eim kin mandi engir. Na orung kanip engamb kin, wumb konduk gulk tungii nip, orung engir.’

21 Ba Gos eim ek yi nipi na ngum, ‘Nim po! Na nim konu turii endi kindamb pukun kin, wumb tilap eipi endi kin mulnjii,’ pa nipi kindang punj.

22 Jura wumb Pol nim ek ei piik, ek dinga nik kin, “Eim to kundei” ninjing. “Wu ei nge, ya mei ełe mulermba wu ei, konj mulermba,” ninjing.

23 Wumb wii dinga tok kin, en enim konduk gulk kin, mei kułman si tonu kindnjing.

24 Yi erangin kin, wu num mołpu ek yi neng kin, Pol sik sipik, opu wumb ngii ełe nirik sipnjing. Wu num ei ek yi neng kin, opu wumb Pol kepil tok, Jura wumb ek dinga ninmin, “Ek pułe piimin,” pa nim.

25 Pe opu ond wumb kan sik kin, kan tunjung. Opu ełmin wu tep ełmin wu ei, Pol engim konu ełe mandi engang kin, Pol ek yi nipi wu ei ngum. “Lo ek nipi, Rom wumb yi kan ngei nim min? Enim ek

nik, ka enarik, kepil tok enmin ei, kapli min?”

26 Opu wu tep elim wu ei, ek ei piipi pupu kin, wu num owundu mułum konu ełe pupu, ek dinga nipi yi nim. “Nim wu ei kin nimbił oł enjii en? Wu ei Rom wu,” pa nim.

27 Pe wu num ni, Pol mułum konu ełe ek nipi Pol ngum, “Nim Rom wu min?” Pol mołpu yi nim, “Na Rom wu,” pa nim.

28 Wu num ek yi nim, “Na ku owundu ngopu kin, na Rom wu moł,” pa nim. Ba Pol ek nipi, yi nim, “Na manan na Rom konu ełe ok mengim. Pe na Rom wu moł.”

29 Pe wumb Pol kii sik, kepil tok enjing wumb ei, mund mong kulnjung. Wu num ni, Pol Rom konu ełe wu endi kan ngumbii enj ni piipi kin, gal kułum.

30 Wu num ei, eim Pol palim mił ei, pułe piimbii nim. “Pol eim nimbił oł erim ei piimbii,” nim. Yi nipi kin, kupiiring ok, eim Pol kan sen si kindpi kin, wumb kułmał kałiłmin owundu wumb ni, kaunsil wumb pei ok, kułou tungii nim. Pe wu num ni, Pol sipi ngii ełe mani tu wupu kin, wumb ombu kumb ełe engndim.

23

Jura Wumb Ek Pii Kun Ełmin Wumb Mulnjung Konu Ełe Pol Ek Nipi Ngum.

1 Pol kaunsil wumb mulnjung konu ełe dinga kanpi kin, ek nim, “Engnan noł, na Gos kumb ełe endinj. Endinj ei, nam noman ka seng, andip op kin, akip ya moł. Nam oł kis endi enj ni piinand.”

2 Pol ek yi neng kin, kułmał kałiłmin owundu Ananaiyas wu ei, ek yi nim, “Enim wumb Pol engim konu ełe mandi mołmun wumb ei, Pol gupu ełe angil kum tei!” nim.

3 Pe Pol ek nipi, Ananaiyas ngum, “Nim ngenj torung orung ambilk ka ka en; ba tukrung ka sinałim. Gos ek nim kapli tumba,” pa nim. “Nim ya ełe molkun lo ek ełe piikin kin, na ek ngond; ba ninim lo ek ei to kindkin, wumb na tei!” pa nim.

4 Wumb Pol engim konu ełe mandi enjing wumb ei, yi ninjing, “Nim Gos nge kułmał kałiłmin wu owundu ei, ek kis nikin ngon,” pa ninjing.

⁵ Pol ek yi nim, “Engnan noł, na wu ei kułmał kałilim wu owundu ei na piinenj, ‘Nim wumb tilap ełe wu num ei, ek yi ni kis enenjii mon!’ Gos lo ek nilim ek ei pałim ei, na piip moł.”

⁶ Pol kaunsil wumb kombur eim piim. Piipi kin, wumb ek pii kun ełmin wumb wii topu, ek dinga nim, “Engnan noł, na lo ek piil wu. Na lo ek piilim wu nge kingam. Na pii gii nind ei, wumb kulnjung wumb ei, wii nga konj tonu pungii ei, na pii gii nind. Ek ełe nge nip wumb ngop erip endamb kin, wumb na akip tu wuk, kan ngii ełe kindangin kep mił nind.”

⁷ Pol ek ei neng kin, lo ek piilmin wumb kin wumb kolk nga konj tonu ongii ni piinalmin wumb ba, tuk ełe ek mił enjing. Yi erangin kin, en enim eipi eipi punjung.

⁸ Pe wumb kombur en enim yi nilmin, ‘Wumb kołmun wumb ei nge angk tonu punengii,’ nilmin wumb ei, tep wumb mulalmin kin, gui ełe mulalmin ni piilmin. Ba wumb ei, lo ek ekii sik ełmin wumb ei, ek pei pii gii nilmin.

⁹ Yi erangin kin, wumb wii dinga tok onjung. Lo ek piilmin wumb ei, eim nge tilap ełe punjung. Puk angk kin, ek dinga nik yi ninjing, “Wu ei oł kis endi en enim mon,” pa ninjing. Guimeng sinim tep enim wumb ei, min endi opu wu ei kin, ek ninim,” pa ninjing.

¹⁰ Wumb ek mił owundu enjing ei, wu num ei piipi kin, ek yi nim, “Wumb orung orung molk kin, Pol angil ambilk orung seng kin Pol kułmba,” ni piim. Yi piipi kin, opu wumb ni kindang puk kin, Pol sik, “Ya tuwei!” nim. Neng puk kin, Pol sipik, opu wumb en enim ngii konu ełe nirik sipnjing.

¹¹ Ekii se emii peng kin, Gos Owundu Pol kumb ełe angpi ek yi nim. “Pol, nim noman dinga peng piinjii! Jerusalem konu ełe ek dinga nin, nim yi mił ku Rom konu ełe na ek ninjii!” pa nipi, Gos Owundu ek yi nim.

¹² Tingang kin, Jura wumb ek endi yi ni pendnjing. Ek dinga nik, “Pol to kundmun ninjing, ‘Sinim Pol to kundmun pendpin kin, kapli kuni noł ni, epi nunermin, mon!’” ninjing.

¹³ Wumb ek keimi nik, ek ei ni tonu kind pendnjing. Wumb mulnjung ei, wumb pei 40 mił mulnjung.

¹⁴ Pe wumb ei puk kułmał kałilim wu owundu ni, wumb kin men ngii ełe kongun wumb kin kanik, ek yi ninjing, “Sinim Pol to kundmun kunum, kuni noł mowii piimin, wii pepin, Pol to kundamin poru nimba,” ninjing.

¹⁵ “Enim kułmał kałilmin wumb owundu ni, kaunsil wumb ni, enim ek nik, ‘Wu num mołum konu ełe nengin, Pol sipi mani tu wangli,’ ninjing. ‘Enim ek nga nik kii sik, Pol ek ninim ek pułe nga nipin piipin kin, tor kindmba,’ ninjing. ‘Sin tumun nge, er kun er mołmun,’ ninjing. ‘Pol eim opu, enim kin opu kun enermba. Sin Pol to kundmun,’ pa yi ninjing.

¹⁶ Pol eim aim kingam ei mułum ni ninjing ek ei piipi kin, opu ond wumb ngii konu ełe mułum konu nirik pupu, Pol kanpi, nim.

¹⁷ Pol eim opu ełmin tep elim wu ei, Pol wii tang kin, om. Wang kin, ek yi nim, “Kangi wu ei, wu num mołum konu ełe sipi, kangi ei, wu num ei kin ek endi nimbii, ninim. Kangi wu ei ek endi nipi wu num ei nipi ngumbii ninim,” pa nim.

¹⁸ Opu ełmin tep elim wu ni, kangi wu ni sipi, wu num mułum konu ełe sipim. “Kan pim wu Pol, na wii topu, kangi wu ei nim mołun konu ełe si pang kin, ek endi nimbii,” pa nipi onum.

¹⁹ Pe wu num ni, kangi wu ni angil embilim. Ambilpi kin, sipi orung sipim. Pukul kin, eł elip mendpił mulnjunguł. Pe wu num nipi yi nim, “Nim na kin nipe ek ninjii on?”

²⁰ Pe wu kangi wu ni, ek nipi yi nim, “Jura wumb kengip er pendik, nim kii semin kin, Pol, kupiiring nim si mani tu wunjii,” ninjing. “Pe wumb en enim ek kend tok, ek dinga nik, Pol, eim nim ek pułe, am kii si piimin ninjing,” pa nim.

²¹ “Ba nim wumb ombu ek pinerii! Pe wumb kopur mołmun wumb ei, kopur aninga 40 mił kopur mołmun. Wumb ei ek dinga nik, kuni noł ni, epi nunarik molk pangin kin, Pol to kundmun kunum ei, kuni noł epi numun ninjing. Pe wumb

andlam ele kui er mołmun. Pe nim en enim ek ninjii ek ei, kaplı nik mulnjung.

²² Pe opu wu num ni, kangi wu ni kindang orung pum. Pang kin, ek yi nim, “Nim na kankin nin ek ei, nga wumb eipi endi kan ninerii, mon!” nipi kin, kindang pum.

Opu Elmin Tep Elim Wu Ei, Pol Piilikis Gapman Wu Ei Kin Kindim

²³ Pe opu wu num ni, opu elmbil wu num tał wii tang wangıl, ek yi nim. “Elip opu wumb 200 sikił, kung os ele mułngii wu 70 sikił kin, kiłeng embiłngii wu 200 sikił, pukuł kin, Sisariya konu eni emii peng 9 erang kin, andik pei!

²⁴ Pe enim kung os endi, er ka er sengin kin, Pol mułmba nge er ka er mułang kin, puk gapman wu owundu Piilikis mołum konu ele, pei neng pungii.

²⁵ Opu wu num ni, pipe end yi pułum.

²⁶ “Na Kloriyas Lisiyas, na pipe ei polup kin, gapman wu owundu Piilikis mułum konu ele kindind.

²⁷ Jura wumb wu ei, ambił gii nik to kundmun nik enjing. Ba na wu ei kii sip piinj ni, wu Rom konu ele wu peng kin, na nge opu wu pei sip op kin, Jura wumb angıl ele si tor tu wunj.

²⁸ Na wu eim nimbił oł erim oł ei, pułe piimbii. Nip kin, kaunsil wumb mulnjung konu ele mani sipinj.

²⁹ Yi erangin kin, na pup kenj ni, wumb en enim lo ek ele nge piik kun enarik kin, wu ei, wii tumun, ninjing. Wu ei oł kis enerim. En enim wumb kepıi to si pipin kin, kan ngii kindpin erpin ei, kaplı enanim.

³⁰ Ek endi akip tor wang kin, piind ei, wumb en enim ek koi nik, wu ei to kundmun ninjing, piind. Yi nengin kin, na kanip wu sip nim kin kindind. Wumb wu ei kin ek ngok enjing ei, nim kanik ni tor kindik yi erangin kin, gapman wu owundu ei, pipe ele ek yi ninim ni pułum.”

³¹ Opu wu num neng kin, opu wumb Pol sik sipik, Ansiparis konu ele, emii peng sipnjing.

³² Konu tingang kin, opu wu en enim ngii konu ele orung punjung. Pe opu ond

wumb ombu, kung os ele mulnjung wu ombu, Pol sik, Sisariya konu ele sipnjing.

³³ Kung os ele mulnjung wumb ei puk kin, pipe ni sik, wu gapman owundu ni ngunjung. Ngok kin, Pol sik gapman owundu kumb ele engindnjing.

³⁴ Pe wu gapman owundu ni, pipe gerpi kanpi kin, Pol kii sim.

³⁵ “Wumb pei ya ok nim kin ninjing ek ei nengin kin, na piimbii,” nim. Pe wu ni, ek yi nim, “Eros gapman ngii ele kan ngo pendngii,” pa nim.

24

Wumb Peng Pim Wumb Pol Kin Kos Piinjing

¹ Ekii se kunum angıl orung o pang kin, wu kułmał kałilim owundu wu ei eim embe Ananaiyas. Eim ni, wu num kombur ni, wu endi ek niłim wu endi kin onjung. Ok kin, wu ei eim embe Tursulas. Puk kin, wu gapman owundu ei kanik, Pol kos enjing ek ei piik kin punjung.

² Gapman wu owundu ni Pol wii tang wang kin, Tursulas eim ek nipi ngumba nge om. Opu yi nim, “Wu owundu Piilikis, nim sin paki tang kin, sin ka mołmun. Mołpun kin, opu ni epi kis endi tonu onanim mon. Ninim noman ka peng kin, sinim wumb tilap ei pei kumb ok kis mołpun onjpun; ba pe opun, konu pei ka seng mołmun.

³ Nim yi eran kin, nim kin noman ka piipin ngopun, nim kin noman ngumun.

⁴ Sin nim kin ek kinan nipin kis piinjpin kin, na ek aninga nip ngamb kin, nim noman ka seng kin, sin ek ei piinjii,” pa nim.

⁵ “Sin wu kenjpin, ba wu epi pei kis erpi, wumb pei kin ek opu ngopu erim ei, eim kenjpin. Jura wumb ni, konu mei orung orung pei wumb kin, ek opu ngopu yi elim wu,” pa nim. Yi erpi kin, eim wu num mił mołpu kin, sin wu tilap ei sipi, tilap eipi Naseres tilap embe sim.

⁶⁻⁸ Pe wu ombu yi ninjing, “Pol, sin Gos ngii owundu er kis mundmbii, ni piipi elim. Erang kin, sin eim ambił gii nipin. (Sin sinim lo ek ei nge piipin, Pol Jura wumb kos ele tunmun. Ba wu num

owundu Laisiyas ni opu kindpi kin, eim Pol sin angil eġe, si tor kindnim ninjing. Eim yi nim, wumb Pol kin kos erngii wumb ei, nim kin tonu ok, nim kanik ningii,” nipi yi nim.) “Pe ninim wu ei, ek nikin kii sinjii. Sin wu ei kin kos ermin enjpin ei, Tursulas ek yi miġ nipi ngum.

⁹ Jura wumb pei paki tok, Pol ek ngok, wumb ek ninmin ek ei, keimi mendpiġ ninjing.

Pol Ek Nipi Piilikis Ngum

¹⁰ Wu gapman owundu ni, Pol peng tonu kindpi erang kin, Pol ek yi nipi orung kindim. “Na piind, nim kung ngii pei, wumb tiġap ei kin lo pii kin moġuġun. Yi erang kin, ei na noman ka piip nim ek ni orung kindind.

¹¹ Ninim wumb kii se piin kin, ninim ek yi miġ piinjii. Na Jerusalem konu eġe Gos kin prei ermbii nge onj ei, kunum kinan endi op punanim kunum 12 o pum.

¹² Jura wumb na men ngii owundu eġe, wu endi kin ek opu mondup ninenj. Pe na wumb nip sip, kuġou top, men ngii ni, konu owundu eġe ni, na wumb endi nip, si kuġou top yi end nip enenj mon.

¹³ Akip ek endi nik, na kin kos er ngungii ei, ek ei puġe enim piik kun enanmin. Enarik kin, ek ei ningii ei nim keimi piinjii,” pa nim.

¹⁴ “Ba na ek endi nip nim ngumbii. En enim wumb yi miġ ninjing, ‘Na ek eipi oġ elmin oġ kin ekii sip, wumb en enim yi miġ,’ ninjing. Ek ei kend ek yi ninjing. Oġ ei na piip, ekii siġ; ba oġ ei keimi mendpiġ.

¹⁵ Na Gos kin nimbiġ oġ ermba oġ ei, kui er moġ ei, wumb yi moġmun. Gos wumb kulnjung wumb erang kin, nga tonu ok konj pungii. Pungii wumb ka mulnjung wumb kin, wumb kis mulnjung wumb ouni konj angk tonu ongii. Na Gos kin kui er moġ ku.

¹⁶ Yi palim ei piip kin, nam noman dinga kunum kunum piip end. Nam oġ kis endi, Gos kumb eġe ni wumb kumb ei pei na enaġ; nam kun moġ.

¹⁷ Na pup wumb konu eipi eġe kung ngii kombur moġup kin, na nim Jerusalem konu eġe op kin, nam wumb tiġap ende kin moġup yi eġ. Wumb endi epi sinarpi elim

wumb ei, paki top ngoġ. Ngop kin, Gos kin kuġmaġ nge epi tu wuġ ku.

¹⁸ Na kongun ei nge erip, oġ eġe erip, men ngii owundu eġe muġamb kin, nam ngenj konj kindrim. Wumb na kanilmin ku. Pe wumb pei na kin mulaġmin wumb ei, ek endi na kin ninaġmin mon.

¹⁹ Ba Jura wumb Eisiya konu eġe moġmun wumb ei, ok na ambiġ gii ninjing. Wumb ei na kin ek ningii pim kin, nim kumb eġe ok, na kin kos nengin piimbii,” pa nim.

²⁰ “Pe mon pim kin, wumb ombu ya moġmun wumb ei, na nimbiġ oġ enj ei nengin kin, na kunum endi kaunsil kin engir kunum ei, na erir oġ ei ningii,” pa nim.

²¹ “Mon pim kin, ek endeim mendpiġ. Ok na wumb mulk konu tuk moġup kin, wumb wii tur. Na Gos wumb kuġii wumb ei nga er konj simba nipi, wii topu, wumb ngur konu eġe, akip nim kumb eġe, na sik kos eġe tu wunmun ni piind,” pa nipi Pol ek yi nim.

²² Wu gapman Piilikis ek ei piim kin, Gos tiġap eġe tuk punmun wumb, wu kopur piilim wumb gapman owundu ek yi piipi kin, Jura wumb kanpi nim, “Enim kui er muġangin kin, opu wu num Lisiyas eim ya mani wang kin, na enim kos ei piip kun ermbii,” pa nim.

²³ Pe opu elmin wu owundu ni Pol sipi kin, kan ngii eġe sipim. “Pol kan dinga miġ ngunerei! Pol wumb puġ endi ongii ei, mon ninerngii! Ninarik kin, Pol paki tungii nge ongii,” pa nim.

²⁴ Kunum kopur o pang kin, Piilikis ambim Drusila kin onjnguġ. Drusila ni amb ei, eim Jura amb. Piilikis eim Pol wii topu, ek kombur neng piimbii ni om. Pol Gos nge tiġap eġe tuk pu molk kin, Jiisas Kraisk kin ek pii gii ninmin miġ puġe pol topu nipi ngum.

²⁵ Ba Pol ek ei piipi, oġ kun eġe, kun elmin miġ ku pim kin, noman pim epi to mani kindpi, ekii se Gos wumb pei kos owundu ermba. Piilikis ek ei piipi kin, mund mong kuġpu, “Pol, pui!” nim. “Ekii se na kunum endi sim kin, nim wii tumbii,” nim.

²⁶ Piilikis ni wu gapman owundu ei, eim noman eipi endi peng piipi kin, Pol

kunum kunum neng opu kin, ku ni, epi endi ngumba ni piipi, wii tang ołum.

²⁷ Ekii se, kung ngii tał o pang kin, wu eipi Porsiyas Peses ni, wu ei Piilikis kongun elim kongun ei, wu ei sipi erim. Pe Piilikis eim, Jura wumb kanip nimbii ni piipi kin, Pol kan ngii ełe enj pendngii nge, nimbii ni piim.

25

“Pol Siisa Wu Num Owundu Neng, Kos Piimba,” Pa Nim.

¹ Peses eim opu konu owundu ełe kunum tekliki mołpu kin, Sisariya konu ełe si kindpi, Jerusalem konu ełe tonu pum.

² Wumb kułmał kałiłmin owundu wumb ni, Jura wu num ni, wumb puk kin, Pol kin ek to monduk mił nik yi enjing.

³ “Nim sin paki tunjii, min? Tokun kin, wu ei Jerusalem konu ełe sipnjii, ninjing. Wumb en enim ok andłam ełe koi er pek kin, Pol tumun ni piik, tu wunjung.”

⁴ Ba Peses ek nipi, orung kindpi yi nim, “Pol Sisariya konu ełe kan ngii kan pim. Pepi kin, kunum aninga kopur mołup kin, nga Sisariya konu ełe orung bii,” nim.

⁵ “Enim wu num ombu, na kin ouni bin,” pa nim. “Wu ei oł kis endi erim kin, sin kos ni piimin.”

⁶ Peses eim wumb ombu kin, kunum nendii mił engki mułum. Mołpu kin, Sisariya konu ełe mani pum. Pupu kin, kupiiring eim kos ngii ełe mołpu kin, “Pol si tu wei!” nim.

⁷ Pol wang kin, Jura wumb Jerusalem konu ełe si kindik kin, mani onjung wumb ei ok, Pol engim konu ełe mandi angk kin, ek kis kanim kanim nik, Pol ngunjung; ba wumb en enim wu owundu Peses piimba ek mendpił, endi ninenjing.

⁸⁻⁹ Pe Pol ek nipi, orung kindim, “Na oł kis endi enenj mon! Jura wumb lo ek ei mon; pe men ngii owundu ek ei mon; Rom wu king owundu ei ek ei mon; na ek kis min oł kis ei endi enenj mon! Wu num Peses eim Jura wumb kin, ek ni piimba pendpi kin, yi nim, “Pol nim, Jerusalem konu ełe tonu pu mułan kin, na tonu op kin, kos piimbii,” pa nim.

¹⁰ Pol ek nipi yi nim, “Kos ngii, ya na angii ngii, ek king owundu angii konu ełe mendpił, na kos piingii,” pa nim. “Nim wu owundu nim piin. Na oł kis endi Jura wumb kin enenj mon!

¹¹ Na oł kis endi erip kin, mong endi sip eramb kin, enim na kapli to kundngii,” pa nim. Pe ek nik, na kos enmin ek ei, keimi mon! Wu endi na angii ambiiłpi, wumb ngunermba mon. Wu king owundu ei, na kos piimba,” pa nim.

Pol Nipe Oł Erim Ei Wu Peses King Akripa Kii Sim

¹² Peses eim kaunsil kin ek nipi pendpi kin, Pol kanpi nim, “King owundu ei kin kos pinjii pim kin, king owundu kin kos ełe piingii,” pa nim.

¹³ Kunum kopur o pang kin, king Akripa kin, Berniis kin Sisariya konu ełe okuł. Peses kanpił, angii simbił ni onjunguł.

¹⁴ Wu amb tał pukuł, Sisariya konu ełe kunum kinan mulnjunguł. Mułangiił kin, Peses Pol ek ombu ni, king wu owundu ei ngum. “Wu endi mołum wu ei, ok Piilikis kan ngo pendrim wu ei, piram pakim,” pa nim.

¹⁵ Ok, na Jerusalem konu ełe mult kunum ei, kułmał kałiłmin owundu wumb ni, Jura wumb pei, wu ei ek ngok, “Na nim wu ei oł kis erim; ek eim kin ngunjii min, nik ełmin.

¹⁶ Ba na ek nip, orung kindip yi ninj, ‘Sin Rom wumb wii endi, kos erpin enałmin mon! Wu ei opu, kos piingii konu ełe engmba. Angpi kin, eim kos erngii ek ei nipi, orung kindpi, yi elim.

¹⁷ Wumb ei, na kin ouni onjpun kin, na op kunum kinan, kui er mułal. Kupiiring kos ngii ełe mołup kin, wu ei, ‘Tu wei!’ ninj.

¹⁸ Pe wumb kos er ningii, wumb ei ok, engnjing. Ek kis endi nik, wu ei elim, oł kis nik, ngunenjing. Na piinj; ba wumb en enim ek eipi endi nik enmin ni piinj,” pa nim.

¹⁹ “Wumb en enim ek opu erik ninjing, Pol eim yi niłim, ‘Wu ei Jiisas kułum wu ni, nga konj mołum. Nga men ngii ełe mołpu kin, ek nirim ku.’ Ek nik sipik, Pol kin ek ngok, kos ermin ni sipnjing.

20 “Pe na wu num kos piimbii, wu yi nind. Na ek ombu kii simbii ei, embin enim, ‘Ei nim pukun, Jerusalem konu e le mu lan kin, na Jerusalem konu e le op kos piimbii min?’

21 Ba Pol ek yi nim, ‘Na kan ngii pemb kin, Siisa king owundu ei na kos piimba,’ pa nim. Neng kin, ‘Na Peses kan ngii e le nga pindamb pimba. Pepi kin, Siisa king owundu mo lum konu e le kindmba,’ pa nim.

22 Pe King Akripa ni, wu num Peses kii sipi, yi nim, “Na nam wu ei ek piimbii,” pa nim. Pe wu num Peses yi nim, “Topu l piinjii,” pa nim.

23 Kupiiring, King Akripa kin Berniis kin oku l, alap epi ka siki l, onjngu l. Oku l puku l kin, kos piik, ku lou to lmun ngii, wumb num ni konu owundu e le opu, tep e lmin wumb pei ku lou to lmun ngii e le nirik punjngu l. Pe Peses ek yi nim, “Pol, tu wei!” nim.

24 Pe Peses ek yi nim, “Wu King Akripa ni, wumb pei ku lou tok mo lmun. Enim ya wu ei kenei!” a nim. “Jura wumb pei ni Jerusalem konu e le ya wumb pei ni enim wu ei kin, ek dinga ninjing. Nga wu ei konj mo lpu kin, enermba,” a nim.

25 “Ba na kanip kin, eim to kundmun o l endi enerim. Wu ei, eim wu owundu King Siisa nam kos piyamb kin, ekii se, “Na eim kindmbii end,” pa nim.

26 “Na eim ek piip kin, pipe po lpu, sinim wu num King mu lum konu e le kindmbii ei, na wu ei, ek endi kan sinenj, mon!” pa nim. “Wu King Akripa ni, enim wu pei mo lmun konu e le tu wamb kin, sinim wu ei, ek piipin, na pipe po l kindmbii,” pa nim.

27 “Na kan wu endi, eim wu num kindamb kin, kos piipin enjpin ek ei ni, kindnermbii ei, na piind ei kapli enanim,” pa nim.

26

Pol Ek Nipi Wu King Akripa Ngum

1 King Akripa Pol kanpi yi nim, “Ninim ek endi piimbii,” pa neng kin, Pol angpi eim ek yi nim.

2 Pol yi nim, “King Akripa, nim ek nin ei, na piip kin, ka piind. Jura wumb na kin

ninmin ek ei, na nip orung kindmbii end,” pa nim.

3 “Nim sin Jura wumb e lmin o l ei, nim piikin si kindlin. Pe sin noman kanim eipi eipi pa lrim ei, nim piilin. Nim piikin ek ei, na nip ngamb kin, nim ek ei piikin kin, ten sikir kulenjii.

4 Ok na kangil mo lup op kin, pe piram mo l. Mo lu l kunum ei, nam nge tilap e le mo lup kin, Jerusalem konu e le andi l ei, Jura wumb na piilmin.

5 Kumb ok, na ek nip e l ei, enim kanik e lmin. E lmin ei na ek nip e l mi l, ni tor kindngii,” pa nim. “Wumb piinmin, na wumb lo ek piik e lmin o l ei nge, mi l lo ek piilmin wumb o l ei o l endi eipi mi l; sinim men ngii lo ei mi l kapli sina lrim mon.

6 Akip na ya e le engamb kin, na kin kos enmin, ei pu le yi pa lrim. Na Gos kin pii gii nip kin, ok sin kupenjp in no l, Gos ek dinga piilmin wumb o l ei nge, na yi piip mo l.

7 Sin nge wumb tilap engki nga ta l wumb ei, Gos keimi kin, emii peng, tinga, Gos ek ei minj piilmin. Piik kin, ek ei pii gii nik kin, kui er mo lmun. Na yi ku, King owundu, na ek ei pii gii nip, ku lli wumb nga konj ongii nge, kui er mo l. E le nge, Jura wumb, na sik, kos ngii e le, tu wunmun,” pa nim.

8 “Nimbi l erang, enim wumb kopur kulnjung wumb ei, Gos nga er konj simba. Nimbi l erang enim pii gii ninanmin?”

9 Kumb ok, na yi piir. Nam epi pei erip kin, Jiisas Naseres wu ei, eim embe to mani kindmbii, ni pir.

10 Na erip kin, ya Jerusalem konu e le ku lma l ka lilm in wumb owundu ei, pipe na sip, yi erip kin, Gos nge tilap e le muljung wumb sip, kan ngii e le kindip, wumb eipi kin yi ni piip kin, Gos nge wumb to kundmbii nip yi e l.

11 Kunum kunum wumb Gos ngii e le mu langin kin, o l embin tui erip yi e l. Na erip kin, yi ni l. ‘Enim pii gii ninjing kin, ek kis ni ngok, yi erei!’ pa nip kin, na yi ni l. Na wumb kin kis piip kin, wumb pu lmun konu e le ekii se pup, konu owundu turii sa lilm in konu e le pu l ku.”

Pol Eim Gos Tilap E le Tuk Om Mi l Pol

Tum*(Aposel 9:1-19, 22:6-16)*

12 “Na kułmał kałilmin wumb owundu pipe sip kin, Damaskas konu ełe punj.

13 King owundu konu ełe seng kin, andlam andip punj. Pup kenj ni, dup endi ei epin tonu ełe mani om. Opu kin, dup mił tiłang owundu erpi kin, eni tiłang ei kapli enerim mon. Tiłang eipi mił erang kin, na kin tep to onjpun wumb ei kin ouni erim.

14 Sin onjpun wumb pei, mei ełe kanpin mani punjpun. Na pep piinj ni, epin wumb ek mił ei, tonu muł ełe tor opu yi nim, ‘Sol, Sol, nimbił erang, nim na embe to mani kindin? Nim Gos opu en ei yi mił, nim epi mul mołum epi ełe ton ei, ninim ngenj kumbii sinjii,’ pa nim.

15 Pe na ek yi ninj, ‘Owundu, nim nii?’ Owundu ek nim, ‘Na Jiisas, nim na nimbił erang ton?’

16 Nim tonu simb ełe angkin mulii!’ nim. ‘Na nim kin ond ei, nim en oł ei kanip kin ond,’ pa nim. ‘Na nim kongun ngamb kin, nim na kongun enjii. Erkin kin, na end oł ei, kan mił ninjii. Ekii se, na nim epi endi andan top ngumbii,’ pa nim.

17 ‘Ekii se na nim wumb angil ełe sip, wumb tiłap eipi ełe simbii ku. Na nim wumb ei mołmun konu ełe kindind.

18 Nim pukun nen kin, wumb noman ak tok emii konu ełe si kindik kin, tiłang enim konu ełe ongii,’ pa nim. ‘Seisen nge dinga ei, si kindik kin, Gos kin ongii. Wangin kin, na wumb oł kis ełmin ei, kil ngop wumb ei na kin pii gii nik kin, na nge wumb mołmun konu ełe ouni mułngii,’ pa nim.

19 Pol ek yi nim, “King Akripa, na ei epin Gos ek ei piip kin, na ek ei to kindnenj.

20 Mon, na ek nip, Damaskas konu ełe wumb ok ngop; ekii se Jerusalem wumb mulnjung konu ełe pup, ni ngop; nga pup, Jura wumb konu ełe orung nip; nga pup, ek ka ei nip, wumb ngamb kin, enim wumb noman ak tok, Gos kin orung ongii nge ninj. Nip yi ninj kin, enim noman ak dinga tok, Gos kin orung ongii ninj,” pa nim.

21 “Ek ełe nge mendpił, Jura wumb na men ngii owundu ełe, ambił gii nik kin, na to kundngii nge enjing.

22 Gos Owundu na kin paki tang kin, na ek ei akip ya angip nip, wumb num ni, wumb pei mulnjung konu ełe nind. Moses gupu ełe ni, ek ni tor kindilmin wumb gupu ełe ni, tor om ek ei minj na nind.

23 Gos ek ni tor kindilmin wumb ek yi ninjing. ‘Krais eim ngenj kumbii kułmba ninjing. Pe eim kułpu kin, nga angpi konj orung omba. Ekii se wumb kułii wumb pei eim kin tonu ongii ku. Eim opu ek yi nimba, Gos wumb orung simba nge tiłang Esrel wumb kin wumb tiłap eipi wumb kin, ouni ni tor kindimba,” pa nim.

24 Pol eim ek yi mił piipi nirim. Wu owundu Peses, Pol kin wii dinga tum, “Pol, nim noman wulu punum. Nim epi kanim kanim pei piikin sin epi ei, nim to wulu kindnim.”

25 Pol ek yi nim, “Wu owundu Peses, na wulu punand mon! Na ek keimi nind, na noman kun peng nind,” pa nim.

26 “King epi ombu pei piilim ek ei piip kin ek pei ni poru nip kin, na mund mong kuland. Na piind ek ombu, wu king ei eim ningil ełe ke kanpi, ek piinanim ni piinenj min? Eim piilim. Nimbił erang epi ombu endi koi er tonu onanim?”

27 King Akripa, nim Gos nge ek mendpił nilmin wu ninjing, ek pii gii nin min? Na piind, nim pii gii nin.”

28 Pe King Akripa ek nipi Pol ngum, “Kunum aninga mołpuł, nim na Gos ek andan ton ei, na Gos kin tuk pup mułmbii,” pa nim.

29 Pol ek yi nim, “Kunum olt min aninga ei kapli ku. Enim wumb pei akip kunum ełe mołpun kin, na prei er Gos ngamb kin, enim wumb ya mołmun wumb ei pei, na moł mił yi mułngii; ba kan sen ei enim angil ełe, pendnermba ni piind,” pa nim.

30 Pol ek yi neng kin, pe king ni, wu num ni, amb Berniis ni, angk mulnjung.

31 Wumb pei anda puk poru nengin kin, en enim molk ek dinga nik yi ninjing, “Wu ei sinim kin oł endi enerang kin, sinim kan ngii ełe kindmin, min to kundmun ei kapli enanim.”

32 King Akripa ek nipi Peses ngum, “Wu ei Siisa kin kos piinenmbii nilang kin, nim wu ei kindan pułang,” pa nim.

27

Pol Noł Kanu Ełe Pupu Rom Konu Ba Pum

¹ Wumb ek ni poru nengin kin, sin sip ełe pupun, Rom konu ełe bin nge punjpun. Oł elim tep erpi, opu wu 100 se andpi elim wu mułum konu ełe kan wu kombur ni, Pol ni punjung wu ei, eim embe Juliyas. Wu ei wu owundu king Siisa nge opu tep wu num mołum.

² Sin sip endi tonu pupun kin, Aramisim konu ełe punjpun. Pe sip ei pupu, noł wer ełe Eisyas mei owundu ełe tor pum. Pe sin punjpun kin, Arisakas ni, Tesalonaika konu ełe ni, Maseroniya ni konu ełe wu ei, sin kin tep to punjpun.

³ Pe kupiiring sin Sairon konu ełe tor punjpun. Juliyas ni wu ei, Pol kin oł ka endi erim. “Pol eim kaplı pupu kin, wumb puł kanpi, kuni si ngopu ermba,” pa nim.

⁴ Sin Sairon konu ełe si kindpin pamin kin, konu pop owundu endi topu, sip konu eipi pupu kin, konu pop kembis topu, Saipris konu ełe orung pum.

⁵ Pe sin ep noł pupun Pampiliya kin Silisiya konu ełe pupun kin, Maira kin Lisiya konu ełe tor punjpun.

⁶ Kunum ełe, opu elmin tep elim wu ei, opu kenim ni Aleksandriya konu ełe sip endi Esalii mei owundu ełe bii ni om. Pe sin sip ełe pamin neng kin, sin sip ełe tonu punjpun.

⁷ Pe sin sip ełe mon kind pupun pamin kin, konu pop tang, sip ei andlam punerim. Nga orung pupun, wumb sip kongun elmin wu kongun dinga erangin kin, Nairas konu ełe pupun. Sin pupun, mei owundu mandi pamin kin, Kriis ni Salmoni konu ełe mandi punjpun.

⁸ Pe sip wumb kongun dinga erangin kin, taki taki pupu, konu endi tor punjpun. Konu ei embe ‘Konu ka’ nilmin, konu ełe Lasiya konu owundu ełe mandi punjpun.

⁹ Kunum pei o pang kunum endi konu pop owundu topu kin, noł owundu tum. Tang kunum pei poru neng kin, Pol ek nipi wumb ngopu yi nim.

¹⁰ “Enim wumb sinim pupun pamin kin, kongun owundu tonu wang kin, epi pei am ba. Ei epi ni, noł sip ni kis ermba. Sinim pei poru nimba ku,” pa nim.

¹¹ Opu elmin wumb tep elim wu yi piim. Sip ambilim wu ek nim piimbii, ni piim. Pe sip ambilim wu ni, sip ełe tep elim wu ni, Pol nim ek ei piinenjing mon!

¹² Pe sip tor opu, pek elmin konu ni, konu ei sip konu pop topu ermba ei, pimba mił konu ka sinerim. Pe wumb en enim sip ełe mulnjung, wumb kengip erik, “Pamin,” ninjing. “Sinim pupun, Piiniks konu ełe mułmun. Wumb kengip erik pamin,” ninjing. “Sinim pupun Piiniks konu ełe pupun mułmun sip tor opu pałikim konu ei konu ka seng kin, pop onermba, konu ełe pu mułmun,” pa ninjing.

Konu Pop Owundu Topu, Noł Dinga Om

¹³ “Ekii se konu ka seng kaplı sikir pupu, en enim ninjing konu tor bin,” ni piinjing. “Pe epi embin elim epi ełe, pimba epi konu endi ni tonu sik, noł ełe puk, Kriis konu bin,” ni punjung.

¹⁴ Ba ekii se konu pop owundu endi opu, Kriis konu ełe tor om.

¹⁵ Konu pop owundu tang kin, sip ba pinerim. Pinerang kin, pop owundu topu, sip si mengpi konu ełe orung pum.

¹⁶ Sin si kindpin tor pupun, noł tuk ełe mei kembis endi sim konu ełe punjpun konu ei, embe Kora. Sin kongun dinga erpin kin, noł kanu kembis kan kuł sipmin ni enjpin.

¹⁷ Pol noł kanu kembis ei kan se andik, kan kuł gii nengin kin, sip yi ku kan kuł enjing; ba mund mong tang, er mulnjung. Molk kin, en enim yi piinjing, “Sinim konu ku mołum pupu kin, enim konu ełe sipipi, Aprika konu ełe simba enim nik, sip pop to sipim alap kan ei mani pendik, tonu noł ełe enj mulnjung.”

¹⁸ Konu pop ni noł owundu tang pepin kin, kupiiring sip ełe mułum epi ei, sip noł ełe si kindpin enjpin.

¹⁹ Kunum tał poru neng kin, kunum endi ełe, en enim kongun dinga erik kin, sip ełe kan epi ni endi si kindik.

²⁰ Kunum kunum sin pop owundu ni, noł owundu topu elim. Erpi kin, sin eni ni, kanjip endi kinalmin mon. Ba sin noman pep kun enerang kin, sin konu endi ełe tor bin pinakim. Sin pupun kułmun mendpil onmun ni, yi piipin punjpun.

²¹ Kunum kinan wumb kuni sinarik, wii mułangin kin, Pol ekii se opu, tuk angpi, ek nipi wumb ngum. “Enim wu ok na ek nir ek ei piik, Kriis konu ɛle si kindnarik. Pe yi ku epi enim kin pei am punermba.

²² Ba pe na kanip enim nind. Enim noman ka sengli! Sin wu endi am punermba mon. Noł kanu ei kapli pupu mani ba minj.

²³ Na Gos nge wu, na Gos nge embe ambil tonu kindip ku moł. Pe oltin epin emii pep erang kin, Gos kindang sinim tep enim wumb ei, endi opu, na or peł konu ɛle mandi engim.

²⁴ Pe ek yi nim, ‘Pol, nim mund mong enerii! Nim pukun, wu king owundu mołum konu kumb ɛle, pu engnjii. Nim piin! Wumb pei konu mołmun ei, Gos nim ngopu poru nim; enim wumb konj mułngii,’ pa nim.

²⁵ Yi mił peng piipin kin, enim wumb mund mong kularik mułei! Gos eim epi pei ermbii nim ek ei, nind ei, na pii gii nip moł.

²⁶ Ba sinim sikir pupun, konu mei wii salim punmun,” nim.

²⁷ Kunum engki nga kapil kapli noł sip peł ɛle or pepin, wamin kin, konu eni beli sirim. Seng kin, noł sip ɛle kongun elmin wumb, en enim piinjing ni, mei konu ɛle mandi onmun ni piinjing.

²⁸ Puk, kan su sipin ei simb 120 mił pirim. Nga pupun su epi kindim ei simb 90 mandi mił sim.

²⁹ Mei konu ɛle mandi mił seng kin, sip kongun wumb en enim mund mong kulk, sip noł pimba nik, epi embin owundu elim kapil kapli epi ei, mani kindnjing. Kindik kin, prei erik, eni sikir tonu wangli, nik er mulnjung.

³⁰⁻³¹ Sip ɛle kongun elmin wumb en enim andlam endi kan sipin tor bin ni piinjing. Sip wurup owundu epi si to mani kindmin yi kend tok ninjing. Nengin kin, noł kanu kembis ɛle kan topun bin ni enjing ba, Pol ek nipi opu elmin tep elim wu ei nipi ngum. “Sip ɛle kongun er andilmin wu mulenjing kin, kapli enim konj mulerngii,” pa nim.

³² Yi neng kin, opu ond wumb kan ni kilip tangin kin, noł kanu kembis mani wii pum.

³³ Eni tonu omba mandi erang kin, Pol wumb ek nipi ngum. Wumb to konj kindpin, kuni endi kan si numun ni piim. “Kunum engki nga kapil kapli pepin onjpun, ba kuni endi nunenjpin. Akip wii ku mołmun,” pa nim.

³⁴ “Yi peng piip kin, na nind, ‘Kuni nei! Neng nok kin, enim embil dinga pimba. Enim peng enjin ei endi opu punermba. Enim wumb pei konj mułngii.”

³⁵ Pol ek yi nipi, “En enim kumb ɛle angpi kin, Gos ka piipi ngopu,” bres sipi, engin topu, nopu erim.

³⁶ Yi erang kin, wumb pei noman ka peng, wumb en enim kuni nunjung ku.

³⁷ Sin ya sip ɛle tuk mulnjpun wumb ei, 276 pei yi mulnjpun.

³⁸ Wumb kuni nunjung kapli erang kin, kuni wiis mułum kuni ei mołpu, sip embin ermba nik kin, ep noł ɛle mani si kindnjing.

Noł Sip Er Kis Mułum

³⁹ Konu eni topu erang kenjing, ba konu ei pii poł tunenjing. Molk kenjing ni, konu ka endi sepi, tuk pupu, ku kulta ka sepi erim. ɛle nge kindangin kin, ka sim konu ɛle pepin; nga noł wer ɛle tonu bin ni piinjing.

⁴⁰ Epi embin owundu erim epi pei, kan kuł mani kindnjing ei, kopis kilip tok kindangin kin, ep noł ɛle pim. Ok sip buł morung kumb ɛle, kan kuł kilip tunjung. Kan ei pos kindangin kin, pe endi sel tonu kindangin kin, sip ɛle tor ok mułangin kin, sip pupu, ep noł ɛle pupu pim.

⁴¹ Ba sip pupu, noł ku połpu tonu opu pim konu ɛle pupu pim. Sip kumb ei pupu, ku pim konu ɛle dinga er pim. Sip buł morung ei, noł ep noł topu, to kis erim.

⁴² Opu wumb yi ni piinjing, “Kan ɛle pinjing wumb ei, angil noł si kinalmin ei pei to kundmun,” ni piinjing.

⁴³ Ba opu elmin tep elim wu ei, “Pol paki tumbii,” ni piim. Ba Pol eim opu wumb mon nipi, yi nim, “Wumb angil noł sik kanilmin wumb ei puku sik kin, angil noł sik, tor pangin,” nim.

⁴⁴ Pe wu eipi sip epi kis mułum epi ei sik, noł peł ɛle pek puk, tor pungii nge punjung.

28

Pol Molta Konu Eŕe Muŕum

¹ Sin konu eŕe opun, tor opun, konu embe Molta, pa ninjing, piinjin.

² Wumb konu eŕe wumb, sin kin oŕ ka enjing. Pe konu kumb topu, sin jii neng kin, wumb ond tukuk, dup kalk, sin sik dup eŕe mundangin kin mulnjpun.

³ Pol eim ond apirip kuŕou topu si dup keŕim. Pe ka wembii endi dup muŕ erang kin, tor opu, Pol angil eŕe tumbŕum.

⁴ Wumb konu eŕe, wumb molk kenjing ni, ka wembii ei Pol angil eŕe nop enj pim. Kanik kin, yi ninjing, "Wu ei, wumb keimi to kundum. Wu ei ep noŕ kularpi kin, ya piram moŕum. Ba wu owundu ei, kun elim gui ei, wu ei konj mulermba ni piinim," pa yi ninjing.

⁵ Ba Pol ka wembii ni erang kin, pupu dup eŕe peng kin, Pol eim oŕ endi enerim; ba eim ka muŕum.

⁶ Wumb yi ni kanik, mulnjung. Pol eim angil ei oupu mani opu pepi kin, kuŕmba ni kanik, mulnjung. Ba wumb kunum kinan molk, kenjing ni, Pol oŕ endi enenim, mon. Pe wumb en enim noman endi sek yi ninjing, "Wu ei gui min?"

⁷ Konu sim konu eŕe wu num endi, eim mei eŕe tep elim wu ei, eim embe Publiyas. Wu ei sin sipipi, eim ngii konu eŕe sipim. Pe wu ei, sin tep ka erpi, kuni ngopu, yi er se muŕang kin, kunum tekliki o pum.

⁸ Pe Publiyas nge arim ei ening peng muŕum. Ening tang kin, ngenj muŕ erang kin, enj kunum muŕum. Pol wu ei muŕum konu eŕe mandi pupu, ambilpi, prei erang kin, wu ni eim ka muŕum.

⁹ Pol yi erang kanik kin, wumb konu eŕe wumb ening peng tang pinjing wumb ei wangin kin, Pol yi ku erang kin, wumb en enim ka mulnjung.

¹⁰ Yi eramin kin, wumb sin kin oŕ ka wii enjing. Ekii se en enim sin kin epi pei paki tok sipik, sip eŕe kindnjing.

¹¹ Sin konu eŕe oi tekliki moŕ kindpin. Konu eŕe sip endi sin tu wum kunum ei, konu pop owundu tum kunum ei, sin sip eŕe sipim. Sip ei, Eleksandriya konu eŕe nge, kumb eŕe orung wu kangil min men taŕ muŕum ei, gos kend Sus nge er monduŕmun.

¹² Sin pupun, Sairakus konu eŕe tor punjpun. Pupun kin, kunum tekliki mulnjpun.

¹³ Sairakus konu eŕe si kindpin kin, pupun Teŕim konu eŕe wang kin, nga kunum endi konu pop owundu tum. Tang kin, nga ekii se kunum taŕ pupun, Pusiyoŕai konu eŕe tor punjpun.

¹⁴ Konu eŕe, Gos nge tilap wumb kombur mulnjung. Wumb ei molk yi ninjing, "Sinim kin kongun endeim ya eŕe muŕei!" ninjing. Yi nengin kin, sin opun kin, Rom konu eŕe punjpun.

¹⁵ Rom wumb Gos tilap eŕe tuk pu mulnjung wumb ei, sin tor wamin ni piinjing. Pe wumb ombu, ok epi top konu eŕe Apiyas epi top ngii tekliki engim konu eŕe tor ok, sin andŕam eŕe kenjing. Pol wumb ombu kanpi kin, Gos kin ka piipi, eim noman dinga piim.

¹⁶ Sin Rom konu eŕe tuk punjpun konu eŕe, gapman wu kapŕi nipi, ngii endi Pol ngang kin, pinjing. Opu ond wu endi tep er muŕum.

¹⁷ Kunum tekliki o pang kin, Pol Jura wumb num mulnjung wumb ei, wii tum. Pe wumb ok kuŕou tangin kin, Pol ek yi nim, "Engnan noŕ, na oŕ endi erip, sinim tilap ei to mani kindnenj, min sinim nge kupenjin noŕ elmin oŕ ei, to kindnenj mon. Ba wumb na wii kan ngii Jerusalem konu eŕe kindnjing. Rom wumb kin kindnjing.

¹⁸ Rom wumb na kin kos piinjing. Piinjing, ba ek endi ni to kundnenjing; nga to kundngii pinerim. Ei kanik kin, na wak tunjung.

¹⁹ Ba Jura wumb ek ei piinenjing. Yi erangin kin, na bii andŕam endi sinerim. Pe nam yi ninj, 'Wu num owundu ei, na ek ei pii kun ermba,' ninj. Ba ei na wumb tilap ei kin, oŕ kis endi ermbii ni piinenj.

²⁰ Pe ek puŕ ei minj, 'Na enim wii tamb onmun,' pa nim. Na enim kanip ei nimbii ninj. Na pii gii nip, epi ei kui er moŕ, yi miŕ ku, sinim Jura wumb pei epi ei minj kui er moŕmun oŕ ei, min na simb eŕe kan tangin peŕ," pa nim.

²¹ Wumb ek ni Pol ngunjung, "Jura wumb endi pipe polk, ek endi yi ninenjing

mon.” Pe Jura wu endi opu ek nipi, “Nim kin ek ni kis erpi, ermba ei mon.

²² Pe sin sinim nim noman ɛle, ek pimba miɫ nenj piimin ni, onmun?” pa ninjing. “Sin piinjpin, wumb konu ɛle orung pei wumb yi ninjing, ‘Tiɫap ei eipi eipi punmun,’ ” yi ninjing.

²³ Kunum endi Pol paɫim ngii ɛle, kuɫou tumun nik pendik, ok kuɫou tunjung. Kupiiring nik pangin kin, eni wuɫ mani pum. Eim ek ei puɫe nipi, wumb ngum. Pe eim Gos sinim kanpi, er moɫum miɫ nipi, Moses lo ek ei nipi, Gos ermba oɫ noman ɛle piik niɫmin wu, ek ei ngang kin, wumb Jiisas kin pii gii ninjing.

²⁴ Wumb kombur Pol nim ek ei, pii gii ninjing. Ba wumb kombur pii gii ninenjing.

²⁵ Wumb en enim, noman eipi eipi peng punjung; ba Pol ek endi, kumna ek dinga nipi ngum. “Gos Gui Ka ek dinga nipi, Gos ermba oɫ piipi niɫim wu ei, Eisiya pultum ek yi nim.

²⁶ ‘Nim pukun wumb tiɫap moɫmun ei, kankin yi ninjii. Pe enim ei dinga piingii; ba puɫe piinerngii,’ pa nim. ‘Pe enim epi endi dinga keningii; ba epi endi kun enerngii,’ pa nim.

²⁷ ‘Wumb noman tuk ek ei, pii kun enenjing. Kom ɛle, ek piingii kis erim. Pe en enim kom ɛle, ambiɫ pelkip ninjing. Yi erangin kin, en enim ningiɫ ɛle, epi endi kinenjing; kom ɛle ek piinenjing, noman tuk ek puɫe piinenjing. Pe en enim puk puk, nga noman ak tok, na kin onenjing mon. Wangin kin, na en enim er ka ermbii; ba onenjing.’

²⁸ Pe en enim noman tuk piingii, Gos Owundu eim ek ka eipi sinim wumb sipi, orung simba nge erim. Gos eim ek yi nipi kindang kin, wumb tiɫap eipi ei ek piingii.”

²⁹ Pol ek ei nipi poru neng kin, Jura wumb en enim punjung. Puk kin, wumb en enim ek opu, er monduk ninjing.

³⁰ Kung ngii taɫ Pol eim ngii endi top to sim konu ɛle, pep moɫpu kin, wumb eim kin onjung wumb ei, oɫ ka erpi, ngopu muɫum.

³¹ Pol eim Gos sinim kanpi moɫum ek ei nipi, wumb ngopu, wumb Jiisas Kraias

Owundu ei nipi, ek dinga neng kin, wumb piinjing. Wu endi opu, Pol ek to mani kindmba pinerim mon!

Pol Mon Rom Wumb Połpu Kindim

Pol Mon Połpu Rom Wumb Konu Ełe Kindim Kraiss Nge Ek Se Andilmin Wumb Nge Kongun

¹ Na Pol, Kraiss Jiissas nge kongun wu, mon połup ngond. Gos na ek se andil wu to tonu kindipi mundum. Mondpu kin, na kindang, Gos eim nge ek ka ei nip to tor kindmbii, nipi mundum.

² Kumb ok, Gos ek keimi dinga nipi pendim mił ei, eim ek nirim mił, eim nge ek keimi niłmin wumb, Gos nge ek ka mon ei, kun keimi mendpił nik.

³ Gos kingam Jiissas Kraiss, Gos nge ek ka eim kin nirim. Gos kindang opu mei wu telim ei, eim king Deipis nge kupam noł, tilap ende ełe, tonu orum.

⁴ Eim Gos erang kin, noman tuk gui oł kun ka mołum ei, andan topu kin, peni ełe kindim. Kindipi kin, eim Gos nge kingam dinga salim ei, Gos eim tukpu ełe erpi sipi, nga tonu konj sim. Jiissas eim sinim nge Owundu mołum. Gos eim Jiissas piipi kin, noman ka sinim ngum. Ngopu kin, Kraiss kin eim na ek se andil wu, nipi mundum. Mundang kin, wumb tilap eipi eipi, konu orung orung wumb pei, eim kin pii gii nik, ekii sik yi erngii.

⁵ Gos na to tonu kindang ei, Jiissas nge noman dinga ełe, na kongun ngum. Ngang kin, na eim ek nip, tor kindip kin, wumb orung orung wumb tilap pei kopur, Gos nge ek ka pii gii nik, ekii sik erngii.

⁶ Ei enim yi mił ku, enim Rom wumb, Gos to tonu kindipi mundang kin, Jiissas Kraiss nge wumb tilap ende puk mołmun.

⁷ Yi mił ku, na mon ei połup kin, enim Rom konu wumb pei ngond. Gos enim noman ka ngopu, enim to tonu kindipi mundang kin, eim nge wumb mułngii.

Nga sinim Erinjpin Gos kin, Owundu Jiissas Kraiss enim kin noman ka ngopu, nin noman emin ka ngumba.

Wumb Ka Piik, Prei Erik Gos Ngungii

⁸ Kumb se, na ek yi mił nimbii end. Na enim piip kin, na Gos Kraiss Jiissas kin ka piip ngond. Nimbił erang, wumb konu orung orung pei wumb ei piik kin, enim Jiissas Kraiss kin pii gii ninjing ei piinmin.

⁹⁻¹⁰ Gos piinim ei, na nipe ek ninj ei keimi. Eim piinim, na noman tuk gui ełe dinga kindip kin, eim kingam Jiissas nge ek ka nip, tor kindip nind. Eim piinim, na kunum kunum, enim Gos kin prei erip ngond. Na prei end ei, Gos eim noman ełe, kunum endi, na enim kin ombii ei, kapli Gos piinim, na ombii.

¹¹ Nimbił erang, na enim mołmun konu ełe, ombii ni piind. Na enim kin op, Gos Gui Ka epi ka na ngum ei, enim ngumbii. Ngamb kin, enim noman tuk ełe dinga peng, pii gii nik, dinga erik mułngii.

¹² Na ek pułe yi mił, na pii gii ełe, enim paki tumba. Nga enim pei pii gii ełe ei, na paki tumba ku. Yi mił kunum endi, sinim ouni pii gii ei, dinga peng mułmun.

¹³ Na engnan noł, enim ei pii kun erngii ei, kunum kunum na enim mołmun konu ełe, ombii nip nip enj. Ba na andlam endi sinałim. Na yi ni piinj, enim wumb mołmun konu ełe, na kongun enj mił, mong tang, enim Jiissas kin pii gii ningii ku. Yi mił, wumb tilap eipi wumb kopur pii gii ninjing ei, yi mił ku enim yi erngii.

¹⁴ Nimbił erang, na Jiissas epi endi na ngo pendim epi ei, orung kindip wumb pei paki tumbii. Wumb kopur Griik ek niłmin wumb ni, ek eipi niłmin wumb ku; wumb kopur noman ka wii seng, gerik piik niłmin wumb, nga wumb kopur noman ka sinerang kin, gerik piinarik mołmun ku. Wumb pei kin, na Gos nge ek ka ni tor kindip paki tumbii.

¹⁵ Yi mił peng, na noman tuk ełe dinga kindip, na enim Rom konu mołmun wumb yi ku, Gos nge ek ka, na enim kin ni tor kindip ngumbii ku.

Gos Nge Dinga Ei Eim Ek Ka

¹⁶ Yi mił, Gos ek ka ei na ni tor kindmbii ei, singambił sinand, mon. Nimbił erang, ek ka ei, Gos nge noman dinga yi erang wumb nii endi, Jiissas kin pii gii ningii wumb ei, Gos sipi orung simba. Kumb

se Jura wumb, nga wumb tilap eipi Griik wumb ku.

¹⁷ Yi mił, Gos nge ek ka ei, Gos nge oł kun ka elim oł ei, peni ełe kindpi, sinim andan topu ngum. Ngang kin, ełe nge wumb pii gii ełe, tonu onum. Wang kin, nga pii gii ei, oł kun ka oł ei, tonu onum ku. Gos nge ek ka ok pułum ek ei, yi mił ninim.

“Wumb nii endi Gos kin pii gii nim kin, Gos wu ei kun ka pa nipi kin, nga erang konj kunum kunum mułmba.”

Gos Nge Popuł Kis Pii Gii Ninenjing Wumb Kin Ngumba

¹⁸⁻¹⁹ Yi mił, Gos nge noman popuł kis sipi, epin mołum konu ełe, mani mei peni ełe, wumb pei andan tum. Tang kin, wumb oł kis erik, nga oł kun ka pałim mił enarik. Nga Gos nge ek ka keimi ei to mani kindik enmin oł ei, Gos nge kumep kis ei, wumb tilap ei kin tonu omba. Nimbił erang Gos oł kun ka ei, wumb pei andan tum ei yi mił; Gos nge oł kun ka eim peni ełe kindim ei, wumb piik kanik er mołmun.

²⁰ Kumb ok mendpił, Gos epi kanim kanim pei eririm kunum ei, pepi wang kin, pe akip yi ku pałim. Wumb pei, Gos eririm epi peni ełe kindang kin, kanik piik enjing. Erik kin, Gos nge oł kun ka ni, noman dinga ei piilangin kin, ba Gos kineniłangin mon. Yi mił erang, wumb pei en enim mong kis kanim kanim enjing; ba Gos kumb ełe, koi enerngii mon. Erik kin, sin mong ei piinanmin, pa ninerngii mon.

²¹ Nimbił erang, wumb pei Gos mołum ei piilmin; ba wumb ei, en enim Gos embe ambil tonu kindnenjing kin, Gos ei Gos owundu mendpił ni piinarik kin, Gos kin noman ka piik ngonalmın ku. Wumb en enim noman ełe, wulu pupu kun pinerang kin, nga en enim noman tuk ełe, oł kis piki topu emii er pałim.

²² Wumb en enim nilkeng sik, yi ninmin, ‘Sin noman ka wii pałim,’ pa ninmin: ba en enim noman ełe, kun pinernang kin, wulu pang nik mołmun.

²³ Nga wumb en enim, Gos tilang owundu ka wii salim ei, kulermba; ba konj kunum kunum mułmba. Gos eim kin buł ngok, eim embe ambilk tonu kindnenjing

mon. Ba en enim, Gos aki tok ya mani mei epi ku ni, ond ni, wu kułngii mił ni, kei mił ni, ka mił ni, wembii mił ni, epi wii ombu gos kend mił erik, ambil tonu kindik, men tok ngok enjing.

Oł Kis Kanim Kanim

²⁴ Yi mił erang, Gos wumb ei kan wiik topu en enim noman tuk noman ełe, erngii enjing oł kis kanim kanim pei ei, erangin nim. Wumb ei, en enim nge ngenj ełe oł kis penj mułum oł ei, en enim kin yi enjing.

²⁵ Nimbił erang wumb ei yi mił ku, Gos nge ek ka keimi ei si kindik, nga en enim ek kend tok piik enjing? Wumb ei Gos epi erim epi ei embe ambil tonu kindnenjing; ba wumb ei, Gos mendpił mołum pułwu eim buł ngok, embe ei ambil tonu kindnenjing mon. Gos Owundu eim epi kanim kanim pułwu, sinim wumb sinim Gos eim embe kunum kunum ambilpi, tonu kindmin ei keimi mendpił.

²⁶ Yi mił erang, wumb yi mił enjing, Gos wumb ei kan wiik topu en enim noman ełe erngii enjing oł kis penj kanim kanim pei enjing. Erik yi mił ku, amb kopur en enim wenjing kin si kindik kin amb eipi kin oł kis penj mułum ei enjing; ba en enim oł kun pim mił enenjing mon.

²⁷ Pe nga wu kombur yi mił enjing ku, wu kopur oł kun ka mił enenjing mon. Wu kopur ei en enim nge embnjing ei si kindik, nga wu kopur eipi kin, oł kis penj mułum oł ei enjing. Wu kopur ei, en enim noman tuk ełe, dup mił gur neng kin, oł kis kanim kanim pei penj mułum ei enjing. Yi mił oł kis enjing wumb ei, Gos kumbii kis owundu ngang singii.

²⁸ Nimbił erang wumb ei, Gos nge oł kun ka ei noman ełe ambil gii ninarik. Nga ekii sinarik enjing wumb ei, Gos kanpi, wiik topu mułang kin, en enim noman ełe erngii enjing oł kis kanim kanim penj mułum oł ei enjing.

²⁹⁻³¹ Wumb pei noman tuk ełe, oł kis kanim kanim piki topu mołum. Wumb ei oł kun enarik; wumb eipi kin oł kis erik; wumb eipi nge epi ei, noman dinga kindik simin ni piik; wumb eipi kin opu orung erik; wumb eipi epi pei salim wumb

ei kin, kis piik, wumb eipi to konduk; wumb eipi kin ek mił erik; wumb eipi kin ek kend tok epi sik; nga wumb eipi kin noman tuk dinga kis piik ngok; wumb eipi kin ek kis dinga nik erik; wumb eipi kin ek poł kis tok ni ngok; Gos kin noman kis piik, opu orung erik ngok, ek dinga nik; nga wumb en enim embe ambil tonu kindik; wumb en enim noman ełe sin sinim wumb ka wii pa nik; nga nipe oł kis kanim kanim pei konj ermin ni piik; wumb erinjing menjing noł ei nge ek piik kin, ekii sinenjing ku. Wumb en enim noman ka pinalim mon. En enim oł keimi ermin nilmin; ba ei kapli enalmin mon. Nga wumb en enim miyem ende wumb kin kaimb sinałmin mon. Nga wumb eipi kin noman ka piik ngonalmın mon ku.

³² Wumb pei, Gos nge lo ek dinga ei piilmin lo ek dinga ei, yi mił ninim. Wumb nii endi, oł kis yi nge enjing kin, wumb ei kolk kin, Gos kin kumep kis singii. Ba wumb en enim, epi kis kanim kanim pei er pangin kin, nga wumb eipi oł kis yi ku erangin kin, en enim ka piinmin ei, oł kis mendpil palim.

2

Gos Nge Kos Piimba Konu Kun Ka Mendpil Salim

¹ Yi mił erang, enim Jura wumb pei, wumb eipi kin kos erik ngok enmin ei, na enim endeim endeim kin ek nip ngond. Ni ninim oł kis en ei, koi enenjii mon. Enim piinmin, enim wumb eipi kin kos erik ngołmun. Ełe nge, en enim ekii se kos singii. Nimbil erang, enim wumb eipi kin kos erik ngołmun. Nga ni ninim oł yi nge ełin ku.

² Nga sin Jura wumb piinmin ei, Gos kos owundu kun ka palim mił ermba. Wumb ei oł kis enmin wumb ei kin, Gos kumep kis ngumba.

³ Nga enim Jura wumb en enim wumb eipi kin, kos erik ngonmun; ba en enim oł kis yi mił enjing ku. Enim nipe ni piinmin? Enim Gos nge kos owundu ei si kindik kin, orung puk, wii mułngii min?

⁴ Pe nga enim nipe ni piinmin? Gos nge noman ka wii owundu enim ngonum ei,

Gos enim kin kunum olt kinan kis kui er mołum. Nga Gos enim kin kumep kis sikir ngonanim mon. Gos nge oł kun ka ei nge, enim epi ei wii mił ni piinmin min? Gos nge oł kun ka ei nge, enim epi ei wii mił ni piinmin min? Gos nge oł kun ka ei erang kin, enim noman ei to ak tungii nge erim ei, enim piinanmin min?

⁵ Ba enim nge noman tuk ei, kom ku mił dinga palim. Peng kin, enim noman tuk ełe to ak tunenjing. Ełe nge, Gos kunum owundu kunum ełe, Gos popuł kis sipi kin, nga kos owundu kun ka er ngopu, konu peni ełe kindpi ermba ei, enim dup konu kumbii kis owundu singii.

⁶ Sik kin, yi mił wumb nii endi nipe oł enjing mił oł ei nge, Gos mok topu kumep ngumba.

⁷ Wumb kopur en enim oł kun ka minj erik punmun. Nga en enim Gos nge tilang owundu ka wii ei, kongun dinga erik kin, kur kanik singii. Sengin kin, Gos wumb ombu nge embe ambil tonu kindmba. Nga wumb ei, noman konj kunum kunum konj mułmun ei, kur kanik kin, singii ku. Wumb ei, Gos noman konj kunum kunum ei ngumba.

⁸ Ba wumb kopur en enim ngenj ełe, noman kulk kin, Gos nge oł kun ka ei ekii sinarik kin, buł ngok enmin wumb ei kin, Gos kumep kis ngumba. Gos eim jiki pang kin, popuł kis sipi, kumep kis wumb ei kin ngumba.

⁹ Kunum ełe, wumb pei oł kis enjing ei, ngenj kumbii kis kin, oł embin tui kis ei, enim kin tonu omba. Kumb se Jura wumb, nga ekii se tilap eipi wumb, oł kis enjing wumb ei minj, kumep kis singii.

¹⁰ Ba wumb nii endi, oł kun ka ełmin wumb ei, Gos nge tilang owundu ka wii ni, eim noman emin ka ei ni, nga embe owundu tonu kindilim ei, Gos wumb ombu kin ngumba. Kumb se Jura wumb tilap, nga ekii se, torung wumb tilap eipi ouni ngumba ku.

¹¹ Gos nge ningil ełe, wumb pei kanpi kin, su ende mił kindim.

¹² Yi mił erang, torung tilap eipi wumb ei, Gos lo ek Moses ngurum ek ei sinenjing. Sinarik kin, Gos lo ek ei piinarik mulnjung wumb ei, en enim oł kis enjing wumb ei,

Gos kos piipi, en enim sipi kin, dup konu ele kindang, am pungii. Ba Jura wumb tilap ei, Gos lo ek Moses ngurum ek ei sinjing. Ba wumb ombu, ol kis enjing wumb ei, Gos lo ek Moses ngurum wumb ei kin, Gos kos owundu piimba.

¹³ Yi mił erang, wumb nii endi, Gos lo ek Moses ngurum ek ei piinjing; ba ekii sinenjing wumb ei, Gos kin kun ka mołmun wumb ei ninermba mon. Ba wumb Gos lo ek Moses ngurum ek ei piik, ekii sik erngii wumb ei, Gos wumb kun ka mołmun wumb nimba.

¹⁴ Yi mił wumb tilap eipi, Gos lo ek Moses ngurum ek ei sinenjing; ba en enim noman ele, Gos lo ek Moses ngurum ek ei piik, ekii sinimin kunum ei, wumb en enim lo ek endi pinalim; ba en enim noman tuk ele, lo ek mił peng kin, en enim nipe ol erngii ei piilmin.

¹⁵ Yi mił wumb en enim elmin ol ei, peni ele andan tang kin, Gos lo ek wumb kongun erngii mił, en enim noman tuk ele Gos mon pol pendim. Pindang kin, wumb en enim noman tuk gui ele, yi mił ku peni ele, andan topu, keimi nipi ngołum. Nimbił erang, en enim noman tuk ele, ak mak erpi; nga kunum endi, en enim kos erpi ngołum. Nga kunum endi, en enim enjing ol ei kapli nipi ngołum ku.

¹⁶ Ei yi mił peng kin, Gos ek ka yi mił ninim. Gos kunum owundu tonu omba kunum ele, Krai Jiisas kin kos owundu piimba. Ei epi kanim kanim wumb pei noman tuk ele, koi er palim epi ei kos piimba. Na Pol Gos ek ka ei ni tor kindind.

Jura Wumb Tilap Lo Ek Ei Kapli Paki Tumba Ni Piilmin

¹⁷ Ba enim yi mił ninmin, "Sin Jura Wumb." Nga enim lo ek ambił gii ninjing kin, ei en enim Gos kos owundu paki tumba, ni piinjing. En enim embe ambił tonu kindik kin, sin sinim Gos nge wumb mołmun, ningii.

¹⁸ Enim Gos nge noman ele piilmin. Nga enim ol kun ka mił, kapli ninjing ku. Nimbił erang Gos lo ek ele, enim piik sik, poru ninjing.

¹⁹ Nga enim yi mił ni piilmin, sin lo ek ele, sin ek keimi pułe ei, sipin poru ninjpin. Nga sin kapli ei, ningił tumbun

mołum wumb, andlam kun ka andan to sipmin. Nga en enim yi mił ni piinmin wumb ei, emii palim konu ele mołmun wumb ei, sin tilang mił, andlam andan to sipmin, ni piinmin.

²⁰ Nga enim wumb noman kun pinalim wumb kin, wumb kangii ambił kembis kin, ek mon andan tok ngołmun wumb mołmun. Enim piilmin, Gos lo ek ei ek keimi ni, noman dinga tuk palim ek ei, piilmin.

²¹ Nga enim wumb eipi, ek mon andan tok ngołmun; ba en enim kin, ek mon ei, andan tok ngołmun min? Kunum ele, enim lo ek ei ni tor kindinmin ei, enim wumb eipi nge, epi waning sinerngii pa niłmin; ba en enim, wumb eipi nge epi waning silmin min?

²² Nga enim lo ek endi yi mił niłmin. Wu eipi nge embnjing ei, enim wu eipi ngunduk enerngii, mon niłmin; ba en enim wu eipi embnjing ngundulmun! Nga enim ek kend gos ei, wumb men tołmun ei, enim noman kulermin mon, niłmin; ba enim wumb nge men ngii ek kend gos epi yi mił waning silmin min?

²³ Nga en enim embe ambił tonu kindik kin, ek yi mił niłmin. Sin Gos lo ek ei sinjpin; ba enim Gos lo ek ei ekii sinałmin mon. Ele nge, enim Gos embe to kis erik elmin!

²⁴ Nimbił erang, Gos ek ka kumb ok pułum mił yi ninim, "Enim Jura wumb Gos kin ol kis enjing ol yi nge, wumb tilap eipi ol ei kanik kin wumb ei, Gos kin ek kis nik, ek buł ambilk, yi elmin.

²⁵ Yi mił, enim Jura wumb Gos lo ek ei piik, ekii sinjing kin, kapli enim ngenj kopsik elmin ol ei, pułe kun pimba. Ba enim Gos lo ek ei ekii sinenjing kin, kapli enim ngenj kopsik elmin ol ei, pułe ei wii mił pimba.

²⁶ Yi mił, wumb tilap eipi wumb nii endi, ngenj kopsik elmin ol ei enałmin; ba Gos lo ek ei ekii sinjing, kapli Gos wumb ei kanpi kin, yi mił enim nge Jura wumb mił, ngenj kopsik elmin ol ei, ende mił ni piim.

²⁷ Keimi, enim Jura wumb Gos lo ek ele, enim piik sinjing. Nga enim ngenj kopisnjing ku. Ba enim Gos lo ek ei ekii sinenjing mon. Nga wumb tilap eipi

wumb ngenj kopisnenjing wumb ei, Gos lo ek ei keimi ekii sinjing kin, wumb en enim enjing oł ei, enim Jura wumb kin kos erik ngungii.

²⁸ Wumb nii endi, eim noman tuk ełe, Jura nge wumb tilap keimi mił mulerim kin, wumb ei Jura wumb mendpił mon. Nga ngenj kopsik ełmin oł ei, ngenj torung ełe epi mendpił, mon ku.

²⁹ Ba wu endi eim noman tuk ełe, Jura wu mułum kin, wu ei Jura wu mendpił mułmba. Nga ngenj kopsik ełmin oł ei, noman tuk ełe epi ei, lo ek ełe mendpił mon. Epi ei, Gos Gui Ka ełe epi mołum. Wumb endi oł yi mił erim kin, wu ei wumb ningił ełe, wu num mulermba mon; ba Gos ningił ełe wu num mułmba.

3

Oł Kis Ei Erpi, Oł Kun Ka To Mani Kindnermba, Mon!

¹ Jura wumb erpi, wumb tilap eipi wumb ei, to mani kindinmin mił nenj? Nga nipe epi ka endi erpi, Jura wumb ngenj kopsik ełmin oł ei tonu ołum?

² Kawukeiya! Pe Jura wumb, Gos kin epi kanim kanim paki tang kin, pei sinjing. Kumna mina ei yi mił, Gos eim nge lo ek ka ei, Jura wumb ngang kin, tep ka erik mułngii nipi ngurum.

³⁻⁴ Nimbił erang, Jura wumb kopur Gos kin pii gii ninenjing. Ba en enim oł kun pinałim mił ei erik kin, Gos nge oł kun ka ei, to mani kindngii min? Ei mon mendpił. Gos endeim mendpił, ek keimi kun ka kunum kunum niłim. Ba wumb pei ek kend tok niłmin. Gos ek ka kumb ok mon poł pendrim ek ei, yi mił ninim,

“Nim Gos ek niłin ei, ek keimi kun ka pałiłim. Peng kin, wumb nim kos erik ngunjung kin, kapli nim dinga angkin kin, kos kun ka erkin poru ninjii.”

⁵ Ba nipe mił sinim oł kis ełmin oł ei erang kin, Gos oł kun ka mołum ei, andan tang kenmin min? Sinim nipe ek nimin? Ek ei Gos oł kun ka enarpi kin, sinim kin kumep kis kun pinałim mił ngumba min? Na wumb endi mił ya mei wu, noman ełe ekii sip ek yi nind.

⁶ Ei mon mendpił! Pe Gos eim kun ka mulerim kin kapli nga eim nipe mił erpi, ya mei wumb pei kos owundu piipi, mok topu, eipi eipi kindmba?

⁷ Ba na nam ek kend top ninj kin, kapli Gos nge ek keimi mendpił ei peni ełe tor omba. Ełe nge, Gos nge embe owundu ei, owundu mendpił tonu omba. Nimbił erang na wu oł kis eł wu? Nga nipe na kos piip kumep kis ngang simbii?

⁸ Pe sinim ek yi mił nimin? “Kapli sinim oł kis eramin nemin kin, kapli oł kun ka ei, tonu omba.” Kapli oł ei sinim ermin min? Wumb kombur sin kin ek buł morung ninmin wumb yi ninmin; ba ei ek kend to ninmin. Wumb ei en enim dup konu kumbii kis ei kapli singii. Ei oł kun ka mendpił.

Wumb Endeim Eim Kun Ka Mulalim Mon; Wumb Pei Oł Kis Ełmin

⁹ Pe nga sinim nipe ni piinmin? Pe sinim Jura wumb tilap mołpun kin, wumb tilap eipi ei to mani kindmin min? Ei mon mendpił. Nimbił erang na ek yi mił nip poru ninj. Sinim Jura wumb tilap ni, wumb tilap eipi ouni pei, oł kis dinga ei ambił gii nipi to mani kindang mołmun.

¹⁰⁻¹³ Gos ek ka kumb ok pultum ek ei yi mił ninim.

“Wu endi oł kun ka ełim wu endi molałim, mon mendpił! Wu endi Gos nge oł kun ka ei, piinałim mon. Nga wu endi Gos mołum ni piipi kin, kur kinalim mon ku. Wumb pei Gos nge oł kun ka ei buł ngunjung. Ngok kin, en enim Seisen nge andłam kis ełe punjung. Wumb endeim eim oł kun ka enerim mon. Wu endeim mendpił mił mon. En enim num goltum ei, wumb kuhii kui tonmun tukpu ełe, aki mił to sałim. Wumb en enim gupu anmbił ełe, wumb eipi kin ek kend tok ngołmun. En enim gupu ngenj mandring ełe, wumb kin am ek kis mendpił tuk sałim ei, wembii kis kum keming mił, wumb to kondulum epi ei, yi mił ełmin.

¹⁴ Wumb en enim gupu ełe, ek mił enmin ni, ek kis penj mołum ei, en enim kin piki topu mołum.

¹⁵ Wumb en enim sikir puk kin, wumb eipi to kundangin kin, miyem kui ba nge punjung.

¹⁶ Wumb en enim konu orung orung punjung konu eġe, wumb eipi to kis monduk kin, ngenj kumbii kis ngunjung.

¹⁷ Wumb en enim noman emin ka seng molk kin, pungii nge oġ ei, enaġmin mon.

¹⁸ Wumb en enim Gos kin mund mong kularik kin, Gos kin pii kun enarik kin, nga Gos nge embe ambiġ tonu kindnaġmin ku.”

¹⁹ Pe sinim yi ni piinmin. Gos lo ek ei, Jura wumb ni ngurum ei, wumb nii endi Gos lo ek ei piik kin, mandring mulk wumb ei kin nirim. Yi miġ neng kin, wumb endeim kapġi yi ninermba, ‘Nam wumb kun ka mendpiġ moġ,’ ninermba mon. Ba wumb ya mani mei eġe wumb ei, Gos ningiġ eġe oġ kis kun ka pinaġim miġ oġ ei, pei enjing. Wumb ei, Gos kin kumep kis singii.

²⁰ Nimbiġ oġ erang wumb endi eim Gos lo ek nirim miġ erpi, ekii sipi kin, Gos ningiġ eġe wu kun ka mulermba mon. Nimbiġ erang, Gos lo ek eġe ei, sinim pei oġ kis eġmin oġ ei, andan to tor kindnim.

Gos Kin Pii Gii Ninjing, Wumb Kun Ka Moġmun

²¹ Ba pe Gos nge oġ kun ka oġ ei, peni eġe tor wang kin, wumb pei keningii nge om. Ei nge lo ek eġe kin ekii sipi onerim mon; ba andġam eipi miġ om. Yi miġ ku, lo mon ek ei nin, Gos nge ek mon ni, tor kindiġmin wumb ei kin ouni Gos nge oġ kun ka oġ ei nge, ek kun ka ni tor kindiġmin.

²² Gos oġ kun ka ei yi miġ, wumb nii endi Jiisas Kraiss kin pii gii ninjing kin, Gos wumb ei kin kun ka moġmun wumb, ni kaninim. Jiisas wumb pei eim kin pii gii ninjing wumb ei Gos ek yi miġ nim. Nimbiġ erang wumb pei Gos ningiġ eġe, wumb eipi eipi miġ moġamin mon; wumb ei ende miġ moġmun.

²³ Nimbiġ erang wumb pei oġ kis minj erik kin, nga sinim Gos nge oġ kun ka tiġang owundu ei sin sinim kin kapġi enermin mon. Sin sinim Gos kin mandi moġamin mon ku.

²⁴ Ba Gos wumb pei eim kaimb sipi, noman ka ngopu erim ei, wumb Gos epi ka wii ei top enenjing mon; Gos wii ngum.

Ei nge Kraiss Jiisas sinim eim kin pii gii ninjpin wumb ei, Gos eim sipi, orung sim.

²⁵ Gos Jiisas Kraiss sinim kin ya mani mei eġe kindim. Kindang opu kin, Jiisas eim ond peri eġe koġpu, eim miyem bein topu, sinim wumb oġ kis enjpin oġ ei, kil ngopu, si kindmba nge om. Eġe nge Kraiss kin pii gii ninjing wumb ei mendpiġ, kil ngopu sipi orung sim. Seng kin, eim oġ kun ka sinim kin andan topu ngum. Ngang kin, kumb ok Gos eim wumb oġ kis enjing ei, Gos kanpi kui erpi, wiik topu kunum oġt kinan moġum. Nimbiġ erang Gos eim wumb ei eim kin, noman ak tungii min mon ni piipi kin, kui er moġum.

²⁶ Ba pe Gos nge oġ kun ka eġe ei peni eġe kindpi kin, sinim mei wumb andan tum ei nge sinim piinmin. Piipin kin, Gos eim mendpiġ kun ka moġum. Pe nga wumb nii endi Jiisas kin pii gii ningii ei, Gos wumb ei kin, yi ku ‘Kun ka moġmun wumb’ nimba.

²⁷ Pe nga nipe epi endi pim kin kapġi sin sinim embe ambiġ tonu kindmin? Ei epi endi mon; Gos epi endi ei ondu ngopu poru nim. Nipe epi endi ei ondu ngum? Lo ek eġe ekii sinmin ei min? Ei mon mendpiġ! Yi miġ peng kin, wumb Jiisas kin pii gii ninjing ei, epi ei nge mendpiġ.

²⁸ Ba sinim yi miġ ni piilmin. Wumb endi Jiisas kin pii gii ningii eġe mendpiġ, Gos wumb ei kin, ‘Kun ka moġmun’ nimba. Ba wumb Jura lo ek eġe mendpiġ, ekii sik erngii eġe mon.

²⁹ Mine Gos ei, Jura wumb tiġap nge mendpiġ, Gos min? Gos ei, wumb tiġap eipi nge, Gos yi ku min? Ei keimi, Gos ei wumb tiġap eipi nge Gos ku.

³⁰ Yi miġ keimi, Gos endeim mendpiġ moġum. Gos eim kapġi erang kin, Jura wumb ni, wumb tiġap eipi pei ouni, Gos kingam Jiisas kin pii gii ninjing wumb ei, Gos wumb ei kin, ‘Kun ka moġmun wumb,’ nimba.

³¹ Yi miġ peng piipin kin, sinim Jiisas kin pii gii nimin oġ ei, Jura lo ek ei, to mani kindmin min? Ei mon mendpiġ! Ba puġe eipi yi miġ, sinim pii gii niġmin oġ ei, Jura lo ek ei keimi nipin kin, ambiġ gii nimin.

4

Gos Eiparam Oġ Kun Ka Eġim Wu Nim

¹ Pe nga sinim nge kupenjpin Eiparam ok mułum wu ei, sinim mołmun mił yi mułum. Yi mił peng kin, sinim eim kin nipe ek nimir?

² Yi mił, keimi Eiparam lo ek ełe ekii siłim pim kin, kaplı ełe nge eim, wu kun ka tonu opu mułum ei, eim kaplı eim embe ambił tonu kindmba. Ba Gos ningił ełe, eim embe kaplı ambił tonu kindnermba mon.

³ Yi mił, Gos ek ka ei nipe ek mił ninim? “Eiparam Gos kin pii gii nirim ełe nge Gos Eiparam wu kun ka mołum,” pa nirim.

⁴ Pe nga wumb nii endi kongun ermba ei, eim kumep simba kumep ei, epi ka wii endi wii sinermba mon. Ba kumep ei, eim kongun erim mił, kumep sim.

⁵ Ba wu nii endi lo ek ełe kongun enerim ba wu Gos kin pii gii nirim wu ei, Gos eim wu ei oł kis erim wu ei oł kun ka ełim wu nimba. Nimbił erang wu ei, eim Gos kin pii gii nirim ełe nge, Gos wu ei je kun ka nipi mundrum.

⁶⁻⁸ Yi mił ku wu endi lo ek ełe ekii sinerim; ba Gos wu ei kin wu kun ka nimba. Deipis wu ei kin yi mił nirim ku. Deipis wu ei ka piyanglı nirim.

Deipis yi mił nirim, “Gos wumb pei oł kis kil ngopu si kindpi pandi tum wumb ei ka piingii. Gos Owundu wu endi kin oł kis pinerim kin wu ei eim ka piyanglı,” nirim.

⁹ King Deipis ok nirim ek ka ei, wumb nii endi ka piingii ei, Jura wumb tiłap ngenj kopsik ełmin wumb ei kin, mendpił ngumba min? Min orung wumb tiłap eipi wumb ngenj kopsinarik ełmin wumb ei kin, ouni ka piik singii ku min? Sinim pii kun ermin! Sinim yi nipin nipin enjpin, Eiparam Gos kin pii gii nirim ełe nge, Gos Eiparam kin kun ka elim wu nipi mundrum.

¹⁰ Kunum nenj Gos Eiparam kin wu kun ka nirim? Kunum ełe eim ngenj kopisnerim kunum ei, min eim ngenj kopsim kunum ei min? Keimi, eim ngenj kopisneririm kunum ei Gos Eiparam kin ‘Wu kan ka’ nirim.

¹¹ Eiparam ok Gos pii gii nirim. Nirim ełe nge, Gos eim kin kun ka nipi mundrum. Mundang kin, jep oł wumb keningii ni epi

eim ekii se ngenj kopsim. Pe nga Eiparam sinim wumb Gos kin pii gii nik kin, ngenj kopisnenjing wumb ei nge kupenjpin. Yi mił ku, sinim Gos kin pii gii ninjpin wumb ei, Gos sinim kun ka mołmun wumb pa nimba.

¹² Eiparam eim wumb ngenj kopsik ełmin wumb ei nge, kupenjing mił mołum ku. Ba nga wumb ngenj kopsiłmin ei nge minj mon. Eiparam eim ok Gos kin pii gii nipi kin, ekii se ngenj kopsirim. Wumb ngenj kopsik ełmin wumb ei kupenjing, Eiparam ok erim mił ei pii gii nik kin, ekii sik enjing ku.

Wumb Gos Kin Pii Gii Ninjing Ełe Nge Ok Gos Ngumbii Nirim Epi Ei Ngang Singii

¹³ Yi mił, Gos eim Eiparam kin kupam noł ok ek dinga nipi ngumbii nirim ei, ya mani mei pei ngumbii nirim. Gos ek dinga Eiparam kin nirim ek ei, lo ek ełe tonu onerim mon! Ba Eiparam Gos kin pii gii nirim ei nge, Gos Eiparam wu kun ka nipi mundrum. Yi mił peng kin, Gos eim Eiparam kin dinga ek nirim mił yi eririm.

¹⁴ Ei yi mił, wumb pei lo ek ekii siłmin wumb ei, Gos epi dinga nirim epi ei singii kaplı, ba pii gii ei wii mił, pimba. Nga yi ku, Gos Eiparam kin ek dinga nipi pendrim ek ei, wii mił pimba ku.

¹⁵ Ei yi mił peng kin, Gos lo ek ei erang kin, Gos nge popuł kis wumb kin tonu omba. Ba lo ek endi pinelang kin, kaplı wumb endi lo ek endi to kis enim pa ninelangin mon.

¹⁶ Yi mił erang kin, puł ełe nge wumb Gos kin pii gii ninjing wumb ei, Gos epi ngumbii nirim mił epi ei, ngumba. Ngang kin, Gos eim ek dinga nirim mił epi ei, Gos nge noman ka ngołum ełe nge mendpił, keimi tonu omba. Ełe nge mong keimi ek dinga ni pendrim ek ei, dinga peng kin, Eiparam kupam noł pei kin ekii se tonu omba. Ełe nge lo ek ekii sik ełmin wumb ei nge minj mon; ba wumb pei, Eiparam kin ekii sik kin, Gos pii gii niłmin ełe nge mendpił. Eiparam eim sinim pii gii ninjpin wumb ei nge kupenjpin mendpił mołum.

¹⁷ Yi mił, Gos ek ka ok ni pendrim mił, yi nim. “Na nim Eiparam wumb tiłap eipi

eipi pei ernjing mił, enim se mundunj,” pa nirim. Ek dinga nipi pendrim ek ei, Gos ningił ełe dinga pałim. Peng kin, Eiparam Gos kin pii gii nirim ei, Gos wumb kulnjung wumb ei nga si kindang kin, konj molk kin tonu ongii nge Gos. Gos ek neng kin, ełe ok sinerim epi ei, Gos ek piik kin, ełe tonu onjung.

¹⁸ Eiparam eim wu tukui ni, kangił endi mengnermbii ni piinerim mon; ba eim Gos kin pii gii nipi, kui er mułang kin, Gos ek keimi ok nirim mił ei, tonu omba ni piirim. Yi mił, wumb andłam kanik poru ninjing ei mił, Eiparam Gos kin pii gii dinga nirim nge kui er mułang kin, Gos ek nirim mił, eim kaplı ermba. Pe Eiparam Gos kin pii gii nirim ei, Gos ek yi nirim mił, “Nim nge kupanim noł pei, yi mił tonu ongii.”

¹⁹ Nga Eiparam eim kung ngii pei 100 mił mułum ei, eim wu tukui mendpił mołpu kin, eim ngenj kulmba mił erim. Nga ambim Sera yi ku tukui mołpu kin, ngenj kulmba mił erim ku; ba Sera eim kangił endi mingnerim mon! Eiparam ełe nge ni piipi kin, ba eim Gos kin pii gii dinga peng kin, wakin tumerim mon.

²⁰ Nga Eiparam Gos ek dinga nipi, pendrim mił ni piipi kin, eim noman tał pinerang kin; eim pii gii ei ouru neng kin, wakin tumerim mon. Yi erang kin, Eiparam eim Gos kin pii gii dinga nipi kin, eim Gos kin noman ka piipi kin, Gos embe ambil tonu kindim.

²¹ Nimbił erang, Eiparam eim noman dinga piirim ei, Gos ek keimi dinga nirim mił ei, kaplı keimi ekii se ermba ni piirim.

²² Yi mił erang kin, Gos Eiparam kin ek yi nirim, “Nim wu kun ka mołun.” Ełe nge Eiparam Gos kin pii gii dinga nirim.

²³⁻²⁴ Ba ek ei, Gos nge ek ka ełe Eiparam kin ni piirim. “Eim wu kun ka mołum,” ni piirim. Ba Gos ek ka ei Eiparam kin mendpił ninanim mon. Ba Gos ek ka ei sinim kin ouni ninim. Sinim nge pii gii ei, Gos eim Jiisas sinim nge Owundu tukpu ełe, nga konj tonu sim. Ełe nge Gos ni piipi kin, sinim wumb kun ka ełmin wumb ni piirim ku.

²⁵ Yi piipi kin, Gos Jiisas sinim kin, ya mani mei ełe kindang opu kin, ond peri

ełe kołpu kin, nga eim miyem sinim oł kis enjpin ei kil ngum. Gos nga Jiisas sipi tonu seng kin, nga konj mołum. Yi mił erang kin, Gos sinim pii gii ninjpin wumb eim ningił ełe ‘Kun ka mołmun,’ wumb nimba.

5

Sinim Pii Gii Wumb Gos Kin Kun Ka Mołmun Wumb Nimba

¹ Pe yi mił erang, sinim Gos kin pii gii ninjpin ełe nge, Gos sinim kin kun ka mułmun, ninim. Yi mił erang, pe sinim Gos kin noman emin peng mołamin kin, sinim nge Owundu Jiisas Kraiss eim oł ei nge erang kin, sinim pii gii wumb kin tonu om.

² Kraiss Jiisas eim endeim mendpił, andłam ełe aki tang kin, sinim kaplı Gos kin eim noman ka ngolum ełe, tuk bin konu ełe, sinim pe mołmun. Pe nga sinim ka piipin, Gos ngopun kin, kui er mołamin kin, Gos nge tilang owundu ka wii ei, eim kin ouni simin ni piipin kin, kui er mołmun.

³ Pe nga, sinim epi ei minj, ka piinermin mon. Ba sinim oł embin tui kanim kanim sinim kin tonu omba ei kin, ka piimin ku. Nimbił erang, sinim piinmin, sinim oł embin tui ei erpi kin, sinim noman dinga ngang kin, sinim kaplı angpin, dinga kindpin, er mołmun.

⁴ Nga sinim noman dinga peng mułamin kin, kaplı sinim wumb oł embin tui tonu wang kin, dinga angk mołmun oł ei mił, mułmun. Mołpun kin, sinim oł dinga angk mułmun, oł ei nge pim kin, kaplı sinim Gos ngumbii nirim mił, epi ei simin ni piipin kin, kui er mułmun.

⁵ Nga sinim Gos kin pii gii nipin kin, kui er mołmun ei nge, sinim singambil piinermin. Nimbił erang, Gos eim noman ka wii ngang kin, sinim kin noman ełe kindang ei, piki tum. Tang kin, Gos eim nge Gui Ka ei sinim paki topu kin, wii ngum.

⁶ Kunum ełe, sinim dinga pinerim kunum ei, kun mendpił, Gos Kraiss kin, Kraiss ya mani mei ełe opu, ond peri ełe kołpu, eim sinim mei wumb pei Gos buł ngopun kin, oł kis enjpin wumb ei, Gos sipi orung sim.

⁷ Na yi ni piind. Wu endi moꞑpu, wu kun ka endi kin koꞑpu kin, paki tumbii ni, noman to piinim; ba eim kapli enermba mon! Yi peng kin, wu wumb endeim endeim ni molk, en enim nge noman dinga kindik kin, kapli erang, wu ka endi kin kolk kin, paki tungii.

⁸ Ba Gos eim noman ka wii ei, sinim kin andan topu ngum. Ngang kin, kunum ei sinim oꞑ kis pira er muꞑamin kin, Krai opu, eim ond peri eꞑ koꞑpu kin, sinim oꞑ kis enjpin ei, kil ngopu si kindim.

⁹ Yi miꞑ erang kin, pe Krai koꞑpu kin, eim miyem sinim oꞑ kis enjpin ei, kil ngum. Ngang kin, pe Gos sinim kun ka moꞑmun ninim. Yi miꞑ, sinim piinmin ei Krai sinim paki tang kin, Gos popuꞑ kis ni, kumep kis ei, sinim kin tonu onermba, mon!

¹⁰ Yi miꞑ, sinim ok Gos kin opu orung wumb miꞑ mulnjpun kin, kunum eꞑ, Krai koꞑpu kin, sinim oꞑ kis enjpin ei, kil ngum. Eꞑ nge, Krai eim sinim Gos kin sipi, nga orung seng kin, pe sinim Gos kin noman ende sepin moꞑmun. Krai nga angpi, tonu opu kin, konj moꞑum. Eꞑ nge, sinim yi miꞑ ku, eim noman konj ngang kin, sinim eim kin ouni konj muꞑmun. Muꞑamin kin, Gos eim kos owundu ei, sinim kin tonu onermba mon.

¹¹ Ei yi miꞑ mendpiꞑ, mon! Ba, sinim nge Owundu Jiisas Krai eim erang kin, sinim Gos kin nga orung sim. Eꞑ nge, sinim Gos kin noman ka pii ngonmun.

Andam Kuꞑum Ba Krai Konj Moꞑum

¹² Yi miꞑ erang, wu endeim Andam oꞑ kis erim eꞑ nge, oꞑ kis mani mei eꞑ tonu om. Wang kin, oꞑ kis oꞑ ei, wumb pei kuꞑngii oꞑ ei, pepi kin, tonu om. Wang kin, oꞑ kis oꞑ ei, wumb pei kuꞑngii oꞑ ei, pepi kin, om. Yi miꞑ erang kin, wumb pei oꞑ kis enmin eꞑ nge, wumb pei koltmun.

¹³ Yi miꞑ, oꞑ kis enjing oꞑ ei, ya mani mei eꞑ ok pim. Nga ekii se, Gos lo ek Moses ngurum. Ngang kin kapli, ba Gos lo ek muleꞑang kin, wu endi moꞑpu, wu endi kin, nim oꞑ kis yi en, pa ninꞑang.

¹⁴ Ba Andam muꞑum kunum ei pupu, Moses kunum eꞑ, wumb pei mulnjung ei, kolk minj punjung. Wumb eipi pei,

Andam oꞑ kis erim oꞑ ende miꞑ, enenjing; ba wumb ei pei oꞑ kis eipi miꞑ erik kin, kulnjung ku.

Nga wu Andam eim jep epi endi Krai ekii se omba, yi miꞑ muꞑum.

¹⁵ Ba Gos epi ka wii ei, wumb pei wii ngopu epi ei kin, Andam oꞑ kis erim ei kin, epi ende miꞑ mon. Ei keimi, wumb pei wu endeim Andam oꞑ kis erim eꞑ nge wumb pei kulnjung; ba Gos noman ka, wumb pei wii ngum ei, owundu mendpiꞑ. Gos eim noman ka ngopu ni, epi ka wii eꞑ nge, wumb pei wii ngurum ei, Krai Jiisas kin tonu opu kin, wumb pei paki tum.

¹⁶ Gos epi ka wii wumb pei wii ngum epi ei kin, wu endeim Andam oꞑ kis erim ei kin, epi ende miꞑ mon. Yi miꞑ, wu Andam endeim kin oꞑ kis ei tonu wang kin, wu Andam Gos kos owundu piimba kunum ei, wu ei am ba. Nga yi miꞑ, wumb pei oꞑ kis enjing ku; ba Gos epi ka wii, wumb pei kin wii ngang kin, Gos wumb ei kin, kun ka moꞑmun, nimba.

¹⁷ Ei keimi, wu endeim Andam eim oꞑ kis erim. Eꞑ nge, wumb koltmun oꞑ dinga ei wumb pei tonu wang kin eꞑ nge, wumb pei to mani kindnim. Kapli yi miꞑ ku nga, wu endeim Jiisas Krai kin, wumb pei Gos nge noman ka ngoꞑum ni, epi ka wii ei wii ngoꞑum epi eꞑ nge, Gos sinim wumb kun ka niꞑim eꞑ nge, sinim wumb king miꞑ, tep er muꞑmba.

¹⁸ Yi miꞑ erang kin, wu endeim Andam oꞑ kis erim eꞑ nge, kumep kis wumb pei sik kin, kuꞑngii. Yi miꞑ ku, wu endeim Krai eim oꞑ kun ka erim eꞑ nge, wumb pei oꞑ kis enjing, eim kil ngopu, si kindpi kin, noman konj ngurum. Ngang kin, wumb sik kunum kunum konj muꞑngii.

¹⁹ Yi erang, Andam Gos ek ekii sinerim eꞑ nge, wumb pei kin oꞑ kis oꞑ ei tonu om. Yi miꞑ ku, Krai Gos ek ekii sirim eꞑ nge, wumb pei Gos kin wumb kun ka moꞑmun, nimba.

²⁰ Pe nga, Gos lo ek wumb ngurum ei erang kin, wumb en enim oꞑ kis erik miꞑ ei, owundu mendpiꞑ tonu om. Ba Gos nge noman ka ngopu ei, wumb oꞑ kis enjing oꞑ ei, to mani kindim. Kindang kin, Gos nge noman ka ngopu elim oꞑ ei, owundu mendpiꞑ tonu opu pim.

²¹ Yi mił peng kin, wumb oł kis ełmin oł ei, dinga kis peng kin, wumb koltmun oł ei kin tep er mołum. Ei yi mił ku, pe Gos noman ka ngopu erang kin, sinim Gos kin oł kun ka er mołmun. Mołamin kin, sinim Owundu Jiisas Kraiss kin, sinim noman konj kunum kunum mułmun nge nipi ngurum. Ngang kin, Gos nge noman ka ngopu ei, dinga owundu tonu opu kin, tep er mułmba.

6

Oł Kis Ełmin Oł Ei, Sinim Kulnjpun Ba Sinim Kraiss Kin Konj Mendpił Mołmun

¹ Sinim nga nipe ek nimin? Sinim oł kis minj er moł pamin kin, Gos noman ka wii ei, tonu owundu mendpił omba. Sinim ek yi mił nimin min?

² Ei mon mendpił! Sinim oł kis ełmin oł ei, sinim kulnjpun. Ei nge, sinim nimbił erpin kin, nga oł kis er mołpun bin?

³ Sinim Kraiss Jiisas kin dambiltpin ende pupun, noł pinjpin kin, kunum ei, sinim Kraiss kin ouni kołpun kin, eim kin ende noł pinjpin. Enim ei piinanmin min?

⁴ Sinim noł pepin ngunjpun kin, ei pułe yi mił, sinim Kraiss kin dambiltpin ende pupun, kulnjpun. Pe nga, Gos eim Kraiss kin, sinim ouni tukpu tum. Tang kin, Kraiss kołpu, nga Arim Gos eim dinga wii eim sipi, angpi tonu opu, nga konj mołum. Mułang kin, sinim yi mił ku, nga sinim angpin tonu opun, nga noman konj sipin, er endmin ku.

⁵ Yi mił, sinim Kraiss kin dambiltpin ende pupun, eim kułum mił, sinim yi mił ku, kułmun. Keimi, yi mił ku, nga sinim eim kin ende pupun kin, eim konj tonu om. Sinim yi mił ku, konj tonu opun mułmun.

⁶ Yi mił erang, sinim piinmin ei, sinim ngenj noman ok nge ei, Kraiss kin ouni, ond peri ełe nil to pendinjin. Yi mił erang, sinim ngenj ełe oł kis ełmin oł ei nge, dinga sinim kin ambił gii ni mułum ei, si kindpi kin, poru nimba. Yi mił erang, oł kis ełmin oł ei, sinim kin, nga ambił gii ni, tep enermba mon.

⁷ Nimbił erang, wumb endi kołpu poru nim ei, nga oł kis dinga ełe, wu ei ambił gii nga ninermba, mon!

⁸ Ba sinim Kraiss kin ouni kulnjpun kin, kapli nga sinim pii gii nipin, Kraiss kin ouni nga, konj kunum kunum mułmun.

⁹ Nimbił erang, sinim yi ni piimin ei, Kraiss kołpu, nga angpi tonu opu kin, konj mołum. Mołpu kin, nga kulermba mon. Wumb koltmun oł dinga ei, nga Kraiss kin to mani kindpi kin, tep mulermba, mon!

¹⁰ Yi mił, Jiisas kułum oł ełe nge, yi mił Jiisas wumb oł kis ełmin oł ei nge, dinga to mani kindpi kin, kunum endeim minj kołpu, poru nim. Ba pe akip, Jiisas eim noman konj mołum ełe nge, kunum kunum Gos embe ambił tonu kindpi, mołum.

¹¹ Yi mił ku, enim komb se piingii ei, en enim oł kis ełmin oł ełe kin, kołpun mołmun. Pe oł kis dinga ei, enim kin nga ambił gii ninanim, mon! Ba akip, enim Kraiss Jiisas kin dambiltik ende puk kin, Gos embe ambił tonu kindpin kin, konj kunum kunum mołmun.

¹² Pe nga, oł kis ełmin oł ei, enim kan wiik tangin kin, enim ngenj ełe, ambił gii nipi, nga tep enermba, mon! Yi mił peng kin, enim ok nge ngenj noman ełe oł ei, nga ekii sinerngii, mon!

¹³ Nga enim nga simb angil nin, epi ei, nga wak tangin pupu kin, oł kis nge oł ei, ekii sik kin, kapli oł kis nga enerngii, mon. Ba enim nge noman, kin simb angil ni, epi pei, Gos kin ngungii. Yi mił, wumb endi Kraiss kin kołpu kin, nga tonu konj mołpu kin, noman konj simba. Seng kin, nga sinim nge simb angil ni, epi pei Gos ngumun ełe nge, Gos nge oł kun ka oł ei, erik kin, molk pungii.

¹⁴ Pe yi mił, oł kis ełmin oł ei, nga enim kin dinga kindpi kin, tep nga enermba mon. Nimbił erang, pe enim lo ek ełe nge kos owundu ngopu ei, mandring mulałmin mon; ba enim Gos nge noman ka ngołum ełe nge, mandring molk pungii.

Wumb Oł Kun Ka Kongun Wii Ełmin

¹⁵ Yi mił, pe sinim nimbił oł ermin? Sinim lo ek ełe nge, kos owundu ngopu ei, mandring pupun mulenjin kin, sinim kin nga tep enerim mon; ba Gos noman ka ngołum ei, sinim mandring pupun mulnjpun kin, kapli sinim oł kis nga ermin min? Ei mon mendpił!

¹⁶ Ei keimi, enim ei piinanmin min? En enim nge ngenj nin, epi wu eipi kin, ek ekii sik erik kin, wu ei, en enim tep er mułang kin, kaplı wu ei kin, enim kongun wii wumb mił mułngii. Ei yi mił ku, enim oł kis ełmin oł ei kin, kongun wii wumb mił mułngii. Mol k kin, enim kułngii oł ei singii ku. Min mon pim kin, enim Gos nge oł ekii sik kin, Gos eim kin kongun wii wumb mił, kun ka er mułngii.

¹⁷ Ba Gos kin noman ka piik ngungii. Ok enim oł kis eł kin, kongun wii er mulnjung. Ba akip Gos eim enim sipi orung seng kin, eim kin mandring mołmun. Mołangin kin, enim noman tuk eł Gos ek keimi kun ka ekii sik kin, puk er mołmun. Ełe nge, enim Gos kin ka piik ngungii.

¹⁸ Pe Gos enim oł kis ełmin oł ei nge, kan ngo pendnjing ei, si tor seng kin, enim wii mol k kin, Gos nge oł kun ka ełmin oł ei nge, kongun wii er mol k pun gii.

¹⁹ Na enim dinga sinałmin mei wumb kin, ek yi mił nind. Nimbil erang, enim dinga sinałmin mei wumb noman ełe, ekii sip nind. Ei yi mił, ok enim nge ngenj orung nin, epi sipik, noman ok nge oł penj oł ei, kongun wumb wii mił mulnjung kin, enim oł kis penj pei pei enjing. Yi mił erang kin, pe enim ngenj orung nin, epi pei ei sipik, oł kun ka oł eł kin, kongun wii wumb mił ngok erngii. Erik kin, enim Gos nge oł kun ka oł konj mendpił, tonu wang kin, mułngii.

²⁰ Yi mił, ok kunum ei, enim oł kis ełmin oł ei, kongun wii erik mulnjung. Kunum ei, enim oł kun ka oł ei, kan ngunerim, mon; ba enim oł ei kin, wii mił mulnjung.

²¹ Ba kunum endi, enim oł kis ełmin oł ei, nipe epi ka endi siłmin ei nge, akip enim singambıl sinmin? Pe enim oł kis enmin oł ei nge, kumep ei enim kułngii.

²² Ba pe, Gos enim oł kis nge, kan ngii mił mulnjung ei tor sim. Sipi kin, sinim Gos eim nge kongun wii wumb mił mundum. Ełe nge, epi pułe yi mił tonu onum. Wang kin, enim oł kun ka er mol k kin, nga ekii se noman konj singii ei, kunum kunum mol k pun gii.

²³ Yi mił, oł kis ełmin oł ei nge, kumep ei kułngii. Ba Gos eim nge epi ka wii ei, sinim wii ngum epi ei, noman konj kunum

kunum mułmba. Noman konj ei, Krais Jiisas sinim nge Owundu kin tonu om.

7

Wu Amb Siłmin Ek Ekin Endi

¹ Engnan noł, na ek ei nip enim ngond ei, enim lo ek ełe piıłmin wumb kin nind. Kunum ełe, wu endi konj mułmba kunum ełe minj, wu ei lo ek ełe mandring mołpu kin, tep er mułmba. Enim ei piinanmin nimin?

² Kaplı yi mił, amb endi wu pang, wam konj mułum kin, kaplı lo ek ei, amb kin wam dambiltpi ende kindnim. Ba wam kułum kin, kaplı lo ek ei ok se ende kindim lo ek ei, nga wu amb tał ei, se ende kindnanim mon.

³ Yi mił, pe amb endi eim wam konj mułang kin, eim wam mani kind si kindpi pupu kin, wu eipi endi pum kin, amb ei eim oł kis erpi kin, wam kin kun ka mulałim mon. Ba amb eim wam kułang kin amb ei, lo ek ei, eim ambıl gii ninermba mon. Eim wii mułmba. Mołpu kin, amb ei, eim nga wu endi eipi pum kin, eim oł kis enermba mon.

⁴ Yi mił ku, engnan noł, enim Krais kin dambiltik ende punjung. Kunum ełe, enim lo ek ełe kulnjung. Kułangin kin, lo ek ełe, enim nga ambıl gii ninerim mon. Ei yi mił, enim wu eipi kin puk mołmun. Enim wenjing mił Krais eim tukpu ełe, tonu angpi opu kin, nga konj mołum. Mołang kin, sinim Gos eim nge oł kun ka oł ei, er mołamin kin, mong mił topu erang kin mułmba.

⁵ Yi mił ku, ok kunum ełe, sinim noman ngenj ok nge oł kis ełe, tonu wang kin, ekii sipin er mulnjpun. Nga kunum ełe, lo ek ełe erang kin, sinim oł kis nga pei tonu wang kin, er mulnjpun. Ełe nge, sinim ngenj ełe, kongun er pang kin, sinim kułmun oł ei mong mił topu, ei sinim kin tonu om.

⁶ Ba akip, sinim kułamin kin, lo ek ei, sinim nga ambıl gii ninanim, mon! Sinim wii mił mołmun. Nimbil erang, sinim ok kunum endi ei, lo ek dinga ei, sinim kan ngo pendim. Ba pe, sinim kongun enmin ei, sin noman tuk konj ełe nge enmin. Ełe nge, sinim lo ek mon ok nge ełe, ekii

sinanmin mon. Ba pe, sinim Gos Gui Ka nge oʻl konj ei, sinim andan tang kin ekii sinmin.

Jura Lo Ek Kin Oʻl Kis Eʻlmin Ek Kin

⁷ Pe nga, sinim nipe ek endi nimin? Jura lo ek ei, oʻl kis nimin min? Ei mon mendpil! Ba lo ek ei, na oʻl kis oʻl andan tunenelang kin, na kapli piineneʻlamb. Ei yi miʻl, lo ek yi ninim, “Nim wu eipi nge epi ei, bun bun kulenjii mon.” Yi miʻl ku, lo ek eʻle, na kin yi ninerim kin, kapli na kan bun bun sinmin ei, sineneʻlamb.

⁸ Ba oʻl kis ei, lo ek eʻle kin andʻlam ei, tonu om. Wang kin, bun bun kultmun oʻl kanim kanim ei, na noman tuk eʻle, tonu opu er moʻlum. Ba lo ek eʻle, pineneʻlang kin, kapli oʻl kis ei, koltmun oʻl yi miʻl piʻlang.

⁹ Yi miʻl, ok na Jura lo ek ei, na kin pinerim kunum eʻle, na konj muls. Ba ekii se, Jura lo ek na kin tonu wang kunum ei, oʻl kis eʻlmin oʻl ei, nga angpi tonu opu, konj muʻlum. Moʻpu kin, na noman tuk eʻle topu kundang kuls miʻl enim.

¹⁰ Nga Jura lo ek eʻle nge, wumb noman konj ngumba miʻl enim; ba na konj miʻl lo ek ei, na kos erpi ngopu kin, to kundmba miʻl enim.

¹¹ Nimbiʻl erang, oʻl kis eʻlmin oʻl ei, lo ek eʻle kin, andʻlam kan sim. Sipi kin, Jura lo ek ei kongun erpi, na kin kend topu ngum. Ngang kin, Jura lo ek yi miʻl erpi kin, na kos owundu ngopu ei, na to kundmba nge miʻl enim.

¹² Yi miʻl erang kin, Gos lo ek Jura ngum ei, kun ka moʻlum. Nga Gos ek dinga pei ei, kun ka ni, kun ni, ka wii moʻlum ku.

¹³ Ei nipe miʻl paʻlim? Pe lo ek ka wii ei, na topu kundang kin, na kuls min? Ei mon! Oʻl kis eʻlmin oʻl ei, na to kundang, na kuls. Yi miʻl erang, oʻl kis eʻlmin oʻl ei, peni eʻle tonu om. Oʻl kis ei, oʻl kis mendpil! Ei lo ek ka wii ei sipi, kongun erpi kindang kin, oʻl kis koltmun oʻl ei, tonu om. Wang kin, lo ek ei, na oʻl kis puʻle ei, andan topu ngum ei, oʻl kis mendpil.

Oʻl Kis Eʻlmin Oʻl Ei, Wumb Noman Tuk Eʻle Kan Ngonum

¹⁴ Sinim piinmin, Jura lo ek eʻle, Gos Gui Ka nge epi paʻlim. Ba na nam ngenj ei, mei wumb ngenj paʻlim. Peng oʻl kis ei, na

ambil gii nipi, kan ngopu, tep er moʻlang kin, na eim nge kongun erip moʻl.

¹⁵ Keimi, na end epi ei, puʻle ei piinand. Yi miʻl, na epi endi noman ngop ermbii ni piind epi ei, na enand mon. Ba epi, na noman ngonand epi ei, na kunum kunum end.

¹⁶ Pe nga, na epi endi enermbii ni piinj epi ei, na end; kapli na oʻl ei nge, na yi niʻl, ‘Lo ek ei kun ka paʻlim,’ niʻl.

¹⁷ Yi miʻl erang, pe oʻl ombu kun ka pinalim oʻl ombu, nam enenj, mon; ba oʻl kis eʻlmin oʻl ei, na kin tuk moʻpu enim.

¹⁸ Yi miʻl, na yi ni piind oʻl kun ka eʻlmin oʻl ei, na nge noman ngenj ok nge eʻle, tuk mulaʻlim mon. Ba na noman eʻle piind epi oʻl kun ka ei, na ermbii ni piind; ba na ermbii, kapli enanim mon.

¹⁹ Yi miʻl, na epi oʻl kun ka ermbii ni piind oʻl ei, na enand. Yi miʻl enarip kin, na epi oʻl kis enermbii ni piind oʻl ei, na end.

²⁰ Yi miʻl, na kunum kunum epi endi enermbii ni piind epi ei, enj kin kapli ei na nam enand mon. Ba yi miʻl, oʻl kis eʻlmin oʻl ei, na noman tuk eʻle moʻpu enim.

²¹ Yi miʻl erang, na kenj ei, lo miʻl epi oʻl ei, kongun yi miʻl erim. Kunum endi, na epi nipe kun ka ermbii ni piind ei, oʻl kis eʻlmin oʻl ei, mendpil moʻpu kin, na kin mandi moʻpu, ambil gii neng kin, na ermbii miʻl nenj? Ei kapli enanim mon.

²² Yi miʻl, na nam noman tuk eʻle, Gos lo ek ei ekii sip, ermbii ni, noman eʻle ka piind.

²³ Ba pe, na kand ei, lo ek eipi endi na ngenj tuk eʻle, aninga kopur paʻlim. Lo ei, na noman tuk eʻle, ok pim lo ei kin, nga Gos nge lo ek konj, na ekii sip piinj lo ek ei kin, opu orung orung enmbiʻl. Pe lo ek oʻl kis eʻlmin oʻl ei, na kan ngopu, ambil gii nipi, dinga erim. Nimbiʻl erang, oʻl kis eʻlmin oʻl ei, na ngenj tuk eʻle aninga kopur piram kongun er paʻlim.

²⁴ Keimi, na wu noman embin kis paʻlim wu moʻl. Wumb nii endi, na nge ngenj kulmba ngenj ei, si kindmba?

²⁵ Pe na Gos kin, sinim Owundu Jiisas Krai, na oʻl kis eʻlmin oʻl ei, si kindang, wii moʻlup kin, noman ka wii piip ngond. Ei nam oʻl yi miʻl paʻlim. Peng kin, nam Gos lo ek ei mendpil, na noman tuk eʻle, ekii

sip kin moꞗ; ba na nge ngenj ok nge eꞗe, lo ek oꞗ kis eꞗmin oꞗ ei, ekii sip kin, kongun er moꞗum.

8

Gos Gui Ka Noman Konj Ka Ngoꞗum

¹ Yi miꞗ erang, pe wumb nii endi Kraiſ Jiisas kin dambiltipi ende kindim wumb ei kin, Gos kos owundu piipi, mok topu, oꞗ kis nge kumep kis ei, Gos ngunermba, mon!

² Nimbiꞗ erang, Gos Gui Ka nge lo ek kongun erpi, na noman konj ka ngoꞗum. Ngum kunum ei, na Kraiſ Jiisas kin dambiltipi ende kindipi kin, na lo oꞗ kis eꞗmin oꞗ ei nin, koltmun oꞗ ei nin, na sipi kin, wii kindang moꞗ.

³ Yi miꞗ, sinim ngenj noman ok nge ei kin, lo ek eꞗe nge dinga eneneꞗang, Gos eim oꞗ yi miꞗ erim. Erang kin, lo epi ei, lo ek kun kapꞗi eneneꞗang, ba Gos ei eim yi erim. Erpi kin, eꞗe nge oꞗ kis si kindim. Si kindipi kin, Gos eim nge kingam Jiisas kindang, mei mani opu, sinim mei wumb taꞗpi erang kin, oꞗ kis eꞗmin wumb miꞗ muꞗum. Moꞗpu kin, Kraiſ nge eꞗe Gos sinim oꞗ kis eꞗmin oꞗ kumep ei, koꞗpu kin, sipi orung sim.

⁴ Gos yi miꞗ erang kin, eꞗe nge lo ek ei, oꞗ kun ka miꞗ tonu opu pimba. Nimbiꞗ erang, pe sinim nge ngenj noman ok nge oꞗ ei, sinim andnanmin mon. Ba pe sinim Gos Gui Ka kin dambiltipin ende pupun kin, oui andinmin.

⁵ Yi miꞗ, pe wumb nii endi, eim ngenj ok nge eꞗe oꞗ kis endmba ei, eim noman eꞗe ei, ngenj ok nge kin, minj piipi endmba. Ba wumb nii endi Gos Gui Ka noman eꞗe, ekii sipi, oꞗ kun ka ermba wumb ei, en enim noman eꞗe, Gos Gui Ka ek nimba miꞗ ekii sik, piik kin, andik muꞗngii.

⁶ Pe wu endi ngenj ok nge eꞗe oꞗ kis eꞗmin oꞗ ei, eim noman tuk eꞗe pim kin, wu ei kuꞗmba. Ba nga wu endi, eim Gos Gui Ka nge oꞗ ei ambiꞗ gii nipi muꞗum kin, kapꞗi wu ei, noman konj sipi kin, noman emin peng muꞗmba.

⁷ Ei yi miꞗ, wu nii endi, eim ngenj ok nge noman eꞗe ekii sipi muꞗum kin, wu ei Gos kin opu orung erpi moꞗum. Nimbiꞗ erang, wu ei eim Gos lo ek ei mandring molakiꞗim mon. Ei yi miꞗ, kapꞗi enermba mon.

⁸ Wumb nii endi eim ngenj ok nge eꞗmin oꞗ ei erpi, muꞗum kin, wumb ei Gos eim noman eꞗe kun ka erngii miꞗ, ei kapꞗi enerngii mon.

⁹ Ba akip, enim ngenj ok nge ei, ekii sik enanmin mon. Ba pe enim Gos Gui Ka nge oꞗ eꞗe, ekii sik, er moꞗmun. Muꞗangin kin, keimi Gos Gui Ka enim noman tuk eꞗe muꞗmba. Ba pe wumb nii endi, Kraiſ nge Gui Ka eim noman tuk eꞗe mulerim kin, wumb ei Kraiſ nge wumb taꞗap ende miꞗ mon.

¹⁰ Ba Kraiſ enim noman tuk eꞗe moꞗpu nim kin, enim noman tuk eꞗe gui konj muꞗmba. Nimbiꞗ erang, enim Gos nge ningiꞗ eꞗe, wumb kun ka moꞗmun. Yi miꞗ ku, enim ngenj ok nge eꞗe, oꞗ kis eꞗmin oꞗ ei, enim kin erang, kulnjung. Nimbiꞗ erang, oꞗ kis eꞗmin oꞗ ei, enim kin ngenj ok nge eꞗe paꞗim.

¹¹ Pe yi miꞗ, Gos ei eim Jiisas koꞗpu pim ei eim sipi kindang kin, nga angpi konj moꞗum. Nga Gos nge Gui Ka ei enim noman tuk eꞗe muꞗmba ei, kapꞗi eim Jiisas Kraiſ koꞗpu konu sipi kin, nga konj kindang moꞗum. Ei eim, enim nge ngenj eꞗe noman konj ei, yi miꞗ ku, enim ngumba. Ngang kin, eim Gui Ka je erang enim noman tuk eꞗe moꞗum.

Gos Gui Ka Erang Sinim Gos Nge Kingam Noꞗ Moꞗmun

¹²⁻¹³ Yi miꞗ erang kin, engnan noꞗ, enim ngenj ok nge eꞗe nge kumep endi ngok, orung kindngii ei, endi sinaꞗim mon. Ba enim ngenj ok nge oꞗ ei kin, ekii sik, er endingjing kin, kapꞗi enim kuꞗngii. Ba enim Gos nge Gui Ka nge dinga ei sik kin, enim ngenj ok nge oꞗ ei, to mani kindngii. Kindik kin, kapꞗi enim noman konj sik, kunum kunum muꞗngii.

¹⁴ Wumb nii endi, Gos Gui Ka nimba miꞗ ekii sipi, endim kin, wumb ei Gos nge kingam noꞗ mendpiꞗ muꞗngii.

¹⁵ Keimi yi miꞗ, enim gui endi enim sinjing ei, er kan miꞗ ngang kin, enim kin ngum ei, enim sipi kindang, eim kin kongun wii enmin. Enmin kongun ei, enim mund mong kulerngii, mon! Ba enim Gos Gui Ka ei enim sinjing ei erang kin, enim Gos nge kingam noꞗ muꞗngii. Molk kin, Gos Gui Ka nge dinga ei enim

kin peng, Gos kin prei erik ngok kin, enim eim kin yi niłmin. “Arnan na nge Arnan,” pa niłmin.

¹⁶ Gos Nge Gui Ka eim sinim kin noman tuk gui ei dambiltpi ende pupu paki topu kin, eim ek dinga nipi yi nim. “Enim Gos nge kingam noł mołmun,” pa nim.

¹⁷ Pe sinim Gos nge kingam noł mul-njpun kin, kapli sinim Erinjpin Gos nge epi, ek keimi dinga nipi, ngumbii nirim mił epi ei, simin ku. Keimi, sinim Gos eim epi ka wii pei simin. Sipin kin, Krai ngum epi ei simin. Krai kin ouni simin. Ba nga sinim Krai eim nge ngenj kumbii sim mił yi ku sinim simin. Sipin kin, sinim eim kin ouni ekii se eim nge tiłang ka wii owundu ei simin ku.

Ekii Se Sinim Gos Nge Tiłang Owundu Simin

¹⁸ Na keimi ni piind, sinim ngenj kumbii sinmin ei, epi wii mił. Ba Gos nge tiłang owundu ka wii ei, Krai kin ngum epi ei mił, sinim yi ku simin. Ełe nge, tiłang ka wii ei, ekii se Gos sinim kin andan tumba.

¹⁹ Yi mił, Gos epi kanim kanim ya mani mei ełe ok eririm epi ei, akip kui er mołmun. Mułamin kin, Gos kunum owundu tonu omba kunum ei, eim kingam noł andan tang, peni ełe wang kin, enim kanik piik, erik mułngii.

²⁰ Yi mił, Gos ya mani mei ełe epi kanim kanim ok eririm epi ei, ekii se kis mołpu kin, epi wii kun mił pinerim mon. Ełe nge, en enim nge noman ełe yi mił enerik mon. Ba Gos eim nge noman ełe yi piipi eririm. Erpi kin, Gos eim kos owundu piipi, eim kin mandring kindpi mułang kin, ekii se oł tonu omba ei nge, kui erik mołmun.

²¹ Nimbił erang, Gos eim epi kanim kanim pei eririm epi ei, ambił gii nipi mołum epi ei, to kis erpi mołum konu ei, to tor seng kin, wii mołmun. Mułangin kin, Gos nge eririm epi pei ei, wii kun ka molk kin, nga Gos nge kingam noł nge tiłang ka wii ouni sik er mułngii.

²² Sinim yi ni piinmin, Gos ya mei ełe epi kanim kanim pei eririm epi ombu, ngenj kumbii sik, ke nik, tor kindinmin ei mił, amb kangil buł tang mengingii enmin yi mił pepi wang kin, akip yi mił ku pałim.

²³ Ba ya mani mei ełe epi kanim kanim pei, Gos eririm epi ei mendpił mon. Ba yi ku, sinim Gos Gui Ka ei, sinim noman tuk ełe, kuni mong kumna mił aka pin sinjpin. Pe sinim yi ku, ngenj kumbii sipin, ke nipin, Gos eim kin sinim kui erpin mułamin kin, Gos kunum ei sinim eim kingam noł mił erpi kindang kin, kui er mołmun. Kunum ełe Gos sinim ngenj noman tuk pei erpi kindang kin, sinim sipi orung simba.

²⁴ Gos sinim sipi orung sim ełe nge, sinim kui er mołmun. Pułe yi mił, sinim epi nipe endi sinałim epi ei, simin ni piipin kui er mołmun. Ba wumb nii endi, epi endi simbii ni piimba epi ei sim kin, nga kui er mułmba min? Ei mon!

²⁵ Ba pe sinim epi nipe endi simin ni noman dinga piinmin epi ei kinenjpin kin, kapli sinim nipe epi endi simin ni piipin ei, kunum olt kinan kui er mułmun.

²⁶ Yi mił ku, sinim noman dinga pin-ermba wumb ei, Gos nge Gui Ka ei opu sinim kin paki tołum. Nimbił erang sinim nipe oł mił endi prei erpin kin, nga sinim epi nipe endi kii sipin simin nipin prei ermin ei sinim piinanmin. Ba Gos Gui Ka sinim nge nipi, eim prei dinga erpi kin, Gos kin ngonum ei sinim piinanmin ek ei, Gos kin kii sipi ngang kin, sinim paki tołum.

²⁷ Nga Gos eim sinim wumb noman tuk ełe, piipi kanpi enim. Nga Gos eim Gui Ka epi nipi endi piinim ei, Gos piipi kanpi enim ku. Nimbił erang Gos Gui Ka prei erpi, wumb nii endi Krai nge tiłap mołmun wumb ei kin, Eim Gos noman ełe prei ermba ni piinim mił erpi kin sinim paki tołum.

²⁸ Sinim piinmin, Gos epi kanim kanim pei sipi tikandi kindpi kin, kongun kun ka erpi, wumb nii endi Gos eim kin noman ka piipi ngonmun ei, yi mił enim. Wumb ei, Gos eim noman ełe yi ni pendrim mił wumb ei, Gos eim kin sipi orung sim.

²⁹ Nimbił erang wumb nii endi, kumb ok Gos eim ni piirim mił, eim noman ełe yi ni pendrim ku. Gos eim si orung sipi erang kin, ok eim nge kingam Jiisas mołum mił mułngii. Molk kin, Krai eim kumb se wu num mułang kin, nga wumb nii endi Gos

kin pii gii ninjing wumb ei, eim angim noł ekii mił mułngii.

³⁰ Wumb nii endi, kumb ok Gos eim si orung simbii ni pendrim mił wumb ei, eim sipi orung sim. Seng yi ku wumb ei Gos eim kin 'Wumb kun ka.' nipi mundum. Mundum wumb ei, Gos eim wumb kun ka nipi wumb ei, Gos eim nge kingam noł mił, tiłang dinga ka wii ei mok to ngum ku.

Gos Noman Ka Ei Sinim Kaimb Sipi Ngonum

³¹ Gos epi kanim kanim pei sinim kin eririm ei, sinim nipe ek nimin? Pe Gos sinim kin mołpu kin, sinim epi kanim kanim paki dinga topu erim kin, wumb nii endi sinim kin opu orung erpi ngumba?

³² Gos eim nge kingam eim kin, ambił gii ninerim mon. Ba Gos eim nge kingam sinim wumb pei paki tumba nge kindim. Yi mił erang, Gos kingam sinim kin wii ngum kin, kaplı nga eim sinim epi kanim kanim pei Kraiis eim kin ouni sinim kin epi pei ngunermba min?

³³ Wumb nii endi Gos eim sipi orung seng mołmun wumb ei, nga wumb eipi endi ok kaplı kos piik kin, opu orung erik ngungii min? Ei mon! Gos eim mendpił sinim wumb kun ka mołmun, ninim.

³⁴ Yi mił, wumb nii endi kaplı wumb eipi kin kos piipi, mok tumba min? Ei mon! Ba Kraiis Jiisas eim kołpu kin, nga Gos sipi kindang kin, angpi tonu opu nga konj mołum ku. Pe eim Gos kin angil tundung orung kun mołpu kin, nga sinim paki tumba nge Gos kin prei dinga erpi, ngopu mołum.

³⁵ Wumb nii endi Kraiis nge noman ka ei sinim kin ngum ei to si kindmba? Oł embin tui sinim kin tonu omba min; nga ngenj kumbii simin min; nga wumb sinim kin kepıi tok oł embin tui ngungii ei min; nga sinim kuni tumba min; nga sinim alap nin, epi sinalım min; nga epi kis kombur sinim kin to kis ermba min; nga wumb sinim kin opu erik to kundngii min; nga oł kanim kanim ombu pei, sinim nge noman ngołum ei, sinim Kraiis to tor si kindngii min? Ei mon mendpił!

³⁶ Gos ek ka ei ok mon poł pendim mił yi ninim.

“Pe sinim Kraiis nge wumb tiłap mułamin ełe nge, kunum kunum wumb eipi sinim to kundmun mił nik erik erik enmin. Yi mił, wumb ei sinim kung siipsiip to kondumun mił sinim yi ni kanımin.”

³⁷ Ei mon! Sinim dinga peng kin, oł embin tui epi ombu kanim kanim pei to mani mendpił kindinjp kindinjpın. Ełe nge, Kraiis nge dinga ei, sinim kin ngum ełe nge Kraiis eim kaimb sipi, sinim kin noman ka ngum.

³⁸⁻³⁹ Yi mił erang, na keimi ni piind ei, epi endi Gos eim noman dinga ka ei, sinim to eipi kaplı kindnermba, mon! Kułngii oł ei min; nga konj oł ei min; nga Gos nge enjel ei min; nga muł mei ełe peng erik tep mołmun wumb ei min; pe sałım epi ei min; nga ekii se mendpił tonu omba epi ei min; nga dinga kanim kanim ei min; nga mei tondrung epi ei min; nga ya mei mundrung epi ei min; nga epi eipi endi Gos kanim kanim ya mani mei eririm epi ei min; epi ei pei, Gos noman ka sinim wii ngum ei kaplı si kindnermba mon! Gos noman ka ei Kraiis Jiisas sinim nge Owundu kin tonu om.

9

Gos Kin Eim Nge Tiłap Wumb Esrel

¹ Na ek keimi nind. Na Kraiis nge wu na ek kend tunand mon. Gos nge Gui Ka ei, na noman tuk ełe paki topu kin, na noman ngołum. Yi ku, na noman tuk ełe piimbii ek ei, Gos Gui Ka ni ngołum.

² Yi mił, na noman tuk ełe embin owundu pepi kin, na nge wumb tiłap miyem ende Jura wumb kin, na noman tuk ełe kumbii owundu kunum kunum pepi pupu kin, poru ninanim mon.

³ Yi mił, na kaplı erim kin, na en enim piip kin, na Kraiis wakin top mani kind si kindip yi enj kin, kaplı Gos na kos owundu piipi kin, na sipi dup konu kis ełe kindmba ełe nge, na nge wumb tiłap miyem ende Jura wumb ei, Gos sipi orung simba.

⁴ En enim Esrel wumb, Gos nge wumb tiłap se mundum. Mundang Gos eim erang kin, eim nge kingam noł mułangin kin, eim nge noman dinga tiłang owundu ei kenjing ku. Nga Gos eim ek dinga nipi

pendrim ek ei ni ngopu kin, nga Gos eim lo ek ni ngopu kin; nga enim Gos keimi kin men tolmun oł ei nin; nga Gos ok ek keimi nipi ngumbii nirim epi ei sinjing ku.

⁵ En enim kumb ok kupenjpin noł Eiparam, Aisak, Jeikop nge tilap ende ele nge, en enim tonu onjung. Ok tilap ele nge, Kraisa ya mani mei ele opu, eim mei wu mendpił, wumb ei nge tilap ende mułum. Mułang kin, pe eim epi kanim kanim pei Gos tep er mołum. Eim Gos mendpił! Kaplı sinim eim embe kunum kunum ambil tonu kindmin, keimi!

⁶⁻⁷ Ba na ek nind ei, Gos ok ek keimi ni pendim ek ei tonu onanim, pa ninand mon. Nimbił erang, wumb tilap kopur, Esrel wumb kin tonu onjung. Ok wumb tilap ei Esrel nge wumb tilap mendpił mon. Yi mił ku, Eiparam nge tilap wumb aninga kopur eim kin tonu onjung; ba wumb ei, Eiparam nge kingam noł mendpił mon. Gos ek yi nipi Eiparam ngum, "Aisak nge wumb tilap mendpił ei, ninim nge wumb keimi mendpił mułngii," pa nim.

⁸ Ei pułe yi mił, kangil ya mani mei ele wumb ngenj ele mengk tor kindinmin kangil ei, Gos nge kingam noł mendpił mon. Ba pii gii wumb kangil ngenj ele mengk tor kindinmin ei, Gos eim ok ek keimi ni pendrim mił menginmin ei, Eiparam nge wumb tilap keimi mendpił mołmun.

⁹ Yi mił, Gos ok ek keimi ni tor kind pendrim mił ek yi ninim. Kunum ele, nga kung ngii ele na orung ombii ni pendinj kunum ei, amb Sera kangi endi mengmba.

¹⁰ Ba ei mendpił mon ku! Nimbił erang, amb Riipeka nge kangi tał erinjngil endeim eim sinim kupenjpin Aisak.

¹¹⁻¹² Ba Gos eim noman ele, ok ni pendim mił mendpił, eim kangil endi to mundum. Nga Gos yi nipi, amb Sera ngurum, "Kangi kumna Eiso eim mołpu kangi ekii Jeikop eim ek nimba mił ekii sipi kin, eim kin kongun erpi kin, yi ermba. "Gos kumb ok ek yi ni pendrim mił, ekii se kangi tał mengim ei, el elip kis min ka endi erngil ei, Gos kangil nii endi eim noman ele ermba ni to mundum mił erim. Ei eim kongun wu Jeikop, epi endi ermba mił ei piinerim mon.

¹³ Yi mił, Gos kumb ok, ek ka mon poł pendrim mił ek yi ninim, "Na wu Jeikop kin noman ngond, ba na wu Eiso kin noman ngonarip kin, opu orung erip ngond."

¹⁴ Yi mił, sinim nipe ek endi ninim? Sinim Gos oł kun ka endi enanim pa ninim min? Ei mon mendpił!

¹⁵ Yi mił, Gos Moses kin ek yi nirim, "Na wumb nii endi kin, noman ka ngumbii wu ei, kaplı yi erip kin, noman ka ngumbii. Nga na wu endi kin kaimb sinj kin, kaplı yi mił na kaimb simbii ku."

¹⁶ Yi mił peng kin, Gos noman kaimb silim oł ei, wumb en enim noman ele, epi ei simin ni piinmin mił ei, sinerngii mon. Ba Gos eim noman ele piilim mił, wumb kin kaimb sipi ngołum.

¹⁷ Yi mił, ok Gos ek ka ei mon poł pendrim mił, King Pero kin nipi ngurum. "Na nim kin epi enj ei, nim king owundu mołun pułe ei, na nim si kindamb mołun ei nge, na nge noman dinga ei nge, andan tamb kin, wumb pei keningii. Kanik kin, na nge embe ei, wumb mei konu orung orung pei ambil tonu kindngii. Ele nge mendpił, na nim king mundunj," pa nirim.

¹⁸ Yi mił peng kin, Gos eim wumb nii endi kin, eim noman ka ngumbii ni piilim mił ei, kaplı eim wumb ei kin, eim noman ka piipi kin, kaimb si ngołum. Nga Gos wumb nii endi kin, noman tuk dinga kis pengli nilim mił, kaplı Gos eim noman ele, wumb ei kin, noman tuk dinga kis pengli nilim mił elim. Nga Gos eim noman ele ermbii ni piimba ei ermba ku.

Gos Nge Popuł Kis Kin Nga Noman Ka Kin

¹⁹ Enim wumb endi na kin ek yi nimba. "Ei yi mił kaplı nimbił erang Gos wumb oł kis enmin ninim. Nga wumb nii endi Gos noman ele to eipi kindmba?"

²⁰ Ba ei nim wu nii endi dinga pukun kin, Gos kin ek ngokun ek ni orung kindnjii min? Ek ekin endi yi mił palim. Kaplı mei nganmbi ming endi mił wu endi erim kin ek yi nimba? "Nimbił erang nim na yi mił en?" nimba.

21 Pe wu endi mei nganmbi sipi kin, ming elim wu endi eim mei aninga kopur sipi, ming tał erim. Wu ei ming endi kongun ka elim ming ka erim. Nga endi ming ka mon, ei kongun wii mił ming endi erim. Erim ei kapli min mon?

22 Gos oł erim mił ei kapli min mon? Gos eim popuł kis pim popuł ei, peni ele tor kindmba enim kindang kin, wumb Gos nge noman dinga ei piik kun erngii. Pe nga, wumb ming mił wumb ei, mandi dup konu ele ngenj kumbii singii er mołmun. Ba Gos eim wumb ei kin, kunum olt kanpi wiik tang kin, wumb molk punmun.

23 Yi mił erang, Gos eim noman ele, tiłang owundu pei ka wii ei, sinim wumb pei kin noman ka andan topu, ngo tor kindrim. Kindpi kin, wumb ming mił nii endi, Gos eim kin ok sipi mundrum wumb ei kin, noman ka piipi, kaimb sipi ngurum wumb ei, Gos nge tiłang owundu ka wii singii.

24 Sik kin, sinim mendpił, Jiisas kin pii gii ninjpin wumb ei, Gos eim kin sipi mundrum. Ba ei Jura wumb tiłap mendpił mon. Ba nga kopur torung wumb tiłap eipi, Gos eim kin sipi mundrum ku.

25 Gos ok ek ka ei ek ni tor kindiim wu Osiya, mon poł pendrim mił yi ku ninim.

“Wumb nii endi, ok nam wumb mulenjing wumb ei, akip nam nge wumb mułngii, pa ni sip mundmbii. Nga wumb nii endi, ok nam nge wumb tiłap mulerangin kin, na noman ka en enim kin ngunenj wumb tiłap ei, akip nam nge noman ka ngo sip mundmbii.”

26 Wumb en enim mulk konu mendpił ele, Gos wumb ei kin ek yi nirim.

“Enim na nge wumb mulałmin konu ele, Gos kunum kunum konj mołulum konu ele enim, nam Gos nge kingam noł mołmun, pa nimbii.”

27 Gos ok ek ka ek ni tor kindiim wu Aisaiya poł pendrim mił Esrel wumb kin wii dinga topu yi ninim.

“Yi mił peng Jura wumb tiłap ele ep noł ku kulta mił pei mołmun. Sinim beltmin ei kapli enanim mon; ba Gos wumb ei kin aninga kopur, eim kin sipi orung simba.

28 Nimbił erang, Gos Owundu ya mani mei ele wumb oł kis enjing ei, kos owundu piipi, kumep kis ei sikirpi sipi, wumb ei kin ngumba.”

29 Gos ek ka ok Aisaiya mon poł pendrim mił yi ninim,

“Gos eim wumb tonu epin pei mułangin kin, tep er mołum Gos ei, sinim wumb kupenjpin noł tiłap aninga kopur wakin topu, mundnełangin kin, kapli sinim Sorom nin Gomora konu tał ele kulnjung wumb mił mułulamin.”

Esrel Wumb Gos Kin Pii Gii Ninenjing Mon

30 Yi mił erang, pe sinim nipe ek endi nimin? Ek yi mił endi nimin; torung wumb tiłap eipi ei, en enim Gos nge oł kun ka ei, kongun dinga erik sinenjing mon. Ba wumb en enim Gos eim kin sipi mundang kin, kun ka mulnjung. Nimbił erang, wumb ei, en enim Gos eim kin pii gii ninjing ei, sipi mundum.

31 Ba Jura wumb tiłap en enim kongun dinga erik, en enim Gos lo ek ele, kun ka ei ekii simin nik enjing. Ba en enim Gos nge lo ek ele, ekii sik enjing ei, kapli enerim mon mendpił!

32 Nimbił erang en enim kapli enerim? Yi erang kin, en enim Gos kin pii gii nik, Gos nge oł kun ka oł ei simin nik enenjing mon. Ba en enim kongun dinga erik kin, Gos nge oł kun ka simin ni piinjing wumb ei, en enim Krai ei kom ku mił mołum ei, wumb ei simb kom ku ele tok bok tunjung. Tok kin, Krai kom ku mił, eim kin pii gii ninenjing mon.

33 Kumb ok, Gos ek ka mon poł pendrim mił ek ei Krai kin yi ninim.

“Enim kanik piik erngii! Ya Saiyan konu ele, kom ku mił endi pałim ei, Gos nge kom ku dinga ei, wumb simb ele kep tang kin, en enim erpi to kindang kin, mani pungii ni pendim. Ba wumb nii endi eim Gos kindim kom ku kin, pii gii nimba wumb ei Gos kindim kom ku ek kin, eim singambił kulermba mon, ba dinga pupu engmba.”

10

Jura Wumb Tilap En Enim Gos Nge Oł Kun Ka Ei Sinenjing

¹ Na engnan noł, nam noman tuk ełe dinga piind ei, Esrel wumb ei Gos sipi orung simba. Ełe nge, na wumb en enim kin prei erip Gos ngond.

² Na wumb en enim kin pii kun erip kin, ek ni tor kindind. En enim Gos kin dinga pang kin, ekii simin nik enmin; ba wumb en enim noman ełe, Gos kin piik kun ka enałmin mon.

³ Yi mił erang, wumb en enim pii kun enarik kin, Gos enim wumb kun ka nimba mił, ei pii poł tunanmin mon. Nga en enim noman ełe oł kun ka oł ei ambił tonu kindmin ni piinmin, ba Gos en enim wumb kun ka mołmun nim mił, ei mandring punarik kin, ba en enim noman ełe ekii sik ełmin.

⁴ Yi mił erang, Krais tonu wang kin, pe Jura lo ek ei mani pupu poru nim. Yi mił, wumb nii endi Krais kin pii gii nik, ekii sik enjing wumb ei, kun ka mołmun wumb nimba.

Gos Wumb Pei Si Orung Simbii Ni Piinim

⁵ Ei yi mił, Moses ok mon poł pendrim mił yi ninim. “Wumb nii endi, Gos lo ek pei ekii simba wumb ei, Gos kin kun ka se mułmba,” pa nirim. Wumb nii endi Gos lo ek nirim mił ekii sipi mułmba wu ei, konj sipi er mułmba.

⁶ Ba wumb en enim Krais kin pii gii ningii wumb ei, Gos kin kun ka mułngii ełe nge yi ninim. ‘En enim kin noman tuk ełe, ek yi piinerngii mon!’ Wumb nii endi eim ei tonu epin konu ełe tuk ba, ełe nge pupu kin, Krais ya mani mei ełe tu wumba.

⁷ Nga enim yi mił ninerngii mon ku; ‘Wumb nii endi eim mer mei ełe mandring ba,’ ełe nge pupu kin Krais kołpu pałim konu ei, sipi orung tonu tu wumba.

⁸ Ba Gos ek ka ei nipe ek ninim? Gos ek ka ei enim kin mandi opu sałim ei, enim gupu ełe kin, noman tuk ełe pałim. Peng kin, Gos ek ka sinim ni tor kindinjpın ełe nge, enim pii gii ningii.

⁹ Yi mił, enim gupu ełe ek dinga ni tor kindik yi ningii, ‘Jiisas eim Owundu,’ pa ningii. Nga enim noman tuk ełe pii gii nik kin, Jiisas kołpu pim kin, Gos eim sipi

kindang, angpi tonu opu, nga konj mołum ełe nge. Kaplı Gos enim Jiisas kin sipi orung simba.

¹⁰ Yi mił erang, enim noman tuk ełe Jiisas kin pii gii ninjing kin, Gos kin kun ka mułmun. Nga enim gupu ełe, ek dinga ni tor kindnjing kin, Jiisas kin pii gii nimin ełe, Gos enim sipi orung eim kin simba.

¹¹ Gos ek ka Krais kin yi ninim, “Wumb nii endi Eim kin pii gii nimba wumb ei, Eim kin singambił kulermba mon.

¹² Yi mił, Jura wumb kin wumb tilap eipi wumb kin, Owundu ningił ełe molk, ende mił kindinmin. Sinim pei Gos sinim nge Owundu endeim mendpił mołum. Mołpu kin, eim nge noman ka ni, epi ka wii ei, wumb nii endi eim nge embe sipi kin, kii sipi ełmin wumb ei ngołum.

¹³ Yi mił, Gos ek ka ei yi ninim, “Wumb endeim endeim ni Owundu nge embe kii sik kin, men tok erngii wumb ei, Owundu eim sipi orung simba.”

¹⁴ Ba wumb nii endi Jiisas kin pii gii ninelangin kin, nimbil oł mił erik Jiisas kin wii tułangin? Nga wumb nii endi, Jiisas ek ka piinenełangin kin, nimbil oł mił erik kin, pii gii niłangin? Pe nga wumb endi Jiisas ek ka ni tor kindimba wumb endi mulerim kin, kaplı nimbil oł mił erik kin, piingii?

¹⁵ Nga Jiisas eim nge ek ka ni tor kindngii wumb endi kindnerim kin, kaplı nipe mił wumb Jiisas ek ka ni tor kindngii? Jiisas ek ka yi ninim, “Wumb Jiisas ek ka sik, tu wunmun wumb ei, oł ka wii mendpił enmin.”

Esrel Wumb Gos Ek Ka Ekii Sinenjing

¹⁶ Ba wumb pei Gos ek ka ei en enim ekii sinenjing mon. Kumb ok ek ni tor kindiłmin Aisaiya mon poł pendrim ek yi ninim. “Sinim nge Owundu wumb nii endi, Gos ek ka ei sin ninjpın ek ei pii gii ninjing?

¹⁷ Yi mił peng kin, sinim pii gii ninmin ei wumb ek ka ni tor kindnjing konu ełe piipin kin, pii gii ninmin. Nga ek ka endi sinim piinmin ei, Krais nge ek ełe, sin ni tor kindinmin.

¹⁸ Ba na ek endi kii sin. Wumb pei ek ka ei enim piinenjing min? Keimi, en enim

piinjing ei, Gos ok ek ka yi ni pendrim mił ninim.

“Wumb en enim gupu ełe Gos ek ka wumb konu mei orung orung ełe am pei ni tor kindnjing. Nga ek ka ei, wumb pei mei konu orung orung turii ełe pepi pum ku.”

¹⁹ Nga na ek endi kii sind.

“Esrel wumb Gos nge ek ka ei piik kun enenjing min?”

kumb se, Moses ek yi nirim,

“Na enim oł yi eramb kin, enim Esrel wumb molk kin, wumb tilap eipi, tilap ende mon wumb ei epi ka wii sengin kin, enim kanik, bun bun kulk kin, simin ni piingii. Nga na oł yi eramb kin, enim Esrel wumb molk wumb tilap wii mił, noman kun ka pinałim mił wumb ei kin, enim popuł kis sik ngungii.”

²⁰ Pe nga, Aisaiya ok ek dinga ni pendrim ei, mund mong topu ninerim mon; eim ek yi nim,

“Nga wumb kopur en enim na kenmin ni piinenjing wumb ei, na kan sinjing. Wumb kopur na kanik kin, kii sinenjing wumb ei kin, na nam peni ełe tor op kin, andan tunj.”

²¹ Ba na Gos Esrel wumb kin, piip ek yi nind, “Na kunum olt, nam angil tor kindip kin, enim nam kin ongii nip enj; ba wumb ei, na ek ekii sinarik kin, nga na kin kis piik ngok, opu orung ełmin wumb mił mołmun.”

11

Gos Esrel Wumb Aninga Kopur Kin Kaimb Sipi Ngum

¹ Na nga ek endi kii sind ei, Gos eim nge Esrel wumb tilap ei to tor kindim min? Ei mon mendpił! Na Pol Esrel wumb tilap ende wu. Nga na Eiparam nge miyem ende wu. Nga na Benjmin nge tilap ende wu ku.

²⁻³ Gos eim nge wumb tilap Esrel ei eim kumb se piipi mundum wumb ei, to tor kind mundnałim mon. Ok Gos ek ka mon poł pendrim wu Elainja Gos ek ni tor kindnim wu endi kin nirim mił, ei piinanmin min? Elainja wu ei Esrel wumb

kin kos er ngopu kin, Gos kin men topu yi nim.

“Gos Owundu, nim nge ek ka ni tor kindiłmin wumb ei Esrel to konduk poru ninjing. Nga nim nge kulmał kailiłmin konu ei to kis monduk kin, mani kind si kindnjing. Pe nga na minj moł; ba na kuruk andik kin, na to kundngii enmin ku.”

⁴ Ba nipe ek endi Gos Elainja kin nipi orung kindpi ngum? Eim yi ninim, “Na nge wumb 7,000 pei mołmun wumb ei, ek kend gos Beil kin mong gopsing pii polk, men tok ngunenjing wumb ei, nam kin sip tuk si mundunj.

⁵ Pe nga akip yi mił ku, Gos Esrel wumb tilap aninga kopur eim kin sipi, tuk si mundum. Mondpu kin, Gos eim wumb ei kin kaimb sipi, noman ka ngum.

⁶ Ba Gos eim noman ka ngołum wumb ei, si tuk sipi mundum. Mundum wumb ei, kongun yi nge enenjing mon. Sinim kongun yi nge ei enjpin kin, kapłi Gos noman ka ngołum oł ei, noman ka mendpił mon.

⁷ Yi mił, sinim nipe ek endi nimin? Gos epi ei Esrel wumb kan simin nik, dinga kindik enjing; ba epi ei sinenjing mon. Gos eim wumb kopur aninga si tuk, si mundum wumb ei mendpił sinjing. Ba wumb eipi kopur Esrel wumb en enim noman tuk ełe Gos dinga ei erang kin, nga wumb ei epi ka ei sinenjing mon.

⁸ Kumb ok Gos ek ka mon poł pendrim mił ek ei yi ninim,

“Gos eim wumb noman tuk ełe erang kin, or mił pik. Nga Gos wumb ningil ei erang kin, kengii pineririm. Nga Gos wumb kom ei erang kin, ek piingii pineririm ku. Pe en enim yi minj er molk wangin wangin kin, pe yi ku er mołmun.”

⁹ Pe Deipis ek nipi yi ninim,

“Pe nga wumb kuni nonmun peł ełe Gos erang kin, ka op mił nin, omu kon nin, nga kui ka nem seng palmin mił, wumb en enim to mani kindang kin, en enim Gos kin kumep kis ngumba nge ei singii.

¹⁰ Pe nga en enim ningil ei tumbun mołpu, ei emii er peng kin, en enim ki-

nałmin mon. Nga en enim buł to ek nik; nga sik er kun enerngii mon; ba ek ni peng kunum kunum mułngii.”

Gos Wumb Tilap Eipi Wumb Sipi Orung Sin

¹¹ Yi mił, na nga kii sind kunum ei, Jura wumb tilap oł kis enjing ełe, bok to mani punjung ei, nga Gos kin angk, tonu ongii pinerim; ei mon mendpił! Ba Esrel wumb en enim Gos kin buł ngok enjing ełe nge, Gos wumb tilap eipi si orung sim. Gos epi ka wii ei, torung wumb tilap eipi sinjing. Sengin kin, Gos oł ei erang kin, Jura wumb epi ka wii ei, en enim kanik simin ni piik kin, wumb kin popuł kis sinjing.

¹² Pe nga, Jura wumb Gos kin pii gii ninenjing ełe nge, ya mei konu ełe orung orung wumb tilap eipi pei, Gos nge epi ka ngum ei sinjing. Nga Jura wumb en enim Gos nge oł ka ei si kindik kin, oł ełe nge, wumb tilap eipi ombu kin, oł ka ei tonu om. Pe nga, Esrel wumb pei nga Gos nge oł ka ełe ekii sik kin, eim tilap tuk punjung kin, kaplı oł ka ei nge, wumb tilap pei kin, am oł kun ka wii tonu omba.

¹³ Pe na Pol ek ka ni tor kindip kin, enim torung wumb tilap eipi wumb kin ngond. Ei na Gos nge ek se andił wu mołup kin, wumb torung wumb tilap eipi kin, mołup kin, kongun yi ermbii. Erip kin, na nam ka piip, bong nip, Gos nge kongun ei end.

¹⁴ Na yi mił erip kin, na nam nge Jura wumb tilap ei, en enim Gos epi ka ei, bun bun kulk, simin ni piik, erngii. Ełe nam nge Jura wumb kopur, en enim kaplı Gos eim kin sipi, orung seng ongii nge, na Pol kongun ermbii.

¹⁵ Yi erang, Jura wumb tilap ei, Gos kin buł ngangin kin, to tor kindang mołmun. Ełe nge, Gos pe torung wumb eipi pei konu mei orung orung ei, Gos nga sipi orung sim. Yi mił, Gos nga Jura wumb orung sim kin, kaplı pułe yi mił, wumb kolk, nga angk, tonu ok, konj mołmun yi mił mułngii.

¹⁶ Ek ekin yi ninim, kumb se, bres plawa aninga kopur sik, bres erik kin, Gos kin ngołmun. Nga bres kumna ei. Gos nge kaplı nga plawa owundu ei, Gos nge ku. Nga endi yi ku, ond dumbuł ei, Gos nge pim kin, kaplı nga puł nin kirang ei, Gos

nge ku. Pułe yi mił, ond dumbuł nin, bres kumna ei, wu Eiparam mił, nga ond kirang nin bres plawa ei, Esrel wumb mił.

¹⁷ Ba Gos ond olip kirang kopur engin to si kindim ei yi mił, Jura wumb kombur, ond olip kirang mił ei, to si kindim. Si kindpi kin, nga wumb tilap eipi torung wumb ei, ond olip kirang wii mił, nga erang kin, ond olip kirang mendpił konu ełe, dambiltpi ende kindim. Kindang kin, nga akip enim ond olip mam ełe, Gos epi ka wii sik, Jura wumb kirang kumna mił, enim nge konu ełe sinmin.

¹⁸ Yi mił, enim Gos ok Jura wumb ond olip kirang mił, engin topu kindrim ełe, enim bong ninerngii mon. Enim ond olip kirang ei kin, bong ninjing kin, kaplı enim kom se piik, kun erngii ełe nge, enim ond olip puł ei, enim mingnenjing mon; ba ond olip puł ei, enim mengim.

¹⁹ Ba enim yi ningii ni piind. “Gos eim Jura wumb ond Olip kirang mił, eim engin topu kindim. Kindpi kin, nga eim sinim dambiltpi ende kindpi kin, olip kirang ok pim nge konu ełe, eim se ende kindim.”

²⁰ Ei keimi mendpił, Gos Jura wumb ond olip kirang mił, eim enim engin topu kindim. Nimbil erang, en enim Gos kin pii gii ninenjing mon. Ba enim torung wumb tilap eipi pii gii ninjing ełe nge mendpił, dinga angk mołmun. Molk kin, enim noman tuk ełe, Jura wumb kin bong nik, oł yi enerngii mon! Ba enim Gos oł erim mił, enim mund mong kulk yi erngii!

²¹ Yi mił, Gos Jura wumb ei, ond olip kirang mendpił mił, eim enim to tor kind si kindim. Yi erang kin, Gos enim wumb tilap eipi ond olip kirang eipi mił ei, kan wiik tunermba mon ku!

²² Ya ełe enim kinei! Gos nge noman ka ngopu kin, nga wumb kin kos owundu piipi, kumep kis ngołum ku. Jura wumb, Gos nge oł ka ei buł ngunjung kin, Gos wumb ei kin, kos owundu piipi, kumep kis ngołum. Ba enim tilap eipi wumb, Gos kaimb sipi ngum kin, kaplı enim Gos nge kaimb sipi ngołum ełe nge, mandi er mułngii! Mon pim kin, Gos enim to kis erpi si kindmba ku.

²³ Pe yi mił, Jura wumb ok Gos wumb ond olip kirang mił engin to si kindim

wumb ei, Krajs kin pii gii ninarik, si kindnjing kin, kapli Gos wumb ei kin, dambiltipi ende kindang, ond olip puł ełe orung pungii. Puk, Gos eim kapli dinga ełe erang kin, wumb ond olip puł ełe orung puk mułngii.

²⁴ Enim piinmin! Ok, enim torung wumb ond olip kirang wii mił emi pin mulnjung. Mułangin kin, Gos eim enim engin topu, si tuk sipi, ond olip mendpił ełe kin, dambiltipi ende kindim. Ond olip ei, enim nge ond mon. Yi mił erang kin, nga Jura wumb ond olip kirang mendpił mił ei, kapli Gos nga sipi, orung sipi kindang kin, ond olip mendpił nge puł ełe, dambiltipi se ende kindmba.

Gos Eim Noman Ka Piipi, Kaimb Sipi, Wumb Pei Ngum

²⁵ Engnan noł! Ek keimi endi koi erpi pałim ek ei, enim piingii ni piind. Mon pim kin, en enim noman ełe epi ei sin sinim piinmin ni piingii. Yi mił, na enim kin koi erpi pałim ek ei, pułe nip ngumbii end ek ei, yi mił, Jura wumb kopur en enim noman tuk ełe dinga puk mulnjung. Molk pangin kunum ełe, wumb tilap eipi, Gos mołum konu ełe tuk ok, pei molk kapli enjing.

²⁶ Kapli oł ełe nge, nga Jura wumb pei, Gos sipi orung simba. Sipi kin, Gos ek ka dinga ok mon poł pendrim mił Krajs kin ek yi ninim.

“Saiyon konu ełe paki tołum wu ei tonu omba. Opu wu ei, Jeikop nge wumb kupam noł oł kis enjing oł ei, pei si kindmba.”

²⁷ Ełe nge, na ek keimi dinga wii nip pendind kunum ei, na enim oł kis enjing ei, na si kindmbii.”

²⁸ Nimbił erang, Jura wumb Gos ek ka ei ekii sinark mulnjung wumb ei kin Gos buł ngopu yi erim. Ełe nge enim torung wumb tilap eipi ełe Gos paki tum. Ba Gos eim Jura wumb kin noman ka ngopu kin, nga eim nge wumb mendpił sipi er pendim. Ełe nge Gos eim ok Jura wumb kupenjing noł kin ni piipi yi erim.

²⁹ Yi mił, Gos eim ok wumb eim kin sipi mundum wumb ei, Gos eim epi ka endi wii ngumbii nirim mił epi ei keimi

ngolum. Ełe nge Gos eim noman ełe ekii se ak topu, orung kindpi ngunermbii, ni piinalim mon.

³⁰ Enim torung tilap eipi wumb ok, enim Gos ek ka ei ekii sinarik yi ełmin. Ba akip, enim Gos noman ka piipi, kaimb sipi, Gos enim kin ngum epi ka ei enim sinjing. Nimbił erang, Jura Gos nge tilap wumb ei, Gos ek nirim mił ei piinarik kin, ekii sinenjing mon.

³¹ Yi mił ku, pe Jura wumb tilap Gos ek ka ei piinarik kin, ekii sinanmin mon. Yi mił erang, akip Gos enim wumb tilap eipi kin, noman ka piipi kin, paki tonum. Ba ełe nge, ekii se Gos eim Esrel wumb kin noman ka piipi, kaimb sipi kin, paki yi mił tang singii ku.

³² Yi mił erang, Gos eim wumb pei eim nge lo ek ei ekii sinarik kin, pii gii ninenjing wumb ei, kan ngopu mundum. Mundum ełe nge Gos eim wumb pei kin kaimb sipi, noman ka ngumba.

Sinim Wumb Pei Gos Embe Ambil Tonu Kindngii

³³ Keimi mendpił, Gos eim epi ka wii pei mendpił salim ei nin, nga eim noman ka wii mendpił ei nin, nga eim epi kanim kanim pei piinim epi ei, eim kin piki topu, owundu mendpił mołum. Sinim mei wumb kapli, Gos nge mok topu ełim oł ei nin, eim nge oł kanim kanim kun elim oł ei nin, sinim piinmin mił ei kapli enermin mon.

³⁴ Pe Gos kumb ok mon poł pendrim mił ek ka yi ninim,

“Wumb nii endi, sinim nge Owundu eim noman ełe piinim mił epi ei, sinim kapli piimin min? Nga wumb nii endi, eim kapli ermba mił oł ei Gos kin ek ni ngumba min?”

³⁵ Nga wumb nii endi, eim kunum endi Gos kin epi endi ngolum ei, Gos eim kin kapli ngo orung kindii nimba min?” Mon mendpił!

³⁶ Yi mił erang, Gos ya mani mei ełe epi kanim kanim pei Gos eim pułwu mołum. Nga Gos eim yi ku epi kanim kanim pei se ende kindpi tep er mołum. Nga epi kanim kanim pei ei Gos nge seng kin, eim embe ambil tonu kindngii. Sinim Gos nge embe

kunum kunum ambil tonu kindmin. Ei keimi!

12

Sinim Ngenj Kin Noman Konj Ei Gos Kin Ngumun

¹ Ei yi mił, engnan noł, nimbil erang Gos nge noman ka ngołum ele nge, na enim dinga to konj kindil. Enim ngenj pei ei Gos kin orung ngungii. Yi mił, wumb Gos kin kulmał kalk ngołmun mił enim yi erngii! Ba enim ngenj pei konj mułang kin, enim oł kun ka Gos kin ngungii. Ngangin kin, Gos eim noman ele, ei eim kin enim men tok elmin oł ele nge mił Gos eim simba. Oł yi nge, ei Gos kin men keimi tołmun oł ei, sinim noman ele yi mił pimba.

² Peng kin, enim ya mani mei ele wumb oł kis enmin oł ei mił, enim yi enerngii mon! Ba Gos erang kin, enim noman tuk ele konj ka mendpil ngang kin, singii. Sengin kin, yi mił enim Gos nge nipe oł kun ka endi eim noman ele erngii, ni piinim mił, yi erngii. Erik kin, enim oł kun ka ni, Gos nge noman enim epi ei ni; Gos nge oł keimi mendpil pei piingii.

³ Nimbil erang Gos eim noman ka ei nge na kin dinga ngum. Ele nge, ek na enim kin endeim endeim ni ngond. Enim wumb owundu mołmun, ni piin-erngii mon. Ba enim mołmun mił, yi erik pii kun erik mułngii. Enim noman tuk kun ka palim mił ni piik Gos enim pii gii ningii nipi ngum mił, yi endeim endeim ni piik mułngii.

⁴ Yi mił ku, sinim wumb ngenj ele pei erpi kin, kanim eipi eipi kind pendrim. Pe ngenj eipi eipi er pendrim mił, ei pei kongun ende, endi enanmin mon.

⁵ Yi mił ku, sinim wumb pei mołmun. Ba Krais nge wumb ngenj ende minj mołmun. Nga sinim endeim endeim ni, wumb eipi kin Gos dambiltipi ende kindang kin, ngenj endeim mił peng mołmun.

⁶ Gos sinim kin noman ka ngołmun ele nge, sinim endeim endeim ni, kongun eipi eipi ermin nge dinga ngum. Ele nge, Gos nge noman ka, epi ka wii, ei wii ngum. Ngang kin, wu endi Gos ek ka endi sim mił, ni tor kindim kin, kapli eim pii gii palim

mił, ni tor kindmba. Sinim yi mił ermin ku.

⁷ Kapli wumb nii endi, eim wumb eipi paki tumba nge noman pim kin, kapli wu ei wumb eipi paki dinga wii tumba. Pe nga wu endi, eim ek emb tumba nge noman dinga pim kin, kapli wu ei, wumb eipi kin ek emb dinga topu ngumba.

⁸ Pe wumb endi eim wumb eipi noman to konj kindmba nge noman dinga pim kin, kapli wu ei wumb eipi kin yi mił, wumb noman to konj dinga kindmba. Nga wu endi, eim wumb eipi kin epi ka mok topu, ngumba nge noman yi pim kin, kapli wu ei wumb eipi kin ka piipi kin, epi pei ngumba. Nga wu endi Gos nge kongun tep wu mułum kin, kapli wu ei eim kongun ele minj piipi kin, dinga erpi mułmba. Nga wu endi wumb eipi kin kaimb si ngołum kin, kapli wu ei wumb eipi kin ka piipi kin, paki ka tumba.

Noman Ngołmun Oł Ei

⁹ Enim wumb eipi kin noman keimi ngungii. Nga enim oł kis kanim kanim pei buł ngungii. Ngok kin, enim oł kun ka ele, ambil gii nik mułngii.

¹⁰ Enim wumb eipi kin noman ka ngok kin, enim Krais kin pii gii nik kin, angim angim mił mułngii. Molk kin, noman dinga kindik, enim wumb eipi nge embe ambil tonu kindngii.

¹¹ Enim kongun ele ten kulk enerngii, mon! Ba enim kongun kunum kunum dinga kindik erngii. Yi mił, enim noman tuk gui dinga kindik kin, Gos Owundu nge kongun erik mułngii.

¹² Enim Gos Owundu orung omba ei nge kui erik mułngii. Mułangin kin, oł embin tui enim kin tonu om kin, kapli enim dinga angk, kui erik mułngii. Molk kin, enim kunum kunum Gos kin prei elmin oł ei, ambil gii nik mułngii.

¹³ Kapli, Gos nge wumb kombur epi endi sinerang mułngii wumb ei kin, enim paki ka wii tok, ngungii. Nga konu eipi wumb kombur enim ngii konu ele ongii ei, kapli enim wumb ei kin paki ka tok, tep ka erik mułngii.

¹⁴ Wumb kombur enim kin oł embin tui erik ngunjung kin, kapli enim Gos kin kii

sik, prei erangin kin, Gos wumb ei kin paki ka tumba. Nga enim Gos kin prei erik kin, wumb ombu kin ek kis nik, prei enerngii, mon!

¹⁵ Wumb nii endi ka piim kin, kapli enim wumb ei kin ka piingii ku. Nga wumb nii endi eim ke nipi, noman embin pim kin, enim wumb ei kin ke nik, noman embin to piik, ngungii ku.

¹⁶ Enim wumb endeim endeim kin, noman ende sek ngungii. Enim noman ele, wu owundu mołmun ni piinerngii mon! Ba enim wumb epi pei sinałim wumb ei kin, ende nok pek kin, molk pungii. Enim epi kanim kanim pei, sin piinmin, ni piinerngii mon!

¹⁷ Pe wumb endi enim kin oł kis erpi ngum kin, nga enim wumb ei kin oł kis er orung kind, ngunerngii mon! Enim kapli noman ele ka piik, wumb pei nge ningii ele, oł kun ka erik mułngii.

¹⁸ Pe enim kapli noman tok piik kin, wumb eipi kin opu ermin ni piinerngii mon. Ba enim wumb eipi kin noman ende sek kin, kun ka erik mułngii!

¹⁹ Engnan noł, na noman enim ngond. Wumb nii endi eim, enim kin oł kis erim kin, enim wumb ei kin oł kis erik, orung kindik ngunerngii mon! Ba enim wumb kin ei, kapli mering kindangin sengli. Gos eim popuł kis wumb ei kin tonu opu si kun ermba! Kumb ok, Gos mon poł pendrim mił ek yi ninim. "Gos Owundu yi ninim, 'Na wumb nii endi oł kis elim kumep kis ngo orung kindngii pułe ei, na mendpił,' " Gos Owundu yi ninim.

²⁰ Ba kumb ok, Gos mon poł pendrim mił ek yi ninim, "Enim nge opu erii wumb ei, en enim kuni sinerang kin, en enim kuni tang mulnjung kin, enim kuni ngungii. Nga noł nuwa erang mulnjung kin, noł kulk ngangin kin, nungii ku. Keimi enim yi mił enjing kin, kapli opu erii wumb en enim singambil erang piingii."

²¹ Enim oł kis elmin oł ei, enim kamb mani kindnerangli mon. Ba enim oł kun ka pimba mił erik kin, oł kis elmin oł ei kamb mani kindngii.

13

Enim Ya Mani Mei Ele Tep Elmin Wumb

Ei, Ek Ningii Mił Ekii Sik Erngii

¹ Enim wumb pei ya mani mei ele wumb tep elmin wumb ek ningii mił, ekii sik erngii. Wumb tep enmin wumb ei, en enim nge noman dinga ele nge molałmin mon; ba wumb ei Gos nge angii ele er kindpi kin, kongun ei mundang mołmun. Pe ya mani mei ele, tep enmin wu ei, Gos eim mułngii neng mołmun.

² Yi mił erang, wumb nii endi eim, ya mani mei tep enmin wu ei ningii ek ekii sinarik, ek to kindnjing kin, wumb ei Gos nge ek ei to kindpi kin, ekii sinanmin ku. Pe nga wumb ei, ek ekii sinenjing wumb ei, Gos kin kumep kis ngang kin, singii.

³ Yi mił, pe wumb nii endi, eim oł kun ka ermba wumb ei, eim ya mani mei ele tep enmin wu kin, mund mong kulerngii mon. Ba wumb nii endi, eim oł kun ka mił enerim kin, oł kis erim wumb ei, eim kin, mund mong kulmba. Enim mani mei ele tep enmin wumb ei kin, mund mong kularpin kin, wii mułmun ni piinjing kin, kapli enim oł nipe oł kun ka endi pimba mił erngii. Yi mił erangin kin, tep elmin wumb enim embe ambii tonu kindik kin, ka piik ngungii.

⁴ Yi mił, ya mani mei tep enmin wu ei, Gos nge kongun wu noman dinga ngang kin, enim kin paki tang kin, kongun ka enmin. Ba enim oł kun ka pinermba mił erik ninjing kin, kapli enim mund mong erngii. Nimbii erang mei mani tep enmin wumb ei kin, Gos noman dinga ngang kin, ambilk mołmun. Mol k kin, tep enmin wumb ei noman dinga ei wii sinenjing mon. Ba tep enmin wumb ei, Gos nge kongun wumb mołmun. Mol k puk kin, wumb nii endi eim oł kis mił erim kin, kapli wu oł kis elim wu ei, kumep kis ngang simba.

⁵ Yi mił erang, sinim mei ele tep elim wu ei kin dinga ele mandring mułmun. Mołpun kin, sinim Gos nge kumep kis ele nge minj, mund mong kulernmin mon; ba nga yi ku, sin sinim noman tuk gui ele nge, ek nimba mił, ekii sipin er mułmun ku.

⁶ Ele nge, enim mei tep elmin wumb ei kin, enim ku takis tołmun ku. Nimbii erang, tep elmin wumb ei, Gos nge kongun

wumb mołmun; wumb ei, kunum kunum takis kongun ełe nge tep erik mołmun.

⁷ Enim wumb pei ku sinjing wumb ei ku ngo orung kindik ngungii. Nga ku takis silmin wumb ei kin, enim ku takis tok ngungii. Nga wumb endi konu eipi epi konu endi tuk om kin, kapli enim ku ngo orung kindik ngungii ku. Nga enim wu num endi mułum kin, enim wu ei kin ek ekii sik, mandring molk pungii ku. Nga enim wu num endi embe ambił tonu kindim kin, kapli enim eim embe ambił tonu kindngii ku.

Noman Ngołum Wu Ei Lo Mendpił Ekii Sim

⁸ Enim wumb eipi endi epi endi si no pendik enerngii mon. Ba wumb eipi ngo pendilmin oł yi mił, kunum kunum pepi mułmba. Ełe nge oł ei, enim wumb eipi kin noman ka ngungii. Nimbił erang wumb endi wumb eipi kin noman ngołum ei, eim Gos lo ek ełe keimi ekii silim.

⁹ Pe Gos nge lo ek ei yi ninim, “Enim wu eipi embnjing ngundnerngii mon; nga enim wumb eipi endi to kundnerngii mon; nga enim wumb eipi epi endi waning sinerngii mon; nga enim wumb eipi epi kan bun bun sik kin, simin ni yi piinerngii mon.” Nga lo ek eipi endi yi ninim ku. Ei lo ek eipi pei si ende kindpi kin, ek peng endeim mendpił pałim. “Enim nge tilap ełe mandi mołmun wumb ei, noman ka ngungii ei, en enim noman ngołmun mił, yi ku ngungii.”

¹⁰ Wumb nii endi, wumb eipi kin noman ngołum ei, eim wumb mandi mołmun wumb ei kin, oł kis enałim mon. Yi mił, wu endi noman ngołum wu ei, eim Gos nge lo ek ełe keimi ekii silim.

Sinim Kun Ka Endmin

¹¹ Pe nga, na yi mił nip enim ngond. Enim mołmun kunum ełe piinmin. Pe kunum ełe mendpił, enim or pałmin ei, enim konj kindik mułngii. Nimbił erang enim piinmin; ok enim pii gii ninjing kunum ełe, Gos enim sipi orung simbił nim kunum ei, kunum kinan sim. Ba pe, kunum ei mandi mendpił enim.

¹² Konu emii pałim ei mandi poru nimba enim. Nga konu tilang ei ya mandi opu sałim. Pe nga sinim emii pałim mił oł kis

ełmin oł ei, si kindmin. Si kindpin kin, sinim Gos nge tilang opu ełmin alap kumb tepii mił ngum epi ei sipin kin, oł kis ei to mani kindmin.

¹³ Pe sinim oł kun ka, erpin endmin. Yi mił ku, wumb tilang erang ełe andinmin. Nga sinim noł nopun, wulu pang kin, nilkeng sinermin mon. Nga wu eipi embinjing kin ngundpun, nga oł kis penj mułum oł ei enermin mon. Nga sinim wumb eipi kin ek mił erpin kin, wumb eipi nge epi endi simba ei, kan bun bun sinermin mon ku.

¹⁴ Ba sinim Owundu Jiisas Kraiss simin konguk konj mił kindpin kin, eim oł kun ka oł erpin eim kin dambiltpin ende pupun mułmun. Mołpun kin, nga sinim ngenj ok nge ełe nge nga noman ei to piinenmin mon.

14

Enim Engnjing Noł Kin Kos Erik Ngunerngii Mon!

¹ Pe wumb nii endi eim pii gii ei dinga pinerim kin, wumb ei enim eim si mengk kin, Gos nge tilap wumb kin tuk sipngii. Ba enim wu ei eim nge noman ełe piinim mił ei, enim to pułpeł tunerngii mon!

² Wu endeim eim pii gii dinga nipi kin, eim kung kuni ni epi endi numbii ni piilim mił, ei nołum. Ba wu endi eim pii gii dinga pinerim kin wu ei, eim aka pin kuni ei mendpił nołum; ba kung minj nonałim.

³ Pe wu nii endi eim kung kuni kanim kanim pei nołum wu ei, eim wu eipi endi aka pin kuni mendpił nołum wu ei kin, kis piipi ngunermba mon! Pe nga, wu endi eim aka pin kuni mendpił nołum wu ei, eim yi piipi kin, wu endi kung kuni kanim kanim pei nołum wu ei, oł kun pinałim mił enim ninermba mon. Nimbił erang, Gos wu ei eim tilap ełe tuk sipi, mundum ku.

⁴ Wumb nii endi, enim wumb eipi nge kongun wu endi mułmba ełe, kanik kin, nim oł ei kun ka enmin oł kun pinałim mił, oł kis en ningii min? Wu ei eim nge kongun tep wu ei opu, wu ei eim kongun kis min ka erim ei, eim kapli mok topu, piimba. Pe nga keimi, wu ei eim dinga engmba. Nimbił erang Owundu Kraiss eim

wu ei, eim kapli paki tang kin, wu ei eim dinga angpi mołum.

⁵ Wu endi eim yi ni piipi kin, kunum endi ei kunum kor owundu tangpi seng kin, nga kunum kopur to mani kindnim ni piinim. Nga wu endi eipi yi ni piinim; kunum kunum ei kunum ende mił ni piinim. Wumb endeim endeim ni, en enim noman ełe, pii kun erik mułngii!

⁶ Pe wumb nii endi eim kunum endi ei kor owundu ni piinim wu ei, eim kunum ełe men topu, Owundu nge embe ambił tonu kindpi mołum. Nga yi ku, wu endi eim kung kuni kanim kanim nołum wu ei, eim Owundu nge embe ambił tonu kindmba. Kindpi kin, eim Gos kin ka piipi kin, men topu ngopu kung kuni nołum. Pe wumb nii endi eim aka pin kuni mendpił nołum wu ei, eim Owundu kin piipi kin, kung minj kopur nonałim. Nonarpi kin, nga eim Gos kin ka piipi kin, men topu ngołum ku.

⁷ Yi mił, enim tuk mołmun wumb endeim endeim ni, konj mołpu kin, na noman ełe yi ermbii ni, noman to piinermba mon! Nga yi ku, enim tuk mołmun wumb endeim endeim ni, kułmbii ei nam noman ełe ermbii ni, noman to piinermba mon, ku. Ba Owundu nge noman ełe mendpił pałim.

⁸ Nga sinim konj mułmun ei kapli, sinim Owundu nge. Nga yi ku, sinim kułmun ei kapli, sinim Owundu nge ku. Yi mił, sinim konj mułmun min, sinim kułmun ei, sinim Owundu nge mendpił mołmun.

⁹ Ełe nge mendpił, Krai kolpu kin, nga angpi, tonu opu, konj mołum. Yi mił erang, sinim koltmun wumb ei nin sinim konj mołmun wumb ei nin, tał ouni eim Owundu mułmba.

¹⁰ Nga nim nimbił erang nim angnim noł kin kos piikin ngon? Nga nim nimbił erang nim angnim noł kin ek kis nikin ngon? Yi mił sinim wumb pei Gos eim ningił ełe engamin kin, Gos sinim kin kos owundu piipi ngumba.

¹¹ Ei yi mił kumb ok Gos mon poł pendrim mił ek yi ninim,

“Owundu yi ninim, ‘Na konj mołup kin, na ek keimi nip enim ngond. Wumb endeim endeim ni mong gopsing pii

polk, na kin men tok ngungii. Nga enim endeim endeim ni, gupu anmbił ek dinga ni tor kindik kin, nam embe ambił tonu kindik erngii.’ ”

¹² Yi mił erang, sinim wumb endeim endeim ni, ya mani mei ełe nipe oł endi enjpin ei ni, tor kindpin kin, Gos ngumun.

Enim Oł Yi Erangin Kin Enim Engnjing Noł Bok Tok Oł Kis Enerngii Mon.

¹³ Pe enim wumb eipi endi kin, kos ni ngunerngii mon; ba enim noman tok piingii. Enim engnjing noł ei kin, epi endi erangin kin, oł kis endi erngii ei min, enim andlam ondu ngok, yi enerngii mon!

¹⁴ Sinim nge Owundu Jiisas na andan tang moł. Mołup kin, na piind epi kanim kanim pei ei, eim kin penj mulałim; ba konj ka mołum. Ba wumb nii endi eim epi endi ei, penj tonum ni piinim epi ei, eim noman ełe piinim mił epi ei, penj topu mołum.

¹⁵ Yi mił, enim kuni penj mułum kuni nonmun ei, enim engnjing noman tuk ełe to kis mondunmun. Ełe nge, enim piingii ei, enim nga wumb eipi kin noman ngonalmi oł ełe nge andinmin. Nga Krai kolpu kin, nga eim wumb yi nge, si orung simba nge kułum. Yi mił, nga enim wumb ei kin enim kuni nonmun ełe nge erang kin, wumb ei nge noman tuk kis mułmba ei, yi mił nga enerngii, mon.

¹⁶ Mon pim kin, enim epi ka wii sałim ni piinmin epi ei, wumb endi epi ka wii ei kanik kin, epi ei kin, ek kis nik ngungii.

¹⁷ Yi mił, kuni nok, nga noł nok ełmin oł ei, Gos eim wumb pei tep er mołum konu ełe puł mił mon. Ba Gos wumb pei tep er mołum konu ei pułe yi mił; noman emin ni, oł kun ka ei ni, noman ka ka piik enmin oł ei nge, Gos nge Gui Ka je erang kin, oł yi nge tonu ołum.

¹⁸ Yi mił erang, wumb nii Krai kin ekii sik, oł ombu enjing kin, Gos wumb ei kin noman ka piipi ngumba. Nga wumb enim kun ka mołmun wumb, pa nimba.

¹⁹ Yi mił, nga sinim kunum kunum kongun dinga yi mił erpin kin, wumb eipi kin paki topun eramin kin, wumb noman emin seng molk kin, noman tuk dinga pang mułngii.

²⁰ Yi mił, enim mowii kuni ei piik kin, wumb noman tuk Gos nge kongun ełe, to er kis mundnerngii mon. Keimi, kuni kanim kanim pei ei kun ka nungii; ba enim kuni ełe erpi kin, wu endi bok topu, orung pupu, oł kis enim ei, yi mił, nim en kin, ei oł kun ka mon; ei oł kis enjii.

²¹ Ba enim kung minj nungii min, noł wain nungii ei min, epi endi eipi erngii oł ei erangin kin, enim engnjing noł bok tok, orung puk kin, oł kis enmin oł ei, kaplı oł ei enim enenjng kin, enim oł kun ka mendpił erngii.

²² Enim nge pii gii ei tuk enim kin mołum ei, Gos kin enim kin pii gii ouni mołum ni piingii. Piik kin, wu endi eim epi ka wii ni piinim ei, eim noman tuk ełe kos piipi, mok topu enanim; kaplı wu ei eim ka ka piipi mułmba.

²³ Ba wumb nii endi eim noman tał sepi piipi kin, kuni numba wu ei, Gos kos piipi, wu ei ngumba. Nimbił erang, ei eim pii gii ninarpi kin kuni num. Yi mił, kuni ni, epi kanim kanim pei, wumb endi pii gii ełe tonu onerim kin, kaplı ei oł kis enim.

15

¹ Sinim wumb pii gii dinga pepi nim kin, kaplı wumb endi pii gii dinga pinerim kin, sinim wumb ei paki topun, oł embin ei sinim ko wumun. Ko wupun kin, sin sinim noman ełe mendpił enermin mon.

² Ba sinim endeim endeim ni, mandi mołmun wumb ei nge, noman ełe erngii mił ermin. Eramin ełe nge, enim oł kun erangin kin, ekii sik kin, noman dinga singii.

³ Yi mił, Kraiss ei eim noman ełe ekii sipi, eneririm mon. Ba eim eririm mił, kumb ok Gos mon poł pendrim mił ek yi ninim, “Wumb ek kis niłmin ek kis ei, Gos kin nik ngunjung. Ba ek kis ei na kin tonu om,” pa ninim.

⁴ Yi mił, ek ka kanim kanim pei kumb ok Gos mon poł pendrim ei sinim andan to ngumba nge pultum. Poł pendrim mon ei, sinim noman tuk dinga ngopu kin, nga sinim dinga angpin, pii gii nipin kin, Gos orung omba ei nge kui er mołmun.

⁵ Pe nga, Gos ei eim wumb noman tuk dinga kindang kin, dinga angk, pii gii

mołmun pułwu mołum. Mołpu kin, Gos eim enim paki tang, molk pangin kin, wumb endeim endeim kin noman ende sek kin, Kraiss Jiisas oł kun ka elim sinim andan topu kin, enim ei ekii simin.

⁶ Sipin yi mił, enim pei ek nik ende kindik kin, kułou tok, Erinjpin Gos sinim nge Owundu Jiisas Kraiss nge Arim, eim nge embe ambił tonu kindpin mułmun.

Kraiss Eim Jura Wumb Kin Torung Tilap Eipi Wumb Kin Paki Tołum

⁷ Yi mił, sinim wumb endeim endeim ni sipin kin, ek ka nipin tuk simin. Yi mił ku, Kraiss sinim tuk sim mił, yi mił ku erngii. Erik kin, sinim pei Gos nge embe ambił tonu mendpił kindmin.

⁸ Na ek yi mił nind. Kraiss tonu opu kongun wu mił mołpu kin, wumb ngenj kopsik elmin Jura wumb ei, paki tumba nge om. Eim yi mił erpi kin, Gos nge ek ka keimi dinga kindpi kin, keimi tonu orum. Yi mił erpi kin, Gos ek mong keimi nirim mił, keimi sinim kupenjpin noł Eiparam, Aisak, Jeikop wu kei kin tonu orum.

⁹ Nga ełe nge, wumb tilap eipi wumb Gos nge noman ka ei kanik kin, Gos embe ambił tonu kindngii. Yi mił, Gos eim kumb ok mon poł pendrim mił, ek yi ninim.

“Ei yi mił, na torung wumb tilap eipi ei kin na Gos embe tonu kindip ngumbii. Nga na golang nip kin, nim embe ambił tonu kindmbii.”

¹⁰ Nga Gos ek ka endi yi ninim,

“Enim torung wumb tilap eipi ei kin, ka piik Gos eim nge si mundum Jura wumb tilap ei kin, ka piik erngii.”

¹¹ Nga Gos ek ka endi yi ninim ku.

“Enim torung wumb tilap eipi enim Gos Owundu nge embe ambił tonu mendpił kindngii. Nga wumb pei Gos Owundu nge embe ambił tonu kindngii ku.”

¹² Nga kumb ok, Aisaiya Gos ek ka ni tor kindiłim wu mon poł pendrim mił, ek yi ninim ku.

“Deipis nge arim Jesii nge kupam noł ełe nge, wu endi tonu omba. Wu ei tonu opu, orung tilap eipi wumb ei kin, tep er mułmba. Mułang kin, wumb tilap eipi wu num ei kin,

pii gii nik, eim en enim sipi orung simba nge kui er mołmun.”

¹³ Sinim Gos kin kui er mołmun Gos eim pulwu. Eim erang kin, enim pii gii ełe nge, enim noman ka ka piik kin, nga noman emin enim kin, noman tuk ełe piki topu mułmba. Mułang kin, enim Gos Gui Ka nge dinga ei sik kin, nga enim Gos sipi orung simba ei nge, kui erik mułngii. Mułangin kin, enim noman tuk ełe piki topu mułmba.

Pol Gos Kongun Erim Mił Pule Palim

¹⁴ Na nge engnan noł! Na noman ełe piind ei, enim noman tuk ełe oł kun ka minj piki to mołum. Nga ei enim kin noman dinga kanim kanim enim kin peng kin, enim kapli wumb endeim endeim ni andan tok kin, noman ka ngungii.

¹⁵ Ba na enim kin mon połup ngunj ei kopur ek dinga mił nind. Nga na enim kin mund mong enenj mon; ba na enim noman tuk ełe to konj kindmbii nge enj. Nimbił erang Gos eim na kin noman ka piipi ngum.

¹⁶ Ngang kin, Krai Jisas eim erang, na Pol Krai Jisas nge kongun wu endi mił moł. Mołup kin, wumb tiłap eipi wumb kin, Gos nge kułmał kałmin oł ei nge erip kin, nga Gos ek ka ni tor kindinj. Kindip kin, nga tiłap eipi wumb ei, Gos sipi orung simba nge tu wunj. Tu wamb kin, Gos nge Gui Ka ei je erang, wumb ei Gos kin oł kun ka er mułngii. Yi mił, wumb Gos kin kułmał ka wii mił, Gos noman ełe piim mił ngunj.

¹⁷ Yi mił erang, na Krai Jisas kin kongun erip ngunj ei, na ka ka piip kin, na Gos nge kongun erip ngunj.

¹⁸ Yi mił, na nga epi eipi endi ni tor kindnermbii mon; ba na epi endeim mendpił ni tor kindmbii. Na ek poł Krai na kin kongun erim mił ełe, ni tor kindmbii end. Ełe nge ek nin elim oł ei, wumb tiłap eipi wumb ei, Gos nge ek ka ełe ekii sik erngii.

¹⁹ Gos eim dinga ei andan tang ei, na jep oł enj ełe kenjing. Ei Gos eim nge Gui Ka nge dinga ei, na ngang kin, kongun enj ełe, en enim kenjing. Yi mił nga, na Jerusalem konu ełe kongun pulngun mondup kin, na Krai nge ek ka ei ni tor kind erip kin, konu

orung orung andip, Eiliikam konu ełe tor op erip kin, nip poru ninj.

²⁰ Yi mił, nam kunum kunum noman ełe ermbii ni piind oł ei, Krai nge ek ka ei ni tor kindip kin, konu jili mił endi Krai nge embe piinarik mołmun konu ełe, nimbii ni piind. Ba na konu endi eipi wumb ok, Krai nge ek ka ni tor kindnjing konu ełe, na ek ka ei ni tor nga ninermbii mon. Ba nga na wumb Krai ek ka piinarik mołmun konu ełe ek ka ei, ni tor kindmbii.

²¹ Ba kumb ok, Gos ek ka mon poł pendim mił, Krai kin ek yi ninim, “Wumb nii endi eim nge ek ka ei piinenjing piim kin, pe kanik piik erngii. Nga wumb nii endi en enim eim nge ek ka ei piinenjing kin, pe piik kun erngii.”

Pol Eim Rom Wumb Konu Ełe Bii Nipi Piim

²² Yi mił erang, na enim Rom wumb kin ombii ni piind. Ba kunum kunum na nge kongun end ei, na andlam ondu ngonum. Ba na ombii kapli enanim.

²³ Ba akip na ya konu ełe kongun enj ei, endi nga pinalim mon. Na kumb ok kung ngii pei o pang kin, na mołup enim kin op, kenmbii ni piinj.

²⁴ Yi mił erang, ekii se na Spein konu ełe bii ni piind. Kunum ełe, na enim kumb se kanip kin, ekii se Spein konu ełe bii. Na enim kin kunum kopur mołup kin, noman tuk ka piyamb kin, ekii se enim na si mengk, Spein konu andlam ełe paki tangin kin, kapli na Spein konu ełe bii.

²⁵ Ba akip na ku kopur si mengip kin, na Gos nge wumb Jerusalem konu owundu ełe mołmun ei, ku sipip, paki top ngumbii.

²⁶ Yi mił, Masironiya konu wumb ni, Akeiya konu wumb ei, ku nin epi ombu sik kułou tok, Jerusalem konu ełe Gos kin pii gii ninjing wumb epi endi sinerang wumb ei kin ngok, paki tumun ni piinjing.

²⁷ Wumb ombu en enim noman ełe ka piik kin, oł yi enjing. Nga yi ku, en enim Jerusalem konu ełe wumb kin, ku nin epi ngo pendnjing epi ei ngo orung kindngii. Nimbił erang, Jerusalem konu ełe wumb, Gos Gui Ka nge epi ka wii ei torung wumb kin nik ngunjung. Ngok kin, nga yi ku,

torung tilap eipi wumb ei, kuni nin, ngenj eġe epi ei ngo pendnjing epi ei, Jerusalem konu eġe wumb ei paki tok ngo orung kindngii ku.

²⁸ Yi miġ erang, na kumb se kongun ei er poru nimbii. Nga na ku nin epi ei, Jerusalem konu eġe wumb ei angil eġe kun ngop pendip poru ninj kin, kapli na enim nge andlam eġe op, enim kanip kin, ekii se na Spein konu eġe bii.

²⁹ Pe na piind ei, na enim kin ombii kunum ei, Krai nge epi ka wii ngum epi ei, na kin piki top moġang kin, epi ka wii ei na tu wup, enim kin ngumbii.

³⁰ Na engnan noġ, na enim dinga kii sind ei, enim sinim nge Owundu Jiisas Krai ei kin, nga Gos Gui Ka nge dinga noman ka ei kin, enim kongun dinga erik, na kin ouni men tok, Gos kin kii sik ngangin kin, Gos eim na paki tumba.

³¹ Yi miġ erangin kin, na Juriya pii gii ninenjing wumb ei, kapli na kongun ermbii miġ, na ambiġ gii nik ngunerngii. Nga enim Gos kin men tok erangin kin, Jerusalem konu eġe Gos kin pii gii ninjing wumb ei, na kongun end ei noman erang piik kin, na paki tamb kongun ei singii.

³² Yi miġ erang, Gos eim noman eġe, na enim kin ombii kunum ei, na ka ka piip ombii. Op kin, na enim kin kor aninga kopur sip kin, na noman tuk eġe dinga simba.

³³ Gos eim noman emin puġwu ei, eim enim pei kin muġmba. Ei keimi!

16

Pol Eim Ek Ka Nipi Wumb Pei Ngum

¹ Pe nga enim piyei; na enim kin ek endi ngamb kin, sinim nge einjpin Piipii nge ek endi ni ngamb piingii. Amb Piipii eim Senkreiya konu owundu eġe men toġmun wumb paki toġum.

² Tang kin, na yi ni piind, enim Krai Owundu ni piik kin, amb Piipii ei sik tuk kindangin kin, enim pii gii wumb kin muġmba. Enim Gos nge wumb yi miġ enjing kin, ei oġ kun ka. Amb Piipii eim noman embin endi pim kin, enim kapli paki tok nik, kun erngii. Nimbiġ erang eim

wumb pei paki topu kin, nga eim na paki tum ku.

³⁻⁴ Enim Priska kin, Akuila kin, 'Wel!' a ningii ku. Nik kin, eġe eġip, na kin Krai nge kongun ende eġmin wu amb taġ. Wumb taġ eġe eġip, mandi kolkuġ kin, na paki tunguġ nge pim. Yi miġ na mendpiġ, wumb taġ kin, ek ka nip ngunenj mon; ba torung wumb tilap eipi men toġmun wumb ei yi ku, wumb taġ kin, ek ka nik ngoġmun ku.

⁵ Nga enim na nge ek ka ei, Gos nge men toġmun wumb taġ nge ngii konu eġe, kuġou tok moġmun eġe, nik ngungii ku.

Nga yi ku, enim na nge ek ka ei, Epene-sas nik ngungii wu ei, na nge noman ngoġ wu ei, kumb se Eisiya konu owundu eġe wumb kin, Krai kin pii gii nirim.

⁶ Na nge ek ka, amb Mariya kin nik ngungii. Mariya ei eim enim kin kongun dinga kind erpi kin, enim paki toġum.

⁷ Pe enim wu taġ, Andronaikis kin Juniyas, kapli 'Ka muġnguġ' a nik kin, ngungii ku. Ngok kin, eġe eġip na nge wumb kin, miyem ende miġ ei, na kin kan ngii eġe ouni pinjpin. Eġe eġip ok, Krai kin pii gii nengil kin, na ekii se ninj. Eġe eġip Krai nge ek se andiġmin wumb ei nge, wu num miġ mulnjunguġ.

⁸ Pe enim wu Ambliyasis kapli 'Ka moġun' a nik ngungii ei, eim sinim nge enginjpin Owundu Jiisas kin pii gii neng kin, na nge noman ka ngoġ wu.

⁹ Pe enim wu Erpanis kin, 'Kapli ka moġun' a nik ngungii ei, eim sinim nge kongun ouni wu, Krai nge kongun eġim. Nga wu Sakis kin, 'Kapli ka moġun,' a nik ngungii ku. Ei eim na noman ngoġ wu.

¹⁰ Pe enim wu Apelis kin, 'Kapli ka moġun,' a nik ngungii ku. Ei eim Krai nge kongun dinga kindpi eġim wu. Pe nga enim wu Arisopulus kin, eim nge ngii ende wumb kin, ek ka, nik ngungii ku.

¹¹ Nga enim wu Eroriyan kin, 'Kapli ka moġun,' a nik ngungii ku. Ei eim nam nge wumb miyem ende. Pe nga, Gos kin pii gii ninjing wumb ei, Narsisis kin ngii ende moġmun wumb ei kin, 'Kapli ka moġun' a nik ngungii ku.

¹² Pe enim amb taġ Traipeina kin Traiposa kin, 'Ka moġmbuġ,' a nik ngungii.

Amb tał Owundu nge kongun ełmbił amb. Nga yi ku, enim amb Persis kin, 'Ka mołun,' a nik ngungii. Ei eim sinim nge Owundu kin, noman ngopu kin, kongun dinga ełim amb ei, na nge noman ngoł amb.

¹³ Nga enim wu Rupus sinim Owundu nge kongun ka ełim wu ei kin, nga eim mam kin, 'Kapli ka mołmbuł,' a nik ngungii ku. Amb ei, na nge minan mendpił mił mołum.

¹⁴ Nga enim Asinkrisis Plekon, Ermes, Pasropus kin, Ermas wu pei, 'Enim kapli ka mołmun,' a nik ngungii ku. Nga sinim enginjpin noł kopur, wumb ombu kin mołmun wumb pei kin, 'Ek ka,' a nik ngungii ku.

¹⁵ Nga enim Pilolokus kin, Juliya kin, Neras kin, nga eim aim Olimpas kin Gos nge wumb kopur pei en enim kin ouni mołmun ei, 'Kapli ka mołmun,' a nik ngungii ku.

¹⁶ Nga enim Gos nge wumb pei endeim endeim ni engnjing noł kin, angil sik, kangilk tuk sik erngii ku. Nga Krai nge men tołmun wumb pei, enim kin ek ka nik ngungii.

Ek Ni Poru Nipi Kengip Ngop Ek

¹⁷ Na engnan noł, na enim noman to konj kindamb kin, enim kan kun erik mułngii. Molk kin, wumb nii endi enim pii gii wumb kin, to eipi eipi kindngii enmin min; nga Gos ek ka enim sinjing ei, ekii sik enanmin ei min; nga wumb ombu oł kis erangin kin, wumb eipi bok tok kin, oł kis ełmin. Enim wumb yi nge, buł ngok, ekii sinerngii mon.

¹⁸ Yi mił, wumb ombu en enim, sinim nge Owundu Krai Jiisas nge kongun ei enałmin mon; ba en enim ngenj noman eł ekii sipin kin, ermin ni piinmin. Piik kin, en enim gupu eł ek ka mił nik kin, nga ek kend mił tok nik kin, wumb eipi nge noman dinga pinalim mił, ei ek kend tok ngok, ełmin.

¹⁹ Yi mił, enim Gos ek ka ei ekii silmin oł ei, wumb pei piik poru ninmin. Yi mił erang, na enim kin ka ka piip ngond; ba na noman eł piind ei, enim oł kun ka erik

mułngii. Erik kin, oł kis ełmin oł ei, noman to piinerngii mon!

²⁰ Pe nga, Gos eim noman emin ngołum pułwu, eim kunum olt mon, Gos eim Seisen erang kin, enim nge simb ełe, kamb mani kindmba. Pe Krai sinim nge Owundu Jiisas ei, eim noman ka enim kin mułmba.

²¹ Wu Timosii, na kin kongun ende ełmbił wu. Timosii nin, Lusiyus nin, Jeisin nin, Sosipaser nin, wumb ei na nge tilap ende wumb pei ei, 'Enim kapli ka mołmun,' a nik ngonmun.

²² Na Tersiyas, na Pol gupu eł ek neng kin, na mon ei polt. Połup kin, na Owundu nge embe ełe, 'Enim kapli ka mułei,' a nip ngond.

²³ Wu Geiyas, na Pol kanpi kun er si mołulum wu ei, eim 'Enim kapli ka mułei,' a nipi ngonum. Nga men tołmun wumb tep ka ełim wu ku. Nga Erasus konu peni owundu ełe, ku tep ełim wu ni, Korsus sin nge enginjpin kin, eł ełip, 'Enim kapli ka mułei,' a nikił, ngołmbuł ku.

²⁴ (Pe sinim nge Owundu Krai Jiisas ei, eim noman ka, enim kin pei ouni mułngii; ei keimi.)

Prei Erik Gos Embe Ambił Tonu Kindngii

²⁵ Pe nga, sinim Gos eim embe ambił tonu kindinmin. Pe nga, Gos eim kapli enim er dinga kindmba ei, na Jiisas Krai nge ek ka ni tor kindinj ełe, kindmba ei, Jiisas Krai nge ek ka ei, kumb ok koi er palilim ek ei, pe mendpił, Gos sipi peni ełe kindim.

²⁶ Kindang kin, pe Gos ek keimi ei, ek ni tor kindiłmin wumb mon polk kin, peni ełe tor kindnjing. Nga kunum kunum konj mołulum Gos, eim andan tang kin, wumb tilap pei kanik kin, piik erngii. Yi erik kin, Gos erang, wumb pei pii gii nik kin, Gos nge oł ei, ekii sik erngii.

²⁷ Gos ei eim endeim mendpił! Eim noman kun ka piinim nin, epi kanim kanim piilim pułwu. Sinim Jiisas Krai kin, Gos eim embe ambił tonu kunum kunum kindmin; ei keimi!

Pol Mon Korin Wumb Kumna Polpu Kindim

Pol Mon Kumb Se Polpu Korin Wumb Kin Kindim Ek Ei

¹ Mon ek ei, na Pol polup kindinj. Na nam Gos eim noman eġe, to tonu kindpi mundang kin, Jiisas Kraiss nge ek se andilmin wu miġ erip moġ. Nga Sosenes eim sinim enginjpin ei, eim ek ka yi ku, nipi kindim.

² Kindang kin, Gos eim nge wumb tilap Korin konu eġe moġmun wumb pei, en enim Gos erang kin, ok wumb konj kun ka mendpil moġmun. Molk kin, nimbiġ erang, enim pei Jiisas Kraiss nge wumb tilap ende puk moġmun. Wumb nii endi Jiisas Kraiss kin ek ka nik, prei erik ngonmun wumb ei, Gos nge oġ kun ka erik molk kin, sinim Owundu kin nga enim Owundu kin oui moġmun.

³ Pe kapli, sinim Erinjpin Gos kin, Jiisas Kraiss Owundu oui, enim kapli noman ka ngokuġ, nga noman emin pei ngunguġ ku.

⁴⁻⁶ Pe Jiisas Kraiss nge eim ek ka enim kin erpi kin, dinga kindang palim. Peng kin, enim ok Jiisas Kraiss kin dambiltik ok ende punmun ei, enim Gos nge oġ kun ka kanim kanim pei seng kin, moġmun. Gos ek keimi ninmin eġe ni, Gos noman ka palim eġe miġ, yi ku piinmin. Piyangin kin, na nanim kunum kunum enim piip kin, Gos kin ka piip ek ka nip ngond. Nimbiġ erang Gos eim noman enim ngonum. Ngopu kin, noman kuġpu, enim ngonum ei, nimbiġ erang enim Jiisas Kraiss eim nge wumb mendpil moġmun.

⁷ Pe enim Gos nge oġ kun ka wii ngonum ei, enim oġ eġe sinarik kin, wii endi mulaġmin mon. Ba pei sinmin yi erik kin, nga muġ mei poru nimba kunum ei, Jiisas Kraiss Owundu peni eġe tor omba nge kui erik moġmun.

⁸ Mulaġgin kin, sinim nge Jiisas Kraiss Owundu peni eġe tor omba kunum ei, ek kend tonmun ek ei ni, oġ kis kun pinerim oġ ei nge, endi enim kin peng kindnermba. Nga eim enim ambil gii nipi, dinga erpi sipi, mulaġgin pupu kin, Jiisas

Kraiss Owundu nge kunum ei, muġ mei taġ poru nimba kunum ei kapli poru nimba. Neng kin, enim pii gii dinga pim kin, epi endi enim kin ek endi kapli enerngii, mon!

⁹ Gos ei eim ek keimi mendpil pulwu ei, enim kapli Gos kin pii gii ningii. Gos eim enim to tonu kindpi sipi kin, eim kingam Jiisas Kraiss sinim nge Owundu kin kindang, dambiltpin o pun ende pupun muġmun.

¹⁰ Pe nanim angnan noġ, na enim noman eġe to konj kindip kin, ek dinga yi miġ nip ngond. Ngond ek ei, Jiisas Kraiss sinim nge Owundu noman dinga eġe nip ngond. Enim pei kapli, noman piik ende kindik kin, ek ende ningii. Nga enim noman eipi eipi peng kin, ek eipi eipi nik, mulerngii mon. Nga enim noman ende sek kin epi kanim kanim noman to piingii ei, enim piinmin epi omba.

¹¹ Pe nga wumb kombur amb Klowes ngii konu eġe no pek moġmun wumb ei, ok ya na kanik kin, ek kun ninjing. Nam angnan noġ ei, enim ek miġ erik kin, ek kanim kanim eipi eipi ninjing.

¹² Pe na ek yi miġ piind, enim pei oġ yi nge enmin; nga wumb kombur enim moġmun konu eġe molk kin, ek ei nge ku nik moġmun. Na nanim Pol kin ekii sip kongun paki top enj wu moġ. Wumb kombur yi ku nik moġmun na nam wumb kombur yi ku nik moġmun; na Apolos kin ekii sip kongun paki top enj wu moġ. Wumb kombur yi ku nik moġmun; na nanim Piisa kin ekii sik kongun paki top enj wu moġ. Nga wumb kombur yi ku nik moġmun; na nanim Jiisas Kraiss kin ekii sip kongun enj wu moġ.

¹³ Enim oġ yi nge kapli enerngii mon. Pe Jiisas Kraiss eim endeim mendpil moġum. Nga wu endi Jiisas Kraiss miġ eipi endi mulaġmin mon. Na Pol ond peri eġe kularip enim oġ kis kun sinerang mulnjung eġe ngunenj mon? Nga enim na embe Pol eġe enim noġ pinenjing mon ku.

¹⁴ Na nanim ka piip Gos ngond ei, na enim endi noġ pendip ngunenj; ba wu taġ Krispis kin Geiyas mendpil noġ pendip ngunj. Mon pim kin, wumb pei na kin ekii singii; ba Kraiss kin ekii sinerngii, mon.

15 Yi mił erang, wumb torung wumb ek yi ninerngii mon. En enim Pol embe ełe noł pinjpin kin, Pol kin ekii simin. Simin ningii ek ei, kapli enenmba mon.

16 Ei keimi na nanim Sepanis eim ambim nin, kingam ambikim noł nin, na noł pendip ngunj; ba nga na wumb kombur eipi noł pendip ngunenj mon, ni piind.

17 Jiisas Kraiss na kindim ei, wumb noł pendkin ngunjii nipi, kindnerim mon. Jiisas Kraiss eim na kindim ei, eim ek ka nip, tor kindip wumb ngumbii nip na kindim. Kindpi ei ek nip, tor kindmbii ni, ya mani mei ełe wumb noman pałim ek ei sip, ende kindip; mon pim kin, Jiisas Kraiss opu ond peri ełe kułum ek ka ei, ek wii mił endi pinermba mon. Jiisas eim ek ka ei am dinga wii mendpił pimba.

Kraiss Nge Dinga Ei Gos Nge Dinga

18 Pe wumb oł kis kun pinerim mił erik mołmun wumb ei, Jiisas opu ond peri ełe kołpu erim oł ei, epi wii mił ni piinmin. Ba wumb Jiisas kin pii gii nik enmin wumb ei, Gos orung simba wumb ei ni piik kin, Jiisas ond peri ełe kołpu, nga konj tonu opu erim Gos ek ka ei, Gos nge noman dinga mendpił sałim ni piinmin.

19 Yi mił erang, Gos eim ek ka ełe yi ninim, ei keimi sinim piinmin,
 “Na kapli wumb noman ka wii dinga peng mułngii ei, top erip, kis mundamb, noman ka yi nge peng mulerngii, mon!”

Pe nga,

“Na nanim yi ermbii wumb nii endi, noman peng sin sinim epi pei piinmin ni piingii wumb ei, noman eipi eipi pałim ei sip, eipi eipi kindmbii,” ninim.

20 Pe nga noman piłmin wumb jili mił mołmun? Nga wumb Gos ek kanim kanim pei mon połmun wumb jili mił mołmun? Nga wumb ek mił ełmin, wumb ya mei ełe mołmun wumb ei jili mił mołmun? Gos eim ya mei ełe wumb pei, noman ka pałim ni piinmin ei erpi kindang kin, noman mendpił endi pinałim mon!

21 Gos eim noman ka owundu pałim ei, eim oł yi nge erang tonu om. Ya mani mei ełe wumb pei en enim noman pim

ełe, Gos nge eim noman to piik enjing, ei kapli enerim mon. Yi peng kin, Gos eim noman ka piipi yi erang kin, wumb eim pii gii ninjing wumb ei sipi orung sim. Seng kin, sin Gos ek ka ei kin, noman owundu pinałim mił mei wumb ni piinjing kin, ek ka ei nipin, tor kindinpin ełe nge, Gos wumb ei sipi orung sim.

22 Nga Jura wumb Gos ek ka ełe piipin gii nimin; ba sin tonu epin Gos jep oł endi kanpin kin, pii gii nimin nik, yi niłmin; nga Griik wumb noman ka dinga erik simin ni piik ełmin wumb ei ku.

23 Ba sin Jiisas Kraiss ond peri ełe kułum ei, sin ek ni tor kindamin. (Wumb oł kis kun pinerim er mulnjung wumb ełe, sip orung sip erim ek ei, sin nipin tor kindpin ngonmun.) Jiisas ek ka ei piik kin, Jura wumb ombu geltii kulk, buł ngok enjing. Ba wumb tilap eipi wumb ombu, noman ełe ek ei, ek kun pinałim mon ni, noman yi to piinmin.

24 Ba wumb ombu, Gos eim sipi orung sim wumb; Jura kin wumb tilap eipi kin ouni, ek ka ei pii gii ninmin ei, Kraiss eim, ei eim Gos nge noman dinga mołum; nga Gos nge noman ka wii ei, eim mendpił mołum.

25 Pe Gos eim noman wii mił ei, wumb noman owundu pałim ei to mani kindim. Nga Gos nge dinga ei wii mił dinga epi ei, wumb nge dinga owundu ei to mani kindnim.

26 Pe angnan noł, enim kom se piyei! Ok enim nimbil oł mił erik mulnjung? Gos eim enim to tonu kindpi mundang kin, sipi orung sim. Pe en enim ni ombu en enim mulnjung mił, ei piinmin. Enim wumb aninga kombur noman ka wii peng mulnjung. Enim wumb aninga kombur enim dinga peng, mulnjung. Pe nga enim wumb aninga kombur wu num embe pułum ei, wumb noman ełe yi mił piłmin.

27 Ba Gos eim ya mei ełe wumb mendpił mił mon. Wumb wii mił wumb eipi ni piinmin ei nge, Gos eim erpi, tonu kindpi sipi, wumb noman pałim ni piik mołmun wumb ei, topu singambil sipi ngum. Pe nga ya mani mei ełe wumb wii, dinga pinałim wumb ei, Gos sipi, erpi, tonu kindpi, wumb dinga owii sałim wumb ei, to singambil sipi ngum.

28 Gos eim ya mani mei ele epi wumb kanik si kindinmin wumb wii mił endi sipi kin, nga wumb epi sinałim wumb yi niłmin wumb ei sipi kin, nga epi endi molalim epi endi ei sipi kin, tonu kindpi erpi ei, wumb noman pałim wumb nin, epi pei dinga salim epi ei nin, pe salim epi ei to mani kindpi wii mił kindang mułmba.

29 Mon pim kin, wumb endi kaplı eim embe ambilpi tonu kindpi kin, Gos kumb ele mołpu yi ermba. Ei mon!

30 Ba Gos eim enim erpi tu wupu, Jiisas Kraiss kin dambiltpi se ende kindpi kindang mołmun. Gos eim Jiisas Kraiss kindang, Jiisas eim sinim nge noman konj ni, noman ka wii puł wu mołum. Sinim Jiisas eim kin o pun, Gos nge oł kun ka wumb mił Gos eim sinim kaninim. Yi mił erang, Gos Gui Ka sinim kin mułang kin, sinim Gos nge oł kun ka oł ei ekii simin, nipin yi elmin. Pe nga sinim Kraiss kin pii gii ninjpin kin, Gos eim kin sinim sipi orung sim.

31 Mon pim kin, Gos eim ek ok nirim mił tonu omba. “Wumb nii endi ka ka piipi kin, epi ele embe ambil tonu kindmba, ei kaplı; ba wu ei ka ka piipi kin, Gos oł ka wii eririm ei piipi kin, Gos Owundu embe ambil tonu kindmba.

2

Pol Ek Ka Ni Tor Kindpi Kin, Jiisas Kraiss Opu Ond Peri Ele Ek Ei, Wumb Nii Ngum

1 Kindang na yi ku angnan noł enim kin onj kunum ei, Gos ek keimi koi erpi pim ek ei, na nip tor kindip enim ngunj. Ngunj ei, na ek olt kinan ka wii endi nip kin, nga noman owundu pim wumb mił endi nip, enim kin ngunenj mon.

2 Pe na nanim noman to piip epi kanim kanim pei, noman to piinenj ei, enim tep to ek nip ngop muls; ba Jiisas Kraiss endeim mendpił ouru ninerim ei, eim opu ond peri ele kułum ei mendpił, noman to piinj.

3 Pe enim kin op muls kunum ei, nanim dinga endi peng piinenj; nga nanim gał owundu sip pur pur tang muls.

4 Pe nga, nanim ek ka nip tor kindip kin, na ek andan top wumb ngunj ei, ya mani mei ele wumb noman ka owundu peng

ninmin oł ei nge ninenj mon; ba Gos eim Gui Ka ele na paki tang, dinga ngang kin, ek keimi nip tor kindinj.

5 Ba enim nge pii gii ei, ya mani mei ele wumb noman pałim ei mił, enim pinałim; ba enim pii gii ei, Gos kin eim dinga ele pałim.

6 Peng kin, sin noman dinga pałim ei nipin, wumb nii endi opu, Jiisas kin pii gii dinga nipi, mołum wumb ei kin, nipin ngonmun. Ba noman dinga ya mani mei ele wumb noman dinga mon; nga ya mani mei ele tep enim wumb ei dinga mon ku; nga dinga epi endi eipi nge mon ku; dinga ombu ele am ba.

7 Pe ek noman dinga endi na nip tor kindip ei, ok Gos eim nge noman dinga koi erpi pim. Kunum ele, muł mei enerim kunum ei, yi erpi pendim. Na ek nip tor kindip ei, wumb kinenjing koi erpi pim ei, Gos nge tiłang ka wii sinim kanpin piimin.

8 Ya mani mei ele tep elmin wumb nin, wumb eipi yi ku, ei kaplı Gos noman dinga ei kanik piik, kun enenjing mon. Pe en enim piilangin kin, en enim kaplı Jiisas Kraiss Owundu tiłang owundu puł wu ei, ond peri ele to kundnelangin.

9 Ba Gos eim ek ka ele yi mił nirim,

“Wumb endeim kaplı endi ningil ele piik kin, nga kanik kun enarik. Nga wumb endeim kaplı kom ele pi-inarik; nga wumb endeim noman ele to piinarik epi ei mendpił, Gos eim epi ka wii erpi kun er mołpu kin, wumb nii endi eim kin noman kulk ngungii wumb ei mendpił ngumba.”

10 Ba Gos eim koi erpi pim epi ei, Gos Gui Ka kin, sinim pii gii ninmin wumb andan topu ngum. Ei eim Gos Gui Ka ele yi erpi kin, epi kanim kanim pei kurnum. Nga Gos eim epi mandring mendpił koi erpi erbii ni piim epi ei, Gos Gui Ka yi ku erpi kurnum.

11 Pe wumb endi kaplı, noman pałim min, nimbił oł endi erbii ni piinim ei, wumb eipi endi piinałmin mon. Ba wumb ei, eim nge noman tuk gui mendpił piinim. Nga Gos eim, nipe noman endi pałim ei, Gos eim nge Gui Ka ei mendpił piinim.

¹² Gos eim nge Gui Ka ei, sinim noman ka ngang sinjpin ei nge, ya mani mei e le wumb nge noman e le mon. Yi peng kin, sinim kapli, Gos eim nge Gui Ka epi kanim kanim pei wii ngum ei nge, pii pol tumun.

¹³ Ei kapli, sinim ek e le nipin tor kindpin ei, ya mani mei wumb noman ka wii palim mi le ninanmin mon! Ba Gos eim Gui Ka e le nge, sinim ek pu le nipin tor kindmin. Wumb nii endi, Gos nge Gui Ka noman tuk e le mo lum wumb ei, Gos nge Gui Ka ei, Gos ek ka andan topu ngum.

¹⁴ Pe nga wumb nii endi, Gos Gui Ka mulermba wu ei, Gos eim o le epi kanim kanim pei ngonum ei, kapli sinerngii. Nimbi le erang wumb ei Gos kingam Jiisas kin pii gii ninenjing. Eim am keimi pii pol tunarpi kin, kapli enermba mon. En enim ombu kombur mon ni piik kin, noman to piinerngii. Nimbi le erang Gos Gui Ka wu ei kin, paki tunermba mon.

¹⁵ Pe wumb nii endi eim kin, Gos Gui Ka mo lum ei o le epi kanim kanim ei mok to piipi, kanpi kun enim; ba nga wumb eipi endi kapli ok, wumb ombu o le yi ermin ni piik enmin, pa nik; mok tok kanik, piik energii, mon.

¹⁶ Gos eim ek e le yi ninim,

“Wumb endi kapli, Gos Owundu noman pa lim mi le kapli piinermba. Wumb endi kapli, Gos Owundu ‘Yi erii yi erii,’ pa ninermba, mon.”

Ba pe sinim pii gii ninjing wumb, Jiisas Kraiss eim nge noman ka ei, yi mi le piik mo lum.

3

Gos Nge Kongun Wumb

¹ Ba nanim angnan no le, nanim pii gii ninjing wumb dinga Gos Gui Ka mo lum wumb kin mo lu pu kin, ek nip ngunj mi le, enim yi ku, nip ngumbii pina lim. Nimbi le erang enim Gos Gui Ka mulakim wumb mi le e le, ek yi mendpi le nip ngond. Nimbi le erang enim Jiisas Kraiss kin pii gii ei, kangil kembis mi le pa lim; enim pii gii dinga pina lim, mon.

² Na enim ek nip ngunj ek ei, ombu am to mi le, dinga pina lim nge kuni, dinga punum

mi le ek yi nge mi le, ende nip ngunenj. Nimbi le erang enim ek yi nge, ei piingii nge, piik kun enarik mu lngii. Nga pe yi ku, enim piik kun enarik mo lum.

³ Nimbi le erang pe yi ku, enim o le kis e le min wumb mi le no pek mo lum? Wu angim ek bu le morung mi le erik, ek mi le erik, yi enmin o le ei kun pina lim mi le enmin. Nga enim Gos ek pii gii yi ninarik, piik kun enarik kin, erik mo lum mi le, enim mei wumb yi ku erik mo lum.

⁴ Yi mi le erang, enim wumb endi molk yi ninmin. Na nanim, “Pol kin tep to endinj.” Nga endi yi ninim, “Na nanim Apolos kin tep to endinj.” O le yi e le min o le ei nge, ya mani mei e le nge wumb mi le mo lum; ba Jiisas nge o le kun ka mendpi le mi le mola min mon.

⁵ Nimbi le erang enim wumb si le Pol kin Apolos te le kin ek mi le enmin. Si le Gos nge kongun wu mendpi le mo lum bu le. Si le Gos nge, eim ek ka nipi le, tor kindpi le, wumb ngumbu le nge kongun eipi eipi mi le ngum. Kongun e le erambi le ei, enim ok pendik kin, Jiisas Kraiss kin pii gii ninjing.

⁶ Nengin kin, na nanim Pol, Gos ek ka ei kumb se ni tor kindip kin, kongun yi enj. Kongun ei yi mi le, wumb kuni emb mei e le taltmin. Na kumb se kongun yi erip kin, Gos eim ek ka nip tor kindinj. Nga Apolos eim na erip mundunj, kongun kumb e le, paki to erpi, tuk kindpi pum ei, wumb kuni emb kumb se talk pendik kin, ekii se konu eni pang kin, no le kulk tu wuk, bein tonum mi le, Apolos eim kongun yi mi le erim. Ba Gos eim mendpi le, ek ei erpi mu lang kin, kuni mi le po lu pu, tonu op mong tum. Tang kin, wumb ei eim ek piik, ekii sik, pii gii ninjing.

⁷ Gos ek ka kun emb taltim wu ei Pol, eim wu num mon! Nga ekii se wu endi opu, Gos ek ka ni wumb ngopu erim konu e le paki to erim wu ei, Apolos eim wu num mon ku. Ba Gos eim mendpi le, kongun erpi kanpi, sep mu lang kin, opu mong keimi tang kin, wumb ok eim ek ka ei pii gii ninmin ei, Gos eim endeim mendpi le Owundu mo lum.

⁸ Wumb nii endi, Gos nge ek ka kongun kumb se pu lngun mondpu erim ei, kuni emb mi le kindpi o pum. Nga ekii se wumb

kombur; Gos nge ek ka kongun ele erik mundnjung ele nge, erik ok punjung ei, Gos nge ek ka ele, emb kindik pendnjing konu ele, no! mi! kindik ok punjung. En enim kongun ende enjing mi! ei, kumep yi ku, se orung singii ei nge, Gos yi ku ngumba.

⁹ Ba si! Pol kin Apolos, Gos nge kongun ende wu mo!mbu!. Nga enim pei mei mi! seng kin, Gos eim nge mei konu ele kongun enim.

Nga yi ku, enim pei ngii mi! seng kin, Gos eim nge ngii ele takpi er mo!um.

Gos Nge Kongun Wu Ei Ngii Takmin Wu Mi!

¹⁰ Gos eim nge noman kaimb si na kin ngopu, na ngii takip pi!im wu endi tonu op, yi mi! mo!. Na nam ngii tekngii konu mei nop erip sinj. Na paki mani polup kin, ngii pu!ngun mondup enj. Nga wu eipi endi opu, ngii tumunj ele tonu kindpi kin, ngii tekim. Ba nga wumb eipi endeim endeim nik, piik kun erik kin, ngii tekngii.

¹¹ Gos Jiisas Kraiss eim ond paki dinga mi! polpu angndang kin, tonu pe! ele, ngii takinmin ei, na Jiisas Kraiss eim ek ka enim kin nip tor kindip ngunj. Kunum ei ekii se, nga wumb endi eipi, ond paki dinga eipi endi polk angndangin kin, tonu pe! ele, enim ngii yi teknerngii mon.

¹² Na ek ei nip enim wumb ngond. Wumb pii gii ni!im wu endi Gos paki dinga ele epi ka kanim kanim sipik ngii takinmin ei, ku gol mi!; nga ku silpa mi!; nga kom ku ka mendpi! mi!; ku owundu noman kultmun ku ei mi! epi ei sik dinga mu!mba ba; nga wumb kombur ond min; kupu! engimb min; kuni wiis kilim ei sipik; ngii ele takinmin, epi ei dinga pinarpi kin, sikir poru nipi amb ba.

¹³ Pe wu endi kongun erang mi! Kraiss nga orung omba kunum ele, opu peni ele omba kunum ele, dup opu peni ele omba kunum ele, nipe kongun endi erim ei, dup opu pendpi, ambil kinang wu ei kongun yi enim ei, kapli min mon? Ei kanik kin, pii pol tungii.

¹⁴ Pe wumb nii endi eim ngii ele, Jiisas Kraiss paki dinga ele kin takpi ei, kindang

kin, pepi mo!um. Ekii se dup nonarpi nim kin, ngii dinga mu!ang kin, kongun wu ei kumep ka simba.

¹⁵ Ba wumb nii endi, eim kongun endi ermbii ni piimba ei, eim dup nopu erpi kis mundpu nim kin, kapli eim kumep ka sinermba; ba eim kapli Gos se orung simba. Ei yi mi!, wu ei eim epi ombu, dup numba erang, se tor sengin kin, wu yi mi! ka mu!mba.

¹⁶ Enim epi ei, kom se piyei! Enim wumb pei Gos eim nge men to!mun ngii mi! mo!mun. Molk kin, Gos eim Gui Ka enim kin noman tuk ele pu mo!um.

¹⁷ Pe wumb endi Gos eim men to!mun ngii ele erik, kis monduk, ninjing kin, Gos eim kapli wumb ei erpi kin, to kis mundmba. Nimbi! erang, Gos eim men to!mun ngii ele, eim kun ka wii mendpi! mu!mba. Enim Kraiss kin dambiltik ende puk molk ninjing kin, pe enim Gos men to!mun ngii mi! molk pungii.

¹⁸⁻²⁰ Wumb mei ele wumb, noman ka wii salim ni piinmin ei, Gos eim ningi! ele, epi wii mi! kenim ele nge, Gos eim ek ele yi ninim, "Mei wumb, sin sinim noman ka palim ni piinmin ei, epi kanim kanim kun pinermba mi! endi erngii ei, Gos eim kapli wumb ei noman ele, ambil gii nipi, and!am ondu ngumba nge salim." Nga Gos eim ok pu!um ek endi yi ninim, "Gos Owundu eim wumb noman palim wumb ei, noman tukrung ei, eim kanpi piipi kin, noman wii mi! palim ni piinim." Pe wumb endi, ei eim ek kend topu, yi enermba mon. Wu ei yi ni piipi, 'Na nanim ya mani mei ele, epi kanim kanim ei noman peng pei piind,' ni piimba wu ei, eim noman yi mi! piipi mu!mba wu ei, eim noman wulu pang mi! mu!mba. Wumb yi ni piik yi erangin kin, kapli wu ei nga opu, noman peng kapli, epi kanim kanim pei pii pol topu, kanpi kin, kun erpi mu!mba.

²¹ Yi mi! erang, wu endi wumb embe to tonu kindnermba, mon. Epi kanim kanim pei ei enim nge simba.

²² Na Pol ni, Apolos ni, Piisa ni, mei ni, epi konj ni, epi ku!um epi ni, pe epi mo!mun ni, nga ekii epi tonu omba epi ni, epi pei ombu enim nge simba. Enim epi ombu ele enim tep erik mu!ngii.

²³ Nga enim Krai Jisas nge wumb. Nga Krai Jisas eim Gos nge mendpił. Yi mił erang, wu endi wumb embe to tonu kindnermba, mon!

4

Gos Kindim Wu Krai Nge Ek Se Andilmin Wumb

¹ Enim kaplı, sin kin piingii ei, Jisas Krai nge kongun wu molk piingii. Sin sinim Gos nge koi erpi pałim ek keimi ei nge tep er mołpun yi erik kin, ek ni tor kindpin mołmun.

² Pe epi endeim mendpił, wu endi epi kanpi, tep erpi se mołum wu ei, eim wu num nirim mił mendpił ekii sipi, erpi mułmba.

³ Pe wu endi min, wumb pei, na nge oł ei, kongun kun ka tep erip oł ei, mok tok erngii epi ei, wii mił erngii ni piind. Yi mił ku, na nge oł ei mok top enał ku.

⁴ Na enim kin kongun erip na oł kis endi enj min mon, ei na piinand; ba Gos eim piinim. Gos Owundu endeim mendpił, na oł kis min oł kun ka enj ei, mok topu kindnim.

⁵ Yi peng kin, enim kaplı wumb endi oł kis min oł ka erim kin, enim sikir mok tok enerngii mon! Gos Owundu orung omba kunum ei kokuł. Enim Gos Owundu orung omba kunum ei, kui er mułngii. Gos eim epi koi erpi mołum epi ei, wumb noman tuk ełe ei sipi peni ełe kindmba. Nga wumb noman ełe epi erngii epi ei, peni ełe kindang kin, wumb pei piingii. Kunum ełe, Gos ei eim kaplı, wumb endeim endeim ni, oł enjing mił ei, Gos wumb ei enim nge embe ambił tonu kindmba.

⁶ Nanim angan noł! Apolos kin, na nanim kin, ek nip tor kindind ei, enim piingii nip nind. Na nanim ek ei nip, enim ngop ei, andan top mił nip ngond. Nga enim kaplı pii poł tungii ei, nipe ek endi mił nind. Enim kaplı, Gos eim ek ełe ninim mił ei, ekii singii. Enim kaplı, wu endi eim embe ambił tonu kindik kin, nga wu endi eim embe ambił mani kindik kin, yi enerngii, mon!

⁷ Angnan! Enim wumb nii endi enim wu num mundnjung? Ei endi mon! Wumb pei ende mił mołmun. Pe keimi, enim epi

pei sałim epi ei, Gos enim ngum. Ngang kin, pe enim ek yi mił ninerngii mon! “Na oł ka wii enj kin, epi ka wii tonu om ei, ni piinerngii mon!”

⁸ Enim kunum kunum yi mił ni piinjing, “Sin pe kaplı epi kanim kanim pei sinjpin. Nga epi endi noman enanim mon. Sin wu king mił tonu onjpun; ba Gos nge ek se andilmin wumb andan tok ngunenjing mon ku.” Pe keimi, enim king mulnjung kin, na ka piimbii ku. Yi mił pim kin, kaplı sin enim kin tep to king mił mułmun.

⁹ Pe na nanim yi mił ni piip kand ei, Gos eim sin ek ka se andpin nipin wumb ei, am mer sipi, ełe pim kongun ei, erngii nipi ngum. Yi mił erang, sin wumb oł yi enjing nik, sipik, tok konduk wumb mił mołmun. Wumb pe sin keningii nge nik ełmin wumb mił, sin yi mił mołmun. Ya mani mei ełe wumb pei ni, tonu epin enjel pei yi ku, sin minj mani kanik mołmun. Yi mił, sin dinga sinałim.

¹⁰ Wumb sin kin yi mił ninmin, ‘Enim Jisas Krai nge kongun ermin oł ei nge enmin;’ ba wumb yi ninmin, ‘Enim piik kun enarik noman pinałim wumb mił nik mołmun. Ba enim noman yi to piinmin ei, sin noman ka wii pałim wumb,’ ni yi piinmin. ‘Nimbił erang, sin Jisas Krai nge wumb tilap mołmun.’ Nga wumb sin kin yi mił ninmin. ‘Enim wumb dinga pinałim wumb; ba sin wumb dinga sałim.’ Wumb yi ni piinmin, ‘Sin wu num mołmun; ba enim wumb embe pinałim wumb mił mołmun.’

¹¹ Sin ok kin, pe kunum kunum, Jisas Krai eim kongun erpin endinjpin kunum ei, kuni nin, noł nin, epi ei sinerang kin, wii pepin pepin enjpin. Nga alap nin, epi pei sinerang kin, wii mołpun endamin. Nga wumb sin kepii tok, ek buł ambilk, nik nik enjing. Pe nga sin ngii sinerang kin, tuk andpin andpin mulnjpun.

¹² Sin sinim no pepin, andpin kongun erpin ei, sin sinim angil ełe kongun dinga kindpin enjpin. Nga wumb sin ek kis kun pinerim mił, ek buł ambilk enjing ku; ba sin prei erpin, Gos ngopun, eim kaplı paki tang kin, noman to ak to erpin piinjpin. Nga erpin kin, sin ngenj kumbii ngołmun

kunum ei, sin kanpin, wiik tołmun.

¹³ Pe wumb sin ek buł ambilk, ek nik ngunjung ei, sin ek kun ka pim mił, nipin orung kindinpin. Kindpin kin, ya mani mei ełe wumb, sin kin noman yi to piinmin. ‘Sin kuni kiim nin, epi moł mił,’ ni piinmin wumb ei, enim epi wii mił endi mołmun wumb mił, endi kun ka mulałmin mon! Wumb ei en enim sin kin noman yi to piinmin.

¹⁴ Na nanim ek ei nge połup, enim kin kindind ei, enim piik kin, singambił singii nge, nip ngonand mon! Ba na enim ek kengip dinga ngop kin ek nip ngond. Nimbił erang, enim nam kang ambił mił mołmun. Mułangin kin, enim nam noman kułup ngond.

¹⁵ Pe enim 10,000 wumb pei kapli enim tep erik mołmun wumb ei mił molk kin, Jiisas Kraiss nik kin, andan tok wumb ngungii; ba enim ernjing pei mulałmin mon. Na nanim enim erinjing mił mendpił mołup, si kindinj. Nimbił erang enim kumb se, Jiisas eim ek ka ei piik kin, eim nge wumb tiłap molk kin, pii gii ninjing ei, na Gos eim ek ka ni tor kindip kin, enim ngunj.

¹⁶ Pe yi peng kin, na enim ek dinga nip ngond ei piingii. Na nanim noman palim mił erip kin, andan top mundunj ełe, kapli enim ekii sik, erik pungii.

¹⁷ Oł ełe nge, na piip kin, Timisii kindamb kin, enim mołmun konu ełe onum. Opu kin, nanim kingam mił, na eim noman ngond. Ngop pendip kin, Owundu Jiisas Kraiss nge kongun ei ambił gii nipi pum. Pupu kin, eim Jiisas Kraiss noman konj ngang kin, na Jiisas ekii sip, kongun erip, mołup pund mił ei, eim enim nipi ngang kin, piingii. Na Gos nge tiłap wumb konu eipi eipi mołmun wumb ei, ek yi ku, nip ngoł ek ka ei, eim enim kanpi kin, ni tor kindipi ngumba.

¹⁸ Wumb kombur en enim, wumb owundu mołmun ni piik kin, en enim embe ambilk tonu kindik kin, noman yi to piinmin ei, na Pol tungu erip, enim kin onermba ni piinmin. Nimbił erang, na Timisii enim kin kindinj.

¹⁹ Ba sinim nge Owundu eim noman ełe kapli ni piim kin, na enim mołmun konu

ełe, si kirip ombii. Nga nam nipe epi endi bong nik enmin wumb ei, erngii nge kur kan simbii. Na en enim nipe epi endi ningii ek ei nge, mendpił mon; ba en enim dinga palim ei, kurup kenmbii.

²⁰ Nimbił erang Gos eim sinim kin tep er mołum oł ei, ek ninmin ełe nge mon; ba Gos eim nge dinga ełe mendpił palim.

²¹ Pe enim na ek piinenjing kin, na enim kin pe epi nipe endi mił, endi ermbii ei nge, enim noman to piinmin? Pe na enim kin kepii tumbii nge ombii min, na noman emin sep kin, enim noman tuk giyeng ni seng kin, enim kin ombii?

5

Wumb En Enim Oł Kis Men Tołmun Ngii Ełe Enjing

¹ Pe wumb en enim oł kis erik mołmun mił, nik ngunjung. Pe wumb kombur enim mołmun konu ełe tuk molk oł kis erik ei, amb ngunduk, oł kun pinerim mił enmin. Enim wumb endeim, eim arim nge amb eim seng kin, tep tokuł, no pekił andinmbił. Oł yi nge ei, torung pii gii ninenjing wumb mołmun ei, oł yi nge ei kun pinalim mił ni piinmin.

² Pe nimbił erang en enim nge embe ambilk to kindik enjing? Ei mon; ba enim oł ei si kindik kin, nga kaimb sik, kei nik mułngii. Pe wu endi eim oł kis yi nge erim ei, enim kapli eim tuk mołum ei, to tor kindangin kin, pupu torung mułmba. Mołpu kin, enim kin tep to mulermba mon!

³ Pe na enim kin tep to mulał, mon! Ba na noman tuk gui ei, enim kin tep to mił mołum. Mołpu kin, Jiisas Kraiss nge dinga ełe, na wu ei oł kis kun pinerim mił, erpi mułum wu ei kin, na ek ok noman ełe piinj mił, ni tor kindip ngond. Nip kin, na enim kin tep to mołup kin, nimbii mił nind.

⁴ Na ok noman ełe piinj yi mił nind. Pe enim ok, Jiisas Kraiss nge dinga ełe, se kułou tok, o ende pungii. Kunum ei, na noman tuk gui enim kin tep to mułmbii. Nga Jiisas Owundu nge dinga ełe, sinim kin tep to mułmba.

⁵ Wu ei oł kis eim wu ei, tuk mołum ei, to tor kindangin pupu kin, Seisen kin ba. Pang kin, Seisin eim ngenj oł ełe, to

kis mundmba. Yi mił erang kin, Jiisas Owundu orung omba kunum ei, wu eim nge noman tuk gui ei, sipi orung simba.

⁶ Pe enim engin mił erik, embe ambilk tonu kindik kin, oł yi nge enmin oł ei, kun ka mon. Enim ek ei piyei! Ek endi yi mił ninmin, 'Bres kopur owundu mił o wułum epi yiis ei, aninga kopur kindilmin. Oł yi erang kin, bres o wupu owundu elim. Ei yi mił ku, wumb oł kis kun pinalim oł enmin ei, aninga erik punmun. Nga ekii se, oł kis wumb kin orung orung punmun.

⁷ Pe enim oł kis kun pinalim yi nge, erik mołmun ei, yiis mił bres kin orung orung pei punum yi mił si kindngii. Si kindik kin, kapli enim bres konj yiis pinalim ei, yi mił oł kis pinerang kin, am kun ka mendpił mułngii. Nimbił erang Jiisas Kraiss eim kołpu kin, sinim kin kindim. Kindpi kin, eim Jura wumb Eisip konu molk kin, kung siipsiip to kundnjung mił, eim sinim kin yi kołpu ngum.

⁸ Yi peng kin, kapli sinim oł kis kun pinalim mił, erpin mołmun ei, si kindmin. Ei yi mił ku, Jura wumb yiis aninga kembis kindangin kin, bres o wupu owundu elim epi ei, kunum owundu Eisip konu ełe, Gos en enim paki topu kin, Eisip konu ełe se mengpi, tor tułum ełe piik kin, bres wii erik, kuni owundu wii nołmun, epi yiis endi kindnalmin mon. Nga sinim kapli kun ka mołpun ek keimi nimin.

⁹ Na yi nip mon połup kin, enim kin kindinj. Kindip kin, enim wu eipi oł kis kanim kanim kun pinerim mił, wu eipi nge amb ngunduk elim wumb ei kin, tep tok, ende endnerngii mon.

¹⁰ Yi erang kin, enim wumb kanim kanim endi kun ka pinerim mił, ya mani mei ełe wumb oł kis wu eipi nge amb ngunduk enmin; nga wumb mei ełe epi kanim kanim pei simin ni piinmin; nga wumb kombur epi pei wan waning simin ni piinmin; nga gos kend men tok erik ngonum wumb ei, oł yi nge enmin wumb ei si kindik kin; nga ya mei ełe epi pei si kindik kin, wumb kin wii mendpił mułngii. Na nanim enim kin mon połup kindinj ei, ek yi ninand mon.

¹¹ Ba na enim kin ek nip mon połup

end ei, pułe yi mił. Wumb endi eim ek yi mił nimba, 'Na nanim Jiisas Kraiss nge tilap ełe moł; ba nga eim wu eipi nge amb ngunduk tep to oł kun pinalim mił erpi kin; nga epi kanim kanim pei eim minj ku simbii ni piipi kin; nga gos kend kin men topu erpi ngopu kin; nga wumb kin ek buł ambilpi kin; nga noł nok noman wulu pang kin, peng pep kun enerang kin; nga wumb eipi epi waning si kin, enim wumb yi nge ei enim kuni ende nok, tep ende tok yi enerngii, mon!

¹² Nimbił erang kongun ei na nanim kongun mon; nga enim kongun mon ku. Torung wumb Gos eim tilap ełe mulalmin wumb ei, oł kis kun pinalim mił enmin pa nipin, wumb ei mok tok enerngii mon! Ei nimbił erang, ei sinim nge kongun mon.

¹³ Ba wumb ombu Gos eim tilap ełe, torung molk oł kis kun pinalim mił enmin wumb ei, Gos eim kapli mok tumba. Ba pe nga, Gos tilap ełe tukrung mołmun wumb ei kin, enim mok tok erngii kongun mendpił palim. Gos ek ninim mił yi erngii, "Enim wumb endi oł kis elim wu endi enim kin mołum wu ei, to tor kindei!" niłim.

6

Pii Gii Wumb Engnjing Kin Kos Erik Ngunerngii

¹ Pe wumb endi enim Gos nge wumb mołmun konu wu ei, wumb eipi kin ek nimba wu ei pupu kin, wumb torung wumb kos piilmin wumb kin punermba mon. Nimbił erang wu ei eim singambil sinerim min? Ba wu ei eim Gos nge wumb kin kos piimba.

² Enim ei piyei! Gos eim nge wumb tilap ełe mołmun wumb ei, ekii se kapli enim ya mani mei ełe wumb orung orung Gos kin pii gii ninenjing wumb ei kin, kii sik epi kanim kanim erngii ełe piik kin, mok tok erngii. Yi mił erang keimi, enim ya mani mei ełe wumb oł kis kun pinerim mił enjing wumb ei kin, enim kii sik, mok tok erik, pa yi ningii pim kin, nga ek nin, epi kembis ombu, enim nik sipik, kun erngii ku.

³ Enim ei piingii, ekii se simin kapli, Gos eim enjel mołmun ei, oł endi erngii ei,

sinim mołpun oł ei mok topun ermin, pa nipin ngumun. Yi peng kin, sinim kapli ya mani mei ełe ek nin, epi kembis kombur kun pinerim mił erik mołmun ei, sinim kapli nipin, mok topun kun ermin.

⁴ Yi peng kin, sinim na mei ełe kos ek nin, epi kanim kanim ełe pim kin, sinim nimbił oł erang, wumb Gos kin pii gii ninenjing wumb ei kin, epi ombu mok tok enmin?

⁵ Na ek ei mon połup kin, enim singambił singii nge nip ngond. Pe keimi, wumb kombur enim pii gii ninjing wumb mołmun konu ełe wumb, noman pim wumb ei, kapli nik piik, enim oł kun enmin, nga oł kis kun pinerim mił, mok tok kos erngii ni piik; ba wu endi molakim min?

⁶ Ba wumb kombur, enim Gos nge wumb tiłap mołmun ei, en enim engnjing kos ek piik nge sipik, Gos kin pii gii ninenjing wumb kumb ełe si pangin kin, wumb ei enim oł nik piik, mok tok, kos erngii min?

⁷ Enim engnjing endi si mengk, kos erngii sipinmin. Oł yi nge enim to mani kindpi kin, enim oł kun ka pim mił, enenjing pa nipi ngonum. Pe nga enim kapli kanik wiik tangin kin, wumb enim epi waning sik; nga ek kend tok siłmin mił, yi erngii.

⁸ Ba enim engnjing noł pii gii ninjing wumb kos erik kin, pin pin erik, wumb eipi epi toltuk sinmin.

⁹⁻¹⁰ Enim ei piyei! Wumb oł kis ełmin wumb ei, Gos eim tep erpi mołum konu ełe tuk punerngii mon. Enim wumb en enim noman ełe ek kend tok enerngii, mon. Wumb ombu Gos eim tep erpi mołum konu ełe tuk punerngii. Wumb ei oł kun pinałim oł ełmin wumb ei, wu eipi amb ngunduk sik; nga gos kend embe ambilk tonu kindik ełmin; nga wu eipi embnjing kin tep tok, no pek ełmin; nga wu endi wu eipi kin amb mił tep to pek ełmin; nga wumb eipi epi waning siłmin; nga wu endi epi kanim kanim pei sałim wu ei, wu eipi bun bun kulpu kin, simbii ni piikim; nga wu endi noł nang kin, noman wulu pang mołmun; nga wumb endi eim wu eipi kin ek embiłmba; nga endi yi ku wu endi wu

eipi tui to pendpi eim ku ni epi aninga waning siłim. Wumb yi nge ei, Gos eim tep erpi mołum konu ełe tuk punerngii mon.

¹¹ Pe enim mołmun wumb kombur ok oł yi nge erik mulnjung; ba pe, Gos kingam Jiisas eim miyem ełe, enim noman tuk ełe oł kis kun pinerim, erik mulnjung oł ei, kil ngo si kindim. Nga Gos eim nge Gui Ka ełe erpi sipipi kin, enim to eipi kindpi kin, nga erang ok, wumb kun ka mendpił mołmun. Nimbił erang enim Jiisas Kraiis sinim nge Owundu ełe, pii gii ninjing.

¹² Wumb kombur yi mił niłmin, “Epi kanim kanim pei, sin kapli ermin,” ni lo yi ninanim mon; “Ba epi kanim kanim pei erngii,” ei kombur enim paki tunermba. Keimi, lo yi ninim, ‘Nga epi kanim kanim kapli pei ermbii,’ ni piind; ba na epi ombu ei na ambil gii ninarpi kin, kongun wu mił kongun wii erip mulermbii, mon.

¹³ Keimi, kuni ei sinim kirim ełe nge, nga sinim kirim pałim ei kuni ełe nge; ba ekii se Gos eim kapli sinim kirim kin kuni kin ei Gos eim erpi kin, to poru nipi, si kindmba. Ba sinim ngenj ei sipipin, oł kis kun pinerim mił, enermin mon. Nga ei amb ambil kin tep tunarpi kin, nga or ende pepin kin, piipin andinmin, ei mon! Ba sinim ngenj ei Gos Owundu eim nge ngenj; nga Gos Owundu ei eim sinim nge ngenj ełe mołum.

¹⁴ Gos eim dinga ełe mendpił, Jiisas Owundu kołpu pim ei, erpi sipi kin, nga konj kindim. Nga sinim yi ku, ei eim dinga ełe mendpił, sinim nga kulmun ei, erpi sipi kin, nga konj kindmba. Yi erang, sinim ngenj konj kunum kunum mulmba.

¹⁵ Pe enim kom sek piingii ei, sinim ngenj pei ei, Jiisas Kraiis eim nge ngenj yi peng kin, nga sinim Jiisas Kraiis sinim eim ngenj ei, sipipin kin, nga amb andlam owul andiłim amb ei nge, sinim Kraiis ngenj ei sipipin oł yi nge, enermin ku. Ei am mon mendpił!

¹⁶ Pe enim kom sek piingii. Pe wu endi eim amb ningił owul owul kanpi andiłim amb ei kin, tep tokul, or ende pekił erngił ei, Gos ek yi mił ninim, “Wu ngenj ei opu, amb ngenj kin opu, ende pupu, si kindpi kin, amb ei kin wu ei kin ngenj ende pupu

mołum.

¹⁷ Ba wumb nii endi eim, Jiisas Owundu kin dambiltpi o ende pupu nim kin, eim noman tuk gui ka molkuł kin, o ende punjnguł.

¹⁸ Oł kis yi nge kun pinalim oł ei, buł ngok, si kindngii. Oł kis kanim kanim eipi kun pinalim enmin oł ei, ngenj torung oł enmin; ba oł kis yi nge kun pinalim oł ei, eim ngenj er kis mondpu kin, oł kis enim.

¹⁹ Enim piyei! Enim ngenj noman tuk ełe ei, Gos eim Gui Ka nge ngii mił, enim kin no pepi mołum. Gos nge Gui Ka, ei eim enim ngang kin, enim ngenj noman tuk ełe mołum. Enim nge ngenj ei en enim nge mon.

²⁰ Gos eim enim kumep owundu to pendpi kin, sipi orung sim. Ei yi peng kin, epi kanim kanim en enim ngenj ełe erngii epi ei, Gos eim embe ambilk tonu kindngii.

7

Wu Amb Silmin Oł Ei Nge

¹ Ok enim mon endi polk kindnjing ei nge; pe na mon polup kin, orung kindind. Pe wu endi eim amb endi sinarpi ni, epi endi enerim kin, ei oł ka ermba.

² Ba nimbił erang wumb ningił eipi eipi kaniłmin wumb, pei mołmun. Mol k kin, oł yi ełmin oł ei piki tonum. Yi mił erang, wu amb endeim endeim ni mułangin kin, nga amb wu endeim endeim ni mułang kin, oł yi mił erngii.

³ Wu ngenj ei ambim nge ngenj kaplı eim pandi tunermba mon. Yi mił ku, amb ngenj ei wam nge ngenj kaplı eim yi ku, pandi tunermba, mon ku.

⁴ Amb eim nge ngenj ei, eim tep erpi mulałim mon; ba amb wam eim nge ambim ngenj tep erpi mołum. Pe nga wu eim ngenj ei eim tep erpi mulałim ku; ba amb eim wam nge ngenj ei eim tep erpi mołum.

⁵ Pe wu amb eł elip wu amb nge tep tonmun oł ei nge noman ełe tonu om kin, kaplı tep tunguł. Pe nga eł elip, mon pa nikił, kunum ełe mendpił prei erpił, yi ermbił nikił erngił, ei kaplı; nga ekii se okuł, wu amb nge tep tumbuł ni, noman to piingił ei kaplı erngił. Mon pim kin, Seisen opu pendpi kin, kom top, mon nipi kin, yi

ermba. Nga eł elip, ngenj ełe sipkił kin, wumb eipi kin oł kis yi nge erngił.

⁶ Na enim kii sinjing kin, wu amb simba ek ei piip nind. Nind ek ei, enim wu amb singii ei, yi mił erngii ei kaplı; ba ei lo ek endi mon.

⁷ Pe na noman yi to piind. Wu amb pei na amb sinarip wii moł mił, yi mułngii; ba wumb endeim endeim ni, Gos eim en enim noman dinga kanim kanim yi mił ngum. Gos eim wumb kombur en enim wenjing min embnjing. Nga Gos wumb kombur yi mił ngum; amb sinarik; nga wu punarik, wii mułngii.

⁸ Pe na ek ei nip wu amb sinałmin; nga amb wu punałmin; nga amb wenjing kołmun wumb ei kin nip ngond. Ngond ek ei, enim yi mołmun mił, na moł mił, yi erik mułngii; ei ka wii!

⁹ Ba wumb endi eim ngenj kin noman ełe tep kun enermba ei, kaplı wu endi amb simba min, amb wu endi ba ei kaplı. Mon pim kin, wumb ei eim noman tuk ełe dup mił gur neng kin, oł kis endi ermba.

¹⁰ Pe nga wu amb sinmin; nga amb wu punmun wumb ei kin, na lo ek dinga endi nip ngond. Ngond ek ei, nanim lo ek mon; ba Gos Owundu lo ei nipi ngonum. Ei yi mił, amb endi eim wam mani kindpi kin, pun punermba mon.

¹¹ Pe nga amb wam ei mani kindpi, si kindpi pupu nim kin, amb ei, eim wii mułmba. Wu endi eipi punermba mon; ba amb eim nge wam kin orung ba ei kaplı. Nga amb ei wam noman emin sepi kin, eim kaplı, eim ambim se orung simba. Nga mon pa nipi kin, wu amb si kindnermba mon.

¹² Nga wumb eipi kombur kin, nanim ek yi mił nip ngond. Ngond ek ei, Gos Owundu nge ek ok nirim mił pułum, mon. Nanim nip enim ngond. Pe nga, pii gii nim wu endi, eim ambim pii gii ninerim kin, ba eim wam kin kaplı, 'No pep mołup bii,' pa nimba. Nimba ei, eim wam kaplı mani kindpi kin, si kindnermba mon!

¹³ Pe nga pii gii nim amb endi, eim wam pii gii ninerim kin wu ei, eim ambim kin 'Tep to no pep mołup bii,' pa nimba. Nimba ei kaplı, amb ei eim wam mani kindpi kin, si kindnermba mon.

14 Pe enim piinmin! Wu endi pii gii ninerim kin wu ei, eim ambim kin tep tumba wu ei, eim oł kun ka ełmin mił mułmba. Nimbił erang eim ambim pii gii nirim ełe erim. Pe nga ambim eim pii gii ninerim kin, amb ei eim wam pii gii nim wu kin, tep to mułmba. Nga yi ku Gos amb ei kanpi kin, kun ka mił mułmba ni kaninim. Nimbił erang amb eim wam pii gii nirim ełe erim. Ba yi peng kin, enim kangı ambıł mengłangin kin, kaplı kun ka mulenelangin. Ba nga oł yi enjing pałim mił ei, oł kun ka erik mił mołmun.

15 Pe nga wumb endi eim pii gii ninerim kin, ei eim wam min, ambim mani kind, si kindpi kin, bii pa nimba. Nimba ei, kaplı yi ermba mił, ei pii gii nirim wu, min amb ei, kaplı eim ambıł gii ninerngii. Oł yi ermba mił, Gos eim ek yi nipi, "Enim noman emin pałim ełe, no pek mułngii," pa nim.

16 Ba pe nim pii gii nin amb ei, nim pii kun eran kin, wanim kaplı pii gii nimba min mon; nim piinan. Yi mił nim wanim si kindnenjii mon. Pe kaplı, nim pii gii wu, nim pii kun eran kin, ambnim kaplı pii gii nimba min, ei nim piinan. Yi mił nim ambnim si kindnenjii mon ku.

17 Ek ełe nge wu amb simba ei Gos eim wumb nii endeim endeim ni mok tum. Ba epi ei kin, Gos nirim mił, wu endeim endeim ni yi mił mułngii. Mułangin mił, na lo ek yi mił nip kin, Gos tiłap wumb konu orung orung mołmun wumb nip ngunj.

18-19 Ei yi mił Jura wu endi ngenj kopsik ełmin wu endi mułang kin, Gos wii topu, se orung sim ei, eim kaplı ngenj kopsik ełmin oł ei, si kindmbii ni enermba mon. Pe nga torung wu endi mułang kin, Gos eim wii topu se orung sim kunum ei nge, enim ngenj kopsik enałmin oł ei, ermbii ni piinermba mon. Nimbił erang ngenj kopsik ełmin oł ei min, ngenj kopsik enałmin oł ei min, ei oł mendpił endi mon; ba oł yi erngii ei oł mendpił, Gos eim nge ek enim piik kin, ekii singii ei, oł keimi mendpił.

20 Pe wumb nii kanim kanim endi ok mułangin kin, Gos en enim mok topu, wii topu se orung sim ei, en enim nii ok mulnjung kin, yi ku molk pungii.

21 Pe enim wumb kombur wumb eipi

kin kongun wii erik mułangin kin, enim wumb noman embin to piinerngii. Yi mił, Gos eim enim wii topu, sipi orung sim. Ba nga kaplı enim andłam kun seng kin, enim wumb kin kongun wii erik mołmun ei, si kindik kin, en enim noman ełe kongun ei erik mułngii.

22 Wu endi wumb kin kongun wii erpi ngopu mołum ei, eim wu endi eim Gos Owundu eim wii topu se orung sim. Nga wu ei, Gos kin wii mułmba. Mułmba ei, eim erpi, oł kis kun pinerim ei si kindpi, erpi kindpi kin, wumb konj mił mołum wu ei, Jiisas Kraıs nge kongun wu mendpił mołum. Nga orung wu eipi endi kin kongun enarpi kin, Jiisas Kraıs eim wii topu, se orung sim ei, eim nge kongun wu mołpu kin, kongun wii erpi, ngopu mołum.

23 Gos eim sinim kumep owundu ngopu kin, sinim sipi orung sim. Pe enim yi mił no pek mei wumb kin enim noman ełe kan ngii mił molk yi mulerngii mon.

24 Na angnan noł! Sinim Gos kin mandi pupun kin, tep to mułmun. Pe nga yi ku, sinim wumb endi ok mulnjpun kunum ełe, Gos sin wii topu erim kunum ei, yi mił Gos kin ekii sipin mołmun.

Amb Wu Punenjing Amb Ni, Wu Amb Sinenjing Wu Ni, Amb Wenjing Kulum Amb

25 Pe na, amb wu punarik mołmun amb ombu kin, ek yi mił nip ngond. Gos Owundu eim ek dinga endi yi nipi ngunerim mon; ba na nanim noman ełe piind mił, ni tor kindip ngond. Ngond ei, nimbił erang Gos Owundu eim na kin kaimb owundu sipi, kołpu ngum. Ngang kin, kaplı enim na ek kun ka ei piik kin, ekii singii.

26 Pe akip kunum ełe, oł embin tui kanim kanim tonu onum ełe pim kin, na yi ni piind ei, kaplı enim akip mołmun mił, yi ku mułngii!

27 Pe wumb kombur enim embnjing mołum ei, mani kind, si kindmbii ni, noman to piikin enenjii mon! Pe nga, wumb kombur enim amb sinenjing pim kin, amb endi simin ni, noman yi peng kin, noman to piinerngii, mon ku.

²⁸ Ba pe nga enim amb kombur sinjing kin, ei enim oł kis kun pinerim mił enenjing mon. Pe nga amb kombur wu punarik mułngii amb ei, wu endi pungii nge, en enim oł kis kun pinerim mił enenjing mon ku. Ba na enim wu amb sinjing wumb ei, ya mei ełe oł embin tui epi kanim kanim enim kin omba ei, piip kin nind. Nind ek ei, wumb ngenj kumbii ngang kin, wumb ngenj kumbii sinmin oł ei, piip nind. Nind ek ei, enim kin yi tonu omba, ei mon, ni piip kin nind.

²⁹ Angnan noł, na nam yi mił piip nind. Sinim mei mani kunum kopur kinan tangpi simba pinalim. Yi peng kin, akip kin ekii se wu amb singii wu mułngii ei, en enim amb mulerngii mił kongun dinga erik mułngii.

³⁰ Pe nga wumb kombur ke ningii ei nge, Gos kin kongun dinga erik ke ninerngii wumb, yi mił mułngii. Pe nga wumb kombur ka piik mułngii wumb ei nge, Gos kin kongun dinga erik noman embin seng mołmun wumb, yi mił mułngii. Pe nga wumb kombur epi top tok singii wumb ei nge, Gos kin kongun erik epi sinerang mołmun wumb, yi mił mułngii.

³¹ Pe wumb kombur mei ełe epi kanim kanim salim ei sik, nok erik pungii ba, wumb ei Gos kin kongun dinga erik kin, nga mei ełe epi ei kin, noman kulerngii mon. Nimbił erang ya mei ełe epi kanim kanim ombu epi eipi mił tonu opu kin, nga am pupu poru nimba.

³² Pe na nanim noman yi palim, epi kanim kanim enim noman ei embin to piinerngii mon. Pe amb sinanmin wu ombu, Gos Owundu kongun palim mił, noman to piik er mułngii. Nimbił erang enim Gos Owundu kin noman ka piik ngungii nge enim.

³³ Ba amb sinmin wu ombu, en enim ya mei ełe epi kanim kanim ombu, noman to piinmin ku. Nimbił erang en enim embnjing kin, noman ka to piik ngok, yi enim.

³⁴ Yi peng kin, wumb kombur en enim noman tał peng erik mołmun. Yi mił ku, nga amb wu punanmin amb ni ambił ombu, en enim Gos Owundu kongun ei, noman to piik kin, erik mułngii. Molk kin,

ei enim ngenj ełe oł kun ka palim mił erik kin, noman tuk gui ełe molk enim. Ba wu punmun amb ombu, en enim ya mei ełe epi kanim kanim ombu, noman to piinmin ku. Nimbił erang en enim wenjing kin noman ka piimba, nik enim.

³⁵ Na nanim ek nind ei nip eramb kin, enim paki top kin, kun ka mułngii nge end. Nga enim amb singii nge oł, andłam ondu ngunand; ba nanim enim oł kun ka pimba mił erik kin, nga enim. Gos Owundu eim kongun ełe mendpił erik kin, am eim kin mendpił noman to piik erngii. Nga epi eipi endi, enim noman to piinerngii mon!

³⁶ Pe nga wu endi eim ambłam wu endi eipi simba nik, kuimi to kindangin kin, mułmba. Mułang kin, kung ngii pei o pang, ambił wu simba wu ei kenim ni, arim ambił ambił gii ni mułum. Mułang kin, arim eim kenim ni andłam eipi endi sinerang kin, kaplı eim noman ełe piipi, ambił ei wu ei ngumba. Ngang kin, oł kun pinalim mił enerim mon. Kaplı, ambił wu ei pang kin, wu amb mułnguł.

³⁷ Ba nga arim eim dinga kindpi kin, ambłam wak tunermba. Nga epi eipi endi sikir erii erii ninermba mon; ba nga eim nge noman ełe, eim kun ka tep erpi mołum. Nga eim noman ełe piipi pendpi kin, eim ambłam kuimi to mundnjung kin, ambił ei wii mułpu kin, wu endi punermba mon ni piim. Yi mił wu ei ka wii erim.

³⁸ Yi mił erang, arim ambłam wu ei kuimi to mundnjung kin, wu endi ngum kin, ei kaplı ermba. Pe nga arim endi ambłam wu endi ngunerim kin, wu ei ka wii mendpił erim.

³⁹ Pe amb endi wam konj mołum ei, wam kin tep tokuł mołmbuł. Ba nga amb ei eim wam kułmba ei, eim kaplı wam kin ende punermba mon. Ba eim wu eipi endi bii ni piimba, ei kaplı ba. Ba eim pii gii ninim wu endi ba.

⁴⁰ Ba na nanim noman ełe palim mił nip ngond. Amb ei, eim wam kułmba; nga ei eim wu endi eipi punarpi kin, eim wii mołum mił, ei ka mendpił pimba. Pe na nanim noman to piind ei, Gos eim nge Gui Ka na kin andan topu mołum ku.

8

Kuni Sipik Gos Kend Kin Embe Ambil Tonu Kindik

¹ Pe na mon polup kindind ei nge kuni kanim kanim kombur gos kend kin embe ambilk tonu kindik ngunjung. Pe enim yi mił kii sinjing ei, am keimi mendpił. Sinim pei noman kun ka peng piipin kin, erpin mołmun. Wumb en enim yi ninmin, “Noman yi pałim ei sin epi kanim kanim pei piipin, si kindipin mołmun,” pa ninmin. Ei yi erpi, enim embe ambił tonu kindang kin, ka ka piik enmin; ba wumb noman kultmun oł ei, en enim kin pim kin, en enim kapli erpi dinga kindilim.

² Pe wumb nii endi eim yi noman to pimba, “Na epi kombur am mendpił piind,” ni piimba wu ei, eim noman piimba mił, ei kapli enanim, mon. Gos wu ei kanpi epi wii mił ni piinim.

³ Ba wumb nii endi, Gos kin noman kultum wu ei, Gos eim wu ei piinim mił, eim nge wu mendpił mołum.

⁴ Pe nga kuni kanim kanim kombur gos kend kin embe ambilk tonu kindik kin, sik ngunjung ek ei, na nind. Ei sinim piinmin, gos kend ei Gos keimi mon! Ba ei min men wii mił; ba Gos eim endeim mołum. Nga sinim piinmin ei, sinim Gos endeim mendpił mołum.

⁵ Ba nga keimi, epi kanim kanim pei “Gos mołmun, nga owundu mołmun,” pa niłmin. Yi peng kin, ei tonu epin muł ełe ni, ya mani mei ełe, gos kend owundu ombu pei mołmun.

⁶ Yi mił, ba sinim nge Gos keimi endeim mendpił mołum. Sinim Erinjpin Gos Eim endeim mendpił. Eim epi kanim kanim pei eririm nge pułwu. Sinim ei eim kin tep to mułmun ni piipi eririm. Nga Jiisas Kraiss Owundu endeim mendpił mołum. Eim epi kanim kanim pei erim ei, eim ełe mendpił erim. Erang kin, sinim eim kin noman konj sipin, no pepin mołmun. Yi mił ku, sinim piinmin ei, sinim Gos endeim mendpił mołum.

⁷ Ba wumb pei epi ombu pei keimi, ei pii pol tunanmin. Nga wumb kombur ni piik kin, en enim kuni sipik kin, gos kend kin, embe ambił tonu kindik ngunjung kuni ei,

en enim nunjung. Nimbił erang en enim yi piilmin, gos kend ond ku mił, keimi mołum, ni yi piinjing. Piik kin, ei minj noman to piinjing. En enim noman tuk ełe dinga piinenjing. Piinarik kin, kuni ei nunjung. Nangin kin, noman tuk ełe ei dinga pinalim mił erim oł kis erpi kin, noman tuk ełe to kis mondnum.

⁸ Keimi, kuni numun ei, sinim erpi sipipi kin, Gos eim kin mandi kindnermba mon. Pe sinim kuni ei nonenjpın kin, sinim embe Gos kumb ełe to mani kindnermba mon. Pe nga kuni ei nunjpın kin, sinim embe Gos kumb ełe to tonu kindnermba mon ku. Yi peng kin, kuni yi nge ei nunermin mon.

⁹ Ba enim kanik, kun erik mułngii! Pe enim kuni nok, oł yi nge enjing kin, wumb kombur pii gii dinga ninanmin wumb ei, bok tok, si kindik, orung puk kin, oł kis kun pinalim mił erngii. Mon pim kin, enim kuni nok, oł yi nge enmin konu ełe mendpił, wumb kombur bok tok, si kindik, orung puk kin, oł kis nga erngii nge, enim noman tuk ełe yi ninim.

¹⁰ Ei yi mił, nim oł ombu am piil ni piilin, wu endi gos kend men tok ngii peł ełe molkun kin, kuni nun. Nun kunum ełe, wu endi eim noman tuk ełe dinga pinerim wu ei, nim kanpi kin, nim nun kuni ei, ekii se wu ei, gos kend kuni numba ku.

¹¹ Nim kan kin, nim oł ombu piilin wu, ninim oł ei eran kin, angnim endi noman tuk ełe dinga pinerim wu ei, eim noman ełe nim er kis mundun. Nim angnim wu ei, Kraiss ei ond peri kolpu kin, wu ei sipi orung sim.

¹² Ei yi mił enim oł ei erangin kin, en-gnjing noł noman tuk ełe dinga pinalim ombu, ei erpi kis mondnum. Wumb ei kin oł kis enmin. Ba yi ku, enim oł yi nge enjing kin, Kraiss ei kin oł kis kun pinerim mił erik ngonmun ku.

¹³ Yi peng kin, kuni namb kin, nanim angnan noł bok tok enjing kin, nam kuni ei nge nga endi nunermbii mon. Mon pim kin, nanim angnan noł kapli oł kis endi oł kun pinerim mił erngii.

9

Gos Nge Ek Se Andilmin Wu Nge Kongun

1 Pe epi endi erpi, na noman tuk ele ambil gii ni se molalim mon. Pe na Gos nge ek se andilmin wu moł. Pe na Jiisas sinim nge Owundu ei na kenj ku. Jiisas Owundu nge kongun enj ei mong tum ei, enim mołmun.

2 Keimi, wumb kombur yi ni piingii. Na Gos nge ek se andilmin wu molał ni piingii; ba ei keimi, na Gos nge ek se andilmin wu moł. Ei yi erang kin, enim ok pendik, Jiisas kin pii gii dinga nik mołmun. Yi ku enim kapli piinmin ei, na enim kin Gos nge ek se andilmin wu mendpil moł.

3 Pe wumb na kin kos mił erik, oł yi en yi en, nik enmin ei, nanim ek yi mił nip, orung kindind.

4 Pe wumb sin ek se andilmin wumb kin kuni ni noł ngok erngii ei, sin Gos Owundu nge kongun ermin ei, sin sipin kapli numun, ei kis min?

5 Piisa kin Gos nga ek se andilmin wumb eipi kin Owundu nge angim noł yi mił ku erik. Ei kapli enim ek se andilmin wumb pii gii amb sik, sin kin tep tok Gos kongun erik andmin. Nga kapli sił yi ku erpil kin, nga kuni ngok ei sipil numbuł, ei kis min?

6 Banapas kin na kin mendpil sił siłip, ngenj kongun erpil, kuni se nopuł mołmbuł ni, na yi piind; ba nimbił erang sił siłip mendpil, yi mił ermbił?

7 Pe opu ond wu endi eim opu peng, opu ermaba; ba ei eim kuni kan sipi, nopu mulermaba mon! Pe nga wumb endi ond mong pin telmba kuni ei, nga eim sipi numba ku. Pe nga kung kau es tołum wu ei, eim kung kau am to sipi, numba ku. Yi mił elmin, nga ei nge kuni nołmun.

8 Pe epi ombu wumb oł kun palim mił ermin ni noman yi to piinmin ei, na oł ei nge kin mendpil ninermbii mon. Nimbił erang nga Gos eim nge lo ek epi yi ku ninim.

9 Sinim Gos Moses lo ek ngurum ek piinmin ei, ek yi ninim.

“Pe kung kou kombur simb ele kimban-
gin kin, kuni wiis mong topu, konu eipi eipi pułum ei, kung kou ombu gupu ele epi endi sik, kum tok kung kou kuni nunermaba nik yi enerngii mon.”

Ei Gos kung kau ombu mendpil, noman to piipi ninim min?

10 Gos ek yi piipi, nirim ei, sinim nge mendpil noman to piipi kin, ek yi mił nirim. Keimi mendpil, ei sinim piimin nipi, mon połpu pendrim. Pe wu endi kuni telngii konu mei topu ka ermaba. Nga wu endi kuni mong topu mułang kin, tengmba ei, el elip kuni mong ele kongun erangil kin, kuni kopur simbił ni piikił kin, kongun yi mił erngil.

11 Pe sin Gos eim ek ka kuni mong mił, enim mołmun konu ele kindinpin. Kindpin kin, enim noman tuk ele kuni mił dinga sinjing. Sik kin, sin kunum kunum no pepin mołmun ei, enim sin kin kuni ni epi ombu, sin paki tumba epi kopur pei, enim sin kin ngungii ei, kapli sin numun ni piinmin. Piipin kin, ei kun pinałim ni piinmin min?

12 Pe nga wumb kombur enim kin epi kombur simin ni piingii, ei kapli. Ba sin kumb se enim kin kongun erpin kin, ei kapli sin enim kin epi pei simin ni piinpin; ba oł yi nge, ei sin enenjpin mon. Yi peng kin, sin sinim oł embin tui kanim kanim ei ko wupun kin, kongun erpin punjpin.

Mon pim kin, Jiisas eim ek ka ni tor kindpin enjpin kin, andlam ei ondu ngunjpin. Yi peng kin, sin kuni ni epi enim kin sinenjpin.

13 Enim ek keimi mendpil piik si kindinmin. Ei men ngii ele kongun elmin wu ombu men ngii ele ngołmun kuni ei, sik nołmun. Nga wumb kung sipik, dup kalk, Gos ngołmun wu ombu, kung tongndung en enim sik, nołmun ku.

14 Yi mił ku, Gos Owundu eim lo ek yi mił nipi pendim. Ei wumb nii endi, Gos eim ek ka nik, tor kindik kin, wumb ngungii ei, en enim kuni nin epi kanim kanim pei, Gos kongun erngii ele nge wumb ei kin, sik nok pek kin, molk pungii.

15 Ba na epi ombu endi, enim kin yi mił sip enenj mon. Pe nga mon ei połup kin ngond; ba oł ei nge, nanim ermbii nip, ngonand mon. Yi peng kin, kumb se na kułmbii ei kapli. Mon pim kin, wu endi na noman ka piind pułe ei, na enim kin ek ka nip tor kindip wii ngond ei, sipi kin, tor sipi si kindmaba.

¹⁶ Yi mił, na Gos ek ka nip tor kindind. Na kongun ei mendpił Gos na buł ełe tonu kindim kin, kongun ei mendpił ermbii. Nga kongun eipi endi sinałim mon. Na Gos ek ka nip, tor kindnenj kin, na noman tuk ełe kis mendpił mułmba. Yi mił, kongun ei erip kin, na nanim embe ambil tonu kindnermbii.

¹⁷ Pe kongun ei, nanim noman ełe mendpił ermbii nip ełamb kin, na nge kongun enj ełe kumep siłamb. Yi mił ermbii nip enand; ba na kongun ei end. Gos eim 'Na enjii,' pa nipi ngum kongun ei, erip moł.

¹⁸ Pe na kongun enj ełe, monge ei yi mił endi sind. Na Gos ek ka enim wii nip ngunj; ba na monge endi eipi sinermbii mon. Na ka piind ełe nge, ei na monge mendpił sind. Sip kin ei nge, enim ek ka ei wii sinmin.

¹⁹ Pe na nanim wu endi nge kongun wu mulał mon; ba na nanim noman ełe erip wumb pei nge kongun wu moł. Mołup kin, kongun erip, wumb pei Gos sipi, orung simba nge kongun erip kin, ek ka nip, tor kindip moł.

²⁰ Yi mił, Jura wumb kin mołup kongun enj ei, Jura wumb nok pek mulnjung mił, na yi ku erip kin, nop pep muls. Yi erang kin, Jura wumb Gos kin sip, orung simbii nge muls. Pe nga, nanim Gos lo ek Moses ngurum ei, na tep enanim; ba na wumb mił no pep mołup kin, Gos lo ek Moses ngurum ei ninim mił, ekii sinj. Sinj lo ei, nanim wumb kin tep to mołup kin, yi enj ei erip kin, wumb ei lo ek ekii sinjing wumb ei, Gos se orung simba nge enj.

²¹ Yi mił ku pe nga torung wumb tilap eipi wumb, Moses lo ekii sinenjing wumb ei no pek erik mulnjung mił, na yi ku enj. Ei yi erip kin, torung wumb tilap eipi wumb Gos kin sip, orung simbii nge, yi enj. Pe na oł yi nge end ei, erip kin, Gos lo ek to kindip kin, ekii sinenj mon. Ba ninim Kraiss lo ek nipi ngum ełe, nanim ekii sip andind.

²² Wumb pii gii dinga pinerim wumb ei kin, na yi ku, pii gii dinga pinerim mił ku onj. Yi erang kin, na wumb pii gii dinga pinerim wumb ei, Gos kin sipi orung simba nge enj. Pe nga wumb pei oł kanim kanim enjing mił, na yi ku oł ei nge enj. Yi

erip kin, na wumb aninga kombur Gos kin sipi, orung simba nge enj.

²³ Oł kanim kanim pei, ei na enj ei, yi erip kin, Gos eim ek ka nip, tor kindip kin, nga Gos embe ambil tonu kindip enj. Enj ei wumb kombur ok, Gos ek piik pii gii nengin kin, Gos en enim epi ka wii ngang kin, en enim ka ka piik erngii. Na nanim yi ku erip kin, ka ka piip ermbii.

²⁴ Pe enim keimi piinmin wumb kombur sikirik puk kin, epi ka wii endi singii nge punmun. Pupun kin ei, wu pei sikir pulmun; ba wu pei minj puk kin, epi ka wii endi sinerngii mon. Enim ei piyei! Yi mił erang, enim yi ku, sikirik dinga puk kin, Gos nge epi ka wii salim epi ei, singii nge punmun.

²⁵ Wumb pei sikirmin ni piingii wumb ei, en enim kongun dinga erik, noman nin ngenj dinga kindik kin, noman ełe epi kanim kanim to mani kindik. Yi erik kin, kapli dinga sikir puk kin, epi ka wii endi singii. Ba ekii se, epi ei, am ba; kunum kunum eim kin tep mulermba. Ba sinim sikir dinga pupun kin, epi ka wii simin epi ei, kunum kunum tep mułmba.

²⁶ Yi peng kin, na nanim kun sikirip punj, poru niłim konu ełe pup kin, na kanip kin, orung orung kindnenj mon. Yi mił ku, nanim angil ełe kum tonmun wu ei mił moł. Kunum kunum nanim angil tał ei, angil wii olkup top kindamb kin, wii konu pop top punałim mon.

²⁷ Ba nanim ngenj ełe, kongun dinga kindip eramb kin, nanim piind noman palim mił, na ngenj ekii simba. Mon pim kin, nam Gos ek ka nip, tor kindip, wumb ngamb kin, ekii se sikir pup, bok tamb kin, Gos epi ka wii sinenj kin, na kin ka mulermba.

10

Gos Kend Kin Men Tok Erik Ngok, Noman To Piinerngii

¹ Angnan noł, na enim kin kom se piingii ei, na ek nip ngond. Sin sinim Jura wumb kupenjpin noł Eisip konu si kindik kin, Moses kin ekii sik punjung ei, kupu muł endi mandring ełe, andan topu, en enim wumb mulenjing konu ełe molk punjung.

Puk kin, 'Ep Noł Kundii' pim konu ɛle, tumb tok puk kin, orundung noł wer ɛle tor punjung.

² Pe wumb en enim kupu muł ɛle nin, ep noł kundii tumb tok orundung tor punjung, Gos wumb ei noł ɛle noł pendpi ngum. Nga ok, Moses kin tep tok, ekii sik punjung.

³ Pe en enim pei wumb mulenjing kulii konu ɛle, kuni ende mił nunjung ei, Gos eim en enim ngum kuni ei, nunjung.

⁴ Nga wumb pei noł ende mił nunjung ei Gos ngum noł ei, nunjung. Keimi, en enim pei kom ku ɛle tor om noł ei, minj nunjung. Pe nga, sinim piinmin ei Kraiss eim noł ngopu, paki topu kin wumb ombu en enim kin, tep tok punjung.

⁵ Ba Gos eim, wumb pei enjing oł ei, kanpi ka piinarpi kin, nga noman kulpu ngunerim mon. Yi peng kin, kulnjung wumb pei aninga ombu, mei wumb molalmin konu orung orung ɛle, wumb kolk kin, molk punjung.

⁶ Pe oł kanim kanim ombu, sinim kenmin ni, andan topu ngonum. Yi erpi kin, andan topu ngang kin, sinim oł kis yi nge, wumb ombu enjing oł yi nge, noman to piinerngii mon!

⁷ Nga gos kend embe ambil tonu kindik noman to piinerngii. Wumb kombur enjing oł ei mił, enim yi enerngii! Ei nge, Gos eim ek ka ɛle yi ninim, "Wumb mani pei ɛle molk, kuni nok, noł nok erik kin, nga angk tonu ok, non erik." Yi erangin kin, gos kend kin ka piik nik enjing.

⁸ Nga ok wumb kombur wu amb eipi ngunduk kin, oł kis kun pinerim mił erik kin, yi mił erik. Oł yi nge, ei sinim yi enermin mon! Wumb kombur oł yi nge erik mulnjung wumb ei, kunum endeim mendpił ɛle, 23,000 wumb pei kulnjung. Yi erang kin, enim oł ei enerngii, mon!

⁹ Sinim Gos Owundu ei nge, epi kuni ngumba min mon; ei oł ermba mił kenmin nik, wumb kombur enjing ei, yi mił enerngii mon. Yi erangin kin, ka wembii kis ok, wumb ei tangin kin, kolk poru ninjing.

¹⁰ Enim kapli, Gos sin kin, 'Oł yi mił yi mił enjii,' ei enim pa nik kin, wumb kombur oł yi nge enjing oł ei, yi nge enerngii

mon! Wumb kombur oł yi nge enjing ei, Gos enjel wumb to kondulum nge enjel opu kin, wumb kombur to kondpu poru nim.

¹¹ Pe oł kanim kanim wumb ombu kin tonu om ei, wumb oł ei andan tang kin, noman to piingii, nipi enerim. Nga sinim oł yi nge enerngii nipi, andan topu kin, Gos eim ek ka ɛle pendim palim ei, pe muł mei, poru nimba kunum ei, mandi erang kin, no pepin molmun.

¹² Yi mił erang, wumb nii endi, eim nanim Kraiss pii gii dinga angip mulmbii ni, noman yi to piimba wumb ei, eim kanpi, kun erpi kin, no pepi mulmba. Mon peng kin, eim oł kis kun pinerim mił erpi kin, bok topu, si kindpi kin, orung ba.

¹³ Pe oł erngii mił kenmba oł kanim kanim enim kin opu, kom topu, enim noman ngenj ɛle yi erii yi erii nimba ei, oł konj andlam endi eipi opu, enim kin onanim. Oł yi nge, ei wumb pei kin yi tonu opu opu erim. Ba sinim Gos kin pii gii dinga nimin, kapli Gos sinim ambilpi gii dinga nipi kin, sinim paki tumba. Nga enim Gos eim kanpi wiik tang kin, opu kom topu, erii erii nimba ei enim to mani kindnermba; ba enim dinga ɛle ngang kin, dinga erngii. (Pe nga oł yi erngii mił kenmba oł endi enim kin opu, kom topu, yi erii yi erii nimba ei Gos eim enim dinga ngang kapli dinga angk pendik oł yi nge omba, ei kanik kun erik mulngii.) Nga Gos eim enim kapli paki topu, andlam topu seng kin, oł yi nge, enim kin tonu om kin, enim dinga angk molangin kin, oł erngii mił kenmba ei, enim to mani kindnermba, mon!

¹⁴ Yi peng kin, nanim angnan noł! Enim kapli, gos kend kin embe ambilk tonu kindik, men tok erik ngok, enmin oł ei nge, buł ngok, eipi pungii.

¹⁵ Na enim kun ka piilmin wumb ei kin, ek nip ngond. Nip ek ei, enim piik mok tok, pii kun erik mulngii!

¹⁶ Pe ming ɛle noł wain molum ei, sinim oł ka epi ni, ek ka nipin, Gos ngonmun. Pe sinim ming ɛle, noł wain Jiisas miyem mił nonmun ei, sinim Jiisas kin dambiltpi, se ende kindnim. Pe nga bres engin to nonmun ei, Jiisas ngenj mił ɛle, sinim

Jiisas kin dambiltipi, se ende kindnim.

¹⁷ Yi erang kin, bres endeim saim ei, yi mił ku, sinim wumb pei mołmun. Molk kin, bres ei, sinim wumb pei dambiltipi sipi kin, ngenj ende mił kindnim. Nimbił erang sinim wumb pei, bres endeim ele mendpił Jiisas ngenj mił engin topun se nonmun.

¹⁸ Pe enim kom sek piingii! Esrel wumb kung kuni, nin epi ombu, dup kalk kin, Gos nguk. Ngok kin epi ei, tongndung sik, nok yi enjing. Wumb kung, nin kuni epi ei, dup kalk, Gos ngunjung wumb ei ok, Gos kin dambiltik, o ende puk kin, eim embe ambilk tonu kindnjing.

¹⁹ Pe na ek ninj mił, ei pułe yi pałim. Ei gos kend, min kuni sipik kin, gos kend kin embe ambilk tonu kindik, sik ngungii epi tał ei, epi wii mił mołum. Ei epi keimi mon!

²⁰ Mon! Na ek yi ninj. Yi mił, torung pii gii ninenjing wumb ei, Gos kin noman to piinanmin wumb ei, kuni nin epi tu wuk kin, gos kend kin embe ambilk tonu sik, ngok enmin ei, sipik kin, Gos keimi kin ngunenjing. Yi peng kin, na enim gui kis kin ende puk, ele tuk molk kin, kuni yi nge, ei se nunerngii mon, ni piip nind.

²¹ Enim kapli Jiisas Owundu nge miyem mił ming wain ele nok, nga puk kin, gui kis nge ming kin ende nunerngii mon! Nga enim Jiisas Owundu nge peł ele, kuni Jiisas eim ngenj mił ei nok eim kin mendpił men tok erik kin, nga puk, gui kis nge peł ele, eim kuni mułmba, ei sik nunerngii, mon!

²² Sinim yi eramin kin, Jiisas Owundu kin noman kis piipi ermba ei, nipin ermin ei, yi enermin mon! Nga Jiisas Owundu nge dinga owundu ei nge, kapli sinim dinga to mani kindnim.

Sinim Kunum Kunum Gos Embe Ambil Tonu Kindmin

²³ Kapli sinim epi kanim kanim pei ermin mił, yi peng kin, en enim kapli yi mił ninmin; ba epi ombu ei, sinim paki tunanim mon. Nga sinim epi kanim kanim pei kapli ermin mił; ba epi kanim kanim ombu ei, sinim noman tuk ele dinga ngonananim mon!

²⁴ Wu endi eim oł endi erpi ei, eim noman ele mendpił to piimba, oł ei nge enermba mon. Ba enim wumb eipi nge oł

erangin kin, noman to piik erngii nge oł ei nge paki tok erngii ku!

²⁵⁻²⁶ Gos eim ok ek ka yi mił nirim,

“Mei nin nga epi kanim kanim pei mołum ei, Gos Owundu eim nge epi pei mołum.”

Ei yi mił erang kin, enim kung minj nim epi kanim kanim ep top ngii ele top tungii ei, kapli sik nok pungii. Nga, enim kuni kaninmin ei ka min kis kii endi sik enerngii! Mon pim kin, enim noman tuk ele embin to piingii.

²⁷ Pe nga pii gii ninerim wumb endi mołpu, eim ngii konu kuni nungii, ‘Wei’ a nimba. Neng kin, enim bin ni noman to piingii ei kapli. Enim kuni ei ngumba kuni ei, pei nungii. Nungii kuni ei nok kin, nga kii sik enerngii! Mon pim kin, enim noman tuk ele embin to piingii.

²⁸ Ba wu endi enim kanpi kin, ek yi nimba, “Kuni ei sipik, gos kend kin embe ambilk tonu kindik, sik ngunjung kuni.” Yi peng kin, kuni ei nunerngii mon! Nimbił erang wumb enim kuni sipik, yi mił enjing, pa nipi ngumba wumb ei kin, eim noman tuk ele nipe ek nimba ei, piik kin, kuni ei nunerngii!

²⁹ Pe na enim noman tuk ele piip ninand mon. Ba wumb endi eipi nge noman tuk ele, kis min ka mułmba ei nge, na piip nind, ‘Enim kuni ei nunerngii mon!’ Nanim kuni ei nanim noman pałim mił, na kapli ekii sip numbii. Pe nga wumb endi na end oł ei, eim noman ele mok topu piipi kin, ei kun pinałim; ba na nam wiik top muls. Mon pim kin, wu endi nge noman tuk ele kis mułmba.

³⁰ Pe nga nanim kuni ele, Gos kin ek ka nip ngop numbii. Ba wu endi opu na kuni ek ka nip Gos kin ngopu nunj kuni ei, na kin oł yi nge yi nge en pa nimba. Ei kapli enerim. Pe nga nim kuni ei nunjii ei kapli; ba wu eipi gos kend kuni kin ek endi ekii sikin enenjii mon!

³¹ Yi mił ku, enim nipe epi endi ermbii, kuni nungii min, noł nungii min, oł epi kanim kanim pei yi erngii ei, kapli. Enim yi erik kin, Gos embe ambilk tonu kindngii nge erngii.

³² Enim Jura wumb nin, wumb tilap eipi nin, nga Gos nge pii gii ninjing wumb tilap

mołmun ei, noman to piingii. Nga enim erngii oł ei kanik kun erik. Mon pim kin, wumb ei Gos orung simba nge andłam ei ondu ngunerngii mon! Nga ek kanim kanim tonu omba ei, enim pii kun erik, no pek molk pungii.

³³ Pe na yi mił ku end oł ei, enim yi erngii. Ei nanim epi oł kanim kanim enj ei erip kin, wumb pei noman kulk kin, ka piingii nge erip erip end. Nga na nanim erip kin, ka piip, paki top, ermba ni enand mon. Ba wumb pei ka piik kin, paki top ermbii oł ei, erip ngond. Ngond ei yi eramb kin, Gos wumb pei se orung seng kin, eim kin mułngii.

11

Men Tok Kengip Ek Tok Elmin Oł

¹ Nanim Kraiss erpi, andan topu mundum kongun ei, ekii sip end mił, enim na kanik kin, oł yi mił ku, enim na kin ekii sik erngii.

² Na enim kin ka piip kin, enim embe ambii tonu kindind. Nimbił erang enim kunum kunum nam kin noman to piik kin, nga Gos oł andan top nip, enim ngunj ek ei, ekii sik enmin?

³ Ba na enim piingii ek ei nip ngond ei, Kraiss ei eim wu pei peng erpi kin, tep erpi mołum. Nga wu mołmun ei, en enim embinjing kin peng erik kin, tep erik mołmun. Nga Kraiss, Gos eim peng erpi kin, tep erpi mołum ku.

⁴ Yi peng kin, wu endi prei ermba min, Gos eim ek ka koi erpi nipi, wumb peni ełe kułou tok mułngii konu ełe ngumba ei, nga eim peng ełe, kum topu pendpi, yi ermba. Ei erpi kin, Kraiss nge embe ambii tonu kindnanim mon. Ba wu ei, eim singambii simba.

⁵ Pe nga amb endi prei erpi Gos kin ngopu ermba min, Gos eim ek ka koi erpi palim ełe, wumb kułou tok, men tok erngii konu ełe, nipi tor kindpi kin, wumb ngumba. Nga peng ełe epi endi kum topu, pandi tunermba. Yi erang kin, amb ei wu mił ermbii ni piinim eim wam nge embe mani kindpi kin, nga wam eim singambii simba. Pe nga, peng kum tunarpi kin, angpi ek ninim amb ei, yi mił ku, eim peng

enjin pek topu kołmung tumba ei, nga eim singambii simba.

⁶ Ei yi mił amb endi eim men topu peng erpi, kunum ełe peng kum tunermba ei, nga eim peng enjin kołmung topu pek topu, esimb ermba. Ba amb ei peng enjin kołmung topu, nin pek esimb topu ermba ei, eim nge singambii piimba ei, kapli amb ei peng kum tumba.

⁷⁻⁹ Nimbił erang kumb se, Gos eim amb endi sipi, wu eneririm mon; ba Gos wu kumb se sipi kin, amb endi eririm. Nga Gos eim amb nge piipi kin, wu eneririm mon; ba Gos wu nge piipi kin, amb eririm.

¹⁰ Yi peng kin, amb en enim Gos kin prei erpi ngopu peng enjin kum pandi tungii ei, epi andan tumba ei, wam kin mandring mułmba. Nimbił erang Gos nge enjel oł ei keningii.

¹¹ Ba Gos Owundu kin pii gii ninjing wumb ei, oł yi nge piik mołmun. Pe nga amb eim mendpił mułmba ei, kapli enermba. Nga wu eim mendpił mułmba ei, kapli enermba ku.

¹² Nimbił erang Gos eim wu sipi kin, amb kumna eririm. Ba pe nga wu mołmun ei, amb menginmin. Nga epi kanim kanim pei ei Gos pułwu minj mołum.

¹³ Enim kapli en enim ek ei mok tok kanik kin, piik kun erngii. Oł yi nge, amb endi wumb pei kułou tok, Gos kin prei erik mułngii. Mułangin kin, amb eim peng enjin kum pandi topu, oł yi nge erpi, prei erpi Gos ngumba oł ei, kapli min mon? Ei mon!

¹⁴ Nimbił erang sinim wu amb pei nge oł elmin oł ei, sinim andan tonum. Pe nga, wu endi eim peng enjin olt pupu mułmba wu ei, eim singambii simba.

¹⁵ Ba amb peng enjin olt mołum ei, Gos eim amb ngum ei, peng pandi tungii nipi ngum ei, amb moke ka wii endi salim.

¹⁶ Ba wumb endi eim peng enjin pandi tołmun ek oł yi nge ninmin ei, kapli enanim pa nipi ermba ei, nanim yi mił nip, orung kindmbii ei, sin sinim wumb yi mił nipin oł eipi endi andan topun ngonalmim. Nga Gos nge eim wumb tilap konu eipi mołmun ei, oł yi nge oł eipi endi erik kin, Gos kin men tok erik, noman to piinalmin mon.

Jiisas Owundu Nge Kuni

17 Pe nga kengip ek ei, polup nip enim ngond ei, nip enim embe ambil tonu kindnermbii mon. Nimbil erang enim men ngii kulou tok enmin ol ei, kun ka enalmin mon. Ba enim ol ka palim aninga aninga erik enmin; nga aninga kombur ol kis enmin ku.

18 Kumb se, na ek yi nimbii ei, enim tuk men tok erik, kulou tok molmun konu ele, enim eipi eipi puk, tilap eipi eipi molk Gos kin men tok erik, ngok enmin. Pe na ek ninmin piind ei, kopur aninga keimi mil palim, ni piind.

19 Yi mil, enim Gos nge tilap wumb molmun konu ele, tuk tilap eipi eipi puk enmin ei, keimi enim kin tonu omba. Yi peng kin, enim molmun konu tuk ele, wumb ol kun ka elmin wumb ei, peni ele tor wangin kin, wumb pei keningii.

20 Yi mil erang, enim ok eipi eipi kulou tok, Gos kin men tok erngii; ba enim ok Jiisas Owundu nge kuni simba ei, ok sik nunerngii mon. Nimbil erang, enim kuni ei, ol kun ka mil nonalmin, mon.

21 Pe enim kuni nungii erik, enim endeim endeim ni en enim kuni erik, singii mil, sikir nok pungii. Nga wumb kombur kuni tang molmun. Nga wumb kombur nol wain nok, wulu pang kin, andik molmun.

22 Pe en enim kuni nok, nol nok, ol yi nge erngii ei, enim ngii konu sinalim min? Ba enim Gos eim nge wumb tilap molmun ei, epi wii mil molmun ni piinmin. Nga epi pei sinalim wumb ei, to singambil monduk enmin. Pe enim ol yi nge enmin ei, na enim kin nipe ek endi nip ngumbii, ni piinmin? Na enim ol ei enmin a nip, embe ambil tonu kindnermbii, ei am mon! Na enim embe ambil tonu kindnand, mon!

23-24 Pe Jiisas Owundu eim ek ei nipi, andan topu, na ngum. Ek ei na enim nip ngunj ek ei, Jura Jiisas Owundu sipi, opu orung wumb angil pendim. Epin kunum ele, kumb se Jiisas Owundu eim bres endi sirim. Nga Jiisas eim prei erpi, ek ka nipi, Gos ngopu, bres sipi, engin topu yi nim, "Bres ei nanim ngenj mil engin topu, enim paki top ngond. Ngond kuni ei nungii! Yi erik kin, nanim kin noman to piingii."

25 Nok poru nik, yi mil ku, nga nol wain ming ele multum. Jiisas ei sipi, prei erpi, ek ka nipi Gos ngopu, yi nirim. "Nol wain ming ei, na miyem mil ei nge, Gos nge lo ek konj enim nip ngonum. Kunum nenj enim nol wain yi nge sik, nungii ei, nok kin, kunum ele, nanim kin noman to piingii."

26 Yi mil erik piik molangin kin, Jiisas ek ka nik tor kindngii. Kindangin kin, Jiisas Owundu yi erik, eim ond peri ele kolpu, nga ol pei ombu erim. Nga bres ei nungii min, nol wain ming ei nungii kunum ele, na ek ka ei nik tor kindngii ei, kunum ele Owundu nge orung omba ni piingii.

27 Yi mil erang, nga wumb nii endi, eim ol kis kun pinaim erpi eim noman tuk ele mok topu piipi, kun enarpi kunum ele, Jiisas Owundu nge ngenj bres mil ei, si nopu, nga ming nol wain Jiisas miyem mil ei nopu, yi ermba ei, wumb ei ol kis kun pinerim mil erpi kin, Jiisas Owundu nge ngenj kin miyem ele, ngonum.

28 Yi peng kin, wumb pei en enim noman tuk ele kumb se mok tok, en enim kii sik, pii kun erik, kapli muljung kin, en enim bres ei nin, nol wain ming ele molum ei, kapli nungii.

29 Pe nga wumb endi eim ol yi nge ermba ei, bres Jiisas Owundu nge ngenj mil ei nonum; nga nol wain ming Jiisas Owundu nge miyem mil nonum; ba Jiisas ngenj pule ei nge pii pol tunarpi kin, nonum ei, eim erpi, pul ei, sinim Gos kos owundu eim kin mendpil tonu omba.

30 Ol yi nge enjing ei, enim wumb kombur ening pepi erang kin, ngenj simb angil dinga pinaim. Nimbil erang enim noman tuk ele ol kun ka pinaim. Nga enim wumb kombur kuljung; ku.

31 Pe en enim kumb se, kii sik, noman tuk ele, mok tok piingii. Piik kin, ol kun ka pimba mil kunum kunum enjing kin, ekii se Gos kos owundu enim kin tonu onermba, mon!

32 Ba sinim nge Jiisas Owundu sinim kin kapli, kos piipi, kii sipi, mok topu, orung opu, kumep kis topu, ngo orung kindmba ei, yi mil sinim Erinjpin Gos nge kang ambil mulangin mil erim. Yi mil erang, sinim mei wumb pii gii ninenjing wumb kin, Gos kos owundu tonu omba ei,

piinermin mon.

³³ Yi peng kin, na angnan no! Enim kunum ele, kulou tok, ok ende puk, men ngii ele kuni owundu endi nungii ei, wumb kombur wangin kin, enim kui erik mulangin kin, pei ok, kulou tok, ende molk nungii.

³⁴ Ba pe, wumb endi kuni tumba ei, eim ngii konu ele kuni numba. Ei erpi kin, wumb ei, eim enim kin kuni nge nungii. Mon pim kin, nga ekii se Gos nge kumep kis enim kin tonu omba. Pe nga, epi endi kii sinjing ei, nanim enim kin op kunum ele, na ei er kun ermbii.

12

Gos Nge Gui Ka Epi Ka Wii Wumb Wii Ngo lum

¹ Pe Gos Gui Ka epi ka wii wumb wii ngo lum. Ngo lum ele nge nanim angnan no! enim ek keimi ei, pii pol tungii ni piind.

² Pe enim piinmin ei, okrii enim torung wumb muljung kunum ele, Seisen nge wumb enim wunduk, gos kend kin tuk sinjing. Gos kend ek ei piinarik kin, enim gos kend ei kin ekii sik puk enjing.

³ Yi mi! erang, na noman ele enim ek ei keimi piingii. Piik kin, wumb nii endi Gos nge Gui Ka eim kin mo!pu kin, nga eim kin ek endi nipi erim kin wu ei, eim ek yi mi! ninermba, 'Jiisas dup konu ele am ba mendpi! kin ek bu! morung' ninermba mon. Nga wumb endi Gos Gui Ka mulerim kin wu ei, eim ek yi ninermba; Jiisas eim Owundu mo lum; pa ninermba mon.

⁴ Gos eim Gui Ka epi ka wii kanim kanim pei wumb wii ngo lum. Ba Gos Gui Ka endeim mo!pu kin, epi ka ombu ngonum.

⁵ Pe nga sinim Gos Owundu nge kongun kanim eipi eipi palim mi! erik mo!mun; ba Gos Owundu endeim mendpi! mo lum ei, eim kin, kongun erik mo!mun.

⁶ Sinim Gos nge kongun ele, dinga kanim eipi eipi sipin enmin; ba Gos endeim minj mo!pu kin, eim kongun ele wumb pei sipi, dinga ngang enmin.

⁷ Gos eim nge Gui Ka ei, eim wumb endeim endeim ni, andan topu ngonum. Ngang kin, Gos eim nge wumb pei mo!mun ele, paki tumba nipi enim.

⁸ Pe Gos eim epi ka wii ombu, wumb eipi eipi ngonum. Ngang kin, wumb endi Gos noman ka wii mendpi! palim mi! ei, Gos Gui Ka paki tang kin, nipi tor kindnim. Gos Kui Ka ende ku nga, wumb endi eim Gos noman ka koi erpi palim o! piikim mi!, dinga ngo lum.

⁹ Nga wumb endi pii gii ninmin o! ei nge epi dinga o! erpi, Gos Gui Ka ende mo lum ei, dinga ngang sim. Nga wumb endi Gos Gui Ka dinga ngang kin, wumb ening kanim kanim peng piingii ei, kapli erpi sipi, konj simba nge dinga sim.

¹⁰ Gos Gui Ka ende ku, nga wu endi jep o! ermba ei nge, dinga sim; nga wu endi dinga sipi, Gos nge noman ele nipi tor kindnim; nga wumb endi dinga sipi, Gui Ka min gui kis kongun enim mi!, nik kanik kin, pii pol tonum; nga epi Gos Gui Ka kin onum epi ei, Seisin gui kis kin onum ni mok tupu, piimba epi ei sim; nga wu endi ek eipi endi piinarpi kin, kanim kanim wumb pii pol tungii mi!, ek ei nipi Gos Gui Ka dinga ngang sim; nga wu endi eim piinermba ek ei, kanim kanim ok kep erpi, wumb ngang piingii dinga ei sim.

¹¹ Ba ei Gos Gui Ka endeim mendpi! endeim mo!pu kin, epi ka wii o! kanim kanim ombu pei erpi wumb ngonum. Gos Gui Ka epi kanim kanim ka wii pei wumb endeim endeim ngumbii ni piinim mi!, yi ku ngang kin, wumb endeim endeim sinmin.

Ngenj Nge Ek Ekin Endi Salim

¹² Yi mi! Krais nge wumb eim kin dambiltipi ende mo!pu kin, ngenj ende mo lum; ba simb, angil, kumb, ningil epi kanim kanim ombu pepi, nga eim er kindang kin, wumb endeim mi! mo lum. (Sinim yi mi! ku ngenj, simb, angil epi kanim kanim pepi, nga sinim wumb mi! erpi kindang kin, ngenj endeim endeim ni mo!mun.)

¹³ Pe sinim mo!mun wumb, kombur Jura wumb, nga kombur wumb tilap eipi pii gii ninjing wumb; nga wumb kombur wumb endi kin kongun wii erik ngo!mun; nga wumb kombur en enim nge, epi kanim kanim ermin ni piilmin. Wumb pii gii ninjing ei yi elmin wumb pei ombu, ei Gui Ka endeim ele no! pek, ok dambiltik,

se ende punjung. Nga Gos sinim wumb pei Gui Ka endeim ele mendpil erpi, sipi kindang kin, o pun ende molmun.

¹⁴ Pe sinim ngenj ele endeim mil aninga endi pinalim mon; ba ngenj simb, angil, kumb, ningil epi kanim kanim aninga pei molmun; ba ngenj endeim ele molmun.

¹⁵ Pe wumb endi nge eim simb ei, eim yi nimba, "Na nanim angil pinal mon. Yi mil ku, "Nanim ngenj ele aninga pinal ku," pa ni simb yi nimba. Ba simb eim ngenj ele aninga molmun.

¹⁶ Pe wumb endi nge eim kom ei yi nimba, "Na nanim ningil pinal mon! Yi mil ku, nanim ngenj ele aninga pinal ku." Yi nimba; ba kom eim ngenj ele aninga molmun.

¹⁷ Pe sinim ngenj pei ningil minj pep pulang kin, ek tangk kin, elangin ei erik, piilangin mil nenj? Pe nga kom minj pei ngenj ele pep pulang kin, mur top kunum ngop elangin, epi ei er piilangin mil nenj?

¹⁸ Ba ngenj ei yi mil mon. Gos eim sinim ngenj ele epi endeim endeim ni pendim ei yi mil; ei eim noman to piipi, ermbii ni pirim mil, eririm.

¹⁹ Sinim ngenj ele aninga mil endi pilang kin, ei ngenj mendpil ele endi pinelang mon.

²⁰ Ba sinim ngenj ele, yi mil pinalim mon. Wu amb ngenj ele simb, angil, kumb, ningil, epi kanim kanim aninga pei, ngenj ele palim. Ba yi mil erang, wumb ngenj endeim palim. Yi mil ku, sinim pii gii ninjing wumb tilap ende molmun; ba kongun eipi eipi palim.

²¹ Yi peng kin, wumb endi nge ningil yi nipi angil kin, kapli yi ninermba mon. "Na nanim mendpil kapli ngenj kongun ele ermbii," pa nim. "Sikind pui!" Nga wumb endi nge peng yi nipi, simb kin kapli yi ninermba mon ku, "Na nanim mendpil kapli ngenj kongun ele ermbii," pa nim. "Sikind pui!" pa nim.

²² Ei yi mil mon! Ngenj ele aninga piinmin ei, dinga pinalim; ba ei ngenj ele pinerim kin, ngenj ei kun ka pinermba mon ku.

²³ Pe nga ngenj kombur sinim piipin ei, epi mendpil mon; epi wii mil, ni piimin. Ngenj aninga ei, pandi topun, er ka erpin,

kanpin kin, kun erpin se andinmin. Pe nga ngenj endi ka pinalim ni piinmin ei, er ka erpin nga kanpin kin, kun erpin se andinmin. Yi peng kin, sinim ngenj ele aninga, singambil sinermin.

²⁴ Pe sinim ngenj aninga, ka mendpil salim ei kapli, kongun endi ka erpin ngumun pinalim. Gos eim mendpil yi erpi kin, ngenj se endi kindpi, pendim palim. Erang kin, ngenj aninga kombur ele en enim wii mil ni piinmin; ba eipi aninga kopur erpi sipi, tonu kindang kin, embe tonu kindim.

²⁵ Yi peng kin, ngenj ele aninga aninga orung orung si kindnerngii mon! Ba ngenj ele aninga eipi eipi palim ei, noman ende sek kin, endeim endeim ni noman to piingii.

²⁶ Yi mil ku, sinim pii gii wumb ei, ngenj aninga aninga molmun. Mulangin kin, ngenj ele aninga aninga palim ei, ngenj ele aninga endeim kumbii sim kin, ei ngenj pei, kumbii minj sik pungii. Pe nga ngenj aninga endeim nge embe ambilk tonu kindnjing kin, ngenj pei yi ku ka piingii.

²⁷ Enim pei Krais nge ngenj mil molmun. Enim endeim endeim ni Krais nge ngenj aninga aninga ele, molk tuk tuk enmin.

²⁸ Pe Gos eim nge wumb tilap ei, eim kongun ka wii ngang kin, erik molmun. Kumb se molmun ei, Gos ek se andilmin wumb; nga Gos ek ka koi erpi palim ei, piik nilmin wumb; nga ekii se, wumb kin ek andan to ngolmun wumb; nga wumb ombu jep ol kanim kanim elmin wumb ombu; nga mering ening peng kanim kanim kapli erik sipik kun elmin wumb; nga wumb eipi paki tok elmin wumb; nga wumb kongun elmin wumb nge tep elmin wumb; nga wumb ek eipi eipi piinenjing ek ei sik, nik tor kindilmin wumb.

²⁹ Pe en enim wumb pei, Gos eim ek se andilmin wumb pei mon; nga en enim wumb pei, Gos epi ekii se ermba epi ei piik nilmin wumb pei mon ku. Nga wumb pei Gos nge ek andan tolmun wumb pei mon; nga wumb pei, jep ol kanim kanim elmin wumb pei mon ku.

³⁰ Nga wumb pei ening peng kanim kanim pimba ei erik, kun erik, paki tok, elmin wumb pei mon; nga wumb pei ek eipi eipi wumb ei piinanmin ek ei, ningii

wumb pei mon; nga wumb pei ek ei kep erik sik, wumb piingii ek ele tuk kindang kin, piingii ei, wumb pei erngii wumb, pei mon ku.

³¹ Ba enim noman tuk ele, dinga kindik kin, Gos Gui Ka enim wii ngum epi ka wii ombu minj, noman to piik singii. Sik kin, yi erang, andlam ele nanim andan tumbii, ekii sinjing ei, am ka wii mendpił ei nge, noman kultmun oł ei.

13

Noman Kultmun Oł Ei

¹ Pe na nanim wumb eipi eipi nge ek ei piip nimbii min, Gos enjel ninmin ek ei piip nimbii. Ba pe, nanim noman kultmun oł ei, nanim kin pinerim kin, nanim ek nimbii ei, epi wii beli kepui tangin kin, gur ninim min, ond giramus kepui ngonmun ei mił, nanim ek ei yi mił pimba.

² Pe na nanim Gos eim epi ekii se ermba ek ei, ni tor kindiłmin oł ei dinga sip nimbii nin, Gos nge ek koi er palim ek ei pei piimbii nin, Gos eim noman ka wii ei epi kanim kanim pei nam pił ku. Nga nam pii gii dinga pim kin, ei kaplı komung ei, orung pui nimbii, kaplı ba; ba nam noman kultmun oł ei nge, nam kin pinerim kin, kaplı nam epi wii mił mendpił mułmbii.

³ Pe nanim epi kanim kanim pei seng sip kin, wumb epi sinałim wumb ngumbii. Pe nga nanim ngenj Gos opu orung wumb ngamb kin, wumb ei sik, dup kełngii; ba na nanim wumb noman kulk enmin oł ei, nanim kin pinerim kin, kaplı ei nanim paki tunermba mon.

⁴ Noman kulk ngok enmin oł ei, yi mił peng. Wumb eim kin ek kis nik ngok enjing; ba eim ek ka nipi, orung kindmba; nga wu ei, wumb eipi paki ka tołum; nga eim wumb eipi endi epi min ka wii epi salim wumb ei kin simbii ni piipi kin, noman kis piipi, ngonermba mon. Nga yi ku, wu ei, eim embe ambił tonu kindnałim mon ku. Nga wu ei eim noman eł ambił tonu kindnałim mon.

⁵ Pe nga noman kulk ngołmun oł ei, wumb eipi kin oł kun pinałim mił, oł erpi kin, oł ei enałmin mon. Pe nga oł ei, eim nge epi mendpił eim noman topu pinałim mon. Nga oł ei sikirpi jiki pang wu endi

kin ni epi kin ei enałim mon. Nga oł ei, wumb eim kin oł kun pinałim oł ei eim kin enmin; ba ei eim noman to piinałim mon.

⁶ Pe nga noman kulmun oł ei, wumb nge oł kis kun pinałim ei kin, ka piinałim mon. Ba wumb Gos nge oł kun ka ełmin oł ei kin ka piłmin.

⁷ Pe nga noman kulmun oł ei, wumb noman ele ełmin oł ei kin ka piinałim; ba ei ek ni tor kindnałim embin ei ko wupu, si kindnałim mon. Pe nga oł ei pii gii niłim ei eim wumb kin epi ka wii ełmin, kis enałmin mon. Pe nga oł ei, eim Gos oł ermba ei piipi kin, kui er mołum. Pe nga oł ei, eim oł embin tui eim kin tonu om; ba eim dinga angilim.

⁸ Noman kulmun oł ei nge, kunum kunum pepi ba minj, poru ninermba mon. Ba nga Gos oł ekii se ermba ni tor kindiłmin oł ei, poru nimba. Pe nga ek eipi eipi wumb piinałmin ek ei, wumb kombur sinjing; ba ei kaplı nga ek tingnerngii mon; ei poru nimba. Nga oł ei, noman owundu koi erpi palim oł ei, poru nipi, si kindmba.

⁹ Ei yi mił, pe sinim oł ei, noman ka wii ele aninga kopur piłmin. Nga pe sinim oł ei, Gos epi koi erpi palim ei ekii se ermba oł ei, ni tor kindiłmin aninga kopur piłmin.

¹⁰ Pe nga ekii se sinim noman piłmin oł kun ka wii mendpił tonu omba kunum ei, noman piłmin dinga oł ei aninga kopur kun ka pinałim mił, ei poru nipi, si kindmba; ba noman kultmun oł ei, kunum kunum mułmba.

¹¹ Ok kunum ele, nanim kangil kembis muls. Kunum ei, nanim ek tenginj ei, kangil kembis mił ek tenginj. Nga na kangil kembis mił noman to piinj. Nga nam kangil kembis mił noman ele mok top piinj. Ba ekii se, pe nanim wu mołup kin, kangil kembis noman ele oł ei si kindip, poru ninj.

¹² Kaplı pe, sinim noł ele kaninmin ei, min men ele, ei kun ka mił mon. Ei yi mił ku, sinim Gos ek keimi aninga kopur pii poł tunanmin. Pe nga ekii se, Jiisas Owundu orung omba kunum ei, sinim Gos nge noman ka wii piik kenmin. Yi mił ku, pe sinim wumb kumb ningil kaninmin. Pe na Gos ek keimi aninga kopur piind; ba

ekii se, na Gos ek keimi pei piimbii. Ei yi mił ku, Gos eim na kin pei kanpi piinim.

¹³ Ba pe nga, oł kunum kunum pałim oł ei, tekliki mołum. Oł ei endi Gos kin pii gii niłmin oł; nga oł ei endi, Gos kin kui er mołmun oł; nga oł ei endi, noman ngołmun oł, pałim. Ba kumb se mendpił oł ełe noman ngołmun oł ei nge pałim.

14

Gos Gui Ka Epi Ka Wii Kumna Wii Ngonum

¹ Yi mił erang, enim wumb noman kulk ngok ełmin oł ei, noman am dinga nga kindik kin, to piingii. Piyangin kin, nga enim noman ełe to piik, Gos Gui Ka epi ka wii kanim kanim wii ngang kin, singii. Ba Gos Gui Ka epi ka wii kumna epi ei, enim noman dinga kindik kin, singii. Singii epi ei, Gos epi koi erpi, ek keimi pałim epi ei wumb ni tor kindik kin, ningii.

² Pe nga, wumb endi ek eipi eipi piinanmin ek ei, ninim ei nipi, ya mei ełe wumb ngonanim mon; ba eim ek ei nipi, Gos kin kun ngonum. Nimbil erang, wumb endi mołpu kin, ek ei piinanim. Ba Gos Gui Ka ełe nge, dinga ei, Gos ek keimi koi erpi, pałim ek ei nipi, tor kindipi erim.

³ Ba nga wu endi Gos eim ek keimi oł ekii se erpi, tonu omba pałim ek, ei nipi, wumb ngonum. Ngopu erang kin, wumb pii gii dinga erpi, nga wumb noman ełe to piik, oł kun ka pałim ei, erik mułangin kin, nga wumb noman tuk ełe dinga sik, emin mułngii.

⁴ Pe wu endi eim ek eipi eipi piinanim ek ei nimba, wu ei, eim noman tuk ełe mendpił paki topu, ngonum; ba wu endi Gos eim ek keimi oł ekii se ermba oł pałim ek ei nipi, wumb ngonum ei, Gos nge tilap wumb pei nge noman tuk ełe paki topu ngonum. Yi mił, enim Gos ek keimi koi erpi pałim dinga ei singii.

⁵ Pe nga, nanim yi ni piind. Enim pei kapli ek eipi eipi wumb piinanmin ek ei, ningii ni piind; ba na enim noman owii ngond ei, enim pei Gos eim ek keimi, koi erpi pałim ek ei ni tor kindik ningii. Pe wumb ei, Gos eim ek keimi koi erpi pałim ek ei, nipi wumb ngonmun.

Nik wumb ngonmun kongun ei, am epi owundu mendpił pupu, pepi ba; ba nga wu endi eim ek eipi eipi eim piinanim ek ei nipi, wumb ngonum. Ba pe nga wumb endi mołpu pendpi kin, ek ei nge kep erpi ngang mulerim kin, kapli ek ei, Gos tilap wumb pei paki tunerim mon. Tunerang kin, wu ei ek eipi eipi ni tor kindpi ermba wu ei, eim kongun mani mułmba.

⁶ Pe na angnan noł, na enim kin ombii kunum ei, op kin, enim piinerngii ek eipi eipi nip ngumbii. Ba nga na enim kin Gos ek keimi konj endi nipi ngumba ei, nip enim ngunermbii min; Gos ek ka pułe koi erpi pałim enim kin nip ngunermbii min; Gos eim ek keimi koi erpi pałim ek ei, nipi tor kind ngunermbii min; nga enim piingii ek kombur, nip andan top ngunermbii kapli na ek eipi eipi piinand ek ei, enim kin nip ngunj kin, ei epi pei enim paki tunermba mon!

⁷ Yi mił ku pe nga, mingał min giisa, noman konj pinałim wumb mił, pe nga golang ek eipi eipi kun ka tingnerim kin, sinim golang ek mong ei pii kun enanmin mon!

⁸ Pe nga, wu endi eim opu nginmał erngii kunum tang seng kin, wu endi wii tumba ei, kun ka tołmun mił tumba. Nga wii kun tunerim kin, wumb opu nginmał erngii nge erik, kun erik mulerngii mon.

⁹ Nga enim yi mił ku, nga wumb endi kapli enim ek mong eipi endi wumb piinerngii ek ei nengin kin, kapli ek pułe ei, pii poł tunerngii mon. Ba enim ningii ek ei, konu pop top sipipi, ek wii mił endi kindang kin, punum.

¹⁰ Yi mił, mei konu orung orung ek eipi eipi pei pepi punum. Ba ek ei, ek wii mił mon. Ek ei nge, pułe eipi eipi sałim.

¹¹ Ba wumb ningii ek ei, na pii poł tunenj kin, ningii wumb ei, tilap eipi wu ni piingii; nga yi ku, wumb ek eipi ningii wumb ei, tilap eipi ni piimbii.

¹² Pe nga enim yi mił ku, Gos Gui Ka nge epi ka wii ei wii ngonum ei, simin ni piinmin. Pe nga, enim kapli noman ełe to piik kin, Gos Gui Ka epi ka wii ei wii ngum epi sik, kongun dinga erik, Gos nge tilap wumb pii gii dinga sek kin, ei nge Gos koi erpi pałim dinga oł ei simin.

13 Pe wu endi eim piinanim ek eipi endi nimba ei, eim Gos kin prei erpi, kii seng kin, ek ei, ak topu, ni tor kindmba oł ei, Gos eim paki topu ngumba.

14 Pe enim ek eipi eipi piinanmin ek ele nge, enim prei enjing kin, enim nge noman tuk gui ei prei erpi mołum; ba enim noman ele prei enanim mon.

15 Yi mił peng, enim ek eipi eipi piinanmin ek, Gos Gui Ka paki tang kin, prei erngii. Enim kapli enim nge noman tuk gui ele, prei erngii; nga enim noman ele yi ku, prei erngii. Nga enim ek eipi eipi piinanmin ek, enim nge noman tuk gui ele golang nik piingii. Nga enim noman ele golang nik piingii ku.

16 Nim yi enen kin, pe nim noman tuk gui ele mendpił, ek ka nikin, Gos kin ngunjii. Pe nga wu endi tuk kulou tungii konu ele mołum; ba eim ek ei pii poł tunanim ek ei, keimi ni ngumba; ba nim prei erkin, ek ka nikin, Gos ngunjii ei, eim kapli nimba; ba ek ei pii poł tunanim, mon ku.

17 Pe nga ninim ek ka nikin, Gos ngunjii ei, ka piim kin, wu endi nim kin tep to mułmba wu ei kin, noman tuk ele paki tunerim mon.

18 Pe na Gos kin ka piip, ek ka nip ngond ei, ek eipi eipi piinand ek ei, ni tor kindind. Kindind ek ei na mendpił nip tondrung pup; nga enim pei kambip, mani kindind ei, enim ek eipi eipi piinanmin ek ei, ni tor kindinmin.

19 Ba Gos nge tilap wumb ei, Gos kin ek ka nik elmin kunum ele, na noman ele kapli ek mong endeim endeim ni, angil orung mendpił nimbii. Nipi ek ei, kapli wumb eipi pei mułangin kin, ek ei andan top nip ngumbii. Ba na ek eipi eipi piinand ek mong 10,000 pei ek mong ei, ninermbii mon. Nimbil erang ek ei enim noman tuk ele, paki tunermba mon.

20 Angnan noł! Enim oł ei nge, noman ele kangi ambil kembis mił yi mulerngii, mon. Ba oł kis ele nge, kapli enim kangi ambil kembis mił oł kis enalmin mił ku, noman to piik erik mułngii ei kapli. Ba en enim noman ele nge, dinga pang kin, wumb dinga mił mułngii.

21 Gos eim nge lo ek ele yi mił polk, pendnjing palim.

“Wumb eipi gupu ele nin, wumb ek eipi nilmin wumb ombu nin, na wumb ei kin ek nemb kin wumb ei, piingii nip ninj. Ba yi ku erik, nanim ek nind ei piinanmin,” Owundu yi nim.

22 Yi mił erang, wumb ek eipi eipi piinanmin ei, ni tor kindmin ek ei, Gos nge pii gii ninjing wumb nge mon; ba Gos nge dinga jep kin pii gii ninenjing wumb ei kin, andan tonum. Ba nga Gos ek keimi koi erpi palim ni tor kindinmin ek ei, pii gii ninenjing wumb ei kin, ek mon; ba ek ei, Gos kin pii gii ninjing wumb ei kin, Gos noman ele, andan tonum.

23 Yi peng kin, Gos nge tilap wumb pei kulou tungii kunum ele, nga wumb ombu pei en enim ek eipi eipi piinanmin ele, tangk ni tor tor er mułngii. Pe nga wumb kombur, torung mołmun min, pii gii ninenjing wumb kombur ok, mułngii ek ei piik, en enim yi ningii, “Ei enim noman mendpił pinałim, wulu pang kin, nik er mołmun ni,” yi ningii.

24 Ba enim Gos eim nge ek keimi koi erpi palim ek ka ei, nik tor kindnjing kin, wumb kombur pii gii ninenjing wumb mułngii min, torung wumb kombur, tuk ok mułngii ei, ek ei opu, noman tuk ele kileng tang kin, noman ak to piingii min, en enim oł kis kun pinerim mił enjing pimba ei, mok tok piingii.

25 En enim noman tukrung koi erpi pimba ei, opu peni ele tor omba ei, en enim Gos kin ming kopsing, pii poł molk kin, Gos kin noman to piik kin, ek ka ni ngungii. Nik kin, yi ni tor kindngii ei, “Gos keimi ya sinim kin mołum.”

Gos Kin Men Tok Elmin Oł Ei Kun Ka Pimba

26 Angnan noł! Na yi mił ni piind, ei kunum enim o ende puk, Gos kin ek ka nik erngii ei, wu endi golang nimin ni tu wułum. Nga wu endi ek andan tołum nge wu. Nga endi Gos oł erim ek ei nipi tor kindilim nge wu. Nga wu endi ek eipi eipi piinanim ek ni tor kindilim nge wu. Nga wu endi ek eipi pułe ei ak topu, ni tor tor erpi ngolum nge wu. Epi kanim kanim

erngii ei Gos nge tilap wumb paki tolum epi minj erngii.

²⁷ Pe nga wumb endi ek eipi eipi piin-ermba ek ei, nimba pim kin, wumb tañ nin, tekliki mendpiñ, kapli ningii kunum endeim wu endeim mendpiñ nimba. Nga wu endi kapli ningii ek, endeim endeim ni kep erpi kindang kin, ek ei piingii.

²⁸ Pe wu endi piinerim ek, eipi eipi nimba wumb muñgii; ba ek kep ermba wu endi mulerim kin, wu ek nimba wu ei, wu yi nge ei kulou tungii konu ele, ek tingnermba mon. Ba eim ni piipi kin, nga ek nipi konu eipi pupu kin, ei eim kin Gos kin mendpiñ nimba.

²⁹ Nga wumb tañ min tekliki, Gos eim nge ek ka koi erpi palim ol ei nik, tor kindngii. Nga wumb kombur molk, kanik pii pol tok, 'Yi ninmin yi ninmin,' nik mok tok erngii.

³⁰ Ba nga wu endi tuk kulou tungii konu ele molpu kin, ek nimba ek endi konj Gos eim andan topu ngum. Ngang kin, wu ei piipi kin, eim kin wu endi kumb se angpi ek nipi kin, tor kindpi ngopu muñmba wu ei, ek ninermba mon!

³¹ Enim pei kapli Gos eim ek ka koi erpi palim ei nik, tor kindngii. Ba wu endeim endeim ni ku ni pangin kin, wumb pei tuk muñgii ei, paki tang, piik sik kin, noman tuk ele dinga ngang singii.

³²⁻³³ Pe nga Gos eim ol kun enalmin ol ei nge, pulwu mon; ba Gos eim noman emin pulwu molum. Yi ku, Gos eim ek koi erpi palim ek ka ei nik, tor kindik, wumb ngoñmun wumb ei, en enim noman tuk gui ei, en enim tep elmin. Yi erang kin, wu endi ek nimba, wu eipi endi, kom seng kin wu eipi nimba.

³⁴ Yi peng kin, Gos nge tilap wumb yi miñ ku amb en enim Gos nge tilap wumb kulou tungii konu ele angk, ek endi nik, enerngii mon. En enim angk, ek endi tangk, nik enerik mon; ba wenjing kin ek piik, ekii sik erngii. Erik kin, Gos lo ek ele ok, yi miñ nirim.

³⁵ Pe amb en enim ek endi pii kun enarik, kii singii peng kin, amb ombu en enim ngii konu ele puk, wenjing kin kii sik, pii pol tungii. Nga kulou tok molk, ek ningii konu ele, amb endi angpi, ek kii

sip, yi enermba mon. Nimbiñ erang ol kun pinañim ei, en enim singambiñ singii.

³⁶ Nimbiñ erang enim ol ei nge, ekii sinenjing? Gos eim ek ka ei, enim kin mendpiñ tor om min? Nga Gos ek ka ei enim kin mendpiñ tonu om min?

³⁷ Pe wumb endi eim Gos nge ek ka koi erpi palim ei nipi, tor kindpi kin, wumb ngumbii ni piim kin, nga Gos Gui Ka ei ka wii epi kanim kanim wii ngonum dinga ei, endi sim pim kin, eim kapli noman to piimba. Ele nge, na mon polup enim ngond ei, Gos Owundu eim nge lo ek dinga nipi ngum.

³⁸ Pe wumb endi na Pol ek ei piinarpi, noman eipi eipi piipi endim kin, enim wu ei kin yi piingii. Wu ei Gos nge ek ka koi erpi palim ni, tor kindnañim wu ni piingii.

³⁹ Yi peng, nanim angnan noñ! En enim Gos ek ka keimi koi erpi palim ek ei, ni tor kindik kin, ngungii kongun ei, noman dinga kindik erngii. Ba enim wu endi ek eipi eipi piinanim ek ei, nimba wu ei, mon pa ninerngii mon! Nga ek pii pol tunerngii ek ele, pinermin pa ninerngii mon!

⁴⁰ Ba sinim Gos kin elmin ol pei, enim am kun ka pimba miñ, mendpiñ erik pungii.

15

Jiisas Krai To Kundnjung Ba Nga Konj Tonu Om

¹ Pe nanim enim kin nga nemb kin, piingii. Angnan noñ! Jiisas Krai eim ek ka ei nip enim ngunj. Ngunj ek ei, enim piik sinjing ele nge, en enim pii gii ei erpi, dinga kindang kin, enim angk, dinga kind er molmun.

² Ek ka ei, na nip tor kindip enim ngunj ei, ek ka ele Gos erpi, enim sipi orung sim. Ek ka ei enim noman tuk ele ambilk gii nik muñgii. Ba enim pii gii ninjing ei, epi wii miñ pim kin, Gos enim sipi orung simba min?

³ Pe na nipe ek endi ok sinj ei, nip tor kindip, enim kin ngond. Ei yi miñ, ei am epi owundu mendpiñ, Krai eim ond peri ele kolpu, sinim ol kis kun pinerim enjpin ei, kil ngum. Ngang kin, ei tuk Gos eim nge ek ok nirim miñ, yi nipi palim.

⁴ Wumb Jiisas kui tunjung; nga kunum tekliki ele nge, nga angpi, konj tonu om.

Om ei, Gos eim nge ek eġe yi nirim miġ paġim.

⁵ Kumb se Jiisas Piisa kin tor wang kin, Piisa eim kenrim. Nga kunum endi Jiisas ek se andiġmin wumb mulk konu eġe tor wang kin, kenik.

⁶ Nga Jiisas eim nge wumb tiġap 500 pei kin opu, nga kopur kin eim kenjing ei, kunum ende minj kenik, wumb kopur pei konj moġmun. Ba nga wumb kombur kulnjung.

⁷ Nga Jiisas opu, Jeims Jerusalem men toġmun ngii tep erpi wu kin wang kin kenrim. Nga ekii se Jiisas eim nge ek se andiġmin wu ombu kin pei wang kin kenik.

⁸ Am ekii se mendpiġ, nanim Pol Jiisas na kin wang kenj. Nimbiġ erang na ek se andiġmin wu ekii se mendpiġ tonu onj. Na nam kangii kembis kun ka miġ tonu onerir mon. Yi miġ ku, Jiisas Owundu na kin om ei, na kenj eġe ei, jep oġ miġ endi na kenj. Kunum ei, na Gos tiġap wumb kin oġ embin tui erip ngunj.

⁹ Pe na nam Jiisas nge ek se andiġmin wu ombu ei kin, wu num mon; na kembis wii miġ mendpiġ tuk onj. Pe na nanim Jiisas nge ek se andiġmin wu, ningii wu miġ mon. Nimbiġ erang nanim Gos nge tiġap wumb mulnjung ei, top er kis mondup kin, nga sip, kan ngop kin, yi enj.

¹⁰ Ba Gos eim nge noman ka na kin ngopu, sim konu eġe, na moġ. Pe yi nge na moġ. Gos eim nge noman ka na kin ngum ei nge, mong tumba miġ wii punerim mon. Na Pol kongun dinga enj kin, Gos nge ek se andiġmin wumb eipi, Gos nge kongun ka enjing ei, to mani kindinj. Ba kongun ei, na nanim nge dinga eġe enenj mon. Ba Gos eim nge noman ka na ngang kin, paki topu, tep to enjpiġ.

¹¹ Yi peng kin, Gos ek ka ei nge na kin tor wang enim piinjing min; ek ka ei nge en enim Gos ek se andiġmin wumb eipi kin tor wang piinjing ei ek endi pinaġim mon. Ei sin pei ek ka ei nipin, tor kindpin kin, enim ngonmun. Ek ka eġe, enim pii gii ninjing ei, ek endi ka wii paġim.

Nga Ekii Se Kulii Wumb Angk Tonu Ongii

¹² Pe nga sin ek ka ni tor kindinmin ei, Kraiis eim koġpu, nga angpi, opu konj tonu om. Pe nimbiġ erang enim kombur wumb molk, kulngii wumb ei nge angk, tonu ok, konj punerngii mon pa niġmin.

¹³ Ba pe kulii wumb angk, tonu ok konj punerngii ei, keimi pim kin, ei Kraiis eim angpi opu, konj punerim mon ku.

¹⁴ Kraiis koġpu, nga angpi, opu konj punerim kin, sin ek ka ei ni tor kindpin, enim ngumun ei, epi wii miġ pimba. Nga enim pii gii ningii ei, epi wii miġ pimba ku.

¹⁵ Ei am keimi pimba ku; nga sin ek ni tor kindpin ngonmun ei, Gos kin ek kend topun ngonmun. Nimbiġ erang sinim Gos eim ek ninmin yi miġ, Gos eim Kraiis koġpu peng erpi, eim sipi konj kindim ek ei ninmin. Ei nga, Gos eim Kraiis erpi sipi, konj kindnerim pim kin, kapli pe nga keimi, kulngii wumb ei nga angk, tonu ok, konj punerngii mon ku.

¹⁶ Pe nga Gos wumb kulnjung wumb ei, nga tonu ok, konj mulenjing pim kin, keimi yi ku, Gos Kraiis eim angpi, tonu opu, nga konj punerim mon ku.

¹⁷ Pe Gos Kraiis eim angpi, tonu opu nga konj sinerim pim kin, nga enim nge pii gii ninmin eġe nge, epi paki tunermba mon. Enim nga oġ kis eġmin oġ ei kumep kis singii nge moġmun.

¹⁸ Ei nga yi ku, Kraiis nge pii gii ninjing wumb ei kolk, wii puk, am punmun.

¹⁹ Pe sinim yi miġ mendpiġ ni piinmin ei, sinim mei eġe noman konj moġmun kunum eġe, sinim Kraiis eim kin pii gii nipin kin, orung omba nge kui er moġmun. Nga wumb kombur wumb eipi kin kaimb kultmun ei, kembis miġ ba. Nga wumb ei sinim kin kaimb owundu kis kulk ngungii.

²⁰ Ba ei keimi mendpiġ, Kraiis koġpu, nga angpi, tonu opu, nga konj tonu sim. Nga wumb kolk, or miġ paġmin wumb ei, Kraiis eim konj tonu opu, eim kuni mong kumna miġ topu, peni eġe tor om. Ei yi miġ ku, Gos wumb kolk, paġmin wumb ei, erang kin, angk tonu ok, nga konj pungii ku.

²¹ Ei yi miġ, wu endeim Andam mendpiġ erang kin, wumb pei oġ kis eġe, kulngii oġ ei tonu om. Yi miġ ku, nga wu endeim mendpiġ Jiisas erang kin, wu pei kolk, nga

angk, tonu ok, nga konj tonu ongii.

²² Ei yi mił, kulii oł Andam erang kin, sinim wumb pei koltmun. Ei yi mił ku, nga Gos nge tilap wumb Krai kin o ende puk, mołmun wumb ei, kulngii ei erpi sipi kin, nga konj tonu simba.

²³ Ba wumb pei endeim endeim ni, en enim nga angk, ok konj puk erngii ei, en enim kunum tangpi simba mił, ku erngii. Krai eim kumb se mendpił erim. Nga mering wumb ni, eim nge wumb tilap ei, eim nga orung omba kunum ei, wumb ei tonu nga konj ongii.

²⁴ Pe nga kunum poru nimba kunum ei, epi kanim kanim pei poru nimba kunum ei, Krai eim kapli, opu orung wumb pei tep elmin wumb ei nin, nga gapman kongun enmin ei nin, nga dinga kanim kanim ele, kongun enmin ei pei topu mani kindpi, tep er mołum konu ei, pei sipipi kin, Arim Gos ngumba.

²⁵ Ei yi mił, Krai eim tep erpi, mołpu pang, kunum ele, eim opu orung wumb pei to mani kindpi kin, Krai eim simb ele kamb mandring kindmba.

²⁶ Pe am ekii se mendpił opu orung epi ombu ele, wumb koltmun oł ei, to mani kindpi kin, nga ei poru nimba ku.

²⁷ Gos nge eim ek ka ele yi ninim, “Gos eim epi kanim kanim pei sipi, eim simb ele kamb mandring kindpi erang kin, eim epi ombu tep erpi mułmba. Gos ek keimi ei peni ele pałim ei, sinim piinmin. “Epi kanim kanim pei,” ninim ek ei, Gos Krai kin sipi to mani kindpi kin, ninanim mon. Ba Gos ei eim mendpił Krai kin mandring mulermba mon. Ei eim epi kanim kanim pei Gos eim Krai simb ele kamb mandring kindang kin, tep enim.

²⁸ Ba ekii se kunum ele, epi kanim kanim pei sipi kindang kin, Krai eim tep ermba. Erpi kin, nga kapli Gos Kingam Krai ei eim Arim Gos kin kirkar er pupu mułmba. Ok, Gos eim erang kin, Krai epi kanim kanim pei tep enim; ba pe nga, Gos eim Krai nin, epi kanim kanim pei tep erpi mołpu kin, kumb ele mendpił mułmba.

²⁹ Pe nga ek ei wumb kulngii nga angk tonu konj ongii keimi pinerim kin, kapli

wumb kombur noł pek wumb kulnjung wumb ei nge, paki tungii nge elmin oł ei, wii mił mułmba. Pe nga keimi mendpił, wumb kulii kombur angk, tonu konj punerngii. Mon pim kin, kapli wumb noł pek ei nge, wumb kulii paki tungii mił nenj?

³⁰ Pe nga ek ei keimi pinerim kin, sin sinim ek se andilmin wumb kin, ek ni tor kindmin kunum kunum ele, sin to kis mundmba konu ele, tuk pupun pupun enmin ei, wii mił enmin min?

³¹ Angnan noł! Krai Jiisas sinim nge Owundu enim eim kin o ende puk mołmun ei nge, na enim embe ambil tonu kindip ngond. Ek ei keimi! Nga yi ku, na ek dinga nip ngond, ei kunum kunum na opu orung wumb kin kulmbii erip erip end.

³² Pe na ek ekin mił nimbii end. Epeses konu owundu ele, na wumb ka simbii mił epi ombu kin ek mił erip erip enj. Epi ei nge oł enj ei, wii mił pim kin, kapli kulngii wumb nga angk tonu konj punerngii. Ba nga keimi Gos wumb kulii wumb nga angk, ok nga konj tonu punenjing pim kin, kapli ek ei wumb nilmin mił kun ka mułmba ku. “Sinim kuni ni, noł nopun, ka piipin kin, kapli topuł sinim kulmun poru nimba,” wumb yi mił nilmin.

³³ Enim kapli, kanik wiik tangin kin, wumb kombur ek ei nge nik kin, enim to wulu kindik, si kindnerngii mon! Wumb oł kis elmin wumb ei erangin kin, nga wumb oł kun ka erik mołmun wumb oł ei nge, erik kis mondunmun.

³⁴ Pe enim noman wulu punum oł ei, si kindik kin, kun ka kulngii. Molkin, oł kis enmin oł ei, nga enerngii mon! Na nind ek ei, enim piyei! Enim mołmun wumb kombur, Gos kin pii poł tunanmin. Na nind ek ei nge, enim singambii singii, nip nind.

Kolk, Nga Tonu Ok, Konj Puk, Ngenj Konj Eipi Mił Singii

³⁵ Ba wumb endi yi kii simba koltmun wumb ei, nga angik, tonu ok, nga konj pungii mił nenj? Kulii wumb ngenj nipe ngenj endi silangin kin, nga tonu konj olangin?”

³⁶ Pe na enim kin ek yi mił nind. En enim noman pinałim wumb! Pe keimi,

enim kuni mong endi mer mei ele telangin kin, ei tonu op, mun onermba; ba kumb se kuni mong ei kolpu pendpi kin, nga mun omba.

³⁷ Pe nim mer mei ele, kuni emb endi talkin, pendin kuni mong ei, ekii se mong tumba mił ei mon! Pe kuni kinapi mong emb endi min, kuni emb kanim eipi endi, nim telin ei tonu opu, kuni nipe kuni endi, mong tumba nikin telin?

³⁸ Ba Gos eim kuni ei nge, nipe ngenj endi simba ei, eim noman ele piim mił, ku ngonum kuni mong ombu, en enim ngenj palim mił ku ngonum.

³⁹ Nga epi kanim kanim pei, en enim ngenj ei, pei kanim ende minj pep punanim mon. Wumb ngenj ei, en enim ngenj kanim ende palim, nga kung kanim kanim ei ngenj endi eipi palim. Nga kei ombu, en enim ngenj palim ei, kanim endi eipi palim. Nga omu ombu, en enim ngenj kanim endi nga eipi palim ku.

⁴⁰ Pe nga tonu epin konu ele epi ombu, ngenj salim; nga ya mani mei ele epi ombu, yi ku ngenj salim. Ba epin konu ele epi ombu, ngenj tilang ka wii kanim endi salim. Nga ya mani mei ele konu epi ombu, ngenj kanim eipi salim.

⁴¹ Nga eni ei, eim nge tilang kanim endi salim. Nga oi ei, eim nge tilang eipi endi salim; nga kor kanjip ei, eim tilang eipi endi salim. Nga kor kanjip en enim mołmun ombu, en enim tilang ombu pepi kin, kanim kanim kindnim ei, en enim kin palim.

⁴² Ei sinim yi mił ku, kulnjung wumb nga angk, tonu ok, nga konj pungii wumb ei, ngenj sipik, tukpu tonmun kunum ei, ngenj ei pupu nga mei telmba. Ba nga angk, tonu ok, nga konj mułngii ei, en enim ngenj ei purnermba mon ba; kunum kunum konj ka mułmba.

⁴³ Pe ngenj kui tonmun kunum ei kis mołpu, ngenj ei wumb keningii ka pinerim; nga dinga pinerim ku. Ba ngenj nga angk, tonu ok nga konj pungii kunum ei, ngenj tilang ka simba; nga ngenj dinga pimba ku.

⁴⁴ Pe ngenj kui tonmun kunum ei, mei ele nge ngenj; ba ngenj angk, tonu ok, nga konj pungii kunum ei, tonu epin konu ele

nge ngenj. Nga ngenj ei nge mei ele, keimi ngenj mendpił pim kin, ei yi mił ku, nga tonu epin konu ele nge ngenj, yi ku keimi simba.

⁴⁵ Ei nge ku, Gos eim nge ek ka ele ok pulum yi mił ninim, "Wu kumna ei, Andam ei mei ele tonu orum ei, wumb mił, no pepi, yi erpi multum. Nga ekii se Andam Krai ei, eim noman konj pulwu ei, eim wumb ei noman konj ele ngołum.

⁴⁶ Ba ei tonu epin konu ele nga epi ombu ngenj ei, kumb se onanim mon; ba mei ele nge epi ombu ngenj mendpił ei, kumb se onum. Wang kin, nga ekii se tonu epin konu ele nge epi ombu ngenj ei, bultundung onum.

⁴⁷ Pe kumb se wu Andam nge ngenj ei Gos mei mendpił sipi eririm. Ba nga ekii se wu Andam Krai ei, tonu epin Gos mani kindang om.

⁴⁸ Wumb ya mani mei ele wumb ei, en enim wu kumb se mei ele eririm ei, ende mił, en enim yi mił mołmun. Nga wumb tonu epin wumb ombu, en enim wu endi tonu epin mani om ende mił, en enim yi mił ku mołmun.

⁴⁹ Nga pe, sinim wu kumb se mei ele eririm ei, kumb ningił mił wu kin sinim yi mił ku mołmun. Nga yi mił ku wu ekii se tonu epin mani om wu Krai ei kin, sinim yi mił ku mułmun.

⁵⁰ Na enim kin ek ei yi mił nind. Angnan nol! Pe mei ele ngenj wumb ei, Gos epi ka wii er ka erim ei sinerngii, nga Gos eim tep erpi mołum konu ele tuk punerngii mon. Nga purmba epi endi nin, purnermba epi endi ei nin, konu ende tuk punerngii mon.

⁵¹ Enim kom se piyei! Ek koi erpi palim ek ei, na enim kin nip ngumbii end. Ei sinim pei kulermin. Pii gii wumb kombur mułangin kin kupam ei Jiisas orung omba. Wang kin, Gos sinim pei erang kin, sinim ngenj kanim eipi mił endi sipin kin mułmun.

⁵² Ei sikir mił sinim ningił kepii tonmun ei, nga konu poru nimba kunum ei, nga ekii se beli epin mani ei ek tengmba. Ek tingang kin, koltmun wumb ei, angk tonu ok, ok konj puk kin, nga kulerngii mon! Wumb konj kunum kunum mułmun. Nga sinim konj mołmun wumb pei, Gos erang

kin o pun, ngenj kanim eipi mił endi sipin kin, mułmun.

⁵³ Ei yi mił, pe nga ngenj kułmba ngenj ei, Gos erang, ngenj kanim eipi mił opu, ngenj konj oł kun ka mił simba. Ei kułngii nge ngenj ei, Gos erang, ngenj kanim eipi mił opun simin ei, kunum kunum konj mułmun.

⁵⁴ Keimi, ngenj ei purmba; ba nga ngenj ei, Gos erang, ngenj ei kanim eipi mił opu mołpu kin, kunum kunum konj mułmba. Ngenj ei kułmba ngenj ei, Gos erang, opu ngenj kanim eipi sipi ngang kin, noman konj oł kun ka er mułmba. Kunum ełe, sinim Gos ek puł pałim mił, tonu wang kenmin. Nga ek yi mił ninim, “Gos eim mei ngenj kułii oł ei, to mani kindpi poru nim.”

⁵⁵ “Ngenj kułii oł ei nge, dinga opu, wumb pei to mani kindmba nge dinga ei, poru nimba mił nenj? Ngenj kułii oł ei, eim kiłeng mul dinga mił mundum ei sinim wumb nga kumbii kis ngumba, mił nenj?”

⁵⁶ Kułngii oł ei, eim nge dinga ngenj kumbii ngopu kin, oł kis nge kumep kis ei kin sim, oł kis ei, eim nge dinga ei, mer Gos lo ełe pałim.

⁵⁷ Ba sinim Gos kin ka piipin ngumun ei nge, sinim nge Owundu Jiisas Krai sinim dinga ngang kin, epi tał oł kis nin, kułii oł ei, to mani kindpin ermin ei, sin yi ku enjpin.

⁵⁸ Yi peng kin, sinim keimi piinmin, kułii oł ei Krai to mani kindim. Nanim angnan noł, enim pii gii ełe nge, dinga mendpił angk mułngii. Nga kunum kunum, en enim Gos Owundu eim nge kongun ngum ei, kun ka er dinga kindik kin, erik pungii. Nimbił erang enim piinmin ei, Gos Owundu eim nge kongun enim enmin ei, wii mił endi enerngii mon!

16

Enim Ku Nin Epi, Gos Kin Pii Gii Wumb Eipi Ku Sinałim Wumb Ei Ngungii

¹ Pe mund ka ku ei nge sipin, Gos nge wumb tilap Juriya konu ełe mołmun ei paki tumun. Ei enim na ninj mił, ekii sik erngii ei, na Galeisiya men ngii ełe pei

mołmun wumb ei, na erei ninj wumb ei, yi ekii sik enjing.

² Ei yi mił, pe kor owundu kunum kunum tangip simba kunum ei, wumb endeim endeim ni, en enim kaplı, ku kombur mok tok, eipi kindik singii. Singii ei, wumb endi eim kongun erpi, ku simba mił, eim ngii konu ełe tongndung sim mił ngumba. Yi erpi kin, tongndung kindpi kin, sep mułmba. Mułmba ei, na ombii kunum ei, enim ku mok tok ngunerngii mon; ba enim ok, mok tok, eipi kindik kin, singii ku ei simbii.

³ Na ekii se, enim kin op pendip kin, en enim wu kombur pungii nik, to tonu kindik, mundngii. Wu ombu, mon endi ek yi mił ni puls. Enim piinmin wu ei, to tonu kindpin wu ei, epi ombu sik tunmun. Nga enim ku nin epi, ka wii ombu ngumun nik kin, sinjing epi ombu, se mengk kin, Jerusalem wumb mołmun konu ełe sipngii.

⁴ Pe nga, na bii mił endi pim kin, nga kaplı wu ombu na kin tep topun bin.

Pol Eim Yi Ermbii Ni Noman To Piim

⁵ Pe na enim kin ombii ei, ekii se ombii; ba kumb se, na Mesaroniya konu ełe tuk pup kin, nga op enim kin ombii. Ei kaplı. Nimbił erang na Mesaroniya konu ełe kumb se tuk pup ombii, ni piind.

⁶ Pe na kunum kombur ni, enim kin no pep mułmbii min, nga wii sepi, jii owundu nimba kunum ei, enim kin mułamb kin, nga kunum ei poru nimba kunum ei, enim na paki tangin kin, nanim bii onj andłam ei bii. Nga mering, konu jili mił endi bii ei, ekii se bii.

⁷ Na nanim enim kanip pendip kin, nga sikir bii ni piinand, mon. Ba na enim kin Ei Gos Owundu eim, na yi enjii ni piim kin, kaplı yi ermbii.

⁸ Ba na nanim ya Epeses konu ełe mułmbii ni piind. Mułamb kin, Gos Gui Ka mani orum kunum tonu omba kunum ełe, noman to piipin yi er mułmun.

⁹ Nimbił erang, Gos Owundu eim erang kin, na kin andłam owundu aki topu kindang salim. Seng kin, na kongun owundu peng ei, kaplı yi eramb kin mong peng, wumb pei pii gii niłangin kin, Gos nge opu orung wumb pei, na kongun end andłam

ei ondu ngumun nik enmin. Yi mił erang, na ya konu mułmbii, ni piind.

¹⁰ Kunum endi, Timisii enim mołmun konu ełe om kin, enim kaplı piik kun erik, oi a nik, se tuk sik, yi erangin kin, eim nanim wumb kin ngii konu moł ni piip kin, noman emin peng mułmba. Nimbil erang eim Gos Owundu nge kongun erpi mołum ei, yi mił ku, na kongun yi erip end mił, eim yi elim.

¹¹ Yi mił kaplı, wumb endi, eim kin wu wii mił endi ni piik kin, kan mani kindik kin, buł ngok enerngii mon! Enim kaplı, eim paki tangin kin, ei nam moł konu ełe orung omba. Yi erangin kin, eim noman emin peng opu kin, nam moł konu ełe, angnan noł kin ouni ongii nge, kui er moł.

¹² Ei nge, sinim nge enginjpin Apolos, na eim 'Pui' a nił, nga kunum kopur, eim opu, enim kenmba dinga nip nił. Nił ei, angnan noł kombur kin tep to ongii ba; akip kunum ełe mendpil, ombii ni noman yi, to piinalim mon. Ba eim omba kunum endi, tangpi sepi nim kin, kaplı eim enim kin omba.

Pe Ek Nip Poru Nimbii End

¹³ Kan kun erik molk, en enim Jiisas Owundu kin pii gii ełe, dinga angik, wu noman dinga kindik kin, wu mendpil mułngii ei, am dinga mendpil kindik mułngii!

¹⁴ Kongun min epi kanim kanim pei enim ełe, noman kulk ngok enmin oł, yi mił erngii.

¹⁵ Angnan noł, enim piinmin ei, Sepanis kin, eim nge ambim kingam ambłam noł tilap ei, en enim Akeiya konu ełe, pii gii kumna wumb ninjing. En enim noman ełe, Gos nge tilap wumb paki tok kin, Gos nge kongun dinga erik mołmun.

¹⁶ Na enim noman ełe to konj kindmbii ei nge, wumb ei, enmin oł ka ei nin, nga wumb kombur piki tok, tep tok, kongun enmin ei nin, wumb ei kongun dinga ełmin ei nge, enim mandring molk, ekii sik erngii!

¹⁷ Na nanim yi nge, ka piip, Sepanis nin, Posunasus nin, Akaikis na kin onjung. En enim na kin ok, na paki tunjung. Nimbil erang enim ya na kin mulełangin kin,

enim na paki tułangin ku; ba enim na kin mulenjing. Yi mił wumb ei sinim paki yi mił tunjung.

¹⁸ En enim na noman emin ka pendnjing kin, na ka piinj. Nga enim noman emin ka pendnjing ku. Yi mił ku, enim wumb yi nge embe ambil tonu kindngii.

¹⁹ Pe Gos tilap wumb Eisa konu owundu orung orung ya tuk mołmun wumb ombu, enim kin ek ka nik, onmun nik enmin. Nga Akuila kin ambim Periska, nga Gos nge tilap wumb kombur ngii konu ełe kułou tok enmin wumb ei, enim kin ek ka nik, onmun nik kin, Gos Owundu nge embe ełe, nik ngok enjing.

²⁰ Nga pii gii ninjpin nge enginjpin noł, ya ełe pei mołmun ei, en enim yi ku, 'Ek ka nik, muleiyo,' nik enmin. Pe en enim engnjing endi kin nga engnjing endi ngunj kangilk, kaimb sik erngii. Nga enim 'Muleiyo' nik erngii.

²¹ Na Pol wu mon pułum wu ei kin, gal pipe kin ei sip, na nanim angil ełe mon ei poru nimba nge pułup kin, enim kin 'Ek ka' nip, 'Muleiyo' nip ngop end.

²² Wumb nii endi, eim Jiisas Owundu kin noman ngunermba wu ei, Gos Owundu eim omba kunum ei, top kis ermba. Jiisas Owundu eim sikir orung omba.

²³ Jiisas Owundu eim nge noman ka wii enim kin wii ngopu mułmba.

²⁴ Na enim Jiisas Krais kin pii gii ninjing wumb ei kin, na noman ka ngond. Ei keimi!

Pol Mon Korin Wumb Nga Endi Polpu Kindim

Pol Mon Nga Polpu Korin Wumb Kin Kindim

¹ Na Pol Krai Jisas nge ek se andil wu, Gos noman ele na to tonu kindim. Nga sinim nge enginpin, Timisii kin ouni molpu kin, sil enim 'Ka muleiyo!' kindmbil nge, Gos wumb Korin konu men ngii ele molmun wumb ei kin, nga Gos nge tilap wumb Akeiya konu ele pei molmun wumb ombu, ek ka muleiyo kindmbil.

² Gos sinim Erinpin kin, nga sinim nge Owundu Krai Jisas ouni nge noman emin kin, noman ka ei enim kin pengli!

Pol Eim Ka Piipi Gos Ngo lum

³ Pe sinim Gos kin ka piipin ngumun. Nga Gos eim sinim nge Owundu Jisas Krai nge Arim, nga Gos eim sinim nge Erinpin ei, eim sinim noman ka ngopu kin, sinim paki to lum nge pulwu.

⁴ Sinim ol embin endi tonu olum kunum ei, Gos eim sinim paki topu ngolum. Ngopu kin yi ku, sinim wumb nii endi eim ol embin endi tonu omba kunum ei, sinim wumb ei kin kapli paki to ngumun ku. Ei sinim Gos paki to lum nge epi ende, sin sinim Gos kin sinjpin epi ei, wumb ei kin paki tumun ku.

⁵ Nimbil erang, sinim Krai kin ngenj kumbii owundu pei ouni ko wunmun ei, yi mil ku, nga sinim Krai nge paki to lum epi owundu ei, eim kin ouni simin ku.

⁶ Pe sinim ngenj kumbii sinjpin kin, kapli ele nge enim ei paki topu kin, Gos enim si orung simba. Nga Gos sin paki tum kin, kapli nga sin enim paki tumun ku. Paki tamin kin, enim dinga ngang kin, kunum kunum dinga angk mulangin kin, ol embin tui ei tonu omba ei, sin dinga pupun angpin molmun mil, yi ku enim dinga angk mulngii.

⁷ Pe sin enim kin epi ei kenmin ni, kui er molmun epi ei, dinga piipin molmun. Nimbil erang sin piinmin ei, enim sin kin ngenj kumbii ei, ende ouni ko wunmun.

Pe Gos sin kin paki tang sinjpin epi ei, enim sin kin ouni paki tang singii ku.

⁸ Yi mil, sin noman ele enim piinmin ei, engnan nol sin Eisiya konu owundu ele, ol embin tui owundu sin kin tonu onum. Pe epi embin endi sin kin tonu onum epi ei, embin owundu kis mendpil. Yi erang kin, sin molpun bin ni piinpin; ba kapli dinga pang molpun kin, bin pinerim mon.

⁹ Nimbil erang sin piinpin ei, sinim kulmun kunum mandi salim. Ba ei yi erang kin, sinim nge dinga ei, kapli ermin ni piinmin mon; ba sin Gos eim nge dinga mendpil ei, kapli ei piimin. Nimbil erang Gos eim wumb kulngii nge, si konj sipi kindim pulwu.

¹⁰ Nga sinim konu kis ei pupun kululamin; ba Gos Krai kin sinim sipi orung sim. Nga ekii se, eim sinim sipi orung simba ku. Pe Gos Krai kin sinim sipi orung simba ni dinga piyamin kin, nga eim sinim sipi orung simba ku. Nimbil erang sinim eim kin epi ka wii simin ni piinmin ei, nga eim kin kui er molmun.

¹¹ Pe nga enim sin kin prei erik kin, paki to ngungii ku. Yi mil, wumb pei sinim kin prei enim ei, Gos piipi kin, sin epi ka wii pei ngumba. Ngopu kin, wumb pei en enim ek nik kin, Gos kin noman ka piik ngok, nga sinim kin piik ngungii ku.

Pol Eim Konu Endi Bii Ni Piim Ba, Eim Noman Tal Sim

¹² Epi ei nge, sin bong ninmin ei, sin noman tuk gui ei ek ni ngolum epi ei, sin ni tor kindpi kin, sin ol kun ka ni, noman tuk konj ka Gos sin ngurum noman ei, sin ni ngonum. Nga ya mani mei ele wumb noman dinga ol ei, sin kin tonu onanim mon. Ba Gos nge noman ka ngolum ei, sin ol yi mil erpin andinmin. Andpin kin, ya mani mei wumb kin, tuk ele andinmin ele nge, na enim wumb kin, ol yi mil nga erpin andinmin.

¹³ Pe sin mon polpun, enim ngonmun ei, enim mendpil nipe pul endi pimba ei, gerik kanik piik erngii. Pe nga na piind ei, enim keimi piik poru ninmin.

¹⁴ Nga ok yi ku, enim sin kin, aninga kopur pii kun erik. Ba ekii se, enim sin kin, nga pii kun erngii. Erangin kin, sin enim kin bong nipin ka piipin ngumun

ei, yi mił enim sin kin bong nik, ka piik ngok erngii kunum ełe, Owundu Jiisas eim orung omba.

15-16 Nimbił erang ei yi mił peng kin, na noman ełe enim kin kumb se ombii ni piinj. Ei yi erip kin, enim kunum tał noman ka wii epi ei, paki tamb singii ni piinj ei, na noman ełe, enim kin kumb se ombii ni piind. Nga ekii se, Masironiya konu wumb mołmun ełe, pup pendip kin, ya orung ombii ni wamb kin, enim na paki tok, Juriya konu ełe kindangin bii.

17 Ei yi mił, epi endi na noman ełe ermbii mił nip end ei, na pii kun enarip nind min? Nga na epi endi ermbii ni piil epi ei, mani mei ełe wu mił kapli mił mon; kunum ende mił yi nił min? Ei mon mendpił!

18 Pe Gos eim keimi mendpił mołum mił, sin oł keimi ermin nimin oł ei, keimi ermin ku. Yi mił ek keimi, sin nipin enim ngonmun ei, ek kapli min mon yi ninanmin mon.

19 Pe Jiisas Kraiss Gos eim kingam nge ek ka ei, sin ni tor kindpin enim ngonmun ei, Timosii ni, Sailis ni, na Pol kin ek nipin ei, kapli min mon? Nipin yi ełmin, wu endi sin ninanmin mon. Ba Kraiss eim Gos nge ek keimi minj nipi kin, kapli niłim wu.

20 Ei yi mił, Kraiss eim Gos ek keimi dinga ni pendilim ek ei, kapli minj nipi kin, oł keimi pei ekii silim wu. Ei pułe yi mił peng kin, sinim Jiisas Kraiss nge embe ełe 'Ei keimi' nipin kin, sinim Gos kin ka piipin kin, eim embe ambił tonu kindmin.

21 Ba Gos endeim mendpił erang kin, sin enim kin ouni Kraiss kin dambiltpin ende pupun kin, er dinga kindang mołmun. Nga Gos eim mendpił, sinim eim ek ka ei ni tor kindmin ni pendim ku.

22 Gos eim sinim eim nge wumb nipi mon połpu kin, mundang mołum ei, eim Gui Ka ei, sinim noman tuk ełe kindang mołum. Mołpu kin, Gos sinim kin ngumbii ni pendrim mił, ei keimi mendpił, sinim piinmin eim keimi sinim ngumba.

23 Ba na Gos wii tamb kin, eim na noman tuk ełe piipi kin, ni tor kindmba. Pe na Korin wumb konu ełe onenj ei, pułe yi mił pałim. Na nam ek dinga ei, enim wumb

kin noman embin ngumba ei, nam noman ełe mon ni piind.

24 Sin enim pii gii ei, tep enanmin mon; ba sin enim kin kongun ouni eramin kin, enim ka piingii. Oł yi eramin kin, enim pii gii ei dinga pimba.

2

1 Ei na noman ełe yi ni piind. Na nga enim kin onermbii ni piind. Nimbił erang na enim kin wamb kin, enim noman embin piingii ei, mon ni piind.

2 Pe na enim oł yi mił eramb kin, enim noman embin to piinjing kin, wumb nii endi na erang kin, na ka piimbii? Ba na enim noman embin ngunj kin kapli enim na erangin kin na ka piimbii.

3 Nga ełe nge, na mon ei, ok połup enim kin kindinj ei, na enim kin ombii ni piinj; ba kunum ełe, enim noman embin na ngungii ni piip kin, na enim kin onenj. Ba na noman dinga piind ei, na ka piinj kin, kapli enim yi ku ka piingii.

4 Yi mił ei, na noman tuk ełe embin owundu kis peng kin, nga ngenj kumbii peng kin, na mon ei polt. Pe yi ku, na ke namb kin, ningił ka pei mani onum. Na oł yi eramb kin, enim noman embin to piinerngii. Ba na yi eramb kin, enim piingii ei, na enim kin noman ka pei ngond.

Wumb Oł Kis Enjing Ei, Kil Ngo Si Kindim

5 Ba pe wumb nii endi, enim mołmun konu ełe wumb ei, noman embin ngumbii ni ermba ei, na kin mon; ba ei erpi, enim wumb kombur kin noman embin ngang kin, enim noman embin to piingii. Pe na ek yi nind ei, eim kin oł dinga endi enermbii mon.

6 Yi mił, pe kumep kis ei, wumb pei wu endeim kin, ngo orung kindnjing ei, yi mił kapli enim.

7 Yi mił, enim oł eipi endi erngii. Erik kin, enim wu ei oł kis kil ngok, eim paki tok, noman emin ngungii. Mon pim kin, kapli noman embin wu ei, to mani kindmba.

8 Yi erang kin, eim piimba na enim kin dinga kii sind ei, enim eim kin noman ka keimi mendpił ngungii.

⁹ Ei pule yi mił peng kin, na enim kin mon ei, polup ngond. Ei enim piinmin mił nenj? Na enim kenmbii pend piip kin, oł yi mił andan top end ei, enim keimi ekii sinmin min mon?

¹⁰ Pe enim wumb nii endi, enim oł kis ei kil ngo si kindnjing kin, na wumb ei kin, oł kis ei kil ngo si kindmbii ku. Pe na wumb endi nge oł kis endi enjing ei, na si kindinj ei, nimbił erang enim nge piip ełe, na oł yi mił end. Pe Krai kaninim ei, na oł kis ełmin oł ei, enim paki top, si kindinj.

¹¹ Sinim oł kis ełmin oł ei, kil ngo si kindamin. Mon pim kin, Seisen sinim to mani kindmba. Nimbił erang, sinim Seisen eim noman ełe, ek kend topu oł yi ełim nge pulwu mołum ei, sinim piinmin.

Trowas Konu Ełe Pol Noman Embin Tui Oł Endi Tonu Om

¹² Ba kunum ei, na Trowas konu ełe, tor pup kin, Krai nge ek ka ei ni tor kindmbii ni punj. Na piind ei, sinim nge Owundu eim nge kongun ermbii konu ei, andlam ei aki to kindim salim.

¹³ Ba na noman tuk ełe embin palim. Nimbił erang, na angnan Taisis mołum konu ełe, kur kan sinenj mon. Yi mił peng kin, na wumb Trowas konu ełe mulnjung wumb ei, 'Mulei' a ni pendip kin, na Maseroniya konu ełe punj.

Ek Se Andilmin Wumb Krai Eim Nge Dinga Ełe Sik Opu Orung Wu To Mani Kindnjing

¹⁴ Ba sinim ka piipin kin, Gos ngumun ei, Gos eim dinga ei, sinim ngang sinjpin. Sinjpin ei, sinim Krai kin dambiltpin ende pupun kin, eim sinim paki tang kin, gui kis nge noman dinga ei, to mani kindmin. Pe nga Gos sinim erpi sim ei, Krai nge ek ka ei, kuni ka wii mił muru ka tołum. Tołum ei, wumb mei konu orung orung pei, sinim Krai nge ek ka ni tor kindamin kin, wumb pei piingii.

¹⁵ Pe sinim yi mił mołpun kin, Krai eim nge kulmał kalpi muru ka wii topu kin, tonu Gos eim mołum konu ełe ngum. Pe muru ka wii ei, to tor pupu kin, wumb nii endi eim oł kis ełmin oł ei, si kindpi kin, Gos kin orung si mundang mołmun wumb ei kin punum ku. Nga muru ka wii ei, tor

pupu kin, wumb nii endi oł kis ełmin oł ei nge erpi, bok to mani pupu kin, am pu mołmun wumb ei kin punum ku.

¹⁶ Pe wumb koltmun sinim muru kis wii mił ei, topu tor opu kin, wumb nii endi eim oł kis ełmin ei, er mułum konu kis ełe pum. Pe wumb noman konj sik mołmun wumb ei sinim muru ka wii mił ei topu, tor opu kin, wumb nii endi eim oł kis ełmin oł ei, si kindpi kin, orung Gos kin opu kin, noman konj mołmun wumb ei kin onum. Pe wumb nii endi ei, eim kongun yi mił endi kapli ermba? Krai sin paki tang kin, kapli sinim kongun ei ermin.

¹⁷ Pe sinim wumb eipi mołmun ei mił, sinim yi mulałmin mon. Ei wumb en enim, Gos ek ni tor kindpin kin, ku simin ni piinmin. Ba sinim ek keimi nimin ei, Gos eim ek ka sinim ek se andilmin wu. Sinim Gos ek ka ni, kun ka keimi ni, tor kindmin ei, Krai nge kongun wumb mołpun eim dinga ełe ninmin ei, kunum kunum Gos sinim kanpi minj mołum.

3

Korin Wumb En Enim Ek Konj Dinga Endi Nik Pendnjing Palim

¹ Pe sin sinim nga pulngun mondpu kin, sinim embe ambil tonu kindmin min? Min nga sin sinim wumb kombur eipi ende mił mołpun min? Nga sin sinim wumb kombur pipe pulnjung ei, sin sinim embe ambil tonu kindngii nge nipin mon ei, enim kin ngumun min? Min nga en enim pipe endi yi mił pulngii ei, sin paki tumba nge ngungii min? Yi mił ei mon.

² Pe en enim mołmun ei, sinim noman tuk ełe, sin mon mił pol pendinmin ei, wumb pei mon ei gerik piik erngii.

³ Ei sinim kin peni ełe nipi ngonum ei, Krai eim mon polpu sinim kin kindim. Ei enim mon polułmun epi gal ei, sik kom ku ełe, mon polułmun ei mił mon. Ba enim wumb noman tuk ełe, Gos Gui Ka kunum kunum konj mołułum Gos ei, mon pol pendim.

⁴ Sinim ek yi nimin, nimbił erang sinim Gos kin pii gii ei, noman dinga palim ei, Krai nge ełe sinim oł yi mił enmin.

⁵ Sinim piinmin ei, sin sinim kongun ei nge, endi kapli enanmin mon. Ba Gos eim

sinim paki tang kongun ei, kapli ermin. Ei epi nipe epi endi sinim ermin ei, Gos eim mendpil kin tonu olum.

⁶ Yi mił Gos eim sinim kin mon konj pol pendim ele, sinim kapli erang kin, ek ka ni tor kindmin. Pe sinim kin mon konj ngum ei, lo ek mon; ba Gos Gui Ka lo konj ei ngum. Nimbił erang lo ek mon pol pendnjing ei, erang kin, wumb kołumun ol tor om; ba Gos Gui Ka nge mon konj ei erang kin, wumb noman konj ngołum.

⁷ Pe Gos neng kin, Moses lo ek tonu kom ku peł ele, mon pol pendrim ek ei, wumb kołumun ol ei nge tonu orum. Ba Gos nge tilang owundu Moses andan topu ngurum kunum ei, Moses kanpi sipipi kin, Jura wumb kin si pang kin, wumb Moses eim kumb ningił ele, keningii pineririm mon. Nimbił erang tilang ei, owundu mendpil erpi multum. Ba nga tilang owundu mendpil er multum ei, pułgun mondpu am purum.

⁸ Akip kunum ei, Gos Gui Ka kongun erpi kin, eim tilang owundu dinga pei nga simba ku.

⁹ Yi mił ku, pe Moses lo ek ei, wumb kos enjing kin, nga tilang owundu dinga ei kongun erang kin, kapli pe sinim Gos kin kun ka mołmun wumb ei, si mundang kin, tilang owundu mendpil nga simba.

¹⁰ Pe Moses lo ek ei, tilang owundu ei, kumb ok o purum. Ba tilang ei, pe piram pinalim mon. Ya pe, tilang owundu mendpil konj ei, noman konj tilang sinim simin nge onum.

¹¹ Yi mił pe, Moses lo ek ele poru nimba mandi enim ei, tilang pim kin, kapli nga yi mił, ol konj endi kunum kunum mułmba ol ei, tilang owundu simba ku.

¹² Yi mił, sin ek ni tor kindinmin ei, sin mund mong kulanmin mon! Nimbił erang sinim epi ka wii simin ni, piipin kin, kui er mołmun ei, sinim Krai kin pii gii nipin ele, ek ni tor kindinmin.

¹³ Ei sinim Moses elim mił ei, sinim enanmin mon. Moses eim kumb ningił ele, alap sipi kin, pandi tum. Tang kin, Jura wumb Gos Moses ngum tilang ei, pupu poru nimba erim ei, enim kinenjing mon.

¹⁴ Ba wumb en enim noman ele dinga pang kin piingii ei, kapli enerim mon. Nga Jura lo ek ok nge ei kunum ele, gerik piik erngii ei, piinenjing mon ku. Nimbił erang akip yi ku, epi endi en enim noman ele, pandi topu pim. Yi mił erang kin, en enim epi pandi to pendnjing epi ei, Gos erang kin, Krai endeim si kindim.

¹⁵ Pe akip kunum ele, en enim Moses Gos nge lo ek ngurum ek ei, en enim gerik piik erngii pinerim. Nimbił erang en enim noman ele, alap mił epi ei, pandi topu pim ku.

¹⁶ Ba kunum endi, wu endi eim Owundu kin pii gii nirim kunum ei, eim alap mił epi, eim noman tuk ele, pandi topu pendim epi ei, Owundu si kindim.

¹⁷ Pe nga, Owundu eim Gui Ka nge pułwu. Nga Gui Ka ei, wumb nii endi noman tuk ele mułum kin, kapli epi endi wu ei kin, ambił gii ninermba mon. Wu ei eim wii minj mułmba.

¹⁸ Nga sinim wumb pei kumb ningił ele epi endi, pandi topu pinalim mon. Yi erang kin, sinim Owundu nge tilang owundu ei, sinim andan tang kin, noł min men mił kaninmin. Kanpin kin, sinim min men ei, Owundu mołum mił, sinim yi mił ku tonu onmun. Opun kin, sinim Owundu nge tilang owundu ei nga, nga simin ku. Nimbił erang epi ei, sinim kin aki topu ngonum ei, Owundu Gui Ka mołpu kin, tonu onum.

4

Ek Se Andilmin Wumb Ei, Krai Nge Mei Nganmbi Ming Mił Mołmun

¹ Yi mił Gos eim sinim kin kaimb si ngopu kin, sinim kongun ele ngum. Ngang kin, sin kongun ei, noman tuk ele, embin topun yi mił enanmin mon.

² Pe sinim epi koi erpin, nga ol singambil kułpun enjpin ol ei, pei si kindmin. Sinim Gos eim ek ka ei, to eipi eipi kindpin kin, ek kend topun yi enermin mon ku. Ba sinim Gos eim nge ek ka ei, keimi peni ele ni tor kindpin kin, wumb nge noman tuk gui ei, noman ele ek keimi niłmin ei, tang piingii. Piik kin, wumb ei sinim kongun enmin ei, Gos ningił ele kun ka mołum ei keningii.

³ Pe sinim Krai nge ek ka ei, ni tor kindinmin ei, keimi koi erpi pim kin, kapli ek ka ei, wumb nii endi konu kis ele, am pungii wumb ei nge, noman tuk ele mendpil koi erpi pimba.

⁴ Mei konu ele, ek kend gos pulwu ei Seisen, eim wumb pii gii ninenjing wumb nge ningil ele mil, noman tuk ele ambil gii nipi pandi tang kin, emii palim mil molmun. Nga molmun wumb ei, Krai nge ek ka ei nge, tilang ei nin, Krai nge tilang owundu ei, wumb noman tuk ele tuk punerang kin, nga wumb ol ei kinergii mon ku. Nga Gos molum mil, Krai sinim kin keimi andan tonum.

⁵ Yi mil, sinim ek ni tor kindinmin ei, sin sinim nge ek ni tor kindninanmin mon. Ba sin ek ni tor kindinmin ei, Jiisas Krai sinim nge Owundu ele, ek ni tor kindilmin. Nga Krai nge ek ka ekii sipin kin, sin sinim enim nge kongun wu molmun ei, Jiisas embe ambil tonu kindmin.

⁶ Yi mil kumb ok, mei wii sirim kunum ele, Gos eim ek yi nirim, "Pe tilang ei, emii palim konu ele topu tor wangli!" Gos eim endeim ok eririm Gos, ei eim nge tilang ei erpi kin, sinim noman tuk ele topu kin, tilang enim. Gos eim ol yi erpi tilang ei, sinim kin ngum. Ngang kin, tilang ei, sinim Gos eim tilang owundu ka wii ei nge, piik molmun. Molk kin, Gos nge tilang ei, Krai nge kumb ningil ele, min men mil kaninmin.

⁷ Ba Gos eim mei nganmbi ei sipi kin, sinim wumb ming wii mil eririm. Nga Gos nge ek ka ei, eim nge noman ele ka wii ei, sinim kin noman tuk ele kindang kin, eim sinim kin andan topu kin, sinim nge dinga endi pinalim mon. Ba Gos eim nge dinga ei, sinim noman tuk ele kindpi ngum.

⁸ Pe nga ol embin tui sinim kin konu orung orung pei tonu onum. Ba ol embin ei, sinim noman ele to mani kindnanim mon. Nga embin pei sinim nge noman ele tonu wang kin, nga sinim noman ele ei, embin palim; ba sinim ol pei ombu wakin topun si kindnanim mon.

⁹ Sinim nge opu orung wumb pei molk kin, sinim to kis erik, ol embin tui ngok kin, yi elmin; ba Gos sinim kin wakin tunalim mon. Nga wumb kombur sinim

to mani kindik kin, ngenj kumbii ngok yi enmin; ba sinim to kis mendpil erik poru ninalmin, mon.

¹⁰ Kunum kunum sinim ngenj ele, Jiisas kultum ele nge, sinim ko wupun, sipin kin, se andinmin. Yi mil peng kin, Jiisas eim nge noman konj ei nga sin ngenj ele tuk mulum pim kin, kapli wumb pei keningii.

¹¹ Yi mil, kunum kunum sinim konj molamin kin, ol embin tui ni koltmun ol ei, sinim kin tonu onum. Nimbil erang sinim Jiisas nge embe ele, ni tor kindpin ele nge, ol embin ei sinim kin tonu onum. Yi mil peng kin, Jiisas eim nge noman konj dinga ei, sinim ngenj tuk ele mulang kin, wumb pei keningii.

¹² Ei pule yi mil, koltmun ol ei nge, sin kin kongun erpi molum. Nimbil erang sinim Owundu nge kongun ei enmin. Ba ol yi mil erang kin, Jiisas noman konj ei, enim kin kongun erpi molum.

¹³ Ba Gos kumb ok mon pol pendrim ek ka ei, yi ninim, "Na ek ei ni tor kindinj ei, na pii gii ninj ele nind." Ei sin pii gii ninmin ei ende mil. Pe sin ek ni tor kindinmin ku. Nimbil erang ei sin pii gii nipin ele ninmin.

¹⁴ Sinim piinmin ei, Gos eim Owundu Jiisas kulang tukpu to pendik ei, si tonu angpi nga konj sim. Nga Gos eim sinim Jiisas ouni si tonu konj simba ku. Nga Gos eim sin enim kin ouni tu wupu kin, Gos molum konu ele tuk tu wumba.

¹⁵ Yi mil epi ei, tonu opu, enim paki tumba nge om. Yi mil, nga Gos wumb kopur nga pei pei eim nge noman ka ei wumb ngang singii. Sik kin, en enim Gos kin nga pei prei erik kin, noman ka piik ngok, Gos embe ambil tonu kindik yi erngii.

Ol Embin Tui Tonu Wang Kin, Tilang Owundu Ermba

¹⁶ Ei yi mil peng kin, sinim ol ei piipin kin, Gos nge kongun ei wakin topun, si kindnanim mon. Yi eramin kin, sinim ngenj torung ei kolulum; ba sinim nge noman tuk gui molulum konu ei, kunum kunum konj tonu olum.

¹⁷ Yi mil peng kin, sinim mong ele ngenj kumbii ei, sinim kin tonu om ei, aninga kembis kembis kunum kombur sinmin.

Ba oł ei kongun dinga erang kin, Gos nge tiłang owundu ka wii kunum kunum mołpu kin, sinim kin tonu wang simin. Sinim epi ka wii ei, oł embin tui ei, to mani kindmba.

¹⁸ Yi mił nga sin enim epi endi, pe ningił ełe kaninmin epi ei sin kinermin mon; ba epi endi sinim ningił ełe kenmin epi ei, kunum aninga kopur pepi poru nimba. Ba sinim epi kinalmin epi ei kunum kunum piram mułmba.

5

Sinim Nge Tonu Epin Er Mułmun Konu Ełe

¹ Yi mił, pe sinim ngenj ei ngii mił, ya mani mei ełe mołmun ngenj ngii mił ei, to kis poru nim kin, kapli sinim piinmin ei, Gos ei eim sinim kin ngenj ngii mił, eipi endi er kindim ei, tonu epin konu ełe sałim. Ngenj Gos erim ngenj ngii mił ei, kunum kunum epin konu ełe konj mułmba.

² Ya pe kunum ei, sin sinim ngenj ngii mił, tuk ełe ke nipin enmin ei, sinim ngenj konj ngii mił ei, epin konu ełe sałim ei, lo konduk mił, sinim pandi tumba ni dinga piipin kin, oł yi mił enmin.

³ Yi mił peng kin, sinim ngenj ei konduk mił, kindpin mułmun ngenj wii mił, mulermin mon. Ei sinim ngenj konj ngii mił ełe, mołpun bin.

⁴ Yi mił kunum ei, sinim ya mani mei ełe ngenj ei, ngii mił mulnjpun kunum ei, sinim noman embin to piipin kin, ek ni tor kindpin. Nimbil erang epi ombu sinim kin dinga pim. Ba sinim noman ełe kułmun ni piipin kin, ngenj wii mulenjpin mon; ba ei sinim noman ełe dinga kindpin kin, ngenj konj ngii mił sipin kindmin, ni piinjpin. Yi mił erang, sinim noman ełe yi ni piinjpin ei, ngenj ok nge ei si kindpin kin, nga sinim ngenj konj ngii mił, kunum kunum mułmun ngenj ei, sipin kindmin ni piinjpin.

⁵ Gos eim mendpił sinim ngenj konj ngii mił, simin ei nge er kun erpi kindim sałim. Nga Gos eim nge Gui Ka ei, sinim ngum ei, sinim andan tang kin, eim nipe epi endi, sinim ngumba nge kindim sałim ei, keimi sinim kin tonu wang kenmin.

⁶ Yi mił, pe sinim kunum kunum noman tuk ełe, dinga kindpin er mułmun. Pe sinim piinmin ei, sinim ngenj ngii mił mulnjpun kunum ei, sinim nge Owundu mołum konu ełe tep to ouni mulenjpin mon.

⁷ Yi mił erang, sinim Jiisas kin pii gii nipin er andinmin. Ba Gos nge epi kombur ngumba epi ei, sinim kinarpin er andinmin ei mon.

⁸ Sinim piinmin ei, sinim noman tuk ełe dinga kindmin palim. Nga sinim ka piinmin ei, ya mani mei ełe ngenj ei, si kindpin pupun kin, sinim nge Owundu eim mołum konu ełe, ouni tep to mułmun ni piinmin.

⁹ Yi mił erang, sinim ya mani mei ełe mułmun min, tonu Gos mołum konu ełe mułmun ei, kapli sinim noman dinga kindpin erpin kin, eim nge noman ełe ekii sipin kin, ka piipin ngopun er mułmun.

¹⁰ Yi mił, pe sinim pei Krai nge kumb ełe engmin ei, eim sinim kin kos owundu piipi kin, mok tumba. Topu kin, sinim endeim endeim ni, ya mani mei ełe mołpun kin, sinim nipe oł kis min, ka endi enjpin mił ei, kumep ngang kin, simin.

Sinim Krai Kin Mołpun Gos Kin Ende Pupun Mułmun

¹¹ Nimbil erang, sinim piinmin ei, Gos Owundu kin mund mong kułmun ni yi erpin kin, sinim wumb eipi kin Gos ek ni tor kindamin kin, wumb ei Krai kin pii gii ningii. Ba Gos sinim noman tuk ełe, pei kanpi piipi poru ninim. Nga na noman ełe piind ei, enim noman tuk gui ełe, enim sinim kin piinmin ei, sinim peni ełe mołmun.

¹² Nga ek ełe nge, sin sinim embe enim kumb ełe ambil tonu kindnanmin mon. Ba enim sin kin, wumb ka ni piingii. Yi mił nga sin ek nipin poltmun ei kin, ka piik kin, wumb eipi nge ningił ełe ni ngonmun. Yi mił erangin kin, enim wumb eipi kin, ek ni orung kindik kin, wumb en enim nge embe ełe, ka ka piik enmin; ba wumb en enim nge noman tuk ełe, ni piinanmin mon.

¹³ Yi mił, sin wulu pang ninjpin kin, kapli ei sin Gos nge kongun enmin. Ba

keimi, sin ek kun ninjpin kin, kapli sin enim kin paki tumun nge enmin.

¹⁴ Yi mił erang, Kraiſ eim noman ka ngołum ei, sin nge noman tuk ełe to konj kindang kin, sin Gos nge kongun enmin. Nimbił erang sinim ei pii kun erpin kin, sinim piinmin ei, yi mił wumb endeim sinim kin, pei piipi kułum. Yi mił erang ełe nge, sinim wumb pei Kraiſ kin ouni kulnjpun.

¹⁵ Nga Kraiſ sinim wumb endeim endeim ni piipi kułum. Yi mił erang kin, sinim wumb konj mołmun wumb ei, sin sinim noman ełe ekii sipin kin, endmin ni enermin mon; ba wu Kraiſ eim sinim kin piipi kołpu kin, nga angpi konj tonu pum ei, ni piipin kin ekii sipin andpin mułmun.

¹⁶ Yi mił, akip sinim wumb endi ngenj ok nge oł ei, noman to piinerman mon. Nga ełe nge, sinim wumb endeim endeim ni, noman ełe mok topun kin, yi enermin mon ku. Ok yi mił, sinim Kraiſ ngenj ełe oł ei, noman to piipin yi enjpin; ba pe yi mił nga enałmin mon!

¹⁷ Yi mił erang, pe wumb nii endi, eim Kraiſ kin dambiltpi ende pupu mułum kin, kapli Gos eim erang kin, wumb ei tonu opu kin, wumb ei eim konj endi eipi mił mołum. Kapli wumb ngenj oł ok nge ei, si kindpi poru neng kin, nga wumb nge oł kun ka konj endi, tonu opu pałim.

¹⁸ Gos eim oł ombu pei nge pułwu mołum. Ok sinim Gos nge opu orung wumb mulnjpun; ba pe Gos Kraiſ erang kin, sinim wumb eim kin sipi orung seng kin, sinim eim kin dambiltpin ende pupun mołmun. Mołpun kin, eim sinim kongun ngang kin, sinim eim opu orung wumb ei paki topun kin, noman ende sek kin, puk mułngii.

¹⁹ Sinim ek ei yi mił, Gos eim Kraiſ kin ende mołum. Mołpu kin, sinim Gos kin opu orung enmin wumb ei, eim erang Gos kin, dambiltpin pupun kin, noman ende sek mołmun. Pe nga Gos eim sinim nge oł kis enjpin oł ei, eim noman nga to piinerman mon. Nga Gos eim sinim kin kongun endi ngang kin, sinim eim opu orung wumb sipi orung seng kin, eim kin erang, sinim noman ende sipin mołmun ei

nge, ek ka ni tor kindmin.

²⁰ Yi mił erang kin, pe sinim Kraiſ nge ek ka sipin kin, ni tor kindmin. Ei yi mił ku, Gos eim wumb pei kin, sinim nge gupu ełe ek ei, ni tor kindnim. Nga sin nge gupu ełe, Kraiſ ninim ek yi mił, ni tor kindinmin ei, sin yi mił enim noman ełe dinga kindpin yi ninmin. “Enim wumb opu orung enmin oł ei si kindik kin enim Gos kin dambiltik ende puk kin noman ende sek mułngii!”

²¹ Yi mił erang, Kraiſ eim oł kis endi eneririm mon. Ba Gos eim sinim oł kis enjpin oł ei sipi kin, Kraiſ kin tonu kindim. Kindang kin, Kraiſ eim sinim nge oł kis enjpin ei, eim sipi ko wum. Yi mił, Kraiſ eim sinim kin yi erang kin, Gos nge oł kun ka oł ei, sinim nge noman tuk ełe kindim.

6

Oł Embin Tui Ko Wunmun

¹ Pe sinim Gos kin kongun ende erpin kin, sin enim kin ek dinga nipin kin, ngonmun. Enim Gos nge noman ka ei, enim sik poru ninjing. Mon pim kin, enim Gos nge noman ka si kindangin kin, wii pimba.

² Yi mił, Gos ek ka ok ni pendrim ek yi ninim,
“Nga ka wii sim kunum ei, na enim ninjing ek ei kun piinj. Nga na Gos enim sipi orung sinj kunum ei, na enim paki tunj.”

Enim piingii! Akip kunum ei, kunum ka wii sałim. Nga enim piingii ku, akip kunum ei, Gos enim sipi orung simba nge kunum sałim.

³ Sin noman ełe, wumb sin kongun enim ei, kanik kin ek kis nik kin, yi energii mon! Yi mił erangin kin, sin epi endi eramin kin, enim bok tok kin, Gos nge ek ka pii gii ninergii nipin kin, yi enałmin, mon!

⁴ Ba sin Gos nge kongun wumb mołmun. Yi mił, sin oł kun ka kanim kanim pei erpin kin, wumb pei kin andan topun ngonmun. Ngopun kin, sin oł embin tui nin, epi sin kin er kis ełim ei nin, nga ngenj kumbii kis ngonum epi ombu kin, sin dinga angpin mołmun.

⁵ Nga opu orung wumb sin kepil tok kin, nga sin sipik kan ngii kindik kin, nga opu orung wumb sin kin kis piik, si pok erik;

nga sin kongun dinga kis elmin; nga sin kunum kunum epin tep er konj moʻlumun; nga sin kunum kunum kumb kuni tang moʻlumun.

⁶ Nga sin oʻ kun ka mendpil elmin; nga sin noman ele ka wii palilim; nga sin sikir kis piipin ngonalmun; nga sin wumb eipi kin er ka erpin kin, paki topun ngoʻlumun; nga sin Gos Gui Ka kin dinga silmin; nga sin wumb eipi kin noman ka keimi ngoʻlumun.

⁷ Nga sin ek keimi ni tor kindilmin; nga sin Gos nge noman dinga ngang kin, sin kongun elmin; nga sin oʻ kun ka palim miʻ oʻ ei, angil tunding ni, angil taring ele epi endi ambilpin kin ele nge, sin opu orung wumb ei kin opu elmin.

⁸ Wumb kopur sin nge embe ambil tonu kindinmin; ba wumb kopur sin nge embe to mani kindinmin. Nga wumb kopur sinim kin ek kis ninmin; ba wumb kopur sin kin ek ka nik ngonmun. Nga wumb kombur en enim yi ninmin, sin ek kend tonmun wumb, pa ninmin; ba sin ek keimi nilmin.

⁹ Wumb kopur sin kin pii poʻ tonamin wumb miʻ nik enmin; ba wumb kombur sin kin pii poʻ tonmun. Ei sin mandi koʻlumun miʻ moʻlumun; ba sin konj moʻlumun. Gos sin kin kepii miʻ topu kin, sin er kun ermaba enim ba eim sin kapli to kundnanim mon.

¹⁰ Nga sin kin noman embin mendpil tonu olum; ba kunum kunum sin ka piilmin. Nga sin wumb kurpu miʻ moʻlumun; ba sin wumb eipi kin epi pei ka wii ngoʻlumun. Nga sin epi endi sinalmi miʻ moʻlumun; ba sin epi kanim kanim pei salim.

¹¹ Enim Korin konu ele moʻlumun wumb ei sin enim kin ek peni ele ni tor kindinmin. Nga sin noman ka ei, enim kin ngonmun.

¹² Sin nge noman ka ei, enim kin ondu ngunanmin mon! Ba enim nge noman ka ei sin kin ondu ngonmun.

¹³ Na ek yi ni tor kindind ei, enim nam nge kingam noʻ miʻ mulnjung kin, enim noman tuk ei pei aki tok kin, sin kin ngei. Enim oʻ yi miʻ erangin kin, sin enim kin enjpin oʻ ei, erik orung kindik ngungii.

Enim Torung Wumb Kin Ende Punerngii Mon

¹⁴ Enim Gos kin pii gii ninarik kin, opu orung enmin wumb ei kin, kongun ende kindik kin, ende puk andik kin, yi enerngii mon. Pe oʻ kun ka ei kun, nga oʻ kis kun pinalim oʻ ei, okuʻ ende punguʻ min? Na konu emii palim oʻ ei nin; nga tilang palim oʻ ei nin, okuʻ ende punguʻ min? Ei mon mendpil!

¹⁵ Pe Krai Seisen kin kapli noman ende kindngil muʻngul min? Nga pii gii nilim wu endi kin, pii gii ninalim wu endi kin, noman ende peng kin, o ende punguʻ min?

¹⁶ Pe nipe oʻ endi erpi kin, Gos nge men ngii kin, nga ek kend gos ngii kin, o ende punguʻ min? Yi miʻ erang, sinim Gos kunum kunum konj moʻlumun Gos, eim nge men ngii miʻ moʻlumun. Yi miʻ, Gos eim ok yi miʻ nirim,

“Wumb ei en enim nam ngii konu ele miʻ seng kin, en enim moʻlumun konu ele nam tuk ele muʻmbii. Nga na en enim nge Gos muʻamb kin, nga en enim nam nge tilap wumb muʻngii,” Gos yi nirim.

¹⁷ Yi miʻ Owundu ek yi nirim,

“Enim torung wumb muʻngii konu ele si kindik puk kin, en enim konu eipi muʻngii. Muʻangin kin, enim epi penj moʻlum epi ei, embilenjing kin, kapli na enim simbii.

¹⁸ Nga na enim nge Ernjing muʻmbii. Nga enim nam nge kingam ambiam noʻ muʻngii, pa ni Owundu noman dinga owundu mendpil Pulwu,” yi ninim.

7

¹ Yi miʻ ku, sinim Gos nge ek dinga keimi ngurum ei, sinjpin kin, kapli na nge wumb puk; sinim pei ngenj oʻ kis elmin oʻ ni, noman tuk gui oʻ kis elmin oʻ ombu ni, kil ngopun, si kindpin kin, sinim Gos nge oʻ kun ka er moʻlum miʻ, ekii sipin er moʻpun kin, sinim Gos kin mund mong topun moʻpun kin eim embe ambil tonu kindmin.

Korin Wumb Pii Gii Nengin Kin, Pol Eim Ka Piim

² Enim noman ka ei, sin kin ngungii. Sin wumb endi kin pund mong endi enenjpin mon. Nga sin wumb endi kin, er kis endi

endinjpin mon ku. Pe sin wumb endi kin, ek kend to ngopun kin, epi endi waning sinenjpin mon ku.

³ Na ek yi mił nip enim kin to mondup mił ninand mon. Ba na ek ok yi ninj, 'Sin enim kin, noman ka ngunjpin kin, sinim kunum kunum ouni ende mułmun. Yi mił erang kin, sinim kułmun min, konj mułmun min, ei kapli sinim ouni ende mułmun.'

⁴ Na enim kin pii gii nip kin, ek keimi peni ełe nip ngond. Nga na enim kin ka piip kin, enim embe ambil tonu kindin kindind. Nga oł embin tui sin kin, tonu ołum kunum ełe oł ei, na noman emin ngang kin, na ka wii mendpil piil.

⁵ Yi mił erang ekii se, sin Maseroniya konu ełe tor onjpin kunum ełe, sin ngenj ełe kor endi mulenjpin mon. Pe sin mong kanim kanim konu orung orung pei, sin kin tonu onum. Nga sin ngenj ełe opu yi mił tonu wang kin, sin noman tuk ełe, embin sepi erang kin, tungu enmin.

⁶ Ba Gos eim wumb endi noman tuk ełe, embin salilim ei, erpi kindang kin, noman emin salim. Seng kin, nga Taisis kindang kin, sin kin opu, paki topu kin, sin noman emin ngum ku.

⁷ Nga Taisis sin kin om ełe nge mendpil, Gos sin kin noman emin mendpil ngunerim mon. Ba nga, enim Taisis kin, noman emin ngangin kin, nga eim sin kin ek ei, tu wum ełe nge, Gos eim sin kin noman emin ngum ku. Nga Taisis eim sin kin ek nipi, enim na noman erang kin, nam keningii nipi kindim. Nga enim noman tuk ełe, na kin kaimb sinjing. Nga enim noman ełe, na kin tep to mułmun ni piinmin. Yi mił erang, pe na ka mendpil piind.

⁸ Yi mił, na mon połup enim ngunj ei, enim noman embin piinjing kin, kapli na akip enim kaimb sinand mon. Na piip kin, puls mon ei, enim noman embin ngang piinmin; ba ei kunum aninga kopur mendpil pepi kin, nga poru nimba.

⁹ Ba akip kunum ei, na ka piind. Nimbil erang, na oł yi enj ełe nge, enim noman embin piinjing ełe, na ka piinenj mon. Ba nimbil erang, enim noman embin piinjing ełe nge, enim oł kis elmin oł ei, buł ngok

kin, enim Gos kin noman tuk to ak tunjung ełe nge, na ka piind. Yi mił erang kin, enim noman embin piinjing ei, Gos erang kin, sin oł enjpin ełe, enim kin to kis enerim mon.

¹⁰ Yi mił, Gos nge noman embin oł ei, Gos erang kin, sinim wumb noman tuk ełe, to ak tamin kin, Gos sinim sipi orung simba. Seng kin, nga sinim oł embin ei nge, nge, sinim noman embin nga sinermin. Ba ya mani mei ełe oł embin tui, sin kin tonu wang kin, sin kis piipin eramin kin, sinim koltmun oł ei nge tonu ołum.

¹¹ Yi mił, enim pii kun erngii ei, Gos enim noman embin ngum ei, enim kin oł ka wii kanim kanim er tonu kindim. Kindpi kin, enim noman ełe, to konj kindpi kin, wumb eipi enim oł enjing mił nik ei, er kun enmin. Erik kin, nga wumb endi eim oł kis erim ei, enim mon nik, er kun enmin. Erik kin, nga enim Gos nge kos owundu tungu enmin. Nga enim noman ełe, dinga kindik kin, sin kenmin ni piik kin; nga enim noman ełe dinga kindik kin, wumb endi oł kis enjing ei, er kun erik kindngii. Nga enim kongun kanim kanim pei erik ełe nge, ek ninmin ei, er kun erngii. Erangin kin, oł ei nge, peni ełe wang kin, enim nge oł kis endi enim kin pinalim mon.

¹² Yi mił, na mon ok połup enim ngunj ei, na wumb endi oł kis erim ei min, wumb eipi endi wu ei kin, oł kis erim ni piip kin, mon ei pulenj mon! Ba na piind ei, enim nge oł kun ka ei, peni ełe tonu omba. Nga Gos nge ningil ełe, enim yi piingii ei, enim sin kin noman ka ngumun ni piingii ełe nge, na mon ei puls.

¹³ Yi mił, enim nge oł ka enjing oł ei, erpi kin, sin nge noman ełe erpi emin ngonum.

Nga sin nge noman ełe mendpil, emin ngonanim mon; ba sin nga ka mendpil piinmin ku. Nimbil erang Taisis nge noman emin seng kin, nga eim ka wii piipi mołum. Nga oł ei kanpin kin, sin nga ka mendpil piinmin.

¹⁴ Yi mił, ok Taisis kumb ełe, na enim nge embe ambil tonu kindinj ei, na enim nge ek ninj ei, na singambil sinenj mon! Ba sin ek pei enim kin ninjpin ek ei, keimi mendpil! Ei yi mił ku, sin enim nge embe

Taisis nge kumb ele ambil tonu kindinmin ek ei, keimi mendpil peni ele tonu om.

¹⁵ Taisis eim enim kin om kunum ele, enim eim kin mund mong erik kin, puku sik enjing; ba eim tuk sinjing. Sengin kin, eim nim mił ek ei, enim ekii sik enjing oł ei, eim piipi kin, eim enim kin noman ka nga ngonum.

¹⁶ Pe na enim kin, keimi pii gii nind ei, enim oł kun ka keimi erngii ele nge, na ka wii piind.

8

Gos Nge Tilap Wumb Paki Tolmun Oł Ei

¹ Enginpin noł! Sin noman ele enim kin ek ni piinmin ei, Gos eim noman ka ei, nimbił oł endi, Maseroniya wumb men ngii konu ele andan tum mił ei enim piingii.

² Yi mił peng, oł embin tui ei, en enim kin owundu tonu opu kin oł ei, en enim erngii mił kenmba erim. Pe en enim epi endi sinerang kin, en enim wii mendpil muljung. Ba en enim ka ka piik mołmun ei erang kin, wumb eipi kombur noman ngunjung. Ngok kin, en enim ku nin epi aninga, kułou tok kin, en enim kongun yi erik kin, wumb eipi ngunjung.

³ Yi mił ni, na piip kin, na ek ei peni ele nip tor kindind. Kindind ei, en enim noman ele ekii sik kin, en enim nge ku nin epi aninga seng kin, nga min ele pei ei sik kułou tok, wumb eipi kin ngunjung.

⁴ Wumb en enim sin kin dinga kindik kin, kii sik kin, sin kapli nimin ni piik kin, Gos nge tilap ele Jerusalem konu ele mołmun wumb paki tumun ni piik enjing.

⁵ Nga ok sin pii gii ninjpin ei, en enim ku nin, epi aninga kopur kindngii ni piinpin; ba en enim yi mił mendpil enenjing mon; ba kumb se, en enim Owundu ngunjung. Pe nga en enim, Gos nge noman ele ekii sik kin, en enim sin kin yi ku ngunjung.

⁶ Yi mił ku, sin Taisis dinga kii semin kin, eim kongun enim kin pułgun mondpu erim mił, eim yi ku, enim kin noman ka ngopu kin, kongun ei eim er poru nimba ku.

⁷ Pe nga yi mił, epi pei ele nge, enim oł ka wii mendpil elmin. Ei enim Gos kin pii gii ninmin; nga enim pii gii ninmin ele

nge, kongun dinga erik kin, ni tor kindik enim; nga enim noman ele ka wii pei salim. Seng kin, enim Gos nge kongun ei, to konj dinga kindik enim; nga enim sin kin noman ka ngok enim; nga enim noman ka ngok enim kongun ei, yi mił ku, nga pei erngii.

⁸ Ei na enim kin, ek dinga 'Yi erei!' ngunand mon. Ba na enim kin nip ngond ei, wumb kombur kongun keimi ermin ni, noman to piinmin mił nind ele nge, na enim kin noman ka keimi ngonmun min mon; ei kenmbii nip nind.

⁹ Yi mił, enim piinmin ei, noman ka ei sinim nge Owundu Jiisas Kraias andan topu ngołum. Ngopu kin, ei eim epi kanim kanim pei keimi salilim; ba nga sinim paki tumbii ni piipi ele, eim epi sinilim wu mił, endi tonu orum. Oł yi eririm ele, enim epi kanim kanim pei sengin kin, Jiisas Kraias eim epi endi sinilim wu mił mołum.

¹⁰ Pe nam nge noman ele, enim kin andan top ngond. Na kongun ei piip kin, kung ngii ok, enim kongun pułgun monduk erik kongun ei pe er poru ningii ku. Nga kongun ei, en enim wii mił enenjing mon; ba en enim noman ele, kongun ei ermin ni piik enjing.

¹¹ Yi mił, pe enim kongun ei er poru ninjing kin, kapli ei ka wii. Yi mił, ok enim sikir ermin ni noman ele piinjing mił, yi ku enim sikir er poru ningii! Nga yi mił, en enim nge dinga palim mił, kapli enim kongun ei erngii!

¹² Yi mił pe wumb endi eim noman ele, epi endi ngumbii ni piimba ei, kapli Gos eim noman ele kapli epi ei simba. Gos eim wu ei, epi pei salim epi ei piinim. Nga Gos eim wu ei nge epi salim ei, kapli mok topu ermba ku.

¹³⁻¹⁴ Ei pułe yi mił pinalim mon. Enim epi pei ngangin kin, nga wumb sik kin, epi aninga ngungii pa yi ninand mon. Ba enim epi mok tok kin, kapli kapli erngii pa nind. Enim epi pei salim ei, enim epi singii mił sepi kin, nga kopur gulang salim. Pe nga enim epi kopur singii pim kin, nga wumb enim paki tok ngungii ku. Ei enim wumb ei kin, epi mok tok kin, kapli kapli erik singii.

¹⁵ Gos kumb ok ek mon poʔ pendrim ek yi ninim,

“Pe wumb nii endi eim kuni epi pei sirim wumb ei, eim kuni epi nga pei sineririm mon. Nga wumb nii endi eim kuni epi aninga miʔ sirim wumb ei, eim nga kuni epi aninga miʔ sineririm mon ku. Wumb yi taʔ epi kapʔi miʔ sikiʔ.”

Taisis Korin Konu Eʔe Kindnjing

¹⁶ Ba sin ka piipin kin, Gos ngonmun ei, Taisas eim noman ende sepi kin, Gos sin ngum noman ei nge ngang kin, enim paki tonum.

¹⁷ Yi miʔ, sin eim kii semin kin, nga eim kapʔi nirim. Nipi kin, eim ka piipi kin enim paki tumbii ni om. Ba ei eim noman eʔe piipi kin, enim paki tumbii nipi kin, eim enim kin om.

¹⁸ Pe nga sin Gos nge tilap eʔe moʔmun wumb nge enginjpin endi kindamin kin, Taisis ouni pukuʔ. Enginjpin ei, eim men ngii eʔe Gos nge ek ka ei ni tor kindilim embe moʔlum wu.

¹⁹ Ei yi miʔ mendpiʔ enaʔim mon; ba nga men ngii kongun eʔmin wumb enginjpin ei to tonu kindik kin, sin kin ouni andpi kin, nga noman ka ngopu kin, nga sin nge kongun paki topu ermba nik kindnjing. Nga sin kongun ei noman ka ngopun erpin kin Owundu nge embe ambii tonu kindpin erpin kin, wumb pei andan topun eramin kin, wumb pei piingii ei sin enim paki tumun ni, piipin ermin.

²⁰ Wumb endi sin kin ku nin, epi ka wii ei, men ngii wumb ngopun se andinmin epi ei kin, ek orung nipi yi ninermba mon. Yi miʔ, sin enginjpin ei, wu ei kin ouni kindinmin.

²¹ Yi miʔ, sin noman eʔe oʔ kun ka palim miʔ, ermin ni piinmin. Ei sin Owundu nge ningii eʔe mendpiʔ oʔ kun ka enanmin mon; ba sin mei wumb ningii eʔe kin ouni oʔ kun ka enmin ku.

²² Pe sin enginjpin endi kindinmin ei, wu taʔ kin ouni pungii. Sin kunum kunum eim ermba miʔ kenmin nipin kin, oʔ yi miʔ erpin kin, eim kongun ngopun yi eʔmin. Nga sin kaniiʔim ei, eim paki topu kin, kongun dinga kindpi elim. Ba pe eim pii gii ninim ei, enim oʔ kun ka yi miʔ ku, erngii

ni piinim. Yi miʔ erpi kin, eim kongun ei dinga kindpi enim.

²³ Pe nga Taisas eim na kin kongun ouni ni er andiiʔmiʔ wu; pe eim enim kin paki topu kin, kongun ermbii ni piinim ku. Pe nga sin nge enginjpin taʔ Taisis kin ouni pungii ei, enim piingii ku. Wu taʔ ei, men ngii nge kongun eʔmiʔ wu. Nga wu taʔ eʔe eʔip, Krai nge tilang owundu dinga ei, si tonu kindiiʔmiʔ wu.

²⁴ Yi miʔ erang kin, enim noman ka ei andan tangin kin, wumb oʔ ei puʔe sinim ka ka piipin kin, kongun enim enmin ei keimi ni piingii. Nga men ngii wumb pei yi miʔ ku, sin enim kin ek ninmin miʔ ei, keimi ni piingii ku.

9

Ku Nin Epi Ka Wii Gos Nge Wumb Paki Tolum

¹ Enim piinmin ei, epi ka wii paki tolum epi ei, Gos nge wumb Juriya konu eʔe moʔmun wumb ei kin ngoʔmun ei, enim piinmin. Yi miʔ peng kin, na mon endi poʔup eʔe nge, ngunermbii mon.

² Yi miʔ, na piind ei, enim noman eʔe kongun ei ermin ni piinmin. Yi miʔ piyan-gin kin, na Maseroniya konu eʔe moʔmun wumb kumb ningii eʔe kanip kin en enim embe ambii tonu kindii. Na yi miʔ ninj ei, kung ngii ok, Akaiya konu eʔe wumb kongun yi miʔ erngii pendik kin, kui er moʔmun. Nga en enim piinmin ei, enim kongun to konj kindik ermin. Ei yi miʔ ku, Maseroniya konu eʔe moʔmun wumb to konj kindik kin, yi ermin ni piinmin ku.

³ Ba na piind ei, sinim ek ninmin ei nipin kin, enim embe ambii tonu kindpin enmin ei, ek wii miʔ endi pinermba mon. Ba nga en enim kongun erngii nge kui er mulnjung kin, kapʔi na enim kin yi miʔ nip ngunj. Nga na yi miʔ piip kin eʔe nge, na engnan noʔ ombu enim kin kindinj.

⁴ Yi miʔ, sin enim enmin oʔ ei, pii gii keimi ninmin, na yi miʔ, ni piind. Mon pim kin, Maseroniya konu eʔe moʔmun wumb na kin tep to wangin kinamin kin, enim er kun er mulenjing kin, kapʔi sin eʔe nge singambii simin. Nga enim yi miʔ ku, singambii singii ku.

⁵ Yi mił peng piip kin, na engnan noł ombu kumb se kindamb kin, enim kin ongii. Ok kin, enim ku nin epi ka wii ei kułou tok, konu ełe kindmin ni, er kun erik mułngii. Nga ku nin epi ka wii ei, en enim noman ełe wii ngungii. Ba sin yi mił enim kin, epi simin nipin kin, yi kapli enermin mon.

⁶ Pe enim ei, pii kun erngii. Wu endi eim kuni mong aninga telim kin, eim kuni mong aninga telim mił simba. Nga wu endi eim kuni mong pei telim kin, eim kuni mong telim mił mong pei simba ku.

⁷ Ei yi mił ku, enim wumb endeim endeim ni, noman tuk ełe, pii kun erik kin, en enim nge noman ełe ekii sik kin, enim nipe epi endi ni piingii mił, yi mił ngungii. Mon pim kin, wu endi epi ngumbii ni noman embin to piimba min, nga wu endi eim kin dinga kindik kin, oł yi erii, nengin kin kindmba. Nimbił erang Gos wumb endi epi noman ka piipi ngołum ei, Gos wumb ei kin noman ka piipi ngołum.

⁸ Gos eim kapli, enim epi pei ka wii enim singii palim mił ngopu kin, nga pei sik, eim enim kin ngumba ku. Ngang kin, enim pei sik kin, kapli erik mułngii. Yi mił, nga kunum kunum epi ka wii kanim kanim pei ngang kin, enim kapli wumb eipi kin ngungii ku. Ngok kin, enim kongun ka wii kapli paki tok kin, erik mułngii.

⁹ Gos nge ek ka mon pol pendrim mił yi ninim,

“Gos ek piinim wumb endi, eim epi pei wumb kurpu wii mołmun wumb ei kin ngonum. Ngopu kin, eim nge oł ka enim ełe, kunum kunum ei eim kin pepi mułmba.”

¹⁰ Pe Gos eim kuni mong wumb aka pin tełngii nipi ngołum. Nga eim wumb kin kuni nungii nipi kin, ngołum ku. Nga yi mił ku, sinim kuni mong pei ngopu erang kin, kuni mong pei nga tonu omba. Omba kuni ei opu enim nge oł kun ka erpi kin, kuni mił owundu mendpił tonu omba.

¹¹ Gos enim epi pii kelip ngang kin, enim sik, wumb eipi kin pei yi ku ngungii. Nga enim epi ka wii ngunjung epi ei, sin sipin kin, wumb eipi epi ka wii ei ngamin kin, en enim, enim paki tungii nge ełe, Gos kin

ek ka ni ngok; nga Gos nge embe ambil tonu kindik kin, yi erngii ku.

¹² Yi mił, nga enim nge kongun ełe, Gos nge wumb paki tungii. Tungii ełe nge, enim wumb epi sinerang mułngii wumb ei, si ngok kin, kapli erngii. Nga oł ełe nge mendpił mon; ba oł ełe nge, enim Gos kin noman ka piik kin, nga ngungii ku.

¹³ Enim kongun enmin ei erik kin, engnjing noł paki tungii nge enmin ei, en enim pii gii ei, peni ełe andan topu ngonum. Ngang kin, engnjing noł enim enjing oł ei piik kin, enim Gos ek ka ekii sik kin, Kraiss nge ek ka ei, ni tor kindik enmin ei piingii. Nga keningii ei, enim ka wii epi owundu ei, enim wumb wii ngołmun. Nga wumb eipi pei ngołmun ei kanik kin, Gos nge embe ambil tonu kindngii ku.

¹⁴ Nga yi mił ku, piingii ei Gos nge noman ka ngołum ei, enim kin owundu pepi mołum. Yi mił peng kin, en enim, enim kin dinga kindik kin, kenmin ni piik kin, en enim Gos kin prei dinga kindpin eramin kin, Gos epi ka wii ngumba ni piinjing.

¹⁵ Gos eim epi ka wii sinim ngołum ei, epi owundu ka wii mendpił. Yi mił erang, Gos nge ngołum oł ei, sinim pii poł tunanmin mon. Sinim Gos nge epi ka wii ngołum ełe nge eim kin ka piipin ngumun.

10

Pol Nirim Mił Gos Sinim Kin Kongun Ei Ngum

¹ Na Pol, na nam enim nge noman to konj kindip kin, enim Kraiss nge ełim oł ei, pii kun erngii! Erngii ei, Kraiss eim nge noman ełe, ambil mani kindpi kin, eim wumb kin noman ka ngopu kin, oł kun ka ełim. Wumb kombur na kin ek to monduk kin, yi niłmin. “Pol eim sinim kumb ełe mołpu kin ei, eim embe ambil to mani kindnim; ba nga Pol eim sinim kin turii mołpu kin, eim ek dinga nipi sinim ngołum.

² Ba na enim kin dinga kii sip kin, na enim kin ombii kunum ei, enim kan kun erik mułngii! Na enim kin ek dinga nip ngunerbii mon! Ba na ni piind ei, wumb kombur sin mei konu ełe oł ei, ełmin ni piik

kin, wumb ei kin, na ek dinga ni tor kindip ngumbii.

³ Yi mił, sin mei konu ełe mołpun kin, er andinmin; ba sin opu, mei konu ełe wumb ei, yi mił opu enałmin mon.

⁴ Yi mił, sin opu epi pei ambililmin epi ei, mei konu ełe epi mon. Ba sin nge opu epi ei, Gos nge noman dinga salilim. Seng kin, sin kapli opu orung gui kis nge noman dinga ei, to mani kindinmin.

⁵ Sin wumb nge noman ełe, en enim bong nik, tonu mendpil angililmin epi ei, Gos kin noman tok piingii nge andlam ei, ondu ngungii ei, sinim to mani kindpin kin, er kis ermin. Pe nga yi ku, sinim wumb nge noman ełe pei, ambil gii nipin kin, kan ngii mił kindamin kin, enim Kraiss kin ekii singii.

⁶ Sin kui er mołpun kin, kapli enim sin ek ekii sik erngii. Erangin poru nim kin, kapli wumb kombur ekii sinenjing kin, kapli sin wumb ombu kin, kumep kis ngumun.

⁷ Enim ningil ełe epi pei ngenj torung palim mił, kanik piingii. Pe wumb endi eim pii gii dinga nim kin, eim Kraiss nge wu mołpu kin, eim nga eim noman kun to piipi kin, eim Kraiss nge wu; nimbil erang, sin wu ei mołum mił, sin yi mił ku, Kraiss nge wumb mołmun.

⁸ Yi mił, pe na sin noman dinga ei, wii ek owundu nip ermbii ełe nge, sinim nge Owundu noman dinga ei, sin ngum. Ngum dinga ei enim nge pii gii ei, er dinga kindpi kin, si tonu simbii nipi ngum ei, sin enim to kis er mani kindnermbii mon. Ełe nge, na singambil sinermbii mon.

⁹ Na ninj ek ei, enim piinarik kin, na enim to puku simbii nip mon ei, pulenj mon.

¹⁰ Yi mił, enim kopur na kin ek yi ninmin, "Eim mon połpu kindim ei nge, ek embin nin, ek dinga palim. Pe nga eim ya sinim kin mułulang kin, eim ngenj ełe dinga kunum ełe sin kenpin ei, eim dinga sinenelang mon. Nga eim ek ei wii mił palim," pa ninmin.

¹¹ Wumb nii endi, ek yi mił pii kun ermba wumb ei, eim sin mon poltmun oł ei, eipi mił enałmin mon. Ei sin ya mulełamin kunum ei, min nga sin enim

kin ouni ełe mułamin kunum ei, sin oł ende mił ełamin.

¹² Yi mił, sin tungu erpin kin, sin wumb eipi en enim embe ambil tonu kindik ełmin wumb ei kin, sin ouni kułou topun kin, en enim ełmin oł ei, mok topun ermin ei, kapli enanim. Nimbil erang wumb ei, en enim ełmin oł ei, en enim nge su ełe mok tok ełmin; ba wumb endi wumb eipi kin endeim endeim ni ełmin oł ei, su wum kapli ende mił ełmin. Wumb yi mił ełmin wumb ei, noman pinałim mił mołmun.

¹³ Ba sin ełmin oł su wum ei, mił mułulamin kin, sin ek owundu nipin kin, sin sinim embe ambil tonu kindpin kin, yi enałmin mon; ba sin Gos nge kongun ei, su mił mok topu kindim mił su ei, sin ekii sipin ermin. Erpin kin, sin enim Korin konu ełe mołmun wumb kin kongun yi ku ermin.

¹⁴ Yi mił, pe nga sin enim kin tor onjpun kunum ełe, sin Gos nge kongun ei su mił, mok topu kin, sin kin kindim ełe, sin tor punenjpun mon. Na nge, sin sinim embe ambil tonu owundu kindnermin mon. Ba sin enim kin kumb se opun kin, Kraiss nge ek ka enim kin tu wunjpun.

¹⁵ Nga sin ełmin oł su ei mił, ek owundu ninarpin kin, sin sinim embe ambil tonu kindnalmin mon. Kindnarpin kin, wumb eipi enim kin kongun er sinjing ełe, piipin kin, oł yi ermin ni enałmin mon. Ba sin dinga kind piipin kin, enim nge pii gii ninmin ei, tonu opu dinga pimba ei, ni piipin ełmin. Pe nga sin enim kin kongun ełe tuk mołmun ei, dinga pupu kin, owundu tonu opu kin, owundu mendpil pimba ni piipin enim.

¹⁶ Yi mił, nga sin konu eipi nge ek ka ni tor kindpin kin, enim kin orundung konu ełe wumb ei, ni tor kindmin. Yi mił erang, sin wumb eipi nge kongun er sinjing konu ełe, sin ek owundu nin, sin sinim embe ambil tonu kindmin ei, kapli enermba mon.

¹⁷ Gos nge ek ok ni ka pendrim ek yi ninim,

"Pe wumb nii endi eim ka piipi kin, eim nge embe ambil tonu kindmba pim kin, kapli wu ei Owundu nge embe ambil tonu kindmba nge Gos ka erim."

18 Nimbil erang wumb nii endi ei, eim embe ambil tonu kindim kin, wu ei Owundu nge ningil ele wu wii mil mulmba. Ba wumb nii endi Owundu eim wu ei, eim embe ambil tonu kindimba ei, kapli wu ei, Owundu nge ningil ele embe keimi pimba.

11

Pol Ek Se Andilmin Ek Kend Wumb Ni Peni Ele Kindim

¹ Na noman ele piind ei, enim na ol elou yi mil erip endinj kin, enim na kan wiik tungii. Tangin kin, keimi nam ol elou yi piind mil, erip endmbii.

² Yi mil Gos eim wumb kin noman ka ngolum kin, eim nge wumb mendpil mulngii ei, yi mil ku, na enim kin noman ka ngond. Nimbil erang na enim amb kuimi mil to mondup kin, enim wu endeim mendpil Krai nge ambim mil mulngii. Na enim ambil wenip andlam kun ka wii andilmin mil, ol kis pinafilim yi mil, na enim Krai kin ngumbii.

³ Ba kumb ok, wembii kis Seisen, eim amb Eiwa ek ak mak erpi kin, ek kend topu kin, ol kis erim. Erang mon pim kin, Seisen eim enim kin yi mil ku, enim nge noman ele, ek ak mak erpi kin, ek kend topu, to eipi kindang kin, ol kis erik kin Krai kin mendpil mularik kin, keimi ekii sik enerngii mon! Ol ele nge, na tungu erip mol.

⁴ Yi mil, wumb nii endi enim kin, tor wang kin ei, enim Jiisas endi eipi ni tor kindimba; ba ei sin ok ek ni tor kindnenjpin mon; min nga enim gui endi eipi konj endi singii enmin; ba ei enim ok sinenjing mon; min nga enim ek ka enim ok sinjing ei, mon; ba enim ek ka endi eipi wang kin, angil ele simin nik enmin. Pe wumb endi enim kin ele tuk opu kin, ol yi mil erang kin, kapli enim eim wiik tangin kin, eim ol yi mil kapli ermba.

⁵ Pe na ol elou elim wu mil, na ek owundu nip kin, na nam embe ambil tonu kindmbii end. Yi mil na ni piind ei, na enim nge ek se andilmin wu num mendpil wumb ei kin, na wu kembis wii mil, wumb ei kin mandring mula mon.

⁶ Pe na ek ni tor kindil ol ei, kapli kun pinenim pim kin, kapli ba nam nip ek endi

nind ei, nam noman ele ka wii palim. Na piind ei, enim piinmin ei, akip sin enim kin peni ele, noman ele epi pei andan tunjpun.

⁷ Na enim kin, Gos nge ek ka ni tor kindinj; ba enim na kin epi endi ngo orung kindnenjing mon. Na nam mani ele molup kin, na enim ambil tonu kindinj. Nimbil erang na ol yi enj ei, ol kis min?

⁸ Pe na men ngii wumb konu eipi eipi na ku nin, epi ngok enjing ei, na sinj. Na sinj ku nin epi ei, na sip enim ngop kin, enim paki tunj. Na ol yi enj ei, na men ngii wumb nge ku nin epi ei, na waning mil sinj.

⁹ Nga kunum ele, na enim kin tep to muls kunum ele, na epi endi sinerang kin kunum ei, na wumb endi kin noman embin ngunenj mon. Gos kin pii gii ninjing angim nol Maseroniya konu ele si kindik kin, Korin konu ele tor onjung wumb ei, na epi endi sinerim epi ei, pei paki tunjung. Paki tangin kin, yi mil er molup kin, nga na noman embin enim kin ngunermbii mon ku.

¹⁰ Yi mil Krai nge ek keimi ei na kin tuk molum ei mil, nga na ek dinga keimi nind ei, nam embe ambil tonu kindamb kin, Griis konu ele wumb konu orung orung pei, nam nimbii ek ei, wumb mon ninerngii mon!

¹¹ Nimbil erang na ek yi mil nind? Nga na enim kin na noman ka ei, ngona nind min? Ei mon! Gos piinim ei, na enim kin noman ngol.

¹² Nga na pe end mil enim kin ku nin epi sinarip kin, wumb eipi kin simbii end ol ei, na am piram erip mulmbii. Yi mil erip kin, ek se andilmin wumb eipi, en enim embe kapli ambil tonu kindmin ni piik kin, yi mil nik kin, sin wumb eipi Gos kongun ende mil enmin. Erangin kin, na wumb ombu nge gupu ele ek ei pandi top kin, ol yi mil ermbii.

¹³ Yi mil, wumb ombu ek kend tok kin, ek se andilmin wumb molk kin, en enim kongun erik kin, ek kend tok elmin. Nga wumb ombu, en enim ngenj ele, to eipi mil kindik kin, Krai nge ek se andilmin wumb mil yi erik molmun.

¹⁴ Nga sinim oł ei kin puku sinermin! Nimbił erang Seisen ei kapli eim nge ngenj ei, to eipi kindpi kin, eim ngenj ele Gos nge enjel tilang elim ei mił, eim yi er mołum.

¹⁵ Yi mił erang kin, Seisen nge kongun wumb en enim ngenj ele, yi ku to eipi kindik kin, Gos nge kongun oł kun ka elmin wumb mił, yi ku tonu onjung oł ei nge, puku sinermin. Nimbił erang kunum poru nimba kunum ei, Seisen nge kongun wumb ombu, oł enjing mił, kumep ei singii.

¹⁶ Na ok ninj mił, na pe nga nind. Wumb endi noman to piipi kin, na wulu wu endi moł ni piinim, ba ei mon! Ba enim yi piinjing kin, na wulu wu mił nind ek ei, enim piik, wiik tangin kin, yi mił, kapli na nam embe ambił tonu aninga mił kindmbii.

¹⁷ Pe na nimbii end ek ei, sinim nge Owundu nge noman dinga ele, nimbii enand mon. Ba na ek elou nilim wu ei mił, nam ek owundu nip pup kin, na nam embe ambił tonu kindmbii end.

¹⁸ Ba wumb kopur pei mei konu ele oł ei, ekii sik kin, ek owundu nik kin, en enim embe ambił tonu kindikmin. Na yi ku, oł ei ekii sip kin, ek owundu nip kin, nam embe ambił tonu kindmbii ku.

¹⁹ Yi mił, en enim noman nge ka wii sengin kin, enim wulu wumb nge ek wii mił nengin kin, enim piik wiik tangin kin, ka piinjing.

²⁰ Yi mił, wumb endi enim kongun wii elmin wumb kindmbii ni piipi kin, nga enim nge epi pei ei, sipi poru nimbii ni piipi kin, nga enim eim sipi, owundu mołpu kin, enim to mani kindpi kin, nga eim enim nge kumb ningił ele, kon taki tum kin, kapli enim eim kin wakin tangin kin, oł yi mił elim.

²¹ Yi mił, sin nge dinga sinerang kin, enim oł enjing mił ei, sin enanmin mon! Yi mił peng kin, na singambił sip kin, ek ei ni tor kindmbii end.

Ba wumb endi eim dinga pupu kin, ek owundu ni tor kindim kin, kapli na yi ku, ek owundu ni tor kindmbii ei, wulu wu mił ek yi na nam embe ambił tonu kindmbii end.

²² Wumb ei Eipru wumb min? Kapli na Eipru wu ku moł. Wumb ei Esrel wumb

min? Kapli na Esrel wu ku moł. Wumb ei Eiparam nge tilap wumb min? Kapli na Eiparam nge tilap wu ku moł.

²³ Wumb ei Krai nge kongun wumb min? Kapli na Krai nge kongun wu mołup kin, wumb ombu to mani kindinj kongun ei end. Pe na wulu wu mił ek nind ei, na Krai nge kongun dinga wii enj; nga wumb na kan ngii kunum kunum kindnjing; nga wumb na kunum kunum pei ya kepil tunjung; nga kunum kunum pei wumb na to kundngii enjing mił, ba na pe na konj moł. Yi mił peng kin, oł ele nge, na wumb pei to mani kindinj.

²⁴ Kunum angil orung, Jura wumb na engki kapil kapli mił, kan kepil mił tunjung.

²⁵ Kunum tekliki, Rom wumb na kepil tunjung. Nga kunum endeim, wumb na kom ku tunjung. Nga kunum tekliki, noł kanu owundu ele er kis mułang kin, na ep noł ele mani punj. Pup kin, na epin tinga kunum endeim olt mił, ep noł ele pinj.

²⁶ Nga na kunum pei andlam olt mił ele, na mei ele punj; nga na noł ele mani am bii mił enj; nga waning wumb, na to kis erngii mił enjing; nga nam nge Jura wumb, na to kis erngii mił enjing ku. Nga wumb tilap eipi endi, na to kis erngii mił enjing ku. Nga konu owundu ele wumb ei, na to kis erngii mił enjing ku. Nga mei ele wumb mulenjing konu ele wumb min, epi endi, na to kis ermba mił, erim ku. Nga na ep noł kanu owundu ele muls ei, na to kis ermba mił ku erim. Nga ek kend tołmun angnan noł angil ele, na to kis erngii mił enjing ku.

²⁷ Na kongun dinga wii erip kin, enimb tum. Kunum pei emii peng, na kongun erip kin or pinał. Nga kunum pei, na kuni owundu topu, noł nuwa erip elim. Kunum pei, na kuni sinaklim. Nga kunum pei, na konduk ni epi sinerang kin, na konu jii kulul ku.

²⁸ Nga oł ei mendpil mon. Nga kunum kunum pei, oł embin tui na kin tonu wang kin, ei na ko wul epi ei, na men ngii wumb konu orung orung pei, tep kun ka ermbii ni, noman to piind.

²⁹ Nga wumb nii endi, eim dinga pinaklim ei, yi mił ku, na dinga pinaklim

min? Nga wumb nii endi, eim bok topu, mani pupu, oł kis erim kin, kunum ei na noman kis to piinermbii min? Oł ełe nge pei wumb eipi pei andan top keningii mił, na Krai nge kongun wu mendpił moł.

³⁰ Nga na ek owundu nip kin, nam embe ambił tonu kindmbii andlam eipi endi pinerim kin, kapli nam nge dinga pinałim andlam ełe, na ek owundu ełe nam embe ambił tonu kindmbii.

³¹ Erinjpin Gos sinim nge Owundu Jiisas nge embe ełe, sinim kunum kunum eim ambił tonu kindmin ei, eim piinim ei, na ek kend tunand mon.

³² Nga na Damaskes konu ełe muls kunum ei, gapman owundu king Areses, eim nge konu owundu ełe, eim wumb mundang molk kin, na to kan ngungii mił enjing. Ba na mer gerenj kon ełe, tuk pinj kin, wumb na konu owundu kung gii ondu ełe, na to tor kindik kin, na wu king eim angil ełe am punj.

12

Pol Eim Or Kumb Mił Er Kenim Ei, Gos Koi Erpi Andan Tum Mił Kenim

¹ Na ek owundu nip kin, nam embe ambił tonu kindmbii; ba oł ei na paki tunałim mon. Ba akip na or kumb mił kenj epi ei kin, sinim nge Owundu eim epi endi koi erpi andan topu kin, na ngum epi ei, ni tor kindmbii.

² Na piind wu ei, endi Krai kin pii gii nim wu ei, kung ngii engki nga kapił kapli o pang kin, wu ei tonu epin Gos mołum konu ełe, si pang kin pum. Pum wu ei, eim nge ngenj kin pum min, eim noman tuk gui ei kin pum min, ei na pii poł tunand, mon; ba Gos eim mendpił piinim.

³⁻⁴ Na piind wu ei, tonu epin Gos mołum konu ka wii ełe, si pang kin pum. Pang kin, eim ngenj kin pum min, eim nge ngenj si kindpi pum min, ei na pii poł tunand; ba Gos eim mendpił piinim. Pe nga epin konu ełe peng kin, wu ei, eim koi erpi oł kun ka wii epi endi piipi kin, wumb endi ek ni tor kindmba ei kapli enermba mon. Enerang kin, mei wumb endi kapli ek ei ninermba mon!

⁵ Nga na wu ei kin, ek owundu nip kin, eim embe ambił tonu kindmbii end. Ba na

nam embe ambił tonu kindnermbii mon! Ba na nam dinga pinałim ełe nge, na ek owundu nip kin, nam embe ei, ambił tonu kindmbii.

⁶ Pe na ek owundu nip kin, nam embe ambił tonu kindmbii ni piilamb kin, kapli na wulu wu mił ek yi ninenelamb mon; ba na ek keimi niłamb. Nimbił erang wumb endi na wu ka wii endi moł ni, yi piinermba mon! Ba na piind wu ei, na oł end mił ei, kanpi kin, nga eim na ek nind mił ei piilim. Yi mił peng kin, wu ei na kin kun mendpił piimba.

⁷ Nimbił erang Gos nge koi er pim ek ei, na andan tum ei, na kenj epi keimi kun ka wii mendpił yi mił peng kin, Gos eim piipi kin, na nam embe ambił tonu kindmbii ni, eim noman ełe to piinermba mon. Nga yi mił peng kin, Gos eim na kin epi gal mił epi ei ngang kin, na ngenj ełe polulum nge ngum. Ngum epi ei, Seisen nge ek se andilim wu mił, na tumba nge ngum. Epi ełe nge, na to mani kindpi kin, na nam embe ambił tonu kindmbii ei, na kapli enanim.

⁸ Kunum tekliki, na Owundu kin prei erip kii sinj ei, eim na ngenj ełe epi kis ei, si tor simba nge kii sinj.

⁹ Ba Owundu eim na kin ek yi nim, "Na nim ngenj kumbii gal mił epi ei, si tor sinermbii. Nimbił erang, na nam noman ka ngoł ei, nim kin kapli paki top ełim. Nimbił erang, nam nge noman dinga ei, kun ka wii kongun erpi kin, wumb endi dinga pinerang mułmba wumb ei kin, kapli kongun ełim," Owundu yi nim. Yi mił peng kin, na ek owundu nip kin, na noman dinga pinerang ełe nge, na ka ka piind ełe nge, Krai nge noman dinga ei, na kin kongun er mułmba.

¹⁰ Yi mił, na noman dinga ei pinerang kin ełe nge, na ka ka piip moł. Nga wumb na kin oł kis mił endi erngii; nga oł embin tui pei na kin tonu wang kin; nga wumb na kin oł embin ei ngungii; nga oł dinga endi na kin tonu wang kin, na ko wup kin, Krai nge kongun paki top eł. Nimbił erang kunum ełe, na nge noman dinga pinerim kunum ei, na Krai kin, dinga mendpił simbii.

Pol Korin Pii Gii Wumb Kin Noman To Piim

¹¹ Na oł enj ei, wulu wu mił enj. Ba enim na kin yi mił erangin kin, na oł ei enj. Enim na embe ambil tonu kindilangin kin, ei kapli kun mendpil pilang; ba enim oł yi mił enenjing mon. Nimbil erang na wu wii mił mołup kin, na enim nge ek se andilmin wumb owundu mołmun mił mandring ei, na molał mon.

¹² Na enim mołmun konu ełe tuk mołup kin, kongun dinga erip kin, ek keimi nge se andil wu, jep oł kanim kanim enim kin, na dinga kindip er muls. Mułamb kin, na enim kin jep oł kanim kanim ni, oł wumb puku silmin oł ei ni, wumb Gos nge noman dinga oł ei keningii mił, na eim nge ek se andil wu mołup kin, enj.

¹³ Yi mił, men ngii wumb eipi pei epi nipe sengin kin, na enim kin epi endi paki tunenj? Ei epi ełe nge mendpil, na enim kin paki tunenj ei, na enim kin ku nin epi kombur ambilip kin, sinenj mon. Na kaimb kuł kapli, enim na nge mong ei, er kun erik, si kindngii.

¹⁴ Akip kunum tekliki, na enim kin ombii ni piip kin, er kun erip moł. Nga na enim kin epi embin endi ni, ngunand mon. Ei na enim ku nin epi ei, na simbii ni enand mon. Ba na enim mendpil simbii nip end. Yi mił erang kin, kang ambil ombu en enim kongun dinga erik kin, epi pei kułou tok kin, menjing ernjing noł epi ei, paki toł ngunałmin mon. Ba menjing, ernjing noł, en enim kapli, epi pei kułou tok kin, kang ambil paki tok kin, epi ngołmun.

¹⁵ Na ka mendpil piip kin, na epi pei salim epi ei, enim ngop si kindmbii. Nga nam noman konj yi ku ngop kin, enim nge noman tuk ełe paki tumbii. Pe enim na noman ka aninga ngunjung kin, na enim noman ka pei ngumbii ei kapli min?

¹⁶ Ba enim wumb kombur na kin ek yi ninmin. Keimi mendpil, wu ei sinim kin epi endi peni ełe sinałim mon. Ba wu ei epi kenim wu. Nga eim ek kend top top ełe nge, eim sinim ek kumb kulu ełe topu kin, sinim eim kin ek ełe nge, ekii simin ei nge nim.

¹⁷ Ba nimbil erang na enim kin wumb kombur kindinj wumb ei epi endi, ek kend tok kin, enim kin epi endi sinjing min?

¹⁸ Na Taisis kii dinga sinj kin, enim kin ba ninj. Nga na angim endi eim kin kindamb kin, ouni punguł. Pukuł kin, Taisis enim kin ek kend topu kin, epi endi enim nge angil ełe, epi endi sim min? Pe nga, na kin Taisis kin ouni er andilmbil ei, Gos nge Gui Ka endeim se andilmbil min? Sil andlam ende ei andilmbil min?

¹⁹ Pe enim kunum kunum, noman yi to piinmin ei, sin pułpun ek ei, sinim oł ei, enim ningil ełe, er kun ełmin min? Ba ei mon mendpil! Sin Gos ningil ełe, Kraiss kin dambiltpi ende kindang mołpun kin, ek yi mił ninmin. Sin enginjpin noł sin noman ka ngołmun wumb ei kin, sin ek nemin kin, kapli enim paki tamin kin, enim nge pii gii ninmin ei, dinga mendpil pimba.

²⁰ Yi mił, na nam mund mong tonum ei, nam enim kin ombii kunum ei, enim mułngii ni piind mił, ei mularik kin, ba enim eipi mił mułngii ni piind. Nga enim ka keningii ei, na mułmbii ni piinmin mił ei, mularip kin, na eipi mił mułmbii. Na nam mund mong tonum ei, na kenmbii ei; enim ek mił erik, wumb eipi nge epi, kan bun bun sik kin, noman kis tonu wang kin, wu endi eim noman ełe mendpil piilim mił ełim, wumb eipi kin ek buł morung nik kin, ek waim ełmin, en enim wumb num mołmun ni piik kin, oł kun pinałim mił erik kin, mong sik yi ełmin.

²¹ Na mund mong tonum ei, na enim konu ełe, nga op ninj kin, nam Gos na enim ningil ełe, to mani kindmba. Mon pim kin, na wumb pei kin ke nip kin, ok wumb ombu, en enim oł kis erik kin, en enim noman tuk ełe to ak tunenjing mon! Wumb ei, oł kis penj tui nin; nga wu amb ngunduk nin; nga wumb wumb eipi kin noman kis peng kin, oł kis yi ełmin.

13

Korin Wumb En Enim Pii Gii Ei Pii Kun Erngii

¹ Pe akip kunum tekliki, na enim kin bii ond. Pe wumb endi oł kis erim pim kin, kapli wumb tał min tekliki, noman ende

sek kin, ek ni tor kindangin pa ni, Gos ek ka yi ninim.

² Ok wumb oł kis enjing kin, nga pe enim yi ku, oł kis enim enmin wumb ei ok, na enim kin ek yi mił ninj, “Enim pii kun erngii.” Pe nga na enim kin ek dinga nind mił, na ok kunum tał yi mił ninj. Pe nga ekii se, na enim kin orung ombii kunum ei, oł kis enjing wumb ei, na wakin tunermbii mon! Na enim kin kumep kis ngumbii.

³ Enim epi pei piimin ni piinmin ei, Kraiss na kin gupu ełe ek ni tor kindim. Nga Kraiss enim kin mok topu ermba kunum ei, eim temb ninermba mon! Ba eim nge dinga ei, enim kin tuk ełe kongun elim.

⁴ Yi mił, Kraiss eim ond peri ełe to kunduk kunum ei, eim dinga pineririm. Ba pe Arim Gos nge dinga ei ngang kin, pe eim konj mołum. Yi mił, sinim eim kin dambilpin ende pamin kin, sinim dinga pinerim ku. Ba sinim Gos nge dinga ełe sinjpin kin, sinim eim kin konj mułmun. Mołpun kin, sin enim kin tuk ełe Gos nge dinga andan tumun.

⁵ Enim en enim noman tuk ełe, kii sik piingii ei, enim pii gii ei, dinga ambil gii nik mołmun, min mon? Enim oł ei, en enim kur keningii. Enim keimi piinmin ei, Kraiss Jiisas enim noman tuk ełe mołmun min? Mon pim kin, kapli enim Kraiss kin pii gii pinerang kin, enim oł kis pei piki tonum.

⁶ Ba na piip nind ei, enim piinmin ei, sinim Kraiss kin pii gii keimi ninmin.

⁷ Ba sin Gos kin prei erpin ngamin kin, enim oł elou min, kun pinermba oł mił endi enerngii mon! Mon pim kin, sin enim andan topun kin, sin kin oł kun ka tonu onum ni, piinerngii mon. Ba enim oł kun pimba mił erngii. Ba mon peng kin, sinim wumb pii gii pinerim mił, wumb tonu omun ei kapli.

⁸ Yi mił, pe sinim epi endi ermin ei, ek keimi kin, to mani kindnermin mon; ba sinim ek keimi ei mendpil paki tonmun.

⁹ Yi mił, sin ka piinmin kunum ełe, sin dinga pinerang kin, enim dinga pałim. Nga sin Gos kin prei eramin kin, enim am oł kun ka wii kapli molk pungii.

¹⁰ Yi mił, puł ei peng piip kin, na nam ya konu turii ełe mołpu kin, mon ei polup

kin, enim kin kindind. Yi mił erang kin, nam ombii kunum ei, enim kin embin tui nguneramb kin, Gos Owundu nge noman dinga ei nam ngum. Ngum dinga ei, tu wup kin, enim to mani kindip kin, kis mundmbii ei, kapli enermbii mon. Ba nam noman dinga ei, enim pii gii ei, paki topu dinga ngumba nge end.

Ek Mandi Poru Ninim

¹¹ Pe akip angnan no! Enim ka mułeiyo! Na nind ek ei, enim piik kin, enim wumb dinga puk kin, kun ka molk kin, endi nimba ek ei, enim endeim ni noman ende sek kin, yi erik kin, enim noman emin seng mułngii! Nga Gos eim noman ka ngołum kin, noman emin pułwu ei, enim kin ouni mułngii.

¹² Enim wumb endeim endeim ni ‘Oiyo,’ nik kin, enim wumb ei ngunj kangilk kin, angil sik, Owundu kin ka piilim mił yi erngii.

¹³ Gos nge oł kun ka elmin wumb pei enim kin ‘Mułeiyo’ nik kin, ek ka ni kindinmin.

¹⁴ Sinim nge Owundu Jiisas Kraiss nge sinim paki tołum ei kin, Gos nge eim sinim noman ka ngołum ei kin, Gos nge Gui Ka sinim kin dambiltpi ende pu mołpu kin, Gos tekliki, enim pei kin tep to mułngii.

Pol Mon Galeisiya Wumb Połpu Kindim

Galeisiya Wumb Muljung Konu Pol Mon Endi Połpu Kindim

¹ Na Pol, Gos nge ek se andił wu. Wumb endi na to tonu kindangin kin, onenj mon. Nga wumb endi, na Gos nge ek ei se andił ni kin, kindnenjing mon. Ba Jiisas Kraiss kin, Arim Gos eim Jiisas Kraiss tukpu ele tor sipi kin, er konj kindim. Ei eim na kongun ele enjii nipi kin, kindang pup end.

² Na Pol ni, engnan noł kin ouni ya mołpun kin, sin pipe ei połpun, enim Galeisiya konu ele, Gos nge tilap ele wumb muljung konu ele kindinmin.

³ Sinim nge Erinjpin Gos ni, Jiisas Kraiss Owundu eim, enim kin noman ka ngopu, noman emin ngang kin, mułngii.

⁴ Jiisas Kraiss eim Arim Gos nge noman ele ekii sipi kin, kongun erim. Erpi kin, eim nge noman konj ei, si kindpi kin, sinim nge oł kis ei, kil ngopu si kindim. Si kindpi kin, eim ya mani mei ele, oł kis sinim kin pinermba ni, si kindim.

⁵ Yi mił peng, piipin kin, sinim eim embe kunum kunum ambił tonu kind mułmun ei, keimi pimba.

Gos Ek Ka Endeim Mendpil Pałim

⁶ Enim enmin oł ei, na piip kin, mund mong end. Yi nge, Kraiss nge noman ka ngopu kin, Gos enim sipi, nga orung sim. Pe sikir enim eim ek ka buł ngok, si kindik kin, ek ka kanim endi eipi ei piik kin, ekii sinmin.

⁷ Ba ek ka eipi endi pinałim mon. Wumb kombur enim nge noman ele to eipi eipi kindik kin, ek kanim kanim nik enmin. Nga Kraiss nge ek ka wii ei nik eim eipi eipi kindmin nik enmin.

⁸ Ba sin sinim ek ka yi mił pałim ei, ni tor kindpin ermin ei min, tonu epin nge enjel endi opu ek ka nimba ei, sin ok Gos nge ka ei, enim kin ni tor kindpin mił kapli, pinerim kin, wu ei eim am ba.

⁹ Kumb ok, sin ek ni poru nipin kin ek ei nge, yi mił pe, na nga nip enim ngond. Pe

wu endi enim kin ek ka nipi, enim ngumba ei nipi ngang kin, sin Gos ek ka ok enim kin ngunjpun mił ei, endi pinarpi nim kin, wu ei eim am ba ku.

¹⁰ Yi erang kin, na pe nind ek ei, enim wumb na kin noman ka piik, ngungii min; Gos na kin noman ka piipi ngumba min; nga na wumb noman ele kom tunj min; na wumb nga kom tunj pim kin, kapli na Kraiss nge kongun wu mulermbii mon.

Gos Eim Pol To Tonu Kindang Kin, Eim Nge Kongun Wu Mołum

¹¹ Engnan noł, na enim ek kun kanip nip ngond ek ka ei, na enim ok kanip ninj mił ek ei, wu endi nge ek ka ei mon.

¹² Na wumb endi kin ek ka ei sinenj mon. Nga wumb endi na andan topu ngunerim mon mendpil; ba Jiisas Kraiss eim koi erpi pim ek ka ei, na andan topu ngum.

¹³ Na kumb ok erir oł ei, enim piinmin; kunum ei, Jura wumb ełmin oł ei, ekii sip enj ei, enim pii poru ninjing. Na Gos nge tilap wumb ei, oł embin tui erip ngoł. Ngop kin, na noman ele, nga top kis er poru nił ku.

¹⁴ Ei nam nge wu su ende ombu men tok ełmin oł ei, to mani kindił; na nge wumb tilap ende ei si kindip kin, Jura wumb ełmin oł ei, ekii sił. Nam nge kupnan noł men tok ełmin oł ei minj, dinga pup ekii sip puł.

¹⁵⁻¹⁶ Ba kumb ok, na nam minan mingnerim kunum ei, Gos na to tonu kindpi mundrum. Ei nga, Gos nge noman ka na kin ngopu kin, na wii topu, sipi orung sim. Yi mił peng kin, eim ka piipi kin, eim nge kingam ei, na andan tum. Tang, na piip kin, wumb tilap eipi ei, ek ka ei, nip ngumbii nge ngum. Eim na andan tum kunum ei, na wumb endi na nipe epi mił endi ermbii ei, kii sip yi enenj mon.

¹⁷ Na Jerusalem konu owundu ele, ok puneramb kin, wu kopur na nge ek se endngii wu kombur, ok muljung ei, kii sip punenj mon; ba na Areipiya mei konu owundu ele, ok punj. Nga orung op kin, Damaskas konu ele orung onj.

¹⁸ Ekii se kung ngii tekliki o pang kin, Jerusalem konu ele tonu pup, wu endi

embe Piisa eim mułum konu ełe ek tang mułambil. Mułambil kin, kongun tał nga angil mong endeim o pum.

¹⁹ Ba na Gos nge ek se andilmin wu nga endi kinenj; ba Jeims ei eim Jiisas Owundu nge angim mułum. Mułum ei, Jeims kin Piisa tał mendpil na kenj.

²⁰ Ek ei na akip połup kin, enim ngond ei keimi! Gos eim na kanpi mułum. Na enim kin ek kend top ngunand mon.

²¹⁻²² Ekii se nga na pup, Siriya konu ełe pup kin, nga Silisiya konu ełe tonu punj. Ba Juriya mei konu ełe Gos nge tilap wumb ełe, Kraiss kin tuk ok mułmun. Wumb na Pol nge kumb ningil ełe kan kun enenjing.

²³ Ba en enim ek yi mił mendpil piilmin. “Kumb ok wu ei, eim sinim pii gii wumb oł embin tui ngum. Ba pe eim pii gii nipi kin, er endrim ek ei, akip Gos nge ek ka ei ni tor kindim pii gii ei, ok to kis er endim ek ei nim.”

²⁴ Yi mił erang, Gos na kin erim mił ei, na enj wumb piinmin. Yi erang kin, Gos eim embeambil tonu kindinmin.

2

Gos Nge Ek Ka Se Andilmin Wumb Ei Ok, Pol Kin Noman Ende Kindnjing.

¹ Na kung ngii engki nga kapil kapli mol kindip, na Banapas kin Jerusalem konu ełe nga sil tonu bil ni punjpuł. Pe na Taisissini, kin sin ouni punjpun.

² Gos eim na andan tang, “Pui!” neng, na punj. Nga eim nge ek ka ei na nip wumb tilap eipi ngumbii nge punj. Gos eim na andlam ełe andan topu ngum ei, na wumb peng pepi noman pim. Wumb ombu kin ek nip andan top ngunj ei, na nam yi ni piinj. Mon pim kin, nam kongun tilap eipi wumb kin, pe end ei kin, nga ok enj kongun ei, wii mił ba ni piind.

³ Ba Taisiss eim na kin ouni mułum wu ei, Griik wu mułum. Kunum ei, sin kulou tunjpun ei, Taisiss ngenj kopisngii ek dinga ei, wumb ninenjing mon.

⁴ Ba nimbil erang enginpin noł mił, ek kend wumb kombur, koi erik kin, tuk olmun ku. Ok Jiiss Kraiss nge oł, sinim wii mułmun ngum oł ei, waning kan singii nge onjung. Jiiss Kraiss eim, sinim nge lo ek ei, kan ngopuambil gii ni mułum ei, tor sipi

kindang kin, sinim wii mułmun. Wumb ombu nga, sinim Kraiss kin wii mułmun ei, nga kan ngungii nge enmin.

⁵ Ba kunum olt mon, sin Taisiss eim ngenj kopsik erngii andlam ełe, aki topun ni ngononjpin mon. Nga sin en enim ek ei, endi ekii sinenjpin mon ku. Yi mił erang, sin yi piinmin, Jiiss nge ek ka ei, dinga pepi mołpu kin, enim kin kunum kunum pepi mułmba.

⁶ Wu kombur en enim, wu num mułmun wumb ni piinjing wumb ei, en enim nipe embe palim wumb ei, na kin epi wii mił palim ni piind. Gos eim wumb num embe palim wumb ei, ni kinalim mon. Wumb pei ende mił mułmun ni kaninim. Wumb ei embe palim wumb ombu, ek nga nik kin, na paki tok, ek nga nik ngonalmi mon.

⁷ Ei mon mendpil! Ba en enim piik poru ninmin. Pe Gos na kindang pup kin, wumb tilap eipi kin, Gos eim ek ka ei nip kin, ngumbii nge kindang, na onj. Yi mił ku, Gos Piisa kindang kin, Jura wumb kin ek ka nimba nge pum.

⁸ Yi mił ku, Gos eim Piisa dinga ngang pupu kin, Jura wumb kin ek ka se andilmin wu mił, kongun erpi mułmba nipi kindim. Nga na Gos eim yi ku, na dinga ngang kin, wumb tilap eipi kin, ek ka se andilmin wu mił, kongun ermbii nipi kindim.

⁹ Yi ku, Jeims ni, Piisa ni, Jon en enim Gos nge tilap wumb kin wu num, paki dinga mił wumb, yi ni piinjing. Piik kin, en enim pii poru nik enjing ei, Gos eim na kin noman ka ngopu kin, eim na kongun ermbii nge ngum. Yi mił peng kin, en enim Banapas kin, na tel angil sinjing ei, enginpin noł mendpil mił, angil sinjing. Sin noman ende kind piipin kin, ek yi ninjpin. Sil, Pol Banapas tel, kapli wumb tilap eipi kin, pu mołpuł kin, kongun ermbil ei, Gos ek ka ni tor kindmbil. Nga en enim yi mił ku, Jura wumb kin puk, Gos ek ka ni tor kindik erngii ku.

¹⁰ Wu num ombu en enim, ek endeim mendpil sil kin yi ninjing. Elip wumb epi sinerang mułmun wumb ei kin, kaimb singil oł ei nge, na noman ngunj. Yi mił erang, na kongun dinga yi nge ermbil.

Piisa Oł Kis Elim Mił Er Pol Piipi Ni Tor

Kindim

¹¹ Pe Piisa Andiok konu ele om kunum ei, na Pol eim kun kanip kin, ek to kindinj. Nimbił erang Piisa eim mong sim.

¹² Mong seng kin, Jeims eim nge wumb kombur kin sipi, tu wunerim kunum ei, Piisa eim wumb tilap eipi kin kuni ende nołum. Ba pe, Jeims wumb tilap tor wangin kin, Piisa eim mund mong erpi kin, nga eim wumb tilap eipi kin mulerim, mon. Nimbił erang eim tungu erpi kin, Gos nge tilap wumb ngenj kopsik elmin oł ei nge, wumb tilap eipi wumb ei kin, dinga kindik, erngii enjing.

¹³ Nga eipi Jura wumb Piisa kin, en enim oł kend tok, yi elmin ku. Erik kin, nga ekii se Banapas si pangin kin, oł kis ombu erangin kin, Banapas eim ekii sipi erim ku.

¹⁴ Ba na kenj ni, wumb en enim andlam kun endnarik kin, Gos nge ek keimi ei, ekii sinenjing ku. Pe Piisa wumb mulnjung konu ele, kanip yi nind. "Piisa nim Jura wu; ba wumb tilap eipi elmin oł ei, nim ekii se en. Ei nim Jura wu mił mulalin mon! Pe nim nimbił erang, wumb tilap eipi ei, Jura wumb elmin oł mił ei, erei nin?"

Wumb Endi Eim Jiisas Kin Pii Gii Nimba Ei Wu Kun Ka Mendpił Mułmba

¹⁵ Keimi, sinim Jura wumb menjpin mengim tonu onjpin mił mołmun. Sinim wumb yi mił mołmun wumb tilap eipi oł kis elmin wumb ei, yi mił sinim mon.

¹⁶ Ba sinim piinmin; Gos eim sinim lo ek ei, ekii sinmin ei nge, oł kun ka mił wumb kinanim mon! Nga lo ek ekii sinmin ei, Gos eim wumb ei, wumb kun pa ninanim mon. Ba wumb endi eim Krai Jiisas kin pii gii nimba ei, Gos eim wumb ei kin, kun ka pa yi nimba. Pe sinim Krai Jiisas kin pii gii ni poru ninjpin ei nge, Gos sinim wumb kun ka mołmun nimba. Ei nge, Krai kin pii gii nimin ei, lo ele nge mon! Nimbił erang wumb endi, eim lo ek ei endi ekii sipi erim kin, ele nge, Gos eim wu endi ei, wu kun ka mołum, pa ninermba mon!

¹⁷ Ba sinim Krai kin pii gii ninjpin kin ei nge, kaplı Gos eim sinim kun ka kenmba ni, yi piimin. Nga ekii se, sinim wumb tilap eipi mił, oł kis erpin mołmun. Kaplı kunum ei, sinim yi nimin, Krai eim oł kis

ei nge, kongun elim wu nimin min? Ei mon mendpił!

¹⁸ Pe na lo ek endi, ambił piltan top si kindmbii ei, nga er ka sikir enj kin, wumb en enim yi piingii, 'Wu ei, oł kis elim wu,' ni piingii.

¹⁹ Yi erang, lo ek ei na tang, na kołup poru ninj lo ek ei, nga na kan ngunermba mon. Ele nge, na Gos kin konj ouni mułmbii. Pe na Krai Jiisas kin ond peri ele, ouni kuls poru nim.

²⁰ Pe akip na konj kunum kunum moł konj ei, na nge mon; ba Krai eim na noman tuk ele mułang kin, na konj kunum kunum moł. Pe na ya mei ele and moł ei, pii gii peng and moł. Mołup kin, Gos kingam kin pii gii nemb kin, Gos eim kingam ei, na kin kaimb sipi, eim nge noman konj ei, si kindpi kin, na paki tum.

²¹ Na Gos nge noman ka ei, na wak tunand mon. Pe lo ek ei erpi kin, wumb Gos kin kun ka mulnjung kin, Jiisas kołpu poru nirim ei, eim wii mił kołpu poru nirim min? Ei mon!

3*Lo Ek Kin Pii Gii Oł Ei Ekii Silmin*

¹ Enim Galeisiya wumb owuł owuł mendpił mołmun. Sin enim Jiisas Krai andan to poru ninjpin. Ei mił, eim ond peri ele kulum ei, enim yi mił kenjing. Pe wumb nii endi enim neng kin, enim noman wulu pang mołmun?

² Na enim kin, epi endi kii simbii end. Enim Gos nge Gui Ka sinjing ei, er sinjing mił nenj? Enim lo ek ei, ekii sik ei nge, enim sinjing min? Nga enim Gos nge ek ka ei piik sik kin, pii gii nik ei nge Gos nge Gui Ka ei nge sinjing min?

³ Pe enim wumb noman wulu pang mił mołmun min? Enim kumb se Gos nge Gui Ka ele noman konj er sinjing; ba pe enim ngenj ok nge kin, wumb dinga tonu ok kin, er poru ningii enmin min?

⁴ Pe ok oł owundu kanim kanim enim kin tonu orum ei, enim wii sinjing min? Ba na ni piind ei, enim oł ei, wii mił enerik mon.

⁵ Nimbił erang, Gos eim nge Gui Ka ei, enim ngopu kin, nga enim kin jep oł endi andan topu erim ei, enim lo ele nge

kongun enmin min? Nga enim eim nge ek ka ei, pii gii ninjing min?

⁶ Gos nge ek ka yi ninim,

“Eiparam Gos kin pii gii neng kin, Gos eim yi nim, ‘Eiparam nim pii gii ei je erang kin, nim wu kun mendpił molun,’” pa nirim.

⁷ Yi mił ku, enim piingii ei, Gos nge ek ka ełe pii gii ningii wumb ei, Eiparam kingam ambilam noł mendpił mułngii.

⁸ Kumb ok, Gos eim piirim wumb tilap eipi endi, Gos eim nge ek ka ełe, ekii se pii gii ningii ni piirim. Gos wumb ei kin, wumb kun ka molmun, yi nimba ni piirim. Yi mił peng, Gos Eiparam kin, eim ek ka ei, ok nipi ngurum. Nga Gos ek ka yi nirim,

“Eiparam, nim pii gii ełe, nim wumb tilap eipi orung orung pei, Gos nge epi ka wii singii.”

⁹ Pe yi mił, wumb nii endi pii gii ningii wumb ei, pii gii wu Eiparam kin ouni, Gos nge epi ka wii ei singii.

¹⁰ Ba wumb pei en enim yi ni piinmin, lo ek ekii silmin oł mendpił ei, epi pei to mani kindnim ni piinmin. Ba wumb yi nge, dup konu kis ełe ngenj kumbii singii. Keimi, Gos nge ek ka yi ninim,

“Wumb pei Gos nge ek ka palim ek ei, pei ekii sinenjing kin, wumb ombu pei ei, dup konu kis ełe, ngenj kumbii singii.”

¹¹ Gos nge ek ka yi ninim,

“Wu endi eim Gos kin pii gii nimba wu ei, Gos wu ei kin, wu kun ka molun,”

pa nimba. Wu ei, eim noman konj kunum kunum sipi mułmba. Yi mił palim ei, sinim piipin pol tumun. Wu endi eim lo ek ekii seng kin, Gos wu ei, wu kun ka, yi nimba, andlam endi sinałim mon.

¹² Lo ek ei, pii gii ende mił mon! Gos nge ek ka yi ninim,

“Wu endi eim lo ek ombu pei ekii sipi endim wu ei, eim noman konj sipi, kunum kunum mułmba.”

¹³ Krai eim sinim lo ek ełe, ngenj kumbii sinim ełe, eim kin tonu wang sim. Sipi kin, sinim paki topu kin, Gos kin sipi orung sim. Keimi, Gos ek ka yi ninim,

“Wumb nii endi wu ei, ond peri ełe tonu pim kin, wu ei singambil sipi

kin, ngenj kumbii dinga kis sipi kułmba.”

¹⁴ Gos eim yi mił erang, Jiisas Krai eim kin, Eiparam nge epi ka wii ngołum ei, wumb tilap eipi kin, tonu wang singii. Gos yi mił erang kin, sinim eim nge ek ka ei, pii gii nipin kin, Gos ok nirim mił, eim nge Gui Ka simin.

Gos Eim Ek Dinga Nipi Pendrim Ek Ei, Gos Nge Lo Ek To Mani Kindnerim Mon.

¹⁵ Engnan noł! Na sinim wumb ełmin oł ei nge, piip kin nind. Pe wu endi eim kułmba peng kin, eim nge kingam noł ei, ni piipi kin, eim pipe polup sirim mił, eim epi ombu, mok topu yi erim. Erpi kin, pipe ei nge, wumb endi eim pipe pulum mił ei, to kis erik kin, eipi mił pulerngii mon. Nga ek nimba ek ei endi, paki tok kin, yi er ninerngii mon ku.

¹⁶ Pe Gos eim yi nim, “Na ek ninj mił, keimi ekii se tonu omba.” Pe ek dinga ei, Gos eim ek nipi, Eiparam kingam kin ouni mendpił, nipi ngurum. Eim ek endi yi mił nipi kin, eim kingam noł nguneririm mon! Nga kangil kin, pei nipi nineririm mon ku. Ba eim wu endeim kin mendpił nipi kin, eim ek dinga nipi yi nirim. “Nim nge kinganim mendpił ei,” eim embe Krai.

¹⁷ Na nind ek pułe ei, yi mił palim. Ok, Gos eim mon endi ei, oł dinga wii endi er pendrim. Nga ekii se, kung ngii 430 pei o purum. Pang kin, ekii se, lo ek ei tonu orum. Pe lo ek ei, ekii se tonu om ei, Gos eim nge ek dinga nipi pendrim ei, lo ek kapli to mani kindnermba mon.

¹⁸ Pe sinim lo ek ei, ekii silmin oł ei, ekii sinjpin kin, lo ek ei, Gos eim sinim simin ni pendrim epi ei, kapli Gos sinim kin epi ngumbii nirim epi ei, simin ni piimin. Nga sinim eim nge dinga ełe pendrim epi ei, sinanmin mon. Ba Gos eim ek dinga nirim mił ei, eim Eiparam kin mendpił nipi pendrim mił, epi ka wii ngum.

¹⁹ Pe lo ek ei, nimbil oł erang palim? Ei yi mił, Gos eim yi ni piirim lo ek ełe erang kin, oł kis ei, peni ełe tor omba, ni piirim. Piipi kin, lo ek ekii se kindang orum. Nga lo ek ei pepi mułang kunum ełe, kangii ei mei ełe omba. Ok, Gos eim ek dinga ni

pendrim mił tonu orum. Ok Gos eim enjel ni, wu endi tuk mołum wu ei ni, ni nguk.

²⁰ Wu tuk mołum wu ei, eim wu endeim mendpił, kongun pinermba mon. Ba Gos endeim mendpił mołum.

Lo Ek Ei, Sinim Erinjpin Ekii Mił Ei, Sinim Kraiss Mołum Konu Simba

²¹ Pe yi mił, Gos eim ok ek dinga nipi pendrim ei, lo ek opu orung enim min? Ei mon! Pe lo ek ele, sinim noman konj simin nemin, ngułang kin, Gos kin oł kun ka enmin oł ei, lo ek pakim mił yi ekii si ngułamin; ba ei kapli enenelang!

²² Ba pe Gos nge ek ka yi ninim, “Oł kis pei ombu, wumb kung gui mił poł tuk sipi mundum. Eim yi mił erang kin, sinim wumb Jiisas Kraiss kin pii gii nipin mulnjpun kin, Gos eim nge pii gii wumb ngumbii nipi, ek dinga ni pendrim epi ei, sinim simin.

²³ Ok sinim pii gii ek ei, pii kun enenjpin kunum ei, lo ek ele ambił gii ni moł punjpun. Moł pamin kin, pii gii nimin ek ei, sinim kin peni ele tor orum.

²⁴ Yi mił erang, lo ek sinim erinjpin ekii mił erang kin, lo ei sinim sipipi kin, Jiisas Kraiss kin tu wunum. Tu wang kin, sinim Gos eim nge ek ka ei, pii gii nemin kin, Gos eim sinim wumb kun ka mił nimba.

²⁵ Pe pii gii ek ei, sinim kin opu poru neng kin, pe sinim erinjpin ekii mił, lo ek ele, nga mandring mulełamin mon!

Enim Pii Gii Ninmin Ei, Gos Kingam Noł Mendpił Mołmun

²⁶ Enim pei Kraiss Jiisas kin pii gii ninmin ele nge, enim Gos nge kingam noł mendpił mołmun.

²⁷ Enim wumb Kraiss kin noł pik wumb ei, enim pei Kraiss kin dambiltik ende puk kin, enim Kraiss nge oł kun ka erik mołmun.

²⁸ Yi erang kin, Jura wumb endi mon; nga Griik wumb endi mon; nga kongun wii elmin wumb endi mon; nga wumb endi eim noman ele epi elim wu endi mon; nga wu endi mon; nga amb endi mon. Ba akip enim Kraiss kin dambiltik ende puk kin, wumb ende pupun mołmun.

²⁹ Pe enim Kraiss nge wumb mulnjung kin, pe enim Eiparam nge kingam ambilam noł mułngii ku. Pe nga, enim

mołmun wumb ei, Gos ok Eiparam kin ngumbii ni dinga nirim mił epi ei, enim pe akip singii.

4

Gos Nge Kingam Noł Mołmun

¹ Na nge ek ei yi mił, Arim nge epi kanim kanim, eim kingam eim pei, sipi poru nimba. Pe kingam ei, eim Arim nge epi pei tep erpi mołum. Ba eim kangil gal mił multum kunum ei, eim nge kongun wii wu, ende mił multum.

² Ba wu num mołpu, tonu kindiim wu ni, wumb tep erik mołmun wumb ei kin, ek nipe ek niłmin ei, kangii ekii sipi, yi er mołpu, pang pang kin, arim nipi pendrim kunum ele, poru nimba.

³ Pe sinim yi ku, sinim kangil mił mułpun kunum ei, sinim ya mei mani ele epi ei, pei sinim kan mił ngurum.

⁴ Ba kunum ei kapli erang kin, kapli Gos eim nge kingam kindang opu kin, amb Mariya eim mengim. Nga eim lo ek ele ekii sipi, er mułum.

⁵ Nimbił erang, eim opu, sinim lo ek ele mandring mulnjpun wumb ei, sipi orung simba nge om. Yi mił erang kin, Gos sinim sipi kin, sinim eim nge kingam ambilam noł mił mułmun.

⁶ Pe enim Gos nge kingam ambilam noł mołmun. Yi peng kin, Gos eim kingam nge, noman Gui ei kindang opu kin, sinim noman tuk ele opu kin, dinga wii tonum. Wii topu, “Wusa, Wusa,” yi nim.

⁷ Yi erang kin, nim kongun wu wii mił, mulałin mon. Nim Gos nge kingam. Pe Gos nim sim kin, nim eim kingam mił mulnjii. Mułun kin, pe nim Gos eim epi ombu sinjii ku.

Pol Galeisiya Wumb Ei Kin Eim Noman Embin To Piim

⁸ Ba ok, enim Gos mołum ni piinenjing mon. Piinarik kin, ya mani mei ele epi ni, gui kengii ni, epi ombu ni, ei Gos kend mił kan ngang kin endnjing.

⁹ Ba pe enim Gos ei piinmin. Na enim kanip nind, Gos eim enim kanpi poru ninim. Pe enim nimbił erang, enim nga Gos kin buł ngok, ak tok, orung puk kin, mei ele gui kis ei, nga ekii sik, nga kongun

owundu wii mił ei, nga sik, erngii punmun min?

¹⁰ Kunum owundu endi, enim kanilmin kunum ei min, oi konj er tołum kunum ei min, kuni owundu tonu wang nołmun kunum ei min, kung ngii konj tonu ołum kunum ei min, enim epi kanim kanim kanilmin.

¹¹ Na enim piip kin, mund mong end. Mon pim kin, na enim kin kongun dinga enj ei, wii mił ba, ni piip moł.

¹² Engnan noł! Na enim kin piip ke nip, enim ok na moł mił, yi mułngii. Na enim mołmun mił, na op poru nip moł. Enim na kin pund mong endi enenjing mon.

¹³ Enim piinmin; ok na nam ngenj eł ening pirim. Yi erang kin, kumna na op enim kin, Gos nge ek ka ei nip, enim ngur ei, na kumna or.

¹⁴ Yi peng kin, na nge ngenj eł ening ei, enim kin oł embin mił tonu orum, ba enim na kin buł ngunenjing mon. Nga enim na kin ten kulenjing mon ku. Ba enim na sik, ngii konu sipnjing ei, enim Gos nge enjel endi mił yi sipnjing. Nga enim Krai Jiias mił, yi na sinjing.

¹⁵ Pe enim noman ka ka ni, jili orung pałim? Na enim ełmin oł ei nge, keimi kanip nind. Pe kunum ełe, enim kaplı erim kin, enim nge ningił akik tor singii. Sik kin, na ngungii; ba enim oł ei, kaplı enerngii.

¹⁶ Nimbil erang na ek keimi nip enim ngunj ełe nge, na enim kin, opu orung erip enim ngunj min?

¹⁷ Wumb kombur enim, oł yi, yi erei, ningii ei, am ek ka wii ningii; ba enim Krai nge wumb si tor simin ni piik, yi ningii ei, enim wumb en enim, embe ambił tonu kindngii, ni piik, niłmin ku. Ba ei oł kun ka mon. Ei oł kis.

¹⁸ Pe sin sinim ek ka ninjpin kin, ei ka! Kunum kunum sinim yi mił ermin, ei kaplı. Pe sinim ende mulenjpin kin, oł kun ka ei, enim si kindnerngii mon.

¹⁹ Enim na nge kingam noł mołmun! Na ngenj kumbii nga sind ei, amb endi kangil mengmba peng sinim mił, na sind ei, sip pamb kin, Krai enim noman tuk ełe, opu mułang kin, poru nimba.

²⁰ Na enim kin noman enim ei, pe na enim kin kunum ełe, mułmbii end. Na ek endi eipi mił nip enim ngumbii end. Na enim enmin oł ei, na noman embin to piind.

Eikar Kin Sera Teł Ek Ekin

²¹ Enim lo ek ełe, ekii simin ni piinjing kin, pe enim na nengin piimbii. Pe enim lo ek piinenjing min?

²² Gos nge ek ka yi mił ninim. Eiparam eim kingam tał mulnjunguł. Amb kongun wii mił ełim amb Eikar ei, kangii endi mengim; nga amb wii kongun enałim amb Sera ei, kangii endi mengim ku.

²³ Amb kongun wii mił ełim amb Eikar ei, kingam mengim ei, wu amb tep tołmun oł ei, kangii ei mengim. Ba amb kongun wii enałim amb Sera kingam ei, Gos nge ek dinga nipi pendrim mił, Gos eim paki tang kin, Sera kangii mengim.

²⁴ Pe ek ekin ei, pułe yi pałim. Amb tał oł erkił ei, Gos kin oł dinga wii ni pendrim mił, ende er pendkił. Amb endi Eikar ei, yi mił andan topu kin, komung Sainiyai ełe, lo ek dinga nipi, Gos ngurum. Amb ei nge kingam noł tonu ok ei, wumb kin kongun wii mił erngii pirim. Am Eikar oł yi mił andan turum.

²⁵ Sainiyai ei komung endi, Arepiya mei konu owundu ełe mołum, niłmin. Pe amb Eikar ei, Jerusalem lo konu ek ełe mił mołum. Jerusalem konu ełe amb ei, eim kongun wii ełim nge, kingam noł kin ouni mił mołmun.

²⁶⁻²⁷ Ba Jerusalem konu ełe, endi tonu epin konu ełe sałim ei amb Sera ei sinim nge menjpin ei, eim wii mołum mił; sinim yi mił mołmun. Gos nge ek ka yi nipi, Jura wumb kin tiłap eipi wumb kin, nipi ngonum.

“Nim amb nim kirim kep seng kangil mingnałin ei, nim kaplı pe ka piinji. Nim amb kangil mengnjii mił piikin kin, ngenj kumbii sinałin ei, nim gupu aki tokun kin, wii dinga tokun, ka piinji. Nga amb endi wenjing molałim amb ei, eim kingam noł pei mołmun. Ba amb wenjing mołum amb ei, kangil mengnim ei, pei molałmin mon.”

²⁸ Na nge engnan no! Enim wu Aisak mi! yi mo!mun. Ei nge Gos eim ek dinga nipi pendrim mi! e!e, akip enim Gos nge kingam no! mo!mun.

²⁹ Ba pe kangi endeim mam mengim ei, wu amb menginmin o! ei mi! mengim. Ei ok kangi endi kin, o! embin tui ngurum kangi ei, eim mam Gos nge Gui Ka e!e mengrim. Pe o! yi mi! ku pa!im. Pii gii ninenjing wumb ei, Gos Gui Ka noman tuk e!e mo!um wumb ei kin, o! embin tui ngo!mun.

³⁰ Ba Gos nge ek ka nipe ek ninim? Ek ka ei yi ninim,

“Amb kongun wii e!im amb ei kin, kingam ta! to eipi kindangin, pangil. Nimbi! erang kongun wii e!im amb eim kingam ei, amb endi eim wii mi! mo!pu kin, mengrim kingam ei, eim nge arim epi pei ei, kumb se kangi ei, sinermba, mon,” Gos nge ek ka yi ninim.

³¹ Yi mi! ku, angnan no!, sinim amb kongun wii e!im amb Eikar ei, eim nge kingam no! mon. Ba sinim amb kongun wii enarpi mo!um amb Sera ei, eim nge kingam no! mo!mun.

5

Sinim Wii Mi! Er Mu!mun Ei, Am Kun Mi! Mu!mun

¹ Krai eim sinim kan ngii mi! e!e si tor sim. Seng kin, sinim wii kun ka er mu!mun. Sinim am dinga wii angpin er mu!mun. Sinim wumb nga kan ngii mi! epi, si tuk simin ni enermin mon; ba angk dinga er mu!mun.

² Piinmin, na Pol na enim kin ek nip ngond. Pe enim ngenj ei kan wiik tangin kin, kopisnjing e!e nge, Gos enim sipi orung simba, ni piingii ei, Krai nge kongun ei, enim kin endeim endeim ni, paki tunermba mon!

³ Enim kan wiik tangin kin, enim nge ngenj kopisnjing kin, na ek ei nip peni e!e tor kindmbii end. Pe enim o! ei enjing kin, kapli enim lo ek am pei ei kin, ekii singii.

⁴ Pe enim lo ek, ekii simin e!e nge, Gos wumb kun ka nimba ni piinjing kin, kapli enim Krai si kindik poru ninmin. Pe lo

ek e!e, Gos enim wumb kun ka mo!mun ninermba mon! Nga enim Gos nge noman ka ngo!um ei, si kindinmin ku.

⁵ Gos nge Gui Ka dinga e!e nge, sinim Gos kin pii gii ninmin. Nipin kin, Gos sinim kin wumb kun ka mo!mun, nimba ei nge, sinim kui er mo!mun.

⁶ Pe wu endi eim Krai Jiisas kin dam-biltpi ende pu mu!um kin, kapli ngenj kopsik enmin o! ei, o! wii mi! pimba. Nga wu endi ngenj kopsipi o! yi enermba ei, kapli o! ei, wii mi! ku pimba. Ba pii gii ei yi erang kin, wumb eipi kin noman ngungii e!min o! ei, o! mendpi! pa!im.

⁷ Ok enim o! kun ka er andi!min. Pe nga wumb nii endi, enim ek keimi mendpi! ei, ekii singii nipi kin, and!am ondu ngonum?

⁸ Gos eim enim to tonu kindpi mundum ei; ba enim noman to piik kin, ekii sinmin ek ei nge mon.

⁹ Bres o!um epi yiis ei aninga endi kindi!min ei, bres pei owupu owundu e!im.

¹⁰ Na Jiisas Owundu kin pii gii nind ei, enim na noman e!e ekii singii. Sik kin, enim noman endi eipi ekii sinerngii mon! Wu endi enim noman embin to ngopu kindnim ei, eim embe na piinand. Wu ei, eim mong kis enim e!e, eim ekii se, kumbii kis simba.

¹¹ Na angnan no! Nimbi! erang na ngenj kopisngii o! ei nge, na ni tor kindnand ei nge, enim na kin o! embin tui ngonmun. Pe na ek o! e!e nge ninenj mon; ba Jiisas ond peri e!e ku!um ek ni tor kindind ei nge, wumb pii gii ninenjing wumb ei, noman to kis piik erngii.

¹² Na noman e!e, wumb ombu enim noman to kis erik kin, enim ngenj kopismin o! enmin wumb ei, en enim nge ngenj orung pei endi kopsik kin, si kindngii ei kapli.

¹³ Na angnan no! Gos enim to tonu kindpi sim ei, enim Gos eim nge kingam no! molk kin, enim kan ngii mi!, nga mulerngii mon! Enim wii mi! mu!ngii. Ba mon peng kin, enim nge noman yi mi! piingii. Sin sinim ka mo!mun ni piyangan kin, noman ok nge tonu omba. Enim noman yi nge, ni piinerngii mon. Ba enim engnjing no! kin, noman ka ngungii. Ngok

kin, wumb ei kin kongun wu mił, ka erik mułngii.

¹⁴ Lo ek pei ei, ya tuk lo ek endeim mendpił ełe pałim. Lo ek yi ninim, “Enim mułngii konu ełe mandi mułngii wumb ei, noman ka ngok, paki tungii. Ei ni ninim noman ka piilin mił, yi mił paki tołun enjii.” Pe enim mułngii konu ełe mandi mołmun wumb ei kin, noman ngok, paki ka tunjung kin, kaplı enim lo ek pei ekii sinmin.

¹⁵ Ba en enim kung simbii wumb nołum mił, wumb endi kongk nunjung kin, enim ek kis nik kin, en enim op tuk erik ei, kan kun erik mułngii. Kom se piyei! Mon pim kin, enim pei to kis erik kin, am puk, poru ningii.

Gos Gui Ka Nge Oł Ei Nin Noman Ngenj Ok Nge Oł Ei Nge

¹⁶ Ba na ek ei yi mił pałim. Enim Gos Gui Ka nge, oł yi mił erik endnjing kin, kaplı enim noman ngenj ełe ok nge ei, ekii sinerngii mon!

¹⁷ Yi mił ku, noman ngenj ok nge ei, Gui Ka oł ei to mani kindmbii nip enim. Nga Gui Ka ei, eim wumb ngenj noman ok nge ei, to mani kindmbii ni piipi enim ku. Pe tał eł elip, opu orung ouni ełmbił. Yi mił erang, sinim epi endi ermin ni piimin ei, kaplı enermin mon.

¹⁸ Pe sinim Gos nge Gui Ka oł ei ekii sinjpin kin, kaplı sinim nga lo ek ełe, mandring mulermin mon.

¹⁹⁻²¹ Enim noman ngenj ok nge oł ei, pei kanik poru ninmin. Ei yi mił, wu amb ningił owuł owuł kanik ełmin oł ei ni, oł kis ełmin ei ni, noman tuk penj mołum oł ei ni, wu amb noman ełe oł kis ni piik mił, sikir noman ełe tonu wang ełmin. Nga gos kend kin ekii sik ełmin oł ni, nga kum keming ełmin oł ei ni, opu orung ełmin oł ei ni nga ek mił ełmin oł ei ni, wu endi kin epi bun bun sik ełmin oł ei ni, nga noman tuk kis piik ełmin oł ei ni, en enim noman ełe mendpił ekii siłmin oł ei ni, mok tok tiłap tał eipi eipi puk ek mił ełmin oł ei ni, siłap ende poł sik, eipi punmun oł ei ni; nga wumb kin noman kis piik ełmin oł ei ni, nga noł nok, wulu puk ełmin oł ei ni, noł nok, non kis erik, golang kis nik, oł ei

ni; oł kis kanim kanim yi mił ełmin. Kumb ok na enim kanip ek dinga nir mił, pe yi ku, na nga enim kanip ek dinga nind ei, am wumb pei, konu orung orung pei, oł yi minj erik punmun wumb ei, Gos sinim tep er mołum konu ełe wumb ombu nge, tuk punerngii mon mendpił!

²² Ba Gos nge Gui Ka ei yi erang kin, mong to er peni ełe ei, yi mił kindiim wumb eipi kin noman ngok; nga noman ka piik; nga noman emin peng; nga wumb en enim tumun ni piik erngii ei, kan wiik tok; nga wumb eipi kin oł ka erik ngungii; nga wumb eipi paki tok; nga kunum kunum oł kun ka minj er endngii!

²³ Nga wumb eipi noman kun ełe oł takil takil erik; nga en enim noman ngenj ełe ok nge ei to mani kindik; oł ombu nge lo ek endi, yi enerei mon; nipi pendim pinałim mon.

²⁴ Wumb Kraiss kin pii gii niłmin wumb ei, wumb eipi epi kan bun bun sinmin epi ei nin, ningił ełe oł kis ermin ni piik kin, kan ka piinmin oł ei nge nin, noman ngenj ok nge ei sipik kin, ond peri ełe nil to poru ninjing.

²⁵ Gos nge Gui Ka ei, sinim kin noman konj ka ngum kin, kaplı nga sinim yi ku, Gos nge Gui Ka ełe nge, oł kun ka ei, ekii sipin er mułmun ku.

²⁶ Sinim nge embe ei, wii mił ambil tonu kindnermin mon! Nga enginjpin noł noman tuk ełe, er kis erpin ngunermin mon. Nga wumb eipi epi nge ei, sinim ni piipin kin, yi mił piinermin mon ku.

6

Sinim Enginjpin Noł Paki Topun Oł Embin Tui Ko Wumun

¹ Angnan noł! Enim kinangin; wu endi mon sim kin, enim Gui Ka mułum wu endi, enim wu ei kin, ek ei noman emin ngok kin, taki taki nik, paki tok erngii ei, Gos kin mong sim. Enim pei endeim endeim ni, kan kun erik mułngii! Mon pim kin, Seisen enim mong, ‘Yi sei, yi sei!’ nipi ermba ku.

² Engnjing noł, enim ngenj ełe embin endi pim kin, kaplı enim paki ka tungii. Oł yi nge erngii ei, enim Kraiss nge lo ek ełe, piik kin, ekii sik poru ningii.

³ Pe wu endi eim yi piimba, 'Na embe palim,' ni piimba wu ei, eim embe pin-ermba mon! Wu ei, eim noman tuk ele, ek kend topu ngonum.

⁴ Wumb pei en enim kongun enmin mił ei, mok tok, erngii kongun ei; ka min kis? Wu endi eim ol yi mił erim kin, eim ol ele nge, ka piimba. Mon pim kin, wumb eipi erngii ol ei nin, eim enim ol ei sipi, ende kindpi kin, mok topu ermba.

⁵ Wumb endeim endeim ni, en enim ol embin tui ei, en enim pei ko wungii.

⁶ Wu endi eim Gos nge ek ka ei, emb to sirim kin, eim nge epi ka wii pei mok topu kin, ek emb to ngurum wu ei ngumba.

⁷⁻⁸ Mon pim kin, en enim noman tuk ele ei, ek kend tok erngii ei, wumb endi, Gos kin ek kend topu ngumba mił, pinalim mon. Pe wu endi eim kuni emb aka pin telmba mił kuni ei, nga tonu op kin, mong tang simba. Nga kuni eipi endi mon. Pe wu endi eim noman ngenj ok nge ei, kuni mong kis mił telim kin, wu ei eim kuni mong kis tengmba. Nga wu ei, eim dup konu kis ele, kumbii kis simba. Ba wu endi eim Gos Gui Ka ele kuni mong ka mił telim kin, wu ei Gos nge Gui Ka erang kin, wu ei eim kuni mong ka mił, noman konj sipi kin, kunum kunum konj ka mulmba.

⁹ Yi peng piipin kin, sinim ol kun ka ei, ten kulpun ol yi enermin mon. Pe sinim ol kun ka ermin ei, ten kularpin yi mił enjpin kin, kunum ka simba kunum ei, sinim kuni mong keimi mił simin.

¹⁰ Yi mił ku, pe sinim kunum endi, andlam endi kan sinjpin kin, pe sinim wumb pei kin, ol kun ka minj ermin. Ba sinim noman ele kun ka peng kin, enginpin nol Jiisas Owundu kin pii gii nik, molmun wumb ei kin mendpil, ol kun ka mendpil ermin.

Pol Eim Krai Nge Ond Peri Ei Ko Wupu Ka Piim

¹¹ Enim keningii! Nam angil ek mon ei, na owundu polup kin, enim ngond.

¹² Wumb kombur dinga puk kin, enim ngenj ele kopisngii enmin. Nimbil erang ol yi mił enmin? Ei en enim, wumb eipi nge kumb ele, sin sinim embe tonu ba, ni piik enjing. En enim yi mił piinjing. Mon

pim kin, wumb kombur sinim Jiisas Krai nge ond peri ele kulum ei, pii gii ninmin ei nge, sinim ol embin tui ngonum nik enmin.

¹³ Yi peng kin, Jura wumb ngenj kopsik elmin ol ei, en enim lo ek kun ka ekii sinałmin mon. Ba wumb en enim yi ni piinmin ei, enim ngenj ei, kopispin ei nge piik kin, wumb en enim ngenj ele kanik kin, sin sinim embe tonu ba, ni yi mił piinmin.

¹⁴ Ba na nam epi eipi endi, embe ambil tonu kindnermbii mon! Ba na nam Jiisas Krai sinim Owundu nge embe ei mendpil, ambil tonu kindmbii. Eim ond peri ele kulum ei nge, na noman ka piip ngond. Krai eim nge ond peri ele ei, na ningil mei ele ol pei, kolpu poru nim. Pe na nam mei wumb ningil ele, kulii wumb mił mol.

¹⁵ Yi peng kin, ngenj kopsik elmin ol ei, ol wii mił palim. Nga wumb kombur ngenj kopisnałmin ol ei, ol wii mił ku. Ba Gos sinim erang kin, sinim wumb konj mił molmun wumb ei, ol am keimi mendpil!

¹⁶ Wumb pei en enim na ek ninj mił ol ei, noman ele ambil gii nik, ekii sinjing kin, wumb ei noman tuk ele, Gos noman ka nin, noman emin seng kin, nga Esrel Gos nge wumb ei kin ouni mulngii.

¹⁷ Pe nga ekii se, wumb endi na kin, noman embin nga endi ngunerngii mon. Nimbil erang wumb Jiisas tuk ngenj kus ei, na nge ngenj ele palim.

¹⁸ Angnan nol! Sinim nge Owundu Jiisas Krai nge noman ka ei, enim nge noman gui ele kin, kunum kunum mulmba.

Pol Mon Epeses Wumb Połpu Kindim

Pol Mon Połpu Epeses Wumb Mulnjung Konu Ele Kindim

¹ Na Pol Gos eim nge noman ele, na to tonu kindang kin, Kraias Jiisas nge er se andilim wu moł. Na mon połup kin, Gos nge wumb ombu, Epeses konu owundu ele mołmun wumb ni, enim Gos nge ekii silmin wumb ei ngond. Wumb ombu en enim, Jiisas Kraias kin pii gii dinga nik kin, eim nge kongun dinga kindik, erik mołmun.

² Gos sinim Erinjpin kin, Jiisas Kraias sinim nge Owundu nin, kapli enim kin noman ka ngopu kin, nga noman emin piipi ngumba.

³ Sinim Owundu Jiisas Kraias nge Erinjpin Gos eim, sinim noman ek ka nipin ngumun. Nimbil erang eim nge Gui Ka sinim kin, epi ka wii kanim kanim pei epin konu ele mani kindpi wii ngum. Ngang kin, kunum ei, sinim Kraias ei kin, tep to mołpun kin, dambiltpin ende punmun.

⁴⁻⁵ Kumb ok, Gos mei konu eneririm kunum ei, Gos wu Kraias kindang kołpu erang kin, sinim eim nge wumb mił to tonu kindim. Kindpi yi erang kin, Gos eim sinim kanpi mołum ei, sinim oł kun ka mił erpin mołpun kin, oł kis endi eramin, eim ningil ele pinermba. Nimbil erang, Gos Kraias kin, sinim noman kułpu ngonum ei, Gos kumb ok noman to piipi kin, Jiisas Kraias, ei kin, sinim sipi orung sim. Sim ei, Gos eim nge noman ele ni, noman ka ngołum ele, sinim eim nge kingam noł mił mołmun.

⁶ Sinim kapli Gos embe ambil tonu kindmin. Kindpin kin, nimbil erang Gos eim nge noman ka ngopu ei, owundu ka wii mendpil mołum? Mołpu kin, eim kingam endeim mendpil, noman kułum ei, sinim wii mendpil ngum.

⁷⁻⁸ Jiisas Kraias ond peri ele kołpu kin, eim miyem bein topu kin, sinim oł kis pei kil ngopu, si kindim. Si kindang kin, eim sinim paki tang kin, sinim kun ka

mił mołmun. Mułamin kin, oł ombu sin kin kongun endi pinalim mon. Sin piipin kin, Gos eim noman ka owundu mendpil sinim kin ngum. Ngang kin, eim nge noman ka wii piipi kin, owundu mendpil epi pei kanim kanim piipi kin, sinim kin si kindnim.

⁹ Piipi si kindpi kin, Gos nge noman ka wii ele ni, oł ekii se tonu omba ni piim oł ei, ermbii ni piirim; ba koi erpi ermbii ni pendrim ei, sinim kin andan tum. Andan tang kin, Kraias om ei, Gos oł ei erpi, ende kindpi kin, poru nimba.

¹⁰ Gos oł ei ermbii ni pendrim ei, eim kunum kun pimba kunum ele, eim eririm wumb ni epi kanim kanim pei dambiltpi se ende kindpi kin, tonu epin konu ele ni, mani mei epi kanim kanim pei mołum ei, Kraias eim tep erpi kin, eim peng erpi mułmba.

¹¹ Pe nga epi pei ombu, Gos nge noman ka wii ele oł ei, ermbii ni piirim mił tonu omba. Sinim Kraias kin opun kin, dambiltpin ende punmun. Gos am kumb ok, sinim Jura wumb eim nge wumb to tonu kindrim. Nimbil erang, kumb ok Gos oł ei ermbii ni piirim ei, eim noman ele eririm.

¹² Pe sin sinim Jura wumb ombu, Kraias eim kin kumb se pii gii ninjpin. Sinim wumb Gos eim nge tilang owundu palim ei eim embe ambil tonu kindmin.

¹³ Pe nga yi ku, enim torung wumb tilap eipi, enim Gos ek ka ei piik ninjing. Enim Kraias kin pii gii ninjing kunum ei, Gos eim enim sipi orung sim. Sim kunum ei, Gos enim nanim wumb nipi, to tonu kind mondpu, andan topu yi erang kin, eim ok Gui Ka ngumbii nirim mił, yi erpi ngum.

¹⁴ Gos Gui Ka ekii se ngumbii nipi ok nirim ei, Gos nge ek keimi palim. Peng kin, sinim Gos nge wumb eim ekii se ngumbii nipi ok nirim ei, eim noman konj kunum kunum mołmun ei, sinim Gos eim nge wumb pei noman konj kunum kunum ei ngang kin, wumb ombu sengin kin, Gos eim paki tang kin, oł kun ka wumb mułngii; oł kis endi enanmin. Sinim Gos eim nge tilang owundu palim ei, eim embe ambil tonu kindmin.

¹⁵⁻¹⁶ Gos epi ka pei, sinim pei wii ngum

ele, na piind ei, enim Jiisas Owundu kin pii gii nik kin, nga enim Gos nge wumb kin noman ka ngonmun ei, na piinj. Oł ei nge, na piip kin, na kunum kunum Gos kin prei erip kin, enim enmin oł ei, ka nip Gos ngond.

¹⁷ Na Jiisas Owundu Krais nge Arim Gos tilang owundu ka wii Pulwu kin prei erip, kii semb kin, eim nge noman dinga enim ngumba. Ngang kin, eim enim noman ka wii kapli, enim Gos eim oł koi er palim oł ei, pii pol tungii.

¹⁸ Na Gos kin prei erip, kii sini kin, Gos enim kin noman tuk ele eim tilang ka wii singii. Yi mił erang, enim epi ei kui erik mulangin kin, Gos eim tep erpi mołum konu ele enim sipi, orung simba nge, noman to piik kun erngii. Pe nga, enim Gos tilang ka wii owundu epi eim nge, wumb ok nirim mił singii nge salim ei, kapli pii pol tungii.

¹⁹⁻²⁰ Na nga prei erip ngop kin, enim piingii nge, Gos eim nge noman dinga wii ei, sinim Jiisas kin pii gii ninjing wumb kin, noman tuk ele kongun er mołum. Mołpu kin, noman dinga ei, Gos nge dinga wii mendpił ende mołum. Ei yi ku, Krais kulang kin, Gos nge noman dinga ei erpi, sipi kin, nga konj sim. Sipi kin, Gos eim epin konu ele kindang kin, eim angil tunding mundang mołum.

²¹ Pe Krais eim Gos epin konu ele angil tunding dinga ele, akip tep er mołum. Mołpu kin, tep elmin wumb ni, noman dinga palim wumb ni, wu owundu noman palim wu ni, wumb num embe palim ni, wumb ombu akip kunum kunum mei konu ele mołmun, nga ekii kunum kunum epin konu ele mulngii ku. Jiisas ei eim epi ombu pei to mani kindpi kin, eim wu owundu mendpił tonu pupu mołpu ba.

²²⁻²³ Gos epi pei kanim kanim eririm ei, Krais nge noman dinga ele, epi ombu tep er mulang kin, Gos nge pii gii wumb pei eim kin ngo mandring tuk kindang kin, eim epi kanim kanim pei eririm epi ei, wu num mołpu tep enim. Gos nge pii gii wumb, Krais kin dambilik ende puk kin, Krais ngenj embił mił mołmun ei, Krais eim wu num mołpu kin, wumb ombu tep

er mołum. Mołpu kin, eim epi kanim kanim konu orung orung pei tep er mołum konu ele, eim mołpu kin, kapli epi pei erpi, er kun erpi er ka elim.

2

Gos Sinim Wumb Kolk Poru Ninjpin Wumb Ei Erang Kin Krais Kin Ouni Tonu Konj Mołmun

¹ Ok enim tilap eipi wumb noman eipi eipi peng kin, Gos kin buł ngok, oł kis kanim kanim erik kin, Gos kin molk, ende punalmin.

² Kunum ele enim mei konu ele oł kis kanim kanim ekii sik kin, enim mei konu ele nge, tep elim gui kis dinga wii ei Seisen, eim ek piik ekii sinjing. Sik kin, oł kis kanim kanim tep elim gui kis dinga wii ei Seisen, eim Gos ek piik kin, ekii sinanmin wumb ei kin kongun enim.

³⁻⁵ Ei yi mił ku, sinim wumb pei sinim noman nge oł ermbii ni piinim oł ei, ekii sipin kin, ngenj ele oł kis kanim kanim enmin. Sinim mei wumb pei kumb se, oł kis kanim kanim elmin ei nge, Gos sinim kin kumep kis ngumba. Ba Gos eim kaimb owundu kulpu ni, noman ka dinga wii sinim ngum ei, owundu mendpił. Kunum ele, sinim oł kis ele, sinim wumb kulii mił mulnjpun ei, Gos kin ende punalmin mon. Sinim Gos ek to kindinjin; ba Gos Krais kin sinim nga eim kin ende pupun kin wumb noman konj mił mołmun. Mulangin kin, Gos eim noman ka wii sinim kin ngopu, sinim sipi orung sim.

⁶ Seng kin, sinim pii gii wumb Krais Jiisas kin dambiltpin ende pamin. Ok sinim oł kis ele, wumb kulii mił mulnjpun; ba Gos nge noman dinga ei erpi, si konj sipi kin, Krais kin to ende kindim. Akip Krais Gos kin tonu epin konu ele, tep er mołum konu ele, Krais mołum. Yi mił ku, akip sinim Krais dinga ele ei, oł kis oł ei tep erpin mołmun.

⁷ Gos yi mił erim ni, epi kanim kanim ka wii pei owundu, eim nge noman ka wii mendpił tuk palim mił, sinim kin kunum kunum ekii se tonu omba kunum ele, andan tumba. Andan tang kin, Krais Jiisas kin Gos nge noman ka sinim kin, andan top ngum.

8-9 Ei yi mił, Gos nge noman ka enim ngang kin, enim oł kis ele, si kindik kin, Gos kin orung onjung ei nge, en enim pii gii ele nge, Gos enim sipi orung sim. Seng kin, nga en enim kongun endi enenjing mon! Ba Gos eim noman ka wii ngopu kin, enim sipi orung sim. Seng kin, Gos eim noman ka enim wii ngurum. Nimbił erang enim kongun erik sinenjing; ba kongun erik Gos nge noman ka ei silangin kin, en enim Gos nge noman ka ei sinjpin ni piik kin, en enim nilkeng silangin.

10 Nimbił erang Gos sinim mei wumb pei eririm ei, sinim pii gii wumb Gos eim erpi sipipi kin, eim Krai Jiisas kin dambiltpi ende kindim. Kindang kin, sinim eim kin kongun kun ka erpin ngumun. Gos eim ok yi nge, erngii ni piipi eririm mił, sinim kapli yi ermin.

Krais Kin Ende Mołmun

11 Yi mił erang, enim tiłap eipi wumb kom se piingii! Kumb ok, enim torung wumb Gos kin noman to piinenjing. Ba Jura wumb enim, kun yi mił embe silmin wumb ei, ngenj kopisnarik kin, Gos kin noman to piinarik elmin wumb, pa nilmin. En enim embe yi silmin wumb en enim ngenj torung kopisilmin oł ei, yi erpin kin, Gos kin noman to piilmin wumb, pa nilmin.

12 Enim piinmin kunum ele, enim tiłap eipi wumb Krai kin pii gii ninenjing. Enim torung wumb; ba Gos nge eim Jura wumb, to tonu kindpi mundum ei, enim yi mon. Kumb ok, Gos Eiparam eim kingam noł Jura wumb kin, ek dinga endi nipi ngurum oł ei, "Keimi ermbii," pa nirim. Nipi kin, Gos eim Jura wumb kin kindmbii pa nirim oł keimi; ei enim wumb eipi kin mon. Enim ya mei mani ele mulnjung; ba enim epi ka wii simin nge piik kin, kui er mulenjing kin, enim Gos Owundu molalim ku.

13 Ba akip, enim wumb Krai kin pii gii nik kin, Krai kin dambiltik ende puk mołmun. Kumb ok, enim Gos kin mandi punenjing mon! Ba akip enim Gos eim kin mandi puk molk kin, tuk punjung ei, Krai ond peri ele sinim kin, kołpu kin, eim miyem sinim oł kis kil ngopu kin, enim sipi Gos kin mandi tu wum.

14 Yi mił erang, Krai eim noman emin pulwu, eim Jura wumb kin, tiłap eipi wumb kin, noman se ende kindim. Ok Jura wumb kin, tiłap eipi wumb kin, opu erii wumb mulnjung. Ba Krai kołpu kin, oł ei si kindpi kin, eim enim dambiltpi se ende kindim.

15 Kunum ei, Krai eim ond peri ele kołpu kin, wumb tiłap tał opu erii oł ei, to mani kind poru nim. Eim Jura lo ek ni, ek dinga pei to mani kind poru nipi kin, eim tiłap wumb tał sipi kin, wumb konj tiłap endi, noman ende erpi kin, eim kin dambiltpi se ende kindim.

16 Nga Krai eim ond peri ele kołpu kin, wumb tiłap tał opu erii oł ei, to mani kindpi poru nim. Poru nipi kin, eim tiłap tał sipi kin, wumb konj tiłap endi kindpi kin, Gos kin sipi orung tu wum.

17 Pe nga Krai opu kin, Gos ek ka nge noman ende se kindpi kin, enim Jura wumb torung wumb kin, Gos kin molk mandi punjung wumb kin, Gos nge noman ende kindpi nipi ngum.

18 Yi mił, pe sinim Jura wumb kin tiłap eipi wumb pei, Krai nge kongun dinga erim ele, sinim wumb tiłap tał ei, Gos Gui Ka endeim ele, sinim wumb pei paki tang kin, kapli sinim prei ermin kunum ele, sinim Erinjpin Gos mołum konu ele tuk bin.

19-20 Pe nga enim tiłap eipi wumb, enim torung wumb kin, wii mołmun wumb mił mulk; ba akip enim yi mił mulałmin mon! Akip enim pii gii wumb ei, Gos nge tiłap wumb kin, Gos nge oł kun ka elmin wumb tep to mołmun. Wumb ei, Gos nge tiłap ende mołmun. Enim yi ku, pii gii wumb ei, Gos nge men ngii ei, Gos eim tuk mołum. Mołpu kin, men ngii ei, Gos eim tekrim; ba enim pii gii wumb, ek se andilmin wumb kin, Gos ek ni tor kindilmin wumb kin, ngii pulngun mond takik, munduk konu ele, enim peł ele takik tonu sipinjing. Si pangin kin, ngii tumunj ei, Krai Jiisas ngii ele, eim ngii tumunj ka wii mendpil angpi kin, ngii ei pei se mołum.

21 Nga Krai eim men ngii mił wumb ei, eim kin dinga dambiltpi ende kindim. Kindpi kin, ngii wumb ei, tiłap owundu oł kun ka erik tonu ongii ei, Gos nge eim men

ngii mił, wumb tiłap mułngii.

²² Enim pii gii wumb yi ku, Gos kindim wumb ei, eim kin dambiltipi ku, Gos eim kin dambiltipi ende kindim. Kindang kin, Gos enim pii gii wumb eipi kin, pei se ende kindipi kulou topu kin, eim men ngii owundu ełe, ende mił enim mułngii. Nimbił erang Gos eim Gui Ka ełe, enim noman tuk ełe opu mułmba.

3

Pol Wumb Tiłap Eipi Kin Kongun Erim

¹⁻² Nimbił erang na Pol Krai nge kongun wu, kan ngii ełe pał ei, enim wumb tiłap eipi nge, enim kin kongun eł. Pipe na enim wumb tiłap eipi kin ei nge, Gos kin prei erip kin, ngop moł. Keimi, enim wumb yi piinjing ei, Gos nge noman ka ngopu kongun ei, na enim paki tumbii nge ngum.

³ Ok na enim kin, mon kembis aninga endi połup ngunj ei, Gos nge oł ei koi erpi kin, eim na kin andan tum ei, połup ngunj.

⁴ Pe enim kin na mon ok aninga puls, gerik piingii ei, na noman ełe piind ei nge, Krai kin oł ei koi erpi pim ei, Gos andan topu ngum ei piingii.

⁵ Kumb ok wumb ei, Gos nge oł ei, koi erpi pirim ei, andan tunerim; ba akip Gos Gui Ka eim nge oł kun ka ełmin wumb ei, ek se andiłmin wumb kin, ek ni tor kindiłmin wumb kin, oł ei koi erpi pim ei, andan topu ngum.

⁶ Gos nge oł koi er palim ei yi nge, Gos nge ek ka ełe, enim wumb tiłap eipi kin, Jura wumb tiłap ei kin, dambiltipi ende puk molk kin, Gos epi ka wii kanim kanim wii ngonum ei, en enim Jura wumb kin sinmin. Nga en enim, Gos eim men tołmun wumb ende ełe, eim nge wumb tiłap mołmun. Mułangin kin, wumb ei, Gos nge epi ngumbii nirim epi ei, Krai Jiisas kin singii.

⁷ Gos kongun ei, na ngopu kindang kin, eim ek ka ni tor kindnjii nipi kin, wumb tiłap eipi ngumbii. Gos eim noman ka ni, noman dinga ei na kin ngang kin, kaplı kongun ei ka ermbii.

⁸ Gos nge wumb pei mołmun mił, na yi mił mułal. Na wu owundu min, wu num mendpił mon! Na wu wii mendpił moł; ba

Gos eim noman ka owundu, na kin ngum. Ngopu kin, kongun ei, Gos nge ek ka ni, Krai oł ka ni, epi ka wii kanim kanim ni, wumb tiłap eipi wumb ei kin, na nip ngumbii.

⁹ Gos Pułwu ei, eim epi kanim kanim pei eririm oł ei, koi erpi kin, eim oł kanim kanim ermbii ni piipi noman ełe, yi kis erpi pendrim ei, ok noman yi pirim ei, koi minj er pirim; ba akip nanim wumb pei, andan top, eramb kin, wumb piingii ei, Gos eim oł koi erii kanim kanim ombu, eim erpi, koi er kindang pirim.

¹⁰ Ok Gos eim oł ei, koi er pendrim; ba akip kunum ełe, Gos eim kongun ei men tołmun wumb pei ngum ei, eim noman ka wii kanim kanim ei, ni tor kindangin kin, epin konu ełe tep ełmin wumb kin, noman dinga pim wumb kin, ei eim noman dinga wii ei, andan tungii ei keningii.

¹¹ Gos kumb ok, eim noman ełe oł yi ermbii ni pirim oł ei, Krai Jiisas sinim nge Owundu ełe ni pendrim.

¹² Sinim pii gii wumb Krai Jiisas kin dambiltipi ende punjpun. Jiisas kin pii gii ninjpin ei nge, sinim Gos kin erpin kin, eim mołum konu ełe, sinim noman ełe wii piipin tuk bin andłam ei, gał kulpun kin, pii poł tumun ei, Krai ei eim andłam mendpił.

¹³ Enim wumb tiłap eipi, na enim dinga kii sip nind ei, enim noman embin to piinerei! Nimbił erang na enim kin ngenj kumbii sip ngond ełe nge, enim paki tumba.

Jiisas Krai Nge Noman Ka Ngołum

¹⁴⁻¹⁵ Gos oł ei, koi erpi Krai kin mołum ełe nge, na mong kopsing pii połup kin, Erinjpin Gos kin prei dinga ermbii end. Sinim mei wu amb tał kin eł ełip, kingam ambılam noł, en enim nge ngii ende pii gii ninjing wumb ni, epin konu ełe yi ku wumb ngii ende wumb ei, Erinjpin Gos nge kingam noł mołmun ei, Erinjpin Gos kin embe keimi siłmin.

¹⁶ Na Gos kin prei erip kii sind ei, Gos nge noman ka wii dinga owundu ni, eim epi kanim kanim ka wii salim ei, Gos nge Gui Ka kin, enim noman tuk ei dinga ngumba.

¹⁷ Nga prei end ei enim Krai kin pii gii nengin eŕe nge, Krai eim enim noman tuk eŕe, kunum kunum muŕmba. Moŕang kin, enim noman ka ei, dinga pimba ei, wumb eipi ngungii.

¹⁸ Nga oŕ ei nge, enim Gos nge wumb pei kin, tep to noman dinga pendim palim ei, piingii ei nge, Krai eim noman ka ngoŕum oŕ eŕe nge, yi miŕ palim ei piingii! Piingii ei, wuŕ aŕ, nga tonu mani, ei owundu mendpiŕ ngoŕum ei, wumb kapŕi pii poŕ tungii.

¹⁹ Nga enim kapŕi Krai eim nge noman ka wii mendpiŕ ngonum ei piingii; ba ei kapŕi, pei piik, poru ninerngii mon. Ba nga Gos nge oŕ kun ka kanim kanim oŕ ei, enim noman tuk eŕe piki tumba.

²⁰ Pe nga Gos eim nge noman dinga wii sinim pii gii kin, noman tuk eŕe kongun ermba ei, kapŕi prei erngii min, kii singii ei kamb mani kindmba. Gos eim nge dinga wii ei, kapŕi kongun erpi kin, tondrung ba.

²¹ Yi miŕ ku, Gos men toŕmun wumb pei, kunum kunum Krai Jiisas kin, Gos embe ambilk tonu kindngii ei, yi minj ekii se, kunum kunum pepi ba. Ei keimi!

4

Krai Nge Pii Gii Ninjing Wumb Noman Ende Palim

¹ Na Owundu nge kongun enj konu eŕe, kan ngunjung wu moŕup kin, enim kin ek dinga nip ngo ngond. Ngond ei, Gos enim erngii ni piinim oŕ ei, enim kapŕi kongun erik kin, pek molk pungii.

² En enim embe ambil mani kindik kin, nga enim kunum kunum wumb kin noman ka ngok kin, ek dinga ninarik kin, giyeng giyeng nik erngii. Enim engnjing noŕ kin, er orung kindnarik kin, kan wiik tok muŕngii. Enim noman ka wumb ngok kin, wumb endi endi paki tang kin, nga endi endi paki tang kin, yi miŕ erngii.

³ Enim noman ende sek kin, kongun dinga erik muŕngii. Muŕangin kin, Gos Gui Ka enim kin yi miŕ erang kin, enim sipi ende kindang kin, enim noman emin peng muŕngii.

⁴ Jiisas nge wumb tiŕap endeim moŕum. Nga Gos Gui Ka ei endeim moŕum ku. Ei yi miŕ ku, Gos enim wii topu sipim ei nge,

enim epi ka wii endeim singii nge, piik kin, kui erik moŕmun.

⁵ Jiisas Owundu ei endeim moŕum. Nga eim nge pii gii oŕ ei, endeim palim. Nga yi ku, noŕ pendik ngungii oŕ ei, endeim palim ku.

⁶ Sinim pii gii ninjpin wumb nge, Er-injpin Gos Owundu endeim moŕum. Eim sinim kin pei epin konu eŕe tonu tep er moŕpu kin oŕ kun ka sinim kin pei kongun erpi kin, nga sinim kin noman tuk eŕe moŕum.

⁷ Krai sinim endeim endeim ni eim nge dinga mok topu, wii ngang kin, eim kongun paki topu kin, epi ei sinim kin ngum. Ei nge miŕ, sinim mei eŕe mani wumb ombu kin, Krai sinim kin eim noman ka eŕe yi miŕ ku ngum.

⁸ Gos ek ok puŕum ek yi miŕ ninim,

“Kunum eŕe, Krai epin konu eŕe tonu pum kunum ei, eim wumb Seisen kan miŕ ngopu kin, eim angil eŕe kindang mulnjung wumb ei, epin konu eŕe tonu eim kin sipim. Eim Seisen, to mani kindpi kin, eim nge wumb ei kin, eim nge noman ka wii pei wii ngum.”

⁹ Nga ek ei yi miŕ ninim, eim tonu purum ei, puŕe palim miŕ nenj? Ba kumb se nge, eim mani orum ei, kumna kin mani pupu mei eŕe mandring salim eŕe purum.

¹⁰ Nga Krai eim, mei eŕe mani orum wu ei, yi ku, nga tonu epin konu eŕe tondrung purum. Eim oŕ ei erpi kin, mei konu eŕe orung orung pei, eim sipi konu eŕe ombu pei, mondpu si kindim.

¹¹ Nga Krai eim wumb kin epi ka wii ngum. Ngang kin, wu kombur, ek se andilmin wumb dinga ngang kin, muŕngii; nga wu kombur, Gos epi koi erpi palim oŕ ei piik kin, ni tor kindilmin wumb dinga ngang kin muŕngii; nga wu kombur, Gos ek tor kindmin konu orung orung pungii wumb, dinga ngang kin, muŕngii; nga wu kombur, men toŕmun wumb tep elmin ni, Gos ek emb toŕmun wumb dinga ngang kin, muŕngii.

¹² Eim yi miŕ erpi kin, Gos nge tiŕap wumb ei, paki topu, er ka erim. Erpi kin wumb ei, Gos kongun kun ka erangin kin, eim nge wumb noman se ende dinga kindim.

13 Kindpi kin, sinim pei o pun, noman ende pupun kin, sinim Jiisas kin pii gii nipin kin, Gos nge kingam Jiisas nge oł kun ka ei piipin kin, nga wu dinga mił peng mułngii. Molk kin, Kraiss eim nge oł kun ka wii dinga pei ei kin, yi mił ku, enim wumb pei tonu ongii.

14 Nga sinim kangi ambił noman ełe, ek eipi eipi piik kin, ekii singii. Ei yi mił, noł kanu konu pop topu kin, konu ełe orung orung mani purum. Nga yi mił, ek kend tonmun wu ei, wumb andlam eipi andan tok enmin. Erangin kin, wumb ei epi kun ka oł palim mił enanmin. Ei nge, enim yi mił enerngii.

15 Ei mon, sinim ek keimi mendpił nipin kin, wumb eipi noman ka ngumun. Sinim pii gii ninjpin wumb nge wu num owundu Kraiss, eim nge oł kun ka oł ei, sinim ei ekii semin kin, wumb dinga peng kin tonu wangin kin Kraiss mił mułmun.

16 Kraiss eim sinim nge peng er mołum. Nga sinim pii gii ninjpin wumb ei, Kraiss nge ngenj embił mił dambiltpi ende pupun mołmun. Mułamin kin, Kraiss sinim wumb endeim endeim ni, kongun eipi eipi pendpi ngum. Sinim wumb pei dambiltpin ende pupun kin, Kraiss nge kongun noman ende sepin ermin. Ei nge, Kraiss sinim wumb pei si tikandi kindpi kin, tep er mołum. Ei yi mił erang, Jiisas nge tilap wumb kin, wumb eipi noman ka ngangin kin, Gos eim tilap wumb eim ngenj embił mił molk kin, dinga tonu wangin kin, oł kun ka erik mułngii.

Noman Konj Kraiss Kin Mołum

17 Pe Jiisas owundu nge noman dinga ei nge, na ek dinga endi nimbii end. Enim kunum nga olt endi, wumb eipi torung wumb erik mołmun, yi mił ku, enim yi mulerngii mon! Wumb tilap eipi wumb ei nge, noman ełe kun ka pinalim ei, wii mił yi erik mołmun!

18 Pe torung wumb tilap eipi ei, noman ełe emii mił palim. Enim wumb ei, Gos nge noman konj ei, kunum kunum konj mułmba noman ei, sinenjing. Nimbił erang wumb ei, Gos ek ka piinarik kin, noman tuk dinga peng kin, Gos kin turii puk mołmun.

19 En enim nga singambił kulalmin! En enim noman tuk ełe penj mendpił mołum. Mułang kin, pe wumb ei en enim noman to piik kin, oł kis kanim kanim pei ełmin.

20 Ei nge enim Kraiss nge oł kun ka oł ei piinenjing.

21 Enim Kraiss nge oł ei ni, ek enim piik enjing. Erangin kin, enim eim nge oł ei, ekii sik kin, nga enim Jiisas nge ek keimi ei, piinjing ku.

22 Pe enim noman ok nge oł ei, si kindngii. Nimbił erang noman ok nge oł ei, enim kin mołpu erang kin, enim oł kis kanim kanim enjing ei, si kindngii.

23 Enim noman kin, noman tuk ełe, Gos erang kin, am konj mendpił tonu wangii.

24 Enim Gos noman konj sik kin, Gos eim noman konj mił, yi peng erik mułngii. Pe noman konj yi erang kin, enim Gos kin kun ka mendpił mułngii. Molk kin, eim oł kun ka ei, mił erngii.

25 Pe nga enim ek kend tok ełmin oł ei, nga enerngii mon! Enim wumb endeim ni, ek keimi nipin kin, erpin ngumun. Nimbił erang sinim pii gii ninjing wumb pei ei, Gos na Kraiss Jiisas nge tilap wumb dambiltpi se ende kindim.

26 Enim jikii kis pang, piinjing kin, enim noman kis tok piinerngii mon! Enim jikii kis pang piinjing pim kin, enim eni mani ba kunum ei, enim kin mulermba mon! Ba kumb se jikii kis ei, poru nimba.

27 Enim Seisen kin kunum se ngangin kin, enim oł kis endi enerang mon!

28 Pe wu endi ok epi waning siłim wu ei, nga waning sinermba mon! Pe wu ei angil ełe kongun erpi kin, eim ku sipi kin, eim kuni ni, alap ni, epi top erpi kin, nga wumb epi sinalim wumb ei, paki tumba ku.

29 Enim ek kis endi ninerngii mon! Enim ek ka paki tumba ek minj ningii! Enim ek yi nengin kin, wumb eipi paki topu kin, noman ka ngopu kin, ek kun ka nengin kin, wumb ek piingii wumb ei, noman ka ngok erngii!

30 Pe enim Gos Gui Ka kin, noman embin to ngunerngii! Nimbił erang Gos Gui Ka enim kin mułang, Gos nge ek keimi ok nirim mił, enim wumb na nanim nge wumb ei, to tonu kind mundunjing.

Mundamb kin, Gos Gui Ka enim kin mułang, nga ekii se Gos kunum owundu tonu omba kunum ei, Jiisas orung opu enim sipi, orung simba kunum ełe, oł kis ya mani mei ełe enmin oł ei, sinim kin pinermba mon; poru nimba.

³¹ Enim noman tuk ełe, kis piik kin, noman ełe kis piik kin, enim jikii pang kin, wumb eipi kin ek dinga wii tok kin, nga wumb eipi kin ek kis ngok kin, nga noman kis min, ek kis kanim eipi endi enim pim kin, ei si kindngii!

³² Enim nga yi mił ku erngii! Enim enginjing noł kin, noman ka ngok, nga wumb kin oł kun ka wii pałim mił erngii! Nga wu endi enim mołmun konu ełe mołpu kin, nim kin oł kis erim ei, kaplı enim kanik wiik tok kin, eim oł kis ei kindngii. Gos nge Jiisas Krai, sinim oł kis pei kil ngopu, si kindpi, poru nim. Ei yi mił ku, enim wumb eipi oł kis enim kin enjing ei, enim wumb ei, oł kis ei si kindpi poru nimba ku.

5

Enim Gos Nge Oł Kun Ka Erik Mułngii

¹ Ei yi erang, enim Gos nge kangii ambii mołmun. Nimbił erang Gos enim wumb eim noman ka ngolum ei nge, enim Gos nge oł kun ka ełim oł yi ku, ekii sik kin, kongun dinga erik mułngii!

² Enim noman konj ei, wumb eipi noman ka ngangin ei, yi mił ku, Krai Jiisas sinim kin noman ka ngum. Ngang kin, eim kołpu kin, noman konj ei kindpi kin, sinim wumb paki topu, Gos kin kułmał mur ka wii mił topu kin, Gos Krai kanpi kin, kan ka wii kenim.

³ Nimbił erang enim Gos nge wumb mołmun. Mołmun ei, enim ya mani mei ełe oł kis kanim kanim amb eipi kin, oł yi mił si kindngii! Wumb eipi nge epi kan bun bun sinmin oł ei ni, oł penj tui kun pinalim oł ei ni, yi enerngii, mon!

⁴ Enim ek kis penj ninmin; nga ek wii pułe pinalim ek ni, nga ek kun pinalim ek ei, pei ninmin ei ninerngii mon! Ba enim yi mił erik kin, enim Gos kin ek ka nik ngungii.

⁵ En enim ei kan kun erngii! Enim mei noman oł kis epi kanim kanim wumb kin

ni, ei oł kun pinalim mił ni, nga wumb eipi nge epi kan bun bun sinmin ei nge, gos kend mił epi sik, erik enmin. Wumb yi mił enjing kin, wumb ei Krai kin, Gos tep er mołmbuł konu ka wii tuk ełe, punerngii mon!

⁶ Enim kan kun erik mułngii! Wumb ek kend tok, nga ek wii pułe pinalim ek endi enim kin ningii; ba wumb ei nge, ek ei ekii sinerngii mon! Nimbił erang epi ei nge, Gos pupuł kis wumb ei kin, tonu omba. Wumb ei, Gos kin buł ngok kin, ekii sinenjing.

⁷ Yi mił pim kin, enim wumb ei kin, epi endi enerngii mon ku!

⁸ En enim ok, noman tuk ełe emii peng oł kis er mułjung; ba akip enim Krai Owundu nge wumb tonu onjung kin enim Jiisas kin dambilik ende pu molk kin, pe nga enim noman tuk ełe tiłang pałim mił, kaplı enim oł kun ka ei, yi mił ku erngii!

⁹ Pe enim noman tuk ełe, tiłang yi erang ei, kuni mong ka wii pei, yi mił tonu omba. Wang kin, enim oł ka ni, oł kun pałim oł ni, nga ek keimi oł pei yi erngii!

¹⁰ Enim nipe epi endi enim noman ełe, ermin ni erngii ei, Krai Owundu nge eim noman pałim yi mił erngii!

¹¹ Nga wumb epi wii endi pułe pinalim epi ełmin ei nge, enim enerngii mon! Nimbił erang epi ei, oł kis emii pałim mił, kun pinalim yi erngii mił ei, ekii sik enerngii mon! Ba enim torung oł ei nge tiłang pałim ełe, tu wangin erngii!

¹² Ei epi koi erik enmin oł ei, sin ek ninmin ei, am singambii kultmun!

¹³ Ba Jiisas nge ek ka tiłang mił, wumb oł kis kanim kanim enjing ei, si peni ełe tor wang kin, epi ei wumb keningii. En enim ełmin oł ei, konu peni ełe andan tang kin, wumb pei keningii.

¹⁴ Nipe oł kis epi peni ełe tor omba ei, emii pinermba mon; ba ei tiłang erang mułmba. Ei mił peng kin, eim ek yi mił nirim,

“Enim or pałmin ei, pinerngii! Enim angk konj kindik mułngii! Nga enim wumb kulii ei, angk tonu ok, konj mułei! Mułangin kin, Krai enim tiłang ngumba.”

¹⁵ Enim er mołmun oł ei, enim kan kun erik mułngii! Enim wumb noman kun pinałim wumb ełmin oł ei, enim yi enerngii mon! Enim wumb noman ka wii pałim mił, oł ei erngii!

¹⁶ Enim kunum kunum pei sałim mił ei, oł ka erngii! Nimbił erang akip kunum ełe, wumb oł kis enmin.

¹⁷ Yi mił peng kin, enim wumb noman kun pinałim wumb mił, yi enerngii mon! Ba enim kur keningii ei, nipe epi endi Owundu nge noman ełe pałim mił, yi erngii!

¹⁸ Enim noł wain nunerngii mon! Nok kin, enim noman ei wulu pang kin, enim oł kun pimba mił enerngii mon! Ba enim noman tuk ełe, Gos Gui Ka piki to mułmba. Mułang kin, enim oł kun ka pimba mił erngii.

¹⁹ Enim Gos ek ka nik kin, wumb eipi ngungii. Ngok kin, Gos ek nik golang kindik, Gos Owundu embe ambił tonu kindik, Gos Gui Ka giisa ni, mingał kepii kin tok, golang nik ei, enim noman tuk ełe, ka ka piik kin, Gos Owundu ngungii.

²⁰ Kunum kunum Ernjin Gos sinim kin epi ka wii kanim kanim pei ngum. Ngang kin, sinim Gos kin noman ka wii piipin ngumun ei, Krai Jiisas nge embe ełe ngumun.

Wu Amb Simba Nge Ek

²¹ Wumb eipi en enim ningii ek ei piik kin, ekii singii. Nimbił erang sinim Krai nge wumb, eim noman pałim mił ermin.

²² Amb enim wenjing noł ningii ek ei piik kin, ekii singii. Yi mił erik kin, Krai Owundu kin ekii sik erngii ku.

²³ Wu endi ei eim ambim kin tep er mołum ei, yi mił ku Krai ei eim nge tiłap wumb kin tep er mołum. Mołpu kin, eim tiłap wumb ei, eim ngenj endeim kin, kołpu sipi, orung simba nge om.

²⁴ Nga embnjing noł, en enim wenjing noł ningii ek kanim kanim pei ei, am ekii singii. Sik kin, yi mił ku, Gos nge tiłap wumb ei, Krai nge ek ka ei pei, ekii singii ku.

²⁵ Wenjing noł, enim embnjing noł kin, noman ka piik ngungii! Yi mił ku, Krai nge wumb tiłap ei, noman ka piipi kin, eim

kołpu eim noman konj wumb ngopu pakitum.

²⁶ Yi mił erang, Krai eim nge tiłap wumb sipi kin, eim ek ka ełe oł kis kil ngopu kin, noł pendpi ngum. Yi er ngopu kin, eim nge tiłap wumb sipi kin, Gos kin kindim.

²⁷ Eim yi erang kin, en enim konj mendpił mułngii! Mol k kin, oł kun ka minj erik, oł kis ei enerngii! Enerangin kin, eim ningił ełe, kan ka wii mendpił mił kenmba. Kanpi, yi mił erpi, eim nge tiłap wumb ei, kun ka wii mił sipi kin, eim kin tuk simba.

²⁸ Wu en enim nge ngenj noman ka ngok kin, kaimb sik ngonmun ei, yi mił, en enim nge embnjing kaimb sik kin, noman ka piik, ngungii! Wu nii endi eim ambim kaimb kułpu kin, noman ka ngumba ei, eim nge ngenj kaimb kułpu, noman ka yi ku ngolum.

²⁹ Yi mił erang, wumb endi eim nge ngenj kis piipi kin, noman ngunałim min, oł yi enałim mon. Yi ermba mił, eim kuni ngopu kanpi kin, ka er kun er si mołulum. Nga Krai nge wumb tiłap yi mił ku ełim.

³⁰ Nimbił erang sinim Krai eim nge ngenj to dambilpi se ende kindim.

³¹ Ei yi mił, Gos eim nge ek ka yi nirim puł yi mił peng kin, “Wu eim nge arim mam tał wakin topu, ambim kin okuł ende punguł ei nge, wumb tał eł ełip ende mułnguł.”

³² Gos ek ka ełe ei, ek ekin owundu endi, ek keimi ni tor kindim. Na yi mił, ni piinj puł ei, Krai kin eim nge wumb tiłap ende mołum.

³³ Ba ek ei nge, enim kin ninim ku. Enim pei endeim endeim ni wenjing noł, kaimb sik, noman ka ngok, embnjing ngungii ei mił, en enim ngenj ełe kaimb sik, noman ka ngok ełmin mił. Nga enim embnjing pei wenjing ek ningii ek ei, ekii sik kin, enim wenjing embe ambił tonu kindik, yi erngii.

6

Kangi Ambil Ni Menjing Ernjing Nge Ek

¹ Kangi ambił, enim menjing ernjing ek ei piik kin, ekii singii! Nimbił erang, ei oł kun ka peng kin, Krai eim noman to piinim mił yi erngii!

² Enim kanggi ambil, menjing ernjing, nge embe, ambilk tonu kindik kin, nga noman ka ngok yi erngii! Ei Gos lo ek kumna ek dinga nirim mił palim.

³ Yi enjing kin, enim kun ka molk kin, nga enim ya mei ełe kunum kinan molk pungii.

⁴ Ernjing enim kingenjing noł kin, enim oł noman embin tui kunum kunum erangin kin, jikii pupu, kis piingii oł ei, enerngii mon! Ba oł yi enarik kin, enim kingenjing noł ei, Kraiss nge oł kun ka andan tungii.

Kongun Wii Ełmin Wumb Kin Kongun Tep Ełmin Wumb

⁵ Enim kongun wii ełmin wumb ei, kongun tep wu ek nimba ek ei ekii sik kin, noman ka ngok, ei mund mong tok, kongun dinga kindik erngii. Erik kin, enim noman tuk ka piik enmin mił, yi ku erngii! Enim kongun ei erik ełe nge, enim Kraiss kin kongun mił erngii!

⁶ Enim kongun tep wumb enim kanik kin, tep er mułngii kunum ei mendpił, kongun ermin ni piinerngii mon! Ba yi ku, enim Kraiss nge kongun erik kin, Gos eim erngii ni noman peng piinim mił, yi erik kin, eim noman tuk ełe pei kongun wii erik mułngii ku.

⁷ Enim kongun wii erik kin, noman ka ka piik erngii! Enim kongun yi mił erngii ei erik, ya mani mei wumb mendpił ngunanmin; ba sinim nge Owundu ngonmun.

⁸ Enim piingii ei, Jiissas Owundu enim wu endeim endeim ni kumep ngumba. Ngang kin, enim kongun kumep sinjing wumb min, kongun wii erik kin, kumep sinenjing wumb ei, kongun ka erngii! Wumb ei pei pei, yi mił singii.

⁹ Enim kongun tep wumb kunum kunum oł kun ka pimba mił erik kin, enim kin kongun wii er ngonmun wumb ngungii. Enim wumb kin kongun embin tui ngok kin, oł dinga enerngii mon. Nimbił erang enim piinmin ei, enim kongun wii enmin wumb ei ni, kongun tep wumb ei ni, tep wu endeim mendpił ei tonu epin konu ełe mołum. Eim wumb endeim endeim ni mok tumba ei eim ende mił mok tumba.

Gos Nge Dinga Opu Ełmin Kumb Tepii

¹⁰ Ek ni poru nip nind! Enim Kraiss kin ok ende puk dambiltik molk, dinga singii. Nimbił erang eim noman dinga owundu sałim.

¹¹ Pe enim Gos opu erngii epi kanim kanim pei ngumba epi ei, tapik sik se endngii. Ei nimbił erang, enim Seisen wu kis enim kin, ek kend topu ermba kunum ei, enim dinga angk kin, eim kin opu orung erngii.

¹² Ei sinim mei wumb kin, opu orung enanmin mon. Ba sinim opu orung kindpin gui kis ei, tonu epin konu ełe ni, ya mani mei ełe mołmun. Nga tep erpi, noman dinga sep kin, dinga kis emii enim konu ełe mołum, gui kis pei ombu ei sinim kin opu orung enmin.

¹³ Nimbił erang enim akip Gos nge opu epi ngumba ei, si tapik mułngii. Nga kunum endi, epi kis tonu omba kunum ei, enim kaplı dinga angk kin opu orung wu enim tumba ermba kunum ei, eim kamb mani kindngii. Nga ekii se, opu er poru ningii kunum ei, enim angk kin, dinga puk engingii.

¹⁴ Enim oł kun erik engingii ei, Gos ek ka keimi pii gii dinga nik, mum tulan mił, kend ełe talk kin, nga oł kun ka erik erngii ei, kumb tepii mił enim pepił ełe tepngii.

¹⁵ Nga enim simb ełe simb kum mundngii mił ei, Gos nge ek ka emin ni tor kindngii ei, yi mił er kun er mułngii.

¹⁶ Kunum kunum enim pii gii dinga peng ełe, kumb tepii mił, ambilk si endngii ei, yi mił erik kin, enim opu mong ei dup mił seng kin, Seisen wu gui kis eim tumba ei, enim si tor sengin kindngii.

¹⁷ Gos sinim sipi orung simba ei, sinim peng ełe, peng kon mił epi ei, si mundmun. Nga Gos ek ka ei, Gos Gui Ka tui jik mił ei, ambił gii nik mułngii!

¹⁸ Oł ei pei erngii ei, Gos kin kii sik ngangin kin, enim paki tumba. Enim kunum kunum pei, Gos Gui Ka enim andan tumba kunum ei, enim prei erngii! Yi mił peng kin, enim kunum kunum or pinarik, konj molk kin, prei erik, kan kun erik mułngii. Nga enim Gos nge wumb kunum pei, prei erik kin, dinga ngok mułngii.

¹⁹ Yi ku, enim na kin prei erik kin, Gos ngungii. Ngangin kin, Gos na eim nge ek

ka nimbii ei, gupu aki topu seng kin, mund mong tunermbii. Gos ek ka koi erpi peng kin, wumb piinanmin ek ei, na nip tor kindamb kin, piingii. Enim prei erangin kin, na ek kun pimba mił nip ngumbii.

²⁰ Pule yi mił peng, na Gos nge ek se andiłmin wu, eim ek ka ni tor kindmbii. Ei nge na kongun ełe enj ei, konu kan ngii ełe peł. Enim na kin prei erik, Gos ngangin kin, na Gos ek ka ei, mund mong tunarip kin, dinga ni tor kindip nimbii ek ka ei, nip minj mułmbii.

Poru Nimba Ek

²¹ Wu Taikiikis sinim enginpin wumb noman ka ngołmun ei, eim kin Krai nge kongun ka ełim wu ei, na kongun ei mił, na moł mił ek ei ni tor kindpi enim ngumba.

²² Ei yi mił, na wu ei enim kin kindind. Wu ei enim kin sin enmin oł pei ei, enim kin ni tor kindang piingii. Piik kin, enim noman tuk ełe, dinga ka seng kin, mułngii.

²³ Erinpin Gos kin, Gos Krai Jiisas Owundu kin oui, sinim enginpin noł pei kin, noman emin ka sepi kin, nga noman ka seng kin, nga pii gii dinga peng kin, ngang singii.

²⁴ Pe Gos nge noman ka eim wumb nii endi Owundu Krai Jiisas kin noman ka ngungii ei dinga ka ei ekii poru ninermba.

Pol Mon Pilipai Wumb Połpu Kindim

Pol Pipe Połpu Pilipai Wumb Mulnjung Konu Ełe Kindim

¹ Pol kin Timosii teł Krajs Jiisas nge kongun wu mołpuł kin, pepe ei połpuł kin, enim Gos nge wumb Pilipai konu ełe wumb mołmun. Enim Krajs Jiisas kin dambiltik ende puk mulnjung wumb ei ni, tep er mołumun wumb ni, men ngii kongun ełmin wumb enim pei sił pipe ei ngopuł kindmbił.

² Sinim nge Erinjpin Gos ni, Owundu Jiisas Krajs ouni enim kin noman emin wii enim ngang kin, enim noman emin ka seng mułngii.

Pol Noman Ka Piipi Gos Ngum

³ Kunum kunum ełe, na enim kin piip kin, Gos kin noman ka piip ngoł.

⁴ Na enim kin kunum kunum Gos kin prei erip kunum ei, na ka piip ngond.

⁵ Nimbil erang enim na Gos kongun enjingil mił, kumb se paki toł ni, pe paki tumun ku.

⁶ Yi mił erang, na piip poru nind ei, yi mił pałim. Gos enim noman tuk ełe kin, kongun ka wii enim kin pułgun mondpu erim. Gos eim kongun ei, erpi pang kin, Jiisas Krajs kunum Owundu simba kunum ei, poru nimba.

⁷ Pe na noman yi mił piip kin, enim ngond ei, kapli kun ka minj mołum. Nimbil erang na enim kin noman ka ngoł. Ei yi mił, enim pei Gos nge noman ka ei, na kin ngum ei, enim pei na kin noman ka ouni sinjing. Kunum tał pei, na kan ngii ełe mult kunum ei ni, kunum ei na Gos ek ka ni tor kindip ełe nge, dinga angip endinj. Kunum ełe, enim na kin ouni erik kin, paki tok mulnjung.

⁸ Gos mendpił eim kanpi piinim ei, na ek keimi mendpił nip, yi mił ngond. Na noman dinga kindip op kin, enim kenmbii ni piip mił piinand mon. Na noman ka ngołum oł ei, enim kin ngop ełe, Jiisas Krajs na kin ngum.

⁹ Na enim kin Gos prei erip kin, kii sip ngop ei, yi mił, Na prei erip kin, enim nge noman ka wumb kin ngołum oł ei, dinga tonu ok, nga enim noman ka wii keimi ni, oł kun ka ełmin oł ei piik kin, kun erngii ku.

¹⁰ Ei mił, en enim kapli oł kun ka ełmin oł ei, mok tok kin, piik kun ka mendpił erngii. Nga Krajs omba kunum owundu ełe, enim Krajs ningil ełe, oł kun ka wii molk kin, oł kis endi enim kin mulerngii mon.

¹¹ Mułangin kin, Krajs Jiisas eim enim kin oł kun ka ei, enim andan topu erang kin, oł kun ka oł ei, enim noman tuk ełe kin, am piki top mułmba ei mułang kin, enim Gos nge embe ambil tonu kindngii ei, am ei tonu pupu pimba.

Pol Kan Ngii Ełe Pim Ei, Gos Ek Ka Paki Mił Tum

¹² Engnan noł! Na noman piip mił ei, enim piingii ei, oł embin tui na kin tonu om ei, ek ka nge andlam ei, ondu ngunerim mon! Ei ek ka ei am pengli; wumb piinjing ni, oł yi mił erim.

¹³ Oł yi mił erim ei, Sisa ngii ełe tep er mołmun wumb, opu wu ombu ni, nga wumb eipi pei ya mołmun wumb ei, na Jiisas Krajs nge kongun wu ełe nge, kan ngii pir ei, wumb na piinjing ku.

¹⁴ Wumb ombu, na kan ngii pinj ei, piik kin, poru ninjing. Yi erang, enginjpin noł kombur pei, Owundu kin pii gii ninmin ku. Nga en enim nge noman ełe dinga sik kin, mund mong ei si kindik kin, am Gos nge ek ka ei, am nik dinga kindik endnjing.

¹⁵ Keimi, wumb kombur na embe punum nik kin, na kin noman kis piinjing. Piik kin, na to mani kindmin nik enjing. Pe oł ełe nge, Krajs eim ek ei ni tor kindnjing. Nga wumb kombur na Pol kin, noman ka piik ngok kin, Krajs nge ek ka ni tor kindik kin, paki tok ełmin ku.

¹⁶ Nga wu ombu piinmin, na ya kan ngii mołup kin, dinga kindip, opu orung mił erip, Gos nge ek ka dinga ni tor kindip mił ei piik kin, na noman ngonmun. Ngok kin, ek ka ei ni tor kindiłmin.

¹⁷ Ba wumb kombur en enim nge embe eł nge, piik niłmin. Nga Krajs nge ek niłmin ei, noman kun pałim mił ei, ni tor

kindnałmin mon. Na kan pir ek embin tui ombu tui mił, nik tuk kindik kin, oł yi mił ełmin.

¹⁸ Pe nga ei epi nipe? Ei minj oł pei ełmin ei, oł keimi mendpił min, oł kend yi mił ełmin ku. Ei nge nik kin, Krai nge ek ka ei, nik wumb ngołmun. Oł ełe nge na ka piind. Ei am ka minj piimbii.

Pe Na Konj Muls Kin, Krai Kin Ouni Mułmbii

¹⁹ Nimbił erang na piip poru ninj ei, enim kunum kunum prei erik kin, na paki to ngołmun. Ngangin kin, Jiisas Krai nge Gui Ka ei nge, dinga na ngołum. Pe na piind epi ei, tonu onum ei, na paki tang kin, na am ka wii mułmbii.

²⁰ Pe yi mił erang kin, epi ei tonu omba ni, ka piip moł ek ei, ek ka wii tonu omba ełe nge, kui er moł. Ei tonu wang kin, ei nge na ek nip tor kindinj na singambił kulermbii mon! Ermbii oł ei yi mił, na nam eł oł ei, yi ku, erip mułmbii. Mułamb kin, pe na konj mułmbii kunum min, kułmbii kunum ei, na nge ngenj ei, Krai nge embe ełe tonu omba.

²¹ Keimi, na nge noman ełe yi mił pałim. Pe na noman ei konj ka pep nim kin, na Krai nge embe ambił tonu kindmbii ei kapłi. Ba pe, nga na kuls kin, na epin konu ełe noman konj simbii ei, ka wii mendpił.

²² Nga na ya mei ełe konj muls kin, na kongun end kongun ei, epi keimi tonu omba. Ba na nipe andłam endi ekii sip ermbii ei, na piinand.

²³⁻²⁴ Na nam noman tuk ełe tał pałim. Na kołup pup kin, Krai kin epin konu ełe ouni mułmbii ei, am ka wii. Ba na enim kin ya mei ełe muls kin, ei nga na enim paki tumbii ei, ka wii ku.

²⁵ Na pii gii dinga nip kin, na piip poru ninj ei, nga na enim kin ouni mułup kin, enim paki tamb kin, enim pii gii dinga nik kin, ka wii piik mułngii.

²⁶ Yi mił pałim ei piip kin, na nga op enim kin ombii. Nga enim na kin ka piik kin, Krai nge embe ambił tonu kindngii.

Pilipai Wumb Enim Pol Kin Tep Tok Ende Pu Molk Opu Erngii

²⁷ Ba enim andłam endngii oł ei, am kun ka erik andik kin, Jiisas Krai nge ek ka ełe

mił, ekii sik wumb eipi andan tok, yi mił erngii. Nga na op enim kenmbii min, nga na enim kin onermbii min, ei epi wii mił, ba na enim nge ek ei piimbii ełe ei, enim noman ende sek kin dinga angk mułangin kin piimbii. Molk kin, noman ende sek kin, wumb paki tok, kongun dinga erik yi erangin kin, Krai nge ek ka ełe, pii gii dinga nik mułngii.

²⁸ Na piimbii end ek ei, enim nge opu orung wumb ek endi ningii ei, mund mong enenjing. Pe enim mund mong enenjing kin, pe wumb en enim piingii ei, en enim dup konu kis ełe ngenj kumbii kis singii. Ba Gos enim andan yi mił tumba ei, Gos eim erang kin, enim sipi orung simba.

²⁹ Nimbił erang Gos enim Krai nge kongun ka erngii nipi kin, enim noman ka ngum. Enim Krai kin pii gii ningii nge nip kin, eim dinga ełe mendpił ngunerim mon; ba enim Krai nge embe ełe, ngenj kumbii singii nipi kin, enim eim dinga ngum ku.

³⁰ Na pii gii ełe nge, ok opu dinga erir ei, enim kenik. Pe nga na opu end mił ełe nge, ei enim piinmin. Pe enim piinmin ei, na opu end mił oł ei, sinim ouni tep topun er mułmun.

2

Sin Sinim Nge Noman Ełe To Mani Kindipin Enginjpin Noł Noman Ngumun

¹ Pe enim Krai kin mołmun ei eim kin, noman tuk ełe dinga silmin min? Pe enim eim noman ka sik piik kin, enim noman emin ka mołmun min? Enim Gos Gui Ka nge noman konj ełe, ende mołmun min? Nga enim wumb eipi kin noman ngok, kaimb sik, yi ełmin min mon?

² Pe yi mił pim kin, pe enim na kin noman ka mendpił piik ngungii ei nge, tonu omba oł yi mił pałim. Enim noman ende sik kin, wumb eipi kin noman ka ngok ei, oł endeim mendpił pimba. Peng kin, noman ende sek mułngii.

³ En enim noman ełe, embe wii ambił tonu kindnerngii mon! En enim noman ełe, to mani kindik kin, nga wumb eipi nge embe, to tonu kindngii wumb ei, ka wii ni piik erngii.

⁴ En enim nge noman eŕe epi ei mendpiŕ, tep er mulerngii mon! Ba enim wumb eipi nge noman eŕe, epi ei tep ka er muŕngii ku.

Krais Eim Embe To Mani Kindang Kin Gos Eim Embe Ambil Tonu Kindim

⁵ Krais Jiisas nge noman endeim sirim miŕ ei nge, enim noman ende yi miŕ mendpiŕ singii.

⁶ Kumb ok, Jiisas Gos kin ende mendpiŕ multum. Ba Jiisas eim Gos nge noman dinga tep er moŕum oŕ ei nge, dinga ambiŕ gii ni piinerim mon. Eim Gos kin ekii sipi kin, mandring muŕum.

⁷ Mon! Eim nge oŕ dinga ei si kindpi kin, nga eim mei wu miŕ mani om. Opu kin, eim kongun wu wii miŕ, yi er muŕum.

⁸ Wumb kenjing ei, eim mei wu miŕ mendpiŕ muŕum. Eim nge noman eŕe embe ei, to mani kindim. Kindpi kin, Gos nge noman eŕe ekii sipi erim. Oŕ yi nge pepi pang kin, eim kuŕum kunum ei, poru nim. Pepi pang kin, keimi ond peri eŕe kuŕum.

⁹ Kuŕang eŕe nge mendpiŕ, Gos Jiisas nga konj sipi kin, eim to tonu mendpiŕ kind mundum. Nga Gos eim embe ka wii mendpiŕ endi ngum ei, wumb nge embe pei to mani kindim.

¹⁰ Kindrim embe ei, Jiisas pa nipi ngum. Ngang embe ei, tonu epin konu eŕe wumb ni, ya mei eŕe wumb ni, mei mandring eŕe wumb ni, wumb ni pei, Jiisas eim endeim ambiŕ tonu kindngii. Kindik kin, nga mong gopsing pii polk kin, eim embe eŕe ek ka nik kin, eim nge embe ambiŕ tonu kindngii.

¹¹ Wumb pei gupu eŕe ek yi miŕ ningii. “Jiisas Krais ei Owundu,” pa ningii. Yi miŕ nengin kin, Erinjpin Gos nge embe ei am tonu ba.

Enim Tilang Miŕ Tuk Wumb Pei Kin Muŕngii

¹² Kapli, na nge wumb puŕ ei yi miŕ, ok na enim ek ninj ekii sinjing ei, pe yi miŕ ku erngii. Na enim kin muls kunum eŕe, enim epi erngii ek ei ninand mon! Ba pe, na konu turii moŕ kunum eŕe, enim na ek ekii sik kin, am oŕ yi nge erngii. Gos enim sipi orung sim ei nge, mund mong erik kin tungu erngii. Yi erik kin, kongun dinga erik muŕangin kin, Gos enim noman konj

ka epi enim ngumbii nirim epi ei, ngang singii.

¹³ Enim piinmin ei, Gos enim noman tuk eŕe kongun erpi moŕum. Nga Gos eim noman eŕe, enim noman tuk eŕe kindim. Kindang kin, nga Gos eim noman paŕim miŕ, yi kongun erik muŕngii. Yi erik muŕangin kin, Gos enim kan ka kenmba.

¹⁴ Enim epi pei enmin oŕ ei nge ek miŕ enmin oŕ ei ni, kis piik, kii sik enmin oŕ ei ni, pei si kindik kin, er muŕngii.

¹⁵⁻¹⁶ Yi miŕ erang, enim oŕ yi miŕ erik kin, enim kun ka muŕngii. Nga pund mong endi, enim kin pinermba mon! Enim Gos kingam noŕ mendpiŕ muŕngii. Nga enim noman tuk eŕe, orpuŕ miŕ endi pinermba mon. Enim ek wumb noman konj ngoŕum ek ei, ambiŕ gii nik muŕngii. Ei molk kin, wumb tilap eipi pii gii ninenjing wumb eŕe, enim tuk molk kin, dup miŕ tilang erang kin, ya mei eŕe wumb oŕ kis eŕmin wumb ei, kin muŕngii. Muŕangin kin, nga Krais Owundu tonu omba kunum ei, na enim kin pei ka piimbii. Piip kin, na noman eŕe yi piimbii ei, na kongun wii miŕ erip kin, nga nam nge dinga ei, wii miŕ kindip ermbii miŕ mon!

¹⁷⁻¹⁸ Enim nge pii gii ei, Gos kin kuŕmaŕ kaŕiŕmin miŕ yi paŕim. Nga kuŕmaŕ kaŕiŕmin poru nimba epi eŕe, noŕ wain bein toŕmun. Yi peng kin, na miyem eŕe, noŕ wain miŕ bein tok, enim kuŕmaŕ kaŕiŕmin poru nimba erang bein tok kin, tonu kindnjing pim kin, ei epi wii miŕ. Ei na ka piimbii. Keimi, na enim kin ka piip ngumbii. Nga enim yi miŕ ku, ka piingii. Enim na kin ouni ka piipin muŕmun.

Timosii Nge Ek

¹⁹ Ba na Jiisas Owundu pii gii ninj kin, kapli Jiisas eim noman eŕe yi piim kin, kunum olt mon, na Timosii kindamb kin, enim kin omba. Nga Timosii orung opu, enim ek na kanpi neng piimbii. Piip kin, na ka piimbii.

²⁰ Na nge wu Timosii miŕ, nga wu endi mulaŕim mon! Eim na kin noman ende sep ngoŕum. Ngopu kin, eim nge noman tuk eŕe enim paki tumbii ni dinga piŕim.

²¹ Wumb eipi pei, en enim noman eŕe epi ei, minj tep ka er moŕuŕmun. Molk kin,

Jiisas Krai nge kongun ei, tep ka enalmin mon.

²² Ba enim wu Timosii elim ol ei piinmin. Timosii eim ol kun ka elim wu. Eim na Krai nge ek ka kongun erir konu ele, eim na paki tolum wu. Ei eim yi erim ei, wu endeim kingam ei, eim arim paki tolum mi, Timosii na kin yi elim.

²³⁻²⁴ Pe na kan ngii ele tor op piip kin, na Timosii kindamb kin, enim kin sikir omba. Pe na pii gii nind ei, Jiisas Owundu eim andlam endi top simba. Nga kunum aninga kopur na yi ku, molup kin, nga enim kin ombii.

Wu Epaproraais Nge Ek

²⁵ Na nam piip kin, wu Epaproraais kindamb kin, enim kin omba ei, sinim nge enginpin. Na kongun ende wu ei, sil opu ende elmbil wu. Ok enim eim kindangin kin, na kin opu ei, enim nge men ek nilim wu ei, na paki tolum.

²⁶ Eim nge noman ele, enim kin opu kenmbii ni piipi kin, noman embin topu molum. Eim ening palim enim piinmin ei nge, eim noman embin to piinim.

²⁷ Keimi, ok eim ening pim. Peng kin, eim kulmba mandi erim. Ba Gos eim kin kaimb sim. Ba Gos eim kin mendpil, kaimb sinerim mon! Gos na kin kaimb sim ku. Gos eim ol embin tui ei, na kin pei tonu omba ei, mon ni piipi kin, na paki tum.

²⁸ Yi mi ku, na nam noman ele, na Epaproraais eim kindamb wang kin, enim nga kan ka kanik piingii. Ka piyangin kin, nam noman embin ei, aninga mani mi ba ku.

²⁹ Gos Owundu kin ka piik ngok kin, wu Epaproraais omba nge, ka piik sik kin, enim eim kin noman ka piingii. Wu yi nge, enim embe ambil tonu kindngii.

³⁰ Wu ei, Krai nge kongun er pupu kin, kulmba mandi erim. Eim konj mulmbii ni piinerim mon! Eim kongun ei piipi kin, enim kapli na paki tunenalangin kin, eim ni piipi kin, na kongun paki topu poru nilang.

3

Krai Kin Pii Gii Ninim Wu Ei Wu Kun Ka Mendpil

¹ Angnan nol! Na ek ei yi mi polup poru nimbii end. Enim Jiisas Owundu kin noman ka piingii. Na pipe ei nga polt ei nge, na noman embin topu poland mon. Nimbil erang na pipe nga ei, polup enim ngond ei, na enim kin paki top ngond.

² Wumb kung owu mi, ol kis kanim kanim elmin wumb molmun ei, enim kanik kun erik mulngii! Nga wumb ei nge, lo ek ekii sik kin, ngenj kopsik elmin wumb ei enim kanik kun erik mulngii! Wumb ei ngenj kopsik elmin ol ei, andan tonum wumb ei, Gos nge wumb.

³ Ba sin sinim noman tuk ele Gos nge Gui Ka ele mulang kin, sinim andan topu kin, sinim Gos nge wumb molmun. Yi mi Gos embe ambil tonu kindpi kin, nga Krai Jiisas kin ouni embe ambil tonu kindmin. Sinim ngenj kopispin ol ei, sinim nge pii gii ei, paki tunanim mon.

⁴ Pe na nge noman ele yi pim kin, ngenj ele ol ei, na Gos sipi orung simba nge andlam endi salim ei, na kapli paki tumba. Nga wumb kombur ngenj elmin ol ei, sin kapli paki tumba ni, pii gii ninmin ku. Ba na nam noman ele, am mendpil, yi mi to piimbii.

⁵ Piyamb nimbil erang kunum angil orung nga tekliki o pang kin wumb kombur na ngenj kopsik. Na Esrel nge wu. Na Benjamin nge tilap wu mol. Eipru wumb ei na miyem ende. Na lo ek ei, na am keimi ekii sil wu. Ba ol ombu ei nge, na Gos sipi orung sinermba mon.

⁶ Gos nge kongun ele, na dinga kindip kin, ekii sip enj. Na Gos nge wumb ei, ol embin tui ngop endinj. Nga yi ku, na wu endi na lo ek ekii silim min, nip kii simba ei, na mong endi pinermba mon.

⁷ Ba epi pei salim ni, na embe ambil tonu kindngii ei, epi wii mi ni piind. Nimbil erang, Krai mendpil molum ni piind.

⁸ Jura wumb ol ei nge, na piip ninenj mon. Nimbil erang Krai Jiisas eim na nge Owundu molum ei na piind. Pe na ni piind ei, Krai kin pii gii nipin enmin ei, keimi ni piind. Na Krai nge ol ei ekii sil. Sip kin, ol epi epi pei si kindip, epi pei ombu, epi mol wii mi, ni piind. Yi erip kin, na Krai eim, am ambil gii nimbii ni piind.

⁹ Pe na Krajs kin dambiltip ende pup moł. Lo ek ele, na wu kun ka el wu nimba ei, na piinermbii mon! Nam ol yi nge el, embe kun ka piimba ni piind. Piip kin, Krajs kin pii gii nind ele nge, Gos eim na pii gii nind ei, eim na wu kun ka nimba.

¹⁰ Na Krajs am pii pol tumbii. Nga eim angpi konj tonu om. Kunum ele, na Krajs eim nge dinga ei, na kenj. Na eim nge dinga ei, pii pol tumbii ni piind. Na Krajs eim kin ende pup kin, eim ngenj kumbii sinim ei, ouni simbii ni piind. Eim Gos kin ekii sipi, piipi kultum epi ei nge, na eim piip kin, yi ku ermbii ni ambilip gii nip moł.

¹¹ Na dinga kapli erim kin, na ol yi mił erip kolup kin, nga tukpu ele, nga op konj pup kin, Krajs kin epi konu ele bii ni piind ku.

Pol Eim Sikir Pupu Kin, Epi Ka Wii Ok Silim

¹² Na yi mił ni piinand. Nam Krajs nge elim ol kun ka pei sip poru ninand mon! Ba ol ei nge, na kongun dinga erip ambil gii nip moł. Yi erang kin, Krajs Jiisas eim yi mił erpi kin na ambil gii nip mołum.

¹³ Engnan noł! Krajs nge ol ei, sip poru nip moł ni, piinand mon. Ba na noman endeim mendpil palim. Na ol ok nge kanim kanim pei enj ei, si kindip poru ninj. Si kindip kin nam kongun dinga erip ekii se, epi ka wii tonu omba epi ei, simbii ni piip end.

¹⁴ Na andlam dinga sikrił ei nge, sikir pup kin, epi ka wii ei yi mił, Krajs Jiisas nge noman konj ka wii ele mendpil, simbii ni piind. Nga epi wii endi mon. Gos Krajs kin na wii topu sipi kin, orung sim ei, na epi konu ele tonu bii ni, wii topu sim.

¹⁵ Pe sinim nge noman ele, Gos kin noman dinga Gos nge wumb mendpil mił pim kin, pe na ek ninj mił ei, ekii singii. Ba enim noman endi eipi pim kin, pe Gos eim enim noman ele, kapli andan topu kin, er kun ermba ku.

¹⁶ Ba sinim Krajs nge ol kun ka wii sinjpin ol ei, am ambil gii nipin mułmun.

¹⁷ Engnan noł! Enim pei na end mił ol ei, pei ekii sik, erik poru nei. Nik kin, wumb ol kun ka yi nge enmin ei, kanik kun erik kin, enim ol ei ekii sik, yi er mułngii ku.

¹⁸ Na ok, enim kunum kunum kanip ek ninj ek ei, nga enim kanip nind ku. Pe na ningil ele ke nind. Wumb pei Krajs nge ond peri ele kulum ei, wumb opu orung mił enmin.

¹⁹ Wumb ei, en enim nge ngenj noman ele, gos mił to tonu kindmin ni, yi piinmin. Wumb ol singambil palim epi ei, en enim noman ele, ka ka piik enmin. Erik kin, nga mei ele epi kis ombu, noman to piik er andinmin; ba wumb ombu nge, dup konu ele, ngenj kumbii dinga singii.

²⁰ Ba sinim, epi konu nge, wumb mendpil mołmun. Owundu, Jiisas Krajs tonu epi si kindpi kin, mani mei ele omba nge, enim kui er mołmun. Mułangin kin, opu eim sinim sipi, orung simba ei nge, sinim kui er mołmun.

²¹ Pe nga Krajs opu kin, sinim nge ngenj wii ei erang kin Krajs nge ngenj konj ka wii, yi mił simba. Seng kin, sinim Krajs nge tiłang owundu ei mił, sipin mułmun. Nga eim nge dinga ele erang kin, epi pei ei, eim kin mandring mułangin kin, eim tep er mołum.

4

En Enim Noman Ende Sek, Noman Ka Piik, Noman Ka Singii

¹ Angnan noł! Krajs nge ol yi mił palim ei piik kin, enim Jiisas Owundu kin dinga angk mułngii! Na ek nind mił mułngii. Na enim kin noman ngoł. Ngop kin na enim kin kaimb sil, nga enim na kin noman ka piik ngangin kin, enim na nge noman ka pul mił, wumb ka mołmun.

² Elip Yuoriya kin Sindikii elip amb tał elip piyeł. Elip Jiisas Owundu kin noman ende singil.

³ Pe nim na nge kongun ende wu mendpil. Na nim kanip ek nind. Nim amb tał ei paki to! Amb tał na kin, Gos nge ek ka el, tep topun kongun ka er endinjin. Pe Klemni ni, na nge kongun ende wumb ni, amb tał kin kongun ende enjing. En enim nge embe ei, noman konj singii pipe ele palim.

⁴ Kunum kunum enim Jiisas Owundu kin dambiltik ende puk ei nge, ka piik ngungii. Na ek nga nind ei, enim Jiisas kin ka ka piingii!

⁵ Wumb pei enim kin piingii. Enim wumb eipi kin, oł emin ka ełmin. Nimbił erang Jiisas Owundu mandi orung omba enim.

⁶ Enim epi endi kin, noman embin kulerngii mon! Ba enim eipi epi endi simin ni piik erngii ei, enim Gos kin prei erik, kii sik, eim kin kunum kunum noman ka piik ngok, yi erngii.

⁷ Gos nge noman emin ka oł ei, sinim ngołum ei, mei wumb pei noman dinga ei to mani kindnim. Nga Gos nge noman emin ka oł ei, sinim Kraiss kin dambiltpin ende pupun mołmun nge, noman tuk ełe ni, noman ei Gos tep ka er mułmba.

⁸ Engnan noł! Na ek endi nga nimbii end. Oł pei ei oł keimi ni, pe nga oł ei nge, noman ka wii er pałim ni, nga oł kun ka ni, nga oł kis endi penj mulałim oł ei ni, nga oł ka wii ni, nga oł kun ka ei nge embe ka pałim. Nga oł ombu pei, eim oł kumb ełe oł pałim ei ni, nga oł ombu pei wumb embe ambił tonu kindinmin, oł ombu nge pim kin, enim kunum kunum noman ełe piik er mułngii.

⁹ Oł ombu pei, na enim nip andan top ngunj ei, sik poru ninjing. Nga oł epi pei piik kanik, er poru ninjing oł yi nge, enim kunum kunum yi erngii. Yi erangin kin, Gos noman emin ka sinim ngołum ei, enim kin ouni mułmba.

Pilipai Wumb Epi Ka Ei, Wii Ngunjung Ei, Pol Eim Noman Ka Piipi Ngum

¹⁰ Na noman ka owundu piip kin, sinim nge Owundu ngond. Pe nga enim na kin noman nga to konj keimi ok, enim na piik; ba enim ongii nge andlam endi sineririm.

¹¹ Na epi endi sinałim nip kin, yi kii sinand mon! Na oł yi nge, ei piip poru ninj. Pe oł kanim kanim na kin tonu om kin, na oł ei nge, noman to piinermbii mon. Na noman ełe epi ombu ei, kapli ni piil.

¹² Na wu endi epi sinałim mił, yi na ka piip muls. Mołup kin, na epi pei ambił gii ni ka piip muls ku. Wumb kuni pei nołmun oł ei, na ka piip moł. Nga wumb kuni tołum oł ei, na ka piip moł ku. Wumb epi pei seng mołmun oł ei, na piind ku. Nga wumb epi sinerang er mołmun oł ei, na piind ku. Na kunum kunum konu orung

orung pei, na kapli oł pei ei, kapli ni ka piip moł.

¹³ Kraiss eim am dinga ngołum. Nga eim nge dinga ełe, na epi pei kapli ermbii.

¹⁴ Ba enim oł ka erik kin, na kin paki tok kin, na embin tui ko wupun ei sinmin.

¹⁵ Pe enim Pilipai konu ełe wu amb, en enim yi mił ni piinmin. Ok na Gos nge ek ka ni tor kindip endinj kunum ei, na na andip pup kin, Maseroniya konu ełe tor punj kunum ei, Gos nge tilap wumb endi, nga na kin o ende punenjpin mon. Nga epi ka ngok ełmin oł ei, endi enenjpin mon ku. Ba pe enim mendpil, oł yi enmin.

¹⁶ Keimi, na Tesalonaika konu ełe muls kunum ei, enim yi ku na kunum endeim paki tunjung. Nga ekii se, enim na paki tunjung ku.

¹⁷ Pe na nam ka wii epi endi enim kin simbii nip kin, kan sinenj mon. Na noman ełe ei, enim nge oł ka ei, Gos nge epi ka wii enim ngumba. Ngang kin, enim epi ka wii ei singii. Nimbił erang enim na paki tunjung.

¹⁸ Ba am epi pei, na kin am kapli er sałim ei, na sinj poru nim. Na ngii konu ei, epi pei piki to mołum. Enim nge ka epi wii ngok kindnjing ei, Epaproraisis ngangin kin, tu wum ei, na sinj. Epi ka wii ngunjung ei, Gos kulmał kałiłmin muru ka tołum mił, yi pałim. Epi ei, enim Gos ngunjung ei, Gos eim epi yi nge siłim. Pe Gos eim noman ełe ka piilim.

¹⁹ Na nge Gos ei, eim epi kanim kanim ka wii Kraiss Jiisas kin sałim. Pe nga enim epi endi sinarpi nim kin, Gos eim kapli enim kin ngumba.

²⁰ Gos ei Gos, sinim nge Erinjpin Gos. Yi peng piipin kin, sinim Gos eim embe kunum kunum ambił tonu kindmin, ei keimi!

Ek Aninga Kopur Nga

²¹ Kraiss Jiisas nge wumb ei kin, na ek ka nip 'Mułeyo' nind! Angnan noł! Na kin mołmun ei, enim kin ek ka nik, 'Mułei,' a nik ngonmun.

²² Gos nge wu amb ni, wumb pei enim kin noman ka piik ngok, "Enim mułeyo!" ninmin. Wumb kombur king owundu Sisa ngii ełe kongun ełmin wumb ei, en enim

dinga puk kin, 'Enim muleiyo!' nik yi enmin.

²³ Jiisas Krai Owundu nge noman ka ei, enim kin moɔpu kin, enim noman tuk gui eɛ, paki tang kin, ouni muŋgii.

Pol Mon Kolosii Wumb Polpu Kindim

Pol Mon Polpu Kolosii Wumb Ngum

¹ Na Pol Gos eim nge noman ele, na to tonu kind mundang kin, Krai Jisas nge ek se andilim wu, Timosii sinim enginjpin.

² Mon ei polpu kin, Gos nge wumb Kolosii konu owundu ele mulmun ei ngonmbu. Sinim enginjpin en enim Krai kin pii gii nik molmun. Pe Gos sinim Erinjpin eim enim noman ka ngopu kin, nga noman emin ngolum.

Prei Elmbil Kunum Ei Ek Ka Nipil Gos Ngolmbu

³ Sil prei enmbil kunum ei, ek ka nipil, enim kin Erinjpin Gos nge sinim Owundu Jisas Krai ngonmbu.

⁴ Nimbil erang sin piinjpin ei, enim Krai Jisas kin pii gii nik kin, nga enim Gos wumb tilap ele pei noman ngonmun.

⁵ Kunum ele, ek keimi Gos ek ka kumna opu, enim kin orum. Wang kin, enim piik ei, epi ka enim simin ni piik mulk, epi ei ngurum. Kapli enim pii gii kin, noman ngonmun ol, enim simin ni piik muljung epi ei, tonu pel ele palim ei, enim singii nge tonu epin konu ele salim.

⁶ Gos ek ka ei, epi ka nipi, tu wang nge pupu kin, mei ele wumb konu ele orung orung pei punum. Pamb kin, yi mil, enim kin kunum kumna ek ka piinjing ei, Gos enim kin noman ka ngum ei, enim ok piinjing ei, keimi pim.

⁷ Enim ek ka ei, Epapras kin, piik kan sinjing ei, sin noman ka eim kin ngamin kin, sin kongun ende wu, eim sin kin kongun ermin mil, Krai kin kongun dinga ka erpi kin, kunum kunum ngonum.

⁸ Epapras eim sil kin ek yi nipi ngum. Ngum ei, enim noman kulnjung ei, Gos Gui Ka enim ngum.

⁹ Pu ele nge, sil kunum kunum enim kin prei enjpi ei, enim mulmun pa ninjing kunum ei, sil Gos kin kii sinjpi ei, eim noman ele erngii ol ei, paki tang piingii.

Nga Gos Gui Ka enim kin epi kanim kanim ngum.

¹⁰ Nga enim pek kin, mulk pungii ei, Owundu eim noman pimba mil erangin kin, Gos eim kunum kunum ka piimba. Enim kongun kanim kanim ka wii erangin kin, mong ol kun ka wii tumba. Nga enim kapli ol kun ka ei, Gos kin piyangin kin, enim noman ele piki top mulmba.

¹¹ Enim kapli ei, Gos nge noman dinga ka wii kapli er dinga kindmba ei, kapli paki tang kin, enim epi kanim kanim tonu omba ei, enim dinga puk kin, kui erik mulngii.

¹² Nga enim ka piik, ek ka nik kin, Erinjpin Gos ngungii ei, eim enim to tonu kindim ei, kapli enim eim epi singii pa nim, epi ei singii. Enim kapli singii ei, Gos eim kin pii gii ninjing wu amb ei, sinim tilang enim konu ele molmun.

¹³ Gos eim sinim emii owundu pim konu ele ol kis erpin mulnjpun ei, eim sipi orung tu wum. Nga eim sinim eim kingam Jisas Gos eim noman ngolum kangii ei, tep er molulum konu ele tuk kindim.

¹⁴ Gos kingam eim sinim se orung sim. Nga sinim ol kis si kindpi, kil ngang kin, sinim kun ka wii molmun.

Krais Eim Nge Ol Nin Eim Nge Kongun

¹⁵ Sinim Gos eim kinanmin; ba Jisas kaninmin ei, eim Gos mil ku molum. Krai eim Gos kingam kumna ei, kumb ok mendpil multum. Mulang kin, eim epi kanim kanim endi sineririm.

¹⁶ Gos eim epi kanim kanim pei eririm ei, Jisas kin ouni molku eririm. Nga tonu epin konu ele, nin mani mei ele epi pei eririm ei, epi kanim kanim kanmin epi nin, kinanmin epi nin, ei pei eririm. Gui mil noman dinga palim sinim kinamin wumb ni, nga owundu wumb ni, nga tep enmin noman dinga palim wumb ni, nga konu orung orung mei ni epi pei Gos eim neng kin, Krai eririm ei, eim nge epi eririm.

¹⁷ Epi kanim kanim endi er sineririm kunum ei, Jisas eim ok multum. Epi kanim kanim Krai eim dambiltpi se ende kindnim ei, eim dinga ele, epi kanim kanim ombu erang kin, tonu onjung.

¹⁸ Jiisas eim Gos nge pii gii wumb tep er mułang kin, kongun kun enmin. Gos nge pii gii wumb ei, eim nge wumb tilap ei, men tołmun ngii mił mołmun. Gos nge pii gii wumb noman konj ei, eim pułe mołum. Wumb Jiisas kumna kui tok pendnjing konu ełe si kindpi kin, nga angpi tonu opu, konj mułum. Ei nge eim mołpu kumb ełe kindpi kin, wu num mołpu kin, epi kanim kanim ombu ngopu tep elim.

¹⁹ Ei nge, Gos eim noman ełe, epi kanim kanim pei kun mendpił, Jiisas kin erim. Ei yi mił ku, Gos eim oł ei nge, Jiisas kin kindang, piki to mołum.

²⁰ Jiisas ełe nge, Gos eim mei wumb orung orung pei ni, tonu epin epi kanim kanim pei ni, eim kin sipi, orung simbii ni piim. Ei nimbił erang, eim ond peri ełe to kundnjung. Jiisas ond peri kułum ei, Gos eim noman emin peng ełe, ya mani mei ełe wumb ni, nga tonu epin ełe wumb ni pei kanim kanim eim kin sipi orung eim kin simba erim.

²¹ Ok kunum endi, enim Gos mołum konu ełe, enim eim kin turii enj mulnjung. Mułangin kin, enim noman tukrung ełe, eim kin opu orung erik mulnjung. Nimbił erang enim noman kis to piik, er mulnjung.

²² Ba pe Jiisas eim ngenj ei ond peri ełe kułum ei, Gos eim enim kin erpi sipi kin, eim kin orung seng kin, eim kand nołum wumb mulnjung. Yi er pendpi kin, ek kend ende enim kin pinerang ełe, eim mołum konu ełe, enim kun tuk simba.

²³ Enim kaplı pii gii ambił gii nik, dinga erik mułngii! Mon peng kin, enim pii gii ninjing ełe, kaplı nga noman epi to piinerngii mon! Nga enim kumna kin ek ka piik, pii gii ninjing, pii gii ei, kaplı wakin tunerngii mon! Ek ka ei nge, na Pol kongun wu mołup kin, ek ka ei, wumb mei orung orung konu pei ni tor pum.

Gos Eim Pol Kindang Pupu Kolosii Wumb Tilap Paki Tum

²⁴ Pe na Pol, na ka piip kin, ngenj kumbii ei, enim kin sip kin ngond ei, na kaplı Kraiis eim, sinim peng embił mił mołum. Sinim pii gii wumb ei, eim ngenj simb angil pei kułpun ngopun mołmun. Kraiis eim ngenj

kumbii sim ei, poru ninerim ełe, na paki top erip kin, poru nimbii nip end ei, eim nge pii gii wumb ełe, na oł yi mił end.

²⁵ Gos eim na kin kongun ngum ei, enim nge paki tumbii kongun ei, Gos ek ka mong keimi ei pei ni tor kindił.

²⁶ Ek ka ei, kumb ok wumb mulk kunum ei, koi er pirim. Ba akip eim nge wumb tilap ningił ełe peni ełe opu, poru ninim.

²⁷ Gos ek pii gii ninenjing wu amb enim andan topu ngang kin enim kaplı piingii. Piik kin, ek koi er pim ek ei, ka wii mendpił pim konu ełe ba ni, tilang owundu mendpił ni, eim nge wumb tilap paki tang kin, piingii ei, eim embe tonu ba. Pang kin, ek koi er pim ek ei yi mił; Kraiis enim kin tep to tuk mołum ei, enim kaplı eim kin kui er mułangin kin, kaplı enim embe ambił tonu sipi ngumba. Nga Gos nge tilang epi ka wii pei ei, enim Kraiis kin yi ku singii.

²⁸ Kaplı sin Kraiis nge ek ka ni tor kindpin andan topun kin, enim wumb pei ngonmun ei, sin noman dinga kanim kanim nipin kin, andan to ngonmun. Ngopun yi erpin kin, Gos eim mołum konu ełe, wumb endeim endeim tu wunmun. Tu wangin kin, Kraiis kin dambiltpi se ende molk kin, dinga kindngii.

²⁹ Yi mił, na kongun dinga wii end ei, Kraiis eim noman dinga kis na ngonum ei, tuk na kin kongun enim.

2

Enim Kaplı Pii Gii Dinga Nik, Ek Kend Buł Ngok, Jiisas Kin Ekii Singii

¹ Pe na enim kanip ek nimbii nind ei, na kongun dinga erip kin, enim kin ngunj. Nga Leiyorisiya konu ełe mołmun wumb kin, nga wumb epi pei na kin kanik, piik enenjing wumb ombu, yi ku nip ngond.

² Na yi eramb kin, en enim noman tuk kaplı dinga peng mułngii. Nga en enim wumb endi ongii ei, noman ngok yi erngii. Na yi piind ei, enim noman ka peng ełe, kaplı enim pii gii er dinga kindmba. Na noman yi pałim ei, enim kaplı Gos ek koi er pałim ek ei, pułe piingii ei, Kraiis eim, ek ei koi er pałim ek ei nge, pułe eim.

³ Ku kon ełe piki topu mołum ei, yi mił ku. Gos nge noman kanim kanim ka wii

pałim ni, eim noman ełe ek keimi kun ka pałim ni, noman koi er pałim ei, Kraıs eim kin piki to mołum.

⁴ Na enim kanip nind ei, wu endi enim ek ka ka nipi kin, noman to ak tumbii ni ermbe ei, kapłi enermba. Yi peng kin, na ek ei nind.

⁵ Na enim kin tep to mulał; ba na noman tuk enim kin moł. Nanim enim kin ka piip kin, enim kanip moł ei, enim kongun kun erik, noman ende sek molk kin, nga Kraıs kin, pii gii nik dinga kindinmin.

Sinim Kapłi Kraıs Kin Tep To Mołpun, Noman Konj Simin.

⁶ Enim Kraıs Jiıas Owundu pii gii nik kin, enim noman tuk ełe sinjing. Yi mił ku, nga enim eim kin dambiltik se ende puk mułngii.

⁷ Enim Kraıs kin dambiltik se ende puk kin, dinga puk angik mułngii! Mułngii ei yi mił, ond dumbuł połpu, mer mani mei ełe pupu kin, dinga angilim. Enim kapłi ek ka ei, sin enim kin andan to nipin kin, ngunjpun ei mił, enim pii gii dinga nge sik mułngii! Nga kunum kunum enim ek ka nik kin, Gos ngungii.

⁸ Enim kanik kun erik mułngii! Mon peng kin, wu endi ek kend topu ek nipi kin, mei wumb ek nipi enim ngumba. Eim ek keimi nipi enim ngunermbe mon! Wu yi nge, ei ek ok kupenjing niłmin oł ei, yi nik kin, nga pii gii ninanmin wumb en enim noman ełe piik ełmin oł ei, ek yi mił ningii ku. En enim nga Kraıs kin ek ka nik tor kindnałmin.

⁹ Enim piinmin; epi kanim kanim oł kun ka ni, noman konj ei, Gos eim nge oł kun ka wii ei, Kraıs eim ngenj ełe mołpu kin, piki tonum.

¹⁰ Eim mołpu kin, Gos eim wu num kumb ełe kindpi kin, lo ek kanim kanim pei kin, noman dinga kanim kanim pei, nga eim endeim mendpił. Nga enim Gos kindpin kin, wu Kraıs kin dambiltik se ende pu molk kin, eim nge noman konj kunum kunum epi keimi epi ei sinjing.

¹¹ Enim Kraıs kin dambiltik se ende puk kin, nga enim oł keimi erik kin, ngenj kopisiłmin ei Gos wumb mołmun nik kin, oł yi ełmin. Kraıs oł erim ełe, sinim ok enjpin

oł kis ngenj ełe, epi dinga si kindpin kin, poru ninjpin. Kraıs nge oł ei, oł keimi.

¹² Noł pinjing kunum ełe, Kraıs kin dambiltik ok, se ende puk mulnjung. Nga enim noł mandring punjung ei, enim eim kin kui mił tunjung. Nga enim tonu onjung ei, enim Gos nge noman dinga enim Kraıs kin pii gii ningii. Nik kin, ei eim Jiıas tukpu ełe, er konj kindim. Nga noł pinjing ełe, Gos eim enim Jiıas kin, er se konj ende kindim.

¹³ Enim ok kunum endi, kułii wumb mił mulnjung. Nimbił erang enim oł kis kanim kanim enjing. Erangin kin, enim Jura wumb mon; ba wumb tilap eipi molk kin, lo endi pinałim. Ba Gos pe enim erpi sipi kin, Jiıas kin ende kindpi kin, nga si konj sim. Gos eim sinim oł kis kil ngopu, si kindim.

¹⁴ Lo ek kanim kanim mon ełe mułum ei, sinim to mani kindmbe erim ei, Gos eim si kindim. Ek ei yi nirim, "Sinim wumb kis mulnjpun; ba Gos lo ek ei, to pułpeł topu kin, Jiıas sipi ond peri ełe nil topu, poru nim."

¹⁵ Mei wu num dinga kin, nga emii peng dinga mulnjung dinga ei, Gos Kraıs kin eim sipi, si kindim. Eim dinga wu num ei, mei wumb pei andan topu kin, ond peri ełe, Gos wu ombu topu, kambiiipi mani kindim. Kindpi kin, ei wumb pei ningił ełe, wu ombu en enim, epi wii mił mołmun.

¹⁶ Yi mił, wu endi nga ek wii nipi kin, enim kin lo ek ekii sik kin, kuni nin noł nungii ełe; nga kunum owundu tonu omba kunum; nga oi konj tonu omba kunum kuni bii nungii; nga kor kunum piik erngii ek ei, piinerngii mon.

¹⁷ Lo ek ombu min, men mendpił ekii se omba epi andan tonum; ba Kraıs eim Owundu mendpił mołum.

¹⁸ Enim wumb eipi kin kos erngii. Nga oł endi kun punermbe ei, nemin er kun erngii pa ninerngii mon. Nimbił erang si sinim or kumb mił epi kenjpin ełe, ermin nik enmin. Nga enim sin si mani kindamin kin, enjel kin men tok kin, er ngumun nik erngii. En enim oł ei nge piik kin, enim bong ninanmin ni piik kin, enim kin andan tonmun. Nga en enim oł

yi enmin; wumb ei en enim bong ninmin. Nimbił erang en enim noman tuk ełe, oł kis ermin ni piik enmin oł ei nge, mei wumb noman piłmin oł ei nge piinmin.

¹⁹ Wumb yi nge, Kraıs wumb tiłap mon. Kraıs ei sinim peng embił mił mołum ei, sinim pii gii wumb ei eim ngenj simb angıł pei kułpun ngopun kin, mołmun. Sinim dambıltpin se ende pu mołmun ei, eim ngenj simb angıł pei dambıltpin ngenj ende pupun mołmun. Sinim ngenj dinga sinim ei, Gos eim dinga ełe opu, ba ni piinim mił punum.

Sinim Kraıs Kin Ende Koł Poru Ninjpin

²⁰ Enim Kraıs kin tep to kolk poru ninjing. Nga mei wumb noman ełe epi kis dinga pei wakin to si kindnjing. Nimbił erang enim wumb lo ei ekii sinmin.

²¹ Lo ek ombu yi ninim, “Nim angıł epi ełe embilnjii mon!” Nga epi ei, “Nim gupu ełe tuk kindnenjii mon?” Nga epi ei, “Nim angıł tuł epi ełe ngenenjii mon!”

²² Epi ombu sik kongun erik kin, yi erangin kin, poru ninim. Sinim wu lo ek nimin ek ei, sinim piipin kin, ekii simin.

²³ En enim lo ek ei, epi ka ni piik kin, sin sinim men topun ek nipin kin, ekii sipin, tep ermin ni enmin. Nga ei, en enim ngenj ełe, dinga kindpin kin, oł ei ermin, ni piik enmin. Nga sin sinim bong ninarpin ełe, oł yi ermin nik enmin. Ba en enim oł ei enmin ei, paki tunanim mon! Nimbił erang enim epi ok ełmin epi ei, pıram enim kin tuk palim. Nga en enim ngenj ełe, oł kis enmin oł ei nge, mani kindpin kin, si kindnanmin mon.

3

Gos Sinim Kraıs Kin Ouni Er Konj Sim

¹ Pe nga enim Kraıs kin ouni er si kindang kin, angik nga konj onjung. Ok kin, kaplı enim noman tuk ełe, tonu epin epi ka wii ei, piik er mułngii. Nimbił erang tonu epin konu ełe, Kraıs eim Gos angıł ełe tunding mandi ełe, eim king mołum.

² Kunum kunum enim tonu epin konu epi ełe, noman to piingii! Enim ya mani mei ełe epi kaplı noman to piinerngii mon!

³ Nimbił erang enim ok nge oł kis ełmin oł ełe nge poru neng kin, kulnjung. Nga

enim noman konj ei, pe Kraıs kin koi er palim ei, Gos kin mandi palim.

⁴ Kraıs eim sinim noman konj kunum kunum mołmun ei, pułwu mołum. Ekii se, eim konu peni ełe orung omba kunum ei, enim yi ku, eim kin ouni peni ełe, eim nge tiłang dinga owundu enim konu ełe ongii.

Sinim Noman Ok Nge Si Kindpin Wumb Konj Tonu O Mołmun

⁵ Yi mił, enim ya mani mei ełe oł kis oł ei, poru neng kin, to kundngii. To konduk kin, ei enim kin mołum ei, amb eipi kin ngundmun ni noman palim ei nin, nga wumb en enim oł kis ermin ni piik noman ełe yi peng piinmin ei nin, nga oł kis ełe eramb nip noman yi palim ei nin, nga kanik nuwa sinmin ei nin, nga wumb en enim noman ełe kan simin ni piik bun bun sinmin, oł yi nge, ei gos kend kin men tok er ngonmun.

⁶ Wumb oł yi ełmin wumb ei kin, Gos kaplı kumep kis to ngopu, orung kindmba. Nimbił erang wumb ei, Gos ek ekii sinenjing.

⁷ Okrii en enim, oł kis ombu nge erik, molk endik oł kis ei nge, enim tep erpi, se endrim. Se endang kin mulk, nga enim oł ei pei enjing.

⁸ Pe enim oł kis ei yi enjing ei, si kindngii ku. Ei yi mił, noman kis tonu onum; nga jikii pang piinim; nga wumb endi kin noman kis piik ngonmun; nga ek ninmin ei, wumb epi piik kis piik noman kis palim; nga ek kis penj mułum ei, ninmin yi enerngii mon!

⁹ Enim enjing kin, ek kend tunerngii. Enim ok, oknge enjing oł kis ei, mer noman tuk ełe palim ei, si tor kind, si kindnjing.

¹⁰ Pe enim wu konj mił, tonu ok poru nik kin, si kindnjing ei, Gos enim kin noman konj tuk ełe wumb konj mił, ei erpi mundum. Nga kunum kunum Gos eim noman ka ngopu kin, Gos eim mił er kindang mołmun. Nga Gos Pułwu eim erang kin, wu ei tonu opu, wu konj mołpu, yi erang kin, Gos eim mołum mił, ei pii gii nik kin, pii poł tungii.

¹¹ Oł yi mił enjing ei, enim ninanmin mon! Enim Jura wumb mon; ba pe Jura

wumb kin ende mołmun. Nga ngenj kop-sik ełmin ei, Gos nge wumb ei kin, ei nge ninanmin ei pinałim. Nga wu endi ngenj kopisnarik ełmin wumb ei nge ninamin ku. Nga wumb kombur am ei tonu ond pin ełe mołmun wumb ni, wumb eipi ei wumb ombu en enim kung simbii mił kaplı molk andiłmin wumb ni, nga kongun wii er ngok kin ku sinałmin wumb ei nge, wumb wii mił molk kin, en enim noman ełe ermin ni piłmin oł ei ełmin. Nga wu tał ende mołmbuł. Krajs oł kanim kanim pei erang kin, opu ende mił pałiłim. Nga Krajs eim tuk wumb eipi eipi kin, pei mołpu si kindnim.

Sinin Wumb Noman Ngonmun Oł Ei Simin

¹² Pe nga Gos enim to tonu kindim mołmun. Nga enim eim nge wu amb mułangin kin, nga eim enim. kin noman kułpu ngonum. Yi mił, nga enim oł yi nge, ei sik kin, nga enim yi erngii. Enim wumb pei kaimb sik kin, wumb pei kin oł ka erngii. En enim noman ełe kaplı ambił mani kindik kin wumb kin oł dinga pałim mił, erangin mon! Nga enim kin oł ende erik ninjing kin, kan wiik tangin erngii.

¹³ Pe nga wu endi enim mołmun konu ełe mołpu kin, eim oł kun pinerim oł endi erang enim kin mong endi tonu omba. Enim angnan noł kaplı kin wii tangin kin, eim oł erim ei si kindmba. Gos Owundu enim oł ei si kindpi poru nim. Yi mił ku, enim wumb eipi oł kis enjing kin, oł ei si kind yi erngii! Nimbił erang sinim nge Owundu eim sinim oł kis enjpin ei, si kindim. Si kindpi kin, ei mił ku sinim yi ermin!

¹⁴ Pe nga wumb noman koltmun oł ei erpi, tondrung pupu kin, oł kanim kanim pei ngonum. Nga oł ei, epi kanim kanim ombu, ambił sipi kin, se ende kindmin. Pe enim wumb noman kultmun oł ei nge singii.

¹⁵ Krajs eim enim noman emin pii ngołum. Nga noman emin pii ei nge, enim noman ełe tep er mołpu kin enim dinga ngumba. Gos eim enim to tonu kind mundum ei, ngenj ende mułmun ei, noman emin ngungii oł ei singii. Nga enim

kunum kunum kaplı ek ka nik kin, Gos kin kunum kunum ngungii.

¹⁶ Krajs ek keimi kaplı, enim kin keimi noman ełe tuk mułmba. Enim kaplı, wumb endeim endeim kin andan tok kin, er kun erik ngungii! Enim kaplı, noman ełe ek ka nik kin, Gos kin ngok kaplı Sam golang nik, men tok golang nik Gui Ka er dinga kindmba golang ei nik, yi erik kin, Gos kin noman ka piik ngungii.

¹⁷ Nga epi kanim kanim pei ek tangk kin, kongun erik erngii ei, enim kaplı Jiisas embe Owundu dinga ełe erngii. Nga eim embe ełe, kaplı enim ek ka nik Erinjpin Gos ngungii.

Wu Amb Tał Kangi Ambil Kin Oł Ei

¹⁸ Enim amb, wenjing ek nimba ei, enim piik ekii singii! Sik kin, oł yi erngii ei, Gos kin pii gii ninjing wumb oł pałim mił erngii.

¹⁹ Enim wu, kaplı en enim embnjing noman ngungii! Nga enim kaplı yi erik embnjing noł kin, ek dinga nik kin, noman embin pimba oł ei, enerngii mon!

²⁰ Enim kangil kaplı, ernjing menjing ek kanim kanim pei ningii ek ei, ekii singii. Gos Owundu oł yi enmin ei, noman ngonum.

²¹ Enim ernjing menjing kaplı, enim kingenjing noł ek dinga kunum kunum ei ngunerngii mon! Yi erangin kin, enim kingenjing noł oł kis ei si kindik kin, oł kun ka minj nik enerngii mon; ba kangil noman kis pimba.

Kongun Wu Kin Wu Owundu Mołmun Ek

²² Enim kongun wii ełmin wumb enim kaplı, wu num enim kin tep er mułmun kunum ei mendpił, kongun enerngii mon; ba enim tep enerngii kunum ei, enim kunum kunum kongun erngii ku. Nga enim kaplı, Gos Owundu kin mund mong kulk kin, eim embe ambił tonu kindik kin, nga enim noman kongun erngii ełe, kun peng mułngii!

²³ Nga enim epi pei erngii ei, enim dinga kindik erngii. Erik kin, yi mił, enim kongun erik kin, ya mani mei ełe wumb kin mendpił mon; ba enim kongun erik kin, Gos Owundu kin ngonmun ku.

²⁴ Enim piinmin, ekii se Gos Owundu enim kongun ka yi enjing eġe, kumep to ngopu kin, orung kindmba. Eim epi ei nge singii nipi kin, to tonu kindpi sim salim ei, eim nge wumb singii. Nimbil erang enim kapli Krai Owundu kin kongun er ngok moġmun.

²⁵ Nga wumb endi oġ kun pinermba miġ ermbe ei, eim oġ yi miġ erim ei, eim kumep simba. Sinim kapli Gos kin ek ka ka nipin kin, yi erii ninermin mon.

4

¹ Enim wu num kongun wu tep enmin ei, enim kapli en enim kongun wumb kin, oġ ka kun palim miġ erngii. Enim piinmin, enim nge Owundu tonu epin konu eġe wu num moġum.

Prei Dinga Erik, Nga Andġam Kun Andik Erngii

² Enim prei dinga kindik eġmin oġ ei, ambilk gii nik muġngii! Enim prei erngii eġe nge, enim kapli noman ka to piik kin, Gos kin ek ka nik ngungii.

³ Enim kapli prei erik kin, Gos ngungii kunum eġe, sin kin prei erik ngungii ku. Gos eim kapli sin paki topu kin, eim nge ek ka nipin kin, wumb ngumun konu endi andan tang nipin kin, ngumun ei, Krai ek koi er palim ek ei, nipin ngumun. Puġe eġe nge, na kan ngii paġ.

⁴ Enim kapli prei erangin kin, na kapli ek ei koi er palim ek ei, nip erip kin, kun eramb kin, piingii ei miġ, na kapli ermbii.

⁵ Enim kapli, oġ kanim kanim torung ngenj wumb muġngii konu eġe oġ kun ka pimba miġ, erik endngii. Enim kongun erngii eni endi wii punerangli eni endi simba kunum ei, kongun erik minj muġngii!

⁶ Enim ek ningii ek ei, singin erang kin, wumb piimin ku ni piinmin ek ei, wumb pei noman ngungii. Nga nim kapli kii sik erngii miġ, kun ka erkin kin, Gos ek ka ni orung kindkin, wumb pei ngunjii.

Pol Eim Tikikas Onisimas Kin Tep To Kindim

⁷ Wu Tikikas kapli, enim kanpi nimba ei, na kongun pei enj miġ nimba. Tikikas ei, sinim enginjpin keimi, nga eim Gos

Owundu kongun wu ka kunum kunum eġim wu ei, eim sinim kongun ende wu.

⁸ Na eim enim kin kindinj ei puġ eġe, enim sin nimbil oġ er muġmun ei, enim piik kun er muġngii! Yi erik kin, enim sin noman dinga ngopu kin, paki tumba ni piik er muġngii.

⁹ Na Onisimas Tikikas kin tep to kindind ei, Onisimas sinim enginjpin keimi. Nga eim enim nge kongun ende wu; wu taġ kapli sin ya oġ kanim kanim enjpin oġ ei, enim kankil ni ngunguġ.

Pol Eim Ek Ka Nipi Kolosii Wumb Ngum

¹⁰ Arisakas eim na kin kan ngii tep to paġmbil wu ei, eim ek ka nipi enim ngonum.

¹¹ Nga wu Mak kin Banapas taġ, eġ elip, angim angim; nga eġ elip erinjngil taġ angim angim ku ei, eim ek ka nipi, enim ngonum. Nga eim enim kin opu, enim kin 'Kapli Oi!' a nik, sik tuk singii ei, nanim ek enim kin ok, nip kindinj. Nga Jiisas eim embe ende Jasis niġmin ei yi ku, ek ka nipi enim ngonum. Wu tekliki kei mendpiġ, Jura wumb tilap eġe moġmun wumb ei, pii gii ninjing wumb ei, na kin paki tok kin, Gos kongun wumb tep er moġum konu eġe, Gos wumb tep er moġum kongun ambil tonu sik kin, en enim kongun yi enjing. Erik kin, nanim noman dinga ngopu kin, paki owundu mendpiġ tonum ei, kapli na muġmbii.

¹² Epapras eim ek ka nipi enim ngonum ei, eim enim nge wumb ende, nga eim Krai Jiisas nge kongun wu. Kunum kunum eim prei dinga kind erpi, Gos ngang kin, kapli enim paki tumba. Eim Gos kin prei er ngang kin, Gos kapli noman palim ei piik kin, Gos ek ekii sik, keimi ni piik er muġngii.

¹³ Na eim piip kanip, si kindip kin, na yi nip tor kindind. Eim kongun dinga erpi kin, enim paki topu kin, nga Leiyorisiya kin, Erapolis wumb kin, pei paki topu ngonum.

¹⁴ Luk sinim nge ond mong ngolum wu ka, eim kin wu Diimas wu taġ, ek ka nikiġ, enim ngonmbuġ.

¹⁵ Enim kapli, na ek ka nip kindind ei, enim nik kin, na Gos kin pii gii ninjing

ei, engnan noŀ Leiyorisiya konu owundu eŀe moŀmun ei ngungii. Nga nimba kin pii gii ninjing wumb pei, amb eim ngii eŀe kuŀou tok men tok kin, kunum kunum erik enjing.

¹⁶ Pe nga mon ek ei, enim gerik poru ninjing kin, nga pipe ei, Leiyorisiya men to ngoŀmun ei, Gos tiŀap eŀe moŀmun wumb ei ngungii. Ngangin kin, wumb ei gerngii ku. Nga kunum eŀe, Leiyorisiya wumb enim mon piik kin ngungii ei, enim gerik piingii.

¹⁷ Pe enim Akipas kanik kin, yi miŀ ningii, “Owundu nim ngurum kongun ei, dinga ambiŀ gii ni muŀngii!”

¹⁸ Ok mon puŀum ei, na kongun paki toŀum wu puŀum; ba akip na Pol, na nam pipe ei poŀup kin, enim ‘Ka muŀeiyo!’ ek ei nip enim ngond. Enim piyei! Nga enim na kin noman to piingii ei, na kan ngii eŀe pep moŀ. Gos nge noman kaimb sim ei, enim kin pengŀi.

Pol Mon Tesilonaika Wumb Kumna Połpu Kindim

*Pol Gos Ek Kumna Połpu Tesilonaika
Gos Kin Pii Gii Ninjing Wumb Mulnjung
Konu Kindim*

¹ Sailas Timosii ni, na Pol sin pipi ei połpun, enim Tesilonaika konu ełe, Gos tilap ełe tuk mulnjung wumb ngomun. Sinim Erinjpin Gos Owundu Jiisas Kraiss kin tep to mołmun. Gos enim noman ka ngang kin, enim noman emin ka seng mulngii.

² Kunum kunum sin Gos kin noman ka piinmin, pa yi nipin kin, enim ngołmun. Sin mołpun kin, enim embe sipin kin, Gos kin prei erpin, ngopun, yi ełmin.

³ Sin Erinjpin Gos kin kunum kunum prei erpin kin, enim pii gii ei dinga peng kin, kongun enjing ei, opu dinga pim kin, nipin yi ełmin. Pe en enim kongun dinga erik kin, noman ka peng kin, Owundu Jiisas Kraiss orung omba kenmin nik kin, kui erik mołmun.

⁴ Enginjpin noł! Gos enim kin ka piipi noman ka ngang kin, sin pii poru ninjpin. Gos enim tuk seng kin, enim eim nge mendpił mołmun.

⁵ Sin Gos ek ka ei tu wunjpun ni, ek wii mił mon! Ek ei, dinga tonu opu, Gos Gui Ka opu enim noman dinga ngang kin, enim pii gii nik noman ende kindik mołmun. En enim pii ngii ei, sin enim kin paki topun kin, sin nimbił oł endi enjpin ei piingii.

⁶ Enim sin enjpin oł ei, ekii sik erik kin Gos Owundu nge oł ei erik kin, Gos ek piik, ekii sik mulangin kin, enim kin oł embin tui pei tonu om. Ba Gos nge Gui Ka ei opu, enim noman ka ngang kin, nga enim noman ka peng kin, ka piik mulngii.

⁷ Nga en enim oł kun ka ei oł embin tui pei tonu om kin, enim noman ka piik mulnjung yi erik kin pii gii wumb Maseroniya konu ni, Akeiya konu pei mulnjung ei, enim oł ei andan tok, yi enjing.

⁸ Gos Owundu nge ek ka ei, enim nengin kin, wumb konu pei piik punmun.

Maseroniya ni, Akeiya konu pei pang kin, wumb konu orung orung pei, enim Gos kin pii gii ninjing. Nik kin, ek poł ei wumb pei pii poru, nik pangin kin sin nga ek nimin pinalim mon.

⁹ Kunum ei, sin enim kin pamin kin, enim sin ek piik ekii sik kin, epi nipe endi tonu orum ei, en enim piinmin. Piik kin, poł tok nik mołmun. Mulangin kin, wumb ek poł tok, enim gos kend sik kindik enjing oł ei, en enim ni piik, er mołmun. Enim Gos kin noman tuk ełe ak tok puk kin ei akip enim Gos mendpił konj mołum ei nge, enim kongun wu mendpił mołmun.

¹⁰ Pe wumb ek poł yi nik kin, enim Gos kingam kindang ei, epin konu ełe si kindpi kin, mani omba nge kui er mołmun, ninjing. Nik ek ei, eim kulang kin, nga Gos eim sipi, orung sim. Gos kingam Jiisas, nga kindang opu kin, wumb oł kis mołmun wumb ei, kumep kis ngopu ermba kunum ei, sinim sipi orung simba.

2

Pol Tesilonaika Konu Kongun Erim

¹ Jiisas kin pii gii ninjing wumb ei, enjinjpin noł enim piimin. Piik kin, ok sin enim konu ełe onjpun kunum ei, epi endi wii punerim mon.

² Ok sin Pilipai konu ełe ngenj kumbii kulpun. Wumb sin ngenj to kis enjing ei, enim piimin. Ba sinim Gos ei sin noman ełe er dinga erang kin, sin opu orung wumb kin, mund mong kulenjpin mon. Sin dinga pupun kin, Gos nge ek ka ei, nipi enim ngunjpun.

³ Sin ek nipin enim ngunjpun ei, ek opu kun punermba ek endi nipin, ngunenjpin. Ngunarpin kin, pei oł kis endi enenjpin; min ek kend topun kin, ek ak mak erpin kin, enim ngopun yi enenjpin mon.

⁴ Gos sin kin mołpu kin, eim sin noman tuk ełe kanpi kin eim sin kin kongun ei nirim. Yi mił ku, sin ek ni tor kindiłmin ei, wumb noman ełe kongun enanmin mon. Ba Gos eim noman ełe sin kongun erpin kin, eim ek ka ei, eim wumb nik ngungii nirim. Nga Gos eim sin noman tuk kanpi kin, sin nipe oł ermin ei, kenmba pend piipi nirim.

⁵ Enim piinmin, sin enim kin epi endi simin nipin kin, ek ka ninanmin mon. Gos eim piinim; sin epi endi bun bun kułpun kongun enenjpin mon.

⁶ Wumb sin embe ambił tonu kindngii ni, yi piinenjpin. Nga wumb en enim, yi enengii mon ku. Nga wumb tilap eipi kin mon ku. Keimi, sin Jiisas nge ek se andilmin wu, sin enim kin ek dinga kind ninmin. Nipin kin, sin embe tonu ba nimin ei kapli ba.

⁷ Ba kumb ok, sin enim kin kangı ambił ka se mołum mił, yi sin eim kin erpin mulnjpun.

⁸ Sin enim kin noman ka ngołmun ei, piipin kin, Gos ek ka ei nipin enim ngonmun. Pe nga ei nge minj mon. Sin kołpun kin, enim paki tumun ni piinjpin ei, nimbił erang sin enim kin noman ngunjpun.

⁹ Sin enginjpin noł; enim piinmin. Sin kongun dinga enjpin ei, enim piinjing. Sin kongun dinga wii erpin kin, Gos nge ek ka ei nipin kin, enim ngunjpun. Nga sin ngenj kongun ni, Gos ek kongun ei, epi tinga er punjpin ei, enim kuni ni epi endi, sin simin nge punenjpin mon.

¹⁰ Enim piinmin, nga Gos piinim ku; sin enim pii gii wumb mulnjung konu ełe sin kongun er punjpin ei, Gos eim ka piimba oł ei mił sik, kongun ka wii er punjpin. Pupun kin, Gos eim oł kun ka wii minj er punjpin. Pupun kin, oł kis endi enenjpin mon.

¹¹ Enim piinmin, wu endi, eim kingam noł kin ek ka nipi ełim oł ei, yi mił ku, sin enim kin, endeim endeim ni yi mił enjpin. Erpin kin, enim noman to pirek nipin erpin kin, ek ni tor kindinjpin.

¹² Sin ek ni tor kindpin kin, enim pii kun erngii ek ei nipin kin, enim noman dinga pimba ek ei, ni ngunjpun. Sin yi ninmin; enim Gos oł kun ka pałim mił, ei yi erik kin, kun erngii pa ninjpin. Gos eim sinim tep er mołum konu ełe tilang owundu sałim ei, tuk ongii nipi mołum.

En Enim Pii Gii Ei Ni, Oł Embin Tui Tonu Om Ei Ni, En Enim Dinga Kindik Mulnjung

¹³ Kunum kunum, sin Gos kin prei erpin kin, ka pii ngopun oł ei, tonu omba nipin prei ełmin ku. Kumb ok, enim Gos ek sin

gupu eł piilmin ei, sinim wumb mendpił, ek mił mon. Enim Gos ek mendpił piinjing ek ei, enim pii gii wumb, noman ełe pupu kin, enim pii gii wumb ei, kunum kunum dinga ngołum.

¹⁴ Enginjpin noł, enim Gos nge tilap ełe tuk ok mołmun ei, enim Jura wumb Gos kin pii gii ninjing wumb ei, enginjpin noł mołmun mił, enim yi ku mołmun, ni piinjing. Enim Kraıs Jiisas kin pii gii nik kin, enim wu amb ei, Gos nge mołmun. Enim ngenj kumbii en enim enginjing noł erangin kin, ngenj kumbii piinmin yi mił ku, Jura enginjpin noł wumb angı ełe, Jura wumb Gos kin pii gii ninjing wumb kombur, enim piimin ei, oł embin tui ei, ok yi mił piinjing ku.

¹⁵ Jura wumb, Jiisas owundu kin, Gos nge ek ni tor kindilmin wumb sik, to kunduk. To kunduk kin, sin to tor kindik yi erik kin, Gos piirim oł ei to kindik kin wumb pei kin, opu orung erik yi mił enjing.

¹⁶ Wumb sin konu eipi eipi bin ei, mon nik kin, andlam ei, ondu ngungii enjing. Yi erangin kin, wumb Gos ek nipin kin, wumb tilap eipi ngumun; ba kongun dinga wii pałim. Gos wumb eipi ombu, sipi orung simba ni piik kin kunum kunum, sinim kin oł kis owundu erik kin, tonu minj ek kulnjung. Ba Gos nge popuł sipi, wumb ombu piipi kin, kumep kis singii ei, pe kunum ełe mendpił singii. Sik kin, kunum endi sinałim mon; ei poru ninim.

¹⁷ Gos nge tilap ełe mulnjung wumb ei, enim sin enginjpin noł, Jura wumb ok, sin enim kin mulnjpun ei sipnjing. Pe kunum aninga, sin kangı ernjing menjing mulałim mił, yi mulnjpun. Keimi sin enim kinenjpin; ba noman ełe enim ngopun mulnjpun. Sin yi piipin kin, andlam kurpun, opun kin, enim kenmin ni piinjpin.

¹⁸ Sin yi piipin kin, na Pol kunum kunum andlam kurunj; ba Seisen sin andlam ełe ondu ngum.

¹⁹ Ekii se, sin nge Owundu, Jiisas orung om kin, eim kumb ełe sinim ouni tep to engmin. Engmin kunum ei, sin epi endi simin ni pipin kin, kui er mołmun. Pe sin enim kin noman ka wii piinmin ei, enim Gos tilap ełe tuk semin. Ok enim

Gos Owundu kin pii gii ninjing eġe, sin ka piinmin.

²⁰ Keimi, sin kongun enjpin eġe piik kin, Gos kin pii gii ninmin ei, enim sin kin bong nik kin, noman pa piik enmin.

3

Timosii Pupu Ek Neng, Wumb Dinga Muġngii Nim

¹ Sin kunum kinan er muġmun kis erang kin, siġ Sailas teġ mendpiġ, Asenj konu eġe muġmbuġ, ninjpiġ

² Nembiġ kin, siġ Timosii, sinim engin-jpin, Krai nge ek ni tor kindilim wu ei, Gos nge kongun wu. Siġ wu ei kindinjpil opu kin, enim kanpi kin, Gos ek ka nipi, dinga erpi, yi erang kin, enim Jiisas kin pii gii dinga peng muġngii.

³ Molġ kin, enim kombur oġ embin tui ei, piik kin, mund mong kulk, yi enerngii! Enim Gos kin pii gii dinga nik muġngii! Ei nimbiġ erang, en enim piinmin. Gos noman eġe ei, sinim oġ embin tui yi nge, sinim ngenj eġe pimba.

⁴ Keimi! Ok sin enim kin moġpun kin, enim kanpin ek yi ninjpin. Ekii se, sinim ngenj kumbii simin, ninjpin. Pe yi miġ tonu onum ei, enim piinmin.

⁵ Yi miġ peng kin, na kui er mulermbii. Na wu endi Timosii kindang kin, enim pii gii paġim miġ ei, opu neng kin, piimbii. Mon pim kin, wu endi Seisen, enim kom topu eġim wu ei, opu enim kom tang kin, sin kongun erpin kongun ei, wii miġ am ba.

⁶ Pe Timosii enim ei kindpi kin, ya pe sin kin tor onum. Opu kin, eim enim kin ek ka nipi kin, sin ngonum. Enim pii gii peng molġ kin, wumb eipi kin noman ngok muġngii, ninim. Kunum kunum, enim sin kin ka piik kin sin kenmin ni piik mulnjung. Nga sin yi ku, enim ek nimin ni mulnjpun.

⁷ Sin nge enginjpun noġ, sin enim pii gii nik moġmun ei, piipin kin, sin oġ embin tui pei tonu omba ei, sin kapġi, sipin ko wupun, muġmun.

⁸ Ei yi miġ, pe Gos Owundu kin dinga mulnjung kin, sin konu tiġang konj, kunum kunum muġngii konu eġe muġmun.

⁹ Sin Gos ningiġ eġe enim pii gii ninjing ei, sin ka piinmin. Pe sin Gos kin noman ka pii ngopun kin, prei er muġmun. Muġamin kin, eim sin kin noman ka ngonum.

¹⁰ Konu epin tinga kunum kunum, sin enim kenmin nipin kin, am prei minj er moġmun. Pe nga enim nge pii gii ei, mani ba erim kin, sin prei dinga eramin ei opu, kapġi ermba.

¹¹ Sin yi piinmin, sinim Gos kin Owundu Jiisas eim, sin andan topu tu wupu kin, enim kin tor tu wumba.

¹² Sin noman eġe yi piinmin. Gos Owundu enim noman ka ngang kin, enim wumb eipi kin, noman ka ngungii. Ngok kin, enim noman ka tuk piki to peng kin, wumb noman ngungii. Ngok kin, engnjung noġ ni, wumb pei noman ka piik, ngungii. Ngok kin sin enim kin noman ka pii ngoġmun, yi erngii.

¹³ Sin piimin, Gos yi miġ ermba. Erpi kin, enim noman eġe to dinga ermba. Ekii se, Owundu Krai Jiisas eim orung om kunum ei, ok wu ka ombu kin, ouni tep to ongii. Ongii kunum eġe, enim am kun ka wii molġ kin, Erinjpin Gos nge ningiġ eġe, kun ka muġmun.

4

Gos Eim Wumb Yi Miġ Endngii Ni Piinim

¹ Enim Gos kin pii gii ninjing wumb engin-jpin noġ ei, sin enim kin kii dinga sinmin. Nimbiġ erang enim sinim nge Owundu Jiisas kin molġ kin, Gos eim noman tuk eġe enim kin ka piimba oġ ka ei miġ, yi erik muġngii. Na ek enim kanip ninj ei, enim Gos kin oġ kun ka minj er muġngii!

² Enim piinmin, sin Jiisas Owundu nge noman dinga eġe, sin ek pei nipin kin, enim ngo poru ninjpin.

³ Gos nge noman eġe yi paġim. Enim am oġ kun ka er molġ pungi. Enim amb opral amb miġ, mulerngii mon!

⁴ Pe amb sin enim oġ ka wii, ei pii kun erik! Wu amb sinmin miġ oġ ei nge miġ kun ka singii!

⁵ Enim amb endi kan bun bun kulerngii mon! Oġ ei nge, wumb Gos ek piinarik kin, er moġmun miġ, yi eġmin.

⁶ Nga enim engnjing noł kin, ek kend tok, oł kis ermin nik kin, yi enerngii mon! Gos Owundu, wumb oł kanim kanim elmin ei, wumb oł embin tui ngołum ku. Sin enim ok, ek ombu ni tor kindpin kin, enim piik mułngii.

⁷ Gos sinim wii topu sim ei, sim oł kis endi ermin nipi, wii topun, sinerim mon. Ba eim andlam sałim mił, kun ka mułngii pa nipi kin, sinim tuk sim.

⁸ Pe yi pałim, wumb endi ek ei buł ngumba ei, Gos nge ek kongun wumb kin buł ngunermba mon. Wumb ei, Gos kin buł ngumba. Pe Gos eim nge Gui Ka ei, enim ngonum.

⁹ Na enim engnjing noł kin, noman ngok enmin oł ei nge, nip pułmbii ei mon! Nimbił erang, Gos enim oł ei nge, andan top nip, ngop poru nim.

¹⁰ Pe enim Maseroniya konu ełe wumb ei, noman ngok kin, konu ełe orung orung noman ngołmun. Ba enginjpin noł, sin ek dinga nga nipin, enim ngonmun. Enim am oł ei nge, erangin kin, tonu opu dinga ermba.

¹¹ Enim noman emin ka peng, er molk kin, enim noman dinga piik kin, en enim nge epi ombu tep ka erik mułngii! Molk kin, en enim angil ełe, kongun erngii. Sin oł enim kin, yi mił nipin ngunjpin.

¹² Yi erik kin, enim wumb Gos tiłap ełe tuk punenjing wumb ei, enim embe ambił tonu kindik kin, oł yi mił erngii. Enim kun ka erik endngii, kunum ei, enim epi endi simin ni piinerngii mon! Enim epi pei kaplı er sałim.

Jiisas Owundu Orung Opu Kin, Sinim Si Orung Simba

¹³ Sin enim enginjpin noł nimin enmin ei, enim wumb koltmun wumb ei, pii poł tungii nge, ek ei ninmin. Wumb endi kułangin kin, enim kaimb sik, ke nik kin, yi mił er mulerngii. Gos pii gii ninenjing wumb ei, molk kin, enmin mił ni pingii; ei mon!

¹⁴ Jiisas eim kołpu kin, nga angpi konj pum ei, sinim pii gii nimin. Nipin kin, sinim piimin, Gos nge dinga ełe, Jiisas sipi orung sim. Gos wumb molk kulnjung ei,

eim Gos wumb ei ni, Jiisas kin ouni sipi, orung simba kunum ei, pei orung ongii.

¹⁵ Sinim nge Gos Owundu nge ek ei, enim kanpin yi ninmin. Ekii se Owundu nga orung omba kunum ei, sinim pe konj mołmun wumb ei, ok kulnjung wumb ei, si kindpin kin, ok punermin mon.

¹⁶ Gos Owundu ek dinga yi neng kin, enjel Owundu wii dinga tang kin, Gos nge beli ei ek tengmba. Yi ermba kunum ei, Owundu tonu epin konu ełe, eim si kindpi kin, mani omba. Wang kin, wumb Jiisas kin pii gii nik kin, wumb ok kulk wumb ei, ok angk kin tonu ongii.

¹⁷ Kunum ełe, sinim konj mołmun wumb ei, Gos Owundu sinim simba ei, wumb ok kulk wumb ei ni, ouni simba. Owundu sinim tonu kupu ełe, tonu simba. Si pang kin, sinim Owundu kenmin. Yi mił ermba kunum ei, Owundu kin kunum kunum ouni mułmun.

¹⁸ Pe enim wumb engnjing noł kanik kin, ek ei nengin kin, noman dinga piik mułngii.

5

Sinim Gos Owundu Omba Nge Er Kun Erpin Kin Kui Er Mułmun

¹ Enim sin enginjpin noł; sin ek endi nga połpun kin, epi endi kunum ełe, omba nipin, yi ninermin mon.

² En enim piimin! Jiisas Owundu nge kunum owundu omba ei, konu epin waning wu mił, yi omba. Ba eim omba kunum ei, sinim piinanmin mon!

³ Pe wumb molk yi ningii, “Pe kunum ka sałim ei, sinim ka mułamin,” nik erngii! “Jiisas orung omba kunum ełe mendpił, sinim to ak to er kis mundmba oł ei, sikir tonu omba. Omba kunum ełe, ngenj kumbii simin ei, amb endi kangil mengmba peng kin, ngenj kumbii sinim ei mił, yi tonu omba.” Nga wumb epi ełe nge, tungu pungii ei, kaplı enermba mon!

⁴ Ba enim enginjpin noł, Gos nge tiłang ełe mołmun ei, epi waning wu mił, enim puku sik erik mułngii ei, enim kin tonu onermba mon!

⁵ Enim wumb pei, eni kin Gos tiłang owundu nge ełe mołmun wumb ei, konu

epin mił, Seisen nge emii konu ełe, sinim tiłang wumb ei, tuk punermin mon.

⁶ Mon peng kin, sinim wumb eipi or pałmin mił, pepin mułmun ei mon! Sinim ningił ełe kanpin kin, noman ka seng kin, piipin mułmun.

⁷ Yi mił sinim piınmin, wumb pei or pałmin ei epin kunum ku or pałmin. Nga yi ku, wumb noł dinga nołmun wumb ombu, epin kunum ei ku, noł dinga nok kin, wulu pułum.

⁸ Ba sinim eni topu, tiłang erang mołmun wumb ei, sinim noman ka seng kin, tiłang erang mułmun wumb ei, Gos ek ambił gii nipin kin, pii gii nipin. Sinim wumb noman ngopun erpin kin, opu kumb tepii mił kindmin. Sinim dinga pupun mułmun ei, Gos sinim orung simba. Seng kin, sinim peng ni, ngenj ełe pei, sinim er dinga erang mołmun ei, Jiisas Owundu omba kunum ei, kui er mołmun!

⁹ Gos eim wumb oł kis ełmin wumb ei, kumep kis ngumba. Ngumba kunum ei, sinim kumep ei, Gos sinim simin ni piınerim mon. Ba sinim eim erpi kin Jiisas Kraıs sinim nge Owundu ei, sinim sipi orung simba ni pendim pałim.

¹⁰ Ok Jiisas eim kołpu kin, sinim paki topu yi erpi kin, sinim konj mułmun min kułmun ei, sinim eim mołum konu ełe, ouni konj kunum kunum mułmun.

¹¹ Yi mił erang piik kin, pe nemin oł ei mił, yi puk, ek ka nik kin, enginjing noł ngok, wumb endeim endeim paki tok kin, noman tuk ełe dinga kindik erngii! Erik kin, enmin oł ei mił, yi puk erngii!

¹² Enginjpin noł! Sin enim ek dinga ni ngonmun ei, enim kin wumb tuk kongun erik wumb ei kin, ka piik kin ek ka nik erngii ei, ekii singii! Owundu eim, enim konu ełe wu num mundum wu ombu, ek nik kin, enim noman ełe kun pendngii.

¹³ Enim mulk wumb, en enim kongun erngii ei, kanik kin, noman ka ngok erik mułngii. Molk kin, Gos nge kongun ei tep er molk kin, angim angim noman ende sek kin, emin ka mułngii.

¹⁴ Sin enim kin ek dinga ninmin wumb ei, ten kulk kin, er mołmun ei, enim wumb ei kin ek dinga ningii! Wumb en enim mund mong kulk er mołmun ei, enim

wumb ei kin, ek nik dinga erngii! Wumb dinga pinerang er mołmun wumb ei, enim paki tungii! Tok kin, enim wumb pei kin, kongun ka ei ni kunum kunum erik mułngii.

¹⁵ Mon peng kin, enim tok oł kis erik wumb ei kin, nga enim oł kis erik wumb ei kin, orung kindik kin, yi enerngii mon! Kunum kunum Gos kin pii gii ninjing enim engnjing noł ei kin, wumb pei oł kun ka ei erik kin, kongun dinga erngii!

¹⁶ En enim kunum kunum kaimb tok er mułngii.

¹⁷ Enim kunum kunum prei erik Gos ngungii.

¹⁸ Epi kis min ka enim kin tonu omba kunum ei, enim ek ka nik kin, ka piik ngungii. Ngok kin, Jiisas Kraıs nge dinga ełe Gos oł ei nge erngii ni piıłim.

¹⁹ Enim Gos nge Gui Ka dinga ei buł ngok kin, to mani kindnerngii mon!

²⁰ Gos nge ek ka ni tor kindik ełmin wumb ni enim ngungii ei, buł ngok kin, to mani kindnerngii mon.

²¹ Ba enim epi kanim mok tok kin, epi kun ka mił ei, ambił gii nik mułngii.

²² Epi oł kis kanim kanim ei si kindngii! Si kindik kin, buł ngok, eipi puk kin, yi erngii.

²³ Gos eim noman emin pułwu ei, eim enim erang kin, enim noman tuk ełe oł kun ka mendpił tonu omba. Wang kin, en enim noman tuk gui ei ni, noman tuk ełe ei ni, ngenj ei ni ombu pei, kun ka mendpił mułangin kin, sin nge Owundu Jiisas Kraıs nga orung omba kunum ei, sinim oł kis endi peng kin, kinermba mon.

²⁴ Gos eim ek keimi niłim nge pułwu ei, eim ok ek nirim mił kunum kunum ełim. Ełe nge, sinim eim kin kaplı pii gii nimin. Nipin kin, eim enim kingam noł wii topu tuk sim.

²⁵ Enginjpin noł, enim sin Gos kin prei erik ngungii.

²⁶ Sinim Gos nge wu amb mołmun ei, angıł sipin kin, ek ka nipin, 'Weiyo!' nipin yi ermin.

²⁷ Owundu nge noman dinga ełe, na ek dinga nip enim ngond. Enim pipe ei enim enginjing noł pei ni, tuk sik, kułou to molk kin, pipe ei gerik piingii!

²⁸ Sinim Jiisas Krai Owundu nge noman
ka ei, enim kin ouni peng muḥngii.

Pol Mon Tesilonaika Wumb Nga Endi Polpu Kindim

Pol Pipe Endi Nga Polpu Tesilonaika Konu Kindim

¹ Sailas, Timosii, na Pol, sin wu kei pipe nga polpun kin, enim Tesilonaika konu eŕe wumb Gos tilap eŕe moŕmun wumb ei, kin kindinmin. Enim Erinjpin Gos ni, Owundu Jiisas Krai kin, ouni moŕmun.

² Erinjpin Gos ni, Owundu Jiisas Krai enim kin noman ka ngang kin, enim noman emin peng ka muŕngii.

³ Enim sin enginjpin noŕ piipin kin, kunum kunum Gos kin prei er ngopun moŕmun. Nimbil erang enim pii gii ei dinga paŕim. Pe enim wumb endeim endeim ni, noman ka ngang kin, am opu ka ba.

⁴ Sin sinim nge piipin kin, sin Gos tilang wumb moŕmun konu eŕe embe ni, tonu kindpin enmin. Erpin kin, sin wumb eipi kanpin ninmin ei, enim nge opu orung wumb oŕ embin tui tonu onum ei, piipin yi miŕ ninmin ku. Tesilonaika wumb ei, pii gii dinga peng molk kin, ngenj kumbii oŕ kis kanim kanim ni, oŕ embin tui tonu onum ei, dinga kindik moŕmun ei, piipin ninmin.

⁵ Nemin oŕ ei, sinim yi miŕ andan topu ngonum ei, Gos eim nge kos piimba ei, kun ka mendpil moŕum. Oŕ eŕe nge, enim oŕ embin tui ei, enim kin tonu omba; ba enim dinga puk kin, Gos sinim tep er moŕum konu eŕe, enim tuk puk muŕngii ni pendim. Ei keimi, enim kapli pungii. Puk kin, Gos sinim tep er moŕum konu eŕe, tuk puk muŕngii.

⁶ Gos oŕ kun ka yi miŕ ermbe. Wumb enim kin oŕ kis enjing wumb ei, Gos nga enim kin erpi, orung kindmbe.

⁷ Kunum ei, Owundu Jiisas orung omba kunum ei, Gos eim pe enim oŕ embin tui paŕim ei, to eipi kindmbe. Kindang kin, enim konu ka eŕe kor muŕngii ei, sinim ouni muŕmun. Gos nge enjel dinga ei, ombu kin, Jiisas kin, epin konu eŕe si

kindik kin, mani ongii. Ok kin, konu peni eŕe tor ongii kunum ei, dup owundu kin, Gos kos piimba epi ei, ouni ongii.

⁸ Kunum eŕe, wumb singindmbe kunum ei, wumb Gos lo ek ekii sinarik enmin wumb ei, peni eŕe ongii. Jiisas Owundu eim wumb ombu topu, eim gupu eŕe neng kin, poru nimba.

⁹ Wumb ei, kumep kis yi miŕ singii. En enim Gos kumb eŕe mularik konu eŕe, turii eipi molk. Molk kin, Owundu nge tilang ei kinarik kin, eim oŕ dinga wii ei kinarik kin, am mendpil pungii.

¹⁰ Wumb ombu nge, Jiisas omba kunum ei, am pungii. Puk kin, kunum owundu eŕe, Jiisas wang kin, wumb Gos nge muŕngii wumb ei, Gos embe ambil tonu kindngii. Nga wumb Gos eim kin pii gii nik muŕngii. Molk kin, sin wumb nge ek tuk enim konu eŕe ninjpin; ba enim pii gii dinga ninjing.

¹¹ Sin oŕ ei tonu omba ni piipin kin, kunum kunum sinim Gos ei, eim enim paki tumba nipin kin, Gos kin prei er ngopun muŕmun. Sin pii gii nipin kin, kongun keimi minj er poru ningii.

¹² Yi paŕim ei piik kin, kunum eŕe, sinim nge Owundu Jiisas embe enim ambil tonu kindngii. Yi erangin kin, nga eim enim embe ambil tonu kindmbe ku. Nga sinim Gos kin, Jiisas Krai ouni nge noman emin ka ngumba. Ngang kin, enim yi miŕ erngii.

2

Lo Ek Pinarpi Ek To Kindilim Wu Kis Endi

¹ Enginjpin noŕ, akip sinim nge Owundu Jiisas Krai orung omba nge ek nimin enmin. Ei eim orung omba ei, sinim eim kin tep to muŕmun ek dinga ei, nipin ngonmun.

² Pe wumb enim kanik kin, Owundu nge kunum owundu tonu om poru ninim ningii. Nga ek ni tor kindilmin wumb mendpil ei, wumb nilmin miŕ, ek ni tor kindilim kend endi opu yi nimba. Nga wu endi opu, sin enim kin pipe yi polk kindnjing nik, yi erngii ei, enim sikir noman embin to piik kin, noman eipi eipi sek enerngii mon!

³ Wu kombur ok oł ek kend tok erik kin, ningii ek ei, enim kom sek piinerngii mon! Kunum owundu Jiisas orung omba kunum ei, wii onermba. Kumb ok wumb pei, en enim Gos ek piinarik kin, Gos buł ngok enjing. Pe lo ek to kindpi kin, oł kis nge kanim kanim elim wu ei, opu peni ele tor omba. Wang kin, ekii se, eim dup konu kis ele poru nimba kunum ei, Owundu Jiisas orung omba ei, eim ok yi ermba.

⁴ Epi kanim kanim, wumb en enim men tok elmin epi ei, Seisen nge wu kis ei, eim epi ombu pei erpi, kis erpi kin, am epi ombu kin, opu orung erpi, ngopu yi ermba. Epi ombu pei to mani kindpi kin, eim pupu Gos men ngii owundu ele nirik pupu mołpu kin, ek yi mił nimba; na Gos mendpił moł.

⁵ Ok na enim kin mołup kin, ek ei nge, nip enim ngunj ek ei, enim si kindnjing min, piik mołmun.

⁶ Enim piinmin; akip lo ek to kindpi elim wu ei omba; ba pe epi endi, eim andlam ele ondu ngonum ei piinmin. Kunum endi, kun simba kunum ei, lo ek to kindilim wu kis ei, tor opu, peni ele mułang kin keningii.

⁷ Enim piinmin; lo ek to kindik enmin oł ei, pe kongun dinga palim. Pe oł kis nge pulwu ei, koi er pepi mułang kin, pe wumb nii endi, eim andlam ele ondu ngo pendim ei, eim orung wu kis ei, ei peni ele mułmba.

⁸ Kunum ele, lo ek to kindpi elim wu ei, tor opu peni ele opu mułmba. Mułang kin, Owundu Jiisas eim gupu mułung je, pupu tang kin, lo ek to kindpi elim wu ei kułmba. Kułang kin, Owundu tor orung omba kunum ei, tiłang owundu ermba konu ele kun Gos nge ek to kindpi kin, lo ek to kindpi elim wu ei, eim am to kis mendpił ermba.

⁹ Lo ek to kindpi elim wu ei, Seisen nge dinga ele kongun elim. Pe Seisen nge dinga ele, ek kend oł ei ni, oł dinga wii kombur elim. Nga Seisen nge dinga ele, jep oł kanim kanim elim ku.

¹⁰ Erpi kin, lo ek to kindpi elim wu ei, eim ek kend topu, oł kis kanim kanim erpi kin, wumb konu kis ele, am pungii nipi ermba. Am ek kend mami topu, wumb

ngopu elim. Pe wumb ei, en enim ek keimi ei piik mułangin kin, Gos wumb ombu sipi orung tiłang ermba; ba en enim ek ei noman ngunarik kin, buł ngunjung.

¹¹ Yi erangin kin, Gos eim ek kend dinga wii endi topu, wumb ei ngang kin, wu kis ei, eim nimba ek ei mił, pii gii dinga nik mułngii.

¹² Pe wumb Gos ek mendpił ei, pii gii ninerik; ba oł kis ei ermin ni, ka ka piik enmin. Wumb ei, Gos kos erpi, kumep tumba kunum ei, ngenj kumbii owundu singii palim.

Gos Enim Sip Orung Simbii Nip Pendim Palim

¹³ Ba enginjpin noł, Owundu enim noman ngopu yi erang kin, sin kunum kunum enim kin, prei er Gos ngopun mołmun. Kumb ok Gos enim sipi, orung sipi kin, orung simbii nipi pendrim, ek ei palim. Gos nge Gui Ka ei, enim Gos nge wumb mendpił nipi pendim. Enim Gos ek keimi ei, pii gii mendpił ninjing oł ei nge, Gos enim sipi orung simba.

¹⁴ Sinim nge Owundu Jiisas Kraiss tiłang owundu ei, Gos enim ngumba. Sin enim Gos ek ka ni ngupun kunum ei, Gos enim wii to sirim.

¹⁵ Yi piik kin, enim sin enginjpin noł; enim dinga angk mułngii. Gos nge ek pei, enim kin nipin ngunjpun kin, nga pipe kindinmin ei, ekii sik, andik mołmun ei, piipin ninmin.

¹⁶ Jiisas Kraiss sinim nge Owundu ni, sinim Erinjpin Gos ei, eim sinim noman ngołum. Nga eim noman emin ka ei, sinim kin ngang kin, sinim kin ek ka wii endi simin ni piipin kin, kui er mołmun ei, Gos orung omba kunum ei, simin.

¹⁷ Nga Gos enim noman dinga ngang kin, eim enim paki tang kin, eim enim oł pei ka erim kin, ek ka minj nik, yi erngii!

3

Enim Gos Kin Prei Erangin Kin Sin Paki Tumba

¹ Enginjpin noł, sin enim kin ek nga kombur salim. Ei yi mił, enim Gos Owundu kin prei erangin kin, Gos sin paki tumba. Tang kin, Gos ek ka ei konu orung

orung pei pang kin, ek ei embe tonu ba; ba enim konu eġe yi miġ noman tuk eġe punum.

² Enim Gos Owundu kin prei erangin kin, wumb kis ok sin kin oġ kis enjing ei, Gos kapli paki topu kin, si kindmba ei, enim piinmin. Wumb pei, Gos kin pii gii ninenjing wumb pei moġmun.

³ Ba Gos Owundu eim ek keimi dinga mendpiġ niġim oġ eipi yi miġ ermbe. Eim enim paki topu kin, enim tep dinga ermbe. Yi erang kin, Seisen enim muġngii konu eġe tuk onermbe.

⁴ Owundu sin noman dinga ngang kin, sin enim kin ek yi miġ ninmin; epi pei sin enim erei ninmin ei, enim yi eġmin. Ekii se enim yi minj er muġngii.

⁵ Sin noman yi piinmin; Gos enim noman ambiġ kun erang kin, enim Gos enim noman ngopu eririm ei piingii. Nga Jiisas Krai eim dinga pupu kin, ngenj kumbii sirim ei, enim pii gii ninmin ku.

⁶ Enginjpin noġ, sinim nge Owundu Jiisas Krai embe eġe, sin enim kin ek dinga yi miġ ninmin. Enim nge Gos kin pii gii nik enginjing endi sin ok ni ngupun ek ei, piinarp i wii muġm kin, enim wu ei omba ei, kanik kin, ok eipi puk, yi erngii.

⁷ Enim piinmin; enim sin erpin oġ ei erngii. Ok sin enim kin muġpun, kunum ei, sin wii mulerpin mon.

⁸ Sin enim angii eġe, kuni wii si nunerpin mon. Sin top minj erpin. Sin kongun dinga erpin ei, kongun epin, tinga pei, kongun erpin. Nimbiġ erang sin oġ embin tui endi, enim ngenj eġe, embin endi kindnerpin.

⁹ Yi miġ, sin enim kin kuni ni, epi si nuġamin; ba yi miġ enerpin mon! Nimbiġ erang sin oġ yi eramin kin, enim sin enmin oġ ei kanik kin, ekii singii ni piipin erpin.

¹⁰ Enim piinmin, kumb ok sin enim kin muġpun kunum ei, sin enim lo ek ni ngupun. Ei yi miġ, wu endi kongun enerim kin, eim kuni nunermbe niġmin.

¹¹ Nimbiġ erang sin ek yi miġ nipin? Ei yi miġ, enim mulk konu tuk eġe, wumb kombur wii moġmun nengin piipin kin nipin. Ei kongun enarik kin, wii minj moġmun nik; ba en enim, ek eipi eipi, wumb eipi epi ei, sin sinim epi nik eġmin. Ba en enim epi mendpiġ mon.

¹² Sinim nge Owundu Jiisas nge embe eġe, sin lo ek nipin kin, wu ombu nge ngupun. Sin ek yi enmin piik kin, oġ yi erngii ni piipin nipin eġmin. En enim mandi eġe, kun ka molk kin, kongun erik kin, en enim nge kuni tonu wang kin, nungii nge nipin eġmin.

¹³ Ba enginjpin noġ, enim oġ ka enmin oġ ei, ei kindmin ninerei mon!

¹⁴ Pe wu endi, sin pipe poġpun ninmin ek ei, ekii sinerim kin, enim wu ei kin, andan to kun er ngok muġngii. Molk kin, eim omba konu ei, ek tang ngunarik erangin kin, eim singambiġ erang piimba.

¹⁵ Sin kin opu orung wu nik kin, ek ngok yi enerngii mon! Enim yi piingii, sin enginjpin nik, ngungii.

¹⁶ Gos Owundu eim noman emin ka nge puġwu ei, eim kunum kunum eim enim kin, epi pei enim noman emin ka ngopu kin, Owundu eim enim kin kunum kunum tep er muġmba.

¹⁷ Na Pol, na nam ek ei poġup kin, enim ngond. Enim ka muġeiyo! Na pipe pei nam poġup kin, enim ngoġ. Ek yi miġ, ni poġup kin, enim ngoġ.

¹⁸ Sinim nge Owundu Jiisas Krai ei, eim nge noman ka eġe enim kin pei muġangli!

Pol Mon Timosii Kin Kumna Polpu Kindim

Pol Kumna Pipe Ei Polpu Timosii Ngum

¹ Na Pol, na Krai Jisas nge ek se andil wu. Gos eim kin sinim sipi orung sim kin, Krai Jisas sinim kui er mołmun ei, eim na eim ek ka se endii nim.

² Timosii na Gos ek nip nim ngamb kin, pii gii nirin. Ełe nge na nim arnim mił moł. Na pipe ei polup nim ngond. Sinim Owundu Jisas Krai ni, Erinjpin Gos ni, wumb kaimb sipi, wumb noman emin ka ngopu, wumb noman ka ngopu, yi elim nge pulwu. Eim nim kin mułangli.

³ Kumb ok na Maseroniya konu ełe bii pendip kin, na nim kanip ek ninj mił yi ku, akip nind. Nim Epeses konu ełe molkun, wumb kombur kindan puk kin, wumb ek kend tok nik, wumb ngok erngii ei, mon ninjii!

⁴ Wumb en enim, kupenjing noł nge embe pei, ek kanim kanim ninmin ei, ek pol wii ni ek ei ninerngii! Wumb eipi ek ei nge, piik kun enarik kin, noman eipi eipi seng kin, Gos kin pii gii ninarik kin, Gos kongun ei, enenjing ku.

⁵ Ba pe na lo ek ei nip nim ngond ei, wumb ekii sik enjing kin, kapli en enim noman emin pup, noman ka seng kin, Jisas pii gii mendpil ningii. Pe en enim wumb eipi kin, noman ngok, enmin oł ei erngii.

⁶ Ba wumb kombur, Gos ek ka ei piinarik, si kindik kin, ek wii ei piik owul owul yi erik mołmun.

⁷ Pe wumb en enim, Gos nge lo ek ei, ek mon wu mołpun kin, wumb ek emb to ngopun, yi ermin ni piłmin. Ba en enim ek ei piinarik kin, ek pule pii pol tunanmin ku.

⁸ Sin piinmin, Gos lo ek ei kun ka palim. Nimbił erang sin kongun kun ermin ei, Gos nirim mił ermin.

⁹⁻¹⁰ Wumb lo ek to kindik, oł kis erik kin, Gos kin buł ngok, Gos ek piinernmin mon nik, wumb num ek piinarik kin, ernjing menjing to konduk, wumb eipi to konduk;

nga wu eipi tok elmin ku. Wu endi pupu kin, amb eipi kin ningil erang kin amb eipi pupu, wu eipi kin ningil erang kin, oł kis kanim erik yi mił elmin. Nga wu kombur wumb epi waning sik, oł ei elmin. Nga wumb ek kend tok nik; nga ek kend tok, keimi mił nik elmin. Lo ek ka ei yi elim. Nga oł kis ei, eipi kanim kanim ei, Gos ek keimi kin, opu orung elim ku.

¹¹ Ek keimi ei, ek ende mił, Gos ek ka ni ngopu, "Yi ninjii!" nim; ei ni tor kindind. Ek ka ei, nipi sinim ngopu yi ninim. Gos tilang owundu ei, pule yi minj, ka piik mułngii.

¹² Na ka piip kin, Krai Jisas sinim nge Owundu ngond ei, eim na dinga ngopu kin, eim noman ełe piim. Yi mił, eim kongun ei kapli ermbii. Na noman ka piip eim kin ngond. Ei eim yi piim mił, na eim ek ka ei nimbii end.

¹³ Keimi, ok na Gos embe ełe, ek ni kis mondup kin, Gos nge wumb tilap ełe tuk mołmun ei, top ek piinarip yi eł. Ba na ek pul ei, na Gos kin pii gii ninarip kin, yi erip mult. Ba Gos eim nge tilang ei, na andan topu kin, na kaimb sim.

¹⁴ Owundu na kin noman ka ngang kin, na Krai Jisas kin pii gii nip kin, noman ka ngond.

¹⁵ Krai Jisas eim ya mei ełe mani opu kin, sinim oł kis enmin wumb ei, sipi orung simba nge om. Om ei, ek keimi ek ei piik kin, wumb pei pii gii ningii. Nik kin, oł kis enmin ei, na pul pendip eł.

¹⁶ Ba Krai Jisas eim noman ka ei, ok na oł kis owundu eł wu, kin ngum. Ngang kin, na wumb pei andan tunj oł ei, wumb kanik kin, Gos kin pii gii nik kin, kunum kunum konj ka mułngii. Yi pimba ei piipi kin, Gos ok, na kaimb sipi ngum.

¹⁷ Ngang kin, eim king kunum kunum tep mołulum wu; nga kulalikim ei, eim nge tilang owundu ni, noman ka wii ni, eim embe owundu ei, eim kin kunum kunum pimba. Ei keimi!

¹⁸ Timosii nim na arnim nind. Gos ek mon ok polpu kin, eim ek ni tor kindilim wumb nirim mił, nim kin pulnjung ei, na nim kin nga ngop ek ei, pii kun erkin kin, nim ambil gii nikin mulnjii.

¹⁹ Ei nim pii gii dinga peng kin, nim noman tuk ka seng kin, moł punjii. Wumb kombur en enim noman tuk ełe, ek niłim mił, buł ngok enjing wumb ei, en enim pii gii ei, nga pinerang kin, poru nim.

²⁰ Aimeniyas kin Eliksander tał yi en-jngił. Na wu tał sip kin Seisen nge angıł ełe kindinj ei, pukuł kin Seisen ek piikił. Piikił kin, nga Gos kin ek ambilk erngii ei, mon nip kindamb kin, punjngul.

2

Prei Etmin Oł Ei

¹⁻² Akip kumna kongun ei, na nim andan top nemb kin enjii. Ek kumna pałim ei yi mił. Enim Gos kin noman ka ngok, prei erik kin, wumb eipi paki tumba nik kin, Gos eim kin kii sik yi erangin kin, wumb pei paki tumba. Pe king ni, gapman ni, yi ku, enim Gos kin, prei erik ngangin kin, sinim noman emin peng kin, sinim Gos andlam kun ka ełe, ekii sipin bin.

³ Prei yi nge ermin ei, Gos piipi kin, ka piimba. Sinim paki topu, noman ka ngopu kin, sinim orung sipi minj mołum.

⁴ Eim wumb pei sipi, Gos kin orung seng kin, eim ek keimi pałim ei, pułe piingii ni piinim.

⁵ Sinim piinmin ei, Gos endeim mendpił mołum. Pe wu endeim tuk Gos kin wumb tuk oi ełe angłim. Angłim wu ei, Kraıs Jiıas mołum. Mołpu kin, eim wumb sipi, Gos kin orung simba nge angłim.

⁶ Pe Jiıas kunum poru neng kin, eim noman konj eim wumb pei topu er si orung sim. Sipi kin, Gos piim mił, ei eim er tor kindim ei, Gos eim wumb pei sipi kin, orung simbii ni, peni ełe er tor kindim.

⁷ Gos eim yi nim, "Pol nim ek ei se endii," nim. Neng kin, na se andip, eim ek ei, ni tor kindip end. Na ek keimi nind; na ek kend tunand mon. Gos eim na kindang pup kin, wumb tiłap eipi kin, ek nip ngop eramb kin, wumb ek keimi ei, pii gii ningii, nipi kindim.

⁸ Yi pałim ei, na piip kin nind ei, en enim wumb konu orung orung wumb pei, Gos kin angıł ełe tonu kindik kin, prei erik, Gos ngok kin, kun ka mułngii. Mol k kin, noman kis ni, ek mił erik enmin ei, si kindik kin prei minj erik mułngii!

⁹ Na noman ełe yi pałim; amb en enim konduk ni, epi etmin mił ei, kun ka erngii. Amb en enim peng enjin ełe epi kanim kanim erik kin, biis gol ni, epi tiłang erpi, biningał erpi, ku owundu pupu kin, enim epi ei sik kin, moke enerngii mon!

¹⁰ Amb en enim Gos nge ambılam mułmun ni piingii amb ombu, en enim kongun ka kanim kanim erik mułngii. Amb ombu, en enim ngenj ełe, konduk ka wii mił peng mułngii.

¹¹ Amb wu ek ei piik kin, en enim ek tingarik kin, wii mol k, Gos ek piingii.

¹² Na amb endi, wu kin ek emb top kin, ermba nip mundnał. Amb en enim kom sek mol k kin, ek minj piingii, nił.

¹³ Nimbił erang Gos kumna Andam erpi kin, ekii se Eiwa eririm.

¹⁴ Nga Andam ek kend ei, pii gii niner-irim; ba amb ei, eim ek kend ei, pii gii nipi kin, Gos lo ek piinarpi, ekii sinarpi kin, oł kis eririm.

¹⁵ Ba amb en enim kongun ei, kangıł minj mengk mułngii. Mol k kin, en enim noman ka seng kin, oł kun ka erik kin, Gos kin pii gii nik kin, wumb noman ngok mułngii. Mol k kin, Gos en enim sipi orung simba.

3

Gos Nge Tiłap Tep Enmin Wumb Ek

¹ Ek ei keimi, wu nii endi eim wumb Gos tiłap ełe tuk o mołmun wumb ei, tep mułmbii ni piimba ei, eim kongun ka simba.

² Pe tep ermba wu ei, eim kongun kun ermba ei, eim oł endi erang kin, kanik nik enerngii; ba eim kongun ka ermba. Eim amb endeim nge wam mułmba. Pe eim noman ełe, kun ka erpi mułmba! Eim noman ka piipi kin, oł kun ka erpi ba. Eim wumb pei kanpi kin, ek ka nipi kin, eim ngii konu ełe sipipi kin, kuni ngumba. Ngopu kin, nga wumb kin ek emb ka top ermba.

³ Eim noł dinga nopu, wulu punermba mon! Eim noman kis sikir piipi kin, yi enermba mon! Wumb pei kin mandıł ka mułmba. Eim wumb kin opu enarpi kin, ku nin epi ei, noman to piinarpi mułmba.

⁴ Eim nge ambim, ni kangil ei pei, tep ka ermbe. Erpi kin, eim kingam noł, eim nimba ek ei, piik kin, ekii sik erngii.

⁵ Wu endi eim kingam, ambim noł tep ka mulermbe wu ei, Gos tilap ele tuk ok mulmun wumb ei, tep enermba mon ku!

⁶ Wumb konj, Gos tilap ele onjung wumb ei, tep wumb mulerngii. Mon pim kin, eim noman kis pepi erang kin, Gos wumb ei to tor kindpi kin, Seisen kin kindpi ermbe.

⁷ Nga wu endi Gos nge embe ele ol kun ka erpi kin, wumb torung mulngii konu ele erang wumb ei, eim ol kun ka wii enim nik kin, eim embe ambil tonu kindik, yi mil erngii. Erik kin wu ei, Gos tilap wumb mulngii konu ele tep wu mundangin kin mulmba. Pe eim embe ka pinerim kin, eim singambil piipi molpu kin, Seisen nge omu kon ei mil, ele tuk ba.

Gos Nge Tilap Wumb Tuk Paki Tolmun Wumb

⁸ Yi minj, Gos nge tilap ele tuk molk paki tolmun wumb ei, noman ka piik kin, kongun kun ka erngii. Erik kin, enim ek gupu tal yi er ninerngii mon! Noł dinga nok kin, wulu punerngii mon! Nga enim wumb eipi epi simin ni piinerngii mon!

⁹ En enim noman konj ka seng kin, ek keimi ei, ambil gii nik kin, pii gii dinga peng mulngii.

¹⁰ Enim Gos nge tilap ele wu num ni, peng pim wu ni molk keningii. Wu kombur Gos nge tilap ele kongun paki tok mulngii wumb ei, kanik kin, kapli enjing kin, ekii se mundangin kin, kongun paki tok er mulngii.

¹¹ Yi mil ku, amb en enim ol kun palim mil, ol ei erngii. Wumb ningii ek ei sipik kin, ek waim ninerngii mon. Pe noł dinga nunjung kin, nołmun mil piik nei. Nik kin, kunum kunum ol keimi kun ka minj erik mulngii.

¹² Gos nge tilap ele kongun paki topu mulmba wu ei, eim amb endeim minj mulmba. Eim ambim kingam noł pei, tep ka erpi mulmba.

¹³ Gos nge tilap ele kongun erngii wumb ei, kongun ka erangin kin, en enim ei tonu ba. Pang kin, Krai Jisas nge ek ka

ei, wumb en enim pii gii nik kin, dinga kindik, angk nik kin, wumb eipi ngungii ku.

Gos Nge Elim Ol Pule

¹⁴ Keimi, na enim kin kunum mandi olamb; ba na mon ei polup kin, enim ngond.

¹⁵ Pe na sikir enim kin tor onenj kin, enim pipe ek ei kanik kin, Gos nge tilap wumb ei, noman konj sik mulngii. Molk kin, Gos nge tilap wumb mulngii ei, Gos nge men ngii mil mululangin. Gos eim noman konj kunum kunum molulum nge pulwu. Enim ngii tumunj mil dinga peng molk kin, Gos ek keimi ei, ambilk tonu kindik er mulngii.

¹⁶ Keimi, ek pule ei, Gos elim ol ei nge, owundu ei, wumb endi ei, to mani kind-nerngii palim!

Ek ei yi mil, "Krais Jisas eim mani mei ele opu kin, wu mendpil tal molpu tor om. Wang kin, Gos Gui Ka ei, ek keimi mendpil nipi, ek pule ni tor peni ele kindim. Gos enjel eim kenjing ei, eim ek ei, wumb konu orung orung pei piinjing. Piik kin, mani mei ele wumb eim ek ni tor kindang kin, pii gii ninjing. Nik kin, Gos eim tilang owundu sipi, tonu epin sipipi kin, tilang owundu eim kin ngum."

4

Ek Emb Tok Wumb Ngok Ek Kend Tok Nilmin

¹ Gos nge Gui Ka ek nipi, tor kindpi yi ninim. "Ekii se wumb kombur pii gii ek ei, si kindik kin, ek kend gui nimba ek ei, ekii sik pungii. Nga gui kis ek ei piingii ku."

² Ek kend wumb ei, ek kend tok ol yi mil elmin wumb ei, en enim noman tuk ele piinenjing. Piinarik kin, en enim noman tuk ele, ek kend pei to tor kindinmin. Kindinmin ei, en enim yi ni piinmin; sin noman tuk ele ol kun ka enmin, ni piinmin. Ba en enim noman tuk ele wulu pang mil molk kin, en enim ol kis elmin ol ei ni piinalmin mon!

³ Wu amb sinermin mon nik kin, wumb kuni mon nik mowii elmin. Ba Gos ek keimi, pii gii nipin enmin wumb piinmin

ei, Gos er sim salim epi ei, sinim eim kin noman ka pii ngopun kin simin

⁴ Sinim piinmin, epi pei Gos er sirim salim ei ka. Sinim epi ei, si kindnenmin mon! Ei sinim sipin kin, Gos kin noman ka piipin kin ngumun.

Krais Jiisas Nge Kongun Wu Ka

⁵ Keimi Gos eim ek ka ele, sinim prei eramin kin, eim sinim kin epi endi ermin epi ei, kun ka mulmba.

⁶ Pe nim ek emb ka tokun angnim noł ngun kin, nim Krais Jiisas nge kongun wu ka mulnjii. Nga nim noman ele, ek ka ei, dinga pii gii ek dinga ei sikin kin, oł tał ei, nim dinga ngangıl kin, Gos kongun ei, ekii sinjii.

⁷ Ba amb mam ombu, ek siimał eimał wii ei nik kin, ek jerił ningii ek ei, nim buł ngokun kin, nim Gos oł kun pałim mił ei, kun er mulnjii.

⁸ Nim pin kin, sinim ngenj ele kongun ermin ei, aninga er paki tumba. Ba Gos nge oł kun ka ermin ei, sinim paki owundu tumba. Ei pe sinim konj mołmun ei, paki topu nga ekii se, eim sinim kunum kunum paki tang kin, konj mulmun.

⁹ Ek ei, ek keimi mendpił, sinim wumb pei piipin kin pii gii nipin ermin pałim.

¹⁰ Gos eim wumb pei sip orung simbii ni piinim ei, sinim wu amb Gos eim kin pii gii ni mulmun ei, keimi sim. Gos kunum kunum konj mołulum pulwu eim kin, sinim pii gii keimi nipin kin, Gos sinim sipi orung simba ni, kui er mulmun. Ele nge piipin kin, sinim kongun dinga enmin.

¹¹ Nim ek ei nikin kin, emb to wumb ngo!

¹² Wumb nim keningii ei, nim wu kang wu mił, keningii. Ba nim wu wii mił ni piinerngii mon! Nim Gos tilap ele molkun kin, ek ka nikin, oł ei erkin andlam andkin kin, oł enjii mił ei wumb keningii. Pe nga oł kun erik enmin oł ei ni, wumb pii gii nik enmin oł ei, erkin andan tokun kin, wumb keningii.

¹³ Kunum ele, nim na kui er mulnjii kunum ei, wumb kankin kin, Gos ek ei erkin nikin wumb ngokun kin, kongun dinga ei enjii. Erkin kin, wumb oł yi

mił erngii nikin kin, ek ka ni wumb ngan piingii.

¹⁴ Gos nge dinga ele, Gos Gui Ka ek ei nipi, nim ngum ei, nim ten kulkun enenjii. Gos nge tilap ele tep elmin wumb oł ei erik kin, nim angıl peng ele ambilk kin, pui nik kindngii ei, si kindnenjii ku.

¹⁵ Kunum kunum nim kongun ei, tep ka erkin kin ninim kongun ele kunum kunum er mulan kin, nim enjii kongun ei, ka mulang kin, wumb pei keningii.

¹⁶ Nim noman ele ka peng kongun erkin kin, ek nikin wumb ngokun enjii ei, pii kun erkin kin, ninjii. Kunum kunum nim kongun dinga kindkin enjii. Pe ninim yi er mulan kin, ninim kongun ei, Gos kin kun ka er mulan kin, nga wumb nim gupu ele ek piingii wumb ei, pei kun ka mulngii ku.

5

Pii Gii Wumb Kin Oł Ka Erngii

¹ Nim wu mam endi kin ek ngunenjii mon. Ninim arnim kin ek ka nilin yi mił ku ek ka ninjii. Nga wu kang wu, ninim angnim noł kin, ek ka nilin mił yi ku, ek ka ninjii.

² Ninim manim noł kin, ek ka nilin mił ku, amb tukui ombu kin ek ka ni ngokun yi enjii. Ambıl mulngii ei, ninim einim noł kin, ek ka nilin mił ku, ek ka nikin oł ka enjii.

³ Pe amb endi wam kulang kangıl endi mulerang kin, eim amb wei mendpił mulmba ei, eim kin oł ka erkin kin, paki tunjii.

⁴ Ba amb wei endi eim kingam min, kupam noł mulngii ei, enim piik kun erngii! Kongun kumna ei yi mił, ninim arnim manim noł kin paki tokun kin, epi pei sinjii ei, ngo orung kindkin kin, tep ka erkin mulnjii. Keimi, Gos oł ei nge, noman peng piinim.

⁵ Amb endi wam kulang kin, eim endeim multum amb ei, eim yi mił elim. Eim Gos kin pii gii nipi kin, kunum kunum epin tinga, prei minj er mołulum.

⁶ Ba amb endi eim wam kulang kin, eim Gos nge ek piinarpi kin, eim ngenj ele epi ka kanim kanim sipi kin, kuni nipe kuni endi numbii ni piipi kin, yi er mulmba.

Amb ei eim nge noman konj ka ei, nga sinermba mon. Sinarpi noman konj ka ei, am kulii mił kołpu kin, am mendpił ba.

⁷ Nim ek ei ekii sikin kin, amb ni, wumb kan neng kin, en enim epi endi ngenj ełe pinerang kin, ka minj mułngii.

⁸ Ba wu endi eim nge tiłap ende ei, kan kun enarpi, eim nge miyem ende ei, kan kun enarpi kin, yi ermba wu ei, Gos kin pii gii si kindpi kin, wumb Gos ek piinarik mołmun wumb ei, mił mon. Eim am wumb ei, to mani kindpi kin, eim am wu kis wii mołum.

⁹⁻¹⁰ Kumb ok, wu amb wenjing noł kulk ei, nim amb ombu nge embe yi minj pulnjii. Amb nii endi, kung ngii engki ei nge angii orung nge endeim multum amb ei, eim wam endeim mendpił kin multum ei, eim embe polkun pindan kin, Gos tiłap wumb eim paki tungii. Nga eim kongun ka kanim kanim ermba ei piipi ełim. Erpi kin, eim ok eim kingam noł tep ka eririm. Erang kin, wumb konu eipi wumb ok, kuni ngumba ngurum. Nga Gos nge tiłap ełe tuk mulk wumb ei, oł ka ełim. Nga ening kis pim wumb paki tołum ku. Nga eim kongun kanim kanim erpi, kumep sinarpi kin, wumb wii paki topu kin, oł ka ełim amb ombu kankin kin, en enim embe pulnjii.

¹¹ Ba nim amb gał mił, wenjing kulnjung amb ombu nge, embe pulerii mon! Amb ombu Krai nge ek ei, pii kun enarik kin, nga wu konj puk kin, yi erngii ei, nim embe pulerii!

¹² Ok en enim ek dinga nik pendinjing ei, si kindik kin, oł ełe enjing ei nge, en enim pułe keningii.

¹³ Nga oł eipi endi ełmin ku. En enim ten kulk kin, wumb ngii eipi nge ełe pułmun ei, en enim wii punałmin mon. En enim wumb eipi niłmin ek ei piik kin, waning sipiłmin. Sipik kin, wumb eipi nengin ek kanim kanim niłmin ek ei, sinim ninermin mon.

¹⁴ Ei na yi piip kin, amb gał mił ombu nga wu puk kin, kangii mengk ngii konu ełe, kongun er mułngii. Pe amb ombu yi mił enjing kin, sinim opu orung wumb endi sinim kin tonu opu kin, ek kis nipi, onermba mon.

¹⁵ Nim piin, amb kombur Jiisas nge andlam ka ei, si kindik kin, Seisen andlam ełe ekii sinmin.

¹⁶ Pe wu kombur Gos nge tiłap ełe molk kułangin kin, amb mendpił mułngii. Mułngii amb ei, Gos kin pii gii nirim amb mam endi mułum ei, eim opu kin, amb ombu, paki topu, yi er mułang kin, Gos nge tiłap ełe mułngii ei, noman embin pin-ermba mon. Nga Gos tiłap ende mułngii wumb ei, amb endi wam mulerang kin, eim mendpił mułmba ei, paki tungii ku.

¹⁷ Pe wumb num kongun ka erngii ei, enim Gos nge tiłap ełe mołmun wumb ei, wumb ombu nge embe ambił tonu kindngii. Na wumb num ei, kongun dinga erik kin, Gos ek ei nik kin, wumb ngungii nip nind. Wumb ei, kumep ka wii kapli singii.

¹⁸ Sinim piinmin, nimbił erang Gos ek ka mon poł pendrim ei, wumb kongun enmin ełe ek yi ninim,

“Kung kou kuni wiis kembimba kunum ei, nim kung kou gupu ełe kan tunen-jii.” Nga ek yi nim, “Kongun enmin wumb ei, en enim wumb kumep singii.”

¹⁹ Pe wu endi yi nimba, men ngii tep ełim wu ei, oł kis endi erim. Erim nimba ek ei, nim piinenjii mon! Wu tał tekliki mił, ok ek yi ninjing kin, nim kii sikin piinjjii.

²⁰ Pe men ngii tep ełmin wu kombur, oł kis enjing kin, nim men ngii tep ełmin wu kombur wii tan kułou tangin kin, wu ombu pei mułngii oł kis erik enjing oł ei, ni kun eran kin, wu eipi ombu kanik kin, mund mong kulk kin, oł kis enerngii mon.

²¹ Gos ni, Krai Jiisas ni, Gos nge enjel ei, kumb ełe nim nind. Nim kongun ei, tep ka wii erkin mułii! Wumb eipi oł kis erngii ei, nim ek dinga nikin kin, nga ninim nge wu puł min, kongun ende wu endi oł kis ermba ei, kan wiik tokun kin, koi er pindnenjii mon! Nim wumb endeim endeim oł kis erngii ei, ek kun minj nikin kin, er kun enjii.

²² Nim wu ei, ka mołum ni piikin kin, tep wu sikir mundmbii, ni enenjii. Yi en kin, wu ei, epi oł kis ei, nim kin pimba. Ninim ka mulnjii nge, pii kun erkin kin mulnjii.

²³ Nim noł wii minj nunenjii! Nim noł wain aninga kopur kin ouni nunjii. Nan kin, kirim tuk ełe paki tumba. Nimbił erang nim kunum kunum ening palim ei, nga pinermba mon.

²⁴ Wumb kombur oł kis ełmin ei, Gos wumb ei kin, kos ermba. Erang kin, kos ełe sikir punmun. Oł kis ełmin ei, kos erangin kin, wumb pei sikir kanilmin. Ba wumb kombur oł kis erik enmin oł ei, koi er pepi ekii se, tor wang kin kaninmin.

²⁵ Yi mił ku, oł ka enmin ei, sikir tor onum. Nga wumb kombur oł ka enmin ei, sikir tor wang kin, kinenjii; ba oł ei kunum kunum koi er pinermba mon.

6

Kongun Wumb Nge Ek

¹ Wumb kongun wii enmin wumb ei, yi mił piinmin. Na kongun tep enim wu ei, wu ka ni piil. Piip kin wu ei, embe ambił tonu kindip, yi eramb kin, wumb eipi ombu, Gos ek sin ni tor kindpin ni, Gos nge wumb tilap oł palim mił erik kin, oł kis endi enarik kin, kun ka enmin, ni piingii.

² Gos nge tilap ełe molk kin, kongun wii enmin ei, noman yi piinerngii. Tep enim wu ei, na engnan noł ku, ni piip ek ningii ei, to kindmbii ni, yi piinerii mon! En enim yi piinmin ei, Gos nge tilap ełe mołum ei, na eim noman ka ngumbii ni piimin. Piik kin, na eim kin kongun ka eramb kin, eim na kongun ełe epi ka sinim. Seng kin, en enim yi piik kin, kongun ka wii mendpił er punmun. Puk kin, kunum kunum nim wumb kongun wii ei nge, andan tan kanik kin, wumb en enim kongun oł ka ei, erngii.

Oł Mendpił Gos Epi Pei Keimi Siłmin

³⁻⁵ Sinim nge Owundu Jiisas Kraias nge ek ei, sinim Gos nge oł ei, ka nipi andan tonum. Pe wu endi, eim Jiisas nge ek kun ei ninarpi, si kindpi kin, ek eipi nipi, wumb ngumba ei, kun pinermba. Wu ei ek to kindpi kin, yi enim ei eim noman ka pinałim mon! Na nam wu ka ni piilim; ba eim noman kis peng kin, eim ek ka endi ninałim mon. Eim wumb ek mił erik kin, ek kis nik erngii ei nge, noman ngopu, yi elim. Elim ek ei nge, oł yi mił elim.

Wumb eipi kin noman kis peng, opu erik kin, wumb ek buł ambilk kin, engnjing kin, ek kis nik ełmin. Erik kin, kunum kunum ek mił erik yi ełmin. Erik kin, en enim noman eipi peng kin, Gos ek keimi ei ambił gii ninałmin. Ninarik piik kin, yi piilmin; Gos nge oł ei, epi pei singii nge, ełmin ni piilmin.

⁶ Keimi, wu endi Gos nge piimba oł ei, ekii simba wu ei, Gos epi pei simba ku. Ei yi mił, pe wu endi eim Gos nge oł ka ei erpi mołpu kin, nam epi salim ei, kapli ni piimba wu ei, eim epi ka pei eim kin simba.

⁷ Sinim piinmin, sinim menjpin mei ełe mengim kunum ei, sinim epi endi sipin tu wunenjpin mon. Yi mił ku, ekii se sinim mei konu ełe si kindpin kin bin. Bin kunum ełe, epi endi sipin kin, punermin mon.

⁸ Pe sinim kuni ni, alap ni, epi pei mułang kin, yi nimin; sin epi pei salim pa yi nimin.

⁹ Ba wumb nii endi, epi pei simbii ni piilim wumb ei, epi simbii ni erpi kin, bok tołum. Ei yi mił, wumb ka tumun nilmin wumb ei, ka mili kuł pindangin kin tołum. Yi mił, wu endi epi pei simbii ni piimba wu ei, eim noman tuk ełe, epi eipi eipi noman to piipi kin, bok topu, konu kis mendpił ełe ba.

¹⁰ Wu endi eim ku nin epi pei simbii ni piilim wu ei, eim oł kis ei nge puł mam pendpi kin, eim oł kis kanim kanim elim. Wu kombur en enim, ku nin epi noman peng kin, yi mił erngii wu ombu, en enim pii gii ei, si kindik kin, en enim noman tuk ełe embin peng piingii.

¹¹ Ba nim Gos nge wu ei, oł ombu ngokun kin, si kind kin, eipi punjii. Gos nge oł kun ka ei, dinga erkin kin, andlam pimba mił punjii. Pukun pii gii nikin kin, wumb eipi noman ka ngokun wumb ei, nim tungii ei dinga angan kin, tungii. Tungii oł ei noman emin ka er wumb ngunjii.

¹² Wumb nii endi Jiisas kin pii gii pimba wu ei, eim yi mił; wumb ka wii epi wii singii nengin kin, sikir punmun oł ei mił, yi erik singii. Singii ei mił ku, nim Timosii yi mił ku enjii. Nim kongun ei

dinga kind erkin kin, Gos nim kan wiik to mundang kin, kunum kunum noman konj sinjii. Sikin kin, nim pii gii peng kin, wumb ningiŕ eŕe angkin kin, ek dinga ni tor kindkin wumb ngunjii!

¹³ Gos wumb ni, epi pei eim noman konj ngoŕum. Pe Kraiŕ Jiiŕas eim ek puŕe, Pondiyas Pailos kumb eŕe ni tor kindrim. Gos kin, Kraiŕ Jiiŕas nge kumb eŕe, na nim Timosii kongun ei ngond.

¹⁴ Nim Gos nge ek ka dinga eŕe tep ka er nikin mulnjii. Molkun kin, wumb ek kis penj, tui nin, wumb ek kis ni ngok kin Gos ek ka ei kin yi enerngii mon. Nim kongun kunum kunum erkin kin, tep er muŕan kin, Kraiŕ Jiiŕas orung omba kunum ei, opu tor omba.

¹⁵ Gos nge kunum sirim kunum ei, tonu wang kin, Jiiŕas kindang tor omba. Gos endeim mendpiŕ noman ka piik kin enmin oŕ ei nge, puŕwu. Nga eim mendpiŕ dinga peng kin, tep er moŕuŕum. Moŕpu kin, mani mei eŕe wu num ei, moŕ mani kindangin kin, Gos wu num moŕ tonu punum. Pupu kin, nga king mani mei eŕe king ei, moŕ mani pangin kin, Gos King moŕ tonu pupu moŕum.

¹⁶ Ei eim mendpiŕ kulaliŕim; eim tiŕang owundu moŕuŕum. Pe sinim eim kin mandi bin miŕ mon. Ok wumb endi, Gos kinalim mon. Pe wumb endi yi ku Gos kinanmin mon ku. Keimi eim nge embe owundu mendpiŕ ni, eim noman dinga owundu ei ni, kunum kunum pimba, ei keimi!

Wumb Epi Pei Salilim Wumb

¹⁷ Wumb ya mei konu eŕe, epi salim wumb ei kankin, ek dinga ninjii. Mani mei eŕe epi sikir kis moŕpu elim epi ei kin, noman ngok kin, pii gii ninerngii mon. Ninarik kin oŕ kis kanim kanim erik kin, ek piinarik erngii ei, mon nikin kin, Gos mendpiŕ kin, pii gii ningii, ei kapŕi ninjii. Gos eim sinim epi ka pei, kunum kunum ngang kin sinim ka piilmin.

¹⁸ Wumb epi pei salilim ei, kankin ninjii! Enim kongun ka pei erik kin, en enim kongun pei oŕ kun ka enmin ni piik kin, ka piingii. Piik kin, kunum kunum en enim epi ei, mok tok wumb eipi eipi epi sinilim wumb ei kin, ngungii.

¹⁹ Pe wumb en enim oŕ yi enjing kin, ekii se epi pei ei, en enim paki tumba. Yi erik kin, en enim kunum kunum konj mendpiŕ sik kin, Gos konu eŕe mulngii.

²⁰ Timosii nim Gos nim ngum kongun ei, nim tep kun ka er mulnjii! Wumb ek wii nik erngii ek ei, nim piinarkin kin, nim ek ei buŕ ngunjii. Nga wumb kombur molk kin ek kend tok ek kun paŕim ningii. Ningii ek ei nge sin sinim noman ka wii paŕim, pa niŕmin. Niŕmin ek ei nge Gos kin opu orung ek miŕ paŕilim.

²¹ Wumb kombur en enim yi ninmin, "Sin sinim noman ka paŕim," pa niŕmin. Nik kin, Gos ek keimi pii gii ningii andŕam ei si kindilmin.

Gos nge noman ka enim ngang kin, enim kin mulmba.

Pol Mon Timosii Kin Nga Endi Polpu Kindim

¹ Na Pol, na Krai Jisas nge ek ei se andil wu. Gos eim ek dinga yi ni pendim. Jisas Krai nge kongun ele, Gos eim noman konj ei, sinim mei wumb ngumbii nirim. Nipi kin, eim noman ele, "Na ek se endii," nim.

² Timosii nim na nge kingam mił, na pipe ei polup nim ngond. Sinim nge Erinjpin Gos ni, Krai Jisas Owundu nim kin kaimb sipi nim noman ka ngang kin nim noman emin ka peng mulnjii.

³ Na nge kumb ok kupnan noł wumb mulk wumb ei, Gos nge oł ei ekii silmin oł ei nge, kunum na nim kin piip kin, na Gos kin prei epin tinga kunum kunum erip kin, noman ka piip ngoł.

⁴ Nim ningil ka mani orum ei na piip kin, na nim kanip kin, ka piimbii ni piind.

⁵ Nim pii gii nin ei, na keimi ni piind. Ei kend mon. Pii gii nin oł ei, nim apinim Lois elim oł ei nim en. Nga ninim manim Yunis yi ku elim. Pe na piind ei, na pii gii ei nge, nim kin palim ku.

⁶ Ei na piip kin, nim nip ngond. Gos nge epi wii ngurum ei, nim noman pirek neng piinjii. Ok na nim peng ele, angil tonu kindinj kunum ei, Gos eim nim noman ka ei, epi wii mił nim ngurum. Pe ninim Gos noman ka epi wii ngurum ei, piikin kin enjii. Eran kin, nim noman ka sirim ei, am opu owundu ermba. Ei yi mił, wu endi eim dup kalpi kin, pup tang kin, nimbil oł elim? Ei sikir nopolu owundu elim ei mił, yi enjii ku.

⁷ Nim piin; Gos sinim kin Gui Ka ngum ei, sinim kulermin. Ba Gos Gui Ka sinim noman dinga ngum. Ngang kin, sinim wumb noman ka ngopun kin, sin sinim tep ka er mulmun nge ngum.

⁸ Ei piikin kin, owundu nge ek ei singam-bil piikin kin, ninerii! Nim na kin singam-bil piinerii ku! Na Gos nge wu moł. Nim Gos nge dinga ngang kin, nim oł embin tui tonu omba ei ko wukun kin, na kin wan, silip kongun ende erpil kin, Gos ek ka ni wumb ngumbul.

⁹ Gos eim sinim sipi orung seng kin, nam nge wumb mulngii nim. Pe sinim eim kin ouni ka endi eramin kin, Gos sinim sip orung sinerim mon. Eim nge noman ele, sinim noman ka ngopu kin, sinim wii to sim. Kumb ok, muł mei eneririm kunum ei, Krai Jisas eim sinim kin noman ka ngurum.

¹⁰ Ba akip kunum ele, Krai Jisas sinim sip orung simba nge tor onum. Eim nge kongun ele, Gos nge noman ngurum. Ei tor wang kin sinim piinmin, Krai Jisas eim wumb koltmun oł ei nge, to mani kindpi, si kindim. Si kindpi kin, Gos nge ek ka ni tor kindim. Ei yi mił, noman konj ei nga poru ninermba; ba kunum kunum konj pimba.

¹¹ Gos eim na kongun ngopu kin, ek ka ei ninjii ni mundum. Na mołup kin, ek nip, wumb ngop, ek se andip kin, wumb ek emb top, wumb ngop nip kin, ermbii ni mundum.

¹² Gos ek ka ei minj, na ngenj ele, oł embin tui tonu omba. Oł pułe ele peng kin, na oł embin tui ei, ngenj ele tonu onum. Ba ele nge, na ngenj singambil piinermbii mon. Na wu ei kin, pii gii dinga peng moł ei, na pii poru nind. Eim na angil ele kongun ngurum ei, kunum kunum ka pep ba. Pang kin, eim kunum owundu sirim kunum ei tonu omba.

¹³ Na ek kun nip, nim andan top ngunj mił, nim wumb kankin kin, ek ka ni ngan piingii. Nim Krai Jisas kin pii gii dinga peng kin, ek ninim mił piikin kin, Jisas eim noman ka ngokun kin, ek ei ambil gii ni mulnjii.

¹⁴ Gos nim kin epi ka angil ele pendim ei, piikin kin, tep ka er mulnjii. Pe Gos nge Gui Ka sinim kin tuk ele mołum ei, nim noman dinga ngopu kin, kongun ei paki tang kin, kongun ei kun ka er mulngii.

¹⁵ Nim piin kin, Eisiya konu owundu ele, Jisas kin pii gii nik enjing wumb ni, Piselas ni, Emosenis ni wu tał kin, wumb pei na si kindinmin.

¹⁶ Na Gos Owundu kin prei ermbii ni, wu Onesiporas ni eim amb kangil ei, Gos paki tumba ni piind. Kunum pei, Onesiporas eim na kin noman ka pii ngołum. Na kan

ngii pir kunum ei, eim na kin singambił pinerim mon.

¹⁷ Eim Rom konu owundu ełe opu kin, eim na kur kan simbii nipi orum. Opu kin, na kan sirim.

¹⁸ Na Gos Owundu kin prei eramb kin, Jiisas orung omba ni pendrim kunum owundu kunum ełe, Gos Owundu opu kin, wu Onesiporas kaimb sipi ngumba. Ngopu kin Onesiporas eim na Epeses konu ełe epi kanim kanim erpi kin, na paki tołum; ei ninim piilin.

2

Nim Krai Jiisas Nge Opu Wu Ka Mulnjii

¹ Pe nim na nge kingam mołun. Krai Jiisas nim kin to dambıltpi se ende kind pendim ełe, eim nim kin noman ka ngopu kin, noman dinga ka wii ngumba ei, nim kunum kunum sinjii.

² Pe ek pei na nip kin, wumb pei kumb ełe ngunj ek ei, nim piin. Piikin kin, ek ei nikin, wu kombur ngan kin, dinga piik erngii. Wumb ei, ambił gii nik mołmun wumb ombu kin, kapli ek nik kin, wumb emb to ngungii ku.

³ Nim Krai Jiisas nge opu ond wu ka wii dinga molkun kin, oł embin tui endi tonu omba ei, nim dinga molkun kin, Jiisas Krai nge opu ond wu mendpił mulnjii.

⁴ Opu ond wu endi, opu pałim kunum ei, pupu kin, kongun eipi kanim kanim endi enałim, mon! Opu dinga kind erpi, yi er mułang kin, opu ond wumb tep elim wu ei, kanpi ka piilin.

⁵ Wu epi simin nik kin, sikirik punmun ei, lo pałim mił ei, ekii sinarik punmun wu ei, epi endi sinermba mon.

⁶ Wumb nii endi eim kongun dinga kind er pułum, wu min amb ei, eim kuni tonu wang kin, eim kuni ei, eim kumb se numba.

⁷ Na nind ek ei, nim kom se piinjii! Owundu nim noman er kun erang kin, nim ombu pułe pei pii poru ninjii.

⁸ Kunum kunum nim molkun kin, piinjii ei, Jiisas kołpu kin, nga tonu opu konj pum ei, piinjii. Eim Deipis nge tilap ende mołpu kin, ek yi mił, na Gos ek ka nip tor kindip eł, ei nim piin.

⁹ Na Gos nge ek ka ei, minj nip eramb kin, wumb na wu kis nik kin, na oł embin tui kanim kanim ngolmun. Keimi, na sip kan ngii eł kindilmin; ba Gos ek ka ei, kan kapli pinermba mon. Ba pu nip konu ełe orung orung eipi eipi ba.

¹⁰ Ei nam yi piip kin, noman ełe dinga kindip kin, oł embin tui ei piip ko wup eł. Eł ei, erip kin, Gos eim nge wumb tilap ei, paki toł. Nam yi eramb kin, wumb Krai Jiisas kin noman konj kunum kunum sik kin, kunum kunum eim kin ouni noman dinga tilang ei sik kin, ka mułngii nip kin, oł yi mił end.

¹¹ Sinim ek ei pii gii mendpił ninjpin kin, ei keimi ni piimin, “Sinim Jiisas eim kin kołpun kin, sinim eim kin ouni noman konj kunum kunum sipin kin, ouni tep to mułmun.

¹² Sinim eim kin piipin kin, oł embin tui tonu omba kunum ei, sinim dinga kind mołpun kin, eim king mułmba konu ełe, sin eim kin ouni king mił tep to mołmun ku. Pe sinim eim buł ngunjpun kin, kapli eim yi ku, sinim buł ngumba.

¹³ Pe sinim Gos eim ek ei piimin nimin; ba ek ei ekii sinarpin enjpin. Ba Krai Jiisas eim mendpił ek ei, eim keimi piipi mołum. Krai Jiisas eim ek endi nipi keimi mendpił mułmba. Nimbił erang ei eim ek kend ei, kapli tunermba mon.”

Kongun Wu Mendpił Ei Gos Kin Embe Kołulum

¹⁴ Kunum kunum nim wumb noman pirek nimba piingii ek ei ninjii. Gos nge ningił ełe, ek dinga nikin kin, wumb ek mił erik kin, ek kanim kanim nik erngii ei, mon nikin. Nikin kin, oł ei nge, wumb endi paki tunermba mon. Wumb to kis minj ełmin. Wumb ek ei nge piilmin wumb ei yi ełmin.

¹⁵ Nim kongun dinga kind erkin kin, nim kongun wu mendpił mułan kin, Gos nim kin ka piip ngumba. Ngopu kin, nim Gos ek ei, kun ni wumb ngan piingii ei, nim Gos kin singambił peng piinenjii.

¹⁶ Ek eipi eipi nik kin, ek wii mił nik erngii ei, enim mandi puk piinerngii mon. Ek ei ek pułe pinalim ek ei nge, wumb nik si pangin kin, Gos ek buł ngok, ek ei

piik kin, andlam kis punmun ei nge, enim punerngii mon!

¹⁷ Wumb ek ei, sinim ngenj kinj kis nopu owundu pulum ei mił, Aimeniyas kin Pailesis wumb ei nge, tilap ele ek yi palim.

¹⁸ Wu ombu nge ek keimi ei, pii dembin tunarik kin, wu ombu ek yi mił nilmin kin, sinim kolpun. Nga konj molmun poru ninmin; nga ekii se endi enermin mon. Enarpin kin, ek ele nge nik kin, wumb kombur nge pii gii ei, er kis mondułmun ku.

¹⁹ Ba Gos eim ngii tumunj dinga endi, pol engindrim dinga wii angilim. Pe ond pos ele Gos ek mon endi, yi nip molum. Gos eim nge wu amb ei, piipi kanpi poru nipi molum. Pe nga mon endi palim ku. Wumb pei, Gos embe silmin wumb ei, ol kis si kindik kin, bul ngok, ka mulngii.

²⁰ Pe ngii owundu endi angilim konu ele, nirikring ming ombu kanim eipi eipi pei salim. Pe ming kopur, ku silpa ni, gol ni, yi elmin. Nga ming kopur ond ni, mei nganmbi ni yi elmin. Elmin ming ombu nge kopur, kongun ka palim mił elmin; nga ming kopur eipi kongun wii pei elmin.

²¹ Ei yi mił, wumb nii endi eim ol kis elmin ol ei, Gos eim pei kil ngo si kindang kin, kun ka mulmba wumb ei, eim kongun mendpil, ka endi palim mił, kongun ei ermba. Wumb ei, eim ming ku silpa min, ku gol ka mił, yi molum. Nimbil erang wumb ei, eim ngenj ni, noman tuk pei, Gos kil ngo si kindang kin, eim kongun ermba nge, er kun erpi molum.

²² Wu kangi wu noman ele kis tonu wang kin ek kis nik erngii wumb ei kin, nim punenjii. Punarkin kin, nim ol kun ka ei erkin, pii gii peng kin, noman emin ka peng kin, wumb noman ka ngan kin; wumb noman emin ka peng kin; Gos owundu kin prei erkin, kii se ngokun kin mulnjii.

²³ Wumb wulu pang kin, ek eipi eipi nik kin, erngii ei piinenjii. Piinarkin kin wumb noman ka pinerang kin ek ei nge, nik opu minj elmin.

²⁴ Gos nge kongun wu ek opu enermba mon. Eim wumb kin ol ka ermba. Eim wumb ek emb ka to ngolum kunum

kunum kui er molpu kin, kongun ka ermba. Erang kin, wumb eim ol kis erngii min, ol embin ko wupu kongun minj erpi kin, Gos ek nipi kin, wumb ngopu minj mulmba.

²⁵ Wumb eim ek to kindik erngii ei, ek taki taki nipi erang kin, Gos eim wumb ei, paki topu erang kin, noman ak to ok kin, ek keimi ei piingii.

²⁶ Ok Seisen eim, wumb ei omu kon mił polpu kin, tuk sirim. Seng kin, eim ek ei piik kin, ekii singii; ba nga ekii se, Gos ek keimi ei piik kin, noman ak tok kin, Seisen si kindngii.

3

Kunum Poru Nimba Mandi Erang Ol Kis Tonu Omba

¹ Ba nim ol yi mił piinjii, kunum poru nimba kunum ei, ol embin tui kanim kanim tonu omba.

² Pe wumb en enim mendpil piingii. Piik kin, ku nin epi noman kulk kin; nga en enim embe ambil tonu kindik kin, ol kis erik kin; nga Gos kin wumb eipi ek kis nik kin, yi nge nik ngomun. En enim ernjing menjing ek nilmin ei piinarik kin, nga en enim ek ka ni ngunamin; nga en enim ol kun ka palim mił ei, ekii sinarik kin, bul ngok enmin.

³ Pe wumb en enim miyem ende noman ka ngonarik kin; nga ek kis ei si kindnarik kin; nga en enim wumb eipi kin ek bul ambilk kin; nga en enim nge ngenj ele noman tep ka enarik kin; nga wumb wulu pang kin, kung simbi mił andik molk noman pinalim, mił erik kin; nga en enim ol kun ka ei kin opu orung ku elmin.

⁴ Nga en enim nge wumb pul sik kin, opu erii wumb ngok kin; nga en enim ol kis ei sikir ekii sik erik kin; nga sin sinim wu num ni piik yi erik kin; nga en enim ngenj ele ol ei ka ka piik erik kin; nga en enim Gos kin noman ngunamin mon.

⁵ En enim ngenj ele ambil tonu kindik kin Gos nge ol ei mił ni piik erik; ba Gos nge noman Gos nge tilap ele wumb mił dinga ei en enim bul ngok elmin. Erik kin nim wumb ei yi erngii wumb ei kin nim tep to andkin punenjii mon!

⁶ Wu kombur en enim andik, noman eipi eipi sek kin, yi elmin. Erik kin en enim amb ombu noman kis kanim kanim palim amb ombu kin, kanik kin, amb ombu ngii konu ele, en enim nirik puk kin, en enim noman embin palim ei, en enim noman ele epi ol kis mił to eipi eipi kindik kin ambil gii nik yi elmin.

⁷ Erik kin, amb ombu nge, kunum kunum ek keimi ei ni, kan simin ni elmin; ba kapli enalim.

⁸ Ok wu Janis kin Jambris wu tał, Moses tep erim ol ei, to mani kindmbil ni piikił kin, jep ol kanim kanim kun pinalim ol ei elmbil. Elmbil ol yi nge, pe wumb ek keimi ei, to mani kindik yi ermin ku. En enim noman kun pinalim, yi erangin kin, pii gii pinerang kin andinmin. Ba wumb en enim pii gii ei, kapli pimba mił pinalim mon.

⁹ Ba wumb enmin ol ei, opu owundu punalim mon! Pe wumb keningii ei, ol wulu pui mił endi ok, wu Janis kin Jambris tel erkił ol jii enmin ni keningil.

¹⁰ Ba nim na kin kunum kunum andkin kin, ei na ek nip kin, wumb andan top enj. Nga andlam andip el mił ei, nim piilin; nga na el ol ei, pułe nim piilin ku. Nim na piin kin, na Gos kin pii gii dinga nił. Na wumb eipi kin noman ngop kin, kunum kunum nam dinga kind mołup kin, Gos nge kongun el, end ku.

¹¹ Nim piin ei, wumb na kin ol embin tui ngołmun ei, nim piin. Piikin kin, nga ngenj kumbii konu ele orung Andiok ni, Aikoniyam ni, Lisra konu ele ombu pei piil. Nim piin ei, wumb na kin ngenj kumbii ol kanim kanim elmin; ba Gos Owundu eim nga ele si tor sim.

¹² Keimi wumb pei Krai Jiisas kin dambilik se ende puk, Gos nge ol ni, ek ka ei, ekii simin ni erngii wumb ei, opu orung wumb tangin kin, ngenj kumbii yi singii.

¹³ Wumb kis ni, ek kend wumb ei, wumb ek kend to ngołmun. Ngangin kin, nga Seisen nge ek kend tang owundu pułum ku. Wumb en enim ol kis owundu mendpił elmin. Nga wumb eipi en enim kin, ek kend tok ngołmun ku.

¹⁴ Nimbił erang wumb ei, nim ek ei nik ngunjung ei, pii kun er mulnjii! Mułan

kin, nim pii gii nikin ek ei, na nim emb top, nip ngur ek ei, dinga ambil gii ninjii.

¹⁵ Pe nim ei piinjii ku, ok nim kangil kembis kin molkun kin, nim Gos ek ka ei nim piilin. Piikin kin Gos ek ka ei, nim noman ngang kin nga pii gii nikin mułan kin, Gos ni Krai Jiisas nim sipi orung simba.

¹⁶ Gos nge mon ek ka ei, Gos kin mendpił om. Opu kin, Gos mon ek ka poł pendpi ek ei, Gos ek keimi mendpił palim. Peng ek ei, sinim kin pii si kindpin kin, Gui Ka andan topu ngonum ek ei piipin kin, Gos ol kun ka ekii se bin.

¹⁷ Gos ek ka ei, sinim Gos nge wumb erpi, kun ka erang kin, sinim Gos kongun ka wii ei, ermin nge, er kun erpin mułmun.

4

Nim Gos Ek Nikin Wumb Ngunjii

¹ Krai Jiisas eim, wumb kułii konj pei, mok tumba. Topu kin, eim Gos ningil ele ni, Krai Jiisas nge ningil ele, na ek nip kin, nim dinga ngond. Ngop kin, Jiisas ekii se orung omba ei, opu kin, wu king kunum kunum tep mułmba ei, na ek dinga nip nim ngond.

² Nim Gos ek ka ei piikin ek ei, ni wumb ngunjii ku. Ngokun kin wumb ek ei piimin min piinnermin nik er mułngii; ba nim Krai Jiisas ek ka ei, kunum kunum ek dinga ningii! Nikin kin, wumb en enim ol kis elmin ol ei ni piik kin, Gos ol kun ka ei ekii sinarik elmin. Erik kin, ei nim nen kin, Gos ol kun ka palim mił, ei ekii singii. Sik kin, kunum kunum nim kongun erkin kin, kui er mułun kin, wumb kin ek ka ni ngokun kin, paki dinga tokun enjii. Yi eran kin, wumb ei, noman to ak tok kin, ol kis si kindik kin, Gos ol kun ka pimba mił erngii.

³ Piini! Ekii se wumb ek keimi ei piinnerngii mon. Ba wumb en enim noman ele piik kin, ek emb tołmun wumb pei, sik erngii. Erik kin, wu ombu ek eipi ningii ei, kom se piik kin ekii singii.

⁴ Wumb ei Gos nge ek keimi mendpił, ei si kindik piinarik kin, ek poł wii ni, siimał eimał ombu nge, kom sek piik erngii.

⁵ Ba ninim kunum kunum kun ka piinjii! Piik kin, ol embin tui tonu omba; ba nim

embin ei ko wukun kin, Gos ek ka ei nikin kin, wumb ngunjii. Nga wumb paki tan kin Gos nge kongun wu mił endi kongun kun ka enjii.

⁶ Nim piin ei, pe nam noman konj ei, enim kin ngop si kindip pendip kin, nam ya mani mei ełe wakin top si kindip bii kunum ei, mandi enim. Ei yi erip kin, nam kułmał mił kałip kin, nam nge miyem ei, enim kin bein top ngop pendip kin bii.

⁷ Na nam kongun dinga kindip erip, sikirip pup kin, tor punj ei yi mił; Gos nam ngum kongun ei, dinga kindip, er poru ninj. Na pii gii ei wakin top kindnenj mon.

⁸ Na pe na simbii epi ei er kun er sałim. Sałim epi ei, yi mił ninim, pe Gos Owundu ningił ełe, na wu kun ka nimba. Akip kunum ei, Owundu nam mendpił epi ka wii ei na ngunermba mon; ba wumb eim tor wang kin, kenmin ni, kui er mułngji wumb ei, yi ku singii.

⁹ Nim na kin ombii nikin kin, er ka erkin kin, na kin sikirkin onjii.

¹⁰ Piikin kin mułii! Wu Diimas eim na wakin topu kin, eim mei ełe oł ei, noman peng kin, na si kindpi kin Tesalonaika konu ełe pum. Nga wu Kresenj eim Galeisiya konu ełe pum. Nga wu Taisas eim Dalmeisiya konu ełe pum.

¹¹ Wu Luk mendpił eim na kin mołum. Nim wu Mak nen kin, ouni weł! Wu Mak eim kongun ka elim ei, na kongun paki tumba.

¹² Na wu Tikikas eim Epeses konu ełe pui nip, kindamb kin pum.

¹³ Nim onjii en kin, na konduk muł elim kon takis ei ni, wuł Trowas konu ełe, wu Kapas ngii konu ełe sałim ei, sikin mon ni, mon kombur, ka ngenj sik ełmin ei, sikin tui ku.

¹⁴ Eliklander wu ei, eim kapa epi elim wu ei, na kin oł embin tui ngopu erim. Ekii se Owundu eim enim oł ei mił, eim kin kumep kis orung yi erang kin, piimba ku.

¹⁵ Nim yi ku, wu ombu konu ełe, kan kun er mulnjii. Mulnjii wu ei, sin ek pei to mani kindmba erim.

¹⁶ Kumna ei, na kos ek nip, orung kindinj kunum ełe, wu endi na kin tep to ngop ninj. Ninj kin, oł kis mił enmin ei, "Nim piinerii, mon!" ninj.

¹⁷ Ba Gos Owundu na kin tep er mołum. Mołpu erang kin, na Gos ek ka nip, wumb torung mulnjung wumb ei, ni ngunj. Kung simbii wumb nołum konu ełe pamb kin, Gos kulii konu ełe si tor sim.

¹⁸ Wumb na kin oł kis ermin ni enjing; ba Gos Owundu eim na kin oł kis kanim kanim na kin tonu omba ei si tor sipi kin, nga Gos eim sinim tep er mołum konu ełe, eim na sipi kin orung simba. Gos kin tiłang owundu nin, embe owundu ei nin, kunum kunum mułmba; ei keimi!

Ek Poru Ninim

¹⁹ Nim Pisila kin Akwila tał kin, wu Onesiporas nge kingam ambilał noł ni, wumb ombu kankin yi ninjii. Na enim wumb ei kin, 'Noman ka piip ngond,' yi mił niyo!

²⁰ Erasmus eim Korin konu ełe enj mołum. Nga Tropiimas eim ening peng kin, na eim Mailisas konu ełe mond si kindip onj.

²¹ Nim erkin kin, sikir onjii. Yi er mułan kin, pop topu, jii nip elim kunum ei tor omba. Yupulus ni, Purenj ni Lainas ni Kloriga ni wu ombu, ni wu angim angim pei nim kin noman ka ngonum ei, 'Nim ka mułiyo!' ninmin.

²² Gos Owundu nim nge noman tuk gui ełe ouni mułmba. Gos eim nge noman ka ngopu enim oł ei, enim kin mułmba.

Pol Mon Taisis Kin Połpu Kindim

Pol Eim Mon Endi Połpu Taisis Ngum

¹ Na Pol, na Gos nge kongun wu mołup kin, nga na Jiisas Kraiss nge kongun ek ka se andił wu moł. Gos eim wii to si mundum wumb ei, Gos na kindang op kin, wumb ombu nge pii gii ei, er dinga ermbii nge ond. Nga wumb paki tamb kin, wumb ek keimi ei piik kin, Gos nge oł kun ka pałim mił, ei ekii singii.

² Na kongun erpi kin, wumb pii gii ei, er dinga eramb kin, wumb en enim ka ka piik kin, kunum kunum konj mułngii nge, kui er mułngii. Molk kin, kumb ok, Gos eim epi endi eneririm kunum ei, eim enim noman konj ei, ngumbii nirim. Nipi kin, eim ek kend tunałim mon.

³ Nga ekii se, eim nipi pendrim kunum ei, eim wu kombur neng tonu ok kin, eim nge ek ka ei, ni tor kindngii. Kindik kin, oł ełe nge; eim ek nipi peni ełe tor kindang kin, Gos eim sinim sipi orung sim. Seng kin, pe eim na kin ek nipi poru neng kin, eim nge kongun ei, na erii nipi ngum.

⁴ Na Taisis mon ei połup kin, nim ngond. Nim na nge pii gii nge kingam mołum. Nim nipe pii gii pałim ei, sin pei yi mił pałim ku. Erinjpin Gos sinim nge paki tołum wu, Kraiss Jiisas eim nim noman emin ngopu kin, nim kin noman ka piipi ngumba.

⁵ Na nim si kindip pamb kin, nim Kriis konu ełe enj mułun ei, pułe ełe mendpił. Na yi ni piind, nim kongun kun ka pinerim kongun ei, am er kun ka enjii. Erkin kin, Gos nge tiłap ełe mułngii wu kombur, to tonu kindan kin, wumb er mułngii konu ełe, orung orung pei, yi mił ok, na nim kanip nir.

⁶ Pe wu endi wumb ningił ełe, oł kis endi enerim kin wu ei, eim nge ambim endeim mendpił mułmba; nga eim nge kingam noł, Kraiss kin pii gii nik oł kis ei enarik kin, nga ernjing menjing ek ekii sik piik er mułngii wu ei nge, kanik to mundangin

kin, wu num mołpu kin, wumb erpi, Gos oł kun ka pimba mił, yi er mułmba.

⁷ Nim piin; Gos nge tiłap ełe wumb tep ermba wu ei, Gos nge kongun ełe tep erpi kin, eim andiłam kun ka endmba. Andpi kin, wumb eim oł ołou endi erang kin, wumb kinerngii mon. Nga eim popuł endi sipi enermba mon! Eim popuł kis sikir piinermba; nga noł nopolu noman wulu pupu, yi enermba; nga wumb owuł owuł tunermba; nga wumb eipi epi kan bun bun sinarpi; nga ku nin epi ombu ni noman to piinermba.

⁸ Ba wumb konu ełe eipi wumb ongii ei, oł ka ermba. Erpi kin, eim oł pei ka minj erpi, noman ka piimba. Eim am kun ka mołpu kin, Gos nge oł ei pei ka ekii simba. Eim nge noman tuk ełe am tep ka mułmba.

⁹ Nga eim ek keimi kun ka nik nguk ek ei, eim am andan tok mił piipi mułmba. Mołpu kin, wumb ek nipi dinga erpi kin, wumb noman ek kun ka pimba mił nipi ermba. Erpi kin, wumb ek to kindik erngii ei, eim ek dinga nipi kin, wumb kii sipi erang kin, wumb en enim oł kis enjpin ni piingii.

Kriis Konu Ełe Ek Kend Wumb Pei Mulnjung

¹⁰ Keimi, wumb pei ek kun ka ei, ekii sinałmin. En enim ek kend tok kin, ek kanim kanim noman ełe ek kend tok wii mił niłmin. Nik kin, sin ngenj kopsiłmin wumb mił mołmun ei, en enim ek kend tok ełmin.

¹¹ Wumb ombu nge, oł kend tok erik wumb ei, ku ni epi ei simin nik ełmin. Erik kin, sin sinim enermin oł nik kin, wumb andan to ngołmun. Ngok kin oł ei nge, wumb kombur to wulu kindik kin, kangi ambii ni pei ełmin. Erik kin oł yi mił erngii ei, nim piikin kin, wu ei nge, to tor kindan ba.

¹² Ok Kriis konu ełe wu endi, en enim nge wu num ei, ek yi mił nim. Ok Kriis wumb ei, wumb ek kend wumb mulnjung. Nga pe yi ku mołmun ei, kung owu simbii nił mołmun. Molk kin, kuni pei nok molk kin, nga ten ełim.

¹³ Ek ei keimi, nim piilin mił, wumb kin ek dinga ni ngunjii! Ngan kin wumb noman ełe, ek dinga nen, tang piik kin

noman ak tok ok kin, nim ek ei, pii gii mendpił kun pimba.

¹⁴ Jura wumb ek poł min, siimał eimał ek poł wii ei nge, kom se piinerngii! Nga lo ek kanim kanim nik erangin kin, ek keimi ei, buł ngok erngii ei, pii kongnduk mułngii.

¹⁵ Wumb en enim noman ele, kuru ka simba. Ba wumb oł kis erik elmin wumb ei, Kraiss kin pii gii ninanmin. Ninarik kin, en enim endeim ka mulałmin mon. En enim nge noman tuk ele ei, pei kis erpi kin, penj moł poru nim.

¹⁶ En enim gupu ele, ek yi mił niłmin, 'Gos ei na piind,' niłmin. Ba en enim andiłmin konu ei, Gos buł ngołmun. Ngok kin, en enim Gos ek piinarik kin, nga oł kun ka keimi endi enałmin.

2

Wu Amb Tukui Nge Kengip Ek

¹ Ba nim kengip ek kun ka nikin ngołun ei, nim oł kun ka andan to ngołun, yi nikin kin, wumb ngunjii.

² Ngo nikin kin, wu mam ombu, noł nok wulu puk, enarik kin, en enim oł kun pałim mił piik kin, en enim noman ka seng mułngii. Molk kin, pii gii ninmin ek ei piik kin, noman ka ngok enmin oł ei, ekii sik kin, oł embin tui tonu omba ei, dinga kind molk erngii ei, piingii.

³ Nga yi ku nim nikin kin, amb mam ombu, en enim oł kun ka er andik mułngii. Molk kin, ek buł morung ninarik kin; nga noł dinga ele nge, noman to piik kin; kongun wii mił er mulerngii mon! En enim ek mon tołmun mił molk kin, kongun kun ka erik kin, oł kun ka andan tungii ei, oł ka wii.

⁴ Enim ambił kembis kembis ombu, enim oł yi erngii mił, nik kin, andan to ngungii. En enim nge wu ni, kang ambił ni, noman ka ngok kin, oł yi mił erngii.

⁵ En enim nge noman ele, tep ka mułngii. Molk kin, am kun ka mułngii! Nga en enim nge ngii konu ele tep ka mułngii! Molk kin wenjing noł kang ambił am pei, tep ka er mułngii! Nga wenjing ek ningii ek ei ekii sik kin, oł yi mił erngii ei wumb Gos kin buł ngok, Gos kin ek kis nik yi enerngii mon!

⁶⁻⁷ Nga yi ku, kangil kembis kembis en enim noman to piik kun ka erik mułngii! Oł ombu nge nim pei erngii oł ei, nim min men mił er endnjii ei, keningii. Kanik kin, nim oł kun ka ei ekii sik kin, oł kun ka kanim kanim ei minj erik endngii.

⁸ Nga nim kongun wu kankin kin, ek yi mił ninjii! Nga ek kun ka minj ninjii! Oł yi mił enjii ei, wumb nim oł endi en, ni piinerngii mon! Oł yi mił eran kin, sinim nge opu orung wumb ei, ok kanik kin, singambił singii.

⁹ Nga kongun wumb kankin kin, ek yi ni ngunjii. Ngokun kin, epi pei wumb tep er mołmun ele, mandring ka mułngii! Molk kin, enim kongun ka erangin kin, enim tep ermba wumb ei, enim kanpi noman ngumba. Ngang kin, wumb puk en enim nge wu num tep ermba wu ei kin, ek nik ngungii.

¹⁰ Nga wumb epi orung endi waning simin ni piinerngii mon, ba en enim ek ei, am ekii singii! Nga tep wumb noman keimi kun piingii. Pe kongun wumb oł ele nge erangin kin, simin ek ka ni tor kindiłmin ei, Gos nge ek simin nengin kin, paki tołum.

Sinim Ka Mołpun Jiisas Omba Kunum Kui Er Mułmun

¹¹ Sinim piinmin, Gos nge noman ka eim ngopu kin, enim oł ei peni ele tor opu poru ninim. Pe ele nge, eim wu amb pei sipi orung simba.

¹² Gos nge noman emin ei, sinim andan topu kin, sinim Gos buł ngumun oł ei si kindpin kin, mei ele noman kanim kanim ei, buł ngopun kin, sinim andlam kun endmin nge piipin kin, Gos nge oł ele ekii simin ei, kunum pei salim.

¹³ Gos eim nge noman emin ei, sinim andan tołum. Tang kin, sinim epi sipin ka ka piimin ei, sinim pii gii dinga peng keimi, Gos eim nge tilang owundu ei, sinim paki tumba. Tumba kunum ele, Kraiss Jiisas eim opu peni ele, tor omba.

¹⁴ Kraiss eim nge noman konj si kindpi kin, sinim lo ek to kindpin kin, ek piinarpin elmin oł ei, Jiisas sinim sipi orung sim. Seng kin, eim noman ka ei sinim kil ngopu kin, sinim sipi orung seng kin,

sinim eim nge mendpił mołmun. Pe sinim kongun dinga erpin kin, oł kun ka minj ermin.

¹⁵ Nga kunum kunum nim Gos ek ka nikin kin, wumb ngunjii. Ngokun kin, nim ek ninjii ek ei, wumb ekii singii nge ninjii. Nga ek dinga nikin kin, wumb ngokun wumb oł ełe, ekii sinerngii mon ninjii! Mon pim kin, wu endi mołpu wu ei, wu wii nipi yi ermba, ei mon!

3

Oł Kun Ka Ełe Sinim Dinga Kind Mułmun

¹ Nim enim kin kunum kunum noman to piik kin tep elmin wumb num ni, eim nge kongun wumb ni, lo ek ełe mandring puk erik mułngii. Molk kin, ek ningii ek ei, kaplı ekii sik erngii. Erik kin, oł kun ka ei, kongun erngii nge, er kun erik piik mułngii.

² Nga wu endi kin, ek kis ngok yi enerngii mon! Nga opu enmin oł ei enerngii mon. En enim noman emin ka peng mułngii. Kunum kunum wumb ningił ełe, oł emin ka ngungii ei, er mułangin kin, keningii.

³ Yi mił nim piin kin, ok sinim noman ka yi nge, endi pinerim mon! Sinim ek to kindpin kin, ek gupu ełe topun. Tamin kin Seisen sinim to wulu kindang kin, sinim wulu pang andiłmin. Sinim ngenj noman ok nge, kan ngii mił tuk mulnjpun. Nga sinim noman ngenj ok nge, kanim kanim tonu wang kin, sinim nge ngenj ełe ka ka piinmin. Sinim wumb eipi kin, kis piinmin; nga sinim wumb eipi epi ei kan bun bun sipin enmin; nga wumb eipi sin kin opu orung erangin kin, nga tuk sin sinim opu orung orung er mulnjpun ku.

⁴ Ba Gos sinim sipi orung simba nge pułwu ei, sinim wumb kin oł ka ei erpi kin, sinim kin noman ka ngołum. Ngopu kin, ekii se eim nge oł ei, peni ełe tor orum ełe nge, sinim sipi orung sim.

⁵ Nga sinim nge oł kun ka sinim enjpin ełe nge, sinerim mon, ba eim nge noman kaimb ełe, piipi kin, sinim sipi orung sim. Sipi kin eim sinim noman tuk ełe, kukuł top konj ka erang kin, sinim kangił

ninangił konj mił mołmun. Mołamin kin, Gos nge Gui Ka ei sinim noman konj ngum.

⁶ Gos eim nge Gui Ka ei sinim kin pei bein tang kin, Jiisas Krai kin eim sinim sipi orung sim. Seng kin, Gos Gui Ka sinim nge noman tuk ełe kin piki top mołum.

⁷ Yi mił erang kin, eim oł yi mił erpi kin, sinim wumb kun ka mołmun nipi, Krai Jiisas nge noman emin ka ei, eim sinim sipi mondpu kin, eim nge noman konj sik kin, konj kunum kunum mułmun ei, sinim pii gii nipin kin, kui er mułmun.

⁸ Ek ei ek keimi, na piind ei, nim ek dinga nikin kin, wumb ngunjii. Ngokun nen, wumb pii gii nik kin, oł kun ka pimba mił ei, pei ekii sik kin, Gos nge kongun ełe piik kin am dinga kind mułngii. Molk kongun oł yi nge erngii ei, kongun ei kaplı wumb paki tumba.

⁹ Ba wumb owuł owuł kanim ei, kii sik nik kin; en enim nge kupenjing ek ei, ni tonu kindik kin; opu erik kin; ek mił erik kin; lo ek ei nge nik kin; ek opu erik enmin oł ei, nim kankin si kindnjii! Pe sinim piinmin; oł ei sinim kaplı paki tunermba mon! Nga oł ełe nge, epi mendpił ka endi, tonu onermba mon.

¹⁰ Wu endi Gos nge men ngii ei, er kis ermba min; wumb tiłap kin ek kis nipi ermba ei min, eim nim kunum endeim min tał, wu ei kin ek nikin kin, noman er kun enjii! Nim ek nen kin, eim nim ek ninjii ek ei, piinarpi erim kin, eim kin buł ngungii!

¹¹ Nim piin! Wumb ei nge, andłam ka ei si kindinmin. Si kindik kin, en enim nge oł kis ei, en enim to kis mondnum.

Ek Kumb Aninga

¹² Nga ekii se, na wu tał Aremas nin Tikikas kindamb kin, nim kin onguł kunum ei, nim sikir okun kin, Nikopolis konu ełe onjii. Nim piin, na ek nip poru nir. Nemb kin, na Nikopolis konu ełe ep noł mił owundu kis tumba kunum ei, na konu ełe mułmbii nir.

¹³ Nim kan kun er molkun kin, wu lo ek piilim wu ei, paki tunjii! Siinas kin Apolos teł, andłam punguł kin, epi paki tokun ngunjii! Ngan kin punguł ei, epi endi andłam ełe kurkuł kin, yi enerngił mon.

¹⁴ Sinim nge wu amb ombu, en enim kongun dinga erik kin, oł kun ka ei, andan tangin kin, wu amb kombur epi sinarpi ermba ei, paki tok erngii mił, ei andan tei! Mon pim kin, wumb ei wii mił molk kin, Gos nge oł kun ka ei, tonu opu kapłi enermba mon!

¹⁵ Wumb pei, wu amb na kin mołmun wumb ei pei, nim kin noman ka piik ngonmun. Nim kin, wu amb puł Gos kin oł kun ka pimba er mułngii wumb ei, enim sin noman ka piik kin kindei! Gos Owundu nge noman ka wii ei, enim kin pengłi!

Pol Mon Pailiimon Kin Połpu Kindim

¹ Na Pol kin Timosii tał, nim Pailiimon noman ka ngonmbuł. Na kan ngii wu mił moł. Nimbił erang na Jiisas Kraias kin ekii sip, eim kongun enj konu ełe kan ngunjung. Timosii na kin tep to mołpuł kin eim silip enginjpił. Sił nim noman ngunmbuł Pailiimon. Nim sił kongun enmbił mił yi en.

² Sił nga noman ka Apiya sinim einginjpin kin, Arkipas kin pii gii wumb nim ngii konu ełe, kułou to mołmun. Arkipas eim wu dinga mendpił, Gos kongun dinga kindpi kin, sił enmbił mił yi elim wu ei, Pailiimon nim ngii konu ełe mołum.

³ Sinim Erinjpin Gos Owundu nim, eim kingam Jiisas Kraias kin, kapli nim kin noman ka ngambił kin, nga noman ngangil kin, nim noman emin peng mulnjii.

⁴ Na Gos Owundu nim kin, noman ka pii ngop kin, na ekii sip kin, ek ka nip end. Eramb kin, na kunum kunum ełe, na nim kin Gos kin prei er ngond.

⁵ Nimbił erang na piind ei, nim pii gii wumb pei, noman kulkun kin, nga nim Jiisas Owundu kin pii gii nikin ekii sin.

⁶ Nga na prei end ei, nim kapli wumb Jiisas kin pii gii ninmin wumb ei kin, noman ende kindan kin, kapli enim paki top kin, er dinga kindmba. Nim okun kin kapli, epi ka ombu piin mił, sin yi ermin. Erpin kin kapli, sinim Jiisas embe ambił tonu kindmin.

⁷ Na angnan, na ka mendpił piip kin, nga nim noman ka ei, na ngun ei, na paki tonum. Tang kin, nga nim noman ka ei, wumb pii gii nilmin wumb pei noman tuk ełe kunum kunum paki tonum ku.

Pailiimon Onisimas Orung Simba

⁸ Yi mił erang, na kapli ek dinga kindip nimbii end. Nimbił erang na Jiisas nga tiłap ełe mołup kin, na ek dinga mendpił kii sip nind kin, kapli nim oł kun pimba mił yi enjii.

⁹ Ba na ek yi mił ninermbii mon. Wumb kin noman ngołmun oł ei sił ambił gii

ninim. Neng kin, na nim kin kii simbii end. Keimi, na Pol Gos nge ek se andip nip wumb ngop yi eł wu tukui moł. Mołup kin, pe na kan ngii ełe pał ei, nimbił erang Jiisas Kraias kin pii gii nip kin, ekii sip kin Gos ek nipi wumb ngunj konu ełe na kan ngunjung.

¹⁰ Na nim kin kii sind ei, wu Onisimas nge nip kin kii sind. Sipi kin, eim na kangi mił mułum. Mułang kin na eim arim mił mołup kin, na eim Jiisas kin pii gii ek ei, emb top ngunj kunum ei, na kan ngii ełe pep kin yi enj.

¹¹ Okrii wu Onisimas eim kongun ka wii endi nim kin kun enerim mon; ba pe eim kapli sił ouni paki topu kin, kongun ka enim.

¹² Pe na eim nim kin, ngo orung kindind ei, na noman tuk orung eim kin ouni ngond.

¹³ Na noman yi piinj ei, eim ya nanim kin tep to mułmba ni piinj. Mołpu kin, kapli na kan ngii pał mił, eim na paki topu kin, enim konu ełe sipi kin, enim kongun mił yi ermba. Erpi kin, na kan ngii pał ei, nimbił erang na Gos ek ka nip kin, wumb ngunj konu ełe, kan ngunjung.

¹⁴ Ba na kapli oł kanim kanim endi erip kin, eim kapli, yi nanim kin mułmba ni piind; ba nim kapli kumb se piikin kin, ninjii. Nikin kin, na nim kin oł yi erii nip kin, enermbii; ba nim ninim wu Onisimas sikin kin, orung sinjii ei, nimbił erang ninim oł yi ermbii ni piin kin, ei yi mił ku enjii.

¹⁵ Nimbił erang, wu Onisimas eim nim kin si kindpi pupu kin, kunum kinan mul-tum. Mołpu kin, ełe nge eim orung omba ei, nim kin kunum kinan olt kis ei, nim eim ambił gii ni se mułmba ni piind.

¹⁶ Ok eim nim kin kongun wii kunum kunum er mułum; ba pe Onisimas eim wii mendpił mołpu kin eim kongun wu wii endi mulakim mon. Eim silip nge enginjpił. Silip eim noman ngumbuł ei, eim na angnan mił eim na noman mendpił ngond. Nim kapli, eim noman mendpił ngun. Nimbił erang ok eim nim kin kongun kunum kunum wii er ngołum. Ba pe eim kongun wu mendpił mon; ba Jiisas nge embe ełe eim nim angnim mił mołum.

¹⁷ Yi mił pe nim na kin Krai nge kongun ende wu ni piin kin, kapli nim wu Onisimas nim se orung sin ei mił, kapli yi mił ku nim na sinjii.

¹⁸ Sikin kin, eim okrii nim kin oł kun pinałim mił endi erim kin, kapli nga nim epi endi ei, eim nim kin ngo pendim kin, kapli nim na kin ngo orung kindnjii.

¹⁹ Na Pol nanim angil ełe, mon ei puls ełe, ei keimi nind. Na kapli eim nim kin epi endi sipi no pendim kin ei, kapli na nim kin ngo orung kindmbii; ba na nim epi na ngunjii ei ninand mon! Nimbił erang nim na kin noman konj pei ngunjii ei, na ninand ku. Nimbił erang na nim arnim mił mołup kin Jiisas nge ek ka nip kin, nim ngamb kin, nim eim kin pii gii nin.

²⁰ Keimi angnan; na kapli nim oł ei erkin kin, na kin paki to ngunjii. Nimbił erang siłip, Jiisas Owundu kin pii gii nipił mołmbuł. Nim kapli ek nikin kin, na noman tuk er dinga kindkin kin, kaimb se ngunjii. Ngan kin, siłip Jiisas Krai kin pii gii nipił kin, angim angim mołmbuł.

²¹ Na piip kin, na mon ei połup kin nim kin ngond ei, na nim kin kii sip enjii pa ninj mił, nim am ekii sinjii. Ei na ni piind ei, nim kapli oł kun ka na kii sinj mił, am erkin ernding pukun kin, nga na kii sinj mił, enjii en.

²² Kunum ełe, nim Onisimas se orung sinjii kunum ei, nim na pimbii konu ełe endi er kun enjii. Nimbił erang na namin nim kin ombii ni piind. Nimbił erang enim Gos na kin prei er ngonmun ei, Gos piipi kin, na enim kin orung kindmba.

Ek Osii Endi

²³ Epapras eim nim kin noman ka ngonum ei, eim na kin kan ngii ełe ouni pałmbił. Nimbił erang eim Krai Jiisas kin pii gii nim ku.

²⁴ Nga yi ku Mak ni, Arisakas ni, Diimas ni Luk ni wu kei en enim, yi ku enim kin noman ka ngonmun. Ngok kin en enim na kin kongun tep to erpin erpin enjpin wu kei mołmun.

²⁵ Kapli Jiisas Krai Owundu nge noman ka ei enim noman tuk gui ełe, tep to mułangli!

Gos Mon Endi Eipru Wumb Kin Kindim

Gos Eim Ek Ka Nipi Eim Nge Kingam Ngang Kin Sinim Kin Tor Kindim

¹ Kumb ok, Gos eim oł kanim kanim pei ni, ek kunum kunum pei nipi kin, sinim Jura wumb kin, sinim nge kupenjpın noł kin nirim. Ek ei, Gos nge epi ekii se tonu omba piik nik tor kindimın wumb kin, nipi ngurum. Ngang kin, sinim kin ngunjung.

² Ba akip kunum poru nimba kunum ei, Gos eim kingam Jiisas kin, ek ka nipi, sinim kin ngurum. Pe Gos eim nge kingam mondpu kin, epi kanim kanim pei sipi kin, eim nge epi tep erpi mułmba. Ei eim Gos kin ouni molkuł kin, mei nin, epi kanim kanim pei erkił.

³ Jiisas nga eim Gos nge tiłang owundu nge, min men andan topu kin, nga Gos nge oł kun ka mołum mił, oł ei min men mił andan tonum. Nga Gos eim nge noman dinga nge ek ełe, epi kanim kanim pei eririm ei, ambił gii nipi tonu embiim. Ekii se, eim wumb nge oł kis enjing oł ei, kil ngopu si kindim. Si kindpi poru nim kin, kaplı eim tonu epin konu ełe, Gos nge eim angip tunding dinga ełe, kun mołum. Gos eim nge noman dinga ełe, tep eim konu ełe kin, ouni mołum.

Gos Eim Nge Kingam Ei Owundu Molpu Kin, Nga Enjel Ombu Ngonum

⁴ Nga Gos eim nge kingam Jiisas eim Owundu mendpił, molpu kin, eim enjel ombu ngonum. Nga Jiisas nge embe ei am Owundu mendpił tonu pupu kin, enjel nge embe ei to mani kindnim. Nga Jiisas nge embe ka wii mendpił.

⁵ Yi mił, Gos eim enjel kin ek endi nipi, ngunerim mon,

“Nam nge kingam. Akip, na nim nge arnim mił mułmbii.”

Nga Gos ek yi mił endi nipi kin, enjel ngunerim mon ku.

“Na eim nge arim mułmbii. Nga eim nam nge kingam mułmba.”

⁶ Nga kunum ełe, Gos eim nge kingam kumna ei, ya mani mei ełe kindim kin, eim ek yi nim ku.

“Nga na Gos nge enjel pei eim kin men tok erngii.”

⁷ Ba ei Gos eim enjel kin ek yi nirim,

“Na Gos na nge enjel ei er kindip kin, konu pop mił tonu om. Nga na nge kongun wumb ombu er kindip kin, dup anmbił mił mulnjung.”

⁸ Ba nga eim kingam kin Gos eim ek nga yi nim,

“Gos nim nge king peł konu owundu ełe, kunum kunum mulnjii. Na nim oł kun ka ełin oł ei kin, nim nge king peł konu ełe nim wumb tep ka mulnjii.

⁹ Nim oł kun ka oł ei kin, ka piikin kin, noman ngołun. Nga nim wumb lo ek to kindim oł ei, nim noman enanim mon mendpił. Yi mił erang, na nim nge Gos nim kin kopung bein top kindind. Kindamb kin, nim wu owundu to kindamb kin, nim ka piilin. Nga nim angnim noł ei, ka piik, yi mił enerngii mon.”

¹⁰ Eim nga ek yi nim ku,

“Nim kumb ok mendpił, nim Owundu molkun kin, mei ełe eririn. Nga nim nge angil ełe kupu muł ei eririn ku.

¹¹ Nga muł mei ei kunum kunum mulerngil mon; ba nim kunum kunum mulnjii. Nga muł mei ouni, kon alap ok nge mił, tonu omba.

¹² Nga wumb endi konduk oknge ambiłpi, mikim makim erpi, si kindmin. Si kindpi kin konduk eipi endi konj kindim ei yi mił, nim muł mei ak tokun kin, yi enjii. Ba ni ninim kunum kunum mołun mił, yi minj molkun kin, nim oł eipi mił enenjii mon. Nga nim nge kung pani ei, poru ninermba mon!”

¹³ Nga Gos eim ek endi nga nipi eim nge enjel endi kin ngunerim mon; ba eim nge kingam kin yi nirim.

“Nim ya na moł konu ełe, angil tunding dinga ełe mulnjii. Molkun kin, na nim nge opu orung wumb ei eramb kin, nim nge simb ełe, peł epi mił mandring mundmbii.”

¹⁴ Enjel ei nipe mił mołmun? Ei en enim owundu mił molałmin mon; ba en enim

Gos nge gui mił molk kin, en enim Gos nge kongun erik. Yi erangin kin, eim kindang ok, wumb nii endi, en enim Gos sipi orung simba nge wumb, paki tungii nge onjung.

2

Gos Wumb Sipi Orung Simba Ei Epi Owundu

¹ Ei yi mił peng kin, sinim Gos nge ek ka keimi ei, Jiisas nirim mił, piinjpin kin, kapli sinim nga kom sepin kin, dinga ambil gii ni, ekii sipin er mułmun. Mon pim kin, simin noman temb nipin kin, sinim Gos ek ka ei si kindpin punmun.

² Yi mił kumb ok, enjel pei Gos nge ek ka ei kun ni tor kindik ei, keimi andan tok, enjing kin, kapli wumb nii endi, lo ek ekii sinarik kin, Gos ek ei piinarik enjing kin, Gos eim wumb ei kin kumep kis ei kun ngum.

³ Ngopu kin, sinim nimbil ol erpin kin, Gos nge kumep kis ei sinermin ei, nga sinim eim kin sipi orung simba nge ninim ek ka ei, bul ngopun kin, piinenjpin kin, kapli sinim yi ku kumep kis simin. Nga kumb se, sinim nge Owundu eim sinim sipi orung simba nge ek ei, ni tor kindim. Pe nga, wumb en enim, eim ek ka ei piinjing wumb ei ni, ek nik tor kindik, sinim ngok ek ei keimi, pa ninmin.

⁴ Nga kunum ele endi ku, Gos eim ek ni tor kindpi kin, epi dinga kopur andan tum. Topu kin, eim ol ka kopur ni, jep ol kanim kanim erpi kin, to tor kindim. Nga Gos nge Gui Ka epi ka wii ngolum epi ei, eim nge noman ele ngum ei, sinim andan topu kin, Gos ek ka ei keimi nipi ngum.

Jiisas Sinim Sipi Orung Simba Nge Putwu

⁵ Pe nga sinim mei konu eipi ele, ekii se tonu omba ei ninmin. Gos eim nge enjel ei er kindang molk kin, mei konu ele, tep erngii ninerim mon; ba Gos eim kingam kin yi mił nirim.

⁶ Wumb endi eim Gos nge ek ka ok pulum mił yi ninim,

“Wu nipe wu peng kin, Gos wu ei kin nim noman ngolum? Min wu ei nipe wu peng kin, Gos nim wu ei kin noman to piikin kin, tep ka en?”

⁷ Gos nim wu eririn kunum ei, aninga kopur mani kembis erpi kin, enjel kin mandring kindrim. Nga ekii se, nim wu ei kin tilang owundu nin, embe ambil tonu kindkin kin, ngokun en.

⁸ Nga nim epi pei wu ei nge simb ele mandring kindkin kin, tep ermba nge mundun.”

Keimi, Gos eim epi pei wu kin mandring kindpi kin, tep ermba nge mundum. Mondpu kin, Gos epi endi wu kin mandring kind pendpi kin, endi sinermba mon. Ba akip kunum ei, sin kinanmin ei, wu eim epi pei tep enim ei mon!

⁹ Ba pe, sinim Jiisas kaninmin. Eim kunum kopur aninga, mani kembis enjel kin mandring mundang mułum. Mułang kin, Gos eim king mił tilang owundu nin, eim embe ambil tonu kindim. Nimbil erang eim kolpu kin, eim ngenj kumbii sim ele, ol yi mił erim. Yi mił erang, Gos eim noman ka ngopu kin, Jiisas wumb pei kin, kulmba nge paki topu erim.

¹⁰ Gos erim ol ei, ei ol kun ka mendpil. Nimbil erang Gos eim epi pei nge pulwu. Eim epi pei ombu, eim embe ambil tonu kindngii nge eririm. Gos eim noman ele kangil ombu pei tu wupu kin, eim nge tilang owundu ka wii ei ouni singii. Yi mił erang kin, eim Jiisas ngenj kumbii sim ele nge, Gos eim wiik turum. Topu Jiisas erang kin, sinim sipi orung simba nge kumna mendpil nin, ol kun ka wii mendpil tonu om.

¹¹ Yi mił, Jiisas eim wumb ol kun ka elim wu ei kin, nga wumb en enim ol kun ka wumb tonu onjung ei kin, Ernjing Gos ende mołum. Yi mił erang ele nge, Jiisas eim wumb ei, angnan noł nimba ei, singambil kulerim mon.

¹² Nga Jiisas eim ek yi mił ninim, “Na nim Gos nge embe ele nip kin, ek ni tor kindip kin, nam angnan noł ngumbii. Na golang ni tor kindip kin, enim wumb pei kulou tungii konu tuk mii memb ele, nim embe ambil tonu kindmbii,” pa nim.

¹³ Eim nga ek yi nim, “Na nam angim noł kin ouni Gos kin pii gii nimbii.” Eim nga ek yi nim ku, “Na ya ele moł, Gos na ngum kangil ombu kin ouni ni mołmun.”

14 Yi mił erang kin, kangil ei ngenj miyem wumb mił mołmun. Mułangin kin, Jiisas eim yi mił ku, wumb nge ngenj miyem ełe sipi tonu opu mułum. Eim oł yi mił erim ei, eim kułmba nge erim. Erpi kołpu kin, Seisen wumb koltmun oł ei nge dinga sałim wu ei, eim to kis erpi mani kindmba.

15 Nga Jiisas oł yi erpi kin, wumb kan ngii mił kunum kunum molk kin, kongun wii erik mulnjung wumb ei, eim sipi orung seng kin, wii mulnjung. Nimbił erang wumb ei, en enim kułngii oł ei nge, mund mong erik mulnjung.

16 Yi mił erang kin keimi Jiisas eim enjel ei wumb mił mon; ei eim paki tumbii ni pinerim mon; ba eim Eiparam nge sinim tiłap wumb ei, paki tumbii ni piinim.

17 Ei yi mił, Jiisas eim nge angim noł mołmun ei mił, oł kanim kanim pei elmin ei mił ku, eim kin tonu omba. Wang kin, eim kaplı, Gos kin kułmał kalilim wu num mołpu kin, Gos nge kongun ermba. Erpi kin, eim wumb kin kaimb sipi kin, eim kongun kun ka mendpił er mułmba. Mułang kin, eim kaplı wumb pei nge oł kis ei, kil ngopu si kindmba.

18 Nimbił erang ei eim ngenj kumbii ei, eim kin tonu wang kin, oł ermba mił, kenmbii ni piipi erim. Yi mił erang kin, ngenj kumbii wumb kin tonu wang kin, oł ermba mił, kenmbii ni piipi erim ei, eim kaplı dinga peng kin, wumb ei kin, paki topu ermba.

3

Jiisas Owundu Mołpu Moses Ngonum

1 Na nge Kraiss kin pii gii ninmin nge angnan noł, enim Gos epin konu ełe, mołpu kin en enim mundang eim nge wumb mołmun. Enim Jiisas mołum mił, pii kun erik, eim Gos nge ek se andilim wu nin, kułmał kalilim wu owundu nin, enim eim kin pii gii nipin kin, eim embe ni tor kindngii.

2 Jiisas ei mołum mił Gos eim mondpu kin, eim nge kongun kun ka erpi kin, Gos ek nirim mił ei, ekii sipi, keimi elim. Ei yi mił ku, Moses eim Gos ngii ełe ok kongun

erim mił, eim Gos nge wumb tiłap kin, oł kun keimi elim.

3 Ba Gos eim ni piim mił, Jiisas eim kaplı eim embe owundu tonu pang kin, Moses nge embe mani pum. Nimbił erang wumb endi Jiisas eim ngii tekim wu ei, eim embe tonu pang kin, nga Moses sinim mei wumb mendpił ngii mił, eim embe ei mani punum.

4 Yi mił, ngii endeim endeim ni, wumb endi eim takilim; ba Gos eim epi kanim kanim pei eririm pułwu mołum.

5 Pe nga Moses eim Gos ngii pei kongun wu mołpu kin, kongun kun ka erim. Erpi kin, Gos nge kongun wu mołpu kin, Gos nge epi kanim kanim ekii se ek nimba mił, ek ei Gos tiłap wumb Esrel kin ni tor kindim.

6 Ba Kraiss eim Gos nge kongun wu minj mon; ba eim Gos kingam mołum ku. Mołpu kin, eim Gos nge ngii ei tep er mołum wu owundu ei kun ka tep elim. Pe nga sinim pii gii ninjpin kin, ambil gii dinga nipin kin, eim kin ka piipin kin, Owundu orung omba nge kui er mułpun kin, kaplı sinim eim nge wumb ngii mił eim tep er mołum mił, sinim mułmun ku.

Gos Nge Wumb Kor Kunum Singii

7-8 Yi mił erang kin, Gos nge Gui Ka ek nirim mił pii kun ermin.

“Akip kunum ei enim Gos ninim ek ei, piik enjing kin, kaplı enim noman tuk ełe dinga kindnerngii mon! Ei yi mił, Esrel wumb kumb ok, na nge ek to kindik kin, nga na kin ek kis ninjing kunum ei, mei wii sim konu ełe molk kin, na oł ermbii mił, kenmin ni enjing. Erik kunum ełe, en enim noman tuk ełe, dinga kindik enjing.

9 Na oł ka wii kanim kanim enj mił ei, kanik kin, kung ngii engki kaplı kaplı opu purum. Ba nga mei wii sim konu ełe enim nge kupenjing noł ombu, na ermbii mił kenmin ni enjing.

10 Yi mił erangin kin, na wumb ei kin popuł kis sip kin, nga na ek yi ninj. ‘Enim wumb ei, kunum kunum ei, enim nge noman tuk ełe, oł kis erik punjung. Puk

kin na nge oł kun ka noman enerang kin, ekii sinenjing mon.'

11 Pe nam popuł kis sip kin, na ek keimi dinga nip, tonu kindinj. 'Wumb ei en enim na moł konu ełe, tuk ok na nge kor konu ka wii ełe mulerngii, mon mendpił!' "

12 Na nge angnan noł, enim kan kun erik mułngii! Mon pim kin, wu endi enim mołmun konu ełe, tuk mołpu kin, eim noman tuk ełe, kis piipi kin, pii gii ei si kindpi kin, eim Gos kunum kunum mołum Gos ei kin, buł ngopu, ermba.

13 Ba enim kapli kunum kunum enim wumb endeim endeim ni paki tołum ek ka ei, nik ngungii. Ngok kin, Gos pe akip kunum ei, akip mołum mił, yi erngii. Mon pim kin, wu endi enim tuk mołmun konu ełe mołpu kin, oł kis ek kend topu oł ei erang kin, wu endi nge noman tuk ełe, dinga kindpi ermba.

14 Yi mił, sinim kumb se Kraiss kin pii gii ninjpin kin, kapli pe pii gii ei, ambil gii ni mołpun kin, kapli kunum poru nimba kunum ei, yi mił enjpin kin, kapli sinim Kraiss kin ouni ende keimi pupun mołmun.

15 Ei Gos nge ek ka ei ek yi ninim, "Akip kunum ei, enim Gos nge ek ka ei pii gii ningii. Nik kin, kapli enim noman tuk ełe ambil gii dinga ninerngii mon! Ei yi mił erang, kumb ok Esrel wumb nam ek to kindik kin, nga na kin ek kis ninjing."

16 Wumb nii endi, Gos ek piik kin, nga buł ngok ekii sinenjing wumb ei, eim nge wumb Moses Eisip konu ełe mulnjung wumb ei, si kindik kin, tor tu wum wumb ei mendpił, oł yi mił enjing.

17 Ei wumb nii endi, Gos en enim kin kung ngii engki kapil kapli pei popuł kis sim? Ei eim nge wumb oł kis enjing ełe nge, en enim kin eim popuł kis sim wumb ei, en enim konu wii sim konu ełe, mani puk kulnjung?

18 Pe wumb nii endi, Gos ek dinga ni tonu mendpił kindpi kin, yi nim. Wumb ei na kor konu ka wii ełe, tuk pu mulerngii mon? Ei wumb nii endi kin ek ninim? Ei wumb kopur en enim, Gos ek to kindik, ekii sinarik enmin wumb ei kin ninim.

19 Yi mił nga, sinim piinmin ei, wumb en enim Gos kor konu ka wii ełe, kapli tuk

punerngii mon. Nimbił erang wumb en enim, Gos kin pii gii ninenjing mon.

4

Gos Nge Wumb Ei Gos Nge Kor Ka Ei Singii

1 Pe sinim kin Gos eim ek dinga keimi nipi kin, sinim eim kin konu ka ełe kor mułngii nim konu ei, pe piram salim. Pe sinim wumb kopur mund mong ermin. Mon pim kin, sinim wumb kopur mołmun konu ełe, wu endi tuk mułum kin, Gos konu ka ełe, kor mołmun konu ełe, kapli enerim kin, tuk punermba.

2 Yi mił, sinim Kraiss nge ek ka ei piinjpin mił, Esrel wumb ok yi ku piinjing. Ba Kraiss nge ek ka ei, enim piinjing ei, enim paki tunerim. Nimbił erang en enim, ek ka ei piik enjing; ba en enim pii gii ninenjing mon!

3 Ba pe sinim wumb nii endi Gos kin pii gii ninjpin kin, Gos nge kor konu ka wii ełe, tuk pupun kin, Gos kin ouni kor mołmun. Nga Gos eim ek yi nirim, "Na nam wumb nge oł kis ełe popuł sip kin, ek keimi dinga tonu kindip yi nir. 'Pe wumb ombu en enim ya tuk nam kor konu ka wii ełe ok kor mulerngii mon!' " Gos eim ek yi nirim.

Neng kin, ei eim mei ni, epi pei kongun er poru nirim kunum ei, kor mułmbii nirim mił, pe piram mołum. Mołpu kin, Gos kor konu ka wii piram palim ełe nge eim yi ninim.

4 Yi mił pe Gos nge ek ka ok mon poł pendrim kunum ełe angil orung nga tał, ełe nge ek yi nirim.

"Pe Gos eim nge kongun kunum angil orung nga endeim ełe, kongun eririm. Nga kunum endeim ełe Gos eim kor multum."

5 Pe nga Gos ek ka ełe nge yi nirim,

"Enim wumb ei nam kor konu ka ełe tuk ok na kin kor mulerngii mon mendpił!" pa nirim.

6 Yi mił erang, wumb nii endi, Gos ek ka ei piinmin wumb ei, Gos kor konu ka wii mołum konu ełe piram mołum ei, aki topu seng kin, tuk pungii. Nga wumb en enim Gos nirim ek ka ei, ok piinjing; ba

Gos nge kor konu ka mołum konu ełe, tuk punenjing mon. Nimbił erang wumb ei Gos eim ek ka dinga keimi nirim ek ei piik; ba nga ekii sinenjing mon.

⁷ Pe nga Gos kunum endi tonu kindmbii nirim, “Akip kunum ei mendpił tonu kindmbii,” nirim. Nga kindpi erpi kin, Gos ek yi nipi, Deipis kin ngurum ei, kung ngii pei o purum mił, yi ku ekii se nirim.

“Akip kunum ei Gos nge ek ei piik enjing kin, kaplı enim noman tuk ełe dinga kindnerngii mon! Enim Gos ek ei ekii singii!”

⁸ Ba Josuwa wumb ei tep er sipipi wumb ei kor konu ka ełe, si pang kin kor mułangin kin, kaplı Gos nga kunum endi, ekii se kor ka wii mułngii nge, ninenelang mon.

⁹ Yi mił erang kin, Gos nge wumb ei, en enim Gos nge kor konu ka wii mułngii kunum ełe piram salim.

¹⁰ Yi mił, wumb nii endi Gos kor konu ka ełe tuk pum kin, kaplı wu ei, eim nge kongun erim mił, kor mułmba. Ei yi mił, Gos eim kongun erpi kin, nga kor mułum mił wu ei, yi mił ku mułmba.

¹¹ Yi mił erang, sinim noman dinga kindpin kin, Gos nge kor konu ka wii ełe, tuk bin nipin ermin. Mon pim kin, wumb endi Gos ek ekii sinarpi mułum kin, ok wumb enjing mił, yi mił ku Gos kor konu ka wii ełe, tuk punermba mon!

¹² Yi mił, Gos nge ek ka ei nirim mił piram palim kunum kunum konj mułang kin, noman dinga peng kin, wumb kin kongun enim. Gos nge ek ka ei, tui jik anmbił tał tukum salim mił ei, to mani kindim. Kindang kin, ek ka ei wumb noman tuk ełe, tuk mendpił punum. Pupu kin, ei tuk mii memb noman tuk ełe nin, noman tuk gui ei ni, wumb yi mił ku mok gopsing ni, embił sikin ei ni, mok topu kaplı elim. Nga Gos ek ka ei, noman tuk ełe noman to piingii nin noman tuk nge noman enim mił ei, mok topu kun enim.

¹³ Nga epi endi Gos eririm epi ei, Gos ningił ełe, kaplı koi ermba mił mon. Ba epi pei ei peni ełe, aki topu salim ei, Gos ningił ełe, kanpi poru ninim. Neng kin, Gos sinim enmin oł pei, kanpi piipi kin, mok topu ermba.

Jiisas Sinim Nge Kułmał Kałmin Nge Owundu Mołum

¹⁴ Pe nga sinim nge kułmał kałmin owundu Jiisas Gos nge kingam ei, epin konu ełe tuk mendpił pupu kin, Gos kin mołum. Yi mił erang, kaplı sinim nge Owundu Jiisas ei, eim kin pii gii nipin kin eim ambiił gii nimin.

¹⁵ Yi mił, sin sinim noman dinga ei pinerang kin, sinim nge kułmał kałim owundu ei, eim sinim kin kaimb sipi piinim. Piipi kin sinim kin ermba mił kenmbii ni piipi erim mił, oł enmin oł ei, kanim kanim pei Owundu kin, yi mił ku tonu om; ba eim oł kis endi eneririm mon! Yi mił erang, eim kaplı sinim paki tumba.

¹⁶ Yi mił erang nga, sinim Gos nge king peł ełe, noman ka ngołum konu ei, tungu enarpin kin, mandi pupun prei erpin mułmun. Mołpun kin, sinim Gos nge kaimb sipi kin, noman ka ngopu kin, oł ei, sinim nge embin simba ei, paki tang kin ei simin.

5

Sinim Nge Kułmał Kałim Owundu Jiisas Kaimb Sipin Ngonum

¹ Yi mił peng kin, sinim oł yi mił ełmin. Sinim Jura men ngii kułmał kałim owundu pei, wumb tuk mołmun wumb ei tonu kindik mondułmun. Eim wumb kin, Gos kin tuk mii memb mołpu kin, Gos kongun erpi kin, wumb paki tołum. Tang kin, eim wumb oł kis ełmin oł ei kin, kułmał kałim oł ei nin, epi ka wii ei, Gos kin ngołum ei nge, oł kis kił ngopu, si kindmba.

² Nga eim wumb nii endi, eim Gos oł kun ka pii kun enarpi kin, nga Gos nge oł kun ka ekii sinermba wumb ei kin ek dinga ninarpi kin, giyeng nipi ełim. Nimbił erang ei, eim wu endi ku, eim nge ngenj dinga pinerang kin, eim kaplı wumb pei paki tumba?

³ Nga nimbił erang eim nge ngenj min, noman dinga pinerang kin, kaplı eim Gos kin kułmał kałpi ei, eim nge oł kis erim ei eim mendpił ngunermba mon; ba nga wumb eipi nge oł kis enjing kin, kułmał kałpi ouni ngumba ku.

⁴ Nga kułmał kałiim owundu nge, kongun embe sałim. Seng kin, wu endeim ei, eim embe ambił tonu kindpi kin, eim noman ełe kongun ei, ermbii ni piinerim mon. Ba Gos ei eim mendpił, wumb ei to tonu kindpi mundang kin, kongun ełmin. Gos ok erang yi ku, Eron kułmał kałiim owundu nge kongun ei, wii topu kin, oi nipi kin, tonu kindpi mundum.

⁵ Ei yi mił ku, Krai ei eim embe ambił tonu kindpi kin, kułmał kałiim owundu mułmbii, pa ninerim mon. Ba Gos ei eim to tonu kindpi mondpu kin, kongun ei ngum. Ngopu kin, Krai kin ek yi nipi ngum,

“Nim nam nge kingnan. Akip kunum ei, na nim arnim moł,” pa nim.

⁶ Nga eim mon eipi endi ełe, ek yi nirim ku.

“Nim Gos nge kułmał kałiim wu endi kunum kunum molkun kin, wu Melkisirek eim kułmał kałpi ełim mił, nim yi ku ekii sikin er mołun,” pa nim.

⁷ Pe Jiisas eim ya mani mei ełe multum kunum ei, prei erpi, kii sipi kin ke dinga pei nipi kin, ningił ka mani opu kin, Gos ngurum. Ngang kin, eim piim ni Gos eim kapli eim kułmba oł ei, si tor simba ni piim. Nga Jiisas prei erim mił, Gos piipi mołpu kin, paki tum. Nimbił erang eim Gos noman ełe, ekii sim.

⁸ Jiisas eim Gos nge kingam; ba eim ngenj kumbii sim ełe, oł yi mił erim ku. Erang ełe nge, andan keimi mendpił topu, Gos ek nirim mił, ekii sipi mendpił er mołum.

⁹ Pe eim oł kun ka mendpił erang kin, wumb Gos kin sipi orung simba. Sipi kin, eim kunum kunum konj mułngii nge pułwu tonu om. Wang kin, wumb eim kin pii gii nik kin, ekii sik erngii wumb ei nge, sipi orung simba.

¹⁰ Nga Gos Jiisas eim kułmał kałiim owundu ei, to tonu kindpi mundum. Mundang kin, eim Melkisirek kułmał kałiim oł ei, yi mił ku ekii sipi er mułmba.

Wumb Gos Kin Buł Ngok Kin, Orung Pungii Ei Nge, Kan Kun Erik Mułngii

¹¹ Pe sinim Melkisirek ek ei nge, ek pei pałim ni piinmin; ba ek ei er kun erpin

ni, andan topun kin, enim ngumun ei, ngumun mił nenj? Nimbił erang ek dinga puł ei, enim pii kun erngii nge, noman pinalim wumb mił, tonu onjung.

¹² Yi mił pe, sin enim wumb kin kengip ek kunum olt andan topun kin, enim wumb eipi kin, kapli andan tungii. Ba wumb endi enim kin kengip ek ei, andan topu kin, Gos ek ka mong kumna ei, andan topu enim ngumba. Ei yi mił, pe enim kuni mendpił mił nungii; ba enim kapli enanim mon. Ba enim yi mił, am to nok ei, minj nok molk pungii.

¹³ Yi mił, wumb nii endi am to nok numba wumb ei, eim dinga pinerang kin, kangił kembis mił, pirał mołum. Nga wumb ei, Gos nge oł kun ka oł ei, piik kun enanmin mon.

¹⁴ Ba kuni mendpił nołmun wumb ei, en enim tonu wangin kin, wumb dinga mołmun. Nga wumb dinga ei, kapli oł kis min, ka sałim oł ei, kenmin ni piik enjing. Nimbił erang en enim oł kun ka ełe, minj molk pułmun.

6

Sinim Krai Kin Pii Gii Ei, Ambil Gii Nipin Mułmun

¹⁻² Yi mił pe, sinim Krai nge ek ka kumna nge kengip ek kembis kembis ei, pirał mularpin nga ek ka dinga pułe ei, piipin kin, er mułmun. Mułamin kin, wumb dinga mił tonu opun mułmun. Sinim ngii tumunj mił kunum kunum pulanmin mon. Pułe ei yi mił, sinim kumna ek ka kembis kembis ei, noman tuk ełe ak topun piimin ni, ek ka ei, sinim buł ngopun kin, oł kis enjpin oł ei, noman konj ka pinalim mił ełe pirał mulermin mon. Nga ek ka kembis kembis kumna ei Gos kin pii gii nimin ni; ek ka ei, kengip ek kanim kanim noł was ni wumb peng noł pendik ngok enmin oł ei ni; nga angii tonu peng ełe ambilk Gos Gui Ka simin ni prei erngii ei ni; nga enim wumb kolk kin; nga konj tonu ok angk mołmun ei ni; nga kos owundu piipi kumep kis kunum kunum singii nge ek ei mendpił piik kin, mulerngii mon.

³ Sinim oꞑ yi minj er muꞑmun ei, Gos eim sinim nge andꞑam ei aki topu nim kin, kapꞑi oꞑ yi ermin.

⁴ Yi miꞑ, wumb en enim nge noman tuk aki tok kin, Gos kin orung ongii ei, kapꞑi enanim. Wumb ombu en enim Gos ek ka keimi ei, piinjing wumb ei, en enim Gos noman ka epi ei, tonu epin konu eꞑe salim ei sinjing. Sik kin, nga en enim Gos nge Gui Ka epi ka wii ei, mok to sinjing ku.

⁵ Nga enim Gos ek ka ei piinjing kin, ei ka wii ni piingii. Nga Gos nge mei ka wii eꞑe, noman dinga ei, tonu omba miꞑ ni piinjing ei, ka wii ku ni piingii.

⁶ Ba wumb en enim Gos kin buꞑ ngok kin, en enim oꞑ kis enjing ei, kaimb si piik kin, buꞑ ngok, si kindnanmin. Nimbiꞑ erang wumb kopur en enim, Gos eim kingam ei, ond peri eꞑe birim bup miꞑ, nga to kundnjung. Nga eim wumb mulnjung konu eꞑe wumb ei, kumb eꞑe nga ambiꞑ giꞑ nik erangin kin, singambiꞑ sipi piim.

⁷ Ei yi miꞑ peng kin, mei konu kembis endi sim ei, konu kumb pei topu, mani om. Opu kin, mei er ka erpi tonu wang kin, kuni mong ka topu kin tonu opu muꞑmba. Muꞑang kin, aka pin kuni ei, wumb telnjing wumb ei, paki tang kin, Gos eim erang kin, aka pin ka wii miꞑ tonu omba.

⁸ Ba aka pin ei, kan gal kanim kanim ei tonu wang kin, kapꞑi ei mei er kis enim. Erpi kin, Gos nge ningiꞑ eꞑe mandi topu, kis erpi kin, ekii se mendpiꞑ dup miꞑ nopu poru nimba. Mei poru nipi kin, yi miꞑ ku, wumb oꞑ kis eꞑmin wumb ei, poru nimba ku. Ba wumb oꞑ kun ka eꞑmin wumb ei, Gos kin epi ka wii singii.

⁹ Ba pe sin ek embin endi enim kin yi ninjpin kin, na nge wumb puꞑ ombu enim, Gos ek ka ei, enim buꞑ ngok, si kindnerngii mon; ba sin keimi piinmin ei, epi ka wii oꞑ ei nge, Gos enim sipi orung simba.

¹⁰ Yi miꞑ, Gos eim oꞑ kun ka eꞑim nge puꞑwu moꞑpu kin, en enim kongun ok enjing oꞑ ei, Gos eim ouru ninermba mon. Nga enim noman ngonmun oꞑ ei nge, andan tok, eim kin ngunjung kin, enim engnjing noꞑ, Gos kin pii giꞑ ninmin wumb ei, paki tok kin, nga yi ku erik moꞑmun.

¹¹ Pe sinim noman owundu endi to

piimin ei, enim endeim endeim ni, noman dinga kindik ei, minj pepi pang kin, kunum poru nimba kunum ei, poru nimba. Pe enim Gos nge ka wii endi kenmin ni, piinmin kui erik moꞑmun ei, keimi tonu omba ei kenmin.

¹² Yi miꞑ enim kongun enarik kin, ten kulerngii mon. Ba enim wumb pii giꞑ nik kin, ten kularik enmin oꞑ ei, yi miꞑ enim ekii sik erngii. Erik kin, Gos ok ek nipi ngumbii nirim miꞑ epi ei, kunum olt kui er molk pangin kin, ngang singii. Nga enim yi ku, wumb ombu eꞑmin miꞑ erngii.

Gos Eim Keimi Piipi Kin, Ek Keimi Dinga Eꞑe Nge Pii Giꞑ Nimin

¹³ Kumb ok, Gos ek keimi dinga nipi, Eiparam ngurum ek ei, oꞑ nipe oꞑ endi ermbii ni piirim oꞑ ei, nga Gos eim kin nirim. Kunum eꞑe wumb endi eim owundu moꞑpu kin, Gos kamb mani kindneririm mon. Kindnarpin kin, nga eim ek keimi dinga ni pendrim ei, eim nge embe eꞑe piipi kin, nirim. Nirim eꞑe nge, dinga ngolꞑum.

¹⁴ Ngang kin Gos eim Eiparam kin ek yi nirim, "Na ek keimi dinga nim kin ni pendinj ei, na ek ka wii endi nip ngamb kin, nim nge kupanim noꞑ wumb tiꞑap ei, pei tonu ok muꞑngii," pa nim.

¹⁵ Nga wu Eiparam eim kunum olt ten kularpi kin, kui er moꞑpu kin, Gos eim kin ek keimi dinga ni pendrim miꞑ, epi ngumbii ninim epi ei, ngang sirim.

¹⁶ Pe wu endi, eim ek keimi mendpiꞑ dinga tonu kindpi endi ermbii niꞑim ei, eim wumb endi, eim embe tonu puꞑum wu owundu ei kin ek dinga ouni piipi niꞑim. Pe ek keimi mendpiꞑ niꞑmin ek dinga ei, en enim wumb kin ek orung orung miꞑ niꞑmin ek ei, pandi tok poru ningii.

¹⁷ Yi miꞑ erang, kumb ok Gos eim noman eꞑ oꞑ endi ermbii niꞑim oꞑ ei, eim nipi peni eꞑe kindpi kin, wumb nii endi ek keimi dinga nipi kin, nipe epi endi simba niꞑim oꞑ ei, si kindnaꞑim mon mendpiꞑ. Yi miꞑ peng, eim ek keimi dinga ni nga eim nge embe ni pendꞑim ek ei, epi ka ei kin, pep ende kindꞑim.

¹⁸ Yi miꞑ, pe epi kei dinga salim epi ei, to eipi eipi kindpi kin, enermba mon.

Gos eim ek keimi dinga mendpił nipi, tonu kindpi kin, nga eim ek kend topu enermba, mon mendpił! Oł ei, sinim wumb noman tuk ełe, er dinga kindang kin, sinim sikir pupun kin, Gos mołum konu ełe mandi pupun mułmun. Yi mił erang, sinim nge noman tuk ełe, Gos nirim mił epi ka wii ei, ambił gii nipin kin, kui er mułmun.

¹⁹ Pe Gos ngumbii nirim epi ka wii ei, yi mił noł sip si pendngii erik kin, epi wurup nipi, kan kin ambił gii niłmin epi ei mił, Gos ngumbii nirim epi ka wii ei, sinim noman tuk ełe, yi mił ambił gii nipi, dinga ngumba. Ngopu kin sinim kui er mołmun epi ei, nga ambił gii niłim wu owundu ei yi mił eim pupu kin, Gos nge men tołmun ngii owundu nge, palting ka wii mendpił ei nge, alap owundu tukrung pandi to sim konu ełe pum.

²⁰ Pupu kin, palting ka wii ei, Jiisas kumb se, men ngii ełe tuk pupu kin, andłam aki topu seng kin, sinim kin paki tumba nge pum. Pupu kin, nga yi ku, eim kułmał kałiłim wu owundu Melkisirek kułmał kałiłim nge tiłap ende mił, eim kunum kunum tonu opu mułum.

7

Gos Nge Kułmał Kałiłim Wu Owundu Melkisirek

¹ Yi mił ku, wu ei Melkisirek eim Seilim konu ełe wumb ombu nge wu king mołpu kin, nga Gos nge kułmał kałiłim wu owundu ei, eim Gos Owundu eim am ei tonu mołpu kin, Gos nge kongun elim. Nga wu Eiparam eim, kumb ok opu erpi kin, king wumb to kondpu kin, eim ngii konu orung pum. Pang kin, wu Melkisirek eim andłam ełe, Eiparam kanpi kin, nga noman epi ka wii ei ngurum.

² Ngopu kin, Eiparam eim opu erpi epi orung sim epi pei engki sałiłim ełe ei, endeim sipi kin, Melkisirek ngurum. Pe nga wu ei, Melkisirek ei, eim embe pułe yi mił niłmin, “Wu king kun ka wii mołulum wu” pa niłmin. Pe nga eim Seilim konu ełe nge wumb king multum ku. Nga eim embe puł nga endi yi mił pałim ku. “Wu king noman emin ngołum wu,” pa niłmin.

³ Pe Melkisirek nge mam arim tał ei nge, endi molałmbił mon. Nga eim nge kupam noł ei nin, am kangił kembis kunum molk endik ei, endi mulerik mon ku. Nga kulk kunum ei, endi mulerik mon ku. Ba eim Gos nge kingam mił, eim Gos nge kułmał kałiłim wu kunum kunum mołulum.

⁴ Pe enim keningii ni, eim wu owundu mołum mił, ei keningii. Nimbił erang Eiparam sinim nge kupenjpın owundu ei, epi nipe epi engki sim epi ei, endeim Melkisirek ngopu poru nim.

⁵ Nga Liiwai nge kingam noł ei, wumb kopur en enim kułmał kałiłmin kongun ei, lo ek ełe yi nik ngołmun ei, en enim wumb tiłap ei, epi engki sałiłim epi ei, endeim Esrel wumb kin ei siłmin. Nga Esrel wumb ei, en enim wumb mei tiłap ende wumb ei, en enim epi yi ku siłmin. Nga en enim Eiparam nge kingam noł mołmun. Ba Liiwai nge wumb ei, Esrel wumb kin engki epi sałiłim ni epi endeim ni yi ku siłmin.

⁶ Ba wu ei Melkisirek wu owundu mołpu kin eim Liiwai nge tiłap ende mił mon; ba epi engki sałiłim eim epi endeim sipi kin, Eiparam wu owundu yi ku epi ka wii ngum ei, Gos ek keimi dinga nipi ngumbii nirim mił, ngang sim.

⁷ Yi mił sinim piınmin, wumb endi eim epi ka wii ngołum ei, wumb molk tonu owundu pułmun. Nga wumb endi eim epi ka wii siłim wu ei, mołpu kin, mani mił pułum.

⁸ Ya ełe nge, Gos kin kułmał kałiłmin owundu kunum kunum konj molałmin wumb ei, epi endeim siłmin. Ba nga wu eipi endi, Melkisirek Gos nge ek ka mon poł pendnjing ei, eim kin yi ninim. Eim wu konj kunum kunum mołulum wu nga ei epi endeim siłim ku.

⁹ Nga Eiparam eim epi engki sałiłim epi ei, Melkisirek kin, kumep endeim ni ngołum. Nga sinim yi mił nimin; Liiwai nge wumb ei, Eiparam kingam noł kin epi engki sałiłim epi ei, endeim siłmin ei, Eiparam kin kumep endeim ngo pendik kin, epi ei siłmin ku.

¹⁰ Nimbił erang, pe Liiwai eim mengnerik kunum ełe, oł yi mił erik. Ba eim ek nirim ei, eim kupam noł, Eiparam nge ngenj ełe, tukrung mił

multum kunum ei, ek nirim ei, Eiparam eim Melkisirek kin, andlam ele kan siki kunum ei, ek ei niki. Yi mił niki, wu Liiwai eim epi engki salim ei, endeim epi sipi kin, wu Melkisirek yi mił ngurum ku.

Jiisas Melkisirek Mił Mołum

¹¹ Kumb ok, Liiwai nge tilap ei, Gos nge kulmał kalimin wumb molk kunum ele, lo ek nipi kin, Esrel wumb ngurum; ba wumb ombu ol kun ka ol ei, enalmin mon. Pe Liiwai nge tilap wumb ei, Gos kulmał kalimin wumb molk kin, kongun erangin kin, ka wii mołpu nim kin, kapli nga wumb eipi endi opu kin, Gos nge kulmał kalim wu owundu endi mulermba mon. Ba nga wumb nii endi, Gos nge wu owundu mułum ei, Melkisirek eim mułangli nim mił, ei mołum; ba Liiwai nge tilap ei Eron nge tilap mił mon.

¹² Yi mił nga, Gos nge kulmał kalim wu owundu ei, to eipi eipi kindpi nim kin, kapli kulmał kalim wu owundu nge, eipi endi tonu omba. Opu kin, kapli nga lo ek ei, to eipi eipi kindpi kin, kongun ei, tep ermba ku.

¹³ Yi mił, sinim nge Owundu Jiisas epi ombu nge, ek ninim ei, eim wumb tilap eipi endi nge mołmun. Molk kin, wumb tilap ei kin, Gos nge kulmał kalim wu owundu nge kongun tonu ok kin, endi mułamin mon.

¹⁴ Yi mił, pe wumb pei piinmin ei, sinim nge Owundu ei, Jura nge wumb tilap ele tonu om. Wang kin, Moses eim wumb tilap ei kin, Gos nge kulmał kalimin wumb mułngii, pa ninerim. Ba Jiisas kulmał kalim wu owundu lo ek konj endi ei tep er mołum.

Nga Gos Nge Kulmał Kalim Wu Owundu End Eipi Ei, Melkisirek Mił Mołum

¹⁵ Yi mił, sinim kun keimi piinmin ei, wu endi eipi tonu opu kin, Melkisirek kulmał kalim wu owundu ei, mił mołum.

¹⁶ Mołum wu ei, tilap min miyem ende wu ei, to tonu kindik kin, kulmał kalim wu owundu ni tonu kindik kin, lo ek nirim mił mundnenjing mon. Ba eim nge noman dinga ei, konj kunum kunum mołum ele nge erpi kindang kin, kulmał kalimin wu mił mułum.

¹⁷ Yi mił, Gos nge ek ka mon poł pendnjing ei, eim kin ek yi ninim,

“Nim Gos nge kulmał kalim owundu kunum kunum mołun ei, Gos nge kulmał kalim wu owundu Melkisirek multum mił, ekii sikin mołun.”

¹⁸ Nga sinim piinmin ei, lo ek ok nge ei, orung kind si kindim. Nimbil erang ei dinga pinałim nin, nga sinim paki tunałim, mon ku.

¹⁹ Yi mił, Moses nge lo ek ei epi endi kapli er kun mendpil enermba mon. Pe nga Gos eim andlam konj endi ei, sinim kui er mułamin kin, sinim kin tuk tu wunum. Tu wupu kin, andlam ei, lo ek ei to mani kindim. Kindang ele nge, sinim kapli Gos kin mandi opun mułmun.

²⁰ Nga Gos eim Jiisas kulmał kalim wu owundu nipi kin, to tonu kindpi mundum ei, wii mił to tonu kindpi, mundnerim mon. Eim ek keimi ni tonu kind pendpi kin, to tonu kindpi mundum. Mundang kin, kulmał kalimin wumb ok nge ei, ei yi mił mon.

²¹ Ba Jiisas eim, Gos nge kulmał kalim wu owundu tonu opu, yi mił mułang kin, Gos eim ek keimi nipi kin, er kindpi mundum. Nga Gos Jiisas kin, ek yi nim,

“Owundu ek keimi ka ni, tonu kind er pendim. Eim nga eim noman ele, nga ak topu kin, endi eipi mił, endi pinermba mon. ‘Nim Gos nge kulmał kalim owundu kunum kunum mołun.’ ”

²² Yi mił, sinim keimi ni piimin ei, Gos nge ek dinga konj ni pendrim mił ei, Jiisas kin nirim. Nirim ek ei, keimi mendpil ka wii mendpil pałim. Pepi kin, Gos Eiparam kin nirim ek dinga ok nge ei, to mani kindnim.

²³ Nga kumb ok, kulmał kalimin wumb endeim endeim ni tonu ok, kolk nga eipi tonu ok, yi erik pei mulnjung; ba en enim kunum kunum kongun kapli enanmin. Nimbil erang en enim kolulmun. Kolk kin, nga kunum kunum konj molałmin.

²⁴ Ba pe Jiisas eim kunum kunum mołum. Nga Gos nge kulmał kalim owundu nge kongun ei nge sipi kin, wumb eipi endi kin, ngunermba mon; ba eim endeim kunum kunum erpi mołum.

²⁵ Yi mił nga, eim oł yi mił kapli ermba. Erpi pe nin, nga kunum kunum, wumb nii endi ei, eim kin ok Gos kin mandi ongii wumb ei, sipi orung simba. Nimbił erang, Jiisas eim kunum kunum mołpu kin, Gos kin prei erpi kin, wumb ongii wumb ei, paki topu mołulum.

²⁶ Yi mił, pe Jiisas eim Gos nge kułmał kałiim owundu mołpu kin, sinim kin epi endi simin ni piimba ei, paki tołum. Nimbił erang Jiisas eim wu kun ka wii mendpił mołpu kin, nga eim oł kis endi ei, eim kin pinałim mon. Jiisas eim wu kun ka mendpił mołum. Mołpu kin eim oł kis endi enarpi kin, Gos eim wumb oł kis erik mołmun wumb ei kin, to eipi kindpi mandi molalim mon. Gos eim epin konu ele, to tonu mendpił kindang mołum.

²⁷ Kumb ok, kułmał kałiimin wu owundu ei, kunum endeim endeim ni kułmał kałiimin. Kumb se, kułmał kałiimin wumb en enim oł kis elmin ei kin, kalk ngołmun. Nga wumb pei nge, oł kis enjing mił kulk oł kis ei, si kindngii nge, erik ngołmun. Ba Jiisas ei, oł yi nge enerim mon. Eim kułmał kunum endeim mendpił, wumb oł kis enjing ei nge mendpił, kałpi ngum. Ngum ei, Gos kin ei eim mendpił, noman konj kałpi kin, Gos kin ngum.

²⁸ Moses nge lo ek ei wumb nii endi Gos nge kułmał kałiimin owundu wumb mił mułangin ei, dinga pinałiim wumb ei to tonu kindrim. Ba Gos nge ek ka keimi ni pendrim ei, lo ek ekii sipi kin, tonu opu kin, nga Gos nge kingam eim to tonu kindpi mundang kin, eim kapli mendpił, kun ka mendpił tonu wang kin, kunum kunum mołulum.

8

Jiisas Sinim Nge Kułmał Kałiim Owundu Mołum

¹ Pe kapli kumna ek pułe sinim ninmin ei yi mił; sinim nge Gos kin kułmał kałiim owundu na ninj mił, owundu yi mił mołum. Mołpu kin, pe Jiisas eim Gos Owundu king nge peł kumb ele nge, angii tundung nge dinga ele, tonu epin konu ele mołum.

² Pe Jiisas eim Gos nge kułmał kałiim Owundu mołpu mił, palting konu ka wii

ele mołpu kin, kongun er mołum. Er mołpu kin, kongun ei Gos men tołmun ngii keimi epin konu ele sipi tonu kindim. Kindpi kin, ei wumb endi kapli angii ele kongun ei, si tonu kind enenjing mon. Ba Owundu ei, eim mendpił men ngii ei erpi kin, tonu kindang engim.

³ Yi mił erang, Gos nge kułmał kałiim Owundu mei konu ele, si tonu kindpi mundum kin, wumb pei en enim ka wii epi ni, nga kung ni, epi kułmał kalk Gos ngołmun. Ei yi mił ku, sinim nge Gos kułmał kałiim owundu ei, eim epi endi sipi kin, kułmał kałpi, Gos kin ngumba ku.

⁴ Pe Jiisas eim ya mani mei konu ele, mułmbii niłang kin, eim Gos nge kułmał kałiim owundu mulełang. Nimbił erang wumb en enim Gos nge kułmał kałiimin wumb en enim nga mułangin kin, epi ka wii ei, Jura wumb lo ek ele nirim mił, yi elmin.

⁵ Pe wumb en enim Gos nge kułmał kałiimin wumb ei, en enim ei tonu epin konu ele, men ngii kun ka ele min men mon ele nge, piik kin elmin. Ei yi mił, Moses eim oł ende mił elim kunum ele, eim alap ngii tonu kindpi kin, tekmba eririm. Eririm kunum ele, Gos Moses kin ek ni ngopu yi nirim,

“Pe nim epi kanim kanim pei enjii ei, nim pii kun erkin enjii ei, yi mił epi pei na nim tonu komung ele mułun konu ele, na mon endi andan tunj ni, yi mił enjii.”

⁶ Ba akip Kraiss Gos nge kułmał kałiim Owundu nge kongun mundum ei, am tonu pupu mołpu kin, ok nge wumb eipi Gos nge kułmał kałiimin wumb mołmun ei ngonum. Nimbił erang Jiisas eim wumb kin Gos kin mołmun konu ele, tuk mii memb ele mołpu kin, Gos ek dinga nipi kin, pendrim ei, kun erpi kin, ei am ka wii mendpił mołum ei, lo ek ok nge, to mani kindim. Nimbił erang Gos eim ek ni pendrim mił, ekii se tonu omba epi ka wii mendpił erpi kin, oł nge lo ek ei to mani kindim.

⁷ Yi mił, pe kumb se ek dinga ni pendrim mił wumb pendnjing kun mendpił piłang kin, nga ekii se ek dinga ni pendrim mił, konj endi ei enenelang.

⁸ Ba Gos eim nge wumb oł kun pinerim mił, oł kis enjing ei kanpi kin, eim kunum ełe ek yi nim,

“Nga ekii se kunum endi tonu omba ei, na Esrel wumb tiłap ni, Jura wumb tiłap ouni kin, ek ni pendip kin, ek konj endi nip ngumbii,” ni Owundu yi nim.

⁹ “Ba na ek konj ni pendip kin, ek ei, en enim nge kupenjing noł kin, na ek dinga ni pendir ei, yi mił mon. Pe kunum endi, na nam en enim Eisip wumb nge mei konu ełe angil ełe, si tor sip kin, sipir. Nga wumb ei, en enim na ek dinga ni pendir ei, ekii sik piik enenjing mon. Yi mił, pe wumb ei, en enim oł yi mił enerangin kin, na en enim kin buł ngur,” pa ni, Owundu eim ek yi ninim.

¹⁰ Nga Owundu ek nga yi ninim, “Akip kunum ei poru neng kin, kapli nam ek dinga ei, Esrel wumb kin nip ngumbii ei, ek konj dinga yi mił. ‘Nam nge lo ek konj ei, en enim kin noman ełe kindmbii. Nga nam lo ek konj ei, en enim noman tuk ełe, mon poł pendmbii ku. Pe nga, na en enim nge Gos mułmbii. Nga wumb ei, en enim nam nge wumb mułngii.’

¹¹ Nga wumb endeim endeim ei nge, en enim wumb ende paki tok ek emb tok ngunerngii mon. Nga en enim mei ełe, angnim noł wumb ende, ek ni ngunerngii mon. Enim Owundu nge piingii! Nimbił erang wu endi enim nipi ngunerim; ba enim na kin piingii. Piik kin, kangil kembis nin, wumb dinga mendpił ouni, na kin minj piingii.

¹² Yi mił, na wumb en enim pund mong enjing ei, na kaimb kułup kin kil ngumbii. Nga na en enim oł kis enjing ei, na si kindip kin, nga noman to piinermbii mon!” Owundu yi nim.

¹³ Pe Gos ek dinga ni pendrim mił, ek konj ei nge, Gos ek dinga kumna ei erang kin, ok nge mił tonu om. Pe epi nipe epi endi ok nge pim ei, tukui aninga kopur pepi pupu kin, poru nimba. Nga yi ku kumna dinga ek ok nge mił tonu om ei, poru nimba ku.

9

Ya Mani Mei Ełe Nin, Tonu Epin Konu

Ełe Nin, Men Tołmun Oł

¹ Pe kumb se ek dinga ni pendrim mił nge, men tołmun oł dinga ei nge, ni ngurum nin nga Gos men tołmun ngii ei, ya mani mei ełe sałim ku.

² Yi mił nga alap ngii endi angliłim. Angpi, alap ngii ei andaring konu ełe palt-ing kun ka niłmin ei sałim. Sepi kin, palt-ing tuk ei, dup alam nin peł endi nin, bres ei, Gos kin ngołmun ei nge, peł ełe sałim.

³ Nga ernding tuk ełe, alap nga endi sałim. Palt-ing ei, am konu ka wii mendpił niłmin ei sałim.

⁴ Seng kin, palt-ing tuk konu ełe kułmał nge kumo ei, eskił mur ka tołum epi ei, ku gol sik ełmin. Nga tuk ond pous ełe nge, Gos nge ek dinga ni pendrim ełe, ku gol pei torung ełe, kum to pandi tum. Nga ond pous tukrung ełe, ming endi ku gol ełmin ei, tukrung ełe kuni kembis ‘mana’ niłmin, kuni ei nin, Eron nge dolu endi ei, mun mił ołułum ei nin, kom ku tał kun mendpił sałim ei, Gos nge mon lo ek Moses ngurum ei ni, pol pendrim nge sałim.

⁵ Nga tondrung ond pous peł ełe, enjel mił tał moke ka wii ngokuł Gos mołum konu ełe mił, ni piikił pandi tonmbuł. Tokuł kin, enjel mił nge kong mandring ełe, oł kis enjing ei nge miyem ei, kil ngopu si kindmba mił, konu ełe sałim. Ba pe oł epi ombu ei kin, puł pei ni tor kindip kin, mon pulermbii mon!

⁶ Pe epi ombu pei poru neng kin, Jura wumb kułmał kałiłim wumb en enim alap ngii ełe, palt-ing andaring ełe nirik puk kin, nga anda ok erik kin, en enim nge kongun erik kin, Gos kin men tok ełmin.

⁷ Ba kung ngii endeim ni kunum ełe, men tołmun ngii kułmał kałiłmin owundu ei, eim endeim mendpił, alap ngii palt-ing ka wii mendpił am ei, eim nirikring pułum; ba eim tuk ełe wii punałim mon. Nga eim kung miyem ei, Gos kin kułmał kałpi ngołum. Ngopu kin, eim oł kis ełim ni, nga wumb oł kis pii kun enarik ełmin ei, kil ngopu si kindmba nge men tołum.

⁸ Ełe nge Gos nge Gui Ka ei, sinim men tołmun ngii pułe ełe andan topu ngonum. Ngang kin, sinim wumb pei piinmin ei, alap ngii palt-ing kumb ełe kongun piram pałim kapli sinim piinmin ei, men tołmun

ngii palting kun ka mendpil ei, ondu ei aki tunerim mon.

⁹ Nga men tolmun alap ngii ei, akip nge min men kunum ele mił, sinim andan topu ngonum. Ngopu kin men tolmun alap ngii kulmał kałimmin wumb kung nin, epi ka wii ei, dup kalk kin, Gos oł kis si kindmba nik ngonmun. Ba oł ombu pei men tolmun wumb nge noman tuk ele, oł kun ka mił erpi kin, paki topu ei, kapli enermba, mon mendpil!

¹⁰ Ba oł ok nge kulmał kałimmin oł ei, lo ek ei epi nipe epi endi nołmun kuni min, noł nungii min, nga wumb ngenj noł was kanim kanim erngii min, oł eipi kopur enerngii nge niłmin oł ei, ngenj torung minj ele nge, lo ek niłmin. Oł ei nge erik mułangin kin, ekii se Gos Kraiss kulmał kałimmin Owundu to tonu kindpi mundang kin, oł kun ka wii oł mił erpi kin, to tonu kindim.

Krais Eim Nge Miyem Kulmał Kelim

¹¹ Ba kunum ele, wu Kraiss ei eim kulmał kałimmin owundu mołpu kin, oł ka wii epi ei, Gos eim ek keimi dinga ni pendim mił, tonu om. Wang kin, Kraiss eim alap men ngii mił konj endi, tuk pum men ngii ei, Gos kin pungii nge ngii ei, ka wii mendpil. Ok nge alap men ngii ei, mił mon. Nga men ngii konj ei, wumb angil ele enenjing mon. Nga ya mani mei ele nge epi mon ku. Ba Jiissas men ngii ei, Gos mołum konu ele salim.

¹² Pe nga Kraiss eim men ngii nge palting kun ka mendpil ele mił tuk pum; ba eim kung meme nin, kung kou wał nge miyem ele, tuk men ngii ele sipi punerim mon. Ba eim kołpu kin, eim nge miyem mendpil mił, kulmał kałimmin ele nge, kunum endeim mendpil, men ngii ele sipi kin tuk pum. Pupu kin, sinim Gos kin sipi orung sim ele nge, sinim kunum kunum konj mołmun.

¹³ Yi mił peng kin, kung meme nin, nga kung kou pele miyem ei kin, kung kou wał ei, dup kalk, dup sik kin, Gos ngangin kin, wumb oł kis enjing ei, kil ngo si kindmba mił nik enjing.

¹⁴ Ba Kraiss eim miyem dinga ei, oł yi nge ei, to mani kindim. Kindpi kin, eim oł kun pinalim oł ei nge, eim endi pinerim kin, Kraiss eim dinga Gos Gui Ka kunum

kunum mołum ei, eim kin sipi kin, Gos kin kulmał kałpi kin, noman konj ngum. Ngopu kin yi mił, Kraiss eim miyem dinga sinim ngenj torung ele kil ngonerim mon; ba eim miyem ei, sinim noman tuk gui ele epi konj epi pinalim ei, kil ngopu si kindim. Yi mił erang, Gos kunum kunum konj mołum Gos ei, eim sinim dinga ngang kin, eim nge kongun er mułmun.

¹⁵ Yi mił erang, Kraiss eim Gos wumb kin tuk mii memb ele, paki tołum nge pułwu mołum. Mołpu kin, eim ek konj keimi dinga er pendim ek ei nipi kin, er dinga kindim. Kind erpi kin, eim kołpu, enim Gos kin sipi orung sim. Sipi kin, wumb enim oł kis oł ok nge ei, ek ni pendrim mił er mulnjpun ei, si kindpi kunum ele, wumb pei Gos ni pendrim mił wumb ei, Gos ekii sik onjung. Wangin kin, wumb ei Gos noman konj ngumbii nirim mił, ei ngang sik kin, kunum kunum ka mułngii.

¹⁶ Pe wu endi eim ekii se kulmbii ni piipi kin, eim ek dinga nipi kin, kingam nii endi, na nge epi pei simba ni piipi kin, eim embe endi poł pendilim mił, ek dinga keimi ni pendrim mił kingam ei silim. Nga eim arim ek ni pendrim mił, wumb pei piyangin kin, eim arim kulang kin, kapli eim arim nge epi eim ei, kingam pei simba.

¹⁷ Nimbil erang wu endi ek ni mon poł pendrim mił, wu ei kulum kin, ek mon ei, mong keimi pimba. Ba wu ei ek ni mon poł pendrim mił wu ei, konj mułum kin, eim ek dinga ni pendrim ek mon dinga ei, wii mił pepi kin, kingam paki tunermba mon.

¹⁸ Ei yi mił ku, oknge ek dinga ni pendrim mił, kung endi konj piram peng kin, kapli ek dinga ei wii mił pim; ba wumb enim ka endi tok kin, miyem sik, bein tok kin, kumb se ek ni pendilimin mił ek mon ei, er dinga kindmin nik elmin.

¹⁹ Pe nga kunum ele, Moses eim Jura nge lo ek ei, pei ni tor kindpi kin, wumb ngang kin, kapli eim kung meme nin, kung kou wał to kondpu kin, miyem ei sipi kin, noł se ende kindpi kin, nga eim ond kirang kanim endi mił sipi kin, nga kan kundii mił epi endi sipi kin, miyem nin epi lo ek mon ele ni tonu wumb pei ngenj ele aninga aninga bein topu kindim.

²⁰ Kindpi kin, pe Moses eim ek yi nim, “Pe miyem ei, enim nge ek dinga keimi konj Gos ngurum ek ei, dinga kindang kin, ekii sik erngii.”

²¹ Nga oł yi mił eim erim ku, Moses eim kung miyem ei sipi kin, tonu alap men ngii ełe nin, nga ming nin epi sim konu ełe, pei miyem kindpi kin, men tok ełmin oł ei nge aninga aninga bein to tonu kindim.

²² Pe keimi Jura nge lo ek ełe, epi aninga pei mił kopur kanim pei ei, kung miyem bein topu kin, kun ka mił simba enim. Ba nga wumb epi endi kung mił to kondpu kin, miyem ei mani onenelang kin, kaplı Gos eim wumb oł kis ełmin oł ei, kil ngopu si kindnenelang mon.

Krais Ei Eim Kułmał Kalpi Ngołum

²³ Keimi, yi mił erang wumb kułmał kalıłmin oł ei, epi kanim kanim pei epin konu ełe min men mon mił keimi epi ei, kil ngo si kindmin ni enjing. Ba epin konu ełe kułmał kalıłmin keimi epi pei ei, oł kun ka mendpił mołum. Mułang kin, epin konu epi ombu ei, mei ełe epi ombu, to mani kindpi kin, kułmał kalıłmin oł kun ka Jiisas ei, kaplı epin konu ełe epi pei, kil ngopu er kun erpi sim.

²⁴ Yi mił, Krais eim men ngii ełe, wumb angıł ełe takinmin men ngii min men mił ei, eim tuk punerim mon. Ba eim epin konu ełe min men keimi ei, tuk pum. Pupu kin, pe eim Arim Gos mołum konu ełe, angıł tundung orung dinga ełe mołpu kin, sinim paki topu er mołum.

²⁵ Jura men ngii kułmał kalıłmin owundu ei, eim men ngii ełe palting kun ka ełe kung ngii endeim endeim ni tuk pułmun. Pangin kin, eim kung miyem sik kin, Gos ngumun nik ełmin. Ba Krais eim oł yi mił, kunum kunum enalıłmon; ba Krais ei eim kunum endeim mendpił kalpi erim.

²⁶ Yi mił, Krais eim nga kunum kunum ei, eim ngenj kumbii sipi kułulang kin, kunum ełe Gos muł mei pułngun mondpu kin, eririm kunum ei opu kin, pe tonu onum kunum ełe ełang. Ba ei mon; poru nimba kunum ei, mandi enim. Krais eim ya mani mei ełe, kunum endeim mendpił tonu om. Opu kin, Krais ei eim kułmał

kalpi, Gos ngopu kin, sinim nge oł kis pei ei, eim kil ngopu si kindim.

²⁷ Ei yi mił ku, Gos erang kin wumb pei kunum endeim mendpił kułngii. Kolk kin, ekii se Gos kin kos owundu piingii nge kunum ełe, tonu omba.

²⁸ Yi mił ku, Krais ei eim kułmał kalpi kunum endeim erpi kin, wumb pei oł kis enjing ei, kil ngopu si kindim. Si kindpi kin, eim orung omba kunum ełe, wumb oł kis enjing eł, nga oł endi enermba, mon. Ba wumb nii endi, eim omba ni, dinga kui erik ka piik mułngii wumb ei, eim sipi orung simba.

10

Kumb Ok Kułmał Kalıłmin Oł Ei, Wumb Oł Kis Ełmin Ei, Kaplı Kil Ngo Si Kindnermba

¹ Yi mił, Jura wumb lo ek ei, min men mon mił epi ka endi ei, ekii se tonu omba mił ei kanıłmin. Ba min men mon ei, kun mił mularpi kin, epi keimi mił mon. Jura lo ek ełe yi mił erpi kin, wumb en enim kung ngii endeim endeim ni ełe, kułmał ende mił kełngii nge ełmin. Yi mił lo ek ei, wumb nii endi eim Gos kin mandi omba wu ei, eim er kun ka ermba ei, kaplı enerim mon.

² Nimbił erang pe Jura lo ek ei, wumb er kun ka ełang kin, nga en enim kułmał nga kil enelangin mon. Nga wumb men ngii ełe ołangin kin, kułmał ende mił kalk kun ka mułulangin kin, nga en enim oł kis endi noman tuk ełe, noman embin to piinenelangin ku.

³ Ba wumb en enim kung ngii endeim endeim ni, kułmał kalk ngok enjing ei, en enim oł kis enjing ei, kunum kunum noman to piik kin, nga noman to piingii ku.

⁴ Yi mił, nga kung meme nin, kung kou pele to konduk kin, miyem ei, wumb oł kis enjing ei, kil ngopu, si kindmba ni enjing ei, kaplı enermba mon.

⁵ Ei yi mił, Krais eim ya mani mei ełe omba kunum ełe eim Gos kin yi nim.

“Wumb nge kung mendpił nin, kułmał kalk ełmin epi ka wii ei, nim ngonmun ei, nim Gos noman enanim niłin. Ba nim oł konj endi eran kin,

na nge ngenj ei, er kun eran kin, na ya mani mei eŕe mułmbii.

⁶ Nga wumb kung tok kułmał kalk ngok kin, nga dup kalk epi ka wii en enim oł kis ei, si kindmba nik enmin oł ei nge mendpił, nim Gos nim noman enałim mon.

⁷ Pe nga na nim kinganim ek yi nind ei, ‘Na ya op ninim noman eŕe, na nipe oł endi ermbii nim kin, Gos ni piin oł ei ermbii ond. Op kin, nim lo ek ei, na kin mon poł pendnjing pałim mił ei, nim noman eŕe minj mendpił na ermbii.’ ”

⁸ Nga kumb se, Krai eim ek yi nim,

“Pe nim Gos wumb kung tok kin, kułmał kalk ełmin ni, nga noman ka epi wii ngok nin, nga kung nin, epi dup eŕe kałiłmin epi ei nin, nga en enim nge oł kis ei, si kindmba nik enmin oł ei, nim noman enanim mon.”

Nga Jura wumb oł ei nge, Moses nge lo ek ei, ekii sik ełmin oł ei nge, nim Gos noman enanim, mon ku.

⁹ Pe nga ekii se, Jiisas Gos kin ek yi nim,

“Na ya onj ei, nim noman eŕe nipe oł endi na ermbii ni piin kin, oł ei kapłi ermbii.”

Neng kin sinim piinmin ei, Gos eim wumb en enim oł ok nge erik men tok ełmin oł ei nge, si kindpi kin, nga oł konj endi men tok erngii oł endi ni pendim oł konj ei, Krai eim ond peri kołpu kin, eim Gos nge kułmał kałiłmin oł ei erim.

¹⁰ Nimbił erang, Krai eim Gos nge noman eŕe ekii sipi kin, eim ngenj ei kułmał kałiłmin mił kunum endeim mendpił, kałpi ngum. Ngang kin, eŕe nge, sinim oł kis enjpin oł ei, Krai eim kil ngopu si kindang kin, sinim oł kun ka mendpił tonu o pun mołmun.

¹¹ Pe nga kułmał kałiłmin wumb pei kunum kunum kułmał kalk yi erik kin, kunum kunum kułmał ei, minj kalk mołmun. Ba kułmał ei, wumb en enim nge oł kis kil ngopu, kapłi si kindnermba mon.

¹² Ba kunum eŕe, Krai eim kunum endeim mendpił, kołpu kin, wumb en enim oł kis enjing ei kil ngopu si kindim. Si kindpi kin, kułmał ei, kunum kunum paki topu kin, pirał dinga pimba. Peng kin, Krai eim tonu pupu kin, Gos kin angii eŕe tundung dinga eŕe mołmun.

¹³ Pe Krai eim kui erpi mułang kin, Gos eim opu orung wumb ei, eim simb eŕe mandring puk mułangin kin, opu orung wumb ei, kamb mani kindmba nge Owundu Jiisas eim kui er mołmun.

¹⁴ Yi mił erang, Jiisas ei eim kunum endeim mendpił, kułmał kałpi ngum. Ngum eŕe nge, wumb pei oł kis ełmin ei, pei kunum kunum kil ngopu si kindim. Si kindang kin, wumb pii gii ninjing wumb ei, Gos ningii eŕe, wumb kun ka kunum kunum mułngii.

¹⁵ Pe nga Gos nge Gui Ka ei, eim ek ka dinga ngang kin, sinim kin ek ni tor kindpi kin, yi mił ku nipi ngonum.

¹⁶ “Kunum ei poru neng kin, kapłi na enim kin ek konj dinga keimi endi ni pendinj ei, nip ngumbii,” pa ni Owundu yi ninim. “Na nam nge lo ek dinga ei, en enim kin noman tuk eŕe, kind pendmbii. Pendip kin, nga na tonu en enim noman eŕe, mon poł pendmbii ku,” Owundu yi nim.

¹⁷ Pe eim nga ek yi ninim,

“Na en enim oł kis enjing ei nin, lo ek to kindik enjing oł ei, na nga noman to piinermbii mon.”

¹⁸ Yi mił peng, Gos wumb oł kis enjing ei, kil ngo si kindim kin, kapłi nga ełmin oł eipi endi erik kin, kułmał kalk kin, oł kis enjing ei, kil ngopu si kindmba nik kin, nga endi enerngii mon.

Sinim Gos Eim Mołum Konu Eŕe Mandi Opun

¹⁹ Yi mił erang engnan noł, Jiisas eim kołpu kin, miyem bein tum eŕe nge, sinim kapłi Gos nge palting mołum konu kun ka wii mił eŕe, pii gii dinga nipin kin, mund mong enarpin kin tuk bin.

²⁰ Pe sinim kapłi, Gos nge palting kun ka wii mołum konu eŕe, tuk bin andłim ei, konj kunum kunum mołulum andłam ei, Jiisas eim aki tum. Topu kin, eim oł kun ka wii konu eŕe alap ei, ondu mił eim tuk mił pum. Pum alap mił ei, eim ngenj mił, kułmał kałpi Gos kin ngum.

²¹ Yi mił, pe sinim Gos nge kułmał kałiłim Owundu ei, eim Gos nge tilap wumb ei tep mołmun.

²² Pe sinim Gos kin mandi bin. Pupun kin, sinim noman tuk ɛle, kun ka wii seng kin, nga sinim Gos kin pii gii dinga peng kin, nga sinim noman tuk gui nge oɔ kis ɛle, Krai eim miyem kin kil ngopu, si kindpi kin, nga sinim ngenj ɛle, noɔ konj ka wii ei, noɔ kindpi kin, kil ngopu miɔ si kindim.

²³ Sinim pii gii ɛle, ni tor kindpin epi ka wii ei, simin ni kui er moɔmun ei, dinga ambiɔ gii nipin kin, si kindnermin mon. Nimbiɔ erang Gos eim ermbii ni pendrim miɔ ei, eim keimi mendpiɔ ermbe.

²⁴ Nga sinim enginjin noɔ, endeim endeim ni nipe miɔ erpin kin, noman to konj kindamin kin, nga en enim wumb eipi kin noman ngonmun oɔ ei, ngok kin, oɔ kun ka erngii nipin ermin.

²⁵ Nga sinim enginjin noɔ kin, kuɔou topun men topun enmin oɔ ei nge, wak tunermin. Yi miɔ, wumb kombur kuɔou tok, men tok enaɔmin miɔ, yi enerngii mon. Ba enim enginjing noɔ kin endeim endeim ni, en enim noman tuk ɛle, paki tok kin, er dinga erngii ei, yi miɔ nga pei erngii. Nimbiɔ erang sinim piinmin ni, Krai kunum owundu kos piipi ermbe kunum ei, mandi tonu omba enim.

²⁶ Pe yi miɔ, sinim Krai nge ek keimi pii sipin kin, nga sinim noman ɛle oɔ kis ɛle piram er endinjin kin, kapli kuɔmaɔ eipi endi nga, kapli sinim oɔ kis kil ngopu kin, si kindmba endi pinaɔim mon.

²⁷ Ba sinim Gos kos owundu piipi kin, tonu omba ei mund mong ermin. Nga dup konu kis ei muɔ erpi kin, Gos nge popuɔ kis kumep ei, opu orung wumb kin tonu opu nupu poru nimba. ɛle nge, sinim piipin kin, oɔ kis enermin mon.

²⁸ Nga ok wu endi eim Moses lo ek ekii sinerim wu ei, wumb eim kin kaimb sinerik mon. Sinerangin kin wu ei kuɔmba. Nimbiɔ erang wu taɔ min, tekliki wu ei, oɔ kis eririm ei, ni tor kindinjing.

²⁹ Yi miɔ, pe wu endi Krai kin eim buɔ ngopu nim kin, enim wu ei kin, nipe miɔ ni piimin? Wu ei, eim kumep kis owundu simba ni piimin. Krai eim nge miyem ei, Gos ek konj keimi ni pendrim ek dinga ei erang kin, wu ei oɔ kun ka miɔ erim. Ba wu ei, eim Gos nge ek konj keimi ni pendrim

ek dinga miyem ei, wii miɔ ni piilim. Nga wu ei, Gos nge Gui Ka noman ka ngoɔum ei, eim kin ek kis nipi ngum.

³⁰ Yi miɔ, pe sinim piinmin ni, Gos eim ek yi nim,

“Pe wumb nii endi oɔ kis erim wu ei kin, na nam kumep kis ngo orung kindmbii nge puɔwu,” Gos eim yi nim.

Eim nga ek yi nim,

“Owundu ei, eim nge wumb eim kos piilim wu miɔ moɔpu kin, wumb ei mok topu kos piipi ngumba.”

³¹ Gos eim kunum kunum konj moɔlum puɔwu ei, eim wumb oɔ kis eɔmin wumb ei, Gos noman dinga muɔang kin eim keimi kumep kis ngumba. Ngopu kin, eim epi kis mendpiɔ ermbe. ɛle nge ni piipin kin kun ka ermin.

³² Ba kumb ok, enim pii gii dinga endi ninjing ei, enim kom se piingii. Ok kunum ɛle, enim Gos nge ek ka ei, enim nge noman tuk ɛle Gos nge tiɔang andan tum sinjing kunum ei, enim kongun dinga erik kin, nga wumb ngenj kumbii pei enim ngangin sinjing. Ba enim dinga angk mulnjung.

³³ Kunum kopur, wumb kombur enim sik kin, wumb eipi nge kumb ɛle angndik kin, enim kin ek kis nik nin, oɔ embin tui ngok eɔmin. Nga kunum kopur, wumb eipi pii gii nik enjing ei, oɔ embin tui ko wunmun wumb ei kin, enim tep tok ende puk kin, oɔ embin tui ko wuk kin, paki toɔmun ku.

³⁴ Yi miɔ enim wumb ei, en enim pii gii nik kin, kan ngii ɛle paɔmin wumb ei kin, kaimb kulk ngunjung. Pe nga, wumb kis enim epi endi sengin kin, enim ka piik kin, kan wiik tunjung. Nimbiɔ erang enim piinmin ei, enim ei tonu epin konu ɛle, epi ka wii endi singii ei, kunum kunum simba.

³⁵ Yi miɔ erang, pe enim pii gii ei, wii miɔ wiik tunerngii mon. Nimbiɔ erang pii gii ei, enim kumep ei, owundu ngang singii.

³⁶ Yi miɔ, enim pii gii dinga kindik kin, ambiɔ gii nik kin, angk muɔngii! Molk kin, Gos nge noman ɛle, ekii sik erik muɔngii! Nga ekii se, enim Gos ngumbii ni pendrim miɔ epi ka wii ei, ngang singii.

³⁷ Singii ɛle nge, yi miɔ,

“Pe kunum aninga kopur piram palim ei, enim wu owundu endi omba nik kin, kuruk mołmun omba wu ei, eim kunum kinan kui er mulermba mon.

³⁸ Ba nam nge wumb na kin, kun ka mołmun wumb ei, pii gii nik mulnjung kin, wumb ei, enj enj konj mułngii. Nga wumb ei, ekii se buł ngok orung punjung kin, kapli na wumb ei kin, noman ka piip ngonermbii mon.”

³⁹ Ba sinim wumb kopur, en enim buł ngok kin, am pungii nge wumb ei, ende kin molałmin mon. Ba sinim wumb pii gii dinga nipin kin, sinim noman tuk ele, konj kunum kunum mułmun ei nge simin.

11

Pii Gii Nilmin Oł Ei Nge Pule

¹ Pe pii gii ninmin oł ei yi mił, sinim noman tuk ele, keimi dinga ambił gii ni peng kin, Gos ngumbii nirim epi ka wii ei, keimi tonu omba ni, kunum ołt kui er mołmun. Pe sinim epi nipe epi endi ningił ele kinałmin epi ei, noman ele pii poru ninim.

² Nimbił erang kumb ok wu kombur mulk ei, Gos kin pii gii nik kin wu ei, Gos eim kin yi nirim, “Wu kombur ei, oł kun ka ełmin wu,” nirim.

³ Pe sinim pii gii mendpił ele nge, sinim piinmin ni, Gos eim ek neng mendpił, muł mei ni, konu pei tonu opu pirim. Yi mił, pe sinim kaninmin epi ei, Gos sinim kinenełamin epi ei kin eririm.

⁴ Pe wu Eipel ei, ok pii gii nipi kin, Gos kin ka endi kułmał kapli ngum. Ngum kułmał ei, angim Kein kułmał kamb mani kindpi kin, eim kułmał ka wii mendpił ngum. Ngopu kin keimi, Eipel Gos kin pii gii nim pule ele nge, Gos Eipel kin, “Wu kun ka,” nim. Nipi kin, Gos eim Eipel kin, epi ka ei wii ngum ei, Gos sipi kin, ka piim. Nga Eipel kułang kin, ba eim pii gii ele, akip yi ku, ek mił nga tangpi palim.

⁵ Ei yi mił ku, ok wu Einok Gos kin pii gii nim ele nge, Gos eim konj sipi kin, ei tonu epin konu ele sipim; ba eim kulerim mon. Nga wumb endi eim kuruk; ba eim kan sinerik mon. Nimbił erang, Gos eim mendpił, ei tonu sirim. Pe Gos nge ek

ka ei, mon poł pendim ek ei, yi ninim, “Pe Einok Gos sipi kin, tonu epin konu ele sinerim kunum ele, Einok eim Gos nge noman ele ekii sipi, endang kin, Gos Einok kin ka piipi ngum.

⁶ Pe wumb nii endi Gos kin pii gii ninerim kin, kapli Gos wu ei kin, ka piipi ngunermba mon. Nimbił erang wumb nii endi, eim Gos kin mandi omba wumb ei, eim Gos kinanim; ba Gos mołum ei, eim pii gii nimba. Nga eim pii gii nipi kin, Gos kumep ka wumb eim kin kuruk, kan simin ni erngii wumb ei kin ngumba.

⁷ Pe yi mił ku, wu Nowa ok eim Gos kin pii gii nirim kunum ele, Gos eim epi kis endi, ekii se tonu omba epi ei, Nowa kineririm epi ei, Gos eim Nowa kin yi nirim. Pe Nowa eim Gos nirim ek mił ei, eim pii gii ni ekii sipi kin, noł kanu endi, eim ambim kingam ambiłam noł ni, tuk pungii mił eririm. Pe nga Nowa nin, eim nge wumb ei, to kis eneririm mon; konj ka mulk. Nga Nowa eim nge pii gii ele nge, pii gii ninenjing wumb kin kos mił owundu piipi kin, kis erpi ngurum. Nga Nowa nge pii gii ele nge, Gos Nowa kin “Wu kun ka,” nirim.

⁸ Pe Eiparam ok, eim Gos kin pii gii nim kunum ele, Gos eim kin ek nirim mił ei, ekii sim. Pe Gos eim Eiparam eim nge mei si kindpi kin, nga mei konu tongndung ele eipi, ba nipi kin, Gos ngumbii ni, ek keimi dinga ni pendim konu ele ba. Pe eim ngii konu mendpił ei, si kindpi kin, konu eipi endi, Gos Eiparam ba nim konu ei, pii poł tunerim mon; ba eim Gos kin pii gii nipi kin, konu ele pum.

⁹ Pe Eiparam eim pii gii nirim ele nge, Gos eim wumb kumb kan kun enałmin konu ele pupu kin, Gos eim kin ngumbii ni, ek keimi dinga ni pendrim konu ele mułum. Mułang kin, Eiparam kingam Aisak ni, Aisak kingam Jeikop ni, wu kei mei konu eipi endi, wumb gulka mił, puk mulnjung. Molk kin, Gos eim ngumbii ni, ek keimi dinga ni pendrim ei, ende sik ku. Nga en enim wu tekliki kei, tuk alap ngii ele minj, nok pek mulk.

¹⁰ Yi mił, Eiparam kanpi kin, kui dinga erpi kin, konu owundu ele nge, ngii tumunj dinga ei, kenmbii ni piirim. Nimbił

erang, Gos eim konu owundu eġe, ngii takpi kin, er ka er sirim.

¹¹ Yi miġ ku, amb Sera, ok Gos kin pii gii nirim. Nga eim tukui moġpu kin, kangil mengmba kunum ei, poru nirim; ba eim Gos kin pii gii nirim. Neng kin, Gos eim noman dinga ngang kin, eim kapli kangil mengmba. Mengpi kin, amb Sera yi ni piirim, Gos eim ek keimi ni pendrim miġ, kapli na kangil mengmbii ni, yi piirim. Nimbiġ erang Gos eim ek keimi mendpiġ niġim ek ei, ni piirim.

¹² Yi miġ ku, Eiparam eim endeim mul-tum ei, tukui erpi kin, kuġmba kunum mandi sirim; ba eim kangi endeim men-grim eġe nge, wumb pei kanjip pei miġ, mer noġ ku kulta miġ, tonu ok pei mulk. Molk kin, wumb endi, Eiparam nge wumb tiġap pei moġmun ei kemb tungii ei, ei kapli enanim mon.

¹³ Pe wumb ei, pei en enim pii gii nik kin, nga wumb ei, ekii se pei kulk. Kulk wumb ei, pei en enim Gos eim ek keimi dinga nipi kin, singii nirim epi ei, sinenjing mon. Ba en enim konu eġe turii enj ok kin, en enim kanik kin, ka ka piinjing. Piik kin, ni tor kindik yi ninjing, "Sin ya mei eġe wumb ei, gulka miġ, o pun moġmun," pa ninjing. "Sin ya mei eġe, kunum aninga moġmun," pa ninjing.

¹⁴ Sinim kun piinmin! Pe wumb ombu, en enim ek ei nge ninjing wumb ombu, en enim nge mei mendpiġ ei, kuruk endnjing.

¹⁵ Nga en enim noman eġe, mei konu eġe, ok si kindik kin, onjung konu eġe, noman to piġlangin kin, kapli en enim mei konu eġe, orung pungii ei, andġam kun endi siġang.

¹⁶ Ba en enim oġ yi miġ, ni piik enenjing mon. Nimbiġ erang en enim noman eġe, mei ka wii eġe, pu poru nim konu ei, epin konu eġe mendpiġ, kan simin ni piik pungii. Yi miġ erang, Gos eim singambiġ sipi kin, en enim Gos ningii, pa ninerim mon. Nga Gos eim wumb ei kin, konu owundu eġe, er kun ka er kindim salim.

¹⁷ Pe Eiparam Gos kin pii gii nim eġe, eim Aisak kuġmaġ kaġpi kin, Gos ngumbii ni erim. Pe kunum eġe, Gos eim Eiparam oġ endi ermba miġ, kenmbii ni, oġ endi eririm. Pe Eiparam eim Gos eim kin epi

ka wii ngang kin, ek keimi dinga nipi pendrim miġ sirim. Ba pe Eiparam eim nge kingam endeim mendpiġ, Gos kin kuġmaġ kaġpi kin, ngumbii ni erim.

¹⁸ Kumb ok, Gos ek nipi kin, Eiparam ngopu yi nirim, "Pe kinganim Aisak kin, nim nge kinganim noġ pei, tonu ok muġngii."

¹⁹ Pe Eiparam eim pii gii nirim ei, Gos kapli Aisak kuġmba ei, nga sipi kin, orung konj simba ni piipi kin, eim kingam Aisak kuġmaġ miġ kaġpi, Gos kin ngurum. Yi miġ erang, sinim ek ekin yi nimin ei, Gos Aisak nga tukpu eġe, sipi orung sirim, yi nimin.

²⁰ Pe nga, Aisak Gos kin pii gii nim eġe, Aisak eim Jeikop kin, Eiso taġ, ek keimi dinga nipi kin, noman ka epi kangil taġ, ekii se singil ni pendrim.

²¹ Yi miġ nga ku, Jeikop eim Gos kin pii gii nipi kin, eim kuġmba erpi kin, Jeikop eim Josep kingam noġ ei, noman ka epi ka wii endi, endeim endeim ni, ok ngui ni pendrim miġ ngum. Nga eim dolu kumb eġe, ambilpi moġpu kin, kan mani kanpi kin, Gos kin men topu kin, ka pii ngopu kin, kuġum.

²² Pe nga, Josep Gos kin pii gii nirim eġe, eim kuġmba mandi erpi kin, eim ek nipi kin, Esrel wumb Eisip konu eġe si kindik kin, Esrel nge konu eġe ekii se pungii, pa nirim. Nga eim wumb kin ek ni tor kindpi kin, eim embiġ ei, tukpu tungii miġ, pa nirim.

²³ Pe Moses nge mam arim teġ, Gos kin pii gii niġmbiġ eġe, mam arim teġ Moses kenkiġ ni, kangil ka wii mendpiġ ei, ekii se wu owundu muġmba, ni piikiġ. Yi miġ peng kin, eġ elip, kangi Moses sipkiġ kin, oi tekliki miġ, koi erkiġ pendkiġ. Wumb taġ eġ elip Gos kin pii gii nikiġ kin, wu king lo ek ei mund mong kulerkiġ mon.

²⁴ Yi miġ ku, Moses eim Gos kin pii gii nirim eġe, ekii se Moses eim owundu erpi, tonu moġpu kin, eim wu King Pero nge ambġam kingam miġ, muġmbii ni, noman to piinerim mon.

²⁵ Nga Moses wumb oġ kis eġmin oġ ei nge, kunum aninga kopur, ka ka piipi muġmbii ni, noman to piinerim mon. Ba Moses eim,

Gos nge wumb kin ouni, ngenj kumbii simbii ni piim.

²⁶ Pe eim piipi kin, nam Kraiss nge embe ele, ngenj kumbii sinj kin, ol ei nge, Eisip konu ele epi ka wii, ku nin epi salim mi ombu, to mani kindmba. Nimbi erang eim noman to piipi kin, ekii se Gos epi ka wii ngang kin, simbii ni piim.

²⁷ Pe Moses eim Gos kin pii gii nirim ele, eim Eisip konu ele si kindpi kin, Eisip konu ele king nge popul kis sirim ei, mund mong erpi kin, piineririm mon. Wu endi eim, Gos ningil ele ak topu kin, Gos kin-ermba. Nimbi erang Moses eim Gos min men mi molpu kin, kenrim mi, pii gii dinga nipi kin, ambi gii ni mulpu kin, eim mund mong eneririm.

²⁸ Pe Moses eim Gos kin pii gii nirim ele nge, eim erang kin, kuni owundu 'Pasopa' ni, ol ei erpi kin, kung siipsiip wal miyem ei sipi kin andan topu kin, 'Yi erei!' neng kin, Esrel wumb ngii ondpu ele, mundjung. Moses eim pii gii nirim ele nge mundangin kin, enjel kulii endi opu kin, Esrel wumb kangil kumna mengnjing kangil ombu, to kundmba ei nge, kapli to kundnermba mon nik, yi enjing.

²⁹ Yi mi ku, pe Esrel wumb Gos kin pii gii ninjing. Nik kin, en enim 'Ep Nol Kundii' nilmin ei, tumb tok punjung ei, mei kep er seng kin, punjung. Ba Eisip wumb en enim, ol ei ekii sik kin, ermin nik kin enjing; ba nol nok kin, kolk poru ninjing.

³⁰ Pe nga Esrel wumb Gos kin pii gii ninjing. Nga Esrel wumb en enim, Jeriko konu owundu ele, andik kin, si pok er mulangin kin, kunum angil orung nga tal o pum. Pang kin, konu owundu ele nge, kom ku kung gui er pendnjing ei, engin topu mani pum.

³¹ Yi mi ku, ok ol kis er andim amb Reiyap ei, eim Gos kin pii gii nirim. Nirim ele nge, eim wumb kombur konu ele, kan pol tungii nge onjung wumb ei, tuk sipi paki tang kin, pii gii ninenjing wumb eipi, eim to kundmun ni enjing; ba amb ei kapli to kundnenjing mon.

³² Pe na nga nipe ek endi nimbii? Nimbi erang pe na kunum pei seng kin, kapli na wu ombu, Giriyon ni, Barak ni, Samson ni,

Jepssa ni, Deipis ni, Samuyel ni, nga Gos ol ekii se tonu omba nge, piik nik elmin wumb ombu nge, pii gii nik ek ei, nimbii; ba kunum endi salim mon!

³³ Pe wumb ombu pei, en enim Gos kin pii gii ninjing. Nik kin, wumb eipi nge king kin, opu erik kin, opu tok orung kindik kin, yi enjing. Pe en enim, ol kun ka pirim mi enjing. Nga en enim, Gos ek keimi dinga nipi kin, ngumbii nirim epi ei, ngang kin sik. Nga wumb eipi, en enim pii gii ei je erang kin, Gos kung simbii laiyon gupu ele eim ambi kum tum ku.

³⁴ Pe dup owundu kis nolum ei, wumb nga en enim pii gii ele, to kumbulmun. To kumbulk kin, nga wumb en enim, tui jik ei, to kundngii elmin ei, nung nik kin, am pulmun ku. Pe wumb ei, en enim dinga sineririm; ba nga ekii se, en enim Gos dinga ngang kin sik endik. Andik kin, en enim dinga wii pu molk kin, opu wumb konu eipi wumb ei, to kindangin kin, nung nik pulmun.

³⁵ Pe wumb kulnjung wumb ei, nga angk kin, konj tonu wangin kin, en enim embnjing nol ei, pii gii nik ele nge, sik orung sinjing. Nga wumb kopur, en enim kan ngii mi ele mulangin kin, en enim ngenj ele, kepii to kundmun ni enjing. Nimbi erang, wumb en enim, Gos kin opu orung erik kin, bul ngulangin kin, kapli opu orung wumb kindangin kin, pulangin. Ba nga opu orung wumb kin, ek ei ekii sinenjing mon. Ol yi mi enjing ele nge, en enim tukpu ele, angk kin, noman konj nga ka wii ei, simin ni piinjing.

³⁶ Pe wumb eipi kopur en enim, ek bul ambilk ngunjung. Nga wumb kopur en enim kepii tunjung. Tok kin, nga wumb kopur, kan tok kin, kan ngii ele pendnjing.

³⁷ Pe opu wumb kopur, en enim pii gii ninjing wumb ei kin, kom ku tunjung. Tok kin, nga wumb ombu, en enim kin tui to kolmung erik kin, tal enjing. Nga wumb ombu, en enim tui sik to kundnjung ku. Pe wumb kombur en enim alap sinerang kin, kung siipsiip ni, kung meme ni, ngenj ei sik kin, konduk mi, kindik andilmin. Nga wumb kombur, en enim nge ngenj ele, epi endi sinerang kin, wii mulnjung. Pe wumb en enim kin, ngenj kumbii kanim

kanim ngok kin, oġ embin tui kanim kanim ngunjung ku.

³⁸ Pe ya mani mei konu eġe wumb ei, wumb kis; ba pii gii ninjing wumb ei, en enim ka wii mendpiġ. Pe wumb pii gii ninjing wumb eipi si kindik kin, en enim konu eġe mei wumb mulenjing konu eġe mei wii sim konu eġe komung ni, tuk kom ku tukpu ni, mei tukpu sim konu eġe ni, koi er pek punjung.

³⁹ Pe wumb ombu pei, en enim Gos kin pii gii ninjing. Nik kin, Gos ningiġ eġe, embe ka wii sinjing. Ba Gos en enim kin, ek keimi dinga ni ngumbii nirim epi ei kunum eġe sinenjing; ba en enim kulnjung.

⁴⁰ Nimbiġ erang, ok Gos eim noman eġe, ekii se sinim kin ermbii ni piirim oġ ei, er kun er sim salim. Yi miġ, ok pii gii ninjing wumb ei, kumb se oġ kun ka eġmin wumb miġ, tonu onerngii mon ba; sinim en enim kin ouni, Gos erang kin, sinim pei oġ kun ka eġmin wumb miġ, tonu omun.

12

Gos Eim Sinim Nge Erinjpin

¹ Nga yi miġ pii gii ninjing wumb ok nge, sinim si pok erik moġmun ei, pei tilap owundu, konu kupu miġ, sinim si pok enmin. Erik kin, en enim sinim kanik kin, kui er moġmun. Molk kin, nga sinim oġ embin tui kis kanim kanim nin, oġ kis embin simba epi pei, sinim oġ kun ka ermin ei, ambiġ gii ni, pimba ei si kindmin. Si kindpin kin, sinim noman dinga kindpin kin, kunum oġt miġ sikir pupun kin, nga sinim Gos epi ka wii endi, simin ni piipin kin, dinga sikir bin. Pupun kin, Gos nge epi ka wii ei simin.

² Pe sinim sikir pupun kin, Jiisas kin kun kanpin moġmun. Pe eim kin pii gii ninmin ei nge puġwu. Nga eim erang kin, sinim pii gii ei, tonu dinga opu kin, kun ka mendpiġ simba. Pe nga, Jiisas eim yi ku, pii gii dinga nipi kin, eim noman ka wii ei, eim piipi kin, eim ond peri eġe, dinga kindpi kin, dinga erang moġmun. Moġpu kin, eim wu kis miġ, ond peri eġe, singambiġ ei, epi wii miġ ni piim. Piipi kin, ekii se Jiisas eim Gos

nge king peġ eġe, angiiġ tundung eġe dinga eġe moġmun.

³ Enim Kraiss oġ kun ka erim miġ, enim pii kun erngii! Pe wumb oġ kis eġmin wumb ei, en enim Jiisas kin oġ kis erik kin, ek kis ninjing. Nik kin, wumb ei eim kin oġ kis enjing; ba eim dinga kindpi moġmun. Moġpu kin, sinim Kraiss nge ek ei piipin kin, sinim eim kongun erpin, ten kularpin kin, sinim noman tuk eġe dinga ei, wakin tunermin mon ku.

⁴ Pe en enim oġ kis enmin oġ ei, to mani kindmin nik kin, opu orung enmin. Ba enim oġ kis enmin oġ ei nge, opu erik kin, en enim nge miyem mendpiġ ei, endi mani onerang kin, wumb Kraiss to kundnjung miġ, en enim yi miġ kulenjing mon!

⁵ Mon peng kin, Gos enim noman tuk eġe, ek ka dinga nipi, paki topu kin, enim eim nge kingam noġ miġ, ek ni ngum ei, enim ouru nimba.

“Na kingnan noġ, Owundu enim kin oġ endi erpi kin, er kun ermbii ni erim kin, kunum eġe enim epi ei wii miġ ni piinerngii mon! Pe enim eim oġ endi er kun ermbii ni erim kin, kapli enim nge noman tuk dinga ei, wakin tunerngii mon!”

⁶ Nimbiġ erang, pe Owundu eim wumb kin noman ngonum wumb ei kin mendpiġ, er kun elim. Pe wumb kopur en enim, eim kingam noġ moġmun wumb ei kin, keprii miġ topu kin, er kun elim.

⁷ Pe enim dinga angk moġlangin kin eġe nge, Gos kapli enim er kun ermbe. Erpi kin, Gos eim enim miġ ei, eim kingam yi miġ ku elim. Erpi kin, kangiiġ endi eim oġ kis erang kin, eim arim eim kin, er kun elim.

⁸ Ba ernjing eim nge kingenjing noġ ei, er kun elim. Nga Erinjpin Gos eim nge kingam noġ sinim eim er kun enerim kin, kapli sinim kangiiġ ei eim nge kingam noġ mendpiġ mon; ba kangiiġ ei, ernjing moġlam yi miġ moġngii.

⁹ Yi miġ, pe nga sinim ya mani mei eġe erinjpin ei, sinim kin er kun erangin kin, sinim en enim ka piipin kin, ek ei kom sipin piilmin. Ba yi miġ, nga sinim ei tonu epin konu eġe Erinjpin Gos, eim Gui moġmun ei, eim ek nirim miġ ekii sipin ermin.

Erpin kin, kapli sinim noman konj kunum kunum mułmun nge simin.

¹⁰ Yi mił, sinim ya mani mei ełe erinjpın ei, kunum aninga kopur, sinim erinjpın er kun er ngumbii ni, piilim mamb, kunum ei ngołum. Ba Gos sinim keimi er kun erpi kin, sinim paki topu kin, sinim Gos eim kun ka wii mołum mił yi ku mułmun nipi elim.

¹¹ Yi mił, sinim erinjpın ei, sinim kin kumbii kis ngonum ei, sinim er kun ermaba nge ngonum; ba kunum ełe, sinim oł ei nge ka piinalmin mon. Nga sinim nge noman ełe, embin ku tołum; ba ekii se, sinim kumbii kis ei, er kun erang kin ełe nge, sinim noman emin ka seng kin, oł kun ka elmin.

Sinim Dinga Angpin Mułmun

¹² Pe yi mił, enim angil dinga sinalim ei, tonu dinga kindik kin, Gos nge kongun dinga erngii. Nga enim simb dinga sinarpi nim kin, enim simb ełe dinga kindik angk kin, Gos nge kongun erngii.

¹³ Nga enim simb ełe andlam ei, er kun ka erik pangin kin, nga simb endi kis mułum kin, kapli simb gopul ei, nga pong sinermaba mon; ba ei nga kun ka mołpu kin, Gos oł ekii simba.

¹⁴ Pe enim wumb pei kin, noman emin ka seng mułngii. Pe enim oł kun ka oł ei, kongun dinga erik mułngii. Nimbił erang wumb nii endi, eim oł kun ka enerim kin, kapli wumb ei Gos Owundu kindermaba mon.

¹⁵ Pe enim kan kun erik mułngii! Mon pim kin, enim mołmun konu ełe, wumb endi eim Gos nge noman ka ngum epi ei, buł ngopu sinermaba. Nga mon pim kin, enim mołmun konu ełe, wu endi epi kumbii kis enim mił, tonu opu kin, mong kumbii kis tumba. Yi mił topu kin, enim kin embin ngopu kin, enim oł kis penj tui epi endi, Gos ningil ełe erpi, ngumba.

¹⁶ Mon pim kin, enim mołmun konu ełe wu endi, amb ngunduk enmin min; Gos kin buł ngok kin, pii gii ninarik enmin oł ei, wu Eiso ok eririm mił, enmin. Wu Eiso eim kunum endi, eim angim Jeikop kin kuni endeim mendpil, top erpi kin, eim kangi kumna nge ek ka nipi kin, ngum epi ka wii ei, buł ngopu wii mił si kindim.

¹⁷ Yi mił, pe enim piinmin ekii se ei, eim arim nge noman ek ka epi ka wii ei ngang kin, eim nga simbii ni piipi kin erim; ba Gos mon nirim. Pe nga wu Eiso eim ke dinga nipi kin, epi ka wii epi ei, orung simbii ni piirim; ba eim noman tuk ełe, ak tołmun andlam endi, sinalim mon.

Komung Saiyon Ka Wii

¹⁸ Yi mił, enim Gos nge konu ka wii ełe onjung kin enim Esrel wumb en enim komung Sainai konu ełe ołmun mił, enim angil minjin tungii mił, onanmin mon. Ba konu ełe komung Sainai konu ełe dup nopu kin, muł erang piilmin mił ni, nga konu emii elim oł ei ni, nga konu pop owundu ołum oł ei nge, erang kin piinmin.

¹⁹ Nga beli mił epi endi, ek tingang piyangin kin, nga Gos eim ek tingang piinjing ku. Pe wumb en enim mund mong erik kin, Moses kin ke nik kin, Gos ek nga ni tor kindnerangli mon ninjing!

²⁰ Yi mił erang, wumb ei, en enim Gos ek dinga nipi ngang kin, mund mong enjing. Gos eim ek yi nim,

“Pe nga wumb endi min, kung endi yi ku, tonu komung Sainai ełe, minjin tok ninjing kin, kom ku to kundngii.”

Yi neng piik kin, wumb mund mong enjing.

²¹ Pe epi nipe endi erim epi ei yi ku, Moses eim kenmbii mił, kapli enanim. Moses eim yi nim,

“Nam oł ei kanip kin, mund mong end ku,” pa nim.

²² Ba enim ekii se tonu onjung wumb ei kin, Gos oł eipi endi erang kin, enim konu ka wii ełe komung Saiyon ni, konu owundu, Gos kunum kunum konj mołum konu ełe, epi Jerusalem konu owundu ełe ni, konu ełe enjel pei pei kulou tok kin, ka ka piik elmin konu ełe enim kin ouni onjung.

²³ Nga enim ok Gos nge pii gii wumb nge, kingam noł kumna mił mołmun konu ełe, kulou tok kin, noman ka ka piik mołmun. Pe wumb ombu en enim ei, tonu epi konu ełe, embe mon poł pendrim palim. Pe enim ok, Gos eim wumb kos owundu piimba wu mołum konu kumb ełe onjung. Nga enim wumb noman tuk gui ei, Gos

nge wumb oł kun ka erang kin, tonu ok mulnjung wumb ei, pe mołmun konu ka wii ele enim onjung ku.

²⁴ Pe nga enim Jiisas kin onjung. Wangin kin, Jiisas eim enim mołmun konu ele, tuk mii memb nge, wu eim enim kin, ek dinga konj ni pendrim pałim. Pe enim nga Jiisas kołpu kin; miyem ei, ok enim kin bein topu kin, ek dinga konj ni pendrim ei, er dinga kindim kunum ele, eim mołum ku. Nga eim miyem ei, epi ka wii endi andan topu ngum. Ngum epi ei wu endi Eipel to kondpu, kumep kis ngum wu ei, Eipel nge miyem epi ei, ende mił mon. Jiisas nge miyem ka wii mendpił ei, Eipel nge miyem to mani kindim.

²⁵ Pe enim kan kun erik mułngii! Mon peng kin, enim Jiisas ek ninim ek ei, kom ambił pandi tok kin, eim ek piinerngii. Yi mił, kumb ok ya mani mei ele wumb ei, Gos ek dinga nipi ngurum ek ei, tok kindik kin, buł ngunjung wumb ei, oł kis kumep ei, kamb mani kindik kin, nung nik punerngii mon. Yi mił erang, ekii se Gos tonu epin konu ele mołpu kin, ek dinga nipi sinim kun ngonum. Nga sinim Gos eim nge ek ei, buł ngunjpun kin, kaplı sinim oł kis kumep ei, kamb mani kindipin kin, nung nipin kin, bin min? Ei mon mendpił!

²⁶ Ok kunum ele, tonu komung Sainai ni konu ele, Gos ek neng kin, mei kopu turum. Ba Gos akip ek dinga keimi yi ninim,

“Kunum endi nga, nam ya mani mei konu ele mendpił, ambił ołup enermbii mon; ba tonu epin konu ele ambił ołup ermbii ku,” pa nim.

²⁷ Pe “nga kunum endi” ek ei, sinim kin andan topu ngonum. Ngonum ei, Gos eim epi kanim kanim pei eririm ombu nge Gos eim epi ei, ołup erpi, to kis erpi kin, si kindimba. Si kindipi kin, Gos erang epi ka wii dinga ombu, ołup enerim kin, kaplı epi ka wii dinga ombu nga piram mułmba.

²⁸ Yi mił erang, pe sinim ka piipin kin, Gos ngumun. Nimbił erang, sinim Gos eim sinim tep er mołum konu ka ei, sinim sinmin ei, ołup enenmba mon! Pe nga, sinim Gos kin ka pii ngopun kin, eim kin embe ambił tonu kindipin kin, oł kun ka

ele, men topun nipin kin, Gos nge noman enim mił, ekii sipin ngopun mund mong ermin.

²⁹ Nimbił erang sinim Erinjpin Gos eim, dup mendpił kindang kin, epi pei dup nopu kin, topu kis er poru nimba pułwu eim mołum.

13

Gos Noman Enim Mił Ermin

¹ Pe enim engnjing noł endeim endeim ni, noman ngołmun oł ka minj erik kin, Kraiss nge wumb mułngii.

² Pe enim konu eipi wumb enim ngii konu ongii ei, “Wei!” a ningii ei, enim ouru ninermba. Nimbił erang enim piinmin; ok wumb kombur yi mił enjing ei, en enim Gos nge enjel sik kin, en enim ngii konu ele, tuk tep erik kin, se mulnjung. Ba enjel onjung ei, en enim piinenjing; ba en enim wumb mendpił kombur onmun, ni piinjing.

³ Pe enim pii gii wumb kopur, kan ngii konu ele pałmin ei, piingii yi mił, enim wumb ei kin, ouni kan ngii ele mił pingii. Nga enim wumb kopur ei, en enim Kraiss kin pii gii nik ele nge, ngenj kumbii sinmin ei, enim piingii. Nimbił erang enim piinmin ei, en enim ngenj ei, wumb ombu mił, yi pałim ku.

⁴ Pe wu endi amb simba oł ei, wumb pei oł ei, ambił tonu kindik kin, ka piingii. Nimbił erang wu ei, eim amb simba oł ei, Gos ningił ele, oł kun ka wii mendpił simba. Nimbił erang enim piinmin ei, ekii se Gos kos owundu piipi kin, kumep kis ngopu kin, wu endi amb ngunduk kin, nga wu eipi amb kin oł kis erik enmin ei kin, ngumba.

⁵ Pe enim ku nin epi siłmin oł ei nge, noman kulerngii mon! Ba Gos enim paki tang kin, nipe epi endi enim kin sim sałim epi ei mendpił, ka piik mułngii. Nimbił erang, Gos eim ek ok yi nirim, “Nam enim kanip wiik tunarpi kin, nga na enim wakin tunermbii mon ku!”

⁶ Pe sinim ek nimin ei, pii gii nipin kin, ek ni tor kindipin ei,

“Owundu eim na paki tołum. Pe wumb en enim, na kin nipe oł endi erngii ei, na mund mong tunermbii mon!”

⁷ Pe enim nge tep ełmin wumb enim kin ok kin, Gos ek ka ni tor kindik nguk ei, enim piingii. Pe wumb ei, oł kun ka erik endik ei, enim noman to piingii! Piik erik kin, Gos kin pii gii nik ei, ekii sik kin, er endngii.

⁸ Jiisas Kraias eim nin, eim ek ka ei ok multum; pe mołum ku, nga ekii se kunum kunum mułmba ku. Eim ende minj pıram mołpu ba. Nga eim ek ka pıram mułmba ku.

⁹ Mon pim kin, kengip ek eipi eipi enim noman ełe, to eipi eipi si tor simba. Seng kin, en enim Gos nge oł kun ka si kindik kin pungii. Nga enim noman tuk ełe, Gos nge noman ka ngołum oł ei, dinga ngang kin, ei ka wii mendpıl mołum. Ba enim noman tuk ełe kuni mowii lo ek kanim kanim ełe, ekii sik ełmin oł ei, wumb endi paki tunałmin mon.

¹⁰ Pe Gos nge kułmał kałılmin wumb ei, Jura wumb alap men ngii yi ełmin wumb ei, sinim nge kułmał kałmin kumo kuni ei, nungii; ba dinga sinermin ni piik kin, kaplı nunałmin mon. Nimbił erang Jiisas eim sinim nge kułmał kałmin kuni mił mołum.

¹¹ Yi mił, Jura wumb nge kułmał kałılmin wu owundu ei, eim kung miyem ei, tu wupu kin, tuk konu ka wii mendpıl sałim konu ełe, kułmał kaplı wumb en enim oł kis ełmin ei, kil ngumba nipi elim. Ba kung ngenj ei, konu owundu andaring ełe, dup kałılmin.

¹² Pe yi mił ku, Jiisas eim konu owundu nge, ondu torung ełe kułum. Pe Jiisas eim kołpu kin, eim nge miyem ełe, wumb pei oł kis enjing ei, kil ngopu si kindim. Si kindang kin, wumb ei Gos ningił ełe, oł kun ka wumb mułngii.

¹³ Yi mił ku, sinim konu owundu ełe, torung pupun kin, sinim Jiisas eim singambił sipi kułum. Yi mił ku, sinim singambił sipin kin, eim kin ouni ko wupun er mułmun.

¹⁴ Pe ya mani mei konu ełe, sinim kunum kunum mułmun nge, konu owundu ełe endi sinałim mon; ba kunum kunum mułmun nge, konu owundu ełe ka wii endi, tonu omba ei, sinim kui er mołpun kin, kurpun andinmin.

¹⁵ Pe sinim Jiisas nge embe kin, kunum

kunum Gos kin ka ka piipin ngopun kin, eim embe ambił tonu kindmin. Nimbił erang Jiisas eim sinim kin kułmał mił, kaplı ngum. Ngang kin sinim gupu ełe, Gos kin ka piipin ngopun kin, eim embe ełe, sinim ek ni tor kindpin kin, wumb eipi ngumun.

¹⁶ Pe enim wumb eipi epi sinerang mołmun wumb ei kin, paki tok kin, oł ka erngii ei nge, ourun tunerngii mon! Nimbił erang enim kułmał kalk kin, yi mił enmin oł ei, Gos eim noman ka piilim.

¹⁷ Pe enim nge tep wumb ek ningii mił ei, ekii sik ni, mandring molk pungii. Puk kin, enim noman tuk ełe tep molk erik kin, wumb mił ei nik kin, beltik, ekii se ni tor kindik kin, Gos kin ngungii. Pe enim tep ełmin wumb oł yi mił enjing ei, enim ekii sik kin, kaplı en enim ka piik kin, en enim kongun ełmin kongun ei nge, ambił gii nik kin, er mułngii. Mon pim kin, enim noman embin to piinjing kin, enim oł ei nge paki topu kin, ngunermba mon ku.

¹⁸ Pe enim sin kin prei erik kin, Gos ngangin kin, sin paki tumba. Yi mił, sin noman tuk gui ełe piinmin ei, Gos ningił ełe, sin kun ka mołmun keimi dinga ni piinmin. Sinim piipin kin, sinim noman ełe, oł kun ka kunum kunum er endmin, ni piinmin.

¹⁹ Pe na enim dinga kii sind ei, enim na kin Gos prei erangin kin, Gos na nga orung sikir kindang kin, enim kin nga nirik ombii.

Prei Ełmin Oł Ei Nge

²⁰ Pe sinim nge Gos noman emin pułwu; Gos ei, eim sinim nge Owundu Jiisas kul-tum ei, eim nga sipi orung konj sirim. Seng kin, Jiisas eim sinim kung siipsiip tep ełmin nge wu owundu mendpıl mołum. Pe Jiisas eim nge miyem ei, sinim kin ek dinga keimi ni pendrim andłam konu ei, topu sim sałim.

²¹ Seng kin, Gos eim sinim epi kanim kanim nipe epi endi sinerang mułmun ei, ngumba. Ngang kin, kaplı sinim Gos noman ełe ekii sipin kin, endmin. Nga Gos nge noman ełe oł ei, sinim noman tuk ełe, eim noman ka piinim mił eim kongun erpi mułmba. Nga Kraias kin, sinim noman tuk ełe kongun erpi mołpu kin, Kraias eim

tiŋang owundu nin, embe owundu kunum kunum pepi moŋpu ba. Ei keimi!

²² Pe angnan noŋ; na enim kin ek dinga nip ngond. Enim na Gos ek nind ei, kom se piik kin, noman dinga kindip ngumbii nge end. Yi miŋ, na mon poŋup ngond ei, ek osii miŋ, ni ngond.

²³ Pe na enim piingii nind ei, sinim nge enginjpin Timosii ei, eim kan ngii eŋe si kindipi tor om. Pe sikir eim na kin opu nim kin, na Timosii kin ouni opuŋ kin, enim kenmbiŋ.

²⁴ Pe sin nge ek ka nipin moŋmun, pa ninmin ek ei nik kin, enim nge wumb tep wumb kin, nga Gos nge wumb moŋmun ei kin, nik ngungii. Pe enim nge engnjing noŋ Esilii konu eŋe wumb ei, enim kin, “Muŋeiyo,” nik ngonmun.

²⁵ Pe Gos nge noman ka ngoŋum oŋ ei, enim kin pei ouni muŋmba. Ei keimi!

Jeims Mon Endi Połpu Gos Wumb Kin Kindim

Jeims Mon Endi Połpu Ngum

¹ Na Jeims, na Gos kin, Owundu Jiisas Kraiss nge kongun wu moł. Na mon ei połup kin, enim Gos nge wumb tilap engki nga tał pei oł embin tui tonu wang kin, en enim Esrel mei si kindik kin, mei eipi konu ełe orung orung pei punjung. Na enim kin ek ka nip ngond.

Oł Embin Tui Omba Ei, Sinim Pii Gii Kapli Erpi Dinga Kindmba

² Na nge angnan noł! Kunum ełe oł embin tui kanim kanim enim kin tonu omba ei, enim kapli ka piik mułngii.

³ Nimbił erang, enim piinmin oł embin tui ei, enim kin tonu wang kin, kapli oł ei, enim paki tang kin, enim nge pii gii ombu, dinga angik mułngii

⁴ Mol k kin, kapli oł dinga angk kindik kin, oł embin tui ei, ko wuk dinga angk puk kin, kapli enim wumb pii gii dinga tonu wang kin, oł kun ka ei, erik mułngii. Mol k kin, enim nga epi endi sinerngii mon; ba enim kapli mendpił, oł kun ka erik mułngii.

Noman Ka Wii Sinerang Kapli Prei Erngii

⁵ Pe nga enim wumb nii endi, eim noman ka dinga pinerim kin, kapli eim Gos kin prei erpi, kii seng kin, kapli Gos eim wumb ei kin, noman dinga ngumba. Nimbił erang Gos eim wumb pei kin, epi pei wii ngołum. Ngopu kin, nga Gos wumb ei kin, ek ngopu enermba mon.

⁶ Ba wumb ei pii gii ninjing kin, Gos kin prei erik kin, kii sik erngii ei, wumb ei nga pii gii ei, si kindik kin, kembis mił enerngii mon! Nimbił erang wumb nii endi noman tał to piimba wumb ei Gos kin prei ermba ei, ep noł pop topu mił, topu se andpi kin, orung orung enim, wumb ei yi mił, ku enmin.

⁷⁻⁸ Wumb ei nge, eim epi ei ermbii min, epi eipi ermbii ei, ni piinanim mon. Wumb ei, noman tał mił peng mołum.

Wumb ei, eim Gos Owundu kin epi endi simbii ni piipi kin, noman yi to piinermba mon!

Epi Pei Simba Wu Nin, Epi Endi Sinermba Wu Ni

⁹ Nga wumb nii endi, epi endi sinermba wumb ei, Gos eim embe ambil tonu kindang kunum ei, eim ka mendpił piimba.

¹⁰ Pe nga wumb nii endi, epi pei simba wu ei, ka piipi mułang kin, Gos eim embe ambil mani kindmba. Nimbił erang epi kanim kanim pei simba ei, yi mił ond kuk simbii ka endi, top mułang kin, enim ołup erangin kin, boi boi nipi pulpeł topu kin, eipi eipi punum oł ei mił, epi kanim kanim pei simba wu ei, yi mił ku ermba.

¹¹ Yi erang kin, eni tonu opu, dinga tang kin, muł erpi, mei ełe połpu palim epi ei kulii erpi kin kuk ka topu mołum ei, kulii erpi kin, boi boi nipi mani pulum. Pupu kin, kuk ka ei er kis mołulum. Yi mił ku, epi pei salim wu ei, kongun erpi epi pei nga sipi pupu kin eim kulang kin, eim nge epi kanim kanim pei, pulpeł topu kin, eipi eipi am ba.

¹² Wumb nii endi, eim oł embin tui kanim kanim eim to mani kindmba erang kin, eim dinga angpi kin, ko wupu mołum ei, eim ka piimba. Nga eim oł ei, to mani kindim kin, kapli Gos ei konj kunum kunum mułngii ei, eim nirim mił, epi ka wii ei, wumb nii Gos kin noman ngołum wumb ei kin, eim epi ka wii ei wii ngumba.

¹³ Pe wumb nii endi, eim kin oł kis endi, eim to mani kindmba erang kin, eim ek yi ninermba mon. Oł ei, na to mani kindim epi ei, Gos erim. Yi ninermba mon! Oł kis ei, Gos to mani kindnermba mon! Nga yi ku Gos eim wumb endi kin, oł kis ei, “Yi erii!” ninermba mon ku!

¹⁴ Ba pe wumb nii endi, nipe oł endi, eim to mani kindpi erang kin, oł ei, eim noman to piyang kin, eim noman kis ełe oł, “Yi erii!” ninim.

¹⁵ Ek ekin endi yi mił ninim. Wumb nii endi, oł kis kangil mundii mił, eim noman kis ełe tonu wang kin, kapli eim oł kis kanim kanim mengmba. Nga oł kis ei mengpi kindang kin, tonu ok, owundu mił mułang kin, kapli eim kangil mił, kulii oł

mengmba. Wumb ei, dup konu e le ngenj kumbii kis kunum kunum singii.

¹⁶ Nanim nge angnan no! mendpi! Enim piyangan, Gos o! min ek endi, enim kin nim kin, ek kend to ngunermba mon!

¹⁷ Ngunerang kin, epi ka wii ei, wii ngolum epi ei nin, epi kun ka wii ngolum epi ei, tonu epin konu e le Erinjpin Gos sinim kin mani onum. Wang kin, Erinjpin Gos ei, epin konu e le, tilang kanim kanim pei eririm tilang ei, eipi eipi, mi! punum. Pupu kin, Gos ei, eim nge o! ei, eipi eipi enalim mon mendpi! Ei eim minj pira mo!um. Mu!ang kin, emii pa!im konu e le, min men mi! e le, Gos mula!im mon.

¹⁸ Ei eim noman e le piipi neng kin, eim ek keimi ni pendrim mi!, sinim tonu o pun yi enmin. Yi mi! erang, Gos epi kanim kanim eririm epi ei, sinim o pun kin, eim nge kingam amb!am no! kumna mo!mun.

Gos Ek Piik Kin, Nga Ekii Sik Erngii

¹⁹ Nanim nge angnan no!, enim ek ei pii kun erngii! Wumb pei kapli, ek sikir piik singii! Ba ningii ei, sikir piik singii mi!, ninerngii mon! Nga sikir noman kis ei, tonu onermba mon!

²⁰ Wumb jikii pang noman kis tonu onum ei, Gos nge o! kun ka o! ei, enalmin mon!

²¹ Yi mi! erang, o! kis kun pinalim mi! epi ni, epi kanim kanim noman tuk kis mo!um ei, am pei erik sipik, tor kindik kin, si kindngii. Pe enim noman e le, to mani kindik kin, Gos kin mandring mu!ngii. Nga eim ek endi, enim noman tuk e le emb mi! topu kin, kindim pa!im ei singii. Eim ek ei kapli, enim nge noman tuk e le, sipi orung simba.

²² Ba enim kapli Gos eim ek ninim mi!, ekii sik erngii! Ba enim piik pendik kin, nga ekii sinanmin ei, en enim noman e le ek kend tok ngonmun.

²³ Yi mi!, wumb nii endi, eim Gos ek ninim mi! piinim; ba Gos ek ninim mi!, ekii sipi enermba wu ei, eim ouru ninim yi mi!, wumb endi eim kirapi e le kaninim ei, eim kumb ningi! salim mi!, yi ku seng kin kaninim.

²⁴ Yi mi! ei, eim kumb ningi! kin pei, mon kindpi kin, kan pendpi kin nga punum; ba ekii se, nga eim kumb ningi!

pei seng kin, kenim mi! ni, sikir eim nge kumb ningi! kenim mi!, ouru ninim.

²⁵ Ba wumb nii endi eim Gos lo ek kun ka pa!im e le, o! kis kan ngii mi!, si kindpi, nga kanpi kin nga am e le, minj kanpi kin noman to piipi kin, erpi mu!mba wu ei, eim piipi kin, nga ouru neng piinerim; ba ek ninim mi!, ekii sipi kin, kongun yi enim. Enim wu ei, o! yi erpi mo!um wu ei, eim kapli ka ka piipi kin, eim epi pei enim.

²⁶ Pe nga wumb endi yi ni piipi, 'Na nam pii gii nip kin; nga na wu ka mendpi! mo! kin; nga na Gos kin men top keimi erip ngo!,' nimba. Ba wu ei, eim gupu anmbi! e le, ek kis kanim kanim tor wang kin; kapli ei eim noman kin ek kend to ngopu kin, nga eim ek kuls sim, eim 'Men top enj,' nim; ba eim pii gii ei epi wii mi!; epi keimi endi mon!

²⁷ Pii gii keimi ni!min o! ei nin, Gos kin keimi men tok elmin o! ei, Gos eim ningi! e le kun ka mendpi! pim kin, nga o! penj endi pinalim. Pinerang kin, Erinjing Gos nge o! kun ka mendpi! salim ei, yi mi!; kangi ambi! menjing erinjing koltmun ei paki tok kin, kanik kun erik se mu!ngii! Amb ombu wenjing ku!angan kin, wu mo!mun ombu paki tok kin, kanik kun erik kin, se mu!ngii! Pe Gos nge o! kun ka mendpi! salim ei, enim mei kin, kanim kanim o! penj ombu, bu! ngok kin enim am o! kun ka mendpi!, yi erik kin molk pungii.

2

Wumb Pei Ende Mi!, Kaimb Sik Ngungii

¹ Nanim nge angnan no! Enim Jiisas Krai sinim nge Owundu e le, pii gii ninmin ei, eim Owundu nge tilang owundu pu!wu mo!um. Mo!pu kin, eim kin pii gii ninjing kin, enim wumb kombur embe punum wumb ei kin, o! ka erik ngok kin, nga embe punanim wumb ei kin, bu! ngok kin, noman to piinarik kin, paki tunanmin. Yi mi! o! ei, enerngii mon!

² Pe nga, wu endi epi kanim kanim pei salim wu ei, ang! mong ku gol mondpu kin, konduk epi ka wii kindpi opu kin, enim men to!mun ngii nirik omba. Pe nga, wu endi epi kanim kanim pei sina!im wu

endi, konduk ni epi, ka wii kindnarpi, opu kin enim men tolmun ngii nirik omba ku.

³ Wangil kin, enim wu epi ka wii kindpi, omba wu ei kin, noman ngok kin yi ningii, “Ya kumb ele, pel ka ele, okun kin mulii,” a ningii. Yi ningii; ba konduk ni, epi ka kindnarpi, omba wu ei kin, yi ningii, “Engnjii min, mani mei ele okun kin, na simb salim konu ele okun kin mulnjii.”

⁴ Pe enim ol yi nge enjing kin, en enim enjing ol ei, en enim noman yi mił mok tonmun min? Enim mok to kapli kapli kindik kin, ol kun pim mił enanmin mon! Ei enim mok tok erik kin, wumb noman erik kin, kun pindnanmin mon; ba enim noman kis ni piik kin, wumb mok tok elmin.

⁵ Na nam nge angnan nol mendpil; enim piyei! Gos eim wumb mei ele epi kanim kanim pei sinalim wumb ei, to tonu kindpi mundang kin ok enim pii gii ele nge, Gos ngumba nge epi kanim kanim pei salim mił, en enim yi mulngii! Yi mił molk kin, Gos okrii eim ek dinga nipi kind pendrim palim ei, yi mił wumb nii, eim kin noman ngonmun wumb ei, Gos eim sinim tep er mołum konu ele, eim enim tuk kindang mulngii. Yi peng kin, eim epi kanim kanim pei sinalim wumb ei, eim kin topu tonu kindpi, mundang kin mulngii.

⁶ Ba enim epi kanim kanim pei sinalim wu ei, enim to singambil sinmin. Ba wumb nii, enim ol embin tui ngok sipik kin, kos ngii sipnjing? Sipik kin, wumb epi kanim kanim pei salilim wumb ei mendpil.

⁷ Wumb epi pei salilim wumb ombu mendpil, enim embe ka endi, Jiisas kin sinjing ei, ek bul morung nik kin, yi enmin min? Ei wumb ombu mendpil, ol yi nge enmin.

⁸ Enim wumb nge king lo ek ni pendim mił ele nge, Gos nge ek ka ele nipi tor kindnim ei, yi mił ninim.

“En enim kaimb sik kin, noman kultmun mił, wumb enim kin mandi mołmun wumb ei kin, kaimb yi ku sik kin, noman ngungii!”

Kapli, enim lo ei, ekii sinjing kin, enim ol kun ka erngii.

⁹ Ba nga enim wumb eipi eipi ngenj torung keningii mił, wumb mok tok erik ngołmun ei, enim ol kis, kun pinerim mił erngii. Nga lo ele, ek ninim mił, enim noman tuk ele tum. Tang kin, enim lo ek ei, to kindik kin, ekii sinarik, yi enmin ku.

¹⁰ Yi mił wumb nii endi, eim lo ek endeim nimba mił, ekii sinerim kin, kapli ei yi mił, eim lo ek pei ekii sinalim.

¹¹ Yi mił ku, Gos eim ek yi ninim, “Wu eipi nge embnjing ei, ngundnenjii mon!” Nga eim yi ku ninim, “Wumb endi to kundnenjii mon!” Pe nga nim wu eipi nge embnjing ngundnenjii ba nga wumb endi to kundun kin; kapli nim lo ek ninim mił, ekii sinan mon. Nga nim lo ek pei to kilip to poru nin kin, nga lo ek ei, nim noman tuk ele tum.

¹² Yi mił erang, Gos wumb mok topu, yi ermaba mił, eim nge lo ei, ol kis nge dinga ei, to mani kindilim. Kindpi kin, lo ei nge, wumb wii kindang mulngii. Molk piik kin, enim ek nin, ol erngii mił ol kun ka ei, er andik molk pungii.

¹³ Pe Gos eim kos piipi kin, kii sipi orung omba kunum ei, wumb nii endi, eim wumb eipi kin kaimb sipi kin, noman kulerim wumb ei, Gos kos piipi kin, kii sipi, orung omba kunum ei, eim kin kaimb sipi ol yi nge enermba mon! Ba nga wumb kombur, wumb eipi kin, kaimb sik, noman kulk kin, kapli Gos eim kos piipi kin, kii sipi, orung omba kunum ei, en enim yi ku, kaimb sipi ngumba.

Pii Gii Pimba Mił, Nga Ol Yi Ku Erngii

¹⁴ Nanim angnan nol! Wumb endi eim yi nimba, “Nam Jiisas kin pii gii dinga palim,” ba eim ol kanim kanim erim ele, ek yi nimba mił, pinerim mon. Kapli eim ol erpi pii gii nim mił, eim paki tumba min? Nga eim pii gii ele, kapli eim erpi kin, se orung simba min?

¹⁵⁻¹⁶ Yi mił, enim engnjing nol Jiisas kin pii gii ninjing wumb ei, alap ni, kuni ni, epi sinenang mulngii wumb ombu kin, enim ek yi mił ningii, “Gos enim kapli paki tumba. Topu kin, kuni ka ngopu kin, ngenj ele alap pandi tang kin, mul erang mulngii!” Ba enim epi endi, wumb ombu nge sinerang mulngii wumb ei, epi

ombu ngunerngii. Ngunarik kin, kapli enim wumb ei nge, paki tangin kin, er mułngii mił nenj?

¹⁷ Yi mił ku, Jiisas kin pii gii palim ningii ei, yi mił. Pii gii ei, wii mił pim kin, nga oł endi enerim kin, kapli pii gii ei, wii kulii mił, epi pimba.

¹⁸ Ba wumb endi ek yi nimba, “Nim pii gii palim. Nga na oł ka wii eł.” Kapli, na Jeims ek nip, orung kindip kin yi nind. “Nim nge pii gii ei, na andan tan; ba nim nge oł endi ełin ei, na andan tunen mon. Nga na nge oł ka wii eł ei kin, na pii gii ei, nim kin andan top ngamb kin, nim kenjii.”

¹⁹ Enim pii gii ninmin ei, Gos endeim mendpił mołum piingii ei, ka mendpił! Pe nga gui kis pii gii ninmin ei, Gos endeim mendpił mołum ku. Ba en enim yi piik kin, en enim puku sik kin, piik mołmun. Wumb endi pii gii nimba ei mendpił, ei kapli enanim.

²⁰ Enim noman pinałim wumb! Pe enim pii gii ei mendpił peng kin, enim oł ka wii endi enenjing kin, kapli enim pii gii ei, epi wii mił pimba. Pe enim ek pułe ei, pii poł tungii min?

²¹ Kumb ok, sinim kupenjpın Eiparam ei, eim Gos nge kongun erpi kin, Gos ningił ełe, eim kun ka wu multum mił nenj? Ei eim kongun ełe mendpił eririm kunum ei, eim kingam Aisak to kondpu kin, kułmał mił kapli kin, Gos eim ngumba nge piipi eririm.

²² Enim oł ei nge, kanik kun erngii! Erik kin, eim pii gii nirim mił ei kin, nga eim kongun erim oł ei kin, tał ouni okuł ende punmbuł. Eim pii gii ełe nge erpi kin, opu oł kun ka mendpił purum. Pang kin, ei eim kongun erpi kin andan turum ełe nge, eim pii gii am mendpił eririm.

²³ Kumb ok, Gos eim ek keimi nirim mił, keimi tonu orum. “Eiparam eim Gos kin pii gii dinga nirim ełe nge, Eiparam eim oł kun ka ełim wu,” ni Gos yi nirim. Nga ekii se, wumb yi niłmin, “Eiparam eim Gos nge puł.”

²⁴ Kapli pe enim piinmin ei, wumb endi Gos kin kun ka mołmun wumb ełe nge, eim oł kun ka erpi kin, nga eim pii gii nipi kin, ouni ermba. Ba wu ei, pii gii mendpił nipi

kin, Gos wu ei, kun ka ełim wu, ninermba mon!

²⁵ Yi mił ku, amb Reiyap eim ok wu kin ningił erpi kin, nilkeng sipi kin, nga wu kanim kanim se nirik seng kin, ende pułmun amb multum. Ba pe ei eim Josuwa kindang kin, Jura wumb konu ełe sirim mił kenmin ni, ok wumb ei paki topu kin, yi mił kuni ngopu, pandi koi erpi kin nga andłam eipi endi kindang puk kin, en enim nge konu ełe orung punjung. Oł yi erim ełe nge, Gos amb ei kin, “Kun ka mołum amb,” ninim.

²⁶ Yi mił, nga wumb endi mułmba wumb ei, eim noman tuk gui eim kin mulerim kin, wu ei wu kulii mił mołum. Nga pii gii pimba ełe nge, nga kongun kun ka erpi, andan tunerim kin, pii gii ei kulii mił pimba ku.

3

Anmbił Epi Dup Mił Palim

¹ Nanim angnan noł! Enim wumb mołmun konu ełe, Gos nge ek emb tok ngołmun wumb pei mił mulerngii. Nimbil erang enim piinmin ei, Gos sinim mok topu kin, kii sipi orung omba kunum ełe, sinim ek emb tołmun wumb epi ngumun ei, Gos amb kii dinga owundu sipi kin, mok topu ermba; ba Gos pii gii ninjing wumb eipi, Gos enim kin mok topu kin, giyeng ni, yi mił ermba.

² Yi mił, sinim wumb pei mołmun ei, kunum kunum oł kun pinałim mił ełmin. Pe wumb nii endi, eim ek kanim kanim nimba mił, eim oł kun pinałim mił endi enerim kin, eim wumb kun ka mendpił mułmba. Mołpu kin, eim kapli yi ku, eim ngenj pei, tep ka erpi kin, se mułmba.

³ Yi mił ku, kung os gupu ełe, ain mił epi endi tuk kindik pendik kin, kan ełe ambil bu nik kin, bin nik piilmin konu ełe, ambilk orung orung sengin kin, ekii sipi pułum. Yi mił erang, sinim kung os ambil ak topun kin, pei orung orung andłam sałim mił, ni piipin kin, punmun.

⁴ Yi mił nga, noł sip owundu ei, am owundu ei ni piingii ku. Noł sip ei, am owundu kis palim; ba nga konu pop owundu topu kin, sip ei, ep noł konu ełe tuk sipim. Ba nga tuk sip owundu ełe, tep

erpi kin, kongun erpi kan se moʔulum wu ei, eim bii ni piilim konu eʔe, epi ambil kun erpi kin, epi kembis endi paʔim eʔe, ambilpi kun kindpi kin, simbii ni piilim konu eʔe, siplim.

⁵ Ei yi miʔ, nga anmbil ei, ngenj eʔe epi kembis mendpiʔ paʔim; ba ek pei owundu kis nipi kin, na nam kapli epi owundu mendpiʔ ei, ermbii ni tanglim.

Nga dup kembis endi, kapli erpi pepi, nupu gur nim kin, ond owundu nin, epi kanim kanim pei, nupu poru nilim.

⁶ Pe anmbil ei, dup miʔ paʔim ei, nga anmbil ei, oʔ kis kun ka pinaʔim miʔ ei, piki topu moʔum. Ngenj eʔe ei, dup miʔ pei piki top moʔpu kin, pe oʔ kis kanim kanim erpi kin, ngenj pei erpi kis mondnum. Anmbil minj erpi kin, enim ngenj nin, no pep moʔmun eʔe, kui dup miʔ, kindang nonum ei, dup konu kis dup ei, opu kin, yi miʔ nonum.

⁷ Wumb ya mei eʔe epi kanim kanim pei, ka nin, kei nin, omu nin, ka wembii nin, epi pei ombu, wu en enim noman eʔe paʔim piilmin miʔ ombu, erangin kin ekii sik eʔmin.

⁸ Ba wumb endeim kapli, eim anmbil nanim piind oʔ ei, “Erii!” a neng kin, ekii sipi kapli enermba mon! Anmbil ei, epi ka mon! Ei ek kis nipi tor kindilim. Yi peng kin, anmbil ei, wii kor pimba miʔ, pinaʔim mon! Ba ei epi kis kunj men miʔ, wumb kuʔngii epi tuk eʔe, piki top moʔulum ei, tor oʔum.

⁹ Sin sinim anmbil ei kin, sinim ek ka nipin kin, Erinjpin Gos nge embe ambil tonu kindmin. Kindpin kin, nga anmbil ende, yi miʔ ku, ek buʔ ambilpin, ek kis nipin kin, wumb kin nipin wumb ei, Gos ei eim miʔ erpi mundum wumb eʔe nge, ngonmun.

¹⁰ Gos kin ek ka ni ngok kin, nga ek kis ni ngok kin, gupu anmbil endeim eʔe, tor oʔum. Opu kin, nanim Gos nge wumb angnan noʔ! Enim enmin oʔ ei, oʔ kun ka pinaʔim miʔ, yi enerngii mon!

¹¹ Pe nga noʔ tukpu endi muʔmba ei, noʔ ka tor wang kin, nga noʔ kis tor wang kin ouni, onguʔ min?

¹² Nam angnan noʔ, nga ond pik kin, ond olip kin, mong ende top muʔmba min? Nga

ond wain, ond pik mong top muʔmba min? Ei kapli mon! Yi miʔ ku, nga noʔ tukpu eʔe, noʔ ka nin, noʔ kis nin ouni, tor wang kin, nunerngii mon.

Noman Ka Dinga Ei, Gos Kin Onum

¹³ Enim moʔmun konu eʔe, wumb nii endi, noman ka wii nin, noman dinga peng moʔum min? Wumb endi eim no pepi andpi muʔum kin, kapli eim oʔ kun ka er andpi kin, andan topu ngumba. Ngopu kin, ei eim noman ka paʔim miʔ, giyeng ni erpi kin, oʔ ei andan tumba.

¹⁴ Ba enim wumb eipi kin, ek ngonum kin, nga en enim oʔ kanim kanim erik eʔe nge, en enim embe ambil tonu kindik erngii. Erik kin, en enim noman tuk eʔe pim kin, kapli en enim noman ka wii ei, ambil tonu kindik kin, yi enerngii. Enarik kin, nga enim ek keimi ninmin eʔe, ek kend tok, ngunerngii mon.

¹⁵ Noman ei nge, ei Gos kin onanim mon! Ba noman ei nge, ya mei eʔe wumb noman. Nga noman ngenj eʔe nge kin, tonu onum. Nga yi ku, oʔ kis ei, Seisen kin, puʔ arim pendpi kin, tonu om.

¹⁶ Yi miʔ, wu endi wumb eipi kin ek ngonum kin, nga oʔ kis kanim kanim erik kin, nga en enim embe ambil tonu kindmin ni piik kin, kongun dinga oʔ kanim kanim erik kin, yi er moʔmun. Wumb yi nge, oʔ kun ka paʔim miʔ, yi enerik; ba oʔ kis kanim kanim miʔ eʔmin.

¹⁷ Ba wumb noman ka wii ei, Gos kin tonu epin konu eʔe, mani wang silmin ei, kumb se, am oʔ kun ka mendpiʔ. Nga wumb kin noman emin ende sek ngoʔmun; nga en enim wumb kin ek taki taki nik kin; nga wumb eipi ek kom ka sek piilmin; nga wumb eipi kin noman kaimb sik kin, oʔ ei piki topu muʔangin kin, oʔ kun ka mendpiʔ eʔmin; nga noman ka wii oʔ ei, wumb endeim endeim ni, noman ende miʔ nik ngoʔmun; nga oʔ ei, kun ka nin, oʔ keimi mendpiʔ eʔmin.

¹⁸ Pe nga sinim wumb eipi kin, noman emin ende se mulnjpun kin, kapli ei oʔ yi miʔ; sinim kuni mong aka pin taltmin ei miʔ; nga noman emin ende sek ngoʔmun oʔ ei, oʔ kun ka ei, kuni mong ka tonu wang kin, sinmin miʔ, yi er muʔmun.

4

Mei Konu Ete Noman Ngołmun Wumb Ei, Gos Nge Opu Orung Wumb Mołmun

¹ Pe enim opu ngingmał enmin oł ei nin, nga ek mił enmin ei, jili mił tonu onum? En enim noman ete ek kis tonu onum ei, en enim kin mendpił pałim min? Pepi kin, en enim noman ete kin, ngenj ete aninga kopur ete kin, opu ngingmał ełmin.

² Enim epi kanim kanim simin ni piik enmin; ba epi ombu sinanmin. Yi mił piik kin, enim wumb ei to kundmun ni piimin. Nga enim wumb eipi nge epi, bun bun kułumun; ba enim epi ei kapli sinerngii. Yi mił peng kin, enim ek mił erik kin, nga opu owundu ełmin. Enim simin ni piinmin; ba epi ei sinanmin. Nimbił erang, enim Gos kin prei erik kii sik kin, epi ei simin nik kin, yi enanmin mon.

³ Pe nga enim epi simin nik kin, prei enmin; ba epi ei sinałmin mon. Nimbił erang enim Gos kin prei erik kin, kii sinmin oł ei, kun ka pinalim mon. Ete nge, enim ku nin epi ei sik kin, enim noman ngenj ete nge, olkup to kindmin mił ni ełmin.

⁴ Pe enim yi mił, amb endi eim wam kin, ka mularpi pupu kin, wu eipi kin ningił erpi kin, noman kułpu erpi, andnim oł ei mił, enim yi erik pendik kin, ya mei ete wumb oł kis epi kanim kanim pei, noman ngok kin, oł ei ełmin. Erik kin, wumb ombu, en enim, Gos nge opu orung wumb mendpił mołmun min? Pe wumb nii endi, eim erpi kin, ya mei ete wumb oł kis epi kanim kanim noman kułmun oł ei, erpi kin, eim Gos nge opu orung wu mendpił mułmba.

⁵ Pe enim piinmin ei, Gos ek ka keimi ei, ek yi ninim mił ei, enim epi wii mił endi, ni piinmin min? Pe Gos Gui Ka sinim kin kindim ei, sinim noman tuk ete, no pepi mułmba ni kindim ei, Gos eim noman ete dinga kindpi ei, eim nge mendpił sinim tep erpi sepi kin, kanpi mułmbii ni piinim.

⁶ Ba Gos eim sinim kin noman ka ngołum oł ei, am owundu mendpił pałim. Yi mił, Gos eim ek ka ete, yi ninim,

“Gos eim wumb nii endi ei, eim embe ambil tonu kindpi kin, yi ermba wumb ei kin, Gos buł ngopu kin,

mon pa nimba. Ba wumb nii endi ei, eim noman ete to mani kindim kin, kapli wumb ei kin, Gos paki topu kin, noman ka ngumba.”

⁷ Yi mił peng kin, enim noman ete to mani kindik kin, Gos kin mandring molk pungii. Puk kin, enim Seisen opu orung wu ei, si kindik, pui a nik kin, dinga angangin kin, kapli eim enim si kindpi kin, tungu pupu ba.

⁸ Enim kapli molk kin, Gos eim kin mandi punjung kin, kapli Gos eim mołpu kin, enim kin mandi omba ku. Enim angil noł kindik kin, was erangin kin, enim oł kis kun pinalim mił, er muljung wumb ei, yi mił erngii. Enim noman tuk ete kil ngok kin, er kun erngii. Enim wumb ombu, ya mei ete nge, oł kis kun pinalim mił, ekii sik kin, nga Gos nge oł kun ka kunum endi ekii simin nik enmin ei, noman tał sek enmin.

⁹ Erik kin, enim noman tuk ete, embin tok kin, kaimb sik kin, nga ke owundu ningii. Pe enim wumb tokuł enmin ei, ak tok kin ke ningii. Pe nga enim wumb ka ka piimin ei, nga ak tok kin, noman embin to piingii.

¹⁰ Enim Gos Owundu kumb ete, kapli embe ambilk mani kindngii. Kindik yi enjing kin, kapli Gos eim enim embe ambil tonu kindmba.

Enginjpin Kin Ek To Mondpun Ninermin

¹¹ Engnjing noł! Enim wumb eipi endeim endeim kin, ek kis nik kin, ngunerngii mon. Nga wumb endi pupu kin, angim kin ek kis ni ngopu kin nga ek to mondpu kin nipi ngumba ei, eim Gos nge lo ek ete, ek kis nipi ngonum. Nga wu endi ei, Gos lo ek ete, ek to mondpu kin, mok tonum ku. Ba nga nim Gos lo ek ete, to mondkun kin, mok tokun en kin, kapli nim lo ek ei, kun ka ekii sinan mon! Ba nim lo ek ei, mok tołun wu mił, endi mołun.

¹² Gos ei eim mendpił, lo ek ngołum wu mołum. Nga eim mendpił mok tołum wu endi mołum ku. Ei eim mendpił, kapli wumb endi dup konu kis er mondpu kin, nga eim wumb endi, sipi orung konj simba ku. Ba nim wumb nii, nim wumb mandi mołmun wumb ei, kapli mok tołun wu endi mił, mołun min?

¹³ Pe enim wumb kombur ek yi nilmin wumb ei, na ek piingii! “Akip min topu, sinim kapli pupun kin, konu owundu e le tuk pupun kin, pani endeim mołpun kin, kongun erpin kin, ku owundu se orung simin.”

¹⁴ Ba enim topu, epi endi tonu omba epi ei, pii poł tunanmin. Pe enim noman konj ei, nipe mił pałim? Enim yi mił; enim kupu kuru endi ei, kunum aninga kopur pepi kin, sikir poru ninim ei, enim noman konj yi mił ku pałim.

¹⁵ Mon pim kin, enim yi mił ningii, “Pe Gos Owundu eim noman e le, kapli ni piim kin, kapli sinim konj mołpun kin, oł yi mił ermin min, oł eipi mił ermin.”

¹⁶ Ba yi peng kin, en enim embe ambil tonu kindik, “Sin sinim wumb owundu mołmun,” ni piinmin. Piik kin, noman owundu pałim ni piik kin, nilkeng sinmin oł ei, oł kis mendpil pałim.

¹⁷ Pe wumb nii endi, eim oł kun ka ełim ni piinjing; ba eim oł kun ka ei, ekii sipi enałim wu ei, eim oł kis ełim. Sinim ek ei, pii kun ermin!

5

Epi Pei Sałim Wumb Ei, Pii Kun Erngii

¹ Nga enim epi pei sałim wumb ombu, pii kun erngii! Oł embin tui kanim kanim enim kin tonu omba enim. Enim ngenj kumbii sik kin ke dinga ningii!

² Pe enim epi kanim kanim pei sałim ombu, purpu kumun ngopu kin, kis mułmba. Nga enim konduk alap nin, ka kindinmin ombu ei, epi jingamb ombu, nok poru ningii.

³ Pe enim ku gol nin, ku mong ei, oi wurał ei tałpi kin, si kindimba. Nga oi wurał ei, enim oł kis mołum ei erpi kin, peni e le kindpi kin, andan topu ngumba. Nga epi ei, enim ngenj e le, dup mił nopu kin, tika nimba. Enim kom ku ni, epi ka wii ei pei, akip poru nimba kunum ei nge, kułou tunjung.

⁴ Enim piingii! Wu kombur enim kin kongun erik mulnjung wu ombu, en enim nge mong aninga kopur, ambil gii ninjing. Ninjing monge ei, Gos eim piipi kin nga kongun wumb kombur ke ninmin ei pupu

kin, Gos Owundu eim opu wumb epi konu e le, mołmun tep er mołum Owundu nge, eim kom e le, pang piinim ku.

⁵ Pe enim ya mei e le mołmun kunum ei, epi kanim kanim pei, seng se nok kin, ka piik kin, er mołmun. Molk kin, enim kuni ka pei nok pangin pangin mił, ni piik kin, enmin. Erik mułangin kin, Gos kunum owundu tonu omba nge, mandi enim.

⁶ Enim mendpil, wumb kun ka mulnjung wumb ombu, ek ngok kin, to kundnjung wumb ei, enim kin kan wiik tok kin, nga enim opu orung erik kin, ngunenjing mon.

Kunum Olt Kui Erik Molk Kin, Prei Er Mułngii

⁷ Yi mił erang, angnan noł, enim noman tuk dinga kindik kin, oł embin tui ko wuk kin, Jiisas nga orung omba nge kui erik mułngii. Pe enim piingii! Kuni taltim wu ei, kuni ka tonu omba nge kui er mołum. Mołpu kin, eim konu kumb kumb se nin, konu kumb ekii se tumba ei nge, kui er mołum.

⁸ Enim yi ku, noman dinga kindik kin, oł embin tui ko wuk kin, kui erik mułngii! Enim noman tuk e le, dinga to piik mułngii. Nimbil erang, Jiisas orung omba kunum mandi enim. Yi mił erang, enim noman dinga kindik kin, kui er mułngii!

⁹ Angnan noł, enim kapli wumb ei min, wumb ei “Oł yi mił, yi mił enim,” pa nik, yi ninerngii mon! Mon pim kin, mok top ełim wu ei, enim kumep kis ngumba. Enim piyei! Mok topu ermbe Owundu ei, eim ngii ondu e le mołpu kin, kui er mołum.

¹⁰ Nanim angnan noł! Enim piingii ei, Gos oł ekii se ermbe oł ei, piik nilmin wu ombu, en enim Gos Owundu nge embe e le, nik tor kindik kin, kongun yi erik. Erik kin, ngenj kumbii sik kin, oł embin tui to wuk kin, dinga angk kin, kongun erik mulnjung. Molk kin, ei enim andan mił topu ngonum ei, kapli piik, tuk sik kin, noman to piik mułngii.

¹¹ Enim piingii! Sinim yi nilmin, “Wumb oł embin tui ko wuk kin, dinga angk kin, mołmun wumb ei, ka piingii. Enim kumb ok, wu Jop nge ek poł piilmin wu ei, noman dinga kindpi kin, oł embin tui ei, ko wupu kin, kui er mułum. Mułang kin, Gos eim

noman eŕe erang kin, Jop noman ka ngopu oŕ ei nin, kaimb sipi elim oŕ ei, sinim piinmin. Keimi sinim piinmin! Pe Gos Owundu sinim kin kaimb sipi kin, noman ka ngoŕum ku.

¹² Ba angnan noŕ! Epi endi kumna ermin ei yi miŕ. Enim muŕ mei nin, epi eipi endi keimi mendpiŕ nik kin, to tonu kindnengii mon! Ba enim kapŕi ningii ei, kapŕi minj ningii. Nga enim mon ninjing kin, kapŕi mon minj ningii. Mon peng kin, enim ek ni tonu kindangin kin, ekii se Gos kumep kis enim ngang singii.

¹³ Pe enim moŕmun konu eŕe wumb nii endi, eim embin pimba min, ngenj kumbii endi sinim min? Ei eim kapŕi, Gos kin prei ermbe. Pe wumb nii endi, enim kin moŕmun ei, eim ka piimba ei, kapŕi eim Gos kin ka piipi ngopu kin, golang nipi ngumba.

¹⁴ Pe nga enim moŕmun konu eŕe, wumb nii endi, eim ening peng tonum min? Ei eim kapŕi, wumb men toŕmun ngii eŕe, kongun paki tok kin, tep erik moŕmun wumb ei, wii tang ok, eim kin Gos prei erik ngungii. Enim Gos kin embe kii sik pendik kin, ening peng ermbe wumb ei kin, kopung mur tumba kopung ei, sik kin, wumb ei ngenj eŕe, bein tok kin, kopung kindngii.

¹⁵ Nga pii gii peng prei enjing kin, ening pimba wumb ei opu kin, konj pupu wii ka muŕmba. Pe nga Gos Owundu eim kapŕi wumb ei erpi, sipi kindang kin, nga opu ening kindpi kin, konj ka muŕmba. Pe nga wumb ei, eim oŕ kis kun pinerim endi erim kin, kapŕi Gos eim paki topu kin, oŕ kis kil ngopu si kindmba.

¹⁶ Yi miŕ peng kin, enim oŕ kis kun pinerim miŕ erngii ei, endi ernjing noŕ kin nik, tor kindik kin, ngungii. Nga enim endeim endeim kin prei erangin kin, kapŕi ernjing noŕ kin paki tumba. Topu kin, Gos en enim er ka ermbe. Wumb endi kun ka moŕum wumb ei, prei ermbe ei, dinga pimba. Peng kin wu ei, Gos kin prei erpi ngopu kin, kapŕi Gos piipi, orung kindpi kin, ngoŕum.

¹⁷ Ngang kin, wu Elainja sinim mei wumb ngenj kumbii siŕmin oŕ ei, ngenj ende mendpiŕ moŕmun miŕ, eim wu ok

yi multum. Moŕpu kin, eim prei dinga erpi kin, Gos ni ngopu kin, konu kumb tunermbe ni piirim. Yi piipi ni ngang kin, kung pani tekliki, nga oi angii orung nga endeim opu pum. Pang kin, konu kumb endeim mani opu, tuneririm mon.

¹⁸ Pe nga, Elainja Gos kin prei erpi kin, kapŕi konu kumb mani opu, tumba nipi eririm. Erang kin, konu kumb owundu mani opu tang kin, mani mei eŕe kuni kanim kanim tonu orum.

¹⁹ Nanim angnan noŕ! Pe wu nii endi, enim moŕmun konu eŕe Gos ek keimi ei, si kindik punjung kin, nga wumb endi, eim erpi kin, nga sipi orung tu wumba.

²⁰ Pe wu ei, eim yi piimba ei, wumb endi oŕ kis kun pinerim miŕ erpi endang kin, eim pupu pendpi kin, se orung tu wumba wumb ei, eim koŕpu konu kis eŕe ba nge er muŕum; ba nga erpi kin, se orung sim. Sipi erpi kin, oŕ kis kun pinerim miŕ oŕ kis kanim kanim pei ei, pandi topu si kindim.

Piisa Mon Kumna Poļu Gos Wumb Kin Kindim

Piisa Kumna Kin Mon Poļu Kindim

¹ Na Piisa Jiisas Kraiss nge ek se andil wu. Na mon ei poļu kin, enim Gos nge wumb en enim konu ełe keimi si kindik kin konu eipi punjung. Puk Ponsus konu owundu nin Galeisiya, nin Kaparosiya nin Eisiya nin Bisiniya konu owundu pei ełe mulnjung.

² Kumb ok, enim Erinjpin Gos eim nge noman ełe enim to tonu kindipi mundum. Mondpu kin eim piim ei, enim eim nge Gui Ka ełe je erang kin, enim ok wumb kun ka mendpil molk. Molk kin, Jiisas Kraiss nge ek ka ekii sengin kin, kapli eim miyem ełe je erang kin, enim ol kis kil ngopu si kindrim. Si kindipi kin, Gos noman ka ełe ol ei, nin nga eim noman emin palim ol ei, kapli enim kin piki to pep mulmba.

Konj Kunum Kunum Ka Mulngii Ei Singii Nge Tonu Epin Konu Ełe Kui Er Mołum

³ Pe sinim kapli ek ka nipin kin, Jiisas Kraiss Owundu nge Arim Gos ngumun. Nimbil erang eim sinim kin kaimb sipi kin, eim nge kunum kunum konj ngołum ol ei Jiisas Kraiss erpi sipi kin, tonu konj kindim ei sinim piipi kin, yi erim. Erpi kin, eim sinim paki tonum ei, kui er mulnjpun ei, sinim nimbil erang Jiisas eim erang kin, sinim opun konj pupun mołmun.

⁴ Mołpun kin, nga sinim kapli Gos nge epi owundu eim nge wumb singii nipi kindim salim. Seng kin, epi ei kapli sinim singii nipi kin epin konu ełe kindim salim. Seng kin, ei kapli erpi kis mulerang kin, nga ol kun ka to pulpel tok kin, eipi eipi kindnerngii mon; kinarik kin, ol ei nga pupu, am pupu kin poru ninermba mon ku.

⁵ Nga epi ombu, enim nge mendpil, pii gii ninjing wumb ombu mendpil, Gos eim nge dinga ełe er kanpi, se mulang kin, en enim ka mołmun. Mulangin kin, eim enim se orung simba nge eim er kun er mołum ei, mul mei poru nimba kunum ełe, opu peni ełe ba.

⁶ Enim ol ełe nge ka piilmin; ba akip kunum aninga kopur mendpil ka piilmin. Ba nga Gos noman ełe erang kin, ol embin tui kanim kanim enim kin ngenj kumbii ngang kin, enim ngenj kumbii singii.

⁷ Nimbil erang ełe nge, ol embin tui kanim kanim enim kin onum ełe nge, enim pii gii dinga palim min, pinalim ei erpi kenmba onum. Opu kin, ku gol epi ei to kis elim; ba wumb ku gol dup ełe kalk kenmin nik keljing. Ba nga pii gii ei, ku gol mil mon. Pii gii ei ku gol to mani kindipi kin, ka wii mendpil tonu olum. Yi mil, nga pii gii palim mil kenmbii nipi kin, enim epi ei erpi kin, pii gii to dinga elim. Nga ekii se Jiisas Kraiss peni ełe orung omba kunum ei, sinim pii gii ei erang kin, sinim embe owundu nin, tilang owundu nin, embe ka wii ei simin.

⁸ Enim eim kinalmin; ba enim eim noman kulk ngołmun. Nga pe enim eim kinalmin; ba enim eim kin pii gii nik kin, ka ka piik ngołmun. Ka piik ngołmun ei, owundu pepi kin, ya mani mei ełe, ka piinmin ei, to mani kindnim. Nga ka piinmin ei, sinim gupu ełe ni tor kindmin ei, kapli enanim mon.

⁹ Ba enim nge pii gii ei, mong tonum ei yi mil, Gos eim enim nge noman tuk ełe orung sipi kin, noman konj kunum kunum mulngii nge ngonum.

¹⁰ Ol ekii se tonu omba piik nilmin wu ombu, kumb kor Gos nge noman ka enim kin epi ei wii ngumba epi ei yi mil nik tor kindilmin. Nga orung ok konj kunum kunum mulngii ei, sik erngii andlam ei, kuruk kin, pulę kan simin nik enmin.

¹¹ Nga Kraiss nge Gui Ka ei, en enim kin noman tuk ełe mołum. Mołpu kin, en enim kin ni tor kindang kin, Kraiss koļu kin ngenj kumbii sipi kin, nga ekii se, embe owundu sim. Sim ei piik kin, kii sik kin, kunum nenj tonu omba? Nga epi nipe endi kunum ełe tonu omba?

¹² Gos eim wu ol ekii se tonu omba piik nilmin, wu ombu kin, ol yi mil erpi kin, peni ełe andan tum. Nga en enim kongun ei erik kin, endi paki topu ermba mil mon. Ba nga en enim Gos ek ka nik ngonmun ek ei nge, enim kin nik kin, tor kindik ngonmun. Nga ek se andilmin wumb ei

nengin piinmin nik, ni tor kindangin kin, Gos Gui Ka ei, tonu epin konu ele, mani kindang kin, om ei dinga ngolum. Ngopu kin, Gos ek ka ni tor kindnjing. Nga Gos enjel mołmun ei, en enim dinga kindik kin, Gos ek ka ei, pii poł tungii nge nik enjing.

Gos Eim Enim Wii Tang, Oł Kun Ka Mendpił Pek Molk Kanik, Kun Erik Mułngii

¹³ Pe kaplı enim noman ele piik kin, kun erik molk kin, oł ka piinmin mił, erik kanik kin, kun erik mułngii. Mołangin kin, enim Jiisas Kraiss orung opu peni ele omba kunum ei, pii kun erik kin, noman ka ambił gii nik, er mułngii! Nga noman ka ei, enim kin kunum ele tonu omba.

¹⁴ Nga enim kangil endi, eim arim mam ek ekii sinim mił, enim Gos kin yi erik kin, ekii singii! Ok enim noman piinarik mułangin kin, wumb kombur ‘Oł yi erii yi erii,’ ninjing; ba pe enim kan wiik tangin kin, enim enjing oł ei enerngii mon!

¹⁵ Ba pe Gos eim oł kun ka elim Gos ei, eim enim wii topu sim. Seng kin, enim Gos eim kun ka mendpił mołum oł ei mił, enim yi mił ku erik mułngii.

¹⁶ Yi mił Gos eim ek keimi ele yi ninim, “Enim kaplı kun ka mendpił mułngii! Nimbił erang nanim kun ka mendpił moł mił, enim yi mił ku, erik molk pungii!”

¹⁷ Kaplı, enim Erinjing kin prei erik, ‘Wusa’ niłmin ei, enim Erinjing ei, enim embe ele, piipi kin mok topu enermba mon. Ba ei, eim enim endeim endeim ni, oł enjing mił ele nge, mok topu ermbe. Yi mił erang, enim pii kun erik mułngii! Mułngii mei ei, enim enj enj mułngii mei, mon; ba enim oł kun ka erik, molk pungii.

¹⁸ Pe enim piinmin ei, enim okrii oł kis kun pinerim ele, no pek molk kin en enim kupenjing noł kin, oł kis ei sinjing. Ba Gos eim enim kumep topu kin, oł kis kun pinerim oł er mulnjung ele nge, eim se orung sim. Sipi kin, eim enim kumep to se orung sim ei, mei ele epi ku gol nin, silpa epi to kis ermbe epi ei kin, si orung sinerim mon.

¹⁹ Ba Gos eim enim kumep to se orung sim ei, Kraiss eim miyem ka wii ele enim si orung sim. Sim, miyem ei, enim epi endi

ngo orung kindmin ei, kaplı mon. Kraiss ei eim kung siipsiip wał ka wii ei mił nga eim orpuł nin, erii endi ngenj ele pinerim mon.

²⁰ Gos eim muł mei eneririm kunum ei, Gos eim Kraiss kongun ei nge, ermbe nipi mundum. Ba Kraiss eim peni ele omba kunum ei, ekii se mendpił opu kin, eim sinim paki tumba nge omba.

²¹ Kraiss eim enim erpi, paki tang kin, Gos kin pii gii ninmin. Gos eim erpi, Jiisas sipi, konj kindpi kin, nga tilang owundu ngolum. Yi mił enim Gos kin pii gii ninmin wumb ei, ka piik, kui erik mułangin kin, eim enim si orung simba.

²² Pe nga enim ek keimi ninmin ele nge, ekii sinjing. Sinjing ele nge, en enim noman tuk penj mułum ei, er kun ka enjing. Nga enim engnjing noł kin, endeim endeim ni noman kulk ngungii. Ngok kin nga enim noman kultmun oł ei, am keimi mendpił kulk ngungii.

²³ Pe enim noman konj tonu wang mołmun. Yi mił, aka pin kuni mong ka wii tonu onum ei, yi mił mołmun. Nga kuni mong topu kis mołum kuni ei, enim erpi sineririm mon. Ba kuni mong kunum kunum konj mołum kuni mong ei mendpił, enim erpi seng kin, tonu ok mołmun kuni ei, Gos nge ek ka kunum kunum konj pepi ba.

²⁴ Gos eim ek ka ele yi ninim, “Wumb pei en enim kupuł engimb mił mołmun. Nga wumb en enim moke ei epi kui engimb kuk mił mołmun. Nga kui engimb kułii erang kin, nga epi kuk ei boi nipi kin, mani pup si kindnim.

²⁵ Ba Gos Owundu nge ek ka ei, kunum kunum konj pep ba.”

Ba ek ei ek keimi mendpił, enim kin nipi ngonum.

2

Jiisas Owundu Eim Kom Ku Dinga Mił Konj Sałikim

¹ Yi mił erang en enim piik kun erik kin, oł kis ombu si kindngii! Si kindik kin, enim ek kend kun pinałim mił tonmun ni, nga ek kend eipi noman tał mił sałim ei ni, nga wumb endi, epi pei sałikim ei kanik

kin, sin yi sengli ni, kanik bun bun sinmin ni, nga ek buł ambilk, buł morung ninmin oł ombu, akip enim si kindngii!

² Ei yi mił, kangil kembis mengk kindangin palim ei, eim mam nge am noman kultum. Kulpu ei yi mił ku, enim am ka wii mendpil noman kulngii. Kulngii am ei, Gos nge Gui Ka nge am mił nok puk kin, enim kapli owuk tonu puk kin, pii gii nik molk kin, nga ele sipi orung seng kin, kunum kunum Gos kin molk pungii.

³ Gos eim ek keimi ele yi ninim, “Enim Owundu nge noman ka ele, pii pol tonmun ei, singin ka wii mił enim.”

⁴ Enim Jiisas owundu kin ongii ei yi mił, eim kom ku mił konj dinga palim. Ya mei wumb en enim, eim kom ku kis, ni piik kin, si kindnjing. Ba Gos eim tonu kindpi mundum kom ku ei, dinga ka wii mendpil, Gos eim noman ele yi ni piinim.

⁵ Nga enim kom ku konj kindpi salim mił, yi mołmun. Molk kin, Gos je erang kin, en enim wak tangin kin, ngii ele, sik kin, kongun erngii ei, Gos eim Gui Ka nge, men ngii ku dinga ele, kulmał dup kalilmin ei, oł kun ka wumb mił mułngii. Molk kin, nga erim Gos kin kulmał kalk ngok kin, eim noman ele, simba mił kalk kin Jiisas Kraiskin ngungii.

⁶ Yi mił, Gos eim ek ka ele yi ninim, “Piyei! Nanim kom ku konj dinga ka wii mendpil ei, to tonu kindinj. Kindinj ku ei, tumunj mił ele, ambil gii nipi mułmba. Mułmba kom ku ei, Saiyon konu ele, mani kindip sinj. Nga wumb nii endi eim kin kom ku ka wii mił pii gii nimba wu ei, eim kapli ku ei kin singambil sinermba mon.”

⁷ Kom ku ei enim pii gii ninmin wumb ei kin, kapli Kraiskom ku ei ka wii mendpil. Ba wumb pii gii ninanmin wumb ei, kom ku kis nik kin ngii takilmin wumb si kindnjing ei, pe nga opu pendpi kom ku ei, ngii tumunj mił ele pepi dinga erpi kin, ngii pei ambilpi gii ni se mołum.

⁸ Nga Gos eim ek ka ele, wumb pii gii ninenjing wumb ei yi ninim, “Kom ku ei andlam ele, pep tang kin, wumb simb ele, kimbangin ak tang kin, bok tungii. Tungii ei, en enim

Gos ek ka ekii sinenjing. Wumb kom ku ele bok tok kin, mani punjung.”

Punjung ei ok kin Gos ek keimi ele ni pendrim mił, en enim oł yi erngii.

⁹ Ba enim Gos eim to tonu kindpi kin, mundum ei, enim Gos nge wumb mołmun. Molk kin, enim king nge wu amb tilap ele, kulmał kalilmin wumb mołmun. Molk kin, enim wumb tilap kun ka mendpil mołmun. Molk kin, enim Gos eim nge wumb mendpil mołmun. Molk kin, en enim eim oł ka elim mił ei, ni tor kindik kin, wumb ngungii. Ei yi mił, enim oł kis emii pim konu ele mulnjung ei, Gos enim to tu wupu kin eim tilang ka mendpil ele, kindang mołmun.

¹⁰ Molk kin, ok enim mulnjung ei, enim Gos nge wumb mulenjing mon; ba pe enim Gos nge wumb mendpil mołmun. Molk kin, ok enim mulnjung kunum ei, Gos eim enim kin kaimb sipi kin, ngopu ei sinenjing mon. Ba pe Gos eim enim kin, kaimb si ngopu kin, eim enim si orung sim.

Sinim Gos Nge Kongun Wumb Mił Mołmun

¹¹ Nanim nge wumb puł mił, enim wumb konu eipi wumb mił, ok mołmun. Molk kin, nga enim kunum aninga kopur mendpil, ya mei ele mułngii. Mołangin kin, na enim kanip kin, ek dinga yi nind, enim kapli ok enim ngenj noman oknge ele, ‘Oł yi erii, yi erii!’ ngengin kin, enjing oł ei, akip enim buł ngok kin, nga enerngii mon. Enarik oł ei, enim ngenj noman oknge kis seng kin, oł yi enjing. Erik oł ei, enim noman tukrung ele, opu mił erpi ngonum.

¹² Enim torung ngenj wumb molk kin, Gos ek piik kin, ekii sinarik mołmun wumb ei, oł kun ka pimba mił erik endngii. Erik andik kin, wumb ombu molk kin, enim kin ek ngok yi nik erik kin, enim oł kun keimi pinalim mił, oł kis yi enmin ningii! Kapli wumb ei enim kanik piik erngii ei, enim oł kun ka mendpil enjing peng kin, en enim Gos eim embe ambil tonu kindngii kunum ei, Jiisas eim orung omba kunum ele yi erngii.

¹³ Enim kapli Jiisas Owundu nge noman to piik kin, mei wumb lo ek nik pendik kin, ekii singii. Nga king wu owundu moļu kin, kumb eļe kindnim ei, eim nimba ek ei, ekii sik erngii.

¹⁴ Nga gapman wumb owundu molk ninmin ek ei, ekii singii! Sik kin, nga king wumb owundu moļmun ei, Gos tonu kind mundang, molk kin, wumb ei, oļ kis kun pinalim miļ enmin eļe nge, ekii se, orung ok kin, kumep kis to orung kindik ngungii. Nga wumb endi, eim oļ kun ka miļ ermbe ei, kapli gapman wumb ei, eim embe ambiļ tonu kindngii.

¹⁵ Yi miļ, Gos eim noman eļe, enim oļ yi miļ erngii ni piinim, “Enim oļ kun ka paļim miļ enmin ei, enim kapli, wumb ombu noman kun pinalim miļ erik kin, ek tengngii ei, mon pa nik, gupu ambiļ kum tungii.”

¹⁶ Enim kapli, wu wii miļ andik muļngii ei, kan ngok mundnjung wu miļ, enim yi mulerngii mon! Pe nga enim wu wii miļ, moļmun ni piik kin, oļ kis kun pinerim eļe erik kin, pandi tunerngii mon! Ba enim kunum kunum Gos nge kongun wumb miļ, molk pungii.

¹⁷ Enim kapli wumb pei kin, embe ambiļ tonu kindngii! Nga enim pii gii ninjing wumb kin noman kulk ngungii. Nga enim Gos eim kin gaļ sik men tok kin, eim embe ambiļ tonu kindngii. Nga wu num en enim mei eļe tep er moļu kin, kumb eļe kindnim ei, eim embe ambiļ tonu kindngii.

Krais Eim Ngenj Kumbii Sipi Andan Tum Oļ Ei Enim Kapli Ekii Singii

¹⁸ Enim kongun wumb enim kapli en enim nge tep wu moļum ei, mandring molk kin, eim embe ambiļ tonu kindik erngii! Nga wu tep ka erpi eļim wu ei nin, wu endi enim kin oļ dinga enermba wu ei kin mendpiļ mon; ba nga enim tep wu endi ek dinga kind nipi kin, nga oļ dinga pimba miļ eļim wu ei kin, mandring puk muļngii ku.

¹⁹ Kapli enim Gos kin noman to piik andangin kin, wumb endi enim ngenj kumbii wii ngang kin, enim ngenj kumbii ko wunmun ei, Gos eim oļ yi nge, noman enim.

²⁰ Kapli enim oļ kis erangin kin, wumb enim kepui tunjung kin, enim wiik tangin kin, enim nipe miļ embe singii? Ba nga enim oļ kun ka erangin kin, wumb enim kepui tunjung kin, enim wiik tangin enim tungii ei kapli, Gos eim noman eļe piilim ei, kapli mendpiļ.

²¹ Gos eim enim ok wii toļum oļ yi nge, ekii sik erngii, pa nirim. Nimbiļ erang enim ngenj kumbii singii miļ, Krais eim enim nge ngenj kumbii ko wupu, sipim. Sipim ei erpi kin, enim yi erngii nipi kin, erpi andan topu, sim saļim. Seng kin, enim kapli eim erim miļ oļ ei, ekii sik kin, erik pungii.

²² Krais eim oļ kis endi enerim mon! Nga eim gupu eļe ek kend end tor wang kin, wumb piinenjing mon ku.

²³ Wumb eim kin ek buļ ambilk kin, ek kis ni ngok enjing; ba eim nge ek yi ninjing eļe nge, ek yi ku nipi kin, ek top to, orung kindnerim mon. Eim oļ embin ei ko wupu kin, nga eim ek dinga endi nipi kin, orung kindpi wumb ei kin enerim mon. Ba ei eim sipipi kin kos piipi kin, kun ka mok topu eļim wu owundu nge angil eļe kindim.

²⁴ Eim ngenj eļe, sinim nge oļ kis ei ko wupu sipipi kin, ond peri eļe, tonu sipik to kundnjung. Yi erang kin, sinim oļ kis ei buļ ngopun kin, oļ kun ka paļim miļ erpin kin, no pek molk pungii. Wumb eim ngenj to kis mundn mundnjung eļe nge, eim sinim erang kin, sinim ngenj nga konj ka moļum.

²⁵ Nimbiļ erang ok enim kung siipsiip miļ, am puk kin, andlam eļe kan sinarik mulnjung; ba pe enim se mengk kin, orung ok kung siipsiip tep eļim wu ei kin, enim nge noman tuk eļe tep eļim wu ei kin, orung onjung.

3

Wu Amb Sinmin Nga Amb Wu Punmun Ek Ei Nge

¹ Yi miļ ku, enim wu punmun amb kapli wenjing kin mandring molk kin, eim nimba ek ei, ekii sik erngii! Nga wumb nii endi, Gos eim ek ka eļe, pii gii ninarik kin, ekii sinenjing wumb ei, enim amb oļ yi erngii eļe kanik kin, kapli se orung sengin

ok kin, Gos kin pii gii keimi ningii! Ba enim ek endi, nik enerngii mon!

² Nimbił erang amb en enim wenjing noł nge, embe ambił tonu kindiłmin ni oł kun ka ełmin ełe nge, kanik kin, kaplı noman ak tok kin pii gii keimi ningii.

³ Pe enim ngenj torung epi ka moke enmin ei mendpił, yi enerngii mon! Nga moke ei, yi mił erik kin, peng enjin ambilk ka erik kin, ku gol angil elting ełe, epi monduk kin, nga ngenj torung ełe, kon alap ka mendpił kindinmin, ei mon!

⁴ Ba kaplı enim noman tuk ełe, moke ngungii. Ngungii moke ei, kis mołpu yi enermba mon! Ei yi mił, noman tuk emin ni, noman kun ka sałim. Ei Gos nge ningil ełe kanpi ka kaniłim.

⁵ Yi mił, ok amb kombur Gos kin pii gii nik kin, am kun ka mendpił molk kin, oł yi mił ełmin. Amb ombu ngenj ełe, epi ka ngenj ełe, moke ngołmun ei, en enim wenjing kin, mandring molk kin ek ekii sik yi ełmin.

⁶ Yi mił, Sera ni, amb ei, oł yi mił eririm. Erang kin, eim Eiparam nirim ek ełe, ekii sipi kin, eim Eiparam nanim nge wu owundu nipi kin, yi embe sirim. Pe nga, enim pei oł kun ka erik kin, nga epi endi enim gał sinarik enjing kin, kaplı enim Sera nge ambılam noł mił mułngii.

⁷ Yi mił ku, enim amb sinjing wu ei, enim embnjing kin, no pek ka molk pungii. Enim piinmin ei, enim embnjing noł ngenj ełe, dinga pinalim mon. Yi mił peng kin, enim embnjing ei, paki tok kin, noman kulk ngungii! Ngok kin, nimbił erang amb enim kin konj kunum kunum mułngii ei, Gos eim wii ngumba ei, enim kin tep to sinjing. Pe enim oł yi nge, ekii sinjing kin kaplı enim prei erngii ełe nge, epi endi pepi, ondu ngunermba mon.

Sinim Noman Ende Sepin Mułmun

⁸ Pe na ek ei, ni poru nip kin, yi nimbiı end. Enim pei noman ende kindik kin, wumb pei kin kaimb sik kin, noman kulk ngungii. Enim kaplı en enim engnjing noł kin, noman ngungii. Nga enim noman ka pii ngok kin, nga enim noman ełe, to mani kindik kin, yi mił erngii.

⁹ Pe nga wumb endi, enim kin oł kis kun pinerim mił, endi enjing kin, kaplı enim oł yi ku erik kin, wumb ei kin orung kindik kin, ngunerngii mon! Pe nga wumb enim kin ek ngok ek kis nik enjing kin kaplı enim wumb ei kin oł yi ku erik ngo orung kindnerngii mon! Ba enim oł yi erik ngo orung kindngii ei, Gos kin prei erik kii sengin kin, epi ka wii ngopu orung kindmba. Kindpi kin, oł ełe nge mendpił, Gos eim enim wii tang kin, enim kaplı ok epi ka wii ei, yi singii nipi kin, eim enim wii topu sim.

¹⁰ Yi mił Gos eim ek ełe yi ninim, “Pe nga wumb endi, eim konj kunum kunum ka tonu omba ei, noman yi to piim kin, nga eim kunum ka tang seng kin, kenmbii ni piim kin, kaplı ei eim gupu anmbil ełe, ek kis endi ninermbii, pa ni pendpi kin, nga eim gupu ełe ek kend tunermbii pa ni pendpi kin, eim yi ermba.

¹¹ Eim kaplı oł kis kun pinalim ełe buł ngopu kin, nga oł kun ka pałim mił yi ermba. Nga eim noman emin pałim oł ei kur kan sipi kin, ekii sipi, er mułmba.

¹² Nimbił erang Gos Owundu eim ningil ełe, wumb oł kun ka pałim mił enmin wumb ei, kanpi wumb ombu paki tołum. Nga wumb prei enmin kunum ei, Gos eim kom se piipi mołum. Ba Owundu eim wumb oł kis kun pinalim mił erngii ei, eim kanpi mołum. Mołpu kin, eim wumb ei kin popuł kis si piipi kin, kumep kis topu kin ngo orung kindmba.”

¹³ Pe enim oł kun ka pałim mił dinga kindik kin, ermin ni piinjing kin, wumb nii endi opu kin, enim topu erpi kis mundmba? Ei mon mendpił!

¹⁴ Ba nga enim oł kun ka pałim mił erik kin, nga enim ngenj kumbii ełe sinjing kin, kaplı enim ka ka piingii. Nga wumb enim kin oł endi enjing kin, kaplı oł ei kin, mund mong enerngii! Nga enim noman tuk ełe embin to piinerngii ku mon.

¹⁵ Ba en enim noman tuk ełe Kraıs Owundu kindangin mołpu kin, eim tep erpi mułmba. Nga kunum kunum enim kui er mułang kin epi tonu omba ek pułe ei, wumb nii endi enim kii sipi nim kin,

kapli enim er kun er mołmun pa nik orung kindngii. Ba enim ek nik kin, orung kindngii ek ei, ek tak tak nik kin kun ka mił ningii.

¹⁶ Enim noman tuk gui ei, kun ka mułmba. Kapli wumb enim kin ek buł morung ninjing kin, enim Krai nge oł kun ka ełmin oł ei, ni tor kindik andan tangin kapli kin wumb oł kis enjing ei, singambił singii.

¹⁷ Nga Gos nge noman pałim mił erngii ei, enim oł kun ka pałim mił erik kin, ngenj kumbii sik enmin ei, oł kun ka mendpił. Ba nga, enim kun ka pinałim mił erik kin, ngenj kumbii sinjing ei, epi kis mendpił pałim.

¹⁸ Yi mił erang, Krai eim ond peri ełe, kunum endeim mendpił kułum. Kołpu kin, enim oł kis pei ełe, erik mulnjung ełe kil ngopu si kindim. Si kindpi kin eim wu kun ka endi mołpu kin, sinim wumb kis kułmun konu ełe, Krai eim sim. Sipi kin sinim tu wupu Gos mołum konu ełe tu wum. Tu wupu kin eim mei wumb mił mułum. Nga ekii se eim ngenj ełe to kundnjing; ba eim noman tuk gui ka je erang kin, opu konj mołum ei, kunum kunum mołpu ba.

¹⁹ Krai nge Gui Ka ełe, pupu kin, gui kombur kan ngok mił kindangin kin mulnjung konu ełe pupu kin, ek ka nipi kin, tor kindpi ngum.

²⁰ Nga am kumb ok, wu Nowa eim mul-tum kunum ei, wumb mulnjung wumb ei Gos nge ek piinarik to kindik kin, ekii sinałmin; ba Gos eim wumb noman to ak tok kin, pii gii ningii nge, kui er mułum ei, kunum ełe, Nowa eim noł kanu owundu endi tekrim. Takpi kin, noł owundu topu kin, wumb pei to kondpu poru nirim kunum ełe, wumb angil orung nga tekliki mendpił, ka mulk kin, noł ełe am punerik; ba noł en enim to tonu kindang kin, ka mulk.

²¹ Noł ei yi mił, wumb noł pałmin oł ei, ek ekin mił nipi ngonum. Ei yi mił, enim sipi orung simba. Noł ei, enim ngenj penj mołum ei, kil ngopu kin, si kindmba ei nge mon. Ba ei en enim noman tuk gui ełe, Gos je erang kin, kun ka mendpił seng kin, nga enim kapli, Gos kin wii tok kin, Jiisas

Krai eim kołpu kin, nga opu konj pum ełe mendpił, enim sipi orung sim.

²² Nga Jiisas eim mendpił epin konu ka ełe, tonu pum. Pupu kin, Gos nge angil tunding dinga ełe mołum. Mołpu kin, enjel nin, wumb embe pałim nin, nga dinga owundu sałim wumb ei nin ombu Krai kin mandring mołmun.

4

Jiisas Kin Ekii Sinmin Pule Ei Ngenj Kumbii Ko Wumun

¹ Yi erang kin, Krai eim ngenj ełe, kumbii sirim; yi mił ku, enim noman dinga kindik kin, Krai eim ngenj kumbii sirim mił, enim yi ku singii. Nimbił erang wu nii endi, eim ngenj ełe, kumbii sim kin, kapli eim oł kis oł ei, si kindpi poru nim.

² Yi mił erang kunum ełe, eim ngenj ełe kin mołpu pupu kin, eim nga oł kun pinałim mił oł ei, ekii sipi enerim mon. Nga mei wumb enmin oł ei mił, enerim mon; ba eim Gos nge noman pałim mił, ekii sipi eririm.

³ Yi mił, ok kunum ełe enim torung wumb noman ełe ełmin oł kis kanim kanim noman peng kin, erik endnjing. Oł kis kanim kanim ei yi mił, wu amb ngundułmun oł ei nin; nga oł kis erngii ei, noman ełe sikir tonu onum ei nin; nga noł nok, wulu pang andinmin oł ei nin; nga kuni owundu nangin kin, kunum olt mił ei nok nok mołmun ei nin; nga noł dinga pei nok kin wulu pang oł kis kanim kanim ei nin; nga Gos lo ek ei to kindik kin, gos kend kin men to ngonmun ombu pei, enim poru ni si kindngii.

⁴ Pe enim wumb ombu kin, oł kis kanim kanim nga erik ngonanmin mon. Yi mił erangin kin, puku sik kin, nga enim kin ek kis nik ngonmun.

⁵ Ba ekii se, wumb en enim kos piilim wu owundu kin oł yi enjing mił, pule ei yi mił nik kin, orung kindik ngungii. Kos piilim wu owundu ei, eim kui er mołum. Mołpu kin, wumb kulii nin, konj wumb kos piipi kin, mok topu, ermba nge mołum.

⁶ Ok Gos nge ek ka ni tor kindik kulnjung wumb ombu, ngunjung ei pule yi mił. Ełe nge, tonu ok kos piingii ei, ngenj kin pei

ok kin, wumb yi mił ongii. Ba en enim gui konj mułngii ei, yi mił Gos konj mołum mił, yi mułngii.

⁷ Epi kanim kanim poru nimba kunum ei, tangpi mandi enim. Yi mił erang, enim kanik kun erik kin, noman ełe kun ka seng kin, enim kapli kunum kunum prei erik mułngii.

⁸ Enim kapli wumb endeim endeim ni noman ngomun oł ei, ambilk gii nik mułngii! Noman ngomun oł ei erpi oł eipi ei, to mani kindnim. Nimbił erang noman ngonmun oł ei, erpi oł kis pei kapli pandi tonum.

⁹ Pe wumb endi opu, enim kin mułmba ei, enim tep ka erik mułngii! Enim oł yi nge erngii ei, kis piik enerngii mon.

¹⁰ Enim endeim endeim ni, Gos eim epi ka wii kanim kanim wii ngum epi ei, sinjing. Yi mił erang, kapli enim epi ka wii sinjing ełe nge, enim erinjing noł kin paki tungii. Oł ełe nge, enim Gos nge kongun wumb ka wii molk kin, Gos epi ka wii ngum epi ei, tep ka erik mułngii!

¹¹ Kapli wumb nii endi, ek ni tor kindmba wu ei, kapli wu ei Gos ek ka ni tor kindmba. Nga wumb nii endi, eim wumb eipi kin paki topu ermba ei, kapli wu ei, Gos eim dinga ngum ei kin, paki topu ermba. Yi mił erang kin, Jiisas Krai kin Gos embe owundu seng kin, kongun ełe tonu omba. Eim tiłang ka wii ni, embe owundu ni, noman dinga eim kin kunum kunum pepi ba. Ei keimi.

Pii Gii Wumb Keimi Molk Ngenj Kumbii Sik Mułngii

¹² Nanim nge wumb puł dup mił epi embin tui owundu endi enim kin tonu opu kin kenmba mił enim; nga enim puku sik kin, epi eipi endi enim kin tonu onum ni piinerngii mon.

¹³ Ba oł embin tui ei, enim Krai kin ouni ngenj kumbii sik kin, embin tui owundu ei ko wujung. Yi peng kin, kapli enim am ka mendpił piingii. Nimbił erang ekii se eim nge tiłang owundu peni ełe, omba kunum ełe, enim nga ka mendpił piingii! Nga noman ełe ka piik ngungii ku.

¹⁴ Pe nga enim Krai nge wumb mułangin kin wumb enim kin ek kis

ninjing kin, kapli enim ka mendpił piingii! Nimbił erang Gos eim Gui Ka enim kin mołum ei, Gui Ka tiłang owundu pałim ei, enim kin dinga ngopu, paki tumba.

¹⁵ Mon pim kin, enim nge tuk mołmun wu endi, wumb endi to kundmba min, wumb eipi nge epi waning simba min, oł kis kanim kanim ermba min, kanpi eipi eipi kindpi kin, mong simba nge er endmba. Erang kin, wu endi eim kumep kis ngo orung kindngii.

¹⁶ Ba Krai nge wumb endi mułum kin, oł ełe nge ngenj kumbii sim kin, kapli eim singambil sinermba mon. Ba eim Krai kin pii gii nim ełe nge, Gos embe ambil tonu kindmba.

¹⁷ Gos kos owundu piipi kin, kii sipi, orung omba kunum ełe, mandi tonu opu poru ninim, Kapli kos sinim Gos nge wumb kin, kumb se tonu om kin, kapli pe nga nipe oł embin tui endi Gos ek ka ełe ekii sinarik kin, pii gii ninanmin wumb ei kin, tonu opu poru nimba?

¹⁸ Pe nga wumb oł kun ka ełmin wumb ei kongun dinga erik kin kapli Gos wumb ei sipi orung simba pim kin, kapli nimbił oł erpi kin, wumb Gos kin buł ngok kin, nga oł kis enmin wumb ei, jili mił tonu ongii?

¹⁹ Yi peng kin Gos nge noman ełe wumb nii endi oł embin tui owundu ko wuk kin, ngenj kumbii sik enjing kin, wumb ei oł kun ka erik andik kin, en enim nge noman tuk ei sipik kin Gos Pułwu nge angil ełe ngumun. Ngopun kin, Gos eim sinim eririm ei, eim kunum kunum ek keimi niłim ei, eim sinim tep ka er mułmba ku.

5

Enim Wumb Num Gos Nge Wumb Siip-siip Mił Tep Ka Erik Mułngii

¹ Na ek ei nip, enim Gos nge wumb tep erik kin, kanik se mołmun wumb ei ngond. Na nam yi ku, enim kin ouni Gos nge wumb tep erip kin, kanip se moł. Na nam Krai Jiisas ngenj kumbii owundu sipi kin, ond peri ełe kułum oł ei, keimi tonu om. Wang kin, na nam ningil ełe, kenj ni, ek ei nip tor kindind. Yi ku Krai eim ya mei ełe orung omba kunum ei, eim tiłang owundu simba kunum ei, na yi ku enim kin ouni simin.

² Pe enim Gos nge wumb mołmun ei, kung siipsiip mił, enim tep ka erik kin, kanik se mułngii! Gos enim kongun ei, erngii nip ngum kongun ei, enim ka piik kin, noman monduk erngii ei, Gos enim yi erngii ni piinim ei, enim ku simin nik kin, kongun enerngii mon! Ba kongun ei, noman ele keimi erik kin, Gos kin ngok mułngii.

³ Gos eim wumb sipi kin, enim angil ele kindim wumb ei, enim tep ka erik kin, Krais nge ol kun ka andan tok mulnjung kin, kapli wumb pei enim elmin ol ei, ekii singii; ba enim tep erik mołmun wumb ombu, enim to kambik mani kindik kin, en enim wu num mił, tep erik kin yi enerngii mon!

⁴ Nga ekii se tep elim Wu Owundu nga orung omba kunum ele, enim kapli embe owundu tilang mił, epi topu kis ernermba epi ei, enim singii.

⁵ Yi mił ku, enim kang ambil gał, enim kom sek kin, tep elmin wumb ek ningii ei, ekii singii. Enim pei kapli en enim noman ele, to mani kindik kin, enim endeim endeim ni paki tok kin, nga mandring puk mułngii. Nimbił erang Gos wumb en enim embe ambil tonu yi kindik kin, wumb ei buł ngopu kin, kanpi si kindilim; ba en enim embe to mani kindik kin, en enim noman ele, to piinanmin wumb ei kin Gos kaimb sipi kin, noman ka ngołum.

⁶ Yi mił erang, en enim noman ele to mani kindik kin, nga en enim Gos nge noman dinga ele mandring puk mułngii. Yi mił, nga Gos nge kunum ei, eim enim ambil tonu kindmba.

⁷ Pe nga enim noman embin kanim kanim ei, Gos kin angil ele pendngii. Nimbił erang eim enim kanpi kun erpi kin, tep er mołum.

⁸ Enim noman konj kindik kin, kanik kun erik mułngii! Enim nge opu orung wu kis Seisen ei kui wusii simbii owundu mił, kei dinga nilim ei, eim koi erpi andpi kin, wumb endi kur kanjip numbii mił ni piilim.

⁹ Enim pii gii dinga nik kin, dinga angik kin, Seisen opu kom topu kin, nimba ek ei piinerngii mon! Nimbił erang enim piinmin ei, enim engnjing noł mei konu

ele orung orung mołmun ei, ol embin tui enim kin tonu onum ol ei, en enim kin yi ku tonu olum.

¹⁰ Ba enim kunum aninga kopur ol embin tui tonu wang kin, ngenj kumbii sinjing ei, Gos eim noman ka ngołum pulwu ei, eim enim dinga ngumba. Gos enim Krais Jiisas kin wii tang kin, enim eim tilang ka wii mendpił singii. Sik kin, Gos eim enim erpi kun ka mendpił kindang kin, je erang kin enim dinga angk mułangin kin, eim enim dinga ngang kin, enim dinga angk mułngii!

¹¹ Gos eim kin mendpił noman dinga kunum kunum pep mołpu pangli! Keimi, am yi minj, kapli pengli!

Ek Kombur Aninga Nga

¹² Na ek aninga kopur polup kin, enim ngond ei wu Silpeinis na paki tum. Na piind ei, enim engnjing keimi mił mołum. Pipe ele, na enim kin noman to konj kindamb kin, Gos nge noman ka ei, keimi na ninj mił ei, enim singii. Ei nge, na nam pii poru nip kin keimi ni tor kindamb kin, enim dinga angk mułngii.

¹³ Enim engnjing men tołmun ngii Bapilon konu ele owundu salim wumb mołmun ei, ek ka nik pii ka piik kin, enim ngonmun. Gos wumb ei, enim kin ouni wii topu kin, noman ka wii ngopu yi ku elim. Nanim kingam Mak yi ku, enim kin ka piipi kin, ek ka nipi ngonum.

¹⁴ Enim kapli, Gos nge wumb pei angil sik kin, noman kultmun ol ei mił erik kin, andan tok ngungii! Enim Krais kin dambiltik ende puk mulnjung kin, enim noman emin ka seng mułngii!

Piisa Mon Nga Endi Połpu Gos Wumb Kin Kindim

Piisa Nga Mon Endi Połpu Ngum

¹ Na Saimon Piisa, na Krai Jisas nge kongun wu ni ek ka se andił wu moł. Na pipe ei połup kin, enim wumb pii gii ka wii ninjing ei, yi mił sinim pii gii ende wumb mołmun konu ełe ngond. Ełe nge sinim nge Gos Jisas Krai eim sinim sipi orung simba nge pułwu ei, eim kin oł kun ka ełmin oł ei sinjing.

² Pe sinim nge Gos kin, Jisas Krai kin noman ka wii ei, sinmin. Oł ełe nge, Gos Owundu nge noman ka nin, noman emin ei, enim kin am owundu tonu opu ba.

Gos Eim Nge Wumb Topu Mundum

³ Keimi, Gos eim nge dinga ełe, epi kanim kanim sinim ngang kin, am sinim kapli erang kin, sinim konj mołpun kin, Gos nge oł kun ka pałim mił, erik pungii. Gos eim nge noman ka wii sinim ngopu kin, sinim wii topu mondpu kin, eim nge tiłang ka wii nin, eim nge oł kun ka oł ei, sinim ngumba nge ouni simin.

⁴ Pe eim nge noman dinga nin, tiłang ka wii owundu ei nge, eim sinim kin kombur am owundu nin, epi ka wii mendpił ei, kumb ok, eim sinim ngumbii ni, pendrim mił ngurum. Yi mił erang noman oknge oł kis ei, sinim mei wumb kin tonu wang kin, pułe ełe nge sinim oł kis enmin. Ba epi ka wii kanim kanim ei, pei Gos sinim ngum ei, sinim paki tum. Yi mił sinim tungu pupun kin, epi kis ermba ei, si kindpin bin. Pupun kin, sinim noman konj sipin kin, Gos eim nge oł ei ekii simin.

⁵ Ełe nge, enim noman to piingii! Piik kin, enim kongun dinga wii erik kin, oł kun ka ei pii gii kin, ende pendik mułngii! Mol k kin, noman ka wii sik kin, oł kun ka oł ei kin, ende sek kin, pendik mułngii ku.

⁶ Nga en enim noman ka ei kin, ngenj ełe nimbił oł endi erngii ei, tep ka mułngii! Mol k kin, noman ka ei, se ende kindik, pendngii! Nga enim dinga angk kin, oł embin tui ko wuk kin mułngii. Mol k kin,

oł ei sik kin, ngenj tep ka ełmin oł ei, ende sik kin, kindngii. Kind pendik kin, enim Gos nge oł kun ka oł ei nge, singii. Sik kin, dinga angk kin oł embin tui ko wunmun ei nge, ende kind pendik singii.

⁷ Nga enim engnjing noł kin, noman ka ngok erngii! Erik kin, oł ei nge sik kin, Gos nge oł kun ka ei kin, ende kindngii. Nga engnjing noł, noman ka ngok kin, enmin oł ei nge sik kin, wumb kin noman ngonmun oł ei kin, ende kind pendik singii!

⁸ Sinim Jisas Krai piinmin ei, eim sinim nge Owundu mołum. Mołum ei nge oł ka wii ei enim kin pep tonu owundu om kin, kapli enim Jisas kin noman ka ei wii pinermba mon. Ba ei mong oł kun ka mił, pei tonu opu pimba.

⁹ Ba wu endi eim sipi kin, oł yi nge pei pinerim kin, kapli eim ningił tumbun wu mił mołpu kin, epi turii simba ei, kan poł tunernmba mon! Keimi, Gos eim oł penj tui ni, oł kis ei, ok kil ngopu poru nim ei, eim kom ngonum.

¹⁰ Yi mił erang, angnan noł, Gos enim to tonu kindpi mundum wumb ei, nam nge wumb mołmun. Yi mił enim kongun dinga erik kin, oł ei enim kin dinga ambił gii nik mułngii! Nga enim oł yi mił enjing kin, kapli enim oł kis erik kin, si kind orung punerngii mon!

¹¹ Yi mił erang, enim oł ei nge, ekii sinjing kin, kapli Gos andlam aki tang puk kin, Gos mołum konu ełe, kun pungii. Gos konu ei, sinim nge Owundu nin, nga sinim sipi orung simba wu ei, Jisas Krai mołum.

¹² Yi mił keimi, enim epi ełe piinmin; nga enim ek keimi ei sik kin, poru ninjing. Nga ełe nge, ek keimi ei dinga ambił gii nik mulnjung. Ba nga na kunum kunum enim kin ek nip ngumbii end ei, enim noman to konj kindip kin ngumbii end.

¹³ Na piind ei na enim to konj kindip kin, oł ei, oł ka pałim. Peng kin, kunum kunum na ngenj ełe, yi ku peng mołup kin, ek ka keimi nga nip kin, enim noman to konj kindip, ngumbii end.

¹⁴ Nimbił erang na piind ei, kunum aninga kopur na ngenj ei, enim kin si kindmbii. Si kindmbii ełe nge, sinim nge

Owundu Jiisas Kraias ei, eim ek ok na kin ni tor kindpi kin, andan topu ngurum.

¹⁵ Yi mił na kongun dinga erip kin, ek nip enim kin, ngumbii end. Nga ekii se, na kułmbii poru nimba kunum ei, ekii se enim kapli kunum kunum poł tok kin oł ei piik minj mułngii!

Sinim Kraias Nge Tilang Ka Wii Owundu Kenjpin

¹⁶ Sin enim kanpin kin, ek ni ngo poru ninjpin ei, sinim nge Owundu Jiisas Kraias ei, eim nge dinga ełe je mei konu ełe nga orung omba. Ba sin ek poł min, siimał eimał ek wii nipin kin, sinim nge Owundu Kraias nge ek nipin kin, yi ninanmin mon! Sin Jiisas eim nge tilang ka wii owundu ei, sin ningił ełe, kenjpin ei, piipin kin ninmin.

¹⁷ Yi mił keimi, Erinjpin Gos Jiisas nge embe ei, am ambiił tonu kindpi kin Gos eim tilang ka wii owundu eim ngum. Ngopu kin, Gos eim tilang ka wii ełe mołum ek dinga ei, Jiisas mani mondpu kin, ek yi nim, "Ei na nge kangim mendpił! Na eim noman ngond. Nam nge noman ei, eim kin mołum," pa nim.

¹⁸ Sin Jiisas kin tonu oł kun ka komung mulnjpun kunum ełe, ek yi mił tonu epin konu ełe mani om.

¹⁹ Yi mił pałim ek ei, sin wumb Gos oł ekii se ermba ei, piik niłmin wumb ek ei pii gii nipin kin, ekii siłmin. Nga enim yi ku ek ei keimi, dinga ambiił gii nik mulnjung kin, ei ka wii simba. Nimbił erang Gos oł ermba piik niłmin wumb nge ek ei, konu emii erang konu ełe dup alam kiłangin kin, tilang enim ei yi mił; konu tengmba erang kin, nga kupiiring ok kanjip ei, enim noman tuk ełe, pep onum ei yi mił onum ku.

²⁰ Ba enim ek ei, ok piik pendik kin, sin sinim noman ełe ek endi piipin kin, Gos nge oł ermba piik niłmin wumb nge, ek pułe yi mił endi piipin kin yi ninermin mon.

²¹ Nimbił erang kumb ok, wu endi eim noman ełe kin, Gos oł ermba oł ei, piipi kin, ni tor kindnałim mon. Ba Gos eim nge Gui Ka ei, wumb ombu ei kin ek ei nipi ngang kin Gos eim oł ermba oł ei, piik kin, ni tor kindiłmin.

2

Mon Ek Kend Polk Kin Nik Elmin Wumb

¹ Ba kumb ok, ek kend ni tor kindiłmin wumb ei Esrel wumb tuk mołmun konu ełe tonu onjung. Yi mił ku, enim wumb kin, ek kend mon tołmun wumb ei, enim mołmun konu ełe tonu onjung ku. Wangin kin, ek kend wumb ei, koi erik kin, ek kend kanim kanim ei, enim kin to kis erngii nge tonu om. Ba Jiisas Owundu enim sipi orung sim ei kin, buł ngunjung ku. Oł yi mił erangin kin, sikir en enim erpi kin kis ermba nge tu wunjung.

² Nga wumb pei puk en enim ngenj ełe oł kis kanim kanim pei ekii sik erngii. Yi mił erik puk kin, pe wumb kombur molk ek kis nik kin, andlam kun keimi seng kin, ek kun piinmin ek keimi ei kin, ek kis ni ngok yi erngii.

³ Erik kin, wumb eipi nge epi kanim kanim ei, kan bun bun siłmin wumb ei mił ok kin, ek kend pei nik, enim ngok kin, enim ku nin epi ei, singii nge ningii. Ba am kumb ok, Gos eim wumb kos piipi kin, wumb am pungii konu kis ełe, er kun er sirim konu sałim. Nga Gos opu kin, wumb to kis mondpu ermba ei, or mił pinalim mon! Eim er kun kun erpi kin, kui er kanpi mołum.

⁴ Yi mił Gos nge enjel kombur ok, oł kis erik ei, Gos eim kan wiik tumerim mon. Ba eim enjel ombu, sipi kin, tukpu olt emii er sim konu kis ełe mundum. Pe kan ngopu kindang kin Gos nge kos owundu piimba kunum ei, kui erik mołmun.

⁵ Wu amb kumb ok mulk wumb ei, Gos Owundu kin buł nguk; ba Gos kanpi wiik tumerim mon. Gos eim erang kin, noł owundu tonu opu kin, wumb ombu pei, to kondpu poru nim. Ba Nowa eim ek kun ka ni tor kindiłim wu ei kin, eim nge wumb angii orung nga tał ei, Gos eim tep ka er se mułum.

⁶ Nga Sorom nin Gomora konu ełe Gos kos owundu piipi kin, konu owundu tał ełe, Gos dup kindang kin, dup num kunum ei, konu tał ełe dup sik mendpił sim. Seng kin, konu owundu tał ełe nge wumb pei, Gos eim kumep kis owundu orung kindpi ngurum. Yi mił ku, nga ekii se wumb Gos kin buł ngunjung kin, wumb kos owundu

oknge ei, piingii ku. Kos owundu ei, ekii tonu omba ei nge, Gos andan topu ngumba.

⁷ Nga Gos wu Los eim oł kun ka elim wu ei, sipi orung sim. Seng kin, eim ka mułum. Wu Los eim noman embin piipi kin, wu amb ngunduk oł kis enjing ełe nge piim.

⁸ Yi mił wu ei, eim wumb oł kis enjing konu ełe, tuk kun ka mułum. Mołpu kin, wumb oł kis enjing ei kanpi kin, nga kunum kunum wumb ek kis ninjing ei, piipi erim ku. Nga eim noman kun ka pepi mułum kin, nga eim puku sipi kin, eim noman tuk embin peng kin, wumb oł kis enjing ełe nge, lo ek buł ngok enjing ei nge piim.

⁹ Yi mił ku, Gos nge ek ekii sik mołmun wumb ei kin, oł embin tui kanim kanim tonu om kin, kaplı Gos Owundu eim pii poru nipi oł embin tui ei kin, sipi orung simba. Nga Gos eim wumb oł kis ełmin wumb ei piipi kin, kumep kis ngo orung kindmba. Pe akip kunum nin, nga ekii se kunum pepi kin, kos owundu kunum ei tonu omba.

¹⁰ Opu kin, wumb kombur en enim am kumep kis singii. Singii wumb ei, oł kis yi nge, wu amb ngunduk kin, oł kis penj mułum ełe nin, nga Gos nge ek nin, wumb owundu nge ek ei, wii mił ni piilmin. Wumb ei en enim noman ełe ekii sik kin, en enim noman ełe, ambıl tonu kindik enmin wumb ei, en enim Gos nge enjel kin, ek buł morung nik kin, mund mong enałmin.

¹¹ Ba enjel pei wumb ei nge to mani kindik mołmun. Mołmun enjel ei, am noman dinga mendpił sałim. Ba enjel en enim wumb ei kin ek buł morung nik kin, nga Gos ningił ełe kos piik, yi enałmin mon.

¹² Ba wumb ombu, kung owu ni, epi noman pinałim mił, wumb yi mił mołmun. Molk kin, en enim nge ngenj ełe, noman pałim oł ei nge ekii sik kin ełmin. Erik kin, menjing mengrim ei, en enim singii nge nik kin, nga en enim to kundngii ni mengrim. Mengang kin, en enim epi endi piinałmin epi ei kin, nga ek kis ni ngok ełmin. Erik kin, nga en enim kung owu ni, epi kolk ełmin mił, yi ku wumb ei kułngii

ku.

¹³ Wumb en enim mong kis kanim kanim pei enjing. Yi erangin kin, wumb eipi ok mong kis ende, er orung kindik ngunjung. Ngok kin en enim tinga kuni ni, noł ei pei numun ni piik kin, noman ka ka piik ełmin. Ba nga enim kin kuni ende nunjung kin, wumb en enim oł penj tui ei, orpuł mił tuk enim kin yi erik ngonmun. Ngok kin, en enim nge oł kis enim kin ek kend mił, enmin ni piik ka piik ełmin.

¹⁴ Ei yi mił, en enim nge ningił ei, se andpi kin, wu amb ngunduk oł kis ełmin ei, nga en enim ningił ełe, oł kis erngii oł ei nge si kindmba pinerim mon. Nga wu kombur noman dinga pinałim wumb ei kin, ek ka nik kin, oł kis erngii nge, yi ku ełmin. Nga en enim nge noman ei, kan bun bun sik enmin oł ei nge, ok andan tok ngołmun. Ba Gos eim wumb ombu nge, am to kis mendpił, er poru nimba.

¹⁵ Wumb ei Gos nge andłam kun ka oł ka ełe buł ngok si kindik kin, en enim wulu pang kin, tuk oł kis kanim kanim erik andiłmin. Andik kin, wumb en enim Biyor nge kingam Beilam eim, oł kis elim mił ekii siłmin. Nga eim oł kis erpi kin, oł kis kumep sipi kin, nga eim noman ngołum mił yi ku elim.

¹⁶ Ba kung dongkii ei, ek tingnałim mon; ba kung dongkii endi, wumb ek tanginmin oł yi mił tangpi ek nipi kin, Beilam ngopu ek ngum. Ngopu kin, eim oł kis elim ełe nge piipi kin, kung dongkii ei, wu ek ni tor kindiłim wu ei nge, oł ermba erim ełe nge, ondu ngum.

¹⁷ Wumb ei nge ombu, noł tukpu ełe, noł mani tukpu ełe mulaliłim yi mił mołmun. Molk kin, nga wumb ei kupu kuru mił, konu pop owundu topu kin, pop to orung orung kindnim yi mił elim. Erang kin, Gos eim konu emii owundu kis endi, er sim sałim ei, am emii owundu pałim ełe pungii nge, konu ei sałim.

¹⁸ Wumb ombu nge, ek dinga wii nik kin, ek mong pinałim mił, ek kis ninmin. Nik puk kin, wu kombur kin oł kis erngii nge noman kin ei, sikir tonu wang kin, nga puk amb eipi eipi ngunduk kin, ngenj ełe, oł kis kanim kanim ei nge, noman to piik enmin. Erik kin, oł kis ełe nge erik kin

wumb kombur pe mendpił oł kis ei nge, si kindik kin, tuk puk mołmun. Mol k kin, ei torung wumb kin, to tor singii nge enmin.

¹⁹ Wumb kis ombu, en enim ek dinga nik yi ninjing. Epi endi enim noman ełe ermin ni piik enmin epi ei, kapłi ondu ngunermba mon. Enim wii mił mułngii; ba wumb ombu en enim, bok tok kin andłam kis ełe pungii oł ei nge, kongun wumb mił er andıłmin. Ei yi mił; pe epi endi wumb endi, to mani kindim kin wu ei, eim to mani kindim epi ełe nge, eim epi ełe kongun wu mił mułmba.

²⁰ Yi mił keimi, wumb en enim Owundu nge sinim sipi orung nga simba nge, Jiisas Kraiss kin noman ka ei, sinmin noman ka ełe nge, en enim tungu puk kin, mei ełe epi penj mołum ei, si kindinmin. Nga oł ei, nga demb nim kin, nga oł kis ełe nge, en enim kan ngopu mondnum ei, yi minj mol k pungii. Puk kin kumb se, oł kis ambił gii nim kin, ei wumb kis mił mułngii. Ba nga ekii se, oł kis nga ambił gii nim kin, ei am kis mendpił mułngii.

²¹ Pe nga en enim Gos nge oł kun ka ełmin oł ei, pii kun enarik enjing kin, ei kapłi ni piininelangin. Nimbił erang, pe nga andłam ei nge piik kin, oł kun ka lo ek ei mił sinjpin ni piilangin. Ba en enim oł ei nge, buł ngo poru ninjing.

²² Oł ei ek ekin endi, en enim kin tonu om ei, Gos oknge ek keimi mendpił endi yi ninim. "Owu ei eim nge mek si mundum konu ei, nga orung ba nge pum." Nga Gos oknge ek keimi endi yi ku ninim, "Kung endi, eim noł was ka er om; ba nga pupu kin, noł oi ełe pepi kin ak mak enim.

3

Keimi Mendpił Owundu Orung Omba

¹ Enim na nge wumb puł mendpił, na nga pipe ei połup kin, enim kin kindind. Kindip kin pipe tał kindinj ei, en enim nge noman keimi to konj kindik kin, noman tuk konj simba. Ełe nge enim noman nga to piingii.

² Yi erang kin, en enim mol k kin, ek ei noman to piingii! Piik kin, ek ei, oł ekii se tonu omba ni, na ninj mił, ek ei piingii! Piik kin Gos oł ekii se ermba ei

nge, piik niłmin, wumb ei Gos ek yi mił ni tor kindinj. Kindip kin, pe Owundu kin sinim paki tołum wu ei nge, lo ek en enim Gos nge ek se andıłmin wumb ek ningii ei, piimin ku. Piipi kin, en enim yi ku noman to piingii!

³ Kumb se en enim ek ei pii kun erngii! Ekii se muł mei poru nimba kunum ei, wumb enim kin ek buł morung nik enmin wumb ei, ok en enim nge noman ngenj ełe, ekii sik erngii. Ba en enim ek buł ambilk kin yi ningii.

⁴ Nik kin ek dinga nik yi ningii. Nik kin, ei ek nipi, nga orung omba min, da ninjing? Pe eim jili mołum? Ya onanim; ba ok kupenjpin noł mol k kulk ei, moł wangin kin pe sinim mołmun. Mołamin kin, epi sałim ei, ok sirim mił sałim ei Gos eririm.

⁵ Erang kin, en enim noman ełe epi ei piik kin, kanik erngii pinałim. Pinerang kin, ok Gos neng kin, gupu mułang je kupu muł pirim. Peng kin nga mei ei, tuk noł ełe tonu opu kin, ei mei pirim.

⁶ Ba Gos eim ek yi neng kin, noł tonu om ei noł owundu mei ełe tonu om. Opu kin, mei orung orung pei pirim ei to kis eririm.

⁷ Erang kin, Gos ek ei mendpił neng kin, muł mei tał pe mołmbuł ełe dup tonu omba ni, kui er mołmbuł. Molkuł muł mei ei, kos piimba kunum nenj ni kui er mołmbuł ku. Nga wumb Gos kin buł ngołmun wumb oł kis ełmin ei Gos kos owundu piimba kunum ełe wumb oł kis enjing wumb konu kis ełe am pungii.

⁸ Ba na nge wumb puł mendpił; enim epi ei, endeim mendpił si kindnarik kin noman to piik mułngii! Mol k kin, Owundu eim piinim kunum endeim ei, kung ngii 1000 pei mił ni piinim. Nga kung ngii 1000 pei ei kunum endeim mił ni piinim.

⁹ Gos Owundu eim ek ni pendrim mił, tonu omba ełe nge ei, taki taki nipi pindneririm mon. Yi mił, wumb kombur kongun mon mon kindpi kin enim ni piinmin, ei mon! Eim yi piinim; wumb endi am punerngii ni pendrim pałim. Gos eim noman ełe yi piinim ei, wumb am pei, noman to ak tok kin, yi erngii ni piinim. Yi mił Gos Owundu enim kin piipi kin, eim am kunum kinan olt mił, kui er mołum.

Muł Mei Tał Poru Nimba Kunum

¹⁰ Gos Owundu nga orung omba kunum ei, epi waning wu mił omba ei, sinim pii kun enermin! Enarpin mułmun kunum ełe, muł ełe bultu owundu nipi kin am ba. Pang kin, nga epi kembis kembis ei am dup no poru nimba. Nipi kin, nga mei ełe nin, epi er mundngii epi ei, yi ku, dup nopu poru nimba.

¹¹ Yi mił erang kin, epi ombu yi mił erpi kin, poru nimba. Nipi kin, enim wumb ombu, er mołmun mił nenj? Pe enim oł kun ka erik kin, Gos nge oł ka wii ei erik ekii sik mułngii!

¹² Ełe nge, enim Gos nge oł ei erik kin, Gos orung omba kunum ei, kui er mułmun! Mołpun kin, Gos nge kongun dinga erik kin, Gos orung omba kunum ei sikir tonu wangli ningii! Nik kin, kunum ełe dup opu kin, tonu muł ełe, nopu poru nimba. Nga dup muł dinga wii erang kin eim epi kembis kembis epi dup nang kin, epi ombu opu noł mił ermbe.

¹³ Ba Gos eim ek yi nipi kin muł mei konj tał ermbii ni pendim mił, yi ermbe. Erpi kin, nga konu konj ełe Gos eim nge oł kun ka ei, minj pep mułmba. Mołpu kin, sinim oł ei nge, ei tonu omba ni kui er mułmun!

¹⁴ Yi mił erang, na nge wumb puł mendpił enim epi ei nge, omba ni kui er mołmun! Mułangin kin, pe enim am ka wii molk kin, oł kun ka dinga erik kin, nga orpuł ni epi kis endi enim kin pinermbe mon! Enim Gos kin noman ende sek kin noman emin mułngii. Molk kin, nga ekii se Gos enim kenmba kunum ei enim kun ka mułngii!

¹⁵ Nga Owundu eim sinim kin wiik topu kin, kui erpi kin, sinim kin taki taki erpi mołum. Yi mił erang, enim piingii ei, Gos sinim sipi orung simba er mołum ełe nge, sinim piipin mułmun! Mołpun kin, Gos eim noman ka ei, sipi kin, sinim enginjpin Pol ngurum. Ngang kin, nga Pol eim ek yi nge mon połpu kin, enim ngurum ku.

¹⁶ Keimi Pol eim nge oł ombu pei epi ei nge ku, ek nipi ngołum. Ngopu kin, ek kombur ya mon ełe pałim ei, kun ka molałmin wumb ei, en enim kongun dinga erik epi ei singii pałim. Peng kin, en enim Gos nge ek ka ei, nik kin, nga ek kanim epi

eipi ombu nge ek ei, niłmin wumb ei nge, en enim am pungii.

¹⁷ Na nge wumb puł mendpił, enim ok piik poru ninjing ei, oł ombu epi ei, ekii se tonu omba. Yi mił erang kin, en enim kan kun erik kin, tep ka wii erik mułngii! Mon pim kin, wumb enim noman to eipi eipi kindngii. Kindangin kin, wumb lo ek ekii sinarik kin, ek kanim kanim nik erangin kin, enim nga dinga angk mulerngii mon!

¹⁸ Ba enim sinim nge Owundu nin, sinim sipi orung simba wu, Krai Jiisas nge noman ka ngołum wu ei nin, noman ka wii mendpił ei kin, wumb dinga mił tonu ok mułngii! Pe nga Krai eim kin tiłang ka wii nin, embe Owundu ambil tonu kindpin kin, akip nin, nga ekii se kunum kunum ouni, am pepi ba ku! Ei keimi!

Jon Mon Kumna Połpu Gos Wumb Kin Kindim

Konj Kunum Kunum Mołulum Pułwu Ei Krai

¹ Sin Jiisas nge er se endim wumb mon ei połpun kin, enim ngonmun ei, konj kunum kunum ek Pułwu Jiisas Krai eim kumb ok kunum kunum mołum. Mołpu kin, sin eim ek nim piinjpin. Piipin kin, eim sin sinim ningił ełe kenjpin ei, keimi sin eim mendpił kenjpin kanpin kin nga si sinim angıł ełe eim ngenj ei embilnjpin ku.

² Nga konj kunum kunum mołulum pułwu Jiisas Krai ei, eim peni ełe wang kin, sin sinim kenjpin kin, nga eim ek ka piipin kin, enim kin noman konj kunum kunum mołulum ek ei, ni tor kindinjpin.

³ Kindpin kin, sin Krai eim kin ek nipin kin, peni ełe kindinjpin ei, sin kanpin kin, nga piipin enjpin epi ei, pei nipin kin, enim kin ngonmun. Ngopun kin sin yi ku, enim kin pei kun ka pepin mołpun kin, noman dampiltpin se ende kindpin kin, Erinjpin Gos kin, nga eim kingam Jiisas Krai kin, noman ende sepin mołum.

⁴ Nga sin mon ek ei połpun kin, enim ngonmun ei, sinim pei noman ka seng mołmun ei, sinim nge noman ełe piki tumba.

Sinim Gos Nge Tilang Ełe Andpin Mołmun

⁵ Pe sin ek ei, Gos nge kingam kin piipin kin enim kin ni ngupun. Ngumun ek ei, Gos eim tilang pułwu mołum. Mołum konu ei, emii endi, eim mołum konu ełe, pepi mandi punanim mon!

⁶ Pe nga sinim mołpun yi nimin, “Sin Gos kin dambiltpin o ende punmun,” nimin; ba emii pałim mił, oł kis kanim kanim ermin ei, sin sinim gupu ełe, ek kend topun kin nga oł ende enmin ei, ek kend pałim ku. Nga sinim oł kun ka keimi andlam ełe andnałmin mon!

⁷ Ba nga sinim tilang enim mił, oł kun ka yi pepin mołmun ei, Gos eim tilang enim konu mołum mił, nga sinim enginjpin noł kin, dambiltpin o ende pupun kin, pepin

mołpun andpin yi erpin mołmun. Mołamin kin, nga Gos kingam Jiisas miyem ełe, kaplı sinim oł kis kanim kanim kil ngopu kin, kunum kunum si kindimba.

⁸ Pe sinim yi nimin, “Sin noman tuk ełe, oł kis ełmin oł endi pinalim,” nimin ei, sin sinim kin ek kend topun ngonmun. Ngopun kin, nga ek keimi ei, sinim ekii sinenjpin kin, nga ek keimi ei sinim noman tuk ełe, pinalim ku.

⁹ Ba pe nga, sinim oł kis kanim kanim enmin oł ombu ni, peni ełe tor kindpin Gos ngunjpin kin, kaplı Gos oł kun ka ełim Gos, eim oł kis ombu pei, kil ngopu kin, si kindpi poru nimba.

¹⁰ Pe nga “Sinim oł kis kanim kanim enenjpin,” pa nimin ei, “Gos ek kend wu” pa nimin. Nga Gos eim ek keimi ei, sinim noman tuk ełe pinerang kin, nga sinim ekii sinermin mon ku.

2

Jiisas Krai Ei Sinim Paki Tołum Wu

¹ Na mon ei pułup kin, enim kin ngond. Na Gos ek ka ninj ei, pii gii ninjing kangi ambıl mołmun ei, Gos tilap ełe mołmun ei kin, ek nip kin, mon pułup ngond. Ei enim oł kis kanim kanim enerngii; ba wumb endi oł kis kanim kanim endi enjing kin, sinim nge mołmun wu oł kun ełim endi mołum ei, Jiisas Krai ei kaplı, eim nimba mił ei, dinga nip kin, Erinjpin Gos sinim kin ngumba.

² Sinim oł kis enjpin ei, Gos sinim kin popuł sim kumep kis ei, Krai eim kołpu kin, Gos nge popuł kis ei eim sim. Sipi kin, sinim nge oł kis mendpił mon; ba ya mani mei wumb oł kis pei enjing ei nge, oł yi mił erim.

³ Pe nga sinim Gos nge ek dinga ełe ekii sinjpin kin, sinim pii poł tumun ei, sinim eim kin keimi piipin kanpin kin, pii poł topun mołmun.

⁴ Pe wumb nii endi yi nimba, “Nanim eim pii poł toł” nimba; ba Gos eim ek dinga ełe, ekii sinarpi nim kin, wumb ei eim ek kend wumb mendpił mołum. Mołpu kin, Gos ek keimi ei, eim kin pinalim mon.

⁵ Ba wumb nii endi, eim Gos ek dinga ełe, ekii simba ei, kaplı Gos noman kultum

oġ ei erpi kin, kun mendpiġ kindpi paġim. Peng kin, sinim pii poġ tumun eġe nge, sinim Gos kin dambiltpin ende pupun kin eim nge wumb moġmun.

⁶ Wumb nii endi, "Nanim Gos kin dambiltpi ende moġ," pa nimba, ei eim kapġi, Jiisas Kraiss kongun erpi pepi, moġpu pum miġ, yi miġ ku, wumb ei eim yi ermbe.

Ek Dinga Konj

⁷ Nanim nge wumb puġ; ek dinga ei, na puġup nip kin, enim kin ngond ei, ek konj endi mon; ba enim ek dinga oknge ei, enim ok piik sik erik ek dinga ei, enim ok ek dinga ei piik si kindik kin piik poru nik.

⁸ Nik kin, nga ek dinga eġe na poġup kin, enim ngond ei, ek konj endi paġim. Peng kin, ek dinga konj ei, ek keimi ei Kraiss nge oġ kun ka elim oġ ei nin, nga enim enmin oġ kun ka ei nin, sin kenjpin ku. Nimbiġ erang emii pim oġ kis ei, si kindpi punum. Pang kin, nga oġ kun ka keimi ei, pe tiġang erang kin, oġ ei peni eġe onum.

⁹ Wumb nii endi, eim yi nimba, "Nanim tiġang enim oġ kun ka er moġ," pa nimba; ba eim angim kin noman kis pii ngopu kin, yi ermbe ei, eim oġ kis emii paġim konu eġe piraam moġpu andpi kin, akip yi ku, konu eġe piraam er moġum.

¹⁰ Pe nga, wumb nii endi, eim angim noman ngoġum wu ei, eim tiġang kun ka konu eġe moġum. Moġpu kin, nga eim tiġang kun ka konu eġe piraam moġpu kin, kapġi oġ kis min epi endi eim kin pinerang kin, kapġi eim min wu eipi endi, bok tok kin oġ kis endi erngii ei, pinaġim mon.

¹¹ Ba wumb nii endi, eim angim kin noman kis piimba wu ei, eim emii pim konu kis eġe piraam moġpu kin andpi punum. Pupu kin, eim konu jili miġ ba konu ei, eim kan kun enerim. Nimbiġ erang emii pim konu oġ kis ei je erpi kin, eim ningiġ eġe to tumbun miġ mundang kin, eim emii konu eġe andpi er moġum.

¹² Na mon ei poġup kin nanim kangi ambiġ noġ enim kin ngond. Nimbiġ erang enim oġ kis kanim kanim enjing ombu, Kraiss Jiisas nge embe eġe, enim oġ kis ei, eim kil ngopu si kindpi, poru nim.

¹³ Na mon ei poġup kin, enim ernjing kin ngond. Nimbiġ erang enim Jiisas piinmin

ei, eim kumb ok kumna kin multum ei, pe piraam moġum ku. Na mon poġup kin, enim wu kangi wu kin ngond. Nimbiġ erang enim dinga peng kin, wu kis Seisen kamb mani kindik kin, enim dinga angk moġmun.

¹⁴ Na mon poġup nip kin, enim kangiġ ngond. Nimbiġ erang enim Erinjpin puġwu eim pii poġ tok moġmun. Na mon poġup nip kin, enim ernjing ngond. Nimbiġ erang enim Jiisas kumb ok kumna multum ei, pe piraam moġum ei piinmin. Nga na mon poġup kin enim wu kangi wu ombu ngond. Nimbiġ erang enim dinga angk moġmun. Molk kin, Gos ek ka enim noman tuk eġe pepi moġum. Moġpu kin enim dinga peng kin, Seisen wu kis kamb mani kindnim.

¹⁵ Enim ya mei eġe pii giġi ninenjing wumb nin, mei oġ kanim kanim eġmin oġ ei nin, enim noman kulerngii mon! Pe nga wumb nii endi mei eġe pii giġi ninenjing wumb nin, mei oġ kanim kanim oġ ei, noman ngum kin, wumb ei Erinjpin Gos kin noman kultmun oġ ei, eim kin pinerim mon.

¹⁶ Yi miġ, pii giġi ninenjing wumb oġ kanim kanim pei eġmin oġ ei nin, nga epi oġ kis kanim kanim simin nik noman paġim ei nin, nga wumb kanik kin simin ni piinmin oġ ei nin, nga epi kanim kanim mei eġe saġim ei wumb en enim nilkeng sinmin ku. Epi kanim kanim ombu ei, Gos kin tonu onanim mon; ba epi ombu pei, ya mei eġe wumb nge noman eġe tonu onum.

¹⁷ Nga mei eġe wumb nin, nga epi kanim kanim wumb simin ni piinmin epi ombu ei, am pupu poru nimba; ba wumb nii endi, Gos nge noman enim epi ei enjing kin, kapġi enim konj kunum kunum molk pungii.

Kraiss Nge Opu Orung Wu Kis Endi Omba

¹⁸ Nanim kingnan ambiġan noġ; sinim muġ mei poru nimba kunum ei, mandi enim. Nga enim piik enjing ni, Kraiss nge opu orung wu kis endi omba. Yi miġ peng kin, Kraiss nge opu orung wu kis pei peni eġe tor onmun ei, wumb ombu kanik yi enmin. Erik kin, sinim piinmin ei, muġ mei poru nimba kunum ei, mandi erpi poru ninim.

¹⁹ Yi mił, opu orung wumb ombu sin nge pii gii ninjing wumb tilap ei, ende mił mon. Yi peng kin, opu orung wumb ombu sinim kin si kindik punjung. Puk wumb ombu sinim nge tilap ende pilang kin, kapli sinim kin tep to mułamin; ba en enim si kindik punjung ei, pangin kin, sinim piinmin ei, wumb ombu sinim nge tilap ende mon.

²⁰ Ba Krajs enim kin Gos Gui Ka bein tang kin, nga pe enim pei ek keimi piik poru ninmin.

²¹ Na enim kin mon konj endi polup kin, enim ngonand mon. Nimbił erang enim ek ei, piinalmin ele nge mon; ba enim ek keimi piikmin. Piik kin, nga ek kend endi, ek keimi kin tor onalim mon ni piikmin.

²² Wumb nii endi, ek kend tołum wu mołum. Mołum wu ei, "Jiisas ei Krajs Gos kindim wu mon," pa nimba wumb ei, eim ek kend tołum wu mołum. Mołum wu ei Gos kingam Jiisas kin ouni buł ngopu kin, ek ningił ei, ekii sinarpi kin, Gos kindim wu Krajs nge opu orung wu mołum.

²³ Pe wumb nii endi, Gos kingam kin, buł ngopu ekii sinanim ei, yi ku Erinjpin Gos kin buł ngopu kin ekii sinanim ku. Nga wumb nii endi, Gos kingam kin pii gii nipi kin ni tor kindnim ei, eim Erinjpin Gos kin pii gii nipi kin ni tor kindnim ku.

²⁴ Enim ok piinjing ek ka piik kun erik mułngii! Enim ok piik ek ka ei piam ambił gii nik kin, pii gii nik, mulnjung kin, kapli yi mił ku, enim Erinjpin Gos kin eim kingam Jiisas kin dambiltik se ende pu molk kin, pungii.

²⁵ Nga Krajs eim ek dinga ni pendrim mił yi ninim, "Enim noman konj kunum kunum mułngii ei nge ngumbii," pa nirim.

²⁶ Na mon ek ei polup kin, enim kin ngond ei, Jiisas nge opu orung wumb ei, enim kin ek kend tok ngok oł kun pinalim mił erngii.

²⁷ Ba Krajs, eim nge Gui Ka enim kin bein topu ngum ei, eim enim kin noman tuk ele tep to mołmbuł. Pe nga enim wumb epi eipi endi enim andan topu kin, yi enermba mon. Yi mił erang, Gos Gui Ka enim kin epi kanim kanim pei andan topu ngonum. Ngang kin, sin noman tuk ele ni piipin kin, Gos Gui Ka eim andan tonum

eipi ombu ei, ek keimi kun mendpił pałilim. Pepi kin nga ek kend endi pinalim mon. Yi mił peng kin, Gos Gui Ka enim andan tum epi ombu, ekii singii. Sik kin Krajs kin dambiltik se ende pu molk kin pungii.

²⁸ Nga pe nanim kingnan noł; enim Krajs kin dambiltik se ende pu molk kin ekii sik erngii. Erangin kin, sinim noman dinga sik erik molk kin, kunum ele, Krajs eim orung omba kunum ei, sinim singambił peng kin, nga koi erpin yi enenmin mon!

²⁹ Nga enim piinjing kin, Krajs eim wu kun ka mendpił mułum kin, kapli enim yi mił keimi ni piik kin, wumb endeim endeim ni pei oł kun ka mendpił enjing kin, kapli wumb ei, Gos nge kingam noł mułngii.

3

Gos Nge Kangi Ambil Not

¹ Enim piyei! Sinim Erinjpin Gos sinim kin noman ka owundu ngołum. Ngang kin, sinim kin noman ka ngopu ei, owundu mendpił ngołum. Yi erang kin, sinim eim kangi ambił noł mołmun. Keimi sinim Gos nge kingam ambiłam noł mendpił mołmun. Ba mei ele pii gii ninenjing wumb ei, Gos kin kanik kin pii kun enarik mołmun. Pii kun enarik kin, yi ku, sinim kin kanik kin, pii kun enalmin mon ku.

² Nanim angnan noł; pe sinim Gos nge kingam ambiłam noł mołmun; ba ekii se sinim wumb mułmun mił ei, sinim pii kun enanmin. Ba sinim piinmin ei, Jiisas eim orung omba kunum ei, sinim eim keimi kenmin. Kanpin kin, nga eim mułmba mił ei, sinim yi ku mułmun.

³ Nga wumb nii endi Krajs eim orung omba ni kui er piipi mułmba wumb ei, eim kapli kun ka mendpił mułmba. Mołpu kin, Jiisas eim kun ka mendpił mołum mił ei, yi ku mułmba.

⁴ Wumb nii endi, oł kis kun pinalim mił ermba wu ei, Gos lo ek ele palim mił, ekii sinarpi kin, lo ek ei to pulpeł to kindim. Oł kis enim wu ei Gos lo ek ele ei to tor kindnim.

⁵ Enim piinmin ei, Krajs eim opu kin, wumb oł kis ei kil ngopu si kindmba nge orum. Orum ei, Krajs eim oł kis endi eim

kin pineririm. Pinerang kin, Krai eim kapli, oł kis kil ngopu si kindmba.

⁶ Nga wumb nii endi, eim Krai kin pii gii nipi kin, dambiltpi se ende pu mułmba wu ei, eim oł kis kun pinerim mił, endi enermba mon! Ba wumb nii endi, eim kunum kunum oł kis elim wu ei, eim Jiias kinarpi kin, nga piipi poł topu enalim mon ku!

⁷ Nga nam kingnan noł; enim wumb endi, kan wiik tangin kin, enim kin ek kend tok sipik, andlam kun sinermba konu ele sipnerngii mon! Wumb nii endi, oł kun ka palim mił, elim wumb ei, eim kun ka mendpił mołum. Mołpu kin, eim Krai eim kun ka mendpił mołum mił ei yi mił ku mołum.

⁸ Nga wumb nii endi, eim oł kis, kun pinałim mił erpi mołum wumb ei, eim Seisen nge wumb mendpił mołum. Nimbił erang Seisen eim ok kumna kin, oł kis kun pinałim mił eririm? Yi mił erang, Gos eim kingam ya mani mei ele orum ei, ei pułe yi mił, Seisen kongun ei, to pułpeł to si kindmba nge orum.

⁹ Nga wumb nii endi, eim Gos nge wumb endi tonu opu mułmba ei, eim oł kis kun pinerim mił ei enermba mon! Nimbił erang Gos eim nge oł kun ka oł ei wumb ei kin, noman tuk ele mołum. Mołpu kin, nga Gos eim arim kun ka mołum mił ei, eim kapli Gos kingam tonu opu kin, eim oł kis kun pinerim oł ei, nga kunum kunum enermba mon!

¹⁰ Ele nge yi mił, ni piinmin ei, Gos nge kingam noł nii ombu mołmun. Nga Seisen nge kingam noł nii ombu mołmun ku. Kapli wumb nii endi, eim oł kun ka mił enalim ei, eim Gos nge kingam mił molalim mon ku. Nga eim angim noł noman kularpi kin, yi ermba wu ei, eim Gos eim nge kingam molalim mon ku; ba Seisen nge kingam wumb mendpił mołum.

Wumb Endi Kin Noman Kultmun Oł

¹¹ Yi mił ek ele nge, kumna mendpił kunum ei, enim ek ei piik enjing mił ei, sinim wumb endi noman kultmun oł ei, nga wumb ei sinim kin, noman kulangan yi ermin.

¹² Nga sinim kapli Andam kingam Kein eririm mił, sinim yi enermin mon! Eim

Seisen nge wu mołpu kin, eim angim mendpił to kundrum wu ei, eim oł kis mendpił eririm. Nimbił erang Kein eim angim mendpił Eipel to kundrum? Nimbił erang eim eririm oł ei, kun pineririm; ba eim angim nge eririm oł ei, kun ka pirim.

¹³ Yi mił nanim angnan noł; wumb pii gii ninenjing wumb ei, enim kin ek kis nik kin, opu orung erik yi erngii ei, enim noman to piinerngii mon!

¹⁴ Yi mił sinim ni piinmin ei, sinim wumb kulii konu ele si kindpin kin, nga sinim noman konj sinjpin. Nimbił erang sinim enjpin noł kin noman kululmun. Nga wumb nii endi eim wumb kin noman kulalim wu ei, eim wumb kulii konu ele mił piram mołum.

¹⁵ Nga wumb nii endi, eim angim kin ek kis nipi kin, nga eim noman kularpi ermba, wu ei, eim noman tukrung ele, wu angim ei to kundmba mił pim. Pe nga enim ni piinmin ei, wu endi eim wumb to kondnum wu ei, eim noman tuk ele kin noman konj kunum kunum salilim ei, piram mulalim mon.

¹⁶ Ele nge yi mił, sinim ni piinmin ei, wumb noman kultmun oł ei, pułe yi mił palim ei sinim piinmin. Nimbił erang, Krai eim noman konj sinim kin ngopu kin, ond peri ele kulum. Kulang kin, pe sinim kapli, Krai enim oł ei mił ku, sinim enginjpin kin, yi erpin kin, sinim noman konj ei, wumb kin paki topun ngumun.

¹⁷ Ba pe wu endi, eim mei ele, epi kanim kanim pei seng kin, nga wu angim endi, epi sinerang mułmba wu ei, eim kanpi kaimb sipi kin, paki tunarpi yi ermba wu ei, eim Gos noman ngołum oł ei, nipe mił wu ei, eim noman tuk ele piram palim?

¹⁸ Yi mił nanim kingnan noł mił mołmun! Sinim wumb noman kultmun pa ni gupu ele ni, mon ek yi ninermin mon; ba wumb noman kultmun, pa nimin ei, keimi pimba nin, nga oł keimi ermin yi ku ermin.

Pii Gii Wumb Gos Ningił Ele Gal Kulalmin Mon

¹⁹ Oł ele nge, sinim piinmin ei, sinim Gos nge ek keimi ele mołmun ni piinmin. Piipin kin, sinim Gos nge kumb ele angpin

mołmun ei, sinim noman emin pei tonu wang kin, dinga pupun engmin.

²⁰ Pe nga, sinim noman tuk ełe, sinim kin kos er ngopu erim kin, kaplı sinim Gos kumb ełe angpin kin, sinim noman emin sepin piipin mułmun. Yi mułamin kin, Gos eim owundu mendpił mołpu kin, tonu pupu kin, eim sinim kin noman tuk ełe ngołum ku. Nga Gos eim epi kanim kanim pei piilim ku.

²¹ Yi mił angnan noł! Pe sinim noman tuk ełe, sinim kin kos er ngopun yi enenjpın ni piim kin, kaplı sinim Gos kumb ełe engnim ełe, gał kulerman mon; ba sinim kaplı eim kii simba ei, sinim ek nipin orung kindmin.

²² Kindpin yi enjpin kin, eim ek dinga nim ełe nge, nga eim noman ełe pałim ei mił enjpin kin, kaplı sinim nipe epi endi eim kin kii sinjpin kin, kaplı eim sinim ngumba.

²³ Nga Gos eim nge ek dinga nim ei yi mił, “Sinim eim kingam Jiisas Kraıs embe ełe, pii gii nipin kin, nga sinim wumb eipi eipi noman kultmun ei yi erngii mił,” pa ni Kraıs eim ek dinga nipi kin, sinim kin yi ni ngurum.

²⁴ Yi mił wumb nii endi, Gos eim ek dinga nim ek ei, ekii sik ninim mił erngii wumb ei, eim Gos kin dambiltpi se ende pu mołum. Mułang kin, nga Gos eim kin mołum ei, eim nge Gui Ka sinim kin ngopu kin, eim sinim kin kunum kunum mułang kin, sinim kaplı Gos eim mołum mił pii poł tumun.

4

Gos Gui Keimi Endi Kin Gui Kend Endi Kin

¹ Nanim angnan noł mołmun. Pe wu kombur ok, enim kanik kin, ek endi yi mił ningii. Sin Gos nge Gui Ka sinjpin yi ningii ei, enim pii gii ninerngii mon; ba kumb se, enim kaplı, ek ełe kii sik, mok tok kin, kanik pii poł tungii ei, ek kun keimi ninmin gui ei, Gos kin onum min, ek kend tonmun. Yi mił erang, wumb pei kombur andik kin, ek kend tołmun wumb ei, oł ekii se tonu omba ni tor kindilmin wumb molk kin, ek kend kun pinalim mił nik kin, mei konu ełe orung orung andik pułmun.

² Oł ełe nge, enim ni piinmin ei, Gos Gui Ka ei ek nipi ngołum. Ngopu kin, wumb nii endi, opu kin yi nimba ei, “Gos eim kingam ya mani mei ełe orum ei, eim wu keimi ngenj ełe sinim palim mił, yi ku pirim. Kaplı, Gos Gui Ka ei, wu eim noman tuk ełe mołum wu ei, Gos ek keimi nipi tor kindnim.”

³ Ba nga wu nii endi opu kin, yi nimba ei, “Jiisas Kraıs eim Gos kin mani mei ełe opu kin, ngenj ełe keimi pinerim,” pa nipi wu ei, eim Gos Gui Ka eim kin mulerim mon. Mularpi kin, wu ei Jiisas Kraıs nge opu orung wu mołum. Mołpu kin, enim piinjing ek ei nge, ya mei ełe tonu omba ninjing mił, pe ya mei ełe, keimi mendpił tonu onum.

⁴ Ba nanim kingnan ambilan noł; enim Gos nge wumb tilap mendpił mołmun. Molk kin, ya mei ełe, ek kend tok ni tor kindilmin wumb Jiisas nge opu orung wumb ei, dinga mołmun; ba Gos nge Gui Ka enim kin mołpu kin, dinga mendpił ngołum. Dinga ngang kin, enim Gos ek piim mił, ek kend nilmin wumb ei, to mani kindinmin. Nimbił erang, Gos Gui Ka enim noman tuk ełe mołum ei, dinga mendpił mołum.

⁵ Wumb ombu ek kend tok nilmin wumb ei, pii gii ninenjing mei ełe wumb molk kin, ya mei ełe, ek kend tok pii gii ninenjing wumb kin, ngok enjing ei, piik er mulnjung. Nimbił erang ek ei nge pii gii ninenjing wumb pei mołmun ei, en enim ek kend tok nilmin ek ei piilmin.

⁶ Ba sinim Gos nge wumb tilap ełe mołmun. Molk kin, pe nga wumb nii endi, Gos pii poł topu kin, pe nga sinim ek nipin ek ei, eim ekii simba ku. Pe wumb nii endi, eim Gos nge wumb tilap ełe mulerang kin, wumb ei yi ku, sinim ek nemin kin, ekii sinermba mon ku. Oł yi erngii ei, sinim kaplı, kanpin kin, pii poł topun erpin kin, wumb ei keimi, Gos Gui Ka nge tor orum min, ek kend tołum gui ni tor opu kin, sinim kanpin kin pii poł tumun.

Gos Eim Wumb Noman Ngołum

⁷ Nanim angnan noł; sinim kaplı wumb eipi eipi endi kin noman kołpun yi ermin! Erpin kin, ei nimbił erang, noman kultmun oł ei Gos eim kin tor orum. Wang kin,

wumb nii endi wumb noman kultmun ol ei, ermba wumb ei, eim Gos nge kingam mendpił mołpu kin, nga eim Gos pii poł topu mołum.

⁸ Wumb nii endi, eim wumb noman kultmun ol ei enanim ei, eim Gos pii poł tunanim mon ku. Nimbił erang Gos eim wumb noman kułulum pulwu mołum.

⁹ Ol ei nge Gos sinim kin noman kułpu kin, eim kingam endeim mendpił, ya mani mei ele kindang, opu kin, ond peri ele kołpu kin, sinim ngum. Ngang kin, sinim kapli konj kunum kunum sipin kin, mołpun bin ei, eim kin sinjpin.

¹⁰ Noman kułulum ol ei, pułe yi mił pałim. Gos eim kumb se, sinim kin noman kultum. Kołpu kin, nga sinim eim kin, ekii se noman kułmun. Ba eim kumb se sinim kin noman kułpu kin, eim kingam Jiisas Kraiss kindang kin, ya mani mei ele opu kin, ond peri ele kołpu kin sinim ol kis kun pinerim ol enjpin ei, Gos sinim kumep kis ei Kraiss kin kindang kin, Kraiss eim je sinim ol kis kil ngopu si kindim.

¹¹ Nanim angnan noł; Gos eim kingam endeim mendpił kindang kin, mani mei ele opu kin, sinim kin kułmba nge om. Yi erang opu kin, Gos sinim kin noman kułpu yi erpi kin, sin sinim kapli wumb endi, endi ni noman kułang kin, yi mił ku eramin!

¹² Sinim wumb endi kapli, Gos kinanim mon! Ba sin sinim endeim endeim ni, noman kułang kin, yi ermin ei, kapli Gos eim sinim noman tuk ele mołum. Mołpu eim sinim kin, kongun yi erang kin, wumb noman kultmun ol ei, am ka wii tonu wang kin, sinim noman tuk ele er mułmba.

¹³ Ol ele nge, sinim piinmin ei Gos eim Gui Ka sinim noman ele tuk kindang kin, opu mołum. Mołpu kin, sinim kapli piinmin ei, Gos sinim kin noman tuk ele mołum. Nga sinim eim kin dambiltpin se ende mołpun kin, molk punmun.

¹⁴ Nga sinim kenjpin kin, wumb eipi kin ni tor kindpin kin, "Gos eim kingam mei ele mani kindang kin opu pendpi kin, mei konu ele wumb pei, sip orung simba nge om." Opu kin, sinim ek poł ei, pe ek ni tor kindpin kin, wumb ngonmun.

¹⁵ Pe nga wumb nii endi, ek ni tor

kindmba ei, eim "Jiisas Gos kingam endeim mendpił mołum," nimba wumb ei, Gos eim wumb ei kin mułang kin nga wumb ei Gos kin moł mandi pupu kin mołum.

¹⁶ Yi mił erang, sinim piipin kin, pii gii nipin ei, Gos sinim kin am noman mendpił kultum. Kołpu kin, Gos eim noman kultum pulwu mołum. Nga wumb nii endi eim wumb kin noman kultum wumb ei, Gos eim kin tep to mułang kin, nga eim Gos kin tep to mołum ku.

¹⁷ Ol ele nge pe Gos sinim kin tep to mołpu kin, eim erang sinim wumb noman kultmun ol ei, kun ka keimi tonu onum. Opu kin, ei nge, ekii se Gos eim wumb mok topu kin, kos piimba kunum owundu ei, sinim kapli Gos kin, mund mong kulermin mon. Nimbił erang, Gos eim wumb noman kultum mił, sinim ya mei ele mulnjpun kunum ei, Kraiss ei eim kin noman kułpun yi enjpin.

¹⁸ Yi mił erang, mund mong kultmun ol ei, ende tuk ele noman kultmun ele pep ende kindnałim mon. Ba Gos kin noman kultmun kun ka ol ei pepi kin, mund mong kultmun ol ei top tor kindnim. Kindpi kin wumb nii endi mund mong kulk mułngii ei, Gos kin noman kultmun ol ei tuk ele, wumb ei kin, pinalim mon. Ba eim mund mong kułpu kin, Gos kos piipi kin wumb mok topu ermba kunum ele, noman to piinim ei, Gos kin noman kultmun ol ei tuk ele pinalim mon.

¹⁹ Sinim Gos kin noman kultmun ei, pułe yi mił pałim. Gos eim sinim kin kumb se noman kultum.

²⁰ Kułpu kin, wu nii endi, eim angim kanpi kin, kan kis kananim ei, eim kin noman kulermba ei, nga Gos eim kinanim ei noman kułmba mił nenj? Yi ermba mił pinalim mon. Pe nga wu nii endi eim yi nimba, nanim Gos kin noman kult, pa yi nimba; ba eim angim kin noman kułmba ei, eim ek kend wu, mendpił mołum.

²¹ Yi mił erang, sinim kin Kraiss ek dinga endi, yi mił nipi ngum, "Wumb nii endi, eim Gos kin noman kułum kin, nga yi ku, wu angim kin yi ku noman kułpu ngumba."

5

Pii Gii Ninmin Wumb Ei Mei Ete Wumb Oɔ Kis Kanim Kanim Ombu Kambik Mani Kindinmin.

¹ Wumb nii endi, Jiisas eim Gos kindim wu Kraiss ni pii gii nimba wumb ei, Gos eim nge kingam ambilam noɔ mendpiɔ moɔmun. Pe nga wumb nii endi, eim arim ei noman kuɔpu wumb ei, arim nge kingam noman kuɔmba ku. Yi miɔ ku, wumb endi sinim Erinjpin Gos kin, noman kuɔm kin, nga eim nge kingam kin yi ku noman kuɔpu ngumba ku.

² Oɔ eɛ nge pe sinim piinmin ei sinim Gos nge kingam ambilam noɔ noman kultmun ni piimin? Piipin kin, kunum eɛ, sinim Gos kin noman kuɔpun kin, pii gii nipin kin, nga eim ek dinga nipi ngum ei, ekii sipin ermin.

³ Yi miɔ erang, sinim keimi am Gos eim kin noman kuɔpun kin, puɛ yi miɔ. Kapɔi sinim Gos ek dinga nipi ngum ek ei, sinim ekii sipin ermin. Erpin kin, nga eim ek dinga nipi ngum ei, sinim piipin kin, ek dinga ei, sinim kin embin pinermba mon.

⁴ Yi miɔ erang, kingam noɔ Gos nge moɔmun pei ei, kapɔi Gos eim ek dinga nipi ngum ei, ekii sik erngii. Erik kin, wumb oɔ kis kanim kanim ombu, kapɔi kambik mani kindik kin, mei wumb oɔ kis kanim kanim ei, to tor kindik kin, si kindngii. Kindik kin, pe sinim Jiisas kin pii gii nipin kin Gos eim ek nirim miɔ ei, ekii sinjpin kin, sinim kapɔi ya mei eɛ wumb oɔ kis kanim kanim tonu omba ei, kapɔi to mani kindmin.

⁵ Yi miɔ, wumb nii endi, kapɔi eim ya mei eɛ wumb oɔ kis kanim kanim tonu omba ei, to mani kindmba. Kindmba wumb ei, eim Jiisas eim Gos nge kingam mendpiɔ ni pii gii nimba. Wumb ei, eim mendpiɔ kapɔi mei eɛ, oɔ kis ombu, kapɔi to mani kindmba.

Jiisas Kraiss Eim Mei Ete Opu Kongun Erim Ek Ei, Ni Tor Kindim

⁶ Jiisas Kraiss eim ya mani mei eɛ orum. Opu kin, eim noɔ pirim. Pepi kin, ond peri eɛ koɔpu kin, eim miyem ei bein turum. Topu ku, eim noɔ mendpiɔ pimba nge onerim; ba noɔ pepi kin, ond peri eɛ koɔpu kin eim miyem bein turum.

⁷ Nimbiɔ erang oɔ erim eɛ, sinim piinmin ei, eim Gos nge Gui Ka oɔ kun keimi mendpiɔ puɔwu ei, eim oɔ ei ni tor kindrim ek ei keimi nipi moɔm.

⁸ Gos Gui Ka ei kin, noɔ pim ei kin, Jiisas eim nge ond peri eɛ koɔpu kin, miyem bein tum ei kin, epi tekliki kei ombu, ek ende miɔ keimi nik tor kindinmin.

⁹ Yi miɔ, sinim wumb ninmin ek ei pii gii ninjpin kin, kapɔi Gos ninim ek ei pii gii ninim ku. Nimbiɔ erang Gos ninim ek ei, ek dinga mendpiɔ ei, eim ninim ek ei, eim kingam Jiisas kin ek ei nipi tor kindrim.

¹⁰ Wumb nii endi, eim Gos nge kingam Jiisas kin pii gii nim kin, eim kin noman tuk eɛ pimba ei, Jiisas eim Gos kingam keimi ni piimba; ba wumb nii endi, Gos ek ninim ei, pii gii ninenjing kin, Gos eim nanim kingnan Jiisas pa nirim ek ei, ek kend tum ni yi piingii. Nimbiɔ erang eim Gos eim kingam Jiisas kin nirim ek ei, pii gii ninenjing mon.

¹¹ Nga eɛ nge, Gos eim sinim kin ni tor kindim yi miɔ nirim ei, Gos noman konj kunum kunum moɔm ngurum ei, noman konj ei, eim kingam Jiisas puɔwu ei, eim ngang kin sinim simin.

¹² Pe nga wumb nii endi, eim Gos nge kingam Jiisas kin pii gii nimba wumb ei, eim noman konj kunum kunum moɔm ei, sipi moɔm. Pe nga wumb nii endi, eim Gos nge kingam Jiisas kin pii gii ninermba wumb ei, eim konj kunum kunum moɔm ei, wumb ei eim kin mulermba mon.

Konj Kunum Kunum Moɔm

¹³ Na mon ei poɔpu kin enim kin ngond ei, wumb nii endi, eim Gos kingam embe eɛ, pii gii ninjing kin, kapɔi enim piingii ei, enim noman konj kunum kunum moɔm ei sinjing.

¹⁴ Kapɔi pe sinim Gos nge kumb eɛ, omun kunum ei, sinim tungu enanmin. Nimbiɔ erang sinim keimi piinmin ei, sinim nipe epi endi, Gos nge noman paɔim miɔ, ekii sipin kin, kii simin ei, kapɔi Gos kom se piipi kin, ekii se eim sinim kapɔi epi ei ngumba.

¹⁵ Pe sinim pii gii keimi ninmin ei, eim piinim ni piimin ei, kapli sinim simin ni kii sinjpin kin, epi ei ngang kin simin.

¹⁶ Pe wumb nii endi, eim kinang pii gii ninjing wumb angim endi, ol kis kun pinerim mił endi erpi kin, dup konu kis ele punermba mił endi pim kin, kapli eim prei erpi kin, Gos kii seng kin, kapli Gos wumb ei kin paki top kin, sipi orung sipi kin, noman konj kunum kunum mołulum ei, ngang simba. Ba wumb kombur Gos Gui Ka kin ek buł ambilk ek kis ngungii ei, er sipipi kin dup konu kis ele kindang kin, pungii er mułngii ei, na enim prei erik kin, Gos ngungii ei, na ninand mon.

¹⁷ Pe ol kanim kanim kun pinalim mił enmin ol ombu ei, ei ol kis ombu palim; ba ol kis kombur enmin ei, dup konu kis ele punerngii mił endi palim.

¹⁸ Sinim piinmin ei, Gos nge kingam endi tonu opu mułum ei, ol kis kun pinalim mił ei, kunum kunum enalim mon. Nimbił erang Gos nge kingam Jiisas wumb ei tep ka erpi, paki tang kin, pii gii dinga ni er mułmba. Yi er mułang kin, Seisen eim wumb ei kin mandi pupu ambilpi kin, to kis ermba pinerim mon.

¹⁹ Sinim piinmin ei, sinim Gos nge kingam noł mendpił mołmun. Mołangin kin, nga pii gii ninenjing wumb pei, en enim ol kis pułwu Seisen nge angil ele molk kin, eim dinga ele, kongun erik kin, andik puk mołmun.

²⁰ Nga sinim piinmin ei, Gos nge kingam ya mani mei ele om ei opu kin, sin paki topu sinim noman ka wii ngang kin, Gos kin keimi mendpił pii poł tonmun. Nga sinim eim kingam Jiisas Kraias eim kin dambiltik se ende puk mołmun. Nga yi mił ku, sinim Gos keimi eim kin dambiltik se ende puk mołmun. Mołpun kin, Gos eim Gos keimi mendpił; nga Gos eim konj kunum kunum pułwu mołum ku.

²¹ Nanim kingnan noł! Enim Gos kin pii gii dinga peng molk kin, enim ek kend gos kin mandi pu mulerngii.

Jon Mon Nga Endi Połpu Gos Wumb Kin Kindim

Jon Mon Endi Nga Pulum

¹ Mon ei men ngii pii gii ninjing wumb ełe, tep er peng erip moł wu ei, na Jon mon ei, połup kin enim ngond ei, men ngii amb endi kin, eim kingam ambilam noł mił mołmun ei, noman kult. Kulup kin na endeim mendpił mon; ba wumb pei nii endi, eim ek keimi ei, pii gii ninim wumb ei, yi ku enim kin noman kultmun.

² Na enim kin noman kult. Nimbił erang ek keimi ei, sinim kin palim, nga sinim kin kunum kunum pepi mołpu ba.

³ Erinjpin Gos kin, eim kingam Jiisas Krai sinim kin, noman ka ngonmbuł ei ni, nga noman kaimb silmbił oł ei ni, nga noman emin ngołmun oł ei ni, oł ombu pei sinim kin erangił kin, nga sinim wumb kin noman ngok oł ei ni, ek keimi oł ei er minj erik kin, yi er mułngii.

Ek Keimi Nin Noman Kultmun Oł

⁴ Nanim ka piip kin, kurup kanip piind ei, enim pii gii ninjing wumb kombur en enim, oł kun keimi ei, sin Erinjpin Gos ek dinga ninim mił ei, ekii sik yi enmin.

⁵ Pe nga na enim pii gii ninjing wumb kin, na mon endi połup kin enim ngunand mon. Nga ek dinga konj endi nip ngunand mon ku. Ba kumna kin, ek dinga endi enim kin kii sip kin ngond ek ei, yi mił wumb endeim endeim ni noman kulang kin, yi mił erngii.

⁶ Nga noman kultmun oł ei, pułe yi mił, Gos eim ek lo dinga nipi pendim ełe, sinim piipin kin, ekii sipin mułmun. Mołpun kin, ek dinga ei, enim kumna kin, yi mił piinjing ei mił, enim kapli wumb noman kultmun oł ei mił, yi erik mułngii.

⁷ Yi mił wumb kombur pei ek kend tok, kun pinałim niłmin wumb ei, sinim kin si kindik kin, mei orung orung ełe punjung ei, ende mułmun ei, en enim Jiisas Krai, eim wu mił ya mei mani ełe orum pa nik, yi ninałmin mon. Ninarik kin, wumb yi

nge, ek kend tok ełmin wumb ei en enim Jiisas Krai nge opu orung wumb mołmun.

⁸ Yi mił, en enim kanik kun erik mułngii! Mon pim kin, enim kongun dinga enjing ei wii mił punermba; ba enim kongun dinga enjing nge kumep ka Gos ngang kin, kapli singii.

⁹ Nga wumb nii endi, eim Jiisas Krai ek ka ei ambil gii ninarpi, si kindpi kin, am ernding pupu ermba wu ei, eim Gos kin tep to mulermba. Ba wumb nii endi, eim Jiisas Krai eim ni andan topu ngum ek ei, ekii sinjing kin, kapli wumb ei Erinjpin Gos kin, eim kingam Jiisas kin, tep to mułngii.

¹⁰ Pe wumb nii endi, Krai nge ek ka ni tor kindnermba wu ei, enim ngii konu ełe nirik sinarik kin, nga or pii nik, yi enerngii mon. Pe nga yi ninerngii, "Noman emin nim kin pengli," ninerngii mon ku.

¹¹ Pe wumb nii endi, eim noman emin nim kin pendpi kin, nga oi a nip, yi ermba wumb ei, eim wumb ei, oł kis ełim mił ei, oł kis ełim mił ei, eim kin tep to mułmba.

¹² Pe na epi kanim kanim ek kombur pei nga na nip ngumbii end; ba ei pipe nin, noł triindi ełe, pułup kin, ngunernbii; ba nanim piind ei, enim kin op kanip kin, bii ni piind. Piip op kin, endeim endeim ni kanip nimbii. Nemb kin, sinim pei pupun opun kin, ka piimin ei, tonu owundu opu pimba.

¹³ Pe Gos to tonu kindang pii gii ninjing wumb ei, nge kinganim noł ya mołmun wumb ei, enim kin ek ka nik, "Ka mułei!" a nik enmin.

Jon Mon Ekii Se Połpu Gos Wumb Kin Kindim

Pe Jon Mon Endi Nga Połpu Kindim

¹ Mon ei men ngii pii gii ninjing wumb tep er peng er moł wu ei, na Jon, wu Gaiyas, na noman kułup ngoł ei kin, mon ei pułup ngond.

² Nanim wu puł mendpił; na yi nip piind ei, wumb kin nim epi kanim kanim nimin kin, pei kaplı ka mołun yi ni piind. Nga na ni piind ei, ninim noman tuk ełe ka seng mułun kin, yi mił ku, ninim ngenj ełe ka seng kin mulnjii.

³ Yi mił na nanim ka mendpił piinj kunum ei, wu enginpin kombur na kin ok pendik kin, ek yi ni tor kindnjing; “Nim ek keimi ninim mił, ekii sikin kin kongun dinga erkin kin, nga ek keimi nin mił, ninim yi ku oł kun ka erkin kin, no pekin mołun,” pa yi ninjing.

⁴ Nik kin, epi eipi endi oł yi mił erang kin, na pe ka piind oł ei mił, na piinermbii mon. Piinarip kin, nanim ek keimi nin, pii gii ninjing kingam noł ei, ek keimi ninim mił yi ku, en enim oł kun ka ekii sik kin, no pek mołmun.

Geiyas Eim Embe Tonu Pum

⁵ Nanim nge wu puł mendpił; nim kongun keimi ka erkin kin, sinim nge enginpin noł paki tokun, yi en ei, pii gii ninjing wumb ei, kumb ningił kan poł tunen; ba nga nim paki tun.

⁶ Tokun kin, en enim pii gii wumb kułou tunjung wumb ya ełe ok pendik kin, nim en enim kin, en oł ei mił, ni tor kindnjing. Kaplı, nim am en enim andłam ełe, ok pungii ei yi ku, andan tokun eran kin, Gos kanpi ka pimba oł ei, yi ku enjii.

⁷ Yi mił erang en enim andłam ełe, andik punmun ei, Jiisas Kraiss nge kongun erngii nge punmun. Puk kin, nga torung wumb mołmun ei, epi ngok kin, paki tok erngii ni, yi piinałmin mon!

⁸ Kaplı pe, sinim pii gii ninjpin wumb ei, kaplı Gos kongun wumb ombu paki topun kin, kan kun erpin se mułmun. Mołpun yi

enjpın kin, sinim kaplı en enim ek keimi ełe, kongun ei, ende kindpin enmin mił, sinim oł yi enmin ełe, kongun yi ku ermin.

Diyosrepiis Kin Diimiisriyas Enim Kanik Kun Erik Mułngii

⁹ Na mon osii endi ok połup kin, men ngii pii gii ninjing wumb mołmun wumb ei kin kindinj; ba Diyosrepiis eim, wu num mołpu kin, wumb ombu tep ermbii ni noman to piirim. Piipi kin, ya na ek ninj ei, eim ekii sinałim mon.

¹⁰ Yi mił pe na enim kin ombii kunum ei, op kin, eim epi kis kanim kanim erim ei mił nip, peni ełe ni tor kindmbii end. Pe eim sin kin am kis nipi kin, nga eim ek kend kun pinałim, yi nipi ełim. Erpi kin eim, oł yi ełim ei, am kaplı enałim. Nga wu angim noł kombur ongii ei, “Onmun,” a nipi kin, enim sipi kin, paki topu enałim mon ku. Nga wumb kombur wu ombu sik kin, paki tok ermin ni erngii ei, “Mon!” pa nipi kin, nga “Enim yi enerngii,” nipi kin, nga men ngii ełe, “Enim kaplı tuk onerngii, enim si kindik kin tor pei!” pa niłim ku.

¹¹ Nanim wu puł mendpił; nim oł kis kun pinałim mił ei, ekii sinenjii mon, ba oł kun ka pałim mił ekii sikin enjii. Wumb nii endi, eim oł kun ka pałim mił ełim wumb ei eim Gos nge wu mułmba. Nga wumb nii endi, eim oł kis kun pinałim mił, ekii sipi ermba ei, eim Gos endeim kinanim mon!

¹² Diimiisriyas eim kongun enim, “Nim nga oł ka enim,” pa ni wumb pei yi ninmin. Nga ek keimi pim mił, eim piipi kin, ekii sipi kin oł kun pim mił kunum kunum er mułum. Mułang kin, nga sin pupun kin, kanpin enjpın mił, nipin tuk ku kindinmin. Nga nim piinjii ei, sin ninmin ek ei, keimi pimba.

¹³ Na ek kanim kanim pei enim kin nimbii ni piind; ba nanim pipe ełe ni noł triindi ełe, połup kin ngunermbii mon.

¹⁴ Na enim kin op kin kenmbii ni piind. Wamb kin, kaplı sin sinim kin mendpił ek nipin piimin.

¹⁵ Noman emin ei, enim kin pengli! Ninim nge wumb puł nin, kand si nołum wumb ombu, nim kin, “Ek ka,” nik kindmin. Nga sin nge wumb puł nim kand si

nołum wumb ombu kin, ek yi ku, nikin
ngunji.

Jus Mon Endi Połpu Gos Wumb Kin Kindim

Jus Pułum Mon Ei

¹ Na Jiisas kin ekii sip kin, eim nge kongun wu mołup kin, nanim Jeims nge angim moł. Na mon ei połup kin, wumb ombu Gos eim wii topu “Nanim kin ekii sik nanim nge wumb mułngii,” pa ninim, wumb ei kin nognd. Ngop kin, wumb ombu enim, Erinjpin Gos nge noman ngołum oł ei nge, piram mułangin kin, nga enim Jiisas Kraiss eim angil ełe tep ka erang mołmun.

² Pe Gos eim kapłi enim kin kaimb sipi kin, nga eim erang enim noman tukrung emin ka seng kin, nga eim am enim kin noman kułpu ngołum oł ombu ei, enim kin pei mendpił tonu opu pengli!

Gos Nge Ek Ka Opu Orung Wumb

³ Na angnan noł mendpił, nanim enim kin noman to piip kin, mon pułmbii ni piinj mon ei, pe puls. Puls mon ei, Gos eim sinim si orung simba ei, pe na mon ei połup kin, enim kin ngond. Na nemb enim paki tang kin, enim nge pii gii ei ambil gii nik dinga kindik kin wumb ek kend tok kun pinalim mił nik kin, andan to ngołmun wumb ei kin kan kun erik mułngii. Molk kin, kunum endeim mendpił Gos eim sinim pii gii wumb pei kin ngum pii gii ei, tep ka erpin kin dinga kindipin kin, pii gii ei ambil gii ni mułmun.

⁴ Nanim ek ei mił nip ngond ei, nimbił erang wumb kombur ek kend kun pinalim wumb ei koi erik molk kin, en enim, enim kin tep to mułmun. Molk kin en enim oł kun pinalim mił erngii ei, sinim Gos nge noman ka ngołum oł ei kin en enim to eipi eipi kindik kin oł eipi endi ełmin. Erik kin, en enim oł kis kanim kanim ngenj noman kuł ngumba ni piik ełmin. Erik kin en enim sinim Jiisas Kraiss Owundu sinim tep er mołum Owundu ei, en enim buł ngok kin yi ełmin. Kumb ok Gos nge ek ka si, ni tor kindpi kin yi nirim. Wumb oł kis ełmin

ełe nge Gos kos owundu simba kunum ei en enim kumep kis singii ei sim sałim.

⁵ Pe nga na enim nemb piingii ei nge, enim ok piik kin, kanik enjing ei, Gos eim Esrel wumb Eisip mulnjung konu ełe, eim paki to se mengpi kin, Eisip konu tor tu wum. Tu wang kin, wumb ombu, eim kin pii gii ninenjing wumb ei, ekii se, eim to kondpu kis er si kindim.

⁶ Nga enim piingii ei, enjel en enim Gos ngopu kin, tep erik mułei, a nirim konu ełe, si kindik, yi erangin kin, Gos eim en enim ambilpi, sipi kin, konu endi kindang mołmun. Molk kin, ekii muł mei poru nimba kunum ełe, Gos eim sipi kan ngii mił kindang konu kis ełe, kunum kunum mułngii. Nimbił erang en enim Gos ngum kongun ei, mandi ełe erik mulenjing. Mularik kin, nga Gos en enim dinga ngopu ełe molk kin, tep erei, nirim ei mił, si kindnjing. Si kindangin kin, en enim Gos kos owundu piimba kunum owundu ei, eim enim konu kis ełe kindmba.

⁷ Ei yi mił ku, Sorom kin Gomora konu owundu tał nin, nga konu kombur orung orung mandi sirim ei, enjel erik kin, oł kis enjing ei, dup opu nopu kin, konu kin, wumb ni pei, to kis erpi eipi eipi kindrim. Kindang kin, sinim noman to piipin mułmun ei, Gos wumb nii endi oł kis kun pinalim mił er andilim ei, Gos eim wumb ei kin, oł yi ku erpi ngumba. Ngumba ei dup konu kis ełe, kunum kunum piram nop mułang kin, en enim ngenj kumbii kis singii.

⁸ Yi mił ku, wumb oł yi enjing mił ku, wumb ombu en enim or kumb min men mił kenjing ei, en enim nge ngenj ełe ok kis erik ełmin. Nga yi ku sinim Owundu nge noman dinga ei, en enim ek buł ambilk kin tołul ełmin. Nga yi ku, en enim tonu epin konu ełe enjel ei nge, se ek kul sik yi erik ełmin.

⁹ Ba ok enjel owundu Maikel mołpu kin, kunum endi eim Gos nge opu orung wu kis Seisen kin ek mił erkił kin, Moses nge ngenj ei nikił, ek mił erkił, ba enjel owundu Maikel eim, ek endi nipi kin, Gos nge opu orung wu kis Seisen, “Nim oł kis kun pinalim mił en” pa ninerim mon; ba eim yi nirim, “Owundu eim nim ek

dinga mendpił nipi kin oł kis en ele nge ngonum,” nipi yi nirim.

¹⁰ Ba wu ombu en enim pei ei epi ombu, pii kun enalmin ele nge, en enim ek kis nik kin, nga en enim epi pii kun enmin epi kanim kanim ombu, en enim kung owu mił, oł kanim enim ele yi palim ei, noman to piik enalmin mon. Oł ele nge, en enim kin kumep kis ngopu kin to kis ermba.

¹¹ Yi mił en enim kan kun erik mułngii! Nimbił erang en enim Gos kin ekii sinerim wu Kein, eim erim oł ei, en enim yi ku elmin. Nga en enim ku nin epi simin ni piik kin, en enim erik oł ei mił wu Beilim yi ku piipi eririm. Nga yi ku kumb ok wu Kora eim ek dinga piipi kin ekii sineririm ei mił ku, en enim yi ku erik kin, Kora eririm oł ei mił Gos eim erpi kumep kis ngurum mił yi ku en enim am puk kin, konu kis ele pungii.

¹² Yi mił wu ombu en enim mundun ming penj mołum ei mił mołmun. Molk kin, enim men ngii kuni owundu endi nungii ei nge, en enim singambił kulanmin. Kularik kin, en enim nge mendpił noman to piik kuni en enim mendpił nonmun. Nok kin, en enim yi mił kupu muł endi, jipił topu kin, nga konu tunarpi kin, konu pop topu, sipnim ei mił; nga yi mił ku, ond endi angpi, onguł pei topu kin, tengngii kunum mong top mulałim ei mił ku; nga ond dumbuł pei kułii erpi kin, kołpu numenj tonum ei, mił mołmun.

¹³ Nga en enim yi mił ep noł topu kin, ko wupu onum mił, en enim oł kis kun pinalim mił enmin ei yi mił. En enim noł wer ele, noł milali kindpi mołum ei mił, en enim singambił sik kin, oł kis yi erik mołmun. Molk kin en enim yi mił kor kanjip endi pupu kin ele pepi ele pepi, enim mił, yi erik mołmun; ba Gos konu endi er sim sałim ei emii mendpił peng mułngii.

¹⁴⁻¹⁵ Nga Einok eim ok yi mił nirim, wu ombu ek kend tok kun pinalim ninmin wu ombu kin tonu omba ek ei, piipi nirim. Andam tonu opu multum nga Einok eim tonu opu mołpu kin, ek nipi eririm ei, Andam nge buł morung wumb tilap angii orung nga tał tonu ok mulk kunum ele, eim tonu opu mołpu kin ek ni tor kindpi

kin, yi nirim. Eim yi nirim, “Enim piyei! Owundu eim kin, eim nge enjel pei tonu, kanjip mołum ei mił, yi pei mendpił kapli ongii,” pa nim. Yi erpi opu kin, eim kapli wumb pei kii si orung kindpi kin, kos piimba. Piipi kin, eim pii gii ninanmin wumb ei, oł kis kanim kanim enjing ei, kii sipi kin, kos piimba. Piipi kin, nga ek kis kanim kanim endi, Gos kin ninjing kin, yi ku kii si ngopu kin kos piimba.

¹⁶ Wu ombu en enim kunum kunum nu gultam nik kin, en enim elmin oł ei sipik kin, wumb eipi elmin pa nik elmin; nga en enim noman ele, oł kis kun pinalim mił erii niłim ei, ekii sik elmin. Pe nga en enim ek dinga nik kin, wumb piingii ei, “Sin sinim wumb owundu mołmun,” ni piingii nik yi elmin. Nga en enim wumb eipi nge epi endi simin ni piik kin, kenim ni elmin.

Enim Pii Gii Ambil Gii Ningii

¹⁷ Ba nanim nge wumb puł mił ei, enim piyei! Ok enim Jiisas Krai Owundu nge ek se andiłmin wu ombu ek ni tor kindnjing ek ei piingii!

¹⁸ Wumb ombu enim, enim kin yi ninjing, “Muł mei poru nimba kunum ei, wu kombur ongii ok pendik kin, enim kin tokuł erik ngungii. Ngok kin, noman to piinarik kin, oł kis ombu, ekii sik pungii,” pa ninjing.

¹⁹ Wu yi nge ombu, en enim erik kin, wumb sipik tilap eipi eipi kindik kin, erangin mułngii. Molk kin, en enim noman ya mei ele, wu noman pałim mił, ekii sik erik kin, punmun ei, Gos Gui Ka ei, en enim kin mulałim mon.

²⁰ Ba enim nanim angnan noł; enim noman tuk ele dinga kindik kin, en enim pii gii kun ka pałim mił, dinga kindik mułngii! Molk kin, enim kunum kunum prei erngii ei, Gos Gui Ka ele nge, prei erngii!

²¹ Nga en enim Gos noman kultum oł ele nge, enim kapli no pek mułngii! Yi erik kin, nga Jiisas Krai sinim Owundu nge kaimb sipi kin, sinim ngolum oł ei, peni ele tor omba kunum ei, enim kunum kunum kui er mułngii.

²² Nga enim wumb kombur pii gii dinga pinerang mołmun wumb ei kin, kaimb sik kin paki tok yi ernгии.

²³ Nga wumb ombu en enim dup konu kis ełe mił mołmun ei, kapli enim sikir erik, si orung singii. Sik kin, enim kapli gał kulk kin, kaimb sik enmin oł ei nge, wumb kombur kin yi erik ngungii. Ngok kin, konduk ok nge penj mendpił mołum ei mił noman tuk oł kis sałim ei, enim kanik kun erik kin, buł ngok kin gał kulk mułngii.

Prei Erpin Ek Ka Nipin Gos Ngumun

²⁴ Pe nga Gos eim kapli enim kan kun erpi kin, se mułang kin enim bok tok orung puk kin, oł kis kun pinałim mił yi enerngii mon! Eim kapli enim si mengpi opu kin, eim tiłang dinga owundu ermba kumb ełe tu wumba. Tu wang kin, enim nge oł kis endi pinerang kin, enim ka mendpił piik mułngii.

²⁵ Gos ei Gos endeim mendpił mołum ei sinim se orung sim pułwu ei, eim Jiisas Krai sinim nge Owundu ei, eim kongun erim ełe nge, sinim se orung sipi kin, eim kin sim. Seng kin, sinim kapli eim embe kapli ambil tonu kindmin. Kindamin kin, eim kapli King Owundu mułmba ei, kapli dinga owundu mendpił sałim; nga eim epi kanim kanim pei ei eim peng tep erpi mołum ei pułwu. Eim kumb ok mołulum. Pe eim mołum ku; nga ekii ei eim kunum kunum mołpu ba ku. Ei keimi!

Gos Nge Oł Koi Er Pałim Ei Jon Kin Andan Tum

¹ Mon ei ek ninim mił koi er pim ei, Jiisas Kraiss andan tum ei, Gos Kraiss kin ngurum. Ngurum ełe nge, eim andan topu kin, Gos eim kongun wumb kin, nipe epi endi, mandi tonu omba ei nge, eim nipi ngurum. Ngopu kin Kraiss eim oł yi erpi, andan topu kin, eim nge kongun wu Jon kin, eim nge enjel kindang om.

² Nga Jon eim kenim ei mił, ni tor kindim ei, eim ek ni tor kindpi kin, Gos nge ek ka ei, peni ełe nipi tor kindpi kin, Gos nge noman to piipi kin, Gos nge ek keimi Jiisas Kraiss eim kin andan tum ei, kenim mił nim.

³ Wumb nii endi mon ei germba wumb ei, eim ka piimba. Nga wumb nii endi, eim ek ei kom se piimba wumb ei, eim ka piimba. Piipi kin, eim nipe epi endi mon ei, mon poł pendnjing ei piipi kin, ekii simba wumb ei, ka piimba. Nimbił erang mandi ermba kunum ei, oł pei keimi ei tonu omba.

Jon Ek Ka Nipi Men Tolmun Ngii Angil Orung Nga Tał Nge Wumb Ngolum

⁴ Pe na Jon mon ei, angil orung nga tał połup kin, Eisiya konu owundu men tołmun wumb ngii ełe kindir. Kindamb kin Gos nge noman ka nin, eim noman emin ei nin, enim kin mułang kin; Gos ei Gos eim pe mołum; nga Gos kumb ok mendpił mołum; nga Gos eim ekii se omba ku. Nga Gui Ka ei angil orung nga tał, Gos eim konu peł kumb ełe, mołmun ei, noman emin nin; noman ka enim ngungii ku.

⁵ Nga Jiisas Kraiss keimi dinga kindpi kin, ni tor kindnim. Kindpi kin, eim kumb se mengk kangii ei, eim kołpu kin, nga angpi tonu opu kin, nga konj purum. Pupu kin wumb ei, eim ya mani mei ełe king ei, eim tep enim ku.

Erpi kin, eim sinim kin noman ngopu kin, nga eim kołpu kin, nga eim miyem sinim oł kis enjpin ei, kil ngopu si kindang

kin, sinim wumb oł kis pinalim mił wii mołmun.

⁶ Nga Jiisas eim sinim yi erang kin, sinim tep ełmin wumb mił mołmun. Molkk kin nga sin kułmał kałiłmin wumb mił mołpun kin Gos kongun er mułamin kin, eim nge Arim Gos kin kongun wumb mił mołmun. Pe nga Jiisas Kraiss eim kin, tiłang owundu kin noman dinga ei, kunum kunum mułmba; ei keimi!

⁷ Enim kenei! Jiisas eim konu kupu kin ouni onum. Onum ei, wumb pei eim keningii. Kanik kin, nga eim tunjung wumb ei, keningii ku. Ya mani mei ełe wumb pei, eim kanik kin, en enim noman embin tok, kaimb sik kin, kei dinga ningii. Yi mił, ei keimi, yi ermba.

⁸ Gos Owundu yi ninim, “Na nam kumb se mendpił nin, nga ekii se mendpił ouni.” Gos Owundu yi nipi, pe mołum; nga eim kumb ok mołum ku, nga ekii se kunum endi eim omba ku. Gos mendpił, eim noman dinga mendpił pałim.

Jon Gos Kindim Wu Kingam Ei Kenim

⁹ Na nam Jon enim nge enginjing moł. Nga sinim Jiisas kin dambiltpin se ende pupun mołmun. Mołpun kin, na enim kin oł embin tui nin, ngenj kumbii ei sipin kin, nga Gos sinim wumb tep er mołum konu ełe, na enim kin tuk ełe moł. Pe nga sinim pei oł embin tui ei dinga ko wupun kin, Pasmos ni konu pokum ełe, kindangin moł. Nimbił erang na Gos ek ka ni tor kindinj konu ełe, ni ek keimi ei, Jiisas andan topu na ngum. Ngang kin, ek ei, na ni tor kindinj konu ełe nge, na to tor kindinjing.

¹⁰ Pe sinim nge Owundu nge kunum ei, Gos nge Gui Ka ei, na kin dinga tonu om. Wang kin, na nge buł morung ełe piinj ni, ek dinga endi tengim ei yi mił, beli owundu endi turum.

¹¹ Ek ei yi ninim, “Nim ninim epi nipe endi ken mił ei, mon poł mani kindnjii. Kindkin kin, nga men tołmun wumb ngii angil orung nga tał ełe, mon ei, kindnjii. Kindnjii konu ei, Epeses kin, Simerna kin, Perkama kin, Taiyasaira kin, Saris kin, Pilarelpia kin, nga Leiyorisiya kin, konu ombu ełe kindnjii.

12 Pe nga, na kan orung kindip kin, wumb nii endi, na ek ei nirim mił ei, kenmbii end. Erip orung kindip kin, na kenj ni, dup alam kakałmin epi gol angil orung nga tał tuk ełe, mundangin mułang kin na kenj.

13 Pe dup alam tuk mii memb ełe Gos mani kindim wu kingam mił, wu endi engim. Engim wu ei, konduk endi kindang kin, mer simb ełe tor pum. Pang kin, nga ond kinemb owundu mił, gol epi ei, eim pepil ełe kan sim.

14 Nga eim peng enjin ei, kuru erpi kin, kung siipsiip enjin kuru mił min, konu kupu kuru yi mił pim. Peng kin, nga eim ningil ei, dup anmbil mił gur nim.

15 Nga eim simb ełe tilang owundu erim. Erpi kin, yi mił gol epi dup owundu kilangin kin, tilang enim yi mił erim. Erang kin, nga na piinj ni, eim nim ek ei, noł kulup dinga tonum ei, yi mił ek tengim.

16 Pe nga eim kor kanjip angil orung nga tał eim angil tunding orung ełe embilim. Embilpi kin, nga eim tui jik mił, tukum orung orung anmbil tał ouni tukum mołum ei mił eim gupu ełe tor om. Eim kumb ningil ełe, konu tinga eni, topu tilang owundu enim, oł ei mił erim.

17 Pe kunum ei, na eim kanip kin, na nam mani mei ełe, mani pup kin, wumb kolk pałmin oł ei nge mił na erip pinj. Ba eim angil tunding orung ełe na ambilpi kin, ek yi nim, "Nim mund mong tunenjii mon! Na nam kumb se mendpil mołup kin nga ekii se mendpil ełe mołup end ku," pa yi nim.

18 "Pe na nam konj moł! Ok na kuls; ba nga nim na ken ei, nam kunum kunum konj moł. Na ya mei ełe wumb koltmun oł ei nin, dup konu kis ei nin, na noman dinga ełe nge, kii wał mił dinga ei, na ambil se moł.

19 Pe nim kan epi ei, nga mon endi pulnjii! Polkun kin, ei pe kan epi ei nin, nga epi endi ekii se tonu omba epi ei, nin pei pulnjii ku.

20 Yi mił, epi pułe koi erpi pałim epi ei, tor omba ei nge, kor kanjip angil orung nga tał, nim na angil tunding mołum ei nin, nga gol dup alam kalk angindilmin epi ei, angil orung nga tał ei nim kan. Kan ei

pułe yi mił: kor kanjip angil orung nga tał ei, men tołmun ngii ełe nge, angil orung nga tał enjel; nga gol mił dup alam kakałmin epi ei, men tołmun ngii angil orung nga tał mił, mołmun ku.

2

Gos Ek Ka Epeses Konu Ełe Kindim

1 Wu endi Jon kin nim, "Nim Jon mon polkun kin, Epeses men tołmun wumb nge enjel ełe, mon ei kindnjii. "Wu endi kor kanjip angil orung nga tał angil tunding ambilpi sipi kin, nga eim dup alam gol kakałmin epi angil orung nga tał ełe, tuk mii memb andilim ei, na ek yi nip nognd.

2 Na piind ei, enim nipe oł endi enjing. Nga enim kongun dinga erik kin, nga oł embin tui ko wuk kin, nga kunum olt kui er muljung ei, na piind. Nga na piind ei, enim wu endi oł kis erim wu ei, noman ngunerngii mon! Nga na piind ei, enim wu nii endi, eim na Gos kongun kindim wu, ni piinmin. Nga enim wumb ei ek piik kin, mok tok poru ninmin. Nga enim wumb oł ei enmin pułe ei, piik enmin. Nga enim wumb ei, ek kend tok ełmin wumb, ni piingii.

3 Yi ku, na piind ei, wumb oł kis ełmin wumb enim kaninmin ei, enim na embe ambil gii nik mołmun. Nga wumb ombu, enim kin ngenj kumbii ngonmun; ba enim dinga angk kin, oł embin tui ei ko wunmun. Nga enim kongun dinga ei, ten kulk enanmin mon; ba enim kunum olt kui erik mulk ei, na piind.

4 Ba na ek endeim endi, enim kin nim-bii end. Enim kumb se, na kin pii gii ninjing kunum ei, na kin noman mendpil ngunjung; ba pe yi mił nga, enim noman ngunanmin mon.

5 Enim piinmin, ok enim oł kun ka enjing; ba pe enim oł kun ka ei si kindik kin, bok tonmun. Yi mił, enim nga ok oł enjing oł ei, pii kun erngii! Pe enim noman ak tok kin, oł kis buł ngok kin, ok enjing mił yi erngii! Mon pim kin, enim noman ak tunenjing kin, kapli na enim kin op kin, enim dup alam ei, na si tor simbii.

6 Ba enim oł ka endi ei, piram pałim. Enim Nikolaisan wumb ełmin oł kis ei,

enim ka piinanmin mon. Na yi ku, na en enim enmin oł ei, ka piinand ku.

⁷ “Kaplı enim kom pim kin, kaplı enim Gos Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb ngii pei ngonum ek ei, kaplı piingii.

“Nga wumb nii endi, Gos kin pii gii dinga nimba wu ei, kaplı na Gos eim nge ond mong noman konj kunum kunum mołulum, eim nge pani aka pin palim ei, ngumbii,” pa nirim.

Mon Poł Endi Simerna Konu Men Tołmun Kindim

⁸ Wu ei Jon kin nirim, “Nim mon ei polkun kin Simerna konu owundu ełe men tołmun wumb nge enjel ei ngunjii. Ngunjii ek ei, yi mił: “Wu nii endi, eim mołpu kumb ełe kindpi kin nga mołpu, ekii kindpi, kołpu kin, nga angpi tonu opu kin, konj mołpu ełim wu ei, na ek nip ngond,” yi nirim.

⁹ “Na enim ngenj kumbii nin, embin tonu onum ei, na piind. Na piind ei, enim wumb kurpu mołmun; ba enim piram epi pei sałim. Na piind ei, wumb kopur enim kin ek buł morung oł niłmin ei, na piind. Wumb ei yi ninmin, ‘Sin Jura wumb mołmun,’ pa ninmin. Ba wumb ei, ek kend tok ninmin; en enim Gos kin ekii sinałmin Jura wumb; ba en enim, Seisen kin ekii siłmin wumb mołmun.

¹⁰ Pe enim ngenj kumbii singii ei nge, mund mong kulerngii mon! Enim piingii! Seisen enim wumb kopur olkup topu kin, mer kan ngii mił ełe kindpi kin, erngii mił ei, kenmbii ni piipi erim. Nga enim kunum engki pei ełe, enim ngenj kumbii ko wuk noman embin to piingii. Ba enim pii gii ei, dinga ambıl gii ni, molk puk kułngii. Kułangin kin, na enim noman konj kunum kunum mołulum epi ei nge, ngumbii.

¹¹ “Enim kom pim kin, enim nipe epi endi, Gos Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb pei ngonum ei piingii.

“Piik kin, wumb nii endi, kopur en enim pii gii dinga nim kin, kaplı wu ei, eim dup konu kis ełe, pungii kunum ei, eim dup konu ełe punermba mon!”

Mon Poł Endi Perkama Konu Ełe Wumb Kindim

¹² “Jon nim ek ka endi, Perkama konu ełe men tołmun wumb nge enjel kin mon endi polkun kin kindnjii. Kindnjii ek ei yi mił:

“Wumb nii endi, eim ek ei, tui jik mił tukum orung orung anmbıl ełe tał ouni mołum ei mił, na ek ei ngond.

¹³ Na enim palmin konu ełe, na piind ei wumb kis mołmun konu ei Seisen eim tep er mołum konu ełe mołum. Ba enim na nge embe kin, keimi ambıl gii nik mołmun. Nga enim na kin pii gii ei, dinga palim ku. Nga na nge pii gii niłim wu Andipas ei, eim na nge ek ka keimi ni tor kindiłim wu ei, enim kin mołum. Nga konu ei, Seisen mołulum konu ełe, to kundnjung. To konduk kunum ełe, enim pii gii dinga pim ei, koi enenjing mon.

¹⁴ Ba ya ełe, na ek aninga kopur, enim kin nimbii end. Nga enim Perkama wumb kopur, Beilam ek ei piik kin ekii siłmin. Sik kin, Beilam wu ei, eim oł endi wu Beilek ek nipi ngang kin, Esrel wumb kin er kindang kin, ek kend topu ngang kin, gos kend kin, kuni ngunjung kuni ei, Esrel wumb nok kin, oł kis ei, en enim kin pim ku. Nga amb eipi ngunduk oł yi erangin kin, oł kis ei, en enim kin palıłim ku.

¹⁵ Nga yi mił ku, enim wumb kopur tuk mołmun konu ełe, Nikolaisans ek ninjing oł kis ełe, ekii siłmin.

¹⁶ Yi mił, enim oł kis buł ngok kin, noman tuk ełe ak tungii! Mon pim kin, nga mandi kunum endi, na enim kin op kin, enim ek dinga wii, tui jik mił, gupu ełe tor onum wumb ei kin, opu orung enmin wumb ei kin, opu ermbii.

¹⁷ “Pe enim kom pim kin, kaplı enim Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb pei ngonum ek ei, enim piingii!

“Wumb kopur en enim pii gii dinga pim kin, kaplı wumb en enim ‘mana’ kuni ka wii mił epi ei, epin konu ełe koi er palim ei, Jiisas eim epi ka wii mił ei, ngumbii. Nga na en enim kom ku ei, ka wii kuru endi, embe konj endi połup kin, ngumbii. Ngamb kin, wumb eipi endi piinerngii; ba simba wumb ei, eim mendpił piimba.”

Mon Poł Endi Taiyasaira Konu Ełe Kindim

18 “Nga nim Taiyasaira konu eġe, men toġmun wumb nge enjel kin mon endi polkun kindnjii.

Kindnjii ek ei, ‘Na Gos nge kingam ek ka ei, kindamb kin onum. Na ningiġ eġe, dup seng miġ, gii dinga ninim; nga na simb kum ei, er ka erpi seng kin, gol miġ tiġang er saġim. Seng kin, na ek ei, enim kin kindind.

19 Yi miġ na enim nipe kongun enmin ei, na piġi. Piġi eġe nge, enim wumb eipi noman ngoġmun oġ ei nge kin, pii gii dinga ninmin ei kin, nga Gos nge kongun dinga enmin ei kin, nga oġ embin tui ei dinga angk kin, kui kinan enmin ei na piġi ku. Nga na piġind ei, enim ok enjing ei, ka wii miġ pim; ba pe enim oġ ka wii mendpiġ nga enmin.

20 Ba ya ek eġe, na enim kin ek nimbii end. Nip kin, enim amb owundu Jesepel amb kis endi kan wiik tangin kin, enim kin moġum ei, eim ‘Na Gos ek se andiġ amb,’ pa nirim. Nipi kin, eim ek ni tor kindpi kin, na nge kongun wumb ei, andġam eipi endi andan topu kin kindang puk kin, amb eipi nge ngunduk kin, nga en enim gos kend kin kuni ngok erik kin, kuni ei noġmun.

21 Yi miġ na eim kunum kopur wii tamb kin, eim oġ kis elim ei, buġ ngopu kin noman ak tumba; ba amb ei, eim oġ kis ombu, si kindmbii ni piinaġim mon.

22 Ei miġ paġim, kapġi na piip kin, amb eim ening owundu kis ngumbii. Ngamb kin, nga pe wumb kopur amb eim kin oġ kis erik kin, amb eipi nge wunduk enmin oġ ei nge, ngenj kumbii kis kunum kunum singii. Mon pim kin, en enim oġ kis kun pinaġim enmin oġ ei, buġ ngok si kindik kin, orung pungii. Puk kin, kaġpi en enim buġ ngok si kindnenjing kin, en enim ngenj kumbii kis ngamb kin singii.

23 Nga na amb ei, eim kingam noġ ei to kundmbii ku. Nga wumb na oġ yi eramb piik kin, men toġmun wumb pei, na wumb nge noman tuk eġe nin, nga en enim noman eġe piinmin miġ ei, na piġind ni piingii. Nga na wumb endeim endeim ni, nipe oġ endi enjing miġ ei, erip kin kumep to orung kindmbii.’ ”

24-25 “Ba enim Taiyasaira konu eġe wii moġmun wumb ei, ek kis ni ngonmun ek ei, ambiġ gii nik kin, ekii sinaġmin. Si kindik

kin, enim wumb kombur Seisen nge ek koi er paġim miġ ek ei, ni ngonmun ek eipi ei, ekii sinaġmin ku. Na ek enim kin nind ei, na enim kin epi oġ embin tui endi, enim kin kindamb kin, tonu onenmba mon. Ba enim pe ambiltmin oġ ka wii ei, ambiġ gii ni muġangin kin, orung ombii.

26-28 Wumb nii endi, eim kongun erpi kin, pii gii dinga pim kin, nga eim na nge oġ kun ka ei, ekii si moġpu pupu kin, na orung ombii kunum ei, na en enim noman dinga ei, nam nge Arnan ngum noman dinga ende ei, na enim ngumbii. Ngamb kin, wumb konu orung orung pei ei, tep erik muġngii. Molkin, tep ermaba ei, kepii aiyon dinga wii miġ, opu nurpuġ topu kin, mei nganmbi ming ei, nurpuġ tonum miġ, yi ermaba. Nga na en enim kupiiring kanjip ei miġ, tiġang ka wii ei, ngumbii ku.

29 “Pe nga, enim kom pim kin, wumb nii endi Gui Ka ek nipi kin, men toġmun wumb pei ngonum ek ei piingii!”

3

Saris Konu Eġe Mon Poġ Kindim

1 “Nga nim Saris konu eġe men toġmun wumb nge enjel, mon endi polkun kindnjii. Ek ei yi miġ ninim:

“Na Gos nge Gui Ka angii orung nga taġ na kin moġum. Nga na kanjip angii orung nga taġ na ambiiip moġ. Moġup kin, na ek ei nip enim ngond. ‘En enim nipe oġ endi enmin ei, na piġi. Na piġind ei, enim konj molkin pungii wumb ek ei ninjing; ba enim kulii miġ moġmun ei,’ na piġind.

2 Pe enim konj kind molkin, nga en enim nipe epi endi si moġmun epi ei, dinga kindik kin se muġngii. Nga en enim pii gii ei kulerngii mon! Nimbii erang na kenj ei, enim nipe epi endi enjing oġ ei, na nge Gos kumb eġe, kun ka mendpiġ molalim mon.

3 Enim piingii ei, enim nipe epi endi, ek ka andan tok kin, nga nimbii miġ erik sik kin, piik enjing ek ei, nga ambiġ gii nik kin, oġ kis buġ ngok kin, noman ak tok yi erngii. Erik kin, pe nga enim konj kindik, mulenjing kin, na waning wu miġ enim kin ombii. Nga na ombii kunum ei, enim piinerngii mon!

4 Ba enim wumb aninga kopur, Saris konu ele wumb ei nge konduk mił oł ei, erik kin, penj tunenjing mon! Tunarik kin, enim konduk kuru mił endi kind pendik kin, na kin wangin kin, ouni bin. Nimbil erang enim kun ka mołmun oł ei, yi erngii!

5 Ba wumb nii endi, eim na kin pii gii dinga pim kin, kapli na wumb ei, konduk kuru endi ngamb kin, kindmba. Kindpi kin, nga na eim nge embe ei, mer wumb kunum kunum konj mołumun konu ei, pe molk pungii mon ele, embe polk pendinj ei, kil ngopu kin, si kindnermbii mon. Si kindnarip kin, nga nam nge Arnan nge, kumb ele kin, eim nge enjel kumb ele kin, ni tor kindip kin, 'Ei na nam nge wumb,' pa nimbii.

6 "Pe enim kom pim kin, kapli wumb nii endi, enim Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb kin ninim ek ei piingii!"

Pilarelpiya Konu Ele Mon Poł Kindim

7 Nga nim Pilarelpiya konu ele, men tołmun wumb nge enjel mon pulkun kindnjii. Kindnjii ek ei yi mił:

"Na nam oł kun ka ele pulwu nin, nga na nam keimi kun mendpił pulwu. Nga na nam Deipis nge kii wał ambilip moł. Nga na ondu aki toł wu moł; ba wumb endi, eim kapli ondu ngunermba mon! Nga na ondu ngoł wu moł; ba wumb endi, kapli aki tunermba mon ku!

8 Na enim nipe oł endi enmin oł ei, na piil. Pe enim noman dinga kembis kopur pałim ei, na piil ku. Nga enim na ek emb tunj ei, pii gii nik kin, ekii sinjing. Sik kin, nga enim, na embe koi enenjing mon ku! Na enim kin ngii ondu ei, aki topu, sinj salim. Nga wumb endi kapli ondu ei ngunermba mon!

9 Piyei! Wu amb en enim, Seisen nge men tołmun wumb mołmun. Molk kin, yi niłmin, 'Sin sinim Jura nge wumb,' pa nik. Ba en enim ek kend tok elmin; nga enim Gos kin ekii sinanmin mon ku. Piyei! Na nam wumb ei, tu wup eramb kin, ok enim kin ming gopsing pii polk kin, kan mani kanik kin, men tok yi erngii. Erik kin, nga en enim piingii ei, na enim kin noman ngond.

10 Nimbil erang enim na ek dinga nind ek ei, piik ekii sik kin dinga angk kin, oł embin tui ko wuk mulnjung. Molk kin, nga enim kin oł embin tui tonu omba kunum ei, na enim ka tep mułmbii kunum endi, oł embin tui ei nge, wumb konu orung orung pei ei kin, tonu omba ei opu kin, ya mani mei ele wumb pei erngii mił, kenmbii ni piip kin, kindang omba. Wang kin, kunum ei, na enim kin, ka tep mułmbii.

11 Na enim kin pe sikirip orung ombii! Pe enim pii gii ei, ambil gii nik kin, ka mołmun mił, yi mułngii. Yi erangin kin, wumb eipi enim nge epi ka wii ei, wii singii nge, kui er mołmun epi ei, waning sipnerngii mon!

12 Wumb nii endi, eim na kin pii gii nipi kin, ambil gii ni kui er mołum wu ei, na oł yi eramb kin, eim Gos nge men tołmun ngii konu ele, tumunj dinga mił, ambil gii nipi kin, kunum kunum mułmba. Mołpu kin, nga eim Gos men tołmun ngii ele, si kindpi kin, tor punermba mon. Punarpi kin, nga Gos embe eim kin, mon polup pendmbii. Pendamb kin nga wu ei kin, Gos nge konu owundu embe ele, 'Jerusalem konj,' pulmbii ku. Polup kin, nga Jerusalem konu ei, tonu epin konu ele mani omba ei, na nge Gos kin omba. Wang kin, nga eim kin, nam nge embe konj ei, pulmbii ku.

13 "Yi mił pe enim kom pim kin kapli Gos Gui Ka ek nipi kin, men tołmun wumb ngonum ek ei, enim piingii!" pa nim.

Leiyorisiya Konu Ele Wumb Mon Poł Kindim

14 "Nga nim Leiyorisiya konu ele nge enjel ei, mon polkun kin, men tołmun wumb kin kindnjii. Kindnjii ek ei yi mił:

"Na ei keimi nił wu, nga na Gos ek ka kun, ni tor kindil wu. Nga na kunum kunum ek keimi nił pulwu moł; nga na Gos epi kanim kanim pei eririm ei nge, na pulwu moł ku; nga na ek ei nip ngond.

15 Na enim nipe oł endi enjing ei, na piil. Pe enim pii gii ei yi mił; enim muł enanim nin, jii ninanim ei, na piil. Ba na piind ei, enim jii ninim min, muł enim ei, kapli na

piil. Ba na piind ei, enim jii ninim min, muł enim ei, kapli na piil ku.

16 Ba nimbil erang, pe enim muł mił enim ei, enim molk kin, pe nga enim muł enanim min jii ninanim mon ku. Yi mił erang, na nam pe enim kin, jipambil nam gupu ełe tumbii palim.

17 Yi mił enim yi ninmin, 'Sin ku nin epi pei salim,' nilmin; nga 'Sin ka wii mołmun,' yi ninmin; nga 'Sin epi endi sinerang kin, wii mołmun,' yi ninałmin mon. Ba enim am kis mendpil mołmun yi mił; wumb enim kin kaimb sik ngołangin; nga enim epi sinerang wii mendpil mołmun; nga enim nge ningil tumbun mił mołulum; nga enim ngenj wii mił mołulum. Ba nga enim oł ei piinalmin mon.

18 Yi mił erang, na enim kanip nind. Enim pii gii ei yi mił ku; enim na nge ku gol ei top er singii nind. Nip kin, ku gol ei, dup nopu kuru ka er salim ei, sengin kin, enim epi pei simba nind. Nip kin, nga enim konduk kuru ka ei, na kin top erik kin, en enim konduk kindnarik wii mołmun ei, kindik pandi tok kin, en enim singambil palim ei, piinermba mon! Nga enim ond mong kopung ei, top er sik kin, en enim ningil ełe kindngii. Kindik kin, enim ningil ełe, ka seng kin, epi pei keningii.

19 Kapli nam wumb kombur, noman erim kin, kapli nam wumb ei ek ngop kin, nga enmin oł ei, er kun erip erip enj. Yi eramb kin, en enim kom si piik kin, en enim oł kis buł ngok, si kindik kin, noman ak tok kin, orung ongii.

20 Piingii! Na enim ngii ondu ełe, angip kin, to seki seki nind. Nip kin, pe wumb nii endi, eim ei piipi kin, ngii ondu aki tang kin, na eim noman tuk ngii mił ełe, nirik op kin, eim kin kuni numbii. Namb kin, nga eim na kin kuni ouni numbuł.

21 Pe wumb nii endi, eim na kin pii gii dinga pim kin, na kapli nemb kin, wumb ei, eim opu kin, na kin tonu epin konu ełe nam king peł ka ełe mułmba. Mołpu kin, ei yi mił ku, ok nam oł kis pei ei, kamb mani kindip kin, akip nam Arnan kin, eim epin konu peł ka wii ełe kun moł.

22 Pe enim kom pim kin, Gos nge Gui Ka

ek nipi kin, men tołmun wumb ngonum ek ei, kom ka se piingii!"

4

Epin Konu Ełe Gos Kin Ka Men Tołmun

1 Oł ei poru neng kin, na or kumb mił epi endi kenj ni, epin konu ełe ondu aki topu kin, wii sim. Seng kin, nga epi endi beli mił ek tengim. Tangpi kin, nga ek nipi, na ngopu ek yi nim, "Nim ya tonu ełe wan kin, na nim epi nipe endi, ekii se tonu omba ei, andan top ngumbii.

2 Pe kunum ełe mendpil, Gos Gui Ka ei, na dinga tep erim. Erpi kin, nga tonu epin konu ełe kenj ni, king peł endi sim. Seng kin, peł konu ełe, wumb endi tonu ełe mułum.

3 Mołpu kin, nga wumb eim kumb ningil ełe, kom ku am ka wii mendpil ei, tilang ka wii erpi, ku owundu top ełmin ku ei mił sim. Sim kom ku ei, ku ka wii mendpil ei, eim kin konu orung orung palim kom ku ei, embe 'jasper kin korniiliyan' nilmin. Nik kin, nga ei eim konu kumb giipim połpu kin, king peł ełe, si pok erim. Erang kin, na kenj ni, kumb giipim ei, mon kanim kanim konj mił, tilang eipi eipi kom ku, 'emral' nilmin, yi mił tilang erim.

4 Nga king peł ełe mił engki tał nga kapli kapli king peł ełe ka wii ei, si pok enjing. Erangin kin, nga peł ełe, men tołmun wumb num, engki tał nga kapli kapli peł ełe mołmun. Molk kin, wumb num ei, konduk kuru kindik kin, nga king peng kon ełe ku gol peng ełe mundnjung.

5 Nga king peł ełe, kumb kinang mił erim. Erpi ek tangpi kin, nga gur gali nim. Nga king peł kumb ełe, dup jep angil orung nga tał ei, nopu tilang erpi kin, peł konu ka ełe, mandi mołum. Mołpu kin, dup jep angil orung nga tał ei, Gos nge Gui Ka mołum.

6 Nga king peł kumb ełe ei, ep noł kirapi mił, tilang erpi salim.

Seng kin, nga king peł salim konu ełe, orung orung kumb ełe, epi konj mołulum epi ei, kumb ni, buł morung ni ełe, ningil pei palim.

7 Peng kin nga kumb se epi konj mołulum epi ei, wusii simbii owundu

mendpił mił, epi endi mołum. Mołpu kin, nga konj mołulum epi ei, kung kou pełe mił, endi mułum. Mołpu kin, nga konj mołulum epi ei, wu mił endi, kumb ningił pałim epi endi mułum. Mołpu kin nga konj mołulum epi ei, kei du owundu mił, endi tonu mendpił bur nipi kin, andiłim mił mułum.

⁸ Nga epi konj kapli kapli mołulum epi ei, endeim endeim ni, kong angil orung pepi, nga endeim pałim. Peng kin, nga konj epi ombu ei, enim ningił ombu, pei pałim ei, tukrung kin, torung kin ouni pałim. Peng kin, pe epi konj ombu, en enim epin tinga ouni, kunum kunum golang nik kin, si kindnałmin mon. Pe en enim golang yi mił niłmin,

“Oł kun ka! Oł kun ka! Oł kun ka!
Gos ei, eim sinim nge Owundu Gos dinga owundu mendpił mołulum. Mołpu kin, ei eim kumb ok mendpił mołulum. Nga ei eim pe mołum ku. Nga ei eim ekii se, orung omba ku,” pa nik kin, golang yi niłmin.

⁹ Pe nga, en enim epi konj mołulumun epi, kapli kapli ei, en enim golang nik kin, “Gos kin peł ełe mołulum ei, eim tiłang owundu sałim,” pa nik. Nik kin, “Nga eim embe ambił tonu kindik kin, nga eim kin ka piik ngok kin, eim peł ełe, tonu mołpu kin, eim kunum kunum konj mołulum, epi konj mołum ei,” pa niłmin.

¹⁰ Pe nga, Gos nge men tołmun wu num engki tał nga kapli kapli ombu wumb ei, Gos peł ełe ka wii mołpu kin, eim kin, ming gopsing pii polk kin kan mani kanik kin, eim kin prei enjing, wu ei, eim kunum kunum konj mołulum wu ei kin, wumb ombu en enim, king nge peng kon mił epi ei, wu endi nge peł ełe ka wii mołum wu ei kin, olkup to kindik kin, golang yi ninjing.

¹¹ “Nim sin nge Owundu Gos. Nim oł kun ka wii er mołun. Nim kapli wumb ka pii ngok kin, nim embe ambił tonu kindmin oł ei ni, nga nim noman dinga wii ei sinjii,” pa nik yi enmin. “Nimbił erang nim epi kanim kanim pei eririn. Nga nim nge noman ełe, epi kanim kanim ei konj molk punmun. Nga nim nge

noman dinga wii ei, epi pei tonu opu mołum.”

5

Jon Mon Endi Ekii Se Tonu Omba Epi Tuk Pim Ei Kenim

¹ Na kenj ni, Gos King peł ełe, mołulum konu angil tunding orung ełe pipe mon endi kimbrik sengin sirim. Sirim mon ei, tukrung ni, torung mon pei mołum. Mołpu kin, nga mon ei, kan mił epi ei, kan tok pendnjing kan ei, angil orung nga tał pirim.

² Nga enjel dinga wii endi kenj ni, eim ek dinga ni tor kindpi kin, yi nim. “Wumb nii endi ei, eim kun ka wii mołum wu ei, kapli eim kan ei, to kilip topu kin, pipe mił mon ei, aki topu kin kindang simba?”

³ Ba wumb endi epin konu ełe ei nin, nga mani mei konu ełe nin, nga mani mei mandring ełe ei nin, pepi mił mon ełe, aki topu seng kin, tuk ełe keningii ni, wumb endi kapli enermba mon.

⁴ Nga na kand ei wumb endi eim kapli pipe mił mon ei, aki topu kin, tuk ełe kenmba mił, wumb endi mołalałmin mon. Yi mił peng kin, na ke dinga wii nind.

⁵ Pe nga, wumb kopur en enim Gos nge men tołmun wu num mołmun ombu, wu endi tuk mołpu kin, na kin ek yi nim, “Nim ke ninenjii mon! Nim kenjii ni ka wusii simbii owundu mił tep elim wu ei, Jura nge wumb tiłap ei, Deipis nge kupam noł tiłap owundu ełe, tonu opu kin ei eim, oł kis kamb mani kindirim ełe nge, ei eim mendpił kapli kan mił epi angil orung nga tał ei, pipe mił mon ełe, kan to pendnjing pim ei, kapli kilip topu kin aki tumba nge om,” pa nim.

⁶ Na kenj ni, kung siipsiip wał mił endi ei, eim tonu peł konu ełe, tuk mii memb ełe, to kundnjung mił engim. Angpi kin, nga epi konj mołulum epi kapli kapli nin, nga Gos nge men tołmun wumb num ombu en enim, orung orung se pok erik mołulumun. Molk kin nga kung siipsiip wał mił ei, eim girman mił epi ei nin, nga eim ningił ei, angil orung nga tał pałim ełe nge, ei Gos nge Gui Ka ei, eim angil orung nga

tał ei, eim ya mani mei konu ɛle orung orung pei ɛle kindang kin, punjung.

⁷ Nga kung siipsiip wał mił ei, eim pupu kin, Gos king peł ɛle mołum ei, eim nge angil tundung ɛle pipe mił mon ei sim.

⁸ Sipi kin, nga mon mił epi ei seng kin, kapli konj mołumun epi kapli kapli ei kin, nga Gos men tołmun wumb num ombu, engki tał nga kapli kapli ei, kung siipsiip wał mołum konu peł kumb ɛle, kan mani kanik kin, ming gopsing pii połmun. Polk kin, nga konj mołumun epi nin, wumb ombu en enim, endeim endeim ni, giisa mił epi endi ni, nga ku gol ming mił epi endi ei ni, ambilk mołmun. Molk kin, nga ming mił epi ei, dup kilangin kin, mur ka wii tołum epi ei, yi mił piki topu mułum epi ei, Gos nge wumb ombu en enim, Gos kin prei ɛłmin ek ei, tuk andan topu ngołum.

⁹ Ngang kin, pe en enim golang konj endi yi mił ninjing,

“Pe nim kapli mendpił, nim pipe mił mon ei sikin kin, nga kan mił pei to pendnjing ei, kilip tokun kin, nga tumb ei, to kołmung topun tokun kin, aki tunjii. Nimbił erang wumb nim to kundnjung. To konduk kin, nga nim nge miyem ɛle bein topu kin, wumb pei top er sikin kin, wumb Gos kin orung tu wukun ngun. Ngan kin, wumb pei ɛle, wumb tilap eipi eipi ni, nga ek eipi eipi ni, nga wumb ngenj eipi eipi ni, nga mei konu ɛle orung orung eipi eipi mołmun wumb ei, Gos kin sikin orung sin.

¹⁰ Sikin eran kin, sinim nge Owundu Gos kin, kułamł mił kałimn wumb ei en enim, Gos kin kongun ɛłmin. Erik kin, nga en enim king mił ya mani mei konu ɛle, orung orung wumb pei, king mił molk kin, tep erngii.”

¹¹ Pe nga, na kenj ni, enjel pei ek ninjing ei, ni piinj. Piip kin, nga enjel am pei pei mendpił ok kin, tonu king peł ɛle nin, epi konj mołumun epi ei nin, nga men tołmun wu num pei ei nin, enjel pei si pok erik kin golang nik kin, angk mulnjung.

¹² Molk kin, nga en enim golang dinga nik kin, tor kindik yi ninjing,

“Kung siipsiip wał ei, ok to kundnjung

ei, eim kapli mendpił, ei eim noman dinga wii salim; nga epi kanim kanim ka wii pei salim; nga eim noman ka wii, ni dinga owundu ei salim ku; nga eim nge embe ambil tonu kindngii ku. Nga tilang owundu ni tor kindngii; nga eim nge oł ka wii erim oł ei, ambil tonu kindngii ku.”

¹³ Pe nga, na piinj ni, ei epin konu ɛle Gos erim wumb nin, wumb mił kanim kanim konj mołmun ei nin, nga ya mani mei ɛle wumb ei nin, nga ya mani mei mandring mołmun wumb kulii ei nin, nga ep noł mandring mołmun wumb kulii nin epi ombu nin, nga epi konj mołmun epi kanim kanim pei, en enim konu orung orung pei epi ei, ek yi ninjing.

“Gos ei eim king peł ɛle, tonu mołumun; nga kung siipsiip wał yi ku mołumun. Mułangil kin, ɛł elip nge embe, ambil tonu kindik kin, nga tilang owundu nin, nga noman dinga nin, nga oł kanim kanim eririm oł kun ka wii ei, ambil tonu kindik kin, kunum kunum yi minj, pepi ba!”

¹⁴ Nga epi kapli kapli konj mołumun epi ek nik kin, “Ei keimi!” pa ninjing. Nga Gos kin men tołmun wumb num ombu en enim, kan mani kanik kin, ming gopsing pii polk kin, men tunjung ei, Gos nin, kung siipsiip wał kin, men tok ngunjung.

6

Mon Mił Epi Ei Kan Mił To Pendnjing Epi Ei Pałim

¹ Nga na kenj ni, kung siipsiip wał mił wu ei, mon mił epi ei embilim. Ambilpi kin, epi ei, angil orung nga tał kan mił epi ei, to pendnjing ei, kumb se endeim eim kilip topu kin, aki tum. Tang kin, nga na piinj ni, epi konj mołumun epi ei, endeim ni ek yi nipi kin, ek ei konu gur gali mił nim, “Ya wa!” a nim.

² Nga na kenj ni, kung os kuru endi mułum. Mołpu kin, nga kung os ei, tonu mułum wumb ei, eim opu ond endi ko wupu mułum. Mołpu kin, nga eim wu king peng mondułmun epi ei nge, endi ngunjung. Ngok kin, pe nga eim pupu kin,

eim wumb to mani kindpi kin, nga dinga kindpi kin, nga opu erpi pulum.

³ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, pupu kin, pipe mił mon epi ei kan mił ombu tupu to pendnjing ei, nga endi kilip topu kin aki tum. Topu kin, nga na piinj ni, konj mołulum epi ei, nga endi ek yi nim, “Ya wa!” a nirim.

⁴ Pe nga, kung os kundii mendpił endi tor orum. Opu kin, kung os kundii ei nge, tonu buł ełe, wumb endi multum wumb ei, opu ermaba nge, noman dinga ngang kin, ya mani mei ełe orum. Opu kin, wumb nge noman emin orung seng kin, wumb en enim eipi eipi tok kundngii ni punjung. Puk kin, nga wu ei tui jik mił epi owundu endi ngang kin, sipi kongun ermaba nge tu wurum.

⁵ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, eim pupu kin pipe mił mon epi ei, kan tekliki to pendnjing ei, kilip tang kin, aki tum. Tang kin, na piinj ni, konj mołulum epi ei, eim ek yi nim, “Ya wa!” nirim. Neng kin, na kenj ni, kung os ping endi mułum. Mołpu kin nga kung os ping buł ełe, tonu mułum wumb ei, eim kuni mok tołmun ming mił epi ei nge, endi eim angil ełe ambilpi mułum.

⁶ Nga na piinj ni, epi endi ek tengim mił ei, tuk ełe epi konj mołulum epi kapli kapli kei mił, ok ek tengnjing. Tingangin kin, kuni owundu seng kin, kuni mandi poru nimba enim. Ei ek yi ninjing, “Nim kuni wiis mong ming kembis kunum endeim ełe, ku sen mił mok tunjii. Nga nim kuni balii mong ming kembis kunum tekliki, ku sen mił mok tunjii ku. Ba ond olip kopung ni, ond wain noł ei, to kis mundnenjii mon!”

⁷ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, eim pupu kin, pipe mił mon ełe ei, kan mił epi ei to pendnjing epi ei, kilip tang kin, kapli kapli mił aki tum. Tang kin, nga na piinj ni, epi konj mołmun epi endi nga ei, ek yi nirim, “Ya wa!” nirim.

⁸ Nga na kenj ni, kung os endi eim ngenj ełe, mon mulerim mił endi mułum. Mołpu kin nga kung os ei, buł ełe tonu mułum wu ei, eim embe ‘Wumb kulii’ pa nilmin ei pim; nga sikil ‘Dup konu kis,’ eim kin ekii se mandi om. Wang kin, nga eł elip,

noman dinga ełe sikil kin, ya mani mei wumb kopur aninga ełe, to kundnguł nga aninga tekliki mił mołmun ełe nge; tui jik mił epi endi, nga kumb kuni owundu sim; nga ening owundu ni epi salim; nga ya mani mei ełe kung simbił ni, oł ombu pei erang kin, wumb to kundngii.

⁹ Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei eim pupu kin, pipe mon kan mił endi to pendnjing angil orung ei, kilip topu kin, aki tum. Tang kin, nga mandring orung, na kenj ni, kulmał kalilmin konu ełe kulii wumb ei, en enim noman tuk ełe mandring mulnjung. Molk nimbił erang, en enim Gos kin pii gii dinga nik kin, Gos ek ka ni tor kindik kin, wumb ngunjung konu ełe, opu orung wumb ngenj kumbii ngok kin, to kundnjung.

¹⁰ To konduk wumb ei, wii dinga tok kin, ek yi ninjing, “O sinim nge Owundu, nim dinga wii mendpił pałim nin, oł kun ka elin wu nin, ek keimi mendpił pulwu mołun. Mokun kin, nga sin kunum kinan nimberii mułamin kin, nim sinim opu orung ya mani mei ełe mołmun wumb ei, kos piikin, mok tokun kin, sinim nge miyem bein tum ełe nge, kumep kis orung ngunjii?”

¹¹ Pe nga, en enim endeim endeim ni, konduk kuru ngang kindik kin, nga ‘En enim aninga kopur, kui er mulei,’ pa nirim. Yi neng kin, en enim to kundnjung wumb ei mił mułangin kin, nga en enim engnjing noł kin, kongun ende enjing wumb ei, to kundnjung yi mił ku, enim to kundngii. To konduk kin, ekii se enim nimberii mił kapli erang kin, kapli Gos eim enim nge miyem kumep ei, kumb se orung kindpi ngumba.

¹² Pe nga, kung siipsiip wał mił wu ei, kin eim pupu pile mił mon epi ei kan mił epi to pendnjing epi angil orung nga endeim ei kilip topu kin, aki tum. Tang kin, nga na kenj ni, konu kopu owundu mendpił ełe tang kin, eni ei ping erpi kin, ei yi mił, kon alap dup nang kin, ping enim yi mił elim. Erang kin, nga oi ei, am kundii mendpił erpi perim ei, miyem kundii mił, topu pirim.

¹³ Nga kor kanjip ei, tonu kupu muł ełe mani opu kin, mei ełe om. Opu kin, ei yi

mił, ond pik mong pol tunerang kin, ond ei konu pop owundu tang kin, mong mani ołum oł ei mił, kor kanjip mani onjung.

¹⁴ Nga kupu muł ei am punum mił, ei pipe mił ok mon połumun epi ei, simbirpi am pum. Pang kin, nga komung nin, nga mei kembis kembis pei, en enim konu eipi puk kin, en enim konu ełe pinenjing mon.

¹⁵ Pe nga, ya mani mei konu ełe wumb wu king nin, nga mei ełe wu num nin, nga opu ełmin tep er mołmun wu num nin, nga noman dinga pałim wumb nin, nga wumb ku pei salim wumb nin, nga kongun wii ełmin wumb nin, nga wumb wii en enim kongun ełmin wumb ombu, en enim pei ku nem nin, nga ku tukpu nin, nga tonu mei tukpu ełe, en enim koi enjing.

¹⁶ Erik kin, nga en enim wii dinga tok yi ninjing, enim tonu komung nin, nga ku owundu nin, konu ełe nin, wii tok yi ninjing. “Enim mani ok kin, tonu sin mołmun konu ełe, sin pandi tok kin, koi erangin kin, Gos eim tonu king peł ełe konu ka wii ełe mołum ei, eim nga ningił ei, sin kinermba mon mon.” pa ninjing. Nik kin, nga kung siipsiip wał mił wu ei, eim sin kin, popuł kis sinim ei, sin kin tonu onermba mon ku!

¹⁷ Nimbil erang eł elip kumep kis nin, popuł ei singił kunum ei, kunum owundu endi tonu orum. Yi mił peng, wumb nii endi, kapli eim Gos kingam teł kin, kumb ełe engmba? Ei kapli engnerngii mon!”

7

Esrel Wumb 144,000 Wumb Pei Pei Muljung

¹ Oł ei poru neng kin, nga na kenj ni, enjel kapil kapli en enim tonu mei ei, mer, wuł, ał, kapil kapli oł kumb ełe angk muljung. Angk molk kin, mei oł kapil kapli, ei ambilk muljung. Molk yi erik kin, konu pop tunermba nik enjing. Erik kin, nga mani mei ełe min, ep noł ełe min, nga ond ełe pop tunermba mon.

² Pe nga na kenj ni, enjel eipi endi, ał eni tonu ołum konu ełe, tonu pum. Pang kin, Gos eim kunum kunum mołum pulwu ei, eim nge mon mił epi ei ambil tu wurum. Tu wang kin, nga eim wii dinga topu kin,

enjel kapil kapli mołmun ei nge, Gos eim noman dinga ngang kin, ep noł ni, mei ei, to kis erngii nge, nipi mundrum.

³ Mundang kin, nga enjel eipi, eim yi nirim, “Enim mei min, ep noł min, ond min, ei sikir er kis mundmun nik kin, yi enerngii mon! Ba enim wiik to mułangin kin, sin Gos nge kongun wumb kombur, to tonu kind mundamin kin, en enim mei embil ełe, Gos nge mon mił epi ei pend kindmba. Kindang kin, ekii se, enim er kis mundngii.

⁴ Pe nga na piinj ni, Gos nge mon mił epi ei, wumb pei sinjing. Sik kin wumb ei 144,000 wumb pei, en enim Esrel nge wumb tilap pei, Gos mon mił epi ełe sinjing.

⁵ Sik kin, nga wumb 12,000 ei Jura nge wumb tilap ei, mei embil ełe, Gos nge mon mił epi ei sinjing; nga wumb kopur ei, Rupun nge tilap wumb ei 12,000 ełe sinjing; nga wumb 12,000 ei, Gas nge wumb tilap ełe sinjing.

⁶ Nga wumb ei, 12,000 Aser nge wumb tilap ełe sinjing; nga wumb ei, 12,000 Napsalii nge wumb tilap ełe sinjing; nga wumb ei 12,000 Manasa nge wumb tilap ełe sinjing.

⁷ Nga wumb ei 12,000 Simion nge wumb tilap ełe sinjing; nga wumb ei 12,000 Liiwai nge wumb tilap ełe sinjing; nga wumb ei 12,000 Esakar nge wumb tilap ełe sinjing.

⁸ Nga wumb ei 12,000 Sepulan nge wumb tilap ełe sinjing; nga wumb 12,000 ei Josep nge wumb tilap ełe sinjing; nga wumb 12,000 ei Benjamin nge wumb tilap ełe sinjing. Wumb ei pei, Gos nge mon mił epi ei pei sinjing.

Nga Wumb Tilap Owundu Endi Mołmun

⁹ Oł ei poru neng kin, na nga kenj ni, wumb tilap owundu endi kułou tok muljung wumb ei, wumb endi kapli belngii mił mon. Beltik wumb ei, ngenj mon eipi eipi mił palim nin, nga wumb tilap kanim eipi eipi pei nin, nga wumb ek eipi eipi pim wumb nin, nga mei konu eipi eipi wumb ei pei, Gos kin peł kumb ełe kin, kung siipsiip wał mił wu ei mołum

kumb eġe angk kin, mulnjung. Molk kin, konduk kuru kindnjing; nga ond onguġ wumb ombu en enim, angġ eġe ambilk mulnjung.

¹⁰ Molangin kin, en enim wii dinga tok ek yi ninjing, "Sinim nge Gos Owundu king peġ eġe moluġum; nga eim kung siipsiip waġ miġ wu ei, eim kin mandi moluġum. Sinim sipi orung simba nge oġ ei, eġ elip kin paġim."

¹¹ Pe nga, enjel pei ei, king peġ eġe, si pok erik kin, nga men toġmun wu num nin, nga epi kapġ kapġi konj moluġmun epi ei si pok erik engnjing. Angk kin, nga en enim pei ming gopsing pii polk kin, king peġ eġe Gos kin men tok ngok yi enjing.

¹² Erik kin, yi ninjing, "Ei keimi mendpiġ; nga sinim Gos kin men topun kin, ka piipin ngumun. Ngopun kin, ei eim tiġang owundu ka wii ei, ni tor kindmin; nga eim noman ka wii mendpiġ paġim; nga sinim eim kin ka piipin ngumun. Ngopun kin, eim embe ambġi tonu kindmin. Kindpin kin, eim noman dinga mendpiġ paġim; keimi eim dinga ei owundu mendpiġ paġim. Peng kin, oġ ombu ei, Gos kin kunum kunum muġmba. Ei keimi!

¹³ Pe nga, men toġmun wu num endi, na kii sipi kin, ek yi nirim, "Wumb kopur en enim konduk kuru kindik enmin wumb ei, wumb nii? Nga wumb ei, konu jġi onjung?" a nirim.

¹⁴ Pe na eim kin ek orung kindip yi ninj, "Na nge owundu nim piin." Nga eim na kin ek yi nirim, "Wumb ombu en enim, opu ond wumb kin, oġ embin tui owundu erik ngunjung. Ngok kin, nga en enim oġ ei kin, si kindik kin tor onjung. Ok kin, nga en enim, konduk ni epi ei, kung siipsiip waġ miġ wu ei nge miyem eġe sinim noman tuk eġe was eririm. Erang kin, sinim konduk miġ noman tuk eġe kuru kun ka mendpiġ erim.

¹⁵ Yi miġ erang, en enim Gos eim king peġ kumb eġe angk kin, epin tinga taġ, Gos nge epin men toġmun ngii miġ eġe, Gos kin men toġmun. Nga Gos eim king peġ eġe, tonu en enim kin molpu kin, eim wumb ombu kin, tep ka er kanpi moluġum.

¹⁶ Nga en enim kuni nga tunermba mon;

nga noġ nuwa nga enermba ku. Nga en enim konu eni tumba kunum, ei miġ erpi kin, nga epi endi dup miġ nopu kin, yi nga enermba mon.

¹⁷ Nimbiġ erang kung siipsiip waġ miġ wu ei, eim peġ eġe, tonu tuk mii memb eġe moluġum. Molpu kin, eim kung siipsiip tep wu molpu kin, en enim tep erpi muġmba. Molpu kin, en enim noġ nok kunum kunum konj moluġum noġ ei, andan tang kin nungii. Nga Gos eim en enim ningġi ka mani onum ei, kil ngopu kin, si kindmba, nga en enim nga ke ninerngii mon."

8

Nga Kan Miġ Epi Pipe Miġ Mon Pendnjing Ei Angġ Orung Nga Taġ Kġip Tum.

¹ Nga kunum ei, kung siipsiip waġ miġ wu ei, eim pupu kin, pipe mon epi ei, kan miġ epi ei to pendnjing ei, angġ orung nga taġ pim epi ei, to kġip topu ei poru nirim. Neng kin, epin konu eġe, ek tingnarik muġangin kin, eni kopur o purum.

² Pe nga, na kenj ni, enjel angġ orung nga taġ pei en enim, tonu Gos eim kumb eġe engnjing. Angk kin, nga en enim beli toġmun epi ei nge, angġ orung nga taġ ngunjung ku.

³ Pe nga enjel eipi endi opu kin, eim kuġmaġ kaġmin konu eġe engim. Angpi kin nga eim dup kalk eġmin epi, noġ ming gol miġ, mur ka wii epi ei, opu sim eġe engim. Angpi kin, nga wumb kopur eim kin, mur ka wii toġum epi pei ngunjung. Ngok eġe nge, si ende kindpi kin, Gos nge wumb prei eġmin eġe, si ende kindim. Kindpi kin, nga eim Gos kin kuġmaġ kaġmin konu eġe, gol miġ erpi kin, Gos nge king peġ kumb eġe engim.

⁴ Angpi kin, nga eskġi epi ka dup nopu kin, muru ka toġum epi ei nin, Gos nge wumb Gos kin prei erik enjing eġe, taġ ouni ei, enjel angġ eġe, dup eskġi si kindpi kin, Gos nge kumb eġe tonu purum.

⁵ Pe nga kunum eġe, enjel ei, eim noġ ming sipi kin, dup kuġmaġ kaġmin konu eġe, dup kopur sipi kin, piki topu olkup topu kin, mer mei eġe mani kindim. Kindang kin, kaġpi konu eġe, gur gali nipi kin, ek

tangpi kin, nga kumb kinang erpi kin, nga konu kopu tum.

Enjel Kapil Kapli Beli Mil Epi Pup Tunjung

⁶ Pe nga, enjel angil orung nga tał en enim, beli ei, nga angil orung nga tał ei, beli pup tungii nge, er kun er sinjing salim.

⁷ Pe kumb ełe enjel ei, eim beli mil epi ei beli pup tum. Tang kin, dup seng kin, konu dindaming kin, miyem kin ombu, pei sik kin, orung orung erik. Erpi kin, bein topu kin, mani mei ełe kindim. Kindpi kin, nga mani mei aninga kopur ei, dup nopus kin, ond aninga kopur ni, kui engimb aninga kopur pei mołum epi ei, pei dup nopus poru nirim; ba aninga tał am mil kopur mei konu ełe, dup nunerim mon.

⁸ Pe nga, enjel nga endi, eim beli mil epi ei beli tum. Tang kin, nga na kenj ni, epi komung owundu mil epi ei, dup nopus topu kin, olkup topu kin, mer ep noł ełe, mani kindim. Kindang kin, ep noł aninga kopur ei kumbiipi kin, miyem topu pum.

⁹ Pang kin, nga ya mani ep noł ełe, konj muljung epi aninga kopur ei, ep noł tuk ełe, kuljung. Kolk kin, nga noł kanu aninga kopur topu kin, kis mundum ku. Ba aninga kopur tał am mil, ep noł ełe epi ei, to kis enerim mon.

¹⁰ Pe nga, enjel tekliki ei endi, eim beli mil epi endi beli tum. Tang kin, kor kanjip mil epi owundu ei, dup num ei, dup jep kaltmin mil yi nurum. Nopus kin, nga tonu kupu mul ełe, mani opu mer noł aninga kopur pim konu ełe purum. Nga noł pirpir aninga kopur pim konu ełe pum ku. Ba aninga kopur tał am mil noł konu ełe puneririm mon.

¹¹ Pe kor kanjip ei embe 'Kumbii kis elim' nilmin. Nga noł aninga kopur ei, noł kumbii elim. Nga wumb pei, noł ei nok kin kulk. Kulk ei nimbił erang, noł ei eim kumbii kis elim. Ba aninga kopur, tał am mil, noł ełe to kis eneririm mon.

¹² Nga enjel kapil kapli endi ei, eim beli mil epi ei, beli pup tum. Tang kin, nga eni aninga kopur ni, oi aninga kopur ni, kor kanjip aninga kopur ni, epi ombu en enim nge tilang erpi pim ei tangin kin, yi mil erang, emii aninga kopur pirim. Nga

tinga aninga kopur emii pirim ku. Nga epin kunum endi, oi tilang ermba kunum ei, yi emii pirim ku.

¹³ Pe nga na kenj ni, kei du endi, bur ni pupu kin, am ei tonu epin bur ni purum. Pupu kin, ek dinga nipi kin wii topu yi nim, "Mong owundu! Mong owundu! Mong owundu kis tonu omba!" nirim. Pe nga, oł embin tui oł ei, wumb en enim ya mani mei ełe mołmun wumb ei kin, yi mil tonu omba. Nimbił erang enjel eipi nga teliki ei, en enim nge beli mil epi ei pup tungii nge enmin.

9

Nga Angil Orung Enjel Ei Beli Mil Epi Ei Pup Tum

¹ Nga angil orung nge enjel ei, eim beli mil epi ei beli pup tum. Tang kin, nga na kenj ni, kor kanjip ei tonu kupu mul konu ełe, mani opu kin, mer mei ełe orum. Opu kin, nga kor kanjip ei, kii wał sipi kin embilim ei, mer mani tukpu owundu kis tukpu ełe, sip pinalim, kii wał sirim.

² Nga kor kanjip ei, mer mani, 'Tukpu owundu kis,' ondu ei, aki tum. Tang kin, dup eskił opu kin, tor tonu om. Opu kin dup eskił om ei, mer dup owundu ełe, dup kilangin kin nopus ping mendpił nopus pim ei, mer mani tukpu owundu kis ełe tor orum. Opu kin, eni kin pop ei, eskił erang kin, emii erim.

³ Pe nga ka guimbi owundu pei, mer dup eskił nopus pim ełe, mei ełe tor orum. Opu kin, nga ka guimbi ei, wusimb mil epi ei, olt pim epi kis endi ei, wumb kongang kin, kumbii kis silmin epi endi ei, eim dinga ngolum.

⁴ Nga ka guimbi owundu en enim, kui engimb ni endi, epi ombu ei to kis enerei mon nilmin. Nik kin, nga epi kanim eipi eipi pei endi, emb talk pendilmin epi ei, konj mołum ei, to kis enerei mon nilmin. Ba wumb nii endi, eim Gos nge mon mil, eim mei embil ełe pinerim kin wumb ei mendpił, kongingii, nilmin.

⁵ Kongk kin, nga ka guimbi owundu ei, wumb to kundngii ei, mon nilmin; ba oi angil orung ełe mendpił ei kin, kongmba ei, kumbii kis singii nilmin. Nga en enim

ngenj kumbii silmin ei, wu en enim ka wusimb mił ei kin, epi kongang kin, ngenj kumbii silmin oł ei nge silmin.

⁶ Nga oi angil orung o pang kin, wu kopur en enim, kulmun nik kin, kuruk andinmin; ba en enim kuruk sinakmin mon. Nga en enim kulmun ni piinmin; ba kulngii ei si kindpi kin, am ba.

⁷ Nga ka guimbi owundu ei, en enim kung os mił molk kin, en enim opu erngii nge, er kun er molmun ei, en enim peng ełe wu king peng kon mondułum epi, ku gol mił epi mundangin kin, en enim kumb ełe, wumb mił kumb ningil salilim.

⁸ Seng kin nga en enim peng enjin ei, amb peng enjin mił molułum. Molang kin, nga en enim gupu mong ei, wusii simbii owundu ei, gupu mong mił palilim.

⁹ Peng kin, nga en enim pepil ełe epi, kumb tepii kapa mił, pandi topu pirim. Peng kin, nga en enim kong, ełe ek tengnjing mił ei, kung os keris pei mił silmin ek tangnim mił molk kin, opu erngii nge punjung.

¹⁰ Puk kin, nga en enim nge, ei yi mił ei, ka wusimb mił, kumbii kis ngang molk kin, en enim dinga peng kin, wumb kumbii kis ngołmun ei, oi angil orung pei ngołmun.

¹¹ Ngok kin, nga en enim nge king endi molpu kin, en enim tep elim. Erpi kin king ei, enjel ei tukpu owundu kis sip pinałim ei, mer mani ełe tep elim. Erang kin, nga eim embe 'Apandon' ei Eipru nge ek; nga eim embe 'Apoliyon' Griik nge ek; ek tał ouni pule yi palim, 'Wumb to kis mondułum,' nilmin.

¹² Pe mong owundu kis endi ei, poru nirim. Nga mering mong owundu kis tał, nga omba.

Angil Orung Nga Endeim Enjel Beli Mił Epi Ei Pup Tum

¹³ Nga angil orung nga endeim enjel ei, eim beli mił epi ei beli pup tum. Tang kin, nga na piinj ni, gol mił epi kulmał kalmin konu oł ełe, kapil kapli nge, girman mił epi ei, angilim konu ełe, Gos nge kumb ełe molułum konu ei, ek endi tor om.

¹⁴ Wang kin, nga ek endi tor opu kin, angil orung nga endeim enjel endi, beli

mił epi ei beli pup topu kin, se molułum konu ełe yi nim, "Nim enjel kapil kapli en enim, noł owundu endi Yupreisiis ni noł ełe, kan ngii molmun wak tangin kin, wii molk pungii," pa nim.

¹⁵ Yi mił kapli, enjel ei, enjel kapil kapli kei en enim, kan ngii mił mulnjung wak tum. Wak tang kin, en enim wumb aninga kopur, to kundngii nge enjing; ba aninga kopur tał am mił to kundnenjing mon. To kundnarik kin, nga enjel ei en enim, er kan erik kin, eni nin, kunum nin, oi nin, kung pani ei kin, kui erik kin, oł ei nge erngii nge molmun.

¹⁶ Molk kin nga enjel kapil kapli nge, opu elim wu 200,000,000 pei pei mendpil, en enim kung os ełe, ap tok onjung ei, na ni piinj.

¹⁷ Pe nga na nam or kumb mił endi kenj ni, kung os nin, kung os tonu ełe wumb ap tunjung wumb ei kin, ouni kenj. Kenj ni nga wumb en enim pepil ełe, konduk kapa mił pirim. Pim epi ei, mon kundii ni, muk ni, terim pirim. Peng kin, nga kung os peng ełe ei, wusii simbii owundu peng mił pirim. Peng kin, nga en enim gupu ełe dup eskil kin, dup kin, kom ku dup nonum mił, en enim gupu ełe tor orum.

¹⁸ Wang kin, nga oł embin tui ei, dup ni, dup eskil ni, dup mon terim dup nołum epi tekliki ei pei, wumb aninga kopur to kis er poru ninjing; ba aninga kopur tał am mił, to kis enenjing mon. Epi ombu, mer kung os gupu ełe tor orum.

¹⁹ Wang kin nga kung os nge dinga ei, mer en enim gupu ełe ni, en enim ei ełe, dinga palim. Peng kin, en enim nge ei ełe, wembii mił palim; nga peng palim ku. Peng ełe nge, wumb to kis elim ku.

²⁰ Nga wumb eipi kopur en enim, dup ni, dup eskil ni, dup nopu elim epi ei tekliki pei, en enim to kundnerim wumb ei, en enim noman ełe, epi nipe endi enjing nin, gui kis men tołmun oł ei kin, noman ak tok kin, buł ngunenjing mon. Pe en enim angil ełe enjing epi ei, ek kend gos ełe nge, gol nin, silpa nin, aiyon nin, ku nin, ond epi ombu ei, ningil kinenjing epi nin, ek piik ninenjing epi nin, andlam endnenjing epi nin, epi kend tołmun epi ombu ei, men

tolmun ei, wakin tunenjing mon!

²¹ Tunarik kin, nga wu ombu en enim, wumb eipi to kundnjung; nga kunj men enjing nin, wu amb eipi nge ngundnjung nin, wumb eipi nge epi waning sinjing nin, wumb ombu en enim ol kis ei, noman ak tok kin, bul ngunenjing mon!

10

Enjel Endi Pipe Mił Mon Epi Endi, Angił Kin Embilim

¹ Pe nga, na kenj ni enjel endi dinga owundu palim enjel ei, tonu epin konu ele mani orum. Wang kin, eim konu kupu mił epi ei, kum tum. Tang kin, nga konu kumb giipim poltum ei mił, eim nge peng ele, tonu polpu pirim. Peng kin, eim kumb ele, eni mił topu pirim. Peng kin, nga eim simb ele, dup sengi mił, nopu pirim.

² Peng kin, nga pipe mon simbirpi kin, endi kembis ei tonu, eim angil ele, aki topu kin, sepi mułum. Mołpu kin, nga eim simb mong tundung ei, mer ep noł ele, mani kindpi sirim. Seng kin, nga simb taring ei, mer mei ele, mani kind sirim.

³ Seng kin, nga eim ek dinga tangpi kin, ke nim ei, wusii simbii owundu ke nilim ei, yi mił nirim. Neng kin, kunum ele, nga angil orung nga tał, gur gali nirim.

⁴ Nga ek nengin kin, na mon pulmbii enj; ba na nga piinj ni, ei tonu epin ek endi, ni tor kindpi kin, yi nim, "Nga konu gur gali angil orung nga tał ninjing ek ei, noman tuk ele koi er pendnjii; ba mon pol pendnenjii mon."

⁵ Nga na kenj ni, enjel tonu ep noł ele kin, nga mei ele kin, engim wu ei, eim angil tundung ei, tonu epin konu ele kindim.

⁶ Kindpi kin, nga eim ek keimi kun ka ni tor kindpi kin, ek keimi Gos eim piilim. Piipi kin, nga Gos eim kunum kunum konj mołulum Gos ei, eim tonu epin konu ni, nga epi kanim kanim pei tuk ele eririm. Nga mei erpi kin, epi kanim kanim pei tuk ele eririm. Nga ep noł erpi ele kin, epi kanim kanim pei tuk ele eririm. Nga enjel ei, eim ek yi nirim, "Akip kunum ei, mandi poru nimba enim, Gos nga kui enermba mon," pa nirim.

⁷ "Ba angil orung nga tał nge enjel endi ei, eim beli mił epi pup tumba kunum ele, Gos nge eim epi koi er pim epi ei, ni tor kindmba. Kindpi kin, nga eim nge ek ka ni tor kindilmin wumb ombu, eim ek ni ngurum ek ei, keimi tonu orum."

⁸ Pe nga, tonu epin konu ele, ek endi ni tor kindrim ei, na nga piinj ni, ek nipi yi nirim, "Nim pukun kin, enjel endi, eim simb mong tundung ele, ep noł ele kambpi kin, nga eim simb mong taring ele, mani mei ele kambpi mołum enjel ei, eim angil ele, pipe kimbrii kembis endi ambilpi kin, puru nipi mołum pipe mon ei sinjii," pa nim.

⁹ Kapli na pup kin, enjel ei, kii sip kin, eim pipe kimbrii mon pipe endi, angil ele salim ei, ngangli ninj. Nemb kin, nga eim ek yi nipi, na ngum, "Nim epi ei sikin nunjii," pa nirim. "Nan kin, nim kirim ele, ak mak erpi kin, mek sinjii mił, yi ermba," pa nirim. Ba nim gupu ele, mułang kin, ei singin ermba ei, piimi muł noł ei, singin enim ei mił, yi ermba," pa nim.

¹⁰ Pe nga, na pipe kimbrii mon salim ei, eim angil ele, sip kin, nunj. Namb kin, piimi muł noł singin enim mił, yi singin eririm. Ba ekii se, na nop dumung kindamb kin, mer nam nge kirim tukrung ele ak mak erpi kin, mek simbii mił pirim.

¹¹ Pe nga eim ek yi nipi na ngum, "Nim nga Gos nge ek ka ei, ni tor kindkin kin, wumb pei ngokun kin, nga wumb tiłap eipi eipi pei ngokun kin, nga ek eipi pim wumb, kanim kanim pei ngokun kin, nga king pei, ngunjii ku," pa nirim.

11

Wumb Mił Epi Tał Ek Ni Tor Kindilmbil

¹ Pe nga, na su simbii epi endi ngunjung ei, epi mił epi endi ngok kin, yi ninjing, "Nim tonu angkin kin, kapli nim Gos nge men tołmun ngii wumb kin, mołmun ei mił nga kulmał kalmin konu ele, su sinjii. Sikin kin, nga nim men tok mołulum wumb ei, kapli kemb tunjii ku.

² Ba nim men tołmun ngii pulpun ele, torung kung gui konu ele ei, su sinenjii mon. Nimbił erang konu ei, torung pii gii ninalmin wumb ei nge konu palim. Peng

kin nga wumb ei, en enim konu owundu eġe kun ka wii Jerusalem konu konj eġe, erik kin, kis monduk pangin kin, oi engki kapil kapli nga taġ ei, kapli erngii.

³ Erik kin, nga nanim wu taġ kin, dinga ngamb kin, nanim nge ek, ni tor kindngil. Kindkil kin, nga wumb taġ ei, kon miġ epi endi ngamb kin, alap miġ teġngil. Talkil kin, na nge ek ni tor kindkil kin, pangil pangil kin, 1,260 kunum pei pei opu ba.

⁴ Eġe nge wumb taġ, eġ elip ek ni tor kindngil ei, ond olip tap miġ, nga dup alam taġ miġ ei ya mani mei eġe Owundu eim kumb eġe engim.

⁵ Angang kin, nga wumb kombur ok kin, wu taġ kin, er kis mundmun ni enjing kin, kapli eġ elip gupu eġe, dup tor opu moġpu kin, opu orung wumb ei, top kis mundmba. Mondpu kin, keimi wumb kombur wu taġ kin, er kis ermin nik enjing kin, kapli eġe nge mendpil, wumb ei kuġngii.

⁶ Kapli eġ elip dinga seng moġmbuġ dinga ei kapli kupu muġ ondu ngang kin, konu kumb tunermba kunum ei, eġ elip Gos ek ka ni tor kindinjngil. Pe nga eġ elip, yi ku dinga palim ei, noġ ei erangil kin, noġ miyem miġ tangpi omba. Pe nga eġ elip dinga salim ei, yi ku ya mani mei wumb epi kanim kanim oġ embin tui ei, tonu opu kin, to kis erngii. Nga eġ elip noman eġe, oġ ombu ermbil ni piingil kunum ei, kapli erngii.

⁷ Pe nga eġ elip Gos ek ka ei, ni tor kind poru nikil, er moġang kin, kapli nga epi kung simbii owundu endi, tukpu owundu sip pinalim eġe, tonu tor wang kin, wu taġ kin opu erngii. Erik kin, eġ elip to mani kindpi kin, to kundmba.

⁸ To kundang kin, eġ elip ngenj ei, konu owundu eġe, tuk andġam eġe pimba. Peng kin, nga eġ elip nge Owundu ei, eim ond peri eġe to kundnjung konu eġe, eġ elip ngenj ombu moġum; ba konu owundu ei ek ekin nipin kin, yi nilmin, 'Konu embe Sorom nin Eisip,' yi miġ nilmin.

⁹ Yi miġ erang, ngenj eipi eipi wumb nin, nga wumb tilap eipi eipi nin, ek kanim eipi eipi wumb nin, mei konu orung orung wumb ei, pei ok pendik kin, en enim ngenj

ei keningii kunum tekliki, nga kunum tongnde mendpil poru nimba. Neng kin, nga wumb ei eġ elip ngenj ei kui tunenjing mon; ba kanik kin, wiik tok kindangin kin, pinjngil.

¹⁰ Pekil kin, mei mani eġe wumb pei en enim, ka piik kin, wumb taġ kuġnguġ eġe nge, en enim ka ka piik kin golang nik kin, nga en enim epi ka kombur sipik kin, wumb puġ ngok yi eġmin. Yi eġmin ei, nimbil erang ek ni tor kindilmbil wu taġ eġ elip, mei wumb pei ngenj kumbii owundu ngoġmbuġ.

¹¹ Ba kunum tekliki nga kunum tongnde poru neng kin, kapli Gos eim nge moġulum konj ei kindang opu kin, wu taġ tonu enginjngil. Engangil kin, opu wumb pei ombu, wu taġ tonu onjnguġ ei, kanik kin, mund mong enjing.

¹² Erik kin, pe nga wu taġ eġ elip molkuġ kin, piinjngil ni, ek owundu endi tonu epin tor opu kin, eġ elip kin yi miġ nim, "Ya tonu eġe weġ!" Nga eġ elip nge opu orung wumb kanik mulnjung ni, eġ elip kupu muġ endi, se mengpi kin, tonu epin konu eġe, tuk sipim.

¹³ Si pang kin nga kunum eġe mendpil, konu kopu owundu endi tum ei, konu owundu tongnde endi topu erpi kin, kis mundum; ba angil orung nga kapil kapli ei to kis enerim mon. Nga kunum eġe mendpil, wumb 7,000 pei konu kopu ei erpi kin, to kundum. To kundang kin, wumb kombur eipi mulnjung wumb ei, en enim mund mong erik kin, Gos eim Owundu epin konu eġe moġum ei, eim embe ambil tonu kindnjing.

¹⁴ Kindik kin, pe epi oġ embin tui owundu taġ tonu om ei, poru nirim; ba piyei! Kunum aninga kopur opu pang kin, epi oġ embin tui owundu nga endi tonu omba.

Enjel Angil Orung Nga Taġ Nge Beli Miġ Epi Tum

¹⁵ Pe nga angil orung nga taġ nge enjel ei, beli miġ epi pup tum. Tang kin, kapli ek owundu kombur tonu epin konu eġe, tor opu kin, ek yi nirim, "Pe mani mei eġe, tep erik erik, enjing dinga ei, akip sinim nge Owundu eim seng kin, nga eim se orung

simba wu ei, Krais kin ouni, eim king kunum kunum minj tep erpi kin, moļu ba!”

¹⁶ Pe nga, men toľmun wu num engki taľ nga kapil kapli en enim, king peľ eľe Gos kumb eľe, moľľmun wumb ei, kumb eľe kan mani kanik kin, Gos kin men tok ngunjung.

¹⁷⁻¹⁸ Ngok kin, ek yi ninjing, “Gos owundu mendpil! Nim dinga wii mendpil salim. Seng kin, nim pe moľun, nga kumb ok nim moľľun. Sin sinim ka piipin kin, nim kin ek ka ni ngoľmun. Pe ninim nge dinga Owundu ei sikin kin, piikin kindkin kin, epi kanim kanim pei, tep enjii kongun puľngun mondkun eľin. Pe nga, torung pii gii ninenjing wumb ei en enim, nim Gos kin noman eľe, popuľ kis erang piinjing; ba Gos Nim noman popuľ kis ei, wumb ei kin tonu oľum. Opu kin, nga pe kulnjung wumb ei, en enim kos owundu piik kin, kumep sik erngii nge kunum ei, tonu oľum. Pe nga ninim nge kongun wumb ei, nim ek ni tor kindilmin wumb nin; nga nim nge oľ kun eľmin wumb pei nin, nga wumb nim kin mandring molk kin, nim embe ambil tonu kindilmin wumb ei nin; nga wumb num nin, nga wumb kembis nin ouni wumb ei, nim kumep ka ngunjii. Pe nga, ya mani mei eľe wumb ei, to kis enjing wumb ei, to kis enjii ku.”

¹⁹ Pe nga kapli, ek nik poru nengin kin, kapli Gos nge men ngii owundu ei, tonu epin konu eľe moľum ei, aki tunjung. Tok kin, pe nga, Gos eim ek dinga lo ek ei, tuk kindilmin ond kiyembi ei, eim men ngii tuk eľe sim kenjing. Kanik kin, pe nga kumb kinangin er tilang erim. Erpi kin, nga gur gali neng kin; nga konu kopu owundu tum; nga konu kumb dindaming owundu top kin mani orum.

12

Amb Endi Kin Wembii Owundu Simb Angil Palim Ei Kin

¹ Jep oľ owundu tonu epin konu eľe tor orum. Opu kin, ei yi miľ, amb endi moľum

amb ei, konu eni ei alap miľ, ngenj eľe teľim. Taľpi kin, nga eim simb mandring eľe oi pirim. Peng kin, nga tonu eim peng eľe, kor kanjip engki nga taľ, tonu peng eľe, peng kon miľ mundrum. Mondpu kin, amb ei, eim kangil mundrum.

² Mondpu kin, nga eim kangil buľ tang kin, eim ngenj kumbii dinga sipi kin, mengmba kunum eľe mandi eririm. Erpi kin, eim ke dinga nipi kin, tor kindrim.

³ Kindang kin, nga jep oľ owundu endi, epin konu peni eľe tor orum. Opu kin, jep oľ ei yi miľ, wembii kundii owundu simb angil palim epi endi, tor orum. Orum wembii owundu ei, peng embil ei, angil orung nga taľ pirim; nga girman engki pirim. Nga peng kon miľ epi king monduľum epi ei, angil orung nga taľ, tonu peng eľe, endeim endeim ni moľpu poru nirim.

⁴ Nipi kin, nga wembii nge ei eľe, ei sipi kin, kor kanjip kombur, owundu pirim kor kanjip ei, topu kindang kin, mani mei eľe orum. Wang kin, kor kanjip taľ kopur owundu miľ, tonu epin konu eľe pirim. Peng kin, wembii ei, eim amb kangil mengmba eririm, konu amb ei, eim kumb eľe engim. Angpi kin, amb ei kangil mengpi, tor kindang kin, topu numba nge erpi muľum.

⁵ Moľpu kin, pe amb ni, kangi endi mengim ei, eim mei konu eľe orung pei ei, eim dolu dinga ambilpi kin, wumb tep ermba. Erpi kin, pe kangil ei mam mengim; ba kangi ei sikir se mengk kin, orung sipik kin, Gos eim king peľ moľum konu eľe kindnjing.

⁶ Kindik kin, amb ei, eim si kindpi kin, tungu pupu kin, mei wii sim wumb mulenjing konu eľe purum. Pupu kin, Gos eim amb muľmba nipi konu endi, er kun er sim konu eľe purum. Pupu kin, konu eľe, eim kuni ngok kin, kan kun erik se muľangin kin, kunum 1,260 opu ba.

⁷ Pe nga, tonu epin konu eľe, opu owundu tonu orum. Opu kin, enjel Maikel kin, eim nge enjel ok kin, ka wembii kundii owundu ei kin, opu enjing. Erik kin, nga ka wembii kundii owundu ei kin, eim nge enjel ombu kin, opu erik kin, to orung kindnjing;

⁸ ba enjel Maikel kin, eim nge enjel ombu kin, opu dinga erik molk kin, ka wembii kundii owundu ei kin, eim nge enjel ombu, to mani kindnjing. Yi erangin kin, ka wembii owundu kin, eim nge enjel kin, tonu epin konu eġe nga mulenjing mon.

⁹ Mularik kin, nga ka wembii kundii owundu ei, epin konu eġe to mani kindnjing. Kindik kin, ka wembii owundu ei, kumb ok moġulum wembii embe Seisen, ei eim mei wumb pei kin, ek kend to ngopu eġim puġwu moġum. Moġpu kin, nga ka wembii owundu ei kin, eim nge enjel pei ouni, to mani mei eġe kindnjing.

¹⁰ Pe nga na nam piinj ni, ei epin konu eġe, ek endi tor opu kin, yi nirim. "Pe sinim nge Gos eim sinim se orung sinim. Sipi kin, nga eim nge dinga ei, ya peni eġe tor onum. Opu kin, pe Gos eim nge dinga king moġpu kin, sinim andan topu ngonum. Ngopu kin, pe eim nge kindim wu Krai ei, eim dinga sinim andan topu ngonum ku. Ngopu kin, nimbil erang wu kis Seisen eim, sinim nge enginjpin noġ ei, ek nipi ngopu eġim ei kos piipi eġim. Erpi kin, pe ei eim, Gos eim kumb eġe, epin, tinga, kunum kunum kos piilim; ba pe, eim epin konu eġe, to tor kindangin kin, mei eġe mani orum.

¹¹ Opu kin, nga sinim nge enginjpin noġ, en enim nge dinga ei, kung siipsiip waġ miġ wu ei eim Krai nge miyem eġe, dinga sinjing. Sik kin, nga ek keimi ni tor kindnjing eġe nge, en enim opu orung wu ei, to mani kindnjing. Kindik kin, nga eim en enim, Gos nge kongun ei erik puk kin, en enim mei eġe oġ ei, noman to piinenjing mon; ba wiik to muġangin kin, opu orung wumb ei, en enim to kundnjung.

¹² To konduk kin, tonu epin konu eġe, wumb molk kin, no pek enmin wumb ei, en enim ka piingii. Ba ya mani mei eġe kin, ep noġ kin, wumb ei, en enim ei piik kin, kun erik muġngii! Molk kin, oġ embin tui ei, enim kin tonu omba enim. Erpi kin, Seisen ya mani enim kin orum. Opu kin, nga eim noman kun pinerang kin, dup miġ nop tonu orum. Nimbil erang eim piinim ei, eim nge kunum pei tangpi, simba pinaġim.

¹³ Pinerang kin, pe nga, ka wembii owundu ei, eim noman to piinim ei, eim to mani mei eġe kindnjing pim. Peng kin, pe nga, eim amb ei kangi endi mengim amb ei, eim buġun topu kin, se endrim.

¹⁴ Se endrim; ba Gos amb ei, eim kei du owundu kong taġ miġ ngang kin kapli eim bur ni pupu kin, mei wii saġim wumb mulenjing konu eġe purum. Pang kin, konu eġe, eim kuni ngok kin, kan kun erik se muġangin kin, kung ngii tekliki nga tongnde om; ba ka wembii owundu ei, opu kin, tumbii ni ermba ei, eim kapli enermba mon.

¹⁵ Enarpi kin, nga ka wembii owundu ei, eim gupu eġe, noġ owundu miġ, endi erang kin topu tor orum. Opu kin, ei erang to pupu kin, amb ei pum konu eġe, ekii se purum. Pupu yi erang kin, amb ei, noġ to simba ni eririm.

¹⁶ Eririm; ba mei eġe erpi kin, amb ei paki turum. Tang kin, pe noġ ei, ka wembii owundu gupu eġe orum ei, mei eim gupu aki topu se, oġt kindpi kin poru nirim.

¹⁷ Neng kin, pe nga, ka wembii owundu ei, eim amb ei kin, noman kis peng piyang kin, dup miġ nopu tonu orum. Opu kin, pe eim pupu kin, amb ei nge kingam noġ kopur kin, opu ermbii ni piirim. Piipi kin, kingam noġ ei pei en enim, Gos lo ek pei ekii siġmin. Nga Jiisas eim ek ei, ni tor kindik kin, wumb ngok kin, en enim eim kin, ekii siġmin.

¹⁸ Pe nga, ka wembii owundu ei, eim ep noġ wer eġe, angpi muġum.

13

Epi Simbii Taġ Tonu Onjuk

¹ Pe na nam kenj ni, epi simbii owundu endi, mer ep noġ eġe, tonu opu kin, tor om. Opu kin, kung simbii ei, girman engki pim; nga peng embil angil orung nga taġ pirim. Nga girman engki eġe, king nge peng kon engki eġe, tonu muġum. Muġang kin, peng ombu, embe kanim kanim muġum. Moġpu kin, embe ei puġe yi miġ, Gos kin ek buġ ambilk kanim kanim nik, mundnjung.

² Monduk kin, epi kung simbii owundu ei, na kenj ni, eim ngenj kui wusii simbii owundu miġ, 'lepa,' niġmin ei, mombuġ mombuġ nopu pim. Pim simbii owundu

nge simb eġe ei, ka owundu endi 'ber,' niġmin, ka simb ei yi miġ pim. Pim kung simbiġ owundu nge gupu ei, yi miġ epi kui wusii owundu kung endi, 'laiyon,' niġmin, ka ei gupu yi miġ pim. Peng kin, epi kung simbiġ owundu ei, ka wembii owundu ni, eim nge dinga ei, ni ngum. Ngopu kin, eim moġpu, king miġ tep erim ka wembii owundu nge konu eġe, nga epi ei, 'Nim molkun kin, tep erii,' nim; nga eim dinga owundu ei, epi simbiġ ei nga ngurum.

³ Ngopu kin, pe epi simbiġ ei, eim peng ambii endi to kundnjung; ba tunjung konu eġe kis moġpu kin, erii erpi pim ei, nga kulii erpi kin, ka sim. Seng kin, mei eġe wumb pei ei kanik kin, puku sik kin, noman ak to piik kin, epi simbiġ owundu ei kin, ekii sik punjung.

⁴ Puk kin wumb pei en enim ka wembii owundu ei kin, men tok erik, ngunjung. Ngok kin, nimbii erang ka wembii owundu ei, eim dinga ei, epi kung simbiġ owundu ei ngurum. Ngok kin, nga en enim yi ku, epi kung simbiġ owundu ei kin, men tok enjing ku. Erik kin, ei yi ninjing, "Wumb endi epi kung simbiġ owundu ei miġ endi molaġim mon. Nga wumb endi epi kung simbiġ owundu ei kin, opu ermba endi molaġim mon ku.

⁵ Pe nga, Gos kan wiik tang kin, epi kung simbiġ owundu ei, gupu eġe ek kanim kanim dinga nipi kin, nga Gos kin ek buġ ambii pi ek kis nim; ek ei kis mendpiġ nim. Nipi kin, nga eim dinga owundu nga sipi, pepi pang kin, oi 42 opu purum.

⁶ Pupu kin, kung simbiġ owundu ei, eim gupu aki topu kin, Gos kin nipi kis mondpu kin, nga Gos eim embe kin, nga Gos eim no pepi moġum konu eġe kin, nga tonu epin moġmun wumb ei kin, yi ku nipi kis mundrum.

⁷ Mondpu kin, nga Gos eim kanpi wiik tang kin, kung simbiġ owundu ei, Gos nge oġkun wumb kin opu eririm. Erpi kin, Gos nge wumb kambpi mani kindang kin, top kindpi ei, eim dinga owundu sirim. Sipi kin, eim king miġ tep erpi wumb tiġap pei nin, nga mei orung orung wumb pei nin, nga ek kanim kanim paġim wumb pei ei nin, nga ngenj kanim kanim paġim wumb ei pei, king miġ moġpu kin, tep eririm.

⁸ Erpi kin, wumb pei ya mani mei eġe moġmun wumb ei, kapli epi kung simbiġ owundu ei kin, men tok erik ngoġmun. Ngok kin, wumb ei, Gos kumna kin, mei eririm wumb ei, en enim embe eġe, mer wumb konj kunum kunum moġum nge pipe mon eġe pinalim. Pinerang kin, pipe mon ei, kung siipsiip waġ miġ, wu ei Krai, eim to kundnjung ei nge mon.

⁹ "Enim piingii! Pe wumb nii endi kom pim kin, kapli ek ei kom se piingii!

¹⁰ Pe wumb nii endi, kan ngungii nge pim kin, kapli wu ei kan ngungii! Ngok kin, pe nga wu endi, wu eipi endi tui jik kin to kundum kin, kapli wumb tui jik sik kin, wu ei to kundngii ku. To konduk kin, pe nga oġkanim kanim yi nge tonu om kin, kapli en enim Gos nge oġkun eġmin wumb ei, enim dinga angk molk kin, nga pii gii dinga nik kin, ambii gii nik muġngii!"

¹¹ Pe nga, na kenj ni, epi kung simbiġ nga endi mer mei eġe, tonu tor orum. Opu kin, kung simbiġ ei, eim girman taġ muġum ei, kung siipsiip waġ girman taġ, miġ muġum. Moġpu kin, nga ek tengim ei, ka wembii owundu ei miġ, ek tengim.

¹² Tangpi kin, pe epi kung simbiġ ei, nga ekii se tonu orum. Opu kin, ei eim epi kung simbiġ owundu kumb se om, epi kung simbiġ ei kin, dinga owundu pei sirim. Sipi kin, dinga ei kin, eim kongun dinga eririm. Erpi kin, ei epi kung simbiġ owundu kumb se tonu orum nge, kumb eġe eririm. Erpi kin, ekii se, tonu om epi simbiġ owundu ei, kongun dinga kind erpi kin, mei eġe nin wumb pei erang kin, kung simbiġ kumb se tonu om ei eim kin, men tok enjing. Erik kin, epi kung simbiġ ei, okrii to kis erpi kin, to kundmba eririm; ba nga konj moġum.

¹³ Moġpu kin, pe nga epi kung simbiġ ekii se tonu om epi ei, jep oġ owundu kis kanim kanim erpi kin, andan tum jep oġ endi, yi miġ eim eririm. Erpi kin, nga wumb pei kumb eġe, dup miġ endi erang kin, tonu epin tor opu kin, mani mei eġe orum.

¹⁴ Opu kin, nga Gos eim epi kung simbiġ ei, kanpi wiik tang kin, jep oġ owundu kanim kanim erpi kin, epi simbiġ owundu kumb se tonu om ei, eim kumb eġe erpi kin, andan tum. Tang kin, oġkanim kanim

ele eririm ei, eim mei wu amb pei, ek kend topu ngurum. Ngopu kin, wu amb ombu kin yi nirim, “Enim kapli, epi kung simbii kumb se ei kin, ond kin kel tok erik kin, eim embe ambil tonu kindngii! Kindik kin, epi kung simbii ei, ok tui tok kundjung; ba nga opu konj molum.

¹⁵ Nga Gos eim kanpi wiik tang kin, kung simbii ei, eim pop kindang kin, ond mił enjing epi ei, kung simbii mił konj moļu kin, ek tengim. Tangpi kin, pe nga yi ku ond mił kung simbii ei, eim erang kin, wumb kombur kung simbii mił epi ei kin, men tunenjing kin, kapli wumb ei to kundmba.

¹⁶ To kondpu kin, pe epi kung simbii ekii se tonu om epi ei, yi erang kin, epi mon endi, angil tunding erik min, nga endi mei embil ele erik kin, wumb pei yi enjing. Erik kin, ei embe pinerim wumb nin, nga embe pirim wumb nin, pei yi enjing. Erik kin, nga ku epi ei, pei sim wumb nin, nga epi pei sinerim wumb nin, nga wumb kongun wii elmin wumb nin, nga wumb mei embil ele kongun elmin wumb nin, ei pei, en enim mon ele, angil tunding min, nga mei embil ele, pimba nirim.

¹⁷ Nipi yi mił erang kin, wumb endi, epi kung simbii nge mon embe ele, mulerim kin, yi mił erang, kapli eim wumb ei kin, epi top enerngii mon. Nga eim epi, wumb top to erik kin, sinerngii mon ku.

¹⁸ Sinarik kin, sinim ek ei pii kun ermin! Nga wu endi noman ka pim kin, kapli wu ei, kung simbii nge mon ei beltmba. Beltpi nimbil erang, mon ei wumb embe mił palim ei, 666 mon embe yi mił palim.

14

Wumb 144,000 En Enim, Golang Konj Endi Ninjing

¹ Pe nga na nam kenj ni, kung siipsiip wał mił wu ei, Kraiss eim Saiyon komung ele engim. Angpi kin, nga wu amb 144,000 pei, eim kin tep to angk mulnjung. Molk kin, kung siipsiip wał mił wu ei, Kraiss eim nge embe nin, nga eim Arim nge embe ei, wumb en enim mei embil ele, Gos eim pulum.

² Pe nga, na nam piinj ni, ei tonu epin konu ele ek mił mu nipi kin, tor orum. Opu kin, ei noł owundu topu kin, mu nipi efim mił, yi eririm. Erpi kin, nga yi mił, konu gur gali owundu nilim mił, yi nipi tor orum ku. Opu kin, nga epi mu nipi orum ei, piinj ni, ei giisa mił epi tangin kin, mu nilim mił, yi nirim.

³ Nipi kin, wumb ombu 144,000 en enim, Gos king owundu molum konu peł kumb ele, golang konj endi nik kin, engnjing. Angk kin, en enim epi simbii kapil kapli konj mołulum ombu nin, nga men tołmun wu num engki tał nga kapil kapli wu kei kumb ele angk kin, 144,000 pei, wumb ombu en enim, golang konj endi ninjing. Ninjing wumb ei, pei Gos eim mei ele wumb pei kin, sipi orung sirim. Sim wumb ei mendpil, golang konj endi ei piik kin, nik enjing; ba nga wumb eipi endi, golang ei piik kin, nik enerngii mon.

⁴ Pe nga wumb ombu en enim, amb ambil kin, oł kis penj mulum oł ei, endi enenjing wumb ei, en enim oł kun ka mendpil erik mulnjung. Mulnjung wumb ei, kung siipsiip wał mił wu ei, Kraiss eim bii ni piipi pulum konu ei, wumb ei en enim, ekii sik pulmun. Pulmun wumb ei, Gos eim mei ele wumb pei kin, sipi orung sirim. Sim wumb ei, Gos kin, eim kung siipsiip wał mił wu ei Kraiss eim nge tilap kumna ei, sipi orung seng mołmun.

⁵ Mołmun wumb ei, en enim ek kend endi, gupu ele tor onalim mon. Nimbil erang, en enim Gos king peł kumb ele, oł kun pinalim oł ei, endi pinalim mon.

Enjel Tekliki

⁶ Pe nga nanim kenj ni, enjel nga endi epin konu ele tonu kupu mandring ele, bur ni purum. Pang kin, ek ka kunum kunum pepi ba ek ei, ya mani mei ele wumb epi mulnjung ei, nipi ngumba nge sipirim. Sipipi kin, ei konu orung orung pei nge wumb nin, nga wumb tilap endeim endeim nin, nga ek kanim kanim endeim endeim nge wumb nin, nga wumb ngenj eipi eipi pei, nipi ngumba.

⁷ Ngopu kin, eim wii dinga topu yi nirim, “Enim Gos eim ekii sik kin, nga eim embe ambil tonu kindngii! Nimbil erang, Gos

eim mei eŕe wumb kanim kanim kos piipi kin, mok topu ermbe kunum ei, tangpi salim. Seng kin, enim Gos eim kin mong gopsing pii polk kin men tok erik ngungii. Nimbiŕ erang Gos ei eim tonu epin konu eŕe nin, nga ya mani mei eŕe nin, nga ep noŕ eŕe nin, nga noŕ kuŕup to tang punum ei, Gos eim pei eririm.”

⁸ Pe nga, enjel endi kumb se pum enjel ei, ekii sipi, opu kin, ek yi nirim, “O Bapilon konu owundu ei, bok topu mani punum; keimi eim bok topu kis eŕim. Konu owundu ei erang kin, wumb tiŕap pei ei, amb ngunduk enmin oŕ ei, andan tang kin, dinga pepi puŕum ei yi miŕ, eim wumb pei, noŕ wain dinga miŕ puŕum noŕ wain ngang kin nunjung.

⁹ Pe nga, enjel endi nga, enjel taŕ punjunguŕ konu eŕe ekii se opu kin, ek dinga kindpi yi nirim. “Pe wumb nii endi, eim epi kung simbii ei kin, eim ond miŕ enjing gos ei, endi er mundnjung epi ei kin, men tok erik kin, nga mon epi mei embiŕ min, angii tunding eŕe erik kin, kapŕi wumb ei eim, Gos nge noŕ wain ei numba.

¹⁰ Numba noŕ wain ei, Gos eim nge popuŕ kis ngumba. Ngopu kin, nga Gos eim noŕ wain ei noŕ kin, si ende kindpi kin, ngunerim mon. Ba Gos eim noŕ wain dinga ei, popuŕ kis mendpiŕ miŕ, bein topu kin, kumep kis ngumba. Ngopu kin, wu ei noŕ wain ei numba wumb ei, kapŕi Gos nge enjel nin, kung siipsiip waŕ miŕ wu ei Kraiŕ eim kin muŕngii konu kumb eŕe, dup nok muŕngii. Molk kin, ei kom ku muŕ er moŕum eŕe, nok muŕngii.

¹¹ Molk kin, pe dup nang kin, dup eskiŕ ermbe ei wumb ngenj kumbii kis ngumba ei, tonu kunum kunum minj pupu kin, muŕmba kunum ei, wii muŕngii ei, tangpi kin, emii pepi enermba mon. Enarpi kin, nga wumb ombu epi kung simbii kin, ond miŕ epi enjing gos kend endi kin, men tok erik ngunjung. Ngunjung wumb ei, mon embe sik enjing wumb ei, kunum kunum dup konu eŕe kumbii kis singii.”

¹² Yi miŕ erang, oŕ embin tui ei nge, tonu om kin, kapŕi Gos nge oŕ kun ka eŕmin wumb ei, dinga angk kin, Gos nge lo ek ei

ekii sik kin, nga Jiisas kin pii dinga nik kin, er muŕngii!

¹³ Pe nga na piinj ni, tonu epin konu eŕe ek endi tor opu kin, yi nirim. “Nim mon yi pulnjii” nirim. Nipi kin, “Wumb kombur pe koltmun wumb nin, nga kuŕngii wumb ei, Jiisas nge kongun eŕmin wumb ei, en enim ka piingii! Keimi yi ka piingii!” Gos Gui Ka yi nim, “Wumb en enim kongun dinga enjing ei, si kindik kin kor muŕngii ei, en enim kongun dinga erik kin, kor muŕngii! Nimbiŕ erang en enim oŕ kun ka enjing oŕ ei, en enim kin epin konu eŕe ekii se tonu oŕmun.” Oŕ kun ka enjing oŕ ei, Gos epin konu eŕe moŕum ei, eim oŕ ei, ni piimba.

Ya Mani Mei Eŕe Kuni Poŕ Tonum Kunum Si Kuŕou Tungii

¹⁴ Pe nga na kenj ni, konu kupu kuru eŕe, wumb miŕ, epi endi multum ei, wu miŕ endi multum. Multum wu ei, ku gol king peng kon ei miŕ, endi peng eŕe mondpu kin, nga tui jik endi, angii eŕe ambiiŕpi muŕum.

¹⁵ Muŕang kin nga enjel endi, men toŕmun ngii eŕe, si kindpi anda pupu kin, wii dinga top kin, kupu kuru eŕe multum wu ei kin, yi nirim. “Nim tui jik sikin kin, mei eŕe kuni poŕ topu moŕum ei, sikin kin, kuŕou tunjii. Nimbiŕ erang ya mani mei eŕe kuni poŕ top moŕum ei, tengnjii kunum salim.”

¹⁶ Yi miŕ erang, wu endi, tonu kupu kuru eŕe multum ni, ei eim tui jik ambiiŕpi sipi kin, kuni poŕ tonum kuni ei, tami topu sirim. Sim kuni ei, mei eŕe pei se kuŕou turum.

¹⁷ Tang kin, nga na kenj ni, enjel endi, Gos men toŕmun ngii tonu epin konu eŕe tor orum. Opu kin, ei eim yi ku tui jik endi ambiiŕpi multum.

¹⁸ Muŕang kin, nga enjel endi, kuŕmaŕ kaŕmin konu eŕe, si kindpi kin tor orum. Orum enjel ei, eim dup tep ermbe nge dinga pirim. Peng kin, ei eim wii dinga topu kin, enjel endi, tui jik endi ambiiŕpi multum enjel ei kin, yi nim. “Nim tui jik ei, sikin kin, nim na mani mei eŕe, ond mong wain poŕ topu moŕum ei, tami tokun kin, kuŕou tunjii. Tunjii kuni mong ei, poŕ topu poru nirim.

¹⁹ Yi mił erang, enjel ei, eim tui jik mił epi endi, mei ele kupis kapis nim. Nipi kin wain mong tengim ei sipi kin, kułou tum. Topu sipi kin, wain mong teningii elmin konu ele, olup to kindim. Kindpi kin, ei yi mił Gos nge popuł kis owundu simba nge konu ele kindim.

²⁰ Kindang kin, Gos nge popuł kis owundu erang kin, wain mong teningii elmin konu ele, konu owundu torung konu ele, ambil sii tum. Sii tang kin, wain mong miyem si tołmun konu ele, noł kui owundu mił, pupu kin tor orum. Opu kin, miyem ei, su 200 mił konu turii mendpił pang kin, su angil orung mił mur sirim.

15

Enjel Angil Orung Nga Tał, Ol Embin Tui Kis Ele Angil Orung Nga Tał Embilnjing

¹ Pe nga jep ol owundu mendpił endi, tonu muł ele tor wang kenj. Kenj ni, Gos nge enjel angil orung nga tał en enim, ol embin tui owundu angil orung nga tał ei, wumb to kis ermba nge sik kin, tu wunjung. Tu wangin kin, ol embin tui ei minj mendpił, poru neng ei, Gos popuł kis owundu ei, poru nimba ku.

² Pe nga na kenj ni, epi tor om ei, ep noł owundu kirapi mił, epi ele dup se ende kindik kin, enjing. Erik kin, na kenj ni, wumb opu erik kin, kung simbii owundu kin, eim ond mił epi enjing ei kin, nga eim embe mon pulnjung epi ei, wumb to mani kindnjing. Kindik kin, wumb ombu en enim, ep noł kirapi mił, pim konu wer ele angk mulnjung. Molk kin, Gos giisa mił epi ei ngang kin, wumb ei ambilk mulnjung.

³ Molk kin, Moses Gos nge kongun wu, golang niłim golang ei kin, kung siipsiip wał mił wu ei Kraisa ei eim nge golang ninjing. Nik kin, golang ei yi mił ninjing.

“Owundu, Gos Dinga Owundu pałim. Nim en ol kanim kanim ombu ol ei, owundu ka wii mendpił pałim. Nim wumb konu orung orung mołmun wumb ei, king owundu mołun. Nim ol kanim kanim elin ol ei, keimi, nga kun ka mendpił pałim.

⁴ Owundu wumb pei nim kin mandring molk kin, nim embe ambil tonu kindngii!

Nimbił erang nim mendpił, ol kun ka minj elin nge pułwu mołun. Wumb konu orung orung muł ol ele mołmun wumb ei ok kin, enim embe ambilk men tok erik ngungii! Nimbił erang, nim ol kun ka minj elin ol ei, peni ele tor wang kin wumb pei kaninmin.”

⁵ Pe nga ekii se, na kenj ni, Gos nge men tołmun ngii mił konu ele Gos mołum paltung konu ka wii mendpił tuk mołpu kin epi konu ele salim ei, aki owundu tang kin, kenj.

⁶ Pe nga Gos nge enjel angil orung nga tał ei, Gos nge men tołmun ngii mił konu ele, en enim ol embin tui owundu angil orung nga tał ei sik kin, anda onjung. Ok kin, en enim konduk kuru ka wii tilang erim konduk ei, kindik kin, nga ku gol ond kinemb mił endi tunjung epi ei, en enim pepił ele, kan kulk pendnjing.

⁷ Pendik kin, nga epi kapil kapli konj mołumun epi ele, endeim mołpu kin, enjel angil orung nga tał mulnjung konu ele enjel ei, ku gol ming ombu, angil orung nga tał ngurum. Ngang kin, Gos eim kunum kunum konj mołumun pułwu ei, eim popuł kis owundu ming ombu, piki topu pirim.

⁸ Peng kin, nga Gos nge tilang owundu ka wii kin, eim noman dinga owii ei erang kin, Gos men tołmun ngii mił konu ele, dup eskił mił epi ei, piki topu pirim. Yi mił erang kin, wumb endi, Gos men tołmun ngii mił konu ele, nirik onermba mił pirim. Pirim, kunum ele, enjel angil orung nga tał, en enim ol embin tui owundu angil orung nga tał ambilk kin, poru nimba kunum ei, kapli poru nirim.

16

Gos Eim Nge Popuł Kis Ei, Ya Mani Mei Ele Wumb Kin Tonu Omba

¹ Pe nga na piinj ni, ek nipi, wii dinga topu kin, men tołmun ngii owundu ele, tor opu kin, enjel angil orung nga tał ngurum. “Enim puk kin, Gos nge popuł kis ei, angil orung nga tał nge ming ei sipik kin, mani mei ele wumb mołmun konu ele bein tei!” a nirim.

² Neng kin, kumb se enjel endi, eim opu kin, Gos nge popuł kis ming ei, bein

topu kin, mei mani eŕe kindim. Kindang kin, erii ni, erii dinga kis ei, wumb kung simbii nge mon embe pim wumb ei nin, nga wumb ond miŕ epi erik, men tok ngok enjing wumb ei kin, erii kis ei, wumb ei kin tonu orum.

³ Wang kin, nga enjel taŕ ei, eim Gos nge popuŕ kis ming ei, bein topu kin, mani ep noŕ eŕe kindrim. Kindpi kin, nga noŕ ei, eim wumb kuŕii miyem miŕ, tonu orum. Wang kin, nga epi kanim kanim mer ep noŕ konj mulnjung epi ombu ei, pei kolk kin, poru ninjing.

⁴ Nik kin, nga enjel tekliki nge enjel ei, eim Gos nge popuŕ kis ming ei, bein topu kin, mer noŕ eŕe nin, nga noŕ pirpir om konu eŕe kindrim. Kindang kin, ei nga miyem miŕ, topu kin, tonu orum.

⁵ Pe nga na piinj ni, enjel endi, eim noŕ eŕe tep elim enjel ni, ek yi nirim, “Gos nim wumb kos piikin, ngoŕun eŕin ei, oŕ kun ka paŕim miŕ eŕin. Nim oŕ kun ka wii mendpiŕ er moŕuŕun; nga nim ok moŕuŕun nin; pe moŕun ku.”

⁶ Yi miŕ erang kin, wumb en enim Gos nge oŕ kun ka eŕmin wumb nin; nga Gos epi ekii se tonu omba piik niŕmin wumb ei, to kundangin kin, miyem bein tok kindnjing. Kindik ei yi miŕ peng kin, Gos nim noŕ pirpir miyem tonu om miyem ei sikin kin, wumb kis ei ngan kin, nungii. Nungii ei, en enim kumep kis kun siŕmin!”

⁷ Pe nga, na piinj ni, tonu kuŕmaŕ kaŕiŕmin konu eŕe, ek endi ni tor kindpi kin, yi nirim. “Owundu Gos, nim dinga owundu paŕim! Keimi, nim kos piikin nikin eŕin ei, ei am keimi kun ka eŕin,” pa nim.

⁸ Pe nga, enjel kapŕi kapŕi nge enjel ei, eim Gos nge popuŕ kis ming ei, eni eŕe, bein topu kindrim. Kindang kin, Gos eim kanpi, wiik tang kin, eni ei, wumb dup dinga miŕ nurum.

⁹ Nang kin, eni dup ei, muŕ owundu eririm. Erpi kin, wumb ei, nopu kis mundrum. Mundang kin, wumb ei, Gos nge embe ek buŕ embilnjing; ba Gos nge dinga ei, kapŕi oŕ embin tui kis ei, to mani kindiŕang; ba en enim noman eŕe, to ak tunarik kin, Gos nge embe ambii tonu kindnenjing mon.

¹⁰ Pe nga enjel angŕiŕ orung nge enjel ei, eim Gos nge popuŕ kis ming ei, kung simbii nge king peŕ eŕe, bein topu kindrim. Kindang kin, wumb kung simbii nge, ek ekii sik mandring puk mulnjung wumb ei, konu emii pirim. Peng kin, Gos nge kumep kis wumb ei sinjing. Sik kin, en enim gupu anmbii kongk mulnjung.

¹¹ Molk kin, nga en enim tonu epin konu eŕe Gos kin ek ngok enjing. Erik kin, nibii erang en enim ngenj kumbii sik kin, nga ngenj erii erpi erim konu eŕe, en enim oŕ yi miŕ enjing; ba en enim oŕ kis enjing oŕ ei, buŕ ngok si kindnenjing mon.

¹² Si kindnarik kin, nga enjel angŕiŕ orung nga endeim ei, eim Gos nge popuŕ kis ming ei, noŕ owundu, ‘Yupresis Noŕ,’ niŕmin noŕ eŕe, bein topu mani kindrim. Kindang kin, nga noŕ ei, eim jenjip kep er poru nim. Oŕ yi miŕ erang kin, wu king kopur, aŕ eni tonu oŕum eŕe, omba nge er kun eririm.

¹³ Erpi kin, nga na kenj ni, gui kis tekliki ei, dok miŕ ei, mer ka wembii kis nin, kung simbii owundu nin, ek kend ni tor kindiŕim wu epi ei nge gupu eŕe, gui kis dok miŕ, tor onjung.

¹⁴ Onjung gui kis epi ombu, en enim gui kis mendpiŕ. Nga en enim jep oŕ ei nge, kanim kanim eŕmin. Erik kin, pe gui kis tekliki en enim, tor ok kin, king konu mei eŕe orung orung pei, puk kin, se ende kindik kin, Gos Owundu noman dinga ei, owundu peng kin, kunum owundu tonu omba kunum eŕe, wang kin, owundu ernjii.

¹⁵ “Piingii! Na Jiisas waning wu miŕ, kapŕi orung ombii. Op kin, wumb nii endi, eim or pinarpi kin, nga konduk kun ka kindpi kin, nga eim ngenj eŕe, wii endnermba. Endnarpi kin, kapŕi eim wumb eipi kin singambii sinarpi kin, yi erpi endim kin, kapŕi eim ka piipi muŕmba.”

¹⁶ Pe nga, gui kis tekliki en enim, king ombu si ende kindik kin, Eipru ek endi embe, ‘Armakeron,’ niŕmin konu eŕe, kuŕou tunjung.

¹⁷ Kuŕou tok kin, nga enjel angŕiŕ orung nga taŕ nge enjel ei, eim Gos nge popuŕ kis ming ei, bein topu kin, konu pop eŕe kindrim. Kindpi kin, nga ek endi, tonu

king peł ele mołpu kin, men tołmun ngii owundu mił konu ele, ni tor kindpi kin, yi nirim. Nipi kin, kapli, oł ei poru nirim,” pa nim.

¹⁸ Neng kin, nga konu kumb kinang erpi kin, tiłang erpi kin, ek tengim. Tangpi kin, ei konu gur gałi nipi kin, nga konu kopu owundu topu kin, mei ołup ołup eririm. Erpi kin, nga wumb er mundrum kunum ei, konu kopu endi, yi mił ok, tunalim mon. Ba kunum ele, konu kopu owundu kis mendpił topu kin, mei pei ołup ołup eririm.

¹⁹ Erang kin, nga konu owundu Bapilon ei, tuk gurpu kin, konu tekliki mił seng kin, wumb mulnjung ei, to kis erpi kin, nga konu owundu mei ele orung orung pei to kis eririm. Erpi kin, Gos eim Bapilon ni, konu owundu ei piirim. Piipi kin, oł yi erang kin, noł wain mer noł nołmun ming ele multum. Multum noł wain ei, Gos nge popuł kis ei, Bapilon konu owundu ele, nok poru ninjing.

²⁰ Poru nik kin, nga konu kembis kembis ombu pei am purum. Pang kin, nga konu komung pei pupu kin, poru nimba ku.

²¹ Poru neng kin, nga konu kumb dindaming owundu ombu, embin elim ei kopii kon owundu mił, dindaming endeim endeim ni, embin yi mił eririm. Erpi kin, nga tonu kupu muł konu eł, mani opu kin, wumb mulnjung konu ele orum. Opu kin, nga wumb en enim, Gos kin ek ngok kin, ek kis ninjing. Nimbił erang, dindaming owundu ombu, mani konu ele, wangin kin, am oł embin tui kis owundu mił, tonu opu kin, wumb pei to kis eririm.

17

Oł Kis Elim Amb Ei Kumep Kis Silim

¹ Pe nga enjel angil orung nga tał nge enjel endi, ming endi ei ambilpi sipi kin, na kin opu kin, ek ekin topu kin, yi mił nirim. Nipi kin, “Nim ya wan kin, na nim amb wakin oł kis elim amb mił, Bapilon konu owundu ele, noł pei ele mołum amb ei, eim kumep kis owundu simba nge elim. Erpi kin, oł ei nge, na nim kin andan top kin, ngumbii end.

² Erip kin, nga ya mani mei ele, wu king kopur pei, amb mił Bapilon konu owundu ei kin, oł kis kanim kanim ombu, eim kin enjing. Erik kin, nga wumb ya mani mei ele, konu orung orung wumb pei, en enim amb ei kin, oł kis enjing ku. Erik kin, noł wain mił, nok kin, wulu mił pang kin, en enim noman ele oł kis pei yi erik mulnjung.

³ Molk kin, pe Gos nge Gui Ka ei, na kin dinga ngopu kin, na si mengpi kin, wumb mulenjing wii sim konu ele sipiłim. Si pang kin, pe na kenj ni, amb endi, eim tonu kung simbii kundii endi, pim konu ele multum. Mołpu kin, nga kung simbii kundii ei, eim mon embe kanim kanim ei, eim ngenj ele, piki topu multum. Multum mon kanim kanim ei, Gos kin ek buł ambilpi mundrum. Mundum kung simbii ei, eim nge peng ei angil orung nga tał pirim; nga girman ei nge, engki pei pirim.

⁴⁻⁵ Peng kin, nga amb ei, eim konduk kundii mendpił nin, kundii mił king kindiłim endi kindpi kin, nga ku gol mił epi ei kin, nga kom ku ka wii nin, nga biis ka wii ka wii ei, ku owundu pułum ku epi ombu ei kin, ngenj ele tałpi pendrim. Pendpi kin, nga amb ei, eim angil ele kenj ni, noł ming endi ku gol kin, oł kis kumun ngum epi ei, Gos ningil ele, pei piki topu pirim. Pang kin, nga oł kis penj nin, oł kis wu amb ngunduk ełmin oł ei, ming ele piki topu pirim. Peng kin, amb ei eim mei embił ele, mon endi poł pendim pirim. Pirim mon ei, ek ekin endi pirim. Pirim mon ei yi mił, Bapilon konu owundu ele amb ei, oł kis mam arim pendpi elim. Erpi kin, nga oł kis ei, amb ei wumb kin, mei konu ele orung orung pei, mam arim pendpi kin oł kis owundu elim.

⁶ Elim amb ei, eim Gos nge wumb to kondpu kin, nga Jiisas kin pii gii nik kin, eim ek ni tor kindik enjing wumb ei, to kundrum. To kondpu kin, nga amb ei, wumb ombu nge miyem nopu kin, wulu pang kin multum. Mułang kin, na oł ei kanip kin, puku sip kin, tungu enj muls.

⁷ Ba pe nga, enjel endi, na kin kii sipi kin yi nirim, “Nimbił erang nim noman embin tokun piin? Kapli na nim kanip kin, epi koi

er palim epi ei, puŕe nip kin, nim ngumbii end. Erip kin, ei amb oŕ kis er andilim ei nge, ek puŕe nimbii end. Erip kin, nga kung simbii epi ei nge, peng embil ei angil orung nga taŕ; nga girman epi ei nge, engki pei palim epi simbii ei, eim amb ei sipirim.

⁸ Si pang kin, nga kung simbii epi ei, nim kan epi ei, eim kunum ok endi, eim konj multum. Ba pe eim molaŕim. Mularip kin, ekii se, sip pinalim tukpu eŕe, si kindpi kin, tor opu kin, tonu omba. Opu kin, kung simbii ei, am ba. Pang kin, pe wumb kombur en enim, ya mani mei eŕe, mulnjung wumb kopur, Gos muŕ mei eririm kunum ei, eim wumb embe, mon miŕ epi kunum kunum konj moŕuŕum ei, pulerim wumb ei, en enim kung simbii miŕ epi ei, kanik kin, en enim noman embin to piingii. Nimbil erang ok, kung simbii miŕ epi ei multum; ba pe molaŕim. Mularpi kin, nga ekii se, tonu omba.

⁹ Wang kin, kaŕpi pe wumb nii endi, eim noman ka pim kin, eim kapŕi epi ei piipi kin, kun ermba. Erpi kin, nga peng ei angil orung nga taŕ ei, yi miŕ komung owundu angil orung nga taŕ pirim. Peng kin, nga amb ei, eim komung angil orung nga taŕ pim konu eŕe, tonu multum.

¹⁰ Moŕpu kin, nga ei yi miŕ ku, peng angil orung nga taŕ ei, ei yi miŕ, king angil orung nga taŕ miŕ, andan toŕum. Tang kin, king angil orung am puk kin, poru ninjing. Nik kin, nga king endi pe moŕum. Moŕpu kin, nga king endi, tonu onerim mon; koŕuŕ enim. Erang kin, ekii se tonu omba kunum ei, eim kunum aninga kopur moŕpu kin, poru nimba ku.

¹¹ Yi miŕ, pe nga kung simbii ei, ok multum; ba pe eim molaŕim mon. Mularpi kin, kung simbii ei, angil orung nga tekliki miŕ king ei, angil orung nga taŕ nge king ende miŕ mulnjung; ba pe king ei, am pupu kin poru nimba.

¹² Nipi kin, nga kom girman engki ken ei, yi miŕ king engki miŕ, ba en enim king nge dinga ei sinenjing. Sinarik kin, nga ekii se, en enim kung simbii kin ouni, king nge dinga ei singii. Sik molk pangin kin, king engki ei, eni aninga kopur king, kung simbii kin ouni muŕngii.

¹³ Molk kin, king engki ei noman ende sek mulnjung. Molk kin, nga en enim nge dinga nin, noman dinga ei, en enim kin pirim. Peng kin, en enim nge dinga ei, kung simbii ei ngunjung.

¹⁴ Ngok kin, king engki nin, kung simbii ei, kung siipsiip waŕ miŕ wu ei, Kraiŕ eim kin opu erngii. Erangin kin, kung siipsiip waŕ miŕ wu ei, Kraiŕ ei eim kung simbii nin, king engki ei, to mani kindmba. Nimbil erang kung siipsiip waŕ miŕ wu ei Kraiŕ ei, eim wumb owundu nge Owundu moŕuŕum. Moŕpu kin, nga eim mei wumb king pei ei nge king moŕuŕum. Moŕpu kin nga wumb eim kin molk kin, eim nge ek ekii sik eŕmin wumb ei, eim nge wumb nipi mondrum; nga wumb ei eim ek keimi ekii sik eŕmin wumb ei, kung siipsiip waŕ miŕ wu ei Kraiŕ kin, tep tok opu enjing ei, dinga kindik enjing.

¹⁵ Erik kin, nga enjel ei, eim ek yi ku nipi kin, na ngurum. Ngopu kin yi nim, "Pe noŕ ei, nim kan noŕ ei, amb oŕ kis elim amb miŕ ei, eim tonu moŕum noŕ ei, wumb mei konu eŕe orung orung wumb nin, nga tilap eipi eipi pei kuŕou tok moŕmun wumb nin, nga wumb ngenj eipi eipi nin, nga ek kanim kanim pim wumb ei, kuŕou tok moŕmun.

¹⁶ Molk kin, pe girman engki ei king engki miŕ epi ei, nim ken ei kin, nga kung simbii epi ei kin, se ende puk kin, amb oŕ kis elim amb miŕ, konu owundu ei kin, kis piik kin, opu orung erik ngunjung. Ngok kin, pe en enim amb miŕ ei, eim to kis erik kin, eim epi konduk nin, epi ei to piltan tok kin si kindngii. Si kindik kin, nga en enim amb ngenj ei nok kin, nga ngenj sik kin, dup konu eŕe keŕngii.

¹⁷ Kalk kin, yi miŕ pe, Gos eim erang kin, en enim noman tuk eŕe muŕang kin, noman ende sek kin, Gos eim noman eŕe piim miŕ oŕ ei miŕ, erik tonu kindnjing. Kindangin kin, oŕ endi enjing eŕe, kung simbii miŕ epi ei, en enim noman dinga ngangin kin, tep eŕim. Yi er muŕangin kin, nga Gos nge ek nirim miŕ, keimi tonu orum.

¹⁸ Opu kin, nga amb ei, nim ken amb miŕ ei, Bapilon konu owundu miŕ seng kin konu ya mani mei eŕe, konu orung orung wumb nge king eim tep eŕim.

18

Bapilon Konu Owundu Kis Moḷpu Kin Poru Nim

¹ Pe nga ekii se, na kenj ni, enjel nga endi, ei tonu epin konu ele tor opu kin mani orum. Opu kin, nga ei eim noman dinga owundu mendpiḷ pirim. Peng kin, eim tilang ka wii ei, ya mani mei konu ele pei tilang eririm.

² Erpi kin, nga eim ek dinga nipi yi nirim, “Nga Bapilon konu owundu ei, mani pupu kin, kis moḷpu kin, si kindrim. Si kindang kin, Bapilon konu ei, gui kis kin, kun ka pinaḷim oḷ ei, piki topu mul-tum. Moḷpu kin, nga gui kis penj muḷum nin, nga kei kis penj muḷum nin, kei kis mendpiḷ ei, pei eim kin moḷmun.

³ Molk kin, nimbiḷ erang konu orung orung wumb pei, Bapilon konu owundu ele kin, oḷ kis kanim kanim enjing ei yi miḷ, en enim Bapilon konu ele kin, noḷ wain dinga miḷ ei nunjung. Nok kin, nga ya mani mei ele wu king ei, eim amb oḷ ka elim amb ei kin, oḷ kis elmin oḷ ei, ouni ni enjing ku. Erik kin, nga ya mani mei wumb kongun kanim kanim elmin wumb ei, amb eim kin kongun yi erik kin, ku pei sik kin kongun owundu erik kin, oḷ kis kanim kanim yi enjing.

⁴ Erik kin, nga na piinj ni, ei tonu epin konu ele, ek eipi endi yi nirim,

“Na nge wumb, enim amb oḷ kis elim amb miḷ konu owundu ei kin, si kindik kin, tor wei! Mon pim kin, enim oḷ kis elim amb ei kin, oḷ kis erim ei, yi ku erngii. Nga mon pim kin, enim amb eim nge oḷ kis erim ele nge, enim kumep kis singii.

⁵ Yi miḷ, eim oḷ kis elim oḷ ei nge, am ei tonu pupu kin, epin konu ele miḷ, kapli er paḷim. Peng kin, nga Gos amb ei, eim oḷ kis kun pinerim oḷ eririm ei, Gos piikim.

⁶ Yi miḷ nga, amb ei, eim oḷ kis elim miḷ, enim yi miḷ ku, kumep kis orung kindik kin, ngungii. Ngok kin, nga eim oḷ kis kanim kanim pei, se ende kindpi, erim ei, yi miḷ ku, enim eim kin kumep kis ei, pei se ende kindik kin, eim kin ngungii ku. Ngok kin, pule ei yi miḷ, eim noḷ wain dinga kis sipi kin tengingii erim yi miḷ, enim eim kin

kumep kis ming ele, tengingii erik kin, noḷ wain dinga kis miḷ ngangin kin, numba.

⁷ Nopu kin, nga amb ei, eim embe ambil tonu kindpi kin, nilkeng sipi kin, oḷ kis kanim kanim pei elim. Yi miḷ ku, enim eim kin ngenj kumbii kis owundu ngungii. Ngok kin, kapli eim oḷ kis erpi kin, nilkeng sim miḷ ngungii. Ngok kin, enim eim kin erangin kin, ngenj kumbii pei sipi kin, ke dinga nimba. Nipi kin, eim noman tuk ele eim yi ni piikim. ‘Na nam kuin moḷup kin, kuin peḷ ele moḷ,’ yi ni piikim. ‘Piipi kin, nga na nam amb endi, wam kuḷang kin, wii moḷum ei, yi miḷ mulermbii. Mularip kin, ele nge, noman embin ei, na kin tonu onerang kin, na ke ninermbii mon,’ pa yi nirim.

⁸ Nipi kin yi miḷ erang, oḷ embin tui kanim kanim pei eim kin kunum endeim tonu omba. Opu kin, oḷ embin tui ei, wumb pei kuḷangin kin, wumb pei ke dinga wii nengin kin, nga kuni owundu simba. Seng kin, ekii se dup owundu kis, Bapilon konu owundu pei nopu kin, poru nimba. Yi miḷ, Gos Owundu ei, eim dinga owundu kis paḷim ei, Bapilon konu owundu ele, kumep kis ngopu kin, kos piipi kin, mok topu ermba.”

⁹ Pe nga, ya mani mei ele wu king ombu, amb ei kin oḷ kis erik kin, nga king wu ombu, en enim nilkeng kanim kanim sik kin, elmin. Erik kin, yi miḷ king wu ombu, amb ei, konu owundu Bapilon ei, dup nopu kin, eskiḷ erang kin, kanik kin, ke nik kin, pepiḷ ele kepil tok kin, yi elmin.

¹⁰ Erik kin, nga amb ei, ngenj kumbii owundu kis seng kin, en enim mund mong erik kin, en enim konu turii ele angk kin, yi ninjing. “Sin kaimb siḷmin, Bapilon konu owundu ei, sin kaimb siḷmin. Nim konu owundu kis dinga saḷim. Seng kin, nim eni endeim mendpiḷ ei, nim oḷ kis en ele nge, kumep kis nim kin tonu orum.”

¹¹ Pe nga, ya mani mei ele wumb, kongun owundu erik kin ku nin epi pei sik erik kin, moḷmun wumb ei, amb ei nge piik kin, ke nik kin, noman embin tang kin, piik moḷmun. Nimbiḷ erang wumb en enim nge epi ka ei nge, amb ei nga top enermba mon.

12-13 Enarpi kin, nga wumb nii endi, eim kapli ku gol ni, ku silpa nin, kom ku ka wii ei nin, nga kom ku mił epi endi, biis mong ku tonu pendik kin, singii epi nin, nga konduk kuru ka wii nin, nga konduk kundii mił, kanim kanim ei nin, nga konduk ka wii mendpił ei nin, nga ond kanim kanim mur ka wii tołum ond ei nin, nga epi kanim kanim pe ombu, kung elepenj girman sik elmin ei nin, nga ond ku owundu top elmin ond ei nin, nga kapa nin, nga ain nin, nga kom ku mon salilim ku ei nin, epi singin mur ka wii tołum epi tał, kuni ele kindilmin ei nin, nga dup kilangin nopus kin, mur ka wii tołum epi ei nin, nga kanim kanim kopung mur tołum nin, nga mur ka wii tołum epi ei nin, noł wain nin, nga kuni kalilmin kopung nin, nga kuni plawa nin, kuni wiis nin, nga kung kou nin, nga kung siipsiip nin, nga kung os nin, kung os keris nin, epi ko wuk sipik kin, kongun wii elmin wumb nin, epi ombu pei yi kapli top er nga sinerngii mon!

14 Nga kongun owundu erik kin, ku owundu silmin wumb ei, amb eim kin ek yi ninjing, “Nga epi ka kanim kanim nim simbii ni piikin kin, noman to piinjii epi ei, nim sinenjii mon; am ba. Pang kin, nga epi kanim kanim pei ku tonu pendik kin, sin epi ei nin, nga epi ka wii ngenj moke en epi ei, am pupu kin, poru nirim. Nipi kin, nga wumb nim kin, epi ei ngenj ele peng kin, kinerngii mon!”

15-17 Kinarik kin, wumb ombu en enim kongun owundu erik kin, ku sik elmin wumb ei, en enim konu owundu ele, kongun erik kin, en enim ku nin epi pei sinjing. Sik kin, nga en enim konu turii angk mulnjung. Molk kin, nimbił erang wumb ei, en enim amb ei ngenj kumbii sinim ei, kanik kin, mund mong elmin. Erik kin, pe en enim ke nik kin, noman embin to piik kin, erik molk kin en enim ek yi ninjing, “Nim kaimb silmin, nim kaimb sipin kin, konu owundu ele ngołmun. Ngok kin, ok amb ei, eim alap kuru ka wii kindpi kin, nga alap kundii kanim kanim tałpi kin, eim ku gol nin, kom ku ka wii nin, biis ka wii nin, epi ku owundu pulum epi ei, ngenj ele moke erpi

mundrum; ba eni endeim ele, epi ombu pei er kis mondpu kin poru nirim.”

Nipi kin, pe noł kanu nin, nga noł kanu masin ambililim wu nin, nga noł kanu ele kongun elmin wumb nin, nga noł kanu ele top erik kin, konu eipi pungii onjung wumb ei nin, nga ep noł kongun erik kin, ku sik elmin wumb ei nin, en enim konu turii mendpił angk molk.

18 Molk kenjing ni, konu dup nopus kin, eskil erang kanik kin, en enim ke dinga nik kin, yi ninjing. “Bapilon konu owundu salim! Yi mił, konu eipi endi sinalim mon!” ninjing.

19 Nengin kin, pe en enim mei kulman ei, sik kin, en enim tonu peng ele kindnjing. Kindik kin, nga en enim ke nik kin, noman embin to piik yi ninjing, “Kaimb silmin! Kaimb silmin! Bapilon konu woundu ei, dup nonum ei, sin kaimb silmin. Sik kin, konu owundu ele, am wumb pei en enim, noł kanu nin, epi ei ep noł ele wumb kom ku nin, epi kanim kanim pei sirim. Sipi kin, nga eni endeim mendpił ele, konu owundu ei, kis mołpu kin, poru nirim.

20 Pe ei tonu epin konu ele wumb ka piingii! Nga Gos nge pii gii wumb nin, nga Gos nge kongun elmin wumb nin, nga Gos nge ek ka ni tor kindilmin wumb nin, ei pei en enim amb ei, nipe oł endi elim konu ei, Gos kos piipi kin, kumep kis ngum ele, ka wii piinjing.

21 Pe nga enjel noman dinga palim enjel ei, eim kom ku owundu ei, ko wupu kin, tonu sipi olkup topu kin, mer ep noł ele mani kindrim. Kindpi kin, nga eim ek yi nirim, “Oł yi elim ei, yi mił ku, Bapilon konu owundu ei, olkup dinga to kindang kin, wumb nga kinerngii mon!”

22 Nga golang nik nin, giisa tok elmin ei nin, mingał mił epi ei nin, beli mił epi ei ke nilim ei, nga nim amb mił konu owundu ele, wumb nga piinerngii mon! Piinarik kin, nga kongun kanim kanim elmin wumb endi, nga nim Bapilon kin, kur kan sinerngii mon! Nga kom ku owundu endi wiis ele, si pok pok erang kin, ek tangnim yi mił endi, nim amb owundu mił ei kin, ek tingang piinerngii mon ku!

²³ Nga dup jep endi nopu kin, tilang erang enim ei, nim kin nga yi mił, endi kinerngii mon! Nga kangi amb simba min, ambił wu ba elmin oł ei, nga endi nim kin, nga piinerngii mon! Piinarik kin, yi mił, ok nim nge wumb kongun owundu erik kin, ku sik elmin wumb nin wu ombu, en enim noman dinga owundu ei, ya mani mei ele, konu orung orung pei peng kin, muljung. Molk kin, nga nim kunj men, ek kend tokun kin, ngan elmin oł ei, enim ya mani mei konu ele orung orung pei wumb kin, yi elin.”

²⁴ Nga Bapilon konu owundu to kis mundrum. Nimbił erang, Gos nge ek ka ni tor kindilmin wumb nin, nga Gos eim nge pii gii nik kin, oł kun elmin wumb pei ei nge, miyem ya mani mei ele konu owundu ele mulang kin, kan sinjing. Sik kin, wumb nii endi, en enim ya mani mei ele, tok kundnjung wumb ei nge miyem ei, nim Bapilon kin, kan sinjing ku.

19

Gos Nge Wumb Bapilon Konu Owundu Dup Nopu Kis Elim Ei Ka Piinjing

¹ Nga ekii se, ei na piinj ni, ei tonu epin konu ele wumb pei mił molk kin, ek tangk kin, wii dinga tok molk kin, en enim ek yi ninjing, “Gos nge embe ambił tonu kindilmin. Sinim nge Gos ei, eim sinim sipi orung sim. Nga eim nge tilang owundu palim. Nga eim dinga owundu palim ei, Gos eim nge mendpil palim.

² Peng kin, yi mił Gos eim kos piinim ei, am kun ka nin, keimi mendpil piikim. Piipi kin, nga amb oł kis elim konu owundu ele, amb mił ei, eim mei ele wumb kin, oł kis erpi kin, to kis elim. Erang kin, Gos eim amb mił ei kin, kos piipi ngurum. Ngopu kin, nimbił erang amb ei, eim Gos nge kongun wumb ei, to kundrum. Kundang kin, Gos eim kumep kis ele, konu ei amb mił konu ei kin ngurum.

³ Ngopu kin, wumb pei en enim, nga wii dinga tok kin, yi ninjing, “Gos nge embe nga ambił tonu kindamin! Dup eskił Bapilon konu owundu ele nopu kin tonu kunum kunum purum.”

⁴ Pe nga men tołmun wu num wumb engki tał, nga kapil kapli ei nin, nga konj mołumun epi kapil kapli ei nin, en enim Gos king peł kumb ele, kan mani kanik kin, ming gopsing pii polk kin, Gos kin men tok ngok kin, yi ninjing, “Ei keimi! Sinim Gos nge embe ambił tonu kindamin!”

⁵ Pe nga, Gos king peł ele, ek nipi kindang opu kin, yi nirim. “Sinim nge Gos ei, eim embe ambił tonu kindamin! Enim Gos nge kongun wumb pei nin, nga wumb num nin, nga wumb kembis nin, nga enim Gos kin mund mong erik kin, eim kin ekii sik kin, enim pei, Gos nge embe ambił tonu kindngii!”

⁶ Pe nga na kom se piinj ni, wumb pei kulou to molk kin, ek tengnjing ei, noł kulup ek tangnim mił nin, nga konu gur gali dinga nilim mił ek tengim. Tangpi kin, na piinj ni, en enim ek yi ninjing, “Gos nge embe ambił tonu kindamin! Owundu ei, sinim nge Gos, eim dinga wii mendpil peng kin, eim sinim nge king tep er mołum.”

⁷ Pe sinim noman ka sepin nin, noman ka ka piipin kin, Gos Owundu mołum ei, eim embe ambił tonu kindamin! Nimbił erang, Gos nge kingam, kung siipsiip wał mił mołpu kin, amb mił simba kunum ei, tonu orum. Opu kin, nga amb ei, pii gii ninjing wumb ei, eim wu ba nge konduk kindpi kin, er kun er mołpu kin, poru nirim.

⁸ Nipi kin Gos amb ei, eim konduk am ka wii ngang kindpi kin, er kun er mołum konduk ei, am kuru nin, konj ka wii salim ei, oł kun ka elmin. Erik kin, oł yi mił erim ei, Gos nge pii gii nilmin wumb ei, oł kun ka oł yi mił elmin.”

⁹ Erik kin, nga enjel ek yi nipi kin, na ngurum, “Mon, yi mił pulii! Wumb nii endi en enim, Gos kingam eim kung siipsiip mił mołpu kin, amb simba nge kuni nungii nge nipi kin, wii topu kin, tu wum wumb ei, ka piik mulngii!” Nga enjel ei, na kin yi nim, “Gos nge ek ei, ek keimi mendpil palim.”

¹⁰ Pe nga na enjel simb ele, kan mani kanip men tumbii enj; ba eim ek yi nipi na ngum, “Nim yi enerii mon! Na nam, nim

nge angnim noł kin, nim kongun ende wu moł. Mołup kin, na enim kin, Jiisas nge ek keimi ei, ambıl gii nik mołmun. Mol k kin, pe Jiisas ek keimi ei, Gos nge Gui Ka epi ei, Jiisas nge ek ka wii ni tor kindilmin ende mił mołmun. Mol k kin, nim Gos kin men tokun kin, eim embe ambıl tonu kindnjii!”

Wumb Endi Tonu Kung Os Kuru Ełe Ap To Mułum

¹¹ Pe nga, na kenj ni, tonu epin konu ełe aki topu sirim. Sipi kin, konu ełe kung os kuru endi multum. Mołpu kin, pe kung os ap tołum wu ei, eim embe Pii Gii Nilim Pułwu nin, Oł Keimi Elim Pułwu mołulum. Mołpu kin, eim oł kun ka erpi kin, kos piipi kin, opu ermaba oł ei, kun ka ełim.

¹² Erpi kin, pe eim ningil ei, dup anmbıl mił, gur nirim; nga eim peng ełe king peng kon ei nge, pei mondułum. Mondpu kin, nga embe endi ei tonu eim mei embıl ełe, mon poł pendrim; ba mon ei, wumb endi pułe ei, pii kun enałmin mon! Eim mendpił mon ei, pułe piilim.

¹³ Nga eim konduk olt kindrim ełe, miyem topu pirim. Peng kin, nga eim embe ei yi nilmin, “Gos nge Ek Ka,” pa nilmin.

¹⁴ Nga ei tonu epin konu ełe, opu ond wumb en enim, eim kin ekii sinjing. Sik kin, tonu kung os kuru ełe mol k kin, en enim ngenj ełe, konduk ka wii kuru kindik kin, punjung.

¹⁵ Puk kin, nga kumb ełe nge wu ei, eim gupu ełe tui jik tukum mułum tui ei, tor orum. Opu kin, eim tui ei, wumb pei to kundmba. Topu kin, nga eim ain dinga endi, ambılpi kin, wumb mei konu ełe orung orung pei wumb ei, tep er mułmba. Mołpu kin, eim ond wain mong ei, ambıl sii topu kin, mer noł wain sii tołmun konu ełe noł wain ei mił, Gos dinga owundu mendpił ei, eim nge popuł kis owundu tor kundmba.

¹⁶ Kindpi kin, eim nge alap ei kin, muła peł ełe, mon embe yi mił pirim, “King Mołmun ełe moł ei, Kumb ełe Kindilim Wu; nga Wu Owundu mołmun ełe moł ei, Kumb ełe Kindilim Wu ku.”

¹⁷⁻¹⁸ Pe nga, na kenj ni enjel endi eni pim konu ełe, angpi multum. Mołpu kin, eim wii dinga topu kin, kei sikapi mił kei

kanim kanim pei ei, tonu muł ełe bur nik kin, punjung konu kindrim. Kindpi kin, yi nim, “Enim pei kułou tangin kin, Gos enim kuni owundu ngumba weiyoy! Ok kin, wu king nin, nga opu tep ełmin wu nin, nga opu ond wu dinga nin, nga kung os nin, nga kung os ap tołmun wumb nin, nga wumb ngenj pei nin, nga kongun wii ełmin wumb nin, nga kongun wii enałmin wumb nin, nga owundu nin, kembis ouni, ngenj ełe pei enim nungii wei!” a nirim.

¹⁹ Pe nga na kenj ni, kung simbii owundu kin, mei konu ełe king pei kin, en enim opu ond wumb pei kupou tok kin, ya eim kung os kuru endi ap tonu multum wu ei kin, eim opu ełmin wumb ei kin, opu erngii nge mulnjung.

²⁰ Mulk, ba kung simbii owundu ei kin, ek ni tor kindilim ek kend wu endi, eim jep oł kanim kanim kung simbii owundu kumb ełe erpi ei, paki topu ełim wu ei nin, wumb nii endi, eim kung simbii owundu ei, mon embe ambıl tonu kindik nin, eim nge ond mił epi ei, men tok ełmin wumb ei kin, oł kend to ngopu ełim wu ei kin, kung simbii owundu ei tał, to kan ngurum. Ngopu kin, wu tał ei, olkup topu kin, noł gopu dup ełe, muł owundu kis kunum kunum nopu ełim konu ełe kindrim.

²¹ Kindpi kin, nga wu endi, kung os kuru ap to multum wu ei, eim gupu ełe tui jik tor orum tui ei, sipi kin, wumb eipi ei, pei to kundrum. Kundang kin, kei pei ok kin, wumb minj ngenj ei pei, no poru nimin nik kin, nunjung. Nangin kin, kei en enim pinang purum.

20

Seisen Kan Ngii Kung Ngii 1,000 Mił Pei Mułum

¹ Pe na kenj ni, enjel endi epin konu ełe mani orum. Opu kin, eim angil ełe, kii wał endi tukpu sip pinałim nge kii endi kin, nga kan sen dinga wii embın owundu erim endi, sipi kin er tu wurum.

² Tu wang opu kin, ka wembii owundu ei ambıl gii nirim. Nipi kin, wembii ei, kumb okrii mołpu kin, ołum wembii ei, eim gui kis mendpił Seisen multum. Mołpu kin enjel ei, kan sen dinga ełe, to

kan ngopu pindang kin, kung ngii 1,000 pei o purum.

³ Pupu kin, pe enjel ei, eim ka wembii owundu ei, olkup topu kin, mer tukpu sip pinalim tukpu olt ele, mani kindrim. Kindpi kin, ondu ngopu kin, nga lok to dinga pendrim. Pendpi yi erang kin, Seisen ei eim, wumb muł oł konu pek punmun ei, eim ek kend topu, ngunarpi mułang kin, kung ngii 1,000 pei o purum. O pang kin, ekii se, eim kan posik, wak tangin kin, eim kunum aninga kopur wii andpi kin, mułmba nge purum.

⁴ Pe na kenj ni, king mołumun peł ele nge, wu kopur ei, sim konu ele wu kombur mulnjung. Mulnjung wu ombu, Gos kongun ngang wumb kin, kos owundu piik kin, mok tok erngii nge mulnjung. Molk kin, pe nga wumb nii endi en enim, Jiisas kin pii gii nik kin, wumb ni ngok kin, Gos nge ek ka ei, ambił gii dinga nik enjing wumb ombu, en enim min men mił wu ombu, kenj ni mulnjung ku. Molk kin, nga opu orung wumb, Gos nge wumb ei, to kundnjung. To konduk kin, nga na kenj ni, en enim kung simbii owundu ei kin, nga eim ond mił epi enjing ei kin, ei men tok ngunenjing. Ngunarik kin, kung simbii kis ei, eim nge embe mon ei, wumb mei embił ele nin, angil ele mon to mundnenjing. Mundnarik kin, wumb ombu en enim, konj mułngii nge noman konj ei, sik pendik kin, en enim king mił, Jiisas kin tep to mułangin kin, kung ngii 1,000 pei ombu nge mulnjung.

⁵ Mułangin kin, nga wumb kulii kombur, en enim konj mułngii noman ei, kunum ele sinenjing wumb ei, en enim kolk mułangin kin, kung ngii 1,000 pei omba nge mulnjung. Molk kin, ei am kumna mina kin, wumb kulii angk kin tonu ongii nge kunum.

⁶ Wumb nii endi, eim kołpu kin kumna angpi kin, tonu omba wumb ei, en enim ka piik kin, oł kun ka er mułngii. Molk kin, nga ekii se kułngii wumb ei, dinga peng kin, kumb se kulnjung wumb ei, to mani kindnerngii mon! Ba nga wumb ei, Gos Kraiss tel nge, kulmał kełngii wumb mił mułngii. Molk wumb ei, Kraiss kin king

1000 kung ngii pei, tep er mułngii.

Gos Seisen To Kis Erim

⁷ Kung ngii pei 1,000, ei poru neng kin, Seisen eim kan ngii ele, kan ngok pendnjing ei, tor kindangin kin, omba.

⁸ Omba ei, opu wumb mei konu ekin angil mong kapil kapli poru salim wumb ei, ek kend to ngumba nge omba. Opu kin, wumb tilap ei, Gos konu kin, Mekok konu tel, Seisen ei pupu kin, wumb si ende kindang kin, opu mił erngii nge ba wumb ei, wumb ep noł wer ele, ku kulta mołum ei mił, yi kapli mułmun.

⁹ Molk kin, nga opu ond wumb en enim, mei konu orung orung pei, tonu puk kin, Gos nge wumb si pok erik kin, Gos nge mei kaimb sipi kin, eim wumb noman ngopu mei konu owundu ei, opu orung wumb pei si pok enjing; ba dup endi epin konu ele, Gos kindang mani opu kin, wumb ei pei nopu kin, er kis er poru nirim.

¹⁰ Nipi kin, nga Seisen wumb pei kend topu ngurum. Ngang kin, Gos Seisen eim olkup topu kin, mer noł gopu dup ele, mani kindrim. Kindrim konu ele, kung simbii owundu kin, ek kend topu ni tor kindilim wu ei kin, mer dup konu ele ok mulnjunguł. Mułangil kin, nga wu kis tekliki ombu, epin tinga kunum kunum dup konu ngenj kumbii kis sik kin, kunum kunum mułngii.

Kos Mendpił Tonu Om

¹¹ Pe nga na kenj ni, king mołum peł kuru owundu endi sim konu ele, wu endi multum. Mołpu kin, wu ei kumb ele, muł mei tał, wu ei kin si kind punjnguł. Punguł kin, nga mułnguł konu endi sineririm.

¹² Nga na kenj ni, kulnjung wumb owundu kembis tał mił ombu, en enim king peł sim konu ele ok kin, angk mulnjung. Molk kin nga mon kombur aki turum. Topu kin, nga mon endi aki turum ku. Aki topu mon ei, konj mułngii nge mon. Pe nga kulnjung wumb en enim, oł nimbił oł erik puk oł ei, mer mon ombu kanpi kin, en enim mok turum.

¹³ Pe nga ep noł kulii wumb mulnjung wumb ei, ngopu orung kindrim. Kindpi kin, pe noman tuk gii kulii oł ei kin, nga kulii ngenj mił mei konu salim ei yi ku,

kuġii si orung kindinjġil. Si kindanjġil kin wumb ombu en enim, oġ kanim kanim erik kin, endnjing ei miġ piipi, kanpi yi erpi kin, kos piipi kin, mok topu elim.

¹⁴ Pe nga noman tuk gii kuġii oġ ei nin, kuġii ngenj miġ nge mei ei kin, pei olkup topu kin, mer noġ gopu dup eġe, tuk kindrim. Kindpi kin, noġ gopu dup eġe, ei kuġii oġ nga endi, tonu omba ei, ngenj kumbii kunum kunum singii.

¹⁵ Pe nga wumb nii endi, en enim embe mer konj muġngii nge mon eġe mulerim kin, wumb ei pei, to mani noġ gopu dup eġe, muġ owundu erpi pim konu eġe, olkup to kindrim.

21

Muġ Mei Konj

¹ Pe nga na epin konu eġe kin, ya mani mei konu eġe konj sim kenj. Nimbiġ erang epin konu eġe ok nge kin, mei konu eġe oknge kin, ouni am pupu kin, poru nirim. Nipi kin, nga ep noġ pinerim mon ku!

² Pe nga na kenj ni, oġ kun ka eġmin konu ei, Jerusalem konu konj ei, tonu epin konu eġe Gos kin mani orum. Konu ei, yi miġ amb endi ei, eim wu ba nge wam omba. Opu nipi kin, eim moke erpi kin, er kun er moġpu kin, eim wam omba nge kan simbii ni piipi kin, multum ei miġ, yi mani orum.

³ Wang kin, nga na kom sip piinj ni, ek owundu endi ei, Gos nge king peġ eġe nipi kin, tor orum. Piini! Pe Gos nge moġlum konu ei, wumb kin ouni moġmun. Molk kin, nga Gos eim, en enim kin ouni muġmba. Moġpu kin, nga wumb en enim, eim nge wumb mendpiġ muġngii. Muġangin kin, Gos eim, en enim kin ouni moġpu kin, nga Gos ei eim, en enim nge Gos mendpiġ muġmba. Moġpu kin, Gos eim, wumb ei nge ningiġ ka onum ei, kil ngopu kin, si kindmba.

⁴ Kindpi kin, nga en enim nga, kulerngii mon! Kularik kin, nga en enim noman embin to piinerngii mon! Piinarik kin, nga ke nik kin, ngenj kumbii sik eġmin oġ ei, enerngii mon! Nga en enim oġ ok nge ei, am pupu kin poru nimba.

⁵ Pe nga wu endi, eim tonu king peġ eġe multum wu ei, eim ek yi nirim. "Piini!

Na epi pei konj minj end! Nga eim ek nipi kin, na ngopu yi nirim, "Ek ei nge mon pulnjii! Nimbiġ erang ek ei, ei keimi mendpiġ! Kapġi wumb en enim, ek ei pii gii ningii."

⁶ Nga eim ek na kin nga nipi kin yi nirim, "Ei tonu opu kin, poru nirim. Na nam kumb eġe moġup kin, nga ekii eġe moġuġ ku. Na epi kanim kanim ei nge puġwu moġuġ. Nga epi pei poru nimba kunum owundu ei nge puġwu moġuġ ku. Moġup kin, wumb nii endi, eim noġ nuwa ermba wumb ei, na eim noġ konj kunum kunum moġuġum noġ palim noġ ei, wii kuġ ngamb kin numba.

⁷ Nopu kin, nga wumb nii endi, eim opu erpi kin, ka mundmba wumb ei, eim na kin epi ka wii simba. Sipi kin, nga na eim nge Gos muġamb kin, eim na nge kingam muġmba.

⁸ Moġpu, ba wumb endi, eim gaġ kuġpu kin, tungu erpi orung pupu kin, pii gii ninarpi kin, oġ kis kanim kanim oġ penj tui erpi kin, wumb endi to kondpu kin, wu eipi nge ambim ei, waning nonmbuġ kin, kunju men oġ ei erpi kin, gos kend kin, men topu ngopu kin, ek kend minj topu kin, oġ ombu er endmba wumb ei, eim noġ gopu dup eġe, muġ owundu er palim konu eġe, eim muġmba konu saġim ei, konu kuġii konu eġe, nga kuġii endi tonu omba.

Jerusalem Konj

⁹ Pe nga enjel angii orung nga taġ muġnjung enjel ei nge, endeim endi ei, eim oġ kis embin tui oġ ei, ming epi angii orung nga taġ piki tang kin, se multum wu ei, eim na kin opu yi nirim. "Wa! Na nim amb miġ kokuġ ei eim nim andan tumbii ei, kung siipsiip waġ miġ wu ei, Kraim eim kokuġ ei nge ambim miġ ei, nim andan tumbii."

¹⁰ Pe nga Gos nge Gui Ka ei, eim na dinga ngang kin na eim si mengpi kin, komung olt endi pim konu eġe, ei tonu sipirim. Sipipi kin eim na Jerusalem konu ka wii eġe, na andan tum konu ei, eim Gos kin muġ konu eġe muġum miġ, tor orum.

¹¹ Jerusalem konu ei, Gos nge tiġang owundu eġe, piki topu pirim. Tiġang er pirim ei, am kom ku kombur, ku tonu puġum kom ku ei miġ, yi end pirim. Pirim

kom ku, 'jaspa' nilmin ku ei, kirapi konj mił, tilang er pirim.

¹² Pe nga konu owundu ei, kung gui olt owundu mendpił pirim. Peng kin, nga kung gui ełe, ondu engki nga tał pirim. Pirim konu ełe, enjel engki nga tał angk kin, tep erik mulnjung. Molk kin, nga kung gui ondu ełe, Esrel wumb tilap nge, engki nga tał embe ei, połpu kin mundrum.

¹³ Mondpu kin, kung gui ondu tekliki ei, ał eni tonu ołum konu ełe pirim. Peng kin, nga ei orung ełe, kung gui ondu tekliki pirim. Peng kin, nga mer orung ełe, kung gui ondu tekliki pirim. Peng kin, nga eni mani pulum konu ełe, kung gui ondu tekliki pirim.

¹⁴ Peng kin, nga konu owundu nge kung gui ei, engki nga tał ei, kom ku dinga mandring polk engindnjing. Engindangin kin, kom ku engki nga tał ei, kung siipsiip wał mił wu ei, Kraiss eim nge ek se andilmin wu, engki nga tał nge embe poł pendrim.

¹⁵ Pe nga enjel ei, na kin ek nipi kin, eim dolu gol su epi endi ei, eim angil ełe pirim. Peng kin, eim su dolu ei, se andpi kin, konu owundu ei kin, nga konu ei nge kung gui kin, kung gui ondu kin, su simba nge ambilpi engrim.

¹⁶ Engrim konu owundu ei, am kun mendpił su endi sirim. Sipi kin, nga wuł ał nin, ei mer nin, nga tonu mani ei, su ende mił sirim. Sipi kin, nga enjel ei, eim konu owundu ełe dolu sipi kin, su sim ei, 1500 turii mił purum. Pang kin, konu owundu ełe wuł ał nin, ei mer nin, tonu mani pei ei, su ende 1500 turii mił, su ende mił ku pirim.

¹⁷ Peng kin enjel ni, eim su dolu ni sipi kin, su si kenrim ni, wu endi su silmin su ei, yi mił ende sirim. Sipi kin, nga enjel ei, kung gui su sirim ei, su ei nge minj sirim. Seng kin, kung gui ei, su simb 216 simb pei, alt pirim.

¹⁸ Peng kin, konu owundu ei nge kung gui ei, Gos eim kom ku ka wii endi, 'jaspa' nilmin, ei kin eririm. Erpi kin, nga Gos eim ku gol sipi kin, konu owundu ełe, gol kin eririm. Erang kin, konu ei gol ei am tilang ka owundu erpi kin, kirapi mił eririm.

¹⁹ Erang kin, konu owundu nge kung gui

ei, pułe ei yi mił, Gos kom ku kanim kanim ku owundu top ełmin mił, sipi kin, moke ngurum. Ngopu kin, kom ku endi ka wii ei embe 'jaspa' nilmin. Nga kom ku muk endi embe, 'sapaiya' nilmin. Nga kom ku kuru endi embe, 'ales' nilmin. Nga kom ku jambi endi embe ei, 'emeral' nilmin.

²⁰ Pe nga kom ku endi, kundii kuru tał ei, 'saroniks' nilmin. Nga kom ku kundii endi, 'karniilon' nilmin. Nga kom ku endi terim ei, 'kraisolais' nilmin. Nga kom ku endi jambi mił endi, 'beril' nilmin. Nga kom ku terim mił endi, 'topas' nilmin. Nga kom ku endi, jambi kin terim mił 'krisopas' nilmin. Nga kom ku endi muk mił endi, 'jesin' nilmin. Nga kom ku endi kundii eipi endi, 'amisis' nilmin.

²¹ Pe nga konu owundu nge ondu, engki nga tał ei, engki nga tał biis kuru ka wii, ku owundu top ełmin yi mił pirim. Peng kin, ondu endeim ei, biis kuru endeim gelsi kirał mił, epi ei nge, endeim ni owundu ka wii mił, yi er pendrim. Pendpi kin, ondu endeim endeim yi mił er pendrim. Pendpi kin, nga konu owundu ełe andlam ei, am gol nilmin, ku ei mendpił, andlam ełe eririm. Erpi kin, ei am er kindang kin, biningat er kirapi mił, erpi pirim.

²² Pe nga, na Gos nge men tołmun ngii endi, konu owundu ełe tuk seng kin, endi na kinenj. Nimbił erang Gos Owundu nge eim noman dinga wii seng kin, nga eim kung siipsiip wał mił wu ei, Kraiss ei eim kin, eł elip Gos nge men tołmun ngii owundu mił pirim.

²³ Pe nga, konu owundu ełe, oi eni tał, tilang erkił kin tuk onguł mił pineririm mon. Nimbił erang Gos nge tilang owundu mendpił ei minj erang kin, konu orung orung ełe tilang ei, erpi pirim. Peng kin, nga kung siipsiip wał mił wu ei Kraiss ei eim dup alam mił multum.

²⁴ Mołpu kin, wumb konu muł oł ełe moł punmun ei, Gos eim nge tilang owundu ełe mendpił, kanik kin, andlam endngii. Andik kin, mei konu ełe wu king moł punmun ombu, en enim nge moke si mengk ełe, tuk sipngii.

²⁵ Nga konu owundu ełe kung gui ondu ngo pendnjing ei, kunum kunum aki minj

top saġim ondu ei, tuk punermba mon. Pe nga, emii endi pepi kin tuk onermba mon!

²⁶ Pe nga wumb ngenj epi ka wii nin, ku ka wii nin, epi ombu wumb kon muġ oġ eġe moġmun wumb ei, pei si mengk kin, eġe tuk sipngii.

²⁷ Ba oġ kis penj moġum epi ei nin, oġ kis kanim kanim ei nin, nga wumb ek kend tok niġmin ombu nin, Gos eim konu moġum konu eġe, tuk punerngii mon! Ba wumb nii endi, eim embe mer kung siipsiip waġ miġ wu ei, Krai ei nge mon eġe konj kunum kunum moġummon mon eġe, puġum wumb ei minj mendpiġ, tuk eġe pungii.

22

Jerusalem Konu Konj Ei Nge Ek Kopur

¹ Pe nga enjel ei, eim na noġ ei, wumb no konj kunum kunum moġummon noġ ei, andan turum. Topu kin, noġ ei, kirapi miġ tiġang eririm. Eririm noġ ei, eim Gos kin kung siipsiip waġ miġ wu ei Krai ei kin, mulkuġ king peġ konu eġe, tor orum.

² Opu kin, noġ ei, konu owundu eġe ka wii andġam beris kin eġe, tuk mii memb eġe, kun opu purum. Pupu kin, nga noġ wer eġe, orung orung ombu, ond wumb nok konj moġummon ond ombu, angiiġim. Engrim ond ei, kung ngii endeim eġe, mong topu kin, engki nga taġ kanim kanim eipi eipi toġum. Toġum ond ei, oi endeim eġe, ond mong ku toġum. Topu kin nga, ond onguġ wumb konu eġe orung orung pei, pe puġmun wumb ei, er ka eġmin.

³ Pe nga, Gos eim epi pei, eim noman enaġim ni piġim epi ei, Gos kin mandi mulermba mon! Ba Gos kin kung siipsiip waġ miġ wu ei, Krai ei eim muġnguġ konu ei mendpiġ, king peġ konu owundu eġe tuk simba. Sipi kin, nga Gos nge kongun wumb ei, Gos kin men tok ngungii.

⁴ Ngok kin, wumb Gos eim kumb ningiiġ kinangin kin, nga eim embe ei, en enim mei embiġ eġe puġmba.

⁵ Pe nga emii endi, konu eġe nga pinermba mon! Pe nga jep tiġang min, eni tiġang ei nge, kongun nga sinermba mon! Nimbiiġ erang Owundu Gos eim, en enim nge tiġang muġmba. Muġang kin, wumb en

enim king miġ kunum kunum tep er molk pungii.

Jiisas Eim Sikir Orung Omba

⁶ Nga enjel ei, na kin ek yi nirim. Nirim ek ei ek keimi mendpiġ, nga am ek dinga wii, pii gii ningii nge ek paġiġim. Peng kin kumb ok Owundu Gos eim nge ek ni tor kindiġmin wumb kin, eim nge Gui Ka kindrim nge Gos ei, eim enjel endi kindang opu kin, eim nge kongun wumb ombu, mering ekii se tonu omba mandi erang kin epi ei, andan tumba nge kindrim.

⁷ Pe nga Jiisas yi nirim, "Piyei! Na sikrip orung ombii end. Wumb nii endi, eim Gos nge oġ ekii se ermba nge ek ei, mon eġe piik kin, ekii singii wumb ei, ka piingii!"

⁸ Ei na Jon niġim wu ei mendpiġ, moġup kin, epi ei kanip kin, nga piip enj wu moġ. Moġup kin, na epi pei ei, kan poru nip kin, pe nga enjel ei, na epi kanim kanim andan topu eririm wu ei, eim simb eġe, mong gopsing pii poġ muls. Moġup, na eim kin, men top kin, eim embe ambiġ tonu kindip kin, ngumbii end.

⁹ End, ba eim na kin ek nirim, "Mon! Nim yi miġ enenjii! Na nim kin kongun ende wu moġ nga nim angnim noġ nin, Gos nge ek ni tor kindiġmin wumb ok nge ei kin, wumb ende moġ. Moġup kin, nga wumb nii endi, ek mon ya mon eġe moġum ei nga, ekii sik eġmin wumb ei nge, wumb ende moġ. Moġup kin, nim pukun kin, Gos embe ambiġ tonu kindkin kin, men to ngokun kin, eim kin mendpiġ yi enjii."

¹⁰ Nga enjel ei, eim na kin ek piipi kin, yi nirim, "Mon eġe ek mon oġ ei, ekii se tonu omba nge ek moġum mon ei, nim pandi to gii ninenjii! Ninenjii oġ ei mendpiġ nga mandi tonu omba enim.

¹¹ Yi miġ erang, wumb oġ kis kanim kanim eġmin wumb ei, wiik tangin kin, oġ kis minj erik muġangin kin, nga wumb oġ penj tui ni piik eġmin wumb ei, wiik tangin kin, oġ penj tui nga min eġe piik erngii. Nga wumb Gos nge oġ kun ka erik wumb ei, wii tan kin, Gos nge oġ kun ka erik muġangin kin, nga Gos kin kun ka moġummon wumb ei, wii tangin kin, Gos kin kun ka ku muġngii!"

¹² Jiisas ek yi nirim, "Piyei! Na pe mandi ombii end. Na wumb nge kumep eipi

eipi tu wup kin, wumb kongun kanim kanim enjing mił kumep ei, wumb endeim endeim ni mok top ngumbii.

¹³ Na minj moł, kumb ełe kindip kin, nga mołup kin, ekii kindip eł wu moł. Moł ei, na epi kanim kanim nge pułwu moł. Moł ei, na epi kanim kanim erip porun tunj pułwu moł.”

¹⁴ Yi mił wumb nii endi, eim alap olt endi, was erpi kin, konj mił mułmba wumb ei, eim ka piipi kin, mułmba. Mułang kin, wumb ei kapli, ond noman konj kunum kunum mołumun ond ei nge, mong nungii. Nok kin, kung siipsiip wał mił kangil miyem ei je kil ngum wumb ei, en enim konu owundu ka wii nge ondu ei, kapli tuk ełe pungii.

¹⁵ Nga konu owundu ka wii ei, torung wumb ka owu mił mołmun wumb ombu nin, wumb kunju men tołmun wumb nin, nga wu amb waning nołmun wumb ei nin, nga wumb, wumb eipi to konduk ełmin wumb ei nin, nga gos kend embe ambił tonu kindik ełmin wumb ei nin, nga wumb pei ek kend tui andlam ei noman pend kin, ekii sik ełmin wumb ei nin, wumb ombu en enim, Gos nge konu ka wii owundu ełe torung mułngii!

¹⁶ “Na Jiisas, na nge enjel enim kin kindamb opu kin, eim ełe enim men tołmun wumb ombu kin, ek ei nipi tor kindrim. Kindpi kin, na wu Deipis nge pułwu moł; nga na eim kupam noł moł ku. Nga na konu kupiiring kor kanjip tiłang ka wii ełim kanjip ei mił, na moł ku.”

¹⁷ Gos nge Gui Ka kin, kung siipsiip wał mił wu ei nge ambim mił ei, pii giı niłmin wumb ei kin, ek yi ninjngil, “Oiyo!” Nga wumb nii endi, ek ei piimba wumb ei kindang opu kin ek yi nimba, “Nim Oiyo!” Nga wumb nii endi, noł nuwa ermba wumb ei, eim omba ku. Nga wumb nii endi, eim noł no konj kunum kunum mołumun noł ei, numbii ni piim kin, noł ei numba ku. Nopu kin, epi ei, Gos nge epi ka wii ei, wii ngurum.

¹⁸ Yi mił, wumb nii endi, eim Gos nge mon ek ninim oł ei, ekii se tonu omba ek ei, piimba wumb ei, na ek dinga nip ngond. Ngopu kin, pe wumb nii endi, eim Gos mon ełe, ek pinałim mił nipi kin, nga

tuk kindmba wumb ei, Gos nga eim kin, oł embin tui mer mon ełe, ek ninim mił ei, Gos erpi kin, wu ei kin tonu kindmba.

¹⁹ Nga wumb nii endi, Gos ke mering ekii se tonu omba ek ninim mon ei, to si kindpi kin ermba wumb ei, nga Gos eim kin yi ku ermba. Erpi kin, nga wumb ei, eim ond no konj kunum kunum mołumun ond ei, angilim ei, nunarpi kin, nga konu owundu ka wii konu ei mon ełe, ninim konu ei, wumb ei eim tuk ełe punermba mon ku.

²⁰ Nga Jiisas eim ek oł ekii se tonu omba ek ei, ni tor kindrim ei, nga ek yi nirim, “Keimi! Na ombii kunum pe mandi enim!” Ei keimi! Ei kapli, yi minj pengli! Owundu Jiisas nim wa!

²¹ Pe Jiisas Owundu ei, eim noman ka ei, sinim oł kun ka ełmin wumb pei kin ouni mułmba. Ei keimi!

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Masyu 1:1-2:12
2	Masyu 2:13-3:6
3	Masyu 3:7-4:11
4	Masyu 4:12-25
5	Masyu 5:1-26
6	Masyu 5:27-48
7	Masyu 6:1-24
8	Masyu 6:25-7:14
9	Masyu 7:15-29
10	Masyu 8:1-17
11	Masyu 8:18-34
12	Masyu 9:1-17
13	Masyu 9:18-38
14	Masyu 10:1-23
15	Masyu 10:24-11:6
16	Masyu 11:7-30
17	Masyu 12:1-21
18	Masyu 12:22-45
19	Masyu 12:46-13:23
20	Masyu 13:24-46
21	Masyu 13:47-14:12
22	Masyu 14:13-36
23	Masyu 15:1-28
24	Masyu 15:29-16:12
25	Masyu 16:13-17:9
26	Masyu 17:10-27
27	Masyu 18:1-22
28	Masyu 18:23-19:12
29	Masyu 19:13-30
30	Masyu 20:1-28
31	Masyu 20:29-21:22

date	Scripture
1	Masyu 21:23-46
2	Masyu 22:1-33
3	Masyu 22:34-23:12
4	Masyu 23:13-39
5	Masyu 24:1-28
6	Masyu 24:29-51
7	Masyu 25:1-30
8	Masyu 25:31-26:13
9	Masyu 26:14-46
10	Masyu 26:47-68
11	Masyu 26:69-27:14
12	Masyu 27:15-31
13	Masyu 27:32-66
14	Masyu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29-2:12
17	Mak 2:13-3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31-4:25
20	Mak 4:26-5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24-8:10
26	Mak 8:11-9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30-10:12

February

March

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 8:1-20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51-8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24-13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42-14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36-16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22-19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

June

July

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galeisiya 1:1-24
15	Galeisiya 2:1-16
16	Galeisiya 2:17-3:9
17	Galeisiya 3:10-22
18	Galeisiya 3:23-4:20
19	Galeisiya 4:21-5:12
20	Galeisiya 5:13-26
21	Galeisiya 6:1-18
22	Epeses 1:1-23
23	Epeses 2:1-22
24	Epeses 3:1-21
25	Epeses 4:1-16
26	Epeses 4:17-5:2
27	Epeses 5:3-33
28	Epeses 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosii 1:1-20
5	Kolosii 1:21-2:7
6	Kolosii 2:8-23
7	Kolosii 3:1-17
8	Kolosii 3:18-4:18
9	1 Tesilonaika 1:1-2:9
10	1 Tesilonaika 2:10-3:13
11	1 Tesilonaika 4:1-5:3
12	1 Tesilonaika 5:4-28
13	2 Tesilonaika 1:1-12
14	2 Tesilonaika 2:1-17
15	2 Tesilonaika 3:1-18
16	1 Timosii 1:1-20
17	1 Timosii 2:1-15
18	1 Timosii 3:1-16
19	1 Timosii 4:1-16
20	1 Timosii 5:1-25
21	1 Timosii 6:1-21
22	2 Timosii 1:1-18
23	2 Timosii 2:1-21
24	2 Timosii 2:22-3:17
25	2 Timosii 4:1-22
26	Taisis 1:1-16
27	Taisis 2:1-14
28	Taisis 2:15-3:15
29	Pailimon 1:1-25
30	Eipru 1:1-14
31	Eipru 2:1-18

date	Scripture
1	Eipru 3:1-19
2	Eipru 4:1-13
3	Eipru 4:14-5:14
4	Eipru 6:1-20
5	Eipru 7:1-19
6	Eipru 7:20-28
7	Eipru 8:1-13
8	Eipru 9:1-10
9	Eipru 9:11-28
10	Eipru 10:1-18
11	Eipru 10:19-39
12	Eipru 11:1-16
13	Eipru 11:17-31
14	Eipru 11:32-12:13
15	Eipru 12:14-29
16	Eipru 13:1-25
17	Jeims 1:1-18
18	Jeims 1:19-2:17
19	Jeims 2:18-3:18
20	Jeims 4:1-17
21	Jeims 5:1-20
22	1 Piisa 1:1-12
23	1 Piisa 1:13-2:10
24	1 Piisa 2:11-3:7
25	1 Piisa 3:8-4:6
26	1 Piisa 4:7-5:14
27	2 Piisa 1:1-21
28	2 Piisa 2:1-22
29	2 Piisa 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jus 1:1-25
9	Repeleisin 1:1-20
10	Repeleisin 2:1-17
11	Repeleisin 2:18-3:6
12	Repeleisin 3:7-22
13	Repeleisin 4:1-11
14	Repeleisin 5:1-14
15	Repeleisin 6:1-17
16	Repeleisin 7:1-17
17	Repeleisin 8:1-13
18	Repeleisin 9:1-21
19	Repeleisin 10:1-11
20	Repeleisin 11:1-19
21	Repeleisin 12:1-18
22	Repeleisin 13:1-18
23	Repeleisin 14:1-20
24	Repeleisin 15:1-8
25	Repeleisin 16:1-21
26	Repeleisin 17:1-18
27	Repeleisin 18:1-24
28	Repeleisin 19:1-21
29	Repeleisin 20:1-15
30	Repeleisin 21:1-27
31	Repeleisin 22:1-21

December